Liber posteriorum
magistri paulixeneti

Clarissimi artium ⁊ sacre theologie doctoris Pauli veneti ordinis heremitarum diui Augustini expositio in libros posteriorum Aristotelis feliciter incipit.

Omnis doctria ⁊ omnis disciplina intellectiua ex p̃existẽti fit cognitione.

prima conclo. probemij.

¶ Iste est liber posterior Aristotelis: i quo ōterminat de syllogismo ōmonstratiuo: postq̃ in libro primorum determinauit de syllogismo simpliciter: ⁊ in libro elenchorum de syllogismo falsigrapho. ⁊ in libro thopicorum de syllogismo ꝓbabili. Et diuiditur in prohemiũ ⁊ tractatũ. tractatus incipit ibi. Scire aũt. Prohemiũ diuidit in q̃ttuor partes iuxta quattuor ꝓclones q̃s Aristoteles ꝓbat ipugnans opinionẽ socratis ⁊ eraclitj dicentiũ ꝙ non ꝓtingit aliqd scire. ac opinionẽ platonis dicẽtis ꝙ bene ꝓtingit aliqd scire: sed nõ de nouo: ⁊ ꝙ nostrũ scire est solũ reminisci. Quarũ prima est ista. ¶ Oīs doctrina ⁊ oīs disciplina itellectiua ex p̃existenti fit cognitõe. qua ꝓbata parebit falsitas illarũ opinionũ. Sicut. n. agens nãle nõ inducit vnã formã nisi corrũpat aliã. vt pz de agẽte ꝓducẽte formã substantialẽ vel accidentalẽ primarũ qualitatũ. ita aristoteles nõ inducit modum quo scictia acqrit in nobis nisi prius destruat opiniones falsas sue veritati repugnãtes. ¶ Notandũ primo scdm egidiũ ꝙ oīs noticia itellectiua ẽ ꝓclonũ vel principiorũ. Si conclusionũ: illa fit ex principijs ⁊ ꝓnter ex preexistenti cognitione. Si principiorũ: illa fit ex sensibus memorijs: ⁊ expientijs: ⁊ p ꝓns ex priori cognitione. Istud dictũ est mihi dubiũ: qꝛ non oīs noticia itellectiua est ꝓclonũ vel principiorũ: eo ꝙ nulla noticia incõplexa est principiorũ vel conclusionũ: ⁊ maxie prima noticia habita de qditate vel singulari pñtato p fãtasma non ẽt q̃libet noticia principiorũ est ex memorijs sensib⁹ ⁊ expientijs. qꝛ nõ cognitio primorũ principiorũ: neq̃ aliqua ars vl scia habita sola auctoritate magistri. aut per exercitiũ ⁊ studiũ tantũ librorũ. ¶ Dicendũ ẽ iõ ꝙ duplex ẽ noticia. s. sensitiua q̃ fundat in sensu. ⁊ itellectiua q̃ fundat in intellectu. Et hec itex ẽ duplex. s. incõplexa ⁊ cõplexa. Notícia incõplexa ẽ illa q̃ non cõponit ex ptialibus noticijs: vt notícia q̃ solũ cognoscit hõ vl equus. Notícia cõplexa est illa q̃ cõponit ex partialib⁹ noticijs vt illa q̃ cognosco hoiem eẽ aial. vl equũ esse albũ. Nõ ergo q̃libet noticia sensitiua fit ex p̃existenti cognitõe: qꝛ nõ noticia sensus exteriorís. alr. n. ꝓcederet in ifinitũ. sz bñ oīs noticia itellectiua tã ꝓplexa q̃z icõplexa. Cõplexa qdẽ p̃supponit noticias icõplexas suarũ partiũ: ⁊ q̃libet incõplexa p̃supponit noticiã sensitiuã in vtute fantastica dicẽte philosopho 3° de aia. ꝙ intellect⁹ ex se ẽ i pura potentia: ⁊ tãq̃z tabula rasa in q̃ nihil ẽ depictũ se habens ad itelligibile sicut sensus ad sensibile. ⁊ ꝙ neẽe est intelligentẽ fantasmata speculari. ¶ Nõ habitis arguit sic. Oīs noticia intellectiua fit ex p̃existenti cognitione: sz oīs doctrina ⁊ oīs disciplina itellectiua ẽ noticia itellectiua. ergo oīs doctrina ⁊ oīs disciplina itellectiua fit ex p̃existẽti cognitõe. ¶ Scdo notandũ scdm Egidium ꝙ scia duplr acqrit. s. p inuẽtionẽ ⁊ p auditũ ab alio. Scia acqsita p inuentionẽ dr doctrina: nõ qꝛ fit ab alio docore: sz qꝛ hiis eaz pōt alium docere. Scia auditu acqsita dr disciplina. qꝛ recipit i discipulo ab alio. Auditus. n. ẽ sensus discipline: secundũ Aristo. in libro de sensu ⁊ sensa. ⁊ in prohemio metaphisice constat aũt quãlibet talẽ scientiã esse ex p̃existi cognitõe. ergo cõclusio vera. ⁊ lz illud sit bene dictũ: non tñ incõuenit eãdẽ sciam esse doctrinam ⁊ disciplinã. doctrinã vt est a doctore. disciplinam vero vt est in discipulo. sicut non ẽ incõueniens p philosophũ. 3. physi. ꝙ idem motus sic actio ⁊ passio diuersis ratiõibus. actio quidẽ vt est ab agẽte. ⁊ passio vt est in patiẽte. imo hoc seqt ex suo mõ loq̃ndi. Si. n. doctrina dr non qꝛ fit ab alio sz qꝛ p eam pōt quis docere ⁊ cum per disciplina possit quis docere sequitur ꝙ disciplina sit doctrina. nec inconuenit ꝙ aliquis doceat semetipsum. sicut nõ est inconueniens ꝙ aliquis calefaciat vel frigefaciat seipsũ. ¶ Tertio notãdũ ꝙ non q̃libet p positio vera aut necessaria cui itellect⁹ assentit est doctrina vel disciplina. qꝛ tunc nõ q̃libet doctrina vel disciplina intellectiua eẽt scia habita p inuentionẽ vel p auditũ. sz q̃libet doctrina vel disciplina ẽ actus vel habitus acqsitus p discursũ a p̃missis a cõclusionẽ. sicut igit scia habitualis ẽ habitus acqsitus p demonstrationẽ. ⁊ scia actualis ẽ noticia ꝓclonis demonstrate. ita doctrina vel disciplina habitualis nõ est aliq̃ ꝓpõ: sz habitus derelict⁹ ex discursu sillogistico. doctrina aũt ⁊ disciplina actual est noticia cõclusionis sillogizate ⁊ p discursũ concluse. ¶ Quarto notandũ ꝙ ista p̃positio ex. sumit q̃drupliter. Primo vt dicit habitudinẽ termini a quo: eo mõ quo dicim⁹ diẽ fieri ex nocte: ⁊ habitũ ex priuatione. Scdo vt diẽ habitudinẽ ptis cõstitutie eo mõ quo dicim⁹ compositũ fieri ex materia ⁊ forma. aut statuã ex ere ⁊ figura. Tertio. vt dicit habitudinẽ cãe effectie eo mõ quo dicim⁹ filiũ fieri ex patre: ⁊ filie ex filia. Quarto vt dicit habitudinez cãe mãlis eo mõ quo dicimus formã fieri ex materia. ⁊ figurã ex q̃titate. Dico ergo ꝙ oīs doctrina ⁊ oīs disciplina itellectiua fit ex p̃existenti cognitiõe tãq̃z ex termino a quo. qꝛ fit ex medio syllogistico vel demõstratiuo qd nõ ingredit conclusionẽ. fit ẽt ex p̃existenti cognitione tanq̃z ex ptib⁹ ꝓstitutiuis. qꝛ ꝓclusio fit ex extremitatib⁹ q̃ nõ solũ sunt ptes p̃missarũ sz ẽt conclonis fit ẽt ex p̃existenti cognitiõe tanq̃z ex cã affectiua: qꝛ p̃misse aliquo mõ efficiunt cõclonẽ vt testat Lincoñ. primo posteriorũ. di. ꝙ noticia p̃missarũ gignit sciam ꝓclonis. Nulla aũt doctrina vel disciplina fit ex p̃existenti cognitõe tanq̃z ex cã mãli ⁊ subiectiua. qꝛ nulla cognitio actualis vel habitualis ẽ subiectiue in alia noticia: sz tñ in aia vel in potẽtia eiꝰ. ¶ Ex predictis seqt ꝙ non bñ glosat dicta cõclo sic. Oīs doctrina ⁊ oīs disciplina itellectiua fit ex p̃exñti cognitõe. s. sensitiua. qꝛ siue depẽdeat operatio intellect⁹ a sensu. siue nõ depẽdeat. nõ min⁹ bz illa positio vitatẽ. nã angeli iseriores bñt doctrinã ⁊ disciplinam. qꝛ docent ⁊ addiscũt ab angel supiorib⁹: ⁊ tñ nõ ex p̃exñti cognitõe sensitiua. ¶ Primũ dubiũ. oīs doctrina ⁊ oīs disciplina ẽ intellectiua ⁊ ẽt fit ex p̃exñti cognitiõe. igit frustra dr intellectiua. Rñdet negãdo oẽm doctrinã vel disciplinã esse intellectiuã. qꝛ Arist. in pho mio metbaphisice ponit oīa aialia esse prudentia q̃ bñt memoriã: ⁊ disciplinabilia q̃ bñt auditũ. sz multa bruta bñt auditũ. ergo multa bruta bñt disciplinã. que ẽt ẽ doctrina p quanto hec aialia docent ab alio agere aliq̃ ex assuefactione q̃ ex ꝓpria nã nõ agũt. Et licet oīs doctrina ⁊ oīs disciplina fiat ex p̃exñti cognitione: tñ subiũxit phus intellectiua ad excludẽdũ opinionem platonis dicẽtis ꝙ oīs doctrina vl disciplina sensitiua bñ fit ex p̃exñti cognitiõe: sz nõ oīs intellectiua: asserẽs oẽz aiam intellectiuã ee creatã in principio mũdi vna cũ oīb⁹ habitibus practicis ⁊ speculabilib⁹ cũ qb⁹ actuat corp⁹ ⁊ recedit ab illo: ita ꝙ nõ acqsiuit hos habit⁹ ex p̃missis aut ꝓclonib⁹ p̃cedẽtibus: sz oẽs sil: ex qbus postea format disposito corpore p̃missas ⁊ cõclones. ¶ Scdm dubiũ. ars demonstratiua est q̃dã doctrina vel disciplina. ⁊ nõ fit ex p̃exñti cognitiõe. qꝛ tunc de arte demõstrandi seu de ipsa demonstratione bñet scia. qd nõ videt verũ. nam scia acquirit p demonstrationẽ. si ergo de demõstratione est scia oz ꝙ demonstratõis sit demõstratio. qd ẽ inconueniens: qꝛ ꝓcederet in ifinitũ. ¶ Prima rñsio sumẽs fundamentũ Auicẽ. di. ꝙ in actibus aie non ẽ inconueniens ꝓcedere in infinitũ quoniã si itelligo me intelligere: intelligo illã intellectionẽ per aliã intellectionẽ. ⁊ istã itex

Notandũ. 3.

Notandũ. 4.

Dubiũ primũ.

Dubiũ scdm.

Rñsio prima.

Notandũ primo.

Notandũ. 2.

p aliam: ⁊ sic in infinitū. ⁊ qz demonstrare: arguere: ⁊ syllogizare sunt actus rōnis. iō de demonstratione habetur scia p demōstrationē: ⁊ itez de ista demstatione habeť scia p aliā demonstrationē: ⁊ sic in infinitū. Sed hoc rñsio stare nō pōt. qz infinitū scōm qp ifinitū: ē ignotū. primo physi. ergo nō contingit itellectū pcedere i infinitū: ⁊ p ꝓns aliq̄ ē demonstratio q̄ nō habeť p dmōstrationē: sicut ergo albedo nō albesit: nec mot⁹ moueť. ita syllogism⁹ nō syllogizať. nec demōstratio demstať

Rñsio secūda

Sēda rñsio dī. qp sicut faber vno martello facit aliuz martellū: nō tñ pcedit in ifinitū. ita de demōstratōe habeť scia p demōstrationē: non tñ pcedit in ifinitū. qz demōstratio p quā habeť scia de demōstratōe nō est illa demōstratio. Hec rñsio itez defendi non pōt. qz si faber p aliqz actionē fabricaret oēm martelluz: non posset illā actionē agere cū martello. qz tūc ille martellus seipz efficeret. Cū ergo i hoc libro tradať ars de oi demstatōe nō poterit hoc fieri p demōstrationē. qz tūc illa demstatio seipsaz demōstraret.

Rñsio tertia

¶ Tertia rñsio ē Egidij dī. qp ars demōstrādi nō habeť p demōstrationē sz p regulas. ⁊ qp de demstatōe nō habeť scia sz solū opinio vel mod⁹ sciēdi. qz logica inqt ipse: nō ē scia sed solū opinio vel mod⁹ sciēdi iuxta illud phī scōo metha. dī. vanū est sil' q̄rere sciam ⁊ modū sciēdi: itelligēs p modū sciendi logicā. nā cū logica sit de actib⁹ rōnis applicabilib⁹ ad res: si logic⁹ determinat de ipsis actib⁹ rōnis vel d̄ his q̄ p huiusmodi act⁹ constituunť vt pbat de eis: passiones debitas p debita principia: dicit eē docēs. ⁊ sic non demōstrat qz pcedit p cōia ⁊ non aggenerat scientiam sz modū sciendi. Si āt hmōi act⁹ rōnis applicat ad aliquas res ⁊ format syllogismū d̄ eis: vt qp ois hō ē aial ⁊ nō ecōuerso. vel aliqd̄ sile: dicit eē vtēs ⁊ aggenerat opinionē.

¶ Ista rñsio ē mihi dubia. qz sic par vl' ipar ē demonstrabil' passio a mathematico de nūero. ita ve q̄ vel falsū ē passio dem̄strabilis a logico de ꝓpōne. ⁊ sicut methaphisic⁹ considerat de ente reali. ita logic⁹ de ente rōnis. ergo sic methaphisic⁹ p̄t d̄mōstrare aliquā passionē de ente reali. ita logic⁹ p̄t d̄monstrare de ente rōnis.

Rñsio q̄rta.

¶ Quarta rñsio dicit: quā solā reputo eē sustinendā. qp ars demōstrādi nō acqrit p demōstrationē: sz p pcessus regulares. tñ de demōstratōe habeť scia nō tanqz de cōclone qz demōstratio non sciť neqz d̄mōstrať. sz de demonstratōe habeť scia ⁊ demonstratio tanqz de subiecto. s. tanqz de eo de quo demōstrať aliq̄ passio. Dic. n. Aristo. scōo posteriorz. qp diffō mālis demōstrať p formalē. Cōstat āt qp demstatio hz duplicez diffōnez. s. formalē q̄ ē syllogism⁹ faciēs scire. ⁊ mālē q̄ ē ex primis veris imediatis p̄orib⁹ notioribus ⁊ cāis cōclonis. sz ois demstatio ē syllogism⁹ faciēs scire. igit. Et hz p̄mū verū ⁊ imediatū ⁊ hmōi: sint cōia d̄ mstatōi: tñ oīō cōposita ex oib⁹ illis sex pricul' ē ppria d̄ mstatōi iuxta doctrinā Aristo. scōo posteriorz. dī. qp aīal gressibile bipes: ē diffō cōuertibil' cū hoīe. licet q̄libz ps i plus se hēat. sic ergo nō ē incōueniēs eundē artificem edificare ⁊ docere edificare. ita nō incōuenit logicuz demōstrare ⁊ docere demōstrare. Logic⁹ ergo vt d̄mōstrat aggenerat sciam. vt āt pbat: aggenerat opinionē: ⁊ vt docet aggenerat modū sciendi. ex qbus sequit logicā eē sciaz ⁊ opinionē ⁊ modū sciēdi hz diuersimode.

Manifestū est autem hoc speculantibus in oēs mathematice. n. scientiarum per hunc modū fiunt: ⁊ aliarum vnaqueqz artiū.

¶ Predictā cōclusionē Aristo. pbat exēplariter triplr

Prio ex sciētijs realib⁹ tā practicis q̄z speculatiuis. dī. illud eē manifestū in mathematicis ⁊ i vnaq̄qz aliaz artiū. certū. n. ē qp geometria ⁊ arithmetica sūt ex p̄exñti cognitione. nūnq̄z. n. demstabit geometra qp ois triāgulus hz tres āgulos. nec arithmetic⁹ qp ois numerus est par vel ipar nisi ex p̄exñti cognitōe. ⁊ ita apparet i aliis sciētijs ⁊ artib⁹ iductiue.

Notandū primus

Notādū prio qp ars dupl'r capit. s. cōiter ⁊ ppe: ars. n. cōiter sūpta ē hīt⁹ recta rōne actiu⁹ vl' factiuus. ⁊ sic q̄lz scia speculatiua ē ars iuxta cōez modū dicēdi qp septē sūt artes liberales: ⁊ in pheniio mathematice dicit phūs qp ars speculatiua ē magis scia q̄z practica. Ars āt ppric dēa ē hīt⁹ recta rōe factiu⁹: ⁊ sic distinguit a sciētia speculatiua iuxta intētōez Aristo. dī. 7. ethi. qp ars ē recta rō factibiliū. Dic ergo phūs. ⁊ vnaqueqz aliaz artiū. ⁊ ñ dicit sciarū. ne aliqs crederet ppōez illā solaz eē verā in sciētijs ⁊ nō in qbuscūqz artib⁹.

Notandum. 2.

Scōo notādū qp artiū q̄dā sūt speculatiue tantū. q̄dā practice tātū. q̄dā vo practice ⁊ speculatiue sit. Artes speculatiue tātū sunt ille q̄rum nil's ē finis nisi scire. vt sciētie diuine nāles ⁊ mathe. ⁊ medie. Artes practice tātuz sunt ille q̄z null⁹ ē finis nisi opari. vt ars domificādi nauificādi ⁊ alie cōsiles q̄ indigēt deliberatiōe. ac ēt ars sucdi ⁊ texēdi q̄ nō egēt deliberatiōe. Artes practice ⁊ speculatiue sil' sunt q̄rū finis ē scire ⁊ opari. vt medicina ⁊ philosophia moral: ⁊ qz pncipali⁹ itē dunt opari q̄z scire cū iparū scire sit pp opari: imagis st dicēde practice q̄z speculatiue. vnūquodqz. n. magis d̄ noiať a fine vltimo q̄z ppinquo. cōstat āt oēs has artes fieri ex p̄exñti cognitōe.

Notandum. 3.

Tertio notādū qp sciarū speculatiuarū q̄dā sūt p cām tantū vt mathe. q̄dā p cām ⁊ effectū vt diuine ⁊ nāles. Mathematic⁹. n. nonq̄z p cedit nisi a cā ad effectū. nālis āt ⁊ diuin⁹ indifferenter pcedunt a cā ad effectū. ⁊ ab effectu ad cām. iō demstatōnes mathematice sunt demstatōes simplr aggenerātes scias certissimas. demstationes āt nāles ⁊ diuine sūt frequēter demstationes ex suppōne nō aggenerātes scias certissimas. ⁊ hoc ē qd̄ dicit cōmentator scōo metaphisice. qp scientie mathe. sunt in prio gradu certitudinis: ⁊ nāles sequunť eas. Qz ergo mathe. sunt certiores aliis ideo aristo. tantū. de eis facit mētionē.

Dubiū primus

Dubitať cuz logic⁹ pbet principia aliarū sciaz dicēte pho primo thopicoz. qp dialectica ad oīuz methadoz principia viā hz pp qd̄ pbat cōclonē principalr intētā p alias scias. nō. n. vti dz logica aliis sciētiis sz ecōtra. Rñdeť qp logica nō vtiť aliis sciētiis tanqz regulātib⁹ ipsā. qz ipa regulat oēs alias scias docēdo disputare arguere ⁊ rñdere. sed vtiť aliis sciētiis tanqz innātib⁹ eā pferendo similitudines ⁊ exēpla qb⁹ logicus suoz dictoz veritates manifestat.

Similiter aūt ⁊ circa orationes que p syllogismos ⁊ que p inductionē. Atreqz. n. p prius nota faciunt doctrinam. he quidē accipiētes tāq̄z a notis: ille vero demstrantes vniuersale per id qd̄ est manifestū singulare.

¶ Scōo arguit aristo. ad illā pclonē ex scientiis sermocinalibus pbabil'r incidentib⁹ cuiusmodi sunt dyaletice duplici. n. via probat suū intentū dyaletic⁹. s. p inductionē ⁊ p discursū accipiendo singularia ⁊ inferendo vniuersale. aut accipiēdo p̄missas ⁊ inferendo pclusionem: pstat aūt quoliber istoz modoz oēm doctrinā ⁊ oēz disciplinā esse ex p̄exñti cognitione.

Notandum primus

Notādū p̄mo scōz philosophū primo thopicoz qp q̄ttuor sūt genera argumentoz. s. inductio. syllogism⁹. enthimema. ⁊ exēplum. Inductio est pcessus ab oibus singularib⁹ alicui⁹ vniuersalis ad illā vniuersalē. vt iste homo est aīal. ⁊ iste hō est animal. ⁊ sic de singulis. ergo ois hō ē animal. Syllogismus est oratio in qua quibusdā positis ⁊ concessis necesse est aliud euenire per ea que posita sunt ⁊ pcessaz inqt Aristo. p̄mo prioz. Enthimema ē pcessus ab vna p̄missa ad vnā pclonem. vt hō currit. ergo aīal currit. Exēplū aūt est pcessus ab vno singulari aut plurib⁹ ad aliū singlare. vt iste ignis calefacit te. ergo p idē iste ali⁹

ſgnis calefacierte. Iſte petens munitões tyrannizauit
⁊ ille petens munitiões tyrãnizauit. ḡ per idẽ iſte alius
petens munitões tyrãnizabit: ⁊ q̃zto plura ſingularia
capiunt̃ tanto exemplũ eſt efficaci⁹. ¶ Sedo notandũ
Nota ſcdm g⁹ hoꝝ argumentoꝝ duo ſũt pfecta ⁊ cõpleta. ſ. iductio
⁊ ſyllogiſmus. ⁊ duo alia ſunt incõpleta ⁊ iperfecta. vt
enthimema ⁊ exemplũ. ⁊ qꝛ rectũ eſt iudex ſui ⁊ obliq.
⁊ ꝓſiderãs vnũ oppoſitoꝝ hz ꝓſiderare alterꝝ: vt colligi
tur de mente ari. p ⁊ ſcdo de aia. iõ logicus ꝓſiderans
iuductionẽ ⁊ ſyllogiſmũ etiã ꝓſiderat enthimema ⁊ ex-
emplũ. ex quo perfectũ opponit̃ iperfecto. ⁊ cõpletum
incõpleto. nihil tñ pbat per enthimema vel exẽplũ. ſed
ſolũ per iductionẽ ⁊ ſyllogiſmũ. qꝛ cũ ſit artifex ſubtilis
⁊ ſpeculatiuus nõ pcedit per rõnes groſſas ⁊ vulgares
ſed per rõnes firmas ⁊ efficaces: cuiuſmodi ſũt iductio
⁊ ſyllogiſmus ꝓpter quã cãm nõ facit ari. mentionez i
hac rõne niſi de inductõe ⁊ ſillogiſmo. qbus tñ in ſuis
pbatõib⁹ vtit̃ logicus vel dialeticus. ꝓſtat aũt q⁹ logi-
cus nõ inducit nec ſillogizat niſi ex p̃ñti cognitiõe.

Similiter aũt ⁊ rhetorice perſuadẽt. aut eni
per exẽpla q̃ eſt inductio: aut per enthimemata
que vere eſt ſillogiſmus.

¶ Tertio arguit ad idẽ philoſophus ex ſcientijs ſermo
cinalibus tñ ſuadẽtib⁹ cuiuſmodi ſũt rethorice. na re-
toricus ſuadet p exẽpla que ſũt iductio. ⁊ p enthimema
ta q̃ ſũt vere ſyllogiſm⁹. Arguit. n. ſic. dionyſius ſiracu
ſanus petẽs munitões tyrãnizauit. ⁊ ali⁹ petẽs munitio
nes tyrãnizauit. ergo p idẽ iſte petẽs munitões tyrãni-
zabit. Aut ſic. iſte vincit olimpiã. ergo dz coronari. ho-
rum argumentoꝝ primũ ẽ exẽplũ. ⁊ ſcdm enthimema.
ex qb⁹ liquet rhetoricũ pcedere ſp ex p̃ñti cognitione.
Nota pmũ ¶ Notandũ q⁹ ſicut logicus verſat̃ circa materiã ſubti
lẽ ⁊ ſpeculatiuã de actib⁹ rõnis. ita rhetoricus circa ma
teriã groſſam ⁊ moralẽ de actib⁹ hũanis. ⁊ ſicut logic⁹
diſputat intellectualiter per inductiões ⁊ ſyllogiſmos
formãdo vlia que ptinẽt ad intellectum: ita rhetoricus
ſenſualiter tñ ſuadẽdo arguit p ſingularia ptinẽtia ad
ſenſum. Habet. n. ſuadere vulgarib⁹. iõ nõ vtit̃ intelle
ctualib⁹ ꝓncipalr. ſed magis ſenſibilib⁹ que in exẽplo i-
Dum pmũ uenitur ⁊ i enthimemate. iõ ſolũ exemplariter ⁊ enthi
mematice ſuadẽdo arguit. ¶ Sed dubitat̃. qꝛ dicit ari.
q⁹ rhetoricus ſuadet p exẽpla q̃ ſũt inductio: ⁊ enthime
mata q̃ ſũt ve ſillogiſm⁹. ergo rhetoricus pcedit iducti
ue ⁊ ſillogiſtice: ⁊ ꝓñr nõ vident̃ ee q̃ttuoꝝ genera argu
mentoꝝ: ſi exemplũ ẽ inductio. ⁊ enthimema ẽ ſillogiſ-
Rnſio pma mus. ¶ Pria expõ eſt themiſtij di. q⁹ duplex ẽ iductio
. ſ. pfecta ⁊ diminuta. Inductio pfecta ẽ pceſſus ab oi-
bus ſingularib⁹ alicui⁹ vlis ad illã vlem. Inductio im-
perfecta eſt illa q̃ eſt ab vno ſingulari vel a plurib⁹ ad
aliud ſingulare. Etiã duplex ẽ ſillogiſm⁹. ſ. cõpletus ⁊
diminut⁹. Sillogiſmus pfectus ſiue cõplet⁹ eſt ille qui
ꝓſtat ex trib⁹ terminis ⁊ trib⁹ ꝓpõnib⁹. Sillogiſm⁹ im
pfectus aut diminut⁹ ẽ ille q tñ ꝓſtat ex duab⁹ ꝓpõni-
bus altera ſeruata i mẽte. vt hõ currit. ergo aial currit
cuius minoꝝ ꝓpoſitio ſeruat̃ i mẽte. ſ. ois hõ ẽ aial. q̃ ſi
explicarẽt̃ fieret cõpletus ſillogiſm⁹ in tertio mõ tertie
figure. ¶ Dicẽdũ ergo ſm themiſtiũ q⁹ ari. loqtur d̃ in
ductõe diminuta ⁊ ſillogiſmo impfecto. ⁊ ꝓñter q⁹ trãſ
latio falſa ẽ. qꝛ nõ dz dici enthimemata neqz exempla
in nũero plurali. ſed enthimema ⁊ exẽplũ i numero ſin
gulari. neqz dz dici vere ſed qdã iſto mõ exemplũ qd̃ ẽ
Rnſio ſcda inductio ⁊ enthimema qd̃ ẽ qdaz ſillogiſmus. ¶ Scda
expõ eſt egidii di. q⁹ illa lr̃a eſt pluraliter ſcribẽda ⁊ nõ
ſingulariter. qꝛ licet vnũ exẽplũ nõ ſit iductio tñ multa
exempla ſũt vna inductio. ſ. vbi exemplariter accipiũt̃
oia ſingularia alicui⁹ vlis. Mã ⁊ ſi hoc exemplũ. diony
ſius petens munitões tyrãnizauit. ergo iſte petẽs muni
tiones tyrãnizabit. nõ ſit inductio. tñ exemplũ hoc cuz
aliis eſt vna inductio. ſ. iſte petens munitões tyrãniza-
uit. ⁊ iſte alius petẽs munitões tyrãnizauit. ergo p ides
hic petens munitiões tyrãnizabit. qꝛ tũc habentur oẽs
ſingulares illius vl'is. oꝫ petẽs munitões tyrãnizauit
aut tyrãnizabit. ſilr vnũ enthimema nõ eſt ſillogiſmus
ſed multa enthimemata. vt ſoꝛ. vicit olipiã. ergo dz co-
ronari. plato vicit agonẽ honorabilẽ. ergo dz coronari
ex qbus format̃ iſte ſillogiſmus. Quicũqz vicit agonẽ
honorabilẽ dz coronari. ſed qcunqz vicit olimpiã vicit
agonem honorabilẽ. ergo qcũqz vicit olimpiã dz coro
nari. ¶ Tertia expõ eſt cõis dicẽs q⁹ ſillogiſm⁹ capitur
duplicitẽr. ſ. large ⁊ ſtricte. Syllogiſm⁹ large ſũptus ẽ Rnſio
ꝓpoſitio ꝓſtans ex tribus ꝓpõnib⁹ in figura iplicite vl' tertia
explicite. Syllogiſmu⁹ ſtricte ſumptus eſt oꝫo ꝓſtãs ex
trib⁹ ꝓpõnibus explicite acceptis. Ita inductio duplr
ſumitur large p oi pceſſu ab vno vel a multis ſingulari
bus ad vle vel ad illud vnũ ſingulare. ⁊ ſtricte p pceſſu
ſolo ab oibus ſingularib⁹ ad ſuũ vle. Dicit̃ ergo q⁹ ari.
nõ capit ibi iductionẽ vel ſillogiſmuz ſtricte ſed large.
¶ Ma p expõnuz pma ẽ ſuſpecta. qꝛ negat trãſlationez
nouã. ſcda eſt ambigua. qꝛ lz oia illa exẽpla ꝓtineãt oia
ſingularia alicuius vl'is nõ tñ ſunt inductio. qꝛ iductio
nõ eſt ſolũ acceptio ſingulariũ. ſed eſt pceſſus a ſingula
ribus ad vle. illa etiã enthimemata nõ ſunt aliqs ſillo-
giſmus licet aſcedãt ad ſillogiſmũ. Tertia aũt ẽ dubia
qꝛ tũc lr̃a falſa eẽt eo q⁹ nulla exempla ſũt iductio. nec
aliqua enthimemata ſũt aliqs ſillogiſmus. ¶ Quarta Rnſio
expoſitio q̃ ſola tenẽda eſt dicit q⁹ duplex ẽ p̃dicatio. ſ. qrta
idẽptica ⁊ cauſalis. Predicatio idẽptica ẽ illa per quã
denotat̃ idẽ ee qd̃ ꝓportatur p ſubm ⁊ predicatũ: vt hõ
eſt aial. Predicatio cauſalis eſt illa p quã denotatur
ſubm eſſe cãz p̃dicati vel ecõtra eo mõ quo loqtur ari.
in plogo de aia dicẽs. q⁹ dom⁹ eſt ligna ⁊ lapides. ⁊ q⁹
ira eſt accẽſio ſanguinis i corde. ꝓſtat eni nullã iſtaꝝ eẽ
verã in p̃dicatõe idẽptica cũ totũ nõ ſit ſue ptes. nec ali
qua paſſio aie ſit aliqua paſſio corporis. ſed q̃libet eaꝝ
intelligenda eſt in p̃dicatõe cauſali. ſ. dom⁹ eſt ex lignis
⁊ lapidib⁹. ⁊ ira eſt ex accẽſione ſanguinis in corde. ita
in ꝓpoſito nõ ſũt intelligẽde iſte ꝓpõnes in p̃dicatione
idẽptica ſed cauſali. vt rhetorice ſuadet p exempla que
eſt inductio. ⁊ enthimemata que eſt vere ſillogiſm⁹. id
eſt rhetorice ſuadent per exẽpla ex qbus eſt inductio. ⁊
per enthimemata ex quib⁹ eſt vere ſillogiſmus. Poſi-
tis enim multis exẽplis faciliter fit inductio. ⁊ aſſigna
tis pluribus enthimematib⁹ leuiter fit ſillogiſmus. vñ
ex his duobus enthimematib⁹. hõ currit ergo animal
currit. ⁊ ſi aliqd eſt homo illud ẽ aial: fit iſte ſillogiſm⁹
homo currit. ⁊ oꝫ hõ eſt aial. ḡ aial currit.

Duplicitẽr aũt neceſſariũ eſt p̃cognoſcere. Alia nãqz qꝛ ſunt prius opinari neceſſe ẽ. alia vero qd eſt qd̃ dicitur intelligere oportet. Que dam aũt vtraqz. vt qm̃ omne quidẽ aut affirma re aut negare ve rum eſt. quia eſt. Triangulũ autẽ quoniã hoc qdẽ ſignificat ſed vni tatem vtraque ⁊ ſignificat ⁊ quia eſt nõ eni ſimilit̃ horũ vnũquodque manifeſtum nobis eſt. Scda ꝓclo probemij

Triangulus

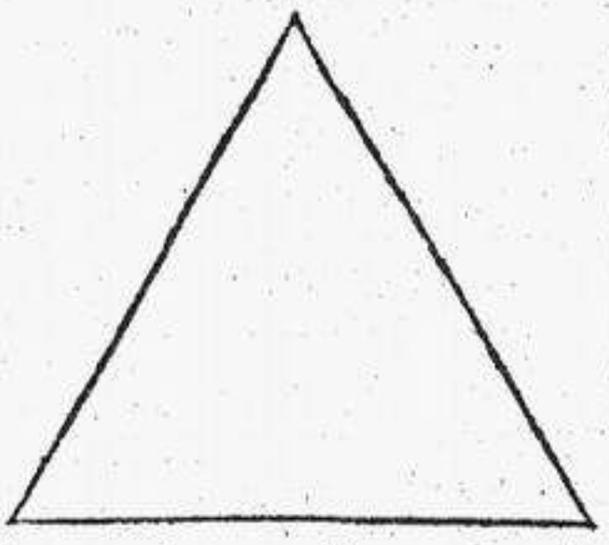

¶ Poſtq̃z philoſophus declarauit q⁹ omnis doctria ⁊ omnis diſciplina intellectiua fit ex p̃ꝛeexiſtenti cogni-
omine: conſequenter declarat que eſt huiuſmodi pre-
cognitio ponẽdo hãc ꝓclonem que eſt ſcda hui⁹ plogi.

Prohemium

¶ Ante omnine demoostrationem necessarium est pre cognoscere qd est ⁊ quia ē. patet. qz aĩ omnem demon strationez tria necessario occurrunt. s. dignitas passio ⁊ subm. De dignitate pcognoscit qz est. s. de quolibet dr esse vel nõ eē. De passione. vz. de triãgulo pcogno- scitur qd est. sed de subo, vt puta de vnitate pcognoscit qd est ⁊ qz est. ¶ Notandũ pmo q; quattuor sũt gña sil- logisinorũ. s. falsigraphus. enthimematicus. topicus ⁊ demonstratiuus. Sillogisinus falsigraphus aggñat ignorantiã vel deceptionẽ. sillogism⁹ enthimematicus aggenerat fidẽ. sillogisinus topicus aggenerat opinio nem ⁊ sillogisinus demonstratiuus aggenerat scientiã qui sillogisinus dicitur demr̃atio anteq̃z oz tria pre- cognoscere. s. dignitatẽ passionẽ ⁊ subm. Dignitas pre cognoscitur. qz va ē aut qz ita ē sicut p eam significat. ¶ Passio pcognoscit qd ē. qz pcognoscit qd p nomẽ pas sionis iportat. Subiectũ aũt vtroqz mõ. pcognoscitur eni qz est tale de quo aliqd est demõstrabile. ⁊ pcogno- scitur qd ipm ē. i. qd p nomẽ iportat. ¶ Scdo notãdũ q; sicut ad oẽm generationẽz q̃ttuor cause necio ocurrũt iuxta determinationẽ Ari. scdo phy. s. agẽs: mate- ria: forma: ⁊ finis. ⁊ nõ solũ ocurrit agẽs pticulare. sz etiã vniuersale. qz homo generat hoiez ⁊ sol. ita ad oẽz demonstrationẽ simplr quattuor tales cause ocurrũt. ¶ Primo quidẽ agẽs tã vle q̃z pticulare. Agens eni vle est diguitas q̃ formaliter nõ ingrediẽt demõstrationem sed solũ virtualiter. pmisse aũt sũt agẽs particulare for maliter ingrediẽtes demonstrationẽ. dicit eni Licoñ. p posterior. q; notitia pmissar gignit notitiam oclonis. scdo ocurrit necessario subiectus tanq̃z materia. tertio passio tanq̃z forma: qz cũ hmõi demr̃atio sit sillis: ne- cessario hz maiorẽ extremitatez q̃ ē passio: ⁊ minorẽ q̃ ē subz. q̃rto necessario ocurrit finis. s. scire. qz demr̃atio pp scire: vt dictũ ē. ¶ 3.° nom est ꝓz themistiũ q; dupler est diffõ. s. exprimens qd nois: ⁊ exprimẽs qd rei. Diffi nitio exprimẽs qd nois est illa que refert nomẽ i suũz si gnificatũ. diffõ ãt exprimẽs qd rei ē illa q̃ refert nomẽ ad pncipia sui significati. ¶ Puer eni hz diffõnẽ panis ⁊ vini exprimẽtẽ qd nois. qz scit qd noie panis ⁊ vini im portat per sola accñtia illor nõ ponẽdo drĩam iter ac- cidentia ⁊ substãtia. sed nõ hz diffõnẽ exprimentẽ quid rei. qz nõ cognoscit pncipia panis ⁊ vini. nec cãs extrin secas eorũdẽ. ¶ Quattuor ergo sũt drie inter has diffi nitiones. quar pma est ista. nã diffinitio exprimẽs qd rei resoluit diffinitũ in suas cãs. nõ aũt diffinitio qd no minis. Scit eni puer q; hõ est aliqd sic dispositũ quãti tatiue ⁊ qualitatiue q̃ ad figurã ⁊ organizatões. nõ aut scit q; est rõnale aial. Scda drĩa est. qz diffõ exprimẽs qd rei simplr nõ est nisi subar dicẽte pho. 7. metha. q; solus sube est diffõ. Diffõ aũt exprimens qd nois ē in- differenter subar ⁊ accñtiuz. deus eni diffinit diffõne exprimente qd nois sicut albũ ⁊ nigrũ ⁊ cetera accñtia ⁊ qz suba est ens simplr. accñs aũt est ens ꝓm qd. qz nõ est ens nisi qz entis. 7. meta. iõ diffõ sube exprimẽs qd rei: est diffinitio simplr. cũ nõ det nisi p pncipia q̃ sunt sube. Diffõ aũt accñtis exprimẽs qd rei est diffõ ꝓz qd. qz nõ solũ dat p pncipia accñtalia. sed et subalia: cum pnc. sube sint et pncipia accidentiũ. iõ diffõnes accidẽ- tiũ dari dicũtur p additamẽta. Tertia drĩa est qz diffõ exprimens qd rei nõ est nisi entiũ. diffõ aũt exprimens qd nois indfinter est entiũ ⁊ nõ entiũ. Diffinit enim infinitũ a ꝓmẽtatore 3.° phi. q; est q̃ tũ sine fine ⁊ vacuũ a philosopho. 4. phi. q; est locus puat⁹ corpe. neqz tales diffõnes sui exprimẽtes qd rei ex quo nihil est infinitũ aut vacuũ. sed sunt diffõnes exprimentes qd p nomẽ im portat. Quarta drĩa est: qz diffõ exprimens qd rei: nõ ē nisi simpliciũ. vt hz. 7. metha. Diffõ autẽ exprimẽs qd nois est indifferẽter cõpleror ⁊ incõpleror. nõ. n. diffi nitur hõ albus diffõne exprimẽte qd rei sz solũ diffõne exprimẽte qd nois aggregãdo inuicez diffõnes hois et albi. sic ylias. i. tota historia troyana põt diffiniri ꝓm Aristo scdo posterior. ¶ Dicẽdũ ergo q; cũ Ari. di. ad oẽm demr̃ationẽ necessario ocurrere pcognitionez qd est subi ⁊ passionis nõ loqtur de qd est. qd est diffinitio exprimẽs qd rei: sz solũ d qd ē exprimẽte q nois talis. n. diffõ pslupponit ⁊ alia inuestigatur vt sit mediũ in de- monstratione potissima concludens passionem de sub iecto. ¶ Quarto notandum ꝓm Aristo. b q; duplex est precognitio. quia est. s. dignitatis ⁊ subiecti. ⁊ duplex ē precognitio quid est. s. subiecti ⁊ passionis ita q; digni- tas precognoscitur quia est ⁊ non qd est. passio precog- scitur quid est ⁊ nõ quia est. subiectum aũt precognosci tur vtroqz mõ. ¶ Dignitas quidẽ nõ pcognoscit qd ē. qz nõ hz diffõnez aliquã cũ sit de se notissima. Diffini- tio aũt dat cã increscendi. 6. topicor. ⁊ lz cõplexa indi stãtia possint diffiniri diffõne exprimente qd nois. Cõ plexa tñ distãtia cõplexione vbali nullo mõ pũt diffini ri. qz lz hõ albus possit diffiniri: nõ tñ hõ est albus. qa diffõ nõ significat esse vel nõ esse. p poste. ⁊ per ꝓns nec diffinitũ. Itẽ passio nõ necessario pcognoscit qz est. qz passio vt sic nõ est illud de quo est aliqd demõstrabile. qz tũc q̃libet passio esset demonstrabilis. ⁊ sic esset pce dere i ifinitũ. Aut daret demr̃atio circularis q̃z ari. ne gat. p poste. nõ ēt necessariũ est pcogscere passionẽ esse qz i scientiis inuentis ⁊ maxie i mathe. illud nõ oportet Geometa eni inueniens triangulũ hre tres angulos eq̃- es duob⁹ rectis p angulũ extrinsecũ equalentẽ duob⁹ oppositis nõ pcognouit illã passionẽ esse. s. eq̃litas triũ angulor ad duos rectos. Subiectũ aũt pcognoscitur vtroqz mõ. ¶ Primo pcognoscit d subo qd est. qz necess sario dz sciri qd iportat noie subi ⁊ passionis si dz fieri demonstratio. z.° pcogscit qz est: nõ qdẽ q; illud sit vt dicit Egidius. qz si tale subiectũ nullo mõ eẽt sz posset esse de eo fieret demr̃atio. nõ ēt q; sit ens vt dicit bur- leus. z. phi. sumẽdo ens p eo cui nõ repugnat existere qz i scientijs inuẽtis ex admiratõe illud necio pcogno- scitur de passione. nũq̃z eni phi. demonstrare potuis- sent lunã eclipsari nisi pcognouissent eclipsim esse aut posse esse. Sed de subo pcognoscit necessario qz ē. s. q; ipm ē tale d quo aliqd ē demr̃abile. ¶ Primũ dubiũ vtriũ iste pcognitões habeãt ordinez sic q; pcognitio qz est pcedat pcognitionẽ qd ē aut ecõtra. ¶ Rñdetur q; in scia hita p inuẽtionẽ pcognitio qz ē pcedit pcognitio nẽ qd est. qz hec acqrit p sensũ q̃ stati pcipim⁹ rẽ eē. s. vidẽdo solẽ vel lunã vel aliqd aliud. postea autẽ cogita mus qd est. sed in scia hita p doctrinã ipm qd ē pcedit qz est. p eni scim⁹ qd iportat noie hircocerui. deinde in qrim⁹ vtriũ illud sit. ¶ Scdm dubiũ. pp qd pcognitio nes sũt due tñ ex q̃ qõnes sũt q̃ttuor. vt hz. z. h⁹. vz. si est. qd ē. qz est. ⁊ pp qd ē. ¶ Dicẽdũ q; iõ tñ sũt due p- cognitões. qz tñ duo sũt circa q̃ sũt oẽs qõnes. s. subm ⁊ passio. Qõnes aũt sũt q̃ttuor. qz circa subm sunt due inuicẽ nõ reducibiles. vz. si ē. ⁊ qd est. Quarũ pma q̃rit de esse subiecti. scda aũt de qditate eiusdẽ. Scito eni q; hõ est: ꝓnr inuestigat qd ē hõ. Et circa passionẽ st due alie qõnes quar vna querit de iherẽtia ipsi⁹ ad subm: q̃ dr qz est. ⁊ alia q̃rit de cã inherẽtie illius q̃ noiat ppt qd. Scito eni q; hõ ē risibilis: inuestigat ꝓnr cã ꝓpter quã hõ ē risibilis. ⁊ iste qõnes itez nõ inuicẽ reducũtur ¶ Reducũtur tñ ad pores qõnes ꝓm ari. scdo posterior. nam questio propter quid reducitur ad questionem qd quia idem est quid ⁊ propter quid. vt si queritur quid ē eclipsis lune. ¶ Respondetur q; est priuatio luminis i lu na obiectu terre. Et si iterum queritur. propter quid ē eclipsis lune. ¶ Respondetur ppter priuationez luminis in luna obiectu terre. Questio autẽ qz est: reducitur ad qõnem si est. nam querendo vtrũ hõ sit risibilis: q̃ritur vtrũ inherẽtia risibilitatis ad hoiez sit. Constat ãt hãc esse ppõnem de scdo ãdiacẽte. circa quã versatur que- stio si est. Ex quo ergo questiones sunt quattuor reduci biles in duas quarum questio si est: reducitur ad pcog- nitionem qz est. ⁊ qõ pp quid est: reducitur ad preco-

Nom pmũ

Nom scdm

Nom tertiũ

Nom q̃rtus

Dum pmũ

Dum scdm

gnitionem quid est. ergo pcognitões sũt tantũ due. nõ tñ consimilẽ habitudinẽ hñt ille due qõnes ad sua qsita: qualẽ habẽt pcognitiones ad sua pcognita. nã qõ si est: querit de esse rei sm actualẽ existentiã. sed pcognitio. qr est: respicit tantũ eẽ vt sibi nõ repugnat existere. Questio aũt qd est: querit d quiditate rei. s. de diffone exprimẽte qd rei. sed pcognitio qd est: solũ notat diffinitionẽ exprimen tẽ qd nois ꝛc. ¶ Tertiũ dubium. pp qd philosophus nõ facit mentionẽ de pmissis ꝛ de medio demonstratõis cũ ad demonstrationẽ eque necessario ꝯcurrãt sicut subiectũ ꝛ passio. ¶ Rñdetur qꝯ aliud est precognoscere añ demonstrationẽ ꝛ aliud añ ꝯclusionẽ. qm añ demonstrationẽ solũ pcognoscuntur tria quo ad quia est. ꝛ qd est. vz. dignitas passio ꝛ subiectũ sed ante ꝯclusionẽ pcognoscitur: qr est pmissaꝝ: nõ aũt quid est. sicut nec dignitatuꝫ. qr coplexa verbalia non possunt diffiniri. Mediũ aũt demonstratõis nõ pcoꝗscitur aliquo istoꝝ modoꝝ. qr nõ est necessariũ de ipso aliqd demõstrari: nec ipsum aliquo mõ diffiniri. quia forte est diffinitio subiecti. licet igitur mediũ possit interdũ diffiniri aut de ipso aliqd demõstrari. qr aliqñ ẽ passio: nõ tñ est necessariũ hac precognoscere. nõ intendit. ergo philosophus qꝯ solũ sunt tria pcognita añ cõclusionẽ. sed ante demonstrationẽ. anteqꝫ enim inuestigatum sit mediũ demonstratõis ꝛ ꝯñr anteqꝫ formate sunt pmisse: tam de subiecto qꝫ de passione ꝛ dignitate
Du^m .4to. habetur pcognitio. ¶ Quartũ dubiuꝫ. quare philosophus exemplariter pouit vnitatẽ p subiecto: ꝛ triangulum p passione: cũ nõ habeãt inuicẽ ꝯueniẽtiam nec ordinem. ¶ Rñdet tho. qꝯ sicut locutus est de prima dignitate in meta. ita de primo subiecto in arte metica. ꝛ prima passione in geometria. nõ tñ intelligendo vnitatem esse subiectũ trianguli. exempla ita ponim⁹ non vt ita sint sed vt sentiant adiscentes. Egidius aũt dicit qꝯ lꝫ quadratũ supficies circulus ꝛ triangulus sunt ꝑpe in qꝫtitate ꝯtinua. tñ trãsuptiue reperiuntur in quãtitate discreta: sic est dare numeꝝ quadratũ supficialẽ circularem ꝛ triangularẽ. Numerus quadratus est ille q resultat ex ductu numeri in equalẽ. vt qttuoꝝ q resultat ex ductu binari in binariũ. Numerus supficialis ẽ ille q resultat ex ductu numeroꝝ inequaliũ inuicẽ: vt senarius q resultat ex ductu binarii in trinariũ ꝛ ecõuerso. Numerus circularis est ille q resultat ex ductu alicui⁹ numeri in seipm semp reddẽtis idẽ vt. zꝯ. q constat ex ductu quarii in seipm. qui incipit p quqꝫ ꝛ terminat per quqꝫ. Numerus aũt triangularis ẽ ille q icipit ab vnitate ꝓgrediẽs ad modũ trianguli seu latitudinis vniformiter difformis. vt numerus cui⁹ ꝓncipiũ ẽ vnitas sup quã ponũtur due alie vnitates: ꝛ iteꝝ sup illas vnitates tres alie. Intẽdebat igit ari. inqt egdius. qꝯ triãgulus. i. numerus triangularis est passio vnitatis. ex q vnitas est ois numerus in potẽtia sm boeciuꝫ i musica Sed qr multis nõ placent expositiones iste cũ philosophus nõ ita diffuse exẽplificet in aliis ponẽdo subiectũ vnius scie ꝛ passionẽ alteri⁹. necvnqꝫ alibi apparuerit qꝯ per triangulũ intelligat numeꝝ triangularẽ. Jõ est dicẽdũ qꝯ per triangulũ intellexit ꝑmã passionẽ geometrie: ꝛ p vnitatẽ primũ subm de quo aliqd demõstrat. nã ꝑmũ subm geometrie recipiẽs demõstrationẽ nõ ẽ linea absolute. sed vt est vna ꝛ determinata. neqꝫ prima passio est triangulus absolute. sed triangulus vt est eqlaterus. Unde prima coclusio Euclidis est. Sup datã lineaꝫ contingit triangulũ equilaterũ collocare. ¶ Cõtra predicta arguitur. ꝛ ꝑmo. questio qd est ꝛ quia ẽ nõ sunt precognitiones. quia sunt qõnes scdo posteriorum. cõstat autem qꝯ questio non est precognitio. quia quod dubitatur non pcognoscitur. Maxime aũt põt argui d ipso quid est qꝯ nõ sit pcognitio. nam tunc maxime scit aliquid cum habetur suũ quid est. per Aristo. secundo posterioꝝ. si igitur de subiecto vel de passione precoꝗ-

scitur quid est. ergo de quolibet eoꝝ habet pfecta scia simplr ante demonstrationem. cõsequẽs est falsum. qr omnis cognitio precedens demonstrationẽ subiecti vl passionis est impfecta ꝛ diminuta. ¶ Secundo arguitur quod quid est ꝛ quia est non sunt tantum due pcognitiones. sed plures. quia tot sunt precognitiones quot sunt pcognita. sed plura duobus sunt precognita ergo patet cõsequẽtia cum minori. qr tria sũt precognita. videlicet dignitas subiectum ꝛ passio. maior autem colligitur de intentiõe aristo. scdo de anima. di. qꝯ potentie distinguũtur per actus: ꝛ actus p obiecta. g ꝛc. ¶ Tertio arguit qꝯ iste pcognitiones nõ sunt necessarie in qualibet scia. quia vt habetur ex verbis philosophi. Omnis doctrina ꝛ ois disciplina intellectiua ex pexistẽti cognitione fit. ergo loqtur solum de scia que hr addiscendo per doctrinã ꝛ nõ p inuẽtionẽ! ita qꝯ in scientiis inuẽtis non reqritur pcognitio qd est. sed stati cognitis rebus per sensum. qr sunt pcedit intellectus ad demonstrationẽ inuenta cã. ¶ Quarto arguitur qꝯ de passiõe nõ precognoscitur quid est. nam sicut se hꝫ res ad eẽ ita se hꝫ ad cognosci. scdo meta. sed accñtis esse est inceẽ. 7. meta. ergo nõ cognoscitur accidẽs nisi vt inest suo subiecto. sed passio ẽ accidens. ergo nõ cognoscitur passio nisi vt inest subiecto. talis autẽ cognitio nõ ẽ pcognitio sed p demõstrationẽ acqritur. ergo de passione nõ precognoscitur qd ẽ. ¶ Ad p^m concedo qꝯ qd est ꝛ qr ẽ sunt precognitões. ꝛ qr ẽ ꝛ qd ẽ non sunt pcognitiões. neqꝫ cõtradicunt ista sed sunt duo subcõtraria. illa. n. q sunt pcognitiones nõ sunt qõnes. neqꝫ illa que sunt qõnes sunt precognitiones. Et cũ arguitur de ipso qd ẽ qꝯ nõ sit precognitio. qr vnũquodqꝫ maxime scit cum habet suũ qd qd ẽ. Dicendũ qꝯ aristo. itelligit ibi de qd ẽ exprimente qd rei. hic autẽ loqtur de qd est exprimẽte qd nominis: qd nõ facit scire sed solum est diminuta pcognitio. ¶ Ad scdm rñdet egidius qꝯ quid est subiecti. ꝛ qd ẽ passionis sunt tñ vna pcognitio. qr pueri nõ distiguentes inter substãtiã ꝛ accidẽs ẽt nõ distinguũt iter quid ẽ subi ꝛ qd est passionis. ꝛ ꝯñter dicit qꝯ qr est subiecti ꝛ qr est dignitatis nõ sunt due pcognitiones. sed tñ vna qr sicut intellectus cognoscit dignitatẽ absqꝫ discursu ita sine discursu cognoscit subm. Sed ista debilr soluũt difficultatẽ: qr lꝫ pueri nõ distiguãt int subam ꝛ accñs tñ accñs ꝛ suba dñt. ita licet nõ distiguãt iter qd ẽ subi ꝛ passionis tñ differũt illa duo qd est. cognoscẽs enim puer hominẽ ꝛ albũ habet cõceptũ quo distinguit hominẽ ab equo. ꝛ cõceptũ quo distinguit album a nigro nõ etiã tollit qn pcognitio dignitatis ꝛ pcognitio subi sint plures nõ obstante qꝯ habeant mõ consimili. qr cõsimiliter cognoscitur hõ ꝛ equus ꝛ albedo ꝛ nigredo. ꝛ tñ cognitio hois nõ ẽ cognitio equi. nec cognitio albedinis est cognitio nigredinis. ¶ Dicẽdũ igit qꝯ pcognitiones possunt ꝯsiderari generice. specifice. ꝛ numeraliter. qr oia distincta differũt genere spẽ vel numero. .5. meta. Si precognitiones sumũtur sm genus. i. in sua maxima cõmunitate sic nõ sunt nisi due pcognitiones. s. qd est. ꝛ qr est. Si ꝯsiderant specifice. s. p respectuꝫ ad precognita in cõi: sic sunt quattuor. s. qd ẽ subiecti: ꝛ qd ẽ passionis. ꝛ qr est subiecti ꝛ qr ẽ dignitatis quia licet precognita nõ sunt nisi tria. vnũ tñ eoꝝ duplr sumit. s. subm. Si aũt sumunt pcognitões numeralit sic possunt eẽ infinite. s. istius subiecti ꝛ illius. isti⁹ passionis ꝛ illius: ꝛ sic in infinitũ. Aristo. aũt loqtur hic d precognitionibus i genere ꝛ nõ in specie vel numerali eo mõ quo dicit in phisicis. ꝓncipia reꝝ naturaliuꝫ eẽ tria ꝛ cãs quattuor. ¶ Ad tertium dicitur qꝯ ille precognitiones sunt ita necessarie in scientiis inuẽtis sicut i acqsitis p doctrinã. Mã themistius exponens illud. s. omnis doctrina ꝛ ois disciplina intellectiua ex pexisti fit cognitione: ait hoc veritatẽ hãe etiã in his q homo cogitat apud semetipm. statim enim habita notitia qr ẽ

de rebus: format intellectus cõceptus mẽtales exprimentes qd nois eax. Est tñ dria inter qd est ⁊ qr ẽ i sciẽtijs habitis per doctrinã ⁊ p inuentionẽ. qr in scientijs habitis p doctrinã qd est ⁊ qr est sũt p̃cognitiões eox q̃ dicũtur. sed in scientijs habitis per inuentionẽ qd est ⁊ qr est sũt p̃cognitões eox que sentiũtur. Non ergo itellexit Aristo. p doctrinã ⁊ disciplinã solũ sciam habitaz p sermonẽ. sed etiã inuentã p sensum. nã talis scia non dr doctrina. qr fit ab alio. sed qr est a seipso virtute itellect⁹ agẽtis. aut qr p illã qs alter docere põt. ¶ Ad 4m
R: 4ª rñdet. q nõ qñcũqz cogñscit accñs cogñscit ipz inẽ subo suo. qr puer cognoscit accñs cognoscẽdo albũ vel nigx dulce vel amax. ⁊ tñ nõ cognoscit ipm inesse subo suo. Et cũ dr sicut res se hz adesse ita ad cognosci: vex est q̃ ad naturã. sed nõ quo ad nos. nec etiã qñcũqz cognoscitur accñs ineẽ suo subo. talis cognitio hr p demõstratõez qr pbi añqz inuenirẽt cãm eclipsis. ⁊ anqz demonstrarent inherentiã illius ad lunã p interpositionẽ terre cognouerũt lunã eclipsari. intelligẽtes eclipsim inesse lune tanqz accidẽs ex quo viderũt eã aliqñ eclipsari ⁊ aliquando nõ. iõ admirãtes: ⁊ ex admiratiõe in cãm pcedentes inceperũt philosophari inqt ari. i pḣemio meta.

3ª q. probemij Est aũt cognoscere alia qdẽ prius cognoscẽtem quorũdã aũt simul accipere notitiã vt q̃cũque cõtingũt eẽ sub vniuersalibus quox habẽt cognitionẽ. Qõ eni ois triangulus habet tres angulos duobus rectis equales p̃sciuit. Quod vero hic q est i semicirculo trianguluſ sit simul inducẽs cognouit. Quorũdã enim hoc mõ disciplina est ⁊ non per mediũ vltimũ cognoscit vt quecũque iã singuriũ cõtingunt eẽ ⁊ non de subo aliquo.

Triangulus i semicirculo.

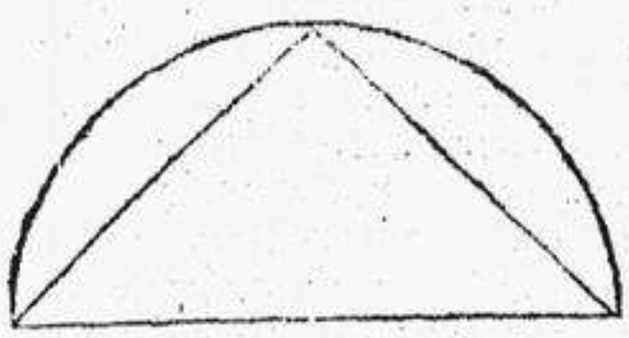

¶ Postq̃z pḣs determinauit de p̃cognitionib⁹ subiecti ⁊ passionis ex qbus ꝯstat ꝯclo cui⁹ scia q̃ritur determinãdo etiã d̃ p̃cognitõe dignitatis p quã est illa ꝯclo ꝓbanda tanq̃z p mediũ extrinsecũ virtuale ⁊ cõe. Cõsequenter agit de p̃cognitionibus p̃missax p quas est p̃banda ꝯclo tanq̃z p̃ principia ꝓpria ⁊ intrinseca ponẽdo hãc ꝯclusionẽ q̃ est tertia hui⁹ ꝓlogi. nõ in qualibet demonstratõe p̃misse equalr p̃cognoscũtur. ꝓbat aliqua est demonstratio cuius maior est ꝑus nota tpe ꝯclone. ⁊ minor est sil' nota cũ ꝯclone. ergo pz ꝯña. ⁊ añs declaratur faciẽdo istũ syllogisinum. ois triangulus hz tres angulos equales duob⁹ rectis. sed hic q est in semicirculo est triãgulus. ergo hic q est in semicirculo hz tres angulos equales duob⁹ rectis. hui⁹ demõstrationis maior dudũ est tibi nota dato q ante hoc fuerit tibi demõstrata. ꝯclo aũt est nũc tibi p̃ nota vna cũ minori suppo sito q nũc ꝓmo videas triãgulũ hũc semicirculi deseri ptũ in pariete vel in puluẽ. qñ q̃ minor ꝯtinet sub maiori ⁊ bñ scis illã sic ꝯtineri sic q vltim. i. minor extrẽitas hz mediũ p qd̃ possit ꝓbari ꝯtingit illã minorẽ nõ ꝑus notã esse tpe ꝯclone. sed statim inducẽs cognouit. i. iferens ꝯclonẽ singularẽ ex illa minori singulari adiũcta illi vli in eodẽ instãti cognoscit tã minorẽ q̃z ꝯclonem: sic q cognitio minoris nõ p̃cedit tpe cognitionẽ ꝯclusionis. ¶ Notandũ ꝓmo q vupler est notitia. s. distincta ⁊ ꝯfusa. Notitia distincta est illa qua aliqd cognoscitur fm q hmõi. vt notitia q̃ cognoscitur sor. p cõceptũ ꝓpriũ. Notitia ꝯfusa est illa qua aliqd cognoscitur non fm q hmõi. vt notitia q̃ cognoscitur sortes p cõceptũ hois vel aialis. ⁊ hoc ẽ qd̃ dicit philosophus secõ

Nota m p m

porum. q possum scire in vniuersali ⁊ ignorare i pticulari. vt q omnis mula est sterilis ignorãdo hãc sterilez demonstrando illã q̃ est in vtero. Dato igit q sciã hãc omnis mula est sterilis. põt ꝯcedi q sciã hãc mullã eẽ sterilẽ nõ quidẽ in particulari sed in vniuersali nõ distincte sed ꝯfuse. Ideo sciẽdo q ois triangulus hz tres angulos equales duob⁹ rectis. scio hũc q est in semicirculo hãe tres angulos equales duob⁹ rectis nõ qdẽ notitia distincta sed ꝯfusa. ⁊ sic nõ ꝑus tpe hẽ notitia illius maioris q̃z illius ꝯclonis. sed ari. loqtur de notitia distincta aggenerãte sciam in pticulari. Ex qbus seqtur q stat aliquã vniuersalẽ eẽ notam q̃libet sua singulari existente ignota. loquendo de notitia pfecta ⁊ distincta qr possum scire omnẽ mulã eẽ sterilẽ ⁊ ignorare hãc eẽ sterilẽ quacũqz demonstrata. sicut etiã est possibile aliquã vniuersalẽ esse necessariã: ⁊ quãlibet suã singularẽ esse ꝯtingentẽ. ⁊ econtra alicuius vniuersalis quãlibet singularẽ eẽ necessariã: ⁊ vniuersalez eẽ ꝯtingentẽ. stat etiã aliquã vniuersalẽ esse impossibilẽ q̃libet sua singulari existente possibili. ⁊ ecõtra alicui⁹ vniuersalis quãlibet singularẽ eẽ impossibilẽ vniuersali existẽte necessaria. vt patet ex logica. nõ eni vniuersalis ꝯuertit cuz suis singularib⁹. ¶ Secõ notandũ q vuplex ẽ prioritas .s. temporis ⁊ nature. Prioritas tẽporis est illa q̃ aliquid aliud p̃cedit duratõe successiua eo mõ quo pater prior est filio. ⁊ dispõ accñtalis est prior forma substantiali genita in materia. Prioritas nature est illa q̃ aliqnid est cã alterius vel p̃supponitur ab illo. ⁊ sic subm est prius sua ꝓpria passione tanq̃z cã illi⁹. ⁊ pũctus est ꝑ linea nõ tanq̃z cã cũ nõ sit cã linee. sed tanq̃z p̃suppositũ ab ea cũ sit p̃ncipiũ linee. Proportionabilr duplex est simultas. s. tpis ⁊ nature. Simultas tpis ẽ illa qua aliqd nõ p̃cedit aliud duratõe successiua nec econtra. ⁊ sic subm ⁊ sua ꝓpria passio sunt simul ⁊ generalr quelibet cã ꝯuertibilis cũ suo effectu. Simultas nature est illa q̃ aliqd nõ est cã alteri⁹ nec illi p̃supponit ⁊ in uicẽ ꝯuertunt tam fm intellectũ q̃z fm esse vt duplũ ⁊ dimidiũ ⁊ generalr oia correlatiua. d. pbo in p̃dicamẽtis q correlatiua sũt simul natura: ⁊ dñr ad ꝯuertentiã sic q posita se ponũt: ⁊ p̃empta se p̃mũt. ⁊ si qs diffinite nouit vnũ correlatiuox diffinite nouit ⁊ reliquũ. vult q̃ pḣs q maior ꝑus tẽpore cognoscat q̃z ꝯclusio ⁊ minor simul tẽpore. ⁊ qr cognitio minoris ẽ cã cognitionis cõclusionis. iõ notitia minoris ꝑ est notitia ꝯclusionis prioritate nature. ¶ Tertio notandũ q vupler ẽ demõstratio. s. vniuersalis ⁊ pticularis. demõstratio vlis fit ex terminis ꝯuertibilibus. demõstratio aũt pticularis fit ex terminis nõ ꝯuertibilibus quox vnus est inferior ad aliũ iurta doctrinã Ari. ꝑ hui⁹. In demonstratione vli minor nõ ẽ simul nota cũ ꝯclone simultate tẽporis. imo vlr ipsa est ꝑus nota nõ solũ ꝯclone tpe. sed etiam maiori ꝓpõne. Si enĩ demonstrat oẽm hoiem eẽ disciplinabilẽ p animal rõnale: ꝑus tpe notũ est oẽm hoiez esse animal rõnale q̃z oẽm hominẽ esse disciplinabilez ⁊ q̃z omne aial rõnale esse disciplinabile. similr prius tẽpore notũ est triangulũ hãe angulũ extrinsecũ equalentẽ duobus oppositis intrinsecis: q̃z triangulũ habere tres angulos equales duobus rectis: ⁊ q̃z oẽm figuram rectilineã hñtẽ angulũ extrinsecũ equiualentẽ duobus oppositis intrinsecis hãe tres angulos eq̃les duobus rectis. In demõstratione aũt pticulari est possibile minorẽ p̃missaz eẽ simul notã cũ ꝯclusione simultate tẽporis fm q philosophus exẽplariter docuit d̃ triãgulo in semicirculo. ¶ Quarto est notandus q vupler est demonstratio pticularis. s. habẽs minorẽ mediataz ⁊ habens minorẽ imediatã. Demonstratio pticularis habens minorẽ mediatã est illa cuius minor hz mediũ per qd̃ põt ꝓbari. vt oẽ corpus ẽ mobile. animal ẽ corpus. ergo animal est mobile. Demõstratio aũt pticularis hñs minorẽ imediatã est illa cuius minor non hz

Nota m z m

Nota m 4 m

medium p qd possit pbari siue illud sit p se notum ad sensum vt exemplificatum est de triangulo singulari descripto i pariete. siue sit p se notum ad intellectum. vt si minor exemplificaret. esset ista. eqlaterus seu ysocheles ē triangulus cui intellectus statim assentit: psupposito q sciat qd importatur noie terminorum. Dico igit q si minor talis demonstrationis pticularis fuerit mediata: illa nō simul cognoscitur cū ꝛclusione. sed prius tpe ꝛclusione. nō tm est necessarium q pus cognoscat q̄z maior p ꝛoritate tēporis. sicut ꝛtingit d minori demonstratōis vlis. Si aūt talis minor fuerit imediata pt cognosci simul tpe cū ꝛclone. nō tm hec est necessarium. qr talis mior dudū potuit fuisse i mente añ formationē demstratōis iō ñ dicit ari. q fit necessarium talē minorē simul cognoscere cū ꝛclone. sed q ꝛtigit. Ad hoc ergo q talis minor simul cognoscat cū ꝛclusione reqritur fm pbm q ꝛtineat sub maiori ⁊ q sciat eā sic ꝛtineri. ⁊ q sit ppō imediata. qr vbi deficeret aliq̄ istarū ꝛditionū nō simul cognosceret cū ꝛclusione. ¶ Contra pdicta arguit. ⁊ p q nō stat aliquā vniuersalē esse notā qualibet sua singulari exrīte ignota. qr ꝛtingeret tūc duo ꝛtradictoria opinari esse simul vera. Nam tu opinaris istā esse veram. omnis mula ē sterilis ⁊ quelibet singularis eius ē tibi ignota. ergo stat te opinari suū ꝛtradictoriū. s. hāc mulā nō esse sterilē. ⁊ cum hec mula sit aliqua mula. ergo tu opinaris aliquā mulam nō esse sterilē ⁊c. ¶ Sedo arguit q necessario pus cognoscitur minor q̄z cōclusio priorite temporis. qa nō prius cognoscitur cōclusio q̄z illa sit. sed necessario post minorē posteriorite teporis. ipsa est. ergo patet cōsequētia cū minori inductiue. nam tam in voce. quā in scripto minor pcedit tēpore ipsam cōclusionem. ergo p idem ⁊ in mente. pz ꝛña dato q qs addiscat legendo vel audiēdo. ¶ Tertio arguitur q nō semp maior pus ꝛoritate tēporis cognoscitur q̄z ꝛclo. qr fiat syllogism iste. hic q est in semicirculo est triangulus. ⁊ ois triāgulus hz tres angulos equales duob rectis. ergo hic q ē in semicirculo hz tres angulos equales duob rectis. certū est q minorē dudū cognouisti. ergo apposita sibi illa maiori statim cognoscitur ꝛclo. ⁊ ex ista demōstratione habetur q aliqua est demonstratio particularis cuius minor nō cōtinetur sub maiori. sed magis ecōtra ex quo illa singularis continetur sub illa vniuersali.

¶ Quarto arguitur q notitia ꝛclusionis pcedit tēpore notitiā pmissarū. qr dictū est supra q de subiecto ⁊ passione añ demonstrationē oportet pcognoscere qd est ⁊ quia est. sed ex subiecto ⁊ passione itegratur. ꝛclo ergo ante demonstrationē pcognoscitur ꝛclusio. ¶ Ad pmū dicitur negando istam ꝛñam tu opinaris istā mulā nō esse sterilē. ⁊ ista mula ē aliqua mula. ergo tu opinaris aliquā mulā nō esse sterilē. qr ex modali de sensu cōposito cū vna de inesse nō sequtur modalis de sensu cōposito. sicut nō sequtur. tu scis hoc esse hoiem. ⁊ hoc est aliqd albū. ergo tu scis aliqd albū esse hoiem. sed medium dz esse tale. tu scis q hoc est albū: ⁊ ita i priori hec debuit ē minor. tu scis q hec mula ē aliq̄ mula qd repugnat premissis. s. q tu opineris oēm mulā ē sterilē: ⁊ tu opineris istā mulā nō esse sterilē. ¶ Ad sedz negat mior. qr lz invocevel in scripto formādo syllogismū necessario pmisse pcedant ꝛclonem tēpore nō tm in mente. qr i voce vel in scripto talia necessario fiūt cū motu ⁊ resistētia ergo reqritur successio tēporalis in mēte aūt intellect est agēs naturale absqz motu ⁊ resistentia. ideo habēs debitū instrumentū agendi subito inducit effectū. sicut eni corpus luminosum mediante luce subito inducit lumen in medium sufficienter dispositum: ⁊ agens naturale subito inducit formā substantialem si materia fuerit sufficiēter disposita q̄ztitatiue ⁊ qualitatiue. ita intellectus habens premissas debite applicatas subito inducit cōclusionem sicut etiam subito format cōceptū specificū hās diffinitionē. Legens ergo vel audiens ambas pmissas non successiue in mente format ꝛclonem. sed in eodem instanti quo. pmo est formata minor i mente est ꝛcepta ꝛclo. ¶ Ad tertiū rñdetur q statim formata illa i voce vel in scripto hic q est in semicirculo hz tres tres angulos equales. intellect format vnā ꝛsimilē quā nō facit maiorē. sed minorē applicādo eā vlī quā dudū pri habuit. ¶ Et si arguit q saltē i voce vel in scripto habet intentū. qr maior cognoscit simul cum ꝛclone ⁊ minor pus tpe. ¶ Dicendū q ꝓoristice semp pma pmissa vocat maior ⁊ scda minor. sed posteriorisstice illud nō ē verum nisi quelibet pmissarū sit vlis aut quelibet singularis. nam in syllogismo pticulari semp vniuersalis dicitur maior vbicūqz ponatur. ⁊ alia pmissa nō vlis dr minor. quare est manifestū illud nō seq q alicuius demonstratiōis pticularis minor nō ꝛtineatur sub maiori aut ecōtra. ¶ Ad quartuz rñdetur q notitia ꝛclonis que est quodda intelligere ꝛclonez bñ pcedit demōstrationē. sed notitia ꝛclonis que est scire ꝛclusionē necessario seqtur demonstrationē eo modo quo effectus seqt cām. vnde demōstrationē nō est ppie ꝛclo. sed qd seu dubitabilis ppō que quidem per demōstrationē fit cōclusio. philosophus ergo nō loquitur de notitia que ē intelligere rē. sed de notitia que est scire ⁊ perfecte cognoscere. ¶ Ex predictis sequitur primo q si premisse fuerint in mente absqz ordine ⁊ debita applicatōe inuicez nō oz cognoscere ꝛclonem ambabus pmissis pfecte cognitis. quia notitia ꝛclonis acquiritur per demonstrationem. nō aūt fit demonstratio nisi premisse debitum ordinē habeāt inuicē ac applicatōz relatiuā ad ꝛclonē demstrationis. ¶ Sedo seqtur q si premisse adinuicē cōparentur. notitia vni pōt pcedere tpe notitiaz alterius ⁊ ecōtra. nā in demonstratiōe vniuersali notitia minoris pcedit tēpore notitiā maioris. ⁊ in demonstratione particulari ꝛtingit ecōtra q notitia maioris pcedit notitiā minoris. ¶ Tertio seqtur q si pmisse comparentē absolute ad ꝛclusionez semp prius tēpore cognoscitur maior q̄z ꝛclo. ⁊ aliqñ minor. sed nō semp. vt patuit in demonstratione particulari cuius minor est imediata ⁊ p se nota. ¶ Quarto seqtur q si pmisse comparantur respectiue ad ꝛclusionē i rōne casualitatis maior semp pus tpe cognoscit q̄z ꝛclo. minor vero sp sil cū ꝛclone qr notitia maioris nō ē cā notitie ꝛclonis. nisi rōne notitie minoris sicut nō ē cā ꝛclonis nisi rōne cālitatis minoris. Si eni queritur pp qd homo ē disciplinabilis. Rñdetur qr ē aial rōnale. ⁊ ppter qd triāgulus habet tres angulos equales duobus rectis. quia ē figura rectilinea habens angulum extrinsecū equiualentez duobus oppositis intrinsecis cōtinue. respondetur p minorem ⁊ nō per maiorem ⁊c.

Ante quā aūt sit iducere aut syllogismū accipere quodā qdē mō fortasse dicēdū ē scire mō aūt alio non od eni nesciuit si ē simpliciter hoc quodā mō sciuit vt qd duos rectos hēt hoc nesciuit simpliciter. sed manifestū ē qdē qd sic qdē scit simpliciter aut nō scit. Si vero nō menōis ābiguitas ꝛtigit. aut. n. nihil dicsect aut q̄ nouit 4ª ꝛ. proxemij

¶ Postq̄z Ari. determinauit de pcognitōe diguitatis ⁊ pmissarū. ñr determinat de pcognitōe ꝛclusionis ponēdo hāc ꝛclusionē que ē quarta huius plogi. Añ oēz inductionē vel demstationē cōclusio ē aliquo mō scita: ⁊ aliquo mō nō ē scita. pbat. oē qd ē scitū fm qd ⁊ nō est scitū simpliciter: aliquo mō ē scitū ⁊ aliquo mō nō ē scitū. sed ꝛclo añ inductionē vel demstationē ē scita fm qd ⁊ nō ē simpliciter scita. ergo ⁊c. pz ꝛña ⁊ añs pbat. nam dato opposito antecedentis sequitur ambiguitas menonis. s. vnius libri quez plato sic nominauit nomine cuiusdam sui discipuli. s. q nō contingit aliqd scire omnino. aut q nō ꝛtingit scire d nouo sz tm reminisci.

Prohemium

Et q̃ illud sequat̃ arguit̃ quere̅do vtrum ꝓclusio ante inductione̅ vel demõstratione̅ sciat̃ ꝑm qd vel simplr vel nullo mõ. si primũ: hz intẽtũ. si scdm. ergo p̃ inductione̅ vel demõstratione̅ illa nõ scit̃ d̃ nouo. qd̃ erat vnũ de incõuenẽtib⁹ inducẽdis. si tertiũ. q̃ nõ ꝓtingit illaz sciri: ⁊ ꝓñr nec aliquã aliã. ⁊ sic hz alter incõueniẽs. s. q̃ nõ ꝓtingit aliqd scire. sed illã ꝓñtiam ego ꝓbo. ꝓclo añ inductione̅ vel demonstratione̅ nullo mõ scit̃ q̃ nõ ꝓtingit eã sciri. qz si nullo mõ scit̃. q̃ potẽtialiter scitur ergo nihil ẽ in potẽtia ad illã ꝓclusionẽz ⁊ p̃ ꝓñs nihil põt moueri ad illã. pz ꝓña. qz motus ẽ actꝰ in potentia ꝑm q̃ i potẽtia tertio phy. ¶ Notandũ ꝑmo q̃ de mõ sciendi fuerũt quattuor opiniões. Prima fuit eracliti quã tãgit ꝓbs. 4. meta. dicit q̃ ꝓpter variationẽ ⁊ cõtinuũ fluxũ rez nõ ꝓtingit aliqd scire sicut nec dñm capere suũ fugitiuũ ignotũ. Hui⁹ etiã opinionis fuit socrates ⁊ plurimi eũ secuti sunt achademici Arguebat enim sic socrates. nihil hui⁹ mũdi iferioris ꝓtingit scire p̃ pter ꝓtinuã variabilitatẽ rez. qz scia est de ipossibilib⁹ alr se hãe. nec aliqd mũdi supioris pp magnã distãtiã. sicut neqz scim⁹ ea q̃ sunt i cĩitate remotissima a nob. ergo nõ ꝓtigit aliqd scire. pz ꝓña. qz de nullo hr̃ scietia nisi de ente. oẽ aũt ens pt̃inet ad mundũ supiorẽ vel inferiorẽ. ¶ Secunda opi. fuit platonis di. q̃ hñ ꝓtingit aliqd scire ꝓ ñ d̃ nouo: ⁊ q̃ nostrũ scire ẽ solũ reminisci Imaginabat̃. n. plato vt asserit ꝓmẽtator tertio de aia oium rez spẽs ꝓcreari i aia. sed pp vnionẽ ad corꝰ ipeditur a suis opationib⁹ q̃s postmodũ successiue exercet ꝑm successiuã dispõnem corporis factã a sensibilib⁹ p̃ impressionẽ formaz sensataz eo mõ quo aer successiue illuminat̃ p̃ depurationẽ dẽsitatis factã a calido. Illã sicut dixit Anaxagoras d̃ reb⁹ naturalib⁹: q̃ nõ ꝓtigit aliqd gñari simplr. sed solũ nouiter appere ponẽs formas latitare in materia q̃ p̃ agẽs naturale extrahunt̃ de tenebris ad lucẽ. ita plato de reb⁹ intẽtionalib⁹ q̃ ñ ꝓtingit aliqd sciri de nouo sed solũ reminisci ponẽs formas speculatiuas latitare in intellectu ⁊ p̃ agens sensibile remouẽs ꝓhibens de potentia ad actũ reduci. ¶ 3ª opinio fuit Auicẽ. vt hz nono sue meta. asserẽtis aliqd sciri de nouo nõ p̃ receptionẽ a sensibilib⁹. sz a datore formaz quẽ ponebat eẽ decimã intelligẽtiã. s. monẽtẽ orbẽ lune. credidit enim intellectũ agentẽ eẽ quandã intelligentiã separatã hñtez influere oẽs formas in hec iferiora. agentia aũt naturalia solũ hñtia dispõere materiã sicut pte intellectus possibilis ponebat sensum ⁊ sensibilia nõ facere nisi ad dispõnem intellectus possibilis vt ꝓuertatur ad agentẽ ex cuius ꝓuersione ad ipm influebantur spẽs intelligibiles sic q̃ scia ⁊ ois habitus itellectus dependebãt effectiue ab hac sola intelligẽtia sz dispositiue ⁊ tanq̃z a cã sine qua nõ dependerẽt a sensibus ⁊ sensibilib⁹. ¶ Quarta opi. fuit ari. mediãtis iter istos ⁊ statuẽtis sciam in nobis eẽ ꝓtra eraclitũ ⁊ socratẽ. ⁊ illã de nouo generari ꝓtra platonẽ nõ quidem ab agente i materiali tm̃ ꝓtra Auicẽ. sed imediate ab ipis spẽbus exñtibus in fantasia defluris a sensibilibus: iurta illud tertio de aia. necesse ẽ intelligentẽ fantasmata speçulari ⁊ in libro de sensu ⁊ sensa. nihil est in itellectu qn̄ pus fuerit in sensu: ita q̃ sicut successiue mutat̃ sensus ita intellectus. ⁊ ꝓñter sicut spẽs insensibilis potentialiter est in sensu añq̃z p̃ sensibile genereẽt. ita species intelligibilis est potentialiter intellectu añq̃z p̃ intelligibile pducatur. alr nũq̃z intellectus moueret̃ ad illã spẽm ⁊ ꝓñter scia est in intellectu potẽtialiter añq̃z fiat eũ ergo ꝓclo fiat ex spẽbus intelligibilibus. ⁊ sit illa q̃ simplr scitur post demonstrationẽ vel inductionem. oz q̃ ante oẽm discursum sit nota ꝑm qd. s. in potẽtia ⁊ nõ sit nota simpliciter videlicet i actu. ¶ Secõ notandum iurta ꝓmẽtatoris determinatõez tertio de aia. q̃ sicut se hz materia ꝑma in genere formaz naturalium: ita intellectus humanus in genere formaz speculatiuaz. sic q̃ quẽadmodũ materia est in pura potenta nullã de se hñs formã naturalẽ. sed quãlibet talẽ recipit ab agẽte naturali tanq̃z pfectõez suã: dicente pho pmo phy. q̃ materia appetit formã sicut turpe bonũ ⁊ femina marẽ. Ita intellectus humanus ꝑm phm tertio de aia. est sicut tabula rasa in q̃ nihil est depictũ. s. in pura potẽtia nullam de se habens formam speculatiuam. sed quãlibet talẽ recipit ab agẽte itelligibili virtute itellectus agentis tanq̃z pfectionẽ suã primã ad quã naturaliter inclinat̃: sicut graue deorsum ⁊ leue sursum. iurta illd in plogo meta. Omnes hoies natura scire desiderant. ¶ Ex isto notabili sequtur p̃ q̃ sicut materia duplr ꝓparat̃ ad formã naturalẽ. s. negatiue p̃ remotionez forme discõuenientis. ⁊ positiue p̃ inductionẽ forme ꝓueniẽtis: ita intellectus human⁹ ꝓparat̃ ad formã intẽtionalem negatiue p̃ subtractionẽ forme discõueniẽtis q̃ ẽ ignorantia dispõnis. ⁊ positiue p̃ inductionẽ forme ꝓueniẽtis q̃ est habitus scietificus. nõ tm̃ est sp̃ nẽcia talis mutatio de forma ignorãtie dispõnis ad formaz scie. sicut nõ sp̃ moueẽt materia a forma i formã. sed aliqñ a pura ꝑuatõe ad formã. sicut in illuminatõe medii a tenebra ad lumẽ. ita intellectus aliqñ moueẽt ab ignorãtia negatõis ad hitũ sue pfectõis. ¶ Secõ sequt̃ q̃ sicut dispõ qua materia moueẽt ad formã ẽ trãsmutatio. ita dispõ qua itellectus moueẽt ad sciam ẽ argumẽtatio. ita q̃ sicut materia successiue p̃ trãsmutationẽ acqrit formam ita intellect⁹ successiue p̃ discursũ ⁊ argumẽtatõez acqrit sciaz. ñ q̃ scia acqrat̃ successiue p̃ ptẽp⁹ptẽ. sz hñ discursus ad illã. dicẽte pho. 7. phy. q̃ ad sciam nõ ẽ motus. subito q̃ acqritur scia ꝑ se ⁊ qd̃libet sm̃. sicut forma minimi nãlis ꝑm ꝓmentatorẽ. 5. phy. iurta sniam phi dicẽtis ibidẽ q̃ ad subam nõ ẽ motus. ¶ Tertio sequt̃ q̃ sicut trãsmutatio q̃ imediate iducit̃ forma substalis i mã est gñatio. ⁊ trãsm. q̃ imediate iducit̃ forma accñtalis i mã est alteratio. ita argumẽtatio q̃ imediate iducit̃ cõclusio essentialr scita est demonstratio vel syllogizatio. ⁊ argumẽtatio q̃ imediate format̃ ꝓclo accidentalr scita vocat̃ inductio. Conclo. n. demõstratõis ẽ eẽntialis cõclusio ⁊ eẽsitialr scita. qz itellect⁹ illi statim assentit habitis p̃missis q̃ sũt cause illius p̃ se. Cõclusio aũt inductionis ẽ accñtalis ꝓclo ⁊ accñtalr scita. qz nõ nẽcio intellectus illi assentit habitis oib⁹ singularib⁹. neqz sua singularia sunt p̃ se cause illius vlis ꝓcluse. sed solus intellectus. ea tm̃ singularia nẽcio reqrunt̃ solũ tanq̃z cã sine qua nõ. Et de his duob⁹ modis arguẽdi facit arimentionẽ di. añq̃z sit inducere aut syllogisinuz accipe. ¶ Quarto sequtur q̃ sic forma añ gñationẽ aliquo mõ ẽ in mã ⁊ aliquo mõ non. est aũt ꝑm qd. s. potẽtialr i mã nõ aũt simplr. Ita ꝓclo añq̃z iducat̃ vel demõstret̃ est aliquo mõ scita i itetlectu. s. i potẽtia ⁊ ꝑm qd. ⁊ aliquo modo non scita. vz. simplr ⁊ in actu. Nisi enim materia ꝑma hzet potẽtiã respectiuã ad formã generãdã nũq̃z recipet eã. ꝑpterea corrupta forma nõ põt recipe ãplr illã. qz potẽtia respectiua corrũpebat̃ i aduẽtu illi⁹ forme. p̃ ꝓmẽtatorẽ p̃ phy. Ita itellectus humanus nũq̃z posset sciam recipe nisi hzet potẽtiã respectiuã ad ꝓclusionẽ inducẽdam vel demonstrandam.

Non enim sicut qdã argumẽtant̃ soluere dicẽdũ ẽ. Nũqd sciuisti omnẽ dualitatẽ. quoniã est par aut nõ dicente aũt attulerũt quandã dualitatem quã nõ opinatus est esse.

¶ Ari. hic ponit motiuuz platonis quo arguebat nihil sciri de nouo. sed q̃ oẽ qd̃ scit̃ ꝑus sciebat̃. qd̃ qdẽ motiuũ conabant̃ qdã dissoluere. Arguebat. n. sic plato. si ꝓtingit aliqd de nouo sciri maxime vr̃ istã dualitatẽ eẽ parẽ demõstando numerz duoz denariorz q̃s cõtinue habui abscõsos i manu mea: ex cui⁹ apitione nũc p̃ fcã vides eos eẽ duos denarios ⁊ ꝓñr ꝓcedis te nũc p̃ scire illã dualitatẽ eẽ parẽ. ¶ Sed ꝓtra arguitur inqt plato.

q: pri⁹ sciuisti oēm dualitatē eē parē.. ſz hec dualitas fuit. aliq̃ dualitas. g̃ p⁹ sciuisti hāc dualitatē eē parē. Siue g̃ hec latētia pueniat ex pte sensus tenēdo dualitatē absconsam. aut ex pte itellect⁹ ignorādo. quintam ptē nfieri denari parē esse semp arguebat plato q̃ pus sciuisti hāc dualitatē eē parē: p̃ hoc q̃ pus sciuisti oēm dualitatē eē parē. Et idē argueaat de pñti ꝓcesso q̃ tu hanc vel illā dualitatē ignores esse pare formādo cōsimilē ꝓñam. tu scis oēz dualitatē esse parē. sed hec dualitas est aliqua dualitas quacūqz dualitate signata. g̃ tu scis hanc dualitatē eē parē. ¶ Notandū p̃ ſm Egi. q̃ illud argumētū peccat p̃ fallaciā accntis sicut istud tu cognoscis coriscū ⁊ coriscus est veniēs. ergo cognoscis venientē. q: accidit coriſco q̃ sit veniēs inq̃ztū ē cognitus a te. Ita si tu scis oēm dualitatē eē parē non oz q̃ hāc dualitatē scias esse parē: lz illa sit aliq̃ dualitas demfando dualitatē absconsam in manu mea. nā dualitati inq̃ztū scitur a te q̃ sit par accidit ei: ⁊ extraneum est ab ea q̃ sit absconsa in manu. ¶ Ista rnsio nō cōplete satisfacit. p̃. q: plato arguebat i terminis cōplexis. ⁊ iste i termis icōplexis. scdo q: arguebat distributiue. ⁊ iste nō distributiue. tertio q: arguebat a supiori ad suū inferius eiusdē p̃dicamēti. ⁊ iste a termino p̃dicamēnti sube ad terminū p̃dicamēti qualitatis vel alteri⁹ p̃dicamenti accntis. q̃rto q: lz dualitati accidat inq̃ztū ē cognita a te q̃ sit absconsa i manu mea. nō tm̄ oī dualitati accidit inq̃ztū ē cognita a te vel a me. vnde plato absolute absqz ꝓnotatōe aliqua arguebat sic. tu scis omnez dualitatē esse parē. sed hec dualitas quacūqz demonstrata. ergo tu scis omnē dualitatē eē parē. ac si arguereturtu cognoscis oēz hoiez. sed hic est hō. ergo tu cognoscis hunc hoiem. ¶ Dicendus igit̄ q̃ ꝓña nō valet ⁊ q̃ poti⁹ ē fallacia ꝓntis q̃z accntis. q: arguit̄ a supiori distributo affirmatiue ad suū inferi⁹ sine debito medio. sicut nō seqtur. tu scis oēm ꝓpōnē esse verā vel falsam. sed hec est ꝓpositio. ergo tu scis hāc ꝓpōnē eē veram vel falsam. Dato eni q̃ de hac ꝓpōne nō ꝓsideres actu vel hitu: afis ē vez ⁊ ꝓñs falsum. sed minor debuit esse ista. tu scis hāc eē ꝓpōnez. ⁊ in augmēto pla. tu scis hanc esse dualitatē. sed illud ē falsuz. Ex modali enim de sensu cōposito cū vna de inesse: nō seqtur ꝓclusio de sensu ꝓpositio nec diuisio. ⁊ ꝓcessa illa ꝓña tu cognoscis omnē hoiem. iste ē hō. ergo cognoscis hūc hoiem: non ꝓpter hoc esset ꝓcedēda ꝓña. pla. q: hic arguit̄ i terminis simplicibus. ibi aūt i cōpositis. ¶ Scdo notadū q̃ pla. ad ponēdū nihil sciri de nouo multū mouebat̄ ex eo q̃ si alicui iperito i geometria ꝓponerent̄ principia geometrica ipse ꝓcederet ea ⁊ sic deducēdo ex pncipiis ꝓclones semp ille ꝓcederet eas q̃ nō eēt nisi sciret eas. ergo vel nihil addiscit vel solū q̃ iā nouit. ¶ Propter qd̄ sciēdū q̃ ad pncipia nō ē rō. vt dr. 6°. ethicor. neqz indigem⁹ studio ad cognoscendū pncipia. sed ad cognoscendū ea sufficit lumē intellectus agētis. sunt. n. pncipia p̃ se nota. ⁊ statim ea ꝓbam⁹ audita. stati eni assentimus illis cū offeruntur lumini itellect⁹ agētis. Scitis eni significatiōibus terminor. vt scito qd iportat̄ noie totius: ⁊ qd̄ noie ptis ⁊ statim ꝓcedim⁹ p̃ lumē itellect⁹ agentis nobis inditū q̃ oē totū ē maius sua pte. dr eni pmo poste. q̃ stati pncipiis assentim⁹ cuz terminos cognoscim⁹. Impitus igit̄ statim assentit pricipiis notis terminis. ⁊ cuicūqz ꝓclōni sequēti d̄ necessitate ex illis formaliter. nō tm̄ ꝓpter hoc scit oēs ꝓclones geometrie q: ille nō ꝓtinēt̄ nisi virtualr i pncipiis pmis formalr aūt ꝓtinētur i suis pmissis qb⁹ itellect⁹ nō statim assentit notis pncipiis. sed illas pmissas oz cognoscere per demfationē si fuerit mediate. si aūt imediate oz venire in notitiā illar p̃ inductionē vel diuisionē iuxta doctrinā ari. scdo poste. Cōstat aūt q̃ iperitus nō hz naturaliter modū demfandi diuidēdi inducēdi ⁊ diffiniēdi. ſz necessario indiget moueri ab alio per doctrinaz: aut a seipso p̃ inētionē. hec āt fit labore ⁊ studio. ⁊ p̃ ꝓñs scia nō inest nobis a natura. sed ex actibus ⁊ opationibus. ideo sicut contingit aliquid scire: ita contingit aliquid sciri de nouo.

Solunt eni dicētes nō cognoscere oēm dualitatē parē esse. sed quā sciūt qd̄ dualitas sit. ⁊ ēt scūt cuius ve, demfationē hnt ⁊ cuius acceperūt. Acceperūt aūt nō de oi cuius vtiqz sciunt qd̄ triangulus aut numerus sit. sed simplr de oi numero ⁊ triangulo.

¶ Ad rōnem platonis dixerūt qdā negādo illā: tu scis oēm dualitatē esse parē ꝓpter argumentū factū: ꝓcedētes q̃ tu scis oēm dualitatē esse parē quā scis eē dualitatē. Contrā, quos arguit̄ ari. duplr. ⁊ p̃ ex pte ꝓclōnis sic. Taliter ꝓclō scit̄ q̃lr p̃ demfationē acqrit̄. sed demonstrationē acqrit̄ ꝓclō simplr ⁊ nō ſz qd. ergo ꝓclō simplr scitur ⁊ nō ſz qd. ⁊ p̃ ꝓñs illa ꝓclō. oīs dualitas est par: simplr scitur sicut simplr demonstrat̄. pz ꝓña. ⁊ minor demfatur inductiue. nā p̃ demfationē geometricā simplr demfatur ista. oīs triāgulus hz tres angulos eq̃les duob⁹ rectis: ⁊ nō d̄ aliq̃ ⁊ sic d̄ aliq̃ ñ. silr p̃ demfationē arismetricā demfatur: q̃ oīs numerus est par vel ipar: nō de aliquo numero tm̄. sed de q̃libet simplr. ergo per idē cū demfatur paritas de dualitate nō demonstrat̄ tm̄ de aliqua dualitate. sed d̄ qualibet indifferenter.

Neqz eni vna ꝓpō accipit̄ hmōi qd̄ quē tu nosti numerz aut quā tu nosti lineā rectā. sed de oī

Linea recta

¶ Scdo arguit pbs ex pte p̃missar sic. Talr ꝓpō scit̄ q̃liter ex p̃missis demfat̄. ſz ex p̃missis demfat̄ simplr ⁊ de oi ⁊ nō de aliquo tm̄. ergo ⁊c. pz ꝓña cū maiori. ⁊ minor declarat̄. nā cū aliqd demfat̄ de nūero nō accipit̄ tm̄ i p̃missis nūerus quē nosti. sed oīs nūerus simplr. ⁊ cū demfat̄ aliqd de linea recta: nō assumit̄ tm̄ i p̃missis linea quā nosti eē rectā: sed oīs linea simplr. g̃ part formit̄ cū demfat̄ pitas d̄ dualitate ñ accipit̄ i p̃missis tm̄ dualitas quā noscis esse dualitatē sed oīs dualitas simpliciter.

Sed nihil, vt opinor prohibet qm̄ est quod addiscat sic scire. Est aūt sic ignorare. Incōueniens aūt nō est si scit quodāmō qd̄ eni addiscit sed si hoc mō vt inquātū addiscit ⁊ scit.

¶ Iō ad rōnē platonis ꝓcedit. p̃. q̃ tu aliq̃ mō scis hāc dualitatē eē parē ī cāu illo q̃ illa dualitas sit absconsa d. q̃ ñ icōuenit aliquē discē id qd̄ scit. q: illd̄ nō simplr scit sed solū ſm qd ⁊ i pō. nō. n. eodē mō scit ⁊ addiscit. Est. n. scies i potētia aliq̃z ꝓpōnē quā postea addiscit i actu. ⁊ hec rō fundat̄ sup ꝓclōnē pncipalr itētā. q̃ ꝓclō aū demfatōez vel iductōez aliq̃ mō ē scita: ⁊ aliq̃ mō ē ignata. nō igit̄ addiscit̄ eodē mō q̃ erat scita. ſz addiscit̄ q: erat simplr ignorata. Iō silitudo eracliti d̄ suo fugitiuo nō ꝓuicit: q: ille nullo mō cognoscit̄ a dño suo. si eni cognosceret i potētia idubie aliqñ iueniret̄. ¶ Notādū p̃ q̃ rez q̃dā hnt esse i seipsis: quedā in suis causis: ⁊ q̃dam solū apud itellectū: vt chimera ⁊ hircocerruus. ea q̃ sūt i seipsis hnt esse simplr ⁊ i actu. ea q̃ sūt i suis cāis sis hnt eē ſm qd ⁊ i potētia: ea vo q̃ hnt eē solū i mente non hnt esse in actu: nec i potētia: nec simplr nec ſz qd. Ad ea igit̄ q̃ hnt eē in actu simplr nō ē motus. nec ad ea que nō hnt esse i potētia. q: motus ē exit⁹ de potētia ad actū ſz ꝓmētator ē tertio phi. ergo solū ad ea q̃ hnt eē i potētia ē mot⁹: q: mot⁹ ē via seu mediū iter actū ⁊ potētiā: vt testat̄ ꝓmētator ibidē. sicut g̃ materia nō mouet̄ ad illud qd̄ nullo mō ē. q: agēs ñ extrahit formas d̄ potētia materie nisi ille sint in mā ſm cōmen. iz. metha.

ita intellectus nō mouet ad aliqd qd nullo mō est: ⁊ p
ꝓns si aliqd addiscitur illud aliquo mō fuit i intellectu
⁊ aliquo mō fuit scitū. s. in potētia ⁊ fm qd. ¶ Scdo no
Nota scdm tandū q̄ sicut dat duplex materia de intētōe auerrois
in de substātia orbis. s. materia i qua nō est potētia ad
formā: vt materia celi. ⁊ mā i qua est potētia ad formā
vt materia horū inferiorū. ita possim⁹ dare duplicē for-
mam cognitiuā p intellectū. quarū vna ē actus materie
superioris: vt hec nō est in potētia ad aliquā ꝓclionē scibi
lem. cuiusmodi sunt intelligētie abstracte. q̄ hnt spēs
intelligibiles inatas vel cōcreatas. iuxta illud i libro d
causis. Omnis intelligentia est plena formis. ⁊ alia est
actus materie inferioris que est in potētia ad ꝓclionem
scibilē. cuiusmodi sunt anime hūane q̄ de se nullā spēz
intelligibilē habēt. sed mouent ad illā p sensibilia extri
seca virtute luminis itellectus agētis. Sicut ergo prici
pia virtualiter ꝓtinētur in lumine intellect⁹ agentis ita
ꝓclones virtualiter sūt in ꝓncipijs. q̄ sicut p lumē itel-
lectus agēns principijs assentim⁹. sic p ꝓncipia media
te hoc lumine ꝓclones cognoscim⁹. Sciendo igit ꝓnci
pia aliquo mō scim⁹ ꝓclones: nō simplr ⁊ i actu. sed q̄-
dāmō ⁊ i potētia. ⁊ p ꝓns aliq̄z fit inducere: aut accipe
syllogismū ꝓclusio quodāmodo scitur. s. fm quid ⁊ i po
tentia tm: ⁊ qudāmodo ignorat. s. simpliciter ⁊ i actu.
¶ Dubitat cū quattuor sint genera argumētorū p ari.
in topicis. ⁊ hic. s. inductio. syllogism⁹. enthimema. et
exemplū. ꝓpter qd philosophus nō facit mētionē nisi
de inductōe ⁊ syllogismo. ¶ Rndetur q̄ horū generum
argumētorū duo pbāt. s. inductio ⁊ syllogismus: ⁊ duo
suadēt. s. enthimema ⁊ exemplū argumēta pbantia sūt
de iure logici. ⁊ suadētia d iure rhetorici. Cū g̃ Aristo.
hic se hēat non vt rhetoricus. sed vt logicus: iō de his
duobus solū facit mentionē. Deinde exemplū reducit
ad inductionē. ⁊ enthimema ad syllogismuz vt patuit.
ideo loquēdo de inductōe ⁊ syllogismo iplicite mentio
nē facit de enthimemate ⁊ exēplo. ⁊ q̄ ordine nature in
tellectus ꝓius format inductionē q̄z syllogismū. iō ordi
ne nature ꝓclusio inducta est ꝓius nota tā actu q̄z poten
tia: q̄z ꝓclusio syllogizata. ꝓpterea pmittit philosoph⁹
inductionem syllogismo vi. Anteq̄z autem sit inducere
aut accipere syllogismū ⁊c.

Scire aūt opinamur simplr vnūquodq̄z sed
prima diffō scire nō sophistico mō qd est fm accns. cū cām arbi-
tramur cognoscere ꝓpter quā res ē ⁊ qm illius
est cā. ⁊ nō est cōtingere hoc alr se hīc.

¶ Cōpleto prologo in quo ari. applicauit intellectum
agentē intellectui possibili ad gnationē scie: ꝓnr exequ-
tur de intēto dans modū ⁊ viā i hoc libro posterior. p
demonstrationē sciam acqrēdi: ad quā itellectus hois
naturaliter iclinat. Et diuidit totalis liber i duas par
tiales quorū prim⁹ docet ex qbus ⁊ ex q̄libus fit demō-
stratio. scds administrat potentiā demrandi p intētio-
nem medij demratiui ibi. qōnes sūt equales numero.
Primus liber diuiditur in quattuor tractatus. quorū.
prim⁹ manifestat ex qbus ē formalr demratio. scds ex
qbus est virtualiter demratio: ibi. dico aūt principia.
tertius in qua figura est demōstratio ibi. figurarū aūt.
quartus ꝓpter qd est demōstratio: ibi. certior aūt scia.
Ulm cū sint due diffinitiōes demrationis. s. ex primis
veris ⁊ immediatis prioribus notioribus ⁊ causis ꝓclonis:
ac etiā syllogismus faciēs scire. Duo primi tractat⁹ pti
nent ad ꝓmā diffōnem in qua fit mētio d ingrediētibus
demrationē formalr ⁊ virtualiter. duo aūt sequētes p
tinēt ad aliā diffōnem in qua exprimitur demōstrationē
esse p syllogismū ⁊ ꝓpter scire tanq̄z ꝓpter finē demō-
strationis. Primus tractatus diuidit i q̄ttuor capitula
in quorū primo inuestigatur qd est demonstratio. i scdo
ex qbus fit demōstratio: ibi. verū qdem igit. in tertio ex
qualibus fit demonstratio: ibi. qm aūt impossē. in q̄rto
ex qbus ⁊ ex qualib⁹ nō fit demōstratio: ibi. si ergo de-
monstratiua est scia. Primū capl'm diuiditur i q̄ttuor
ptes iuxta quatuor diffōnes q̄s Ari. exprimit quarū due
sunt diffōnes scire: ⁊ alie due sūt diffōnes demrationis
ibi. dicim⁹ aūt scire. Quantū ad primū dicit pbs q̄ sci
re simplr nō sophisticū neq̄z p accns ē cognoscere rem p
cām. ⁊ qm illius est cā ⁊ nō ꝓtingit alr se hīc: ita q̄ hic
nō diffinit quodlibet scire. sed tm scire simplr i qd tāq̄z
in finē demonstratio ordinatur. ¶ Pro declaratōe tā Nota
diffinitionis q̄z diffōnis e ꝓ notādū q̄ de scire multe distin primū
ctiones dant. Prima distinctio ē themistij di. q̄ scire
sumitur triplr. s. cōiter ꝓprie ⁊ ꝓprissime. Scire cōiter
est rei veritatē cognoscere: siue hoc sit a priori: siue a po
steriori: siue p signa: siue p effectus. Scire ꝓprie est rei
veritatē cognoscere p demōstrationē: ⁊ hoc siue fuerit
per cām siue per effectū. Scire ꝓprissime ē rei veritatē
cognoscere per demonstrationē potissimā. ⁊ sic nō ꝓti-
git aliqd scire nisi p cām ꝓpriā ⁊ immediatā eo mō quo
scitur lunā eclipsari p interpositionē terre inter solem ⁊
lunā. Dicit ergo themistius q̄ hic nō diffinit scire cōi-
ter nec ꝓprie sed ꝓprissime sumptū. ¶ Scda distinctio ē
lincoñ. d. q̄ scire q̄drupliciter sumit. s. large stricte stri
ctius ⁊ strictissime. Scire large sūptū est appbēdere ve
ritatē ꝓtingentiū equalr. vt cor. currere vel sedere. Sci
re stricte sumptū ē appbendere veritatez ꝓtingentiū in
maiori pte. vt senē canescere. ⁊ iuuenem nō canescere.
Scire strictius ē appbendere veritatē necēiorū vt deum
esse. ⁊ hoiem cē aiai. Scire strictissime est appbendere
veritatē necessariorū p demonstrationē ꝓpter qd. Ait g̃
lincoñ. q̄ tm hoc vltimo mō diffinitur hic scire. ¶ Ter-
tia distinctio est cōis di. q̄ scire capitur quadrupliciter
Primo cōiter p cuiuscūq̄z veri notitia. ⁊ sic sciunt oia
ꝓtingentia vera tā equalr q̄z i maiori vel in minori pte
⁊ nō solū ea que hntur per intellectū sed ēt per sensuz vt
q̄ hoc est albū vel calidū: aut q̄ roma ē magna ciuitas
scdo ꝓprie p cuiuscūq̄z necessarij notitia: siue fuerit di
gnitas siue pmissa siue ꝓclo siue alio mō. vt deū ē. vel
de quolibet d̄ esse vel nō esse. tertio magis ꝓprie p cu
iuscūq̄z veri notitia hita p demrationē siue illa demon
stratio fuerit per cām siue per effectū. Quarto ꝓprissi-
me sumitur scire p cuiuscūq̄z notitia habita per demō
strationē a priori. s. per cām ꝓpriā ⁊ immediatā: ⁊ sic dif
finitur scire i ꝓpo. ¶ 4ª distinctio, que sola reducit ad in
tentionē Ari. ē ista q̄ duplex ē scire. s. per se ⁊ per accns
Scire per se est rē cognoscere ex ꝓpōnib⁹ per se. vt ho-
minem esse disciplinabilez. vel triāgulū hīre tres angu
los. Scire per accidens est rē cognoscere ex ꝓpōnibus
per accns. vt q̄ albuz edificat per hoc q̄ est edificator.
sic arguendo: iste edificator edificat. ⁊ iste edificator est
albus. ergo albū edificat. vbi pz q̄ tā minor q̄z ꝓclusio
est ꝓpositio p accns: ⁊ tale scire d̄ sophisticū: q̄ reduc-
citur ad fallaciā accidētis: sic arguēdo. iste edificator p
se edificat: ⁊ iste edificator ē albus. ergo albū per se edi
ficat. accidit em albo edificare sicut ei accidit q̄ sit edi-
ficator. ¶ Itez scire per se sumit dupliciter. s. simplicit
⁊ fm qd. Scire simplr est scire per cām ꝓpriā ⁊ imedia
tā. Scire aūt fm qd est scire per signū vel per effectum
aut per cāz remotā vt videbit. dic g̃. p. q̄ scire hic diffi
nitū nō ē scire sophisticū. qd est scire per accns. sed ē sci
re simplr ⁊ nō fm qd. ⁊ per hoc hz declaratio omnium
que ponūtur circa diffinitū. ¶ Scdo notādū q̄ q̄ttuor Nota
sūt necessaria ad scire simplr. Primū est cognoscere rē scdm
scibilē: q̄ oē scire ē cognoscere ⁊ nō ecōuerso. Neq̄z su
mitur hic scire vt dicit actū. sed iportat actū vel hitum
qm hō nō actualiter cognoscēs. sed forte dormiens est
pbs vel geometra. ¶ Scdm necessariū ad scire simplr
est cognoscere rei scibilis cām: quod quadruplr oñdit
p ex pte rei cognite mouētis itellectū. nā sicut res hz se
ad esse ita se hz ad cognosci. z. metha. sed res scibilis ñ
hz eē sine sua cā. ergo nō pfecte cognoscitur sine sua cā.

¶ Secundo ex parte obiecti intellectus terminantis cognitionem. qz obiectum intellectus est verum .6. meta. verum est autem adequatio intellectus ad rez. ergo nõ scit res simplr nisi intellect⁹ adequat ei. Cõstat ãt intellectũ nõ adequari rei nisi cognoscat cãm. qd declaratur sic. nã tunc dicit vez auz qñ adequatũ est suis principijs ⁊ hz qcqd est de rõne auri. ⁊ p cõsequẽs non possumus cognoscere aliqd eẽ vez auz nisi sciuerim⁹ ipz referre in sua principia ⁊ sciuerim⁹ ipsũ hre qcqd est de rõne auri. hoc ãt nõ contingit ignoratis causis. ¶ Tertio ex pte ipsius itellellect⁹ cõsiderãtis rẽ cognitã: qm̃ nihil simplr scitur qdiu cõtingit itellectũ dubitare. sed continue contingit intellectũ dubitare anteqz cognoscat cãm rei scibilis igit ⁊c. ¶ Quarto ex parte modi intelligẽdi: qz mod⁹ intelligẽdi ẽ pcedere per discursũ ab vno i reliquũ vsqz ad idemonstrabilia. sz nõ est pole intellectũ venire ad idemõstrabilia ignoratis causis. ergo necesse est intellectũ cognoscere cãm si dz scire simplr. ¶ Tertiuz necessariũ ad scire simplr ẽ cognoscere illã esse cãm illius effect⁹ qz nõ sufficit effectũ cognoscere cũ causa sz referre cãm in effectũ. non. n. sciret simplr lunã eclipsari ppter hoc qd cognosceret eclipsis lune ⁊ interpositio terre inter solẽ ⁊ lunã sz reqrit cognoscere interpositõez terre iter solẽ ⁊ lunã eẽ cãm eclipsis lune. ¶ Quartum necessariũ ad scire simplr ẽ qd illã cãm nõ contingat alr se hre. sed qd posita cã ponat effect⁹ sic qd nõ sit cã p accidens. Unde cã per accñs triplr sumit. Prio p eo qd agit effectũ preter intẽtionẽ. ⁊ sic fortuna est cã per accidens. 2. phi. Scdo p remouẽte phibens. ⁊ sic aperiẽs fenestrã ẽ causa per accñs illuminatiõis dom⁹. vl dimel lens columnã in dscensu lapidis. 8. phisi. Tertio sumit causa per accñs pro eo qd ẽ coniunctum cãe p se. ⁊ sic albũ dicit cã p accñs edificij. qz coniungit cãe p se q ẽ edificator. isto vltimo mõ sumit hic cã per accñs: vt infra videbit. oẽs tñ modi sciendi qb⁹ nõ scit res simplr sunt cãe per accñs scie simplr p quãto remouẽt phibẽtia ad habendũ illã. Et ex his pz quare ponit aris. illas qttuor pticulas in diffinitione scire. ¶ Tertio notãdũ qd contingit qdruplr scire. Prio p effectum vt qñ scit aliquẽ hre sanguinẽ accensũ in corde p hoc qd est appetens vindictã: ⁊ tunc fit syllogism⁹ a posteriori p hũc modũ omis appetens vindictã hz sanguinẽ accensũ in corde. sed sor. appetit vindictã. ergo hz sanguinẽ accensũ in corde. ¶ Secũdo cõtingit scire per cãz remotã. vt qñ scit lapidẽ nõ respirare per hoc qz nõ est animal. ⁊ tũc fit syllogism⁹ q est demõstratio. qz ẽ a priori: vt oẽ qd nõ est aial ñ rspirat. lapis ẽ aliqd qd ñ ẽ aial ergo lapis ñ respirat. Tertio ptingit scire p signũ vt qñ cognoscit aliquẽ aliuz diligere p signa amoris. ⁊ tũc fit syllogismus dyaletic⁹ p hũc modũ. Quicũqz aliquẽ osculat ⁊ ãplexat diligit illũ. sz sortes osculat ⁊ ãplexat platonẽ. ergo sor. diligit pla. Osculũ. n. ⁊ ãplexus sunt signa amoris.

Quarto cõtingit aliquẽ scire per cãm ppinquã: vt cñ scitur lunã eclipsari per interpositionẽ terre inter solem ⁊ lunã. ⁊ tũc fit syllogism⁹ demõstratiu⁹ simplr a priori ppter qd vt qñcũqz interponit terra inter solẽ ⁊ lunaz eclipsat luna. sz qñcũqz sol ẽ in capite vl in cauda draconis terra interponit inter solẽ ⁊ lunã. ergo qñcunqz sol est in capite vl in cauda dracõis luna eclipsat. Ex his clarã ẽ diffinitio data a philosopho. Prio nãqz dr rẽ per cãm cognoscere. ad excludẽdũ scientiaz que hẽtur p effectũ. Scdo dr, qm̃ illi⁹ ẽ cã ad excludẽdũ sciaz habitã p cãz remotã qm̃ tal nõ ppe ẽ cã illi⁹ effect⁹ sz vnius alteri⁹. vnde nõ eẽ aial est ppria cã hui⁹ qd est nõ sentire. ⁊ nõ habere pulmonẽ est ppria causa huius qd ẽ ñ respirare. Tertio dicit. ⁊ nõ contingit aliter se habere. ad excludenduz scientiaz habitã per signũ. cũ talis nõ pcedat ex necessarijs sed ex pbabilib⁹ tantũ. Quarto ponũtur oẽs ille pticule ad includendũ scientiã simplr que habetur ex cognitione rei scibilis ⁊ cause eius cognoscẽdo illã esse cãm illius effectus: ⁊ qd nõ contingit aliter se habere. Quarto notandũ qd duplex ẽ noticia habita per discursũ. s. opinio ex mere pbabilib⁹: ⁊ scientia ex p se notis. n. igr ẽ habita p̃ma diffinitio scire p noticiã scientificã sz opinatiuã. iõ aris. describit scire p opinari ⁊ arbitrari ad denotãdũ diffiõez istã ñ datã eẽ vigore dmõstratõis. sz solũ p opinionẽ oium hoiuz q ẽ act⁹ itellect⁹ ⁊ arbitrium quod est actus voluntatis. ideo dicit opinantur ⁊ arbitrantur.

Manifestũ ẽ igit qd hmõi aliqd sit scire. namqz scientes ⁊ nõ scientes: hi qdez opinant sic se habere. Scientes aũt causam habẽt.

¶ Posita diffinitõne scire Aris. pbat eã eẽ bonã sic. Illa diffõ ẽ bona quã oẽs tã scientes qz ñ scientes existimãt eẽ bonã. sz oẽs tã scientes qz nõ scientes existimãt hãc diffinitionẽ eẽ bonã. ergo ⁊c. pz ppñia cũ maiori: ⁊ minor declarat. qz nõ scientes existimãt se scire qñ opinant se hre cãm: ⁊ quoniã illi⁹ ẽ cã. ⁊ qd nõ cõtingit alr se hre. scientes ẽt opinãt se scire. qz credũt se hre cãz cũ alijs conditionib⁹. Est tñ differentiã inter scientẽ ⁊ ñ scientẽ. qz qlz illoz opinat se scire p cãz. nõ tñ qlz eoz scit p cãm ille. nãqz q est sciens hz cãz: alter auz nõ hz: sz opinatur se habere. Dubitat. qz videt aris. hãc diffinitõez male pbare. qz cã pbare deberet p gen⁹ ⁊ differẽtiã oñdẽdo illi assignatũ eẽ ppriũ gen⁹ ⁊ differentiã ppriã: qd nõ facit. sz tñ p opi. scientiũ ⁊ nõ scientiũ. Rñdet Sm themistiũ qd illa nõ ẽ diffõ exprimẽs qd rei sz solũ quid nominis. s. qd importat nomine scire: iõ nõ oz eã pbare p gen⁹ ⁊ dñiam: sz solũ ex opi. hominũ. vñ sic in alijs passionib⁹ ⁊ accñtib⁹ idẽ ẽ qd ⁊ pp qd. vt qd ẽ eclipsis rñdet qd ẽ priuatio luminis in luna obiectu terre. ⁊ pp qd est eclipsis. rñdet pp priuationẽ luminis in lũa obiectu terre. sic diffinitio data de scire eadẽ ẽ apd oẽs continens qd ⁊ ppter qd. vt si q rit qd ẽ scire. oẽs rñdẽt tã scientes qz nõ scientes: qd ẽ rẽ p cãz cognoscere: ⁊ qm̃ illi⁹ ẽ cã ⁊ qd nõ contingit aliter se habere. Si itez q rit pp qd ẽ scire oẽs rñdẽt qd pp cognoscere rẽ p cãz eius: ⁊ quoniam illius est cã: ⁊ qd non cõtingit alr se hre.

dubius primus

Quare cuius est scientia simpliciter hoc impossibile est aliter se habere.

¶ Ex ista diffinitione ⁊ sua pbatione aris. infert correlarie: qd illud cui⁹ ẽ simplr scientia impole ẽ se alr hre. pz qz scientia ⁊ scibile sũt relatiua. sz scia ẽ p cãz necariã non polem alr se hẽre. igit scibile ẽ tale qd ñ contingit alr se hẽre. Cñ scientia pt cõparari ad cãz solũ. ⁊ sic dicit rẽ p cãm cognoscere. aut ad obiectũ solũ. ⁊ sic addit. qm̃ illius est cã. aut ad vtrũqz. ⁊ sic cõcludit qd nõ contingit alr se habere. Cñ nõ solũ causa dz eẽ necia p qz ẽ scientia: sz ẽt ipz scibile dz eẽ neciuz d quo ẽ scia: qd dicit esse obiectũ scientie. Sz dubitat. nã d illis mobilib⁹ ⁊ corruptibilib⁹ ⁊ polib⁹ alr se hẽre ẽ scientia nãl. ergo falsũ ẽ qd nihil sit scibile simplr nisi qd ñ pt alr se hẽre. Dicẽdũ qd reb⁹ nãlib⁹ isũt aliq passiões d necitate. vt mobilitas ⁊ corruptibilitas. ⁊ aliq passiões solũ ptingentes vt albedo ⁊ nigredo. lz ergo d reb⁹ mobilib⁹ ⁊ polib⁹ alr se hẽre ñ sit scientia quo ad passiões ppetẽtes illis ptingẽter. tñ d eisdẽ habet scia quo ad passiones necessarias. ⁊ isto modo talia scibilia sũt simplr necessaria. qz nõ sumuntur absolute: sed p respectũ ad passiones.

dubius primus

Sigdem igitur ẽ ⁊ alius sciendi modus vt posterius dicemus.

¶ Cõsequnt phũs declarat diffinitũ quo ad illas pticlas simplr ⁊ ñ sophistico mõ qd ẽ scdz accñs: dicẽs qd non tant ponũt ille pticle: qz ñ oẽ scire ẽ scir simplr ⁊ nõ sophistico mõ qd ẽ scdz accñs sic videbit ifra vbi mãifestabit scir p effm̃ ⁊ p cãz rẽotũ quoz nullz ẽ scir simplr.

Scda diffõ.

Dicim⁹ ãt qz scir ẽ p dmõstratõez itelligẽr.

¶ Ista est secunda diffinitio scire que dat per cām esse ciuā. s. per demōstrationē cuz dicit. scire ē intelligere p demōstrationē. ponit itelligere tanq̄z gen⁹. ⁊ demōstratio tāq̄z differētia dicēs cām effectiuā scie: q: scie aggeneranē p demōstrationē: ió hec diffinitio ē formalis dicens ppter qd. ⁊ alia ē materialis dicēs q:. ⁊ per ꝓns illa est demōstrabilis p istā hoc mō. Omne itelligere p demōstrationē est cognoscere rē per cām. ⁊ qm̄ illius est causa. ⁊ q̄ nō cōtingit aliter se hre. sed scire est itelligere per demōstrationē. ergo. ¶ Sz ꝗ arguit primo q̄ ista diffō ñ sit bene data. q: accētia diffiniūt p subiecta sua. 7. meta. sz scia ē accēs aie: ⁊ nō diffinit per subiectum suū. ergo ⁊c. ¶ Secundo arguit q̄ illa diffinitio non sit formalis. ⁊ q̄ nō det per cām scie: q: vt dictū ē demōstratio ē finaliter ppter scire. sz finis ē cā causaruz. ergo magis dat p effectū q̄z per cāz scie. ¶ Ad primū dicit q̄ duplex ē accēs. quoddā qd nō circūcernit subiectuz suū vt albedo ⁊ nigredo. ⁊ quoddā qd ꝓnotat subiectū suū: vt finitas ⁊ crispitudo. Dico ergo q̄ accēs nō cōnotātia subiecta sua nō diffiniunt p subiecta sua nisi i cōcreto. accētia aūt ꝓnotātia subiecta sua necessario diffiniunt p illa iplicite l' explicite. Implicite qdē qñ gen⁹ ꝓnotat sōm. Explicite vero qñ genus nō cōnotat subiectū: vt cū dicit finitas ē caritas nasi. quia caritas nō cōnotat subiectū finitatis: ió subiectū suuz qd ē nasus expsse ponit in diffōne. Genus aūt scie ē itelligere. ⁊ q: itelligere cōnotat subiectuz scie qd ē potētia itellectiua. ió nō optet expsse sciam diffinire p subiectū suū. ¶ Ad secundum dicit q̄ cāe sunt inuicē cāe: vt hr. 2. phisi. ⁊. 5. meta. nā deambulatio ē cā sanitatis ⁊ ecōtra. nō tñ i eodē genere cāe sed idiuersis. Deābulatio. n. ē cā sanitatis in genere cāe efficientis. ⁊ sanitas ē cā deābulationis in genere cause finalis. ita in ꝓposito. ⁊ si scia est cā demonstrationis in genere cause finalis: q: tñ idē est effectus ⁊ finis: ió demōstratio ē cā scie i genē cā efficiētis.

Demōstrationē aūt dico sillogismū apoditicō. i. faciētē scire. Sz apoditicon dico secundū quē in habendo ipz scim⁹.

prima diffinitō demo.

¶ Ista est secunda ps h⁹ ca. in q̄ Aris. manifestat ēt duas diffōnes demōstrationis. q̄z pria ē ista. Demōstratio ē sillogism⁹ apoditicō. i. faciēs scire. Et dicit syllogismus faciēs scire qm̄ in hñdo ipm̄ dicimur scire. Unde quattuor sūt genera sillogismoz. s. dialeticus. falsigraphus. thopicus ⁊ demōstratiu⁹. Syllogism⁹ dyaleticus est ille q̄ ē a p̄missis ad ꝓclōnē i mō ⁊ figura. vt ois homo currit. tu es hō. ergo tu curris. Syllogism⁹ falsigraph⁹ ē ille q. pcedit a p̄missis ad ꝓclōnē apparēter tārum i mō figura. vt ois canis currit. sydus celeste ē canis. ergo sydus celeste currit. Iste syllogism⁹ videt ē in pria figura ⁊ i tertio mō. sz nō est ita. q: arguit ex q̄ē tuor terminis: cū lylcanis i maior solū supponat pro cane latrabili ⁊ i minori p cane celesti. Syllogismus thopicus est ille qui pcedit ex pbabilib⁹ tantū. vt ois pater diligit filiū suū. sor. est pater platōis. ergo sor. diligit platonē. Syllogism⁹ demonstratiu⁹ est ille q. pcedit p cām aut per effectū. Primus syllogism⁹ nō facit scire q: indifferēter cōcludit falsū ex falso ⁊ verꝝ ex falso sicut verꝝ ex vo. Secūd⁹ syllogism⁹ ñ facit scire: imo cāt deceptōnez vl' ignorātiā dispōnis. Tertⁿ itē nō facit scire ppte q: pcedit ex pbabilib⁹ solū cū nō fit necessariū oēm ptē diligere suū filiū. Quart⁹ vo syllogism⁹ hñ facit scire: ñ tñ qlibz loquēdo de scire simplr: q: syllogism⁹ demonstratiu⁹ q̄ ē p effectū vl' p cām remotā ñ facit scire simpliciter sz solū sedz qd. ió aris. di. Dico āt syllogismum scialē sedz quē i hñdo scim⁹. supple simplr eo mō quo diffinitū ē scire. ¶ Cōtra istā diffōnē dubitat. si demonstratio diffinit p scire. ⁊ iā supra diffinitū ē ipz scire p dōmōstrationē. ergo idē ē diffinēs ⁊ diffinitū. ⁊ p ꝓns idē est noti⁹ ⁊ ignoti⁹ respectu eiusdē. pz ꝓna. q: diffō dat causa innotescēdi. ¶ Dicēdū q̄ nō ē icōueniens idez ē diffiniēs ⁊ diffinitū i diuersis generib⁹ diffinitionū. hō n. diffinit p risibile dicēdo. hō ē aial risibile: ⁊ diffinit risibile p hoiez: dicēdo risibile ē hō apt⁹ nat⁹ ridere. sz he diffōnes ñ sūt eiusdē generis. cū vna sit formalis di. pp qd illa. s. q̄ dat p pora alia vo sit mālis di. q: s. illa q̄ dat p posteriora. Cōstat āt q̄ passio diffinit a pori p sbm. ⁊ subiectū diffinit a posteriori p passionē. In ꝓposito āt ⁊ si idē ē diffiniens ⁊ diffinitū: ñ tñ eodē mō sumptum. Scire. n. p⁹ diffinitū ē p demōstrationē vt hz rōnē effectus demōstratiōis. nūc āt diffinit ipaz demōstrationē vt hz hitudinē cāe finalis. Propterea sicut ñ ē iconueniens idē ē noti⁹ ⁊ ignoti⁹ respectu eiusdē i diuersis generib⁹ cognitionū. q: effect⁹ ē notior cā noticia q: est. ⁊ cā ē notior effectu noticia pp qd ē. ita nō ē icōueniēs idē ē noti⁹ ⁊ ignoti⁹ respectu eiusdē diuersis generib⁹ cāp. Deābulatio. n. ē notior sanitate i genere cāe efficiētis. ⁊ sanitas ē notior deābulatiōe i genere cāe finalis. ita i ꝓposito demostratio ē notior scire i genē cāe efficientis. ⁊ scire ē noti⁹ demōstratōe i genē cāe finalis.

Si igitur ē scire vt posuim⁹ necesse ē ⁊ dōmōstratiuā sciaz ē ex veris: ⁊ primis ⁊ immediatis ⁊ notiorib⁹: ⁊ priorib⁹ cāisqz ꝓclōis.

secunda diffinitō demo.

¶ Secunda diffinitio demōstratōis ē ista. Demōstratio ē ex primis vis imediatis priorib⁹ notiorib⁹ cāisqz cōclōnis. Hāc diffinitionē aris. triplr pbat prio p diffinitiones datas de scire. nā scire ē rē p cāz cognoscere. ⁊ qm̄ illi⁹ ē cā. ⁊ q̄ ñ cōtigit aliter se hre. ⁊ scire ē p demonstrationē itelligere. ergo demōstratio ē ex p̄mis veris i mediatis ⁊c. pz ꝓna: q: dato opposito ꝓntis seqt necessario oppositū vni⁹ ptis aūtis. aut q̄ scire ñ ē p demonstrationē itelligere. aut q̄ scire ñ ē rē p cāz cognoscere. ⁊ qm̄ illi⁹ ē cā. ⁊ q̄ nō cōtingit aliter se hre.

Sic. n. erūt ppa pncipia ei⁹ qd dmōstrat

¶ Secūdo pbat sic. ois sillogism⁹ pcedēs ex ppriis pncipijs ei⁹ qd demōstrat: ē ex p̄mis veris imediatis priorib⁹ notiorib⁹ ⁊ causis cōclōnis. sz demōstratio ē syllogism⁹ pcedēs ex ppriis principijs eius qd demōstrat. ergo ⁊c. pz ꝓna cū minori. q: alit demōstratio nō aggeneraret sciam. maior vero ē nota iductiue cū opposituz predicati stare non possit cū subiecto.

Sillogism⁹ qdē erit ⁊ sine his. demōstratio vero nō erit. nō. n. faciet sciaz.

¶ Tertio. ois syllogism⁹ faciēs scire ē ex p̄mis vis imediatis priorib⁹ notiorib⁹ ⁊ causis cōclōnis. sz dmōstratio ē syllogism⁹ faciēs scire. ergo ⁊c. pz ꝓna cum maiori q: ille sūt cōditiōes syllogismi faciētis scire. mino: vo ē nota ex diffinitiōe demōstratiōis data supr⁹. Hec. n. est differētia inter demōstratiōez ⁊ syllogismū: q: demonstratio vt sic facit scire. ñ āt syllogism⁹ vt syllogism⁹ est: facit scire. q: tūc qlibz syllogism⁹ dialetic⁹ siue prioristicus faceret scire. qd ñ ē verꝝ. q: aliqs talis idifferēter cōcludit tā verꝝ q̄z falsū ex falsis. ¶ Notādū prio secundū phūm. secūdo phy. q̄ sicut se hz pricipiū i speculabilibus: ita finis in opabilib⁹: sic q̄ sicut principia iponūt ne cessitatē cōclusioni. ita finis iponit necessitatez his q̄ sunt ad finē. ita q̄ sicut ex pricipijs seqt de necessitate cōclusio: ita ex fine sequūt necessario ea q̄ sūt ad finez. sz finis necessitās agēs ⁊ effect⁹ agētis sūt vnū ⁊ idē. ió ad hoc q̄ sequat finis oz id qd ē ad finē habere oia illa vñ sequat finis. vt q: diuidere dura ē finis ferre. ió vt sequatur effect⁹ diuidēdi dura: oz ferrā cē ferreā ⁊ dentataz. ita ꝓpposito finis demōstrationis ē scire: ió oz demōstrationē hre oia illa ex qb⁹ seqt ipm scire. illa autē sunt ex p̄mis veris imediatis ⁊c. ¶ Secundo notādū q̄ pria diffinitio demōstratiōis ē diffinitio formalis: q: dat per cām finalē. ⁊ hec secūda ē mālis: q: dat p cām materialē: cū p̄misse licet sint cāe effectiue conclōnis: tñ

Notandum primum

Notandum secundum

ſũt ꝑtes materiales dem ſtratõis. finis.n.neceſſitat o'a alia genera cãꝝ.ideo diffinitio data ; er cãm finalẽ ẽ formalis reſpectu omniũ aliaꝝ diffinitionũ q̃ dantur ꝑ alia genera cãrũ ſed vt declarabitur ſecũdo h⁹.diffinitio materialis demõſtratur per formalẽ.iõ pbs.ꝑ primã diffinitionẽ demõſtrationis q̃ fuit.ſyllogiſmus faciẽs ſcire demonſtrat ſecundam que eſt.ex primis veris imediatis priorbus notiorbus cauſiſq̃ cõcluſionis.ergo ꝛc.

Erũ qdẽ igitur oz eẽ qm̃ qd̃ ñ ẽ nõ ẽ ſcire.vt ꝗ diametros tſi ſimetros.

¶ Iſtud ẽ ſcõm ca. hui⁹ primi tractatuſ i quo mãifeſtat pbs ꝑtes diffinitionis de mõſtrationis. Et diuiditur in q̃tuor ꝑteſ in quarũ prima facit qd̃ dictũ eſt. in ſecunda ꝓparat p̃miſſas demõſtratõis ipſi demõſtrationi ibi Eſt autẽ principiũ d̃ mõſtratiõis. In tertia ꝓperat p̃miſſas illas concl'em demſtratõis ib i.Quoniã ãt oz credere. In q̃rta ãt remouet quoſdã errores poſſibiles circa dcã ibi Quibuſdam quidẽ. In prima ꝑte Ariſt.ponit tres concluſiones.quaꝝ pma eſt.Oꝯ demõſtratio ex veris.ſecũda ꝓclo.Oꝯ demõſtratio eſt ex primis ꝛ imediatis ibi. Ex primis autẽ tertia ꝓclo. Oꝯ demõſtratio eſt ex cauſis priorbus ꝛ notiorib⁹ ibi.Cauſas quidẽ. ¶ Prima ꝓclo arguitur ſic.oẽ illud qd̃ demõſtratur ẽ verꝝ.ergo demõſtratio ẽ ex veris.pz ꝓſequẽtia.q: ſi aliqua demõſtratio eſſet ex falſis.ꝛ oꝯ demõſtratio eſt ſyllogiſmus faciens ſcire.ergo aliq falſitas eẽt cauſa ſcie. qd̃ eſt ipoſſibile.aliꝯ autẽ eſt manifeſtũ:q: omne qd̃ demonſtrat eſt ſcitũ.ꝛ omne ſcitũ eſt verꝝ:q: nihil ſcit niſi verꝝ.ergo omne qd̃ d̃ mõſtratur eſt verꝝ minor ẽ euidẽs.q: de nõ ente nõ eſt ſcia.vt ꝗ diametros ſit ſimetros.i.ꝗ diameter ſit cõmẽſurabilis coſte. ¶ Circa ꝑdicta monentur q̃tuor dubia. ¶ Primũ dubiũ.vr ꝗ de non ente ſit ſcia. q: nulla roſa aut pluuia exiſte hr̃ ſcia d̃ eis nã bit⁹ ẽ q̃litaſ de difficili mobili.iõ ſcia de roſa vl de pluuia cũ ſit bit⁹ aie nõ corrũpitur deficiẽtibus illis. Similiter Euclides demonſtrat de corpore.i.pẽtagono ꝝ eq̃liũ eſſe locabile in ſpera tãgẽte oẽs angl'os.ſi tãgat vnũ.ꝛ ꝑ ꝓñs de tali corpe hr̃ ſcia nõ obſtãte ꝗ tale corpus forte nõ ſit nec vnq̃ fuit nec vnquam erit. ¶ Ad iſtã difficultatẽ ſũt q̃tuor mõi rñdẽdi primi⁹ fuit cõiter oium ãtiquoꝝ di.rẽ hr̃e cẽ tripl'r:videlicet in ſe i ſuis cauſis.ꝛ apud itellectũ. Res hz eẽ in ſe q̃ hz eſſe actuale. Res hz eẽ i ſuis cãis q̃ nõ ẽ:ſz iã ſũt cãe ex q̃b⁹ põt eſſe. Res dicit hr̃e cẽ tãtũ apud intellectũ q̃ non ẽ nec põt eſſe.ſed bene ẽ itelligibilis.vt chimera ꝛ hircoceru⁹. Dicendũ ergo ꝗ de ente habẽte eẽ tñ penes itellectũ nõ habet ſcia:ſed de ente hñte eſſe in ſe ipſo.aut i ſuis cauſis hñ habet ſciẽtia.Iziergo nulla ſit roſa vl pluuia i ſe ipſa.tñ ẽ i ſuis cauſis: ideo remanet adhuc ſcia de illis. ¶ Sz contra.dato iſto ſequitur ꝗ corrupta roſa nõ hr̃ ſcia de iſta acq̃ſita ꝑ demſtrationẽ ꝑticularẽ: q: roſa corrupta nõ hz eẽ i ſe nec in ſuis cauſis cũ nõ amplius poſſit eẽ ſcẽo de generatiõe. ¶ Itẽ pono ꝗ oẽs cãe ſit corrũpant cũ roſa ꝛ i ꝓceſſu tpis generet tam roſa q̃ cãe ei⁹ nõ ꝑ hoc corrũpit ſcia de roſa. ꝛ tñ ipſa nullũ eẽ hz i ſe nec i ſuis cauſis. ¶ Scẽs modus rñdẽdi ẽ egi dicẽtis rẽ hr̃e duplex eẽ.ſ.actuale ꝛ ꝑdicamẽtale.Iz ergo roſa corrupta nullũ habeat eſſe actuale.tñ hz eſſe ꝑdicamẽtale cũ ſit res ꝑdicamẽti. Luz igit ſcia abſtrahat ab eſſe actuali ſufficit ꝗ res habeat eẽ ꝑdicamentale.ſõ de roſa hr̃ ſcia poſt corruptionẽ eius. q: adhuc hz eſſe ꝑdicamẽtale vt pz. ¶ Cõtra.dato ꝗ de⁹ ãnihilaret oia predicamẽta accẽtiũ remanẽte i aia ſor.hitu demſtratiuo h⁹ ꝓclonis. oꝯ triãgulus hz tres ãgulos eq̃les duob⁹ rectis.ſic tñ ꝗ nõ eẽt aliq̃s triãgulus:i caſu iſto hr̃ ſcia de eo ꝗ nõ hz eẽ actuale nec ꝑdicamẽtale ¶ Itẽ Ariſto.3. phi.diuidit ens i ens actu: ꝛ in ens i potẽtia.ꝛ itez ens i actu ꝛ in decẽ ꝑdicamẽta.ergo ens i potẽtia nõ hz eſſe ꝑdicamẽtale. ¶ Tertiꝰ modus rñdẽdi ẽ burlei dicẽtis ꝗ ens ſumit tripl'r.ꝑmo cõiuſſe vt ẽ obiectũ intellect⁹ ꝛ ſic oẽ itelligibile ẽ ens. Scẽdo min⁹ cõſter ꝑ illo cui ñ repugnat eſſe exiſtere.ꝛ ſic illa dñr entia q̃ nõ ſũt ſz pñt eſſe.Tertio ſtrictiſſime ꝑ ente i effectu qd̃ hz eẽ actuale.Iz ergo nulla roſa exiſtẽte roſa non ſit ens tertio mõ. tñ ẽ ens ꝑmo mõ ꝛ ſcẽo mõ.ſufficit.n.ꝛ ꝛequirit ꝗ illd̃ de quo hr̃ ſcia ſit ens ſcẽo mõ. ¶ Sz ꝓtra ꝑmũ mẽbrũ arguit q: dato illo ſequit oia ipoſſibilia ꝛ oia duo ꝑdictoria eẽ ſit vera ꝓbat .oia talia ſũt entia:q: ſũt intelligibilia.ergo ſũt vera pz ꝓña per Ariſto.ſcẽo metha.d.ꝗ vniuſcuiuſq̃ diſpõ i entitate ẽ ſua diſpõ in vitate. ¶ Cõtra ſcẽz mẽbrũ arguit.q: poſitiuũ ꝛ negatiuũ nõ equalent. mõ ens trãſcẽdẽter ſumptũ ẽ poſitiuũ. ꝛ illud cui nõ repugnat exiſtere ẽ negatiuũ. Deide ſequitur ꝓtra eũ ꝗ chimera ẽ ens ſcẽo mõ. q: chimere nõ repugnat exiſtere ex quo nõ ẽ nec poteſt eſſe nulli.n. aliq̃d repugnat niſi ſit vel poſſit eſſe ꝛc. ¶ Quartus modꝰ rñdẽdi ẽ ꝗ ens trãſcẽdẽter ſumptũ ẽ obiectũ intellectus ꝛ ẽ cõe taz ad eſſe actuale q̃z aptitudinale:ita ꝗ reſpectu huius vbi eſt verificat de quolibet illoꝝ iuxta doctrinã Ariſto.3. phi.di.ꝗ ens diuidit in ens in actu ꝛ ens i potẽtia. Cũ ergo qdlibet diuiſũ vlr verificetur de quolibet ſuoꝝ diuidentiũ ſequitur omne ens i potentia eẽ ens.quo dato ſequitur ꝗ nulla roſa exiſte adhuc roſa ẽ ens.ꝛ nullo triãgulo exiſtẽte triãgulus eſt ens. ꝛ etiã hr̃e tres angulos equales duobus rectis eſt ens. neq̃z oz illud eẽ de quo habet ſcia.ſed oz illud eſſe ens. Et cuz Ariſto.di.in ſra ꝗ ſcia non habet de eo ꝗ nõ ẽ. Reſpõdet ꝗ ipſe per qd̃ eſt ꝛ qd̃ nõ ẽ cõiter itelligit ens ꝛ nõ ens .i. ſcia nõ eſt de nõ ente cũ quo tamẽ ſtat ꝗ ſcia ſit de re q̃ non eſt ¶ Cõtra pꝰ roſa ẽ ens.ergo roſa ẽ. pz ꝓña a ktio adiacẽte ad 2ᵐ adiacẽs.aliꝯ eſt verꝝ per ꝓceſſũ ergo ꝛ ꝓñs. ¶ Secũdo ſequit ꝗ de roſa corrupta nullã haberem⁹ ſciam.ꝓñs eſt falſũ:q: adhuc manet ſcia acq̃ſita per demõſtrationẽ particularẽ.ꝛ pz ꝓña q: nõ eſt ens cũ non ſit actuale nec potentiale erquo non põt amplius eſſe. ¶ Ad primũ negat ꝓña q: arguitur a magis amplo ad minus amplũ.q: vt dictũ eſt:ens trãſcẽdenter ſumptũ ẽ ampliatũ ad poſſibilia ſicut ad preſentia . ¶ Ad 2ᵐ negatur ꝓña.ꝛ ad ꝓbationẽ dico ꝗ roſa corrupta eſt ens potẽtiale nõ q: poſſit eẽ ſed q: potuit eſſe:ſicut enim priuatio nõ ẽ ſolũ reſpectu futuri:ſed etiã preteriti.vt hr̃ pmo phi.ita etiã potẽtia cũ ei ſit ꝓiuncta ꝑuatio iuxta itẽtionẽ aris.q̃rto meta.di.ꝗ ꝑuatio ẽ negatio i ſubo apto nato ſicut ergo priuatio ꝛ aptitudo reſpiciũt ꝑteritũ ꝛ futuꝝ ita potẽtia nõ quidẽ reſpectiua ſz abſoluta. Et cũ ariſt. diuidit ens in ens i actu ꝛ ens in potẽtia non ſumit ens i potentia ſolũ ꝑ eo quod põt eſſe: ſed ꝑ omni eo cuius potẽtia põt reduci ad actũ ꝛ ſi nõ ad actũ ſui ipſius:tamẽ ad actũ indiuiduí eiuſdẽ ſpẽi.vñ aliq̃s hõ nõ põt ridere.ꝛ tamẽ hz potẽtiã ad ridẽdum.ꝛ aliq̃s hõ nõ põt ſcribere ꝑ defectuz organoꝝ ꝛ tamẽ hz potẽtiã ad ſcribẽdũ ſi hz artẽ.ita roſa corrupta nõ põt eẽ ꝛ tamen hz potentiam ad eſſe.nõ quidẽ ad eſſe ſue idiuiduatiõis ſz

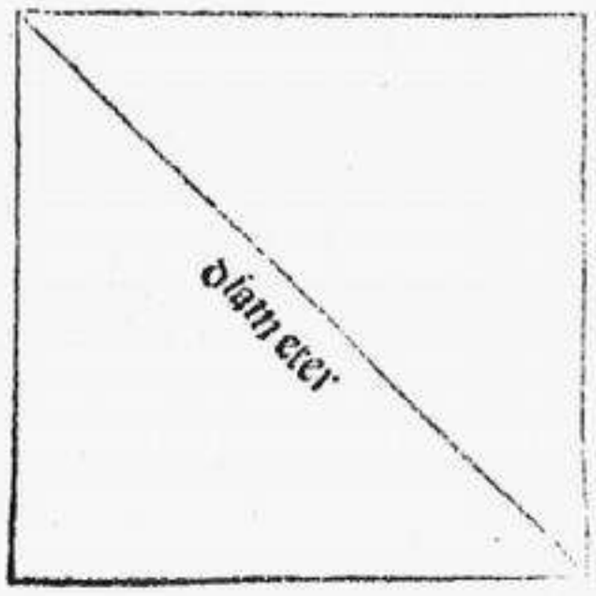

Corpus.12.pẽtagon oꝝ

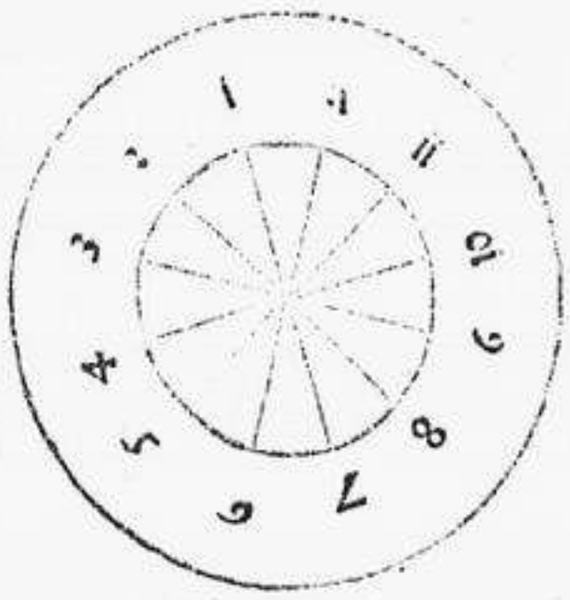

ad esse indiuidui ratiōis alterius eiusdem spēi. ¶ Ex predictis sequitur q̃ si ita omis triāgulus desineret esse q̃ nunq̃ amplius aliquis triangulus possit esse habitus scientific⁹: de triāgulū statim desineret esse scientia q: scia refertur ad scibile: ⁊ relatiua posita se ponūt ⁊ pempta se perimūt sper phm in predicamētis. ideo i casu isto de triāgulo nihil erit scibile. ⁊ per ꝓns nulla erit scientia de illo. ille tamē habitus non desineret esse ex quo est qualitas de difficili mobilis neq̃ per ipsum fieret aliqua demōstratio neq̃ syllogismus demōstratiuus sed tantū fieret syllogism⁹ quo ꝓcluderetur talis ꝓcio falsa: omis triāgulus hz tres angulos equales duob⁹ rectis. ⁊ ꝓnter quelibet pmissa erit falsa. nā in casu isto triangulus nullo mō erit ens q: nō ens in actu nec ens in potētia: ⁊ q̃ sit imaginabile talem habitū remanere absq̃ denominatiōe respectiua manifestū est q: amicitia cū sit virtus est habitus ⁊ q̃litas de difficili mobilis ⁊ pōt manere absq̃ eo q̃ sit amicitia. q: cū amicitia non sit nisi inter equales: pōse est q̃ nulli sint equales q̃ prio erāt equales ⁊ se diligebāt virtute amicitie. ¶ Secōz dubiū. videt q̃ nō oē qd demōstratur sit vex. q: nullo triāgulo existēte demonstratur ista ꝓclusio. omis triāgulus hz tres angulos eqles duob⁹ rectis. ⁊ tamē ipsa nō ē vera: q: triāgulus nō ē amplia tum ad triangulū actualē ⁊ aptitudinalē. nec etiam hre tres angulos sicut ens. Respōdet q̃ hoc vbū ē: dupliter sumit vno mō vt dicit simpliter ē ⁊ sic facit ꝓpōnem de 2° adiacēte. alio mō vt dicit ē inherētie. s. pdicati ad sbiectū. ⁊ sic facit ꝓpōnez de 3° adiacēte. ¶ Itē illud vbū est vt dicit ē inherētie sumit duplicitē. vno mō vt dicit inherētiā actualē alio modo vt dicit inherētiaz aptitudinalē. tūc. n. dicit inherētiā actualē quādo subm ⁊ predicatū nō habēt ordinē essentialē vt homo ē currēs. aial est albū. quādo vero subm ⁊ pdicatū habēt ordinē essentialē. s. ꝓm aliquem modū perfectionis: tūc dicit inerētiaz aptitudinalē vt hō est aial rōnale. homo ē risibilis. triāgulus habet tres āgulos. Isocheles est triāgulus. isocheles habet tres angulos. ¶ Dicēdū igit q̃ nullo triangulo existēte ista ē vera. omis triāgulus hz tres angulos equales duob⁹ rectis. q: illud verbū est. seu illō verbū habet. nō dicit nisi inherētiā aptitudinalē ad denotandū q̃ omis triāgulus est apt⁹ natus hre tres angulos equales duobus rectis. sic etiā ꝓceditur q̃ pluuia ē aqua guttatim cadēs nulla pluuia existēte. q: pdicat diffinitio de suo diffinito mediāte hoc verbo est inherētiaz aptitudinalē. ¶ Et si arguit sic triangulus hz tres āgulos. ergo triangulus ē. neget ꝓnia. q: arguitur ab ē inherentie ad ē simpliter. ⁊ ab ē aptitudinali ad ē actuale. ⁊ a vbo ampliāte ad ipsū nō amplians. Et si istatur q: bene sequit lignū hz tres angulos. ergo lignū ē. pluuia est aq̃ deorsū mota. ergo pluuia ē. p idē sequitur. triāgulus hz tres angulos. ergo triāgulus ē. pluuia ē aqua guttatim de nube cadens. ergo pluuia ē. ¶ Patet q̃ nō est similitudo. q: in prima est inherētia actualis cū non sit ordo essentialis predicati ad subiectū. in aliis autem ē inherentia aptitudinalis cū sit ordo essentialis. ⁊ licet dialecticus siue prioristicus nō vtatur tali modo loquēdi. tamen. demonstratiu⁹ eo hz vti vt colligitur de mente aristo. ⁊ omnium antiquorum expositorum. Et si dicit. vnde ꝓuenit q̃ illud verbū ē facit diuersas inherētias ⁊ aliquādo ampliat ⁊ aliquādo nō: cōponendo inuicē termios nō ampliatiuos. Dicit q̃ in mēte hoc hz ex nā rei. i voce autē vel in scripto ex impōne auctor. ¶ Tertiū dubiū. videtur q̃ illa ꝓnia nō valeat. oē qd demōstratur est vex. ergo demōstratio est ex veris. q: aliqd vex aliqm syllogizat ex premissis falsis. sed omis demōstratio ē syllogismus. ergo per idē demōstratio aliq̃ poterit esse ex falsis. ¶ Pro solutiōe huius difficultatis est notādū primo q̃ sicut ens ⁊ vex conuertūtur. ita falsū ⁊ nō ens iuxta intentionē Aristo. in post pdicamentis dicit q̃ ab eo q̃ res est vel nō est oro dicitur ē vera vel falsa. ¶ Secō notādū q̃ affirmatio est cā affirmatiōis: ⁊ negatio negatiōis ⁊ q̃ affirmatio prior est negatione vt hr a pho in hoc primo. q: ex negatiua nō sequit affirmatiua: sed bene ecōtra. ideo inqt Aristo. i li. elec. q̃ in nō facere intelligitur facere. ¶ Tertio notandū q̃ cuiuslibet demōstrationis pmisse sunt cause ꝓclōnis ad hūc itellectū q̃ significata pmissaꝝ sunt cause significati ꝓclōnis. ⁊ q̃ noticia premissaꝝ est causa noticie ꝓclōnis: vt ponit arist. i hoc primo ¶ Quarto notādū q̃ nulla priuatio nec aliqua negatio potest esse causa affectiua alicuius positiui p se ⁊ imediate. qd dico pro tanto q: absentia nauis est cā effectiua submersionis nauis nō per se ⁊ imediate. sed vēt⁹ ꝓtrarius. Istis notatis dico q̃ in omni demōstratiōe pmisse sūt vere. q: si essent false tūc falsitas ⁊ non ens essent cause per se ⁊ imediate alicuius positiui. s. noticie scientifice ꝓclusiōis acquisite p demōstrationē cuius oppositū est psupositū. Syllogismus aūt dyalecticus nō aggenerat scientiā. ideo non oz pmisse sint cause vere si ꝓclusio est vera. immo aliquādo q̃libet pmissaꝝ ē impossis conclusione existēte necessaria vt in hoc exēplo. omis lapis ē aial. omis homo ē lapis. ergo omis hō est aial. ¶ Quartū dubium. videtur q̃ diameter sit cōmensurabilis coste q: diameter ad costā quadrati est medietas duple proportionis vt est demōstratū in geometria sed omne q̃ est medietas alicuius est subduplum ad illud. ergo proportio diametri ad costam est proportio subdupla. ⁊ p ꝓns per illam proportionem possent inuicem commensurari diameter ⁊ costa. ¶ Notandum primo q̃ q̃dratoꝝ qdā ē orthogoniū equilateꝝ. s. hns oēs costas eqles ⁊ oēs āgulos eqles q̃ nō pnt esse nisi āguli recti. Qdā āt ē orthogoniū ieqlateꝝ. s. habens oēs āgulos eqles ⁊ costas ineqles sic q̃ oēs opposite sūt eqles ⁊ oēs immediate sūt ieqles. Qdā vo q̃dratū ē eqlateꝝ ñ orthogoniū. s. hns oēs costas eqles ⁊ āgulos ieqles sic q̃ q̃tuor āgulorū duo sūt acuti ⁊ duo obtusi. ¶ Secō notādū q̃ rō mēsur p primo iuēit iqtitate discreta secundū Aristo. ⁊ ex pnti i q̃titate ꝓtinua ita q̃ q̃titas ꝓtinua nō mēsurat nisi p rōnē nūeri. Si. n. vnū q̃tū ꝓtinuū aliud mēsurat p adeqtionē illa mēsit rō hz rōnē vnitatis. si āt p replicationē hz rōes nūeri. vt si vno palmo oz mēsurari vga. 10. palmoꝝ oz q̃ palm⁹ dcies replicet p vnū duo tria. ⁊ sic vsq̃ ad dcē. ¶ Istis notatis sequit primo q̃ diamet q̃drati orthogonij eqlateri ē icōmensurabilis coste. q: si posset ꝓmēsurari coste. igr p aliquē nūeꝝ dsignatū i costa ⁊ diametro. ꝓnsē ipossē. q: cū q̃dratū diametri si duplū ad q̃dratū coste. vt ē dmōstratū i geometria oporteret nūeꝝ q̃dratū diametri ē duplū ad nūeꝝ q̃dratū coste. qd nūq̃ vll⁹ inuenire potuit q: hz aliqs nūerus q̃dratus. s. 25. diuidat in duos nūeros quadratos

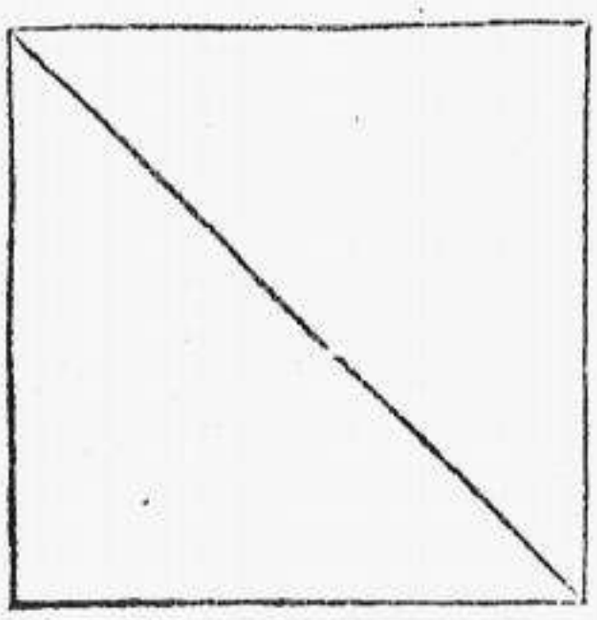

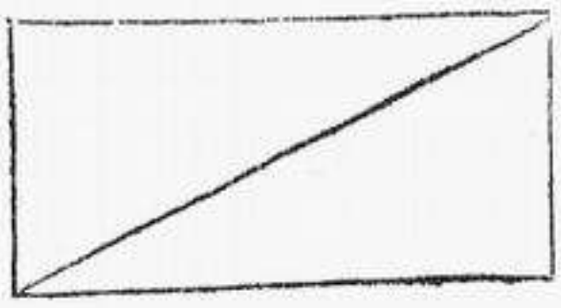

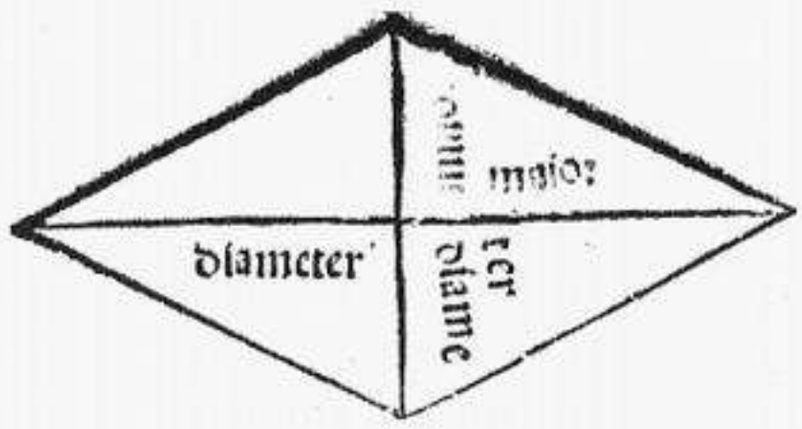

ps.9.q.16.nõ tñ in duos q̃dratos equales. Dr̃.n.numerus quadrat⁹ q resultat ex ductu alicui⁹ numeri in seipm semel. vñ ter tria faciunt nouẽ q̃ter q̃tuor.16.q quinqes quinq3.25.ĩõ oẽs numeri isti sũt quadrati. ¶ Secõdo sequitur q diameter quadrati orthogonij ineqlateri ẽ cõmẽsurabilis coste. qr numer⁹ ꝯsurgẽs ex ductu maioris coste in seipam q minoris in seipam ẽ eq̃lis numero ꝯsurgẽti ex ductu diametri in seipam. vbi gr̃a. designet costa minor p tria. q costa maior p quattuor q diameter p quinq3. isto posito ducat costa minor in seipam q habebit nouẽ. deide ducat costa maior in seipam q habebit.16. qr ter tria faciũt.9.q quater q̃tuor.16. Cõstat aũt ex istis numeris ꝯstitui numer⁹. vt.25.q ẽ equalis numero cõsurgẽti ex ductu diametri in diametrũ. qr quinqes quinq3 faciunt.25. ¶ Tertio sequit q diameter q̃drati eqlateri nõ orthogonij ẽ ꝯmẽsurabilis coste: qr numerus designatus p costã ẽ radix numeri ꝯsurgẽtis ex ductu cuiusl3 numeri d̃signati p medietates diametrorũ. vbi gr̃a. d̃signetur costa p decẽ. q diameter minor p.12. q diameter maior p.15. Isto posito ducat medietas diametri minoris in seipm q habebit numer⁹.36. deinde ducat medietas diametri maioris in seipam q habebit.64. q duo numeri copulati faciũt centũ. quorũ radix ẽ denari⁹ numerus designat⁹ p costã. ¶ Quarto q illa ꝓpõ diameter q̃drati est ꝯmẽsurabil' coste nõ ẽ ipolis s3 nẽcia q vere scita. sicut q ista. diameter q̃drati ẽ icõmẽsurabilis coste. Arist. aũt loquit de diametro q̃drati orthogonij eqlateri cum dicit diametros eẽ symetros. i. eẽ cõmẽsurabilẽ coste esse nõ ens. q ꝯsiter de eo nullã sciam hri cũ nõ sit ens actuale neq3 potẽtiale. ¶ Ad rõnem nego ꝯnam cũ iferit q ꝓportio diametri ad costã ẽ ꝓportio subdupla. nam q̃libet ꝓportio subdupla ẽ habitudo minoris ad mai⁹ cũ sit ꝓportio minoris iequalitatis. s3 diameter ẽ maior costa. q̃ sua ꝓportio nõ ẽ subdupla. q̃libet.n.pars ꝓportionis duple ẽ ꝓportio maioris inequalitatis. si q̃ ꝓportio diametri ad costã ẽ medietas duple ꝓportiõis opz q illa ꝓportio sit maioris iequalitatis. sicut igit nõ sequit pedale ẽ subduplũ ad bipedale. q̃ pedale ẽ ꝓportio subdupla ad bipedale. s3 solũ q pedalis ad bipedale ẽ ꝓportio subdupla. ita nõ sequit q ꝓportio diametri ad costã sit subdupla ad q̃druplã. s3 tñ sequit q illi⁹ ꝓportionis ad ꝓportionẽ duplã ẽ ꝓportio subdupla: ex q ẽ medietas eius.

Ex primis aũt q indemonstrabilibus est co q nõ sciet nõ habens demonstrationem ipsorum. Scire.n.est quorũ demonstratio est non secõm accidens habere demonstrationem.

2ª. secũdi capli. ¶ Postq̃3 Arist. pbauit oẽm demr̃ationem eẽ ex veris ꝯsiter ꝓbat eã eẽ ex pmis q imediatis ponẽdo hãc secãdam ꝯclonem. Omis demr̃atio ẽ ex pmis q imediatis. ꝓbatur omis demr̃atio ẽ ex his sine q̃bus nõ ꝯtingit scire. s3 sine pmis q imediatis nõ ꝯtingit scire: q̃ p3 ꝯna cũ maiori: qa demr̃atio ẽ syllogismus faciẽs scire. q ꝓbat minor. nã si aliqua demr̃atio nõ eẽt ex pmis. q̃ nõ eẽt ex ꝓprijs pncipijs. q p ꝯns nõ faceret scire p se: s3 solũ ꝑm accñs. qr eẽt ex pncipijs p accñs. Cũ igit demr̃atio talis sit qualr facit scire sequit talẽ demr̃ationẽ eẽ solũ demr̃ationem ꝑm accñs. ¶ Itẽ si eẽt aliqua demr̃atio q nõ eẽt ex imediatis q indemr̃abilib⁹ pmisse illi⁹ eẽnt demr̃abiles q nondum demr̃ate. q̃ eẽnt ignorate q p ꝯns nõ faceret scire. ¶ Mo tãdũ ꝑ q sic in actionib⁹ nãlib⁹ ꝯtingit effectũ puenire a duab⁹ causis effectiuis. quarũ vna ẽ vlis vtualr ꝯcurrẽs alia pticularis formalr ꝯcurrẽs teste pbo.2°. phi. di. q hõ generat hoiem q sol. Ita in demr̃ationib⁹ necesse ẽ ꝯclonem ex duab⁹ causis effectiuis puenire. quarũ vna ẽ pticularis formalr ꝯcurrẽs. s. copulatiua facta ex ambabus pmissis q alia vlis tñ vtualr ꝯcurrẽs videlz dignitas. Et sic in actionib⁹ naturalib⁹ cãe vles sũt ples. aliq magis vles q alique min⁹ vles. aliq ꝓpinquores q alique remotiores: vt celũ. itelligẽtie. q de⁹. Cãrum ẽt particularius aliqua ẽ ꝓpinqor q aliqua ẽ remotior. qr ꝓpinqor ẽ caliditas q̃3 forma ignis i gnatione ignis. q ꝓpinquus ẽ semen q̃3 hõ in gnatione hois. ita in demr̃ationib⁹ ples sũt cãe pticulares. s. due pmisse quarũ minor ẽ ꝓpinqor ꝯclõi: q maior ẽ remotior. Cãe ẽt vles sũt ples ꝓpinquores q remotiores vt d̃ quolz d̃ ẽ vel nõ eẽ ẽ pncipiũ vle cõissimũ q remotissimũ. q oẽ totũ ẽ mai⁹ sua pte aut alid ꝯsile ẽ pncipiũ min⁹ vle q min⁹ remotũ. De his pncipijs loquit Arist. in pma parte ꝯclonis cũ dicit oẽm demr̃ationẽ eẽ ex pmis formalr ꝯcurrẽtib⁹ s3 vtualr tñ. ¶ Secũdo notãdũ q ꝓpõ ẽ quadruplr imediata. s. imediatione subi: imediatione cãe: imediatione illationis: q imediatione demr̃ationis. Mo secõm. ¶ Propositio imediata imediatione subi ẽ illa cui⁹ pdicatũ inest subiecto nõ p aliud subiectũ vt triãgulus hz tres angulos eq̃les duob⁹ rectis seu hõ ẽ risibilis. ¶ Propositio imediata imediatione cause ẽ illa cui⁹ pdicatũ iest subiecto q nõ p aliam cãm. vt oẽ aial rõnale est disciplinabile. q omis homo ẽ aial rõnale. ¶ Propositio imediata imediatione illationis ẽ illa q̃ nõ hz mediũ p qd̃ potest iferri: vt hoc est te demõstrato. ¶ Propositio imediata imediatione demr̃ationis ẽ illa q̃ nõ hz mediũ p qd̃ possit demr̃ari. vt ꝓpõ ꝯposita ex subo q diffõne ei⁹. aut ꝯposita ex diffõne q pma passiõe. q generalr dignitates q ꝓpõnes vles negatiue genere generalissimorũ diuersorũ pdicamẽtorũ. Ex qb⁹ sequit q aliqua ẽ ꝓpõ imediata imediatione subi q̃ nõ ẽ imediata imediatione cãe vt hõ ẽ risibilis. hz.n. risibilitas ifit hoi ñ p aliud subm. tñ sibi inest p aliam cãm. s. p diffinitionem subiecti. ¶ Itẽ aliqua ẽ ꝓpõ imediata imediatione cãe q̃ nõ ẽ imediata imediatione subi. vt oẽ aial rõnale ẽ disciplinabile. pma.n. passio nõ iest diffõni subi nisi p subm illud. ¶ Itẽ aliqua ẽ ꝓpõ imediata imediatione demr̃ationis q̃ nõ ẽ imediata imediatione illationis. quelz enim talis. omis hõ ẽ aial rõnale: ẽ indemr̃abilis: tñ põt iferri ex suis singularib⁹ q ex suis exponentib⁹. qñ q̃ Arist. dicit oẽm demr̃ationem eẽ ex imediatis itelligit p imediata pmissas indemr̃abiles. q hoc manifestat cũ di. ex primis aũt q indemr̃abilib⁹. ¶ Tertio notãdũ q sicut i naturalib⁹ genitũ eẽ ex generãte ꝯtingit duplr. s. mediate q imediate. vt hõ generat imediate ex semine. q mediate ex hoie. q ignis imediate ex caliditate. mediate vo ex motu vel lumine. Ita in demr̃ationib⁹ ꝯtingit ꝯclonem aliqñ eẽ ex indemr̃abilib⁹ imediate. vt qñ ꝯcludit pma passio de subo p diffõnem subi. Aliqñ aũt mediate vt qñ ꝯcludit secda passio de subo p primã passionem demr̃ata iam pma passione de subo p diffõnem subiecti. Mo tertiũ. Nõ igit vult Arist. oẽm demr̃ationem ꝓcedere ex idemr̃abilib⁹ imediate. qr tũc nunq̃3 demõstrarẽt secda passio d̃ subo. nec eẽt possibile d̃mr̃are istã. omis triãgulus hz tres angulos equales duob⁹ rectis. ex quo nẽcio sue pmisse sũt demõstrabiles. s3 itendit Arist. oẽm demr̃ationem eẽ ex imediatis q idemr̃abilibus mediate vel imediate. ¶ Quarto notãdũ q dupler ẽ demr̃atio. s. p se q p accñs. Demõstratio p se ẽ illa q̃ ꝓcedit ex pmissis indemr̃abilib⁹ mediate vel imediate. Demr̃atio p accñs ẽ illa q̃ ꝓcedit ex pmissis demr̃abilibus nõ demõstratis. aut ex pncipijs nõ ꝓprijs. vbi gr̃a. facio hũc syllogismũ. omis figura rectilinea trib⁹ lineis rectis ꝯtẽta hñs angulũ extrinsecũ equalẽ duob⁹ oppositis itrinsecis hz tres angulos equales duobus rectis s3 omis triãgulus ẽ huiusmodi. q̃ tc. iste syllogismus nõ ẽ demr̃atio: qr nõ generat sciam ex quo pmisse sunt ignorate. q põt esse demonstratio. qr

Mo pmus

Mo quartus

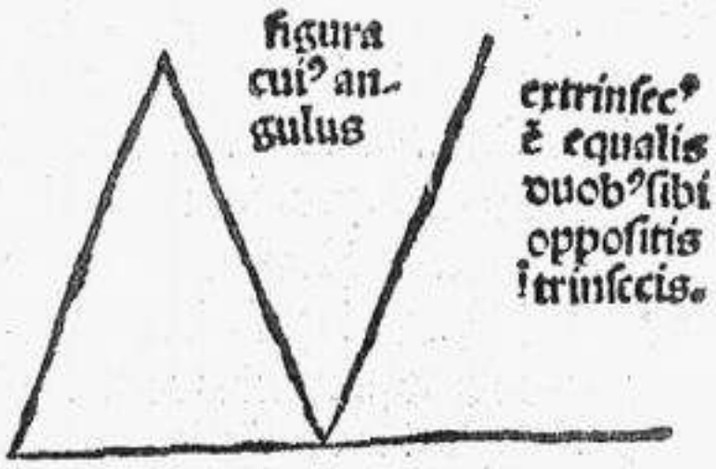

pmisse possunt eē scite p resolonem. vsqz ad idemrabilia g accidit sibi q' sit demratio. ⁊ p ꝓns talis demratio q̄ nō ē demratio nisi in potētia: est demratio p accns. lz g̃ huiusmodi syllogism⁹ sit ppzie demratiuus. nō tm ē ppzie demratio. sz solū in potētia ⁊ fm accns. ¶ Jtē forme aliū syllogismū. oē nō aial ē nō risibile. oīs lapis est nō aial. ergo oīs lapis nō ē risibilis. ista ē demratio fm accns. q: demratur nō eē risibile de lapide ex pncipio ñ ppzio: sz p cām remotā. q: sicut aial ē cā remota risibilitatis. ita nō aial nō risibilitatis. q: sic affirmatio ē cā affirmationis ita negatio negationis fm Arist. in hoc p. pz ergo vñ Arist. moueē dicere eam eē demrationē fm accidens q̄ nō fit ex pmis vel imediatis. ¶ Ex pdictis pmo seqē egidiū nō recte determinare di. Arist. p pma ⁊ imediata itelligere pmissas. q: frustra addita fuisset illa particula in diffone demrationis: vz ex porib⁹. cū oia pma sint pora ⁊ ecōtra. Deius ēt dixerūt alij q p pma ⁊ imediata aris. itellexit dignitates q̄ iō dñr pme q: nō hnt ppositiones pores. ⁊ dicunt imediate q: non hnt medium p qd possint demrari. q: aliter ꝓingeret demrare ppzie p cām remotā. q: talis demratio pcederet ex veris primis ⁊ imediatis porib⁹ notiorib⁹ causisqz ꝓclōni. ppterea melius dī q Arist. p prima itelligit pnā q̄ nō igrediunt demōstrationē nisi vtualiter. ⁊ p imediata pmissas indemrabiles. Uñ in plogo nō solū fecit mentionē de pcognitōe pmissarz sed ēt dignitatis. iō in diffone demrationis dz ꝛcludere dignitatē sicut pmissas ex quo tāta necessitate igredit demrationem sic pmisse. ¶ 2°. sequit q lz nō cuiuslz demrationis potissime pmisse sint imediate imediatione demrationis. tm cuiuslz talis: pmisse ⁊ ꝓclō sunt imediate imediatione cāe vel subi. pma pars ē manifesta de oi demratione in q̄ demonstrat aliqua passio post pmā. sda aūt pars dclarat. nā si demōstrat pma passio de subo p diffonez subi. ꝓclō ē imediata imediatōe subi ⁊ maior ē imediata imediatione cāe. minor vo ē imediata tā imediatione cāe q̄z imediatione subi. vt oē aial rōnale ē disciplinabile. oīs hō ē aial rōnale. g̃ oīs hō ē disciplinabilis. Si aūt demonstrat sda passio de subo p primā iterū maior ē imediata imediatione cāe. q: prima passio ē cā imediata. quare sda passio inest subo: minor vo pmissa ē imediata imediatione subi tm. q: non ē imediata imediatione cāe: erquo sibi inest p aliā cām. ꝓclusio ēt ē imediata tm imediatione subi. vt oē disciplinabile ē risibile. oīs hō ē disciplinabilis. g̃ oīs hō ē risibilis.

Du^m pmus

¶ Sz dubitat q: ordine nature pus finit subz a diffōue q̄z aliq̄ passio. g̃ iter diffōnem ⁊ pmā passionem mediat subm. ⁊ p ꝓns nulla ppō ē imediata i q̄ pdicat pma passio de diffone subi. ¶ Dicēdū q lz nō sit imediata imediatione emanationis: tm ē imediata imediatione dmrationis ⁊ cālitatis: q: nō hz medium p qd possit demrari nec hz aliquam cām ppinquam pter diffonem subiecti p quam possit inesse subiecto.

3°. ꝓ. secūdi capli.

Causas quoqz ⁊ notiores o pz eē ⁊ pores. Causas notiores qdem qm tūc scimus cū causas cognoscimus ⁊ priores si vere cause sunt. ⁊ notiores nō solū in altero modo itelligēdo sz in sciendo qm sunt. Priora autē ⁊ notiora duplr sunt. Nō enim idē est pus natura ⁊ ad nos pus. neqz notius natura ⁊ nobis notius. Dico aūt priora ⁊ notiora ad nos proxima sensui. Simplr autem priora ⁊ notiora q̄ longius sunt. sunt autem longiora quidem vniuersalia. maxime aūt proxima singularia ⁊ opponunt hec adinuicem.

¶ Tertia ꝓclō. Oīs demratio ē ex causis porib⁹ ⁊ notioribus. pbat. oīs dmratio ē ex his sine qbus nō ꝓtingit scire. sz sine causis porib⁹ ⁊ notiorib⁹ nō ꝓtingit scire. s simplr. ergo ⁊c. pz ꝓna cū maiori ⁊ minor. arguit primo qdem nō ꝓtingit simplr scire absqz causis. q: pcessus scientificus q ē p effectū non facit scire simplr sz fm quid. ¶ Scdo iste cāe debēt eē pores eo q ꝓclō dmrabilis hz cās priores ⁊ posteriores. Cāe priores sunt pmisse pcedētes a pori q̄ dicunt cāe ꝓclōnis nō solū in cognoscendo sz ēt in eēndo. Cāe aūt posteriores sūt pmisse pcedētes p effectū sup cām q̄ dicunt cāe ꝓclōnis nō in essendo sz in cognoscēdo. Ad scire ergo simplr ⁊ ad demrationez potissimā requrunt cāe nō posteriores sed pores. iō dicit pbs q nō sufficiūt cāe in intelligēdo sz in essendo quas dicit eē veras cās ⁊ nō alias. Erquo g̃ eadē ppō pōt demonstrari a pori ⁊ a posteriori. cāe sumpte a posteriori ñ igrediunt demrationem simplr sz cause sumpte a pori. ¶ Tertio cāe igredientes demrationem debēt eē notiores effectu. vñ vt colligit ex doctrina Arist. in phemio phi. de cāis habem⁹ cognitionē ꝓfusam ⁊ distinctaz vt habem⁹ cognitionē ꝓfusam sic sunt minus note suis effectib⁹. vt aūt habem⁹ cognitionē distinctā sic sunt notiores suis effectib⁹. ⁊ isto mō igrediunt demrationem iuxta illud. pp qd vnūquodqz tale ⁊ illud magis. Unde ad tollendū equocationē Arist. ponit vnā distinctionem de priori ⁊ notiori di. q priora ⁊ notiora sunt duplr. s. q̄ ad naturā ⁊ quo ad nos. illa sunt pora ⁊ notiora nobis q̄ sunt pxima sensui. illa vo sunt pora ⁊ notiora quo ad naturā q̄ sunt remota a sensu. Singularia qdem sunt pxima sensui. ⁊ vlia remota. iō prius natura ⁊ pus quo ad nos vident hre quādā repugnātiā cū vnū sit singulare ⁊ ppinquū sensui: ⁊ aliud sit vle ⁊ remotū a sensu. Demōstratio ergo simplr q̄ ē p veras cās sp pcedit p pora ⁊ notiora simplr ⁊ quo ad naturā. nō aūt semp p priora ⁊ notiora quo ad nos. ¶ Notandū pmo fm Cōmentatorem in plogo phi. q in mathe. eadē sunt nobis notiora ⁊ simpliciter. qm̄ sicut cause sunt notiores natura suis effectibus. sic in mathe. semp pcedimus a causis sup effectuz. In naturalib⁹ aūt vt plurimum pcedimus ab effectu ad cās: q: oīs notitia humana icipit a sensu. ⁊ q: sensus nō mouet a causis sed magis ab effectib⁹. ideo primus pcessus naturalis est cōiter ab effectu ad cām. qua habita ⁊ bene nota iterū pcedimus ad cognitionē effect⁹ nō eodē genere notitie q: ē: sz ppter qd est. Nō aūt assignatur a cōmētatore in phemio phi. quare cāe sunt notiores natura suis effectibus. q: ab his natura incipit opari. vñ z°. metha. ponit aris. q sic res se hz ad eē: ita se hz ad cognosci. vz fm naturā. ¶ Scdo notādū q vle ⁊ singulare seu ppinqtas ⁊ distātia nō opponunt ꝓrie nec ꝓdicto rie nec puatiue sz relatiue. ⁊ eodē mō opponūt pus quo ad naturā ⁊ pus quo ad nos: q: pri⁹ ⁊ posteri⁹ opponuntur relatiue. sz ea q̄ sūt pora nature sūt posteriora nobis ⁊ eō. q: cāe sūt pus note nature ⁊ posteri⁹ note nobis. Effectus vo eō sūt pri⁹ noti nobis ⁊ posteri⁹ noti nature. ergo pri⁹ quo ad naturā ⁊ pus quo ad nos relatiue opponunt. ¶ Sz dubitat q: in phemio phi. di. Aris. nos pcedere ab vlibus ad singularia. ⁊ vle cū sit quoddā totū est notius suis singularib⁹ q̄ sunt ptes subiectiue hic vo dicit q vlia sūt remotissima a sensu. ⁊ singularia ppinqua sensui. ꝓstat aūt illa duo inicē repugnare. Prima rnsio ē Egi. di. q in eodē gne notitie. s. sensitiue vel itellectiue pri⁹ cognoscit magis ꝓfusum q̄z min⁹ ꝓfusum. ⁊ pus idiuiduū magis vlis q̄z min⁹ vlis. q: si sor. ē a lōge: pus cognoscit q ē hoc corp⁹ q̄z q ē hoc aial. ⁊ prius q sit hoc aial q̄z q sit hic hō. ⁊ pri⁹ q sit hic hō q̄z q sit sor. Et ita ex pte itellect⁹ pus cognoscit sub ꝓceptu vli q̄z singulari ⁊ pri⁹ sub ꝓceptu magis vli q̄z min⁹ vli. Cōparādo āt cognitionē sensitiuā cognitioni itellectiue: sic pri⁹ cognoscitur singulare q̄z vle. Qm̄ g̃ aris. dicit in phemio phisi. q nos pcedim⁹ ab vlibus ad singularia: itelligit in eodem genere notitie. Cū vo dicit hic q vlia sunt remotissima a sensu: intelligit cōparando cognitionem sensitiuam itellectiue. q: sensus est singularium. ⁊ intellectus est vlium

Mo^m pmus

Mo^m sdm

Du^m pmus

sensio pma.

Rnsio secda

¶ Secda rñsio, est bur. dicit. q̃ duplex ē cognitio. vz. ꝓfusa ⁊ distincta cognitōe ꝓfusa ꝑus cognoscim⁹ singulare q̃z vlē. sed cognitōe distincta ꝑus cognoscim⁹ vlē q̃z singulare. Qñ ergo pbs i ꝓhemio phi. dicit. q̃z ꝓcedim⁹ ab vlib⁹ ad singularia ⁊ q̃ vlia sūt ꝑus nota suis singularibus. loqtur de cognitōe distincta. Cū vo hic. d. q̃ vlia sunt remotissima a sensu ⁊ singulari ... ꝓpinq̃: loqtur de cognitōe ꝓfusa. ⁊ sic ñ ē aliq̃ ꝓtradictio. ¶ Tertia rñsio est Occam. dicit. q̃ ari. in ꝓlogo phi. itelligit ꝑ vlē magis ꝓfusū. ⁊ ꝑ singulare min⁹ ꝓfusum: inuēs nos ꝓcedere a magis ꝓfuso ad min⁹ ꝓfusū. hic vo ꝑ singulare ꝓceptū singularē. ⁊ ꝑ vlē ꝓceptū vlēz: vāis itelligē q̃ ꝑus ꝓcepim⁹ rē ꝓceptu singulari q̃z ꝓceptu vlī. ⁊ q̃ ꝓcept⁹ singularis est ꝓrim⁹ sensui. ꝓcept⁹ aūt vlis remot⁹ a sensu cū nō repiat nisi in itellectu. Iste opi. siue rñsiones nō sūt hic approbāde vel reprobāde sz magis i ꝓlogo phi. ⁊ in tertio de aia. iō ad pñs sub silētio ptrāseo. oēs tñ cōueniūt i hoc q̃ sensus nō cognoscit vlē sed tm̄ singulare Intellect⁹ aūt cognoscit vtrūqz qd̄ mihi non vī vez. qr ꝑm pbm secdo de aia. color in cōi est obiectū adequatuz visus ⁊ son⁹ audit⁹. Constat aūt nullū colorē singularē esse obiectū adequatū visus neqz aliquē sonū ꝓticularē esse obiectū adequatū auditus. Iō assignat q̃rta rñsio dicit. q̃ vlē hz duplex esse. s. formale ⁊ mālē. Esse formale vlis est eē separatū ab oi ꝓditōe mālitatis ⁊ indiuiduatiōis. eē aūt materiale eiusdē est eē ꝓiunctū ꝓditiōibus materialib⁹ ⁊ indiuidualib⁹. Loquēdo g̃ de vlī ꝑm suū esse materiale qd̄ est esse hic. ⁊ nūc: sic illud ꝓcepit ꝑus sensus q̃z suū singulare. ⁊ hoc mō loqtur. p. in prologo phi. cū dicit nos ꝓcedere ab vlib⁹ ad singularia. sed loquendo de vlī ꝑm suū esse formale sic ipz ē remotissimū a sensu cuz illo mō a nullo ꝓcipiatur nisi ab intellectu. singulare āt ē ꝓrimū sensui. ⁊ hec fuit intētio phi hic.

Rnsio q̃rta

Rnsio ꝓma

Ex primis aūt ē qd̄ ex ꝓprijs principijs ē. idē enī dico primū principium.

¶ Unū dubiū tangit. p. ꝓpter qd in diffōuei demōstrationis non ponebatur ex ꝓprijs principijs sicut ex primis. ¶ Rñdet q̃ idē est primū ⁊ principiū. vñ. 9. meta. inquit ipse q̃ semp i vnoquoqz gñe illud qd̄ est primū ⁊ qd̄ est maxime tale est cā ⁊ principiū oium sequētiū. g̃ primū hz rōnē principij. Sed iā ꝓbatū ē demōstrationē ꝓcedere ꝑ ꝓma nō ꝑm accñs sed ꝑm se. iō oñsum ē demōstrationē ꝓcedē ex ꝓprijs principijs. ¶ Mo⁹ q̃ ꝓmū ⁊ ꝓn⁹ ꝓpriū ꝑse hñt ꝑ ordinē. qr oē primū ē principiū ꝓpriū ⁊ ñe cōtra. qr si nō: mare videret de dignitatib⁹ q̃ sūt principia ꝓpria Sed hoc ñ obstat. qr sicut materia pria absolute sūpta est cōis. ⁊ ꝓtracta ē ꝓpria. Ita principia prima simplr sūpta sūt cōia. ꝓtracta vo sūt ꝓpria. ⁊ qr i oi demōstrātōe ꝓtra hūt. iō pria principia sūt pria ⁊ ñ sūt ꝓn⁹ ꝓpria. ⁊ ꝑ ꝓns nō oportebat illud addere. ¶ Sed cōtra si ꝑ ꝓma itelligātur principia ꝓpria q̃ sūt dignitates ꝓtracte ⁊ nō ꝑmisse demōstrātōis nec aliq̃ cā iportata ꝑ illas: seqtur demonstrationē simplr ꝓcedere ex causis remotis. qd̄ ꝓbatur assignādo aliq̃s ꝑmissas iportātes cām remotā idemōstrabiles: in casu isto talis demōstratio ꝓcedit ex vis ⁊ ex ꝓmis ⁊ ex mediatis: qr ex indemōstrabilib⁹ ac ēt ex causis prioriib⁹ ⁊ notioriib⁹ simplr. ¶ Dicendū q̃ ari. ꝑ imediata nō itelligit solū ꝑmissas idemōstrabiles: sed ēt eas esse imediatas imediatōe cause ⁊ subi qd̄ nō ꝓtingit in cāis remotis. Hoc aūt iō nō exp̄sit ari. hic qr primit⁹ i diffinitōe scire illud nō exp̄sserat di. Scire simplr est rez ꝑ cām cognoscere ⁊ qm̄ illi⁹ est cā: ⁊ qm̄ nō ꝓtingit alr se hīe. Constat aūt q̃ cā remota non ē cā ꝓpria effectus remoti nec per se cum ea posita nō ponatur effectus. ¶ Dubitat ꝓtra diffōne demōstrationis simplr oñdēdo aliquā demōstrationē simplr non esse ex aliqua cā. qr demonstratōes mathematice sunt demōstratiōes simplr cū sint i ꝑ gradu certitudinis ꝑ ꝓmētatorē. secdo metha. tñ nō ꝓcedūt ꝑ cās in eēndo. nā demōstrat hīe tres angulos equales duob⁹ rectis de triāgulo ꝑ angulū extrinsecū. Constat aūt angulū extrinsecū nō esse cām triāguli nec sue passionis. cū quodlibet illoz indifferētr stet eē sine alio. ¶ Secdo. demōstrationes methaphisice sunt demonstratōes simplr. qr excedūt oēs alias ꝓfirmatione demōstrātōis ⁊ nobilitate subi ꝑm ꝓmētatorē i ꝓlogo de aia. ⁊ nō ꝓcedūt i eēndo ꝑ cām. qr cū demōstrat act⁹ pur⁹ d̄ deo aut potētia pura de ꝓma materia hoc nō ē ꝑ aliquā cām cū deus nullā cām hēat simplr nec mā prima ꝑ quā a priori aliqd possit de ea demōstrari. ¶ 3°. demonstratōes nāles sūt demōstratōes simplr. qr scia de aia excedit oēs alias ꝑter diuinā nobilitate subi ⁊ ꝓfirmatōe demōstrātōis: ⁊ tñ plurime tales nō dant ꝑ cām. Mā cū demōstrat secdo de aia. q̃ ipsa ē act⁹ prim⁹ subalis corpis phisici organici hñtis vitā i potētia ꝑ eē ꝓn⁹ vegētandi sentiēdi ꝑm locū mouēdi vel itelligēdi: nulla ibi sumit cā. qr idē sūt aia ⁊ act⁹ ꝓm⁹ subbalis corpis hñtis vitā in potētia ⁊ eē ꝓn⁹ vegētādi ⁊c. ¶ Quarto. nulle ꝑmisse sunt cause ꝓclōnis. g̃ ⁊c. pz ꝓña. ⁊ añs ꝓbat. qr phs dicit i ꝓhemio hui⁹ q̃ añ oēm demōstrationē oz ꝑcognoscere de subo qd̄ est ⁊ qr ē ⁊ de passione qd̄ est. g̃ ꝓclusio ꝑcedit totā demōstrationē. pz ꝓña qr ipsa ꝓponit ex subo ⁊ passione. ⁊ ꝑ ꝓns magis vī ꝓclusionē esse cāz ꝑmissarū q̃z ecōtra. ¶ Ad primū dī cōiter q̃ demōstrātōes mathe. nō sūt ꝓprie demōstrātōes ꝑ qd. nec simplr ad itellectū ari. sed solū similitudinarie. qr sicut natura pri⁹ cog̃scit cām simpliciter q̃z effectū ita nos prius oino cog̃scim⁹ ꝑmissas q̃z ꝓclusionē. Sed illud nō pōt esse de intētiōe ari. cū sp aut frequenter exēplificet in mathe. deinde si demōstrātōes ille nō ꝓcedūt ꝑ cāz neqz ꝑ effectū. g̃ dabitur aliud gen⁹ demōstrandi nondū ab ari. inuentuz. iō dī q̃ ille ꝓcedūt ꝑ cās tā in essendo q̃z i cogniscēdo. nec est vez q̃ demōstretur triāgulū tres angulos hīe ꝑ angulū extrisecū tanq̃z ꝑ mediū. sed solū tāq̃z ꝑ determinatiuū medij cū mediuz sit solū figura rectilinea tribus lineis ꝓtēta q̃ ē va cā in eēndo tā trianguli q̃z ēt sue passionis qr diffō ⁊ ꝑtes diffōnis sūt forme. secdo phi. sed de hoc magis in secdo huius. ¶ Ad secdm dī q̃ hz i deo non sint cause realiter distincte: tñ sunt cause formaliter differētes. Non enī i deo repirent rōnes hñtes ordinez ꝑoris ⁊ posterioris nisi ille hīent rōnez cālitatis. iō cū demōstrat act⁹ purus d̄ deo ꝑ eē primū simplr: demōstrat illa passio d̄ subo suo ꝑ verā cām in essendo nō realr distinctam sed rōne tm̄. Dicim⁹. n. q̃ gen⁹ ⁊ dīria cāe spēi. et tñ nō differūt ab ea realr. Silr cū demōstrat de ꝓma mā pura potētia ꝑ esse imediatū nō enti simplr: illa demōstratio est ꝑ cām in essendo. nā sicut esse primuz simplr est cā ꝓp quā deus est actus purus ita esse imediatū nō enti simpliciter est cā ꝓp quā materia ē potentia pura. ¶ Ad tertium dī q̃ hz ille due diffōnes date de aia sint idē: tñ nō sūt idē simplr. qr aliqd iportat ꝑ vnā. s. corp⁹ phisicū qd̄ nō est idē alteri. vñ hō ⁊ albū sūt idez qr d̄ se inuicē ꝓdicant i recto. sed non sūt simplr idē. qr album ꝓnotat albedinē q̃ est hō. silr hō ⁊ risibile sūt idē sed nō idē simplr. qr ꝑ risibile ꝓnotat risus q̃ ñ ē hō. ꝓpterea ꝓcedit q̃ ē cā risibilitatis nō obstāte q̃ sint idē. ita i ꝑ sito illo diffō aie. s. ꝓn⁹ vegētādi sentiēdi ꝑm locū mouēdi ⁊ itelligēdi ē cā illi⁹ act⁹ ꝓm⁹ subalis corpis phisici vitā hñtis i potētia ñ obstāte q̃ sint idē. qr aliqd iportat ꝑ secdam. vz. corp⁹ phisicū qd̄ ē effect⁹ ꝓme diffōnis. ¶ Ad 4⁹ dī q̃ sicut ꝓpō denoiat va vel nēcia ꝓtigens vl impossibilis rōne significati sui ꝓsitis denoiationis ita ꝑmisse dñr cāe ꝓclōnis. qr significata ꝑmissarū sūt cāe significati ꝓclōnis rōe medij qd̄ dī ēē va cā passionis. Deide ⁊ si añ demōstrationē ꝓ. cog̃scat cognitiōe repñtatiua sciēdo qd̄ iportat ꝑ eā: nō tñ cog̃scit cognitione sciētifica. qr tūc nō scit ea sz solū post demōstrātōez Cōstat āt talē notitiā sciētificā aggñari ex notitia ꝑmissarū idcirco ꝓcedit ꝑmissas eē cās ꝓclōnis. ⁊ qr hic z⁹ mod⁹ iuenit i demōstrātōe a posteriori ⁊ ñ ꝓm⁹. iō in tali

demonstratione premisse vicũtur cãe ꝛclones in cognosscendo ⁊ non in essendo.

Arta ꝛtio scdi capli

Est aũt principiũ demstrationis ꝓpõ imediata. Immediata aũt ē qua nõ est altera prior.

¶ Postq̃ Ari. manifestauit singulas ptes integrãtes diffonē demstrationis. ꝛnũr in scda pte hꝰ capli reaccipit vnã ptē diffonis ꝛparãdo ꝓmissas ⁊ dignitates ipsi demstrationi ponēdo duas ꝛclones. q̃ꝫ ꝑma est ista. ꝓpõ imediata est ꝑnꝰ demstrationis. scda ꝛ. ꝑnꝰ demstrãtõis non est vnũ simplr: sed hꝫ ptes subiectiuas ibi. imediati aũt ꝑncipij. ¶ Prima ꝛ. arguit sic. illa ꝓpõ q̃ nõ ē altera prior ē ꝑnꝰ demstrãtõis. sꝫ ꝓpõ mediata ēhmõi q̃ ꝓpõ imediata ē ꝑnꝰ demstrãõtis ꝓꝫ ꝛnã cũ maiori. mior aũt est nota ex significatione termini. qꝛ imediatũ ē idē qd nõ hãs mediũ. ꝛstat ãt illã ꝓpõnē nõ hãe ꝑorē ꝓpõnez q̃ non hꝫ mediũ. ¶ Nota ꝑq̃ duplex est principiuz demstrationis. s. ꝛplexũ ⁊ icõplexũ. Principiũ ꝛplexũ est illud qd dicit eē vel non esse ⁊ tale est duplex. s. qd igredit formalr demstrationē sicut ꝓmissa. ⁊ qd ingredit virtualr vt dignitas. ⁊ d q̃libet istoꝝ loqt ari. hic. Principiũ incõplexũ ēt est duplex. vꝫ. qd igredit demstrãtõez virtualiter vt termiꝰ trascendẽs. ⁊ qd igredit formalit vt diffo de q̃ loqt ari. i phemio d aia. dicẽs ipꝫ qd qd est ois demstrãtõis est ꝑnꝰ. ¶ ꝛ. nomꝰ: qꝛ tã dignitas q̃z ꝓmissa est q̃drupli ꝓpõ imediata. lꝫ ñ simpli: eodez mõ Prio qdē dignitas est ꝓpõ imediata imediatione ꝑncipioꝝ icõpleroꝝ qꝛ ipsa est ꝓpinq̃ ꝑncipijs incõpleris erquo eã ꝛponũt. Scdo dignitas est imediata imediatione ꝑcessionis: qꝛ ꝑcedit oẽs alias ꝓpõnes ⁊ nullã porez hꝫ. Tertio dignitas est imediata imediatione ꝛpositionis. qꝛ iter sua extrema nõ cadit mediũ ad hũc intellectũ q ꝑdicatũ inest subo non ꝑ aliud subm nec ꝑ aliã cãm. Quarto dignitas est imediata imediatõe demstrationis qꝛ non hꝫ mediũ ꝑ qd possit demstrari. s. nec a posteriori nec a priori. iõ talis ē principiũ demonstratõis ¶ Premissa ãt est q̃drupliciter imediata. Prio qdem imediatione diffõnis. qꝛ ipsa ē ꝓpinq̃ diffõni cũ ex illa ꝛstituit. Scdo ꝓmissa est imediata imediatõe ꝛclõnis qꝛ ipsa est ꝓpiqua ꝛclõni cũ ex ꝓmissa stati fiat ꝛclusio. Tertio ꝓmissa est imediata imediatõe ꝛpõnis: qꝛ inter extrema ñ dat mediuz. s. cãe aut subi. Quarto ꝓmissa ē imediata imediatione demstrationis. qꝛ non hꝫ mediũ ꝑ qd possit demstrari. ⁊ sic est ꝑcipiũ demstrãtõis. Cũ aũt dicit ꝑbs q ꝓpõne q̃ est principiũ demstrationis non ē altera prior. itelligit simplr vel sm qd. Cũ dignitate q̃ est principiũ demstrationis nulla est ꝓpõ prior absolute sed ꝓmissa q̃ est ꝑcipiũ demstrationis nulla ꝓpõ ē prior demstratiue. ⁊ hoc sufficit ad intẽtõez lre. ¶ Ex ꝑdcis ꝑz q ꝓmisse ⁊ dignitates q̃drupli dnt q̃ ad imediatiõez. Prima dnia est. qꝛ dignitates sũt ꝓpinqꝫ primis ꝑcipijs incõpleris ⁊ ꝓmisse sũt remote. Scda dnia ē qꝛ dignitates elonganꝫ a diffõnib⁹ ⁊ ꝛclõnib⁹. ꝓmisse autē illis ꝛiũgunꝫ. Tertia dnia ē. qꝛ dignitates nõ hãt ꝓpõnes priores. ꝓmisse vo supponũt alias ꝓpõnes. Quarta dnia ē. qꝛ oẽs dignitates sũt ꝛdemstrabiles. ñ aũt oẽs ꝓmisse. ¶ Contra ꝑdicta arguit ⁊ ꝑ q dignitas hꝫ ꝓpõnē priorē. qꝛ ñ ꝛtigit idē simul eē est q̃dã dignitas. ⁊ tñ hꝫ ꝓpõnē priorē. s. d quolꝫ dr eē vel ñ eē. g ⁊c. ꝑz ꝛnãtia cũ maiori qꝛ illi stati intellectus assentit notis terminis minor vo ē ari. ꝑ hui⁹. q affirmatio prior est negatione ¶ Scdo arguit q dignitas sit demstrabilis. qꝛ oẽ totuz eē maiꝰ sua pte ē q̃dã dignitas ⁊ ē demstrabilis g ⁊c. maior ꝑz ex eo q intellectꝰ illi stati assentit notis terminis minor vo est alcen. scdo sue ꝑspectiue ꝑbãtis illã ꝑ ꝛtinere aliqd ⁊ aliud vltra. ¶ Ad primũ rndet q non ē dictũ nullã dignitatē hãe ꝓpositionez priorē sed q dignitas non hꝫ ꝓpositiones priores que verificentur d illis affirmatiuis ē. qdlibet est vel non est. Illa tñ negatiua nihil est ⁊ non est: nullã priorē hꝫ in latitudine ꝓpõnuz negatiuaꝝ: qd non ꝛtingit de aliqua ꝓmissa demstrationis siue fuerit affirmatiua siue negatiua. ¶ Ad secũdũ rndetur q illa propositio. omne totũ est maius sua pte non est proprie demonstrabilis: ex quo non est dubitabilis ꝓpositio. potest tñ ꝓbari isti vel illi q negaret eaz iuxta doctrinã allacẽ. deinde falsum est q illa propositio sit dignitas. nã dignitas est propositio cui intellectꝰ statim assentit notis terminis absqz discursu. huic aũt ⁊ si intellectus assentiat notis terminis. hoc tñ est cum discursu impceptibili sic arguẽdo: oẽ ꝛtinens aliqd et aliud vltra ē maiꝰ illo. oẽ totũ ꝛtinet ⁊ ꝑtē aliqd vltra. ergo oẽ totũ est maiꝰ sua pte. ¶ Itē dignitas ē ꝓpõ quã necesse est quēlibet docẽdũ hãe: sed non est necesse quēlibet hãe istã: oẽ totũ est maius sua pte. ergo non est dignitas. bñ ãt ē cõis ai ꝛceptio vt dicit Euclides aut positio vel luppõ vt colligit a ꝑbo i scda ꝛclusione.

Propositio aũt est enũciatiõis altera pars vnũ de vno. Dyalectica qdē est similr accipiẽs quodlibet. Demonstratiua ãt determinate alterꝫ quoniã verum est.

¶ Quia propositio imediata diffinit ꝑ ꝓpositionē dicẽdo. ꝓpõ imediata ē propositio q̃ non ē altera prior. Et propositio diffinit ꝑ enũciationē. ⁊ enũciatio ꝑ ꝛtradictionē. ⁊ ꝛtradictio ꝑ affirmationē vl negatõz. Jõ ari. ad manifestationē dictoꝝ describit hos terminos. ꝓpositio, enũciatio ꝛtradictio affirmatio ⁊ negatio. ¶ Primus ergo terminus describendus est propositio. quem Ari. diffiniens ait propositio est altera ꝑs enũciationis vnũ de vno significans. vñ propositio hic stricte accipitur vt est vna propositio ⁊ pro alio positio ad denotãdũ nullã hypothetic̃ esse propositionē. nec aliquã cathegoricã nisi sit ꝓmissa alicuius sillogismi. ¶ Notandus sm phũm q propositio diuidit in propositionē dyalectica ⁊ demonstratiuã. Propobtio dialectica est illa q̃ indifferẽter accipit vtrãqz ꝑtem ꝛtradictionis vt crastunica incidet vel non icidet. Propositio demstratiua est illa que non accipit nisi vnã ꝑtē ꝛtradictionis. s. verã: vt cras sol orietur. Dicit enim ari. ꝑ topi. q dialecticus procedit ex probabilib⁹ tñ. demstrator aũt solũ ex necessarijs. ideo dylactic⁹ idifferenter probat quãlibet ꝑtem ꝛtradictionis ex quo hꝫ viã ad quãlibet illaꝝ ꝑ ꝑbabilia. Probabile enim fuit q medea diligeret filiũ suũ qa fuit mr. ⁊ q non diligeret. qꝛ fuit interficiens demstrator aũt non ꝓbat nisi ꝑtē verã. ¶ Sed dubitat. qꝛ dyalecticus nũqz ꝛcedit nisi vnã ꝑtē ꝛtradictionis sicut nec demonstrator nisi vnã. ergo quo ad hoc non est dnia iter illos. ¶ Dicendũ q sicut disiũctiua de futuro facta ex ꝑtib⁹ oppositis ꝛtingentib⁹ nũqz hẽbit nisi vnã partez verã quãlz tñ poterit hãe verã idiffetẽter vt nauale bellũ erit cras. vel nullũ nauale bellũ erit cras: ita dyalecticus nũqz ꝛcludit nisi vnã ꝑtem ꝛtradictionis. quãlibet tñ indifferẽter põt ꝛcludere. ⁊ sicut disiũctiua futuri ꝑtis facta de ꝑtib⁹ oppositis nõ ꝛtingẽtib⁹ nunqz hꝫ nisi vnã ꝑtē verã sed determinataz: vt cras orietur sol. vl ñ orietur sol. qꝛ solũ pria ꝑs est deteriate va: ita demstrator q̃z nisi vnã ꝑtē ꝛcludit. sed determinatã. s. necia. sp enim demõstrat omē triangulũ hãe tres angulos ⁊ nũqz cõtradictionē. In hoc ergo ꝛueniũt dyalecticus ⁊ demõstrator. qꝛ qlibet eoꝝ vnã tñ ꝑtem ꝛcludit ꝛtradictõis Differũt aũt qꝛ dyalecticus quãlibet indfrnter ꝛcludere põt. demstrator aũt solũ vnã ⁊ determinatã. s. veram ⁊ necessariam.

Enunciatio ãt ꝛdictõis quãlibet partē.

¶ Scds terminus describendus est enũciatio quã ari. diffiniens ingt enũciatio est oꝛo quãlibet ꝑtem ꝛtradictionis accipiens. s. disiunctiue: vt tunica incidet cras vel nõ incidet cras. vñ apud dyalecticũ sumit enũciatio large ꝑ oꝛone significãte verꝫ vel falsum ꝑ vo stricte

Nota primū

p disiūctiua facta de partib⁹ oppositis eo q̃ extra mittē do oēm dubitationē nūciat vex vel falsū. ¶ Notādū q̃ sicut se hz enūciatio ad ꝓpōnem: ita ꝓblema ad ꝯclōnē. qm̃ sicut enūciatio ē disiūctiua facta de ptib⁹ oppositis. cui⁹ vna pars ē ꝓpō. s. p̃missa in syllogismo. ita ꝓblema est oēo de partib⁹ oppositis sub dubio disiūctiue formata cui⁹ vna pars ē ꝯclō in syllogismo. vt vtrū luna eclipsatur aut nō. sicut ergo enūciatio ita ꝓblema ingredit̃ syllogismū solū ꝑm vnā partē ei⁹ sz nō eodē mō: q̃ enūciatio ingredit̃ vt p̃missa ⁊ ꝓblema vt ꝯclō. Ex qb⁹ sequitur q̃ hz oīs ꝓpō apud dyalecticū possit fieri ꝓblema ⁊ ꝯclō ⁊ ecōtra. q̃ dyalecticus oēm p̃missam pōt facere ꝯclōnez ⁊ ecōtra. nō tm̃ apud demonstratorē q̃ hz ꝓpō pōt fieri ꝓblema aut ꝯclō qm̃ p̃misse idemōstrabiles nō possūt fieri apud eū ꝯclōnes. neqz ꝓblemata. ⁊ ecōtra ꝯclusiones in qbus demonstratur vltima passio non possunt fieri ꝓpositiones neqz p̃misse.

Cōtradictio aūt ē oppositio cuius nō ē medium scdm se. Pars aūt cōtradictiōis que aliqd de aliquo est affirmatio est. Que vo est aliqd ab aliquo negatio est.

¶ Tertius termin⁹ describēdus ē ꝯtradictio quā Arist. sic diffinit. Cōtradictio ē oppō cui⁹ nō ē dare mediū ꝑm se. ꝑ ponit̃ oppō loco generis. q̃ in posit̃ predicamēt̃ oppō diuidit̃ in oppositionē ꝯtradictoriox ꝯtrariox ꝑuatiuorū ⁊ relatiuox. Tm̃ albū ⁊ nigrū sūt opposita ꝯtrarie. hō ⁊ nō hō opposita ꝯtradictorie. cecū ⁊ videns opposita priuatiue. sz pr̃ ⁊ filius sunt opposita relatiue. ¶ Scdo dr̃. cuius nō ē dare mediū. q̃ oia alia opposita hbnt mediū inter extrema. s. forme vel subi. Cōtradictio aūt nullū hz mediū. nā aliqd ē qd nō ē albū nec nigrū. nec videns nec cecū. nec pr̃ nec filius. nihil aūt ē qd nō sit hō: vel nō homo Silr ꝯtraria cōplexa hbnt mediū subi ex q̃ sunt simul falsa. sz ꝯtradictoria cōplexa nullū hbnt mediū ex q̃ nō ꝑnt simul esse vera nec simul falsa. ¶ Tertio dr̃. ꝑm se. q̃ inter cōtradictoria pōt esse mediū tpis vel distātie. sz hoc ē ꝑ accidēs ⁊ nō ꝑm se. q̃ in mēte ꝓpōnes ꝯtradicunt cōplexe ⁊ termini ꝯtradicūt icōplexe inter quos nō dat̃ distātia tpis vel loci. et ex natura rei repit̃ suba ⁊ nō suba. corp⁹ ⁊ nō corpus absqz aliq̃ distātia loci vel tpis. ¶ Nota q̃ ꝯtrarioz q̃dā sunt mediata vt albū ⁊ nigrū. ⁊ q̃dāz imediata vt sanū ⁊ egrū. Cōtraria mediata hbnt mediū forme. s. rubedinē vel palledinē. ⁊ mediū subi. s. oē tale qd nō est albū neqz nigrū. nec aliquo medio colore coloratū. Cōtraria imediata bñ hbnt mediū subi. q̃ aliqd ē qd nō ē sanū neqz egrū. sz nō hbnt mediū forme. q̃ nō dat̃ forma media inter sanitatē ⁊ egritudinē. nisi forte vellem⁹ loqui ad modū medicox ponētiū dispōnem quādā mediā inter sanitatē ⁊ egritudinē quā vocāt neutrā dr̃. q̃ medicina est rectū regimē sanox egrox ⁊ neutrox. Apposita aūt ꝑuatiue ⁊ relatiue nō hbnt mediū forme sz subiecti. q̃ non datur forma media inter visū ⁊ cecitatē. neqz inter paternitatē ⁊ filiationē. sz bñ dat̃ aliqd de quo nō dr̃ aliqd illorū. Opposita aūt ꝯtradictorie sūt illa inter q̃ nullo mō datur mediū. ¶ Et si arguit̃ q̃ antixp̃s nec ē hō nec non hō. q̃ inter ꝯtradictoria dat̃ mediū subi. negat̃ ꝯnā: q̃ dz arguī ꝑm erigētiā rei. ita q̃ si res ē: ipa ē hō vel non hō. si fuit: ipa fuit hō vel nō hō. si erit: necessario erit hō vel nō hō Pōt tm̃ ꝯcedi illa. antixp̃s ē homo dicēdo q̃ illud vbum ē ipportat inherētiā hitudinalē ex q̃ non sequit̃ antixp̃m esse. Nec tm̃ non ē ꝯcedēda. chimera ē ens. q̃ chimera non ē ens actuale nec potētiale. sz hec bñ pōt ꝯcedi. chimera ē nō ens. sic ista chimera non ē ens. ex q̃ non sequit̃ chimerā esse. hec tm̃ non sūt ad ꝓpo⁹. q̃ non ꝑbat̃ inter ꝯtradictoria esse mediū subi nisi sit possibile aliqd esse de q̃ nō dicat̃ aliqd illox ꝯtradictoriox icōplexox semp intelligēdo ī recto q̃ ī obliquo illud nō esset vex. q̃ deus non ē bois nec nō bois. ¶ Quart⁹ termin⁹ describēdus ē affirmatio ⁊ negatio quē phi. diffiniēs ingt. Affirmatio ē ꝑs ꝯtradictionis dicēs aliqd de aliquo. Negatio ē ꝑs ꝯtradictiōis remouēs aliqd ab aliquo. exēplū pmi. hō ē aial. exēplū secūdi hō non ē lapis. pmū eni ꝯtradicit huic. nihil qd est hō ē aial. ⁊ scdz ꝯtradicit isti. oīs hō ē lapis. ¶ Notādū q̃ sicut dant̃ ꝯtradictoria ꝯplexa ⁊ icomplexa. ita datur affirmatio ꝯplexa ⁊ affirmatio icōplexa. ⁊ negatio ꝯplexa ⁊ negatio icomplexa. affirmatio ꝯplexa dicit actualit̃ aliqd de aliquo. ⁊ negatio ꝯplexa actualr̃ remouet aliqd ab aliquo. Sz affirmatio icomplexa dicit solū hitudinaliter aliqd de aliquo ⁊ negatio remouet aptitudinalr̃ aliqd de aliquo. sicut eni homo ē aptū natū dici de aliquo ita non homo ē aptum natū remoueri ab aliquo. Nota scdm

Immediati aūt syllogistici ꝓncipij positionē qdem dico quā nō ē monstrare sed ponere neqz necesse ē habere quālibet docendū.

¶ Scda ꝯclō ꝓn⁹ demr̃ationis non ē vnū simplr̃ sed hz ptes subiectiuas. ꝑbat̃. oē diuisibile i multas spēs hz ptes subiectiuas. sz ꝓncipiū demr̃ationis ē diuisibile per multas spēs. g̃ ⁊c. pz ꝯnā cū maiori. minor vo ꝑbat̃. nō ꝓn⁹ demr̃ationis diuidit̃ in q̃tuor spēs. quarū ꝓma est positio quā Ari. sic diffinit. Positio ē oēo idemr̃abilis quā non necesse ē quēlibet docendū hīe. vt anguli recti sunt equales. a puncto ad punctū ꝯtingit rectā lineā ducere. Oē totū ē maius suapte. si ab equalibus equalia demas cetera manēt equalia. nā cū hec ꝓncipia fiāt de terminis spālibus stat itellectum actuari terminis generalib⁹ absqz actuatione illorū terminox. quo dato stat aliquē addiscere ⁊ non habere huiusmodi ꝓncipia. ¶ Notādū q̃ cū dicit ꝑs positionē esse idemr̃abilem nō itendit illā esse idemr̃abilem simpliciter sz tm̃ in ea scia cui⁹ est positio. vbi gr̃a. hec positio: de puncto ad punctū ꝯtingit rectā lineā ducere: est positio in geometria in q̃ ꝑsupponit̃ ⁊ nullo modo ꝑbatur sz in alia scia demr̃atur. s. in. 6°. phisi. vbi ꝑbat̃ punctum nonē esse ꝯtinuū nec ꝯtiguū puncto nec ꝯnr̃ se hīe. ⁊ q̃ inter oia duo puncta cadit mediū. ꝯstat aūt q̃ inter que cūqz cadit mediū ab vno ad reliquū ꝯtingit rectā lineaz ducere. Silr̃ q̃ ꝯtinuū sit diuisibile in ifinitū ē ꝓncipiū ⁊ positio in geometria in q̃ nullo mō ꝑbat̃ sz in ꝑbia. s. i 6°. phi. vbi demr̃at̃ ꝯtinuū nō ꝯponi ex idiuisibilibus.

4°. ꝯ secūdi capli

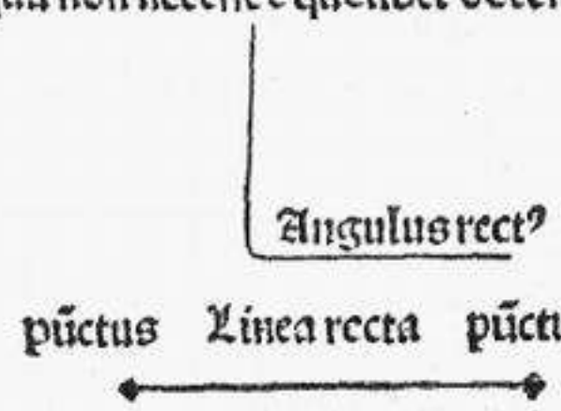

Quā vo necesse ē habere docēdū quēlibet dignitatem vel maximā ꝓpositionē. sunt eni quedā huiusmodi. hoc enim maxime in huiuscemodi consuetimus nomen dicere.

¶ Scda spēs ꝓncipij demr̃ationis ē dignitas quā arist. sic describit. Dignitas ē maxima ꝓpō quā necesse ē quēlz docēdū hīe. pz q̃ ne mo docet̃ nisi habeat ꝯceptū entis. ex quo ens ē ꝓmū obm intellectus ꝑm Auic. in meta. sua. sed q̃z primo habetur conceptus entis tam primo habetur dignitas seu cōissima ꝓpositio q̃ ē de quolz dicit̃ esse vel nō esse cū sit sic loc⁹ ianue in domo quē nullus ignorat. z. metha. q̃ necesse ē quēlz docēdū hīe huiusmōi dignitates. ¶ Nota ꝑm phi. circa finē scdi elen. q̃ ꝓncipia sunt mīma in q̃ztitate ⁊ maxima in vtute. nā sic in actiōib⁹ naturalib⁹ videm⁹ agētia ꝓticularia valde mlta esse ⁊ agētia vlia pauca. maioris tm̃ vtutis q̃z agētia ꝓticularia. ita ꝓncipia demr̃ationū sunt paucioza p̃missis ingredientib⁹ formalr̃ demr̃ationem ⁊ maioris vtutis. q̃ ad plura se extendunt. ⁊ sic int agētia vlia aliqd ē maximū cui attribuim⁹ nomē dignissimū dicēdo illud esse ꝓ⁹ simplr̃. ita inter ꝓncipia dmr̃ationū necesse ē assignare vnū maximū

Nota primus

cui attribuim⁹ pn̄ simplr pmū in demōstratione. ⁊ hoc est qd dic phi. sit qdā. hoc. n. in humanor. l. iciēdus marie principiū nomē dicere. Et notater iogē in mero pli. qr nō ē solū vna dignitas sz due. quarū vna simplr ē pmus pncipiū omnū demōstrationū affirmatiuarū. s. de quolz dī ee vel nō ee. Et alia ē pmū omnū negatiuarū. vz nō ōtingit idē simul esse ⁊ nō ee. Ex pdictis seqt duplex dīa inter positionē ⁊ dignitatē. Prima ē qr dignitas ē indemōstrabilis simplr. Positio vo ē idemōstrabilis in scia cui⁹ ē pncipius cū quo stat qd aliā possit demōstrari. hoc tn nō ē vlr verū d̄ qlz positione: qr si ab eqlib⁹ eqlia dmas ceta sunt eqlia. ⁊ ois eqlia vni tertio sunt eqlia inter se nullibi demōstrāt. ¶ Secda dīa ē qr dignitatē necesse ē quēlz docendū hēe cū sit ex ōceptu p formata i mēte. nō aūt positionē cū sit de terminis spālib⁹ rōne quorū intellect⁹ illi non assentit absqz discursu. dignitatib⁹ intellect⁹ statim assentit absqz discursu notis terminis. ideo dic ōmētator. 3°. de ata qd pma principia habemus nescientes vñ ⁊ qualr veniunt.

Positionis aūt q̄ qdē ē qualz partiū enūciatōis accipiēs. vt dico ee aliqd aut nō ee suppō ē. ¶ Tertia spēs pncipij demōstrationis ē suppō quā aris. sic dicribit. Suppō est ps positionis significās ee vel nō ee Ponsumit hic ps, p pte integrali sz, p pte subiua ad dnotādū suppositionē ee spēm positionis supaddentē ei affirmationē ⁊ negationē vbalē. vñ sicut pn̄ demōstratōis dividit in positionez ⁊ dignitatē: ita positio i suppōnem ⁊ diffinitionē. Positio g̃ nō icludit affirmationē vel negationē vbalem quā suppō supaddit. Suppō g̃ ē ꝓpositio affirmatiua vel negatiua idemōstrabilis quā nō est necesse quēlibet docēdū hēe. vt oē totū ē maio⁹ sua pte aut alia qua aliaꝝ supius notatarum. ¶ Notādū qd aliq̄ est ꝓpō cui⁹ intellect⁹ statim assentit notis terminis absqz aliq̄ discursu. ⁊ hec ꝓprie dī dignitas q̄ nullo mō ē demōstrabilis vt quodlibet est vel nō ē. Aliq̄ aūt ē ꝓpō cui intellect⁹ statim assentit notis terminis mediāte tn̄ discursu imperceptibili: vt oē totū ē maio⁹ sua pte, ⁊ hec ꝓprie dī positio. qr ab oibus ponit ⁊ nulli ꝓprie demōstrat. sz bn̄ ꝓbat isti aut illi q negaret eā. Aliqua aūt ē ꝓpō cui intellect⁹ assentit ex solo discursu moroso: vt a pūcto ad pūctū ōtigit lineā rectā ducē. ⁊ hec ꝓprie dī suppō. qr p̄supponit positionē p quā demōstrat nō qdē in scia in q̄ ē suppō sz i alia. aris. aūt sumit ꝑ positionē cōiter ⁊ suppōnem stricte p spē seu p parte subiua positionis cū dic suppōnē ee pte positōis.

Que vo siue hoc diffinitio ē. ⁊ diffinitio. n. positio q̄dā ē. Ponit. n. arithmeticus vnitatē idiuisibilē ee sedz q̄titatē. Suppositio aūt nō ē idē. Id enim qd qd est vnitas ⁊ ee vnitatē nō est idē. ¶ Quarta spēs pncipij demōstratōis ē diffinitio q̄z aris. sic dscribit. Diffō ē q̄dā positio nō dicēs ee vel nō ee. pz pma ps. nā positio ē ozo idemōstrabilis quā nō est necesse quēlibet docēdū hēe. sz diffōni ōpetūt oia illa. q̄ diffinitio ē q̄dā positio. Dicit. n. q̄dā pō pp suppōnez q̄ est ps pōnis de q̄ nō dī diffō. 2ª ps ē et nota qr lz diffō ōponatur ex multis ōceptib⁹. nō tn̄ ē ꝓpō: iō nō significat ee vel nō ee. vñ arithmetic⁹ ponit vnitatē diffinitionē di. q est qd idiuisibile sz q̄ztitatē. quā diffōnez ponit significare ee vel nō ee. qr nō ē idē qd qd ē. i. diffō vnitatis ⁊ vnitatē ee. ¶ Notādū sm Egi. qd hoc vbum ē duplr capit. vno mō cōpositiue vt pluuia ē aq̄. alio mō expositiue vt qd ē pluuia. cui rndet qd ē aqua guttati cadēs d nube. p mō diffō ōpata suo diffinito dicit ee vl nō ee. sz sedo mō nō dic ee vel nō ee. qr nō dī pluuia ee nec aquā guttatim cadentē ee. sz solum exponit qd iportat noie pluuie. Adhibi aūt vī qd diffō nunq̄z significet ee vl nō ee. siue absolute ōsideret siue in ordie ad diffinitū siue illd vbum ē sumat ōpositiue siue expositiue. qr lz ꝓpō ōposita ex diffōne et diffinito ita significet: nō tn̄ diffinitio: cū nulla notā iu-

Nota primus

Nota primus

cludat vbale. subiecta cui ⁊ pdicata ꝓpōnuz q̄ztūcunq̄z iuicē referant: nunq̄z significātee vel nō ee. sz bn̄ ꝓpositio ōposita ex his. ¶ Ex pdictis seqt q̄tuor ee genā pncipiorū. nā q̄dā sunt pncipia qb⁹ intellect⁹ assentit notis terminis absqz discursu. vt dignitates. Aliqua vo sunt pncipia qb⁹ intellect⁹ statim assentit p discursū imperceptibilez. vt oēs animi ōceptiōes. Quedā sunt pncipia qb⁹ intellectus assentit p demōstrationē. vt suppōnes. Et q̄dā sūt pncipia qb⁹ intellect⁹ assentit p diuisionē. vt diffōnes. ¶ Cōtra pdicta arguit. ⁊ p̄ q̄ illa nō sit diffinitio vnitatis. s. indiuisibile sm q̄ztitatē. qr ipa ōpetit pūcto. Cōstat āt pūctum nō ee vnitatē arithmeticā: sic nec q̄ztitas ōtinua ē q̄ztitas discreta. ¶ Sedo arguit q̄ diffinitio vnitatis sit vnitatē ee. qr phūs. 7. met. dic. q in his q̄ sunt p se idez ē ipm ⁊ ipm ee. qr idē ē bō ⁊ boiez ee. g̃ pdē aial rōnale ē boiem ee. ⁊ ōsīr diffō vnitatis ē vnitatē ee. ¶ Ad p̄m dī q̄ illa diffinitio ē itelligēda de q̄ztitate discreta. ad hūc itellectū vnitas ē idiuisibil in q̄ztitate discreta sic pūct⁹ ē idiuisibil in q̄ztitate ōtinua. ¶ Ad 2m rndet q̄ aris. p illā ꝓpōnem. diffinitio vnitatis nō ē vnitatē ee. itelligit q diffō vnitatis nō significat vnitatē ee. ⁊ si allegat phūs i tho. di. q diffō significat qd ē ee. Dicendum q intētio phi. est q diffinitio significet qdditatem q̄ est cētia rei ⁊ non q significet esse vel non esse.

Qm āt oz credere ⁊ scire rēi huiusmōi hūdo syllogismū quē vocauimus demōstrationē. Est āt hoc qd ē ea scire ex q̄bus ē sillogismus. necesse ē nō solū ꝓcognoscere pma aut q̄daz. sz ēt magis semper. n. ꝓter qd vnūquodq̄z tale ē illd magis ē. vt ꝓter qd amamus. illd magis amicū ē. quare siqdē scimus per pma ⁊ credimus. illa qdē scimus ⁊ credimus magis. qm̄ ꝓt illa ⁊ posteriora ¶ Ista ē tertia ps hui⁹ capli in q̄ aris. ōpat pncipia ōclōni postq̄z illa cōparauit demōstrationi siue formalr siue vtualiter igrediant demōstrationē. ponendo tres ōclones. quarū pma ē ista cuiuslz demōstratōis pncipia pri⁹ ⁊ magis sciunt q̄z ōclo. Secda ōclo. ipossibile est magis credere ōclōni q̄z pncipiis idemōstrabilib⁹ ibi. nō pnt aūt. Tertia ōclo scies p demōstrationē hz credē nihil notio⁹ ee pncipiis pmis i veritate nec oppositis illorū i falsitate. ibi. magis āt debentē. Prima ōclo arguit sic. pp qd vnūquodq̄z tale ⁊ illd magis. pp pncipia scim⁹ ōclones q̄ pri⁹ ⁊ magis scimus pncipia q̄z ōclones. pz ōnia cū minori ex dictis. maior aūt exēplariter dclarat qr si diligo sortē pp platonez magis diligo platonē. Themistius āt exēplificat di. q si diligim⁹ magistrū pp puerū magis diligimus puerū. ¶ Notādū sm Egi. q circa illā ꝓpōnē pp qd vnūquodq̄z tale ⁊ illd magis. fuerūt q̄tuor exponēs. Quarū pma fuit q ista ꝓpō ē itelligēda i causis efficiētib⁹ ⁊ nō i causis formalib⁹. qr aliqd ē albū pp albedinē ⁊ tn̄ albedo nō ē alba. qr circa pncipiū sedi tho. vlt phūs. q nō bn̄ dī albedinē colorari aut ambulationē moueri. si g albedo nō ē colorata seqt q albedo nō ē alba. Ista expō ē insufficiēs qr aliqs ē calid⁹ pp motū ⁊ tn̄ mot⁹ nō ē magis calid⁹. ⁊ aliqs ē ebri⁹ pp vinū ⁊ tn̄ vinū nō ē magis ebriū. Secda expō fuit q hec ꝓpō hz vitatē i causis vniuocis ⁊ nō equocis. Cōstat āt motū ee cāz equocā caliditatis ⁊ vinū ebrietatis cū nō sint eiusdē rōnis. Sz nec ista expō sufficit: qr ignis genit⁹ ē calid⁹ pp ignē gnantē. ⁊ tn̄ ignis gnans nō ē magis calidus cū q̄libet illorū sit calid⁹ i sūmo. ¶ Tertia expō fuit q illa ꝓpō hz itelligi tā i causis vniuocis q̄z equocis nā cū cā sit potior effectu si sit cā vniuoca id nom pdicat magis d cā vniuoca q̄z d effectu. vt si aliqs sit calidus pp ignē sequt q ignis sit magis calid⁹. si āt sit cā equoca si illd ei nō ꝓuenit tn̄ ōpetit sibi aliqd excellētiō⁹ vt si aliqd ē calidū pp solem. lz in sole non sit calor: in eo tn̄ est aliqd excellentius: quo iducit calorem videlz lux vel alia q̄litas.

secūdi capli.

Nota primū

Ista erpō ēt est incōpleta. qr vt dictū ē ignis gſians nō est calidior igne. nec pī est rōnabilior filio lz filiꝰ ab illo rōnabilitatē accipiat: ⁊ ī his cā ē vniuoca. In equocis illud ēt nō est verꝝ. qr aliqd est calidū ꝓpter motū ⁊ tm ī motu nō ē aliqd excellentius. ¶ Quarta erpō ē Egidij vi. illā ꝓpōnez intelligendā eē ī causis ꝑncipalibꝰ ⁊ p se hntibꝰ ordinē eēntialē ad suos effectꝰ. ita qꝰ si est cā vniuoca in ea repitur magis. ⁊ si ē cā equoca in ea repitur excellentius. neqz argumētū ꝓcedit de eo qd ē albū pp albedinē: qr sicut est aliqd calidū ꝓpter solē: ⁊ tm sol nō est calidus. sed ī eo ē aliqd excellētius calore. ita albedo nō est alba. sed in ea ē aliqd excellētius. s. ꝑdicatio essentialis q̄ de se ipsa ꝑdicat q̄ excellētior ē ꝑdicatōe denoiatiua. Si aūt aliqd ē calidū pp motū: nō seqtur motum eē magis calidū. qr motꝰ ē cā instrālis caloris. nō ēt si ignis ē calidus pp ignē generātē seqtur ignē generātez esse calidiorē cū illi duo ignes nō hēant ordinē eēntialē eo qr sunt eiusdē spēi. Si tm aliqd ignitū ē calidū ꝓpter ignē oz ignē eē calidiorē. ¶ Ista rnsio ē difficilis ⁊ dubia. Primo ꝓpter glosam. qr linea ē finita pp pūctuz. ⁊ tm pūctꝰ nō ē magis finitus: nec ī eo ē aliqd excellētiꝰ linea. hō ēt ē homo pp materiā: ⁊ tm ipsa materia nō ē magis hō nec ī eo ē aliqd excellētius. ¶ Secdo ē dubia pp modū rndendi. qr sicut in albedine repitur ꝑdicatio eēntialis eiusdē de seipso ita ⁊ in albo. nā eq̄ eēntialis ē ista. albū ē album. sicut ista. albedo ē albedo. Et ex isto mō rndēdi hz ꝓcedere ꝓnr qꝰ si aliqd ē calidū pp motū qꝰ ī motu ē aliqd excellētius. s. ꝑdicatio eēntialis eiusdē de seipso. ⁊ qꝰ si aliqs ignis est generās qꝰ ī eo fit aliqd excellētius. s. eē cām. excellētius est. n. aliqd eē cām q̄z cātum. ¶ Propterea ē alr dicēdum. vz. qꝰ ista ꝓpō. pp qd vnūquodqz tale ⁊ illud magis. nō itelligit in causis formalibꝰ. qr nō seqtur tu es albꝰ ꝓpter albedinē. ergo albedo ē magis alba. nec ī cāis mālibus. qr nō seqt tu es corruptibilis ꝓpter materiā. ergo materia ē magis corruptibilis. nec ī cāis finalibꝰ. qr nō seqtur tu es ambulans ꝓpter sanitatē. ergo sanitas ē magis ābulans. nec in causis efficiētibꝰ instrālibus aut nō eēntialr ordinatis. qr nō seqtur tu es calidus pp motū. ergo motꝰ ē magis calidus. nec seqtur. b. ignis ē calidꝰ pp. a. ignē. ergo. a. ignis ē magis calidus. Sed itelligit ista ꝓpō ī causis efficiētibꝰ ꝑncipalibꝰ eēntialr ordinatis formalr vel virtualiter. nā bn seqtur tu es calidus ꝓpter ignez. ergo ignis ē magis calidus formalr vel virtualiter. tu es calidus ꝓpter solē. ergo sol formaliter vel virtualr ē magis calidus. Ex qbus ꝓcedit qꝰ ꝑmisse in demōstratione formaliter vel virtualiter magis sciūtur q̄z ꝓclō. Premisse eni demrabiles formaliter sciuntur magis q̄z ꝓclusio. ⁊ ꝑmisse idemōstrabiles virtualr tm. Sicut eni sol virtualiter dr calidus. qr hz virtutē ꝓducēdi caliditatē. ⁊ ē virtualiter calidior igne. qr hz excellētiorez virtutē ꝓducēdi caliditatē q̄z ignis. ita ꝑncipia idemōstrabilia sunt virtualiter scita. qr in eis sunt virtualiter ꝓclusiones scibiles. ⁊ qr hnt virtutem aggenerādi ꝓclusionē scibilem. Sūt etiam illa ꝑncipia virtualiter scita magis q̄z ꝓclusiones. qr habēt virtutē excellētiorē faciendi scire q̄z ꝓclusio. ¶ Contra ꝑdicta arguit. ⁊ ꝑmo qꝰ ꝑmisse in demratione nō sūt cause efficiētes ꝑncipales. qr nullū accns ē ꝑncipalis cā efficiēs alicuiꝰ effectꝰ sed solū suba. cuz ergo ꝑmisse sint accntia seqtur qꝰ ille nō sint cause ꝑncipales scie conclusionis sed instrales. Intellectus aūt dr esse cā ꝑncipalis. a ns aūt pz inductiue. nā grauitas nō ē cā ꝑncipalis motus deorsum. sed forma subalis grauis. nec caliditas ignis ē principalis cā calefactōis. sed forma subalis ignis. ¶ Secdo arguitur qꝰ ꝑmisse ⁊ ꝓclusio nō eēntialiter ordinant. qr essentialiter ordinata sūt diuersa spēz. sed ꝑmisse ⁊ ꝓclusio nō sūt diuersa spēz. ergo ⁊c. Patet ꝓnia cū maiori. ⁊ minor declarat. nā sicut se hz dilectio pla. ad dilectōez sor. ita notitia ꝑmissa ad notitiā ꝓclonis p ari. in lra. sed ille due dilectōes sūt eiusdē rōnis sicut ⁊ obiecta. s. sor. ⁊ pla. ergo notitia ꝑmissa ⁊ notitia ꝓclonum sunt eiusdē rōnis. ¶ Tertio arguit qꝰ nō magis cognoscūt ꝑmisse q̄z ꝓclō. qr notitia ꝑmissa nō ē intēsior q̄z notitia ꝓclonis. nec euidētior. qr si eēt intensior. q̄ in aliq̄ ꝓportōe. sit ergo ī duplo. ⁊ seqtur qꝰ inter notitiā ꝑmissarū ⁊ notitiā ꝓclonis ē dabilis notitia media qd ē falsuz sicut nec dat mediū iter ꝑmissas ⁊ ꝓclonē. Nō ēt euidētior ꝓp eandē cām. qr tūc daret euidentia media inter euidentiā ꝑmissa ⁊ ꝓclonis. ¶ Itē remittātur ille euidentie vniformiter vsq̄z ad nō gradū. ⁊ sic seqtur qꝰ aliquando erit aliq euidētia ꝓmissarumz quando nulla erit euidentia usionis contra determinationem Arist. in ꝓhemio huius dicentis qꝰ statim inducens cognouit. ¶ Quarto arguit ꝓtra exemplū philosophi. ꝓbando qꝰ nō. si diligim ꝰ sortē ꝓp pla. magis diligam ꝰ platonē. qr nō si cognoscim ꝰ sortē ꝓp platonē magis cogscimus platonē. ergo nec si diligimus. pz ꝓnia qr actus volūtatis dependet ex actu itellectꝰ. añs est manifestuz. qr stat cognitionē sor. eē maiorē cognitōe platonis nō obstāte qꝰ dependeat ab ea sicut ꝓtingit de cognitione cause que maior ē q̄z cognitio effectꝰ. ex quo p illā demonstrat effectus. ⁊ tm dependet ex cognitōe effectus. ¶ Ad ꝑmū dr negando qꝰ nullū accns sit ꝑncipalis cā alicuius effectꝰ. qr caliditas aq̄ est ꝑncipale agens ī calefactōe manus. ⁊ leuitas vaporis est ꝑncipale agēs in motu sursum. ⁊ dato qꝰ illud eēt verꝝ ī opationibꝰ realibus nō tm teneret ī opationibꝰ intentionalibꝰ. qr color est ꝑncipale agens in multiplicatōe spēi visibilis ⁊ fantasma ī multiplicatōe spēi itelligibilis loquēdo de agēte ꝑticulari. ita ꝑmisse ī demrātōe sūt ꝑncipalia agētia ad hūc itellectū qꝰ notitia ꝑmissa ꝓcurrit tanq̄z ꝑncipale agens ꝑticulare ad gnationez notitie intellectiue. intellectus aūt nō ꝓcurrit nisi tanq̄z cā vlis. ¶ Ad secdz dicitur qꝰ ꝑmisse ⁊ ꝓclusio ī demrātōe sūt diuersa rōnū. nā minor est alterius rōnis a maiori ⁊ ꝓclone cū ī ea nō ponat passio: maior ēt diuersificatur ī spē a ꝓclone cū ipsa ꝓtineat mediū qd nō ꝓtinet ꝓclō. qd qdē ē alterius rōnis a passione quā formalr icludit ꝓclō. ⁊ ꝓnter dicit qꝰ ille due dilectiōes de qbus philosophus loqt sūt diuersa rōnuz sicut ⁊ obiecta formaliter sūpta. lz. eni sor. ⁊ pla. sunt eiusdē rōnis. nō tm sortes vt amabilis ꝓpter aliū. ⁊ pla. vt amabilis ꝓpter se sūt eiusdē rōnis ¶ Ad tertiū dr qꝰ sicut latitudo albedinis nō ē itensior latitudine nigredinis tm est pfectior. ita notitia ꝑmissarū non ē itensior notitia ꝓclonis sicut nec spēs visibilis ipsa visiōe aut fantasma spēi itelligibili. sz est euidētior. ⁊ tūc ad argumentū. sit ergo qꝰ ī duplo. admitto casum quo admisso nō seqtur aliquā eē euidentiā mediā inter euidentias ꝑmissa ⁊ ꝓclonis. sicut ēt albedo est ī aliq ꝓportiōe pfectior spēi accidētali ī mediata sibi. ⁊ tm iter spēs illas nulla cadit media pfectio. vn sicut maior vel minor pfectio ī forma cognoscit p appropinquationez ad sūmū: ⁊ mēsurat penes distātiā a nō gradu. ita euidentia cognoscit maior vel minor ex maiori ⁊ minori appropinqtiōe ad dignitates. mensurat āt penes distātiā a nō gradu euidētie. iō qr cōes ai ꝓceptōes sūt ꝑpiquiores dignitatibꝰ ꝑmissis idemōstrabilibꝰ. ꝓpterea sunt euidētiores. ⁊ vniuersaliter premisse euidentiores conclusione. quia sunt ꝓpinquiores dignitatibus. In quāta autem ꝓportiōe sint euidētiores hoc cognoscit p distātiā a nō gradu euidentie. ¶ Ite dico qꝰ euidētie ille si possūt remitti. hoc nō ē vniformiter. sed ꝓportionabiliter eo mō quo remitteret albedo vt octo ⁊ albedo vt q̄ttuor. dato qꝰ q̄libet illa vniformiter remitteret ad nō gradū. necessario. n. maiorē latitudinē deperderet vna illa q̄z reliq̄. ¶ Ad quartum dr qꝰ li pp pōt dicere cām sine q̄ nō. ⁊ pōt dicere cām adequatā. si dic cām sine qua nō. idubie nō seqtur tu diligis sor. ꝓpter platonem. ergo magis diligis platonem nec seqtur tu

cognoscis sor. ppter pla. aut cāz ppt effectū. ꝯ magis cognoscis platonem q̃z sortem. aut effectū q̃z cām. nec istud vult Ari. Si autē li ppter dicat cām adequatam indubie quelibet illaꝝ cōsequentiaꝝ est bona. ꝓstat enī pmissas esse cās adeqtas cōclōni. ⁊ de tali cā loqt ari. cū dicit pp qd vnūquodq̃z tale ⁊ illud magis.

Non pōt aūt credere magis q̃ scit que non cōtingūt neqz sciēs neqz melius dispositus q̃ sciens. Accidit aūt hoc nisi aliqs credētiū per demonstrationē precognouerit. Magis credere necesse est principijs aut oibus aut qbusdam quā conclusioni.

6ª ꝓ. sēdi capituli

¶ Secda cōclusio. Impossibile est magis credere cōclusioni q̃z pncipijs indemōstrabilib⁹. pbatur. si aliquis crederet magis ꝓclusioni q̃z pricipijs ille eēt sciēs aut magis dispositus q̃z sciēs. nō aūt sciēs p primā cōclusionē. qr ppter qd vnūquodq̃z tale ⁊ illud magis. nec etiā magis dispositus q̃z sciēs. qr qcūqz scit ille, magis pncipijs adheret q̃z cōclusioni cū sint maioris euidentie. ¶ Notandum ꝑm Egi. q hec ppō aliqs est magis dispositus q̃z sciēs hz quattuor expōnes. ¶ Quaꝝ prima est q sciēs est ille q hz hitū ꝓclonis. ⁊ magis dispositus q̃z sciēs ē ille q hz hitū pncipioꝝ. Sed istud stare nō pōt. qr habēs habitū cōclusionis etiā hz hitū pricipioꝝ. quo dato seqtur q idē est sciēs. ⁊ magis dispositus q̃z sciēs. ¶ Secūda expō est q habēs solū qr ē. s. q luna eclipsatur est sciēs. hñs aūt ppter qd. s. interpositionē terre iter solē ⁊ lunā nō referēdo i effectū suum ē magis dispositus q̃z sciēs. sed istud itez est ipropie dictum. qr neqz cognoscēs effectū solū est sciens neqz cognoscens cām solū est magis dispositus q̃z sciēs. cum q cognoscit effectū per cāz sit magis dispositus q̃z ille q cognoscit tm cāz vel effectū. ¶ Tertia expō ē q̃t hñs tm sciam subalternatā. videlicet medicinā vel pspectiuā ē sciēs. habēs aūt sciaz subalternātā vt philosophiā vel geometriā ē magis dispositus q̃z sciēs. Itez hec ñ satisfacit: qr habēs medicinā vel pspectiuā tm nō est p prie sciens. qr nescit resoluere i cās idemōstrabiles. habens aūt philosophiā vel geometriā ē tm sciēs cū sciat resoluere ꝓclones ad pncipia idemōstrabilia. ¶ Quarta expositio est Egi. di. q ari. p sciētē itelligit habentē cōplexionē ineptā. ⁊ p magis dispositū habētez dispōnem aptam. nā ille q est aptus mēte ⁊ mollis carne dato q non sit exercitatus in scia est magis dispositus ad sciendū ppter bonitatē cōplexionis q̃z durus carne si per longa tēpora insudauerit. Ista expō etiā mihi ē dubia. qr lz ille exercitat⁹ sit magis dispos⁹ q̃z ille sciēs nō tm est magis dispositus q̃z sciēs. qr alius habēs bonam cōplexionē ⁊ exercitiū studij est sciēs ⁊ magis dispositus q̃z ille. Propterea est dicendū iuxta intētōez Ari. ⁊ cōmen. tertio de aia q duplex est itelligēs. s. cōiunctū ⁊ sepatū. Intelligēs cōiūctum aliqn est i actu et aliqnādo in potētia vt hō. ⁊ tale dr sciens. qr acqrit no titiā p demōstrationē de eo qd pmo dubium ei fuerat. Intelligens aūt sepatum semp est in actu ita q semp i telligit ⁊ nūq̃z nō itelligit vt deus ⁊ itelligētie. ⁊ tale dr magis dispositū q̃z sciēs. qr nō dr ppie scire cū nūq̃z dubitet ⁊ nūq̃z p demrātōz aliqd cognoscat. aliqd ꝯ est sciēs tm vt hō. aliqd peius dispositū q̃z sciēs vt brutum. ⁊ aliqd magis dispositū quā sciēs vt deus ⁊ intelligētie: Impossibile est ergo magis credere cōclusioni q̃z pricipijs siue fuerit sciens siue magis dispositus q̃z sciens. ¶ Notandus secō q pb̄s i priori cōclusione ait q oz pcōgnoscere ⁊ magis nota eē pricipia aut oia aut quedā. ⁊ in hac conclusione idē repetit dicens q oib⁹ principijs aut qbusdā necesse est magis credere q̃z conclusioni. Ulā pricipia quadrupliciter cōparant. Prio comparant inuicem principia incōplexa. s. cōceptus ⁊ diffōnes. ⁊ sic añ demōstrationē necesse est pcognore pricipia trāscendētia. sed nō pricipia diffinitiua. Secundo cōparant inuicē pricipia extrinseca. ⁊ sic añ oēz demōstrationē necessariuz est pcognoscere dignitates oēs. sed nō suppōnes oēs nec omnes pōnes que sunt ai cōceptiones. qr geometra nō pluppōnit cognitionem pncipioꝝ arithmetice nec ecōtra oēs tñ pluppōnūt cognitionem dignitatū. Tertio cōparant inuicē pncipia intrinseca ⁊ extrinseca simul. ⁊ sic i demōstratiōe necesse est pcognoscere pncipia intrinseca. sed nō oia extrinseca nā qn demōstrat q sup lineā datā cōtigit triangulum eglateꝝ collocare oz pcognoscere ambas pmissas ⁊ ēt illud principiū extrinsecū. oia equalia vni tertio sūt eqlia inter se. sed nō pcognoscere q anguli recti sūt eqles aut q oē totū est maius sua pte. Quarto corrūpantur inuicē pncipia intrinseca demrātōis. ⁊ sicut in demonstrationibus oz pcognoscere maiores ⁊ nō minores. qr vt pb̄s dicit in pheamio. peius tpe cognoscit maior et simul tpe cognoscitur minor cū ꝓclusione. pz ergo quō cuiuslibet demonstrationis pricipia sunt prius cognita. ⁊ hoc aut oia aut quedā. ⁊ q necesse ē magis credere ⁊ prius principijs q̃z ꝓclusioni. ⁊ hoc aut oibus aut qbusdā. nō eni oz q oib⁹. sed bñ q qbusdā. ¶ Tertio est notandū q philosophus ait q credēs p demōstratōez magis credit pricipijs q̃z ꝓclōni qr ꝓ in duplr credit. aliqñ p demrationez aliqñ vo p sensū. vbi grā. ista conclusio. luna eclipsat. pōt eē nota p demrationez. s. per interpositionē terre iter solem ⁊ lunā. ⁊ p sensum videndo ipsaz nō illuminari i plenilunio. si ergo ꝓclo est nota p sensum nō oz pricipijs magis credere q̃z ꝓclōni ex quo talis notitia nō dependet ex pricipijs. sed si ē nota p demrationē. oz magis credere pricipijs q̃z ꝓclusiōi. alioqn aliqs magis crederet his q nō nouit q̃z his que nouit. nā añ demrationē nouit pricipia ⁊ ñ ꝓclusionē. ¶ Dubitatur. qr sciens p sensuz tm vel p effectū: necessario hz notitiā primoꝝ pricipioꝝ qb⁹ necessario credit ⁊ magis q̃z ꝓclōni. Rndet q triplicia sunt pricipia q̃dam ppinqua q̃dā remota ⁊ quedā remotissima. Pricipia ppinqua sunt pmisse in demrātōe. pricipia remota sūt principia terminoꝝ spālium nō ingredientia formaliter demonstrationē. principia aūt remotissima sūt principia terminorum maxime cōmuniū. licet ꝯ sciēs per sensum vel p effectum necessario magis adhereat principijs remotissimis q̃z conclusioni. non tm principijs ppinquis vel remotis cū ab his non depēdeat. ⁊ de his loqtur Ari. in litteta.

Magis aūt debētē hīc sciam per demōstratione. Non solū oz pricipia magis cognoscere ⁊ magis ipsis credēt q̃ ei qd demōstrat. sz neqz aliud ipso credibilius eē: neqz notius oppositis pricipijs ex qbus erit sillogismus. Hic deceptionis si quidem oportet vt scientē non incredibilem esse simpliciter

7ª ꝓ. sēdi capituli

¶ Tertia ꝓclo. sciens p demōstratōez hz credere nihil esse notius principijs i vitate ⁊ eoꝝ oppositis i falsitate pz. qr hz credere itellectuz nō posse dissentire pricipijs neqz oppositis eorum assentire eo q sicut graue nāl fugit sursum ⁊ inclinat esse deorsum. ⁊ ecōtra leue. ita intellectus inclinatur naturaliter assentire pricipijs ⁊ dissentire oppositis. Sicut enim viuens perficitur calido ⁊ imperficitur frigido. ita intellectus pficitur pricipijs ⁊ impficitur suis oppositis cum ex illis fiat syllogismus ignorantie aut ꝓtrarie deceptionis. ¶ Notandū q syllogismus falsigraphus differt a syllogismo ignorātie aut contrarie deceptionis. quia syllogismus falsigraphus procedit ex aliquo pricipio male intellecto. vt oē totum est maius sua pte. aia tua est pars tui. ergo tu es maior aia tua. maior enī intelligitur de pte q̃ztitatiua ⁊ affirmatiua ⁊ assumitur pro qualibet parte. Item a quolibet puncto ad quēlibet pūctum contingit rectam

lineam ducere. sed hec sunt duo puncta demonstrãdo duo pũcta ĩmediata. ergo iter ea ẽ dabilis linea media cũ maior ĩtelligat̃ de pũctis mediatis ⁊ nõ d̃ oib⁹ absolute. Jtẽ q̃libet pũcto ad quẕlibet pũctũ ꝓtigit rectã lineã ducere. sed linea arcualis ducit̃ ad pũctũ a pũcto. ergo linea arcualis est recta cũm in maiori credat̃ illum terminum lineã stare distributiue. ⁊ stat solus cõfuse tm̃. Syllogism⁹ aũt ignorantie aut contrarie d̃ ceptionis ꝓcedit ex opposito aliquoꝝ principiorum vt nullum totum est maius sua parte. tu es aliq̃d̃ totus ergo tu non es maior parte tua. ꝓbatur añs. q̃ nullus infinitum est maius altero. sed quodlibet totum est infinitum ac etiã quelibet eius pars cũ vtrũq̃ illoꝝ sit diuisibile in infinitus ⁊ habeat infinitas ꝑtes. per Ari. 3°. ⁊ 6°. phy. hoc argumentũ est cã ignorãtie ⁊ deceptõis. q̃ l̃z tot sint ꝑtes ĩmediate quot in toto. ñ tm̃ ita magne ideo totum est maius sua pte. ¶ Circa predicta occurrit vna dubitatio. vtrũ notitia pricipioꝝ sit pfectior notitia ꝯclonis. Et arguit̃ ꝑ q̃ nõ. quia notitia ꝑpter qd est perfectior notitia. quia est. sed notitia ꝯclonis ẽ ꝑp quid. ⁊ notitia pricipioꝝ est tm̃. q̃ est. ergo. p̃z ꝯña cum minori. maior aũt colligitur a philosopho primo hui⁹ ⁊ a cõmentatore i ꝓlogo phy. dicẽte q̃ duplex ẽ scia. s. ꝑ cãz ⁊ sine cã. Scia ꝑ cãm est perfecta. ⁊ q̃ nõ ẽ ꝑ cãm est iperfecta. ¶ Secõdo sic. q̃ꝫto aliqd est minus cõmune tanto est perfectius. sed conclusio est minus cõmunis principijs. ergo conclusio est pfectior principijs. ⁊ ꝯñr notitia ꝯclusionis est pfectior notitia pricipioꝝ. minor est euidens. q̃ cõclusio fit ex terminis min⁹ cõibus terminis ex quibus fiunt principia. maior aũt p̃z inductiue. eo q̃ spẽs est pfectior genere. q̃ minoris cõmunitatis. Ex isto fundamento põt sic rõ cõfirmari. Notitia distincta est pfectior notitia ꝯfusa. sed notitia ꝯclonis ẽ distincta cũ sit de terminis spãlibus. notitia aũt principiorum est confusa cũ sit de terminis generalib⁹ g̃ ⁊c̃. ¶ Tertio sic. finis est pfectior his que sunt ad finem. sed notitia ꝯclonis est finis principioꝝ. ergo. p̃z ꝯña cũ minori. q̃ sicut principia diffõnis ordinant̃ i spẽm ita ꝑncipia demõstrationis ordinant̃ in cõclusionẽ. maior autẽ colligitur a. p. secõdo phy. dicente q̃ finis ẽ cã cãrum. necessitat enim oẽs alias cãs ⁊ a nulla necessitat̃. ¶ Quarto sic. notitia qetans itellectũ est pfectior notitia nõ qetante illum. sed notitia cõclonis quietat intellectum. nõ aũt principioꝝ. ergo maior est euidens ⁊ minor ẽ clara. Nam sicut nã nõ qescit i pricipijs naturalib⁹. s̃z i effectu ꝓducto. ita itellectus nõ qescit i pricipijs itelligibilibus. sed in ꝯclone aggñata. Cõstat enim itellectũ nõ qescere donec ꝑ demõstrationẽ ꝯclonẽ nõ inuenerit. In cõtrariũ arguit̃ sic. ¶ Omnẕ cũq̃ aliq̃ cause eẽntialiter ordinant̃ q̃ꝫto aliqua est prior tãto est pfectior. sed ꝑncipia demõstratiõis ordinãtur eẽntialiter. ergo q̃ꝫto aliqua est prior tanto pfectior ẽ. ⁊ ꝑ ꝯñs dignitates sũt pfectiores positione ⁊ suppositione ⁊ hec sunt perfectiores premissis ⁊ ꝯsequẽter ꝑmisse ꝯclone. ¶ Jtẽ indepẽdentia dic̃ pfectionẽ ⁊ depẽdẽtia impfectionẽ. ergo q̃ꝫto aliquid minus depẽdent q̃ꝫ notitia ꝯclonis. q̃ a quocũq̃ dependẽt principium ab eodẽ depẽdet ꝯclo ⁊ nõ econtra. ergo ⁊c̃. ¶ Ad primũ negatur q̃ notitia ꝑp qd sit pfectio notitia quia est. Et ad philosophũ dicitur q̃ comparat illas notitias respectu eiusdẽ ⁊ non diuersoꝝ. ita q̃ notitia ꝑp qd alicui⁹ est perfectior notitia q̃ eiusdẽ ꝑfecti⁹ enim cognoscit̃ effectus notitia ꝑp qd. q̃ꝫ notitia q̃ est. Et ita rñdet̃ ad ꝯmẽtatorem q̃ si de aliquo habetur scia per cãz de quo põt haberi scia nõ per cãz scia per cãm est perfecta. ⁊ scia nõ per cãz est impfecta cũ quo tm̃ stat q̃ scia principioꝝ que non h̃z per cãm sit notitia pfectior q̃ꝫ scia ꝯclonis que h̃z ꝑ cãm. nõ tamẽ ꝑprie d̃r de pricipiis h̃z scia. sed tm̃ intelligẽtia cũ illa nõ formalr s̃z vtualr sciant̃ vt patuit. ¶ Ad secõm dicit̃ q̃ duplex est cõmunitas. s. ꝑdicationis ⁊ cãlitatis. Cõcedo ergo q̃ quanto aliquid est minus cõmune cõitate predicatiõis tãto est perfectius. nõ tamẽ q̃ꝫto aliqd est minus cõmune cõitate cãlitatis tãto est perfectius. sed oppositũ est cõcedendum. nam deus cõmunior ẽ cõitate cãlitatis q̃ꝫ intelligentie. ⁊ est illis pfectior. intelligẽtie cõiores sunt cõmunitate cãlitatis ipsis corporib⁹ celestibus ⁊ perfectiores sunt. Jterum corpora celestia cõmuniora sunt his inferioribus eadẽm cõitate ⁊ pfectiora sunt. Cum ergo principia hẽant cõitatẕ cãlitatis ad ꝯclones vt patuit in prima cõclusione. ergo pricipia sũt pfectiora ꝯclonibus. ⁊ q̃ꝫto aliqua sunt cõiora tãto sũt pfectiora. Ad cõfirmationẽ dicitur q̃ distinctio notitie põt considerari penes distinctionẽ obiecti ⁊ penes distinctionẽ modi ꝓcedendi primo mõ notitia ꝯclonis ẽ magis distincta notitia principioꝝ quia est de obiecto magis distincto. sed secõdo modo notitia principioꝝ est distinctior. q̃ distinctiori mõ ꝓcedit sicut. etiã distincti⁹ illi intellectus adheret. nam intellectus adheret principijs ꝑpter se. ꝯclonis aũt ꝑpter pricipia. ¶ Ad tertius d̃r iuxta intentionẽ phi. q̃ duplex est finis. s. ꝑmarius ⁊ secũdarius. l̃z ergo finis primari⁹ sit pfectior his que sunt ad finẽ non tm̃ finis secũdarius. aliqs. n. studet ꝑp lucrũ. ⁊ tm̃ lucꝝ nõ ẽ pfecti⁹ studio. s̃z delectant aut bñ viuere q̃d̃ ẽ finis pricipaliter intẽtus. ita pricipia h̃nt finem primariũ ⁊ secũdariũ. finis secũdarius ẽ ꝯclo. sed finis primarius vel principalis ẽ copulatio itellectus agentis cum intellectu possibili vt colligitur a cõmẽtatore tertio de aia. Cõstat aũt copulatõẽ intellect⁹ agentis cũ itellectu possibili multo pfectiorẽ eẽ principijs. Deinde illd̃ nõ ẽ verꝝ absolute q̃ pricipia demõstrationũ ordinẽtur i ꝯclone sicut pricipia diffõnis i ꝑẽm. q̃ pricipia demõstratõis i gñe cause efficiẽtis ordinant̃ in conclusionẽ tanq̃ꝫ i finẽ min⁹ pricipale. sed principia diffõnis ordinãtur i spẽm tãq̃ꝫ i finẽ pricipalem i gñe cause mãlis aut formalsi. Dicit. n. philosoph⁹ secõdo phi. q̃ ꝑtes diffõnis sunt forme. ⁊ Porphirius q̃ dr̃ia adueniens gñi ꝯstituit spẽm. ⁊ Lico. ꝑ hui⁹ q̃ gen⁹ ẽ vt mã. ¶ Ad quartũ rñdet̃ q̃ notitia ꝯclonis ñ vltimate qetat intellectũ. sed notitia ꝑncipioꝝ ñ qdẽ ꝯpositiua. sed resolutiua. Vult. n. p. secõdo h⁹ q̃ duplex ẽ mod⁹ sciẽdi. s. ꝑ diffõnẽ ⁊ demõstrationẽ. modus sciẽdi ꝑ diffõnẽ ꝯponit̃ ex duob⁹ ꝑcessib⁹ quoꝝ ꝑm⁹ ẽ resolutiu⁹ ab effectu ad cãm. ⁊ secõs ẽ ꝯpositiu⁹ a cã ad effectũ. itellect⁹. n. cogscens singulare abstrahit ab illo ꝯceptũ specificũ. deinde gñicũ. deide trãscẽdẽtẽ. quo facto sic̃ ascendebat ita descendit diuidẽdo gña ꝑ dr̃ias ⁊ ꝯponendo diffõnes vsq̃ ad ꝯceptũ specificũ vltimo diffinibilẽ. ⁊ hoc ẽ q̃d̃ dicit phs 3°. de aia q̃ itellect⁹ itelligit ꝑ lineã circũflexam. ⁊ ꝯmẽ. q̃ ꝑ lineã speralẽ. ꝑp quã cãm plato dicebat aiam eẽ circulũ. Sed modus sciẽdi ꝑ demõstrationẽ est ꝯtrarius isti. q̃ ꝯponit̃ ex duob⁹ ꝑcessib⁹ quoꝝ primus ẽ cõpositiuus a cã ad effectũ. secõs vo ẽ resolutiu⁹ ab effectu ad cãz. iõ hita notitia ꝯclonis ñ sistit itellect⁹ in ea. sed resoluẽdo eã i suã cãm reuertit̃ ad ꝑncipia q̃ꝫ notitia vltimate ipm intellectum quietat ⁊ non notitia conclusionis. ergo ⁊c̃.

Quibusdam quidẽ igit̃ ꝑpter id q̃d̃ oportet prima scire nõ vt̃ scia esse simpliciter. Quibusdã aũt eẽ q̃dẽ oium tm̃ demonstrationẽ eẽ quorũ neutrũ nẕ verꝝ nẕ neciũ est. Supponẽtes enim nõ esse omnino scire. hi in ĩfinitũ volũt reduci tãq̃ nõ sint vtiq̃ sciẽtes posteriora ꝓpter pria quorum non esse prima recte dicẽtes. Impossibile enim est infinita transire.

Du^m ꝑmũ

R. ꝑ.

R. 2.

R. 3.

R. 4.

Prohemium

¶ Ista est quarta pars huius capli i qua pbs remouet quosdã errores hntes originẽ ex dictis. s. q; demstratio est ex pmis ⁊ imediatis. ⁊ q; ipa pma ⁊ imediata magis sciũtur q̃z ꝓclo. Et facit duo. nam p recitat opiniones illoꝝ errorꝝ cũ suis fundamẽtis. scdo eas reprobat ibi. Nos aũt dicim⁹. Opiniones ille due sũt. quaꝝ pma po suit q; nõ ꝓtingit aliqd scire. alia vo q; oium est scia per demstratione ibi. qdã. n. ¶ Prima opinio sic arguebat. in principijs demstrationis aut ẽ pcedere i ifinitũ aut nõ si est pcedere in ifinitũ in causis nõ ꝓtingit aliqd scire sisi nõ est pcedere in ifinitũ i causis nõ ꝓtingit aliqd scire. ergo nullo mõ ꝓtingit aliqd scire. pz ꝓña: qr ois scia est p cãs finitas vel ifinitas. ⁊ pma pars añtis pbat. qr nõ ꝓtigit aliqd scire nisi p resolutionẽ ad pma vt patuit qr nõ est ifinita ptransire. sed si ẽ dare pcessuz i infinitũ in causis nõ sunt aliq̃ pma. ⁊ hoc ẽ hũ dictũ ingt pbs. ergo si ẽ dare pcessum i infinitũ i causis nõ ꝓtigit aliqd scire. ¶ Contra hec q̃ Ari. approbat arguit. ⁊ p q; aliq̃ sunt ifinita quoꝝ ẽ aliqd primũ. qr infinita sũt pũcta in linea quoꝝ ẽ aliqd primũ ex quo extrema linee sũt duo pũcta. p Ari. i pdicamẽtis. ⁊ ifinite sũt ptes ꝓportionabiles in ꝓtinuo q̃ꝝ ẽ aliq̃ pma. s. p. medietas fm ari. 3. ⁊ sexto phi. ergo. ¶ Scdo arguit q; infinite sunt cause eẽntialiter ordinate quaꝝ est aliqua prima. nã spẽs numeroꝝ sũt infinite quaꝝ ẽ aliq̃ prima. sed ois numerus pcedẽs ẽ cã eẽntialis oium sequentiũ. ergo pz ꝓña cum minori iductiue. qr binari⁹ est cã eẽntialis oium numeroꝝ sequentiũ. ⁊ sitr trinarius oium alioꝝ numeroꝝ sequentiũ. maior aũt tollit de mẽte phi. 3. phi. di. q; numerus nõ ẽ diminuibilis i ifinitũ sed hñ augmẽtabilis in ifinitũ. Dat. n. pmus numerus. sed nõ vltim⁹. quia q̃cũq̃z numero dato sp ẽ dabilis maior sed nõ minor. ¶ Tertio arguit q; nõ inconuenit aliqd scire ex ifinitis causis. qr sic res se hz ad eẽ ita ad cognosci. scdo meta. sed aliq̃ est res ex ifinitis causis. ergo. minor arguit de quolibet ꝓtinuo qd ẽ ex sua medietate: ⁊ ex sua tertia: ⁊ ex sua quarta pte. ⁊ sic in ifinitũ. sortis. n. nouiter geniti fuerũt ifinite cause. s. pr̃ auus ⁊ pauus. ⁊ sic de alijs: qr quicqd ẽ cã cause ẽ cã causati: ⁊ hoc ponẽdo opinionez Ari. de eternitate mũdi iuxta pcessum octaui phi. ¶ 4. arguitur: q; nõ inconuenit ifinita ptrãsire: qr ptrãseundo vnũ pedale ptrãsit qlibet pũct⁹ ⁊ q̃libet pars ei⁹. pũcta aũt sũt ifinita: ac ẽt ptes eiusdẽ pedalis sunt ifinite. Celũ ẽt ptrãsiuit motũ ifm ⁊ duratõez ifinitã. vt hz. 8. phi. ¶ Ad pmũ dr q; nõ est icõueniẽs ifinita eẽ i potentia quoꝝ ẽ aliqd primũ. sz est icõueniẽs ifinita eẽ i actu quoꝝ aliqd sit primũ. pũcta aũt sũt i potẽtia i linea. ac etiã ptes ꝓtinui cuz nõ p se existãt. ⁊ lz partiũ ꝓtinui sit prima ps p designationẽ. nõ tã simplr. qr q̃cũq̃z parte data illa adhuc ẽ diuisibilis i ifinitas ptes quaꝝ q̃libet est ea prior. eo q; ptes sũt priores toto. p phi. ¶ Ad 2m rñdet iuxta determinationẽ Ari. tertio phi. q; iã nõ est aliqs numerus ifinitus i actu. sed solũ i potẽtia p diuisionẽ ꝓtinui qr quocũq̃z numero dato dabilis ẽ maior. nõ tã iã quocũq̃z nũero dato aliqs est maior. ⁊ ita nõ ẽ inconueniens q; infinite erũt vel fuerũt cause eẽntialiter ordinate i potẽtia. sed nõ ẽ possibile ifinitas esse causas eẽntialiter ordinatas i actu sed soluz i potẽtia ex quo in quolibet ꝓtinuo sũt ifinite diuisiones potẽtiales ad infinitos numeros. ¶ Ad tertiũ cõcedo q; sicut se hz res ad eẽ quo ad suas cãs eẽntiales seu eẽntialiter ordinatas ita se hz ad cognosci. ꝓstat aũt medietatẽ ꝓtinui aut tertiã ptẽ aut quartã nõ eẽ cãz eẽntialẽ ei⁹ cuz nõ sit ps qualitatiua ei⁹ sed q̃ztitatiua. Nõ ẽt totũ ⁊ ptes q̃ztitatiue eẽntialiter ordinãtur. qr sunt eiusdẽ rõnis. ⁊ ex hoc pz solutio. de causis for. cũ ille nõ sint eẽntialr ordiate sed acciẽtaliter tã. accidit. n. sorti hũisse patrẽ aut plẽs cãs pcedentes ipm i spẽ hũana. qr si potuisset ppetuari nullũ patrẽ nec auũ hũisset. Dicit. n. ꝓmẽtator. 8. phi. q; tales cause nõ sũt p se sed p accñs. ꝓstat aũt sciam nõ ex causis p accñs fm pbm i hoc p. ¶ Ad quartũ ꝓcedo q; nõ ẽ icõueniẽs ifinita ptrãsire i potẽtia. sed eẽt icõueniẽs ifinita ptrãsire i actu. s. ifinita minima nõ cõicantia eiusdẽ magnitudinis. iõ dicit philosophus 3. phy. q; magnitudo ẽ diuisibilis i ifinitũ i ptes eiusdẽ ꝓportionis. sed nõ est diuisibilis i ifinitũ i ptes eiusdẽ quãtitatis. Si aũt celũ ptrãsiuit ifinitũ motũ aut ifinitũ duationez hoc fuit i tpe ifinito. scia ãt acqritur i tpe finito i quo nõ est pole p resolutionẽ ptransire ifinitas cãs seu principia. In hoc ergo hñ dixerunt antiqui scientie possibilitatem negãtes.

Si vero stent ⁊ sint principia. hec ignota eẽ cũ demonstratio ipsoꝝ nõ sit. qd vero dicũt esse scire solum. Si eni nõ est prima scire neqz que sunt ex eis est scire simpliciter neqz ꝓprie sed ex conditione si illa sint.

¶ Scda pars añtis ar. vz. q; si nõ est dare pcessuz i ifinitũ i cãis nõ ꝓtigit aliqd scire. qr non sciũtur posteriora nisi sciant̃ pora. sed ipole est scire prima ⁊ imediata. ergo ipole est scire sequẽtia. pz ꝓña cũ maiori. qe posteriora sciũtur p priora. vt iã declaratũ ẽ. ꝓpter qd vnũquodqz tale. ⁊ illud magis. minor vo declarat. qr nihil scitur nisi p demonstrationẽ. sed pma ⁊ imediata ñ pñt demõstrari. ergo illa non põt sciri. ¶ Sed dubitat arguendo possibilitatẽ scie ignorãtis pmis. qr geometer scit oẽm triãgulũ hrẽ tres angulos equales duob⁹ rectis. ⁊ q; sup data lineã ꝓtigit triãgulũ eqlatez collocare. ⁊ tã forte nullã hz notitiã pmoꝝ. s. pme causeꝝ itelligentiaꝝ. ¶ Dicendũ fm Egi. q; ꝓclones resoluũtur i pmissa ⁊ pmisse i põnes. ⁊ positões i cões ai ꝓceptiões. ⁊ cões ai ꝓceptões i illã dignitatẽ de quolibet dr̃ affirmatio vel negatio. p quã cetere dignitates roborãt fm cõmẽtatorẽ. hec aũt dignitas reducit ipncipiũ icõplexum qd est ens. ipm aũt ens reducit i ens pmũ qd ẽ prima cã. Nihil ergo põt sciri simplr ignorato ente p. iõ geometer si ignorat primũ ens ñ hz simplr sciam. ⁊ hoc videt velle ꝓmẽtator. 7. metha. dicẽs q; non põt sciri hec substãtia pticularis demstratiue ignorata prima cã. ⁊ sic idiote formãtes rõnes ⁊ syllogismos nõ sũt dialetici. qr nesciũt resoluere syllogismos i ppõnes. ⁊ ppositiões i terminos. ita ignorãtes primã cãm nõ sũt ꝓprie geometre. qr nesciũt resoluere vsqz ad pmũ pricipiũ in cõplexũ qd est deus. ¶ Contra fundamẽtũ Egi. arguitur pbãdo ens trãscẽdenter sũptũ i qd resoluit pma dignitas nõ eẽ reducibile i primũ ens neqz i primã cãm. qr ois resolutio ⁊ ois reductio est i aliud prius. sed nõ ẽ prius prima cã q̃z ens. ergo ꝛc. pz ꝓñtia cum maiori. ⁊ minor declarat. qr si prima cã est prior ente ⁊ oẽ prius stat sine posteriori absqz ꝓtradictõe. ergo stat sine ꝓtradictione deũ esse nullo ente exñte qd est absurdũ. Et cõfirmat p Aristo. i post pdicamẽtis. di. q; illud est prius a quo nõ ꝓuertit subsistendi ꝓña. ergo hec ꝓña erit bona. ens est. ergo prima cã est ⁊ nõ ecõtra. prima cã est. ergo ens est. qd nõ est dicẽdũ. ¶ Scdo ois reductio et ois resolutio p viã demstratõis est i aliqd noti⁹. sed pria cã non ẽ notior ente. ergo ens nõ reducit i illaz. pz ꝓña cũ maiori ex dictis iuxta doctrinaz philosophi. minor aũt declarat. nã itellect⁹ nõ põt itelligere nisi itelligat ens ex quo ens est obiectũ adequatũ itellect⁹ hz Auicẽ. in metha. sua. sed itellectus põt itelligere nõ itelligẽdo deũ seu primã cãm. qr fm Egi. deus nõ itelligit a nobis nisi reflere ex cognitõe aliorꝝ. vñ Ari. scdo meta. demonstrauit primã cãm esse. nũq̃z aũt ens esse qd fieri ñ posset si deus esset notior ente. ¶ Tertio dato illo seqt contra eũ ⁊ veritatẽ q; de quolibet dr̃ esse vel nõ eẽ nõ est prima dignitas. qr sicut se hz ens ad primã cãm. ita de quolibet esse vel nõ eẽ ad primã cãm esse. sz ens nõ est simplr primũ pncipiũ incõplexũ. sed prima cã. ergo pariformiter de quolibet esse vel nõ esse non est simplr

Du primũ

R. p.

primũ principiũ ꝓpleriũ ſz primã cãm eē. ⁊ p ꝓñs de quolz
dr eē vel nõ eē. nõ ē prima dignitas fortific ns ⁊ roborãs
ceteras dignitates. ſz magis primã cãm eē qd ē ꝓtra p-
priã determinationē ⁊ ſciam cõmẽtatoris. ¶ Quarto p
mã cãm eſſe nõ ē primũ principiũ ꝓpleriũ. ꝯ nec prima cã ē
primũ principiũ incõpleriũ ſp intelligẽdo i via resolutionis.
añs pbat. qr primũ principiũ ꝓpleriũ qd est dignitas ſm
Ariſ. in pte inpiori bz q̃ttuor ꝓditiões. Prima ē q ē ꝓpõ
idemõſtrabilis. Secda ē q necesse ē quelz docendũ eã hãe
Tertia ē q ē maxima ꝓpõ. Quarta est q oẽs alias p̃cedit
ꝓpõnes. Cõſtat aũt istas ꝓditões nõ ꝓuenire illi ꝓplero
prima cã ē. cũ ista ꝓpõ sit demõſtrata nec qlz docẽdus eã ne
cessario bz nec ē maxima ꝓpõ. sicut nec ꝓcept⁹ ei⁹ ē cẽſſi
mus. nec ẽt p̃cedit oẽs alias ꝓpõnes ſic nec ꝓceptus dei
oẽs alios p̃cedit. Alioqn de⁹ eẽt primũ obm intellect⁹ p-
micate ipressionis. qd taz ſibi q̃z alijs maxie repugnat.
Knſio ¶ Jõ alr est dicẽdũ q de⁹ ⁊ intelligẽtie ſunt prima p̃mitate
ſcda. eẽndi ſz nõ p̃mitate cognoſcẽdi. qr nõ oz illa p̃us cogno
ſcere q̃z alia. lz illa p̃us ſint q̃z cetera. ſz ens ⁊ dignitates
ſũt pria principia cognoſcẽdi. iõ illa in oi demõſtr⁹õe p̃co-
gnoſcunt. ⁊ ignoratis his d nullo habet ſcia. ⁊ cũ dr cõ
mẽtator q non põt ſciri hec ſuba pticularis demõſtrative
ignorata prima cã illud ē ꝓcedẽdũ. Aliud. n. ē ſcire ſortẽ ⁊
aliud ē ſcire ſor. eē riſibilẽ. qr ad ſciẽ e ſor. ſimplr neẽe eſt
ſcire qd ē ⁊ ex qb⁹ ē ⁊ a q̃ eſt ⁊ pp qd eſt ſor. Nõ ãt pfecte
ſciunt iſta niſi ſciat prima cã. ſz ad ſcire ſor. eē riſibilẽ. nõ
oz ſcire a q̃ eſt ſor. neqz pp qd eſt ſor. qr ſic ait phs in p̃lo
go hui⁹ de ſubo oz p̃cognoſcere qd eſt ⁊ qr ē ⁊ d paſſione
qd eſt tm. Conſilr ē dicẽdũ i mathe. q nemo bz notitiaz
pfectã ſimplr de triãgulo abſolute ſũpto niſi cognoſcat
primã cãm. qr ad hãc notitiã ꝓcurrit nõ ſolũ vt cã in eſſen
do ſz ẽt in cog̃ſcendo. nã talis notitia p̃ſupponit notitiã
qd eſt triãgulus ⁊ ex q̃ ⁊ a quo ⁊ ꝓpter qd eſt triãgulus.
Ad ſciam ãt qua cognoſcit triãgulus hãc tres angulos
ſufficit ſcire triãgulum eſſe ⁊ qd importat nome triangu
li. ideo cognitio prime cauſe nõ regrit ad huiuſmodi ſci
entiã qua ſcitur paſſio de ſubiecto ſuo.

Quidã aũt q ipm qdem ſcire ſit cõfitentur. per
demonſtrationẽ eni eē ſolũ. ſz oium eē demõſtra
tionẽ nihil phibet ſm eos. Cõtingit. n. circulari
ter fieri demõſtrationẽ ⁊ hoc ex his q̃ ſũt ad invicẽ.
¶ Secda opinio ponebat p̃ceſſũ finitũ i cauſis ⁊ tã principia
q̃z alia ſciri. ſz circulariter dicendo ꝓclones ſciri pp
principia. ⁊ principia ſciri pp ꝓclones. qr oẽ qd ſcit: ſcit p
demõſtrationez. ſz principia ſciunt: ꝯ ſciunt p demõſtrationẽ
nõ aũt p ꝓpõnes priores. ꝯ p ꝓpõnes posteriores ita q a
ſcit p b. ⁊ itez b ſcit p a. Qd ãt nõ ſit ipoſs dmõſtratio cir
cularis arguebãt i ꝓuertibilib⁹. vt oẽ diſciplinabile ē ri
ſibile. ois hõ ē diſciplinabil. ꝯ ois hõ ē riſibil. ⁊ itez eccõ
tra. ois hõ eſt riſibil. oẽ diſciplinabile eſt hõ. ꝯ oẽ diſci-
plinabile ē riſibile. ¶ Mo^m ſm lincoñ. q tã iſti q̃z alij ñ
intelligebãt equocationẽ ſcie q̃ nõ eodẽ mõ dr d ꝓclone ⁊
d principijs. dr. n. de ꝓclone vt ē nota ex principijs ꝓpleris
de principijs ãt dr vt ſũt nota ex principijs incõpleris. Iſti
ãt credebãt oẽm ſciaz eē ex principijs ꝓpleris ⁊ ꝓñr p de-
mõſtrationem. iõ poſuerũt aut nihil ſciri vt primi. aut oium
eſſe ſciaz p demõſtrationẽ vt hi ſcdi. ¶ Sz dubitat. qr ſi de
principijs ⁊ ꝓclone ſcia dr equoce: ſequt hãc cõparationez
eſſe malã ⁊ propriã. principia magis ſciunt q̃z ꝓclo. ſicut
iſta. ſtilus eſt acutior voce pp equocationẽ ſcie ⁊ acutiei.
equoca. n. nõ ꝓprie ꝓparant ſm phm. 7°. phi. ¶ Rñdet
q equoca pñt inicẽ ꝓparari cõparatione ꝓplera. ⁊ arith
metica. vt ſtilus ē acutior reſpectu tact⁹ q̃z vox reſpectu
audit⁹ ſz ñ ꝓparatiõe ſimplici ⁊ geometrica: vt ſtilus ē
acutior voce. ita in ꝓposito hmõi ꝓparatio ē mala. pn⁹
magis ſciunt q̃z ꝓclo ſi intelligat ꝓparatio ſimpler ⁊ geo
metrica ſz ſi mixta ⁊ arithmetica ꝓpria ē ꝓpatio. ⁊ ſic dz
intelligi. principia magis ſciunt vtualr q̃z ꝓclo formalr.

Nos aũt dicimus neqz oẽm ſciaz demõſtrativã
eē. ſz imediatoꝝ idemõſtrabilem eē. ⁊ hoc qd neceſ
ſariũ ſit. qdem manifeſtũ eſt. Si eni neceſſe ē q-
dem ē ſcire p̃ora ex q̃bus eſt demõſtratio. Stãt 8.ª ꝓ.
aũt imediata aliqñ hec p̃ora idemonſtrabilia ne secũdi
ceſſe ē eē. ⁊ hoc igit ſic dicimus. ⁊ nõ ſolum ſciaz capli
ſz ⁊ principiũ ſcic eē quoddã dicimus. ipa eni co-
gnoſcimus inq̃tum terminos cognoſcimus.
¶ His opinionib⁹ recitatis Ariſt. eas reprobat p q̃ttuor
ꝓclones: quaꝝ prima ē ꝓtra primã opinionẽ ⁊ tres ſequẽn
tes ꝓtra ſcdam. Pria igit ꝓclo ē iſta. Nõ oẽ qd ſcit: ſci
tur p demõſtrationez. Secda ꝓclo. demõſtratio circularis ē i-
possibil ibi. circulo quoqz. 3.ª ꝓclo. demõſtratio circularis
nõ aggenerat ſciam ibi. Accidit ãt 4.ª ꝓclo. nõ oiuz ē ſcia
p demõſtrationem ibi. at vo neqz. ¶ Pria ꝓclo arguit ſic
principia, pr ma ⁊ imediata ſciunt ⁊ nõ p demõſtrationez. ꝯ
nõ oẽ qd ſcit: ſcit p demõſtrationem. pz ꝓña cũ maiori ex
q̃ p illa ſciunt alia. ⁊ minor declarat. illud cui intellect⁹
aſſentit ex ſola notitia t̃minoꝝ ſuoꝝ ñ ſcit p dmõſtrationẽ.
ſed principijs primis ⁊ imediatis intellectus aſſentit ex ſo-
la notitia terminorum ſuorum. quia talia audita ſtatim
concedit. ergo ⁊c. ⁊ ita non eſt inconveniens q aliqua
ſint principia ⁊ ſciant. ſũt. n. principia p q̃z ꝛc alia ſciunt p
ea. ipa aũt ſciunt inq̃tum hãt in ſe cãm ſue cognoſcibi- Mo^m
litatis. ¶ Notãdũ p ſm Ariſ. 2°. phi. q ita ſe hz principiũ primũ
in ſpeculabilib⁹ ſicut finis in agibilib⁹: ita q ſic finis ne
ceſſitat ea q̃ ſũt ad finẽ. ita principia ꝓclones. ſic ergo mo
tus volũtatis in finem recipit denoiationem a potentia
volitiua: dr volũtas. mot⁹ aũt in ea q̃ ſunt ad finem dici
tur electio. vt teſtat phs. 3°. ethi. di. q volũtas eſt finis
⁊ electio eoꝝ q̃ ſunt ad finẽ. ita mot⁹ intellect⁹ in principia
recipit denoiationem ab ipa potentia intellectiua ⁊ dr in
tellect⁹. mot⁹ aũt in ꝓclones dr ſcia. habit⁹ ꝯ pucipiorum
pprie dr intellect⁹ ⁊ habit⁹ ꝓclonis dr ſcia. large aũt ſu
mendo ſciam p oi certitudinali cognitõe principia ſciunt
qr certiſſime cognoſcunt. ¶ Mo^m ſcdo q principioꝝ eẽn Mo^m
di q̃dã ſũt prima: ⁊ q̃dã ſũt nõ prima. Principia prima ſcdm
eſſendi ſũt illa q i ſuis generib⁹ nõ p̃ſupponũt alia principia
vt de⁹ ⁊ mã prima. nihil. n. p̃ſupponit de⁹ in gñe cau-
ſe efficiẽtis: ⁊ nihil mã prima in gñe cãe mãlis. hoꝝ tñ pn
cipioꝝ ſolus de⁹ eſt principiũ ſimplr primũ. qr mã p.ª re-
ducit in primũ motorẽ ſic potentia paſſiua in potẽtiam
actuã. vt habet a phõ. 9°. metha. Principia ãt eſſendi
nõ prima ſũt illa q i ſuo gñe p̃ſupponũt alia principia vt i
telligentie ⁊ celũ. hec. n. p̃ſupponũt actionẽ primi entis
in gñe cãe efficientis. ¶ Cõſilr eſt dicẽdũ i ꝓposito q pn
cipioꝝ cognoſcẽdi q̃dã ſũt prima. qr in ſuis generib⁹ nõ
p̃ſupponũt alia: vt d quolz dr eē vl nõ eſſe. nõ ꝓtigit idẽ
ſil eſſe ⁊ nõ eē. vñ illa affirmatiua nihil p̃ſupponit in gñe
negatiuaꝝ. ſola tñ affirmatiua ē p^m primũ ſimplr. qr ne
gatiua reducit in affirmatiuã ⁊ nõ eccõtra. eo q affirma
tio prior ē negatiõe. Alia ãt ſũt principia cognoſcẽdi nõ p
ma. qr alia p̃ſupponũt in ſuis gñib⁹. vt oñe totũ ē maiꝰ
ſua pte. ſi ab eq̃lib⁹ eq̃lia dmas ceta manẽt eq̃lia. Vñ in
latitudie affirmationũ hec p̃ſupponũt illã. d q̃lz dr eē vl
nõ eē. Hec ãt linee palelle linee palelle: ſeu eq̃les.

---

non ꝓcurrũt. idiuiſibile nõ facit maiꝰ p̃ſupponũt illã ne
gatiuã. nõ ꝓtigit idẽ ſil eē ⁊ nõ eē. ¶ Mo^m tertio q pmis
principijs intellect⁹ aſſentit ex ſola notitia terminoꝝ abſqz Mo^m
aliquo diſcurſu. iõ talia ſunt ſimplr imediata. qr nullus tertiũ
mediũ hñt p qd poſſint pbari. Principijs ãt nõ primis
intellect⁹ ſtati adheret cognitis terminis. nõ tñ ex ſola no
titia terminoꝝ ſz vltra regrit ſyllogiſm⁹ iperceptibilis ⁊
hec dicunt principia imediata. nõ qr nullũ habent mediũ

p quod possint pbari. qz allacen. probat illã. omne totũ est maius sua parte. sz qz nõ habent mediũ p qd possunt demonstrari. ex quo non possunt dubitari. lz enim huic vel illi possint pbari si negaret. non tñ absolute possunt demonstrari. ¶ Contra pdicta arguit. ⁊ primo qz dignitates nõ sunt prima principia. qz dignitates cognoscimꝰ inquãtum terminos cognoscimus p Aristo. in lra. ergo notitia terminorꝫ ẽ causa notitie dignitatũ. ⁊ per ꝯns ter mini sunt dicẽdi prima principia ⁊ nõ dignitates. imo sequitur qz dignitates nõ sunt principia notissima sz termini illarũ. ¶ Secõo arguitur qz dignitates non sunt principia simplr imediata. qz nulla propositio habens nãliter ppositionẽ priorẽ se ẽ principiũ simplr imediatum. sz dignitates habet ppõnez aliquã nãliter priorẽ se. ergo ⁊c. maior ẽ euidẽs. nã ideo dr illã. Omne totũ ẽ maius sua parte. nõ eẽ simplr imediatã. qz hz naturaliter ppõnem priorẽ se. minor aũt arguit. ꝯceptus entis hz nãliter aliquẽ aliũ ꝯceptũ priorẽ se. ergo p idẽ ppõ cõposita ex illo hz ppõnem naturalr priorẽ se. huiusmõi aũt ppõ est dignitas. añs arguit. qm̃ pma notitia itellectus ẽ notitia alicui⁹ singularis seu qdtatis ci⁹. vt tollit de mente Aris. ⁊ Cõmẽtatoris tertio de aia. ¶ Ad pmũ dr negando ꝯnaz. qz tã termini q̃z dignitates dici debẽt pma principia sz nõ eodẽ mõ. qz termini sũt prima principia icomplexa. ⁊ dignitates prima principia cõplexa. ⁊ ꝯnter ꝯceditur qz termini sunt notissimi ⁊ dignitates notissime. sz tñ diuersimode. qz termini sunt notissimi notitia icõplexa. ⁊ dignitates sũt notissime notitia cõplexa. ⁊ lz termini sunt prius noti dignitatib⁹. nõ tñ magis noti: ex quo notitia dignitatũ cõponit intrinsece ex notitia terminorꝫ. ¶ Ad 2ᵐ nego añs. s. qz nulla ppõ est simplr imediata q̃ hz nãliter ppõnem priorẽ se. qz dignitas negatiua psupponit nãliter dignitatẽ affirmatiuã. ⁊ tñ ẽ ppõ simplr imediata. qz nõ hz mediũ p qd possit probari. lz enim inferatur ex affirmatiua dicẽdo. de quolibet dr eẽ vel nõ esse. ergo nõ ꝯtingit idẽ simul eẽ ⁊ nõ eẽ. nõ tñ hz mediũ p qd pbẽt. qz nullus ꝯcept⁹ sumit i affirmatiua q nõ sumat i negatiua. hꝰ enim mediũ ẽ psupponere aliquẽ terminum ex quo nõ format ppõ ipa. Itẽ nego et secõaz partẽ añtis s. qz dignitates nãliter hñt ppõnem priorẽ se. ⁊ tũc ad argumẽtũ. ꝯcept⁹ entis hz naturalr ꝯceptũ priorẽ se. ergo ⁊ dignitates hñt nãlr ppõnez priorẽ se. negẽt ꝯna. vñ sicut extimatiua naturalr elicit spẽs isensatas ex spẽbus sensatis ita qz simul hz duas ipressiones. vnã a fantasia ⁊ aliã a seipa. ita itellect⁹ naturaliter elicit ꝯceptũ entis ex ꝯceptu singulari sic qz simul hz duas impssiones. vnã a fantasmate ⁊ aliã ab ipo itellectu. ꝯcept⁹ ergo singularis est nã prior ꝯceptu entis sz nõ tpe. Cũ aũt dicit Auic. i meta. sua qz prima impssio itellect⁹ ẽ ipsi⁹ entis. itelligit de impressione facta ab itellectu. ¶ Dico ergo qz itellectus q̃z pmo hz ꝯceptũ entis tã pmo hz dignitates actu vel habitu. sz nõ q̃z pmo hz ꝯceptũ singularẽ tã pmo hz ꝯ illo aliq̃z ppõnem actu vel habitu sz p tps stabit ante q̃z formet aliq̃z ppõnem terminorꝫ spãlium. ¶ Et si arguit sic nõ ꝯtingit procedere de extremo ad extremũ nisi p mediũ. ergo i p istãti q̃ itellect⁹ itelligit si hz ꝯceptũ singularẽ ⁊ trãscendẽtẽ hz oẽs ꝯcept⁹ inẽ medios. negẽt ꝯna. qz ꝯcept⁹ entis ꝯfuse significãs nõ ẽ extremũ sz imediat⁹ cõceptui singulari. distincte aũt significãs. s. distinctõe sui ab aliis ꝯceptib⁹ ac sui significati sub ppria rõne ẽ extremũ. ⁊ tũc facta ẽ resolutio singularis in spẽm. ⁊ spẽi i genus. ⁊ generis in trãscẽdẽ hz q̃ oia sub ppriis rõnib⁹ cognoscunt. hec tñ materia nõ ẽ psentis speculationis.

Circulo quoqz. qd ipossibile fit demstare simpliciter manifestũ ẽ. Si vo ex prioribus opz demõstrationẽ cẽ ⁊ notioribus. Impossibile enim eadez simul sibijpsis priora esse ⁊ posteriora.

2ᵃ 2ᵃ secũdi capli.

¶ Postq̃z pbãs reprobauit opi. di. qz nõ ꝯtingit aliqd scire p primã ꝯclonem. ꝯnr reprobat aliã opinionẽ asserẽtẽ oiuz eẽ demstrationẽ ⁊ sciaz p secõaz ꝯclonem ⁊ alias sequẽtes. Secõa ergo ꝯclo ẽ ista. demstratio circularis ẽ impossibilis. pbat. si ꝯtingeret circulo demõstrare cũ ois demõstratio sit ex prioribꝰ ⁊ notioribꝰ. sequitur qz eadẽ sibijpsis sũt priora ⁊ posteriora notiora ⁊ minꝰ nota. pbatur. nã sicut in circulo idẽ pũctus ẽ principiũ ⁊ finis. ita i demõstratione idẽ erit principiũ ⁊ finis. sic qz p a. demõstrabit b. ⁊ ecõtra. Constat aũt oẽm demonstrationẽ eẽ ex prioribꝰ ⁊ notioribꝰ. ergo a. erit prius ⁊ notiꝰ b. ac etiã econtra b. erit prius ⁊ notiꝰ a. hec aũt repugnãt. qz reducũtur ad oppositum primi principij.

Nisi altero mõ: vt hec qdr̃ ad nos illa vo simpliciter quo certe mõ iductio facit notũ. Si autẽ sic ẽ nõ erit vtiqz simplr bñ determinatũ sed dupliciter. aut nõ simpliciter altera demonstratio fit ex nobis notioribus.

¶ Sz dubitat. videt qz demstratio circularis sit possibil qz eadẽ sũt priora ⁊ posteriora notiora ⁊ minꝰ nota respectu eiusdẽ. sicut eadẽ sũt notiora nobis ⁊ minꝰ nota natre vt effectꝰ nãles: ⁊ eadẽ sũt notiora nature ⁊ minꝰ nota nobis vt cãe. possumꝰ ergo demstrare cãz p effectũ. ⁊ itez effectũ p cãm ⁊ erit demstratio circularꝭ. ¶ Rndet phũs qz duplex ẽ scire ac demstratio. s. simplr vt iã diffiniũtur ẽ ⁊ determinatũ: ⁊ scire ac demstratio fm qd: eo mõ q̃ scitur aliqd p sensuz vel p iductionẽ: nõ ẽ possibilis demstratio circularis simplr. sz bñ fm qd ⁊ altero mõ. cũ demstratur effectꝰ p cãm illud simplr demõstrat cum vo demõstratur cã per effectũ illud demstratur fm qd ⁊ altero modo. sic cã est prior ⁊ notior simplr effectu. qz notiora ⁊ priora nãe sũt notiora ⁊ priora simplr p Aris. tã i hoc p q̃z i prologo phi. Effectꝰ ãt ẽ prior ⁊ notior cã fz qd. s. q̃ ad nos. qz prius cognoscimꝰ effectꝰ q̃z cãs vt pz. ¶ Ao ᵐ p qz q̃tuor modis demstratio circularꝭ ẽ possibilis. Primꝰ modus ẽ i diuersis generibꝰ cognitionũ. s. qz ⁊ ppter qd. demõstrat. n. cãm p effectũ cognitiõe. qz ⁊ demstrat effectꝰ p cãz cognitõe pp qd. phi. n. vt habet i phe. metha. admirãtes eclipsim lune inuenerunt cãz eiꝰ. s. iterpositionẽ terre iter solẽ ⁊ lunã q̃ inẽta cognouerũt lunã eclipsari p pter iterpõnez terre inẽ solẽ ⁊ lunã. pcedẽtes igit ab effectu ad cãz habuerũt cognitionẽ qz. cũ ãt ꝯcluserũt lunaz eclipsari ppter iterpõnem terre. habuerũt cognitionẽ p pter qd. Secõs modus demstrandi circularit ẽ i diuersis generibꝰ cãr. nã vt habet secõo phi. ⁊ qnto metha. causẽ sũt sibij mutuẽ cãe ita qz sanitas ẽ cã deãbulationis ⁊ ecõtra. nõ tñ in eodẽ genere cãe sic qz p deãbulationẽ possit demstrari sanitas i genere cãe efficiẽtis. ⁊ p sanitatẽ possz demõstrari deãbulatio i genere cãe finalis semp pcedẽdo p notiora i genere illo. Cũ cã finalis ẽ notior nature q̃z efficiẽs. ⁊ efficiẽs q̃z forma. ⁊ forma q̃z materia. qz finis necessitat agẽs. ⁊ agẽs formã. ⁊ forma materiã. q̃ dato sequitur qz demõstratio efficiẽtis p finẽ ⁊ forme p agẽs ⁊ materie p formã ẽ demonstratio potissima pcedens a priori. Ecõtra aũt ẽ demonstratio nõ potissima ex q̃ ẽ a posteriori pcedẽdo quodãmõ ab effectu ad cãm. vbi grã hõ hz q̃tuor diffinitiões quarꝫ pma dat p finẽ. s. aial ordinatũ ad felicitatẽ. secõa dat p efficiẽs. s. aial genitũ ab ente rõnali. ẽtia dat p formã. s. aial rõnale. q̃rta dat p materiã. vt aial hñs corpꝰ actuatũ itellectu. fiet ergo demõstratio circularꝭ pcedẽdo syllogistice a pori ad posteriorẽ. ⁊ ecõtra. quarꝫ pma erit potissima ⁊ nõ secõa. cõparãdo cãz cause. sz ꝯparãdo cãz effectui eẽt demonstratio potissima. Tertiꝰ modus demonstrãdi circulariter ẽ in eodẽ genere cause respectu tñ diuersorꝫ suppositorum. vñ vt habet secundo huiꝰ. p vaporẽ demonstrat pluuia in genere cause materialis. qz ex vapore generatur pluuia tanq̃z ex materia. ⁊ eõ ẽt p pluuiã demstrat vapor i eodẽ gñe. qz ex aq̃ pluuiali gñat vapor tãq̃z ex mã. hoc tñ nõ

est respectu eiusdē suppositi ponēdo pluuiā ⁊ vaporē eē mixta iperfecta diuersax spēx. qz cuz ex pluuia gñatur vapor nō est ille vapor numero ex quo prius gñabatur pluuia sed alius. qz ille ē corrupt⁹ in gñatōe nubis ex q̄ facta est pluuia. ꝗstat aūt corruptū nō posse reuerti idē in nūero p ari. in scdo de gñatiōe. Quartus modus demonstrādi circulariter est i eodē gñe cause respectu eiusdē suppositi sed nō eque p. vbi gra. supposito q̄ aq̄ vapor nubes ⁊ pluuia nō differāt spē sed solū accētaliter ita q̄ eadē aqua numero fiat vapor nubes ⁊ pluuia diuersificata solū i accētib⁹. isto admisso oz ꝗcedē demōstrationem circularem i eodē gñe cause ⁊ respectu eiusdē suppositi. qz demr̄ando pluuiā p vaporē ⁊ ecōtra nō variat indiuiduū sicut nec spēs aut gen⁹ materie nō tm̄ eque p vnū altex demonstrat. nā p pluuiā imediate demōstrat vapor. sed p vaporē nō imediate demr̄at pluuia cū nubes mediet p quā imediate demr̄at pluuia. sicut p vaporē imediate demr̄at nubes. Itē dato q̄ pluuia ⁊ vapor fierent ex se inuicē imediate adhuc demr̄ationes ille essent dissimiles. qz vapor est naturalr̄ prior pluuia sicut ⁊ nubes. qd̄ pz ex diffōne pluuie. s. pluuia est aqua guttatim cadēs de nube. nec est incōueniēs in gñe materie repire pri⁹ ⁊ posteri⁹. sicut nō incōuenit in alijs gñib⁹ cāx repire ordinem poris ⁊ posterioris. Admisso ergo q̄ pluuia gñet imediate ex vapore ⁊ ecōtra. sicut solet ꝗcedi vaporē imediate generari ex aq ⁊ econtra. dicat qdlz illox p aliud imediate demr̄ari: non tm̄ eodē mō ⁊ eadem prioritate. qz demr̄atio pluuie p vaporē est ex priori quo ad naturā simplr̄ rōne spēi ⁊ rōne indiuidui. sed demonstratio vaporis p pluuiā ē ex pori quo ad naturā fm qd rōne indiuidui tm̄. nihil enī generatur ex alio nisi ex priori fm naturā. ¶ Scdo notādus q̄ duplex est circulus. s. vniformis ⁊ difformis: Circulus vniformis ē ille a cuius centro ad circumferētiā oēs linee ducte sūt equales. Circulus difformis est ille a cuius cētro ad circūferētiā nō omnes linee ducte sunt equales. Et sicut duplex est circulus: ita duplex est circularis. s. vniformis q̄ fit i circulo vniformi. ⁊ difformis q̄ fit i circulo difformi. Proportionabiliter duplex est demr̄atio circularis. s. vniformis ⁊ difformis. Demr̄atio circularis vniformis est illa cui⁹ oēs pcessus sūt siles ⁊ eq̄les. Demōstratio circularis difformis est illa cui⁹ nō oēs pcessus sūt siles ⁊ equales. prima demr̄atio non repit. sed bene scda. Si enī demonstratio circularis fiat in duobus generib⁹ cognitionū illi pcessus nō erūt similes nec equales. qz vn⁹ erit p cām: ⁊ ali⁹ p effectū si i diuersis generib⁹ cāx sp vna demonstratio erit simpliciter a priori: ⁊ alia a posteriori. si aūt i eodem genere cause aut illi pcessus nō erūt imediati: aut erūt diuersox suppositox: ⁊ ꝗnr̄ si vn⁹ illox pcessuum erit demonstratio potissima: alius ñ erit demr̄atio potissima dicit ergo Arist. q̄ implis est demonstratio circularis vniformis sic q̄ qlibet pcessus sillogisticus sit demonstratio simplr̄ seu potissima. sed nō est impossibilis demōstratio circularis difformis: cui⁹ pcessus est demōstratio simpliciter: ⁊ alius fm qd vel altero mō. antiq aūt dicebāt demonstrationē circularē esse possibile nō solū difformē sz etiā vniformē. ¶ Contra pdicta arguitur probādo nullā esse demōstrationē circularē. quia dato illo sequūtur quatuor incōuenientia. Primum est q̄ idē dependeret a seipso. qz si per a. demonstratur b. ⁊ ecōtra. ergo notitia a. dependet a notitia b. ⁊ notitia b. a notitia b. dependēta notitia. a ⁊ p ꝗns notitia a dependet a notitia a. ergo idē dependet a seipso. scdo seqūt q̄ a. est notius b. ⁊ nō est noti⁹ b. nā a. demonstrat b. q̄ est notius b. ⁊ idem a. demonstratur ab ipso b. ergo est ignotius b. ergo ē non noti⁹ b. pz ꝗna. a termino puati uo ad terminū infinitū. tūc sic a. est nō notius b. ergo a nō est noti⁹ b. pz ꝗna ab affirmatiua dep̄dicato infinito ad negatiuā de predicato finito tertio sequit̄ q̄ magis nota cognoscuntur per minus nota. quia causa cognoscitur p effectū vt dictū est. ⁊ ipsa est notior effectu cum fit nota simpliciter. ⁊ effectus fm qd. vt colligit̄ a philosopho in phemio phi. quarto sequtur q̄ cognitio pp qd nō est cognitio distincta. qz cognitio cause est ꝗfusa sicut cognitio effectus a qua dependet. sed ppter quod vnāquoqz tale ⁊ illud magis. igitur cognitio illius effectus habita p illā cām erit tm̄ confusa: ⁊ nō distincta. ¶ Ad primū ꝗcedo q̄ cognitio a. dependet a cognitōe a. non tamen idē dependet a seipso. qz a. hz duplicē cognitionem: quax vna dependet ab alia. si enī p eclipsiz lune demonstrat interpositio terre. ⁊ ite p interpōnem terre demōstrat eclipsis lune. scda notitia q̄ hz de eclipsi non est pma: lz ab illa dependeat. ¶ Ad scdm negatur ꝗna. ⁊ ad pbationē. ꝗcessis illis duab⁹ a. est notius b. ⁊ a. est ignotius b. negat̄ ꝗna. a. est ignoti⁹ b. ergo a. est non noti⁹. b. Et ad regulā ari. p perhyar. dz q̄ in talibus dz argui cū limitatōe. vt a. est ignoti⁹ b. ergo a. ē aliquo mō nō noti⁹ b. qd̄ ē ꝗcedēdū. ⁊ ꝗnr̄ q̄ a. aliquo mō nō ē notius b. vñ effectus qno ad nos est notior cā ⁊ quo ad naturā ñ est notior cā. Itē i pcessu qz ē: effect⁹ est notior cā. ⁊ in pcessu pp qd: effect⁹ nō ē notior cā. sz min⁹ not⁹. ¶ Ad tertiū ꝗcedit̄ q̄ magis nota cogñscunt̄ p min⁹ nota respectu diuersox ⁊ i diuersis pcessib⁹. qz magis nota nature cognoscūtur a nobis p minus nota nature. ea tm̄ q̄ sūt magis nota nature sūt min⁹ nota nobis. ⁊ q̄ sūt min⁹ nota nature sūt magis nota nobis. ꝛō semp pcedim⁹ ex magis notis nobis quocūqz pcessu signato. ¶ Ad quartuz negat̄ ꝗna. ⁊ dico q̄ cā cognita p effectū hz duplicē cognitionē: vnā ꝗfusam fm quā dependet simplr̄ ex notitia effect⁹. ⁊ aliā distinctā quā intellectus discurrendo inuenit. possum. n. hīe cognitionez d̄ q̄ztitate p albedinē vel colorez. ⁊ tm̄ i pcessu p inuestigationem intellectiuā multo maiorē hīe notitiā de q̄ztitate q̄z d̄ colore sicut pz in mathe. dico ergo q̄ cā fm cognitionē ꝗfusam non ingreditur demonstrationē ppter qd. sed tm̄ fm cognitionem distinctā.

Accidit aūt dicentibus circulo demonstrationē esse nō solum qd̄ nūc dictum est sed nihil aliud dicere q̄ hoc est si hoc est. sic enī facile est demōstrare oia. manifestum aūt est qd̄ hoc accidit tribus terminis positis. per multos enim aut paucos reflectere dicere nihil differt. per paucos aut per duos. Cum enī ex necessitate a sit b. hoc āt c. Cū igit̄ a sit ex nēcte erit b. ⁊ hoc c. Si igitur cum sit a. necesse est esse b. hoc aūt cum sit erit a. hoc enī inhereat circulo. ponat̄ a i quo ē c. b. igitur cū sit a. eē dicere est ipsum c. dicere. hoc aūt est. quoniam cum sit a. est c. sed c. cum a idem ē. quare accidit dicere circulo dicētes eē demr̄ationē nihil aliud nisi cū sit a. ē a. sic aūt oia demōstrare leue est. 4. ꝗ. scdi capituli

¶ Tertia ꝗclusio. demonstratio circularis nō aggñat

sciam. ꝑbat. nulla rō facilis ac debilis aggñat sciam. sed demōstratio circularis ē rō facilis atq; debilis. ergo illa nō aggñat sciam. pz ꝓña cū maiori. qz rō aggñans sciam dz esse fortis ⁊ firma. minor vo declarat. quia ꝑ demōstrationē circularē sp intelligēdo de demōstratione vni formi circulari nō plus hz q̄z qz si hoc est. hoc ē. cōstat aūt talē rōnē esse valde facilē ⁊ debilē. qz sic facilr possent oia sciri ⁊ demōstrari. Sed q; ꝑ demōstrationē circularē nō plus habeat q̄z q; si hoc ē. hoc est: arguit. p. siue sumātur duo termini siue tres dūmō ꝑ illos tres intelligant tñ duo. vbi gr̄a. sic arguēdo. si. a. est. b. ē si. b. est c. est ista demōstratio est circularis nō obstāte q; sit ex tribus terminis dūmō idē sit oīna. ⁊ c. Ex duob⁹ ēt terminis fit demōstratio circularis. vt si a. est b. ē. ⁊ si b. est a. ē. Dato igit q; a. ⁊ c. sint oino idē si demōstrat circularit b. ꝑ a. ⁊ c. ꝑ b. nō plus hz q̄z si a. est. a. est. ¶ Notādū q; lz in demōstratōe circulari vniformi seq̄tur a. de demōstrat b. et b. demōstrat a. ergo a. demōstrat a. nō tñ seqt in demōstratōe circulari difformi. qz effect⁹ demōstrat cām. ⁊ cā demōstrat effectū. ⁊ tñ effect⁹ nō demōstrat seipz. cū isti duo ꝓcessus demōstrandi sint diuersoꝝ generꝝ. In demōstratōe āt vniformi nēcio oēs ꝓcessus sūt eiusdē gēris ⁊ equales. iō tunc idē demōstraret seipm. ⁊ ꝑ talē demōstrationē nō plus hzet q̄z q; si hoc ē. hoc ē. ¶ Sed dubitat ꝑbando idē ꝑbari ac demōstrari ꝑ seipm. qz sicut illud qd est notū ꝑ aliud: ꝑbat ꝑ aliud. ita illud qd est notū ꝑ se. ꝑbat ꝑ se. Itē diffinitū esse ꝑbat ⁊ demōstrat ꝑ diffōnē esse si diffō erit nota ⁊ diffinitū ignotū ꝓm ꝓmētatorē tertio phi. sz sūt idē oino diffō ⁊ diffinitū. s. hō ⁊ aial rōnale. ergo. Sil'r oia que sūt in deo sūt vnū ⁊ idē. sed ō deo multa demōstrātur vt q; est act⁹ purus ⁊ infinit⁹ ac necesse ē. q̄ idez demōstrat ꝑ idē. ¶ Ad primū dz negādo ꝓnaz. qz nihil ꝑbat nisi ꝑ discursum. Cōstat aūt ꝑncipia ꝑma nō posse hri ꝑ discursū. iō nō ꝑbātur. cognoscūt tñ ꝑ se. Ad aliū dr q; lz diffō ⁊ diffinitū sint idē non tñ sūt oino idē. qz gen⁹ est ꝑs diffōnis. qd nō est idē oino cū spē. cū aliqd significet ꝑ gen⁹ qd nullo mō idētificat spēi diffinite. dicēdo hō ē asinus aut equus. lz ēt oia q̄ sūt i deo sint idē realr. nō tñ sūt idē rōne. iō cū demōstrat aliq̄ passio ō deo nō demōstrat idē ꝑ idem. qz talia vba vt ꝑbabiliter demōstrant faciūt ꝑdicatōes formales denotātes q; aliq̄ passio demōstratur de deo ꝑ aliqd mediū od est idē re et rōne cum illa passione qd est medium.

Nom ꝑmū

At vo nec hoc possibile ē nisi i his quecūq; alternatim se cōsequūtur sicut sūt ꝓpria.

si ꝓ: scdi capli

¶ Quarta ꝓclusio. nō oinz ē est scia ꝑ demōstrationē. vz. circularez. Ad cui⁹ ꝑbationē ꝑbs ponit tres suppōnes quaꝝ ꝑma est ista. demōstratio circularis nō pōt fieri nisi in terminis ꝓuertibilib⁹ ꝑbat demōstratio circularis est ꝓcessus duoꝝ sillogꝝ reflexoꝝ q̄ꝝ scdus ꝓcludit maiorē ex ꝓclusione prioris sillogismi cuz minori conuersa aut minorem cum maiori conuersa vt philosophus docet in primo porū. vbi gr̄a. oē aial rōnale est disciplinabile oīs hō est aial rōnale. ergo oīs homo ē disciplinabilis. Circulatio vno mō fit sumendo ꝓclusionē cū ꝓuersa minoris ꝓcludendo maiorez sic. oīs hō est disciplinabilis. oē aial rōnale est homo. ergo oē aial rōnale ē disciplinabile. Alio⁹ sumendo ꝓclusionē cū ꝓuersa maioris inferendo minorē vt oē disciplinabile est aial rōnale. oīs hō est disciplinabilis. ergo oīs hō est aial rōale. Si ergo fiat demōstratio circularis i terminis iequalib⁹ sp i scdo ꝓcessu vna ꝑmissaꝝ erit falsa. vt oē aia lē suba oīs homo est aial. ergo oīs hō est suba. reflexio fiet vno istoꝝ modoꝝ. oīs homo est suba. oē aial est hō. ergo oē aial est suba. aut sic. oīs suba est aial. oīs hō est suba. q̄ oīs homo est aial. vbi pz semp vnā ꝑmissaꝝ esse falsam. ¶ Nom q; si ñ oēs termini essent inequales non sp i sillogismo reflexo vna ꝑmissaꝝ esset falsa. sed i vno sic: ⁊ i alio ñ. vbi gr̄a. oīs hō est aial. oē risibile ē homo. ergo omne risibile est animal. Si reflexio fiat concludendo maiorez qualz ꝑm illaꝝ erit va: vt oē risibile ē aial. oīs hō est risibilis. ergo oīs homo est aial. si āt ꝓcludit minor nēcio vna ꝑmissaꝝ erit falsa. vt omne aial est hō omne risibile est aial. q̄ omne risibile est homo. In terminis ergo ꝓuertibilib⁹ simplr q̄libet ꝑmissaꝝ erit va. ⁊ si simplr ñ ꝓuertibilib⁹ sp vna erit falsa. qñ āt duo illorū iuicez ꝓuertūt ⁊ ñ cū tertio. aliqñ q̄libet ꝑmissarum erit va. aliquādo vna erit falsa vt patuit.

Vno qdē posito oñsum est qō nequaq̄ nēcē est aliqd cē alteꝝ. Dico aūt vno qō neqz termio vno neqz ꝓpōne vna posita. Ex duabus aūt ꝑpositionibus primis ⁊ minimis cōtingit. sic qdē contigit ⁊ sillogizare.

¶ Sēda suppō. demōstratio circularis ñ pōt fieri ex vno termino tñ neqz ex vna ꝓpōne tñ. sz nēcio ex trib⁹ terminis ⁊ duab⁹ ꝓpōnib⁹. pz. nā q̄lz demōstratio ē sillis. cōstat āt sillin fieri nō posse ex vno terio tñ nz ex vna ꝓpōne tñ. sz ex trib⁹ termis ⁊ duab⁹ ꝓpōib⁹. vt est oñsum in libro poꝝ. nā q̄lz ꝓclo sillogistica dicit hitudinē ꝑdicati ad subm ꝑ aliqd mediū. sz non dat mediū sine extremis. ergo nēcio erūt tres termini i duab⁹ ꝓpōnib⁹. sed dubitat qz sillis ꝓstat ex trib⁹ ꝓpōnib⁹. ergo ñ solū ex duab⁹. Dr q; sillis absolute ꝓsiderat⁹ est ex trib⁹ ꝓpositionib⁹. sed ꝓsiderat⁹ vt est aliqd ꝓcludens non ꝓstat nisi ex duab⁹ ꝓpōnib⁹. qñ duē sūt propositiones iferēte ꝓclōnē q̄ꝝ ari. vocat primas. i. ꝑmissas ⁊ minimas qz sūt ñ nūero minio cū ñ det mior nūerus binario ꝓ. q̄ dz esse ex ꝑmis ⁊ minimis. i. ꝑmissis acceptis tñ i nūero binario. ꝑmisse eni plēs duab⁹ nihil ꝓcluderent.

Si qdē igit ⁊ a ipsi b ⁊ c inhereat. ⁊ hoc adinicē ⁊ ipsi a c sic qdē cōtigit ex alterutris mōstra re/ola q̄sita in prima figura sicut oñsū est i his q̄ de sillogismo sūt. Oñsum ē aūt qō i alijs figuris aut nō sit sillogismus aut ñ de acceptis. Nō aūt ꝑdicari equalr nequaq̄ ē mōstrare circulo.

¶ Tertia suppō. demōstratio circularis ñ ꝑt fieri nisi i ꝑ: figura ⁊ i ꝑ: eiusdē figure. Ista suppositio ēt ē declarata i li. ꝓoꝝ. ꝑ qdē ñ ꝑt fieri demōstratio circularis i ꝑa fi: qz ꝑa fi: ñ ꝓcludit nisi negātiue ⁊ demōstratio circularis ꝑcedit indēnter ex ꝓclōne ad quālz ꝑmissarū. ergo aliqs sillis ꝑcederet ex duab⁹ ꝑmissis negatiuis ad vnā affirmatiuā qd est inconueniens. ⁊ pz ꝓña. qz i scda fi: sp vna ꝑmissaꝝ est affirmatiua ⁊ alia negatiua. Deide ñ ꝑt fieri demōstratio circularis i 3: figura. qz oīs mod⁹ sillogistic⁹ 3: fi: est affirmatiu⁹ aut negatiu⁹ si negatiu⁹ fi ꝑt in eo fieri ōmon: circlāris sic nec i 2: figura. qz tē ꝓtigēt sillogizare vnā affirmatiuā ex duab⁹ negatiuis vt iā dictum ē de ꝑa figura. si affirmatiu⁹ ille ꝓcludit solū ꝑticularē affirmatiuā. sz demōstratio circularis ꝑcedit indēnter a ꝓclōne ad quālz ꝑmissaꝝ. ergo tertia fi: ꝓcluderet vlez affirmatiuā. pz ꝓña qz i oi sillo affirmatiuo sp vna ꝑmissaꝝ est vlis. Ex ꝑdcis seqt q; demōstratio circularis ñ ꝑt fieri nisi i ꝑ: ꝑme figure. qz ñ i ꝑa fi: nec i 3: fi: vt patuit nec ēt i alijs mōis ꝑ: figure qz oīs mo⁹ ꝑ: fi: ꝑter ꝑ: ē negatiu⁹ aut affirmatiu⁹ ꝓcludens ꝑticularē affirmatiuā. sz vt oñsum est ñ ꝓtigit circularit sillogizare i modo negatiuo. nec i modo affirmatiuo ꝓcludente ꝑticularit qz nullus sillogism⁹ ꝓcludit affirmatiuam ex negatiua nec vniuersalē ex ꝑticulari. ergo ⁊c.

Quare qñ pauca huiusmodi in demonstrationibus sunt. manifestum quidē est. qñ vanum ē ⁊ impossibile sic differētie ex his que sunt ad inuicem cē demōstrationē. ⁊ propter hoc contingit oium esse demōstrationē.

¶ His suppõnib⁹ pmissis phūs arguit ꝗ ꝯclonez. vz q̃ nõ oium ē scia p demõstrationē circularē cū nõ oia sz valde pauca ingrediant demõstrationē circularem itēdēs tres rōnes ex fundamēto triū suppõnuz. quaꝝ p̄ᵃ ē ista. demõstratio circularis nõ pōt fieri nisi ex termis ꝗuertibilib⁹. sz nõ oia sūt ꝗuertibilia. imo valde pauca. g̃ nõ oium est scia p demõstrationē circularē. pz ꝯna cū minori. maior āt pz ex pma suppõne. ¶ 2ª rō. demõstratio circularis nõ fit ex vno termino tm̄ nz ex vna ꝓpõne tm̄ sz ex trib⁹ termis ⁊ duab⁹ ꝓpõnib⁹. Cõstat āt nõ oia sic eē applicabilia vt ex bis fiāt tres termini tm̄ cū duab⁹ ꝓpõib⁹ ꝯcludētib⁹ aliq̃z ꝯclonez. g̃ nõ oium ē scia p demõstrationē circularez pz ꝯna cū minori. maior āt tz ex 2ª suppõne. ¶ 3ª rō. demõstratio circularis nõ pōt fieri i scda nec i tertia fi. sz solū in pma. nec i quolz mō pme figure sz tm̄ i p̄. sz non oia. imo valde pauca sūt syllogizabilia in p̄ pme fi. g̃ nõ oiuz est scia p demõstrationem circularē. pz ꝯna cū minori. maior aūt habet ex tertia suppositione.

Qm̄ āt ipossibile ē alr se hīe cuius ē scia simpliciter. ⁊ qm̄ necessariū vtiqz erit id eē scibile qd ē fm demõstrativaz sciam. demõstrativa aūt ē quā habemus in hñdo demõstrationem. ex necessarijs vtiqz syllogismus demõstrationis ē. Accipiēdū igitur ē ex qbus ⁊ qualibus demonstrationes sint. ¶ Istud ē tertiū capli hui⁹ pmi tractat⁹ in q̃ arist. determinat ex qualib⁹ ē demõstratio formalr post q̃z inuestigauit ex qb⁹ ē demõstratio mālr. Et diuidit in q̃tuor ptes. q̃ in pma pte docet demõstrationē eē ex necessarijs. In scda pte docet demõstrationē eē ex his q̃ sūt de oi. ibi. pmū igit. In tertia ostdit demõstratione eē ex his q̃ sunt p se. ibi. p se aūt sūt. In q̃rta pte dclarat demõstrationē eē ex his q̃ sunt fm q̃ ipm. ibi. vle aūt dico. ¶ Pria ps istā solā ꝯclonē demõstrat. vz. ois demõstratio ē ex necessarijs. q̃ ē pma ꝯclo isti⁹ capli. pbat. ois demõstratio ē ex his q̃ nõ pōt aliter se hīe. g̃ ⁊c. pbat aīs. ois syllogism⁹ faciēs scire ē ex his q̃ nõ pōt alr se hīe. sz ois demõstratio ē syllogism⁹ faciēs scire. g̃ ⁊c. pz ꝯna cū minori p diffōnem demõstratiōis. ⁊ maior ē nota p diffōniem scire cū dicebat q̃ scire ē rē p cām cognoscē ⁊ qm̄ illi⁹ ē cā ⁊ q̃ nõ ꝯtingit alr se hīe. ¶ Mo⁰ p fm pbm. 7ª metha. q̃ mālia respectu vni⁹ sūt formalia respectu alteri⁹. vt cuprū ē māle respectu circuli. ē tm̄ formale respectu circuli cuprei cū ponat in diffōne ei⁹. ⁊ ñ solū ē hoc vez respectu diuersoꝝ. imo respectu eiusdē cōtingit q̃ idē sit formale ⁊ māle. vt nasus ē māle respectu simitat⁹ ⁊ formale respcū eiusdē p q̃zto ingredit diffōnez ei⁹. dicēdo simitas ē cauitas nasi. Ita i ꝓposito pma va ⁊ imediata dicunt materia dmõstratiōis p q̃zto demõstratio fit ex illis tāq̃z ex ptib⁹ integralib⁹. Dicūt āt forᵃ demõstrationis in q̃tū diffiniūt demõstrationē. ptes āt diffōnis sūt forᵃ. dic pbs. 2ª phi. ⁊. 7. metha. ¶ Mo⁰ scdo q̃ nõ ē icōueniēs. imo ē necium eādē materiā eē integralē ⁊ subiectiuā. vt caro ē materia integral aialis p q̃zto ex ea cōponit aial tāq̃z ex pte q̃titatiua. ⁊ ē materia subiectiua in q̃tū recipit caliditatē ⁊ humiditatē ⁊ alias dispōnes accntales. ¶ Ad ꝓpo⁰ dico q̃ pma va ⁊ imediata ſt materia integralis demõstratiōis cū sint ptes q̃titatiue ei⁹. ⁊ sūt materia subiectiua haꝝ passionū necia ꝝ d oi p se ⁊ fz q̃ ipz in pori ergo capl'o arist. determinauit d pmis verz imediatis ⁊ cāis porib⁹ ⁊ notioribus vt hñt rōnē materie integral. i hoc vo determiat d eisdē vt hñt rōnē materie subiectiue ió oñso ex qb⁹ ē demõstratio oz videē q̃lia dñt eē illa ex qb⁹ dz fieri dmõstratio. hec āt sūt q̃ttuor vt dcm̄ ē. quoꝝ pmuz ē eē necium d q̃ determiat hec ps. alia vo tria sūt. vz eē d oi p se ⁊ fz q̃ ipm. d qb⁹ determinabit in ptib⁹ seqntibus Sz dubitat p q̃ pbs pbat oēz dmõstrationē eē ex necijs. ex eo q̃ ꝯclo ē necia cū tm̄ stet syllogizare necium ex mere ꝯtingētib⁹. vt oē currēs ē aial. ois hō ē currēs. g̃. ois hō ē aial. ¶ Scdo q̃ vī nõ oēm dmõstrationē eē ex necijs q̃ hīe tres angulos eqles duob⁹ rectis dmõstat de ysocheles ⁊ tm̄ neqz minor neqz ꝯclo ē necia sz tm̄ ꝯtingēs cū possit eē va ⁊ falsa idēnter. ¶ Ad p⁰ dī q̃ lz ꝯclo necia ꝯcludat p medium ꝯtingēs hoc nõ ē demõstratiue sz thopice aut ꝓbabilr. Demõstratiue āt ꝯclo necia non pōt ꝯcludi nisi p medium necium. ió bñ seqt cuius sz demõstrationis ꝯclo ē necessaria. ergo q̃lz demõstratio ē ex necijs. ¶ Ad scdz rñdet cōiter q̃ duplex est necium. s. simplr ⁊ ex suppõne. ꝓpo simplr necia ē illa q̃ significat sic nece est eē. vt de⁹ ē. ꝓpo necia ex suppõne ē illa q̃ significat sic ñ pōt alr eē suppositio q̃ termini supponāt p aliq̃ vt ysocheles hz tres angulos eqles duob⁹ rectis. ¶ Cōtra. ex p̄ seqt q̃ b. adā fuit. sit necia simplr. q̃ significat sic nece ē eē. ꝯna ē falsuz. q̃ solū ē necia fm qd cū aliqñ fuerit falsa. Et ex scdo sequtur q̃ hec chimera ē suba. ē necia ex suppõne. q̃ suppositio q̃ termini supponāt p aliq̃ illa ꝓpo significat sic nõ pōt nõ eē. ¶ Jo ē alr dicēdū q̃ triplex ē necessariū. s. necessariū necitate extremoꝝ ⁊ necessariū necitate iherētie ⁊ necessariū necitate suppõnis. Necium necitate extremoꝝ ē ꝓpo vera cui⁹ quodlz extremū nece ē eē. vt hō est aial. Necessariū necitate iherētie ē ꝓpo vera cui⁹ pdicatū ē isepabile a subo vl eō. vt hō ē risibilis. ysocheles hz tres angulos eqles duob⁹ rectis. nõ. n. potē eēt ysocheles esse ⁊ nõ hīe tres angulos. Necessariū vo necitate suppositionis ē ꝓpo cui⁹ pdicatū ē aptū natū iesse subo necessario ex suppõne vt luna eclipsat. necesse. n. est lunaz eclipsari si terra iterponit iter solē ⁊ lunā. ⁊ sic nõ ē incōueniēs ꝓpõnez falsam vl ꝯtingētē aliq̃ mō eē nečiam sz nõ simplr. cū ergo oēs pmisse oiuz dmõstrationū sint necie vno istoꝝ modoꝝ seqt oēz demõstrationē eē ex necessarijs

Primū igit determinādū qd dicimus de oi ⁊ qd per se. ⁊ qd vle. De oi quidem hoc dico q̃d vtiqz nõ i quodā. i quodā aūt ē. nā q̃ aliqñ qdem sic. aliqñ vo nõ. vt de omni hoie aial. Si. n. vez ē dicere hoiem vez ē dicere aial. ⁊ si nūc alterū ⁊ alterū. Et si in oi linea punctū silr ē. signū aūt ē. Nāqz istātias sic pferimus sicut de oi iterrogāti aut si in quodā nõ. aut si aliquādo nõ.

¶ Ista ē scda ps hui⁹ capli in q̃ aris. dtermiat de oi. post q̃z dterminauit d necio ponēdo scdaz ꝯclonē hui⁹ capli s. ois dmõstratio ē ex ꝓpõnib⁹ de oi. pbat ois dmõstratio est ex his q̃ iportāt vlitatē tpis ⁊ subi. sz ꝓpo d oi vt b accipit iportat vlitatē tpis ⁊ subi. ergo ⁊c. pz ꝯna cū maiori q̃ alr dmõstratio nõ eēt ex necessarijs si dficeret vlitas tpis vel subi. minor āt dclarat. nā vicēdo. ois hō ē aial. ista ꝓpo ē de oi. q̃ p eā nõ solū iportat talis q̃ nihil ē hō d quo nõ dicat aial sz ēt q̃ nunq̃z aliqd erit hō qn illud p tūc erit aial. Silr ois linea ē pūctata. hoc ē de oi. q̃ de nullo dī subm d quo nõ dicat pdicatū. nec vnq̃z fuit alī qua linea qn illa fuerit pūctata. neqz erit aliqñ aliqua linea qn illa tūc erit pūctata. Quod. n. ꝓpo de oi iportat vlitatem tpis ⁊ subi oñdit a signo. q̃ ad ꝓpõnem de oi possum⁹ dupli ferre istātias. aut si nõ ē ibi vlitas subi. sz ē in q̃dā sic ⁊ i quodā nõ. aut si nõ ē ibi vlitas tpis sz ē alī qñ sic ⁊ aliqñ ñ. q̃ ergo vtroqz mō possum⁹ istare ꝗ hoc de oi signū ē q̃ de oi hic traditū. d. vtrūqz. s. vlitatē tpis ⁊ subi. ¶ Notandū q̃ differt ꝓpo de oi posterioristica a ꝓpõne de oi poristica. q̃ vt dcm̄ ē ꝓpo de oi posterioristica iportat vlitatem tpis ⁊ subi. sz ꝓpo poristica iportat solū vlitatē subi videlz q̃ nihil sit sumē sub subo de q̃ nõ pdicat pdicatū. vñ ista ꝓpo est vera. ois hō morit ⁊ est de oi poristice. q̃ nihil sumit sub subo d quo nõ pdicat pdicatum. nõ tm̄ est de oi posterioristice. q̃ d aliq̃ suppositio subiecti aliquādo verificabit subm quādo nõ verificabit pdicatum. q̃libet tm̄ istarū. omnis hō est mortalis oē aial est corruptibile. est ꝓpositio de oi posterioristice.

Pria ꝯ. tertij capituli.

Mo⁰ pmuz.

Mo⁰ scdm.

Du⁰ pmuz

Du⁰ scdm.

Exnsio pma.

Exnsio

Exnsio tertia.

Scda ꝯ. tertij capituli

Mo⁰ pmuz

¶ Ex his sequitur ꝑ q; ppō de oi posteriorística tā quo ad suū māle q̄z quo ad suū formale q; formalis respectu ppōnis de oi poristice. qr ꝑm vtrūqz ōbit ⁊ supaddit. Māle n. ppōnis de oi poristice ē nihil sumere sub subo ꝺ quo nō dicat pdicatū. ⁊ hoc idē ē materiale ppōnis de oi posteriorístico addēdo semp vlitatem tpis. Formale aūt pme ppōnis ē ordo ad syllogismū. scdē vo ē ordo ad syllogismū demfatiuū. vbi pz q; vtroqz mō ē ōctus ⁊ supaddítio. Si āt sumeret ppō de oi poristica ꝑz suū ē forma le tm ⁊ posteriorística solū ꝑm suū ē materiale ppō prioristica ē t formalis respectu posteriorístice. ¶ Scdo sequitur q; ppō de oi ⁊ ppō vlis nō sūt quertibilr idez. qr ista ppō. hō ē aial ē de omni tā poristice q̄z posteriorístice. ⁊ tm nō ē vlis cū ibi nō subijciat terminꝰ cōis signo vli de terminatꝰ. Deinde hec ppō. ois hō ē asinus ē vlis. ⁊ tm nō ē de omni poristice nec posteriorístice cū nihil sit repibile sub subo de q̄ dicat pdicatū. Ulm cōmētator supra ꝑ prior volēs dare dīam iter ppōnem vlem ⁊ dici de oi. ait q; si dicat. oē aial ē corpus. ad hoc q; sit de oi nō solū opz q; aial disponat ꝑ corpus. ꝑz q; oē aial disponat ꝑ corpus. ⁊ q; qcqd disponit ꝑ aial disponat ꝑ corpꝰ. i. opz q; nō solū de aiali pdicet corpus. ꝑz q; de quocūqz pdicat aial de eo pdicet corpus. ¶ Cōtra pdicta arguit ⁊ primo q; ppō posteriorística de oi nō dicit vlitatem subi. qr hec ē ppō posteriorística de oi. linea ē longitudo cuiꝰ extrema sunt duo pūcta. ⁊ tm nō dicit vlitatem subiecti. q̄ ⁊c. pz ꝓna cū minori. qr aliqua ē linea nō hās extrema s. circularis. maior aūt ē nota. qr illa ppō ē ꝑ se cū pdicetur diffinitio de diffinito. q̄ est de omni posteriorístice. ¶ Scdo arguit q; aliqua ē ppō de oi posteriorística q̄ ñ dicit vlitatez tpis. qr hec ē hususmodi. luna eclipsat. ex quo ē demfabilis. ⁊ q; nō dicat vlitatē tpis manifestū ē qr nō sp luna eclipsat. ¶ Tertio arguit q; aliq̄ est ppō iportās tā vlitatē subiecti q̄z tpis. ⁊ tm nō ē de oi posteriorístico qr ꝺ ē huiusmodi. oē aial ē coloratū. nihil enim ē aial q; nō sit coloratū. nec vnq̄z erit aial qn ꝑ tūc erit coloratū. ⁊ q; nō sit posteriorística. ꝑz. qr nō ē ppō ꝑ se ꝑz ꝑ accñs vt videbit. ¶ Quarto arguit q; ppō de omni posteriorística nō pōt ē materialis respectu ppōnis de oi poristice. qr sicut se hz demfatio ad syllogismū ita de oi posteriorísticū ad de oi poristicū. ꝑz demfatio non pōt ē māls respectu syllogismi cū necessario supaddat scire q̄ de oi posteriorísticū non pōt ē materiale respectu de oi poristico. ¶ Ad pmū dr q; illa ppō. linea ē longitudo cuius extrema sūt duo pūcta: ē de oi ⁊ iportat vlitatez subi qr lz aliqua sit linea q̄ iā nō habeat extrema. tm q̄libet linea ē apta nata hre duo extrema. hec. n. ppō ē de omni corpus ē mobile. ⁊ tm aliqd corpus nō pōt moueri. s. elemētū terre. sufficit tm q; ipm sit aptū natū moueri. Ita linea circlaris nō hz extrema ꝑz ē apta nata hre duo extrema. vñ diffinitio lincē nō dicit actū ꝑz aptitudinē. ¶ Ad scdm dr q; eo mō illa ppō ē de omni quo mō ē necessaria Cōstat aūt q; illa nō ē simplr necia necessitate iherentie ꝑz solū ē necessaria necessitate suppōnis. s. si terra iterponitur iter solē ⁊ lunā. ⁊ eo mō dicit vlitatem tpis. qr nun q̄z ponit terra iter solē ⁊ lunā qn tunc luna eclipset. hec tm luna ē eclipsabilis ē absolute necia iportans absolute tā vlitatem tpis q̄z subiecti. ¶ Ad tertium ꝓcedo illā. oē aial ē coloratū. nō ē ꝺ oi posteriorístico: lz dicat vtrāqz vlitatem. qr lz ꝓcedat oēm ppōnem de oi posteriorística iportare vlitatem tpis ⁊ subiecti. tm nō ē ꝓcedēdū oēm talem ē posteriorística. ¶ Et si arguit q; aliqua ē ppō de omni q̄ nec ē poristica nec posteriorística. nō qdem ē poristica qr iportat ambas vlitates. nec posteriorística. qa ē ꝑ accñs. ¶ Dicendū q; illa ē prioristica. qr de omni poristicum nō dicit tm vlitatem subiecti ꝑz illud asserit absolute ita q; ois ppō iportās vlitatez subi siue iportet vlitatem tpis siue nō dr ppō de oi poristica. Mdeliꝰ tm dr q; sicut nō oē necessariū ē de omni. nec oē ꝑ se ē ꝑm ipm posteriorístice loquēdo. ita nō oē de omni ē ꝑ se. ō illa ppō ē posteriorística nō obstāte q; sit ꝑ accñs. ¶ Ad quartum dr q; vlr quodlz iferiꝰ pōt ē materiale ⁊ formale respectu sui supioris. Dicit. n. porphirius q; genꝰ ē totū spēi. ⁊ spēs ē totū generis. ⁊ Cōmētator in plogo phisi. q; genus cōponit ex suis spēbus ⁊ spēs ex genere ⁊ dīia. cū q̄ totū dicat formā ⁊ pars materiā vt habet a pbo. 3° phi. ⁊ cōmētatore. sequitur q; genꝰ aliquo mō se hz vt forma respectu spēi. ⁊ spēs respectu generis. aial q̄ vt ē quoddam totū hois se hz vt forma. ⁊ hō vt ē quoddaz aial se hz vt materia. Ecōtra ēt hō vt ē quoddā totū respectu aialis. s. vt ē aial rōnale se hz vt forma. ⁊ aial vt materia ꝑ q̄z to ē pars eiꝰ. Ita in ppōsito de oi prioristicū ē genus ad de oi posteriorísticum. ideo vtrūqz illoꝝ pōt se hre ꝑ modū forme ⁊ materie ad reliquū sicut ēt syllogismꝰ ⁊ demfatio. Demfatio. n. vt ē qdam syllogismꝰ se hz vt materia ⁊ syllogismꝰ in cōi vt forma. vt aūt ē syllogismꝰ faciēs scire sic dicit formā ⁊ syllogismus materiā. Ulm breuiter arguit sic. ꝓtinēs aliqd dicit formā ⁊ ꝓtentū materiā vt habetur. 3°. phisi. sed syllogismꝰ ꝓtinet demfationem cū sit totū in modo ⁊ demfatio pars subiectiua. demfatio ēt ꝓtinet syllogismū tanq̄z partē ēntialē eiꝰ. ergo vtrūqz ad alterū se hz ꝑ modū materie ⁊ forme.

Ider se aūt sūt q̄cūqz sūt i eo qd̄ qd est: vt triangulo inest linea ⁊ linee pūctū. Suba. n. ipsoꝝ ex his est que insunt in rōne dicente quid est.

¶ Ista ē tertia pars huiꝰ capli in qua Aris. oñdit omnez demfationem ē ex his q̄ sunt ꝑ se. Et pmo diuidit modos dicēdi ꝑ se. Scdo manifestat modos igredientes demfationem ibi. Que ergo dicunt. ¶ Quattuor sunt modi dicēdi ꝑ se. quoꝝ pmus respicit formā. scdꝰ materiaz ibi. In qbuscūqz. tertius efficiēs ibi. Amliꝰ quecunqz: quartꝰ finē ibi. Alio vo modo. ¶ Primꝰ igit modus dicēdi ꝑ se ē qñ pdicatū ē ꝺ qdditate subiecti. vt triāgulus ē ex lineis. linea ē ex pūctis. ⁊ q̄cunqz sūt de itrinseca rōne alicuiꝰ. illa dicunt de illo in pmo modo dicēdi ꝑ se. q. n. linea sit de qdditate triāguli. ⁊ pūctus de qdditate lincē. ꝑz qr linea ponit in diffinitione triāguli cū dr triāgulus ē figura plana trib⁹ lineis ꝓtēta. Et pūctus ponit in diffōne lincē. dicēdo linea ē longitudo sine latitudine ⁊ pfunditate cuiꝰ extrema sunt duo pūcta. ¶ Notādū ꝑ q; quatuor sunt de qdditate subi. Primo diffinitio dr de qdditate subiecti vt aial rōnale ē de quidditate hois. Ulm sicut materia ⁊ forma collectiue sumpta nō sunt idiuiduū naturale. ita genꝰ ⁊ dīia nō sunt qdditas spēi. Cōstat aūt diffōnez nō plus iportare q̄z genꝰ ⁊ dīiam. ideo diffinitio nō ē qdditas spēi. ꝑz ē de qdditate eiꝰ. ꝓpterea pdicat de illo in pmo mō dicēdi ꝑ se. vt hō ē aial rōnale ¶ Scdo q̄libet pars diffinitionis in recto ē de qdditate subiecti. nā tā aial q̄z rōnale ē de qdditate hois cū sint ꝑtes essentiales eiꝰ. lz nō pdicent de subo eodē mō. qr genus pdicat in qd. ⁊ dīia in quale. ideo q̄libet istarū ē i pmo mō dicēdi ꝑ se. videlz hō ē aial. hō ē rōnalis. ¶ Tertio q̄libet pars diffōnis in obliquo ē de qdditate subi vt linea dr de qdditate triāguli. ⁊ pūctus de qdditate lincē cū sint pncipia itrinseca illoꝝ. ō linea pdicat de triāgulo in ꝑ mō dicēdi ꝑ se. ⁊ pūctus de linea nō qdē in recto. ꝑz in obliquo: qr non hñ dr. triāgulus ē linea vel lincē. linea ē pūctus vel pūcta. ꝑz hñ dr triāgulus ē ex lineis ⁊ linea ē ex pūctis. aut in linea sūt pūcta. aut linea ē longitudo in qua sunt pūcta. ¶ Quarto. quodlz supius ē ꝺ qdditate subi. videlz sui iferioris. [illegible] hō ē de qdditate sortis ⁊ suba ē de qdditate oium suꝝ iferioꝝ. ideo oēs iste ppōnes sūt in ꝑ. dicēdi ꝑ se. sortes ē hō. aial ē suba. corpus ē ens. Idē ēt dr de alijs pdicamētis. vt linea ē q̄ztitas. albedo ē color. quodlz enī supius ē forma sui iferioris inqt Aris. z°. phisi. ¶ Scdo notādū q; aliqd dr ē in ꝑ modo dicēdi ꝑ se duplr. s. essentialr ⁊ ꝑ reductionē. illa ppō ē ēntialr in ꝑ modo dicēdi ꝑ se cuiꝰ pdicatū ē de qdditate subi eo modo quo dictū ē. Illa vo ppō ē reductiue in

Mo primus

Mo scdm

primo mō dicēdi p se: cui⁹ p̄dicatū dī p se de subo ⁊ nō ē de qdditate ei⁹. ¶ Et hoc quadruplīr ꝓtingit. ꝑmo quādo diffinitū p̄dicat de diffōne aut de aliqua ptē diffinitionis. vt aial rōnale est hō. in linea ē triāgulus. puncta sunt in linea. q̄libet. n. ista ē in p̄ mō dicēdi p se reducti ue ꝓuertendo simplīr. ¶ Secdo ꝓpō ē reductiue in p̄ modo dicēdi p se qn̄ inferi⁹ p̄dicat d̄ suo superiori. vt hō ē sor. aial est hō. q̄libet. n. ista p ꝓuersionē simplicē reducit ad primū modū dicēdi p se cū cuiuslibet talis ꝓuertēs sit formalīr ⁊ essentialīr in p̄ mō dicendi p se. ¶ Tertio ꝓpō dī ē reductiue in p̄ mō dicēdi p se qn̄ idē p̄dicat d̄ seipso vt hō est hō. aial est aial. q̄libet. n. ista reducit ad ꝑmū modū reducēdo subm ad suū inferi⁹ aut p̄dicatū ad suū superius dicendo. sor. est hō. aial ē corpus. Et quo. n. q̄libet superius ē pars sui inferioris ⁊ cō. quodlꝫ superius pōt reduci in suū inferi⁹ ⁊ ecōtra. dicit. n. pb̄s. 4°. phi. q̄ species est in gne ⁊ gen⁹ in spē. ¶ Quarto ꝓpō dī ē reductiue in p̄ mō dicēdi p se qn̄ disperatū p̄dicat d̄ sperato aut oppositū de opposito. exemplū ꝑmi. vt hō est asin⁹. exēplū secdi. vt hō est nō hō. albū ē nigrū. videns est cecū. pr ē filij⁹. hec. n. hō est asin⁹ reducit ad ꝑmū modū reducēdo p̄dicatū in suū gen⁹. s. hō est aial. ⁊ ita reducit illa. albū est nigrū ad illā. albū est coloratū. ⁊ ꝓsilīr illa. pr̄ est filius. ad illā. pater ē ad aliqd. q̄ ē essentialīr in p̄ mō dicēdi p se. Iste aūt. hō ē non hō. videns est cecū. reducunt ad istas. hō est ens. videns ē aliqd q̄ sunt formalīr in p̄ mō dicēdi p se. ¶ Contra p̄dicta arguit. ⁊ p̄ q⁹ diffinitio nō p̄dicat d̄ diffinito in p̄ mō dicendi p se. qꝛ diffinitio vacui nō p̄dicat de vacuo illo mō. dicēdo vacuū est locus priuatus corpe. cum nō sit de qdditate subi ex quo subm nihil est. silīr illa diffinitio. aial risibile nō p̄dicat de hoie i ꝑmo mō dicendi p se. ex q̄ secda pars ptinet ad secdm modū vt videbit. ¶ Secdo arguit q⁹ nō q̄libet ps diffōnis i recto p̄dicat de diffinito in primo mō dicēdi p se. qꝛ hec nō est in p̄ mō. hō non ē aial. ex q̄ est ipossibilis. nec illa. hō ē rōnalis ex quo p̄dicat in quale. vñ Arist. p̄ topi. ponit solū q̄tuor p̄dicata. s. gen⁹ diffinitionē ꝓpriū ⁊ accns cū g̅ rōnale nō sit aliqd̄ illoꝝ. ergo d̄ nullo ꝓprie p̄dicat ¶ Tertio arguit q⁹ ps diffōnis in obliquo nō p̄dicat d̄ diffinito i p̄ mō dicēdi p se: in exēplis pbi. qꝛ termini diuersoꝝ p̄dicamētoꝝ nō p̄dicant de se inuicem in p̄ modo. sꝫ triāgulus est d̄ p̄dicamento qualitatis. ⁊ linea de p̄dicamento q̄ꝫtitatis. ergo nō p̄dicant de se inuicem ⁊ maxie eo modo quo dicit pb̄s. s. vt in triāgulo est linea. qm̄ linea est subiectū triāguli ⁊ nō econuerso. Non ēt vī bene dcm̄ q⁹ subā linee sit ex pūctis cū linea nō sit suba nec cōponat ex pūctis vt habet. 6°. phi. ¶ Quarto arguit q⁹ ñ quodlꝫ superius p̄dicat de suo inferiori in p̄ mō dicēdi p se. qꝛ nulla ista est ꝑmi modi. binari⁹ est numerus. scia est habit⁹: eo q⁹ numerus ꝓnotat aiam numerātē vt tollit a pbō. 4°. phi. Constat aūt aiam non esse de qdditate binarij. silīr habitus ꝓnotat subiectū vt tollit ex diffinitione sua quā ponit Arist. in p̄dicamentis. subiectum autez nō est de qdditate scie. Item Arist. ꝑmo phisi. dicit q⁹ nihil fit ex ente p se. ita q⁹ forma que fit ex materia non fit ex ente p se. nec aer q̄ fit in igne fit ex ente p se. cum ergo ens sit superius ad omnia p̄dicamenta sequit ens de aliquo suo inferiori non p̄dicari in primo modo dicendi p se. ¶ Ad ꝑmum dicitur q⁹ nō est ꝓcessum q̄libet diffinitionem p̄dicari de suo diffinito in primo modo dicēdi p se. sed tm̄ diffinitionem pure qdditatiuam aut que nō datur nisi p intrinseca diffiniti. ideo diffinitio exprimēs qd nominis tm̄ aut diffinitio materialis data p effectus diffiniti aut per ꝓpriam passionem nō predicat in ꝑmo modo dicendi p se. ⁊ idem dicit de diffinitione data per cām efficientem aut finalem ex quo talia non sunt de intrinseca rōne diffiniti. ¶ Sed dubitat. nam si diffinitio data p passionez subiecti non p̄dicatur de diffinito in p̄ mo modo dicendi per se. ergo hec non est p̄dicatio ꝑmi modi. linea est longitudo cuius extrema sunt duo pūcta cuius oppositus ponit Arist. in littera. ¶ Respondet q⁹ longitudo dupliciter sumit. vno modo vt est genus ad lineam. ⁊ sic predicat de linea in ꝑmo modo. alio modo vt est passio seu modus insequēs lineam ⁊ sic non predicatur de linea in ꝑmo modo. neqꝫ Arist. dicit in lr̄a diffinitionem exp̄ssam predicari de linea in ꝑmo modo ꝫ solum q⁹ punctus ex eo q⁹ ponit in diffinitione pura quidditatiua eius q̄ si non erit diffinitio data erit alia. videlꝫ ista. linea est q̄ꝫtitas ꝓtinua cuius extrema sunt duo pūcta. ¶ Ad secdm rndetur q⁹ sicut nō q̄libet ꝓpositio necia est in ꝑmo modo. ita nō q̄libet impossibilis excludit ab eodem modo. dictum est. n. q⁹ homo est asinus. ⁊ albuz est nigrū sunt in primo modo reductiue. ⁊ tamē sunt ꝓpositiones ipossibiles. ita nō inconuenit q⁹ aliqua ꝓpositio ipossibilis sit essentialiter in eodem modo si p̄dicatuz erit de qdditate subiecti. ¶ Item ꝓcedo q⁹ illa ꝓpō sit in ꝑmo modo. s. homo est rōnalis nō obstante q⁹ rōnale p̄dicatur in quale. qꝛ nō p̄dicatur accntaliter sed essentialiter. Et ad phm̄ in topi. dico q⁹ ipse non numerauit oia p̄dicata simplīr. qꝛ spēs ita bene est p̄dicatum idiuidui sicut genus spēi. sed numerauit oia p̄dicata q̄ p̄dicant de specie in rōne toti⁹. ⁊ hec nō sunt nisi quattuor. nā omne p̄dicabile d̄ specie dicens totū aut p̄dicat essentialīr aut accntaliter. si essentialīr: aut ꝓuertibiliter ⁊ sic ē diffinitio. aut nō ꝓuertibiliter sic est genus. si accntaliter p̄dicatur aut ergo ꝓuertibiliter ⁊ sic ē ꝓprium. aut nō ꝓuertibilīr. ⁊ sic est accns. differētia aūt non dicit totum sꝫ partē tm̄. ideo nō p̄dicatur de spē in rōne dicente totū. ¶ Ad tertiū dicit q⁹ nō iconuenit terminū vnius p̄dicamēti p̄dicari de termino alteri⁹ p̄dicamenti dūmodo ponat in diffinitione pura qdditatiua aut in diffinitione data solum per itrinseca. vnde ista ꝓpositio est ꝑmi modi. simitas est in naso. ꝓ non obstante q⁹ simitas sit accns ⁊ nasus substantia. qꝛ ponit in diffinitione exprimente qd rei data p intrinseca solum dicēdo: simitas est cauitas nasi. neqꝫ dicitur nasus intrinsecus simitati aut de qdditate eius. qa si qdditas simitatis aut pars illi⁹ qdditatis. sed qꝛ ē pncipium eius sine quo non stat simitatem esse. Quia ergo non stat absqꝫ ꝑdictione triāgulum ē absqꝫ linea. ideo linea est intrinseca triangulo p modum principij. Item ꝓcedo quālibet illarum. triangulo inest linea. ⁊ triāgulus est in linea. qm̄ triangulus est subiectum linee ⁊ ecōtra. est enim triangulus subiectum p̄dicationis linee ex quo diffinit p lineam. subijcit enim diffinituz diffinitioni ⁊ cuilibet parti eius. linea vo est subiectum inhesionis trianguli. Propterea concedo q⁹ suba linee est ex punctis. i. diffinitio essentialis linee est ex pūctis. nec concedit lineam esse ex punctis tanqꝫ ex partibus sed tanqꝫ ex principijs terminatiuis ⁊ continuatiuis partiū linee. ¶ Ad quartum dicitur q⁹ numerus dupliciter sumitur. s. absolute ⁊ respectiue. absolute est per se superius ad binarium. ⁊ diffinitur sic a philosopho in predicamē. Numerus est multitudo ex vnitatibus aggregata. respectiue autem est solum p accidens supius ad binariū. qꝛ cōnotat actum anime. ⁊ diffinit sic iuxta doctrinā Aris. 4°. phi. Numerus est multitudo mensurabilis p aiam. numerus ergo absolute sumptus ⁊ nō respectiue predicat de binario in primo modo dicendi per se. ¶ Item concedo q⁹ subm importatum p habitum est de qdditate scie: sicut linea trianguli ⁊ nasus simitatis. ex quo enim scientia diffinitur p habitum ⁊ habitus per subm. opꝫ subm esse intrinsecum scie. non enim stat scientiam esse absqꝫ aia. ideo ista est in ꝑmo modo: scia est in aia. Deide licet nihil fiat ex ente p se. qꝛ nihil fit ex ente sub ratione entis vt ponit Arist. in ꝗ phi. tamē hec ꝓpositio est per se. forma seu compositum fit ex ente. vnde fortuna non est causa per se sed per accidens per Aristo. secundo phisi. ⁊ tamen hec propositio est per se. fortuna est causa. aliter de fortuna non esset scientia.

ysocheles seu egcrus habens duo latera equalia tm̄.

ysocheles seu eqcrus hñs duo latera equalia tñ.

Et qbuscunqz corq que isunt ipsi s. ipam in rõne in sunt qd est demõstrãti. vt rectum i est linee ⁊ circulare ⁊ ipar ⁊ par' numero ⁊ primum ⁊ compositum ⁊ isocheli. quid est eqlaterum ⁊ scalenõ i. altera parte longius ⁊ que omnibus his insũt i ratione dicente qd ē hinc quidez linea inde numerus. similiter autem ⁊ i alijs hmõi vnum quodqz per se esse dico.

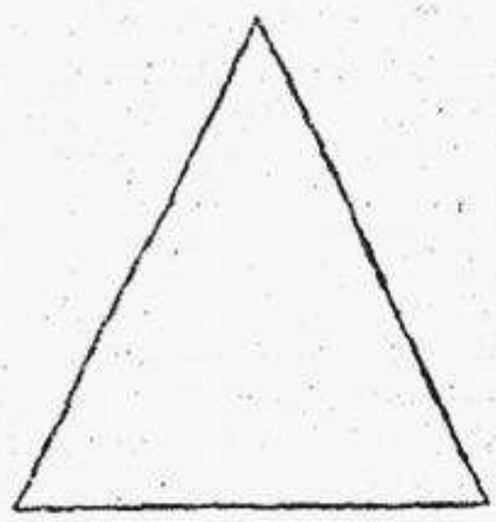

eqlaterus seu ysopleuros habẽs tria latera equalia.

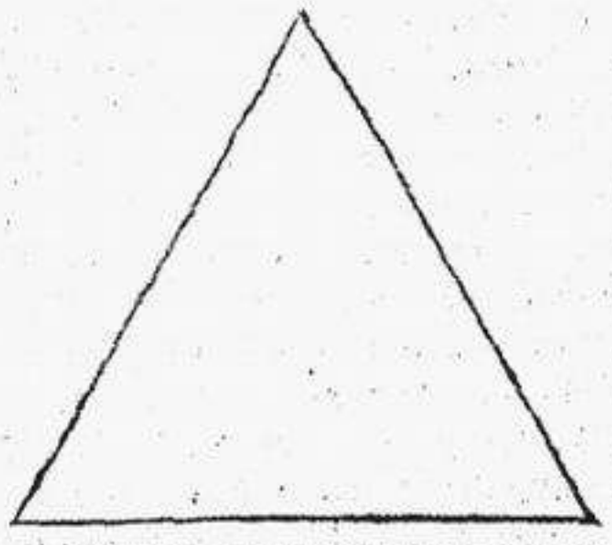

scalenõ seu gradatus hñs tria latera inequalia.

¶ Secũdus modus dicendi per se est: qñ predicatum est accidens subiecti positi i diffinitione eius: vt linea est recta vel circularis. numerus est par vel impar. pmũ vel compositũ. eqlaterus aut altera parte longior. Primo qdem in diffinitione recti ⁊ circularis ponit linea: eo q rectũ ē linea cui' mediũ nõ discrepat ab extremis. Circulare ē linea equalr distãs a cẽtro. Secdo i diffõne paris ⁊ iparis ponit numerus. nã par ē numerus diuisibilis in duas ptes equales. ⁊ ipar ē numerus q in duo eqlia scindi non põt. tertio in diffõne pmi ⁊ cõpositi ponit numerus. qr numerus pmus ē numerus nõ fact' ex numeris: vt binari' ⁊ ternari'. Numerus cõposit' ē numerus fact' ex numer': vt quaternari' ⁊ oẽs seqntes. qrto in diffõne eqlateri ⁊ altera parte longioris ponit numerus. vñ eqlaterus est numerus ꝗsurgens ex ductu numeri i se ipm vt quaternari' qui ꝗsurgit ex ductu numeri binarij in se ipm. sz altera pte lõgior ē numerus cõsurgẽs ex ductu numeri in aliũ. s. maiorẽ vel minorẽ: vt senariũ q fit ex ductu binarij in ternariũ. ⁊ ecõtra. pmus vocat eqlater'. qr si dscribere hẽt oia latera eqlia. qr semp duo. secds aũt ē altera pte longior. qr si dscribere hẽt latera inecqlia. vz duo ⁊ tria. ¶ Notãdũ pmo q duplex ē accñs. s. ppriũ ⁊ cõe. Accñs ppriũ ē illud qd circũcernit subm suũ vt risibile. ⁊ hoc est duplex. nã quoddã ē qd fluit a principijs spẽi. ⁊ tale ꝗuertit cũ spẽ. vt risibile ⁊ hinibile. ⁊ quoddã ē qd fluit a principijs idiuidui. vt simitas ⁊ crispitudo. ⁊ huiusmodi non ꝗuertunt cũ subis suis. qr simitas nõ ꝗuertit cum naso nec crispitudo cũ capite. Accñs cõe ē illud qd nõ circũcernit subm suũ. vt albũ ⁊ nigrũ. ⁊ tale iterũ ē dupler. s. separabile ⁊ inseparabile. Accñs cõe separabile est illud quod adest ⁊ abest pter subi corruptionẽ. vt albũ ⁊ nigrũ hoi. Accñs cõe inseparabile ē id qd lz nõ circũcernat subm suũ nõ tñ abest pter subi corruptionẽ. vt albũ cigno ⁊ nigrũ coruo. Dico ergo q qñ pdicat accñs ppriũ de subo suo siue fluat a principijs spẽi: siue a principijs idiuidui sp facit ppõnem de secdo mõ dicẽdi p se. ita q qlibet istarũ ē secũdi modi. hõ ē risibilis. nasus ē sim'. Qñ aũt pdicat accidẽs cõe siue fuerit separabile siue inseparabile nõ facit ppositionẽ secdi modi. sz p accñs. vt hõ ē albus seu cignus ē albus ⁊ coruus ē niger. ¶ Secdo notãdũ ꝟm porphi. in vlibus q qdruplr sumit ppriũ. p p i. qd iest vni soli spẽi. sz nõ cuilibet idiuiduo illi' spẽi vt eẽ medicũ. qd tñ ꝗuenit hoi. sz nõ omni. secdo p illo qd iest vni spẽi ⁊ cuilz idiuiduo illius spẽi ⁊ semp. sz nõ tñ illi spẽi. vt eẽ bipedem. cõpetit. n. cuilibet hoi ⁊ semp. sz nõ tñ hoi: qr etiã brutis cõpetit. tertio p illo qd inest vni soli spẽi ⁊ cuilibz indiuiduo illi' spẽi. sed nõ semp. vt canescere cõpetit eni tñ hoi ⁊ cuilibet hoi ⁊ nõ semp. sed in senectute. quarto p illo qd inest tñ vni spẽi ⁊ cuilibet idiuiduo illius spẽi ⁊ semp. vt risibile cõpetit hoi. ⁊ hinibile competit equo. Dico ergo q ppriũ sumptũ oibus istis modis facit ppõnem secdi modi nõ tñ equalr. qm iste ppõnes hõ ē risibil' hõ ē canus. hõ ē medicus. sũt essentialr ⁊ directe in secdo mõ cũ semp passio diffiniat p subm suũ. sicut. n. risibile ita canus ⁊ medicus diffiniunt p hoiem. hec aũt. hõ est bipes. ē in secdo mõ p reductionẽ cũ pdicatũ nõ diffiniatur p subm vt ꝗstat ex quo alteri ꝗuenit ab hoie. ¶ Tertio notãdũ q aliqd ē in secdo mõ eẽntialr ⁊ directe. aliqd aũt p reductionẽ ⁊ idirecte. Illa. n. ppõ ē essentialr in secũdo mõ cui' pdicatũ ē passio subi positi in diffõne eius ꝟm q dcm ē. sed illa ppõ ē p reductionẽ in secdo mõ cui' passio pdicat de subo vel eõ alr quã dcm ē. Et hoc ꝗtingit quadruplr. p si subm pdicat de passione. vt risibile ē hõ. simus ē nasus. qlibet. n. istarũ reducit ad secdm modũ p ꝗuersionẽ simplicẽ. Secdo si passio ꝗiũcta fuerit alicui iferiori vel supiori ad subm suũ. vt sor. ē risibilis. aliquod risibile ē sor. pma enim reducit p reductionẽ inferioris in suũ supius. secda aũt reducit in primã p ꝗuersionem simplicem. Idẽ dr si passio fuerit alicui supiori ꝗiũcta ad subm suũ. vt aial ē risibile. aliquod risibile est aial. hec enim reducit in aliã p ꝗuersionẽ simplicem. ⁊ illa in hãc. hõ ē risibil' reducẽdo gen' in spẽm. Tertio si passio fuerit ꝗiũcta alteri passioni aut diffinitiõi subi. vt disciplinabile ē risibile. aut aial rõnale ē risibile. Pria. n. reducit ad illã. hõ ē risibilis rõne pme passionis p quã secũda passio iest hoi. Secda reducit ad eãdẽ rõnem diffõnis reducibilis ad suã spẽm. Quarto si passio erit diffiniens subm suũ. vt hõ ē aial risibile. seu aial risibile est hõ hec. n. reducit in priorẽ p ꝗuersionẽ simplicẽ. ⁊ alia reducit in hãc. hõ ē risibil' eo mõ quo ꝗpositũ reducit i formã rõne dterminatiõis. aial ꝗbit p risibile ⁊ nõ ecõtra. ¶ Quarto notãdũ q tres sũt spẽs triãguli. quaꝝ pma ē ysopleros seu eqlaterus hñs tria latera eqlia. secda spẽs ē ysocheles seu eqcrus hñs duo latera eqlia tñ. Tertia spẽs ē scalenõ seu gradat' q ē triũ lateꝝ inequaliũ. ¶ Intelligẽdũ q iste nõ sũt vere spẽs triãguli. sz solũ ꝟz famositatẽ; itelligẽdo p spẽm oẽ min' cõe ad aliqd magꝭ cõe pdicamẽtale. vñ sic circulus ē spẽs spãlissima. ita triãgulus. neqz eqlitas vl inecqlitas lineaꝝ variat spẽz. sz bene multi'. ita q vna linea facit vnã spẽz ⁊ due aliã ⁊ tres aliã ⁊ qttuor aliã. ⁊ sic in ifinitũ ad modũ vnitatũ iuẽtis. Si n. ysopleros ysocheles ⁊ scalenõ eẽnt spẽs spãlissime haberẽt ꝗsiter suas passiones dcm fabiles potissime de illis de qbus Arist. nullã mentionẽ facit. Consilr dicat qd quadrato seu quadrãgulo qd est spẽs spãlissima ꝗtinens sub se indiuidua cõmunia. s. eqlaterum orthogoniuz. in eqlaterum orthogonium. ⁊ eqlaterum nõ orthogoniuz eo modo quo hõ dr sub se ꝗtinere aliquem hominem ⁊

Nota secdm.

Nota tertiuz

Nota qrtum

Nota pmuz

aliquā hoiem nō tanq̃ spēs. sed tanq̃ indiuidua vaga. iuxta determinationē Arist. in pdicamētis. dicentis q̃ aliqs hō ⁊ aliqs bos sunt prime subē. Ex pdictis sequit q̃ Arist. p ysopleros ⁊ scalenon itelligit in lra spēs triāguli. qr ex iferiori ⁊ supiori nō fit ecntialiter vel reductiue secds modus dicendi p se. Nō et intelligit passiones triāguli. qr nullum istorū diffinit p triāgulum. sz intelligit passiones numeri. sicut enim quadratuz ⁊ supficiale nō solū reperiunt in ꝯtinuis. sed et trāsumptiue in numeris. ex quo numerus est potentia in ꝯtinuo ꝑm Aris. 3°. phi. ita ysopleros ⁊ scalenon solū reperiunt in continuis. sed in numeris itelligendo p ysoplerū numerū quadratū. ⁊ p scalenon numeruz supficialem q̃ fit ex ductu maioris numeri in minorē vel ecōtra. ¶ Contra pdicta arguit. ⁊ p̄ q̃ nulla passio necessario diffinit p subiectū suū. qr quelibet passio est spēs alicui pdicamenti. sz ois spēs est diffinibilis p suū genus ⁊ dñiam vt colligitur a phō in topi. q̃ passio poterit diffiniri p ꝓpriuz gen ⁊ ꝓpriam dñiam absqz subo suo. Secdo arguit q̃ illa. hō est risibilis. ē in p̄. qr hec. risibile est hō. est in primo modo ex quo pdicat pars diffōnis de suo diffinito. q̃ p idē ⁊ alia pz ꝯña. qr ꝯuertens ⁊ ꝯuersa ptinent ad eūdem moduz. Tertio arguit q̃ illa. aial est hō est in secdo modo. qr pdicatum est accns subi positi in diffinitione ei. q̃ enim aial ponit in diffōne hois manifestū est. sz q̃ homo sit accns aialis arguit. qr hō accidit aiali cū reperiat aial vbi nō reperit hō. Quarto arguit q̃ rectum ⁊ circulare nō debēt diffiniri p lineam. qr nullū magis cōe diffinit p minus cōe. sed rectuz ⁊ circulare cōiora sunt linea. qr non solū cōpetunt linee. sed et superficiei ⁊ corpi. ergo ⁊c. Ad primum ꝯcedit quālibet spēm diffiniri p suū genus ⁊ suā dñiam. sed nō cuiuslibet spēi accntalis dñia est aliqd sui pdicamenti differēs a subo suo. vñ spēs pdicamēti subē hz ꝓprium genus ⁊ ꝓpriā dñiam nō coincidentez cū aliquo subo. spēs et pdicamenti accntal' q̃ est accns. nō circūcernens determinatum subm vt linea ⁊ albedo diffinit p ꝓprium gen ⁊ ꝓpriam dñiam q̃ non est subm suū. sed spēs accntalis q̃ est accns ꝓprium circūcernens subm suū vt simitas ⁊ risibile diffinit p ꝓpriū gen ⁊ ꝓpriam dñiaz q̃ nō est nisi subm suū. alioqn q̃libet species haberet passionē aut ꝓcederet in infinitū in passionib eiusdē subi. nec est incōueniēs aliquā esse spēm nullā habētem passionē. imo illud est necessariū. sed hñ inconuenit aliquā esse spēm nō circūcernētem subm suū nō hre passionē. hō enim linea ⁊ albedo hnt passiones. sed non q̃libet passio alicui istorū hz passionē. qr ie essentialiter ordinatis opz dare primū ⁊ vltimū ꝑ Aris. hic. passiones aūt ecntialiter ordinant in subo sicut genera ⁊ spēs in pdicamēto. ¶ Sz dubitat. nā cuiuslibet diffōnis primus termin est genus ⁊ nō dñia. diffiniēdo aūt simū ⁊ risibile ꝯtingit oppositū. vt sim est nasus cauus ⁊ risibile est hō habilis ad ridendū. ¶ Rndetur q̃ ea q̃ nō circūcernūt suba semp diffiniunt p genus tenēs primū locuz in diffinitione. vt hō linea ⁊ albedo. Ea aūt q̃ circūcernūt suba si fuerint abstracta diffiniunt p genus tenēs pmū locum diffōnis vt simitas est cauitas nasi. risibilitas est habilitas hois ad ridēdum. In ꝯcreto aūt dñia tz pmuz locum ⁊ genus scdm locum dicēdo. simum est nasus cauus. risibile est hō habilis ad ridēdum. cauitas enim est genus simi ⁊ habilitas seu aptitudo est gen risibilitatis. ¶ Ad scdm rndet Egi. q̃ in pdicatione directa subm hz rōnem materie ⁊ pdicatum forme. iō ista. risibile est hō. nō est in primo modo cū sit idirecta ⁊ pdicatuz hz rōnez materie. subiectum vo rōnez forme. ꝯstat aūt q̃ hec habitudo nō est in p̄ modo. ¶ Sz ꝯtra. sicut se hz linea ad triāgulum: ita hō ad risibile ⁊ nasus ad simum. sz linea dr de triāgulo in p̄ mō dicēdi p se vt patuit. iō hō dr de risibili ⁊ nasus de simo in eodē mō ⁊ nō solū reductiue. imo essentialr. Ideo est dicendū q̃ non ꝯuenit scdm moduz ad primū reduci. ex quo passio rōne subi sui reducit ad oia ea q̃ essentialr pdicant de illo subo. quo dato ꝯcedat q̃ hec. risibile est hō. est essentialr in p̄ modo essendi p se. hec aūt. hō est risibilis. est p reductionē in eodē mō ꝯuertēdo istā simplr. sicut enim hec. triāgulus est in linea est in p̄ modo dicēdi p se. ita hec. simitas est in naso. ⁊ illa. risibilitas est in hoie. ecōtra aūt in secdo mō. Et ad rōnem Egi. dico q̃ subm passionis hz rōnem materie p q̃zto illā recipit subiectiue. ⁊ rōnem forme p q̃zto ingreditur diffinitionē ei. ptes enim diffōnis sunt forme inqt phs. 2° phi. ⁊. 7°. metha. ¶ Ad tertiū nego q̃ illa. aial est hō sit aliq̃ modo in secdo modo dicēdi p se. ⁊ lz aial ponatur in diffōne hois. nō tñ hō est accns aialis ex q̃ homo ⁊ aial se hnt vt totū in modo ⁊ pars subiectiua. Et tē ad argmētum hō accidit aiali. q̃ homo est accns aial'. negēt ꝯña. sed bñ sequit homo est accns aiali tenēdo li accns participalr ⁊ nō noialiter. ¶ Ad quartum dr q̃ rectum ⁊ circulare nō sunt cōiora linea. qr lz ꝯpetāt alteri a linea. hoc tñ est rōne linee sicut visibile cōpetit alteri a colore. s. magnitudini ⁊ figure. ⁊ tñ non est cōius colore cum sit ꝓpria passio coloris ꝑm cōmentatorē 2°. de aia. ⁊ hoc ideo. qr nulli ꝯpetit nisi rōne coloris vt pz. cū aliqua sit linea q̃ nec ē linea recta nec circularis. s. linea arcualis. ¶ Dicendum q̃ sicut tā paritas q̃z iparitas ē ꝓpria passio numeri lz nō q̃libet numerus sit par nec q̃libet sit ipar. Ita rectum ⁊ circulare sunt ꝓprie passiones linee. lz non q̃libet linea sit recta neqz q̃libet circularis. qr sicut paritas vl iparitas nulli ꝯpetit nisi numero aut rōne numeri: ita rectum ⁊ circulare nulli cōpetit nisi linee. aut rōne linee: ⁊ sicut hoc disiūctum par vl impar ē ꝓpria passio numeri ꝯuertibil' cū eo ita hoc disiūctū rectū vel curuū est ꝓpria passio linee ꝯuertibilis cum ea.

Quecūqz vo neutraliter insunt. accidentia sūt vt musicum aut album aiali.

¶ Hic phūs declarat ex fundamento dictorū q̃ ꝓpō sit p accns. dicēs q̃ q̃cumqz est aliqua ꝓpō cui pdicatū iest subo ⁊ nō aliquo istorū modorū illa est p accns. vt aial est album vel musicum. pz eni q̃ pdicatum nō est de qdditate subi nec subm ponit in diffinitione pdicati. ¶ Sed dubitat p̄ qr hec esset p accns. edificator edificat. ex quo pdicatum nō est de qdditate subi: nec subm ponit in diffinitione pdicati. Scdo videt q̃ hec sit p se. aial est musicum. saltē reductiue rōne isti. hō est musicus reducēdo genus in suā spēm. Tertio qr vr hec p se esse. al' est albū sicut ista. cignus est albus. nā sicut est insepabile risibile a sor. ita insepabile est album a cigno. sed hec est per se sor. ē risibilis. ergo. ⁊ ista. cignus est albus. Quarto qa aliter iste ꝓpōnes eēnt p accns. celum est sperīcū. terra est rotūda qd est falsum. qr q̃libet illarum demonstrat pz ꝯña. qr in nulla istarum pdicatum ē de qdditate subi nec subm ponit in diffinitione pdicati. ¶ Ad pmum dicitur q̃ phs cum dicit illā ꝓpōnem esse p accns qñ pdicatum inest subo nullo istorū modorū itelligit p inesse ibe rentiā forme ad mām vel econtra. ex quo pmus modus dicit formā rōne pdicati. ⁊ scds materiā rōne subi. Constat aūt nec edificationē nec edificium esse formā edificatoris. sz de hoc magis videbit in quarto modo. ¶ Ad secundū dr q̃ illa ꝓpō. al' est musicum est p se ⁊ p accns diuersis ꝯsiderationib. nā aial est totum hois vt est gen nullo modo ꝯtractuz. ⁊ est pars hois vt ꝯtrahit p dñiaz sumēdo al' p̄ modo sic eē musicum sibi solum p accns cōpetit. sumēdo aūt al' p̄ moduz ptis sic cōpetit sibi p se. reductiue tñ eo modo q̃ pars reducit in totum. ⁊ sic nō loqtur phs hic. sz tñ p̄ modo. ¶ Ad tertium dr q̃ illa ē p accns. cignus est albus sicut illa. aial est album. ⁊ ad rōnem negēt ꝯña. qr insepabilitas albedinis a cigno ē rōne materie. s. rōne alicuius complexionis qualitatū primarum sine qua non stat vita cigni. insepabilitas autez risibilitatis a sor. est ratione forme. s. ratione sue speciei que per se predicatur de sor. dicendo sortes est homo.

Dum primū

Dum scdm

Dum tertiuz

Dum qrtum

Rnsio prima

Rnsio scda.

Rnsio tertia.

Rnsio quarta ¶ Ad quartũ negetur ꝓna. sed solũ sequtur q̃ nõ sunt ꝑmo ⁊ eẽntialr in aliquo istorũ modorũ. hec enim. aial ẽ risibile est in secdo mõ ꝑ reductionẽ cui⁹ subm nõ ponit in diffinitione ꝑdicati nec ecõtra. Sz est difficultas ex q̃ spericitas ẽ accñs cõe nullũ circũcernens determinatũ subm. videt q̃ nullã ꝓpõnem faciat ꝑ se sicut nec albedo vel nigredo. ¶ Dicendũ q̃ passionẽ cõpetere alicui subo ꝑ se ꝓtingit triplr. s. pseitate sibi tñ. pseitate passionis tñ. ⁊ pseitate vtriusqz. Illa passio cõpetit alicui subo ꝑ se rõne subiecti tñ. q̃ sibi nõ determinat illud subm. sz illud subm determinat sibi illã. ⁊ sic risibilitas ꝑ se ꝓpetit sor. nõ. n. est sor. qn sit risibilis. sz aliqd ẽ risibile qd nõ ẽ sor. illa aũt passio ꝑ se cõpetit subo rõne passionis tñ q̃ sibi determinat illud subm ⁊ non ecõtra. ⁊ sic risibilitas ꝑ se cõpetit aiali. nullũ enim ẽ risibile qd nõ sit aial. sz aliqd est aial qd nõ ẽ risibile. sz illa passio ꝑ se cõpetit subo rõne vtriusqz q̃ sibi determinat illud subm ⁊ ecõtra. ⁊ sic risibilitas ꝑ se cõpetit hoi. sicut enim nullũ ẽ risibile quod nõ sit hõ. ita nihil ẽ hõ qd nõ sit risibile. Oia aũt hec reperiunt in accñtibus cõibus ꝑter tertiũ. q̃ alioqn nõ essent cõia. nã q̃ztitas inest materie ꝑ se rõne subiecti tñ. q̃ q̃ztitas nõ determinat sibi mãm. sz ecõtra. cum apud multos dicat in celo nõ eẽ mãm vbi oino ẽ q̃ztitas. nulla tñ ẽ materia sine q̃ztitate. sz aũt inest q̃ztitati ꝑ se rõne passionis tñ. q̃ figura determinat sibi q̃ztitatẽ ⁊ non ecõtra. nulla enim ẽ figura sine q̃ztitate. sz aliqua ẽ q̃ztitas sine figura. s. linea. ad ꝓpositũ dr q̃ sperricitas iest celo ꝑ se. ⁊ rotũditas terre soli rõne subi. q̃ sperricitas non determinat sibi naturã celi nec rotũditas naturã terre. sed bñ ecõtra. Celũ enim determinat sibi nãliter sperricitatẽ vt oia equalr ꝓtineat ⁊ ꝓtinue eque velociter moueatur. Terra vo rotũditatẽ. q̃ inclinat vt mediũ ei⁹ sit medium mũdi exquo q̃libet pars terre naturalr tẽdit deorsum. Iste ergo ꝓpõnes. celũ ẽ sperricum. terra ẽ rotũda. materia ẽ q̃zta. sunt ꝓpõnes secdi modi ꝑ reductionẽ reducẽdo suba ⁊ ꝑdicata in sua cõiora formãdo hãc ꝓpõnem suba est accñtalis vbi subm ponit in diffinitione ꝑdicati. accñtis enim eẽ ẽ inesse ꝟm pbm. 7°. metha. ¶ Ex ꝑdictis sequtur ꝑ q̃ lz hec nõ sit ꝑ se. aial ẽ coloratũ. tamẽ hec ẽ ꝑ se. aial ẽ q̃ztum. ꝑma pars ẽ manifesta. q̃ talis ꝑseitas non põt eẽ rõne subi vel passionis. sicut. n. color ñ sibi determinat aial. ita nec aial determinat sibi colorẽ sicut nec cignus albedinẽ. sed puenit tñ ex determinata ꝓportione qualitatũ primarũ. secda pars ẽ enidẽs exquo q̃ztitas inest aiali ꝑ se rõne subi. ex q̃ eni aial sibi determinat mãm ⁊ materia q̃ztitatem opz aial sibi determinare q̃ztitatẽ. ¶ Secdo sequtur q̃ color iest supficiei ꝑ se. ⁊ circulus lincẽ tñ rõne passionis cũ supficies non determinet sibi colorẽ. nec linea circulũ sz bñ ecõtra. iõ circulus diffinit ꝑ lineã. ⁊ color per supficiem. dicit eni phũs in libro de sensu ⁊ sensato. q̃ color ẽ extremitas ꝑspicui in corpore terminato intelligẽdo ꝑ extremitatẽ supficiem. et 4°. phi. q̃ color ẽ in corpore q̃ in supficie. ¶ Tertio sequtur q̃ iste ꝓpõnes sunt in secdo mõ essentialr ⁊ ꝑ se. supficies ẽ colorata linea ẽ circularis. q̃ ꝑdicatũ ẽ accñs subiecti ponibilis in diffõne ei⁹. ecõtra aũt sunt in ꝑ modo. vt circulus ẽ in linea. ⁊ color ẽ in supficie. q̃ ꝑdicatũ est de qdditate subi ex quo ẽ pars diffõnis ei⁹ vate ꝑ intrinseca tñ. ¶ Quarto sequtur q̃ iste ꝓpõnes sunt ⁊ ꝑ se ⁊ directe in secdo mõ. s. pspicuũ ẽ coloratũ in corpe ẽ color ex q̃ ꝑdicatum ẽ accñs subi ponibilis in diffõne coloris. naz vt patuit nõ solũ supficies sz ẽt pspicuũ ⁊ corpus ponũt in diffõne coloris. ecõtra aũt sũt in ꝑ°. vt coloratũ ẽ corpus. color ẽ in pspicuo exquo ꝑdicatũ ẽ de qdditate subi ¶ Circa ꝑdicta occurrũt quattuor dubia. quorũ ꝑmũ est istud. videt quedlz accñs cõe eẽ accñs ꝓpriũ. q̃ sicut sinitas circũcernit subm suũ. s. nasum. ita circulus lineã ⁊ figura seu color supficiem. De q̃ztitate aũt idẽ arguit. q̃ accñs qd ẽ magis cõe q̃ztitate: ⁊ de qua eẽntialr ꝑdicatur: ꝓnotat ⁊ circũcernit subiectũ suũ. Secũdũ dubiũ videt q̃ color isit ꝑ se aiali. q̃ color iest ꝑ se supficiei: ⁊ supficies iest ꝑ se aiali sicut q̃ztitas. q̃ color inest ꝑ se aiali. Tertiũ dubiũ videt q̃ color nõ sit ꝑ se in corpe. q̃ sicut aliquod corpus nõ ẽ coloratũ. s. celũ ita aliqd coloratuz nõ ẽ corpus. s. supficies. Quartũ dubiũ videt q̃ albedo nigredo ⁊ ꝓsilia sunt ꝑ se in subo. q̃ oiuz formarũ nãliuz materia ꝑma ẽ ꝑ se subm. vt colligit de mẽte phi. ꝑ phi. ⁊ ꝑ de gñatione. ¶ Ad ꝑmũ dubiũ rñdet q̃ iõ sinitas ẽ accñs ꝓprium. q̃ circũcernit subm suũ ipm distincte significando. nõ. n. significat sinitas qn significet nasum distincte. nec crispitudo põt aliqd significare qn distincte repñtet caput. Accñtia aũt cõia lz icludãt eẽntialiter q̃dã suba sua nõ tñ circũcernũt ea q̃ distincte nõ repsentant. sicut. n. linea icludit eẽntialr pũcta nõ tñ ꝓpter hoc circũcernit ea. q̃ nõ distincte cognoscunt cognita linea ita circulus eẽntialr icludit lineã. ⁊ fi⁹ ⁊ color supficiez. non tñ circũcernũt suba illa. q̃ itelligo aliqñ colorẽ ⁊ circulũ distincte absqz cognitiõe distincta linee ⁊ supficiei. ¶ Consilr dr de accñte cõi q̃ lz icludat eẽntialr subaz nõ tñ distincte illa cognoscit si distincte cognoscit accñs. iõ non circũcernit subm. q̃ztitas aũt non icludit essentialr subm aliquod sicut nec circũcernit. nec sequtur accñs includit eẽntialr subiectũ suũ. q̃ ⁊ q̃ztitas. negetur ꝓna. q̃ accidẽs ꝓnotat subm suũ qd non ꝓnotat q̃ztitas. nec ẽ icõueniẽs supius aliqñ ꝓnotare iferiori nõ ꝓnotãte. habit⁹ eni ꝓnotat difficultatẽ separiõis a subo. ⁊ tñ logica ⁊ dialetica q̃ sunt eẽntialr iferiora ad habitũ istã difficultatez non ꝓnotãt vt colligitur de mẽte Arist. in ꝑdicamentis. ¶ Ad secdam negetur ꝓna ꝓpter variationẽ ꝑseitatis. nã cũ dr color iest supficiei ꝑ se. ista est ꝑseitas passionis ⁊ non subi. cũ vo addit supficies iest aiali ꝑ se. hoc ẽ perseitas subi ⁊ non passionis. iõ non sequtur q̃ color iest ꝑ se aiali Et idẽ dr de sapore ⁊ odore. De q̃litatib⁹ aũt ꝑmis põt dici q̃ isunt aiali ꝑ se ꝑseitate subi ⁊ nõ ꝑseitate passionis eo q̃ aial determinat sibi tales q̃litates sine qb⁹ ñ posset viuere nec opari. ¶ Ad tertiũ dr q̃ duplex ẽ corpus. s. ꝑdicamẽti subẽ qd ẽ compositũ ex mã ⁊ forma. ⁊ ꝑdicamẽti q̃ztitatis qd ẽ trina dimẽsio. lz igit color non isit ꝑ se corpi de ꝑdicamẽto subẽ. tñ iest corpori ꝑdicamẽti q̃ztitatis ꝑ se semp itelligẽdo ꝑseitate passionis ⁊ non subi. sicut enim color non põt eẽ in linea absqz supficie. ita nec in supficie sine corpore. ⁊ lz supficies sit colorata ⁊ nõ sit corpus. ipa tñ ꝑ se ẽ in corpore vtraqz ꝑseitate. q̃ sic corpus determinat sibi supficiem isto modo diffiniẽdo a ꝓpori. corpus ẽ q̃ztitas ꝓtinua cui⁹ extrema sunt due supficies. ita supficies determinat sibi corpus diffiniẽdo a posteriori hoc modo. supficies est ꝑncipium corpis. Ita ẽt dr de linea ⁊ de pũcto q̃ quodlibet illorũ alteri ꝑ se cõpetit vtraqz ꝑseitate. linea eni ẽ ex pũctis a ꝓori. ⁊ punctus est ꝑncipium linee a posteriori. ¶ Ad quartum dr q̃ albedo nigredo ⁊ talia duplr ꝓsiderari possunt. ꝟ dzio absolute sub ꝓprijs denoiationibus. ⁊ sic nõ isunt mãe per se. sed solum ꝑ accñs. Alio modo vt sunt forme nãles generabiles ⁊ corruptibiles ꝑ trãsmutationẽ materie. ⁊ sic oium illorũ materia ẽ subm ꝑ se. vñ materia diffinit per trãsmutationẽ in secdo modo dicendi ꝑ se. ⁊ trãsmutatio diffinit ꝑ materiã in ꝑmo modo. ⁊ sic locutus est Arist. Unde põt ꝓcedi q̃ materia ẽ colorata alba vel nigra i secũdo modo dicẽdi ꝑ se reductiue tñ ꝑ reductionẽ ad istã materia ẽ qualificata forma naturali cui⁹ iam ꝑdicatum est accñs subiecti ponibilis in diffinitione eius. hec autẽ albedo ẽ in materia in ꝑmo modo reductiue. reducit. n. adhãc. forma naturalis est in materia. cuius ꝑdicatum ponit in diffinitione subiecti itelligendo ꝑ formã naturalem formã generabilem ⁊ corruptibilẽ ꝑ trãsmutationẽ materie eo modo quo dictũ est. ¶ Sz dubitat adhuc de q̃ztitate. q̃ videt q̃ztitatem icludere essentialr aliqd subm. nam q̃ztitas ẽ essentialr accñs. vt colligit a ꝓbo in ꝑdicamẽtis. ⁊. v°. metha. sz accñtis esse ẽ iesse. nec accidẽs ẽ ens nisi q̃ entis ꝟm Aris. vij. metha. ⁊c. ¶ Rñdet

Du^m tertiũ

Du^m q̃rtuz

Rnsio ꝑma

Rnsio secũda

Rnsio tertia.

Rnsio quarta

Du^m ꝑmuz

Du^m secũm

q̃ aliud ē essentialiʒ icludere. ⁊ aliud nāliter iclinari. mā
pma nō essentialiʒ icludit aliquā formā. qz stat illā eē nul
la forma exñte. tñ nāliter inclinat in formā. qz vnūquod
qz naturaliʒ iclinat in suā pfectionē. ⁊ qz nō pōt hre ali-
quā formā subalem vel accñtalem absqz q̃ztitate iō sibi
naturaliʒ determinat q̃ztitatē. Circulus aūt ⁊ figura eēn
tialiter includūt lineā. ⁊ albedo siue color supficiē. ⁊ scia
intellectū. qz nō stat circulum aut figurā eē absqz linea.
nec albedinē siue colorē absqz supficie. nec sciam absqz i
tellectu. sicut nō stat simitatē eē absqz naso. Quātitas er
go nō essentialiʒ icludit aliquod subm. qz stat q̃ztitatez eē
sine subo. de facto. n. ꝓstat in sacro altaris q̃ztitatez eē
sine subo. tñ nāliter inclinat in subm ꝓpter suā pfectio-
nem ⁊ durationē. nō tñ naturaliʒ iclinat in materiam. qz
ponētes celū sine materia. dicūt eū eē vere q̃ztū. sz natu
raliter iclinat in subam. iō ista ppō est p se. suba est q̃zta
nō pseitate subi. qz aliqua ē suba q̃ nō ē q̃zta. sed pseitate
passionis. qz nulla ē q̃ztitas naturaliʒ q̃ nō sit in suba illa
tñ ppositio nō ē nisi reductiue in scdo modo reducēdo p-
dicatū in suū supius. s. suba est accñtalis vbi p̃dicamētū
est accñs subi ponibilis in diffone ei⁹. Accñs ergo bene
diffinit p subam. sz q̃ztitas absolute sūpta p nullū subz
diffinit. sz isto modo in p̃dicamētis q̃ztitas ꝓtinua diffi
nitur. Quātitas ꝓtinua ē illa cui⁹ partes copulāt ad ali
quem terminū cōez. q̃ztitas vo discreta. s. numerus: est
multitudo ex vnitatib⁹ aggregata. Ex qbus seqtur q̃ ac
cidentiū q̃dam eēntialiʒ icludūt sua suba ꝓnotāt ⁊ circū-
cernūt vt simitas ⁊ crispitudo. Quedā essentialiʒ icludūt
sua suba ꝓnotāt ⁊ nō circūcernūt: vt scia ⁊ figura. Que-
dā essentialiʒ icludūt sua suba. sz nō ꝓnotāt nec circūcer-
nūt: vt color sapor ⁊ odor. Quedā aūt nō essentialiʒ iclu-
dūt nec ꝓnotāt nec circūcernūt vt linea supficies corpus
Tēpus aūt qd̄ est q̃ztitas ꝓtinua icludit essentialiʒ suum
subm. s. motū vel mundū. nō tñ illud ꝓnotat nec circun-
cernit. Quātitas vo discreta ꝓnotat ⁊ circūcernit ⁊ essen
tialiter icludit subm. s. vnitates in qbus fundat numer⁹

Amplius q̃ nō de subiecto dicit alio quodaz vt ambulās ⁊ albū cū alterū quodā sit ambulās ⁊ albū. Substātia vo ⁊ quecūqz hoc aliqd significant nō alterū aliquid sunt quod vere sunt. que quidem igit nō de subiecto sunt per se dico. que vero de subiecto accidentia.

¶ Tertius modus dicēdi p se est q̃n aliqd non dr d subiecto. vt sor. ⁊ pla. ⁊ alia seorsum exñtia q̃ nō dicunt de subo aliquo cū nō habeāt partē subiectiuā neqz subz cui ihereant. Accñtia aūt qz hnt suba ihesionis ⁊ scde. sube. qz hnt suba p̃dicationis nō sunt p se. ¶ Notādū ꝑmo q̃ iste modus pseitatʒ hz quattuor expōnes. Prima expō ē lincoñ. dicētis q̃ p se duplr sumit. s. cōplexe ⁊ incōple xe. Primo mō triplr. vt in p̃ scdo ⁊ quarto. Incōplexe vo triplr. qz li p se aut excludit oēm cām. ⁊ sic deus ē p se aut mālem. ⁊ sic itelligētie sunt p se. aut modū essendi in alio. ⁊ sic sube pme. s. sor. ⁊ pla. sunt p se. dicitq̃ lincoñ. q̃ phūs p subam itelligit subam pmam p̃dicamēti sube qz oibus substat. ⁊ p quecūqz significant hoc aliqd itelli git deū ⁊ intelligētias. Ista expositio iponit supfluitatez phō in mō loqndi. qz cū tā deus q̃z q̃libet itelligentiaz fit hoc aliqd: nō oportebat dicere vt suba ⁊ q̃cunqz hoc aliqd significant. suffecisset eni dicere vt quecūqz significant hoc aliqd exquo sub illa vlī ꝓtinent deus ⁊ itelligē tie. Scda expositio ē sancti Tho. di. q̃. p. p subam itelli git genus ⁊ spēs p̃dicamenti sube. ⁊ p quecūqz significāt hoc aliqd subas pmas eiusdē p̃dicamenti. Hec rñsio est diminuta. qz nō solū de pmis substantijs verificat hoc aliqd. sed ēt de deo ⁊ intelligētijs. cū tā deus q̃z q̃libet i telligentiaz fit ens p se exñs. Tertia expō est Egi. di. q̃ phūs p subam ⁊ p quecūqz hoc aliqd significant intelli git solū subas pmas p̃dicamēti sube. qz solū ille sūt que

Nota pmus

substāt alijs oibus. ⁊ nō dicunt de subo aliquo. Iterus hec expō ē diminuta. qz ista ꝓiunctio et: dz oino ponere aliquā dr̃iam iter subam ⁊ quecunqz significant hoc aliqd. deinde vt dcm̄ est nō solū sube pme sunt p se ens. sed ēt deus ⁊ intelligētie. Quarta expositio di. q̃ tertij⁹ modus dicendi p se ē q̃n hoc verbū est ꝑm adiacens de termino subali indifferēter p̃dicatur vt sor. est. hō est. ita q̃ Arist. p subam itelligit genera ⁊ spēs p̃dicamēti sube de qbus dr̃ hoc verbū ē. ⁊ p quecūqz significant hoc aliqd intelligit idiuidua eiusdē p̃dicamenti de qbus ēt dr̃ hoc verbū est. Ista rñsio ēt stare nō pōt. qz cū oēs alie pseita tes sint respectu complexoz: hec dz eē respectu incōple xi. ⁊ in hoc ꝓueniūt lincoñ. Albertus. Egi. Thomas et oēs alij antiqui expositores. Deinde ista ppō. hō est. ⁊ q̃ libet talis signāda p̃dicamenti sube est in pmo mō. quia aut subordinant huic mētali hō est ens. aut isti. hō ē hō qz ꝑm phm̄ pmo phyerme. hoc verbū est significat quā dā cōpositionē quā sine extremis nō ē intelligere. si subordinat illi. hō est ens. pz q̃ ē in p̃ modo eēntialiʒ ⁊ p se. si aūt subordinat isti. hō est hō. itez ē in eodē modo p re ductionē exquo idē p̃dicat de seipso. ¶ Dicēdū igit iuxta doctrinā Arist. in p̃dicamētis q̃ dupler ē suba. s. pma ⁊ scda. Substātia pma ē illa q̃ significat hoc aliqd vt ali quis hō. aliqs equus. Scda substātia ē illa q̃ significat qualegd. i. aliquod cōe. vt hō aial. p subam igit intelli- git phūs subam scdam. s. genera ⁊ spēs p̃dicamēti sube. ⁊ p quecūqz significant hoc aliqd: itelligit subas pmas. siue subijciant accñtibus. vt sor. ⁊ pla. siue nō subijcian tur vt deus ⁊ itelligentie. nec ex hoc dz ꝓcludi subam se cūdam ptinere ad hūc modū. qz nō dicit phūs q̃ substā tia ⁊ quecūqz significant hoc aliqd sunt in tertio mō. sz q̃ suba ⁊ quecūqz significant hoc aliqd sūt entia q̃ vere sūt Ut̄ñ phūs dicit illud eē p se. qd̄ nō dr̃ de subiecto quodā alio. ⁊ exēplificat de ambulāte ⁊ albo q̃ illa nō sunt p se inuens talē rōnem. illa nō sunt p se q̃ nō sunt entia q̃ ve re sunt. sed ambulās ⁊ albū nō sunt entia q̃ vere sunt. er go ambulās ⁊ albū ñ sūt p se. minorē relinqt Arist. mani festā ex eo q̃ ābulās ⁊ albū st accñtia. Cōstatāt accñtia ñ eē entia q̃ vere sunt. sed tñ suba ⁊ quecūqz significāt hoc aliqd sunt q̃ vere sunt. pmo. n. phi. habet ex pcessu eius q̃ sola suba ē illud qd̄ vere ē. Accñs aūt ē illud qd̄ nō ve re ē. intelligēs p vere eē simplr eē. ⁊ p nō vere eē ꝑm qd̄ esse. qm̄ suba est ens simplr cū nō p̃supponat aliud ens. Accñs vo est ens ꝑm qd. qz p̃supponit aliud ens. s. subaz dicit eni Arist. 7°. metha. q̃ accñtis esse ē inesse. ⁊ q̃ acci dens nō est ens nisi qz entis. ¶ Scdo notādū ex lr̃a aris. in antep̃dicamētis. q̃ eoz q̃ sunt quedā dicunt de subo ⁊ nō sunt in subo. vt gña ⁊ spēs p̃dicamēti substātie. q̃dā dicunt de subo ⁊ sunt in subo. vt genera ⁊ spēs p̃dicamē toz accñtium. quedā sūt in subo ⁊ nō dicunt de subo. s. i diuidua p̃dicamentoz accñtium. q̃daz aūt nec sunt i sub iecto nec dicunt de subo. vt idiuidua p̃dicamēti sube. et hec sūt illa q̃ sunt in tertio mō dicēdi p se. qz sicut nō sūt in subo ita nō dicunt de subo quodā alio. ¶ Ex iste no tabili sequit p̃ q̃ dici de aliquo ē ꝓdicio vl̄ ꝓprietas vl̄is nō dici de aliquo ē ꝓprietas singularis. eē in aliq̃ ē ꝓpe tas accñtis. ⁊ nō eē in aliquo ē ꝓprietas sube. vnde dicit Boe. in p̃dicamētis q̃ nō eē in subo est descriptio sube. ⁊ esse in subo est descriptio accñtis. ¶ Scdo sequit q̃ du plex est subm. s. ihesionis ⁊ p̃dicationis. Subm inhesio nis ē illud qd̄ respicit formam subalem vel accñtalem: aut ꝓpriam passionē de subiecto forme substātialis. di- cit cōmen. pmo phi. ⁊ secūdo de aia q̃ illud est pma ma teria. De subiecto aūt forme accñtalis di. poz. accñs est qd̄ adest ⁊ abest p̃ter subiecti corruptionē. de subiecto vo ꝓpie passiōis Arist. fecit supra mētionē in ꝓhemio di. q̃ de subiecto opz p̃supponere qd ē ⁊ qz est. Subiectum aūt p̃dicationis ē idifferēter quodlibet inferius respectu supioris de quo dicit Arist. in aīpredicamētis. q̃n alter de altero p̃dicat. vt de subiecto quecūqz de eo qd̄ p̃dics

Nota scdm.

tur dicunt: oia ⁊ de subiecto dicunt. Intēdit ergo phūs
q̄ si aliqd est in subiecto aut de subiecto dī: illud non est
p se pseitate tertij modi. ¶ Tertio notandū q̄ accñs du
Mo^m tertius pliciter sumit. s. stricte ꝓ oi eo q̄ non est suba iuxta diui
sionem entis in subam ⁊ accñs assignatam a phō. 5° me
tha. ⁊ large ꝓ oi forma aduenīte enti in actu iuxta diffe
rentiā quā assignat Cōmen. 2° de aia inter formam sub
stantialem ⁊ accñtalem: dicens formā subalem aduenī-
re enti in potentia. ⁊ formaz accñtalem aduenire enti in
actu. sic ēt qualitas duplīr sumit. vz. stricte ꝓut distingui
tur ꝗ alia p̄dicamenta eo modo quo eā diffinit phūs in
p̄dica. di. Qualitas ē fm quā quales dicimur. Et large
ꝓ omni eo qd inest alicui vt forma eo mō quo dicit phūs
in p̄dicamentis. q̄ suba scda significat qualeqd. ⁊ poz i
vlibus q̄ dīa p̄dicat in quale. ⁊ cōmen. p̄ phi. q̄ trans-
mutatio subalis ē de qualitate in qualitatē. Ex istis seq
tur q̄ non solum forma accñtalis est accñs. sed ēt forma
subalis siue fuerit forma pticularis siue forma, vlis lar-
ge loquēdo de accñte quō loquit Arist. hic cū dicit q̄ q̄
cunqz dicunt de subo accñtia sunt. hō. n. ⁊ aial in cōi di
Mo^m q̄rtum cunt accñtia. q̄ sunt forme aduenīntes enti in actu. ad-
uenīūt eni sorti ⁊ pla. ⁊ alijs idiuiduis sub eis ꝓtentis q̄
sunt entia in actu. s. cōposita ex materia ⁊ forma ꝓ se exñ
tia. ¶ Quarto notandū q̄ quattuor sunt dīie inter hūc
modū ⁊ alios p̄cedentes. ¶ Prima dīia ē q̄ illi sūt mo
di cōplexi ⁊ iste est incōplexus. nam pseitas illoꝝ ē ordo
vnius ad alterū. s. subiecti ad passionem. aut diffiniti ad
diffōnem. pseitas aūt istius modi est solū habitudo per
se exñtie eiusdem ad seipm cū iste modus nō dicat nisi in
diuidua ꝓ se exñtia. ¶ Scda dīia ē q̄ duo ꝑmi modi sūt
modi p̄dicandi. iste aūt est modus essendi. qlibet enim ꝑ
morum duoꝝ dicit inherētiā p̄dicati ad subm. s. diffini-
tionis de diffinito ⁊ ꝓpric passionis de subo. hic aūt nul
lam inherentiā dicit sed tm ꝓ se exñtiam. ¶ Tertia dīia
est q̄ duo ꝑmi modi sunt diffinitiui. hic aūt excludit ra
tionē diffinitiuā. nam ꝑmus modus dat intelligere dif
finitionem sumptā a ꝑori. ⁊ scdus diffōnem sumptā a po
steriori. cum spēs non solū diffiniat ꝓ genus ⁊ dīiaz: sed
ēt ꝓ ꝓpriam passionē. hic aūt tertius modus cū sit soluz
singulariū nullā importat diffōnem eo q̄ singulariū nō
est diffinitio. 7°. metha. ¶ Quarta dīia est q̄ duo primi
modi dicūt cām materialē ⁊ formalē. hic aūt effectiuam
nam ꝑmus modus resoluit diffinitū in suā diffinitionez
⁊ partes ei^9. s̄z diffinitio ⁊ ꝓtes diffōnis sunt forme diffi
niti. q̄ ꝑmus modus dicit cām formalē. secūdus autem
modus resoluit passionē in subm suū. quodlz aūt subm
hz rationē materie. ergo scdus modus dicit cām mālem
sed tertius cū ipōrtet suppositū ꝓ se existēs dicit cām ef-
fectiuā. actiones. n. sunt suppositoꝝ inqt phūs p̄ de aia.
¶ Sz dubitat si tertius modus est modus incōplexus ⁊
alij ꝑores sunt cōpleri ꝓpter nō determinauit phūs pri
us de isto q̄z de alijs cū incōplexuz p̄cedat cōplexū tam
quo ad nos q̄z quo ad materiā. ¶ Rñdet q̄ ideo q̄ fm
cognitionē nostrā forma p̄cedit mām: ⁊ materia efficiēs
⁊ efficiēs finē. Sz iam dcm est q̄ ꝑmus modus ipōrtat
formā. ⁊ scdus materiā. ⁊ tertius efficiēs. ⁊ quartus finez
ergo hic ordo fuit necessarius: quo aūt ad naturā ꝓtigit
p̄rium. nā finis q̄ ē eā cārum tz ꝑmū locū. deinde effici
ens p̄cedit formā. ⁊ forma mām. ¶ Cōtra p̄dicta ar. ⁊ p̄
q̄ suba scda est ꝓ se. q̄ hō ē ꝓ se ⁊ aial est ꝓ se. cum hō, vt
hō sit ꝓ se existēs. ⁊ aial vt aial sit ꝓ se exñs. nihil. n. ē hō
vel aial qd nō ꝓ se existat. ꝓstat aūt oē illud eē ꝓ se qd ē ꝓ
se exñs sic q̄ nō ē pars alteri^9. ¶ Scdo ar. q̄ accñtia sūt
ꝓ se. q̄ omne illud qd nō p̄dicat de subo aliquo ē ꝓ se. s̄z
accñtia indiuidualia nō p̄dicant de subo. q̄ pz ꝓna cū mi
nori ꝓ Arist. in antep̄dicamētis di: q̄ aliq̄ sunt in subo ⁊
nō dicunt de subo. ¶ Tertio ar. q̄ nō q̄cunqz significāt
hoc aliqd sūt ꝓ se. ⁊ due medietates ignis significāt hoc
aliqd ⁊ ille nō sunt ꝓ se. q̄ nō ꝓ se existūt ergo. maior de
claratur ponendo q̄ iste due medietates sint. a. ⁊. b. isto
posito de illis p̄dicat ꝓ se generalissimū p̄dicamēti sube
sicut ⁊ ista spēs ignis. q̄. a. ⁊. b. sūt ꝓ se in p̄dicamēto sub
stātie ⁊ nō sūt sube scdo. igit sunt sube ꝑme. s̄z suba ꝑma
significat hoc aliqd ꝓ phm in p̄dica. q̄. a. ⁊. b. significāt
hoc aliqd. ¶ Quarto ar. q̄ nulla suba ꝑma ē ꝓ se. q̄ ois
subā ꝑ^a dī de aliq̄ subiecto. q̄ nō ē ꝓ se. pz ꝓna ꝓ diffōnez
datā a phō. ⁊ añs ꝓbat q̄ gen^9 ē in spē ⁊ spēs in gñe fm
phm. 4°. phi. q̄ ꝓ idē spēs ē in idiuiduo. ⁊ idiuiduū ē i spē
q̄ sicut idiuiduū ē subm spēi ita spēs ē subm idiuidui. sed
hec ē vera. hō ē sor. q̄ substātia ꝑ^a dī de suo subo. ¶ Ad
ꝑmū, dī q̄ hō vt hō. ⁊ aial vt aial nō ē ꝓ se exñs cū quod-
libet tale s̄z q̄ huiusmodi sit vlē. s̄z hō vt aliqs hō. ⁊ aial
vt aliqd aial est ꝓ se exñs. q̄ ꝓ se existere nō ꝓpetit vlī fm
q̄ hmōi. s̄z cōpetit singulari rōne cui^9 trāsferī ad vlē. si-
cut enim passiones vlium cōicant singularibus: ita pas
siones singularium cōicant vlibus licet non oēs nec in
eodē mō. nec sequit ꝓ se existere ē modus p̄dicamēti sube
q̄ ꝓpetit oibus q̄ sūt in p̄dicamēto sube. dī. n. eē modus
illi^9 p̄dicamēti nō q̄ oib^9 ꝓpetat q̄ sunt in p̄dicamēto il-
lo. s̄z q̄ nulli cōpetit nisi illi p̄dicamēto. ¶ Añ ē aduertē
dū q̄ p̄dicamētū sube hz duos modos. vnū positiuū q̄ ē
ꝓ se existere: ⁊ hic nō ꝓpetit cuilz i p̄dicamēto isto ꝓtento
hz ēt aliū negatiuū q̄ ē nō eē in subō. ⁊ hic competit cuilz
sube. iō si ꝓ se eē sumit eē positiue. sic nō ꝓpetit adequa-
te p̄dicamēto sube: si aūt negatiue bñ ꝓpetit illi adequa-
te. vt dcm ē. Et si arguit d forma subāli q̄ ē in subo. dica
tur q̄ ē in subo i potētia. nō aūt in subo in actu de q̄ itel-
ligit hic iurta doctrinā Boe. di. in p̄di. q̄ dscriptio sube
ē nō eē in subo. ¶ Ad z^m dī q̄ cū Arist. asserit illud eē ꝓ
se qd nō dī de subo aliquo itelligit vtrūqz subm. s. tā p̄-
dicationis q̄z ihesionis sic q̄ illud dī ꝓ se qd nō dicit de
subō aliq̄ qd sit sua pars subiectiua nec de subō aliq̄ cui f
hereat: ita q̄ ꝑ lati^9 sumit subm q̄z in p̄dicamētis cū di
cit phūs accñtia idiuidualia eē in subō ⁊ nō dici d subo.
Et si arguit de ambulāte ⁊ de albo ⁊ currente q̄ ista sūt
accñtia ⁊ ꝓ se existunt. q̄ ipossibile ē aliquod currēs esse
aut ambulās esse qd non ꝓ se existat. Rñdetur q̄ ista vt
accñtia sunt nō ꝓse existūt. si aūt aliquo mō dicunt ꝓ se
existere hoc ē rōne sube ꝑme in q̄ fundant ihesiue deam
bulatio ⁊ cursus. ¶ Ad 3^m rñdet q̄. p. non dixit oia eē ꝓ
se q̄ significant hoc aliqd. s̄z voluit oia illa esse ꝓ se q̄ non
dicunt de subō aliquo sicut sunt sube ꝑme. ¶ Et si ar. si
a. ⁊ b. nō dicunt de subiecto aliquo cū nō habeāt subm
inhesionis nec p̄dicationis. q̄ a. ⁊ b. sunt ꝓ se. ¶ Rñdet
q̄ nō dici de subiecto est q̄dam passio cōpetēs alicui rō
ne sui. s. toti. ⁊ alicui rōne alterius. s. parti q̄z titatiue. si-
cut eē in loco cōpetit toti fm se ⁊ parti ꝓ accñs fm Arist.
4°. phi. Intelligit q̄ phūs ꝓ aliquid nō dici de aliq̄ illud
cui cōpetit fm se nō dici de aliquo. a. vo ⁊ b. si nō dicūt
de aliq̄ subiecto: hoc ē rōne toti^9. ⁊ nō rōne sui. totus. n.
ignis fm se nō dī de subiecto aliq̄. partes aūt rōne toti^9
ēt nō dicunt d subō alio. ¶ Ad 4^m negat ꝓna. spēs ē in f
diuiduo ⁊ ecōuerso. igit sicut idiuiduum ē subm spēi ita
ecōuerso. q̄ indiuiduū ē in spē eo modo quo ꝑs subiecti
na ē in suo toto in mō. ⁊ spēs ē in idiuiduo tanq̄z forma
in subiecto. ⁊ tanq̄z pars essentialis ci^9. sic aūt nō pōt eē
aliqd subiectū alteri^9 ⁊ ecōtra. nō qdem subm ihesionis.
q̄ eni a. recipiat b. ⁊ b. recipiat a. iplicat ꝗdictionem nō
ēt subm p̄dicationis. nā q̄ a. sit cōius b. ⁊ b. cōius a. est
ipossibile. ¶ Et si ar. sic. subm ē de quo aliqd dī ꝓ ꝑor.
sed de hoie dī sor. ergo hō ē subm respectu sortis. Rñ-
detur ꝓcedendo q̄ hō est subm ꝑoristicum respectu sor.
tm non est subiectuz posterioristicum respectu eiusdē sor-
tis. concedit ēt q̄ homo ē subm ꝓpositionis respectu sor
tis. sed non ē subm essentialis p̄dicationis cuiusmodi re
perit in ordine p̄dicamētali. ¶ Dubiū vnū occurrit cir-
ca dicta. vtrū in hoc tertio mō reperiant aliqua reducti
ne sicut in alijs modis. ¶ Rñdetur q̄ sicut totuz ⁊ pars
sunt eiusdem spēi spālissime. lz non eodē modo. q̄ sor. ē
homo ⁊ nō aliqua eius pars, sed tm hois. ita sor. ⁊ quels

eius pars siue fuerit q̃ntitatiua siue q̃litatiua sũt eiusdẽ modi. lꝫ dissimiliter qꝫ sor. ẽ in recto. ⁊ quelibet eius ps i obliquo. lꝫ enim nulla pars sortis sit p se exñs sicut sor. tñ q̃libet pars sortis ẽ p se exñtis. i. alicui⁹ qd ẽ p se exñs.

Ite alio modo q̃ qdem ꝓpter ipm iest vnicui qꝫ per se. quod vo nõ ꝓpter ipꝫ accidens est. vt si ambulante corruscat accidẽs est. Nõ enim ꝓpter id quod ambulat corruscauit. sed quod accidens dicimus hoc esse. Si vo ꝓpter ipsum per se ẽ. vt si aliquid interfectum interijt ꝑm interfectionẽ. qm ꝓpter id quod interfectum est interijt. sed nõ quod accidat interfectum interire.

¶ Quartus modus dicendi p se ẽ qñ subm exprimit propriam cãm p̃dicati. vt interfect⁹ interijt ꝑm interẽptionẽ aut ꝑm strãgulationẽ vt inuit cõmen. interemptio. n. seu strãgulatio fuit ꝓpria cã iteritus. iõ illa ꝓpõ ẽ p se. interemptus seu strãgulat⁹ interijt. Qñ aũt subm nõ exprimit propriam cãm p̃dicati nec ipm ẽ p se cã p̃dicati talis ꝓpõ est p accñs. vt si aliquo ambulante corruscauit accñs ẽ. non enim ꝓpter hoc qd ambulat corruscauit. qꝫ ambulatio nõ est ꝓpria cã nec cã p se corruscationis. ¶ Notãdũ primo ꝑm phm. 5°. metha. ca. de p se. q̃ cã ⁊ p se equalia sũt. ergo quot modis dr cã tot modis dicit p se. sꝫ quattuor sũt genera cãrum. q̃ quattuor sunt gña perseitatũ quorꝫ vnũ dꝫ dicere cãm formalẽ. aliud mãlem. aliud efficientem. ⁊ aliud finalẽ. Quãobrẽ Aris. ponit quattuor modos dicendi p se iuxta numerũ quattuor cãrum quorꝫ duo ꝓmi dicũt cãs itrinsecas ⁊ duo vltimi cãs extrinsecas. Primus nãq̃ ⁊ scds modus pñt ꝓsiderari ꝑm habitudinem cõpositionis aut resolõnis. Si ꝓsiderant p habitudinẽ cõpositionis sic nõ dicũt nisi cãm formalẽ. qꝫ p̃dicatũ ꝓmi modi ẽ diffinitio vel pars diffõnis aut totũ in modũ subi q̃ oia dicũt formã. Predicatũ aũt scdi modi ẽ passio eiusdẽ subi q̃ et dicit formã cũ recipiat in subo suo vt forma. Si aũt ꝓsiderant p habitudinẽ resolõnis. s. resolũdo posteri⁹ in suũ ꝓus ⁊ effectũ in cãm. sic ꝓmus modus dicit cãm formalẽ. ⁊ scds materialem eo q̃ subm resoluit in diffõnem. ⁊ partes ei⁹ tanq̃ꝫ in formã. ⁊ passio resoluit in subm tanq̃ꝫ in materiã. Terti⁹ vo modus cũ dicat subãm p se exñtem cui ꝓprie cõpetit agere ꝓportat habitudinẽ cãe efficiẽtis nõ vt dicit actũ: sꝫ habituꝫ tm. partes enim ⁊ accñtia suppositorꝫ non dicunt agere nisi rõne illorꝫ. nec et vlia p se agũt. qꝫ hõ nõ generat nec generat p se vt dicit phs p de gñatione. ⁊ in phemio. metha. sꝫ sor. ⁊ pla. vñ p de aia hr q̃ actiones sunt suppositorꝫ. Quartus modus sumit p cõparationẽ ad cãm finalẽ. ⁊ qꝫ finis ẽ effectus agẽtis necesse ẽ hũc modũ exprimere ambas cãs. vꝫ. finalẽ ꝓncipali⁹ ⁊ effectiuã ex ꝓsequẽti necessitatã a fine ad ꝓductionẽ eiusdẽ finis. Qñ qñ aliquid euenit cui⁹ cã nõ ordinat ad illud ⁊ qd ẽ ꝓter intẽtionem cãe dꝫ p accñs. vt si me ambulãte corruscauit hoc fuit p accñs. qꝫ ambulatio illa nõ ordinabat ad corruscationẽ ⁊ si fodiẽs in terra vt faciat sepulchrũ inuenit thesauruꝫ. hoc fuit p accñs. qꝫ ꝓter intẽtionẽ cãe. sed si qs dcapitet aliquẽ vel strãgulet ipm si ex hoc sequtur iteritus ei⁹ nõ ẽ p accidẽs. qꝫ decollatio ⁊ strãgulatio p se ordinantur ad mortẽ. si q̃ interfectus interijt ꝓpter interfectionẽ vel strangulationẽ aut ꝓpter aliud gen⁹ mortis nõ ẽ illud p accidẽs sed p se. ⁊ istud p se diuidit ꝗ fortunã ⁊ casuꝫ q̃ agũt effectus nõ intẽtos. cã aũt p se agit effectuꝫ intentũ. ⁊ qꝫ qd intendit a cã efficiente ẽ finis opꝫ q̃ ad intẽtionẽ agẽtis ꝓcurrat tam cã efficiẽs q̃ agit q̃ꝫ cã finalis quã intendit ⁊ ꝓpter quã agit. ¶ Scdo notãdũ ex doctrina Arist. z°. phi. q̃ duplex ẽ cã ⁊ effectus. s. ꝑm actũ ⁊ ꝑm potẽtiã. Causa ꝑm actũ ẽ illa q̃ dicit respectuꝫ actualẽ ad effectũ vt edificans ⁊ medicans. Cã ꝑm potentiã ẽ illa q̃ dicit respectum potentialẽ seu aptitudinẽ ad effectum vt edificator ⁊ medicus. aliqs. n. ẽ edificator q̃ nõ edificat. ⁊ aliqs ẽ medicus qui nõ medet. nullus tñ ẽ medicans vel edificans qn ille actualiter operet. Item effect⁹ ꝑm actũ ẽ ille q̃ hꝫ respectũ actualem ad suam cãm vt domũ fieri et egrum sanari. Effectus aũt ꝑm potentiã ẽ ille qui hꝫ respectũ potẽtialeꝫ aut aptitudinalẽ ad cãm suã vt sanitas vel sanitatiuũ aut sanabile. ⁊ domus aut domificatiuuꝫ aut domificabile. cũ aliqua sanitas vel domus nõ sit in fieri. Quãdo ergo cã in actu vel in potentia ꝓiungit effectui in actu facit ꝓpõnem quarti modi vt edificator edificat medicans sanat. Quãdo aũt cã ꝓiungit effectui aptitudinali siue illa cã accipiat ꝑm actum siue ꝑm potentiã facit ꝓpõnem scdi modi vt medicus ẽ sanatiuus ⁊ edificans ẽ edificatiuus. nã cuiuslibet istarum subm reducit in hoiem cũ sit passio eius. sed q̃libet istarũ ẽ in secundo modo hõ ẽ edificatiuus. hõ ẽ sanatiuus essentialiter ⁊ p se cũ p̃dicatum sit accñs subiecti ponibilis in diffõne eius. q̃ iste due sunt in eodem mõ p reductionẽ. ⁊ hic sumunt stricte sanatiuũ ⁊ edificatiuũ vt dicunt respectũ ad artes sanandi vel edificandi. ¶ Tertio notãdum q̃ aliquid cõ in quarto modo dicendi p se ꝓtingit duplr. s. essentialr ⁊ reductiue. Illa ꝓpositio ẽ essentialr in quarto mõ cuius subm exprimit ꝓpriam cãm p̃dicati vt ꝓcũ est. vꝫ. medic⁹ sanat. edificator edificat. statuifica facit statuã. egrotans morit. Illa aũt ꝓpositio ẽ in quarto mõ p reductionem cui⁹ subm est cã effectiua p̃dicati vel ecõtra. ⁊ nõ exprimũt ambe cause. ⁊ hoc põt quadruplr cõ. ¶ Primo q̃dem illa ꝓpõ ẽ in quarto modo p reductionẽ cui⁹ p̃dicatum exprimit ꝓpriaꝫ cãm subi: vt edificans ẽ edificator aut edificiũ vel edificatio ẽ ab edificatore. quelibet enim illarũ ẽ in hoc quarto modo p reductionẽ ꝓuertẽdo simpliciter. ¶ Scdo illa ꝓpõ ẽ in quarto modo p reductionem qñ cã particularis ꝓiungit effectui vli vel econtra. vt edificator facit domũ istã: aut iste edificator facit domum. q̃libet enim istarꝫ ẽ in hoc modo p reductionẽ reducẽdo singulare in vle. dicit enim Arist. z°. phi. q̃ cã vlis ẽ cõparanda effectui vli. vt statuifica facit statuã. ⁊ causa pticularis effectui particulari vt hic statuifica fac hãc statuã. ¶ Tertio illa ꝓpõ ẽ reductiue in hoc mõ in q̃ exp̃mitur tm alterũ genus cãe. vt hõ ridet. color vr. cuiuslibet enim istarꝫ subm ẽ p se cã p̃dicati in genere cãe efficiẽtis nõ exp̃mens cãm finalem. ⁊ sũt in hoc mõ reductiue reducẽdo eas ad istas. risibile ridet. visibile vr. in q̃bus ia exprimunt ambe cãe. Item iste ꝓpõnes oculus videt auditus audit: sunt et reductiue in hoc mõ: qꝫ non exprimũt nisi cãm finalem ⁊ reducunt ad istas. visibile imutat oculum. ⁊ audibile auditũ. q̃ sunt in hoc quarto mõ essentialiter ⁊ p se. ¶ Quarto illa ꝓpõ est reductiue in hoc q̃rto modo qñ p̃dicatum ẽ passio negatiua subi nullã cãm ꝓnotantis: vt homo morit. luna eclipsat. q̃libet. n. istarum demõstrabilis ẽ. q̃ q̃libet istarum ẽ p se. ⁊ nõ videt nisi in hoc quarto modo ꝓsideranti ꝓditiones aliorꝫ modorum. reducunt aũt ad istas. s. hõ distẽperatus in qualitatibus ꝓmis morit. ⁊ luna opposita terre ⁊ soli eclipsat distemperamẽtũ eni qualitatũ ꝓmarum in hoie: ẽ cã ꝓpria mortis: ⁊ finaliter ꝓpter illã. sicut et iterpositio terre inter solẽ ⁊ lunam ẽ ꝓpria cã effectiua eclipsis ⁊ finalr ꝓpter illam. ¶ Quarto notandũ q̃ cũ ꝓprium sumat q̃druplicitẽr vt patuit: q̃libet illorꝫ modorꝫ facit scdm modum. dicendi p se si accipiat vt dicit aptitudinẽ vel habitum. si tm aũt dicit actum est in quarto modo. vt hõ medicat. homo eanescit. homo ẽ ambulans. homo ẽ bipes homo ridet: hec oia sunt in hoc modo: reductiue tamẽ. nam cum homo sit cã per se oium istorꝫ. sequit q̃ iste ꝓpositiones sunt p se. ⁊ qꝫ in hoie reperit cã ꝓpria omniũ harum passionum: assignata illa cã ꝓpria habebit ꝓpositio huiusmodi essentialr ⁊ p se. qua habita cessabit ois questio. vt asserit Arist. z°. phi. vi. q̃ omnis qõ ẽ resoluẽda ad suam cãm ꝓpriam ⁊ imediatam: vt ꝓpter qd sortes facit domum. qꝫ ipe ẽ homo. ⁊ quare homo facit domum. qꝫ ipe ẽ domificator. ⁊ quare domificator fac domum. qꝫ hꝫ artem domificandi. ⁊ sic cessat ois questio.

Ro^m primus

Ro^m primus

Ro^m scdm.

Ro^m tertius

Ro^m q̃rtus.

qr nõ habet alia cã ppria ⁊ imediata. ¶ Ex pdictis seqtur primo qꝫ iste sunt p accidens. Policretus facit statuã album edificat. qꝛ accidit policreto qꝫ sit faciens statuas ⁊ accidit faciẽti statuã qꝫ sit policretus. Sili accidit albo qꝫ edificet sicut accidit edificanti qꝫ sit albus. albedo enim nõ est cã edificij neqꝫ includit cãm illius. sed ẽ cõiuncta domificatori in quo ẽ cã ppria ⁊ p se dom⁹ vt est in fieri hec aũt sinialiter ponit Arist. 2°. phi. ¶ Scdo sequitur qꝫ p positio quarti modi essentialis ⁊ p se ẽ demõstrabilis. qd est ꝗ multos dicẽtes quãlibet talẽ esse imediatã imediatione cause. nam ex quo neqꝫ edificator neqꝫ edificans ẽ ppria ⁊ imediata cã edificationis: sed illã exprimit: poterit demonstrari quelibet illarũ edificator edificat edificans edificat: p cãm imediatã quã Arist. assignauit hoc modo. omne hãs artem edificandi in actu edificat. sꝫ taꝫ edificator qꝫ edificans hãt artem edificandi in actu. ergo tã edificator qꝫ edificans edificat actu itelligẽdo p artem in actu artẽ applicatam ad opus. dicit. n. Arist. 2°. phi. qꝫ lꝫ cã ⁊ effect⁹ in potẽtia nõ semp simul sunt. tñ cã ⁊ effectus in actu semp simul sunt. sic qꝫ posita cã ponit effectus. ⁊ ecõtra remota cã remouet effectus ⁊ ecõtra.

Du^m primus ¶ Primũ dubiũ ppter qd phũs primo ⁊ scdo modo non attribuit duos modos dicẽdi p accñs sicut tertio ⁊ q̃rto. Rñdetur qꝫ illud ꝓtingit plurib⁹ rõnibus. Quarũ prima ẽ. qꝛ primus ⁊ scds modus dicũt cãm formalẽ ⁊ materialem ex qbus fit vnũ. ¶ Scda rõ qꝛ primus modus dic formam essentialẽ ⁊ secũdus formã accñtalem. Cõstat autẽ formã substalem ⁊ accñtalem hãre eũdem modũ essendi et inherẽdi. ideo illis solũ cõpetit vnus modus dicẽdi p accidens. ¶ Tertia rõ qꝛ secũdus modus reducit ad primũ vt patuit sicut passio ad subiectũ ⁊ subiectũ ad diffõnez. ¶ Quarta rõ est qꝛ primus modus iportat diffinitionem datã a pori. ⁊ secundus diffinitionẽ datã a posteriori. eõ stat aũt ambas diffinitiones competere eidez diffinito.

Du^m scdm. ¶ Scdm dubiũ. vtruꝫ omnes quattuor modi sint modi dicendi p se. Et videt qꝫ nõ qꝛ tertius modus ẽ incõplexus quo nihil de aliquo dr. Rñdetur cõiter negatiue qꝫ nõ. sed qꝫ tñ duo primi modi sunt dicẽdi p se. ⁊ terti⁹ essendi. ⁊ quartus causandi. Sed illud non videt rõnabiliter dictũ. qꝛ lꝫ sor. de nullo alio dicat. tñ sor. dicit p se sicut dicit p se existere. Quartus modus ẽt ẽ modus dicẽdi p se. ex quo iportat inherentiã pdicati ad subm. Ideo ẽ dicendũ qꝫ omnes sunt modi dicendi p se. sꝫ diuersimode. qꝛ duo primi sunt modi pdicandi. Tertius aũt est modus essendi. Quartus ẽ modus causandi cũ exprimat cã vel effectus in actu.

Du^m tertiuꝫ ¶ Tertiũ dubiũ. vtrũ plures sint modi dicendi p se q̃ꝫ notati. ⁊ videt qꝫ sic. qꝛ forma ẽ p se i materia ⁊ in cõposito. ⁊ nõ apparet in quo modo vel in qb⁹ modis sint ille pseitates. ⁊ idẽ videt de istis. graue mouetur deorsum. leue mouet sursum. nulla enim istarũ est in primo modo cũ pdicatum nõ sit de qdditate subi. nec i secundo modo cũ subiectũ nõ diffiniat pdicatuꝫ. mot⁹ enim deorsuꝫ ⁊ sursum diffinit p actum mobilis inq̃tuꝫ mobile sursum vel deorsum ⁊ nõ p graue aut leue. vt colligitur ex determinatione phi. 3°. phi. nõ ẽt sũt in quarto modo. qꝛ subm exprimit cãm subiectiuã pdicati ⁊ nõ effectiuam. ¶ Dicendũ qꝫ illa ppositio. forma ẽ in materia. ẽ i primo modo dicendi p se. ex quo predicatũ ponit in diffinitione subiecti data a priori. Hec aũt forma est in cõposito ex quo subm ponit in diffinitione pdicati: ⁊ illud pdicatum nõ ẽ accñs subi ẽ in primo modo reductiue p ꝗuersionẽ simplicem. ⁊ ita dicat de illa. cõpositũ fit ex materia ⁊ forma qꝫ ẽ in primo modo ex quo pdicatum ẽ de qdditate subi. Itẽ ille ppõnes. graue mouet deorsuꝫ. leue mouet sursum. in quarto mõ. qꝛ subm exprimit ppriã cãꝫ predicati. s. effectiuã cũ grauitas sit ppria ⁊ imediata cã motus deorsum ⁊ leuitas mot⁹ sursuꝫ. neqꝫ opꝫ qꝫ semp operatio agentis sit opatio transiẽs. qꝛ iste. s. music⁹ cantat. saltator saltat sunt in quarto mõ. ⁊ tñ opatio non est trãsiens. quia cantus est in musico. ⁊ saltus in saltatore

¶ Quartum dubiũ vtrũ quelibet ppõ necessaria sit p se. Du^m q̃rtuꝫ ⁊ videt qꝫ sic. qꝛ cuiuslibet ppõnis per accñs vtrũqꝫ extremũ ẽ ab altero sepabile. sed nulli⁹ ppõnis necessarie extrema sunt inuicẽ sepabilia. aliter enim illa nõ essent necessaria. Rñdetur qꝫ multe sunt ppõnes necessarie q̃ nõ sunt p se vt omne aial est coloratũ. adã fuit albus. aliqs hõ pot currere. si homo currit risibile currit cũ nõ habeant aliquã conditionẽ modoꝝ p se. Ecõtra quedã sunt ppositiones absolute ꝓtingentes q̃ tñ sunt p se vt ignis calefacit. ⁊ aqua ifrigidat. que dicunt eẽ in quarto modo rõne istarũ. calidũ calefacit. frigidũ frigefacit q̃ sũt ẽentialiter ⁊ p se in eodẽ modo. ⁊ lꝫ ppositionũ necessariarũ extrema nõ sint sepabilia ꝑm esse. tñ sunt sepabilia ꝑꝫ rõnem. cũ illarum noiatarum rõ vnius extremi sit oino separata a rõne alterius extremi: vt pꝫ iductiue. ¶ Contra pdicta ar. ⁊ primo qꝫ aliqua est ppõ cuius subm exprimit ppriã cãm effectiuã pdicati que tñ nõ ẽ in hoc mõ. naꝫ hec ppositio. oẽ aial rõnale est disciplinabile est in scdo ⁊ nõ in quarto mõ. ⁊ tñ subm exprimit ppriaꝫ cãm pdicati cũ diffinitio subi sit ppria ⁊ imediata cã effectiua prime passionis. ¶ Scdo ar. qꝫ hec. s. edificator edificat. sit in scdo mõ. qꝛ subꝫ ponit in diffinitione pdicati eo qꝫ edificatio est actus edificatoris ⁊ edificabilis inq̃tum huiusmodi vt colligit a phũ. 3°. phi. diffiniẽte motũ p esse actũ imperfecti ⁊ mobilis inq̃tum huiusmodi. Ex eodẽ fundamẽto ar. qꝫ ista ẽ in primo modo. edificatio ẽ ab edificatore exq̃ pdicatum ponit in diffõne subi. ¶ Tertio arg. qꝫ illa nõ ẽ in quarto mõ. hõ ridet. qꝛ accidit hoi ridere sicut accidit homini currere vel ambulare. q̃ illa ẽ p accidẽs. Ex eodem motiuo ar. qꝫ ista sit p accidens hõ edificat. accidit enim hoi edificare ex quo aliqs homo edificat. ⁊ aliqs homo nõ. sic. n. arguit phũs scdo phi. p bans hoiem esse per accidens causam statue. qꝛ accidit homini qꝫ faciat statuam ⁊ accidit facienti statuam qꝫ sit homo. ¶ Quarto ar. qꝫ domificator est per accidens causa domus. qꝛ hoc album est per accñs cã domus. ⁊ hoc album est domificator: igit domificator ẽ p accñs cã domus. pꝫ ꝓna cũ toto ãcedẽte dato qꝫ idẽ hõ sit albus ⁊ domificator. Itẽ si iste domificator est p se cã domus. ⁊ iste domificator ẽ albus. ergo albũ est p se cã domus. ꝓsequẽs ẽ ꝓta intẽtionẽ phi tã hic q̃ꝫ in scdo phi. ⁊ pꝫ ꝓnia. qꝛ si medium fuerit hoc aliqd necesse ẽ extrema ꝓiungi inqt Arist. primo prior. ¶ Ad primum dr qꝫ lꝫ subm illius. omne aial rõnale ẽ disciplinabile sit ppria cã effectiua pdicati non tñ est in quarto mõ. qꝛ dꝫ eẽ cã effectiua in actu ⁊ non in habitu vt dcm est. Ideo hec. edificator ẽ edificatiuus nõ ẽ in quarto mõ sꝫ in scdo modo. qꝛ nõ exprimit cãm i actu nec effectũ in actu. sed tñ ꝑm aptitudinẽ. Hec aũt edificator edificat dicit cãm effectiuã habentẽ actualeꝫ respectum ad effectũ suũ. ⁊ ita dicat de pterito ⁊ futuro vt edificator edificabit. edificator edificauit. ignis calefecit. ignis calefaciet. ⁊ ita locutus est phũs cũ dixit interemptus iterijt ꝑm interẽptionem. ¶ Ad scdm dr primo qꝫ nõ sufficit ad scdm modũ subm poni in diffinitione pdicati. qꝛ tũc hec esset in secũdo modo. aial est homo. sed opꝫ pdicatum esse accñs subi in pdicatione directa. nunc aũt neqꝫ edificatio neqꝫ edificiũ est accidẽs edificatoris. Secũdo dr qꝫ subm ponibile in diffõne sui accidẽtis ad hoc qꝫ faciat ppõnem secundi modi non dꝫ habere respectũ actualem. sed habitualẽ eo modo quo dcm est risibile eẽ hoiem habilem ad ridendũ. ⁊ risibilitatẽ esse habilitatẽ hois ad ridendũ. cum aũt edificatio diffinit p edificatorem ponit in tali diffõne actus ⁊ nõ habilitas. ⁊ hoc excludit scdm modũ ⁊ constituit quartũ. ¶ Ad tertiũ dicit qꝫ lꝫ hoi accidat ridere. non tñ risui accidit eẽ in hoie. qꝫ ⁊ si subm non determinat sibi hanc passionẽ. tñ hec passio determinat sibi illud subm. nec est simile de illis. hõ currit. homo ambulat. sic vt qꝛ accidit homini qꝫ currat vel ambulet. ita accidit cursui ⁊ ambulationi qꝫ sit in homine. Consequẽter negat ista ꝓnia. accidit hoi edificare.

igit talis est p accidens. homo edificat. qr econtra non accidit edificationi q sit ab hoie. ¶ Et ad phm rñdetur q opatio statue aut domus pōt ꝓsiderari vt est ab arte: vel ab alia virtute. Si pmo modo nō accidit faciēti statuam q sit hō sicut non accidit medico vel musico eē hominē. Si secdo modo ꝓcedat quālibet illarū esse p accns ⁊ hec potuit fuisse intētio Arist. Item talium ppositionuz subiecta possunt cōparari ad pdicata ⁊ ecōtra. Si cōparant pdicata subiectis idubie ille ppositiones sunt p se. Si aūt comparant subiecta pdicatis sic tales sunt p accidens. ⁊ hec indubie ē intētio phi. ⁊ sic itelligendus ē ille modus loquendi q illa aial ē homo ē p accns ratione subi. ⁊ p se rōne pdicati. ¶ Ad quartū dī negando quālz istarum ꝓsequentiarū. qr lz in alijs terminis modalibus ⁊ maxime ꝓcernentib⁹ actū mentis ex vna de sensu diuiso: ⁊ alia de inesse: sequat ppō de sensu diuiso. qr bñ sequtur hoc scis currere. ⁊ hoc ē homo. ergo hoiem scis currere. hoc verū est esse hoiem. ⁊ hoc ē album. ergo albuz verū est eē hoiem. non tñ seqtur cū his terminis p se ⁊ p accidens. qr nō solum faciunt ppōnes de sensu cōposito vel diuiso. sz ēt specificant rōnes terminoꝝ quos determinat. Hec enim edificator p se edificat nō solū ipoꝝtat pdicatum p se inesse subo. aut pdicatum p se eē a subiecto. sz ēt q edificator pm q huiusmodi edificet. iō hec ē falsa. homo p se edificat. sicut ista. hō p se est medicus. qr ⁊ si edificare, aut esse medicū p se inest homini non tamē hō vt homo: ē medicus vel edificat. qr tunc cuilibet hoi necessario inessent tales passiones. nec ē incōueniēs aliquā talē esse falsam de sensu diuiso. ⁊ suā de sensu cōposito esse verā. ¶ Dicēdum igit hāc ꝓñtiam nō valere hoc albū p accidens edificat. ⁊ hoc albū ē edificator. igitur edificator p accns edificat. qr ar. a suppositione pſonali ad suppositionē simplicem eo q si edificator in añte supponit pſonaliter ⁊ in ꝓsequēte simplr rōne modi. sic ēt non seqtur iste edificator p se edificat. ⁊ iste edificator ē albus. igit album p se edificat ppter eādem cām. sed p me ꝓñtie minor debuit eē hec. hoc albū p se ē edificator ⁊ secde ista. hic edificator ē p se albus quarū quelz ē falsa ¶ Intelligendū q iste modus arguēdi nō est vtis. qr nō sequit in terminis essentialr ordinatis. hoc ē p se corruptibile. ⁊ hoc est p se hō. ergo homo ē p se corruptibilis demonstrādo sortē. ⁊ hoc ideo qr arguit occulte ex quatuor terminis eo q in maiori li p se specificat rōnem materie ⁊ in minori rōnem forme. sor. enim rōne materie ē corruptibilis ⁊ rōne forme est homo.

Que ergo dicunt in simplr scibilibus per se sic sunt sicut iesse pdicantibus aut iesse ppter ipsa que sunt ex necessitate. Non enim contingūt nō inesse aut simpliciter aut opposita vt linee aut rectum aut obliquū ⁊ numero aut impar aut par. Est enim ꝓrium aut priuatio aut contradictio i eodem genere vt par aut ipar i numeris ꝑm q ꝓ se quitur. quare si necesse est affirmare aut negare necesse ē ⁊ que sunt per se inesse. De omni igitur ⁊ per se determinatum sit hoc modo.

9.3.a tertij capituli.

¶ Ulisis modis dicendi per se Arist. declarat tertiam cōclusionem huius capituli que ē hec. Omnis demonstratio ē ex premissis p se. pbatur. cuiuslibet demonstrationis ꝓclusio est per se. ergo cuiuslibet demonstrationis p misse sunt p se. pz ꝓñia. qr id qd est p se nō demonstratur p illud qd est p accns. añs est notum. qr cuiuslibet dmōstrationis ꝓclō est in secdo aut in quarto mō dicendi p se vñ phūs in lra dicit q simpliciter scibilia sūt p se aut sic pdicātib⁹ aut sic iesse inesse ppter ipa q sūt ex necitate. i. ppō secdi modi. ⁊ ppositio qrti modi sunt ppōnes seu cōclusiones simplr scibiles. Unde p inesse pdicantib⁹ Ari. intelligit secdm modū. qr in secūdo modo subm ponit in diffinitione pdicati. ⁊ p inesse ppter ipsa que sunt ex necessitate intelligit quartum modum. qr ibi aliqua passio inest alicui ppter cām necessariam: nō qdem intrinsecam ⁊ subiectiuā. sed magis extrinsecam ⁊ effectiuā. neqz de hoc Arist. ponit exemplū. qr imediate posuerat di. interfectum interijsse ꝑm iteremptionē. sed de alio modo dicit quālibet talem passionem necessario inesse subiecto. siue fuerit simpler siue cōposita vt linea ē recta siue curua. numerus ē par vel impar. sicut. n. disiūctum duoruz ꝓdictoriorꝝ icompleroꝝ necessario inest cuilibet. ita ista disiuncta necessario insunt linee ⁊ numero. ¶ Notandū pmo q circa modos igredientes demōstrationem potissimā quattuor fuerunt opiniones, quarum pma fuit Lin coñ. di. q tñ duo modi sunt necessarij ad demōstrationez potissimam. s. pmus ⁊ secūdus eo q in omni tali demōstratione concludit ppria passio de subiecto p diffōnem subiecti. sed diffinitio cum subo facit pmum modū ⁊ cū passione secdm modum. igit ⁊c. Tertius aūt modus ponitur ad cōplemētum modoꝝ. Et quartus si ingreditur demōstrationem illa nō est potissima cum cōiter q̄libet ppositio quarti modi sit ꝓtingēs. Ista opinio deficit pmo qr non semp demonstrat passio de subiecto suo p diffinitionē subiecti sui. sed aliquando p diffōnem passionis ita q quelibet passio post primā demonstrat de subo p passionem precedentē ⁊ non p diffōnem subiecti. demōstratur enim de tonitruo p Arist. secdo huius sonus fact⁹ in nubibus p extinctionem ignis in nube. que est passio pcedens ⁊ non diffinitio tonitrui. ¶ Secundo deficit qr Arist. non solet ponere mēbra alicuius distinctionis nisi sibi oia deseruiant ad materiā tangendam. ideo tertiꝰ modus videt esse necessariꝰ ad demonstrationez. Neqz quartus modus debet excludi a demonstratione potissima ex quo Arist. de illo facit mentionē sicut de secundo modo. nec est verum quālibet ppositionez quarti modi esse contingentē cum ista sit mere necessaria. omne compositū ex materia ⁊ forma aliquando corrumpet quam Arist. demonstrat pmo celi. ¶ Secūda opinio fuit Thome di. tm secdm ⁊ quartum modum ingredi demonstrationem eo q quartus modus incidit cum secūdo. cū ppie passiones non solum per se insunt subiectis. sed etiā subiecta sunt per se cause earum. put ergo ppie passiones insunt per se subiectis: ibi est secundus modus dicēdi per se. sed put suba sunt per se cā earum est ibi quartꝰ modus. Cum ergo demonstretur potissime tñ propria passio de subiecto per passionem precedentez ⁊ non per diffinitionem subiecti. ideo alij modi non cōcurrunt ad demonstrationez. ¶ Ista opinio deficit primo. qr quartus modus non coincidit cum secūdo. nam secūdus modus dicit tñ causam subiectiuam. quartus autem effectiuam ⁊ finalem. ⁊ si coinciderent: Arist. nō faceret mētionem de illis sub disiunctione. qr semper ambo concurrunt: si quartus modus non dicit nisi causam subiectiuam passionis. Secundo quia prima passio demonstratur per diffinitionem subiecti. vt innuit Aristo. in litera. vult enim q iste sint per se ⁊ simpliciter scibiles. linea est recta vel curua. numerus est par vel impar. ergo sunt potissime demonstrabiles ⁊ non nisi per diffinitiones suorum subiectorum: vt omnis q̄ztitas continua terminabilis per duo puncta est recta vel curua. sed omis linea est huiusmodi. ergo linea est recta vel curua. Item omnis multitudo ex vnitatibus aggregata est par vel impar. sed numerus est huiusmodi. ergo numerus est par vel impar. ¶ Tertia opinio fuit Egi. dicens q omnes modi deseruiunt demonstrationi. Primus quidē quasi demonstrationis principium: qr ipsum quod quid est seu diffinitio subiecti est principium omnis demonstrationis: vt testatur Aristo. in prologo de anima. ita q pmus modus non ingreditur demonstrationem formaliter: sed virtualiter. ¶ Secundus vero modus deseruit demonstrationi tanquam conclusio demonstra-

tionis. qz nulla ꝛclusio demonstrat nisi illa in qua propria passio predicat de subiecto suo. ¶ Tertius aut modus deseruit demonstrationi tanqz via in demrationez sicut sensus ē via in sciam. nam cum nostra cognitio incipiat a sensu. ⁊ in tm aliqua sensibilia sunt inqztum fundantur ⁊ indiuiduant ⁊ sustentant in pmis substantijs. ideo tertius modus fm quem aliqd p se cristit. facit ad p se scire. qz inde sumit originē omnis sensus cum nihil sit sensibile nisi inqztum p suū subm ⁊ p primas substātias indiuiduationē suscipit. ¶ Quartus modus deseruit demonstrationi tanqz demrationis medium. qz in quarto exprimit p se cā passionis que ē passionis medium. ita q̄ iste modus nō coincidit cum secūdo. cum iste dicat cām effectiuam. ⁊ secūdus cām subiectiuam cum interit⁹ non fit subiectiue in ipa strangulatiōe que ē causa. sed in ipo interempto. sicut etiam eclipsis nō ē subiectiue in iterpositione terre. sed in luna. ⁊ in hoc ꝛtradicit secūde opinioni. Ex quibus concludit Egi. q̄ lz quattuor modi faciāt ad scire simpliciter. nō tamē sunt vtiles nisi tres. s. pmus secūdus ⁊ quartus. pmus virtualiter ⁊ alij duo formaliter. verbi gra. cum demonstrat illa. luna eclipsat. concurrit formaliter secūdus modus. qz illa ꝛclusio ē secundi modi ex quo subiectum ponit in diffinitione pdicati. ⁊ ꝛcurrit formaliter quartus modus. qz interpositio terre que ē ꝓpria causa eclipsis ē medium in demrratione non autem diffinitio lune. ¶ Hanc opinionem distincte recitaui. qz inter alias potissima fundamenta habuit ⁊ modum demonstrandi clarius docuit. ei tamē nō simpliciter adhereo. Primo qz mihi videt q̄ pmus modus ingrediat formaliter demrationem iuxta exempla Arist. in lra adducta ꝗ aliam opinionem. dicit enim phūs. z°. huius. q̄ diffinitio mediū ⁊ causa sunt idem. igit diffinitio subiecti ē medium in demonstratione. sed de hoc magis in secundo videbit. ¶ Secūdo qz nō solum ꝓpositio secūdi modi ē ꝛclusio in demrratione. sed etiā quarti modi. qz aliter nō diceret in littera phūs q̄ simpliciter scibilia sunt p se. aut sicut inesse pdicantibus. aut sicut inesse ꝓpter ipa que sunt ex necessitate. Deinde hec ꝓpositio ē demonstrabilis. interēptus interijt. ⁊ ipa est quarti modi. vt exemplariter locutus ē Arist. in lra. Iste etiaz sunt quarti modi. statuifica facit statuam. edificator edificat. ⁊ sunt demonstrabiles p cām expssam in subiecto. vt colligitur de mente phi. scdo phi. ¶ Tertio qz non bene dictum ē tertium modū facere ad scire simpliciter ratione pmarum substātiarum a qbus dependet cognitio sensitiua. qz suba pma nō sentit nisi p accidens. vt determinat phūs scdo de aia. igit sensibilia nō sunt sensibilia rōne pmarum subarum. neqz recipiunt indiuiduationez a pmis subijs. sed magis a materia vel a qztitate cū accidentia sensibilia nō minus differrēt numero si nulla eēt suba pma vt pz de albedine ⁊ dulcedine. caliditate ⁊ frigiditate ⁊ qztitate in sacro altaris. ¶ Quarto qz non est necessarium pdicatum ꝛclusionis demonstratiue inesse subiecto cōclusionis de quo fit demonstratio. qz vt dcm ē iste suut demonstrabiles. statuifica facit statuam. medicus sanat. edificator edificat. ⁊ tm factio statue non ē in statuifica sed in statua. neqz sanatio ē in medico sz i egrotante. neqz domificatio ē in domificatore. sed i materia domus. ¶ Quarta opinio fuit modernoz parisiensium que iam cōiter tenet di. oēs modos necessario ꝛcurrere ad demonstrationē. pmi duo ꝛcurrunt. qz demonstrat ꝓpria passio p diffōnem subiecti. Tertius aut qz ponūtur in diffinitiōe termini absoluti exprimētes tertiū modum. quartus ēt necessario ingredit demrationem propter habitudinē pmissarum ad ꝛclusionem dicentē cām effectiuam. ¶ Iterū hec opinio deficit. Primo qz non quelibet demratio fit p mediū diffinitiuū subiecti. sz aliquādo p passionē pcedentē vt dcm ē. de colerico enī demonstrat appetere vindictā p ebulitionē sanguinis i corde. ⁊ non p diffōnem colerici. Scdo qz in pdicamēto qz titatis ⁊ qualitatis fiunt demonstrationes potissime iuxta exempla data a phō in littera vbi nō ꝛcurrit formaliter tertius modus. qz omnes termini illi lz sint absoluti. tm dicunt de quodam alio subiecto. Deinde cū in pdicamentis respectiuis sint genera ⁊ spēs ⁊ passiones i eis possunt fieri demōstrationes siue ꝛcursu terminoz absolutoz. Ideo aliter ē dicendū ponendo quattuor documenta. quoz pmum ē istud. Aliqua ē demonstratio potissima in qua non ꝛcurrit nisi pmus modus formaliter ⁊ intrinsece. ⁊ aliqua in qua tm secūdus. ⁊ aliqua in q̄ tm quartus. Primum pz vbi demonstrat diffinitio mālis p formalem iuxta ꝓcessum Arist. scdo hui⁹. ⁊ scdo d aia vbi demonstrat diffinitionē anime materialē p diffōnē formalem isto modo. omne pncipiū vegetādi sentiēdi fz locū mouendi ⁊ intelligēdi ē actus. pmus corporis phisici potentia vitā habentis. sed aia ē huiusmodi. igit ⁊c. Scdm ēt ē notum vbi demratur secūda passio p pmaz. vt omne disciplinabile ē risibile. omnis hō ē disciplinabilis. ergo omnis homo ē risibilis. aut quando demonstratur eclipsabile de luna p interpositionem terre. Tertium iterum liquet isto modo. omne habēs caliditatē in actu calefacit. sed calidū hz caliditatē in actu. ergo calidum calefacit. ¶ Scdm documentū q̄ sicut dignitates ingrediunt virtualiter oēm demonstrationē: ita diffinitio subiecti virtualiter ingredit oēm demrationem datam p diffinitionē passionis. qz quelibet talis resoluitur in illā tanqz in pncipiuz suū. ex quo sequtur q̄ pmus modus ingredit oēm demrationem formaliter vel virtualiter. si enim demonstrat pma passio diffinitio subi formaliter ingredit. Si aut demonstrat alia sequēs tūc ingreditur virtualiter ipam demonstrationē. ꝓpterea dicit phūs in ꝓlogo de aia. q̄ ipm quod qd ē: oīs demonstrationis ē pncipium. ¶ Tertium documentū q̄ i causis ē ordo essentialis ⁊ nature. qz finis necessitat agēs: ⁊ agens formā. ⁊ forma materiā. nunqz aut ecōtra. Ut̄ intentioni nature pus occurrit finis qz agēs. ⁊ pus agens qz forma. ⁊ prius forma qz materia. quo dato sequit q̄ scds modus necessario ingredit oēm demrationē potissimā formaliter aut virtualr. qz si nō illud accideret vbi demrat diffinitio p diffōnem: aut effect⁹ in actu: p cām in actu. z hoc nō obstat. qz in q̄libet illarū ingredit virtualiter cū semp cā posterior respectu pōris bēat modum passionis. fluit enī ⁊ necessitat a pori cā sic passio a subo ita cā vel effect⁹ in actu reducit ad cām vel effectū in potētia tanqz ad suū pus. vt̄ pus ē medicus qz medicās et sanatiuū vel sanabile qz sanare. ¶ Quartū documētum q̄ sic ad oēm trāsmutationē nālem necio ꝛcurrūt q̄ttuor cāe aliq̄ itrinsece ⁊ aliq̄ extrinsece. vt hr. z°. phi. ita ad oēz demrationem necio ꝛcurrūt oēs modi itrinsece vl extrinsece formalr vl vtualr. ꝛcurrūt. n. ꝛclo ⁊ pmisse itrinsece in qbus formalr aut virtualr sunt duo pmi modi. Extrinsece vo dmonstrator ptinēs ad 3^m modū ⁊ scia acqsita p notitiā pmissarū ptinēs ad 4^m modū. sic. n. hec ē p se in quarto mō. statuifica ē faciēs statuā. ita he pmisse in demrratione sūt cāe ꝛclonis. Loqndo q̄ d necessitate tā itrinseca qz extrinseca. tā formali qz vtuali. sic ad oēm dmrationem necessarij sūt oēs q̄ttuor modi. sz loqndo de necessitate itrinseca solū formali. sic ad oēm demrationē ē necessari⁹ pm⁹ scds vl quart⁹ modus. nō tm aliqs istoz seorsum ē necessari⁹ ad oēm demrationē. iō aris. loqt in lra disiūctiue ⁊ ñ copulatiue vicēs ꝓpōnē scibilē tm p se. sic iesse pdicātib⁹. aut iesse pp ipa q̄ sē ex necitate. ⁊ notāter dat exēplū ibi solū in scdo mō. qz vt dixi ille formalr aut virtualr igredit oēm demrationē ex q̄ effect⁹ vl cā in actu ꝛtinet vtualr i effectu vl in cā i potētia. ⁊ diffō data p cām posteriorē ꝛtinet virtualr in diffōne data p cām a pori. ideo scdo hui⁹ dicit phūs q̄ diffinitio in eo quod qd ē nō demonstrat. qz peteret pncipiuz. ¶ Scdo notādū pncipaliter circa exēpla Aris. q̄ a quolibet subo fluunt passiones quarū aliquas nominamus noie simplici

Mo^m scdm.

vt disciplinabile ⁊ risibile. alias vo nominam⁹ nomine composito disiūctim p opposita: ⁊ maxime puatiua. passionem enim ppositionis nominamus isto termino composito. s. verum vel falsum. ⁊ passionē linee nominam⁹ hoc complexo. s. rectū vel curuū. Numero vo attribuimus hāc passionem disiūctaz. par vel impar. q̄libet enī istarū passionū rectū vel curuū est ppria passio linee. sed non quertibilis ⁊ quelibet illaruz par impar est propria passio numeri. non aūt quertibilis. sed solū disiūctum. ⁊ ex hoc ꝯcludit phūs quālibet talem passionem necessario inesse subiecto suo. Et fundamentum philosophi est istud. oia ꝯtradictoria incōplexa ⁊ ōria ⁊ puatiue opposita hñt fieri circa idem subiectū. Nam ōdictoria incōplexa hñt fieri circa ens trāscendens vt hō vel non homo. Contraria aūt imediata hñt fieri circa idem subm̄ spāle vt sanū ⁊ egrum circa aial. eo q̄ omne aial est sanuz vel egrū. Et notanter dico ōria imediata qz mediata nō hñt subm̄ adequatum vt albū ⁊ nigrū dulce ⁊ amarū. Etiaz puatiue opposita hñt idem subm̄ vt visus: ⁊ cecitas oculum. ¶ Istis notatis ar. sic. ōdictoria incōplexa disiūcti sumpta necessario dicunt de subiecto suo: qz necessario oē ens est hō vel non hō. igit piformiter opposita ōria ⁊ puatiue necessario dicunt de subiectis suis. sz aliqua est passio data p opposita ōrie vt rectuz vel curuū. ⁊ aliqua p opposita puatiue vt par vl ipar. igit huiusmodi passiones necessario ſunt subiectis suis qd erat pbādū. ¶ Cōtra pdicta ar. ⁊ pmo q̄ ista ppō. iterfectus iterijt. non sit in quarto mō essentialr ⁊ p se. qz talis modus exprmit nō solum cāz effectiuā sed et finalē. hec aūt ppō nō exprmit cām finalē eo q̄ iteritus siue mors non ē finis alicui⁹. vt testat phūs scdo phisi. di. q̄ finis ⁊ optimū sunt idem. ⁊ ex hoc veridebat poetā dicentē q̄ mors ē hominis finis ¶ Scdo ar. q̄ ista luna eclipsat nō sit in quarto mō sed in scdo modo. qz pdicatum est accns subiecti ponibilis i diffinitione ei⁹. Sic enī diffinit eclipsis a phō scdo huius. eclipsis est defectus luminis in luna obiectu terre. ¶ Tertio ar. q̄ ista statuifica facit statuā. aut ista edificator edificat nō est demstrabilis qz quelibet earū est ꝯtingens. demstratio enim dz esse ex necessarijs. imo possz sic arg. querēdo vtrū subiectū ⁊ pdicatum illius statuifica facit statuā. supponat p aliquo cōi aut p aliquo particulari. si p aliquo cōi illa ppositio ē ipossibilis. qz actiones sunt suppositoꝝ ⁊ nō vlium aut saltē erit p accidēs. qz tales actiones nō cōpetunt vlibus nisi p accidēs iuxta doctrinam Arist. di. in phemo metha. q̄ actus ⁊ generationes sunt singulariū ⁊ q̄ hō non curat vel sanat nisi p alcidens. callias aūt vel policretus sanat p se. Si aūt p aliquo singulari supponūt illa extrema iterū illa ppositio nō est scibilis neqz demonstrabilis qz singulariū nō est scia nec demonstratio sm phm̄ in hoc pmo. ¶ Quarto arguit. istas passiones. s. par vel ipar. rectū vel curuū non querti cū illis subiectis linea ⁊ numerus. qz superficies est recta vel curua q̄ tm̄ nō est linea. ⁊ numerus infinitus ē numerus q tamē non ē par vel impar cū non sit diuisibilis in partes equales nec in partes inequales. ¶ Ad pmum dicit q̄ ista intercptus interijt exprmit cāz finalem. ⁊ ꝯsequenter ꝯcedo q̄ interitus seu mors est finis illius intercptionis ⁊ strāgulationis. Et ad phm̄ rndetur q̄ duplex est finis sz q̄ ipe distinguit ibidē. s. opationis ⁊ operati. finis operationis pōt eē indifferēter bonum ⁊ malū. qz si operatio ē ad esse finis ē bonum si ad non esse finis ē maluz. Rei aūt operate finis non pōt eē nisi qd bonum ⁊ optimū aut simplr aut in genere. Ideo veridēdus fuit poeta q̄ virit mortem eē finē hominis cū felicitas ⁊ speculatio sit finis hois ⁊ nō mors. ¶ Et si q̄ritur de modo demonstrādi illam iterfectus interijt. dicatur q̄ demōstratione vlī sic potest argui: vt colligit a phō: omne illud in quo fuit interemptio interij t. sed oē interfectū fuit aliqd in quo fuit intercptio: igit omne interfectum interijt. Demonstratione aūt particulari sic dz argui. vt colligit a cōmen. omne strāgulatum iterijt aliquod interfectum est strāgulatum igit aliquod interfectum interijt. ¶ Ad secūdum dī q̄ duplex ē accidēs. s. dicens actum ⁊ aptitudinem. si dicit actū facit quartum modum cum subiecto suo. si aūt dicit aptitudinem facit scdm modū. ideo ista. luna est eclipsabilis ē in scdo modo. hec aūt luna eclipsat. ē in quarto modo. ⁊ cū dictuz sit supra illam ppositionem eē secundi modi cuius predicatum est accns subiecti ponibilis in diffinitione ei⁹ intelligebat de accidente dicente aptitudinem ⁊ nō actuz. ¶ Ad tertium dicit q̄ quelibet illarū est demstrabilis nō obstante q̄ sint absolute ꝯtingētes. qz adhuc quelz illaz ē necessaria ex suppositione: hec enim luna eclipsat ē absolute falsa vel ꝯtingēs. tamen ē demonstrabilis ppter necessitatem quam hz ex suppositione. s. si terra interponitur iter solem ⁊ lunā. ita hec ē necessaria ex suppositione edificator edificat. aut illa statuifica facit statuam videlz si ponatur ars edificandi aut statuificandi ad actuz. ¶ Et ad argumentū cū querit p quo supponāt extrema illius statuifica facit statuam. dico q̄ p aliquo singulari tm̄. nec ē inconueniens q̄ de singularibus sit scientia. dūmodo illa singularia cognoscant in vniuersali. in demonstratione igit vlī nō demonstrat passio de aliq̄ singulari sed solum de subiecto vlī supponēte tamen p aliquo singulari. quādo ergo dicit q̄ de singularibus non ē sciētia nec demstratio. verum ē in singulari sed in vlī necesse ē de illis esse sciam p demstationem: vt colligit de intentione Arist. in hoc pmo ⁊ scdo prioꝝ. ¶ Ad quartū dicit q̄ linea quertitur cum illo disiūcto in predicatione causali vel idētica. vnde oīs linea ē recta vel curua. ⁊ omne rectū vel curuū ē linea vel ex lineis. rectitudo enīz ⁊ curuitas attribuit pmo linee alijs aūt rōne illius. De numero aūt infinito dī q̄ nō ē ppie numerus cū non sit numeratus nec numerabilis. ¶ Sz dubitat cum a subo simplici nō fluant nisi passiones simplices videt q̄ nulla illarum passionū cōplexarum possint demōstrari d̄ linea vel de numero. ¶ Respondet negando ꝯsiam qz p talia cōplexa intelligimus passionem incōplexam quaz scimus quertibiliter importari p tale complexū. vñ nulla ē linee passio cōplexa disiūctim fluens. sed quelz ē incōplexa potēs tm̄ querti cum aliquo complexo. vbi gra. pma passio linee ē longitudo que quertitur cum hac passione complexa. rectitudo vel curuitas. ⁊ illa ē que a pte rei demonstrat de linea. sed in voce vel in scripto demōstratur tale disiunctū. et paritas vel iparitas hz vnā passionem simplicez quertibilē cū numero. lz sit nobis ignota sicut nobis ignota ē prima passio ppositionis conuertibilis cum isto disiuncto verum vel falsum ⁊c.

Uniuersale aūt dico qd̄ cum d̄ omni sit ⁊ per se est sm q̄ ipm est. Manifestuz igit est quecūqz sunt vniuersalia ex necessitate insunt rebus. per se autem ⁊ sm q̄ ipsum est: idem ē vt per se linee ineſt punctum ⁊ rectitudo. ⁊ nāqz sm q̄ linea est ⁊ triangulo sm q̄ triangulus duo recti. eteni per se triangulus duobus rectis equalis ē. Uniuersale autem est tunc cum in quolibet ⁊ primo demonstratur. vt duos rectos habere neqz figure cuilibet ineſt vlr ⁊ tamen est demonstrare de figura q̄ duos habeat. 2.4. tertij capituli.

¶ Ista est quarta pars huius capituli in qua Arist. postqz manifestauit omnem demonstrationem esse ex necessarijs ⁊ ex propositionibus de omni ac ex premissis per se. consequenter declarat hanc quartam conclusionem. omnis demonstratio est ex premissis sm q̄ ipsum. Quā ipse probat sic. cuiuslibet demonstrationis demonstratum est vniuersale. ergo q̄libet demstratio ē ex p̄missis sz q̄ ipm. pz ꝯsia. qz vle est de omni per se ⁊ sm q̄ ipsum.

q̃ sit de oi pz. qr de necessitate cõpetit suo subo. ⁊ q̃ sit p se manifestũ est. nã p se est idẽ, qd̃ fm q̃ ipm. ⁊ vle est idẽ qd̃ fm q̃ ipm. ergo vle ẽ p se. maior pz qr oẽ cõpetẽs alicui fm q̃ ipm cõpetit sibi p se. vt pz iductiue. pũctus. n. ac rectitudo cõpetit linee fm ipm ⁊ cõpetit ei p se. minor vo declarat. nam vle ẽ illud qd̃ pmo demrat de aliquo subo. igit vle iest illi subo fm q̃ ipm. pz ꝛña qr hẽ tres angulos eqles duob⁹ rectis sicut p demõstrat de triãgulo. ita cõpetit triãgulo fm q̃ hniusmodi. ¶ Notãdũ pmo q̃ duplex est vle. s. fm formã ⁊ fm mãm. Vle fz formã est supius respectu sui iferioris. vt gen⁹ respectu spẽi ⁊ spẽs respectu idiuidui. ⁊ dr vle fm formã qr quodlibet supius est forma sui iferioris. vt testat Aristo. z. phi. ita q̃ aial est forma hois ⁊ q̃ titatis nmeri ⁊ numerus binarij. Vle aũt fm mãm ẽ passio respectu subi ꝗuertibilis cũ eo vt disciplinabile vl risibile respectu hois. ⁊ par vel ipar respectu numeri. aut rectũ vel curuũ respectu lĩnee. ⁊ dr vle fm materiã qr in suo subo mãliter ⁊ ihesiue recipit tanq̃z posteri⁹ in suo pori. ⁊ hoc est illud vle de q̃ loquit phũs hic dicẽs. vle aũt dico quod ẽ de omni p se ⁊ fz q̃ ipm. sic q̃ quelibet passio ꝗuertibilis cũ subiecto aliquo dr vle: qr nõ versat nisi cira vnũ. s. circa subiectũ suũ rõne ꝗuertibilitatis ⁊ adequationis. ¶ Scdo notandũ iuxta doctrinã Egi. q̃ duplex ẽ necessitas. s. specifica ⁊ idiuidualis. Necessitas specifica ẽ illa qua passio ẽ in subiecto ex pncipijs spẽi: ⁊ talis necessitas facit ppõnem de omni ⁊ p se. vt hõ est risibilis. Necessitas idiuidualis est illa qua aliqua passio iest subiecto ex pncipijs idiuidui. ⁊ talis necessitas licet ppõnem faciat de omni: non tñ p se: vt coruus ẽ niger. Ex qbus infert drãm iter pprium ⁊ accns. vt distinguit ꝗ pprium di. q̃ accidens respicit pncipia indiuidui pprium vo pncipia spẽi: vt videtur velle phũs. 5. topi. passio ergo cõpetens alicui subiecto ex pncipijs spẽi sicut ẽ illi subiecto ppria ita inest ei p se. qr inest ei p formã ⁊ naturã suã. passio aũt cõpetens alicui ex pncipijs idiuidui inest ei p accns. qr inest ei rõne materie. s. rõne indiuiduationis q̃ accidit spẽi tanq̃z supadditum nature specifice. ¶ Ista snia est mihi dubia pmo qr non quodlibet pprium fluit a pncipijs spẽi. Cõstat enim eẽ medicum nõ fluere a principijs spẽi nec esse bipedẽ nec canescere. ⁊ tñ quodlibet istor est pprium homini. vt testat porphi. in suis vlibus. ¶ Scdo q̃ aliqua passio fluit a subo suo tñ ex pncipijs idiuidui ⁊ non facit cũ subiecto illo ppositionem de omni sed p se vt simitas ⁊ crispitudo. iste enim sunt p se nasus est simus. caput est crispum ex quo pdicatum est accns subiecti pnibilis in diffinitione ei⁹. ⁊ tñ nõ sunt de omni. qr neq̃z ois nasus ẽ simus neq̃z omne caput est crispũ. ¶ Tertio qr aliqua passio cõpetit alicui tñ rõne materie. ⁊ tñ cõpetit ei p se vt corruptibilitas q̃ nulli inest nisi rõne materie fm phũ pmo celi. ⁊ tñ ista est p se. oẽ compositũ ex materia ⁊ forma ẽ corruptibile ex quo demrat vt habet ibidẽ. Etiã hec passio. s. habere tres angulos equales duob⁹ rectis p se cõpetit figure. ex quo demrat de figura p Aristo. in lra. ⁊ tñ cõpetit sibi tñ rõne materie. s. rõne trianguli q̃ dr mã figure p q̃z to est pars subiectiua ei⁹. ¶ Quarto qr aliqua passio cõpetens alicui rõne materie cõpetit sibi p naturã suã cũ non solũ forma sit natura sed ẽt materia. vt determinat a phõ. z. phi. Izeni materia sit aliqd supadditum forme nõ tñ est aliqd supadditum cõposito cũ sit pars eẽntialis ei⁹ fm Cõmen. p phi. ppterea ẽ ꝛcedendũ corruptionẽ iesse hoi p naturã suã. nõ qdem p naturã q̃ ẽ forma: sed p naturã q̃ ẽ materia. Ideo ẽ dicẽdũ q̃ ista quattuor: necessariũ: de omni: p se: ⁊ fm q̃ ipm: hñt ordinẽ iter se: nõ qdem ordinẽ essentialis pdicatiõis qr nõ omne p se est d̃ omni nec ecõtra. cũ hec sit p se aial est hõ aut nasus ẽ simus. ⁊ tñ nõ ẽ de omni. qr nõ omne aial est hõ nec ois nasus ẽ simus. aliqua est ẽt de omni q̃ nõ est p se. vt aial est coloratũ. sed hñt ordinẽ cõitatis. qr cõius est p se q̃z fm q̃ ipm ⁊ cõius est de omni q̃z p se. ⁊ cõius est necessariũ q̃z de omni ppterea Arist. pcedens a cõioribus ad minus cõia. pus determinauit de necessario ⁊ ꝗnter de omni ⁊ p se ⁊ fm q̃ ipm: tanq̃z de passionibus demrationis. ¶ Tertio notãdũ fm phũ. 7. ethi. q̃ totum magis est idem parti q̃z econtra. qr qcqd ẽ partis est totius ⁊ non ecõtra. ⁊ pars diffinitur p suũ totum ⁊ non econtra. ita q̃ totum est de ratione partis. ⁊ pars non est de rõne totius. qd̃ põt oñdi tam in parte itegrali q̃z in parte subiectiua. Semicirculus. n. est pars itegralis circuli ⁊ diffinit p circulum isto modo. semicirculus est medietas circuli. non tñ circulus diffinit p semicirculum. sil hom̃o diffinit p aial ⁊ non ecõtra. dicit eniz q̃ hõ est aial rõnale. ⁊ q̃ aial est substantia aiata sensitiua. vl igit quodlibet supius dicit totum ⁊ suũ iferius partẽ sed p se est supius ad fm q̃ ipm ergo p se est totũ ad fz q̃ ipm. Ex quo seqtur q̃ maiorẽ idẽtitatem hz p se ad fz q̃ ipm q̃z econtra. ⁊ hoc notat phũs in lra cũ dicit p se idẽ est q̃ fm ipm. Intelligendũ q̃ cũ dicit partẽ diffiniri p suũ totũ illud veritatem hz de parte integrali ⁊ subiectiua nõ aũt de alijs partibus. qr materia ⁊ forma que sũt partes cõpositi naturalis nõ diffiniunt p cõpositũ nãle sed ecõtra. dicendo compositũ naturale est illud qd̃ constituit ex materia ⁊ forma. ¶ Quarto notandũ fm Egidium q̃ sicut ens ⁊ vnum ꝗuertunt differũt tñ rõne. qa rõ entis est positiua ⁊ rõ vnius est negatiua cũ vnum supra ens dicat indiuisionẽ a se ⁊ diuisionem a quolz alio ita ꝗuertit pmo ⁊ fm q̃ ipm. sic q̃ ois passio competẽs alicui subiecto pmo: cõpetit ei fm q̃ ipm ⁊ econtra. differunt tñ rõne qr fm q̃ ipm hz rõnem positiuã. ⁊ primo hz rõnem negatiuam. vñ habere tres angulos equales duobus rectis cõpetit triangulo vt triangulus est. ⁊ sic competit ei fm q̃ ipm. inq̃z tum vo competit triangulo non p aliud cõpetit sibi pmo. Hec determinatio videtur ꝗriari a phõ. qr rectitudo iest linee fm q̃ ipm vt exẽplificat Arist. in lra ⁊ tamen nõ competit sibi pmo. igitur pmo ⁊ fm q̃ ipm non cõuertunt. minor arguit sic. nulla passio competit pmo alicui subiecto nisi ꝗuertat cũ eo: qr aliter non esset suũ vle. sed rectitudo nõ ꝗuertitur cũ linea cum aliqua linea nõ sit recta igit rectitudo non competit linee pmo. Itẽ impossibile est aliquas duas passiones fluere ab aliquo subiecto eque. pmo ppter ordinem essentialẽ illarũ. sed longitudo ⁊ rectitudo fluũt a linea vt passiones eius. igitur non fluũt eque pmo. sed nõ põt dici q̃ rectitudo pus fluat q̃z lõgitudo. qr ois rectitudo est longitudo ⁊ nõ econtra. igitur pus fluit longitudo q̃z rectitudo. ⁊ p ꝗs rectitudo non inest linee pmo: ex quo non ꝗuertit cũ linea neq̃z cũ longitudine. Ideo ẽ dicendum q̃ sicut fm q̃ ipm essentialr subordinat p se. ita pmo essentialr subordinat huic qd̃ est fm q̃ ipm. qr sicut ois passio cõpetens alicui fm q̃ ipm cõpetit eidem p se ⁊ non ecõtra. sic ois passio competẽs alicui subiecto primo cõpetit illi fm q̃ ipm. ⁊ nõ ecõtra. rectitudo. n. competit linee fm q̃ ipm. qr cõpetit sibi nõ p aliud subm ex quo linea est spẽs spãlissima. non tñ cõpetit sibi pmo cũ non sit pma passio eius nec ꝗuertit cũ linea. idem dicit d̃ simitate qr cõpetit naso fm q̃ hmõi. qr nõ p aliud subm nõ tñ cõpetit sibi pmo ex quo nõ ois nasus ẽ simus.

Quadrangulus

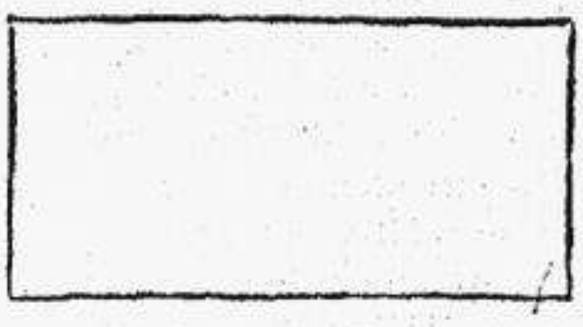

Sed nõ cuiuslibet figure ẽ neq̃z vtit qualibet figura demonstrans. quadrãgulus enim figura quidem est nõ aũt hz duobus rectis equales

¶ Ex predictis phũs infert quattuor regulas. quarũ pma est ista. si aliqua passio est minus cõis q̃z subm illa nõ est vle illi⁹ subi. pz. nã habere tres angulos equa

Nota primus

Nota scdm.

Nota tertius

Nota qrtus.

les duob⁹ rectis ē passio figure ex quo demrat̄ de figura. nō tñ est vle ei⁹ q̄ non q̄libet figura hz tres angulos equales duob⁹ rectis. quadrāgulus enī ē figura ⁊ nō hz tres angulos equales duob⁹ rectis. imo hz quattuor angulos equales quattuor rectis. est. n. quadrāgulus diuisibilis in duos triāgulos. q̄ si diuid.ē p dyametrum ⁊ ducat̄ dyameter ab angulo ad angulū fiet duo trianguli. sz cuiuslibet triāguli anguli valēt duos rectos. igit̄ cuiuslibet quadrāguli anguli q̄ttuor valēt ꝛectos.

Sz ysocheles hz qdem fortasse duobus rectis equales sz nō primū. sz triāgulus prius.

¶ Secda regula ē. si aliqua passio ē magis cōis q̄z subm suū: illa nō ē vle illi⁹ subi. nā habere tres angulos eq̄les duob⁹ rectis ē passio eqtibiarū seu eqcruris. i. ysocheliū q̄ demonstrat̄ de illo ⁊ nō est vle illius. q̄ lz oīs ysocheles habeat tres angulos equales duob⁹ rectis: nō tamē oē hñs tres angulos equales duob⁹ rectis ē ysocheles. ysocheles. n. hz tres angulos nō rōne sui sz p aliud subz igit̄ illa passio nō cōpetit ei tanq̄z vle eius.

Nō igit̄ quodlz pmū monstrat duos rectos hīe aut quodcūqz aliud huic primo inest vle.

¶ Tertia regula. si aliqua passio ē equalis suo subo ipa est vle illi⁹ subi. pz. nā hīe tres angulos equales duob⁹ rectis ē passio triāguli quertibilis cū eo non ꝓpetēs sibi p aliud subm sz pmo p se ⁊ fm q̄ ipz. iō est suū vle q̄ tñ circa illud subm pmo ⁊ p se versat: ēt longitudo ē vle linee q̄ cōpetit sibi quertibiliter ⁊ nō p aliud subm. rectitudo aut seu curuitas nō est vle linee lz cōpetat sibi non aliud subiectū q̄ non quertitur cū ea.

Et demonstratio per se huiusmodi vlr ē. aliorum aut quodāmodo ⁊ nō per se neqz ysocheles nō est vniuersaliter sed frequentius.

¶ Quarta regula ē. si aliqua passio est equalis suo subiecto ipa ē demonstrabilis de illo vlr ⁊ p se. si aut est inequalis ē demonstrabilis de illo particulariter ⁊ fz qd. pz q̄ habere tres angulos equales duob⁹ rectis est demonstrabile de triāgulo vlr ⁊ p se. vlr qdem q̄ oīs triāgulus hz tres angulos equales duob⁹ rectis. p se aut qa cōpetit illi fm se ⁊ non p aliud subiectū. De ysochele vo aut figura demonstrat̄ particulariter ⁊ fm qd. particulariter qdem q̄ non oīs figura hz tres angulos ⁊c. neqz oē hñs tres angulos equales duob⁹ rectis ē ysocheles. fm qd vo ⁊ nō p se. q̄ nulli istoꝝ cōpetit illa passio fz q̄ huiusmodi sz p aliud subm. s. p triāgulū. ¶ Cōtra predicta ar. ⁊ pmo q̄ nō q̄libet demōstratio ē ex pmissis fz q̄ ipz loq̄ndo de demrātione potissima. q̄ ppō quarti modi ē potissime demrabilis. vt pz de ista. luna eclip sat̄. ⁊ de ista. statuificus facit statuā. sz in tali demrātione premisse nō sunt fm q̄ ipm ex quo nulla passio predicat̄ de subiecto suo q̄n opatio trāsit in materiā exteriorem vt liquet. igit̄. ¶ Secdo ar. q̄ pūctus ⁊ rectitudo nō isunt linee fm q̄ ipm. nā pūctus iest linee p aliud subm. s. p ē pncipium q̄ztitatis continue. constat autem esse principium q̄ztitatis continue nō ē lineā. Itē si rectitudo inest linee fm q̄ ipm. igit̄ rectitudo iest linee fm q̄ linea. igit̄ iest linee p rōnez linee. ꝓns aut ē falsum q̄ rō linee ē q̄ztitas ꝓtinua terminata duob⁹ pūctis. p quā rōnem nō cōpetit rectitudo linee sz p medīū non discrepare ab extremis. ¶ Tertio ar. q̄ lōgitudo nō iest linee pmo. q̄ nulla passio vlior suo subiecto iest sibi pmo. vt habet in lra. sed lōgitudo ē vlior linea q̄ cōpetit cuilz linee. cuilz supficiei. ⁊ cuilz corpori. vt pz p Arist. in pdica. ca°. de q̄ztitate. ⁊ ꝓfirmat̄ nulla passio ꝓpetit eque pmo duobus subiectis. vt colligit̄ a phō in lra. sz lōgitudo pmo cōpetit q̄ztitati ꝓtinue q̄ ē genus linee. q̄ nō ꝓpetit p linee. minor ēenidēs. q̄ oīs q̄ztitas ꝓtinua ē longa ⁊ oē longū ē q̄ztum ꝓtinuū. ¶ Quarto ar. q̄ hīe tres angulos eq̄les duob⁹ rectis nō ꝓpetit triāgulo p. q̄ tūc ista eēt inmediata oīs triāgulus hz tres angulos eq̄les duob⁹ rect̄. ꝓns ē falsum q̄ ppō imediata ē illa q̄ nō ē altera por fm phz i hoc p. ¶ Ad pm dī q̄ sicut duplex ē necitas ꝓclonis demrabilis. s. absoluta ⁊ ꝓditionata: ita duplex ē demrātio potissima. vz absoluta ⁊ ꝓditionata. demrātione absoluta nūq̄z demrat̄ nisi passio de subo suo. demrātiōe aut ꝓditionata pōt demrari passio trāsiēs i mātz exteriorem loqtur ḡ Ari. de potissima demrātione absolute sūpta ⁊ nō ꝓditionali vel ex suppōne. ¶ Ad scdōz rndet̄ q̄ si pūctus iest linee p hoc q̄d ē pncipiū q̄ztitatis ꝓtinue. nō tñ iest linee sibi p aliud subm q̄ linea nō ē subm pūcti ibesionis nz pdicamētatiōis. iesse. n. p aliud subm psupponit ambo illa eē subiecta. Et ad rōnem de rectitudine dico ꝓcedēdo q̄ rectitudo iest linee fz q̄ huiusmōi. ⁊ cū ꝓcludit̄ q̄ iest linee fm q̄ linea. dī q̄ li fm pōt specificare mātem vl formā. si specificat mātem ꝓcedo q̄ rectitudo i est linee fm q̄ linea. q̄ iest linee ⁊ nō p aliud subm. si āt specificat formā neget̄. q̄ nō sibi ꝓpetit p rōnez linee ꝛrecte. vñ sic aliqd̄ magꝭ cōe ꝓpetit alicui min⁹ cōi fz q̄ huiusmodi. ita aliqd̄ min⁹ cōe pōt ꝓpetere alicui magꝭ cōi fm q̄ hñoi. aial. n. ꝓpetit hoi fm q̄ hñoi. q̄ ꝓpetit ei ⁊ ñ p aliud subm dato q̄ hō ⁊ aial sint imediata. ꝓpetit tñ sibi p aliā cām. s. p dñam eēntialē p quā gen⁹ dscēdit in spēm. ita rectitudo ⁊ curuitas ñ obstāte q̄ sunt passiones min⁹ cōes linea adhuc illi ꝓpetūt fm q̄ ipm semp itelligēdo put li fm specificat mātz ⁊ nō formā. ¶ Ad 3m nego q̄ longitudo sit passio vlior linea. Et cū arguit̄ q̄ sic. qa ꝓpetit alijs a linea. rndet̄ q̄ nulli alteri ꝓpetit nisi rōne linee. sic. n. ꝓtinuitas iest tpi rōne mot⁹ ⁊ motui rōne magnitudinis fm Arist. 4°. phi. ita longitudo iest corpi rōne supficiei. ⁊ supficiei rōne linee. ¶ Et ad ꝓfirmationez dī q̄ sic rectitudo ñ ꝓpetit linee p ñ obstāte q̄ ꝓpetat sibi fz q̄ ipm. ita longitudo ñ ꝓpetit q̄ztitati ꝓtinue p lz ꝓpetat ei quertibilr. Duo. n. reqrunt̄ ad hoc q̄ aliq̄ passio ꝓpetat alicui subo p. s. quertibilitas ⁊ ñ iesse p aliud sbm. cōstat āt lōgitudinē iesse q̄ztitati ꝓtinue rōne linee. Sz forte ar. sic q̄cūqz quertunt̄ cū vno tertio quertunt̄ int̄ se. sz linea ⁊ q̄ztitas ꝓtinua quertunt̄ cū vno tertio. q̄ cū longitudie. q̄ quertunt̄ int̄ se. qd̄ non vr verū q̄ nulla spēs quertit̄ cū suo gne. Dicēdū ꝓcedēdo ꝓnam ⁊ ꝓns. vñ numerus ē genus binarij ⁊ tñ quertunt̄ non q̄ de se inuicem vlr pdicent̄. sz q̄ vlr ab vno ad reliquū tz argumētū formaliter cū vbo de scdo adiacēte. nā si binari⁹ ē numerus ē. ⁊ econtra. isto mō quertunt̄ linea ⁊ q̄ztitas ꝓtinua. nō q̄ oīs q̄ztitas ꝓtinua sit linea. sz q̄ linea ē si q̄ztitas ꝓtinua ē: ⁊ ecōuerso. ¶ Ad quartū dī q̄ illa ppō oīs triāgulus hz tres angulos equales duob⁹ rectis ē imediata immediatione subi ⁊ nō immediatione cāe. ideo ē demrabil. q̄n aut Arist. dirit ppōnem imediatā eē qua nō ē altera por: loquebat̄ de ppōne imediata immediatiōe cāe. ¶ Ulñ ē aduertēdū q̄ passionē iesse alicui subiecto p ꝓtingit q̄druplicīter. s. pmitate cause. primitate subiecti. pmitate passionis. ⁊ pmitate adequationis. ista passio ꝓpetit alicui subiecto pmo pmitate cāe q̄ ꝓpetit illi subiecto non p aliā cām. ⁊ sic vnitas pmo ꝓpetit enti: illa vo passio ꝓpetit pmo alicui subiecto pmitate subiecti q̄ sibi ꝓpetit nō p aliud subm. ⁊ sic nō solū longitudo iest pmo linee sz ēt rectitudo ⁊ curuitas. sz illa passio iest alicui subo pmo p mitate passionis q̄ sibi iest nō p aliā passionē ⁊ sic disciplinabile inest pmo hoi nō āt risibile. illa aut passio iest alicui subo pmo pmitate adeq̄tionis q̄ quertit̄ cū illo. et sic nō solū disciplinabile vel risibile ꝓpetit pmo hoi. sed ēt longitudo q̄ztitati ꝓtinue. Arist. aut sumit li pmo strīcte volēs nullā passionē iesse pmo alicui subo nisi habeat vtrāqz pmitatē. s. subiecti ⁊ adeq̄tionis. Si ḡ ē aliqua passio q̄ pmo iest alicui subo pmitate cāe ita q̄ non hēat aliā cām pter subm. illa ppō ē imediata immediatione demrātiōis q̄ non hz mediū p qd̄ possit demrari vt ens ē vnū. si aut iest sibi tñ pmitate subiecti aut adequationis aut primitate passionis. illa propositio est immediata

quodāmodo ⁊ nō simplr qz adhuc pōt demōstrari sicut pz de ista ois hō est disciplinabilis cui⁹ pdicatū ⁊ quertit cū subo cui iest nō p aliud subm neqz p aliā passionē sed bm p aliā cām. s. p diffinitionem subi. illa g passio qz fluit a principijs spēi iest subo p se. ⁊ qz inest hoi fm q hō iest ei fm q ipm. ⁊ qz iest ei adequate sic q isti nō cōpetit per aliud sz alteri p hoc: inest ei pmo. ⁊ hoc intendebat Arist. cū dixit. vlē aūt dico qd est de oi p se ⁊ fm q ipm sic q illa passio est vere vlē alicuius subiecti ⁊ cōpetit ei primo q illi inest vlr ⁊ p se ⁊ fm q ipm.

Oportet aūt nō latere qm multotiēs cōtingit peccare ⁊ nō esse q demonstrat pmum vlē sz qd videt demōstrari vlē primū. oberramus ēt hac deceptione cū aut nihil sit accipere a superiori. extra singulare q singularia.

¶ Postq pbūs declarauit oem demōstrationem esse ex pmissis fm q ipm. diffiniēs vlē p esse de omni p se ⁊ fm q ipm ⁊ ēiter manifestat errores ⁊tingētes circa vlē. ⁊ p facit qd dictū ē. scdo exēplificat ibi. si ergo aliqs. tertio dat documēta inueniēdi vlē ibi. vtrū aūt. ¶ Quātuz ad pmum Arist. tres errores manifestat iuxta numerū triū partiū positarū in diffinitiōe vlis. Quor pmus est quādo aliqua passio hz duo subiecta. s. spēm ⁊ vnū idiuiduū aut genus hās multa singularia sed vnicam spēm: ⁊ p pter quertibilitatē istor. aut mutuā de se pdicationē vniuersalem credit istam passionē vlē esse idifferenter cuiuslibet illor. vbi gra. eē maxime luminosum ē passio solis ⁊ isti⁹ solis. nō tm est vlē pmum istius solis nō obstāte q sol. ⁊ iste sol quertant. qz nō cōpetit isti soli sub rōne qua iste sol sed sub rōne solis. Itē dato q nullum eēt aial p ter hoīem. qz tunc oīs homo esset aial. ⁊ ecōtra crederet forte risibile esse vlē aialis sicut hois. qd nō est verum. qz cōpetit alali rōne hois. Error iste pcedit ⁊tra illā particulā fm q ipm. qz credit talem passionē iesse generi vel idiuiduo fm q huius. ⁊ nō est verū qz illi nō cōpetit nisi rōne spēi. ¶ Mo^m pmo q spēs sunt in quadruplici dria nam qdam est spēs q hz plura idiuidua tā simul qz successiue. tam p tps qz p istans vt homo. qdam est que hz plura idiuidua nō simul sed successiue p tps ⁊ p instans. vt fenix. qdam aūt hz plura idiuidua nō simul sz successiue: nō p tps sed p instās tm. vt mutatū eē in motu. qdam aūt est q nunqz hz nisi vnū idiuiduū. ⁊ illud hz tā p tempus qz p istans. ac p coeternū sibi vt sol. ⁊ de isto loqtur p. di. cū nihil sit accipe a supiori pter singulare. ¶ Secūdo notādū q lz spēs possit saluari in vnico idiuiduo non tm genus in vnica specie. qz sicut ens descēdit imediate i r. pdicamēta absqz aliqua dria diuisiua. ita spēs in sua i diuidua. alr pcederet in ifinitū: qz semp dria essentialis ⁊stituit spēm. iō sicut trāscēdens qztum ē ex se pōt seruari in solo pdicamēto sube: ita spēs in vnico idiuiduo. genus aūt nō pōt seruari in vnica specie: qz de rōne generis ē q sit diuisibile differētijs oppositis. sz qlibet dria ⁊stituit spēz igit de rōne generis ē hre plres spēs. ⁊ hoc ē qd dicit por. potestate genus ⁊tinet plres spēs. Et lz de rōne generis sit hre plures spēs nō tm de rōne ei⁹ ē hre plures spēs in actu. qz dato q nō esset aliqs flos: nō minus flos eēt genus ad rosam ⁊ liliū: dūmodo rosa ⁊ liliū haberēt eē in suis causis. ⁊ si genus nullaz hret spēm in actu p ter vnā hntem plura supposita forte crederet passionē spēi inesse generi fm q ipm ⁊ eēt deceptio. ⁊ hoc ē qd dicit pbs in lra. cū nihil sit accipe a supioribus videlz generibus pter singularia. supple vnius speciei in actu.

Aut si est quidem sed innominatum sit indifferentibus specie rebus.

¶ Scds error est qn passio hz subm pmum inoiatuz sub quo sunt plres spēs noiate qbus credit illā passionē iesse sl vel diuisim tanqz vlē pmū ex quo subm adequatū nō reperit. vbi gra. visibile ē passio vni⁹ subiecti inoiati sumēdo colorē stricte vt ē extremitas pspicui in corpe terminato sub quo sunt iste spēs noiate. s. color ⁊ lux. Constat aūt q deciperet credes visibilitatē sl iesse illis vl diuisim tanqz vlē pmum. qz illis nō iest sub ppria rōne sed sub rōne inoiati. Silr tāgibile iest quattuor qualitatib⁹ pmis rōne generis inoiati cui⁹ ē passio adequata ⁊ vlē p mum. iō ppter defectū nois illi⁹ generis deciperet credēs tāgibile tnesse qlitatib⁹ pmis vt vlē primū. ¶ Mo^m fm Egi. q iste error peccat ⁊tra illā particulā seu condi tionē vlis q ē esse p se. vtputa si nō eēnt nisi tria corpa in mūdo. s. ferrū lapis lignū cū nihil sit visibile nisi corp⁹. esse visibile nō ⁊peteret nisi ferro lapidi ⁊ ligno. Si igit esse colorarū in quo ⁊ueniūt illa corpa fm q sunt visibilia nō eēt nobis noiatum. pbarem⁹ eē visibile de oibus illis. s. ferro lapide ⁊ ligno vel de aliquo illor. ⁊ credere mus accipe vlē primū cōpetēs illis p se cū tm cōpetat illis p accns. accidit. n. sube q sit visibilis multis. exēplū hoc videt discōueniēs intētioni Arist. qz sicut. p. in manifestādo pmum errorē cōparauit spēz ad idiuidua ⁊ ad suū genus. ita in manifestādo hūc scdm errorez cōparat genus inoiatum ad suas spēs. vel saltē ad spēs ciusdē pdicamēti. Cōstat aūt ferrū lignū ⁊ lapidē nō eē spēs colorati cū ista sint in pdicamēto sube. ⁊ coloratū in pdicamēto qlitatis. Ulm diuersor generū ⁊ nō subalternatim positor diuerse sunt spēs ⁊ dria inqt Arist. in pdicamētis ¶ Dicendū igit. aliquā passionē iesse alicui subo p se intelligit duplr. Uno modo qz cōpetit sibi ab itrinseco. et sic qlibet passio generis iest spēi p se. nā qcqd p se ⁊petit supiori cōpetit p se cuilz suo iferiori cū omne supi⁹ sit forma itrinseca sui iferioris. Alio mō qz ⁊petit sibi ex pncipijs spēi. ⁊ sic nulla passio gnis ⁊petit spēi. iō passio generis inoiati ⁊petit suis spēb⁹ nō p se ad hūc modū itelligēdi. ideo talis passio non est vlē taliū spēruz ex quo sibi deficit secunda particula diffōnis vlis.

Aut cōtigit eē sicut i parte totū i quo monstratur. Eis enim q sunt in parte inest qdem demonstratio ⁊ de omni erit sz tamē nō erit huiusmodi primi vlr demōstratio. Dico aūt huiusmodi pmi fm qd est demonstratio cū sit primi vniuersalis.

¶ Tertius error est qn passio hz duo subiecta iequaliter cōia sed ita ppinqua q apparet quertī ⁊ eē sinonyma. ⁊ ex hoc credit passionē inexntem quertibiliter iferiori inesse ēt supiori vt suum vlē pmum. vbi gra. angulus rectus ⁊ angulus rectilineus pma facie vident quertī ⁊ eē eque cōia. iō si aliqs credēt eqlitatem anguli imediati orthogonalis esse vlē anguli rectilinei fit anguli recti: deciperet qz nō quertunt angulus rectus ⁊ angul⁹ rectilineus. nam tā angulus acut⁹ qz obtusus ē rectilineus ⁊ nō rectus. ¶ Notādū q iste error est ⁊tra pmam particulā diffōnis vlis que est de omni. talis. n. passio qztumcūqz esset prima generi supiori nō querteret cuz illo, neqz diceret vlr de illo. ⁊ hoc ipedit ne fit vlē pmuz illi⁹. Tria igit reqrunt ad hoc q aliq passio fit vlē pmū alicui⁹ subiecti. s. de omni p se ⁊ fm q ipm. sic q vbi deficit aliqua istarum trium conditionum non erit illa passio vniuersale illius.

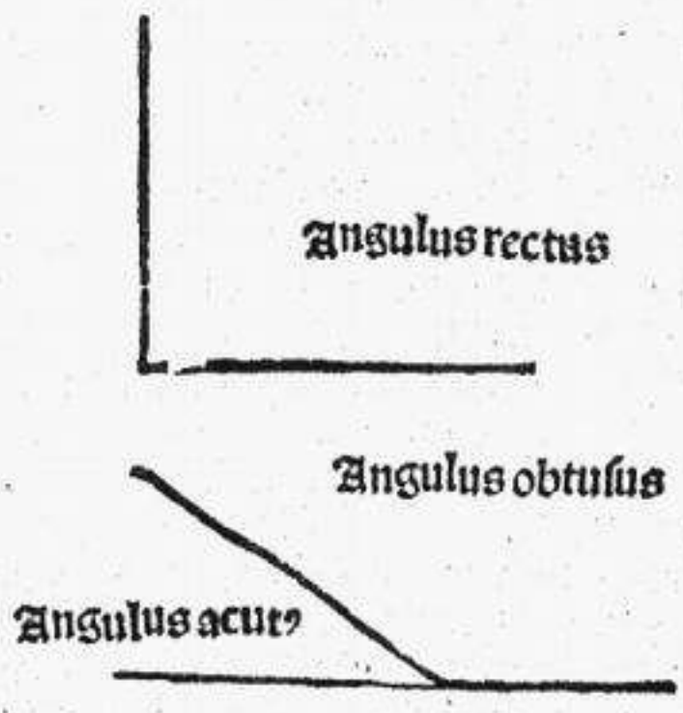

Mo^m pmuz

Mo^m pmuz

Mo^m scdm.

Mo^m primū

Si igitur aliqs demonstrabit q̃ recte qdē nō intercedāt videbit vtiqz huiusmodi cē demōstratio ꝓpter id qd̄ est rectis. nō aūt est nisi qdem qm̄ sic equales sunt fiat hoc mō. sz aut in quolz equales.

¶ Positis erroribꝰ ꝓtingentibꝰ circa vle. Arist. ꝓnr. exē plificat de his oibus. ⁊ ꝓmo de tertio errore vi. q̃ lince recte ⁊ lince eque distantes prima facie videntur ꝓuerti. ⁊ ex hoc credit forte nunqz ꝓcurrere qd̄ ē passio linearum eque distātiū esse vle linearū rectarū. qd̄ ē falsum. qr lince causantes angulū acutū vel obtusum sunt lince recte ⁊ non eque distātes imo ꝓcurrūt. Notādū q̃ ex ꝓncipijs geometrie faciliter ostēditur lineas eque distātes nō cōcurrere qr sit linea intersecans paralellas a.b. ⁊ pūctus ꝓuersus c. tūc ex a.b.c. fit triangulus. ⁊ qm̄ a.b. faciunt angulos rectos seqtur aliquem triangulū habere duos angulos rectos ⁊ ꝓnter aliquē triangulum habere tres angulos equales angulis maioribus duobus rectis. s. duobꝰ obtusis. quod est impossibile.

Et si triāgulus nō esset aliud q̃ ysocheles videbitur vtiqz huius esse demonstratio.

¶ Scdo exemplificat phūs de ꝓmo errore vi. si non eēt aliqs triāgulus in mūdo nisi ysocheles deciperēt qs in credēdo habere tres angulos equales duobꝰ rectis esse vle ysochelis. qr sibi non competit fm q̃ ipz sed ratione trianguli cum non demonstrēt vniuersaliter de ysochele sed tantum de triangulo.

Et ꝓportionale qd̄ ⁊ cōmutabile est fm qd̄ numeri sunt. ⁊ fm qd̄ lince ⁊ fm qd̄ firma ⁊ fm qd̄ tēpora sunt quēadmodū ⁊ demōstratū ē aliqn̄ seorsum cōtingēs ēē de oibus vna demōstratione monstrari. Sz ꝓpter id qd̄ nō ē denoiatum aliquod fz qd̄ oia hec vnū sunt numeri lōgitudines tēpora firma ⁊ spē dōia seorsum adiuicem accepta sunt. nūc aūt vle mōstrat. nō. n. fm qd̄ lince sunt. nec eni fm q̃ tēpora sunt aut fm q̃ numeri icrāt. sed fm q̃ hoc est qd̄ vniuersale ponūt esse.

¶ Tertio exēplificat phūs de scdo errore vi. q̃ cōmutabiliter ꝓportionari seu cōmutata ꝓportio ē passio alicuius subi inoiati sub quo sunt spēs noiate. s. linea corpus numerus ⁊ tēps qbus inest ista passio tā ꝓuictim q̃z diuisim. modo si aliqs crederet cōmutatam ꝓportionem ēē vniuersale alicuius istoꝝ seu oium simul deciperetur. qr nō inest alicui istoꝝ sub ꝓpria ratione. sed rōne illius innoiati. ⁊ vi. phi. q̃ de istis ꝓsiderāt diuerse scie nō faciēdo demōstrationem vnā. imo arithme. ꝓbant hāc passionem solū de numeris geome. de linea. ⁊ sic de alijs. ita q̃ seorsum in diuersis scietijs fiūt diuerse demōstrationes de hac passione. posset tn̄ fieri vna demōstratio de oibus illis qbus hec passio cōpetit. sed qr illud est innoiatum ideo hec passio nō demōstrat de illo fz de alijs seorsum. ¶ Notādū primo q̃ ꝓportio ē habitudo duoꝝ. ⁊ ꝓportionabilitas ē similitudo ꝓportionū. sed cōmutata ꝓportio est ꝓportionatoꝝ illatiua. ita q̃ ꝓportio nō exigit nisi duos terminos. ꝓportionabilitas tres ⁊ cōmutata ꝓportio quattuor. sic q̃ arguat a ꝓmo ad tertiū inferendo scdm ⁊ quartū. verbi grā. qualis ē proportio. 12. ad octo. talis ē ꝓportio sex ad quattuor. igit qualis ē ꝓportio. 12. ad sex. talis ē ꝓportio octo ad quattuor. Itē qualis est ꝓportio. 12. ad nouē. talis ē ꝓportio quattuor ad tria. igit qualis ē ꝓportio. 12. ad quattuor. talis ē ꝓportio nouē ad tria. ⁊ sicut in numeris ita ⁊ in alijs cōmutata ꝓportio ostendi pōt. ¶ Scdo notādū q̃ cōmutata ꝓportio nō inest oibus q̃ztitatibus vt q̃ztitates sunt qr in q̃ztitatibus nō cōmensurabilibus nō inuenit cōmutata ꝓportio. ⁊ ita dicit de linea corpore ⁊ tpe. ō supficie aūt nō fit mētio qr reducitur ad lineā ⁊ corpus. cūm ilinea sit lōgitudo ⁊ in corpore latitudo. Motus vō reducitur ad tēpus cum sit imediatū subm eius. ⁊ de illis fit spāliter mentio cū de illis ꝓsiderēt quattuor scietie vtentes commutata ꝓportione. nam linea pertinet ad geo. ⁊ numerꝰ ad arithme. tempus vō ad astro. ⁊ corpus ad nāles phm ¶ Dubitatur. nā vt apparet phi. ꝓdi. sibijpsi. vi. enīz in ꝓncipio q̃ cōmutata ꝓportio ē in numeris fm q̃ numeri sunt. ⁊ in lineis fm q̃ lince sūt. ⁊ sic de alijs. in fine autem dicit q̃ talis passio nō est in lineis fm q̃ lince sunt. nec numerus fm numeri sunt. sed illi innoiati in quo cōueniunt species noiate. ¶ Respondet q̃ talis passio in sua maxima cōmunitate sumpta non competit alteri ab illo innoiato fm q̃ huiusmodi. contracta tamē p̃ diuersas ꝓsiderationes inest speciebus nominatis fz q̃ huiusmodi. verbi gratia disciplinabile in sua maxima cōmunitate sumptū est passio alicuiꝰ innoiati vno simplici nomine. noiatur tamē p̃ circūlocutionem vt aial habēs auditum pfectum ꝓctum tn̄ ad discursum rōnalem est propria passio hominis cōpetens illi fm q̃ huiusmodi. rōnale etiā sumptum in sua maxima cōmunitate nō hz aliquod noiatum cui ꝓmo insit fm q̃ huiusmodi. ꝓctum tamē ad genus aialis vt est differentia diuisiua ⁊ constitutiua competit homini fm q̃ huiusmodi. ita dicitur in ꝓposito q̃ cōmutata ꝓportio cōissime sumpta nulli inest fm q̃ huiusmodi. nisi illi subiecto innoiato. cōtracta autem per diuersas ꝓsiderationes diuersarum scientiarum s. phie. geometrie. arithmetice. ⁊ astrologie. pōt iesse fz q̃ huiusmodi lineis. numeris. corporibus ⁊ temporibꝰ. ⁊ sic non est contradictio.

Propter hoc neqz si aliquis mōstraret vnū quēqz triāgulum demōstratione aut vna aut altera. quod duos rectos habēt vnumquodqz ysopleuros idest isochelē seorsuz ⁊ scalenō idest gradatum nōdum cognouit triāgulum. qr duos hz rectos nisi sophistico modo. neqz vle trianguli. neqz si nullus est ꝓter hoc triangulus alter. neqz enim fm q̃ triāgulus est cognouit neqz oēm triāgulum sed aut fm numerum. fm speciem autez non omnem. ⁊ si nullus est quem nō nouit. Quādo igit nō nouit vniuersaliter ⁊ quādo nouit simpliciter manifestum est quod si idem inerat triāgulo ⁊ isocheli. aut vnicuiqz aut omnibus. si vō non idem semper alterum est autem fm quod ē triangulus non nouit.

¶ Eūdem errorem manifestat ad declarationē dicti suī de passione trianguli qui si foret innoiatus ⁊ omnes sue species nominate. s. ysocheles. ysopleuros. ⁊ scalenō. nō ꝓpter hoc habere tres angulos equales duobus rectis esset vniuersale istoꝝ siue demonstraretur illa passio de omnibus illis triangulis demonstratione vna siue demonstratione altera faciendo diuersas demōstrationes ex diuersis medijs. nō enim ex hoc cognouisti vle trianguli lz cognoueris oēm triāgulum habere tres angulos qr hoc cognouisti sophistico modo ⁊ nō ꝓprie seu fm numerū ⁊ nō fm spēm. vnde cognoscere vle triāguli sophistico modo est cognoscere illud quod est vle trianguli et non cognoscere illud esse vle trianguli. similiter cognouisse omnes triāgulos fm numerū est cognouisse hūc ⁊ illum triāgulum. sed fm formam est cognouisse triāgulum sub formali rōne triāguli. vbi aūt triangulus ⁊ ysocheles essent noia synonima habentia semper oia requisita ad demonstrationem quicqd vlr demonstraretur ō vno demonstraretur de alio. si ergo non sit nominatuz illud cōe cui cōperit passio sicut apparet in triangulo respectu habere tres angulos siue sit innoiatuz vt dcm̄ est

Nota primuz

de q̃ztitatibus ꝓportionabilibus respectu ꝓportionabiliter cõmutari semp ẽ ibi error si ꝙcludat huiusmõi passio de inferioribꝰ ⁊ nõ de subiecto cõi. verum tñ qꝛ magꝭ decipimur ſm hunc errorẽ qñ est cõe ignoratum q̃z qñ ẽ noiatum. iõ potissime cõputatus fuit hic error iter decepciones circa vle qñ erat innoiatum subm cõe. ¶ Notãdum ꝑ qꝰ sicut spẽs cõponit ex genere ⁊ dñia cẽntiali ita indiuiduũ ex spẽ ⁊ dñia accñtali nõ qꝰ ista dñia sit accñs. sed qꝰ accidit spẽi. ⁊ sicut genus vt ẽ pars spẽi dicit mãz ⁊ dñia formã. ita spẽs vt ẽ pars idiuidui dicit formã ⁊ indiuiduatio mãm. totũ aũt indiuiduũ dicit mãm ⁊ formã vñ Arist. ꝓmo celi. q dicit celum dicit formã. q aũt dicit hoc celũ dicit materiã. igit cognoscẽs sor. vt sor. est cognoscit eũ ſm materiã. ⁊ cognoscẽs eum vt hõ ẽ. cognoscit eum ſm formã. ⁊ ꝙnter cognoscens ysocheleẽ vt ysocheles ẽ cognoscit eũ ſm materiã. ⁊ cognoscẽs eũ vt triãgulus cognoscit eũ ſm formã. spẽs enim ẽ forma ⁊ indiuiduũ materia. Ex predictis sequtur ꝓmo qꝰ cognoscens ysocheleẽ nõ vt ẽ triangulus sed vt ẽ ysocheles cognoscit triangulũ mõ sophistico. ⁊ ſm qd. ꝓbat. nam sic arguẽdo tu cognoscis hoc ⁊ hoc ẽ hõ igit tu cognoscis hoiem est fallatia accñtis. qꝛ hoi accidit qꝰ cognoscat ſm qꝰ hõ si hoc cognoscit ⁊ ꝑ idem ẽ fallatia accñtis dicẽdo. tu cognoscis ysocheleẽ ⁊ ysocheles ẽ triãgulus. igit cognoscis triangulũ. ⁊ ꝑ ꝙns sic nõ cognoscis triangulũ nisi sophistico mõ dato qꝰ tu nõ cognoscas ysocheleẽ inq̃tum triãgulus. quo dato sequit qꝰ tu nõ cognoscis triãgulũ simpliciter. sed tñ ſm qd qꝛ ipm cognoscis ſm materiam ⁊ nõ ſm formã. Secõ sequit qꝰ si demonstraret hẽre tres angulos equales duobꝰ rectis de ysocheleẽ ysopleuros ⁊ scalenon ⁊ nõ de triãgulo vli tu cognosceres oẽm triangulum hẽre tres angulos ſm numerũ ⁊ non ſm spẽm qꝛ scires illã passionẽ de quolz triãgulo singulari ⁊ non de triangulo vli ex quo nescis aliqd esse triangulũ sz tñ ysocheleẽ eqlaterum vel gradatũ. ¶ Secõ notandũ qꝰ habere tres angulos equales duobꝰ rectis põt demõstrari ꝑ illis tribus spẽbus trianguli vna demñstratione vel pluribus. vna qdem faciẽdo vnum syllogismũ in quo ꝙcludatur ista passio de illis tribꝰ simul. vt ois figura tribus lineis rectis ꝙtenta hñs angulũ extrinsecum equalentem duobꝰ intrinsecis oppositis hz tres angulos equales duobus rectis. sed ysocheles eqlaterus ⁊ gradatus ẽ figura tribus lineis rectis ꝙtenta ⁊c. igitur ysocheles eqlaterus ⁊ gradatus hz tres angulos equales duobꝰ rectis. Pluribus aũt demñstrationibus illa passio demõstrat quãdo qlibet istoꝝ triangulorꝝ seorsum accipit. Similiter dico de ꝙmutata ꝓportione qꝰ põt demõstrari de illis quattuor vna aut pluribus demõstrationibus. vbi gꝛa. oẽs q̃ztitates hñtes similitudinem ꝓportionum ꝓportionabiliter cõmutant. sed linee corpora tẽpora ⁊ numeri sunt q̃ztitates q̃ habent similitudinem ꝓportionum. igit linee corpora numeri ⁊ tẽpora ꝓportionabiliꝛ cõmutant. Si aũt ista quattuor seorsum accipiant fiẽt demñstrationes plẽes.

Utrũ aũt ſm qꝰ ẽ triãgulus aut ſm qꝰ est ysocheles sit ⁊ qñ ſm hoc qꝰ ẽ pmum ⁊ vle cuius est demñstratio manifestũ ẽ qm̃ remoto insit primũ: vt ab isocheleẽ eno remoto triãgulo insunt duo recti. sed eneũ eẽ remoto isocheleẽ sz nõ figura aut termino sed nõ pmis. cuius ergo pmi. Si itaq̃z trianguli pmo est ⁊ ſm hoc inest ⁊ alijs ⁊ huiusmodi vniuersaliter est demonstratio.

¶ Manifestis erroribus phũs vat artem ⁊ documentũ inueniẽdi vle vi. qꝰ illud est vle alicui subiecti quo posito ponit illud vle ⁊ quo remoto remouet idem cui cõpetit ſm qꝰ huiusmodi ⁊ alteri rõne illiꝰ; ꝓpter pmum hẽre tres angulos equales duobꝰ rectis nõ cõpetit figure tãq̃z vle pmuz eius. qꝛ lz hec passio ꝑ se cõpetat figure. nõ tñ posita figura ponit habere tres angulos eq̃les duobus rectis. qꝛ aliqua ẽ figura q̃ nõ hz tres angulos equales duobꝰ rectis. Propter hoc eadẽ passio nõ est vle pmum enei triãguli vel ysocheleis. qꝛ lz ei cõpetat ꝑ se ⁊ eo posito ponat hẽre tres angulos ⁊c. non tñ eo remoto remouet habere tres ⁊c. qꝛ remoto ysocheleẽ adhuc eqlaterus hz tres angulos equales duobꝰ rectis. Propter tertium lõgitudo nõ est vle q̃ztitatis ꝙtinue. qꝛ lz posita q̃ztitate ꝙtinua ponat lõgitudo. ⁊ ea remota remouea̗t longitudo nõ tñ ei cõpetit ſm qꝰ huiusmodi nec alteri rõne illius. sed magis cõpetit q̃ztitati ꝙtinue rõne linee cũ lõgitudo fluat a principijs linee ⁊ nõ a pncipijs q̃ztitatis ꝙtinue. Idem ẽt ꝙtingit in q̃ztitate discreta. nam posito numero ponit paritas. ⁊ eo remoto remouet paritas. ñ tñ paritas est vle pmum numeri. sed magis binarij cum nõ cõpetat numero vlr nec ſm qꝰ huiusmodi. ¶ Est g̃ dicendũ qꝰ hẽ tres angulos equales duobꝰ rectis est vle pmum triãguli. qꝛ posito triãgulo ponit habere tres ⁊c. ⁊ eo remoto remouet habere tres angulos. ⁊ ei cõpetit ſm qꝰ triãgulus. ceteris aũt vtputa ysocheli ⁊ figure rõne illius. ¶ Cõtra ꝑdicta de cõmutata ꝓportione q̃druplicitẽr arguit. Primo qꝰ ꝙmutata ꝓportio nõ ẽ demõstrabilis de aliquo vno subiecto vlr. qꝛ cum ad eandem sciam ptineat demñare vlr ⁊ particulariter. sequtur alliq̃z sciam demõstrari cõmutabiliter ꝓportionari ꝑ lineis ⁊ corporibꝰ tpibus ⁊ numeris. pz ꝙna. qꝛ ꝑ his demñatur particulariter. quoꝝ quodlibet cõtinet sub illo subo: ad cãdem. n. scias ptinet demñare habere tres angulos eq̃les duobꝰ rectis de triãgulo ⁊ ysocheleẽ eqlatero ⁊ gradato. sed ꝙns ẽ falsum. qꝛ nulla est scia particularis q̃ ꝙsideret hec oia ſm qꝰ huiusmodi: nec aliqua scia vlis. s. logica vel metha. ꝙsiderat illã passionẽ ꝑ cõparationẽ ad illa suba. ¶ Secõ ar. qꝰ cõmutata ꝓportio nõ est demñabilis de illis quattuor subiectis diuersis demñationibꝰ qꝛ si sic: aut ergo mediũ in demñatione erit subm adeq̃tum illiꝰ passionis aut diffinitio subi vel passionis. si primũ. illud subm ẽ noiatum. si secõm. illa demñatio nõ est ex immediatis ex quo iter diffõnem ⁊ particulare subz mediat subm vle. de quo nulla ẽ facta demñatio. ¶ Tertio ar. qꝰ illud subm sit noiatum. qꝛ si aliqua passio iest adequate pluribꝰ spẽbus ꝙuertibilibus cum aliquo gñe illa cõpetit ꝓmo ⁊ ꝑ se illi generi. sz cõmutata ꝓportio cõpetit illis quattuor spẽbus noiatis adequate q̃ ꝙuertuntur cũ q̃ztitate. q̃ cõpetit primo ⁊ ꝑ se q̃ztitati. ⁊ ꝑ ꝙns subm adequatũ ẽ noiatum. s. q̃ztitas. pz ꝙna cũ minori. ⁊ maior declarat. nã sensitiuũ ꝙpetit ꝓmo ⁊ ꝑ se aiali. qꝛ ꝙpetit adequate bestie ⁊ hoi q̃ disiũctim ꝙuertunt cũ aiali. ⁊ hẽre tres angulos ꝙpetit ꝓmo ⁊ ꝑ se triãgulo. qꝛ cõpetit adequate ysocheli eqlatero ⁊ gradato q̃ disiũctim ꝙuertunt cũ triãgulo. ¶ Quarto ar. qꝰ nõ fit possibile aliqd̃ tale subm eẽ. qꝛ q̃ro vtrũ illud sit cõius q̃ztitate vel eque cõe vel minus cõe. si cõius. ergo illa quattuor nõ sũt species eius cuiꝰ oppositũ ponit in lꝛa. si eque cõe. ergo eq̃ hñ demñatur ꝙmutata ꝓportio de q̃ztitate sicut de illo. ⁊ ꝙnir subm est noiatum. si minus cõe cum necessario sit cõius aliquo illoꝝ sequit qꝰ ꝙtinuũ ⁊ discretũ nõ sũt ꝑ genera subalternata ꝑdicamẽti q̃ztitatis. qd̃ est ꝗ pbz in ꝑdicamentis. ⁊ pz ꝙna. qꝛ tale subm innoiatuz mediaret iter q̃ztitatem ⁊ illa duo subalterna. ¶ Ad pmum dñ. qꝰ sicut ꝓportio ⁊ ꝓportionabilitas pncipaliꝛ ad arithmeti cũ ptinent ita ꝙmutata ꝓportio. vñ ſm phm. 10. metha. ratio mensure pmo in numeris reperit. ergo solus arit. põt illã passionem de subo ꝙuertibiliter demñare. sicut n. sola dialetica docet demñare tñ q̃libet alia scia vtitur demñatione. ita sola arithmetica docet ꝓportionabiliter ꝙmutare lz alie scie vtant ꝙmutata ꝓportione. neq̃z seq̃t ex hoc qꝰ arithme. de lineis ⁊ corporibꝰ demonstret ꝙmutabiliꝛ ꝓportionari qꝛ sicut q̃dratũ superficiale ⁊ circulare pncipaliꝛ reperit in ꝙtinuis ⁊ trãsumptiue in numeris. ita cõmutata ꝓportio principaliꝛ repit i numeris. ⁊

trāsumptiue in ꝓtinuo p q̃ꝫto numerus ē potentia in cō
tinuo. ⁊ sicut ꝓtinuitas cōpetit tpi rōne motus ⁊ motui
rōne magnitudinis. ita cōmutata ꝓportio cōpetit tēpori
⁊ motui rōne lincē ⁊ supficiei ⁊ corporis. ⁊ his tribus rō
ne numeri. ⁊ sicut tēpus ⁊ motus nō sunt spēs magnitu-
dinis de qua demonstrat̃ ꝑmo ꝓtinuitas. ita linea cor-
pus ⁊ tēpus nō sunt spēs numeri. de quo ꝑmo demōstra
tur cōmutata ꝓportio. neqz ille dicunt̃ spēs cōtente sub
illo innoiato ꝓtinentia ꝑdicamētali qua pars subiectiua
ꝓtinet in suo toto in modo: sed ꝓtinentia dispōnis q̃ vnū
recipit dispositionē ab alio. motus. n. ⁊ tēpus recipiunt
ꝓtinuitatē a magnitudine. ⁊ illa quattuor recipiūt cōmu
tatam ꝓportionē a numero. ¶ Ad secundū dī q̃ geome.
demonstrat de lineis cōmutabiliter ꝓportionari. ⁊ phi
sicus de corporib⁹ naturalib⁹. ⁊ arit. de temporibus eā-
dem passionē. nō p subm̄ inoiatum sed p cām illi⁹ passio
nis. neqz ē incōueniens talē demōstrationē ꝓcedere ex i
mediatis ꝓm formā dūmodo ꝓcedat ex imediatis ꝓz ma
teriā iuxta itētionē ꝑbi in lr̃a. verbi gr̃a. habere tres an-
gulos equales duobus rectis pōt imediate demōstrari
de ysochele p figurā tribus lineis rectis ꝓtentā habentē
angulū extrinsecū absqz eo q̃ fiat demr̃atio de triangu-
lo. ⁊ talis demōstratio facit scire tm̄ sophistico modo. s.
ꝓm materiā ⁊ nō ꝓm formā. dī eni talis imediata ꝓm for
mā. qz inter diffinitionē que est medīū talis demr̃atiōis
⁊ ysochele mediat triāgulus. q̃ est forma ysochelis non
aūt est materia ysochelis neqz diffinitionis. ⁊ qz ysoche
les ē materia tā trianguli q̃z diffinitionis illius. ideo ta
lis demr̃atio est imediata ꝓm materiā. ita in ꝓposito dī
q̃ cōmutabiliter ꝓportionari demonstrat̃ de lineis vel
de corporibus p cām passionis ⁊ nō p subm̄. vt oia ha-
bentia silitudinem ꝓportionū sunt ꝓportionabiliter cō-
mutabilia. linee habēt silitudinez ꝓportionū. ergo linee
sunt ꝓportionabiliter cōmutabiles. ¶ Et si ar. q̃ ois dē
mōstratio particularis ꝑsupponit vlem. dī q̃ verū ē q̃n
medīū in demr̃atione illa est subm̄ passionis. vbi aūt sit
diffinitio non opz. si eni demonstrarē tres angulos ha
bere de ysochele p triangulū tūc necessario ꝑsupponere
tur demr̃atio vlis in qua demōstrarē eadē passio dē tri
angulo p diffōnem q̃ est cā illius passionis. vñ demr̃a-
tio particularis faciēs scire ꝓz formā necessario ꝑsuppo-
nit vlem. faciens aūt scire ꝓm materiā nō illā ꝑsupponit
verbi gr̃a. rectitudo demonstrat̃ de linea particulariter
ex quo nō quelibet linea ē recta. ⁊ talis demr̃atio non ꝑ-
supponit vlem ex quo dat̃ p cām ꝓpriā rectitudinis. s. p
medīū nō discrepare ab extremis. isto mō oē ꝓtinuū cu-
ius medīū nō discrepat ab extremis ē rectū. sed linea est
ꝓtinuū cui⁹ medīū nō discrepat ab extremis. ergo linea
ē recta. modo consili demr̃atur simitas de naso dūmo-
do habeat̃ cā ꝓpria simitatis. ¶ Ad tertiū negat̃ antece
dens, vz. q̃ si aliqua passio inest adequate pluribus spē
bus ꝓuertibilibus cū aliquo genere q̃ illa cōpetit ꝑmo
⁊ p se illi generi. qz lōgitudo iest adequate linee, supficiei
⁊ corpori q̃ ꝓuertunt̃ cū ꝓtinuo ꝑmanente ⁊ tm̄ nō cōpe-
tit ꝑmo ⁊ p se ꝓtinuo ꝑmanenti ꝓz linee. ita in ꝓposito cō
mutata ꝓportio cōpetit adequate illis quattuor. s. lineis
corporibus tēporibus ⁊ numeris q̃ ꝓz ꝓuertant̃ cū q̃ꝫti-
tate nō tm̄ cōpetit q̃ꝫtitati p se ꝑmo sed numeris innoiat̃
ꝓm illud nomē cui ꝑmo ⁊ p se cōpetit cōmutata ꝓportio
neqz exēpla ꝓuincunt. qz sensitiuū cōpetit homini ⁊ be-
stie rōne aialis qd̄ ꝓuertit̃ cū illis. ⁊ habere tres angl'os
cōpetit ysochelī eqlatero ⁊ gradato rōne triāguli q̃ ꝓuer
titur cū eis. sed cōmutata ꝓportio nō cōpetit illis quat-
tuor rōne q̃ꝫtitatis sed rōne alicuius innoiati. ¶ Ad 4m
dī q̃ illud innoiatum ē minus cōe q̃z q̃ꝫtitas ⁊ min⁹ q̃z
numerus. iō non pōt esse primū genus subalternū ꝑdica
menti q̃ꝫtitatis. vnde aliq̃ sunt numeri in q̃bus nō est cō
mutata ꝓportio. ⁊ aliq̃ sunt in q̃bus est cōmutata ꝓpor-
tio. ideo illud innoiatum rōne cuius q̃busdā numeris cō
petit ꝓmutata ꝓportio est minoris cōitatis q̃z numerus
⁊ est tanq̃z spēs innoiata numeri sicut ēt illud cui ꝑmo ⁊
p se cōpetit tāgibile est spēs innoiata qualitatis.

Sīgit̃ est demōstratiua scia ex necessarijs ꝑn
cipijs. Quod. n. scitur non pōt aliter se habere.
Que aūt per se sūt necessario isunt rebus. Hec
enim sūt in eo q̃d̄ q̃d est: q̃busdam aūt alia isunt i ꝓ. pri-
eo quod q̃d est ꝑdicantibus de ipsis. quoꝝ alterꝝ ma q̃r
oppositoꝝ necesse ē inesse. Manifestum est q̃ ex ti capi
huiusmodi in q̃busdam vtiqz fit demōstratiuus tuli.
syllogismus. Omne. n. aut sic est aut ꝓm accñs.
Accidentia aūt nō necessaria sunt.

¶ Istud est quartū capl'm ꝑmi tractatus ꝑmi poste. in q̃
Arist. docet ex q̃bus ⁊ ex qualib⁹ nō ē demr̃atio. postq̃z
docuit ex q̃bus ⁊ ex qualibus ē demr̃atio ponēdo q̃nq̃z
ꝓclones quarū ꝑma est q̃ demr̃atio nō est ex possibilib⁹
aliter se habere. secda q̃ nō ē ex his q̃ sunt p accidēs ibi.
accidentiū aūt. tertia ꝓclusio q̃ nō ē ex extraneis ibi. nō
ergo ē ex alio. quarta q̃ nō est ex corruptibilibus ibi. ma
nifestuz aūt est q̃ si sint. q̃nta q̃ nō est ex cōibus ibi. q̃m
aūt. ¶ Prima ergo ꝓclō huius quarti capituli est ista.
Nulla demr̃atio est ex possibilibus alr̃ se habere. ꝓbat̃
quelibet demr̃atio ē ex necessarijs ergo ꝛc. pz ꝓña ⁊ añs
multiplr̃ arguit̃. ⁊ ꝑmo sic. ois demr̃atio ē ex his q̃ sunt
p se. ergo ois demr̃atio est ex necessarijs. pz ꝓña. qz ea q̃
sunt p se sunt necessaria cū necessario isint rebus. accidē
tia aūt non sunt necessaria qz nō necessario isint reb⁹.
añs aūt est notū ex dictis cū ois demr̃atio sit ex his que
sunt p se aut sicut in eo q̃ q̃d est subiecti. aut sicut in eo q̃
q̃d est ꝑdicantib⁹ de ipsis. quoꝝ ꝑdicantiū alterū oppo-
sitoꝝ necesse ē inesse subiecto de quo tale predicatum de
monstrat̃. ¶ Notandū ꝑmo q̃ duplex ē. q̃ q̃d est. s. subi Nota
⁊ ꝑdicati. q̃ q̃d est subiecti ē illud quod ē diffiniēs subm̄ primus
siue diffiniat simplr̃ siue ꝓm q̃d. ⁊ tale q̃ q̃d ē facit ꝑmuz
modū dicendi p se. ⁊ q̃d est ꝑdicati ē illud q̃d est diffiniēs
ꝑdicatum habēs rōnem ꝑdicati. ⁊ tale facit ꝓm modū di
cendi p se vt patuit. Cōstat aūt oēm demr̃ationem eē ex
his ꝓiunctim vel diuisim cū aliq̃n ingrediat̃ demōstratio-
nē tm̄ ꝑmus modus. aliquādo tm̄ secundus modus. ali
quado aūt vterqz. neqz hic fit mētio de tertio modo q̃ ill
e nō ē modus cōplexus faciēs demōstrationē. neqz de
quarto q̃n ille facit demonstrationē ꝓditionatā ⁊ nō ab
solutā. Arist. aūt spāliter determinat de demr̃atione ab
soluta que absolute facit scire ⁊ non ꝓditionaliter vel ex
suppositiōe. ¶ Ex q̃bus sequit̃ cōtra Thomā ⁊ Egidiū
primū modū ingredi demōstrationē formaliter cū Ari.
non loquit̃ hic de his que ingrediunt̃ virtualiter demō
strationē sed formaliter. facit eni expresse mentionē de ꝑ
⁊ secundo modo dicens q̃ quedā sunt in eo q̃ q̃d est qui
busdā. alia sunt in eo q̃ quid est predicantibus de ipsis.
¶ Notandū secundo q̃ passiones q̃ sunt accñtia ꝓpria Nota
suoꝝ subiectoꝝ sunt in multiplici dr̃ia. nā quedā sūt que secdm
nō habent passiones oppositas ꝓrias vel priuatiuas. vt
disciplinabile ⁊ risibile. ⁊ hec necessario isunt suis subie
ctis. nō eni reperitur disciplinabile aut risibile q̃ nō sit
hō nec econtra. Quedaz aūt sunt que habent passiones
oppositas imediatas ⁊ noiatas vt rectū ⁊ par. recto. n. i-
mediate opponit̃ curuū. ⁊ par imediate opponit̃ ipari.
nulla istarū passionū necessario inest suo subiecto cū ali
qua linea nō sit recta ⁊ aliqua linea nō sit curua. ⁊ aliqs
numerus nō sit par. ⁊ aliquis numerus non sit ipar. ne-
cessario tm̄ vna illarū passionū oppositarū cōpetit subie
cto suo. qz necessario quelibet linea ē recta vel curua. ⁊ q̃
libet numerus necessario est par vel ipar. Quedā autem
passiones sunt que nō habēt oppositas imediatas vl'no
minatas vt simitas ⁊ crispitudo. simitas. n. nō hz oppo
situ ꝓprie noiatum nisi per quādā silitudinem quod vi-
citur aqlinitas: ad silitudinem nasi aqle. crispitudo etiā
nō hz oppositū ꝓprie noiatum nisi p circūlocutionē ⁊ p

q̃dam similitudinē vt rectitudo capillorꝫ. tales aūt passiones nō necessario diuisim vel ꝑuictim insunt suis subiectis. qr aliqs est nasus q nō est simus neqz aqlinus. et aliquod est caput qd nō est crispum nec rectorꝫ capillorꝫ ex quo tales passiones nō sunt imediate. Quando igitur Arist. dicit q alterū oppositorꝫ necesse ē inesse subo. loqtur de passionib⁹ inuicez imediate hntibus oppositionez

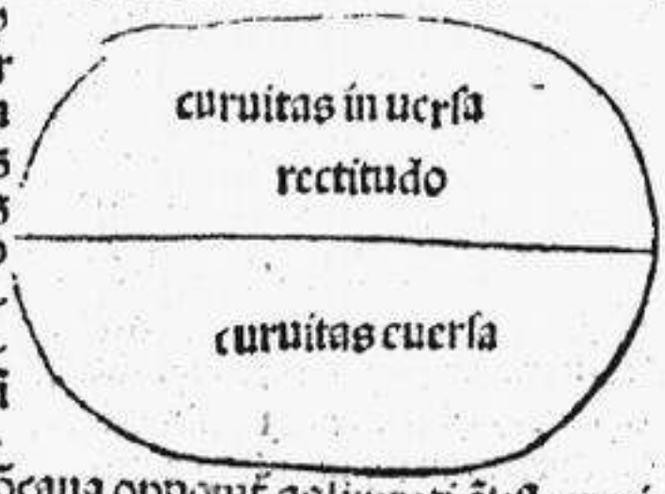

Intelligēdus tñ q sicut curuitas iuersa hz duo opposita videlz rectitudinez ⁊ curuitatē cuersaz q̃ qdem necessario inest lince vel alterum illorꝫ oppositorum duorꝫ. ita simitas cum sit curuitas inuersa seu cōcaua opponit aqlinitati q̃ est curuitas cuersa seu ꝓuexa. ⁊ alteri passioni intermedie q̃ inoiata est. dicit tñ rectitudo nasi nō ꝓprie qr nullus nasus ē rectus rectitudie cuius mediū nō discrepat ab extremis sed ipropie priuatiue ⁊ negatiue. qr aliqs est nasus q nō est simus neqz aqlinus. ⁊ sic pōt ꝓcedi q simitas necessario inest naso aut suū oppositū nō loquendo determinate de aliquo illorꝫ oppositorꝫ sed disiūctim. ¶ Primus dubium videt q Arist. hic nō debeat ꝓbare demōstrationem eē ex necessarijs ex quo superius probauit illud. ¶ Secōm dubium videt q accntia isunt necessario reb⁹ qr accntis eē est inesse. ⁊ accns nō est ens nisi qr entis. 7. metha. ¶ Ad primum dr q supius ꝓbauit demstrationē eē ex necessarijs fundamēto diffōnis scire ⁊ demstrationis. nūc aūt ꝓbat idem fundamēto diffōnum modorum dicēdi p se. qr ergo nō ꝓsimili mō nec ꝓsimili fundamēto ꝓbat. ideo illud nō ē incōueniēs. ¶ Ad secōm dicit q phūs loquit de accnte ꝓut distinguit ō ꝓprium ⁊ de necessitate spēi nō aūt generis. Iz enim color necessario isit corpori nō tñ necessitate subiecti sz passionis. qr aliquod corpus nō est coloratum. tñ albedo nō necessario iest homini. qr aliquod albū nō est hō ⁊ aliqs homo nō est albus. vlt ergo phūs accntia nō necessario iesse alicui subiecto fm spēm. qr quocūqz huiusmodi subiecto signato: accns cōe est aptum natū in altero reperiri. qr ergo diffinitio ē in suo diffinito de necessitate ⁊ primus modus iportat diffōnem datā a priori. ⁊ secūdus diffōnem datā a posteriori. ergo ea q̃ sunt per se primo aut secundo modo necessario insunt rebus ad intētionem phi.

Aut igit sic dicendū aut ꝑncipium ponctibus quod demōstratio circa necessariū sit. Et si demonstratū est aliter se habere nō posse. ex necessarijs igit oportet esse sillogismū. ex veris qdem est ⁊ nō demonstratiue sillogizare. ex necessarijs aūt nō est. sed aut demonstratiue. hoc aūt ꝓpriū demonstrationis est.

¶ Secō ar. ad idem sic. cuiuslibet demstrationis ꝓclo est necessaria. ergo quelibet demstratio est ex necessariis. pz ꝓña. qr effectus necessarius nō pōt eē ex cā ꝓtingēti. añs est manifestū. qr qd est scitum nō pōt aliter se habere vñ ex veris ꝑcise nō fit demstratio sed hñ syllogismus. ꝓprium enim demstrationi est ꝓcedere ex necessariis. ¶ Mo primo qr accidit syllogismo ꝓcludere verū ex vero. qr aliquādo ꝓcludit verū ex veris. vt oē aial ē substātia. hō est aial: ergo ois hō est substātia. ⁊ aliqñ verum ex falsis. vt omne aial rōnale est hinibile. ois equus ē aial rōnale. ꝯ ois equus est hinibilis. accidit. n. syllogismo cōcludere necessariū ex necessariis. qr aliqñ ꝓcludit necessarium ex necessariis vt in exēplo iam dato. ⁊ aliqñ necessarium ex ꝓtingentibus vt omne currēs est aial. ois hō est currēs ergo ois hō est aial. sed nō accidit demstrationi ꝓcludere necessariū ex necessariis. nam demstratio facit scire. ꝓstat aūt q nō scit necessarium ꝑ ꝓtingens. qr tunc corrupto ꝓtingenti corrum peret scia. ¶ Secō notādum q cū ꝓprium sumat quadruplr. ꝑ ꝓ illo qd inest vni soli sz non omni. secō ꝓ illo qd inest omni sz nō soli. tertio ꝓ eo qd inest soli ⁊ oi: sed nō semp. quarto ꝓ eo qd inest ꝓuertibiliter. nō est ꝓpriuz demstrationi ꝓcedere ex necessariis nisi secō modo. qr ꝓcedere ex necessariis etiam cōpetit syllogismo ꝓbabili. vt omne sensitiuū est coloratuz. omne aial ē sensitiuū. ergo omne aial est coloratum.

Secōm

Signum aūt est quod demonstratio ex necessarijs sit. quoniam instātias ferimus sic ad opinātes demonstrare. quoniaz nō sit necesse si opinamur. aut omnino contingere aliter aut rōnis causa. Manifestum aūt ex his est. qm̃ stulti bene opinati sunt accipere ꝑncipia si probabilis sit ꝓpositio ⁊ vera vt sophiste. quoniā scire. sciam est habere. Nō enim quod probabile ē aut verum ꝑncipiū est. sed primū in genere. circa qd demōstratur ⁊ vnū nō omne sed ꝓprium.

¶ Tertio ar. a signo. qm̃ ꝓferimus instātias dicendo tu nō arguis demstratiue. qr nō ex necessariis. aut qr opinamur ꝑmissas nō esse necessarias: aut scimus ipas eē necessarias. sed hoc dicimus gra disputationis. Ex qbus infert phūs q stulti ⁊ sophiste sunt illi q putāt se bene sumere principia demstrationum si solum sunt ꝓbabilia qr nō ex quolibet vero indifferēter. sz solū ex vero necessario cōtingit demstrare. qr hoc ē ꝓprium demstrationi. nec sufficit syllogizare ex necessarijs intrātib⁹ demstrationez tñ virtualr. qr illa ingrediunt virtualr necessario omne syllogismū sed opz ꝑmissas demstrationis eē ꝓpōnes necessarias. Notādum primo q sophisticum dici pōt qcquid apparet ⁊ nō existit. ⁊ qr arguēs ex ꝓbabilibus forte pōt apparere sciens ⁊ nō est. iō merito dr eē sophista. sicut ēt locutus est phūs supra cū dixit illā ꝓpōnem. ois triāgulus hz tres angulos equales duobus rectis eē nō tam modo sophistico si nō cognoscit passionē illā inesse triāgulo fm q huiusmodi. sed solū scit illā passionem iesse spēbus triāguli credēdo illam esse vlē primū talium spērum. apparet enim q illa sit passio particulariū triāgulorꝫ ⁊ nō est. ideo talis credēs se scire simplr ⁊ fm formam decipit. ꝓpterea dr scire tñ sophistico mō. ¶ Secundo notandū q dignitates dici possunt ꝓpōnes ꝑme qr primo sunt in mēte ⁊ prius ꝓcurrūt ad demstrationem q̃z ꝑmisse cū sint cause vlēs. ꝑmisse ēt que sunt ꝓpōnes p se dicunt ꝓprie prime. qr indemstrabiles sunt. aut quia originem sumpserūt ab indemstrabilibus q̃ fuerūt prime ꝓpōnes ingredientes formalr demstrationez. Si ergo demonstratio ē circa aliquod gen⁹ vt circa genus ꝓtinui. s. geome. vel circa genus numerorꝫ vt arith. opz demonstrationem eē ex primis in illo genere nō ex primis cōibus. qr talia nō ingrediunt demstrationem fm subam sz ex primis ꝓpriis. ¶ Circa ꝑdicta duplr dubitat ꝑ ꝓtra ꝓclonem in se ⁊ suas ꝓbationes. qr ista ꝓpō. luna eclipsat nō ē necessaria. neqz sua cā ē necia. s. iterpositio terre inter solē ⁊ lunā ⁊ tñ vnū ꝑ alterū demstratur. Item dicit phūs ifra q aliqua demstratio est eorꝫ q̃ sunt semp ⁊ aliq eorꝫ q̃ sunt sepe. intelligēs ꝑ hoc aliquā demstrationem ꝓcedere ex necessariis ⁊ aliquā ex ꝓtingentibus in maiori parte. ¶ Secō dubitat circa hoc qd verū est demstrationem ꝓcedere ex ꝓpriis veris. qr ois demstratio fundatur sup dignitatib⁹ ⁊ ꝑncipiis cōibus. hec aūt nō sūt vera ꝓpria sed cōia. ¶ Ad primū qd tāgit istam ꝓpōnem luna eclipsat: rñdet Egi. duplr. Prima rñsio q duplex ē necessariū. primū ex ꝓditione vt necesse ē hoiez currere dū currit. secōm ꝑ reductionē ad cāz vt lunā eclipsari inter-

Du primus

Mo primus

Mo primus

Mo secōm

posita terra. Tertiũ simplr vt celũ moueri ⁊ triãgl'm hr̃e tres anglos. Primũ necessariũ nõ igredit dmr̃ationẽ sz secõz ⁊ tertiũ. Secda rn̄sio ẽ qꝑ li eclipsat dupl'r pr̃ capi. vz. vt dicit actũ vel aptitudinẽ. vt dicit actũ sic ñ demr̃at sz bñ vt dicit aptitudinẽ. s. luna ẽ eclipsabilis eo mõ quo ista. hõ ẽ risibil'is q̃ risibile dic aptitudinẽ ⁊ ñ actũ. Ista secda rn̄sio videt ee ꝑ intentionẽ phi. qꝛ ista. ite rẽpt⁹ interijt ẽ dmr̃abil'i p interẽptõez. ⁊ tñ dicit actũ ⁊ nõ aptitudinẽ. ¶ Dicẽdũ igit qꝑ sz illa nõ sit necia simplr tñ est necessaria ex suppõne. s. p relationẽ ac cãz. qꝛ nunq̃ tra interponit soli ⁊ lune qn luna eclipset. et interpõ tre ẽ necessaria p relationẽ ad cãz sua q̃ est solẽ ee in capite vel in cauda draconis qn tũc tra interponat inter solẽ ⁊ lunã. solẽ autez ee in capite vel i cauda draconis quin tunc terra interponatur inter solem ⁊ lunam. solẽ autem esse in capite vel i cauda draconis necessitate ineuitabilitatis est necessarium qꝛ non potest impedíri. Et ex his habet rn̄sio ad phi. di. qꝑ demõstrationũ q̃dã ẽ ex his q̃ sũt sp. ⁊ q̃dã ex his q̃ sunt sepe. qꝛ nõ vult phs qꝑ aliq̃ dmr̃atio sit ex ꝓtingẽtib⁹ simplr. sz qꝑ oꝭ dmr̃atio sit ex necessarijs simplr aut ex necessarijs ꝓditionalr. s. p relationẽ effect⁹ ad cãz. ita qꝑ sz ille effect⁹ nõ sp eueniat sz sepe: tñ sp euenit posita cã. ⁊ hoc sufficit ad dmõstratõez. ¶ Ad secm rndet qꝑ Aristo. non loqt hic de his q̃ ingrediũt vtualr demõstratõez sz formalr ⁊ hec sp sũt va ꝓpa. ⁊ dato qꝑ loqret de oib⁹ q̃ ingrediũt tã vtualr q̃z formalr. adhuc oꝭ dmr̃atio eet ex ꝓprijs veris. q sz dignitates ⁊ principia sint va cõia: eis tñ nõ vtit vt cõib⁹ sz vt ꝓpis eo mõ quo ondíkifra i secõo tractatu.

Qõ ãt ex necessarijs opz ee syllogismum manifestũ ex his ẽ. Si. n. non ẽ hñs rõnẽ pp quid exñte demõstratiõe nõ est sciẽs. Sic ãt vtiqz ⁊ qõ. a. de. c. ex necessitate. b. ãt mediũ p qõ demr̃atuz est sz nõ ex necessitate ñ sciũt pp quid. Nõ. n. est hoc pp mediũ: hoc autẽ ꝓtingit oino nõ ee ꝓclusionẽ aut necessariã. ¶ Quia dictũ est qꝑ ẽ ꝓprũ demr̃atiõi ee ex necessarijs nõ ãt syllogismo. ⁊ qꝑ si alicui⁹ demõstratõis ꝓclo ẽ necessaria p̃misse sũt necessarie. iõ ad hoc pbãdũ phs ponit duas ꝓclones. Quaꝝ prima ẽ ista. ipse ẽ dmõstrare necessariũ ex nõ necessarijs. Secda ꝓclo. pole est syllogizare necessariũ ex nõ necessarijs ibi. cum ergo ꝓclo. ¶ Prima ꝓclo argu. dupl'r. ⁊ prio sic. cũ oꝭ dmr̃atõ fit p cãm. qꝛ alr nõ ꝓtigit simplr scire. si demõstraret necessariũ ex ꝓtingẽtib⁹ staret cãm ee ꝓtigentẽ ⁊ effectũ necessariũ. ꝓns ẽ ipse. qꝛ i oi demõstratione posita cã ponit effect⁹ ⁊ ea remota remouet effect⁹. ¶ Notãdũ istã rõnẽ fundari sup duab⁹ diffõnib⁹ datis de scire ⁊ dmõstratiõe cũ dictũ sit demõstratõez ee syllogismũ faciẽtẽ scire ⁊ qꝑ scire ẽ rẽ p cãz cognoscere. ⁊ qm̃ illi⁹ ẽ cã ⁊ qꝑ ñ ꝓtigit alr se hẽre. Cõstat ãt istas diffõnes nõ ee vas si alicui⁹ demr̃onis effect⁹ ẽ necessari⁹ ⁊ cã ꝓtigẽs. autsi ꝓclo eet necia ⁊ p̃misse ꝓtigẽtes sic arguẽdo oe. b. ẽ. a. oe. c. ẽ. b. igit oe. c. ẽ. a. itelligẽdo p. b. qõ ẽ mediũ in demõstratiõe cãz ⁊ p. a. effectũ p. c. vo ipz sbz de quo demõstrat effect⁹ p cãz. ¶ Sz dubitat qꝛ moꝛs effect⁹ est necessari⁹ ⁊ ppetu⁹ cũ nõ ꝓtigat corruptũ redire iõ nũero p Aris. 2. de gnãtiõe ⁊ tñ hz cãm ꝓtingẽtẽ. s. vulnus. ¶ Itẽ phi. 2. phi. põit qꝑ si p̃misse sũt ꝓclo ẽ ⁊ nõ e ꝓtra i demõstratiõe. ⁊ põit exẽplũ de p̃missis ⁊ ꝓclone qñ demõstrat hẽre tres ãgulos de triãgulo di. qꝑ si est hẽre ãgulũ extrisecũ equalentẽ duob⁹ oppositis itrinsecis ẽ hẽre tres ãgulos eq̃les duob⁹ rectis ⁊ nõ ecõtra. ita qꝑ posita illa cã põit effect⁹ ⁊ nõ ea remota remouetur effect⁹. cũ igit hẽre tres ãgulos eq̃les duob⁹ rectis sit necessariũ: seqt p cãm ꝓtigentẽ dmõstrari effectũ necessariũ. ¶ Ad pmũ dicit qꝑ vuln⁹ nõ est cã p se neq̃ i mediata moꝛtis sz tñ ẽ cã p accñs applicãs actiua passiuis. sicut apies fenestrã ad illuminationẽ ⁊ aggregãs ligna ad cõbustionẽ. trãsmutatõ ãt ipa elemẽtoꝝ ẽ cã p se ⁊ imediata. Et si arguit sil'r de ista cã q̃cũq̃z signata qꝑ est ꝓtingẽs. Dicit qꝑ aliõ ẽ ee ens ꝓtingẽs ⁊ aliud ẽ esse cãm ⁊ tigentẽ. illõ est ens ꝓtingẽs qõ põt ee ⁊ nõ ee indifferẽter. illa ãt est cã ꝓtingẽs ñ q̃ posita ponit effectus aut nõ q̃ remota remouet effect⁹. hec ãt transmutatio talr ꝓditionata sz nõ sit ens necessariũ est tñ cã necessaria qꝛ necessario ea posita ponit iste effect⁹ ⁊ ea nõ posita nõ ponit ille effect⁹. ¶ Cõtra phs dixit. s. qꝑ iterẽptio est p se cã ⁊ imediata interit⁹. ⁊ cõmẽtatoꝛ qꝑ strãgulatio est p se ⁊ imediata cã moꝛtis qꝛ de cã p accñs aut remota nõ loquunt illi cũ non facit ad demõstrationẽ. igitur pisoꝛmiter vulneratio est p se cã moꝛtis imediata. Dicendũ qꝑ phs p iteremptionẽ non itelligit actõez ad quã sequit vuln⁹ sz actionẽ ꝓuenientẽ ex vulnere q̃ est trãsmutatio q̃litatũ primaꝝ ex distempamento elementoꝝ ad quã seqt imediate moꝛs. nec est sile de strãgulatione ⁊ vulnere qꝛ sicut iterpõ terre est cã imediata ⁊ p se eclipsis ex eo qꝑ remouet ⁊ tollit illũinationẽ solis i luna. ita strãgulatio vel decapitatio est cã p se ⁊ imediata moꝛtis. qꝛ tollit actionẽ agentiũ nãliũ ad quã sequit ꝓtinuatio vite. ¶ Ad secm dicit qꝑ hẽre angulũ extrisecũ ñ est cã eq̃litatis triũ ãgulorꝝ ad duos rectos sz figura trib⁹ lineis rectis ꝓtenta. qꝛ diffõ est cã diffiniti ⁊ oiuz passionũ seq̃tiũ. ⁊ ista ẽ illa cã q̃ posita ponit habere tres ãgulos eq̃les duob⁹ rectis ⁊ q̃ remota remouet idez. dato. n. qꝑ non esset aliq̃s angul⁹ extrisec⁹ non min⁹ triãgulus hz tres ãgulos eq̃les duob⁹ rectis. vez est tñ qꝑ illa passio non cognosceret inesse triangulo nisi p angulũ extrinsecũ. neq̃z igredit angulus extrinsec⁹ demonstrationẽ tanq̃z cã sz tanq̃z determinatiũ medii faciens cognoscere illud esse cãz illi⁹ effect⁹. qꝛ igit angulus extrinsec⁹ necessario ingredit demonstrationẽ q̃ demonstrat habere tres angulos eq̃les duob⁹ rectis ⁊ nõ est cã illi⁹: iõ dicit phs qꝑ si p̃misse sunt ꝓclo est ⁊ non econtra. nõ ãt phs dicit qꝑ si cã est effect⁹ est ⁊ non ecõtra.

Ampli⁹ si aliq̃s nesciuit rẽ nũc hñs rõez ⁊ saluat⁹ ẽ salua re nec ẽ oblit⁹ nec prius sciuit. corrũpet aũt vtiqz mediũ nisi sit necessariũ. q̃re hẽbit qdẽ rõez re salua. nesciuit aũt neq̃z q̃ pri⁹ sciuit. Si vo nõ corruptũ ẽ: ꝓtingit ãt corrũpi qõ accidit vtiqz erit pole ⁊ cõtingẽs: sz est ipossibile sic se habentẽ scire. ¶ Secũdo ar. ad eandẽ ꝓclonẽ sic. posito qꝑ scieris effectũ necessariũ p cãm ꝓtingentẽ q̃ iã sit corrupta te existẽte cũ arguñtatõe ⁊ absq̃z oblitiõe: tũc sic. scia pdit p corruptionẽ rõnis aut sciẽtis aut rei scite aut p obliuionẽ. sz iã hec oia sũt igit q̃lr cũq̃z nunc te hẽs talr te pri⁹ hũisti ⁊ eõ respectu eiusdez effect⁹. sz iã nõ habes scia de illo. igit neq̃z pri⁹. pz ꝓna cũ maiori. minoꝛ ãt est euidens qꝛ cũ cã non sit haberet scia veri p mediũ falsum qõ est ipole. ¶ Cõtra p̃dicta ar. ⁊ primo qꝑ non corrũpit scia ex corruptiõe rõnis. qꝛ stat multas esse rões ad eandẽ ꝓclonẽ. igit corrupta vna illaꝝ rationũ ad talem ꝓclonẽ non pp hoc corrũpet scia illi⁹: qꝛ alie rões manebũt. ¶ Secõo ar. qꝑ non corrũpit scia corrupto sciẽte qꝛ hoie mortuo manent spẽs intelligibiles ⁊ habit⁹ taz practici q̃z speculatiui in itellectu. igit hoie corrupto manet scia q̃z pri⁹ habuit. añs est notũ. qꝛ aia est loc⁹ spẽrũ sm Aristo. tertio de aia. ¶ Tertio ar. qꝛ non corrũpit scia corrupto scibili aut medio demr̃atiuo. qꝛ nulla rosa nut nulla pluuia exñte habem⁹ sciam de illis. si et nõ esset ebulitio sanguinis i corde qõ est mediũ in demõstrãdo appetitũ vindicte de ira non min⁹ sciret irã ee appetitũ vindicte. Quarto ar. qꝑ non corrũpit scia p obliuionẽ qꝛ ꝓz Arist. in libro de memoria ⁊ reminiscentia. Reminiscentia est inuestigatio oblitꝰ p memoriã. sz me

nent: inuestigatione remanet scia. igit. Deinde videt q̃ obliuio coicidat cũ prima ꝓditione perdendi scientiam q: deficiẽte rõne seu argumẽtatõne sequtur obliuio ⁊ eĩ. ¶ Ad p̃m dicit Egi. q̃ loq̃ndo de rõnib⁹ potissimis p q̃s aggenerat scia simplr nõ est nisi vna rõ ad vnã cõclusionem cũ ab vna cã non procedat imediate fm eundẽ modũ nisi vnu⁹ effectus. vñ ad hãc conclusionẽ. omis triãgulus hz tres angulos. nõ est nisi vnũ potissimum mediũ. vz. hre angulũ extrisecũ. q̃ ergo ꝓderet hoc mediũ ⁊ hanc rõnẽ q̃ concludit triãgulũ hre tres angl'os eq̃les duob⁹ rectis necessario ꝓderet sciaz illi⁹ cõcl'onis Ista rñsio videt cẽ contra pm 2° poste. di. q̃ idem est mediũ cã ⁊ diffinitio. sz eiusdẽ effect⁹ sunt multe cause ⁊ multe diffinitiones vt habet ibidẽ. igit eiusdẽ effect⁹ sũt plura media potissima. q: non facit ibi Aristo. mẽtionez nisi de medio potissimo ⁊ demõstratione potissima. docet .n. demõstrare idez p plura genera cãr. vbi gra. hec ꝓpõ angulus semicirculi ẽ angulus rect⁹. demõstrat p medietatẽ duor rector qõ dr ee cã mãlis: ⁊ p lineã sup lineã diametralr cõcidentez qõ dr esse cã formalis isto modo. omis medietas duor rector angulorum est angulus rect⁹. sz angulus semicirculi est medietas duor angulor rectorũ igit angul⁹ semicirculi est rect⁹ angulus. Itẽ omis angulus ꝓueniens ex linea super lineam diametraliter concidentem ẽ angulus rectus. sed angulus semicirculi est huiusmodi. ergo angulus semicirculi est angulus rectus. prima demonstratio dat p mãm q: p partẽ q̃titatiuã. s. p medietatez angulor. sda vo dat p formã. s. p lineã q̃ vt sic non dicit mãm sz formaz. ¶ Dicendũ igit concedẽdo q̃ plres sunt rõnes potissime ad vnã conclusionẽ ⁊ q̃ corrupta vna illar rõnum corrumpit scia illi⁹ cõclusionis non q̃dem q̃lz sz tñ illa q̃ aggenerat p illã rationẽ. ita q̃ aliq̃ scientia corrũpit ⁊ aliq̃ non corrũpit eiusdẽ conclusiõis neq̃ similitudo de triãgulo conuincit q: illa passio non cõpetit illi subiecto p plura genera cãr: sz tñ p formã. vñ di. cõmentator p° phi. in prologo q̃ scie mathe. non dmõstrant nisi per vnũ genus cause. s. formalis. scientia autẽ diuina demonstrat per tria genera causarũ. s. per formã efficiens ⁊ finem. sed scientia naturalis. demonstrat per omnia q̃ttuor genera causar. ¶ Ad 2m rñdet q̃ Arist. non posuit separationẽ aie ab humano corpore imo reprehendit platonẽ hoc opinantẽ. sz posuit vniẽũ intellectũ in oib⁹ hoib⁹ ingnãbilẽ ⁊ incorruptibilẽ vt ipz ꝓnẽtator exponit 3°. de aia. ⁊ dato q̃ intellect⁹ separaret ꝛnxta opinionẽ platonis aut theologor diceret Arist. q̃ in separatione nulla spẽs intelligibilis aut habitus in intellectu remanet q: corrũpit sensus ad cui⁹ corruptionẽ corrumpunt oia fantasmata a q̃b⁹ dependẽt oẽs spẽs ẽntialr habit⁹ intellect⁹ di. pho 3° de aia q̃ necesse ẽ intelligẽtem fantasmata speclari. sic ergo nõ manet lumẽ in medio corrupto corpe luminoso: nec spẽs sensibilis in aere vel in aq̃ corrupto sensibili: ita corruptis fantasmatibus nõ remanet aliq̃ spẽs vel habit⁹ in intellectu. ¶ Itez dato q̃ intellect⁹ in sui separatiõe portaret secũ habit⁹ acquisitos adhuc nihil hr ĩ istã sdam cõditionẽ. q: Ari. intelligit non solũ de scie te principali qõ ẽ hõ sz ẽt de scie te formali in quo p° tãq̃ in subõ repit scia. ⁊ hoc est aia ſõ si ipsa nõ corrũpit in corruptiõe hois non ẽ corruptũ illud sciens de quo logt pbs. ¶ Ad 3m dr q̃ scibile corrũpi intelligit dupli. s. simpliciter ⁊ fz qd. tunc. n. dicit simpliciter corrũpi qñ in corruptiõe nullo mõ manet. s. nec in actu nec in potẽtia nec in se nec in suis cãis: ⁊ sic indubie corrũpit scientia. Sz tunc dicit corrũpi fz qd qñ corrũpit fm actũ ⁊ in se ⁊ ñ fm potẽtiã vel in suis cãis ⁊ ex hac corruptione nõ tollit scientia iõ nulla exñte pluuia aut rosa adhuc habet scientia de illis q: manẽt potẽtialiter in suis causis. ¶ Ad 4m rñdet q̃ scientia nõ ẽ cõiuncta inuestigatõi obliti sz magis acqrit p inuestigatõnem obliti. vñ oblit⁹ vni⁹ cõclusionis seu demõstratõis ad vnã cõclusionẽ inuestigat cãs illi⁹ q̃s primit⁹ sciuit ⁊ iaz ignorat. Et cũ dicit q̃ prima cõditio ⁊ q̃rta coicidũt rñdet q̃ non stricte loq̃ndo de amissione rõnis ⁊ obliuione. q: amissio rõnis respicit cãm ⁊ p̃missas. obliuio ãt cõclusionẽ ⁊ effectũ. si. n. pri⁹ sciuisti cãm referre in effectũ ⁊ iã nescis: cognoscendo tñ cãm ⁊ effectũ tu ꝓdidisti rõnẽ sz nõ ꝓpte es oblit⁹. ꝓdẽdo ãt ꝓclone quã pus sciuisti demõstare remanẽtib⁹ oib⁹ alijs tu ꝓpe es oblit⁹.

Cũ igit ꝓclo ex necessitate q̃dem est nihil ꝓhibet mediũ nõ necessariũ esse p q̃ demõstratũ ẽ. Est. n. ex ñ necessariis necessariũ syllogizare sicut ⁊ vez ex nõ veris. Cũ aũt mediũ ex necessitate est ⁊ ꝓclusio ex necessitate sicut ex veris vez sp. Sit. n. a. de. b. ex necessitate ⁊ hoc de. c. necesse est q̃ ⁊. a. c. inesse: ergo esse. c. oẽ. a. est necessariũ: sz cũ nõ necessaria ẽ ꝓclusio neq̃ mediũ esse necessariũ possibile est. Sit enim. a. in. c. nõ ex necessitate i b. a. ⁊ hoc in. c. ex necessitate. a. ergo in. c. ex necessitate erit sed non concessum est.

¶ Sda cõclusio pole ẽ syllogizare neciuz ex nõ necijs. pbat. sic se hz vez ad nõ vez ita ẽt neciuum ad non necessariũ. sz pole est syllogizare vez ex nõ veris g° pole est syllogizare neciuz ex non necessarijs. pz ꝓna cũ maiori ex sufficiẽti similitudine. ⁊ minor declarat sic arguẽdo. oẽ albũ erit aial. antixps erit alb⁹. igit antixps erit aial. ita in proposito necessariũ syllogizat aliqñ ex cõtingẽtibus. vt oẽ currẽs ẽ animal ois hõ ẽ currẽs. ergo omnis hõ ẽ aial. aliqñ ãt ex impolib⁹. vt ois lapis ẽ aial ois hõ ẽ lapis g° ois hõ ẽ aial. Et si pbs dic neciuz demõstratũ ee ex nõ necijs: nõ capit hic demõstratũ ꝓpte sz large ꝓ eo qõ est syllogizatũ. Exẽpla omnium istor pñt fieri ex istis terminis a b c sic arguendo. oẽ b est a. oẽ c. est b. g° oẽ c ẽ. a. ponẽdo a b c. cõuertẽ cũ teris notatis. ¶ Notadũ p° q̃ a põne aũtz ad põez ꝓñtz ẽ bonũ ar. ⁊ ñ eĩ. q: bñ segtur. hõ currit. ergo aial currit. sz nõ segt aial currit. g° hõ currit. A destructione aũt añtis ad destructionẽ ꝓñtis fallit ꝓña. sz a destructione ꝓñtis ad destructionẽ añtis ẽ bona ꝓña. q: nõ segt nihil qõ ẽ hõ currit. ergo nullũ animal currit. tñ eĩ bñ segt nullũ animal currit. ergo nihil qõ ẽ hõ currit. cũ ergo p̃misse se habeant sic añs. ⁊ cõclusio sic cõseq̃ns. iõ si p̃misse sunt vere conclusio ẽ va ⁊ non eĩ. ⁊ si cõclusio non ẽ va p̃misse non sunt vere. ¶ Scõo notãdũ q̃ sz nulla va inuicem repugnẽt tñ aliq̃ falsa inuicẽ repugnãt. primũ pz. q: quibus cũq̃ veris datis ex bis pt fieri copulatiua va. 2m ẽt ẽ manifestũ q: hec repugnãt. oẽ animal ẽ hõ. nullũ animal ẽ hõ quor qõlz est falsũ. Ex q̃b⁹ segt q̃ ex veris non pt seq falsũ sz bñ eĩ. q: si a sit añs vez ⁊ b cõseq̃ns falsum ꝓdictoriũ b est vez. sz oia va stant sit. igit ex a nõ segtur b. pz cõseq̃ntia. q: cuiuslz bone cõseq̃ntie cõtradictoriuz cõsequentis repugnat añti. si ãt a sit añs falsũ ⁊ b conseq̃ns vez. cõtradictoriũ ẽ falsũ. mõ duo falsa inuicẽ repagnãt. iõ cõtingit cõseq̃ntiaz ee bonã ab a ad b. ¶ Cõsilr dr de neciõ ⁊ contingẽti. s. q̃ ex neciõ non segt cõtingẽs sz bñ econuerso. q: si añs ẽ neciuz ⁊ ꝓñs contingens: ꝓdictoriũ ꝓñtis stat cũ añte qõ manifestat ꝓñam non valere. si ãt añs est contingẽs ⁊ ꝓñs neciuum. conseq̃ntia est bona. q: ꝓdictoriũ conseq̃ntis repugnat añti cũ sit ipossibile. ¶ Contra p̃dicta ar. ⁊ primo q̃ non pt sillogizari

Notandum primuz

Notandum secundum

necessariuz ex contingentibus. qz conclusio necessaria ⁊ conclusio contingens opponunt sic premisse necarie ⁊ p̄ misse contingentes. sz ex premissis necessariis nō sequit̄ pclo ꝓtingens. ergo nec ex premissis ꝓtingentib⁹ sequit̄ pclo necessaria. pz ꝓña p illā regulaz topicā. sicut oppo sitū in opposito ita ꝓpositū in proposito. ¶ Secō ar. ꝙ nō p̄t syllogizari vex ex falsis. qz dicit phūs primo prio rum ꝙ sp pclo est similis vni premissax. ideo si vtraqz p̄missax ē falsa pclo erit falsa. dicit ēt ibi ꝙ illa forma syl logistica nō valet in q̄ termini attribuunt̄ oi ⁊ nulli. mō vbi premisse sunt false termini attribuunt̄ omni ⁊ nulli. vbi gratia. oīs lapis est aial. omnis hō est lapis. igit̄ oīs homo est aial. pz ꝙ termini h⁹ syllogismi attribuuntur omni. idē etiaz attribuunt̄ nulli. vt nulluz aial est lapis. oīs homo est aial. igitur nullus hō est lapis. ¶ Ad pm negetur ꝓña. ⁊ ad regulā topicam respondet̄ ꝙ Arist. loqtur de priuatiue oppositis inuicē cōpatis ſm plures oppōnes. vt sicut bonū ⁊ malū sunt opposita ita visus ⁊ cecitas. sz videre est bonū. igitur esse cecū est malum. Constat āt ꝙ necessariū ⁊ ꝓtingens non sunt priuatiue opposita sz potius ꝑria vel disperata. ¶ Ad 2m dicit̄ ꝙ phūs loqtur de similitudine in qualitate ⁊ q̄ztitate tm̄ in pri ma figura ⁊ in syllogizatione directa ita ꝙ si pclo est af firmatiua vel negatiua altera premissax est talis. ⁊ si cō clusio est vlis vel particularis vel indifinita vel singula ris altera premissax erit ꝓprius denominationis. de simi litudine aūt quo ad veritatē aut quo ad falsitatez non lo quitur phūs. Et notanter dr in prima figura. qz in ter tia figura q̄libet premissax est vlis ⁊ pclo particularis vt pz in darapti ⁊ felapton. Dicit etiam syllogizatione directa qz baralipto concludit particularez ex duabus vlibus. sz illud est indirecte. Deinde cū dicit phūs ꝙ illa forma syllogistica non tenet in q̄ termini attribuunt̄ oi ⁊ nulli intelligitur syllogismū nō tenere in prima figura syllogizatione directa maiori existente affirmatiua ⁊ mi nori negatiua. qz non sequitur. omnis hō est aial nullus equus est hō igitur nullus equus est aial. in secunda āt figura minor est vlis negatiua. vt in camestres: ⁊ i ter tia figura. vt in felapton. in prima aūt figura vt in fapes mo syllogizatur ex minori vli negatiua. sz illō ē indirecte.

Quoniā igit̄ si scit demr̄are oz demr̄atio nē habere: aut nō sciet neqz pp qd neqz pp qz necesse est illud esse. sz aut opinat̄ nesciēs: si accipiat̄ tanq̄z necessariū non necessariuz: aut neqz opinabit̄: sicr̄ siue sciat qz p media ta siue pp quid ⁊ per immediata.

¶ Ex predictis Aristo. pcludit ꝙ si volum⁹ scire dmō strative oz nos hr̄e demōstrationē p mediū necessariuz aliter autē non sciremus nec pp quid nec qz nec per cās immediatas nec per cās mediatas. sz aut nesciēs opina bitur se scire si accipiat mediū non necessariū tāqz neces sarium. aut non opinabitur se scire si nō accipiat mediū necessarium nec credit accipere necessariū. Et subdit ꝙ simpliciter. i. vlr siue sciat qz per mediata. siue pp quid ⁊ per immediata semper hoc fiet p mediū necessariuz. ¶ Notandū ꝙ demōstrationū quedā est pp quid ⁊ q̄ dam qz est. Demr̄atio pp quid procedit p causam ime diatam. demr̄atio aūt qz est procedit p cām mediatam ⁊ per effectū tam conuertibilē q̄z non conuertibilem sz ꝙ videbit̄ infra. oīs igit̄ demr̄atio siue sit qz siue pp qd siue p cām immediatā siue p cāz mediatā siue p effectū conuertibilē siue non conuertibilē sp procedit p mediuz necessariū concludendo necessariū ex necessariis. Notandū primuz

Accidentiū autē non p se quō determina tum est p se quidē esse nō est scientia demon strativa. Non. n. ex necessitate demonstrare est conclusionem. Accidens. n. cōtingit non inesse de tali dico accidēte.

¶ Ista est 2a pars hui⁹ q̄rti capitulī in q̄ ponitur hec se cunda pclo. Nulla demonstratio est ex his q̄ sunt p ac cidens. quā Aristo. probat triplr ⁊ prio sic. Oīs dmon stratio ē ex necessariis ⁊ ex his q̄ non ꝓtingunt nō inesse sed accña non sunt necessaria imo contingunt nō inesse igit̄. maior pz ex dictis ⁊ minor est nota ex diffinitōe ac cidentis quā ponit porphirius di. accñs est qd̄ adest ⁊ abest preter subiecti corruptionē. ¶ Notandū p⁰ ꝙ ac cidentiū quedā sunt cōia q̄dam vero propria. Acciden tia cōia sunt illa que non circūcernunt determinatū sbz. vt albedo nigredo caliditas ⁊ frigiditas. Accidentia aūt propria sunt illa q̄ circūcernunt determinatū subiectum vt risibilitas ⁊ simitas. ¶ Secō notandū ꝙ accidentiū cōium quedā hnt cām necessariā in subiecto vt albedo in cigno ⁊ nigredo in corvo. ⁊ q̄dā solū cām contingen tem vt albedo ⁊ nigredo in boe. prima accidentia sunt inseparabilia. qz nō pñt corrumpi quin corrūpat̄ subie ctum. alia autē sūt separabilia qz possunt corrūpi absqz corruptione subiecti. ¶ Tertio notandū ꝙ accidentiuz proprioz q̄dā fluunt a principijs specici vt risibilitas in boe ⁊ hinnibilitas in equo. quedā aūt a principijs indiui dui vt simitas nasi ⁊ crispitudo capitis. prima cōuertun tur cū suis subiectis. qz oīs hō est risibilis ⁊ econuerso alia aūt nō conuertunt̄ cū suis subiectis qz lz oē simum sit nasus non tm̄ oīs nasus est simus. ⁊ lz oīs crispitudo sit in capite non tm̄ econtra. ¶ Quarto notādū ꝙ accidē tium proprioz q̄dam insunt a nā. vt ea q̄ dicta sunt. ⁊ q̄ dam ex actibus ⁊ operationib⁹ vt esse medicū vel mu sicum. ⁊ eoz que sunt a nā quedā insunt sp suo subiecto vt simitas ⁊ crispitudo. ⁊ quedā soluz aliqn̄ vt canesce re. cōpetit ei nāliter hoi ⁊ solū in senectute. non ergo lo quit̄ Aristo. de accidentib⁹ ꝓprijs sed de cōibus. ⁊ ſm Egi. in hac prima rōne Aristo. loqtur tm̄ de accidētib⁹ separabilibus. ¶ Sz dubitatur primo qz videt̄ ꝙ ista diffinitio accñtis non cōpetat accidentibus inseparabili bus cōibus. qz albedo non pōt abesse cigno preter cigni corruptionē nec nigredo corvo preter corui corruptōez. ¶ Secundo dubitat̄ qz videtur talia accidentia inspa rabilia non hr̄e cām necessariaz in subiecto qm̄ causa ne cessaria ē illa q̄ posita ponitur effectus ⁊ qua remota re mouetur effectus. constat āt albedinem esse in lapide vl in ligno remota cā albedinis q̄ est in cigno. ¶ Ad pmū dicitur ꝙ illa diffinitio accidētis cōpetit tam accidenti se parabili q̄z inseparabili qz porphirius statim posita dif finitione illa diuisit accidens in accidens separabile ⁊ in separabile. constat āt diuisum vlr dici de quolibz suox diuidentiū ⁊ diffinitionē cuilibet competere cui cōpetit diffinitum. ideo tam accidens separabile q̄z inseparabi le adest ⁊ abest p̄ter subiecti corruptionē. non ꝙ si adest ⁊ abest dicat actum sed pōm vel aptitudinē: ita ꝙ albe do cigni lz non possit abesse cigno sine cigni corruptione tm̄ est apta nata abesse illi preter illius corruptionē. que quidē aptitudo ⁊ si non reducit̄ ad actū in hac albedine reducitur tm̄ ad actū in alia albedine eiusdē specici q̄ qui dem corrūpitur preter cigni corruptionē. s. in lapide vel in ligno. Ad secundum dicitur ꝙ illa cā est necessaria ne cessitate positiua ⁊ non negatiua. ex quo effectus ē com munior causa. albedo enim ⁊ nigredo ⁊ talia non soluz possunt ab vna causa prouenire sed a diuersis.

Et tm̄ opponat fortassis aliqs cui⁹ cā hic oz ĩterrogare de his si nō necesse est pclusio nez esse. Nihil. n. differt si aliqs interrogat⁹ ꝓtingere ⁊ postea dicat pclusionē. Oz āt in terrogare nō tanq̄z necessariū esse pp inter rogata: sed quod dicere necesse est illa dicen ti ⁊ vere dicere si vera erunt que sunt.

¶ Unum dubium mouet phūs exquo ex accidentibus

2a pclo 4a capl̄

Notandū primuz

Notandum. 2.

Notandum. 3.

Notandum. 4.

Dubiū primuz

Dubiū secundū

non potest inferri conclusio necessaria ⁊ maxime ex accidentibus separabilibus q̃re interrogat de illis. ¶ Respondet phs q̃ non differt apud dialeticum interdũ ex accidentibus separabilibus infere conclusionez contingẽtem ⁊ postea necessariam vt omne albũ est frigidũ. sor. est albus. ergo sor. est frigidus. Hic concludit cõclusio contingens ex accidentibus separabilibus. Sed dicẽdo omne album est coloratum. omne aĩal est albũ. ergo oĩ aĩal est coloratum. concluditur necessariũ ex accidẽte separabili. nec oz dialeticum interrogare cõclusionẽ necessariã esse pp premissas necessarias sed sufficit apud ipm q̃ ꝛclusio sit vera si premisse sunt vere. ⁊ cõclusio sit necessaria si premisse sunt necessarie. sed illud non sufficit apud demonstratorẽ sz requirit q̃ cõclusio sit necessaria pp premissas necessarias. ¶ Notandũ fm lynco. q̃ in syllogismo est duplex necessitas. s. illationis ⁊ illati. pma per se consideratur a dialetico sz non 2ª. a demonstratore aũt vtraq̃z ꝛsideratur. Egidius aũt ponit istã distinctionem sub alijs terminis di. q̃ duplex est necessitas. s. ꝛsẽtie ⁊ ꝛsẽtis. Exemplum primi. si hõ currit hõ mouet. Exemplũ secundi. vt si tu es hõ est. Et ꝛsẽtia duplex est cã. s. in essendo ⁊ in inferendo. hec. n. hõ currit est causa illius aĩal currit in inferẽdo sz nõ in essendo eo mõ quo hõ dicit cẽ cã motus seu cursus. dialeticus ergo p se cõsiderat necessitatẽ ꝛsẽtie ⁊ non ꝛsẽtis. ⁊ per se ꝛsiderat cãz in inferendo ⁊ non in essendo. demonstrator ãt hec oĩa per se considerat. s. necessitatem ꝛsẽtis ⁊ ꝛsẽtie. cãm i essendo ⁊ in inferendo. ¶ Dicendũ ex his oibus q̃ in rõne argumẽtariua vel syllogistica sunt tres necessitates. s. ꝛsẽtie ꝛsẽtis ⁊ ãntis. Exemplũ primi. vt si hõ currit aĩal currit. vt sic. oĩs homo currit tu es hõ ergo tu curris. Exẽplum secundi si sor. est homo est. aut sic. omne currens est aĩal. oĩs homo est currens ergo oĩs hõ est animal. Exemplũ tertij vt si hõ est aĩal est. aut sic. oĩ aĩal rõnale est disciplinabile. oĩs hõ est aĩal rõnale ergo oĩs homo ẽ disciplinabilis. Dialecticus ergo non ꝛsiderat nisi necessitatẽ ꝛsẽtie. demonstrator ãt oẽz necessitatẽ supradictam. s. necessitatem ꝛsẽtie ꝛsẽtis ⁊ antecedentis.

Quoniã aũt ex necessitate sunt circa vnũquodqz genus quecũqz per se sũt ⁊ scõz q̃ vnũquodqz est manifestum est: quoniaz de his que per se sunt demonstratiue scientie ex talibus sunt accidentia qdem. n. non necessaria sunt. Quare non necessarium est conclusionem scire propter quid sit.

¶ Secõ ar. principaliter ad conclusionẽ sic. oĩs demõstratio est ex his que sunt p se ⁊ fm q̃ ipm. sz accidentia nõ insunt per se suis subiectis neqz fm q̃ ipz ergo ex his nõ est demonstratio sumendo vt dictũ est accidens vt distinguitur cõtra proprium. pz ꝛsẽtia cum maiori ex determinatis ante. minor vero est nota. q: talia nõ habent necessitatem simpliciter ratione speciei: sed solum habent necessitatem fm qd rõne indiuidui vt accidentia inseparabilia. vel nullã necessitatem habent vt accidentia separabilia. ¶ Notandũ fm Egi. q̃ oĩa accidentia tam cõia qz propria aliquo mõ conueniunt apud intellectũ ⁊ aliquo mõ differunt. conueniunt qdem in hoc q̃ intellectus oĩa subiecta potest intelligere esse non intelligendo sua accidentia. q: omne prius põt intelligi non intellecto posteriori. sed non põt intelligere subiectũ esse ⁊ suũ accidẽs conuertibile non inesse aut oppositũ inesse. sz bene de alijs accidentibus. q: intellectus pt intelligere corũ intelligẽdo in eo nullã esse nigredinẽ sz tm̃ albedinẽ ex quo nigredo non fluit a principijs eius. nõ põt autẽ intelligere hominẽ esse risibile non inesse. aut illi inesse rudibile. ⁊ hoc ideo quia accidens conuertibile fluit a principijs speciei ¶ Mihi autem videtur q̃ intellectus potest intelligere risibile nulli inesse: non tamen potest intelligere risibile alteri ab homine inesse neqz risibile inesse homini. vnde omne prius stat esse absqz posteriori apud intellectũ. ergo stat hoĩem esse apud intellectũ absqz eo q̃ risibile sit ergo ista stant sil' apud intellectũ. hõ est ⁊ nullũ risibile est. sz quecũqz stant sil' apud intellectũ põt ipe intellect⁹ sil' intelligere. ergo intellectus põt simul itelligere hoĩez esse ⁊ nullũ risibile esse. sed hec ꝙuertuntur. nullus risibile est ⁊ nullũ risibile inest. ergo intellect⁹ põt simul intelligere hoĩem esse ⁊ nullũ risibile inesse. q: si aliqua cõuertuntur ⁊ vnũ stat cũ tertio reliquũ stat cũ eodem. q: ergo accidentia ꝓpria circũcernunt subiecta sua ⁊ non accidentia cõmunia. ideo accẽtia ꝓpria ĩsunt suis subiectis p se ⁊ fm q̃ ipm. accidentia aũt cõia nõ ĩsunt suis subiectis per se nec fm q̃ ipsum. ⁊ ideo demonstratio est ex accidentibus proprijs ⁊ non communibus.

Neqz si sp sit. non p se aũt vt sunt p signa syllogismi. Hoc. n. p se non per se sciet neqz pp quid. propter quid aũt scire est p causam scire. propter ipsum ergo oportet ⁊ medius tertio ⁊ primum medio inesse.

¶ Tertio arguitur principaliter ad conclusionẽ sic. oĩs demõstratio facit scire per se p causam ⁊ pp quid. sed syllogismus procedens ex accidentibus non facit scire p se per cãm ⁊ pp qd. ergo syllogismus procedens ex accidentibus nõ est demonstratio. pz ꝛsẽtia cum maiori ex determinatis ante. vnde syllogismi ꝓcedẽtes a signo nõ sunt ꝓprie demonstratiui neqz proprie facũt scire. vt syllogismi probãtes aliqd̃ corpus esse sphericũ q: facit vmbram sphericã. aut omne elementatũ esse corruptibile. q: est antiquabile. minor ãt declarat nam in q̃lz demõstratione primũ inest medio p se. ⁊ mediũ inest tertio per se. intelligendo p primũ maiorem extremitatẽ ⁊ per tertium minorẽ extremitatem. sz si fiat syllogismus ex accẽtibus nunq̃z maior extremitas inest medio p se ⁊ medius minori extremitati vt pz inductiue. ¶ Notandũ fm plz ⁊ scire passionẽ aliq̃z sp inesse. alicui subiecto non ẽ scire simplr ⁊ pp qd. q: forte illa passio non inest illi subiecto per se sicut nigredo corui vel albedo cigni. hec. n. est necessaria. oĩs cignus ẽ albus sz non p se q: nõ ꝓscitate alicuius q̃tuor modorũ. ⁊ lz esset ꝓpõ per se non tm̃ sciret per se ⁊ pp quid. nã illa omne elementatũ est corruptibile est per se. q: predicatũ inest p se subiecto perseitate secundi modi. non tm̃ scit p se. s. per cãm sed tm̃ scitur a signo p hoc q̃ omne antiq̃bile est corruptibile quod nõ importat cãm sed tm̃ effectũ vel signũ. vbi aũt sciatur p cãm immediatã tunc scitur illa p se ⁊ pp quid. vt omne cõpositũ ex ꝓrijs est corruptibile. omne elementatũ est cõpositum ex ꝓrijs. ergo omne elementatũ est corruptibile. ¶ Contra ꝓdicta arg. q̃ aliq̃ demonstratio sit ex accidentibus cõibus. Et primo sic. caliditas frigiditas humiditas ⁊ siccitas sunt accidentia cõia ⁊ demonstrãtur de elementis. ergo ⁊c. pz ꝛsẽtia cum maiori ex quo non circũcernunt determinatũ subz. minor vero tollitur de intentione phi tertio de generatione di. q̃ ignis ẽ primo calidus. aqua primo frigida. aer primo humidus. terra ãt primo sicca. qd̃ ãt inest alicui primo inest illi per se vt pz in hoc primo. ¶ Secõ ar. sic. motus ⁊ quies sũt accidentia cõia ⁊ tm̃ demonstrant̃ de celo ⁊ terra vt tollit̃ de intentione phi demonstrãtis in libro celi. terrã semp quiescere ⁊ celũ semper moueri. sphericitas ẽt vt habẽt ibidem demonstrat̃ de celo ⁊ rotũditas de terra ⁊ tm̃ sunt accidentia cõia. Tertio ar. idẽ de albedine ⁊ nigredine. nã phs 2°. huius ponit q̃ diffinitio causa ⁊ medium sunt idẽ. sed albedo ⁊ nigredo hũt cãm necessariã ac ẽt diffinitionem ergo habent mediũ in demonstratione. ⁊ per ꝛsẽs albedo ⁊ nigredo possunt de aliquo dmõstrari. Quarto ar. idẽ de intentõe cõmentatoris 4° phi

fi.dí.q̃ ly ea que ſunt per accidens ſepe non ingredian
tur demonſtrationē.tñ ea que ſunt p̃ accidēs ſp̃ ingredīū
tur demñationē. ⁊ exemplificat dicēs q̃ mā ⁊ forma p̃
accidens mouent.ſ.ad motū compoſiti. tñ q: ſp̃ mouē
tur ad motū compoſiti ideo moueri pōt de illis demō
ſtrari. Ex qb⁹ pz aliq̃z demonſtrationē eſſe ex his que
ſunt p̃ accidēs. ¶ Pro reſponſione ad has difficultates
eſt ſciendū q̃ ſicut accidentiū ꝓpriū vt tollitur de men
te porphirij quoddā eſt ſimplr̄ ꝓpriū qd̄ conuertit cū
ſuo ſubiecto.quoddā vo ſm qd̄ proprīū qd̄ non cōuer
titur cū ſuo ſubiecto ita ēt accidentiū cōium quoddā eſt
ſimplr̄ cōmune ⁊ quoddaz ſecundum quid.accñs ſim
pliciter cōe eſt illud quod non hz aliqd̄ ſpāle ſubm d̄ter
minans ipm vt albū ⁊ nigrū.accidens cōe ſm qd̄ eſt il
lud qd̄ hz aliquod ſpāle ſubiectū determinans ipm vt
q̃ntitas ⁊ figura.mā.n.determinat ſibi q̃ntitatē ⁊ quod
libet aiatum figurā.dr̄ ergo q̃ accidentia ſimplr̄ cōia d̄
nullo demonſtrantur aliq̃ demñatione. ſz accidētia cōia
ſm qd̄ bene de aliquo demōſtrant̄ q: talia aliquo mō
inſunt ſubiectis ſuis p̃ ſe nō per ſe qdē pſeitate paſſionis
ſz ſubiecti tñ.neq̃z hec ꝓdicūt phō.q: ipſe loqtur de de
monſtratiōe potiſſima vbi oēs termini ꝓuertūtur ⁊ paſ
ſio eſt vlē primū ſubiecti q̃ non reperiunt̄ in demōſtra
tionibus in qbus ꝓbat̄ aliquod accidens cōmune d̄ ali
quo ſubiecto.talis.n.demōſtratio non facit ſcire ſimpli
citer ſz ſolū ſm qd. ¶ Ad primū cōcedo q̃litates ꝓmas
demonſtrari de elementis vt ignē eſſe calidū.aquā eſſe
frigidā.aerē eſſe humidū.⁊ terrā ſiccam.ſz talis d̄mon
ſtratio non eſt ſimplr̄.ſz ſm quid. Et cū phus dic̄ ignē
eſſe primo calidū ⁊ aquā primo frigidā non intelligit ca
liditatē ineſſe igni tanq̃z ſuo adeq̃to ſubiecto ſz intelligit
ignē prius ſibi determinare caliditatē q̃z ſiccitatē ⁊ aquā
prius frigiditatē q̃z humiditatē.⁊ ſic de alijs ꝓp̃ maiorē
conuenientiā ſue nature. ¶ Ad 2ᵐ concedo motū d̄mō
ſtrari de celo ⁊ getē de terra.ſz hec non ſunt accidentia
cōmunia ſimplr̄ ſz ſunt accidētia cōia ſz q̃d. ſicut calidi
tas frigiditas humiditas ⁊ ſiccitas. ſpericitas ēt eſt acci
dens cōe ſm q̃d faciens ꝓpoſitionē p̃ ſe cum celo ⁊ ro
tunditas cū terra ſicut motus ⁊ quies cū eisdē. neq̃z ali
quid ꝓcedit contra intentionē phi cū tales demonſtratō
nes non ſint ſimplr̄ ſz ſm qd. ¶ Ad tertiū reſpondetur
q̃ aliud eſt demonſtrare albedinē eſſe aliud albedinem
ineſſe.ſicut.n.cognoſcit per ſuam diffinitionē ita pōt de
monſtrari p̃ cām ſuam neceſſariā: non qdē demonſtra
tione potiſſima ſz mt demonſtratione terminātē q̃ſtiōez
ſi eſt.eo mō quo demonſtrarēt hoiem eē per ſuā diffi-
nitionē.non tñ demñatur albedinē ineſſe alicui ſubiecto.
q: quocūq̃z ſyllogiſmo dato in quo cōcludit albedo de
aliquo ſubiecto aut maior extremitas non ineſt medio p̃
ſe aut medīū non ineſt p̃ ſe minori extremitati. ſi.n.albe
do inſit p̃ ſe ſuperficiei cā ꝓp̃ quam albedo ineſt ſuperfi
ciei non ineſt ſuperficiei per ſe.ideo in tali diſcurſu mior
erit per accidens. ¶ Ad q̃rtū dicit q̃ non intēdit cōmē
tator: aliq̃z ꝓpoſitionē p̃ accidēs ingredi demñationē ſed
bene illud cui aliq̃ paſſio ineſt p̃ accidēs ſp̃. vñ iſte ꝓpō
nes.mā eſt mobilis forma mouet̄ ſunt ꝓpōnes p̃ ſe ⁊
ingrediuntur demonſtrationē hoc modo. q̃libet ps cō
poſiti nāliſ eſt mobilis ſed mā eſt pars compoſiti nāl.
ergo materia eſt mobilis.dicimus.n.q̃ fortuna eſt cau
ſa.per accidens ⁊ tñ hec propō eſt per ſe fortuna eſt cā.
ita materia vel forma ē mobilis per accidens.ſ.ad mo
tum totius ⁊ tñ hec eſt per ſe.mā eſt mobilis. Sz cō
tra iam dictum eſt q̃ in omni demonſtratione primum
ineſt medio per ſe ⁊ medīū 3°.ergo primuz ineſt 3° per
ſe,ergo mobilitas ineſt materie per ſe. quod eſt contra
cōmentatorem dicentē ipſaz eſſe mobilē p̃ accñs. ¶ Di
cendum q̃ mā eſt mobilis per ſe pſeitate ſcdi modi ſed
non eſt mobilis per ſe pſeitate tertii modi tanq̃z per ſe
exiſtens.ideo q: non poteſt moueri niſi ad motuz com
poſiti.ideo eſt mobilis per accidens prout per accidens
opponitur ei quod eſt per ſe tertio modo.

Non ergo eſt ex alio genere deſcendentē de
monſtrare vt geometrā in arithmetica. Tria
.n. ſunt in demonſtrationibus vnum quidē
quod demonſtratur concluſio. Hoc autē eſt
quod alicui generi ineſt per ſe. vnum autē di
gnitates. Dignitates autem ſunt ex quibus
eſt demonſtratio. Tertium aūt genus ſubie
ctum eſt cuius paſſiones ⁊ per ſe accidentia
oſtendit demonſtratio.

¶ Iſta eſt tertia pars hui⁹ capituli in q̃ phs probat de
monſtrationē non eē ex extraneis poſtq̃z probauit illaz
non eē ex ꝓtingentib⁹ neq̃z ex his q̃ ſunt p̃ accidēs ponē
do hanc ꝓclonē. nulla demñatio eſt ex extraneis. Circa
quā phus duo facit.q: primo ponit aliq̃s ſuppōnes.2°
exequtur de intento ibi.quoz autē. Prima ſuppō eſt
iſta q̃ in q̃libet demñatione tria cōcurrūt.ſ.qd̄ demña
tur in cōcluſione.dignitas ⁊ ſubm de quo demñant̄ p̃
ſe accñtia. Et notanter dicit q̃ demñat̄ in cōcluſione ⁊
nō dí.paſſio.q: non ſp̃ demonſtrat̄ paſſio de ſubo ſz ali
qñ diſſō mālis ſubi p̃ diffinitionē formalem. vez eſt tñ
q̃ ipſa dr̄ ineſſe ſubo p̃ modū paſſionis.ideo ſumendo
paſſionē large concedit̄ q̃ in omni demñatione tria ſūt
neceſſaria.ſ.dignitas ſubm ⁊ paſſio.iuxta modū loquē
di de p̃cognitionib⁹ in plogo. Notādū primo q̃ iſta
ſuppō ponit̄ ad notificandū vitatez hiu⁹ propōnis ma
nifeſtande.vz.nō contingit demonſtrantē deſcēdere de
alio genere in aliud gen⁹ vt geometriā in arith.quam q
dem ꝓpōnem Ariſt.concludit ex prius determinatis.
nā vt dictū eſt.oīs demōſtratio eſt ex his q̃ ſunt per ſe.
conſtat aūt vnā ſciam alteri ineſſe p̃ accñs ſicut ⁊ artiſi-
ces.accidit.n.geometre q̃ ſit arithmetic⁹ ⁊ ecōtra. Di
ctū eſt ēt q̃ in omni demñatōe primū ineſt medio ⁊ me
dium 3° ſm q̃ ipſum.ſz ſi fieret ſyllogiſ.ex terminis di
uerſaz ſcientiaz vt ex linea numero ⁊ caliditate:impoſſe
eēt medīū ⁊ extrema cōuenire ſm q̃ ipm.igit̄ non con
tingit demonſtrantē deſcendere de vno genere in aliud
genus. Scdo notandū q̃ paſſio demñabilis hēt du-
plex ſubm.ſ.primariū ⁊ ſcdariū.ſubm primariū eſt il-
lud cui paſſio ineſt ſm q̃ ipm.ſubm aūt ſcdariū ē illud
cui paſſio ineſt nō ſm q̃ ipm. verbi gratia. hīe tres an
gulos eq̃les duob⁹ rectis cōpetit triāgulo tāq̃z ſubo pri
mario. ⁊ cōpetit figure vel yſocheli tanq̃z ſubo ſuo ſcda
rio eo mō quo dicim⁹ conceptū hois ſignificare prima
rie hoiem ⁊ ex ꝓſiti ſortem ⁊ aial tanq̃z partes eius.ita
yſocheles ⁊ figura ſunt partes triāguli. yſocheles qdez
eſt pars ſubiua ⁊ figura ē pars eēntialis ſeu diffinitiua:
de ſubo particulari vel ſcdario nō loqtur phus ſed de
ſubo adeq̃to ⁊ primario qd̄ ipſe vocat genus. q: ſicut ī
diuidua ⁊ ſpēs reſoluunt̄ in gen⁹ logicū.ita oēs paſſio-
nes reſoluunt̄ in adeq̃tū ſubm. Dubitat̄ propter qd
phus nō facit mentionē niſi de ſubo paſſione ⁊ dignita
tibus ex quo ad demōſtrationē alia eēntialr̄ cōcurrunt
.ſ.premiſſe ⁊ medīū.nō.n.poſſet cōcludi aliqd ex ſolis
dignitatib⁹ ſicut neq̃z aliqs effect⁹ nāliſ pōt eſſe ex ſolis
cauſis vlib⁹.ſol.n.⁊ hō generant hoiem inquit phus
2° phi. Iſtā difficultatē ſoluit Egi.p̃ duas riſiones.
q̃z prima eſt iſta q̃ p̃miſſe ⁊ medīū reducunt̄ ad digni
tates eo mō quo agēcia particularia reducunt̄ ad vlia.
p̃miſſe.n.⁊ medīū ſunt agēcia particularia ⁊ dignitates
ſunt agentia vlia. Scda riſio eius eſt q̃ in extremis
claudit̄ medīū ⁊ qui facit mētionē de extremis dat itel
ligere medīū.faciendo ergo mētionē de ſubo ⁊ paſſiōe
q̃ ſunt extrema dedit intelligere medīū q: ex medio ⁊ ex
tremis fiunt cōcluſio ⁊ p̃miſſe ió p̃ ſubm ⁊ paſſionē de
dit intelligere oīa q̃ formalr̄ ingrediunt̄ demñationem.
Prima riſio non ſoluit q: data illa ſequerēt q̃ Ari-

Notan primuz

Notandum.2.

non debuit facere mētionē nisi de dignitatib⁹. q: subm
⁊ passio resoluunt in trāscendēs sicut ꝓticulare in vl'e.
sz ipz trāscendēs ꝛcludit nēcio in dignitatib⁹ ergo. Etiā
scdā rōnio est dubia q: cū non ꝛtelligat passio qn intelli/
gat subm icōm ipm egidiū. suffecisset facere mētionem
de passione ꝑtermittēdo subm. Jō dr ꝙ phs eo mō lo
quit hic quo in ꝓlogo nō intēdēs ī oī demōstratiōe ista
tria tm̄ eē sz ꝙ in oī demōstratiōe sunt tria q̄ sunt ꝑcognita
de necessitate aīs demōstrationē. s. subm passio ⁊ dignitas.
⁊ hoc dicebat phs vt declararet demōstrationē non de
scēdere de vna scia in aliā sciaz. q: tūc ꝑcognosceret pas
sionē ⁊ subz alteri⁹ scie qd nō est verz. q: geome. nō ꝗ/
cognoscit suba ⁊ passiones arithmetice nec econtra.

Ex qb⁹ qdē igit ōmōstrātō sit ꝓtigit ead eē.

¶ Scda suppō est ista ꝙ lz eadē ꝓncipia sint cōia diuer
sis scētijs nō tm̄ idē subm. primū pz de illis. oē totuz est
maiⁿ sua parte. ⁊ si ab eq̄lib⁹ eq̄lia demas q̄ remanent
sunt eq̄lia q̄ sunt ꝓncipia geome. ⁊ arith. Scdm pz silr
q: scie distinguunt ex distinctōe subozz vt ondit Aristo/
in hoc primo ⁊c. ¶ Notādū ꝙ lz illa ꝓncipia sint cōia
illis scētijs eis tm̄ non vtunt absolute geome. ⁊ arith. sz
ꝗcte. vt oīs linea ē maior sua parte. ⁊ si ab eq̄lib⁹ lineis
eq̄les lineas demas lineę q̄ remanēt sunt eq̄les. hec sūt
propria geome. principia. hec aūt sunt propria arithme
vt si ab eq̄lib⁹ numeris eq̄les numeros ōmas nūeri re
manētes sūt eq̄les. ⁊ oīs nūer⁹ ē maior sua pte. ꝛtelligit
g° phs p hāc suppōez ondere ꝓuenientia ⁊ dīias scia.

Quorū aūt genus alterz est: sicut arithme
tice ⁊ geometrice: non est arithmetica ōmon
stratōez conuenire in magnitudinib⁹ accidē
tia nisi magnitudines numeri sint. Hoc autē
quēadmodū ꝓtingit in qbusdā posterius di
cetur: sed arithmetica demonstratio sp hz ge
nus circa qd sit demōstratio ⁊ alie similiter.
Quare aūt simpliciter necesse est idem eē ge
nus aut sic si dz demonstratio descēdere. al
ter aūt impossibile eē manifestū est.

¶ Istis suppositōibus premissis ar. Aristo. ad ꝓclusio
nem sic. non ꝓtingit demonstrantē descēdere de vno ge
nere in aliud genus. ergo nulla demonstratio ē ex extra
neis. pz ꝓna. q: si aliq̄ demōstratio esset ex extraneis maxi
me videret ex eo q: eēt terminorz diuersarz scientiarum
ex descensu cōsdē artificis ad diuersas scētias. ans aūt
pbat phs tripl'r. primo ex pte subi. nā si cōtingeret de
mōstrantē descēdere de vno genere ī aliū gen⁹ simpl'r
ꝓtigeret arith. descēdere in geome. ons ē falsū nisi pone
ret ꝙ magnitudines eēnt numeri. i. nisi magnitudines ꝓti
nerent sub nūeris sic iferi⁹ in suo superiori. sz hoc ē falsū.
q: ꝓtinuū ⁊ discretū sunt gnā subalterna ꝓdicamenti
q̄titatis non se hntia sm̄ sub ⁊. s. Qual'r aūt subz vni⁹
scie ꝓtineat sub subo alteri⁹ posteri⁹ fiet manifestū cuz
tractabit de subalternatiōe sciarz. nunc aūt sufficit scire
ꝙ arith. demōstratio sp hz gen⁹ ꝓpriū circa qd sit illa de/
mōstratio. silr ⁊ alie demōstrationes hnt ꝓpria genera cir
ca q̄ sūt ille demōstratōes. ¶ Notandū primo ꝙ subo
rū q̄ vocat Aristo. genera subijcibilia q̄dazz sunt simpl'r
altera. s. ea quorz vnuz est inferi⁹ ad reliquū ī linea ꝑdi
camentali vt ꝓtinuū ⁊ discretū. hō ē asin⁹. q̄dā sūt simpl'r
idē vt illa quorz vnū ē p se iferi⁹ ad reliquū vt hō ē aial
seu triāgulus ⁊ eglater⁹. q̄dā āt sūt idē ꝗz qd. s. qm̄ vnū
ē iferi⁹ p accns ad reliquū vt aial ⁊ aial albuz. linea ⁊ li
nea visual'. vult ergo phs ꝙ si sba sciarz sint simpl'r alte
ra ⁊ diuersa ꝙ nō ꝓtigit descēdere de vna in reliquā vt
geome. ⁊ arithme. Si āt sūt simpl'r idē aut ꝗz qd tunc
hn̄ ꝓtigit descēdere de vna ī aliā. ꝓtigit. n. descēdere a scia
triāgull ad sciaz eglateri ⁊ a scia geome. ad sciaz ꝓspecti
ue eo ꝙ suba illarz sciarz sunt idē simpl'r aut quodāmō.
subz. n. geome. ē linea. ⁊ ꝓspectiue ē linea visualis. ¶ Zo Nota m 2m
notādū ꝙ nullū iferi⁹ dr descēdere ī suū supi⁹ sz ascēder
ꝑ q̄to recipit ab eo aliq̄z dīiaz essentialē vel accntalē. su
peri⁹ āt descēdit ī suū iferi⁹ p dīiaz ēntialē vl' accntalē.
descēdit. n. gen⁹ in spēz p dīiaz ēntialē. ⁊ spēs in indiui
duū p dīiaz accntalē. iō scia sbalternās cū se hēat p mo
dū geneꝫ descēdit in sciaz subalternatā q̄ se hz p modū
spēi dando sibi principia sic gen⁹ dat spēb⁹ dīias. scie āt
subalternate ascēdūt ad subalternātes recipiēdo hui⁹ pn
cipia. ⁊ q: geome. ⁊ arith. nō se intēt subalternāt. iō nul
la illarz ad aliā ascndit vl' descēdit. geome. āt hn̄ descēdit
ī ꝓspectiuā. vel arith. ī musicā. ¶ Dubitat circa hoc qd
dicit phs. s. magnitudines nō eē nūeros q: nūer⁹ causat
ex diuisiōe ꝓtinui p phz tertio phi. sz ꝓtinuū nō diuidit
ni ī magnitudines. vt habet sexto phi. igit magnitudines
sūt nūeri. ¶ Rndet ꝙ duplex ē numer⁹. s. mālis ⁊ for
malis. numer⁹ mālr sūpt⁹ est res nūerata. ⁊ sic magni
tudines sunt nūeri. nūerus vo formalr accept⁹ ē q̄titas
discreta ꝓueniens ex multis vnitatib⁹. ⁊ sic magnitudi
nes nō sunt nūeri. vñ sic ꝓtinuū non ē vnitas cū ipm sit
diuisibile ⁊ vnitas īdiuisibil' p Arist. 3°. phisi. ita magni
tudines nō sunt nūeri cū q̄lz magnitudo sit diuisibil' ī in
finitū. numer⁹ āt ecōtra ē augntabilis ī infinitū ⁊ nō di
uisibilis ī infinitū vt habet ibidē. s. 3° phisi. ⁊ sic vnitas
q̄ est ꝓncipiū nūeri ē subiue ī ꝓtinuo. ita nūeri q̄ sūt q̄ti
tates discrete sunt subiecti ī magnitudinibus.

Ex eodē igit genere necesse ē vltia ⁊ me/
dia esse. Si nāqz nō sūt p se accntia erūt: pp
hoc g̃ nō ergo geometre mōstrare ꝙ contra
rioz sit eadē disciplīa: sz neqz duo cubi vn⁹
cubus sint: neqz scie alteri⁹ qd alterius sit.
Sz aut q̄cūqz sic se hnt ad ūnicez ⁊ ꝙ sit alte
rū sub altero vt ꝓspectiua ad geometricaz ⁊
consonantia ad arithmeticam.

¶ Scdo ar. ad idē p rōnē sūptā ex pte medij sic. ī oī de
mōstratōe necē ē medium ⁊ extrema eē eiusdē generꝫ. sz pas
siones ⁊ suba diuersarz sciarz sē diuersorz generz. ergo il
lis nō ꝓt adaptari aliqd medium. ⁊ p ons non ē pose de
mōstrantē descēdere de vno genere ī aliū gen⁹ simpl'r. ꝓ°.
ps ans ē nota q: illa debēt de se iuicē verificari sm ꝙ
ipz. minor ēt ē manifⁿ q: passiōes ⁊ suba diuersarz sciarz
sūt dispata sic ipsa ꝓma gnā circa q̄ vsant scie ille. vñ
q: linea ē ꝓm gen⁹ subijcibile geome. ⁊ nūer⁹ arithmeti
ce. oīa alia suba ⁊ passiōes harz sciarz sunt dispata sicut
linea ⁊ nūer⁹. Ex illa rōne iferit Aris. ꝙ ad geometricū
nō ꝓtinet demōstrare ⁊ oppositorz eadē ē disciplina q: op
positio ⁊ disciplīa nō sūt p se passiōes linee nec duo cu
bi faciūt vnū cubū q: cub⁹ nō ē p se passio linee sz nūeri
sz ad logicū ⁊ metha. ꝓtinet ꝓbare ꝙ oppositorz eadez
ē disciplīa. ⁊ ad arith. ꝙ duo cubi faciūt vnū cubū. Ex
ꝓncipijs trm̄ geome. ꝓt ꝓbari aliq̄ passio ꝓspectie ⁊ ex pn
cipijs arith. aliq̄ passio musice. q: subz ꝓspectiue ꝓtinet
sb subo geome. s. linea visual' sub linea. ⁊ subz musi. sub
subo arith. vz. nūer⁹ sonor⁹ sb nūero. ¶ Notādū ꝓ°. ꝙ Nota m ꝓm
ꝓsideratio ꝑdicamētorz ē tm̄ de iure logici ⁊ metha. sz nō
eodē mō q: logic⁹ ꝓsiderat ꝑdicamēta vt hnt eē ītentōale.
metha. vo vt hnt eē reale. ꝑdicamētū. n. ē coordiatō plu
riū rerz aut ꝓceptuū sz sb ⁊ s. qae ordinē null⁹ ꝓsiderat
nisi alt illorz duorz. q: g° dant opposita ītentōalia sic rea
lia ⁊ ī quocūqz ꝑdicamēto ponit vnū oppositorz ponit ⁊
reliquū. iō tā logic⁹ q̄z metha. hz ꝓsiderar quō ⁊ q̄lr op
posita ponūt ī ꝑdicamēto ⁊c onseq̄nter ꝓbare ꝙ oppōsi
torum eadem est disciplina sicut oppositorum idem est
predicatum. ¶ Item opposita habent fieri circa idem
subiectum. s. homo ⁊ non homo circa ens. albedo ⁊ ni
gredo circa superficiez. visio ⁊ cecitas circa oculū. eq̄li

tas ⁊ inequalitas circa q̃ztitatem. similitudo ⁊ dissimilitudo circa q̃litatem. ſz ſubiecta ſunt illa de quibus demonſtrant̃ paſſiones vt patuit. ergo ſi de aliquo ſubo eſt demſtrabilis aliq̃ paſſio que hz paſſionē oppositā de illo etiā ē demſtrabilis alia. ⁊ p̃ ꝓñs oppositoꝝ eadē eſt diſciplina ſicut oppositoꝝ idē eſt ſubin. ¶ Secō notandū q̃ numerus q̃drat⁹ differt a numero cubo. q: numerus q̃dratus reſultat ex ductu alicui⁹ numeri i ſe ipſum ſemel. vt q̃ttuor ⁊ nouē: q: bis duo faciunt q̃ttuor ⁊ ter tria faciunt nouē. numerus ãt cub⁹ reſultat ex ductu alicui⁹ numeri i ſeip̃z bis vt octo ⁊ .27. nã bis duo bis faciunt octo. ⁊ ter tria ter faciũt .27. ſicut ergo duo quadrati faciũt vnũ quadratũ. q: nouē ⁊ .16. q̃ ſunt numeri quadrati faciũt .25. q etiaz eſt numer⁹ q̃drat⁹ eo q̃ qnges qnqz faciunt .25. ita duo cubi faciunt vnuz cubum. qd̄ declarat̃ primo in cubis conſilis denominationis. nã octo ⁊ octo q ſunt numeri cubi faciũt vnũ cubuz per reductionē eoꝝ eo q̃ octies octo faciunt .64. q̃ ſunt numerus cubus. cuius radix inuenit̃ per ꝓpõem radicũ primoꝝ cuboꝝ qui ſunt duo ⁊ duo ex q̃bus fit q̃ttuor eo q̃ quater q̃ttuor q̃ter faciũt 64. ꝓſilē d̄clarat̃ i cubis diſſilium qnoiationũ. nã octo ⁊ .27. ſũt numeri cubi ex quib⁹ fit vnus numerus cub⁹. ſ. .216. per reductōnem vnius in reliquũ eo q̃ octiens .27. faciunt .216. quorum radix inuenit̃ p̃ reductionē radicũ primoꝝ cuboꝝ inuicē q̃ ſunt duo ⁊ tria. mõ bis tria faciũt ſex que ſunt radix numeri .216. q: ſexies ſex ſexies faciũt .216. ¶ Sz dubitat̃ quō mediũ ⁊ extrema in oi demõſtratione ſũt eiuſdē generis cũ linea ſit de p̃dicamento q̃ztitatis ⁊ rectuz vel curuũ de predicamento q̃litatis. ſil'r hõ eſt de p̃dicamento ſube ⁊ riſibile vel diſciplinabile de genere qualitatis aut relationis q̃ tñ ſũt paſſiones demſtrabiles de hoie. ¶ Dicendũ q̃ duplex eſt genus. ſ. p̃dicamētale ⁊ attributionis. vñ non oz in oi demõſtratione medium ⁊ extrema eſſe eiuſdē generis p̃dicamentalis ſz bene eiuſdē generꝭ attributiõis q: oia illa ſt̃p attributionē ad iſtud. oēs. n. demſtationes arithmetice fiunt p̃ attributionē ad numeꝝ. ⁊ oēs geome. p̃ attributionē ad lineam. numerus ergo ⁊ linea dicunt̃ ſubiecta ſeu genera attributionis ⁊ de tali genere ⁊ ſubo loqtur Ariſto. iſra di. vna ſcia ē vni⁹ generꝭ ſubi ꝓtes ⁊ paſſiōes ꝓſiderās.

Neqz aũt ſi aliqd ineſt lineis nõ ſeqz qd̄ linee ſũt ⁊ nõ iq̃ztũ ex principijs ꝓprius ſũt: vt ſi pulcheria lineaꝝ ſit recta: aut ſi ꝓtrario ſe habeat circulari. Nõ. n. ē ſeqz qd̄ ꝓprium gen⁹ ipoꝝ eſt ſz iq̃ztũ cõe qd̄ dã eſt.

¶ Tertio arg. ad idē per rõnez ſumptã ex ꝓte paſſõis qm̃ in oi demſtratione paſſio ineſt ſubo fm q̃ ipſuz. ſed paſſiones diuerſaꝝ ſciaꝝ nõ poſſũt ieē ſubo fz q̃ ip̃z. ergo nõ lz demõſtrantē deſcēdere de vno genere in aliud genus ſimpl'r. maior pz ex dictis ⁊ minor declarat̃. nã pulchritudo ⁊ ꝑtes nõ iſũt linee fm q̃ linea ſz rõne alterius cõioris. iõ ad geome. nõ ꝑtinet ꝓbare q̃ linea recta ē pulcheria lineaꝝ aut q̃ linea recta ꝓriat̃ circuli ſz q̃ linea ē recta l' curua. ¶ Moriãdũ q̃ metha. ꝓbat pulchritudinē vl' nobilitatē de linea recta iſto mõ. oīs linea mēſurãs cētrũ nobiliſſimũ aut pulcherimũ ē nobiliſſima aut pulcheria lineaꝝ. ſz linea recta ē h⁹ iq: mēſurat mũdũ q̃ ē cētrũ pulcherimũ ⁊ nobiliſſimũ q̃. hec ãt linea recta ꝓat̃ linee curue ꝓbat̃ tã a metha. q̃ a phõ nãli a metha. qdē hoc mõ. oīs linea cui⁹ mediũ nõ diſcrepat ab extremis ꝓtrariat̃ linee cui⁹ mediũ diſcrepat ab extrēis ſz linee recte medius nõ diſcrebat ab extrēis ⁊ linee curue mediũ diſcrepat ab extrēis. ergo linea recta ꝓriat̃ linee curue. nãlis vo ſic arguit. oēs linee ꝓriant̃ ſup q̃b⁹ fiũt motus ꝓrij. ſed ſuper linea recta ⁊ curua fiunt motus contrarij. q̃. linea recta ꝓriat̃ linee curue. iſte demſtationes nõ ſũt ꝓſiles. nã dmſtatio facta a metha. ē p̃p q̃d ⁊ a ꝓri. dmſtatio aũt phi nãlis ē. q: a posteriori cũ p⁹ fit linea q̃z mot⁹. iõ demõſtratio metha. eſt melior dmſtone nãli. Dubitat̃ circa lr̃am. dcm̃. ē. n. q̃ pulchritudo ⁊ ꝓtrarietas cõpetũt lince rõe alicui⁹ cõioris. q̃ cõpetũt ſibi p̃ ſe. pz ꝓñaq: qcqd cõpetit p̃ ſe ſupiori cõpetit p̃ ſe i ſeriori. ¶ Rñr negãdo ꝓñaz. q: illō cõlus ñ ē p̃ ſe ſupi⁹ ad lineã. imo forte nõ ē i p̃dicamēto ſic ēt ñ ē noiatũ. coloratũ. n. cõlus ē q̃z aial. ⁊ albũ cõl⁹ ē q̃z hõ. ⁊ tñ colora tũ nõ ē ſupi⁹ ad al' nec albũ ad hoiez. ¶ Ex p̃dictꝭ ſequit̃ p̃° q̃ metha. p̃t d̄ſcēdē i oēs alias ſcias. q: ſbm ei⁹ ē ens cui ſbijciũt oia alia ſba aliaꝝ ſciaꝝ. diſc. n. phs i pemio metha. q̃ metha. regulat ⁊ dirigit oēs ſcias. ⁊ p° phi. ꝓbat p̃ncipia nãlia ꝓpmenidē ⁊ meliſſũ ex p̃ncipijs metha. Alacē ãt ſcō ſue pſpectiue ꝓbat oē totũ cē mai⁹ ſua ꝓte p̃ principia metha. ſ. p̃ cõtinere aliqd ⁊ aliqd vltra. cõſtat ãt illō eē p̃ncipiũ geome. ⁊ arith. 2° ſequit̃ q̃ geome. p̃ aliquo mõ deſcendere in cyrurgiã. ſaltē quo ad illã ꝓtē que ꝓbat q̃ vulnera circularia tardi⁹ ſanãt̃ circul⁹. n. ⁊ circulare ſũt ſba ꝓticularia geome. ſub q̃bus ꝓtinet̃ vulni⁹ circulare ſic iferi⁹ p̃ accñs i ſuo ſupiori. 3° ſequit̃ phiã deſcēdē i medicinã q: ſbz phie ē cor⁹ nãle ſeu cor⁹ mo° ſbm ãt medicie ē corp⁹ ſanabile qd̄ eſt inferius ad corp⁹ nõ quidē per ſe ſed per accñs. ⁊ lz phi nãlis conſideret corpus vt ē mobile ad ſanitatē. nõ tñ medicia ē ꝓs phie nãlis. q: phs nãlis cõſiderat corp⁹ vt ē mobile ad ſanitatē p̃nãm. medic⁹ aũt idē cõſiderat vt ē mobile ad ſanitatē p̃ artē. Quarto ſequit̃ q̃ logica nõ deſcēdit i alias ſcias. q: ſbz logice ē ſyllus vl' ens rõnis. ꝓſtat ãt ſba aliaꝝ ſciaꝝ nõ cõtineri ſub ſyllo neqz ſub ente rõnis tãq̃z iferi⁹ i ſuo ſupiori. ⁊ ſi allegat̃ phs i topicis diſcens q̃ dialetica hz viã ad oēs alias ſcias cõcedat̃ illō. nõ tñ ꝓcedat̃ q̃ ꝓbet p̃ncipia aliaꝝ ſciaꝝ. ip̃a. n. hz viã ad oīa p̃ncipia aliaꝝ ſciaꝝ ſpãliũ: tradēdo regulas ⁊ modos q̃ bus illa ꝓbari pſit. ſola igit̃ metha. ꝓbat p̃ncipa aliaꝝ ſciaꝝ. recipit tñ a logica artē ⁊ modũ ꝓbãdi illa. ¶ Contra p̃dicta arguit̃ ꝓbãdo vnã ſciaz nõ ſubalternãtē deſcēdē i aliã. ⁊ p° rõe ſbi. q: phia nãlis ⁊ geome. nllã hñt ſubalternatiõez. ⁊ tñ vna caꝝ deſcēdit i aliã. ex quo hñt idē ſbz. ſ. lineã. di. n. phs ſcō phi. q̃ geo. ⁊ phia nãlis ꝓſiderãt de ſupficie linea ⁊ corpe. ¶ Secō ar. ad idē ex ꝓte medij. q: geome. uãtis phs ⁊ aſtrolog⁹ vtũt̃ eodē medio ad ꝓbãdũ ſpericitatē de corpe. vz p̃ hñe vnuz cētrũ a quo ad circũferētiã oēs linee ducte ſũt eq̃les. igit̃ rõne medij q̃libz iſtaꝝ ſciaꝝ i alterã p̃t deſcēdē. ¶ Tertio ar. idē ex ꝓte paſſiõis. q: tã phs q̃z aſtrolog⁹ cõſiderat eclipſiz. q̃libz. n. illoꝝ demſtat lunã eclipſari. ⁊ q̃libet eoꝝ ꝓſiderat ſpericitatē p̃ Ariſt. 2° phi. dmſando totũ ditatē de terra ⁊ ſpericitate de celo. ¶ Quarto ar. q̃ arithmetica deſcēdit in geome. q: arithmetica ideo dicitur deſcēdere in muſicam q: muſica vtitur aliquo principio iam demonſtrato in arithmetica. ſed geome. vtitur aliquo principio demonſtrato in arithmetica. ergo ⁊c. maior patet ⁊ minor declaratur. nam geome. ad probandum incõmenſurabilitatem diametri ad coſtam arguit ſic. quadratum diametri eſt duplum ad quadratum coſte. ſed nullus numerus quadratus eſt duplus ad alium numerum quadratum. ergo diameter eſt incõmenſurabilis coſte. patet ꝓña. q: ratio menſure primo inuenitur i nũeris ſz phm. ſo. metha. ⁊c. ¶ Ad p̃m dr̃ q̃ lz phi. ⁊ geome. bēãt idē ſbz partiale mãle. nõ tñ formale q: geome. conſiderat lineã abſolute. ⁊ phi. vt eſt terminus corporis naturalis. ¶ Sed ex iſto poſſet ꝓbari intẽtũ. q: geome. deſcēdit i cyrurgiã q̃ illō ſbz vuln⁹ circulare: qd̄ continet ſbiue in circulo. ſed linea naturalis etiã

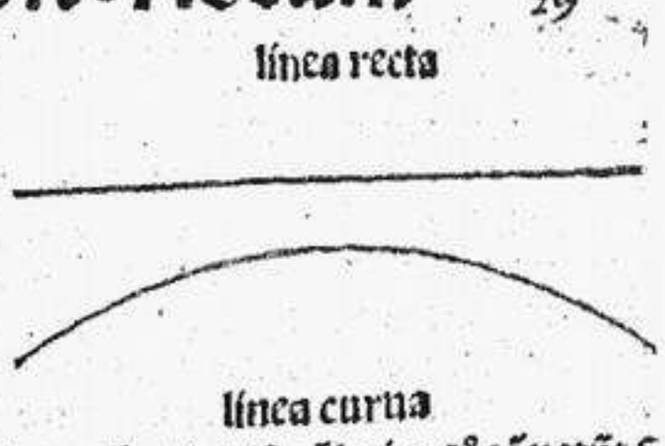

cõtinetur in linea, sicut inferi⁹ in suo superiori. ergo geome. potest descendere in phiam naturalem quo ad illam partem que tractat de linea. ¶ Rñdetur vno modo ꝙ intentio phylosophi est vnam sciam in aliam descendere habentem subm inferius per accñs considerantes q̃libet partem illius per respectũ ad aliam. verbi gratia. geome. descendit in perspectiuam. q: sbm perspectiue ẽ linea visualis considerantis lineam. vt est visualis. ⁊ visuale vt est in linea vel per lineam. sicut etiã geome. descendit in cyrurgiam q: cyrurgia considerat vulnꝰ per respectum ad circulum ⁊ circulus per respectũ ad vulnus. phi. autem considerat lineam per respectũ ad materiam sed non considerat semper mãm per respectum ad lineam. ideo geome. non descendit in phiam naturalem. ¶ Aliter tñ respondetur ꝙ sicut phia naturalis subalternatur perspectiue fm illam partem in qua determinatur de hyride vt videbitur infra. ita non inconuenit phiam nãlem subalternari geome. fm partem in qua determinatur de linea vl̃ superficie naturali. ⁊ sicut philosophia descendit in geome. ratione quorundam principiorum geome. probatorum in phia. ita etiam non est inconueniens geome. descendere in phiam ratione quorundam aliorum principiorum demonstratorum in geome. ¶ Ad 2ᵐ respondet negando ꝙ illi artifices vtant eodẽ medio. geome. n. pbat corpus esse sphericum per habere centrum a quo ad circumferentiam oes linee ducte sunt equales phi. autem per naturam illius corporis vt terram esse rotundã. q: oes eius partes tendunt ad centrum mundi. ⁊ celum esse sphericũ q: hꝫ in se principiũ motus velocissimi ⁊ vniformis. astrologus autẽ probat terram esse rotundã q: equaliter distat a celo. ⁊ celũ ee sphericum q: equaliter distat a cẽtro mundi. ¶ Ad 3ᵐ dr ꝙ non est inconueniens eandẽ passionẽ considerari ad diuersis artificibus lꝫ diuersimode. dicit. n. ꝯ. phꝰ ꝙ cõmutata ꝓportio demonstrat de numeris ⁊ lineis. constat autem ꝙ non eodẽ modo nec per respectũ ad idẽ sbm ita phꝰ considerat eclipsim vt est passio corporis naturalis. ⁊ astrologꝰ vt est passio corporis mobilis. neq; demonstrant illam passionẽ de luna per idem medium. nã phꝰ demonstrat lunam eclipsari p interpositionẽ terre. ⁊ astrologus per solem esse in capite vel in cauda draconis. ¶ Item non est inconueniens ꝙ phia naturalis ⁊ geome. descendãt in astrologiã. q: subalternatur his sicut pspectiua ⁊ musica. cũ iste tres dicant medie inter mathematicas ⁊ naturales ⁊ magis nãles q̃ mathe. ex doctrina Aristo. 2° phi. ¶ Ad 4ᵐ dr ꝙ sicut cõmutata proportio demonstrat in arithmetica ⁊ geometria. ita ista ꝓpositio. nullus numerus quadratus est duplus ad aliũ numerꝫ quadratum demonstrat tam in arith. q̃ in geome. neq; demõstratio vnius dependet ex demõstratione alterius nam geome. sumit quadruplum ꝓprie. vt reperitur in continuis. arith. autẽ transũptiue vt reperit in discretis. ⁊ geome. sumit numerꝫ mãliter p reb⁹ numeratis vel numerabilibus. arithmetic⁹ autẽ sumit numerum formaliter. vt est quedã formalis multitudo p ueniens ex vnitatibus aggregatis. vnde purus geome. sine arith. sciret demonstrare diametrũ esse incõmensurabilem coste. ⁊ ꝙ quadratum diame. ẽ duplum ad q̃dratum coste. ⁊ ꝙ nullus numerus q̃dratus ẽ duplus ad alium numerum quadratum.

Manifestũ ãt ẽ ⁊ si sint ꝓpõnes vniuersales ex qbus ẽ syllogism⁹ qd̃ necesse ẽ ⁊ conclusionẽ eẽ ꝓpetuã hui⁹ demõstratiõis ⁊ simpliciter vt ẽ dicere demõstratiõis.

¶ Ista est quarta pars huius capli in qua Aristo. probat demonstrationẽ nõ ee ex corruptibilibus postq̃ ꝓbauit illã non esse ex polibus aliter se habere nec ex his que sunt per accñs nec ex extraneis: ponendo hãc ꝓclonem. Nulla demonstratio est ex corruptibilibus. quam phꝰ pbat tripl̃r. ꝓmo ex parte eius qd̃ est fm ꝙ ipm. 2° ex pte eius qd̃ ẽ p se. ibi nõ ergo ẽ demõstratio. 3° ex pte eius qd̃ est de oi ibi qd̃. n. vl̃r. ¶ Prio. n. sic ar. cuiuslibet demõstrationis ꝓclo est perpetua. ergo nulla demonstratio est ex corruptibilibus. pz ꝓña. q: sicut non demonstrat necessarium ex contingenti: ita nec ꝓpetuũ ex corruptibili. añs autẽ ar. sic ois demõstratõis ꝓpões idest premisse sunt vl̃es. ergo cuiuslibet demonstrationis ꝓclo est ꝓpetua. añs pz ex determinatis. ⁊ ꝓña declaratur. q: si cuiuslibet demõstrationis premisse sũt vniuersales. ergo cuiuslibꝫ demõstrationis premisse fꝫ ꝙ ipm. ⁊ per ꝓñs cuiuslibet demonstrationis maior extremitas est passio vl̃is subi. ⁊ minor extremitas est subꝫ vl̃e passiõis. sꝫ ex sbo vl̃i ⁊ passiõe vl̃i fit conclusio perpetua sicut ⁊ ipa ꝓpetua sũt. ergo cuiuslibet demonstrationis ꝓclo est ꝓpetua. ¶ Notandũ ꝙ ista cõclo vl̃ comunicidere cũ prima. q: si nulla demõstratio ẽ ex polibus aliter se hr̃e. nulla demõstratio ẽ ex corruptibilib⁹. ꝓpterea videt hanc cõclonem supfluam esse. ¶ Rñdet Egi. p duas distinctiões. quarꝫ ꝑma est ista ꝙ duplex ẽ subm. s. vl̃e cui inest passio cõuertibilis vt triãgulus respcñ huius passionis que est habere tres angulos eq̃les ⁊ ꝓticulare cui inest passio non conuertibilis vt ysocheles respcñ eiusdẽ passionis. ¶ 2ª distinctio ꝙ q̃druplicter est passio. s. ꝓpria vt habere tres eq̃les respcñ trianguli: ⁊ extranea. vt duos cubos facere vnũ cubum respcñ linee. p accñs separabilis. vt albedo vl̃ nigredo respectũ hois. ⁊ p accñs inseparabilis. vt albedo vel nigredo corui vel cigni. ¶ Quadruplicter ergo contingit errare in demonstratione ꝑmo pbãdo de aliquo subo aliq̃ passionẽ inseparabilẽ. ⁊ hic error tollitur in ꝑma conclusione. vbi pbat demonstrationẽ nõ ee ex polibus aliter se habere. Secõdo contingit errare in demonstratiõe pbando passionem inseparabilem. que est accñs simpliciter de aliquo subo.. ⁊ hic error tollitur in 2ª cõclone p bando demõstrationẽ nõ ee ex his que sũt p accñs ⁊c. 3ª cõtigit errare pbãdo passiõem extraneã d̃ aliquo sbo ⁊ hũc errorẽ tollit phꝰ i 3ª cõclone d̃terminando demõstrationem non descendere de genere in genus. 4ª contingit errare pbando passionem propriã subi vl̃is ⁊ i corruptibilis de subo ꝓticulari ⁊ corruptibili. ⁊ hũc errorẽ tollit. p. i hac q̃rta cõclone. q̃re cũ hec q̃rta cõclo respiciat ꝓticulare sbm: ⁊ pria cõclo passiõem separabilem non coicidit ista cõclusio cũ illa. Alr̃ et rñdet ⁊ magis determinate ꝙ Ari. prius habuit respectũ ad ꝑmissas nũc aũt ad ꝓclonẽ. ⁊ ideo nõ dꝫ sic formari hec q̃rta cõclo. nulla demõstratio est ex corruptibilib⁹. sꝫ sic. nulla demõstratio est corruptibilis. q: fm hãc formam vident ꝓcedere oes rõnes. Dicendũ tñ iuxta doctrinam Ari. 2° phi. ꝙ ꝑmisse hãt duplicẽ habitudinẽ ad conclusionem. s. habitudinẽ cause efficiẽtis rõne medii. ⁊ habitudinem cause mãlis rõe extremitatum. ita ꝙ ꝓclo ẽ ex ꝑmissis: vt li ex dicit habitudinẽ cause efficientis ⁊ mãlis. medium. n. nõ ingredit conclusionẽ sꝫ extremitates tãq̃ partes cũ ergo dicit phi. in prima cõclusione demõstrationem non esse ex polib⁹ alr̃ se hr̃e sumit istã ꝓpõnem ex vt notat habitudinẽ cãe efficiẽtis. nũc aũt dicẽs nullã demõstratõem ee ex corruptibilib⁹ itelligit illã ꝓpõnem ex notare habitudinẽ cãe mãlis. ⁊ ꝙ hoc sit vem pz. q: ꝓbat ꝓpetuitatẽ conclonis ex vltate ꝑmissarꝫ. q̃ vltas sumit penes extremitates subi ⁊ passionis. ex quibus mãlr̃ fit ꝓclusio ideo nõ cõcidit hec quarta conclusio cum prima.

Nõ g̃ ẽ demõstratio corruptibiliũ. Nec scia simpl̃r: sꝫ fic̃ ẽ sicut scdꝫ accñs.

¶ Secõdo ar. ad idẽ ex pte ei⁹ qd̃ ẽ p se. nã ois d̃mõstratio ẽ ex his q̃ sciũt p se. sꝫ corruptibilia nõ sciũt p se ergo nulla d̃mõstratio ẽ ex corruptibilib⁹. maior pz cũ i oi d̃mõstratiõe tã ꝑmisse q̃ ꝓclo sũt p se ⁊ sciũt formalr̃ aut vtualr̃ vt patuit. gª oia talia sciũt p se. minor ãt d̃clarat. nã corruptibilia sciũt p accñs cũ ipa sit sigl̃aria gb⁹ accit ꝙ scia

tur ex quo de illis interdum hꝫ scientia ⁊ aliqñ non habetur scientia. ¶ Notandũ ꝓm Egi. q̃ intellectus p se ⁊ recto aspectu intelligit vlia. p accidens aũt ⁊ indirecte intelligit singularia. cuꝫ ergo sit scientia de illis que per se mouent intellectũ ⁊ non de alijs. ideo de vlibus est scientia per se ⁊ de singularibus tm̃ p accidens. ¶ Ista sntia est mihi dubia. primo qꝛ intellectus itelligit singulare p se ⁊ directe sicut vle. dicit. n. phs 3° de aia q̃ necesse est itelligentẽ fantasmata specularí. ⁊ q̃ sicut se hꝫ color ad visum ita fantasma ad intellectũ. sꝫ visus cognoscit p se ⁊ directe colorẽ. ergo intellectus itelligit per se ⁊ directe fantasma. constat aũt fantasma esse singulare. si ergo necesse est intelligentem fantasmata speculari necessario in primo instanti cognitionis intellectus ipe intelligit singularia cum speculari sit intelligere. ¶ Secõo qꝛ si nihil scitur per se nisi ipsum per se moueat intellectũ. sequit q̃ de punctis ⁊ lineis: de deo ⁊ intelligentijs non habetur scientia per se sed tm̃ per accidens. qꝛ nõ mouent itellectum p se. imo non cognoscunt nisi p discursũ. ¶ Propterea est dicendũ q̃ singularia ⁊ corruptibilia duplicíter ꝓsiderant. s. ꝓm formã ⁊ secõm mãm. ꝓm formam ipsa scibilia sunt per se. sꝫ non primo. nã scibilitas cõpetit vli ⁊ passioni per se primo. ⁊ hec reperiuntur in singularibus. ideo singularia sunt per se scibilia. quicquid. n. competit per se superiori competit per se inferiori. ⁊ ois passio per se competens speciei per se competit indiuiduo. Secõm aũt mãm singularia non sunt per se scibilia. qꝛ ratio indiuiduí ⁊ singularis accidit ipsi speciei seu vli subiecto de quo primo ⁊ per se demonstrat passio.

Quod ãt vlr ipsius non est sꝫ aliqñ ⁊ sic. Cũ aũt sit necesse est alterã non vniuersalem eẽ ꝓpõnẽ ⁊ corruptibilẽ qdem quare ⁊ conclusionẽ cũ sit nõ vlez ãt qñ hoc qdẽ erit. hoc ãt nõ erit ex quib⁹ est. Quare non erit syllogizare vniuersaliter: sꝫ quoniã nũc est.

¶ Tertio ar. ad idẽ ex parte eius quod est de omni. nã omnis demonstratio est ex his que sunt vlr tam ex parte tpis q̃ suppositoꝛ. sed corruptibilia non sunt vlr ex parte tpis. ergo nulla demonstratio est ex corruptibilibus. maloꝛ pꝫ qꝛ ois demstatio est ex his q̃ sũt ō omni. constat aũt q̃ de omni posterioꝛisticũ importat vlitatez tpis sicut subiecti vt patuit. minoꝛ vero est manifesta ex quo sunt corruptibilia. ⁊ di. phs q̃ si conclusio non ẽ de omni oꝫ q̃ nulla premissarum sit de omni. aut q̃ altera premissarum non sit de omni. sicut si conclusio est falsa vtraq̃z premissarum est falsa vel ad mín⁹ altera.

Sikr ãt se hꝫ ⁊ de diffone quoniaꝫ est quidem aut demõstrationis principiũ diffinitio aut demõstratio põne differens idest aut cõclusio quedam demonstrationis.

¶ Ex predictis infert phus q̃ nulla diffinitio est corruptibiliaꝫ. qꝛ omnis demstatio fundamentaliter radicat in diffinitione. cũ diffinitionũ aliq̃ sit demõstrationis principium. vt diffinitio dicens pp quid. ⁊ formalis. s. appetitus vindicte. ⁊ aliqua demstationis ꝓclo vt diffinitio dicens quid. ⁊ mãlis. s. accensio siue ebulitio sanguinis in corde. ⁊ aliq̃ est virtualr tota demonstratio vt accensio sanguinis i corde pp appetitũ vindicte. sꝫ differt a demõstratione põne cũ non sit in mõ nec in figura. Notandũ q̃ ideo singulariũ nõ sunt diffinitiones qꝛ partes diffinitionis sunt forme ꝓꝫ phm 5°. metha. ⁊ 2° phi. ergo intellect⁹ tãdiu diffinit q̃ diu repit formam. sed nõ reperit formã denotatiue nisi in spẽ. qꝛ singulare ẽ hmõi per mãm. di. n. phs primo celi q̃ q di. celũ di. formã. ⁊ qui di. hoc celum di. mãm qꝛ ergo taꝫ diffinitũ q̃ diffinitio ⁊ ẽt partes eiꝰ dicunt formã. singulare aũt ꝓm q̃ hmõ dicit mãm. ideo non diffiniunt singularia. siue. n. sint singularia siue non sint nõ minus hõ est aial rõnale. ⁊ pluuia est aqua guttatí de nube cadens. deficientibus autẽ vlibus non dicerentur he diffinitiones de vlib⁹ hmõi diffinitis. iõ tm̃ vlia diffiniunt nõ aũt singularia. Ex predictis segtur ꝗ thomã ⁊ egi. q̃ diffõ subiecti forma liter ingredit demonstrationẽ. qꝛ sicut illa diffõ que ẽ cõclusio demstationis formalr ingredit demonstrationẽ. ita illa q̃ est principiũ demõstrationis. ⁊ hoc manifestat phus di. diffinitionẽ aggregatã ex his ẽ totã demõstrationẽ. qm̃ illa aggregat in se ꝓm ⁊ finẽ demõstrationis i qbus vtualr ꝓtinet tota demonstratio. vñ sic põt argui in concreto. ois appetens vindictã hꝫ sanguinẽ in corde accensum. iracundus est appetens vindictã. ergo iracũdus hꝫ sanguinẽ in corde accensum. In abstracto autez sic. ois appetit⁹ vindicte est accensio sanguinis in corde. sꝫ ira ẽ appetit⁹ vindicte. ergo ira est accensio sanguinis in corde. vbi demõstrat diffinitio mãlis p formalẽ que est diffinitio idẽtica subiecti. ⁊ maxime ꝓbat intentũ hoc motiuũ. qꝛ Egi. easdẽ diffinitões exprimit in hoc passu.

Eoꝝ ãt q̃ sepe fiunt demonstrationes sũt ⁊ scie vt lune defect⁹ manifestũ est qdez quoniam secundũ q̃ hmõi sunt semper sunt. In quantũ aũt non semp secundũ partẽ sunt. sicut aũt defectus. similiter est in alijs.

Unũ dubium Aristo. mouet ⁊ soluit. dictũ. n. est omnẽ demonstrationẽ esse eoꝝ que sunt sp. cũ ergo non sp luna eclipsat nec semper nubes tonent nec semper lunaꝫ eclypsatur seqtur eclipsim non demõstrari de luna nec tonare de nube quod non videt vez. ¶ Ad hoc dubiũ respondet q̃ talia prout de eis sunt demõstrationes habent sp esse: di. q̃ eoꝝ que sepe fiunt sunt demonstrationes ⁊ scientie: non vt sunt sepe sꝫ vt sunt sp vt defect⁹ lune ⁊ talia. manifestũ. n. est q̃ hec ꝓm q̃ sunt vlia ⁊ demonstrabilia sunt semper. inquantũ aũt non sp sunt sed sunt ꝓm partẽ ⁊ particularia: de eis demonstratio non est. qõ hꝫ veritatẽ de luna ⁊ de oibus alijs ꝓsimilibus.

¶ Notandum ꝓm Egi. q̃ demõstrationem esse ex his que sunt semper potest ostendi ex consideratione oium eorum que formaliter ingrediuntur demonstrationem. s. subiecti medij ⁊ passionis. ¶ Primo quidem considerando subiectum de quo fit demonstratio liquet oez demonstrationem esse ex his que sunt semp qꝛ nihil demonstratur de hoc particulari subiecto vel de illo vt ait temistius sꝫ de subiecto vli. ipm aũt vle vbiq̃z est ⁊ sp cum abstrahat ab hic ⁊ nunc. ¶ Secõo idẽ pꝫ ꝓsiderando medium per quod fit demõstratio. ipm. n. medium est causa pp quam passio inest subiecto. sed sp posita causa huiusmodi ponitur effectus. ideo ex parte cause omnis demonstratio ẽ coꝝ q̃ sunt sp. ¶ Tertio hoc idẽ ostendit ꝓsiderãdo passionẽ q̃ demstat. nã ipsa est ꝓprie ꝓpriuꝫ cõpetens vni soli ⁊ sp: non vt dicit actũ sꝫ aptitudinẽ. qꝛ homo non sp ridet sed sp risibilis est. ideo hec cõclusio. luna eclypsatur. demonstrat ex his q̃ semper sunt cum semper luna sit ⁊ semper sit interpõ terre p relatõez ad effectũ ⁊ semper sit eclipsis non vt dicit actum sꝫ aptitudinem. ¶ Manifestuꝫ ãt videtur q̃ sine eclypsis dicat actum siue aptitudinem sp illa propositio demonstrabilis est ex his que sunt sp. qꝛ sicut causa dicit relationẽ ad effectũ ita effectus dicit relationẽ ad causam. ergo sicut illa demonstratio est coꝝ que sunt semper cõsiderando causam vt relatam ad effectũ ita eadem demonstratio est eoꝝ que sunt sp ꝓsiderando effectũ vt relatũ ad cãm tam ꝓm actum q̃ ꝓm aptitudinẽ. sicut. n. non interponitur terra quin sit eclypsis ita nõ est eclipsis quin interponatur terra. ⁊ tunc fit demstatio per hũc modũ. qñcũq̃z terra interponitur inter solẽ ⁊ lunam luna eclypsat. sed qñ sol est in capite vel in cauda draconis terra interpo-

mitur inter solem ⁊ lunam. ergo quandocunq; sol est in capite vel in cauda draconis luna eclypsatur. consir̃ illa nubes tonat. vt quandocunq; ignis extinguitur ĩ nube nubes tonat. sed q̃ficũq; exalatio inflãmata velocissime pcutit ad latera nubis. ignis extiguit ĩ nube. igit q̃ cũq; exalatio inflãmata velocissime pcutit ad latera nubis nubes tonat. ¶ Contra predicta ar. ⁊ primo q̃ demr̃atio ē corruptibilũ q: demr̃atio ē vl̃iuz. sz vl̃ia sunt corruptibilia. ergo. mior pbat. sor. ē corruptibil ⁊ sor. ⁊ hõ sũt eiusdē generis: ergo hõ vt hõ ē corruptibilis. pz conseq̃ntia p illud phi. 9. metha. corruptibile plusq; genere differunt. non ergo staret indiuiduũ corruptibile esse ⁊ suã spẽm incorruptibilē esse ⁊ sub eodē genere essentialiter contineri ⁊c. ¶ Secõo arg. q̃ singulariũ est demonstratio. q: vt habet infra demonstratio particularis facit scire passionē vl̃ez de subiecto particulari. vt habere tres angulos de ysocele. ⁊ in prologo dixit phs hanc esse demonstrabilē hic qui est in semicirculo habz tres angulos eq̃les duob⁹ rectis. ⁊ paulo ante q̃ q̃libz passio est demonstrabilis de q̃libet spē triãguli vna aut plurib⁹ demonstrationibus. Et eodē fundamẽto pt argui diffinitionē esse singulariũ q: quoz est demonstratio eorũdem est diffinitio. hec. n. ppõ. ois hõ est aial rõnale est de omni posteriori stico importans vl̃itatē supposito sicut ⁊ tpis. igit pro quocũq; supponit subiectũ pro eodē supponit ⁊ p̃dicatũ. sz subiectuz supponit pro singularib⁹. ergo ⁊ predicatũ qõ est diffinitio. Tertio arguit q̃ nulla conclusio sit ppetua q: quacũq; conclusione data illa aliq̃n õsinet eē. ⁊ si dr̃ q̃ cõclusio est ppetua eo mõ quo suũ significatũ est ppetuũ: q: sic ppetue luna eclypsabit q̃n terra ponet inter solē ⁊ lunã ita ppetua erit illa cõclusio q̃n ponent p̃misse: q: p̃misse sũt cause conclusionis: sicut interpositio terre inter solē: ⁊ luna est cã eclypsis. dicit. n. phs in plogo q̃ habita minori statim inducens cognouit. Sz ḋ. possibile ē non scire minorē contineri sub maiori vt colligit a pho. ibidē: sed si non scit minorē cõtineri sub maiori habent ambe p̃misse absq; ꝓclone g⁹ ⁊c. Quarto ar. q̃ diffinitõ formalis dicens pp quid est demonstrationis cõclusio. ⁊ diffinitio dicens qd seu mãlis ē principiũ demr̃atiõis. q: diffinitio dicens cãm est principiũ demonstrationis ⁊ diffinitio dicens effectũ est conclusio demõstrationis. sz accensio seu ebulitio sanguinis in corde est diffinitio dicens causam. ⁊ appetitus vindicte est diffinitio dicẽs effectum. q: appetit⁹ vindicte causat ex accensione sãguinis in corde. igitur accensio sanguinis in corde est principium demonstratõis ⁊ appetit⁹ vindicte est conclusio.

Ad primum dicitur q̃ duplex est gen⁹ q̃ztũ ad propositũ spectat. s. ḋbibile p dr̃ias essentiales de quo dicit porphyrius q̃ dr̃ia adueniens generi constituit speciē. ⁊ ḋbibile per formas nãles. ⁊ hec est prima mã ō quo genere loquit phs dicens q̃ corrũptibile ⁊ incorruptibile differunt plusq; genere non qdē genere p̃dicamẽtali sz nãli. omne. n. habens mãm est corruptibile ideo deus ⁊ intelligentie non sunt corruptibiles q: non habent mãm. celum ẽt est incorruptibile q: hz mãz q̃ est subiectum motus localis sed non hz mãm que est subiectuz transmutationis abiicientis ⁊ introducentis formã. Corruptibile ergo ⁊ incorruptibile differunt plus q̃z genere. s. propinquo. q: sũt eiusdē generis remoti. s. sor. ⁊ celum ex quo continet sub corpore ⁊ sub suba. Itē concedo q̃ vl̃ia sunt aliquo mõ corruptibilia q: sicut vl̃ia p accẽs agunt ⁊ patiunt vt ponit Aristo. in prohemio metha. rõne singularium ita generant ⁊ corrumpunt p accidens rõne illoz. loquitur ergo Arist. de per se corruptibilibus ⁊ non p accidens cuiusmodi sunt singularia que per se generantur ⁊ corrũpunt. Ad 2ᵐ cõceditur q̃ singulariũ est demonstratio. non qdē simplicit de qua loqtur phs hic sed fm q̃d. nõ. n. singularia ĩ eo q̃ huiusmodi recipiunt demõstrationē sed rõne vl̃iuz contentoz in ipsis. ⁊ sicut ꝓpriũ inest primo ⁊ p se speciei ⁊ per speciẽ indiuiduis per se non primo ita diffinitio est vl̃ium per se primo ⁊ singulariũ per se nõ primo non inquantũ singularia sunt sed prout tam vniuersale q̃z sua diffinitio essentialiter reperit ĩ singularib⁹. Ad tertiũ respondetur q̃ eo mõ cõclusio est perpetua quo modo ipsa est necessaria vel impossibilis. non. n. dr̃ conclusio necessaria q: possit nõ esse. nec impossibilis q: nõ possit esse. sz q: suũ significatum adequatum est necessarium vel impossibile. ita non dicit cõclusio ppetua q: sp erit sed q: suum adequatũ significatum est perpetuuz. neq; p conclusionē debet intelligi tantũ signũ cõplexum conclusũ sed ẽt significatum. sicut p subiectũ ⁊ predicatum propositionis non sp debemus intelligere signa sz ẽt significata eorũdem simplicium terminoz: qñ. n. predicatum dicitur esse de qditate subiecti non intelligo aliquem terminum vel conceptum significatũ esse de quiditate alicuius termini: sed significatũ esse de quiditate significati. ¶ Ad 4ᵐ sepe responsuz est q̃ cause sunt sibi inuicem cause ⁊ se inuicē possunt demonstrare in diuersis generibus causaz sicut potio est causa sanitatis ⁊ ecõtra. ideo p potionem potest demonstrari sanitas in genere cause efficientis. ⁊ per sanitatē potest demõstrari potio in genere cause finalis. ita in proposito ebulitio seu accensio sanguinis in corde est causa affectiua appetit⁹ vindicte. ideo in genere cause efficiẽtis potest esse principiũ demonstrationis ⁊ appetitus vindicte conclusio demõstrationis. econtra aũt appetitus vindicte est cã ebulitionis sanguinis in corde in genere cause finalis ⁊ sic ē principiũ demr̃ationis. ⁊ tãto est magis principiũ demr̃ationis q̃zto cã finalis est magis causa cũ sit causa causaz.

Quoniã ãt manifestuz est q̃ vnũquodq; demr̃are non est: sz aut ex vnoquoq; principiorum erit id quod demonstratur fit secunduz quod est. illud non est omnino scire hoc quidem si ex veris ⁊ indemõstrabilibus mõstretur ⁊ immediatis.

¶ Ista est vltima pars huius capituli in qua phs pbat demonstrationē non esse ex cõmunibus postq̃z pbauit illã nõ esse ex possibilibus aliter se habere neq; ex his q̃ sunt per accidens nec ex extraneis nec ex corruptibilib⁹ ponendo hanc quintã conclusionē. s. Nulla demonstratio est ex principijs communibus. quam phs quadrupliciter probat. primo ex eo q̃ demonstratio facit scire ex proprijs. secundo q: demonstratio facit scire ex primis ibi. Est. n. sic demonstrare. Tertio q: demonstratio facit scire ex his que sunt per se ⁊ nõ ex extraneis nec ex his que sunt per accidens ibi. Non enim. contingit. 4° q: demonstratio facit scire ex his que sunt in eodem genere ⁊ in eadem proximitate cum extremis. ibi. Quare si per se. ¶ Primo quidem arguitur sic. in qualibet demonstratione id quod demonstratur inest suis principijs fm q̃ ipsum. sed id quod demonstratur non inest principijs communibus fm q̃ ipsum. sed bene proprijs. ergo nulla demõstratio est ex principijs communibus. pz consequentia cum maiori ex ōterminatis ante. minor ãt manifesta est. q: habere tres angulos non competit figure fm q̃ ipsum: sed bene triangulo. ¶ Notandũ fm philosophum q̃ hz principia communia sunt vera immediata ⁊ indemonstrabilia: non tamen per ipsa demonstramus. nam cum veritas sit adequatio intellectus ad rem. intellectus non est verus nisi res sit vera. ⁊ res nõ est vera nisi adequetur suis principijs. vt puta aurũ vel argentum vel aliquod tale. modo nulla res adequatur principijs communibus. sed proprijs. igitur tunc intellect⁹ est verus ⁊ proprie scientificus quando habet notitiam rei per principia propria. ¶ Sed dubitatur. quia videtur hec conclusio superfluere ex quo prius probauit

phus oēm demonstrationē esse ex ppriis ad qd̄ sequit nullā esse ex cōibus. ¶ Dicendū q̄ ibi pbat icidentalr ⁊ confuse demstrationē esse ex ppriis pbando diffōnem demonstrationis. hic aūt distincte ⁊ p rōnes ppias ex determinatis in conclusionib⁹ p̄cedentib⁹. neq̄ hic probat imediate demonstrationē pcedere ex proprijs. sed non pcedere ex cōib⁹. ⁊ hz sequat. ois demonstratio est ex principijs propriis. igit̄ nulla ē ex cōib⁹: tn̄ aliq̄s posset dubitare istā cōsequentiā dicens q̄ stat aliquā dōmōstrationē esse ex ppriis ⁊ ēt cōibus sicut ēt contingit scire diffinitū p propria ⁊ cōmunia. s. p dfias que dicunt propria ⁊ per genera que sunt communia.

Est. n. fic mōstrare sicut brisso tbetragonismū. i. q̄drangulatū. fm ꝯclusionē. n. demōstrātur rōnes bmōi fz qd̄ ⁊ alteri inest. vñ ⁊ in aliis ꝯueniūt he ratōnes nō primis.

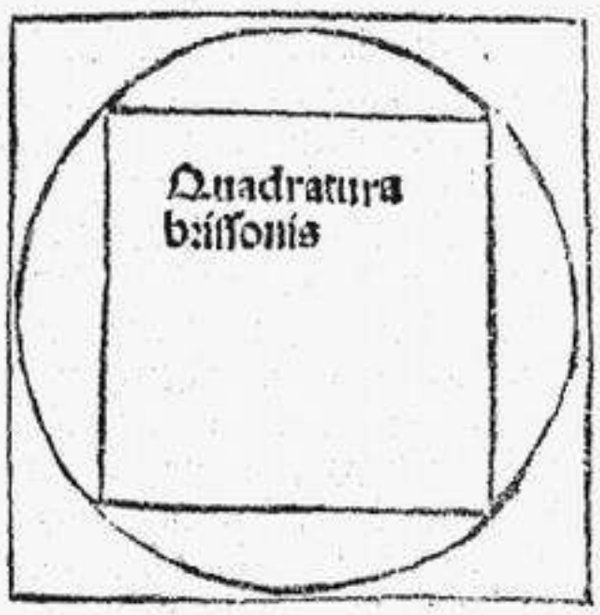

Nō itaq̄ fz q̄ illud est scit sz fm accñs.

¶ Sedo ar. sic. q̄lz demōstratio ē ex principiis primis sz principia cōia non sunt prima. igit̄ nulla demonstratio ē ex principiis cōib⁹. pz conseq̄ntia cū minori. q: igit̄ dñr principia cōia q: sunt remota. maior āt licet q: q̄libz demonstratio facit scire p se ⁊ non p accñs. principia āt prima sunt bmōi non āt cōia ⁊ remota. q: talia solum faciant scire sicut scimus brisso q̄dratū esse eq̄le circulo arguens sic. vbicūq̄ est dare maius ⁊ min⁹ ibi ē dare eq̄le. sz est dare q̄dratū mai⁹ circulo ⁊ q̄dratū minus circulo. igit̄ est dare q̄dratū eq̄le circulo. hic procedit ex cōib⁹. q: maius ⁊ min⁹ ⁊ eq̄le non sunt termini ppri geo. sz cōpetunt ēt arithmetice. ¶ Notandū q̄ sic qd̄lz inferius accidit suo superiori ita qd̄lz ppriū accidit suo cōi. cū ergo scia habeat p propria. q: p ppias diffōnes ⁊ passiones. ī cōia non faciūt scire nisi p accidens recte sicut nō cognoscēs seruū fugitiuum nisi confuse nō poterit ipm p se inuenire. sz solū p accidens. vz. rōne cursus vel alteri⁹ signi cōis quo vtunt cōiter fugitiui. ⁊ ita sciuit brisso q̄dratura circuli. faciebat. n. vnū circulū habētem duo q̄drata vnū interi⁹ tangēs circulū fz angulos. ⁊ alter exteri⁹ tangēs fm costas. ⁊ arguebat aliquod q̄dratū esse eq̄le illi circulo ex quo q̄dratū exteri⁹ erat maius ⁊ q̄dratū interius erat min⁹. illud. n. q̄dratū qd̄ hz ad hec duo q̄drata eā ꝯportionē quā hz circulus dicebat ipse eē eq̄le circulo. cōstat āt q̄ p hanc rōnem nihil scimus p se de q̄dratura circuli. sciens. n. hanc rōnē nō pp hoc scit q̄drare circulū. i. facere quadratū circulo eq̄le. ¶ Sedo notandū q̄ eq̄litas q̄drati demōstrabilis d circulo nō est eq̄litas continētie sz extēsionis ita q̄ nō eq̄liter continet. sz si lince extenderent ipse essent eq̄les. q: si a circulus ē equalis. b. quadrato extēsiue: adhuc a est maioris cōtinentie. pbat ⁊ pono q̄ diameter a sit lōgitudinis vt. 14. ⁊ q: circuli ad suū diametrū est ꝯportio tripla sex q̄ septima. sequit a circulū esse magnitudinis vt 44. ⁊ vt suppo^m est: b est equale a. igit̄ b. quadrati magnitudo est vt. 44. cuius q̄libet costa ē vt. xj. multiplicetur. igit̄ medietas a. q̄ est. 22 p medietatem sui diametri q̄ est septē. ⁊ sequtur arcū circuli cōsurgentē esse continentie vt. 154. deinde multiplicet vnū lat⁹ b. p aliud. s. p xi. ⁊ xi. ⁊ consurget arcus quadrati cōtinētie. 121. ois. n. numer⁹. 154. est maior numero 121. igit̄ continentia a. maior ē continentia b. in tanta ꝯportione q̄ta numerus 154. excedit numer. 121. ⁊ p ꝯñs bmōi figure eq̄les eq̄litate magnitudinis nō sunt eq̄les eq̄litate continētie.

Nō. n. ꝯuenit demōstratio ⁊ ī aliud genus vnūquodq̄z āt fz accñs est cū secōm illud nō cognoscim⁹ secūdū q̄ est ex principiis illi⁹ in quantū illud ē vt duob⁹ rectis eq̄les hre cui inest p se q̄ dictū est ex principiis ipsius.

Tertio ar. sic. omnis demstratio ē ex principiis nō extraneis nec diuersor genere nec p accñs. sed principia cōia sunt bmōi. igit̄ nulla demonstratio ē ex principijs cōib⁹ pz cōseq̄ntia cū maiori ⁊ minori declarat. nā illud principiū. oē totū est mai⁹ sua pte. est extraneū geome. cum sit extra rōnez ei⁹. sicut superi⁹ extra rōnem inferioris. est ēt diuersor genere. q: cōpetit ipsi magnitudini ⁊ numero. ⁊ cōseq̄nter ē principiuz p accidēs. q: nec geo nec arith. vtit illo nisi ꝯcte p terminos ppios. ¶ Notan. q̄ aliq̄d ē alteri extraneū duplr. p° q: sibi non cōpetit ⁊ sic duos cubos facere vnū cubū est extraneum circulo. 2° q: cōpetit alteri. ⁊ sic gen⁹ est extraneū spēi. hoc mō principia cōia sunt extranea cuilz sci spāli. ¶ Sz ꝯ: genus ponit in diffōne spēi. ⁊ vlr pdicat de sua spē. igit̄ nō est extraneū spēi. ¶ Itē si illd ē extraneū alicui qd̄ cōpetit alteri seqt̄ ppriā passionē eē extraneā suo sbo conuertibili. q: cōpetit alteri. vñ hre tres angulos nō solū cōpetit triāgulo. sz ēt ysocheli ⁊ figure. ¶ Ad p^m negat̄ cōseq̄ntia q: concedit q̄ gen⁹ ē intrinsecū spēi ⁊ extrinsecū. intrinsecū qdē inq̄ztū est ps vel forma ei⁹. extrinsecum vo inq̄ztū est forma alteri⁹. animal. n. in cōi nō solum cōpetit bōi vt forma. sz ēt asino. igit̄ cuilz istorū est intraneū ⁊ extraneū: ⁊ sic non est incōueniēs prin^a cōia esse principiis ppriis ītranea ⁊ extranea. ¶ Ad 2^m negetur ēt conseq̄ntia pp equocationē. cū. n. dicit illud eē extraneū alicui qd̄ cōpetit alteri: loqtur de alietate reali. cū vo dicat habere tres angulos competere alteri a triāgulo: accipit alietas rōnis. q: ista passio nulli cōpetit quod non sit triangulus. bū tn̄ cōpetit alicui cui⁹ rō est altera a rōne trianguli. gen⁹ āt est extraneū spēi q: alteri competit non solū alietate rōnis. sz ēt alietate reali. animal. n. competit homini ⁊ asino. quor q̄libet ab altero differt non solū apparenter sed ēt realiter ⁊ essentialiter.

Quare si p se ⁊ illud inest cui inest necesse est mediū ī eadē primitate esse. Si vo nō sz sicut armonica p arithmeticā. bmōi aūt dōmōstrant qdez silr. sz differūt. ipm. n. q: alteri⁹ est scie. Subiectū. n. gen⁹ alter est sz pp qd superioris est cui⁹ p se passiones sunt. Quare ex his manifestū est qd̄ non sit demonstrare vnūquodq̄z simpliciter. sz secundū quod ⁊ ppriis vnūscuiusq̄z principiis est.

¶ Quarto arg. ad idē sic. in q̄lz demōstratione necesse est mediū ⁊ extr^a eē eiusdē primitatis ⁊ eiusdē generis. sz principia cōia non sūt bmōi. igit̄ nulla demonstratio est ex cōibus principijs. pz ꝯña cū minori. q: alr non essent cōia. maior vo declarat. q: si non: hoc videret pp scientias subalternatas. sz istud non tollit. q: ibi ēt principia sunt propria ⁊ mediū silr sicut in alijs scientijs eo q̄ termini scientiar subalternantiū non sumunt absolute sz ꝯcte in scientiis subalternatis: ⁊ sic fiunt termini ppii. ea. n. q̄ sunt geome. ⁊ adaptant ad oculū non sunt perspectiue fm q̄ bmōi. ⁊ ea q̄ sunt arithmetice. ⁊ adaptātur ad sonū non sunt scie armonice. fm q̄ bmōi. q: he scie pcedūt p ppria sic subalternātes. nā si passio ē pspectiua oz q̄ subm cui p se inest sit pspectiuū ⁊ ꝯñter medium. q: necesse est me^m eē cū extremis in eadē primitate ¶ Notādū p° fz pbz q̄ scia sbalternās ⁊ subalternata

Notan primuz

Notan primuz

differunt in hoc q: scia subalternans dicit pp qd ⁊ scia subalternata dicit q:.n ⁊ sic intelligẽdo ꝙ scia subalternata nõ demõstret pp qd.ſz er eo q: qd̃ ꝑsupponit tanq̃ q: est.a scia subalternata est demõstratum pp qd a scia subalternẽte.vbi gra pspectiu⁹ ꝑsupponit istã.angulus triãguli eqlateri ẽ tertia ps duoꝝ rectoꝝ ⁊ eandẽ demõstrat geome.pp qd. ¶ Secõo notãdũ ſm phm ꝙ sicut dr̃nt spes subalternãtes ⁊ subalternate er pte suborũ. ita er pte pricipioꝝ.pspectiuus.n.pbans oculũ videre dextrũ ⁊ sinistrũ magnitudinis nõ pbat hoc p pricipia ppria geo.ſz p pricipia ppria sui.q: dextrũ magnitudinis diametralr ipimit i pte dxtrã oculi ⁊ sinistrũ i pte sinistrã.nã lz diameter sit ppri⁹terius geo.nõ tñ vt diametralr ipimit.q: de ipressione nõ se itromittit geo.ſz phs nãlis.ꝙ ãt illa ipressio sit diametralis pbat p situdinẽ angulorũ qd̃ est pure geometricũ.⁊ istomõ geo.de scẽdit i pspectiuã.q: illd̃ geometricũ pspectiuus accipit ꝗbẽdo ipz.neqz pspectiu⁹ in pbando istã oclonẽ. linea visualis diametralr ipimit in oculũ assumit istã absolute.linea diametralr incidẽs cãt angulos eq̃les.ſz istã.linea visualis diametralr incidẽs in oculũ cãt angulos visuales eq̃les.q: nõ ꝗsiderat lineã angulũ vel diametruz absolute.ſz lineã ⁊ angulũ vt visualẽ ⁊ diametrũ vt ici dit in oculũ. Illã ẽt ppõnez angulus trianguli eqlateri est tertia ps duoꝝ rectoꝝ accipit pspectiuus ꝗcte. vt angulus triãguli eqlateri in oculo ẽ tertia ps duoꝝ rectoꝝ visualiũ.sicut.n.ꝗbit lineaz p visuale ita ẽt oia pricipia aut oclones geome.Silr i musica pbat vnã vocez ee alta in duplo grauiorẽ.p hoc ꝙ ꝗtinet bis aliã vocem ⁊ hoc declarat er pportiõe nũeroꝝ.nã qñ vnus numer⁹ ꝗtinet aliũ bis pcise ẽ pportio dupla.nõ tñ recipit illã p positionẽ in ppria forma sed ꝗcte p sonũ.vt si aliqs numerus sonorus ꝗtinet aliũ bis precise ẽ pportio dupla. Et ex his concludit Ari.nullã sciam neqz demr̃ationez procedere ex principijs cõibus:ſz tñ proprijs.

Sz horũ principia hñt cõe. Si autez hoc manifestuz est qd̃ nõ est vniuscuiusqz ppria pricipia demõstrare.erũt.n.illa oiuz principia ⁊ scia illorum propria oibus.

¶ Expdictis infert phs.4.correlaria.quoꝝ primũ est. Quelz scia spãlis subalternat metb.pbat. perspectiua subalternat geo.⁊ musica arithmetice.q: pncipia istaꝝ pbant ab illis. ſz oiuz sciaꝝ spãliũ pncipia pbantur in metb.igit.maior pz ⁊ minor declarat.naz nulla sciẽtia spãlis pbat sua pncipia.imo ꝑsupponit.ſz cuiuslibz scie spãlis pricipia sũt pbabilia exquo si sũt d̃ terminis cõissis igr̃ oz dare pncipia cõissima pbãtia pricipia spãlia quorũ scia ppa.ſ.metb.ẽ cõis oib⁹ scietijs spãlib⁹. ¶ Notandũ ꝙ sicut illd̃ pricipiũ cõe oẽ totũ ẽ mai⁹ sua pte est pbabile p pricipia metb.sic oẽ ꝗtinens aliqd ⁊ aliqd vltra ẽ maius sua pte.ſz oẽ totũ ẽ bmõi igit oẽ totũ ẽ maius sua pte.ita illud principiũ.si ab eq̃lib⁹ eq̃lia demas remanẽtia sũt equalia ẽ metb.pbabile sic. Quorũcũqz ptes ꝗsilr ꝗueniũt vel discõueniunt illa eodẽ mõ se hñt vt tota.ſz si ab eq̃lib⁹ eq̃lia d̃mas ptes remanẽtes ꝗsilr ꝗueniũt vl discõueniũt.igit eodẽ mõ se hñt vt tota. sed tota fuerũt eq̃lia.igit ptes remanẽtes sr eq̃les.⁊ p ꝗns si ab eq̃lib⁹ eq̃lia demas remanentia erũt eq̃lia.sicut.n. isti termi ꝗtinẽs aliqd ⁊ aliqd vltra.sũt termi metb.ita ⁊ isti.ꝗuenire ⁊ discõuenire cõsilr vl eodẽ mõ se hñe.

Et nanqz sciuit magis intelligẽs ex supiorib⁹ causis. Ex priorib⁹.n.nouit cũ nõ ex cãtis sciat cãs. Quar̃ si magis sciuit ⁊ maxime ⁊ sciã illa erit magis ⁊ maxime.

¶ Scõm correlariũ.metb.est magis scia q̃z alie.⁊ maxime scia.pbat.metb.ẽ magis sciẽs q̃z alij artifices spãles.⁊ maxime ẽ sciẽs.igit.pz ꝗna p locũ a ꝗiugatis. Et prima pars añtis ar.scire ẽ rẽ p cãz cognoscere.ſz met. magis cognoscit p cãs q̃z alij artifices.q: ipse cognoscit p cãs supiores.⁊ alii p cãs iseriores.scõa ps añtis pbatur.met.scit p cãs maxias.q: p cãs nõ cãtas.igit maxime scit.vñ põt sic argui.scire p cãm ẽ aliq̃lr scire.⁊ scire p magis cãz ẽ magis scire.ergo scire p maximã cãz ẽ maxie scire.pz ꝗna per illã regulã topicã.sicut simplr ad simplr ita mai⁹ ad mai⁹ ⁊ maximũ ad maximum. ¶ Notan.ꝙ met.ẽ maxie scies ⁊ met.ẽ maxie scia quadruplr. Prio rõne obi q: oba met. sunt maxie scibilia sicut ẽt sũt maxie cognoscibilia.nã sicut res se hz ad esse ita ad cognosci p Ari.2⁹ met.ſz de⁹ ⁊ itelligentie q̃ sunt oba metb.hñt maxie cẽ sicut ⁊ ipsa maxie entia sũt.ergo de⁹ ⁊ itelligentie sunt maxie cognoscibiles. ¶ Secõo metb.ẽ maxie scia rõne subi.nã subz metb.ẽ ens inq̃tũ ens iuxta determinatõez Arist.4.met.ſz ens inquãtuz ens est maxie scibile.igit.pz ꝗna.q: scia specificat a suo subo.minor ãt ẽ clara.q: ens inq̃tũ ens ẽ maxime intelligibile cũ sit obm intellect⁹ p Aui.i met.sua. qd̃ aũt est maxime intelligibile est maxime scibile ⁊c.ergo p ꝗns maxime scibile. ¶ Tertio metba.ẽ maxime scientia rõe principioꝝ quoniã principia met.ſ.de quolz dr̃ ee vl nõ ee ⁊ nõ ꝗtingit idẽ sil ee ⁊ nõ ee sunt maxime scibilia cuz hec sciant ⁊ cognoscant tñ p noticiã suoꝝ terminorũ. alia ãt principia nõ cognoscunt nisi mediãtib⁹ his cum necessario has ppõnes ꝑsupponãt in mẽte. ¶ Quarto met.ẽ maxime scia rõne finis.qñ finis met.est cognitio reꝝ sepataꝝ tã a mã sensibili q̃z intelligibili.finis ãt aliarũ scientiaꝝ ẽ cognitio reꝝ vt ꝗbũt mãm sensibilẽ vel intelligibilẽ.igit prima ps añtis pz q: finis met.ẽ cognitõ ⁊ speculatio sbaꝝ sepataꝝ a mã simplr cũ sint penit⁹ indisibiles nullã penit⁹ hñtes magnitudinẽ ſz Ari.8⁹ phi. scõa ps añtis ẽ mãifesta.q: phia nãl ꝗsiderat res i ordine ad mãz sẽsibilẽ.⁊ metb.cõsiderat res i ordie ad mãz intelligibilẽ.ſ.in ordine ad q̃ztitatẽ cõtinuã vel discretã.

Sz d̃mr̃atio ñ ꝗuenit i aliud gen⁹.ſz nisi sic dẽm ẽ geometrice i mechanicas vl machinatiuas aut speculatias ⁊ arith.i armonicas.

¶ Tertiũ correlariuz.metb.nõ d̃scẽdit in alid̃ gen⁹ simplicit.ſz ſz qd.pbat.met.descẽdit in alias sciẽtias spãles sicut geo.i mechanicã ⁊ machinatiuã ⁊ speculatiuã. ⁊ sicut arithmetica in musicã.iste ãt nõ descẽdũt in alid̃ genus simpliciter.ſz ſm qd.igit.maiõr pz.q: met. probat pncipia aliaꝝ scientiaꝝ sicut subalternãtes pricipia subalternataꝝ.minor vo fuit supius declarata. ⁊ intelligit phs p mechanicã artẽ edificãdi ⁊ domificãdi.⁊ per machinatiuã artẽ faciendi machinas vt bõbardas.⁊ p speculatiuaz ipaz pspectiuã.cõstat aũt oẽs illas scias vl artes ꝑsupponere certa pncipia iam pbata in geo. ⁊c. ¶ Notãdũ pmo ꝙ metb.triplicit descẽdit in alias scias p⁹ rõe subi eo ꝙ suba aliaꝝ sciaꝝ subiiciũt subo.metb. 2⁹ rõne pncipioꝝ cõplexoꝝ.q: pncipia cõplexa aliarũz sciẽtiaꝝ pbant p principia cõplexa metb. Tertio rõne terminoꝝ incõplexoꝝ.q: oẽs termini aliaꝝ sciẽtiaꝝ sunt termini metba.lz sub alia cõsideratõe. vñ metb. cõsiderat corp⁹ ⁊ mobilitatẽ absolute.ſz phs nãlis considerat eadẽ cõtracte.ſ.corp⁹ vt ẽ mobile.cõsiderat ẽt metb.lineã vt ẽ q̃ztitas continua duob⁹ punctis terminata ⁊ vt in ea ẽ longitudo sine latitudine ⁊ pfundite.geome.ãt vt est recta vel curua. ¶ Secõo notandũ ꝙ geome.descendit in pspectiuã ⁊ arith.in musicaz ex pte subiecti ⁊ principioꝝ cõpleroꝝ ac terminoꝝ simpliciũ.ſz nõ totaliter vt metba.q: pspectiua nõ subiicit tantũ geome. sed ẽt phie.⁊ musica nõ solũ arithme ſz ẽt phie rõne alteri⁹ partis subi.⁊ ideo nõ linea nec visuale ẽ prius termin⁹ perspectiue.sed totũ illud linea visualis. q: non considerat de linea vt linea nec de visualitate ſm ꝙ huiusmodi. sed de linea vt est visualis.⁊ de visualitate vt diametraliter cãtur.similiter musica non considerat de numero vt numer⁹ est nec de sono vt sic.ſz de nũero vt ẽ sonor⁹.

Notan scõm.

Notan primuz

Notan scõ m.

& de sono vt est proportionabilis & numerosus.

Difficile enim ē nosse si sciuit aut nō difficile est nosse si ex prijs vniuscuiusq; principijs scimus. aut nō ꝗ vere est scire. Opinamur autē si habeamus ex aliqbus veris syllogismū & primis scire. sed hoc nō ē. sz proxima opz esse primis.

¶ Quartū corolariū. difficile ē pspicere scibm scire. probatur. uemo sit nisi p principia ppria. sz difficile ē scire si principia ad aliquā ꝛclonem sint ppria. igit. vñ multotiens opinamur nos scire. qz opinamur repisse ppria principia. nō tñ scimus. qz illa nō sunt principia ppria. aliqs enim forte crederet albedinē esse accns ppter hoc ꝗ cognoscit ipam eē in alio. sed hoc nō sufficit cū nō sit principium ppriū: sed eōe. multa. n. sunt in alio qnoz nullū est accns vt hz videri. 4°. phy. vbi tradunt octo modi eēndi in. ¶ Cōtra pdicta ar. & principalr ꝗ ꝛclonem pbādo aliquā sciam uel demrationem pcedere ex cōibus. Et p ar. de meth. q̄ necessario pcedit ex principijs cōibus ex quo ipa cōissima est. ¶ Scdo ar. de qualibet demratione potissima cū illa pcedat ex vlibus. s. ex subo vli & passione vli. hec aut sūt cōia. ¶ Tertio ar. sic. sicut res se hz ad eē ita se hz ad cognosci. sed virtus solis q̄ ē virtus cōmunis ꝛcurrit absqz agēte particulari ad gnationez aialium q̄ fiūt ex putrefactione. igit cōia principia pnt ꝛcurrere ad gnationem alicuius particularis scie. ¶ Quarto qz tūc frustra ponerent principia cōia. & phūs ponit infra: ꝗ eoz qbus vtimur in demratione q̄dam sūt ppria & quedā cōia. ¶ Ad primū dr ꝗ lz principia meth. sint cōmunia scietijs spālibus ipa tñ sunt ppria meth. vt de q̄libet dr esse vel non esse. & non contingit idem simul esse & non esse. ¶ Ad secundum respondet eodem modo ꝗ lz subm & passio demrationis potissime sint cōia suis inferioribus sunt tñ ppria illi demonstrationi. ¶ Ad tertiuz rndetur ꝗ sicut agēs vle nō pducit pfectum aial nisi mediāte agēte particulari. ita principia cōia nō aggenerāt pfectam cognitionē. s. scientificam nisi mediantib⁹ principijs ppriis. & sicut agens vle absqz agēte particulari pducit aial impfectū. ita principia cōia absqz principijs ppriis aggenerāt notitiā impfectā q̄ ē opinio. ¶ Ad quartum neget ꝛnia. qz sicut nō frustra ponit agēs vle nō obstante ꝗ nō agat absqz agēte particulari: ita nō frustra ponunt principia cōia lz nō aggenerēt sciam absqz principijs ppriis. qz sicut agētia particularia roborant p vlia & fortificant p illa virtute quoz agūt: ita principia propria roborant & fortificant p principia cōia virtute quorū aggenerant sciam. & ex hoc pz qd dicit. p. s. ꝗ vtimur principijs ppriis & cōibus. vtimur. n. principijs cōib⁹ tāqz demrationem virtualiter ingrediētib⁹. & vtimur principijs ppriis tāqz formalr ingrediētib⁹ demrationez.

Dico aūt principia i vnoquoqz genere illa que cū sint nō cōtigit demonstrare. Quicqd igit significēt pma & que ex his sūt accipiēdū ē. Quod aūt sunt principia necesse est accipere. Alia vo demonstrare vt quid vnitas aut quid rectum & qd triāgulus. Est aūt vnitatem accipere & magnitudinem. altera vero demonstrare.

Iste est scds tractat⁹ primi posterioz in quo phūs declarat ex qbus & qualib⁹ ē virtualr demratio manifestādo principia q̄ virtualr ingrediunt demrationē postqz ondit ex qb⁹ & ex qualibus est formaliter demonstratio & exprmēdo principia q̄ formalr ingrediunt demrationem. Et diuidit tractatus iste in quattuor ca. quoz primū distinguit iter principia ppria & cōia. scdm exprimit illa principia tā ppria qz cōia iter q̄ est dria ibi nō ē aūt suppositio. tertiū manifestat qualr scie cōicant circa principia ibi. cōicant aūt oēs scie. quartū ex dria & ꝛueniētia principioz ꝛcludit driam & ꝛuenientiā inter demrationem qz. & ppter qd ibi: sz differt qz a ppter qd. Primus capm diuidit in quattuor partes in quarū prima describit principiū. in scda parte ponit driam iter principium cōe & ppriū ibi. sunt aūt qbus. in tertia parte ponit differentiā iter subm passionē & dignitatē ibi. sunt aūt ppria in quarto ponit driam sciarum ex parte subi & passionis ibi. quasdā tñ scias. ¶ Quantū ad primū. p. diffiniēs principia di. dico aūt principia in vnoquoqz genere illa q̄ cū sint nō ꝛtingit demrare. i. principiū ē ppō necessaria indemrabilis in scia cuius ē principiū. Primo dr ppō necessaria ad excludendū ppōnes falsas & ꝛtingētes. iō opposita principioz lz sint imediata & indemrabilia sic principia nō tñ sunt principia ppter suā falsitatē. Scdo dr indemrabilis ad excludendū ppōnes necessarias demrabiles. Tertio dr in scia cui⁹ ē principiū ne credat quodlibet principiū eē indemrabile simplr. sed sufficit ꝗ non sit demrabile in scia cui⁹ ē principiū. iō si ē simplr indemonstrabile ē simplr principiū. si aūt ē indemrabile sm qd ē principium sm qd. ¶ Ex ista diffōne infert pbs cōueniētiam & driam iter principiū & ꝛclonem dicēs ꝗ in hoc ꝛueniūt. qz de vtroq; opz cognoscere qd significet. discōueniunt aūt qz ex principijs alia demōstrant & ipa nō demrantur in scia illa. ꝛclo aūt in eo ꝗ ꝛclo demonstrat. sicut enim de vnitate & triāgulo & recto ꝑsupponit qd est: ita de principijs & ꝛclone. & sicut vnitas & magnitudo nō demratur sed alia ex his ita est dicēdum de principijs & ꝛclone. ¶ Notādū ꝗ sicut ꝛclo aliqñ sumit pro ipo cōplexo. demrabili siue sit signū siue significatum. & aliqñ p passione: ita principium scie aliqñ sumit cōplexe vt oē totum ē maius sua parte. & aliqñ incomplexe vt vnitas & magnitudo. primo mō diffiniebat principium & nō scdo mō. si tñ qs vellet gnālem diffōnem dicat. principium ē entitas necessaria indemrabilis in scia cuius ē principiū. & sm hoc magis vident pcedē extrema. Duo igit sunt genera principioz. s. cōplexa & incōplexa. & iterum principioz cōplexoz q̄dam sunt simplr indemrabilia vt dignitates & cōes animi ꝛceptiones. & quedaz sm qd indemrabilia vt principia sciarum subalternatarum q̄ demrantur in scietiis subalternātib⁹. vñ sicut geo. nō pōt pbare magnitudinē eē. nec arithmeticus vnitatē eē sed illud psupponit. ita perspectiuus nō potest pbare aliquam lineā causare duos angulos rectos. sed illud presupponit qd̄ qdem accipit tanqz principiū lz ꝗcte vt dicebat ante. ¶ Cōtra pdicta ar. & p ꝗ principia nō psupponuntur. qz principia se hnt sicut añs ad aliquod ꝛnns. nō negato ꝛnte negat & añs. vñ eraclitus negauit illud principiū de quolz dr affirmatio vel negatio vt dicit. p. 4°. metha. ¶ Scdo ar. ꝗ nō opz principia accipe. i. psupponere & alia demrare. qz tūc solū illa principia psupponerētur q̄ fundātur in ente. & oia alia dmōstrarent. s. oē totum ē maius sua parte. & si ab equalib⁹ equalia dmas &c. qd est falsum. qz ista sunt p se nota cū itellectus statiz eis assentiat notis terminis. ¶ Ad primum dr ꝗ principia prima negari duplr itelligit. s. p se. & p accns. p se q̄dem. qz habēt naturā p quā dubitari pnt & ꝛnter negari & sic nō possunt negari prima principia. qz sūt ppositiones prime fundate in ente qbus itellect⁹ nullo modo potest dissentire sicut nec aliqua potētia cognita potest dissentire suo obiecto primario. ¶ Per accidens autē quadrupliciter possunt negari. Primo virtualiter & implicite. s. negando aliquam propositionem ueram & necessariam in qua virtualiter continentur prima principia aut concedendo aliquam falsam vel impossibilem ad quam sequuntur opposita primorum principiorum. ¶ Secundo ex ignorantia respondendi sicut negauerūt permenides & melissus motum esse ne cogerentur concedere uacuum propter istam rationem omne quod mouetur recipitur in pleno aut in vacuo. quia non est pos-

sibilis penetratio corporum. igitur in vacuo. zeno autem negauit idem ne cogeretur procedere infinita ptransire cū tñ oppositū experientia esset notum. experiebat enim se ambulare ⁊ equū currere. ¶ Tertio ex falsa apparētia sicut eraclitus q negauit pma principia procedēs duo ꝓdictoria esse simul vera. credidit enim entia esse in tāto fluxu q statim cū qs diceret hoc ē ppter fluxibilitatem rerum. dicere hoc ē posset hoc nō esse. ⁊ ꝓnter dicebat q nō poteramus eandē aquā fluminis bis tāgere. nec de eadem re eodē modo se habente bis loqui. ¶ Quarto ex diuersione materie. vel ingressione disputationis. quedā enim possent negare principia pma ⁊ ea q̄ sunt p se nota: ad diuertēdum materiā cupiētes nō amplius disputare vl de alia materia loq: aut cām ingrendi aliquā veritatē vl ꝓbabilitatē circa principia negata. sicut faciūt cōiter disputantes sustinētes ꝓbabiliter opposita eorū q̄ p se nota sūt ⁊ tales nō negant principia corde. sed tm̄ ore. ¶ Ad scdm rñdet Egi. q oēs animi ꝓceptiones pñt ꝓsiderari in ordine ad intellectū ꝓcipientes vel in ordine ad ens ⁊ ptes entis. primo modo oēs cōes animi ꝓceptiones sunt principia cōia. qr intellectus illis assentit absq aliquo discursu ex sola notitia terminorū. ⁊ sic. omne totū ē maius sua pte. ⁊ si ab equalibus equalia demas ⁊c. sunt pma principia ⁊ pme dignitates. scdo mō nō sunt pma principia. qa fundant in parte entis. s. in q̄ titate q̄ qdem hz ordinem ad totū ens sicut posterius ad suū pus. ⁊ sic tm̄ illa q̄ fundant in ente vel in ē sunt pma principia vt de quolz dicitur ē vel nō esse. ⁊ nō ꝓtingit idē simul ē ⁊ non ē. Ista rñsio videt aliqualiter ꝓtrariari phō. dictū ē enim supra ex intētione Arist. q metb. ꝓbat principia aliarū sciarū. hec aūt. omne totū ē maius sua parte. ⁊ si ab equalibus ⁊c. sunt principia geo. ⁊ arith. igit ꝓbant a met. quod nō ēt si eis intellectus statim assentiret absq discursu. ⁊ hoc alacen. notat qñ ꝓbat illud principium. oē totū ē maiꝰ sua parte. p ꝓtinere aliqd ⁊ aliqd vltra. nō ēt sūt dignitates. qr dignitas ē ꝓpositio quā necesse ē quēlibet docētē habere p Aris. in pori tractatu. non aūt ē necesse has ꝓpositiones quēlibet docendū habere. ¶ Dicēdum igit alr q principia sunt in quadruplici dñia loq̄ndo de principijs cōpleris. q̄dam sunt qbus intellectꝰ assentit ex sola notitia terminorū vt de quolibet dr ē vel non ē. nō ꝓtingit idem simul ē ⁊ non ē: ⁊ hec sunt ꝓprie dignitates ⁊ principia pma simplr ⁊ ꝓpōnes nullo modo demñabiles. q̄dam aūt sunt principia qbus intellectus statim assentit notis terminis tm̄ mediante discursu moroso ⁊ imperceptibili. vt oē totum ē maius sua parte. ⁊ si ab equalibꝰ equalia demas ⁊c. ⁊ hec nō sunt principia pma simplr. sz pma principia sm qd p respectum ad scias quarū sunt principia. ⁊ ꝓnter talia non simplr sūt demñabilia sicut nec sūt dubitabilia. sed sunt demñabilia sm qd. s. isti vel illi q negaret. Quedam sunt principia qbus intellectus assentit ex solo discursu demōstratiuo moroso. vt a puncto ad punctū ꝓtingit rectam lineā ducere. ⁊ ꝓtinuū est diuisibile ī infinitū. ⁊ talia simplr demñantur sicut ⁊ ipa simplr dubitabilia sunt. ⁊ talia sunt principia ⁊ principiata. principia qdem geo. ⁊ principiata in nāli phia. Quedā aūt sunt principia qbus intellectus assentit ex solo discursu moroso iductiuo vel diuisiuo: vt pmisse indemñabiles alicuiꝰ ōmonstrationis. verbi gra. si fieret talis demñatio. omne aial rōnale ē disciplinabile. ois hō ē aial rōnale. ergo ois hō ē disciplinabilis. maior ꝓbatur iductiue ⁊ minor. vt habebit scdo huiꝰ. ō tales pmisse sunt pmisse diffinitiue. sunt ēt ꝓpria principia. pmisse aūt demonstrabiles non ꝓprie dicunt principia. sed tm̄ methaphorice ex similitudine ad pmissas indemonstrabiles.

Sunt autem qbus vtimur in demñatiuis scietijs. alia qdem ꝓpria vniuscuiusq scie. alia vo cōmunia. Cōia enim sm analogiā. qm̄ vtile ē q̄tūcunqz in eo q sub scia est genere. Propria principia qdem vt lineā ē huiusmodi ⁊ rectū. Cōmunia at vt equalia ab equalibus si auferas q equalia reliqua sunt. Sufficiens autē est vnūquodqz istorū. qm̄ in genere est. Idem enim faciet ⁊ si nō de oibus accipiat. sed in magnitudinibus solum arithmeticus autem in numeris.

¶ Ista est scda pars huius capituli in qua phūs manifestat dñiam inter principium ꝓprium ⁊ cōe qbus vtunt demonstratores. vñ principium ꝓprium est illud qd ꝓuenit vni scie tm̄ in eo q principium. vt linea ē longitudo sine latitudine ⁊ ꝓfunditate. rectum ē illud cui medius nō discrepat ab extremis. Et notanter dr in eo q principiuz. qr eadē ꝓpositio competit plurib sciētijs in vna vt ꝓclo. ⁊ in alia vt principium ꝓprium. sicut pz de principijs sciarum subalternatarum q̄ sunt ꝓclōnes in scientijs subalternantibus. principium aūt cōe ē illud quod cōpetit plurib scietijs. vt si ab equalibus equalia demas cetera q̄ remanēt sunt equalia. ⁊ oē totum ē maius sua parte. quorū quodlibet idifferenter cōpetit geome. ⁊ arithme. Et si arguit ō. qr supius dcm̄ est demñationem non ꝓcedere ex vlib ⁊ cōibus. Rñdet phūs q intelligit demñationem nō ꝓcedere ex cōibus sm suam totā significationē tamen ꝓcedit ex his sm suam significationē sibi sufficientē. ita q geo. non vtit aliquo istorū principiorū absolute. sed ōcte. s. ois magnitudo ē maior sua parte. ⁊ si ab equalibus magnitudinibus equales magnitudines demas magnitudines remanētes sunt equales. arithmeticus aūt di. ois numerus ē maior sua parte ⁊ si ab equalibꝰ numeris eq̄les numeros demas q remanent sunt equales. ¶ Notādum q sicut quodlz agēs naturale vtit pma materia nō simplr: sed ōcte. s. cum dispōne accñtium necessario ad formā substalem ōbentium sic q generans hoiem vtitur materia ōcta p aliqua accñtia faciētia ad formam hois ⁊ generās equū vtit eadem materia cū alijs dispōnibus facientibus ad formā equi. ita in ꝓposito dicendū est q geo. illis principijs vtit ꝓtracte p magnitudinem ⁊ arithmeticus contracte p numerum. Istud tm̄ exēplum non ē omno simile. qr materia pma formalr ingredit cōpositionem naturalē ⁊ principia cōia non formaliter sed virtualiter tm̄ ingrediunt demñationem. p ipm tamē cognoscit modus ꝓtrahendi principia cōmunia. ¶ Sed dubitat primo qr dicit Arist. primo prior. q cpz principium vlr sumi verbi gratia in geo. probatur q anguli incisionum sunt equales p hoc q si ab equalibꝰ eq̄lia demas. quero ergo vtrū hoc principium sumat solus p angulis incisionū. ⁊ sic petitio principij. aut p alijs angulis: ⁊ sic non ē ad ꝓpositū. aut vlr ⁊ habet intētum. ¶ Scdo qr principia talia ōcta qbꝰ vtunt formalr geo. ⁊ arithme. sunt ꝓbata p illa principia cōia. sed nō videt ad quē alium artificem spectet ꝓbare huiusmodi spālia p illa cōia. igit geo. ⁊ arith. ꝓbāt principia ōcta p principia cōia. igit vtunt eis ī sua maxima cōitate. verbi grā. hec ꝓpositio ois magnitudo ē maior sua parte ꝓbatur p illam. oē totum ē maius sua parte ⁊ non videtur a quo nisi a geo. ¶ Ad primum ꝓcedo q principium semp dz vlr sumi. non tm̄ vlius subō. sed eq̄ aut minus vlius cum ꝓclone. vnde subñ ge. est magnitudo ideo illud principium cōe. omne totum ē maius sua parte. non dz accipi a geome. in tanta cōitate. qr cuiuslibet scie subñ dz esse cōissimum ⁊ ꝓnter nullum principiū ꝓprium illius dz esse cōius subō neqz aliqd ꝓsideratū ab eodem esse cōius. ꝓpterea geome. accipit illud principiū in cōitate sui subi dicēdo ois magnitudo ē maior sua pte. aut in cōitate alicuius inferioris vt ois linea ē maior sua parte: semp tm̄ tale principium ōctum est vlius ꝓclone quacūqz data q̄ p tale principiuz demñatur. Illa igit

Angulus incisionis

Nota primus

Du primus

Du scdm.

Rñsio pma

conclusio. anguli incisionum sunt equales. demōstratur per pmuz vl̄r sumptū istomō si ab eq̄libus magnitudinib⁹ eq̄les magnitudines ablatas remanentes sūt eq̄les. sz anguli recti sūt magnitudines. igr̄ si ab eq̄lib⁹ angulis rectis equales angulos demas anguli remanētes sunt equales. sed illi sūt anguli incisionū. igit̄ anguli incisionum sunt equales. pz igitur q̄ ista ꝛclo. anguli incisionum sunt equales nō ꝓbatur per illā formaliter si ab equalibus equalia demas. sed tm̄ vtualiter. ⁊ illa ꝓpositio que si ab equalib⁹ magnitudinibus equales magnitudines demas est illa ꝓpositio que formaliter ingredit demonstrationē. ⁊ est vlior conclone. sicut etiam subm pro plibus supponit q̄ sint anguli incisionuz. ¶ Ad 2ᵐ dicitur q̄ ad metha. spectat ꝓbare illa principia contracta sicut ⁊ cōia. dum enīz probat formaliter q̄ omne totum est maius sua parte. probat virtualr q̄ omnis magnitudo est maior sua parte. dicit. n. Arist. primo priorū q̄ vna ptās syllogz est concludere pla. s. ꝛclonem. ⁊ quid sequitur ad illā. ⁊ si quis vellet ꝓbationem propriam illius: tunc assumeretur illud principiū cōmune. omne totum est maius sua parte cum illa minori. oīs magnitudo est quoddā totum inferendo istā. oīs magnitudo est maior sua parte. cuius syllī consideratio ad soluz metha. pertinet. Et dicunt aliq q̄ nō solū ꝓbat metha. principia propria scīarz subalternātium sed etiā subalternatarz. hec. n. linea visualis diametraliter cadēs in oculūz causat angulos rectos: nō ꝓbat̄ a perspectiuo. quia nullus artifex probat sua principia. non etiam a geome. quia ipse non ꝛsiderat lineam per respectū ad oculum nec ad visum. non etiā a physico. qz nō cōsiderat visualitatem per respectū ad lineam. oz igr̄ q̄ a metha. inq̄ꝝtum descendit in geo. ⁊ pbiam nālem ꝛsiderās visualitatem esse passionē per accidens lince ⁊ facere angulos rectos esse passiones per se lince diametraliter cadētis. Ad elius tamen dr̄ q̄ geo. probat principia ꝓpria pspectiue primo quidem implicite demonstrando aliquā cōclusionem ad quā ꝛclonem sequitur ꝑn̄ᵐ propriuz perspectiue. 2° explicite non quidem simpliciter vt geome. sed vt descendit in perspectiuam ⁊ vt sic ꝛsiderat visualitatem per respectum ad lineam.

Sūt aūt ꝓpria qdē ⁊ que accipiūt̄ eē circa que scia speculat̄ q̄ sūt p se. vt arithmetica vnitates. geome. āt signa ⁊ lineas. Hec. n. recipiūt eē ⁊ hoc eē. Horū āt passiones p se qd qdez significet vnaqueqz accipiūt vt arithmetica qdem qd par au īpar aut quadrangulus aut cubus: geometria vero qd rōnabile aut reflecti aut curuare. Quod āt sint demonstrāt per quedā comunia ⁊ ex his q̄ demonstrātur ⁊ astrologia similr. Omnis enīz demōstratiua scia circa tria est ⁊ quecūqz eē ponuntur. Hec āt sunt genencra cuius p se passionuz speculatiua est: ⁊ q̄cūqz cōmunes dicuntur dignitates ex quibus primis demonstrant: ⁊ tertium passiones quarum qdez significet vnaqueqz accipiat.

¶ Ista est 3ª pars huius ca. in qua phs ponit dīaz inter subm passionem ⁊ dignitatē di. subm in aliqua scia est illud de quo presupponit̄ qd est ⁊ qz est. vt in arithmetica vnitas. ⁊ in geome. punctus vel linea. passio aūt in aliqua scia est illa de qua ꝑsupponit̄ qd est: vt par vl̄ impar cubū ⁊ quadratū in arithmetica. in geome. vero rectū ⁊ curuū. rōnale ⁊ irrōnale. cōmensurabile ⁊ ī cōmensurabile. Sed dignitas est principiū cōissimuz ex quo ⁊ proprio principio demonstrat̄ passio. ⁊ hoc ē generaliter verum tam in astrologia q̄ꝝ in alijs scijs dmōstratiuis. tria igit̄ sunt precognita ante oēm demonstrationē. s. subm de quo aliqd demonstrat̄. ⁊ passio q̄ demonstrat̄. ⁊ dignitas per quam demōstratur aliquid.

¶ Notandū primo q̄ aliud est esse subm alicuius scie. ⁊ aliud est esse subm in aliqua scia. sicut aliud est eē passionem alicuius generis. ⁊ aliud est esse passionē in aliquo genere. nam risibilitas est passio in genere animalis nō tm̄ est passio illius generis sed hominis. ita ī ꝓposito triāgulus est subm in geome. non tamē est subz geo. sz magnitudo. ¶ Secō notandū q̄ sicut duplex est mā. s. propinqua ⁊ remota. ita duplex est subm. s. propinquuz ⁊ remotū. vnde subm propinquū arithmetice est numerus ⁊ remotū ē vnitas. Subm vo geo. ꝓpiequū ē magnitudo ꝓ remotū pūct⁹ vl̄ linea. ꝑn̄ᵐ remotū cōiter dr̄ prī scie: qz ē pᵐ sbi sicut enīz subiectum pbie nālis habz sua ꝑn̄ᵃ que sunt mā ⁊ forma. ita subm arithmetice hēt suum ꝑn̄ᵐ qd̄ est vnitas. ⁊ subm geo. habet suum prīn̄ᵐ duod ē punctus vel linea

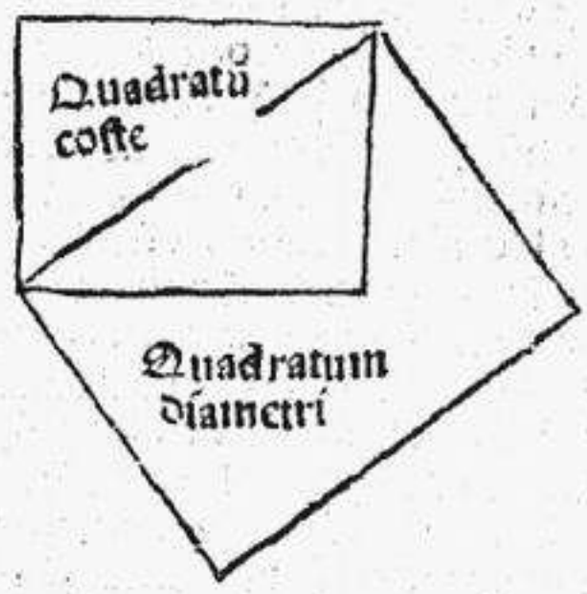

¶ Tertio notandū q̄ par ⁊ impar quadratus ⁊ cub⁹ sunt passiones numeri de quibus considerat arithmeticus nō propie sumendo quadratū ⁊ cubū. qz hec propie loquēdo reperiuntur tantum in continuis. sed transumptiue reperiūtur in numeris: rationale vero ⁊ curuū aut reflexū sunt passiones linee de qua cōsiderat geo. dicitur āt linea rōnalis vt pz ex decimo geo. de qua rōnanē. quelibet ergo linea ꝑm quam scīuntur ꝓportiones aliarz linearz rōnalis vocatur. rōne cui⁹ alie cōmēsurabiles rōnales dicunt̄. icōmensurabiles vo dicūt̄ irrōnales. vt diameter ⁊ costa quadrati ortogonij eglateri. ¶ Quarto notādū q̄ illud qd̄ ē ꝛclo in vna demōstratiōe ē ꝓprīū ꝑn̄ᵐ in alia vt ꝓpriuz ꝑn̄ᵐ ad probandū tres de triāgulo ē hr̄ angulū extrinⁿ eq̄lentez duobus intrinsecis oppositz qd̄ probat̄ eē tale per lineā cadentē equedistantē tertio lateri ⁊ hoc itelligit phs cum dicit aliqua eē ꝑn̄ᵃ ꝓpria que demōstrant̄. ¶ Aduertendū tm̄ q̄ ꝓz premissa demonstrabilis sit ꝑn̄ᵐ proprium alicuius demonstrationis: non tm̄ ꝓprie dr̄ ꝑn̄ᵐ ꝓprīū alicui⁹ scie totalis qm̄ tale ē idemstrabile. ⁊ ex hoc ꝓprie diffōnes spālīū terminoꝝ sūt prī ꝓpria ī scia vtēte illis teris. vt̄ geo. p diffōnē circuli probat lineas aliq̄s exeūtes a cētro eē eq̄les. vtitur ergo geo. diffōne circuli tanq̄ ꝑn̄° ⁊ ꝓter diffōnib⁹ linee ⁊ recti tanq̄ pricipijs incōplexis ex q̄b⁹ ⁊ suis diffinitionib⁹ fiūt ꝓpōnes idemstrabiles vt dicebatur ante. ¶ Primū dubiū. cū de linea demstret̄ ī geo. rectum vel curuuz seqt̄ q̄ linea nō ē subm remotū geo. sed propinquum aut essencialiter contentuz sub illo. ¶ Secunduz dubium. propter quid facit phs mentionē tantuz de dignitatibus cū etiam alie communes animi conceptiones ingrediantur virtualiter demonstrationē. ¶ Ad primū dicitur q̄ linea est principium magnitudinis: ⁊ est cōtētum sub magnitudinē. primo° est subiectū remotū. sed 2°° est speciale subiectum in geo. aliquando tm̄ sumitur pro subiecto adeq̄to geo. inq̄ꝝtū omnes magnitudines resolnuntur in lineā. ¶ Ad 2ᵐ dicitur q̄ Arist. facit mētionē tantum de illis principijs que necessario ingrediūtur demstrationez oēm. principia autem geo. ⁊ arithme. licet necessario ingrediantur formaliter aut virtualiter demonstrationes mathe. non tamen necessario ingrediuntur omnem demonstrationē. qz potest fieri demonstratio in metha. quam nō ingreditur formaliter vl̄ vir

Mo^m pu^m

Mo^m 2^m

Mo^m 3^m

Mo^m 4^m

Du^m p^m

Du^m 2^m

tualiter aliquod ꝑn^m matbe. dignitates autem non ne/ cessario ingrediunt oēm demōstrationē cū ipe sint ꝓpōes quas necesse est quemlibet docendum hre.

Quasdā aūt scias nihil ꝓhibet ⁊ q̄dā eorū despicere vt gen^9 nō supponere eē si sit manifestū: quoniā ē. Nō.n. similiter manifestum ē q̄ nūer^9 sit ⁊ q̄ calidū ⁊ frigidū sit: ⁊ passiones nō recipe ē qd significent si sit manifeste Sicut neq; coia nō recipere qd significent vt eq̄lia ab eq̄lib^9 ōmeṁ. quoniā notū ē. Sz nihil min^9 tria hec sūt necessaria: circa qō ō mṁatus est ⁊ q ōmṁant ⁊ ex qb^9.

¶ Ista est 4^a pars h^9 ca. in qua ponitur dōia sciarū ex pte subi ⁊ passionis. qm̄ aliqua est scia que despicit suum subm. ⁊ aliqua q̄ nō despicit. illa dr despicere subm. suū que nō facit spālem mentionē de suo subo vtq; sit. q: manifestum est illud esse vt metha. ⁊ scia nālis. sūt. n. ista nota ad sensū sicut calidū ⁊ frigidū. Illa vo nō dspicit. q: facit spālem mentionē de illo vtq; sit. sicut geo. de pūcto ⁊ arithmetica de vnitate. cū hec tm̄ cognoscant per intellectū discurrentē: ⁊ q̄to alicuius scie subm est magis notū tanto illa magis despicit ⁊ ꝑsupponit illud. iō maz ꝑsuppoint subz suū illa q hz sbz calidū vel frigidum q̄z arithme. cuius subm est numerus q: calidū vel frigidū est magis notū q̄z numerus. ¶ Est.ēt. aliq̄ scia q̄ despicit suam passionē q: nō facit spālē mentionē de illa quid significet. vt vnitas in metb. que ē passio entis. ⁊ aliqua scia ē que nō despicit vt arithme. q̄ facit mentionē spālē quid significet paritas vel ꝓparitas. ⁊ geo. qd significet hre tres angulos. vm̄ sicut ē aliqd ꝓncipiū per se notum vt si ab equalibus equalia demas ita aliq̄ suba ⁊ passiones sunt per se manifesta. conueniunt tm̄ omnes scientie in hoc q̄ quelibz reqrit dignitatem subm ⁊ ꝓpriā passionē. ¶ Notandū primo q̄ duples ē vnitas. s. metha. ⁊ matbe. vnitas metha. cōuertit cum ente. ⁊ ē eque nota sicut ens. cum sit ꝓpria passio eius quā metha. despicit sicut ens qd est subz suū. q: de nullo istorū facit mentionem si est ⁊ qd significet. vnitas autē matbe. est ꝓncipium numeri ꝑdicamenti q̄titatis. ⁊ hec nō est passio sed subm remotū arithmetice. qd quidez sbm nō est per se notū. sed cognoscitur per intellectū discurrentē. ¶ Secundo notandū q̄ duplex est numerus. s. mālis ⁊ formalis. numerus formalis q ē forma resultās ex vnitatibus nō est per se notus sz inuestigat ꝑ intellectū. numerus autē mālis qui est res numerate est ꝑ se not^9. q: est sēsibil ꝑ se cū sit sēsibile cōe ꝑ ari. 2° d aia. ⁊ talis numerus ē adhuc min^9 not^9 q̄z calidū vel frigidū. q: calidus ⁊ frigidū sunt sensibilia ꝓpria. ⁊ numer^9 ⁊ magnitudo sunt sensibilia cōia. ⁊ cōstat sensibilia eē notoria sensibilibus cōibus cum sensibilia ꝓpria cognoscant per se primo. ⁊ sensibilia cōia per se nō primo. ⁊ circa sensibilia ꝓpria non contingit sensum errare. sed circa sensibilia cōia bene ꝓtingit errare vt est determinatū a ph^o 2° de aia: ¶ Dubitat circa dicta. si.n. alique scie despiciūt sua subiecta. ⁊ alique nō. igr alique scie demōstrāt sua subiecta qd est ꝗ cōmē. 2° ph^i. dicentē q̄ impossibile est aliquā sciā vl'em vel ꝓticularem demōstrare suū subm esse siue ꝑ signum siue per demonstrationē. sed non est ita in cāis sui subiecti. qm̄ declarat eas per signum nō per demōstrationē simplr. hec commē. ph^s.n. primo ph^i. ꝓbat mām ⁊ formā esse que sūt principia corpis nālis: ipm autē corpus nāle non ꝓbat esse. Rūr q̄ ph^s nō dic hic expresse aliquā sciam probare suū subiectū esse. sz q̄ aliqua scia despicit suum subiectū nullā de eo faciendo mētionem. ⁊ aliqua non despicit immo de eo facit mentionem dicendo ipm eē ⁊ qd illd significat vt geo. ⁊ arith:

quelibet ergo scia mundi presupponit suum subm esse sz aliqua de illo faciat mentionē ⁊ aliqua non: ō nulla scia pōt probare simplr suū subm esse neq; per effectū neq; per cām: q: quelibz probatio est per aliquid notius. cōstat aūt nihil esse notius in scia suo subiecto. Et si Arist. aut Ani. probat in li. de aia suum subiectū eē. s. aiam eē: hoc non est simplr sed fm qd. s. isti vel illi. sicut nec aliqua scia potest a priori vel a posteriori ꝓbare simplicē sua principia. potest tamen isti vl' illi qui aliqua negaret quedam alia concedendo ⁊c.

On est aūt suppositio neq; petitio qō necesse ē ꝑ seipz. s. dignitas ⁊ videri necesse ē. Nō ē eni ad exterius rationez: sed ad eaz que est in aia. quoniaz nec syllogim^9. Semper enim est instare ad exteri^9 rōnez. sed ad interius rationem non semper.

¶ Istud est 2^m capl'm huius secundi tractatus in quo ph^s exprimit que sunt ista ꝓncipia ꝓpria ⁊ cōia postq; diffiniuit illa ⁊ assignat dōiam in spāli postq; distinxit illa in gnāli di. hec esse illa ꝓncipia cōia ⁊ ꝓpria. s. dignitates. supōnes. petitiones. ⁊ diffōnes. Et diuidit istud capitulū in duas ꝑtes. nam in ꝓma ph^s facit qd dictū ē. in 2ª aūt ostendit qualiter scie vtunt dignitatib^9 ibi. nō contingere autem. ¶ Prima ꝑs diuiditur in tres ꝓclusiones. quaz prima est ista. dignitas non est suppositio nec petitio. 2ª ꝓclusio suppositio distinguit a petione ⁊ quesitiōe. ibi. quecunq; quidē. 3ª ꝓclusio. diffinitiones ñ sunt suppositiones. ibi. termini igitur non sunt. ¶ Pria igitur ꝓclusio ar. sic. dignitas est necessaria ⁊ intelligibil' propter se. sz supositio ⁊ petitio ñ ē necia l' intelligibil' ꝓ se. igr dignitas ñ ē suppō uec petitio. ans est manifestū cum dignitas non sit necessaria nec intelligibilis ex alio postq; est prima propositio. suppositiones āt ⁊ petitiones sunt necessarie ⁊ intelligibiles per prima ꝑn^a. vnde potest sic argui. totum ans illud qd est necessariuz ⁊ intelligibile non per rōnem exteriorē est necessariuz ⁊ intelligibile propter se sed dignitates sunt h^9. igit. minor ꝓbatur. nā si dignitates hntur per rōnem exteriorez maxime eēt per syllm. sed hoc nō. q: syllms nō probat ꝑ ma ꝑn^a suppones autem ⁊ petitiones habētur ꝑ rationem exteriorem. q: per syllm vel per discursuz. ¶ Et confirmatur illa minor. s. q̄ dignitates intelligunt ꝑ rōnem interiorem ⁊ nō exteriorem. q: illa que intelligunt per rōnem exteriorem possunt habere istantias. q: pnt repelli vere vel appenter per alium discursū. sed dignitates non possunt aliquo modo repelli per discursuz cū sint simpliciter prie ꝓpōes igr. ¶ Notandū ꝓmo q̄ dignitates sūt ꝓpter se necessarie. q: sicut transcēdētia nō habent cām incōplexaz cū nihil sit causa entis vt ens ē: ita dignitates īmediate fūdate i trāscēdētib^9 nō hnt cāz complexā. ⁊ iō necessitas istarū nō est ꝓp aliud. s. quod sit cōplexū ⁊ demonstratū ⁊c. ¶ Scdo notanduz q̄ dignitates sūt ꝓp se intelligibiles. q: primū obiectū intellectus ꝓmitate adequtiōis est ens. iō sicut nullū incōplexū ꝑcedit notitia rōnem entis ita nullū ꝓplexū ꝑcedit dignitates Iz īter dignitates sit pri^9 ⁊ posteri^9 eo q̄ dignitas affirmātiua ꝑcedit aliquo mō negatiuā cū affirmatio sit prior negōne fm Arist. in hoc ꝓmo. ¶ Tertio notādū q̄ rō exterior ē argumētatio q̄litercunq; sūpta. q̄. n. argumentatio in voce vel in scripto sit exterior manifestū ē. ⁊ q̄ mētalis sit exterior declarat. tū q: ē ab exteriori doctrina. tū q: exprimitur ꝑ voces ⁊ scripta exteriora sbordinata illi. tū q: nō est indita aīe intellectiue a natura ⁊c. ¶ Quarto notandū q̄ rō interior ē lumē intellect^9 agentis. vnde nō solū argumen° vocat rō sed ēt potētia intellectus dr rō. ⁊ dr rō interior tum q: nō est ab exteriori

Mo^m ꝑ^m

Mo^m 2^m

Mo^m ꝑ^m

Mo^m ꝑ^m

Mo^m

Mo^m 4^m

doctrina. tum q: nõ exprimit per rõnem vocalem vel scriptã. tum q: illud tunc est concreatũ aie ⁊ est habi/tualis dispõ intellectus polis fm cõmẽ. 3° de aia. ¶ Ex ꝓdictis seqt q̃druplex dria inter dignitatẽ ⁊ suppõnem vel petitionẽ. ¶ Pria dria est qm̃ dignitas est necia ꝓpter se ⁊ suppõ vel petitio pp aliud. Secda dria q: dignitas est intelligibilis ꝓpter se. suppõ vel petitio pp aliõ. Tertia dria q: dignitas est intelligibilis p solã rõnẽ iteriorẽ; nõ ãt suppõ nec petitio. Quarta dria ẽ q: suppõ vel petitio ẽ itelligibilis p rõnẽ exteriorẽ ⁊ nõ dignitas.

Quecũq; igit demrabilia accipit eẽ ipse nõ demrans. Hec vo fi ꝓbabilia accipiat discẽti supponũt nõ simpliciter suppõ: sed ad illũ terminũ. Si vo neq; vni⁹ oppinonis. ⁊ ꝓtrarie esse accipiat idẽ petit. ⁊ ĩ hoc differũt suppõ ⁊ qõ. Est. n. qõ ĩ ꝓtrariũ dicentis opinioni: aut q̃ si aliqs demrabile cũ sit accipiat vt vtat non demõstrans suppõ ẽ.

¶ Secda ꝓclo. suppõ distinguit a petitõe ⁊ qõne. ꝓbat suppõ est ꝓpõ demrabilis nõ demrata sed accepta adiscenti. ⁊ petitio est ꝓpõ demrabilis nõ demrata indifferens addiscenti. qõ vero est ꝓpõ demrabilis nõ demrata ꝗria addiscenti. igit ⁊c. ais declarat. nã eadẽ ꝓpõ est suppõ petitio ⁊ qõ. si. n. illã acceptat rnsalis tãq; verã ita q̃ sit eiusdẽ opionis cũ opponẽte dr suppõ. ⁊ si nõ ẽ simpl'r. tamẽ quo ad illũ. si aũt nõ sit eiusdẽ opionis nec ꝗrie cũ opponẽte dicitur petitio. vbi vero rnsalis sit omnino ꝗrie opionis dr questio. ⁊ hoc querit demõstrari.

¶ Notandũ fm phm q̃ ista ꝓclo intelligit de suppõe stricte sumpta: q: large sumẽdo nõ distinguit a petitõe sed bene a qõne. Et sic describit suppõ. Suppõ ẽ ꝓpositio demrabil' nõ demrata quã rndẽs nõ petit dmrari.

¶ Sed dubiũ est de illis. omne totũ est maius sua parte si. n. ab equalibus eqlia demas cetera remanẽt eqlia. quecunq; sũt equalia vni tertio sunt eqlia inter se. hec ñ vident dignitates. q: non sunt pme ꝓpões. nec ẽt suppositiones petitiones vel qõnes cũ nõ sint demrabiles.

¶ Dicendũ q̃ oẽs sunt cõmunes animi cõceptiões: qa eis statim intellectus assentit notis terminis p discursũ imperceptibilẽ. ⁊ dicunt suppõnes pro q̃to vniuersaliter accipiunt tanq; vere ab opponente ⁊ rndente. poterunt etiam esse petitiones si opponens ⁊ respondẽs nõ erunt eiusdem neq; contrarie opinionis. si tamen respõdens esset contrarie opinionis dicerentur questiones. ⁊ cum dicitur q̃ iste non sunt demonstrabiles: respondet q̃ non simpliciter. vt sepe dictum est. ideo non sunt pro prie questiones nec petitiones: sunt tamen demonstrabiles quodammodo. scilicet isti vel illi.

Termini q̃ nõ sũt suppões. nihil. n. eẽ aut nõ dicũt sz ĩ ꝓpõibus suppõnes.

¶ Tertia ꝓclo. diffinitiones non sunt suppositiones. probatur tripliciter. ⁊ pmo sic. suppõnes dicunt esse vel nõ esse. sed diffinitiones non dicunt eẽ vel non esse. igit. ais pz q: suppositiones sunt propositiones in quibus dicit aliqnid de aliquo vel remouet aliquid ab aliquo in diffinitionibus vero nõ remouetur aliquid ab aliquo sicut non affirmatur aliqnid de aliquo. ¶ Notandũ q̃ phs vult generaliter quodlibet inferius esse in suo superiori sicut pars in toto. dicit. n. primo ꝑiarme. q̃ ea que sũt in voce sunt earum que sunt in aia passionum note. i. aliq̃ voces sunt repꝛesentatiue eorũ que significat per signa metalia. ⁊ sic loquitur phs cum dicit suppositiones esse ĩ ꝓpositionibus. sicut. n. homo est animal ⁊ ẽ ĩ animali: q: omis hõ est aial. ⁊ non ẽ ita suppõ est ꝓpõ ⁊ ĩ oi pro positiõe. q: omis suppõ est ꝓpõ ⁊ nõ omis propositio ẽ suppositio. ¶ Dubitat q: dicit Arist. in topi. q̃ diffinitio significat quid est esse rei. ⁊ in hoc primo q̃ diffinitio significat q̃ quid erat esse. igitur diffõ significat esse vel ñ esse. ¶ Rnsr phm intelligere suppositionẽ significare affirmatiue vel negatiue non aũt diffinitionẽ. ꝓnia tamẽ facta non vz. sicut non sequit iste conceptus fo:. significat fo:. qui est. igit significat eẽ vel non eẽ. nec sequit aial rõnale significat hominẽ. sed homo est hominẽ esse. igitur animal rationale significat hoiem esse. sed tantũ sequit q̃ significat illud quod est hominem esse.

Termis aũt nõ solũ itelligere oz. hoc aũt non ẽ supponere nisi ⁊ audire suppõnez aliqs dicat: sz quoruncunq; existentium in eo quod illa sunt fit conclusio.

¶ Secũdo arguitur ad eandẽ ꝓclonem sic. diffinitõ dat solũ intelligẽre. suppositio aũt nõ dat solum intelligẽ. ergo diffinitio non est suppositio. ais declaratur. naz fm phm 3° de aia. operatio intellectus assimilatur opaitõi sensus solum quo ad dicere ⁊ intelligere insinuãs p itelligẽ actũ incõplexũ. ⁊ per dicere actum ꝓplexũ ⁊ verbalem. ex quo sequit q̃ suppositionẽ intellectus dicit. ⁊ p diffinitionẽ solũ intelligit nisi forte aliquis diceret q̃ per suppõnem solum intelligit sicut p diffinitionẽ. qõ non ẽ vez. q: ex suppõnibus tanq; ex veris sequit ꝓclo. ex diffinitionib⁹ vero tanq; ex veris nõ sequit ꝓclo. cũ suppositiones sint vere nõ autẽ diffõnes sũt vere vel false.

¶ Notandum q̃ diffinitio significat q̃ditatẽ. iõ cuz primus actus intellectus dicatur intellectio. ⁊ primuz obz suum sit quiditas intellectus per diffinitionẽ dr itelligẽ. Ubi aduertendũ q̃ res dicitur habere triplex esse. s. in se ⁊ in suis causis ⁊ penes intellectũ. ¶ Primum esse est esse indiuiduale ⁊ actuale. Secundum eẽ est eẽ quiditatiuum ⁊ essentiale. Tertium esse est purum figmentuz ⁊ imaginabile. indiuiduis non correspondet diffinitio q̃d rei nec quid nominis. figmentis correspondet diffinitio quid nominis tantum. sed quiditatib⁹ correspondet diffinitio quid rei. nam cum diffinitur pluuia per hoc q̃ ẽ aqua guttatim cadens de nube non diffinitur aliqua singularis pluuia. sed solum vlis ⁊ q̃ditatiua. nulla. n. pluuia exrite adhuc pluuia est aqua guttati cadẽs de nube: ideo diffinitio nõ significat esse vel non esse.

Neq; geometra falsa suppõit sicut q̃dam affirmant dicentes q̃ nõ oz falso vti geometrã: mentiri ãt dicentez vnius pedis esse nõ vnius pedis: aut rectã scriptã nõ rectã esse: sz geometra nihil ꝓcludit scdz hãc lineã q̃ã ipe posuit: sz que p hoc ostendunt.

¶ Unum dubium põt fieri circa dicta. qa nõ vr suppositionẽ semper esse propositionẽ verã. q: aliqne suppositiones date a geome. sunt false supponit. n. aliquaz lineã esse pedalis q̃ntitatis. ⁊ aliquando aliquã lineã esse rectã que non est recta. ¶ Respondet phs q̃ geo. non suponit aliquod falsum. non. n. supponit illã lineaz descriptam in puluere eẽ rectaz vel pedalẽ sicut nec de illa aliquid demonstrat. sed solum illam quam intelligit per lineam in puluere. modo certum est q̃ illa linea sic ĩtellecta est pedalis ⁊ recta. ¶ Sed contra. ponatur q̃ ñ sit aliqua linea preter istam descriptam in puluere: ⁊ sequitur geometram presupponere falsum. q: ista quam describit non est pedalis nec recta. non etiam illa quam intelligit cum illa non sit. ¶ Dicendum q̃ illa quam intelligit est recta ⁊ pedalis q̃ntitatis non obstante q̃ illa non sit. q: illud verbum est non dicit actũ. sed aptitudinem. sufficit enim q̃ ipsa vel sibi consimilis sit apta nata eẽ recta ⁊ pedalis q̃ntitatis. Et si dicitur vnum oppositorum non significat reliquum. ergo per istam lineam curuam non possum intelligere aliquaz rectam. negat ais. q: dicit phs primo de anima. q̃ rectum est iudex sui ⁊ obliqui sit q̃ per positi⁹ ventimus in notitiam, pri

natini.econtra aũt priuatiuũ significat suũ positiuũ eo
q̃ priuatio ē nega° in subo apto nato p Ari.4°. metha.
nõ igit mirꝗ si linea curua dat rectã intellegē.

Ampli° ãt petitõ ⁊ suppõ. Oĩs: aut sicut
totũ ē aut sicut ĩ pte. Termi ãt neutri horꝗ

¶ Tertio ar. ad eandẽ ꝓclonem sic. Omnis suppositõ
vel petitio est vlis vel particularis. sed nulla diffinitio
est vlis vel particularis. igitur nulla diffinitõ est suppõ
vel petitio. tz. ꝓña cum prima parte añtis. q: oĩs suppõ
datur vlr vel particularr. ⁊ 2ª est manifesta. q: diffini/
tio non est ppõ. vlitas. n. ⁊ pticularitas sunt passiones
ppõnis. ¶ Notandũ primo q̃ Ari. 8° metha. querẽs
vtruꝫ diffõ significet formã vel aggregatuꝫ. s. indiuidu
um. Rñdet q̃ vtrũq̃ fm q̃dam anologiã. ⁊ dicit cõ/
men. q̃ fm prius ⁊ posterius: q: ꝑus significat formaꝫ
. s. qditatẽ. ⁊ posterius indiuiduũ pro q̃to seruat quidi
tas in illo. Ex quo segtur q̃ lz diffõ significet vle ⁊ sin/
gulare nõ tñ vlr ⁊ singulariter cũ talis modus signifi/
candi oriatur a signo vel a verbo aut ab alia cõpositõe
ppõ aũt sive sit suppõ sive petitio vlr aut singulariter si
gnificat. ⁊ hec est intentio phi. ¶ Intelligẽdũ q̃ oẽs rõ
nes pbantes diffõnes nõ esse suppõnes pbant diffõnes
non eẽ dignitatẽ petitionẽ vel qõnem indrñter. q: quelz
talis est ppõ significans eẽ vel nõ eẽ vlr vel pticulariter
diffõ. n. non significat eẽ vel non eẽ nec vlr nec pticulr.
Secõo notandũ q̃ termin° dicit a terminãdo vl a de/
terminando. vñ subin ⁊ p̃dicatũ dicunt termini: q: ter
minant ppõnes. signa ẽt adiectiua aut copule dicunt ter
mini. q: determinant extrema ppõnuꝫ in cathegoricis
⁊ in hypothetics ipsas ppõnes cathegoricas. Ex qb°
sequit q̃ diffõ vere dr termin° ꝓmo quia terminat in
tellectuꝫ cum ipse intellectus sit indeterminat° tãdiu q̃
diu nõ repit diffõnem 2°. q: terminat totã nãm diffiniti
cum exprimat genus ⁊ differentiã illius.

Mom. primuꝫ

Mom. secũdnꝫ

Spes quidem igitur eẽ aut vnuꝫ aliquid
extra multa non necesse ē si demõstratio erit
eẽ tamen vnum de multis veruꝫ dicere ē ne/
cesse. Non. n. erit vniuersale nisi hoc sit. Si
vero vniuersale non sit mediũ nõ erit. Qua/
re neqꝫ demonstratio. Sz itaqꝫ aliqd vnũ ⁊
idẽ de plibus esse non equiuocũ ĩ dñmratiõe.

¶ Sed ar. q̃ diffõ sit vlis aut vle. q: ad demõstratio/
nẽ maxime ē necessaria diffõ ⁊ ipm vle. Rñdet phs q̃
vniuersale platonicũ nõ ē necũ ad demrationẽ. sz vle
p̃dicabile qd ē vnũ in multis ⁊ vnũ de multis. Vñ si ñ
eẽt vniuersale non eẽt mediũ ⁊ ꝓnter nec demratio. oz
etiam q̃ tale vle sit vniuocũ. q: aliter argueret demra/
tiue ex q̃ttuor terminis qd est cõtra phm pmo porũ. diff/
finitio igit nõ est vniuersale. q: nõ est genus nec species
nec dria nec ppriuꝫ nec accis. sed est vlis. s. ipsius speci
ei. ⁊ ex vniuersalibus. s. ex genere ⁊ dria. ¶ Notandnꝫ
q̃ vniuersale ⁊ predicabile iuicem conuertunt neqꝫ differ/
runt nisi ex pte cõnotationis. nam vniuersale nõ dicit ni
si naturã cõmunicabilem multis. predicabile autẽ colla
tionem intellectus supperaddit sic q̃ predicabile signifi/
cat naturã cõmunicatã multꝫ per collationẽ intellectus.
vniuersale igitur est in multis ⁊ de multis inq̃tuꝫ vni
uersale ipꝫ est in multis ⁊ inq̃tũ predicabile ipsuꝫ ē de
multis. vniuersale ergo nullum dicit respectum ad intel
lectum actualem vel aptitudinalem. sed predicabile dicẽ
respectum aptitudinalẽ. ideo nullo existente opere intel
lect° vniuersale est actu vniuersale sicut est actu cõicabi
le. sed non est actu p̃dicabile sic q̃ actualiter predicetur.
Secluso igitur omni opere intellectus ast concedendum
humanitatẽ esse actu speciem ⁊ aialitatem esse actu ge/
nus. ⁊ consequenter q̃ humanitas est p̃dicabilis de pli
bus differentibus numero: ⁊ animalitas de pluribus
drñtibus specie. nunqꝫ tamen in actu p̃dicatur aliquod
istoꝝ nisi cõcurrat operatio intellectus. qñ ergo phs di
cit vniuersale dici de multis illõ nõ ē intelligẽdo ĩ eo qd
vniuersale. sed in eo qd predicabile. ¶ Dubitatur circa
hoc qd dicit phs nullũ equiuocum ingredi demonstra
tionem. q: dato isto sequit q̃ de animali ⁊ hõ nihil pos
set demonstrari. qd est falsum. pz ꝓña. q: ista sũt equo
ca cum sint genera. dicit. n. phs 7. phi. q̃ in generibus.
latent equocationes. ¶ Rñdetur q̃ tam vniuocũ q̃z eq
uocum capiuntur dupliciter. s. communiter ⁊ stricte. Vni
uocum cõiter sumptum est illud quod importat plura
per vnam rationem. ⁊ sic loquitur de vniuoco arist. in
predicamentis di. vniuocum est illud cuius nomen est
commune ⁊ ratio subsantie eadem. ⁊ sic genus est vni
uocum. Vniuocum stricte sumptũ est illud quod im/
portat plura fm vnicam rationem. ⁊ sic loquit de vni/
uoco phs. 7. phi. di. q̃ genus non est vniuocum. q: in
eo non fiunt vere. nec proprie cõparationes. Equiuocũ
communiter sumptum est illud quod importat plura di
uersis rationibus. ⁊ sic loquitur commũ. 3° phi. di. mo
tum esse equiuocum ad motum localem ⁊ alios mot°.
⁊ isto modo genus est equi^m. Sed equiuocuꝫ stricte sũ
ptum est illud quod importat plura tantum diuersis ra
tionibus vt canis. ⁊ de isto loquitur phs in predicamẽ
tis di. equi^m est illud cuius nomen cõmune est ⁊ ratio
subsantie est diuersa. sumendo ergo equiuocum stricte
sic, nullum equiuocum ingreditur demonstrationem. sz
sumendo equiuocum large bene ingreditur demõstra
tionem. q: equiuocum sic sumptum est vniuocum. ani
mal. n. significat hominem ⁊ equuꝫ diuersis rationib°
sicut etiam diuersis differentijs descendit in illas speci
es. significat etiam easdem eadem ratione. q: vnam dif
finitionem hz fm quã competit homini ⁊ equo.

Non ꝓtingere aũt simul affirmare ⁊ ne
gare neqꝫ vna recipit dñmratio. sz aut si idige
at monstrare conclusionẽ sic. ostenditur aũt
accipientibus primuꝫ d medio q̃ verum sit
affirmare. negare aũt nõ verum mediũ ãt ni
hil differt eẽ ⁊ nõ eẽ accipe. Similiter autem
⁊ tertium. Si. n. assignetur de quo homie di
cere verum ē esse animal quãus non homi/
nem verum. Sz si solum hominem animal
esse omne non animal autez non. Erit. n. ve/
rum drie calliam ⁊ non calliam eẽ animal. nõ
animal autem non. Causa aũt est quod pri/
mum non solum de medio sz ⁊ alio propter
id qd ⁊ de pluribus. Quare si neqꝫ mediuꝫ
⁊ idem est ⁊ non idem ad conclusionem ni/
hil differt.

¶ Ista est secda pars h° ca. in qua Ari. declarat qualiter
scientie vtuntur principijs cõmunibus que sunt dignita
tes. postq̃ manifestauit conuenientiam ⁊ differentiam
principiorum tam communium q̃ propriorum. ¶ Et po
nit duas conclusiones. Quarum prima est ista. nulla de
monstratio ostensiua recipit dignitatem negatiuam nisi
fm quid ⁊ dearticulate. Secunda conclusio quelibet d
monstratio ducens ad impossibile vtitur dignitate af/
firmatiua q̃tum sibi sufficit ibi. omne autem affirmare
Prima conclusio ar. sic. nulla demonstratio ostẽsiua re
cipit hoc principium. non contingit idem simul esse ⁊ ñ
esse in propria forma. sed solum per applicationẽ ad spe
ciales terminos ⁊ ad maiorem extremitatem conclude
do aliquod predicatum cuꝫ negõne sui oppositi. vt oĩs
homo est animal ⁊ non est non animal. sor. est homo.
igitur sor. est animal ⁊ nõ est nõ animal. ¶ Notãdũ p°.

Mom. p°

fm pbm q dignitas negatiua sic aplicata maiori extremitati potest dici indifferenter de med° sumpto affirmatiue aut negatiue. ⁊ concludi de minori extremitate sumpta affirmatiue vt negatiue. Primo nanq; tã medium q̃ minor extremitas possunt sumi affirmatiue vt omnis homo est animal ⁊ non est animal. callias est homo. igitur callias est animal ⁊ non est non animal. Secundo medium potest sumi negatiue ⁊ minor extremitas affirmatiue vt omnis homo est animal ⁊ non est nõ animal. equus est non homo. igitur equus est animal ⁊ non est non animal. Tertio medium potest sumi affirmatiue ⁊ minor extremitas negatiue. vt omnis homo est animal ⁊ non est nõ animal. sed nõ callias est homo igitur non callias est animal ⁊ non est non aial. causa ãt est quia maior extremitas predicatur de medio ⁊ d̃ a° ab illo: ideo non est cura si accipiatur affirmatiue aut negatiue. Quarto tam medium q̃ minor extremitas possũt sumi negatiue vt omnis nõ hõ est animal ⁊ nõ est non aial. sed nõ callias est nõ homo. igitur nõ callias est aial ⁊ nõ est nõ aial. Quinto medium põt sumi affirmatiue ⁊ minor extremitas affirmatiue ⁊ negatiue simul. vt omnis homo est aial ⁊ nõ est nõ aial. sed callias ⁊ nõ callias est homo. igitur callias ⁊ nõ callias est aial ⁊ nõ ẽ nõ aial. Sexto medium potest sumi negatiue ⁊ minor extremitas affirmatiue ⁊ negatiue simul. vt omnis nõ hõ est animal ⁊ nõ est nõ aial. sed callias ⁊ nõ callias est nõ homo. igit̃ callias ⁊ nõ callias ẽ aial ⁊ nõ ẽ nõ aial ⁊ c̃.

Nota 2m

¶ Sedo notandũ fm Egi. q̃ si maior extremitas i pl se habet q̃ medium aut medium q̃ minor extremitas nõ oz addere negõnez me° vel minori extremitati. sed solũ cõcludere absolute. verbi gratia vt omis homo ẽ aial ⁊ nõ est nõ aial. sed callias est hõ. igitur callias ⁊ nõ callias ẽ aial ⁊ nõ est nõ aial. ita q̃ nõ oz sumere in minori totuz illud copulatum. sed accepta pma pte põt concludi totum copulatũ. ex quo medium in plus se habet q̃ minor extremitas. ⁊ hanc asserit fuisse intentionẽ Arist. in hoc loco. ¶ Sed ꝗ posito q̃ cal ias sit omne aial. aãs est verum ⁊ ꝓñs falsum. igitur ꝓña non vz. ⁊ nulli dubiuz q̃ adhuc si aial esset terminꝰ communior q̃ li homo. ⁊ li hõ q̃ li callias. sicut iam communius est instãs q̃ hoc instãs. ⁊ fenix q̃ ista fenix. imo dato illo modo arguẽdi syllus ille constaret ex q̃tuor terminis qd̃ est ꝗ doctrinaz Ari. primo priorũ. ⁊ pz ꝓña q: copulatũ subijcitur in ꝓclone ⁊ soluz altera pars est minor extremitas. Intentio igit̃ pbi est q̃ dignitas negatiua põt cõcludi per applicationem ad maiorẽ extremitatẽ siue medium aut minor extremitas accipiat̃ affirmatiue aut negatiue. ¶ Primũ dubium vr̃ q̃ frustra recipiat̃ dignitas negatiua in demõstratiõe oñsiua. qm̃ habita notitia q̃ omnis hõ ẽ aial scitur q̃ omnis hõ est aial ⁊ nõ ẽ nõ aial. ¶ Sedz dubiũ cum omnis demr̃atio oñsiua pcedat ex ppopositionib̃ vlibus vr̃ pbm male exemplificare sumẽdo minorẽ singularẽ cũ dicit callias est hõ: ¶ Ad primũ dr̃ negãdo q̃ statim cum scitur omnez hoiez esse animal sciatur omnem hominem non esse non animal. q: potest aliquis dubitare super istam omnis homo nno est nõ aial. ex quo aliquid est qd̃ est aial. ⁊ nõ aial. naz corpus in cõi ẽ aial ⁊ lapis. sed lapis est non aial. igitur corpus in cõi ẽ aial ⁊ est non aial. nunq̃ tamẽ duo ꝗdictoria incõplexa verificantur de aliquo eorũdem neq̃ de aliquo suorum inferiorũ. sed bene de aliquo superiori eo modo quo dictum est. ⁊ dato q̃ demonstratio oñsiua nõ reciperet pmaz dignitatem ad veritatẽ inuestigandã sufficit antẽ q̃ recipiat ad contradictionẽ concludendã. ¶ Ad 2m dicit q̃ pbs hic sonum exemplariter locutus est. tamen infra ostendetur alicuius demr̃ationis ostensiue. s. particularis aliqua premissarum põt esse singularis.

Omne aũt affirmare ⁊ negare que est ad impossibile demonstratio accipit. ⁊ hoc neq̃ semp̃ vniuersaliter. sz q̃ztum sufficiẽs ẽ i genere. Sufficiens autez ẽ in genere. Dico autẽ genere vt circa quod genus d̃mr̃atiões sunt sicut dictum est prius.

¶ Secunda ꝓclo. qne ibz demr̃atio ducens ad impossibile vtitur dignitate affi matiua dearticulate q̃tum sibi sufficit. pz. q: nulla demr̃atio vtitur pn° cõi nisi fm applicationẽ ad suum ppriũ subm. modus aũt recipiẽdi pncipiũ affirmatiuuz in demõstratiõe ducente ad impossibile est iste. vt si quis velit pbare q̃ aliqd̃ aial non est homo arguat sic. omne aial est homo. equus ẽ aial. ergo equus est homo. Ista forma est bona. ꝓclo est falsa. igitur aliqua pmissaꝝ. nõ minor ergo maior. tunc sic. maior est falsa. ⁊ fẽuz ꝗdictoriũ est. igit̃ suũ ꝗdictoriuz ẽ vez. ꝓña pz per illud pnm. de quolibet dr̃ affirmatõ vl̃ negꝰ. q: nõ cõtingit duo ꝗdictoria cẽ simul vera vel simul falsa. demr̃atio igitur ducẽs ad impossibile ⁊ recipiens pmũ ad pnm affirmatiuũ nõ est aliqs syllogismꝰ sed magis discursus factus ex tribꝰ pcessibꝰ sicut pz in exemplo posito. ¶ Notandũ quosdã textus bre: ꝓtingẽ ãt simul affirmare ⁊ negare. alios ãt nõ ꝓtingere. Et dicit Linco. q̃ oz cẽ lra affirmatiua ⁊ nõ negª. sed dicit Egi. q̃ pt cẽ affirmatiua ⁊ negª. si affirmatiua itelligitur de demr̃atiõe ducẽte ad ipossibile. si negª itelligitur tũc d̃ d̃mr̃atiõe oñsiua. ¶ Sz mihi vr̃ q̃ lra debeat cẽ negª ⁊ nõ affirª. Primo q: sicut ostendit demr̃ationẽ vti pncipijs cõib̃ spãliter nõ faciẽdo mentionẽ de oppositis illoꝝ ita nũc intendit oñdere demr̃ationẽ vti pncipijs ppriis spãliter ⁊ nõ oppositis illoꝝ. Ostat ãt q̃ contingere simul affirmare ⁊ negare ẽ oppositũ pmi pncipij. Secundo q: exemplũ pbi ẽ de prio pn° negatiuo ⁊ nõ de opposito illiꝰ cũ dicit omis hõ ẽ aial ⁊ nõ ẽ nõ aial. Inqd. n. pbs q̃ oz accipe pmũ de medio qd̃ vez sit negare aut nõ vez. vbi pz q̃ hic nõ fit mentio de demr̃ationẽ ducente ad ipossibile. sed solũ oñsiua. Tertio q: i hac 2ª ꝓclusiõe declarat pbs qualiter demr̃atio vtitur primo pn° affirmatiuo. igit̃ i prio debuit declarari qualiter vtit̃ pmo pn° negª ⁊ nõ oppª illiꝰ pncipij. ¶ Primũ dubiũ vtrũ istud pnm de quolibz dr̃ ẽ vel non ẽ sit primũ pnm simpliciter. Et ar. q̃ nõ q: illud pnm est vna disiũctiua. ergo psupponit ptes eius. pz ꝓña q̃ pbz prio pbi. dicentẽ q̃ ptes sunt priores toto. sed illaꝝ ptiũ vna necessario est pnm. q: pnm non fit ex nõ principijs. ergo illud non est primũ prinm. sz aliqua ps eius. ¶ Secundũ dubiũ vtꝝ istd̃ pnm de quolibz ẽ vel nõ ẽ sit primum vez. ⁊ ar. q̃ nõ q̃ Ari. 2° metb. dicentẽ q̃ deus ẽ primũ vez a quo sunt oia alia vera. sed istud prinm nõ est deus cũ sit ppõ mentalis. igitur illud prinm nõ ẽ primuz vez. ¶ Tertiuz dubiũ vtꝝ istud prinm. de quolibet dicitur esse vel non esse sit notissimũ. Et ar. q̃ nõ q: vt dicit pbs 2° metb. sicut res se habet ad esse ita ad cognosci. sed ista ppõ ens est ens est prior q̃ ista disiuncti ua de quolibet esse vel non ẽ. igitur prꝰ cognoscitur ⁊ ꝓñter euidentius cognoscit̃ q: est cã cognitiõis illiꝰ. mõ ꝓpter qd̃ vnũquodq̃ tale ⁊ illud magꝭ. inq̃t pbs in hº prio. ¶ Quartũ dubiũ. vtꝝ istud prinm de quolibet ẽ sit prim firmissimũ. Et ar. q̃ nõ. q: duo ꝗdictª icõplexa verificant̃ de eodẽ. demonstrato. n. alii in cõi: vez ẽ dicere q̃ ipsum est homo ⁊ non homo ex quo illud aial ẽ homo ⁊ equus. ¶ Ad primũ dicitur q̃ intellectus i sua prima impressione qua recipit conceptuz entis hẽt tres propositiones affirmatiuas absq̃ dia tpis ⁊ tres negatiuas. Prima ẽ ista. ens est ens. cui correspõdet hec negatiua. ens non est non ens. Secunda est ista. omne ens est ens. cui correspondet hec negatiua. nulluz ens ẽ non ens. Tertia est ista. quodlibet est vel non est. loco cuius accipimus istas duas de quolibet dicitur affirmatio vel negatio: de quolibet dicitur esse vel non ẽ. ⁊ negatiua huius est hec. nihil est ⁊ non est. loco cuius acci-

Nota primuz

Dum p̃m

Dum 2m

Ro. p̃.

pimus istas duas impossibile est aliquid esse ⁊ non esse non contingit idem simul esse ⁊ nõ esse. habet ergo itellectus tres cõbinationes dignitatũ. Quarũ pria ẽ duarum indefinitarum. 2ª duaꝝ vniuꝫ. 3ª est duaꝝ hypothetica ꝫ seu duaꝝ cathegorica ꝫ de disiũcto vel copulato extremo. ⁊ sicut nõ est incõueniens ꝙ aliqd̃ corpus nãliter inclinetur esse in alio loco ⁊ gescere in eo ⁊ continuari aliis corporib⁹ in tanta vel in tanta distantia mundi ⁊ habere oia ista simul. ita nõ inconuenit intellectum nãliter inclinari ad plures ꝓpõnes ⁊ simul oẽs illas habere. Scimus ẽt ꝙ estimatiua q̃ꝫ ꝑmo elicit spẽm insensatam ex spe sensata hꝫ plura iudicia simul. s. sicut hoc ẽ albũ ⁊ illud est nigrũ. illud bonũ. ⁊ illud malũ. hoc ꝓsequendũ ⁊ illud fugiendũ. sic intellect⁹ hꝫ tres cõbinationes simul ⁊ semel ꝑ eodẽ instanti quo elicit ꝓceptum entis. per quaꝝ ꝑmaꝫ cognoscit ꝙ ens est ens ⁊ ꝙ ens non est nõ ens. ꝑ secãam ꝙ oẽ ens est ens ⁊ ꝙ nullũ ens est nõ ens. ꝑ tertiã ꝙ quodlibꝫ ẽ vel nõ est. ⁊ ꝙ nihil est ⁊ nõ est. ¶ Dicendũ igit̃ ad ar. ꝙ hꝫ alique dignitates p̃cedant istaꝫ. de quolibet esse vel nõ eẽ priõritate nãe in genere cãe efficientis vt due affirmatiue ⁊ due negatiue. tamẽ istud est primũ ꝑn̄ simpl̃r cõplexũ. ⁊ hoc q̃drupliciter. ꝗ Primo qdem priõritate tpis. qꝛ nullũ ẽ ꝑncipiũ qd̃ ip̃m precedat. 2°. priõritate cãlitatis qꝛ hꝫ alie dignitates ip̃m precedãt in genere cãe efficiẽtis. hoc tm̃ ꝑncipiũ oẽs alias dignitates precedit in genẽ cãe finalis. qꝛ ꝓꝓ hꝫ ꝑn̄ finalr sũt oẽs alie dignitates. Tertio ꝓriõritate doctrine qꝛ istud ꝑn̄ pri⁹ ingredit̃ demõstrationẽ virtualiter q̃ꝫ aliquod aliud. Alie. n. dignitates sũt virtualiter ꝓpter hoc ꝑn̄ ⁊ rõne ei⁹ ingrediunt̃ demõstrationẽ virtualiter. Quarto ꝓriõritate ꝓfie qꝛ hꝫ sequnat̃: ens ẽ ens vl omne ens est ens. igr̃ qdlibet est vl nõ ẽ. nõ tm̃ ẽ eẽ apd̃ intellectũ qꝛ fit nihil vl aliq̃lr eẽt qdlibꝫ eẽt vl nõ eẽt: nõ tm̃ eẽt ens. pꝫ igr̃ ꝙ ꝓnia nõ vꝫ. hoc ꝑn̄ supponit aliud ꝑn̄. igr̃ nõ ẽ primuꝫ ꝑn̄ simpl̃r qꝛ p̃supponit aliqd̃ ꝑn̄ tm̃ in genẽ cãe efficientis. ipꝫ ãt ab oibus p̃supponitur in genẽ cãe finalis. ¶ Ad 2ᵐ dr̃ ꝙ de⁹ ẽ ꝑn̄ verum icõplexũ d̃ quo nulla fit mẽtio hic sꝫ tm̃ de vo cõplexo: ⁊ dr̃ vt s̃ ꝙ hꝫ alie dignitates q̃ttuor: q̃ꝫ due sũt affirmatiue ⁊ due negatiue: p̃cedãt hꝫ ꝑn̄ in gẽe cãe efficiẽtis hoc tm̃ oẽs illas p̃cedit i gẽe cãe finalis. ⁊ ẽ primuꝫ vel ingrediẽs demõstrationẽ virtualr. sicut ẽ vltimũ vel in quo fit resolutio demõstrationũ. nulla. n. demõstratio resoluit̃ in istã. ens est ens. nec in istã oẽ ens ẽ ens. nec in aliquã suaꝝ negatiuaꝝ. sed oẽs demõstrationes resoluunt̃ in istas. de quolibet eẽ vel nõ eẽ. nõ contingit idẽ. sil eẽ ⁊ nõ eẽ. principali⁹ tm̃ i affirmatiuã q̃ꝫ in negatiuã. qꝛ affirmatio est priõr negõne sm̃ Arí. prio hui⁹. Et si dubitatur de talib⁹ principijs. vtꝫ sint ꝓpõnes cathcg. vl hypoth. dico ꝙ sũt ꝓpõnes cathe. sic. n. dat̃ ꝓpositio cath. de subiecto vel predicato copulato aut disiuncto. ita datur propositio cathegorica de verbo copulato vel disiuncto. quelꝫ. n. istaꝝ ẽ cathe⁹ sor. ẽ vl sunt hõ. plõ est vl erit albus. ita hec ẽ cathe⁹ affir⁹ de vbo disiũcto. qdlibet ẽ vl nõ ẽ. equalẽs isti. oẽ ens est ens vel non ẽ ens. ⁊ ista est cathe⁹ negatiua de vbo copulato. nihil ẽ ⁊ nõ ẽ. per eã itelligẽdo istã nullũ ens est ens. ⁊ nõ ẽ ens. equalens isti quã hẽmus in vsu nõ cõtingit idẽ sil eẽ ⁊ nõ eẽ.

R° 2ª

R° 3ª ¶ Ad 3ᵐ ꝓcedo ꝙ ista. ens est ens. priõritate nãe pri⁹ cognoscit q̃ꝫ illud ꝑn̄. de quolibꝫ eẽ vl nõ eẽ. nõ tm̃ euidentius. nã hꝫ illa euidẽtissime cognoscat̃ sm̃ se nõ tm̃ in suo ꝓticulari. qꝛ multe sũt ꝓpones false in quib⁹ idem ꝑdicatur de seipso vt chimera est chi⁹. anꝛ̃ps ẽ antixps. sed nõ ẽ dabile aliqd̃ siue sit siue nõ sit de quo nõ dicat̃ vere eẽ vl nõ eẽ. nã chimera est vel nõ ẽ chime. antixps est vel nõ est antixps. ita dicitur de alijs dignitatib⁹ precedentibus. hꝫ. n. omne ens est ens ẽ euidentissima i se ñ tamen in suo ꝓticulari ꝓꝓ tales. oẽs chi⁹ ẽ chimera. omnis antixps est antixps similiter ista est euidentissima i se ens non est nõ ens nõ tm̃ in suo ꝓticulari est ita euidẽs. qꝛ concedit̃r aliquid esse nõ ens. s. priuationẽ a ꝑbo ꝓmo phi. ⁊ dicit cõmẽ. ibi ꝙ sicut ens ita non ens dr̃ de quolibet predicamẽto. Hec aũt nihil est ⁊ nõ est. aut nõ contingit idẽ simul esse ⁊ ñ eẽ est euidẽtissima simpl̃r tã in se quã in quolibet suo particulari. quocunqꝫ. n. demõstratio nõ contingit idẽ simul eẽ ⁊ nõ eẽ. Et tũc ad arg. dr̃ ꝙ hꝫ ista. ens est ens sit causa istius. de quolibet esse vel nõ esse in essendo nõ tamẽ in cognoscendo. qꝛ taꝫ hꝫ prin̄ q̃ꝫ aliud negatiuũ sibi correspondẽs est ꝑ naturã suã euidentissimũ sicut etiaꝫ intellectus nãlissime fert̃ in illud. Aliquid. n. est causa cẽndi coloris qd̃ tamẽ non est cã visibilitatis. eius. Qñ ergo ꝑbs dr. ꝓꝓ qd̃ vnũqd̃qꝫ tale ⁊ illud magis intelligit ꝙ si aliqd est cã adequata cognoscibilitatis alicuius qd̃ illud magꝭ ⁊ euidẽtꝭ cognoscitur. ¶ Ad 4ᵐ concedo ꝙ illud prin̄ ẽ firmissimum nec aliquo mõ põt esse falsũ. ⁊ cũ dicitur ꝙ duo ꝓtradictoria incõplexa vificant̃ de eodẽ igit̃ nõ est prin̄ firmissimũ. negatur ꝓnia. hec. n. regula de quolibꝫ dr̃ alterum ꝓtradicoriorꝫ incõplexorꝫ. ⁊ de nullo eorꝫ ãbo. male elicit̃ ex his duobus principiis quorꝫ vnum est affirmatiuuꝫ ⁊ reliquũ negatiuũ cũ antixps nõ sit videẽs nec non videns. ⁊ aliquid est de quo dr̃ homo ⁊ nõ hõ vt est ꝑbatum. ¶ Intelligendũ tamẽ ꝙ idẽ sumit̃ tripl̃r vt colligitur ex doctrina Arist. 5. meth. s. idem genẽ ⁊ idem specie ⁊ idẽ numero. hꝫ ergo duo contradictoria incomplexa verificentur de eodem genere vel specie nõ tamen de eodem numero. qꝛ quocunqꝫ indiuiduo vel singulari signato ipossibile est ꝙ ipsuꝫ sit homo ⁊ nõ hõ. Et si ar. hoc est non hõ demõstrando aĩal in cõi. igitur hoc non est homo. negetur ꝓnia. neqꝫ regula data a ꝑbo ꝓio ꝓiarme. vꝫqꝫ ex affir⁹ de p̃dicato ifinito seqt̃ neg⁹ d̃ p̃dicato finito ẽ itelligẽda absolute ⁊ simpl̃r. qꝛ nõ seqt̃ tu fuisti nõ albus. ergo tu nõ fuisti albus. sꝫ bñ seqt̃ ꝙ aliquãdo non fuisti albus. ita demõstratio animali in cõmuni licet non sequatur hoc est nõ homo. igitur hoc nõ ẽ homo. tamen sequitur ꝙ hoc aliquo modo nõ est homo. quia eo modo quo aĩal in comuni est asinus nõ est homo. ¶ Sed adhue dubitatur circa dicta quia videt̃ ꝙ ista. ens est ens. non sit prima propositio simpliciter ꝑmitate essendi. qꝛ illa de secõdo adiacẽte. s. ens est. videtur eam precedere priõritate nãe eo mõ quo pars precedit totum. ¶ Rñdetur ꝙ ista in mente ens est in ordine ꝓpositionum significantium naturaliter est ꝓpositio d̃ tertio adiacente. qꝛ hoc verbum est significat quãdam cõpositionem quam sine extremis non est intelligere. ingt ꝑbs ꝓ° ꝓiarme. licet. n. in voce vel in scripto aut in mẽte aut in ordine terminorum significantium ad ꝓpositum dentur ꝓꝓpositiones de 2°. adiacente non tamen in mẽte in ordine terminorum significantium naturaliter qꝛ illd̃ verbum est naturaliter sumptum est modus componẽdi naturaliter extremum cum extremo. nihil autem põt remoueri a sua naturalitate ideo nõ potest facere ꝓpositionem cum subiecto sine predicato.

Communicat autez omnes scientie scõm cõmunia: cõmunia ãt dico qb⁹ vtunt̃ tanq̃ꝫ ex his demonstrãtes: sed nõ de q̃bus demõstrantur uel demõstrant.

ꝑ° ꝓlo tertii capitulꝭ cũdi tractatus

¶ Istud est 3ᵐ capitulũ huius tracta⁹ in quo ꝑbs notificat qualiter scientie conueniunt circa principia. Et diuiditur in quattuor partes in quarum prima declarat q̃liter scientie conueniunt circa principia cõmunia. in 2ª q̃liter conueniunt circa principia propria. ibi. si autẽ idem i 3ª circa predicta monet ꝑbs questiones ibi. qñ autem geometrice. in 4ª manifestat in scientiis doctrinalib⁹ nõ fieri deceptiones ibi. hec aũt sũt vt vr̃. ¶ Prima pars diuiditur in tres conclusiones. Quarum prima est ista Omnes scientie conueniunt ⁊ disconueniunt circa prin-

cipia cōmunia. prima pars est euidens. q: quelibet scia roboratur p principia cōia necessario ingredientia vtua liter demōstrationē nō absolute vt dictuz est sed dearticu late. 2ª pars est nota. q: nulla scia spālis pbat principia cōia. sed scia vlis probat pncipia cōia. ¶ Notandum q triplicitēr pōt se habere aliqua scia circa pncipia. Primo qdem pbando aliquid p ipsa. ⁊ in hoc oueniunt oēs scientie. q: oēs scie accipiunt huiusmodi pncipia cōia ⁊ pbant multa per ipsa. ¶ Scdo pbando aliqd de ipsis vt q nō possum⁹ talibus pncipijs dissentire corde nec coꝝ oppa pcipere tanqz va. ⁊ talis pbatio ptinz ad metha. ¶ Tertio pbando ipa pncipia cōia. ⁊ hoc itez nulla scia facit nisi metha. pncipia aūt cōia fundata in ente nō pbat metha. simplr nec a priori neqz a posteriori. sed isti aut illi potest pbare a posteriori inductiue vt quocunqz dato falsum ē q ipm ē ⁊ nō ē. igit nō contingit idē simul esse ⁊ nō esse. similr de nullo quocūqz signato affirmat aliqd ⁊ ab eo remouet idē. igit de quolibet dicit affirmatio vl negatio. sicut etiā pōt pbs a posteriori pbare sua principia. s. per effectū ⁊ per experientiaz vt motus ē. ⁊ aliqd ē mabile. q: hoc vel illud mouet. pncipia aūt cōia fundata in partibus entis vt omne totū est maius sua pte. ⁊ si ab equalib⁹ equalia demas ⁊c. nulla scia spālis pbat a priori vel a posteriori. sed tantum metha. vtroqz modo vt alias claruit.

Et dialetica oībus est. ⁊ si aliq̄ vniuersaliter temptet mōstarre cōmunia: vt quod est omne affirmare aut negare aut quod est eq̄lia ab equalibus aut quelibz talium.

2ª pclo tertii capituli secūdi tractatus Nota pm

¶ Scda pclo. tā dialetica q̄z metha. vtit omnib⁹ principijs cōibus oium scia. pz ista pclusio tā de dignitatib⁹ q̄z de communiq⁹ animi cōceptionibus eo q quelibz istarum dr scia cōissima. ¶ Notandū pmo q aliter vtitur dialetica ⁊ aliter metha. omnib⁹ pncipijs cōibus. nam dialetica vtit illis solū regulariter ⁊ artificialr tradendo regulam ⁊ artē pbandi oia talia pncipia nō tū pbat oia pncipia illa. sicut etiā ipa dat artē demōstrandi i geometria ⁊ arithmetica nō tū demōstat nec in geo. nec in arithme. Metha. vtitur pncipijs cōibus demōstratiue eo modo quo dictū ē. ⁊ rō q: ista pncipia nō fundant in mente in ente sed in ptibus entis. cū ergo demōstrat minus cōe per magis cōmune a pori: sequit metha. p pncipia cōissima posse pbare a priori cōes animi conceptiones. ¶ Scdo notandū q cum metha. sit sapia per pbm in prohemio metha. hz se intromittere de oībus principijs ppter quatuor cōditiones q̄s attribuit pbs sapie. 6. etha. ¶ Pria conditio est attingere vltimū artis. q: ille est bonus artifex q attingit vltimuz artis. ppterea dicit pbs in prohemio met. q sapia est circa difficilia cū nō vocemur sapiēs ille qui cognoscit cōmunia. sed qui difficilia. talis aūt ē q attingit vltimū artis. cū igitur vltima scia sint pncipia per resolutionē ergo metha. ex quo est sapientia attingit illa. ¶ Scda conditio est esse circa totū ⁊ nō circa ptez tū. iō deus non est arator nec fossor. q: talis est circa ptē solū. dicit. n. pbs in pheuio met. q sapia oia cognoscit ⁊ considerat. ergo met. cū sit sapia est circa totū ⁊ ꝓnter circa prinª. considerat. n. ens inq̄tum ens per pbz. 4. metha. ⁊ ꝓnter ꝓsiderat omnes partes entis ⁊ oia pnª fundata in partibus entis. ¶ Tertia conditio est ē circa certissimū. iō deus ⁊ intelligentie sunt certissimi quia sunt sapientissimi. Unde dicit Ari. in pheuio metha. q sapientia est circa certiora. nemo. n. est sapiens medicus vel legista nisi medicinalia vel legalia alijs certius noueuerit. sed metha. est sapientia. ergo metha. est circa certiora: hec autem sunt principia. ¶ Quarta conditio ē eē caput. iō deꝰ ē sapiētissimꝰ. q: sicut caput dirigit mēbra ita deus dirigit totum vniuersum. Unde dicit Ari. in pheuio met. q sapia est pncipalis ⁊ non subseruiens. dirigit. n. ⁊ non dirigit. q: sapientis est ordinare ⁊ nō ordinari. Si ergo met. est sapia oz q sit caput oīum aliarū scia. ⁊ pnr omnium pncipiorū. Ex quibus sequitur q metha. est intellectus. scia. ⁊ sapia. est. n. intellectus vt dirigit omnia pncipia. Est scia vt demōstrat pclusiōes ex suis principiis. ⁊ est sapia vt est circa totum ⁊ non circa partem. ¶ Sed dubitat circa tertiā pditionē. q: dicit cōmentator 2° metha. q scientie math. sunt in primo gradu certitudinis ⁊ naturales sequuntur eas. ergo sm cōmen. metha. nō est scia certissima ¶ Dicendum q vnaz scientiam esse altera certiorē intelligitur dupliciter. s. certitudine obiecti ⁊ certitudine modi procedendi vt testat cōmen. in prologo de anima dicens astronomiam esse firmiorem geometria firmitate obiecti. econtra aūt. vz. firmitate demōstrationis geometra. firmior est astrologia. dico ergo q loquendo de certitudine obiecti metha. tenz pm gradū certitudinis. natural philosophia 2m math. 3m gradū dicit. n. pbs 2° metha. q sicut se habet oculus noctue ad lucem solis ita se habet intellectus noster ad manifestissima in natura. ⁊ intelligit inquit cōmen. ibi p manifestissima in natura deum ⁊ intelligentias. ideo ratione talium metha. est scientia certissima ⁊ manifestissima. loquendo autem de certitudine modi procedendi. sic mathe. scientie sunt in primo gradu certitudinis. q: procedunt ex notioribus nobis ⁊ nature vt asserit cōmen. i prologo phi. naturales autem sunt in 2° gradu. q: procedunt ex notioribus nobis ad notiora nature ⁊ ecōtra. que sunt nobis satis propinqua. metha. autem procedit ex notioribus nobis ad notiora nature. ⁊ ecōtra que sūt remotissima a nobis. s. deus ⁊ intelligentie.

Sed dialetica nō ē sic diffinitoriū quorūdam nec generis alicui⁹ vni⁹ est. nō. n. iterrogaret. demōstrez. n. nō est iterrogare propter id qbopposito ꝓ esse nō demōstrat idez oīsū ātē hoc ē i bis q̄ de syllogismo sūt.

3ª pclo tertij capituli secūdi tractatus

¶ Tertia conclusio. dialetica non est determinate differentie nec determinati generis subiecti. probatur. quelibet scientia que est determinate differentie vel determinati generis subiecti probat tantum vnam partem contradictionis. sed dialetica probat indifferenter vtranqz partem contradictionis. ergo ⁊c. patet consequentia cū maiori inductiue ⁊ minor est declarata primo prior. ¶ Cōtra predicta ar. ⁊ primo q dialetica est determinate differentie. nam dialetica considerat de actibus anime ⁊ d intentionibus primis ⁊ secundis que habent determinatas differentias. ergo ⁊c. ¶ Secundo arg q dialetica est determinati generis subiecti q: communiter dicitur syllogismum seu ens rationis esse subiectum logice vel dialetice. ¶ Tertio arg. q dialetica non probat nisi vnam partem contradictionis. q: dialetica est scientia. quelibet autem scientia est habitus acq̄situs per demōstrationem. sed demonstratio non probat nisi vnaz partem contradictionis. ergo ⁊c. ¶ Quarto arg. q aliqua scientia est determinate differentie ⁊ determinati generis que tamen probat vtranqz partem contradictionis. q: philosophia naturalis est huiusmodi. in ea. enim sūt opiniones contrarie ⁊ contradictorie necessario probantes duo contradictoria. ¶ Ad primum dicit Egi. q actus anime dupliciter possunt considerari. primo vt sūt quedam res. ⁊ sic sunt physice considerationis ⁊ non dialetice. secundo vt sunt instrumenta applicabilia ad res. ⁊ sic sunt dialetice considerationis. non tamen sunt determinate differentie sicut nec res indifferenter sumpte. ¶ Ista responsio est dubia. primo quia consideratio actuum anime vt sunt res: est consideratio metha. ⁊ non physica secundo q: consideratio istorum vt applicantur ad res est consideratio physica. considerat enim physicus actus anime vt sunt concepti⁹ ⁊ similitudines rez. ¶ Dicendum est ergo aliter q actus omnino possunt tripliciter considerari. Primo vt sunt actus vel res. ⁊

Nota pm

Nota 2m

Du pm

Du 2m

Du 3m

Du 4m

R° pª

sic sunt metha. cõsiderationis. Secõo vt sũt res vl' actõ determinati subiecti vel obi. ⁊ sic sunt physice ꝓsiderationis. Tertio vt sũt dispõnes vl' organa arguẽdi. ⁊ sic
R. 2ª sunt dialetice considerationis. ¶ Ad 2ᵐ dicitur ꝙ est duplex dialetica vel logica. s. docens ⁊ vtẽs. Dialetica docens est illa que dat artẽ ⁊ regulas arguẽdi ⁊ syllogizãdi. ⁊ fm hoc dialetica est determinati generis subiecti. Dialetica autem vtens est ꝓcessus discursiuus ab vno ad aliud. ⁊ hic reperitur in brutis ⁊ in qualz scĩtia ⁊ sic quelibet scientia est logica vel dialetica. ⁊ istomodo non est determinati subiecti nec determinate differentie ⁊ sic sumendo dialeticaz vel logicã ipsa potest ꝓbare oia principia. qz metha. est logica vel dialetica large sumendo. ꝓprie autem sumpta non probat illa. sed solũ tradit artem probandi eadem. ¶ Ad 3ᵐ dr ꝙ dialetica est scientia ⁊ modus scĩdi. in eo ꝙ est scia nõ proprie probat nisi vnam partem contradictionis. in eo aũt ꝙ est modus scendi sic ꝓbat ⁊ docet probare vtrãqz partem ꝯdictionis. ¶ Ad 4ᵐ dr ꝙ si in pbia sint opiniones contrarie
R. 4ª ⁊ ꝓtradictorie necessario vna illaꝝ est falsa ⁊ consequenter illa non est pbia. qz pbia non ẽ nisi verorũ ⁊ necessariorum. Et si vera pbia ad inuestigandam veritatez argũit ad vtrãqz partem contradictionis: hoc non habet ex se sed ex logica docente arguere ad vtrãqz partez cõtradictiõis ⁊ isto modo potest vocari logiga: ⁊ hoc ad presens sufficit.

4ª pclo tertii capituli e cũdi tractatus

Si autem idem est syllogistica interrogatio ⁊ propositio contradictionis. Propositiones autem sunt secundum vnamquamqz scientiam ex quibus est sllogismus. Secũdum vnamquamqz erit vtiqz aliqua interrogatio scibilis: ex qbus q est secundum vnãquamqz scĩam ꝓprius fit syllobism⁹.

¶ Ista est scõa pars huius capituli in qua philosoph⁹ declarat quo modo scientie se habent circa propria postquam manifestauit quo modo se habẽt circa cõmunia ⁊ ideo qz interrogare est ꝓprium opponentis ⁊ respõdere respondentis ⁊ disputare vtriusqz. Aristo. ponit tres conclusiones. Quarum prima est ista. quelibet scientia habet proprias interrogationes. Secunda conclusio. quelibet scientia habet proprias responsiones ibi necqz est omnem. Tertia conclusio. omnis scientia habet proprias disputationes ibi. si autem disputant. ¶ Prima conclusio arg. sic. idez est interrogatio syllogistica ⁊ ꝓpositio ꝓtradictionis. sed q̃libet scia habet ꝓprias propositiones ex quib⁹ fit syllogism⁹ ergo q̃lz scientia hz ꝓprias interrogationes scibiles ex qbus fit syllogismus. Arguitur ergo sic breuiter. idẽ est ꝓpositio ⁊ interrogatio se q̃lz scia hz ꝓprias ꝓpõnes. ergo quelz scia hz ꝓprias interrogationes. ¶ Notandũ ꝙ interrogatio est oro sumpta aũ actualẽ syllogizationẽ. pclo est oro illata per syllogizationẽ. ⁊ ꝓpõ vt ad presens sumit est ꝑmissa: qz ꝓpõ idem est ꝙ ꝓ alio positio. Ex quib⁹ sequit ꝙ eadem oro est interrogatio pclo ⁊ propositio. vbi gratia. hec oro. omnis hõ est disciplinabilis ẽ iterrogatio dũ q̃ritur. vtruz ois hõ sit disciplinabilis. ⁊ est pclo cum sic ar. oẽ aial rõnale est disciplinabile. ois hõ est aial rõnale. ergo omnis homo est disciplinabilis. ⁊ eadem oratio est propositio sic arguendo. omnis homo est disciplinabilis. sor. est homo. ergo sor. est disciplinabilis. ⁊ intelligit arist. per propositionem ꝯtradictionis premissam inferentem alteram partẽ contradictionis. ¶ Primum dubium. videtur ꝙ non quelibet scientia habeat proprias interrogationes: quia scientia demonstratiua non hz proprias interrogationes cum dictum sit supra dialeticũ interrogare ⁊ nõ demõstrare. ¶ Secõm dubium. vr ꝙ ex interrogationibus nõ fiat syllogismus: qz

Notandum

Dum primum

Dum secundum

syllogismus fit solũ ex ꝑmissis vel ex ꝓpõnibus. constat aũt ꝙ interrogatio nõ est ꝑmissa sed pclo. ¶ Ad primuz dicitur ꝙ interrogatio dupliciter sumitur. scilicet large R. p.
⁊ stricte. Interrogatio large sumpta idem est ꝙ oratio dubia ꝓbabilis. ⁊ sic in q̃libet scia sũt interrogatiões sic ⁊ questiones. Tũ in principio huius secũdi dicit pbs ꝙ questiones sunt equales numero his quecunqz vere scimus. Interrogatio stricte sumpta idem est ꝙ oratio ꝓbabilis ad vtranqz partem contradictionis: ⁊ sic in sola dialetica reperiuntur interrogationes. ⁊ de tali interrogatione locutus est philosophus superius: ⁊ sic tãdem ostrato: q̃z dialeticus interrogat. non tamen eodem modo: nec de eadem re simpliciter. Nam demõstrato interrogat solum de conclusione non autem de premissis indemonstrabilibus. nec de principis. dialeticus autem interrogat de omnibus: quia habet viam probandi tam principia quam conclusiones. etiam demonstrato: non interrogat nisi de conclusione vera. dialeticus autem indifferenter tam de vera quam de falsa. ¶ Ad secundum dicitur secundum egidiuz ꝙ in demonstratione ostensiua ex interrogationibus fit sillogismus non quidem syllogismus cuius est interrogatio sz alterius: ita ꝙ illa. omnis homo est disciplinabilis. est conclusio in vno syllogismo ⁊ premissa in alio. ideo ex illa non fit syllogismus cuius est interrogatio vel conclusio sed ex illa fit syllogismus cuius est premissa. In demonstratione autem ducente ad impossibile sumitur oppositum interrogationis ex quo cum alio concesso infertur aliquod impossibile: ⁊ sic etiam interrogatio ingreditur syllogismum. interrogatio ergo vt interrogatio vel conclusio non est illud ex quo fit syllogismus sed in eo quod propositio aut oppositum illius. ¶ Credo tamen melius dicendum esse ꝙ ex interrogatione vt interrogatio est non fit syllogismus: sed solum ex interrogatione vt est propositio vel conclusio. sicut enim premisse sunt partes essentiales syllogismi: ita ⁊ pclo sic ergo ex premissis vt sic fit syllogismus: sic ex pclusione vt sic: fit idem syllogismus. ⁊ quoniam ex oppositis ꝑmissarum non dicitur fieri syllogismus. ideo ex interrogatione non fit syllogismus ducens ad impossibile. sed bene ex oposito illius cuz illud oppositum ingrediatur demonstrationem ducentem ad impossibile ⁊ non interrogatio. hec enim omnis homo est disciplinabilis non ingreditur demonstrationem ducentem ad impossibile sed bene oppositum illius isto modo. nõ omnis homo est disciplinabilis ⁊ omnis homo est animal rationale. ergo non omne animal rationale est disciplinabile. ingreditur enim quelibet premissarum indifferenter tam demonstrationem ostensiuam q̃z ducentem ad impossibile. sed conclusio que fuit interrogatio nõ ingreditur demonstrationem ducentem ad impossibile. sed bene oppositum illius.

Manifestum ergo ꝙ non omnis interrogatio geometrica erit neqz medicinalis. similiter autem ⁊ in aliis.

¶ Ex ista conclusione cum sua probatione Aristote. infert tria correlaria. Quorum primum est illud. nulla interrogatio est indifferenter cuiuslibet scientie. probatur nulla conclusio est indifferenter cuiuslibet scientie. sed quelibet interrogatio est conclusio. ergo ⁊ cetera patet consequentia cum minori. maior autem liquet inducendo. quia nulla conclusio est indifferenter geometrie ⁊ medicine. ¶ Notandum secundum Linco. intentionez philosophi esse ꝙ nulla conclusio est plurium scientiarum. si autem astrologus considerat sperricitatem terre sicut ⁊ naturalis hoc est sub alia ratione. quia philosoph⁹ consideret sperricitatẽ terre vt ẽ passio corporis naturalis mobilis. astrologus vero vt est passio magnitu

Notandum primum

dinis mobilis. Ista responsio est nimis larga. qz sicut idem obiectum ⁊ idem terminus est diuersarum scientiarum vt colligitur de mente Aristote. secundo physicorum ita eadem conclusio est diuersarum scientiarũ Nam quelibet istarum terra est sperica. luna est celi psabilis. est conclusio naturalis ⁊ astrologica cum quilibet illorum demonstret illas licet non eodem modo. qm̃ astrologus demonstrat terram esse sperica p ipsaz equaliter distare a celo. phs autem per hoc. quia omne graue tẽdit ad mediũ mũdi. silr astrologus ꝓbat eclipsim de luna p solẽ esse in capite vel in cauda draconis. phs vo per terraz diametraliter interponi inter solez ⁊ lunã. ⁊ ideo intentio phi fuit ꝙ nulla conclusio est indifferenter cuiuslibet scie. aut ꝙ non ois ꝛclusio est indifferenter plurium scientiarz ⁊ hoc ꝛcedit intentio tm̃ Linco. est va. videlicet ꝙ nulla ꝛclusio fit eandẽ consideratio nem ẽ pluriũ scientiarum. qz scientie distinguuntur ex distinctione considerationum.

Sz ex qb⁹ autem demonstratur aliquid de quibus geometria est aut ex eisdem demonstratur geometrice sicut in speculatiua. similiterr autem in alijs.

¶ Scõm correlariũ in q̃libet scia subalternãte aliqd dicitur ꝓpõ dupliʳ. aut qz illud aliqd demr̃atur in sciẽtia illa. aut qz p illaz demonstrat̃ aliud in scia subalternata vbi grã a centro ad circũferentiã oẽs lineę ducte sunt eq̃les hec est ꝓpõ in geometria. qz aliquid p illã demr̃at̃ in geometria. s. ꝙ sup data lineã ꝛtingit triangulũ equilatez collocare. hec aũt. linea recta cadẽs sup lineã rectã causat angulũ rectilineũ dato ꝙ non demonstret aliqd in geometria tm̃ dr̃ geometrica ꝓpõ qz mõ geometrico in ꝓprijs terminis demõstrat aliqd in pspectiua lz dearticulate. vt ꝙ oculus videt ptẽ dextrã ⁊ sinistram visibilis: eo ꝙ ab illis causantur ãguli rectilinei visuales p ꝛcursuz lineaz visualiũ rectaz. ¶ Notandũ fm auctorem de causis ꝙ ois cã primaria plus influit in effectũ q̃z causa secũdaria. cũ ergo ꝛclones geometrice sint cãe primarie respectu ꝛclusionũ pspectiuaz. qz ab illis perspectiuis accipit sua principia ꝓpria. ergo magis cõcurrunt ad ꝛclusiones pspectiuas q̃z propria principia perspectiue. ⁊ p ꝓns dicũtur ꝓpõnes tã geometrice q̃z perspectiue lz p illas nulla ꝓpõ geometrica demonstretur. dr̃. n. ꝓpõnes geometrice pro q̃to in ꝓprijs terminis descendũt in pspectiuã vt p̃misse. sunt aũt ꝓpõnes perspectiue in quãtum illi termini contrahuntur per alios terminos ex quibus fit proprius termin⁹ scientie perspectiue vt sepe est ostensum.

Et de his qdẽ rõnem ꝛtingit ponendam eẽ ex geometricis principijs ⁊ ꝛclusionib⁹: sz principiorum non ponendam rationem esse geometrie secundum ꝙ est geometria. similiter autem ⁊ in aliis scientiis.

¶ Tertiũ correlariũ. q̃libet artifex spãlis reddit rõnez suaz interrogationũ p principia ⁊ cõclones non ãt principioz in eo ꝙ talis sed metha. Si. n. aliqua interrogatio est sed̃a ꝛclusio demonstrata oz ꝙ reducat̃ in p̃mã ꝛclusionẽ ⁊ ex ꝛsequenti in principia prima. tm̃ p̃ma cõclusio non reducitur in conclusionẽ sed solum in principia que nullus artifex specialis vt sic potest probare. sed solum in eo quod methaphysicus.

Neqz oẽm est itaqz scientem iterrogationem iterrogare: neqz secundũ omne iterrogatũ respondere ꝯ vnoquoqz: sz que sunt secundum scientiam determinatam.

¶ Sed̃a ꝛclo. q̃libet scia hz ꝓprias rõsiones. pz ex po

Ilo^m. 4 primuz

5^a ꝛ^o tertii capli sed̃i tractatus

ri qm̃ sicut q̃libet artifex determinate interrogat ita determinate rn̄det. sicut. n. scia hz ꝓprias interrogationes rei ita hz ꝓprias responsiões. ⁊ sicut nõ spectat ad sciaz aliquã spãlem interrogare quãlz interrogationẽ ita non spectat respondere ad qd̃libet interrogatũ. physic⁹. n. non interrogat. vtrũ oĩs triangulus hẽat tres angulos eq̃les duob⁹ rectis neqz respondet ad illud interrogatũ sz bn̄ q̃rit. vtrũ omne graue tẽdat deorsuz. ⁊ si fuerit interrogatũ bn̄ respõdet. ¶ Sed ꝯ. metha. rn̄det ad oẽs qõnes vel qz ad illã oĩs triangulus hz tres angulos eq̃les duob⁹ rectis cũ cõsiderat de quolibet termino illi⁹. sicut ꝛsiderat de quolibet ente ergo de illa ꝓpõne considerat. Dicitur ꝙ ꝛsiderat de illa ꝓpõne ⁊ de quolibet termino ei⁹ vt ens est. nõ aũt vtrũ illa passio insit subo de necessitate ⁊ p se nisi postq̃z fuerit demonstrata per geometriã. ¶ Unde ante demr̃ationem methaphysic⁹ne scit illud p̃dicatũ esse ꝓpriã passionẽ subiecti. sz post demonstrationẽ scit illud ⁊ tũc ꝛsiderat illã passionẽ inesse subiecto p se ⁊ de necessitate cognoscẽdo illã triangulo inesse ex principijs spẽi. ¶ Illã ergo metha. rn̄det illam absolute sumptã ⁊ in suppositione personali sed tm̃ materiali: dicendo illam omnis triangulus habet tres angulos esse quoddam ens complexum cuius extrema realiter differunt.

Si ãt disputat aliqs cũ geometra secũduz ꝙ geometra manifestũ est quoniã ⁊ bn̄ si ex his aliqd demõstret: si vo nõ: nõ bene. Manifestũ est aũt quoniã nõ arguit geometrã sz aut scõz accñs: quare nõ vtiqz erit in nõ geometricis de geometria disputandũ. Latebit enim praue disputantem. similiter autez ⁊ in aliis se habet scientiis.

¶ Tertia ꝛclo. oĩs scia hz ꝓprias disputationes. Ista ꝛclusio pz ex alijs tm̃ arg. sic. Quicũqz arguit ꝯ geometram geometrice ⁊ ex principijs geometric bn̄ disputat ⁊ quicunqz non arguit geometrice vel non ex principijs geometrie. non bene disputat ergo ⁊c. prima pars probatur sic. quicunqz vincit geometram vt geometra est bene disputat. sed quicunqz arguit geometrice ex principijs geometricis contra geometram vincit geometraz vt geometra est. ergo quicunqz talis bene disputat. minor probatur quia arguens non geometrice vincit geometram solum per accidens pro quanto forte est musicus vel arithmeticus. Secunda pars antecedentis probatur. nam quicunqz arguit latenter contra geometraz ita vt non percipiat an bene vel male arguat non bene disputat. sed quicunqz arguit non geometrice aut nõ ex principijs geometricis contra geometram latenter arguit. ergo quilibet talis non bene sed male disputat qd̃ erat probandum. ¶ Dubitatur quia illa propositio nõ videtur vera. quicunqz arguit geometrice ex principijs geometrie vincit geometram vt geometra est quia nõ semper sic arguens vincit geometram. aliter enim semper concluderetur geometrico. ¶ Respõdetur ꝙ si vincit in proposito dicit aptitudinem ⁊ non actum. licet ergo geometrice arguens non semper vincit geometraz. semper tamen aptitudine vincit ipsum.

Quoniam aũt sunt geometrice interrogationes nonne sunt ⁊ non geometrice.

¶ Ista est tertia pars hui⁹ capituli. in qua philosophus mouet aliquas questiones circa predicta. ⁊ facit duo. nam primo mouet huiusmodi questiones secundo soluit eas ibi. Fm geometriam autem. Prima questio est de conclusionibus. secundo de premissis ibi. secundum vnãquanqz. tertia de syllogismis ibi. vtrum sedm ignorantiam. ¶ Prima ergo questio est ista. vtrũ interoga

Du^m 2^m

6^a ꝛ^o tertii capli sed̃i tractatus

tionum.i.conclusionuz alique sint geometrice ⁊ aliq̃ nõ geometrice.⁊ qz ista q̃stio vr̃ superflua erquo philosophus determinauit in altera lectione quãlibet sciam habere proprias interrogationes ⁊ q̃ non oĩs interrogatio est arithmetice vel geometrice vel medicine. Ideo ẽ notandũ q̃ Quadruplex interrogatio respicit geometriam. ¶ Prima interrogatio ꝓclo demonstrata ĩ geometria vt super datã lineã contingit triangulũ eqlaterũ collocare. Secũda interrogatio est, ꝓclo demõstrata p̃ principia geometrie in alia scientia vt in pspectiua. videlicet.oculus videt dextrũ magnitudinis p̃ hoc q̃ ab illa egrediuntur linee causantes angulũ rectilineũ in partẽ dextrã oculi. Tertia interrogatio est ꝓclusio nõ demonstrata in geometria nec ex principiis geometrie tñ apparet esse conclusa p̃ principia geometria rõe affinitatis ad suã scientiam subalternantẽ vt sunt multe ꝓclones musice pp̃ propinqtatẽ ĩter geometriã ⁊ arithmeticã. Quarta interrogatio est conclusio demõstrata nõ in geometria nec ex principijs geometrie vere aut apparenter vt conclusiones nãles.monet ergo Ari.hanc q̃stionẽ pp̃ interrogationes apparenter geometricas de qb⁹ nullã facit mentionẽ.dz ergo sic intelligi questio.vtrũ ĩterrogationum apparẽter geometricaꝝ alique sint geometrice ⁊ alique nõ. ¶ Dubitat.vtrũ ois interrogatio geometrica possit esse ꝓpositio geometrica ⁊ econtra q̃rendo aut ꝓsimile idẽ in aliis scientiis specialib⁹. ¶ Respondet q̃ aliq̃ est ꝓpõ geometrica que nõ est ꝓclusio geometrica lz sit forte ꝓclusio in alia scientia. vt de pũcto ad punctũ ꝓtingit rectã lineam ducere.p̃ hanc.n.geometra multa demõstrat.non tñ demonstrat in geometria.sz in naturali phia.s.in 6°. phi. ¶ Aliq̃ aũt est ꝓclusio geometrica q̃ non est propõ geometrica in scientia geometrie. nec in aliqua alia.vt illa q̃ demonstrat geometria p̃ quã nihil demonstratur in geometria neqz in alia scientia ꝛc. Aliq̃ vero ẽ ꝓclusio geometrica q̃ est propõ geometrica non qdẽ in geometria:sz in alia scientia. vt ꝓclusio demonstrata in geometria p̃ quã nihil demonstrat in geometria sz in perspectiua. Aliq̃ aũt est ꝓclusio geometrica q̃ est ꝓpõ geometrica sic q̃ ipsa demonstrat m geometria ⁊ p̃ ipsam aliqd demõstrat in geometria. vt oĩs angulus extrinsecus trianguli equalet duob⁹ oppositis intrinsecis.hec enim probat in geometria p̃ lineã illam secantẽ eque distantẽ tertio lateri ⁊ ꝓbat tres angulos eẽ equales duobus rectis etiam in geometria.

Et que secundũ vnamquãqz scientiã ⁊ q̃ scõm ignorantiã quãlibet geometrice sunt.

¶ Et q̃ scõm vnamquãqz. ¶ Scõa q̃stio est de premissis.vtrũ ꝓpõnes scõz ignorantiã geometrie sint geometrice censende. Propõnes scõm scientiã geometrie sũt ꝓpõnes vere q̃bus intellect⁹ assentit ex notitia terminorum aut ex discursu morosio vel imperceptibili.vt oẽs anguli recti sunt eq̃les.nõ ꝓtingit paralellas ꝓcurrere.propositiões aũt scõm ignorantiã geometrie sunt opposita hax vt anguli recti sunt eq̃les.lince paralelle ꝓcurrunt. de talib⁹ ergo q̃ sunt scõm ignorantiã geometrie.queritur vtrum sint geometrice vel nõ. Cõsimilis questio p̃ fieri de propositionibus ꝓm ignorantiã aliaꝝ artium.

Et vtrũ.scõm ignorantiam fit qui est ex oppositis syllogismus aut paralogismus.

¶ Tertia q̃stio.vtrũ syllogism⁹ ignorãtie sit syllogism⁹ vel paralogismus. Syllogism⁹ scõz scientiã est ille qui p̃cedit ex principiis vt oẽs anguli recti sunt equales isti sunt anguli recti.igit̃ sunt equales. Syllogismus vo ꝓz ignorantiã est ille q̃ procedit ex oppositis principioꝝ. vt omnes linee paralelle concurrunt.a ⁊ b sunt linee paralelle.ergo a ⁊ b concurrunt.⁊ de tali syllogismo quer̃it vtrum sit verus syllogismus aut paralogismus.

Scõm geometriam autem aut ex alia arte vt musica est interrogatio nõ geometrica.

¶ Ad primã questionẽ respõdet Aristo.q̃ alique videntur esse interrogationes alicuius scientie q̃ tñ non sunt interrogationes illius scientie sicut conclusiones musice videntur esse geometrice non tñ sunt geometrice. vbi ĩtelligendũ est q̃ alique videntur esse conclusiones geometrice ⁊ sunt geometrice.vt super datam lineam ꝓtingit triangulum equilaterum collocare.omnis triãgulus habet tres angulos equales duobus rectis.⁊ alique nõ videntur geometrice ⁊ sunt geometrice. vt oculo videtur dextrum ⁊ sinistrum magnitudinis. Alique videnť geometrice ⁊ non sunt geo. vt quinti toni ad quartũ est proportio sexquiquarta. Alique non sunt geome.nec videntur geometrice.vt omne graue tendit deorsum ⁊ omne leue sursum. Intendit ergo philosophus q̃ interrogationum que videntur esse alicuius scientie alique sunt illius scientie:⁊ alique non. vt patuit de geometri. ⁊ idez potest ostendi in phia naturali.nam materia est potẽtia ⁊ forma est actus.iste videntur esse phisice ⁊ non sunt. sed metha.he autem materia est potentia ad formaz generandam.forma est actus materie transmutabilis videntur esse phisice ⁊ non sunt phisice. ¶ Notandũ primo q̃ aliud est esse ꝓclusionẽ geometrie ⁊ aliud conclusionem geometricam. Nam ad hoc q̃ aliqua cõclusio sit geometrie oz q̃ sit demonstrata in geometria per principia propria ⁊ per ꝓprios terminos geometrie. vt omnis triangulus habet tres angulos. Ad hoc autez q̃ sit geometrica sufficit q̃ sit per principia geometrica. ⁊ sic omnis conclusio pspectiue est geometrica. ⁊ omnis cõclusio musica est arithmetica. ¶ Secundo notanduz q̃ conclusiones musice non sunt geometrice.qz non sunt p̃ principia propria geometrie.sed arithme.tñ videnť geometrice pp̃ propinquitatem ⁊ affinitatem geome. cum arith.que quidem propinquitas sumitur ex quatuor. ¶ Primo ex parte subiecti remoti.qz quelibet earũ est de quantitate:lz vna earuz sit de q̃ztitate continua ⁊ alia de quantitate discreta. ¶ Secõo ex parte principioꝝ cõiunum.nam quelibet earum vtitur his principiis.s.omne totuz est maius sua parte.si ab eq̃libus equalia demas remanentia sunt equalia.lz geometra contrahat ad magnitudinem.qz quelibet earum vtitur his terminis. cubum.quadratum.circulare.superficiale.lz.geome.proprie ⁊ arithmeticus transumptiue. ¶ Quarto ex parte tradentis ⁊ cõtinentis.quoniã Euclides in eodẽ libro.s. 6°.elencoꝝ docuit ⁊ demõstrauit tã geo.q̃z arithmeticã.

De geometria paralellos subire opinari geometrica quodãmodo est ⁊ non geometrica alio modo.duplr.n.ẽ hoc sicut arithmon quod est sine rithmo.altera quidez non geometrica est,in non habendo:altera vero ĩ prauе habendo,⁊ ignorantia que est huiusmodi principiis contraria est.

¶ Ad secundam questionem respondet phs q̃ propositiones ꝓm ignorantiam geome.sũt aliquo modo geometrice ⁊ aliquo modo non geometrice. Unde quia subiectum ⁊ predicatum sunt termini geometrici. q̃ sunt materia propositionis. ideo ille propositiones sunt geometrice ꝓm materiaz.⁊ quia compositio que est forma propositionis non est geometrica.ideo ille ꝓm formam non sunt geometrice. ⁊ quia materia nõ dat esse nisi ꝓm quid.forma autem simpliciter.ideo a forma sumenda ẽ absolute ⁊ simpliciter demonstratio.pp̃ quam causam tales propositiones sunt censende non geometrice. Unde sicut arithmon vox dicitur sine consonantia aut quia nullam habet consonantiam aut quia habet praua z. ita aliqua propositio dicitur non geometrica aut quia non componitur ex terminis geometricis aut quia praue

Dum p̃m

p̃. rñ°

Nom p̃m

cõponitur ex illis. ¶ Notandũ q̃ sicut eadẽ mã numero recipit diuersas formas successiue quaꝝ aliq̃ est conueniẽs ⁊ aliq̃ disconueniẽs: ita idẽ termini recipiunt diuersas cõpositiones successiue quaꝝ aliq̃ est ꝓueniens. s. q̃ facit ꝓpõnem veram. ⁊ aliq̃ disconueniẽs q̃ facit ꝓpõnem falsam. ⁊ sic monstrũ est humanũ rõne mãe ⁊ ẽ non humanũ rõne forme. q: monstruositas ẽ discõueniens forme humane ita opposita principiorꝝ geometrie sunt ꝓpositiones geome. fm mãm ⁊ nõ fm formã. vt linee paralelle ꝓcurrunt. anguli recti sunt eq̃les. termini.n. sunt geometrici. sed cõpositio non est geometrica cum opponatur compositioni geometrice.

In doctrinis ãt non est paralogismꝰ. sicꝛ sic in dialogis eo q̃ medũ sit sp̃ dupliciter: ⁊ de hoc. n. omni. ⁊ hoc iterum dicit̃ de alio omni. q̃ ãt p̃dicatur non dicitur omne.

¶ Ad tertiã q̃onẽ rñdet phs q̃ in scientijs demonstratiuis syllogismꝰ q̃ est fm ignorantiã nõ est paralogismꝰ. sed syllogismus. q: licet peccet in mã non tñ in forma eo q̃ ẽ in mõ ⁊ in figura cũ arguat̃ ex trib⁹ terminis solũ ⁊ medius termin⁹ bis aſſi cõclusionẽ cui dꝫ addi signuꝫ vle in prima figura ⁊ nõ maiori extremitati. vt dicendo oĩs hõ est aĩal. ⁊ non dicẽdo hõ est omne aĩal. ⁊ rõ q: subm se hꝫ vt mã ⁊ predicatũ vt forma. cũ ergo forma sit de se indiuisibilis mã aũt diuisibilis rõne cuius diuidit̃ forma. iõ signũ vle dicẽs diuisionẽ dꝫ addi subo ⁊ ñ p̃dicato q̃ est maior extremitas. ¶ Notãdũ primo q̃ syllogismoꝝ quidã peccant in forma ⁊ in mã. In forma qdẽ q: non regulant̃ in mõ ⁊ in figura. In mã autẽ q: altera p̃missarũ est falsa. vt oĩs homo est aĩal. nullũ risibile est hõ. ergo nullũ risibile est aĩal. ¶ Quidã aũt nec in mã nec in ĩ forma peccant q: regulant̃ in mõ ⁊ ĩ figura. ⁊ vtraq̃ p̃missaꝝ est vã. vt oĩs hõ est aĩal. omne risibile est hõ. ergo oĩ risibile ẽ aĩal. ¶ Quidã aũt peccãt in forma ⁊ non in mã. s. q: non bñ regulant̃ in mõ ⁊ in figura. tñ quelibet p̃missaꝝ est vã: vt oĩs hõ est animal nullus lapis est hõ. ergo nullus hõ est animal. ¶ Quidam aũt peccant in mã ⁊ nõ in forma. q: bñ regulant̃. sꝫ vna p̃missaꝝ est falsa. vt oĩs hõ est aĩal oĩs lapis ẽ hõ ergo oĩs lapis est aĩal. tales.n. syllogismꝰ optimꝰ ẽ quã tũcũq̃ peccet in mã. ⁊ ideo dicit Ari. q̃ syllogismꝰ procedens ex oppositis principiorꝝ est syllogismꝰ ⁊ non paralogismus: q: hꝫ peccet in mã non tñ in forma. ¶ Secundo notandũ q̃ q̃cunq̃ aliq̃ duo ꝓcurrũt ad ꝓpõẽz alicui⁹ tertij: illud q̃ ꝑius ꝓcurrit hꝫ locũ mãe ⁊ q̃ posterius venit hꝫ locũ forme. ¶ Cõstat aũt subm ⁊ p̃dicatũ ꝓcurrere ad ꝓpõẽz ꝓpõnis. ⁊ necessario prius ꝓcurrit subm q̃ p̃dicatũ. ergo subm hꝫ locũ mãe ⁊ p̃dicatũ hꝫ locũ forme. Hecq̃ loquor hic de prioritate tpis sꝫ solũ mãe. q: in mẽte non prius tpe componit̃ subm q̃ p̃dicatũ. ¶ Dubitat̃. nã dictũ est in rñsione ad secũdaꝫ q̃onẽ q̃ subm ⁊ p̃dicatũ sũt mã ꝓpõnis. quõ ergo p̃dicatuꝫ est forma subiecti? ¶ Rñdet̃ q̃ sicut elemẽta si sint formaliꝛ in mixto sunt mã mixti ⁊ tñ ignis se hẽt vt forma respectu aliorꝝ q: vt asserit ꝓmentator 2°. de aia q̃ncũq̃ ex pluribꝰ fit vnũ necessario alterꝝ illorꝝ est vt forma. s. nobilius ⁊ alterꝝ vt mã. s. ignobilius. siꝛ aia sensitiua ⁊ aia intellectiua sunt forme hoĩs. ⁊ tñ aia intellectiua ꝓpata ad sensitiuã se hꝫ vt forma ⁊ sensitiua vt mã. ita ĩ proposito subm ⁊ p̃dicatũ cõpata ad propõẽz sunt mã illius. tñ cõparata inuicẽ p̃dicatuꝫ dr̃ forma ⁊ subm mã. ¶ Sed ȝ. genꝰ est ꝑs mãlis spẽi sicut ⁊ dr̃ia est formaliꝛ pars. ergo genꝰ nõ se hꝫ vt forma respectu spẽi. sꝫ genꝰ est p̃dicatũ ⁊ spẽs subꝫ p̃ Aristo. in p̃dicamẽtis. ergo ñ sp̃ p̃dicatũ dicit̃ formã subiecti. ¶ Itẽ nihil est forma vl mã suiꝑsius. sed aliq̃ idẽ p̃dicat̃ de seipso vt hõ ẽ hõ. ergo aliq̃ est ꝓpõ cuiꝰ subiectũ nõ hꝫ rõnem mãe nec p̃dicatũ rõnem forme. ¶ Ad primũ dr̃ q̃ genꝰ est pars spẽi. et pars diffinitionis spẽi. ⁊ est totũ spẽi. inq̃tuꝫ est pars spẽi nõ hẽt rõnem forme sed mãe. inq̃tum ẽ pars diffinitionis hꝫ rõnem forme. q: ptes diffinitionis sũt forme 7°. metha. ⁊ 2° phi. inq̃tũ vo est totũ spẽi iterũ hẽt rõnem forme. quoniã forma est totũ cõpositũ ⁊ spẽs vt asserit Ari. 2° phi. vbi expresse dicit̃ q̃libet superius ẽ formam sui inferioris. ¶ Ad 2m dr̃ q̃ q̃ñ idem p̃dicat̃ de seipso nihil illius ꝓpõnis hẽt ꝓprie rõem subiecti ⁊ p̃dicati ex quo illud q̃ ponit̃ pro subo ⁊ illud q̃ ponit̃ p̃ p̃dicato non differũt. talis.n. ꝓpõ non ꝓprie ingredit̃ syllm q: tunc syllogismus fieret ex duob⁹ terminis. q̃ est cõtra doctrinã phi. primo prioꝝ. Arist. aũt loquit̃ hic de ꝓpõne ingrediente syllogismũ. Constat aũt quãlibet ratem habere subiectum ⁊ predicatum diuersa.

Hec ãt sũt vt videre est ĩtellectu sꝫ in rõnibus latet vtrũ oĩs circulus figura sit. si autẽ scribat̃ manifestum est. q̃ aũt sunt carmina circulus manifestum quoniã non est. 7° pclo tertii capituli secũdi tractatus

¶ Ista est q̃rta pars hui⁹ capitulĩ in qua Arist. assignat cãm q̃re magis accipit exẽpla mathematicalia q̃ꝫ alia scientiaꝝ ex eo solũ q: minus decipimur in mathematicis q̃ꝫ in alijs scientijs. ¶ Ad q̃ ostendendũ ponit duas ꝓclusiones. quarũꝫ prima ẽ ista. Scientie mathematice sunt alijs certiores. Secũda ꝓclusio. scientie mathematice sunt alijs firmiores. ibi. si aũt essent. ¶ Prima cõclusio triplĩr arguitur. ⁊ primo sic. ille scientie que magis se offerunt intellectui sunt aliis certiores. sed scientie mathematice sunt huiusmodi. ergo scie mathematice sũt aliis certiores. tꝫ ꝓña cum maiori ⁊ minori declaratur. nam illud q̃ se magis offert sensui magis se offert ĩtellectui ex quo notitia intellectus dependet ex notitia sensus per phm 3° de aia: sed scientie mathematice magis se offerunt sensui. nam geometra non cõcederet absolute istã oĩs circulus est figura pp eq̃uocationẽ illius termini circulus q: posset argui sic. sꝫ carmẽ homeri est circulus ergo carmen homeri est figura. quod est falsum. sed solũmodo concedit illã vt eq̃ualet isti. oĩs talis circulus est figura. demonstrando lineam vno termino clausaꝝ in puluere scriptã. ¶ Notandũ primo q̃ scientiaꝝ q̃dã sunt sermocinales vt grãmatica rhetorica ⁊ logica. ⁊ q̃dam nãles vt liber phisicoꝝ ⁊ alie partes phie. quedã diuine vt methaphisica ⁊ sacra theologia. quedaꝫ vero doctrinales vt mathematice. s. geometria ⁊ aritmine. ⁊ dicuntur doctrinales quia ceteris magis docent. nã alie docent cum aliquali formidine iste autẽ sine aliqua hesitatione. alie docent cum multitudine opinionum. iste sine mixtura opinionum. Alie post syllogizationem relinquunt dubitationem. iste nullam. immo maximam euidentiam. Alie procedunt vt plurimum a notioribus nobis iste autem semper a notioribus nature. ¶ Secundo notandum q̃ generaliter premisse mathematicalĩ habentur per sensum ⁊ per inductionem. nam ad concludendum q̃ super datam lineam contingit triangulum equilaterum collocare. oportet describere in tabula duos circulos intersecantes se inuicem in centris ⁊ ad probandum illam. omnis triãgulus habet tres angulos equales duobus rectis oportet describere triangulum cum angulo extrinseco diuiso per lineam secãtem eque distantem tertio lateri. Alis ãt scias hẽre possum⁹ in magna pte absq̃ experientia sensus. ea ãt q̃ sunt nota ad experientiam magis se of-

Circuli se inuicẽ intersecantes in centris

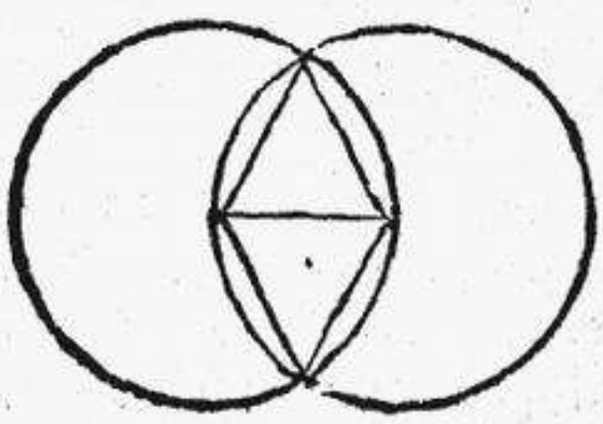

ferunt intellectui. ideo mathematice magis alijs dicun
Nota 3m tur se offerre intellectui. ¶ Tertio notandũ fm phũ in
de memoria ⁊ reminiscentia. qꝑ nostrũ intelligere ē sp
cũ continuo ⁊ tpe. cũ ergo mathematice sint spāliter de
continuo vt geome. de ꝓtinuo integro. ⁊ arithme. ō cō
tinuo diuiso. q: numerus cātur ex diuisione continui. 3°
phisi. ergo magis iste q̄z alie scientie hnt mouere intelle
ctum. maxime q: nūq̄z mouet. sensus ab extrinseco qn
moueat a magnitudine ⁊ vnitate q̄ sunt sensibilia cōia
vt declarat phs 2°. de aia. ideo dicit cōmen. 2°. metb. qꝑ
scie mathe. sunt in primo gradu certitudinis. ¶ Dubi
tatur. q: non vr vez qꝑ illud qd̄ se magis offert sensui
se offerat magis intellectui. q: singulare magis se offert
sensui q̄z vle ⁊ tm̄ vle magis se offert intellectui cũ ipsuz
sit ꝓpriũ obꝑ intellect⁹ p Ari. 3°. de aia. inqt enim com
men. ibidē qꝑ intellect⁹ intelligit vle p se. singulare aut
mediāte sensu. Rndet qꝑ intentio Ari. est q̄ pate singu
lare singulari ⁊ vle vli. non āt singulare vli. sic qꝑ si ali
quod singulare magis se offert sensui q̄z aliud singulare.
et se magis offert itellectui. ⁊ si aliqd̄ vle se magꝭ offert
sensui q̄z aliud vle et se magꝭ offert itellectui. iō ꝓpat sci
entias adinuicem que sunt de vlibus non tm̄ habentur
absq̄z cognitione singularium.

Nō oz āt istantiā in ipm ferre si sit ꝓpō i
ductiua. sic.n. ꝓpō ē q̄ nō ē in plurib⁹. nō.n.
erit ī oib⁹. ex vlib⁹ āt est sylls. manifestũ āt
est quoniā neq̄z istātia ē. eedē.n. sūt ꝓpōes
⁊ istantie. quā.n. ferūt istantiā. hec erit vtiq̄z
ꝓpō aut dialetica aut demonstratiua.

¶ Secdo arg. ad eandē ꝓclonez sic. ille scientie sunt cer
tiores in qb⁹ nō ꝓtingit instare pticulariter sed tm̄ vlr. i
scietijs aut mathematicis instat vlr solum ⁊ in alijs par
ticulariter. ergo scie mathematice sunt alijs certiores. tz
ꝓna cũ maiori. q: notitia vlis ē notior q̄z notitia singula
ris cũ illa non mutet a vitate in falsitatē sicut notitia sin
gularis. minor aut declaratur. nā in mathematicis ꝑdi
catũ inest subo fm qꝑ ipm. ergo sicut nō pt inesse vni cō
tento sub subo qn insit cuilibz: ita non pōt ab vno remo
ueri qn remouetur a quolibet. ⁊ iō ꝓbās aliquē triangu
lum nō hre tres angulos nec ꝓbat nullũ triangulum
hre tres angulos. in alijs āt scientiis nō ita ꝓtingit. nā in
phia nāli non ꝓbat nullũ corp⁹ esse in loco neq̄z omne
corp⁹ moueri. sed solũ aliqd̄ corpus nō esse in loco. s. ce
lum. ⁊ aliqd̄ corp⁹ nūq̄z moueri. s. terrā. ¶ Notanduz
Nota p^m primo fm phm q̄z in q̄libet scientia tales debēt ē instā
tie q̄les sunt ꝓpōes. q: sicut ꝓclusio ⁊ iterrogatio sūt
vnũ ⁊ idē sub diuersis rōnib⁹ ita ꝓpō ⁊ instantia dicit
n. ꝓpō. q: est ꝓmissa ad aliquā ꝓclonē. ⁊ dr instātia op
positum illi⁹. sed in scientiis demonstratiuis ꝓpōes sē
vles. ergo et instātie sunt vles. ¶ Secdo notandum fz
Nota 2m phm qꝑ solũ i scientiis demstratiuis reptunt gnāliter pro
pōes vles. s. vbi ꝑdicatũ est vle subiecti aut inest subo
formalr fm qꝑ hmōi vt pz inductiue. In dialeticis autē
⁊ nālib⁹ hoc non reptitur vt omne corp⁹ ē in loco omne
corp⁹ est mobile cũ esse in loco vel ee mobile n̄ insit cor
pori fm qꝑ hmōi. fz rōne alicui⁹ inferioris. ⁊ hoc intelli
gendo p mobile illud qd̄ pōt moueri. q: si dicit aptitu
dinē tm̄ hn̄ cōpetit corpori fz qꝑ hui⁹ i nālib⁹. n. pcedi
m⁹ ab effectu ad cāz vbi rare inuenim⁹ cāz adeqtā effe
ctui i mathematicis āt pcedim⁹ a cā ad effm̄ adeqtũ illi.

Cōtingit āt q̄sdā nō syllogistice dicere pp
hoc qꝑ accipiunt vtrisq̄z heresia: vt ⁊ scenes
fac qꝑ ignis i mltiplicata analogia fit. ⁊ nāq̄z
ignis cito gnatur vt dicit. ⁊ hec est analogia.
Aliqn̄ qdē igit syllogizare nō ꝓtingit ex acce
ptis. aliqn̄ vero ꝓtingit fz non videtur.

¶ Tertio ad eādem cōclusionē arg. sic. ille scie sunt cer
tiores que magis procedunt per ꝓuertibilia. sed mathe.
sunt hmōi. ergo ⁊c. maior pz ex eo qꝑ minus pōt decipi
concedens ꝓpōnem quo ad ꝓuertentē ⁊ conuersam in
ꝓuertibilibus q̄z in non cōuertibilib⁹. idē.n. est ois hō
est risibilis ⁊ omne risibile est hō. sed non est idē. ois hō
est animal ⁊ omne aial est homo. minor aut declarat.
nā qꝑ mathe. procedunt p ꝓuertibilia manifestũ est idu
ctiue. qm̄ in oibus demstratur passio conuertibilis de su
biecto per medium conuertibile cum vtroq̄z. qꝑ āt nā
les non ita procedant ostendit. naz ois scientia pcedens
p conuertibilia pōt gnāliter demonstrare in secda figura
ex puris affirmatiuis. q: bene seqtur. omne disciplinabi
le est animal rationale. ergo omnis homo est disciplī
nabilis. constat autem qꝑ phisica non potest generaliter
procedere ex puris affirmatiuis in secunda figura. quia
tunc argueretur sicut arguebat scenes qꝑ ignis genera
tus in multiplicata proportione generatur cito. sz ignis
generatur cito. ergo ignis generatur in multiplicata pro
portione. ⁊ hz consequens sit verum. s. ignis generatur ī
multiplicata proportione non tm̄ ꝓna tz mutando termi
num ꝓsimilis cōitatis vt aq̄ generat cito. s. qn̄ generat
ex aere remisso. ergo gnat in multiplicata ꝓportione.
¶ Notandũ primo fm phm qꝑ qn̄ arguit ex ꝓuertibi Nota p^m
libus in 2ª figura syllogism⁹ est bonus hz nō appareat
bonus q: nō sit fm formā modoz secde figure. sicut etiā
aliq̄ ꝓna est bona ⁊ formalis q̄ non est bona de forma
vt aliqs nūerus est ⁊ aliqs nūerus binarius ē. ita et est
aliqs syllogism⁹ bon⁹ ⁊ formalis q non est bon⁹ de for
ma ex quo non seruat debita forma. vt oē disciplinabile
est risibile. ois hō est risibilis. ergo ois hō est disciplina
bilis. Iste syllogism⁹ hz. primo q: reducit ad primum
prime figure p ꝓuersionē maioris. 2°. q: oppositũ ꝓnūs
repugnat antī cum ex ante ⁊ ꝑdictorio ꝓnūs fiat vna co
pulatiua impossibilis simplr. 3°. q: ex opposito conclu
sionis cũ altera ꝑmissaz sequit oppositũ alterius ꝑmis
se. vt non ois hō est disciplinabilis ⁊ ois homo est risibi
lis. ergo non oē risibile est disciplinabile. ad quā seqt qꝑ
non oē disciplinabile ē risibile. hz ꝓna in qnto tertie figur
quarto q: ex maiori cũ cōclusione seqtur minor i primo
prime figure. vt oē disciplinabile est risibile. ois hō ē di
sciplinabilis. ergo ois hō est risibilis. ¶ Secdo notāduz Nota 2m
qꝑ illud gnatur in multiplicata ꝓportione cuius q̄ztitas
est maior q̄z q̄ztitas corrupti. ⁊ sic gnatur ignis ex aere.
⁊ aer ex aq̄. ⁊ aq̄ ex terra. q: ex vno pugillo eli inferio
ris gnantur decē pugilli eli superioris īmediati. vt ōter
minat Arist. 2°. de gnatione. illd āt gnatur in determi
nata ꝓportiōe cuius quantitas est minor quantitate cor
rupti. ⁊ sic generat terra ex aqua ⁊ aqua ex aere ⁊ aer
ex igne. quia ex vno pugillo elementi superioris genera
tur decima pars vnius pugilli elementi inferioris fm
Ari. ibidem. cum enim elementa grauia habeant de ma
teria plus q̄z de forma ⁊ elementa leuia econtra. oz sem
per elementa superiora generari in multiplicata propor
tione quia habent plus de forma ⁊ inferiora generari in
diminuta proportione quia habent minus de forma in
telligendo per habere plus vel minus de forma habe
re plus vel minus de dimensione terminata. ¶ Dubi Du^m
tatur circa conclusionem quia non videtur verum scien p^m
tias mathe. esse certissimas. quia metba. ⁊ scientia de ani
ma sunt certiores illis fm commen. in prologo de aia.
¶ Respondetur qꝑ certitudo scientie potest dupliciter p^a rn.
considerari. vnomodo ratione obi. ⁊ sic metba. ⁊ scien
tia de anima sunt certissime. quia obiecta sunt certissima
⁊ manifestissima. s. deus ⁊ intelligētie ⁊ anima. alio mo
do ratione modi demonstrandi. ⁊ sic math. sunt certis
sime. quia non procedunt nisi per notiora nature. ⁊ sic
loquitur Ari. hic ⁊ commen. 2°. metba. di. scientias ma Du^m
the. esse i primo gradu certitudinis. ¶ Sed arg. ꝑ hāc 2^a
distinctionem per commen. in eodē ꝓlogo di. scientiam

de anima excedere scientias mathe. nobilitate subiecti
⁊ ꝓfirmatione demstationis. scia ergo de aia est certior
mathematicis non solũ certitudine subi. sz ẽt certitudie
demstationis. ¶ Dicendũ vtã demõstrationes altera
2ª rõ esse firmiorẽ intelligitur duplr. aut qz firmiori mõ ꝓcedit. ⁊ sic demstationes mathe. sunt firmiores demstationib⁹ nãlib⁹. aut qz firmiori medio ꝓcedit. ⁊ sic scia libri de aia excedit oẽs mathe. qz sz non firmiori mõ ꝓcedat tñ firmiori medio demõstrat. sicut. n. aia est firmi⁹ sbm q̃z numerus vel magnitudo. ita passio aie ẽ firmior q̃z ẽ passio magnitudinis aut numeri. ⁊ mediũ ꝑ qd̃ demõstrat aliq̃ passio de aia est ꝓpr firmi⁹ mediũ q̃z aliquod mediũ ꝑ qd̃ demstrat aliq̃ passio de numero vel magnitudine. de hac firmitate q̃ ẽ firmitas essendi nõ loqt ꝓ. sequens sed de firmitate modi procedendi.

5ª ꝓter tii capitulũ secũdi tractatº

Si aũt ipossibile esset ex falsis vex monstrare facile vtiqz esset soluere. ꝓuerterentur .n. ex necessitate. sit. n. ꝓclo a esse. hoc ãt cuz sit ea vtiqz sũt q̃ noui. quoniã sũt vt b ex his demonstrabo quod illud est.

¶ Sedã ꝓclo. scie mathe. sunt alijs firmiores. ꝓbatur tripliciter. ⁊ primo ex pte ꝑmissarũ cõparatarũ ad ꝓclonẽ. qz in math. gnãlr si ꝑmisse sunt ve. ꝓclo est va ⁊ eõ ex puris affirmatiuis in 2ª figura. nõ sic ãt est in alijs scientijs. ergo ⁊ c. pz ꝓma ⁊ maior est nota ĩductiue ex quo arguit in ꝓuertibilib⁹. si. n. a demonstrat ex b nõ est pose a esse verũ aut notũ quin ẽt b sit vex aut notum. minor aũt est ꝓbata supius qz sic arguẽdo oẽ illud qd̃ generat in multiplicata ꝓportiõe gñatur cito. sz aq̃ genita ex aere remisso generat in multiplicata ꝓportiõe. ꝑmisse sũt vere ⁊ ꝓ falsa. ¶ Notandũ ꝓm pbm q̃ si ex falso nõ põt seq̃ vex sicut nõ ꝑt seq̃ falsum ex vo. tũc q̃libet scia facilr ⁊ gñaliter ꝓcederet in 2ª figura ex puris affirmatiuis: qz si alijs syll's nõ valet in 2ª figura ex puris affirmatiuis: hoc ẽ qz arguit ex ineq̃lib⁹. cũ ergo q̃libet talis syll's reducat ad aliquẽ modũ affirmatiuũ prime figure inferẽdo minorẽ ex maiori cũ ꝓclone. ergo ex falso sequit vex. verbi gra. fiat talis syllogismus. oĩs bõ ẽ aial oĩs asin⁹ ẽ aial. ergo oĩs asinus est bõ. pz q̃ reducendo ad barbara: minor ẽ falsa ⁊ ꝓclo est va: sic arguẽdo. oĩs bõ est aial. oĩs asin⁹ est bõ. ergo oĩs asinus est aial.

Notandũ primũ

Conuertuntur aũt magis que sunt in mathematicis: quoniam nullum accidens recipiunt. sed in hoc differunt ab his que sunt in dialeticis ꝓm diffinitiones.

¶ Sedõ arg. ad eãdẽ ꝓclonẽ ex pte extremitatũ oparatarũ ad mediũ. nã mathe. non recipiunt nisi ea q̃ sũt per se. alie ãt scie recipiunt ea q̃ sunt ꝑ accidẽs. ergo mathe. sunt alijs firmiores. pz ꝓma cũ maiori. qz in mathe. recipiunt diffinitiones subiecta passiões q̃ inuicẽ ꝓuertunt. ⁊ ⁊ de se inuicem predicantur per se vt notum est. minor ero declaratur. quia scientia naturalis accipit propositiones istas. s. aqua est calida. aer est frigidus que sunt ꝓpositiones ꝑ accidens. ¶ Notandũz q̃ propõ ꝑ accidens dr trib⁹ modis. primo rõne subiecti tñ vt figura hz tres angulos. 2º. ex parte passionis tñ vt for. est risibilis. tertio ex parte vtriusqz vt musicum est albũ. nulla talũ oronum ꝑ accidẽs vtitur mathe. ĩ sua primaria demonstratiõe qz sp procedit ex ꝓuertibilibus. Naturalis ãt non vtitur oronẽ ꝑ accidens 3º. bene ãt vtr alijs modis. s. q̃ aqua est frigefactiua. ⁊ aliquod corpus ẽ mobile motu recto. sz. n. non accidat aque esse frigefactiuum. tñ accidit frigefactiuo q̃ sit aqua. ideo ista propositio est ꝑ se rõne subiecti. ⁊ ꝑ accidens rõne ꝑdicati. sicr sz accidat corpori q̃ sit mobile motu recto tñ non accidit mobili motu recto q̃ sit corpus. ideo illa propõ corpus est mobile motu recto. est ꝑ accidens rõne subiecti. ⁊ ꝑ se rõne ꝑdicati. mathe. aũt non vtitur talibus ꝓpositionibus q̃ sũt aliquo mõ ꝑ se ⁊ aliquo mõ ꝑ accẽs. sz ꝓpõnib⁹ q̃ sunt ꝑ se simplr ⁊ ex pte vtriusqz extremi.

Notandũ primũ

Augentur aũt non ꝑ media. sz in post sumendo vt a de b. hoc aũt de c. itez hoc de d. ⁊ hoc ĩ infinitũ. ⁊ in latus vt a. de c. ⁊ de e. vt est numerus q̃ztus aut infinitus aut finitus hoc aũt in quo sit a impar nũerus quãtus in quo b. impar numerus in quo sit c. est vtiqz a. de e. ⁊ est par quantus numerus in quo sit d. par numerus in quo est e. est ergo a. de e.

¶ Tertio ar. ad eandem conclusionem ex parte medij compati ad propriam conclusionẽz. quia scientie math. non procedunt nisi per vnum medium ad vnam ꝓclusionem potissime demonstratam. alie autem scientie procedunt ꝑ plura media. ergo scientie mathe. sunt alijs firmiores. pz ꝓma. ⁊ ãs est notum per commen. in ꝓlogo physicorum dí. q̃ mathe. nõ procedunt nisi ꝑ vnũ genus cause. s. per formam. alie autem per plura vt mathe. per tria genera. s. per formam efficientem ⁊ finem naturalis autem per omnia quattuor genera causarũz. s. per materiam formam efficientem ⁊ finem vt colligitur de mente philosophi 2º phi. ⁊ 2º huius. ¶ Notandum primo ꝓm Ari. q̃ mathe. demonstrationes nõ augent per media. quia non est possibile ad vnam conclusionem mathe. potissime demonstratam esse nisi vnum medium. quia ex quo demonstrationes mathe. non procedunt nisi per vnum genus cause: si duo essent media ad eandem conclusionem necessario vnum illorum esset remotum: quod non est possibile in demonstratione potissima. quia omnis talis demonstratio debet esse ex immediatis simpliciter. in demonstratione autem non potissima que est demonstratio particularis non inconuenit plura esse media ad eandem conclusionem etiam in math. vt fuit ostensuz in capitulo de erroribus circa vniuersale. hec enizz ysocheles habet tres angulos equales duobus rectis. potest demonstrari per triangulum ⁊ per diffinitionem trianguli. verum tamen est q̃ vna talium demonstrationum facit scire ꝓm formam ⁊ alia ꝓm materiam vt habitũ fuit ibi. ¶ Secundo notandũ ꝓm Ari. q̃ demonstrationes math. possunt augeri ĩ pⁿ assumendo. ⁊ hoc contingit tripliciter. Primo ratione plurium subiectorum se habentium ꝓm sub ⁊ ꝑ. vt demonstrata illa. omnis triangulus habet tres angulos. potest sumi subiectum inferius. vt omnis ysocheles est triãgulus. ergo habet tres ãgulos. ⁊ iterum sub ysocheles hic qui est in semicirculo est ysocheles. ergo hic qui ẽ in semicirculo habet tres angulos. Secundo ratiõe plurium se habentium non ratione subiectorum. sed soluz ratione prioris ⁊ posterioris. aut constituentis ⁊ constituti. vnde demonstrata illa. cuiuslibet numeri vnitas ẽ pars aliquota. potest sic argui procedendo in infinitũ binarius est numerus. ergo binarij vnitas ẽ pars aliquota. Item trinarius est numerus. ergo trinarij vnitas ẽ pars aliquota. ⁊ sic in infinitum. Tertio ratione ꝓprium passionuz quarũ vna est post aliam ordine nature. vnde demonstrata illa. omnis triangulus hz angulũ extrinsecum equiualentem duobus oppositis intrinsecis. probatur ꝓpr q̃ oĩs triãgulus habet tres ãgulos equales duobus rectis. Idẽ est intelligendũ in alijs scientiis probatur enim disciplinabile de homine per animal rationale. ⁊ consequenter risibile de eodem subiecto ꝑ disciplinabile. ¶ Tertio notandum ꝓm philosophum q̃ demonstrationes mathe. possunt augeri in latus. s. quãdo multiplicantur per differentias laterales. vt omnis numerus quantus est finitus vel infinitus. sed numer⁹ par est numerus quantus. ergo numerus par ẽ nume

Notandũ 2ᵐ

Notandũ 3ᵐ

rus finitus vel infinitus. Item numerus impar est nũ
rus q̃tus. ergo est finit⁹ vel infinitus. Cõstat ãtiq̃ par
⁊ impar diuidũt lateralr numer q̃tũ: Et notanter dr̃
numerus q̃tus q: vnitas est numer⁹ in põ. cũ ex illa fi
ant oẽs numeri. non tñ est nũerus q̃tus. ⁊ ꝓñr nec fini
tus nec infinitus. sicr intelligẽtie separate sunt quodãmõ ⁊
aliq̃liter nũerus. q: sunt multitudo: non tñ numer⁹ q̃t⁹
⁊ ꝓñr nõ sunt proprie finite nec infinite. q: finitas ⁊ ifini
tas solũ q̃titati ꝓgruit. ¶ Quarto notandũ fm pbz q̃
demonstratões mathe. augenť in ifinitũ in post assumẽ
do. non ãt in latus. q: dr̃ie laterales diuidentes aliqõ ge
nus non pñt esse infinite. Imo nõ sunt nisi due. subiecta
aũt alicui⁹ generis pñt esse infinita lz non fm sub ⁊ su-
pra: tñ fm prius ⁊ posteri⁹. Infinite. n. spẽs ꝓtinent sub
numero. ⁊ infinite spẽs sub figura ex quo dem ꝓationes
augenť in post assumẽdo tripl'r aut accipiendo subiectũ
sub sbo: aut subz post subz: aut passionẽ post passionẽ. ⁊
si nõ ꝓtingit ꝓcedere i ifinitũ i post assumẽdo. s. subiectũ
sub subiecto aut passionẽ post passionẽ: q: nulli subo cõ
petunt infinite passiones tñ ꝓtingit ꝓcedere in infinitum
in post assumẽdo. s. subm post subm. s. vbi est ordo nãe
prioris ⁊ posterioris ꝓstituentis ⁊ cõstituť. sp. n. nume
rus p̃cedens ꝓstituit sequentẽ. Exẽpla oium istar mul-
tiplicationum assignat pbs p a b c. que possum⁹ adapta
re terminis notis hinc inde exẽplariter positis. ¶ Dubi
tatur q: non vr̃ vex q̃ par ⁊ ipar sint dr̃ie laterales. q:
oẽs numeri ponunť sub eodẽ genere p̃dicamenti q̃titá
tis. s. sub discreto. sz discretũ est vna dr̃ia lateralis diui-
dens q̃titatem. ergo oẽs numeri tã pares q̃ impares
sunt ex eodẽ latere. ¶ Respondeť q̃ si spẽs numerorũ
ꝛ siderantur in ordine ad nã nulla illar est lateralis. sed
oẽs simul faciunt quẽdam ordinẽ essentialẽ prioris ⁊ po
steriorís sic q̃ aliqs numer⁹ par in ordine nãe precedit
aliquẽ imparẽ vt binarius terna: iũ. ⁊ aliqs numer⁹ im
par precedit ordine nãe aliquẽ numex parẽ vt ternari⁹
q̃ternarium. si aũt ꝓsiderantur spẽs numeri in ordie ad
gñalissimum p̃dicamenti q̃titatis sic oẽs sunt laterales
ex eadẽ parte sicut ⁊ ipm discretum sub quo ponuntur
oẽs numeri. si considerantur in ordine ad subalternũ sic
species numerox sunt diuersorum laterum. q: oẽs nu-
meri pares ponũtur sub vno latere ⁊ omnes impares
sub alio. Ex predictis sequiť q̃ ñ fuit intentio pbi hic ad
nullam conclusionem demonstratam potissime esse plu
ra media vt multi putant. q: oppositũ huius ostẽditur
in secundo istius. sz voluit q̃ scientie mathema. nõ pro
cedunt per plura media potissima ad eandẽ conclonez
ex quo non demonstrant nisi i vno genere cause. ideo ta
les scientie sunt firmiores q̃ naturales q: nullam simpli
citer dimittunt ambiguitatem. naturales autẽ ⁊ meth.
lz remoueant omnes dubitationes in eodẽ genere cause
in quo demonstrant non tñ remouet omnes dubitatio
nes simpliciter. q: facta demonstratione in vno genere
adhuc eadem passio poterit demonstrari per aliud ge-
nus. est ergo impossibile in eodem genere cause plura
esse media potissima ad eandem cõclusionem. sz non est
impossibile in diuersis generibus causax. demonstrať
. n. potissime disciplinabile de hoĩe per aial rationale ⁊
per animal ad felicitatem ordinatũ vt als dixi ⁊ magis
dicam secundo huius. ¶ Contra conclusionem ar. sic.
principia math. sunt falsa. ergo scientie mathe. nõ sunt
firmissime. patet ꝓñia. ⁊ ars arguitur probando primo
q̃ illa sit falsa. omne totum est maius sua parte. q: tu es
aliquod totũ ⁊ non es maior tua parte. q: tu non es ma
ior: corpore tuo nec anima intellectiua tua cum corp⁹ tu
um sit equale tibi. ⁊ anima tua non sit quanta. Item po
no q̃ a. sit vnus lapis a quo deus remoueat omne q̃ti
tatem remanente substantia. in casu isto a. est quoddaz
totum q: bz partes: tñ non est maius sua parte cũ ipm
non sit magnum nec aliqua eius pars magna pp dese
ctum q̃titatis. ¶ Secundo arg. q̃ illud sit falsum. si ab
equalib⁹ equalia demas residua sunt equalia. ponẽdo
q̃ a. ⁊ b. sint duo ternarij trium punctorũz in casu isto
remanendo duos binarios ab a. ⁊ b. residua non sunt
equalia q: duo puncta non sunt equalia nec inequalia.
q: non sunt quanta. ¶ Preterea sit a proportio dupla
octo ad quattuor ⁊ b. alia proportio dupla. s. sex ad tria
in casu isto a. ⁊ b. sunt proportiones equales. ⁊ tñ ause
rendo eq̃lia ab a. ⁊ b. residua non erunt eq̃lia. q: ause-
rendo duo tam ab. a. q̃z a. b. remanẽt proportiones ine
quales. s. sex ad quattuor que est proportio sexquialtera
⁊ quattuor ad tria que est proportio sexquitertia. ¶ Ad
primum dicit q̃ pars equoce dr̃ de parte quantitatiua
⁊ essentiali. intelligitur ergo illud principium de parte
q̃titatiua ⁊ nõ essentiali. ⁊ p hoc soluiť argumentũ. q:
tam corp⁹ q̃z aia est ps cẽntialis. man⁹. n. ⁊ caput sunt
partes q̃titatiue. q̃x q̃libet tu es maior. Deinde cuz ar
guitur de a lapide non q̃to dr̃ q̃ a in casu isto non ẽ ali
quod totũ proprie: ex quo non bz aliq̃z partẽ q̃titatiuã
⁊ dato q̃ vna medietas esset q̃ta ⁊ alia priuata q̃tita
te adhuc nõ esset ꝓprie totũ: q: haberet aliquã partem
quantificabilẽ non q̃tam. Ad hoc ergo q̃ aliqd fit pro
prie totum reqritur primo q̃ q̃libet eius pars q̃tifica-
bilis sit q̃ta ⁊ p hoc cõis casus ꝏ remotiõe q̃titatis ex
cluditur. Secundo reqriť q̃ cuiuslibet partis ad suuz
totũ sit aliqua ꝓportio: ⁊ p hoc excludiť argumentum
de linea infinita q̃ non ẽ maior sua pte. s. ifinita. cõstat ãt
talẽ lineaz non esse proprie aliqõ totũ per Arist. 3° phi.
¶ Ad secũm dr̃ q̃ illõ ꝓncipium. si ab eq̃libus eq̃lia de
mas. intelligiť si residua sint q̃ta. Constat ãt q̃ due vni
tates seu duo puncta nõ sunt q̃ta. ⁊ p hoc soluiť argm
de a b. lapidibus eq̃libus a qbus remoueat deus q̃ti-
tates. in casu isto ab equalib⁹ remouerení equalia ⁊ tñ
residua nõ sunt equalia. q: non sunt quanta. intelligitur
ergo illud principiũ sic. si ab equalib⁹ eq̃lia demas resi
dua sunt eq̃lia si remanẽt q̃ta. Et rõnem de a ⁊ b pro
portionib⁹ respondeť q̃ nõ sufficit subtrahere a termi
nis ꝓportionũ. sz oz subtrahere ꝓportiones. vt si ab a
subtrahiť dupla ꝓportio. p subtractionẽ duox ab octo
⁊ vni⁹ a q̃tuor ⁊ sicr ab ipso. b. remanebunt ꝓportões
eq̃les. s. sex ad tria ⁊ q̃tuor ad duo: q̃rũ quelz est ꝓpor
tio dupla. Itẽ oz subtrahere proportiones fm denoia
tionẽ eiusdez generis. q: si subtrahereťur due proportio
nes eq̃litatis q̃ dicunť esse eq̃les cũ prime fuerint ꝓpor
tiones ineq̃litatis nõ oz ꝓportiones remanentes esse eq̃
les. vt si ab oibus terminis a b ꝓportionũ subtraheren
tur due proportiões quarũ vna esset quadrupla. s. qua
tuor ad vnum. ⁊ alia tripla. s. sex ad duo.

Sz q: differũt q: ⁊ ꝓp qd ⁊ scire p̃mũ q-
dẽ in eadẽ scia ⁊ i hac duplr. Ano qdez mõ.
Si p non mediũ sit syllogism⁹. Nõ. n. acci-
piť prima cã. sed q̃ est ꝓp qd scientia secũdũ
primã causam. Alio vo modo non p media
qdem sed nõ p causam sed per ꝓuertentiã ⁊
per notius. Nihil enim prohibet eque predi
cantiũ notius esse aliqñ non causam. Quare
per hanc erit demonstratio.

¶ Istud est quartum capitulum huius secundi tracta
tus in quo philosophus declarat differentiam inter de
monstrationez q: ⁊ propter quid: postq̃z manifestauit
q̃libet scientiaz procedere ex proprijs principijs. Et di
uiditur istud capitulum in duas partes: quarum prima
ponit differentiam inter demonstrationem q: ⁊ ꝓpter
quid in eadem scientia. in secunda vero ponit dr̃iam in
ter demonstrationẽ q: ⁊ propter quid diuersarum scie
tiarum ibi. Alio autem modo. Prima pars diuidiť in
duas. nã primo ponit dr̃iaz in generali inter demstratio
nem q: ⁊ ꝓp quid. secõo autez manifestat possibilitatem

demonstratio is. qz exq̃ apparet in spälsplmoi dria ibi. Ut q̃ prope sint planete. Quantũ ad primuz dicit phs q̃ duplr differt demstratio pp quid a demstratione quia. Prima dria est q̃ demstratio pp q̃d nunq̃z pcedit nisi p cãm imediatã ⁊ primã. demonstratio aũt qz aliqũ procedit p cãm remotã dũmõ illa cã sit notior effectu. Secunda dria est qz demõstratio pp qd nunq̃z procedit p effectũ. demstratio aũt qz interdũ pcedit p effectũ taz cõuertibile q̃z non cõuertibile dũmõ ille effectus sit notior cã. ¶ Cõtra ista arguit ⁊ primo q̃ nullla ẽ demstratio qz. nã ois demstratio ẽ ex primis veris imediatis porib⁹ notioribus ⁊ cãis pclonis. ostat aũt q̃ syllogism⁹ pcedẽs p cãm remotã non pcedit ex imediatis: ⁊ pcedẽs p effectũ non pcedit ex causis conclusionis. ¶ Secõo arg. q̃ nulla talis demstratio facit scire. qz scire est rẽ p causã cognoscere ⁊ qm̃ illu⁹ est cã. sed syllogism⁹ procedẽs p effectũ non facit cognoscere p cãm nec procedẽs p causã remotã facit cognoscere rẽ: nec est cã illi⁹ ex quo ẽ cõior q̃z effect⁹. igitur ⁊c. ¶ Ad primũ dr̃ ista diffinitio pt sumi simplr vel fm q̃d. si sumit simplr vt eã dedit Aristoteles sic nõ cõpetit alicui demstrationi qz sic̃ accipit fm qd cõpetit idifferẽter demstrationi p cãm remotã ⁊ p effectũ. Et cũ dr̃ q̃ syllogismus pcedẽs p cãm remotaz non pcedit ex imediatis. dr̃ q̃ licet non pcedat ex imediatis simplr tm̃ bene procedit ex imediatis fm qd. nõ. n. demonstrat affirmatiue sz negatiue p cãm remotaz vt ois hõ est aial. nullus lapis est aial. igit nullus lapis est hõ. dato. n. q̃ aial ⁊ hõ non sint imediata adhuc nõ esse aial est imediatũ ligno ⁊ lapidi ⁊ cuilibet alteri contento sub genere disperato. talis ergo demstratio pcedit ex imediatis nõ qdẽ simplr sz fm qd. Itẽ dixit phus superi⁹ q̃ priora ⁊ notiora sũt duplr. s. quo ad nos ⁊ quo ad nãm. priora ⁊ notiora quo ad nãm sunt talia simplr sz quo ad nos sunt priora ⁊ notiora fz qd. lz ergo dmõstratio qz nõ pcedat ex priorib⁹ ⁊ notiorib⁹ simplr: tm̃ pcedit ex priorib⁹ ⁊ notioribus fm quid. ¶ Preterea phs dixit q̃ duplex est cã. s. in essendo ⁊ in cognoscẽdo demstratio pp qd procedit p cãm in ẽndo. ⁊ demstratio qz p cãm in cognoscendo. ⁊ qz cã in essendo est cã simpliciter. ⁊ cã in cognoscẽdo est cã fz qd. ideo demõstratio pp qd est demonstratio simplr: ⁊ demstratio qz ẽ demonstratio sẽdm q̃d syllogism⁹ ergo pcedẽs p effectũ pcedit ex priorib⁹ ⁊ notiorib⁹ ⁊ cãis pclonis nõ q̃dem simplr sz fm qd. ¶ Ad 2ᵐ respondet q̃ Aristo. diffiniebat ibi scire simplr cui cõpetũt oẽs iste pditiones sz nõ diffiniebat scire fm q̃d. nunc aũt dr̃ q̃ sicut demonstratio qz ẽ demõstratio fm qd ⁊ nõ demonstratio simplr ita facit scire fm q̃d ⁊ nõ simplr. ¶ Ex pdictis pz differentia inter demonstratões mathe. ⁊ nãles. qz demonstratione mathe. sunt demstrationes simpliciter facientes scire simplr qz procedũt ex imediatis ⁊ ex priorib⁹ ⁊ ex notioribus ⁊ causis pclonis. Demonstrationes aũt naturales aliqũ sunt demstrationes simplr. s. qũ procedunt p cãm imediatã ⁊ propriã in essendo. Interdũ vero sẽt demstrationes fm qd faciẽtes scire fm qd. s. qũ pcedũt p cãm remotã aut p effectũ. ideo dicit cõmẽta. in prologo phi. q̃ in mathe. cadẽ sunt nobis notiora ⁊ nature. in nãlib⁹ notiora nobis sunt min⁹ nota nãe ⁊ ccontra.

Ut q̃ ppe sunt planete pp id q̃ nõ sintillãt. sit igit i quo. c. planete i quo b. nõ sintillare i quo a. ppe esse vez est. igit b. de c. dicere: planete. n. nõ sintillãt. sz ⁊ a. de b. ñ sintillans. n. ppe est. hoc ãt accipit aut p inductionẽ aut p sensũ. necesse est q̃ a. ipsi c. inesse q̃re demõstratũ ẽ q̃ erratice ppe sũt. hic igitur sylloglsm⁹ nõ est pp qd sz qz. nõ. n. ex eo q̃ nõ sintillant ppe sũt: sz pp id q̃ ppe sunt nõ sintillant. pringit aũt ⁊ p altez alterũz demonstrare ⁊ erit pp qd demonstrationez vt sit c. erratice b. in quo prope esse a. non sintillare. ẽ igit ⁊ b. in c. quare ⁊ in c. a ⁊ in b. a. qd est non sintillare: ⁊ erit propter quid syllogismus. accepta. n. est primo causa. p° 2° q̃r ti capitu li secũdi tractat⁹

¶ Istis suppositis Aristo. intẽdit tres pclusiones. Quarum prima est ista. Possibilis est demonstratio qz per effectum conuertibilez. Ista conclusio dupliciter arguitur ⁊ primo sic: esse prope demonstratur de planetis p non sintillare. igitur. patet consequtia. qz non sintillare est effectus conuertibilis huius cause que est esse prope aũs sic arguitur faciendo hanc demonstrationez. omne non sintillans est prope. sed planete non sunt sintillãtes. igitur planete sunt prope certum est q̃ esse prope est cã propter quam planete non sintillant. planete. n. ideo nõ sintillant qz sunt prope. ponatur ergo q̃ a conuertat cũ isto termino prope. ⁊ cum illo termino planete. ⁊ b. cũ illo termino non sintillare. tũc arg. sic. omne b est a. omne c est. b. igitur omne c est a. ¶ Notãdũ primo q̃ planete fm phm dicuntur stelle erratice cuius dicti est duplex ratio. Prima quia errant a motu primi mobilis cum ille fit ab oriente in occidens ⁊ planete ab occidente in orlens. Secundo errant a motu ecentrici in epiciclo eo q̃ ecentricus mouetur ab occidente in oriens planete autem in epiciclo mouentur ab oriente in occidens. Notãdũ 1ᵐ p ⁊ Notãdũ 2ᵐ

¶ Secundo notandum fm philosophum q̃ obiectuz prope oculum non sintillat sed remote. quia sintillatio pcedit ex mala fixione potentie visiue in obiectum. Constat autem q̃ cum obiectum est prope: fit super cuz fortis fixio a potentia visiua. cum autem fuerit multum remotum fit in eum debilis fixio ⁊ consequenter sintillat obiectum: non propie intelligendo sintillare eo modo sicut ignis sintillat pellendo sintillas sursum. sed improprie vel apparenter ratione visionis debilis vel male fixionis facte a potentia visiua supra obiectum: neq̃z per fixionem potentie supra obiectuz intelligendo radios visuales egredi ab oculo ad obiectum sed fortem impressionem specierum visibilium in oculo fm quaz nõ mouetur nec alteratur oculus. Notãdũ 3ᵐ

¶ Tertio notanduz sz phi losophum q̃ premisse dicti syllogismi possunt haberi per sensum ⁊ inductionem. nam q̃ omne non sintillãs sit prope manifestum est ad sensum ⁊ per inductionez. percipimus. n. per visum omne non sintillans esse prope. similiter percipimus per sensum ⁊ per inductionez q̃ planete nõ sunt sintillãtes quocũq̃z signaro. Notãdũ 4ᵐ

¶ Quarto notandum fm phm q̃ predicta demõstratio qz. potest resolui in demonstrationẽ pp quid. concludendo effectum per cãm. s. transmutando mediũ in maiorem extremitatem. verbi gratia. omne quod est prope est non sintillans. sed planete sunt prope. igitur sunt non sintillãtes. Du ᵐ p ᵐ

¶ Primum dubium videtur q̃ obiectum prope sintillet. nam sintillatio stellarum contingit ex debilitate speciez in visu sub modico angulo. sed possibile est obiectum prope oculum imprimere debiliores ⁊ minores species sub minori angulo. igitur. Du ᵐ 2ᵐ

¶ Secũm dubiuz videtur q̃ non arguitur per effectum conuertibilem qz non sintillat: ⁊ esse prope non conuertunt qz prima spera non sintillat ⁊ tm̃ non est prope sed remotissime. ¶ Ad primum dicitur q̃ ista non est causa totalis sed est modica fixio potentie ad obiectũ. nam cum obiectũ est ppe est magis fixio cum autẽ remote est modica fixio. ⁊ qz potentia conatur figere multum cõmouetur sanguis ⁊ spiritus in organo ⁊ ex hoc apparet sintillatio. ¶ Ad secundum respondetur q̃ sicut dicimus disgregare esse effectum conuertibilem cum albo non simplr sz cuz

additamento videlicet disgregare visū. sta illi termini eō uertunt: esse prope ⁊ nō sintillare. nō simplr sz cū additamento. s. esse ꝓpe oculū in actu ⁊ non sintillare dū fit visio: sic arguendo. omne nō sintillans duz fit visio est ꝓpe oculū in actu. sed planete sunt non sintillantes dū fit visio. igitur planete sunt prope oculum in actu.

Itē sic lunā demōstrāt quod ꝑ incrementa circularis sit. Si qdē igit ipsi⁹ q: factus ē syllogisin⁹. econuerso āt posito medio ipsi⁹ ꝑꝑ quid syllogisinus. non enim ꝑꝑ augmēta circularis est. sed q: circularis est accipit augmēta huiusmodi luna sit ī quo. c. in quo b. augmentum in quo a. circularis.

¶ Secūdo argu. sic pbs ad eandē cōclusionē. circularitas demonstrat de luna ꝑ augmentū circulare luminis in luna ergo ꝓclusio vera. pz ꝓña q: circularitas lune est causa circularitatis sui luminis. ⁊ añs ꝓbat sic arguendo. omne illud cui⁹ lumē circulariter augetur est circulare. sed luna est illud cui⁹ lumē circulariter augetur. ergo luna est circularis. Ideo. n. aliq̄d circulariter augetur in lumine q: ipm est circulare. ⁊ arguitur ꝑ effectū cōuertibilem sumendo augeri vt dicit aptitudinē ⁊ non actū. sit ergo a maior extremitas ⁊ b mediū ⁊ c minor extremitas. ⁊ arguit sic. omne b est a. omne c est b. ergo oē c est a. Et potest hec demostratio resolui in demonstrationem ꝑꝑ quid mutando mediū in maiorē extremitatem isto mō. omne circulare est augmentabile in lumīe circulariter. sed luna est circularis ergo luna est augmētabilis in lumine circulariter. ¶ Notandū fm philosophum ⁊ ꝓmentatorē tertio de aīa. q̄ omne receptuz in aliquo recipit per modū rei recipientis. ideo si subiectū adequatū alicuius accidentis erit alicuius figure illō accidens erit illius figure. si. n. superficies est sperica albedo necessario est sperica. si adeq̄te fundetur in illa. quia si fundaretur solū in medietate hoc non sequeretur: dic. n. philosophus in predicamentis q̄ quāta fuerit superficies tantā albedinē eius esse dices: ideo q̄tum ē corp⁹ illūinatū tantū est lumen receptū in illo. ⁊ ꝑ ꝓñs lumen circulariter augmētat in luna q: ipsa est circularis. ⁊ vbi esset figure alterius lumen reciperet in ea sub illa figura ¶ Sed dubitat probando q̄ ex circularitate luminis ñ ꝓcludit a posteriori circularitas corporis. q: lumē multiplicatū in pariete ꝑ foramen quadratū a corpore luminoso angulari est circulare ⁊ tñ nec foramē nec corp⁹ luminosuz est circulare. ¶ Dicendū q̄ licet corpus luminosū non sit circulare nec foramē nec paries nec aer implens camerā: tñ illa particula aeris vel parietis in qua est adequate lumē est circularis figure. sed vnde ꝓtingit lumen multiplicari sperice ex quo foramē est quadratū dicit auctor spere q: oia nāliter tēdunt ad rotūditatē. sz hoc non sufficit q: tunc seq̄ret q̄ si obstaculuz poneret prope foramē lumen multiplicatū appareret rotunduz qd̄ est falsum īmo appareret sub figura foraminis. Iō est aliter dicendū q̄ sicut q̄dratum clōgatū a visu apparet circularis figure q: anguli deficiunt multiplicare species suas in oculum ꝑꝑ magnitudinē distantie. ita lumē causatū ꝑ foramen si reperit obstaculum prope foramē multiplicatur sub eadem figura. si āt obstaculum fuerit remotum a foramine causatur lumen circulare eo q̄ anguli luminis deperduntur ⁊ pereunt in via anteqū tangant obstaculū sunt. n. debiliores toto lumine. ideo per minorem distantiam possunt multiplicari.

Dubiū primuz

ꝑ rñ

In quibus autem media non ꝓuertūtur ⁊ est notus q non est causa quia demonstratur ⁊ non propter quid.

2ª ꝓ q̄ri capitulū secūdi tractat⁹

¶ Secunda conclusio. possibilis est demonstratio q: ꝑ effectum non conuertibilem. Ista conclusio sequitur ex prior. q: sicut per effectum conuertibilez possumus demonstrare causam dummodo sit notior cā: ita per effectum non conuertibilem si fuerit notior causa. ¶ Notādum q̄ effectus non conuertibilis est duplex. quidā est cōmunior causa ⁊ quidā minus cōmunis. si fuerit communior causa per cum poterit demonstrari causa negatiue in secūda figura. vt oīs ignis est deficcatiuus. nulla aq̄ est deficcatiua. ergo nulla aqua est ignis. pz. n. q̄ ē deficcatiuum est effectus ignis. tñ est cōmunior igne. q: ēt ꝓpetit terre. Si aūt fiat demōstratio in prima figura ꝑt argui affirmatiue ⁊ negatiue sz sp cum termino infinito vt omne non deficcatiuum est non ignis. omnis aqua ē non deficcatiua. ergo oīs aqua est non ignis. Negatiue aūt sic arguitur. nullū non deficcatiuuz est ignis. omnis aqua est nō deficcatiua ergo nulla aqua est ignis. Si āt effectus erit minus cōmunis q̄z causa poterit argui affirmatiue ī prima figura. vt omne habens tres angulos ē figura. sed oīs triangulus est habēs tres angulos. ergo omnis triangulus est figura. vel sic. omne disciplinabile est animal. oīs homo est disciplinabilis. ergo oīs homo est aīal. vnde habere tres angulos est effectus figure. ⁊ esse disciplinabile est effect⁹ aīalis. cōstat āt habere tres angulos esse minoris cōmunitatis q̄z sit figura ⁊ disciplinabile q̄z sit aīal. ⁊ istoꝝ effectuū q̄libz potest esse notior q̄z cā assignata. ¶ Sed dubitat q: dies esse calidissimos est effectus solis existentis in leone ⁊ est effectus cōmunior q: ꝑt prouenire ab alia causa. s. ab aliq̄ cōstellatione celi sole non existente in leone ⁊ tñ ex illo effectu non demonstrat illa causa negatiue sicut nec affirmatiue. q: sic non sequitur dies sunt calidissimi ergo sol est ī leone. ita non sequit dies nō sunt calidissimi ergo sol non est ī leone. quia tempore quo sol est in leone. posset concurrere aliqua influentia frigefactiua ex aliqua determinata constellatione celi. ¶ Dicendum q̄ nunq̄z demonstratur causa per effectum nisi sit necessaria habitudo effectus ad causam vel econtra. vnde causa ⁊ effectus aliquando habent inuicez necessarias habitudines sic q̄ posita causa ponitur effectus ⁊ econtra. vt eclypsis. ⁊ interpositio terre inter solem ⁊ lunaz aut dies esse longissimos ⁊ solem esse in primo puncto cancri. ⁊ sic causa ⁊ effectus conuertuntur ⁊ se inuicem demonstrant in prima figura affirmatiue. Aliquando autem causa habet necessariam habitudinem ad effectuz ⁊ non econtra sic q̄ causa posita ponitur effectus ⁊ nō econtra. ⁊ sic isto modo effectus est cōmunior causa vt ignis ⁊ esse calefactiuum. nam posito igne ponit ē calefactiuū sed nō econtra. ideo per ignem demonstratur esse calefactiuuz affirmatiue ⁊ per esse calefactiuū nō demonstratur ignis nisi negatiue. ¶ Quōq̄z vero effect⁹ hz necessariā habitudinem ad cām ⁊ non econtra sic q̄ posito effectu ponitur cā ⁊ nō econtra. vt risibile respectu aīalis. ⁊ tunc ꝑ effectum demonstratur cā affirmatiue. ⁊ per causam non demonstrat effectus nisi negatiue vt videbitur ī seq̄nti ꝓclone ⁊ ꝑ hoc soluta est difficultas. q: licet ad illā cām que est solem esse in leone sequatur vt plurimum iste effectus qui est dies esse calidissimos ⁊ ecōtra non tñ illa cā hz necessariā habitudinē ad hūc effectū nec ecōtra ex quo nullo istoꝝ posito de necessitate ponit reliquū. ideo ille effectus nec affirmatiue nec negatiue demonstrat illam cām nec econtra. oīs. n. demonstratio dz esse ex necessariis vt patuit in precedentibus.

Mo^m p^m

Dubiū primuz

ꝑ rñ

Ampli⁹ in q̄bus mediū extra ponit ⁊ in his. n. ipsius q: non ꝑꝑ quid demonstratio est. non. n. dicit cā vt quare non respirat paries q: non est aīal. si. n. hoc nō respirādi cā est oportet esse aīal cā respirādi. vt si negatio cā ē ipsi⁹ nō eē affirmatio est eē. sicut fine mēsura eē calida ⁊ frigida non sanādi causa est:

Mo^m p^m

1.9.4 capli 2. tractat

qz cũ mensura eē cã est sanãdi. siliʒ aũt ē si affirmatio ipus eē negatio est nõ eē. In his ãt sic demonstratis qd dictũ est nõ ꝓtigit. nõ .n. omne aial respirat. ſ llogismus aũt hmõi cãe est ĩ media figura. vt sit a. aial: in quo. b. respiret. in quo. c. paries. in. b. quidẽ igitur oĩ est a. omne. n. respirans aial est. in. c. autẽ nullo a. quare neqz. b. in c nullo ē. non igit respirat paries.

Tertia cõclo. potis ē demõstratio qz p cãz remotã. pbatur nã nõ respirare demõstrat p nõ eē aial. ⁊ hec ē cã remota. ergo. pz ꝓnia qz p cãz ppinqz fit demõstratio pp qd. pma ps antis sic arguit formãdo hãc demõstrationẽ necessariã ĩ scda figura. oē respirãs ē aial. nullus paries ē aial. ergo nullus pies respirat. ¶ Scda ps antis sic declarat. qz si nõ eē aial eēt cã immediata nõ respiratiõis tũc eē aial eēt cã immediata respiratiõis ⁊ sic oē aial respiraret qd ē falsuz qz pisces ⁊ alia aialia si hntia pulmonẽ nõ respirãt. pz ꝓnia. qz ficnt negatio ē cã negatiõis ita affirmatio affirmatiõis. vñ sicut nõ pportio caliditatis ⁊ frigiditatis ē cã nõ sanitatis ita ꝓportio caliditatis ⁊ frigiditatis ē cã sanitatis. põt aũt syllogism⁹ datus fieri p a b c. ponendo ꝙ a sit mediũ ⁊ b maior extremitas ⁊ c minor extremitas sic arguẽdo ĩ secũda figura oē b est a nullũ c est a ergo nullũ c est b. Notãdũ ꝙ sicut respirare hz duplicẽ cãm. ſ. ppinquã q̃ ē hre pulmonẽ. ⁊ remotã q̃ ē eē aial. ita nõ respirare hz cãz ppinqz q̃ ē non hre pulmonẽ: ⁊ cãz remotã q̃ ē nõ eē aial. iõ respirare demõstrat affirmatiue p habere pulmonẽ ⁊ nõ p eē aial. sed nõ respirare demõstrat p nõ eē aial q̃z p nõ habere pulmonẽ hz nõ ꝓsilĩ demõstratõe. qz p nõ eē aial demõstrat demõstratiõe qz p cãz remotã. ⁊ p nõ hre pulmonẽ demõstratiõe pp qd p cãz ppinqz. vt oē nõ hns pulmonẽ ē nõ respirãs. paries est nõ hns pulmonẽ. ergo paries ē ñ respirãs. Cõtra pdicta argu. ⁊ prio ꝙ nõ si negatio ē cã negatiõis affirmatio ē cã affirmatiõis. qz tũc a põne ꝓntis ad põnẽ antis eēt bonũ argm qd ē falsuz qz ē fallatia ꝓntis. ⁊ pz ꝓnia sic arguẽdo. si nullũ aial currit nullũ hõ currit. ergo si aliqd aial currit aliqs hõ currit. Cõsiliʒ arg. ꝙ nõ si affirmatio ē cã affirmatiõis negatio ē cã negatiõis. qz tũc a destructiõe antis ad destructionẽ ꝓntis eēt bonũ argm qd est falsum cũ itez sit fallacia ꝓntis. ⁊ pz ꝓnia sic arguendo. si aliqs hõ currit aliqd aial currit. ergo si nullus hõ currit nullũ aial currit. Scdo ar. ꝗ erẽm. qz p idẽ ista ꝓnia eēt bona. albũ p se disgregat v suz. ergo nõ albũ p se ꝓgregat visuz. ⁊ ēt ista. nigrũ. p se cõgregat visuz ergo nõ nigrũ p se disgregat visuz. Ad pmũ dr ꝓcedẽdo ꝙ a positiõe ꝓntis ad põnẽ antis ⁊ a destructiõe antis ad destructionẽ ꝓntis ē bonũ argm rõe materie. ſ. qñ arguit ĩ cõuertibilib⁹ vt si disciplinabile currit risibile currit ⁊ si nullũ disciplinabile currit nullũ risibile currit ⁊ ecõtra. cõstat ãt ꝙ arguere p cãm ĩmediatã ē arguere ĩterminis ꝓuertibilib⁹. iõ sic affirmatio ē cã affirmatiõis ita negatio ē cã negationis ⁊ c. Ad 2m rndet ꝙ nõ hñ arguit qz sicut ex cã positiua cõcludit effectũ positiuũ ita ex negatiua negatiũ⁹. iõ solũ seqt ex illis antibus ꝙ nõ albũ p se nõ disgregat. ⁊ nõ nigrũ p se nõ cõgregat. quoz qd libet cõcedit. dz. n. ſp argui ĩ codẽ gñe oppõnis vt sic albuz ⁊ nigrũ opponunt cõtrarie ita congregare ⁊ disgregare. iõ hñ segtur albũ p se disgregat. ergo nigrũ p se congregat. ⁊ sicut albũ ⁊ non albũ opponunt contradictorie ita disgregare ⁊ non disgregare. iõ bone sequitur albũ p se disgregat. ergo non albũ per se nõ disgregat.

Cõparantur aũt huiusmodi cãz dictis secũdũ excellentiã. Hoc aũt est plurimũ dista re mediũ dicere. Sicut. n. illud est anacarsadis qd ĩ scitis nõ sunt sibilatores neqz. n. vites. Scdm quidez igit eandem sciaz ⁊ scdm eorũ positionez he drie sunt ipsius qz ad eũ qui est ꝓpter quid sillogismũ.

Et si queratur ꝓpter quid per causaz remotã non demonstratur affirmatiue sicut negatiue. Respondet philosophus ꝙ ideo qz causa remota est communior quã effectus. ⁊ hoc potest ostendi p exẽplũ anacarsibus dicentis iõ scitas idest scotos nõ sibilare. qz nõ habẽt vites cã antẽ quare nõ sibilant est nõ habẽt vites. vnde põt sic argui. oẽs sibilantes habent vites sed scite nõ habẽt vites ergo nõ sibilãt. ꝙ autẽ habere vites sit cã remota sibilatiõis manifestũ ē. qz vites sũt causa vini ⁊ vinum est cã potationis ⁊ potatio est cã gaudii gaudiũ aũt ē causa alĩocationis ⁊ sibilationis. vnde ꝓcedẽdo per causas ꝓpinquas est dicendũ ꝙ scite nõ sibilãt qz nõ habent gaudiũ. ⁊ nõ habent gaudiũ qz nõ bibunt vinũ. ⁊ nõ bibunt. vinũ qz non habent vires. ergo a primo ad vltimuz scite nõ sibilant qz nõ habẽt vites. Notandum ꝙ illud exẽpluz ponit tantuz gratia doctrine. exempla enim ponimus nõ vt ita sint sed vt sentiant qui addiscunt qz ille cause assignate non sunt cause proprie ⁊ ĩmediate. si. n. non habere gaudium esset cã ĩmediate non sibilandi ergo habere gaudiũ esset causa ĩmediata sibilãdi. ⁊ per consequẽs oẽs hntes gaudiũ sibilarẽt. siliter si nõ biberevinũ esset cã ĩmediata non habendi gaudiũ ergo bibere vinũ esset causa ĩmediata gaudii. tenet consequentia p Aristo. qz sicut negatio est causa negatiõis ita affirmatio est causa affirmationis. sed illud cõsequens est falsum. qz multi bibũt vinũ qui nõ habẽt gaudiũ. Cõtra pdicta argu. probando ꝙ demõstrat affirmatiue per cãm remotam. nã iterpositio terre est causa ꝓpinqua eclypsis lune. ⁊ solẽ esse in capite vel ĩ cauda draconis est causa remota. cõstat autẽ ꝙ sicut sequit negatiue sol nõ est in capite vel in cauda draconis ergo luna nõ eclypsatur. ita sequitur affirmatiue. sol est in capite vel in cauda draconis ergo luna eclypsatur. ¶ Respondet ꝙ solẽ esse in capite vel in cauda draconis nõ est causa remota remotione pdicationis ꝗ qua loqtur Arist. hic. ita ꝙ talis causa cõmunior sit q̃z effectus. sicut aial q̃z respirare. sed est solum remota remotione ĩmediatõis. quia nõ est ĩmediata illi effectui. ⁊ per talem causam sic remotã cõtingit demonstrare taz affirmatiue q̃z negatiue ⁊ erit demõstratio ꝓpter quid ⁊ non quia. aliter astrologus demõstraret eclypsim de luna demonstratione simplr qz est. qd nõ est dicendũ. vnde solẽ esse ĩ capite vel in cauda draconis est quodãmodo cã mediata ⁊ quodãmodo immediata. est enim causa mediata qz mediat alia cã. ſ. interpositio terre. ⁊ ē cã immediata qz nõ mediat aliqua causa positiua. ideo eclypsis lune demõstrat p quãlibet illaz causaz ꝓpter qd a ꝓori nõ tñ potissime sz tãtuz p iterpositionẽ terre q̃ ē cã simplr ĩmediata. Iste modus loquẽdi ē phi. 2° phi. di. ꝙ abnitia naute est cã submersiõis nauis sic p̃sentia ē cã salutis. ⁊ quoniaz non submergitur nauis nisi p cãm positiuã mouentez eã. ideo submersio nauis ex duplici cã poterit demõstrari ꝓpter qd ⁊ a ꝓori. q̃rũ vna ē positiua ⁊ altera ꝓuatiua. ita solẽ esse in capite vel in cauda draconis ē cã positiua. ⁊ iterpositio terre est causa ꝓuatiua eclypsis lune. ¶ Ex qbus sequitur ꝙ magis demõstrat naturaliter eclypsim de luna q̃z astrologus. qz nãlis demõstrat per cãm simplr ĩmediatã. ſ. p iterpõnem terre. ⁊ astrologus p cãm ĩmediatã fm qd. lz. n. nulla sit cã mediata positiua: tñ aliq̃ est cã mediata ꝓuatiua.

Alio autem modo differt ꝓpter quid ab

1.9.4 Nota primus

Nota primus

ipso quia.q; est per aliam sciam vtrũq; speculari. Huiusmodi autẽ sunt quecũq; sic se habent ad iuicem q; alterũ sub altero est. vt speculatiua ad geometriam. machinatiua ad sterio metriaz. ⁊ armonica ad arithmeticã. ⁊ apparentia ad astrologiam.

¶ Ista est scda pars huius capli ĩ q̃ Aristo. determinat dñiam demstrationũ q: ⁊ propter qd in diuersis scĩtijs postq̃ inuestigauit dñiam earũdem demstrationũ ĩ eadez scia. ⁊ ponit tres regulas. Quaꝝ ꝑma est ista. qñcũq; aliqua scia subalternat alteri ꝓm se totã illa dicit q:. subalternãs vero ꝓpter qd. Scda regula. qñcũq; sunt due scie q̃ꝝ vna alteri subalternat ꝓm ptem ⁊ nõ ꝓm se totã subalternata dicit q: ⁊ subalternãs ꝓpter qd. ibi bz aũt se. Tertia regula si due scie nõ inuicez subalternantur tñ sunt circa eãdez ꝓpõnez respcũ illi⁹ vna dicit q: ⁊ altera ꝓp qd ibi multa eni. ¶ Prima regula est mãi festa. q: si aliqua scĩtia simpliciter alteri subalternatur vt ꝓspectiua geometrie ⁊ musica arithmetice. principia q̃ ꝑsuponũtur tanq̃ vera ĩ scĩtijs subalternatis sunt determinata ĩ scĩtijs subalternãtib⁹ ꝓp quid. ergo scia subalternata dicit q: ⁊ subalternãs ꝓp qd. ¶ Notãdum ꝓm pbz q; illa scia alteri subalternat ꝓm se totã cui⁹ adeq̃tũ subz alterius scie subo subalternat. ⁊ sic se bz perspectiua ad geometriã. musica ad aritbme. mechanica ad sterio metriã ⁊ naualis ad astrologiã. vñ subz geo. est linea vel magnitudo. ⁊ subz ꝓspectiue linea visualis. Itẽ subz arith. ẽ numerus. ⁊ musi. numer⁹ sonor⁹. Itẽ subz steriometrie ẽ corpus mẽsurabile vt ẽ ordinatũ ad op⁹. ⁊ subz mecha. ẽ edificiũ mẽsurabile. Itẽ subz astronomie ẽ corp⁹ celeste. naualis aũt signũ apparẽs corpis celestis ⁊ q; ista sint subiecta taliũ sciarũ pz ex passiõib⁹ ꝓsideratis ĩ illis. vñ geo. cõsiderat mensurã q̃ntitatis ꝓtinue ĩ ordine ad diuisionẽ. ⁊ arithmetica q̃ntitatis discreť. ꝓspectiua aũt mensurã q̃ntitatis ꝓtinue in ordine ad visionẽ musica q̃ntitatis discrete ĩ ordine ad sonũ. Itez steriometria ꝓsiderat mẽsurã corpoꝝ vt sunt ĩ ope. ⁊ mechanica edificioꝝ. astronomia aũt ꝓsiderat motũ corporũ celestiũ ⁊ planetaꝝ. naualis cõsiderat eũdẽ motũ per respectũ ad signa apparẽtia celi vl aeris. vt q; luna facit circulũ aut q; celũ rubet. ¶ Dubitat de steriometria vtꝝ subalternat geo. ⁊ arguit q; sic eo q; nõ cõsiderat de mẽsuris corpoꝝ de qb⁹. ĩ. elemẽtoꝝ euclides ꝓsiderat. ¶ Ad hoc sunt diuerse opiniones quaꝝ ꝑma ponit q; steriometria ẽ pars geo. vz. duodecima pars elementoꝝ euclidis. sed põt ĩpugnari dicendo q; tota geome. ẽ speculatiua ⁊ steriometria ẽ practica. ¶ Scda opinio dicit q; ẽ media ĩter geo. ⁊ mecha. eo q; geo. est abstracta simpliciter. ⁊ mecha. simplr mãlis. steriometria ãt tenet mediũ eo q; nõ est simplr mãlis nec simplr abstracta ⁊ ideo nõ subalternat simplr geo. nec est aliqua ꝓs eius. ¶ Tertia opinio ait q; ex steriometria mecha. ⁊ machinatiua fit vna scia practica sub alternata geo. ꝓm se ⁊ q̃libet eius partẽ. cũ quo tñ stat q; itez vna ꝓs alteri subalternet. vz. machinatiua mecha. ⁊ ambe sil subalternentur steriometrie. sicut scia paruoꝝ nãlium subalternatur scientie vegetabilium ⁊ ambe simul scientie de anima. ¶ Ex ꝑdictis seqtur ꝑmo q; alr subalternat pars toti vel alteri parti. ⁊ alr tota scĩtia toti scie. nã scia partialis sic subalternat scie totali vel alteri parti cõiori q; tẽdit in eũdẽ finẽ vltimatũ. sic autẽ nõ subalternat totalis scia alteri scie totali. q: intendũt diuersos fines. vñ geo. itẽdit mensurare q̃ntitates cõtinuas. ⁊ ꝓspectiua distãtias iter visum ⁊ visibile. sz sicut pbs nãlis vlis intendit scire trãsmutatationẽ corpoꝝ nãliuz. sic pbs spãlis. ¶ Scdo seqtur q; sic pbs nãlis descendit in medicinam theoricã. ⁊ medicina theorica ĩ medicinã practicã. ⁊ practica postmodũ ĩ cirurgiã. ita geometria decẽdit in steriometriã. ⁊ steriometria ĩ mechanicã. ⁊ mechanica ĩ machinatiuã. illas. n. cãs q̃s ꝓsiderat geo. alr ꝓsiderat steriometria applicãdo ad mensuras corporũ ꝓsiderando de qbuslibet corporib⁹ sensibilib⁹ quõ se habẽt ad iuicẽ ⁊ in qua ꝓportione. ita q; steriometria est q̃si q̃dã practica geo. sicut ergo steriome. q; ẽ artifex sensibilis accipit a geo. qui ẽ artifex abstractus ⁊ eleuat⁹: ita mechanicus q; ẽ artifex erigẽdi edificia accipit a steriome. q̃ est magis vlis ⁊ minus sensibilis. ⁊ ꝓnter machinatiuus q̃ est artifex faciendi machinas accipit a mechanico cũ sit magis specialis atq; materialior.

Fere autẽ vniuoce sunt haꝝ scĩtiarum quedam vt astrologia mathẽatica que est ⁊ naualis ⁊ armonica: mathematica que est secundum auditum: hoc autem ipsum quia sensibilium ẽ scire.

¶ Iuxta ꝑdicta pbs dat duo documenta. Quoꝝ ꝑmũ ẽ istud: aliq̃ scie subalternãtes ⁊ subalternate sunt vniuoce. qd̃ sic declarat. vniuoca sũt illa quoꝝ nomẽ ẽ cõe ⁊ rõ sube est eadẽ. vt habet ĩ añpredicamentis. sz astrologia. mathe. ⁊ naualis hñt idẽ nomẽ ⁊ eandem rõnez ergo ambe sunt vniuoce. pz ꝓña cũ maiori q: q̃libet earũ dr astrologia. minor est aũt euideus q: quelibet earũ est de motib⁹ planetaꝝ lz nõ eodẽ mõ. naz astrologia mathe. est de illis simplr ⁊ ꝓm causas suas. sed naualis est ꝑ habitudinez ad signa apparentia celi vel aeris. silr musica mathe. ⁊ musi. ꝓm auditũ ꝓueniũt ĩ nomine. q: q̃libet earũ dicit musica. ⁊ ĩ rõne. q: quelibet eaꝝ est d̃ sono ⁊ melodia lz nõ eodem mõ q: musi. mathe. est de ꝓsonantia subtilr ⁊ per causas. musica autez ꝓm auditũ que est ars pulsatiua vel cãtatia est de ꝓsonãtia mõ grosso ꝓm signa sensibilia. s. ꝓm tantã vel tantaz eleuationez vocũ aut ꝓm talẽ vel talem applicationem manus ad istrumentũ. ¶ Notãdũ primo ꝓm Egi. q; astrono. mathe. dicit ĩ duas ꝑtes. Quaꝝ ꝑma est theorica ꝓsiderans de motib⁹ planetaꝝ iuxta ꝓpinquitatem ⁊ distãtiã ꝓut sunt ĩ tali vel ĩ tali domo. ¶ Secũda est practica ꝓsiderãs idez ĩ ordine ad effectus ꝓducendos ĩ his iferioribus. s. serenitatez tẽpestatẽ ⁊ hmõi. ⁊ hec dicit iudiciales. Manualis aũt cõsiderat illos motus ĩ ordine tantũ ad serenitatem ⁊ tẽpestatem per signa apparẽtia vt ꝑ circulũ lune aut rubedinem maris. ¶ Sz mihi videt aliter dicendũ q; sicut scia ꝓsiderãs hominẽ vt est ꝓductiuus alicuius effectus est speculatiua. sic scĩtia cõsiderãs eum vt cõponit ex materia ⁊ forma. ita Astro. cõsiderãs motus planetaꝝ vt per illos fiũt tempestates ⁊ serenitates in his iferiorib⁹ ex determinatis causis est ita speculatiua sicut illa que ꝓsiderat illos motus ꝓm ꝑpinquitatem ⁊ distantiam ĩ suis domibus. naualis aũt est bene practica q: ꝑcipit fugaz ⁊ ꝓsecutionem ꝓm apparentiã taliũ vel taliũ signoꝝ. similiter ista astrono. est practica q̃ ꝑcipit serenitatem ⁊ de ambulationez tali tempore ⁊ non tali ꝓpter tales effectus futuros ex tali vel tali coniũctione planetarũ. ¶ Secundo notãdũ ꝓz Egi. q; astrologus potest vere iudicare de futuris cõtingentib⁹ ꝑ motũ planetarũ. vnde iudiciũ astrologi ꝓz ptholomeum ĩ centiloquio debet habere duas conditiones. Prima q; sit mediuz iter possibile ⁊ necessariũ: minus scilicet q̃ necessarium ⁊ magis q̃ possibile. nõ enim est necessarium q; semper sit verum. quia ⁊ si planete consimiliter se habent sicut ante nõ tamen cõsequit simil effectus quia forte materia non est oino cõsimiliter disposita. ¶ Secunda conditio q; sit vniuersale ⁊ non particulare. potest enim vere iudicare q; hoc anno erit multũ vinũ ⁊ ꝓñr q; multi inebriabunt tamen ex hoc nõ dz iudicari q; vinea sortis habebit multũ vinũ aut q; ipse inebriabitur. ¶ Sed ꝑma conditio apparet difficil q: ꝓm pbm primo metbau. necesse est hunc munduz inferio

Nota primus

Nota secundus

rē lationibus superioribus continuari. vt omnis virtus eius ide guber net. ergo si plācte ꝓsilr se hāt materia ē ꝓsilr disposita. ¶ Respondet negādo consequentiā qr respectu planetarū ꝓsilr se hntium eadem terra nūero magis ⁊ min⁹ fructificat. vbi.n. dispositio materie dependet solum a corporibus celestibus illa consequentia ē bona. sed vbi dependet etiā ab itellectu arte vel voluntate tanqꝫ a causa fine q̄ nō: ⁊ tanqꝫ ab agente applicante passiuū actiuo illud nō sequitur. ¶ Dubitatur circa documentum pbi vtrū oēs due scie quarū vna ē sub alternans ⁊ alia subalternata sint vniuoce sicut alique dicunt vniuoce. ¶ Istud dubiū soluitur fm lynco. dicendo q̄ non. vñ si aliqua scia subalternatur alteri ⁊ ambe coincidūt i eandē ꝓsideratione ille nominātur eodē nomine vt astro. mā: ⁊ inaualis. si autē nō coincidūt ñ sūt vniuoce vt geome. ⁊ pspectiua. est enī perspectiua de linea sub rōne visionis nō autē geome. ⁊ ita dicat de musica respectu arithmetice.

Du^m primus

Sed ipsum pp qd mathematicorum. Hi enī causarum demonstrationes habent.

¶ Secundū documentū pbi est q̄ triplicter differunt scie sub alternantes ⁊ subalternate. Primo quidē i mō scīēdi qr subalternans facit scire ppter qd ⁊ subalternata qr. qd̄ pōt dupliciter intelligi. vno ° q̄ respectu eiusdē subalternās dicit ppter qd respectu cui⁹ subalternata dicit qr. ⁊ hoc est generaliter verum ppter principia vnius que sunt cōclusiones alterius. alio modo q̄ subalternans demonstrat p medium ppter quid ⁊ subalternata solum p medium qr. ⁊ hoc nō ē vniuersaliter verum. quia licet naualis aut musica fm auditū sic pcedat non tñ pfectiua ⁊ musica mathema. quia quelibet earū pcedit demonstratiue pp quid a priori. ⁊c.

Et multotiens nesciunt ipsum quia. sicut vle cōsiderantes multotiēs q̄dam singulariū nesciunt pp id qd̄ non intēdunt.

¶ Secōdo differūt scia subalternans ⁊ subaltenata i mō rei scite. quia aliquando subalternās habet propter qd alicuius effectus a quo tñ nō cognoscit sz a scia subalternata. vbi gratia geometer vt sic habet ppter qd illius effectus. vniuersa circularia tardius sanant. s. ppter nō habere angulum ⁊ non scit illam ppositionem sed bñ cirurgicus. scit enī geometer q̄ circulus nō hz angulum. ⁊ hoc ē scire cāz q̄re vulnus circulare tardius sanat. nā vbi est angulus ptes ppinquiores sunt ppter q̄rum ppinquitatē citius sanatur vuln⁹ qr citi⁹ cōiūgunt ptes inicē. circulare autē tādi⁹ pp maiorē distantiā ptiū.

Sunt autem hec quecūqꝫ alterum quid sit secundum substantiam ⁊ vtuntur spēbus. Mathematice enim circa species sunt. Nō enim d̄ subiecto aliquo: si enim d̄ subiecto aliquo geometria sunt: sed non secundum qd̄ de subiecto sunt.

¶ Tertio differūt scia subalternās ⁊ subalternata i mō cōsiderādi. nā geome. cōsiderat lineā absqꝫ mā ⁊ absqꝫ aliqua passione sensibili. sz nō possit ēē linea sine illa. non autez pspectiua sed necessario in ordine ad visionem ⁊c.

No^m primus

¶ Notādū fm Egi. q̄ mathe. sz abstrahat a mā q̄li: tñ nō abstrahit a mā simplr qr non abstrahit a mā q̄tta. pus. n. est i mā q̄ttas q̄ q̄lltas. ⁊ omne pus stat intelligi sine suo posteriori. iō stat itelligere q̄ttatem esse i aliquo nō itelligendo q̄ttatē ēē in mā q̄li. Ego autez dico q̄ sz mathe. non abstrahat a mā itelligibili q̄ est q̄ttas q̄tinua vel discreta. abstrhat tñ tā a mā intelligibili que est p̄ma mā cōsiderata absqꝫ forma q̄ꝫ a mā sensibili q̄ est eadem mā cōsiderata. cum forma sensibili: qr sz q̄ttas sit accñs qd̄ prio est subo fz eōmē. iz. metha. ⁊ p̄sr

p̄supponit subam ordine nature: qr tñ nō includit subaz i suo conceptu qd statuo pōt mathe. abstrahere quātitatem ab oī suba. ideo dicit Ari. q̄ sz geo. necessario sit in subo tamen intelligitur sine subo quia non circuncernit subz ac si esset sine subo.

Habet aūt se scia de yride ad p spēm naz sicut hec ad geometriam. alia ad ipsam vt id quod ē d̄ yride ipsū qdez qr physici ē scire. sz propter qd speculatiui aut simpliciter aut scōm doctrinam.

¶ Secōa regula est ista. quādocūqꝫ sunt due scie quoꝝ vna alteri subalternat fm ptē ⁊ nō fm totū subalternata dicit qr subalternās dicit pp q̄d. pz de pbsa nālī q̄ dicit qr quo ad illam ptē q̄ est de iride ⁊ perspectiua ppt qd. sic pspectiua dicit qr est de aliquo de quo geome. dicit pp qd. Et si dicat qd̄ est subm ulius partis pbie. dicatur q̄ ē linea visualis reflexa in nube. ¶ Ex ista regula sequitur q̄ pbia nālis quātū ad illā partē que ē de iride nō solū subalternatur pspectiue: sed etiā geome. qr linea visualis reflexa i nube subalternat lincē visuali. ⁊ linea visualis subalternat lineē. ⁊ p ꝓns illa pars que est de iride subalternat geo. iuxta doctrinam aris. superius traditā. vñ aliq̄ cōpetunt lineē fm q̄ huiusmodi. ⁊ fm hoc pspectiu⁹ accipit a geo. ⁊ nō dicit nisi. qr. geome. āt ppter q̄d. aliqua aūt cōpetūt lineē fm q̄ visualis. ⁊ isto mō perspectiuus nō accipit a geo. sed dicit ppter quid. cū ergo pars pbie que est de iride aliqua presupponat que cōpetūt lineē inquātū huiusmodi. ⁊ aliqua cōpetūt lineē iquātū visualis. ergo vtraqꝫ illaꝝ subalternat sic q̄ nālis qr ⁊ pspectius pp q̄d aut simplr aut fm doctrinā receptam a geome.

Multe. n. ⁊ non sibiinuicem sciarū habēt se sic vt ad geometriam medicina: quod enīz vulnera circularia tardius sanant medici est scire qr pp quid aūt geometre.

¶ Tertia regula. si sint due scie quaꝝ vna altert nō subalternatur fm se totā nec fm ptē. sic tamen q̄ sint circa eādē ppōnē necessario respectu illius vna dicit qr ⁊ altera pp q̄d. patet. nā medicina nō subalternat geo. fm totū nec fm ptē sed versat circa istā ppōnez. vt vulnera circularia tardius sanant. de q̄ geometra dicit ppt quid ⁊ medicus qr. nā medicus nō demōstrat illam sz geo. nō simplr sed vt descendit i medicinā seu cirrurgiam: isto mō. omne vulnus hñs latera magis distantia tardi⁹ sanat: sed vulnus circulare hz latera magis distātia q̄ꝫ aliud vulnus qr nō hz angulū. ergo tādius sanat q̄ꝫ aliud vulnus. vnde latera triāguli vel quadrati sunt ppinquiora rōne anguli q̄ꝫ latera circuli. ¶ Sz dubitat qr ista ppō vulnera circularia tādius sanantur est pars medicine. s. cirrurgie. ergo sicut pbia nālis subalternat perspectiue aut geo. rōe partis. ita etiā medicina subalternat geo. rōe ptis. ¶ Dicēdū q̄ sicut pūcta non sunt partes linearum: sed pncipia tantum. ita principia sciaꝝ non sunt ppie partes illarum. nā scientia est hīt^a per demostrationem acquisitus. pn^a aūt pcedunt d̄mōstrationē ⁊ sunt cause illi⁹ ac scie que acq̄rit p illā. iō pn^a non sunt ppie partes sciaꝝ. Propterea geo. nec fz totum nec fm ptem subalternatur pbie naturali quātum cūqꝫ aliqua eius principia pbent in scia naturali. s. a pūcto ad punctū contingit lineam rectam ducere. quodlibet continuum est diuisibile i infinitum. respcū taliū p pōnū nālis dicit ppter quid ⁊ geo. quia. in medicina illa ppō est pn^m vulnera circularia tardius sanantur qr illam non pbat medicus sed geo. ideo non est pars medicine. propter quā cām medicina nec fm se totam nec fm partem subalternatur geo. pōt tamen subalternari

Fm quid q: Fm algd sui.s.Fm aliqd pn^m eius.quo etiã
Nota^m solet dici geome.subalternari pbie uãli rõe noiatoꝫ pn
cipioꝫ. ¶ Intelligendus tñ q Fm cõem modũ loquen
di nõ solũ habitus acquisitus p dõmonstrationẽ vocatur
scientia sed etiã demostratio ipsa ⁊ ꝓter cõclones ⁊ p
misse ac principia demostrabilia dicuntur ptes sciarum
ideo solet cõcedi geome.subalternari pbie nãli ⁊ medi
cinã geometrie Fm ptes.sed istũ modũ loquẽdi non hz
pbs in lra. ¶ Circa pdicta d demõstratõe q: ⁊ ppter
qd q̃ritur vtrũ demõstratio q: ⁊ demõstratio ppt qd
essentialr ⁊ specifice differãt. Et arguitur q̃ non.naz d
monstratio ppter q̃d erit demonstratio q: ⁊ econtra.
ergo nõ differũt specie.patet ꝓña q: dñia specie non pos
sunt de se inuicẽ verificari ⁊ antecedens est manifestum
q:ex termis demõstratõis ppter quid i scripto vl i mẽ
te põt fieri demonstratio q:.concludendo causam p ef
fectum sicut iã eõcludit effectus p causam. ¶ Secundo
sic. sit a ista demonstra.io.oẽ aial rõale est disciplinabi
le ois homo ẽ aial rõnale ergo ois hõ ẽ disciplinabilis.
⁊ sit b.ista demõstratio oẽ disciplinabile ẽ aial rationale
ois hõ ẽ disciplinabilis ergo oẽs hõ ẽ aial rõnale.⁊ ar
guit sic quilibet pars a.est eiusdẽ specie cum aliqua p
te b.⁊ econtra:ergo a ⁊ b .sunt eiusdẽ spẽi. pbat ꝓña q:
sic optime ꝓbatur sortẽ ⁊ platonẽ et eiusde spẽi. ¶ Ter
tio omne qd differt ab alio specie:per aliquid differt ab
illo.sed a per nihil differt specie ab ipso b.q: omnis ter
minus a est eiusdẽ spẽi cũ aliquo termino b:⁊ econtra.
ergo. ¶ Quarto demõstrãtõi ppter qd ⁊ demonstratio
ni q: cõpetit eadem diffõ.ergo pz ꝓña.⁊ añs ꝓbat q:
tã demonstratio q:q̃z demonstratio ppter q̃d:est syllo
gismus faciẽs scire. ¶ In oppositũ arguit sic.actus ⁊
habitus distinguunt p obiecta vt colligit 2° de aia.sed
obiecta demõstrationũ q: ⁊ ppter quid sunt diuersaꝫ
spẽꝫ sicut etiã dñt spẽ effect^9 ⁊ cã a quibus depẽdent
ille demonstrationes ergo. ¶ Deinde diuersitas demõ
strationũ bẽt attendi penes diuersitatẽ mediorꝫ. sed me
dia illarũ demõstrationũ sunt diuersarũ spẽrum sicut etiã
effect^9 ⁊ cã a quib^9 sumuntur illa media.ergo demõstratio
q: ⁊ propter quid sunt diuersaꝫ spẽruz . ¶ Ad primuz
negatur ꝓña sicut nec sequitur albũ erit nigrũ ⁊ econuer
so.ergo albũ ⁊ nigrũ nõ differunt spẽ. verũ erit falsũ.⁊
econtra.ergo verũ ⁊ falsum nõ differunt spẽ.⁊ cũ dicit
diuersa i spẽ non possunt de se inuicẽ verificari. verum
est in abstracto.sed nõ in cõcreto. Itẽ negatur q̃ demõ
stratio q: erit demõstratio ppter quid ⁊ ecõtra. Et ad ar
gumentũ negatur ꝓña q: ad demõstrationẽ concurrũt ter
mini mãliter ⁊ ordo vel compositio formalr.vnũquod
Nota^m q̃ autem denominatur a forma sua.ideo quia ordo de
p^m mõstrationis quia.nunq̃ erit ordo demõstratõis ppter
qd nec ecõtra.iõ hec demonstratio nunquã erit illa nec
econtra. ¶ Ad 2^m negat q̃ quelz pars a sit eiusdez spẽi
cũ aliqua parte b.⁊ econtra.q: pmisse a.⁊ b.sunt ptes
a.⁊ b.⁊ tamẽ non sunt eiusdem spẽi. Et si queritur de
istis oẽ animal rõale ẽ disciplinabile.⁊ omne disciplina
bile est animal rõnale.vtrum sint eiusdẽ spẽi vel diuer
sarum.dico q̃ sunt diuersarum spẽꝫ.quia vt supra pa
tuit pdicatum habet rõnẽ forme.constat autem illa pre
dicata esse diuersarum rõnum. ¶ Et si ar.vt supra que
libet pars vnius est eiusdem spẽi cum aliqua parte al
terius ⁊ econtra.ergo sunt eiusdem spẽi.negat ꝓña q:
distinctio actuũ ⁊ habituum habet attẽdi penes distin
ctionẽ obiectorum ⁊ non partium.deinde negat añs q:
licet quelibet pars materialis sit eiusdem spẽi cuz alia p
te materiali alterius.nõ tamen quelibet pars formalis
vnius est eiusdem spẽi cũ aliqua parte formali alterius.
quia illi ordines qui sunt partes formales illarum pro
põnum non sunt eiusdem rõis.vnde albũ ⁊ nigrũ dif
ferunt spẽ:⁊ tamen stat q̃ quelibet pars materialis vni
us sit eiusdem specie cum aliqua parte materiali alte-
rius.non tamẽ albedo ⁊ nigredo sunt eiusdẽ specie
que sunt partes formales albi ⁊ nigri. ¶ Ad 3^m conce-
do q̃ a differt spẽ ab ipso b.per aliquid.⁊ tunc ad ar
gu^m negatur consequentia:quia termini.⁊ b.se habent
tanquaz materialia.dato enim q̃ a.esset vnus cultellus
argenteus ⁊ b.vna fiala argentea adhuc a.⁊ b.differũt
spẽ licet partes materiales.a ⁊ b.sunt eiusdez speciei q:
figure sunt diuersarum specierum que sunt partes for
males a.⁊ b.⁊ si allegatur Aristo.primo phi.di. q̃ ex
non substantijs non fit sustantia ⁊ q̃ nullum accidens
est pars substantie. illud concedit.tamen ex non sub
stantijs fit accidens tam in concreto q̃z in abstracto.⁊
consequẽter dicitur q̃ a.cultellus ⁊ b.fiala sunt nõ sub
stantie sed accidentia in concreto. ¶ Ad quartũ negatur
consequentia:quia homo ⁊ asinus differunt specie.non
obstante q̃ diffõ animalis competat cuilibet illorum.q:
illa ẽ diffõ animalis in communi ⁊ ideo alicuius illoruz.
ista demonstratio quia ⁊ propter quid differunt specie li
cet eadem illis competat diffõ:quia illa non est diffinitio
alicuius illorum sed demonstrationis i cõmuni.ideo syl
logismus faciens scire per causam immediatam ẽ diffi
nitio dõmonstrationis in communi.ideo syllogismus fa
ciens scire per causam immediatam est diffinitio demõ
strationis propter quid ⁊ syllogismus faciens scire nõ
per cãm imediatam ẽ diffinitio demonstratõis quia.

Figurarum autem magis scire faci-
ens maxime prima est mathematicẽ.⁊ enim sciarum per hanc fuerunt p^m 9°3. tractat^9
demonstrationes vt arithmetica ⁊
geometria ⁊ perspectiua.

¶ Iste est tertius tractatus primi posteriorum in quo
aris. determinat de syllogismo dõmonstratiuo qualis ⁊
quãtus debet esse postq̃z determinauit qd est ⁊ ex qb^9
ẽ demõstratio tã formalr q̃z vtualr. Et diuidit i q̃tuor ca
pitula quoꝫ primũ agit d syllogismo aggenerãte sciaz.
Secdz d syllogismo aggenerãte ignorãtiã ibi . ignorãtia
autez.3^m de qditate ⁊ ꝓcessu syllogismi demõstratiui ibi.
ẽ ois aũt.quartũ de q̃litate ⁊ q̃z titate eiusdẽ ibi.cũ autez
fit demõstratio. ¶ Quãtũ ad primũ aris.põit istã ꝓclonẽ.
pria figura magis facit scire q̃z aliqua aliarũ figuraruz.
ꝓbatur quadruplr. Et p° sic.illa figura magis facit scir i
q̃ syllogizãt scie certissime ⁊ maxie facientes scire.sed in
pria figura syllogizãt huiusmõi scie ergo ⁊ c. pz ꝓña cũ
maiori: ⁊ minor ꝓbatur iductiue.eo q̃ arithme.geome.
⁊ pspectiua que dicũtur scie certissime ⁊ maxie faciẽtes
scire syllogizant in pria figura. ¶ Notãdũ Fm Egi. q̃
metha.est scia certissima Fm,nãm.s; quo ad nos certi-
sime sũt scie mathe.q: ꝓcedũt a notioribus nobis ⁊ na
ture.phisice aũt nõ sũt ita certe q: ꝓcedunt a notiorib^9
nobis ad notiora nature.sũt tamen certiores metha. q:
phisice ꝓcedunt ab effectu ad cãm magis ꝓpinquã q̃z
metha.⁊ iõ quo ad nos mathe.sũt i prio gradu certitu
dinis.⁊ phisice i secdo ⁊ metha.in 3° ⁊ hoc intendit com
mẽtator i 2°.metha.di.q̃ scie mathe.sunt in prio gradu
certitudinis ⁊ nãles sequũt eas. ¶ Sed põt sic argui.
sensibilia ꝓpria magis sũt nobis nota q̃z sensibilia cõia
q: sensibilia ꝓpria cognoscunt a nobis p se prio sensibi
lia aũt cõia p se ⁊ nõ primo vt determinat 2°.de aia. ac
ẽt q: sensus non decipit circa sensibile ꝓprium.bene au
tẽ decipit circa sensibile cõe p aris.ibidẽ.sed phia nãlis
cõsiderat de sensibili ꝓpro.s. de colore: sapore ⁊ odore
sono ⁊ qualitate tãgibili.mathe.autẽ considerat sensibi
lia cõia.s.magnitudinẽ numerũ ⁊ figurã.ergo scie nã
les sunt certiores quo ad nos q̃z mathe. ¶ Ideo est aliter
dicendũ vt sepius dixi q̃ scie nãles quo ad nos ⁊ quo
ad naturam ex parte obiecti ⁊ medij demõstratiui sũt
notiores ⁊ certiores mathe.sed quo ad modum proce
dendi mathe.sunt certissime ⁊ notissime quia procedũt
simul ⁊ semel a notiorib^9 nobis ⁊ nature.⁊ hec est ita

tio aris. hic ⁊ cõmẽ. secũdo metha. ¶ Dubitatur que il larum trium nominatarũ sit certior. Respondet Egi. ꝙ scia superaddens alteri ẽ minus certa vt testat aris. i prohemio metha. ⁊ ideo perspectiua est minus certa q̃z alie due: q: supperaddit ⁊ est minus abstracta. ⁊ quoniam punctus dicit positionẽ in continuo ĩõ videt superaddere vnitati ⁊ cõsequenter ẽ minoris simplicitatis. ergo arithme. est certior geome. ¶ Contra istud vltimuz arguitur ꝙ tã quo ad nos q̃z quo ad naturã magnitudo precedit numero eo ꝙ numerus causat ex diuisiõe continui paristor. 3° phi: sz magnitudo ẽ subiectũ geome. ⁊ numerus arithme. ergo geome. est notior ⁊ cõsequenter certior arithme. dicit enim cõmentator secundo de aia ꝙ numerus est priuatio magnitudinis: eo ꝙ numerus cognoscitur per magnitudinẽ si enim cognoscitur numerus cognoscitur magnitudo ⁊ non econtra. nec est verum ꝙ punct? vt sic dicat positionem in continuo. quia sicut vnitas est principiuz numeri ita punctus est principium magnitudinis: ideo sicut vnitas non superaddit puncto ita nec punctus vnitati. tamen punctus vt copulat partes magnitudinis inuicem dicit positionem in continuo. ¶ Est ergo aliter dicendum ꝙ geome. ⁊ arithme. possunt inuicem cõparari fm subiecta ꝓpinq̃ ⁊ remota. si fm subiecta propinqua: sic notior ⁊ certior est geome. q̃z arithme. sicut etiam certior ẽ ⁊ notior magnitudo q̃z numerus. si aũt cõparantur fm substãtia remota. sic notior ⁊ certior est arithme. q̃z geome. q: notior ⁊ certior est quo ad nos vnitas q̃z punctus. sed quoniam scienti: magis denominantur a subiecto propinquo q̃z remoto. ideo absolute loquendo notior ⁊ certior ẽ tã quo ad nos q̃z quo ad naturam geome. q̃z arithme. ⁊ huiusmodi figuum est quia euclides prius determinat geome. q̃z arithme in libro elencorum suorum iuxta doctrinam Aristo. in prohemio phi. di. ꝙ semper a notioribus inchoanda est doctrina.

Et fere dicere ẽ quecũque ꝓpter quid faciunt speculationem. aut enim omnino aut sicut frequentius ⁊ in pluribus per hanc figuram que est ꝓpter quid fit syllogismus quare ⁊ per hanc erit maxime faciens scire propter quid speculari.

¶ Secõ arguit ad eandẽ cõclusionẽ sic. illa figura magis facit scire ĩ qua semp vel frequẽter syllogizatur per mediũ ꝓpter quid. sed pria figura ẽ huiusmõi. ergo illa magis facit scire. maior pz q: demõstratio ꝓpter quid maxime facit scire. ⁊ minor ẽ nota eo ꝙ semp vl frequẽter cũ fit demõstratio ꝑ medium ꝓpter qd. cõcluditur vlis affirmatiua que nõ põt cõcludi ĩ tertia figura nec ĩ secunda. ¶ Et notãter dicitur semp vel frequenter. q̃a posset demõstrari cõclusio pticularis vel indefinita affirmatiua ĩ tertia figura. ⁊ hoc ꝑ medium ꝓpter quid vt oẽ animal rõnale ẽ disciplinabile. omne aial rõnale ẽ homo. ergo hõ est disciplinabilis. ¶ Et dicitur ẽt mediuz ꝓpter qd: q: ꝑ medium q: cõiter syllogizatur ĩ secũda figura: vt quãdo fit demõstratio ꝑ causam remotã. aut per effectũ ñ conuertibilẽ maioris cõmunitatis q̃z sit cã ĩ secunda. ergo ⁊ in tertia figura raro demõstratur ꝑ medium ꝓpter quid: ex quo secũda figura nõ cõcludit affirmatiue: nec tertia vl'r. ¶ Notandũ ꝙ prima figura concludit vl'em affirmatiuam ⁊ vl'em negatiuam: pticularẽ affirmatiuã ⁊ pticularem negatiuã vt est manifestuz discurrẽdo ꝑ quattuor primos modos prie figure. Secunda autẽ figura nõ cõcludit nisi vl'em aut pticularez negatiuam. Tertia vero figura nõ cõcludit aliquã vl'ez affirmatiuã vel negatiuã. sed tñ pticularez affirmatiuã vel negatiuam. ergo secũda figura ⁊ tertia cõtinẽtur ĩ prima figura. sed demõstratio ꝓpter qd debet fieri in ea figura que cõtinet oẽs alias figuras sicut demõstratio ꝓpter qd cõtinet oẽs alias demõstrationes ⁊ in caz resoluuntur oẽs alie demõstrationes: ergo demõstratio propter quid maxime fit in prima figura.

Postea ipsius quod quid est scientiam ꝑ hanc solam figuram venari possibile est. in media enim figura non cathegoricus sillogismus sed ipsius quod quid est scientia est affirmationis. in vltima fit qdẽ sed non vniuersaliter: sed quicquid vniuersalium ẽ nõ enim quodãmodo est animal bipes hõ.

¶ Tertio arguitur ad cãdẽ cõclusionẽ sic. illa figura magis facit scire que demõstrat vl'r diffinitionẽ de suo diffinito: sed pria figura ẽ huiusmodi ergo. maior pz q: illõ est scire potissimũ cũ diffinitio scitur de suo diffinito. minor vero ẽ clara cũ secũda figura nõ demõstret affirmatiue nec z tertia vl'r. ¶ Notandũ ꝙ nõ solũ demõstrat vl'r passio de subiecto suo sed ẽt diffinitio d̃ suo diffinito. s. mãlis per formalem sic arguendo. oẽ aial rõnale est corpus cõpositũ ex corpore ⁊ aia intellectiua. sed hõ est animal rõnale. ergo hõ est corpus cõpositum ex corpore ⁊ aia intellectiua. ⁊ differt ista rõ a prior: quia illa erit vlis hec aũt pticularis. Et ex isto pz ꝙ primus modus dicendi ꝑ se ingredit formaliter demonstrationẽ. q: dicit Arist. in lra ꝙ ipsum qõ qd est venatur ꝑ primã figuram. ⁊ hoc põt cẽ duplr aut concludendo diffõem per diffõnez aut cõcludendo diffõnem per passionẽ. si concluditur diffõ mãlis per formalem aut passio per diffõnem subi est demonstratio ꝓpter quid. si autem concluditur diffõ formalis ꝑ mãlẽ aut aliqua illarũ ꝑ passionez posteriorẽ est demonstratio q: est ꝓcedẽs a posteriori. Mom ꝑm

Amplius hec quidem illis nihil indiget. Ille autem per hanc densantur ⁊ augmentãtur quousqz vtiqz ad immediata veniant. Manifestũ igit qõ maxie ꝓprium scientie prima figura.

¶ Quarta arguit ad eandẽ cõclusionẽ sic. illa figura magis facit scire qua alie indigent ⁊ non econuerso. sed prima figura est huiusmodi ergo. maior patet. minor ẽ nota. quia omnes modi secunde ⁊ tertie figure reducũtur ad modos pme figure. reducit enim secunda per condẽsationem. ⁊ tertia per augmẽtationem. ¶ Notandum primo ꝙ operatio facta versus materiam dicitur diminutio ⁊ cõdẽsatio. operatio autem facta versus formaz dicitur rarefactio ⁊ augmentatio. dicit enim cõmentator tertio phisicoꝝ ꝙ ideo magnitudo est diuisibilis in infinitum ⁊ non augmentabilis in infinitũ q: diminutio vadit versus materiam ⁊ augmẽtatio versus formam. cuz ergo subiectum ꝓpositõis dicatur materia. ⁊ reductio secunde figure in primam fit per reductionem predicati in subiectum. ergo secunda figura reducitur ad primam per condempsationem cum autez ꝑdicatũ propõnis sit forma: ⁊ in reductiõe tertie figure ad primam mutetur subiectum in predicatum. ideo tertia figura reducitur ad primam ꝑ augmẽtationez sive rarefactionẽ. ¶ Sed dubitatur quia sicut in secunda figura ꝑdicatuz fit subiectum ita subiectum fit predicatum. ⁊ sicut in tertia figura subiectum fit predicatum. ita predicatum fit subiectum. ergo non est ratio propter quam secunda figura reducatur ad primam per condẽsationem quin per idem reducatur ad primam per augmentationem. nec z est rõ quare tertia figura reducatur ad primam per augmentationem quin per idem reducatur ad illam ꝑ condempsationẽ. ¶ Dicẽdum ꝙ sicut in operationibus naturalibus non datur condempsatio absqz rarefactiõe nec econtra. ita secunda figura non reducit ad primam Mom ꝑm

per condensationez quin reducat̃ ꝑ augmẽtationẽ.neqꝫ tertia figura reducitur ꝑ augmẽtationẽ quin reducatur per condẽsationẽ.sed plꝰus respicit hic trm̃ medium rõe cuius diuersificantur figũre.ꝓpterea habendo respectũ ad ipm̃ qõ trm̃ ꝑdicatur in secunda figura ⁊ in reductione ad primã subijcit̃ in altera premissaꝝ.ideo secũda reducitur ad primã per condẽsationem.⁊ qꝛ mediũ syllogisimi in tertia figura trm̃ subijcitur nec reducitur ad primã nisi fiat predicatũ in altera premissarum.ió tertia figura reducitur ad primã per augmẽtationẽ. ¶ Notandũ secũdo ꝙ nõ quelibet ꝓpositio mediata põt reduci ad imediata in secũda vel in tertia figura sed bene in prima.vnde hec.omnis homo est substãtia cũ sit affirmatiua nõ põt esse cõclusio in secũda figura.⁊ cum sit vltis nõ põt cõcludi in tertia figura sed bene in prima. Et reducitur ad imediata duplr.primo ꝑ cõdensationẽ ꝓcedẽdo a superiori ad suũ inferius isto modo. omne corꝑ est substãtia oꝫ homo est corpus ergo oꝫ hõ est substantia.prima est imediata ⁊ secũda mediata que sic reducitur ad imediata. oẽ corpus aiatum est corpus sed omnis homo est corpus animatum.ergo omnis homo est corpus. Iterum prima est imediata ⁊ secunda est mediata. que ad immediationem sic reducitur. omne animal est corpus animatum . sed omnis homo est animal ergo omnis homo est corpus animatũ. vbi iam patet omnes promissas esse imediatas.qꝛ nihil mediat inter subiectũ ⁊ ꝑdicatũ.⁊ ꝙ ista reductio fit cõdensatio patet qꝛ cõtinue ꝓcedatur a predicato ad subiectũ descẽdendo a superiore ad suũ inferius. Ulterius põt reduci eadẽ ꝓpositio ad imediata ꝑ augmẽtationẽ superiꝰascẽdeno. vt omne animal est substantia oꝫ homo est aial ergo omnis hõ est substantia.minoꝛ est imediata ⁊ maioꝛ mediata que ad imediationẽ sic reducitur. omne corpus animatũ est substantia sed omne animal est corpus animatũ ergo oẽ aial est substantia. Itẽrũ minoꝛ est immediata ⁊ maioꝛ mediata.que sic reducit̃ ad imediata. oẽ corpus est substantia sed oẽ corpus aiatũ est corpus ergo omne corpus aiatũ est substãtia. vbi iã ambe ꝓmisse sunt imediate.⁊ ꝙ ista reductio fit augmẽtatio patet. qꝛ vadit in formã eo ꝙ omne superius est forma sui inferioris vt determinat Ari.in secõo phi.

Sicut autẽ esse a.in b.cõtingit indiuidualiter.sic ⁊ nõ esse conceditur.dico autẽ indiuidualiter esse aut nõ eẽ eo ꝙ nõ est eorum medũ. Cũ igitur aut a.quidẽ aut b.in toto quodã sit aut ⁊ ambo nõ cõtingit.a.in.b.primo nõ esse. Sit.n.a.in toto.c.ergo si b. nõ est in toto.c.põt.n.a.eẽ quidẽ ĩ quodã toto sed. b nõ esse in hoc.erit syllogisimus ꝙ nõ sit a.in b.Si enĩ in.a.quidẽ omni est c.in. b.aũt nullo est in b.nullo est a.⁊ hoc ꝑ mediũ. c.

¶ Et ne aliquis crederet ꝙ ĩmediatio ⁊ mediatio in solis affirmatiuis reperiatur.ostendit illa etiã reperiri ĩ negatiuis ꝓpositionibus ponendo duas regulas,quaruꝫ prima est ista quelibet ꝓpositio negatiua cuius alterum extremoꝝ est in aliquo toto est ꝓpositio mediata. intelligendo per esse in aliquo toto habere terminũ superiorez vnde inferius dicitur pars subiectiua ⁊ superius totuꝫ in mõ. ¶ Põt ergo esse ꝓpõ negatiua triplr mediata. Primo quãdo ꝑdicatũ est in aliquo toto ⁊ nõ subiectũ vt nulla substãtia est albedo.subiectũ enĩ nõ hꝫ terminũ supioꝛẽ sed bene ꝑdicatũ.ſ.qualitatẽ rõne cuius ista negatiua est ꝓbabilis,in secũda figura sic. quelibet albedo est qualitas.nulla substantia est qualitas.ergo nulla substãtia est albedo.fit.n.a.ꝑdicatuꝫ negatiue signate.⁊.b. subiectũ.⁊.c.qualitas.⁊ arguitur vt supra.omne.a. est c.nullũ.b.est.c.ergo nullũ.b.est.a.

Similiter aũt est ⁊ si b.in toto quodaꝫ est vt in.d.d.autẽ in omni b.est a. autẽ in nullo b.erit ꝑ sylloisimũ.

¶ Secũdo aliqua negatiua est mediata qñ subiectum ẽ in aliquo toto ⁊ nõ predicatũ. vt nullus hõ est qualitas q̃ quidẽ ꝓbatur in prima figura sic. nulla substantia est q̃litas.omnis homo est substantia.ergo nullus homo ẽ qualitas. Aut in secũda figura hoc modo.nulla q̃litas ẽ suba.quelibet hõ est suba. ergo nullus hõ est qualitas. fit.n.a.qualitas.⁊.b.hõ.⁊.d.suba.⁊ syllogizẽt vt iam syllogizatũ est.nullũ.d.est.a.oẽ.a.ẽ d.ergo nullũ.b.est a. In secũda figura sic.nullũ.a.est.d.omne.b.est.a.ergo nullũ.b.est.a.

Eodẽ autẽ modo demonstrabitur ⁊ si vtraqꝫ in toto quodã sunt.

¶ Tertio aliqua negatiua est mediata qñ tã subm̃ q̃ ꝑdicatũ est in aliquo toto.vt nullus homo est albedo,quẽ q̃dẽ ꝓbatur in prima figura sic.nulla substãtia est albedo.oꝫ homo est substantia.ergo nullus hõ est albedo. In secũda aũt figura sic quelibet albedo est q̃litas.nullus hõ est qualitas.ergo nullus hõ est albedo.ponatur ergo ꝙ ꝑdicatuꝫ ꝓclonis fit.a.⁊.b.subm.c.vero aut.d sit suba vel qualitas.⁊ arguat̃ vt supra. ¶ Dubitat̃ qꝛ videt̃ ꝙ nulla istaꝝ ꝓpõnũ sit mediata.qꝛ ꝓpõ mediata est illa inter cuius ꝑdicatũ ⁊ subiectũ mediat aliq̃s terminus ꝑdicamẽtalis.mõ quacũqꝫ illaꝝ data inter subiectũ ⁊ ꝑdicatũ nõ mediat aliq̃s terminus ꝑdicamẽtalis. ¶ Dicẽdus ſꝫ egidiũ ꝙ in ꝓpõne negatiua si sit vna nec ꝑdicatũ est supra subm̃ nec infra.sed extraneũ ab eo talis ergo ꝓpõ habet mediũ inter subm̃ ⁊ ꝑdicatũ. sed põt hẽre mediũ per qõ infertur ⁊ cõcludit̃ remotio ꝑdicati a ſbiecto vt iã tibi exẽplificatũ est. Istud vltimũ ẽ bene dictũ.sed primũ est dubiũ qꝛ q̃libet illaꝝ est vera. oꝫ homo aial nõ est.⁊ nullus homo ẽ omne corꝑ nullus homo necessario est suba.⁊ tamẽ quelibet istaꝝ est negatiua cuius ꝑdicatũ est superius ad subiectũ. ¶ Intelligebat tamẽ Egi.de ꝓpõne vli negatiua simplici cuius predicatũ vniuersaliter remouet̃ a subiecto. inuens talẽ distinctionẽ ꝙ ꝓpõ dicitur duplr mediata.ſ. mediatione ꝑdicationis.⁊ mediatione illatiõis.prio modo nõ est aliq̃ illaꝝ mediata.sed bene secõo modo qꝛ hꝫ mediũ per qõ põt ꝓbari. ¶ Sed cõtra sequit̃ ex illa respõsiõe ꝙ illa hõ est albedo .nõ fit mediata.qꝛ nõ habet mediũ ꝑdicationis neqꝫ illationis cũ nõ possit ꝓbari. ¶ Respõdetur ꝙ illa est mediata mediatione illationis duplr. primo qꝛ habet medium ꝑ quod põt sua opposita ꝓbari. secũdo qꝛ hꝫ mediũ ꝑ qõ ꝓbari posset si eẽt vera sic significando.

Quod autem contingit b.non esse in quo toto est a.,aut iterum a.in quo est b. manifestum ex coordinationibus est quecũqꝫ non cõmutant̃ ad inuicem. Si.n.nihil eoruꝫ que sunt in.a..c.d.coordinatione de nullo predicantur que sunt in b.e.f.a.autẽ in toto.p. fit ordinatione existenti.manifestũ ꝙ b.nõ erit in p.commutarentur enim coordinationes. similiter aũt est ⁊ si b.in toto quodã est.

Forte posset aliquis dubitar ex propter quid quelibet illarum est vera.nulla substantia est albedo.nullus hõ est qualitas.nullus homo est albedo. ¶ Respõdet philosophus ꝙ ideo.qꝛ subiectum ⁊ predicatum sunt diuersarum coordinationum diuersorum predicamentorum.que quidem predicamẽta sunt impmixta ⁊ habẽt de natura sua ꝙ termini illorum non possunt de seinuicẽ predicari ita ꝙ nullus terminus predicamenti substãtie predicatur de aliquo termino predicamenti quantitatis

aut qualitatis.pdicant tamē inuicē fm suas coordinationes.sic q̃ bō aīal ⁊ suba de seinuicē pdicant.ac etiam albedo color ac qualitas.aut linea cōtinuū ⁊ quātitas ēt de seinuicem pdicant affirmatiue.sint enī a.b.c. terminī eiusdem pdicamenti ecnalr ordinati.⁊.d.e.f.alterius pdicamenti essentialiter ordinati. sicut ergo ex terminis eiusdem coordinationis fit ppositio vniuersalis affirmatiua vera vt omis bō est aīal vel suba: omis albedo est color vel qualitas.ita ex terminis diuersarū coordinationum fit ppositio vniuersalis negatiua vera. vt nulla substantia est qualitas.nullus bō est albedo. ¶ Contra illa arguitur.⁊ primo q̃ pdicamenta sunt permixta q̃ idem terminus est in diuersis predicamentis: vt ille terminus
D^m p^m corpus qui ponitur tā in pdicamento subē q̃ q̃titatis.⁊ ille terminus potentia in pdicamento qualitatis ⁊ relationis ⁊ ille terminus passio in pdicamento q̃litatis ⁊ passionis.⁊ ille terminus habitus in pdicamento qualitatis ⁊ habitus. ¶ Secūdo arguitur q̃ termini diuersorū
D^m 2^m predicamentorum de seinuicē pdicantur. q̃ illi termini bō bicubitum albū pater ⁊ huiusmodi sunt diuersorū pdicamentorū.⁊ tamen de seinicē pdicant q̃ idem nūero est homo bicubitū albū ⁊ pr.
p^a rō. ¶ Ad pmū dr q̃ nullus terminus corpus est in pdicamento substantie ⁊ quantitatis.q̃ signato illo termino corpus quero vtrūq̃ sumatur eq̃uoce.⁊ sic nō erit in aliquo pdicamēto.aut vniuoce ⁊ sic aut vniuocatur in pdicamento substantie.⁊ non est in pdicamento q̃titatis.aut vniuocat in pdicamento q̃titatis ⁊ non est in pdicamento subē.⁊ ita dicatur ad omnes alios q̃ in sua maxima cōitate nō sunt in aliquo pdicamēto.vniuocati aūt sunt in diuersis pdicamentis. ⁊ nunq̃ idem terminus est in diuersis pdicamētis bn̄ ē tn̄ pcedendū q̃ aliquis terminus est in aliquo pdicamēto ⁊ sibi cōsimilis est in alio. ¶ Ad 2^m dicitur q̃ terminus dicitur esse in pdicamēto quadrupliciter.prio p̃ reductionē.⁊ sic pūctus ⁊ vnitas sunt in pdicamēto q̃titatis.Secūdo p̃ accns.sic homo albus in pdicamēto substantie rōne substātiui.⁊ in pdicamento qualitatis rōne adiectiui.Tertio p̃ se nō primo.⁊ sic cōcreta sunt in suis pdicamētis vt albū in pdicamēto q̃litatis.⁊ pater in predicamēto relationis.Quarto per se ⁊ pmo q̃uo abstracta dicuntur esse in suis pdicamētis vt albedo ⁊ nigredo ⁊ paternitas ⁊ filiatio.⁊ de istis intelligit pb̄s cū dicit illos nō posse ō se inicē verificari.vnde licet illa sit vera.bō est albus.aut illa albedo est bnana.hec tamen est ipossibilis.bō est albedo.⁊ linea est paternitas.

Si vero neutrū sit in toto nullo.nō est aūt a.in b.necesse īdiuidualiter nō eē. Si.n.erit mediū necesse est alterū ipsorū in toto quodam eē.aut.n.in pria figura aut i media erit syllogismus.Si igit in pria figura.b.erit in toto quodā.affirmatiua.n.ad hāc oportet fieri ppositionē. Si vero in medio quecunq̃ cōtigit ad vtrūq̃.n.posito priuatō fit syllogismus. Cū aūt vtraq̃ negatiua fit nō erit. manifestū igitur ē q̃ cōtingit alind in alio nō eē īdiuidualiter.⁊ qn̄ cōtigat ⁊ q̃uo diximus

¶ Secunda regula. quelibet ppositio vlis negatiua cuius nullū extremorum est in aliquo toto est ppositio immediata. vt nulla suba est quātitas fm linco. pbat quia si talis ppō est mediata.ergo poterit pbari in prima vl in secūda figura.q̃ in tertia non cōcluditur vniuersalis negatiua.pns est falsum q̃ tūc subm esset in aliquo toto maiori existente negatiua eo q̃ medius sumptū oportet se habere in plus q̃ subiectū.ex quo vna pmissarū est vniuersalis negatiua.alr.n.nō esset vera quelibet illarum.si aūt talis negatiua syllogizaretur in secunda figura maiori existe affirmatiua necessario pdicatū erit in aliquo toto.sit aūt a.pdicatū illius negatiue.⁊ b.subz.⁊ arguatur vt prius. Dubitatur ponendo q̃ a cōuertat cum suba tanq̃ modus vel passio eius.⁊ arguatur sic. nullum a.est quātitas.omis suba est a.ergo nulla substantia est quātitas.vel sic in secūda figura.nulla quantitas est a.oīs suba est a.ergo nulla substantia est quantitas.vbi patet q̃ nunquā medīū vel aliqua extremitatū est in aliquo toto. Idē sequitur si a cōuertatur cū quantitate arguendo in secunda figura maiori existente affirmatiua.vt omis quātitas est a.nulla substātia est a.ergo nulla suba est quātitas. ¶ Rndetur q̃ pb̄s nō dicit talē negatiuā īmediatā nō posse syllogizari.sed nō posse pbari nec demonstrari q̃ cumslibet pbationis vl demōstrationis medium est notius conclusione. iuxta illō ppter vnūquodq̃ tale ⁊ illud magis.cōstat aūt q̃ a.in casu isto siue cuertatur cū suba siue cū quātitate est minus notū cōclusione tā quo ad nos q̃ quo ad naturam a.ergo est medīū syllogizandi illā negatiuā.sed nō ē medium pbandi nec demonstrandi cā cū ei intellectus quasi assentiat sicut primus principijs notis terminis absq̃ discursū syllogistico aggenerante sciam illius cōclusiōis

¶ Notandū fm pb̄m tertio metha.q̃ ens non descendit in decē pdicamenta sicut genera in spēs.q̃ genus descendit in spēm per differētiā cēntialem diuidentem genus ⁊ cōstituētē speciem.ideo spēs non seipsis primo distinguitur.sed p̃ dr̄ias. ens autē in decē pdicamēta descēdit imediate p̃ seipm absq̃ aliqua dr̄ia essentiali.ideo generalissima sunt primo distincta nullū oīno medium hntia.quapropter ppō vlis negatiua in qua remouet generalissimū alicuius pdicamēti a generalissimo alterius est ppō īmediata ⁊ simplr indemonstrabilis.⁊ consequēter seqt quālibet quātitatē distinguī a re quāta.ex quo iste sunt īmediate ⁊ vere.nulla suba est q̃titas. nulla quantitas est qualitas. ¶ Scdo notandū fm occam/istas.q̃ illa regula cū exēplo linco.bz intelligī cū signo p̃ seitatis.i.illa vlis negatiua est vera ⁊ īmediata in q̃ remouet generalissimū vnius pdicamēti a generalissimo alterius cū illo termino p̃ se vt nulla suba p̃ se est quantitas:aut nulla talis q̃ est p̃ se suba est quātitas. ¶ Cōtra istā expōnem arguitur prio sic.hec ppō est p̃ se.mā est quāta.ergo ⁊ illa suba est quāta.pz pnia p̃ ari.di. supra q̃ omnis passio cōpetēs inferiori p̃ se opetit ēt p̃ se suo superiori.⁊ exēplificat de illa passione hēre tres angulos eq̃les duobus rectis que opetit p̃ se figure ex eo q̃ cōpetit p̃ se triāgulo.ans aūt est mānifestū ex eo q̃ illa est demōstrabilis.mā est quāta.cū quātitas sit prima passio māe fm pb̄m tertio metha.⁊ est coeterna māe fm pmētatorē in de suba orbis.⁊ cōfirmat.spericitas demonstratur de celo ⁊ rotūditas de terra vt colligitur de mente pbi.secdo pbi.ergo p̃ idē quātitas demōstratur de mā sed nulla ppō demōstrat q̃ nō sit p̃ se fm ari.prio huius.ergo illa est p̃ se.mā est quāta. ¶ Secūdo arguitur illā regulā nō intelligēdā esse cū nota p̃seitatis.q̃ hec p̃ psitio est īmediata fm pb̄m.nulla suba est quātitas cū nō habeat medīū p̃ quod possit pbari.⁊ ista nulla substantia est p̃ se quātitas est mediata.q̃ pōt pbari p̃ hūc modū fm viā oppositā sustinētes cuicūq̃ accidit quātitas illud nō est p̃ se quātū.sed cuilibet subē q̃ste accidit quantitas.ergo nulla substātia est p̃ se quāta. Cōsimlr etiam illa ē pbanda.nulla talis est p̃ se.suba est quāta.sic arguēdo.oīs ppō p̃ se est in aliquo mō dicēdi per se.sed nulla talis suba est quāta est in aliquo mō dicēdi p̃ se.ergo nulla talis est p̃ se suba est quāta. ¶ Itē ex nulla regula logicali hr q̃ in illa ppōne.nulla suba est quātitas. et fm eos fit suppō mālis.ergo nō pōt equipollere illi regūle. Dicēdū ergo quālibet talē ppōnem nulla suba est quantitas nulla quātitas est qualitas ē verā ⁊ īmediatam in suppōne personali absq̃ nota p̃seitatis. ⁊ q̃ pdicamenta īpermixta sunt sic q̃ nullus terminus vnius p̃

Mo^m primus

Mo^m secūdus

dicamēti verificatur in abstracto de terminō alterius p̄
dicamenti.frustra.n.pōerent decē p̄dicamēta si possent
Dm p̄m iuicē concidere.nō tamē e ' speculationis p̄ītis ꝓbare
distinctionē p̄dicamētorū sz magis ad metha. ptinet vl
ad logicū in alio loco. ¶ Circa p̄dicta multipliciter dubi
tatur ⁊ prio ꝙ ens descendit in decē p̄dicamēta p drias
ad modū generis.q: sicut genus diuidit differētijs op
positis ita ens diuiditur p actū ⁊ potētiā fm phm q̄nto
metha. ⁊ tertio phi.ergo sicut genus descendit in suas
spēs p drias diuisiuas ita ens descēdit in decē p̄dicamē
Dm 2m ta p actū ⁊ potētiā. ¶ Secō arguitur ꝙ generalissima
nō sunt prio distincta.q: sicut spēs cōponunt ex generi
bus ⁊ differentijs. ita generalissima cōponunt ex actu
⁊ potentia.vt colligitur de mēte phi.q̄nto metha. sed
spēs non distinguūtur seipīs prio.sed suis drijs.ergo et
generalissima nō distinguūtur seipīs p̄mo sed actu ⁊ po
Dm 3m tentia. ¶ Tertio arguitur ꝙ q̄libet generalissimū ē in
aliquo toto.q: q̄libet generalissimū est ps subiua entis
sicut spēs est pars subiectiua generis.ita.n. videtur ens
Dm 4m eē quoddā totū in mō ad plura generalissima sicut gen̄
ad plres species.⁊ spēs ad plura indiuidua. ¶ Quarto
arguitur ssāc esse demōstrabile.nulla suba est qualitas.
⁊ p̄ñr eē mediatā sic arguendo.quelibet q̄litas est acci
dens.nulla suba est accīs.ergo nulla suba est q̄litas.sic
enim arguit phūs nullā subam eē albedinē.q: quelibet
albedo est q̄litas.nulla suba est qualitas.ergo nulla sub
stantia est albedo. ¶ Ad p̄mū dicit ꝙ ens nō diuiditur
drijs oppositis.q: opposita nō se recipiūt.potentia autē
recipit actū vt habet p̄mo phi.igitur act̄ ⁊ potētia nō
p̄ 4 rñ. sunt differētie opposite.sed dicunt modi entis sz quos
descendit ens in decē p̄dicamēta.⁊ dicuntur modi ꝓ tā
to qa aliqd est ens in actu ꝙ nullo mō est in potentia vt
deus.⁊ est aliquod ens in potētia ꝙ nullo modo est in
actu vt mā pria.aliqd vero est in actu ⁊ in potētia vt cō
positū ex mā ⁊ forma. ¶ Ad secūdū ꝓcedo ꝙ generalis
sima nō prio distinguūtur seipīs q: distinguūt suis acti
bus ⁊ potētijs.sicut.n.spēs distinguūtur p̄mo suis dif
ferentijs sic ꝙ ille drie p̄mo seipīs distinguūtur q: aliter
ꝓcederet in infinitū.ita generalissima p̄dicamētorū qua
2 rñ. litatis ⁊ subē nō seipīs p̄mo distinguūtur.sed actibus ⁊
potētijs.sic ꝙ actus substātialis ⁊ actus accītalis seipīs
distinguunt.⁊ et potētia subalis ⁊ potētia accidentalis
seipīs distinguūtur.cōcedo tñ ꝙ p̄dicamenta sunt p̄mo
distincta.q: in nullo cōueniunt in rōne essendi. Distictō
enī fundatur super multitudine.⁊ cōuenientia sup vni
tate.cōstat aūt ꝙ nō datur aliquod cōe in quo cōueniūt
aliqua duo p̄dicamenta in rōne eēndi.sicut datur aliqd
cōe in quo cōueniunt duo indiuidua in eodē p̄dicamēto
aut due spēs. Et si dicitur.nūquid oia p̄dicamēta cōue
niunt in ente nō tanq̄ in vno vnitate essendi.sed vnitate
mouēdi ⁊ terminādi.s. vnitate obiectiua mouēdi poten
tiā ⁊ terminandi actū cognitiōis.nō enī est dare aliquaz
vnā nām in re secluso omni respectu intellectus in q̄ cō
ueniant aliqua p̄dicamēta vel generalissima.iō t̄ p̄dica
mēta q̄z generalissima sunt p̄mo distincta. ¶ Ad tertiuz
rñdetur cōsimlr ꝙ duplex est totū in mō.vnuz qd hēt
vnitatē eēndi.s.genus vl spēs.aliud vero qd hz tñ vni
3 rñ. tatē mouēdi ⁊ terminādi vtens ⁊ alia trāscendētia. ꝓce
do ergo q̄libet generalissimuz esse in aliquo toto hīte
vnitatē mouēdi ⁊ terminādi.nō tñ ē in aliquo toto hīte
vnitatē eēndi secluso oī respectu ad intellectū.⁊ de tali to
to loq̄t ari.cuiusmodi est genus vel spēs.secluso enīz oī
opere intellectus.⁊ oī respectu tā actuali quā aptitudina
li adhuc hō in cōi ⁊ aial in cōi est vere totū in mō ⁊ hz
vnitatē eēndi.ens aūt secluso respectu ad ītellectū nō hz
aliquā vnitatē essendi sic ꝙ aliqd fit oēs cōe in quo cōue
niūt oia p̄dicamēta.hz āt vnitatē mouēdi ītellectū īquā
tum sub eadē rōne mouet intellectū in quocūq̄ reperit
⁊ si ex natura rei hz aliquā vnitatē illa est vnitas anno
logie ⁊ attributionis prio quanto omnia etiam reducun
tur ad vnitatē subē.loq̄tur ergo ari.de toto habēte vni
tatem eēndi ⁊ nō de toto hīte vnitatē mouēdi ⁊ termi
nādi. ¶ Ad q̄rtum dr ꝙ licet illa sit sillogizabilis. nulla
substātia est q̄litas.nō tñ est ꝓbabilis neq̄z demōstrabi
lis.q: in omni demōstratione ⁊ ꝓbatione medīū debet
esse notius ꝓclone.cōstat aūt ꝙ accīs est nō notius sub
stantia ⁊ quātitate ⁊ q̄litate.īmo ista sūt notiora tā quo
ad nos qnā quo ad nām.q̄a accīs cōnotat inherentiā q̄ 4 rñ.
est modus insequēs p̄dicamēta accītium mīoris cogno
scibilitatis q̄z aliqd p̄dicamētorū.neq̄z est iconueniens ali
quod cōius eē minus notuz suo minus cōi:albedo.n.⁊
caliditas sunt notiora tā quo ad nos q̄z quo ad naturam
q̄z passio vel passibilis qualitas.⁊ scie ⁊ virtutes quam
habit̄ ⁊ dispō vt īportant facilitatē ⁊ difficultatē a sub
stantia. ¶ Ex p̄dictis sequtur illos male opinari q̄ dicunt
ens solitarie sumptū nūquā supponere nisi ꝓ suba. quo
nā tūc illa eēt demōstrabilis ⁊ mediata.nulla suba quā
titas.oō est ꝓtra phm.⁊ pz ꝓñia sic arguendo nulla q̄li
tas est ens quelibet substātia est ens.ergo nulla suba est
qualitas.maior enim est vera si predicatum non suppo
nit nisi pro substantia.

Ignorantia autē nō secūdū negatio
nem sed secūduz dispōnem dicta est
quidem ꝓ syllogismū facta deceptō
Hec aūt in his que sunt prio aut nō
prio sunt cōtingit dupliciter.aut enim cum
simpliciter eē accipiat vel nō esse.aut cū per
sillogismū accipiat opinionē. Simplicis igi
tur opinionis simplex deceptō.sed que est ꝓ
sillogismū plures sunt.

¶ Istud est secūdū capl'm huius tractatus in quo aris.
determinat de syllogismo aggenerante ignorantiā post
quā determinauit de syllogismo aggenerāte sciam. Et
diuiditur in duas partes.in quaruz pria determinat de
ignorātia negatiōis ibi. Ad amisestū est āt. Prima pars
diuiditur in duas ptes.in quarū prima p̄tendit aliquas
distinctiones in secūda aūt aliquas cōclusiones ibi. vt si
enī a. ¶ Prima ergo distinctō est ista.ꝙ duplex ē igno
rantia.s.negationis ⁊ dispōnis. Ignorātia negationis ē
alicuius rei carentia noticie.sicut ignorātia rustici de geo
me. Ignorantia dispōnis est deceptio facta ꝓ syllogis
mū:sicut est ignorātia credentis dyametrū eē cōmēsura
bile coste sic arguēdo.oēs quātitates sunt inuicē cōmen
surabiles.sed costa ⁊ dyameter sūt quātitates.ergo sūt
inuicē cōmēsurabiles. ¶ Secūda distinctio.duplex est
ignorātia dispōnis.vna circa ꝓpōes īmediatas.vt igno
rantia credentis non esse totū eē maius sua pte.⁊ alia cir
ca ꝓpōnes mediatas vt ignorantia credentis non omnē
triāgulum habere tres angulos equales duobus rectis
¶ Tertia distinctio.duplex est ignorātia dispōnis.tā cir
ca mediata q̄z circa īmediata.vna affirmatiua qua credi
tur esse qd non est vt ignorantia q̄ creditur extra mun
dum esse vacuū.⁊ alia negatiua qua creditur nō esse ꝙ
est.vt ignorantia q̄ creditur mūdū nō eē finitū. ¶ Quar
ta distinctio.duplex est ignorātia dispōnis tam affirma
tiue q̄z negatiue idest simplex ⁊ syllogistica. Ignorantia
dispōnis simplex est deceptio facta nō per argumentati
onem vt ignorantia qua quis credit mundū esse infinitū
sola autoritate dicentis. Ignorantia aūt dispōnis syllogi
stica est deceptio facta ꝓ argumētationē.⁊ dicit Arist.ꝙ
ignorantia simplex fit vno modo.s.cōcedēdo falsum vel
negando verū. Ignorātia aūt syllogistica fit plurib̄ mo
dis fm multitudinē syllogizationū. ¶ Sed dubitatur
primo si ignorantia simplex nō fit per syllogismum.er
go male diffinit Ari.ignorantiā dispōnis dicens ꝙ ē de

ceptio facta per syllogismum. ¶ Secũdo dubitatur. qz videtur ꝙ circa principia communia non possit esse ignorantia. qz non pōt esse deceptio simplex. cuz circa illa nō contingat errare nec deceptio syllogistica cum ad illa nō fit syllogismus nec ad opposita eorum. ¶ Ad primum dicitur ꝙ diffinitio Arist. est sic intelligenda. Ignorantia dispositionis est deceptō facta vel possibilis fieri per syllogismum mō illa cadē ignorantia que est simplex potest fieri syllogistica. quia falsum quod creditur esse verz vel econtra absqz argumentatione pōt credi esse verum per argumentationem. potest enim aliquis credere ex se vel ex alio ꝙ non omne totum est maius sua parte sine argumentatione aliqua. ⁊ postea credere idez per argumentationem aggenerantez ignorantiam pcedētem ex falso credendo procedere ex vero. ¶ Ad secunduz dicitur ꝙ circa principia cōmunia non potest esse ignorantia per se. bene tamen potest esse ignorantia per accidēs ⁊ hoc per syllogismum aut virtualiter. ⁊ implicite concludendo aliquod falsum in quo virtualiter continent opposita primorum ꝑncipiorum. aut ex ignorantia rōnē dicit sicut fecit eracitus qui cōcessit opposita ꝑmorum ꝑncipiorum sic arguendo. non per discursum cathegoricū sed hypothetcum. si enim cōtingit aliquid manere per tempus idem illud est ⁊ nō est. sed non contingit idē manere ꝑ tēpus ergo idē est ⁊ non est. aut ex fallaci apparentia sicut zenon qui cōcessit nullū motū esse sic arguendo. si non contingit ꝑtransire infinita nullus motus est ⁊ nō cōtingit ꝑtrāsire infinita. ergo nullus motus est. Et ad rōnem dicitur ꝙ ad prima principia que sunt dignitates aut ad opposita eoz nō est sillogismus hypothetcus vt cōditionalis vel disiūctiu⁹. ¶ Ad alia aūt principia q̄ sunt cōes animi cōceptiones vt oē totuz est maius sua pte. ⁊ ad opposita eoz pōt fieri syllogismus cathegoricus. vt sepe ostensum est.

Non sit enī a. in nullo. b. indiuidualiter. igitur si sillogizaretur a. eē in b. mediū accipiens. c. deceptus erit ꝑ sillogismū. Contingit quidem igitur vtrasqz ꝑpōnes falsas. cōtigit aūt alterā tantū. Si enī nec a. in nullo. c erit. neqz. c. in nullo b. accepta aūt sunt econtrario vtraqz vtreqz erunt false.

ꝑ. 2. se cūdi ca pitis ter tii tracta tus.

¶ Istis distinctionibus ꝑmissis aris. ponit quattuor conclusiones. Quarū prima est ista. ꝑpositio affirmatiua i mediata falsa est syllogizabilis tantum in prima figura per syllogismum ignorantie. Ista conclusio est manifesta. quia talis propositio ex quo est affirmatiua non syllogizatur in secunda figura. ⁊ quia est vniuersalis non i tertia figura. vt omnis substantia est quantitas aut omnis quantitas est qualitas. ¶ Pro declaratione istius conclusionis aristo. ponit tres regulas. Quarum prima est ista. propositio affirmatiua immediate falsa est syllogizabilis ambabus premissis existentibus falsis in toto verbi gratia. omnis quantitas est qualitas. omnis substantia est quantitas. ergo omnis substantia est qualitas quelibet enim istarum est immediate falsa sicut sue contrarie sunt immediate vere ⁊ quelibet istarum est falsa in toto sicut sua contraria est vera in toto. sit ergo a. maior extremitas. ⁊ b. minor. ⁊ c. medium. ⁊ arguatur sic. omne. c. est a. omne b. est c. ergo omne b. est a. ex illa regula sequitur ꝙ nulla substātia est qualitas vel quantitas. alioquin non posset hec. omnis substantia est qualitas. syllogizari ex duabus ꝑmissis in toto falsis si aliqua quantitas est substantia ⁊ aliqua non. aut si aliqua quantitas est qualitas ⁊ aliqua non. nec poterit syllogizari illa. omnis substantia est qualitas duabus premissis existentibus falsis in toto ꝑ terminum transcendentem nec per aliquem alium terminum predicamentalem vt liquet

Potest aūt sic se habere. c. ad. a. ⁊ ad. b. ⁊ ꝙ. c. neqz sub a. sit neqz vniuersaliter in b b. quidē ipossibile esse est in toto aliquo. primum enim dictum est in ipo. b. non esse a. a. autem non necesse est omnibus que sunt c. inesse vniuersaliter. quare vtreque false sunt.

¶ Secunda regula. propositio affirmatiua immediate falsa est syllogizabilis ambabus premissis existentibus falsis in parte. vt omne imperfectum est qualitas. omnis substantia est imperfecta. ergo omnis substantia est qualitas. quod premisse sunt false in parte ⁊ non in toto manifestum est. quia aliquod imperfectum est qualitas. ⁊ aliquod imperfectum non est qualitas. aliqua substantia est imperfecta. ⁊ aliqua substantia non est imperfecta. fit ergo a. qualitas. ⁊ b. substantia. ⁊ c. imperfectum. ⁊ arguatur vt supra in his terminis a. b. c. ¶ Notandum ꝙ sicut in quolibet predicamento reperitur actus ⁊ potentia. ita perfectum ⁊ imperfectuz. ideo non sunt determinati. predicamēti. ⁊ ideo faciunt tam vniuersalem affirmatiuam quam negatiuam in parte vera ⁊ in parte falsa. tunc enim vniuersalis negatiua ⁊ affirmatiua sibi contraria sunt in parte vere ⁊ in parte false quando subcontrarie illarum sunt simul vere. vt omne animal est homo. nullum animal est homo. omne perfectum est substantia. nullum perfectum est substantia. omne imperfectum est qualitas. nullum imperfectum est qualitas. patet enim quod omnes iste sunt vere. aliquod animal est homo. aliquod animal non est homo. aliquod perfectum est substantia. aliquod perfectum non est substantia. aliquod imperfectum est qualitas aliquod imperfectum non est qualitas. ideo quelibet illarum vniuersalium tam affirmatiua q̄ negatiua est in parte vera ⁊ in parte falsa.

Nota ꝑm

Sed alteram contingit veram accipere. Non qñq; quālibet ꝓrigentē: sz q̄ est. a. c. naz b. c. ꝑpositio sp erit falsa: ꝑpter id quod. c. in nullo ē. b. sed que est. a. c. potest. vt si. a. i. b. ⁊ in c. indiuidualiter est: cum enim predicetur idem primum de pluribus neutrum in neutro erit.

¶ Tertia regula. propositio affirmatiua immediata falsa est syllogizabilis maiori vera ⁊ minori falsa. verbi gratia omnis numerus est quantitas. omnis substantia est numerus. ergo omnis substantia est quantitas. pono ergo quod a. sit quantitas. ⁊ b. substantia. ⁊ c. numerus. ⁊ arguatur vt supra. omne c. est a. omne b. est c. ergo omne b. est a. ¶ Notandum ꝙ ꝑpositio affirmatiua imediate falsa nō pōt cōcludi ex maiori falsa ⁊ minori vera. si maior extremitas inest tā minori extremitati q̄ medio termino imediate in mediatione predicamentali vt patet inductiue. ⁊ notanter dicitur imediatione pdicamētali. qz si imediate transiret ad terminū transcendentem maior esset falsa ⁊ minor vera omnibus existētibus imediatis. vt omne ens est qualitas. omnis substantia est ens. ergo omnis substantia est qualitas. posset tamē dici ꝙ ari. intelligit de premissa in toto vera vel in toto falsa. constat autem istam omne ens est qualitas nō esse in toto falsam nec in toto veram. ¶ Sed dubita

tur arguendo p transpõnem premissarũ. vt omnis substantia est numerus. omnis numerus est quãtitas. ergo omnis suba est quãtitas. vbi maior est falsa ⁊ minor vera. dicẽdum q̃ ari. loquitur de syllogismo facto per se ⁊ immediate in prima figura modo talis syllogism⁹ nõ est immediate ⁊ per se in illa. cum subm maioris nõ p̃dicetur in minori. sed est tantũ per reductionem in prima figura transponẽdo premissas.

Differt aũt nihil neq; si nõ idiuidualiter insit.

¶ Circa dictas regulas posset aliquis dubitare quereno vtrum ꝓpositio affirmatiua mediata falsa sit syllogizabilis eo modo quo affirmatiua immediate falsa. Et respondet ari. dicens q̃ ꝓpositio affirmatiua mediata falsa. est syllogizabilis ambabus premissis falsis in toto ⁊ falsis in parte. ⁊ altera solum existente falsa. exemplum primi. omnis linea est albedo. omnis homo est linea. ergo omnis homo est albedo. exemplu; secũdi. omne imperfectum est albedo. omnis homo est imperfectus. ergo omnis homo est albedo. exemplũ tertij. omnis qualitas disgregatiua visus est albedo. omnis homo ẽ qualitas disgregatiua visus. ergo omnis homo est albedo. ponatur ergo q̃ a sit maior extremitas. ⁊ b minor. ⁊. c. medium. ⁊ arguatur vt supra. ¶ Notandu; q̃ quo ad tertium exemplũ est differentia inter ꝓpositionem affirmatiuam mediatam falsam. ⁊ ꝓpositionem affirmatiuam immediate falsam. q: ꝓpositio affirmatiua immediata falsa nunq̃; syllogizatur ex maiori in toto falsa ⁊ minori in toto vera. sed bene est cõtra vt patuit. ꝓpositio aũt affirmatiua mediata falsa syllogizatur ex qualibet p̃missarum indifferenter vera vel falsa in toto. vnde aliquando maior est vera ⁊ minor falsa in toto vt dictu; est. aliquando autem econuerso. vt omne animal est albedo. omnis hõ est animal. ergo omnis homo est albedo.

Nota p̃m̃ c

Ipsius quidem igitur eẽ deceptio p istã figurã ⁊ sic fit solũ. Non enĩ erit in alia figura ipsius eẽ syllogismus.

¶ Ex predictis regulis ari. infert conclusione; quã premisit dicens q̃ ꝓpositio affirmatiua immediata falsa nõ est syllogizabilis nisi ĩ prima figura. ex quo in secunda figura nõ concluditur aliqua affirmatiua nec in tertia figura aliqua vniuersalis. ¶ Sed cõtra hec. suba est qualitas. est ꝓpositio affirmatiua immediata falsa. q: nec subꝫ nec p̃dicatum est in aliquo toto. ⁊ tamẽ syllogizatur in tertia figura. vt omnis q̃titas est qualitas. omnis quantitas est suba. ergo substantia est quãtitas. Respõdetur q̃ nulla particularis vel indefinita est ꝓprie immediata. q: ꝓbatur per suã vniuersalẽ. sed solu; vniuersalis affirmatiua vel negatiua dicitur esse immediata. ¶ Ad argumentum dicitur q̃ Ari. tantũ loquit̃ de ꝓpõne vniuersali affirmatiua vel negatiua. q: solum illa est simplr immediata. s. immediatione extremoꝝ ex quo extrema non sunt in aliquo toto. ⁊ immediatione cõpositionis cũ p̃ nullam aliam cathegoricam sit inferibilis. sicut. n. syllogismus aggenerans sciam dꝫ cõcludere vtem. ita ⁊ aggenerans ignorantiam. ⁊ ꝓ hoc ari. nullam facit mentionem de particularibus indefinitis ⁊ singularibus.

Que vero ipsius non eẽ in pria ⁊ media figura est. Primũ quidẽ igit̃ dicamus quot modis in prima figura ⁊ quõ se habentibus propositionibus contingit.

2ª p° sedi Capituli tertii tractatus.

¶ Secũda cõclusio. ꝓpositio negatiua immediata falsa est syllogizabilis per syllogismũ ignorãtie tã in prima figura q̃ in secunda figura. ꝓbatur. nã ista vniuersalis nullus numerus est quantitas. est ꝓpositio negatiua immediata falsa ⁊ syllogizatur in prima figura hoc modo. nulla substantia est quantitas. oĩs numerus est substantia. ergo nullus numerus est quantitas. In secunda figura autem sic syllogizatur. quelibet quãtitas est substantia. nullus nũerus est suba. ergo nullus nũer⁹ est quãtitas In tertia autem figura non syllogizatur aliqua talis cũ tertia figura nõ cõcludat aliquã vniuersalem. ¶ Ad euidentiam autẽ huius cõclusionis aristo. ponit aliquas regulas. quarũ prima est ista. ꝓpositio negatiua immediata falsa est syllogizabilis in prima figura ãbabus p̃missis existentibus falsis in toto ⁊ in parte. exemplũ primi. nulla nigredo est color. omnis albedo est nigredo. ergo nulla albedo est color. pz q̃ quelibet p̃missarum est falsa in toto. q: nulla duo talia subcõtraria sunt simul vera. aliqua nigredo nõ est color. aliqua nigredo ẽ color. aliqua nigredo est albedo. aliqua nigredo nõ est albedo. exemplum secundi. nulla qualitas sũma est color. omnis albedo est qualitas sũma. ergo nulla albedo est color. ꝫ quelibet p̃missarum est in parte vera ⁊ in pte falsa. qa hec subcontraria sunt simul vera. aliqua qualitas summa est color ⁊ aliqua qualitas summa nõ est color. aliq̃ albedo est qualitas summa ⁊ aliqua albedo nõ est qualitas summa. pono ergo q̃ a. sit maior extremitas. ⁊ b. minor extremitas. ⁊ c. medium. ⁊ si syllogizet̃ sic. nullum c. est a. omne b. est c. ergo nullum b. est a. ¶ Dubitatur ꝓbando q̃ hec non sit immediata. nulla albedo est color. q: tam subiectũ q̃ p̃dicatũ est in aliquo toto. deinde q: sua cõtraria est demõstrabilis isto mõ. oĩs qualitas disgregatiua visus est color. omnis albedo est qualitas disgregatiua visus. ergo omnis albedo est color. Respondetur p̃m Egi. q̃ terminus põt cõsiderari in ordine ad suu; genus ⁊ in ordine ad diuersa p̃dicamẽta. primo modo facit ꝓpõnez immediatã cũ suo genere. ⁊ cũ qualibet specie illius. vt omnis albedo est color. omnis albedo est nigredo. ¶ Secũdo mõ nõ facit propositionem immediatam cum aliquo termino. nisi sint generalissima diuersorum predicamentorum. vt nulla substantia est qualitas de qua immediatione locutus est superi⁹ philosophus. de prima aũt in p̃senti ari. facit mẽtionẽ. Et hz hec vera sint. non tamẽ complete, declarant immediationẽ ꝓpõnum. qm̃. omnis substantia est ens est immedita. ⁊ omnis hõ est animal rõnale. de quibus nullam facit mentionem. neq; ex illa distinctione cõplete soluitur argumentum. Ideo est aliter dicẽdum q̃ quadrupliciter dr̃ ꝓpositio immediata. Et primo immediata immediatione trãscendentis. s. quãdo alterum extremoꝝ est immediate trãscendens ad reliquũ. aut ãbo sunt immediata sub transcendẽte. exemplum primi. omnis substãtia est ens. exm secundi. omnis substãtia est quãtitatis. ¶ Secundo aliq̃ ꝓpositio ẽ immediata immediatiõe generis. s. quãdo vnu; extremorum est immediate genus ad reliquũ. vel ambo sũt immediate sub eodez genere. exẽplum primi. oĩs albedo est color. exm secundi. oĩs albedo est nigredo. ¶ Tertio. aliqua ꝓpositio est immediata immediatione spẽi. s. quãdo alterum extremoꝝ est immediate spẽs ad reliquũ. vel ambe sũt immediate sub eadẽ spẽ. exm primi. sor. est homo exm secundi sor. est plato. ¶ Quarto ꝓpõ est immediata immediatione indiuidui. s. quãdo vnũ extremorum est diffinitio vel passio immediata alterius. exemplũ primi. omnis hõ ẽ aial rõnale. exẽplũ secũdi. oĩs hõ ẽ disciplinabilis seu oĩs triãgulus hz tres angulos equales ⁊c. De pria immediatiõe locutus ẽ ari. in p̃ma cõclone. ⁊ de secũda immediatiõe loqt̃ ari. ad p̃ns de 3ª immediatiõe locutus est ari. in. c. de p̃ se de quarta vero immediatiõe locut⁹ ẽ i diffinitione demõstratõis cũ dixit omnẽ demõstrationem eẽ ex immediatis. ¶ Ad argumẽtũ ergo pz q̃ non sequit̃ tã subiectũ q̃ p̃dicatũ eẽ in aliquo toto. ergo nõ ẽ immediata. sed solum sequitur q̃ nõ est immediata immediatione trãscẽdẽtis cũ quo stat q̃ sit immediata immediatiõe generis Et cum arguitur q̃ sua cõtraria est demonstrabilis. ergo non est immediata nego consequẽtiam. sed bene sequitur q̃ non est immediata immediatõne demonstratõis

Dm p̃m

p̃ma rñ.

quod cōcedo. cū quo tamē stat q̄ sit imediata imediatō ne cōpositionis seu extremorū vt alias declaratum est. ¶ Sed adhuc dubitatur vtr̄ imediatio p̄dicationis ⁊ cōpositionis equaliter seruetur in omnibus ꝓpositionibus imediatis. Dicēdū q̄ nō. vnde q: trāscendens descendit ad generalissima ⁊ absq̄ aliqua differentia ⁊ genus non descendit in speciem nisi per aliquam differentiam. ideo magis est immediata ista. omnis qualitas est ens quā ista. omnis albedo est color. prima enim est immediata tam imediatione cāe q̄ subiecti. q: sicut transcendens nō descendit in generalissimū p̄ aliam cām. sta nec per aliud subiectū. secūda autē est imediata immediatione subiecti ⁊ non cause. quia genus competit sue speciei immediate ⁊ non per aliud subiectum. sed per aliam causam cum genus nō descēdat in speciē nisi per aliquā differentiā que est cā spēi supaddita generi. ideo prima nō est demōstrabilis cū nō habeat medium rectilineū. nec laterale. secūda aūt ē demōstrabilis q: licet nō habeat mediū rectilineū. tamē habet medium laterale. i. differentiā p̄ quā demonstrari pōt.

Contingit quidem igitur vtrisq̄ falsis. vt si a. in. c. ⁊ in b. sit indiuidualiter. Si. n. accipiat a. in c nullo c autem in omni b false sunt vtreq̄ propositiones. cōtingit autē ⁊ altera falsa: ⁊ hac quacūq̄ cōtingente. potest. n. q̄ est a. c. verā esse: que vero ē c. b falsam sed q̄ est a c veram. quoniā nō omnibus que sunt inest a. sed que est b. c. falsam. quoniam impossibile est esse in b c. in quo nullo est a. nō enim vera erit que ē a. c. ꝓpositio. similiter autem ⁊ si sint vtreq̄ vere conclusio erit vera. Sed que ē c. b. contingit verā esse cum altera sit falsa. vt si b ⁊ in c. ⁊ in a erit necesse. ē enim alterum sub altero esse quare si accipiatur a in nullo c. esse falsa erit ꝓpositio: Manifestum igitur est quoniam ⁊ cum altera falsa sit ⁊ in vtrisq̄ falsus erit sillogismus.

¶ Secunda regula ꝓpō negatiua imediata falsa est sylogizabilis in prima figura vna premissarū exīte vera ⁊ altera falsa indifferenter: p̄z sic arguēdo. nullus sapor ē color. omnis albedo est sapor. ergo nulla albedo est color. harū premissarū maior est falsa. ⁊ minor vera. Idē pōt sylogizari p̄ a. b. c. ponēdo a esse colorē ⁊ b albedinē. ⁊ c saporē vel qualitatē. ¶ Notādū q̄ ista regula nō solū habet veritatē in terminis eiusdē p̄dicamēti. sed ēt diuersorū p̄dicamētorū. vt nulla linea est color. omis albedo est linea. ergo nulla albedo est color. ¶ Itē nullū simile est color. omnis albedo ē similis. ergo nulla albedo est color. p̄mi syllogismi maior est vera ⁊ minor falsa. secūdi vero maior est vera ⁊ minor est falsa.

Sed in media quidem figura vtraq̄ ꝓpositiones totas falsas esse non contingit. cū enim a. in omni sit b. nihil est accipere q̄d in altero quidez omni in altero vero nullo erit Oportet autē sic recipere propositiones ⁊ q̄ in hoc quidem sit. in hoc autem non sit. si vere erit sillogismus. si igitur accipiantur sic false. manifestum ē q̄ contrarie ⁊ econtrario se habebunt. hoc autem impossibile ē.

¶ Tertia regula ꝓpositio negatiua imediata falsa nō est sylogizabilis. in secūda figura ambabus p̄missis falsis in toto. p̄z. nā mediū p̄ q̄d sylogizat q̄ nulla albedo est color. aut erit extraneū simpl̄r extremitatib̄. ⁊ tūc vna p̄missarū erit vera. s. negatiua. aut erit cōueniens alicui extremorū. ⁊ sic altera p̄missarū nō erit in toto falsa. vt patet intuentis tā in eodē q̄ in diuersis p̄dicamētis. verbi gratia. omis color est sapor. nulla albedo est sapor. ergo nulla albedo est color. vel sic. omis color est linea. nulla albedo est linea. ergo nulla albedo est color. medium primi sylogismi est extraneū extremitatibus eiusdem p̄dicamēti. ⁊ mediū secūdi sylogismi est extraneū extremitatibus alterius p̄dicamēti in quibus est manifestū continue minorē esse verā. ¶ Itē si arguatur sic omis color est qualitas. nulla albedo est qualitas. ergo nulla albedo est color. mediū est cōueniēs extremitatibus eiusdē p̄dicamēti. ⁊ maior est vera minori existente falsa. Si aūt sic sylogizet. omis color est silis. nulla albedo est similis. ergo nulla albedo est color. iterū vna p̄missarum est vera ⁊ altera est falsa medio cōueniente extremitatibus alterius p̄dicamēti. hec omia possunt sylogizari p̄ a. b. c. sic arguēdo. omē a. est c. nullū b. est c. ergo nullū b. est a. ¶ Notādū fm Ari. q̄ si hec. nulla albedo est color. sylogizatur ex premissis in toto falsis pōt ēt sylogizari ex cōtrarijs illax. ⁊ p̄ p̄ñs duo cōtraria p̄ñt esse in toto falsa. q̄d est ipsum. sicut. n. sequitur. nullus color est lapis. omnis albedo est lapis. ergo nulla albedo ē color. ita sequitur. omis color est lapis. nulla albedo est lapis. igitur nulla albedo ē color. ¶ Intelligendū q̄ cōtraria nō solū sūt simul falsa in p̄dicatione p̄ accñs. vt quilibet hō est alb̄ nullus hō est albus. sed etiā in p̄dicatione p̄ se. ⁊ hoc q̄drupliciter. p̄mo in p̄dicatione obliqui casus. vt cuiuslibet hominis est animal. nullius bois est animal. secūdo in p̄dicatōne indirecta. vt omē aīal est homo. nullū animal est hō. tertio in p̄dicatione directa cū determinatiōe modali. vt omne corpus necessario est substantia. nullū corpus necessario est suba. quarto cū verbo ampliatiuo. vt quilibet hō fuit aīal. dato q̄ sor. nunc p̄mo sit omnibus istis modis duo cōtraria sunt simul falsa. sed nunq̄ ī toto. q: omiz taliū duorū cōtrariorū sub cōtraria sunt simul vera vt p̄z inductiue.

In quodā autem nihil ꝓhibet vtrāq̄ falsam esse vt si c in b ⁊ in a quodam est. Si enim c quidem i a omni accipiatur esse. in b autez nullo esse false quidem vtreq̄ ꝓpositiones non tamen tote sed in quodam. ⁊ econtrario autem posito priuatiuo. Similiter autē ⁊ alteram esse falsam ⁊ quālibet contingit q̄ enim in a omni ⁊ in b. est. Si igitur accipiatur in a q̄dem toto esse c. in b. autem toto non esse que quidem est c. a. vera erit. sed que est c. b falsa. Iterum quod in b nullo ē neq̄ in a omī inerit. si enim ⁊ in a ē ⁊ in b sed non erat. Si igitur accipiatur c in toto quidem a inesse b. autem nullo b c ꝓpositio vera erit.

¶ Quarta regla ꝓpositio negatiua imediata falsa ē sylogizabilis in secūda figura ābabus p̄missis falsis ī parte. verbi gratia. omis color est summus. nulla albedo ē summa. ergo nulla albedo est color. Item nullus color ē imperfectus omnis albedo est imperfecta. ergo nulla albedo est color. premisse sunt in parte vere ⁊ in parte false eo q̄ aliquis color est summus. ⁊ aliquis color non est

summus. aliqua albedo est summa. ⁊ aliqua albedo nõ est summa. aliquis color est imperfectus. ⁊ aliquis color non est imperfectus. aliqua albedo est imperfecta. ⁊ aliqua albedo nõ est imperfecta. loco igit̃ talium terminorum ponatur a. b. c. ⁊ arguatur similiter. ¶ Sed forte argueretur maiorem secundi syllogismi esse veraz in toto ⁊ consequenter minorem esse falsam in toto qa non datur aliquis color imperfectus. probatur quia sit ille a. ⁊ arguatur sic. a. est imperfectum: ergo a. est non perfectum. patet consequentia ab affirmatiua de predicato priuato ab affirmatiua de predicato infinito. etiam sic. a. est non perfectum. ergo a. non est perfectuz. patet consequentia ab affirmatiua de predicato infinito ad negatiuam de predicato finito. sed consequens est falsum. quia a. color est perfectio: sua medietate. ⁊ per consequẽs ẽ perfectus. ¶ Respõdet negãdo priaz ꝓsequẽtiã nec arguitur in terminis priuatiuis: quia perfectũ ⁊ imperfectũ non opponũt̃ priuatiue: sed tãtuz relatiue sicut magnum ⁊ paruum. intensum ⁊ remissum. sicut igitur idem est magnum ⁊ paruum. intensum ⁊ remissum. sita idem est perfectum ⁊ imperfectum. nõ tamen respectu eiusdem. sed diuersorum.

Altera autem falsa. similiter autẽ fit trãspositio priuatiuo. Quod. n. ĩ nullo est a. neqz ĩ b. nullo erit. Si igitur accipiat̃. c. ĩ toto qdẽ a. non esse in b. autem toto esse. q̃ quidẽ ẽ. a. c. propositio vera est. altera autem falsa. Et iterum qõ ĩ omni. b. est in nullo accipere a. non esse falsum est. Et enim necesse si in omni b. ⁊ in quodã a. esse. Si igitur accipiat̃ in omni b. esse c. in a. autem nullo que qdẽ est. c. b. vera est que autẽ ẽ c. a. falsa. Manifestũ igitur qꝑ vtrisqz falsis ⁊ altera tantũ erit syllogismus deceptiuus in indiuiduis.

¶ Quarta regula. negatiua propõ ĩmediata falsa est sillogizabilis in secuda figura altera premissaruz vera vt falsa indifferenter. patet sic arguendo. nullus color ẽ animal. quelibet albedo est animal. ergo nulla albedo ẽ color. huius sillogismi maior est vera ⁊ minor ẽ falsa. si ãt sic arguatur. omnis color est animal. nulla albedo est animal. igitur nulla albedo est color. maior ẽ falsa ⁊ minor vera. loco igitur talium terminorũ ponat̃ a. b. c. sic qꝑ a. sit maior extremitas. ⁊ b. minor extremitas. ⁊ c. mediũ ⁊ arguatur vt supra in ꝓmo ⁊ 2°. secũde figure. ¶ Notãdũ ꝓmo ꝑ pbm qꝑ talis maior negatiua aliquãdo põt esse in toto falsa. aliquando in parte vera ⁊ in parte falsa. verbi gratia. vt nullus color est qualitas. omnis albedo est qualitas. ergo nulla albedo est color. patet nãqz maiorem esse falsam in toto. qꝑ illud predicatũ non competit tantũ alicui colori. sed omni colori. Vbi autem sic arguitur. nullus color est disgregatiuus visus. omnis albedo est disgregatiua visus. ergo nulla albedo est color. maior est vera in parte. quia aliquis est color qui non ẽ disgregatiuus visus. horum autem sillogismorum minor ẽ continue in toto vera. sed si argũeretur in eisdem terminis in secundo secunde figure sic maior esset in toto vera ⁊ minor falsa in toto. faciendo medium illuz terminũ qualitas. vt omnis color est qualitas. nulla albedo est q̃litas. ergo nulla albedo est color. faciendo autem medium disgregatiuum visus maior erit falsa ĩ parte. vt omis color est disgregatiuus visus. nulla albedo est disgregatiua visus. ergo nulla albedo est color.

3ª ꝓclo scdi capitli tertij tractatus

In his autẽ que nõ ĩdiuidua sunt cũ quidem ꝑ proprium mediũ fiat falsitatis syllogismus ĩpossibile vtrasqz falsas esse ꝓpositiones sed solum q̃ est ad maius vltimũ. Dico aũt ꝓpriũ medium per quod fit contradictionis sillogismus. Sit. n. a in b. per mediũ c. quoniã igitur necesse ẽ que ẽ c. b. affirmatiua accipi sillogismo facto. manifestum ẽ qꝑ hec semper ẽ vera. Nõ. n. cõuertitur sed que ẽ a. c. falsa. Cõuersa. n. hac cõtrario fiet sillogismus. Similiter aũt ẽ si ex alia coordinatõe accipiatur mediũ vt d. quãuis in toto a. sit ⁊ de b. predicatur omni. Necesse. n. est q̃ ẽ b. d. ꝓpõnez manere: alterã aũt cõuerti: Quare hec quidẽ sp vera. illa ãt sp falsa ⁊ fere hmõi deceptio eadẽ est ei que fit per proprium medium.

¶ Tertia conclusio est ista. ꝓpositio negatiua mediata falsa est sillogizabilis per sillogismũ ignorãtie tam ĩ ꝓma q̃z in secunda figura. verbi gratia. hec nulla albedo est qualitas. ẽ negatiua falsa vt notum est: ⁊ est mediata: qꝛ inter subiectum ⁊ p̃dicatũ mediãt alia genera ⁊ species subalternate. sillogizatur autem sic in ꝓma figura. nullus color est qualitas. omnis albedo est color. ergo nulla albedo est qualitas. in secunda aũt figura sic. nulla qualitas est color. omnis albedo est color. ergo nulla albedo est qualitas. aut sic. quelibet qualitas est color. nulla albedo ẽ color: ergo nulla albedo est q̃litas. ¶ Pro declaratione huius conclusignis Ari. ponit quinqz regulas. quarũ ꝓma est ista. ꝓpositio negatiua mediata falsa est sillogizabilis in ꝓma figura ꝑ medium ꝓprium maiori existente falsa ⁊ minori vera. ista regula declarat̃ tã in medio eiusdez predicamenti cuz extremis. q̃z diuersi p̃dicamenti. exm primi. nullum animal est substantia. omnis homo est animal. ergo nullus homo est substantia exm secundi nullum risibile est substantia. omnis homo est risibilis. ergo nullus homo est substantia licet enim risibile conuertatur cum homine: tamen est alterius p̃dicamenti. s. qualitatis. loco igitur talium terminorum arguatur per istos terminos a. b. c. sic qꝑ a. sit maior extremitas. ⁊ b. minor extremitas ⁊ c. medium ⁊ arguatur vt ꝓus ¶ Notandum primo ꝓm philosophum in litera qꝑ medium proprũ est illud per quod fit ꝓtradictionis sillogismus. i. medium proprium est illud per quod indifferenter concludunt̃ duo contraria ĩ prima figura minori continue existente vera. patet. quia eadẽ minor continue manet: vt omne animal est substantia. omnis homo est animal. igitur omnis homo est substãtia. si iterum sic arguatur. nullus animal est substantia. omnis homo est animal. ergo nullus homo est substantia. patet qꝑ conclusa est cõtraria prime semꝑ minori existẽte eadem ⁊ vera. ¶ Et notãter dicitur iũ ꝓma figura. quia nec secunda nec tertia figura potest cõcludere duo contraria. non secunda. quia non concludit vniuersalem affirmatiuam. nec tertia. quia non concludit vniuersalez negatiuam. Et dicitur minori existente vera. quia in figura minor põt esse falsa. vt quelibet substantia est animal. nullus homo est animal. ergo nullus homo ẽ substantia. In prima autem figura si arguitur per medium proprium semper minor est vera ⁊ maior falsa si fuerit negatiua. si autem affirmatiua vtraqz premissarũ est vera. ¶ Secundo notandum qꝑ sicut sillogismus ignorãse semper concludit propositionem falsaz altera premissarũ existente falsa. ita sillogismus oppositus qui est sillogismus scientie cõcludit sp ꝓclonẽ verã vtraqz p̃missaz existente vera. ⁊ iõ mediũ ꝓpriũ ĩ sillogismo ignorãtie nõ põt esse transcendẽs. nec terminus superior ad maiorez

extremitatem. quia alij sillogismꝰ oppositus sillogismo ignorantie concluderet ꝓpōnem veram maiori existente falsa. formetur enim primo sillogismus agnorantie. ✓ nullum ens est substantia. quilibet homo est ens. ergo nullus homo est substantia. vel sic. nullum corpus ē corpꝰ animatū. quilibet homo ē corpus. ergo nullus homo est corpus aiatū. Deinde fiat sillogismus oppositus. vt omne ens est substantia. quilibet homo est ens. igitur qlibet homo est substantia. vel sic. omne corpus est corpus aiatum. omnis hō ē corpus. ergo omnis homo est corpus animatū. In quolibet enim horum patet maiorem esse falsam. ideo medium nunqꝫ fuit ꝓprium. non etiaz est mediū proprīū si fuerit iferius ad minorē extremitatem. alioquin ī tali sillogismo ignorantie quelibet ꝑmissarum esset falsa. quod est cōtra pb̄um. ⁊ pz consequentia sic arguendo. nullus sortes est substantia. quilibet homo est sortis: ergo nullus hō est substantia. nihil ergo hic dicit proprīū medium nisi quod cōcludit īdifferenter tam vniuersalem affirmatiuaz q̄ vniuersalem negatiuā ambabus ꝑmissis existentibus veris ī sillogismo affirmatiuo ⁊ solum maiori existente falsa ī sillogismo negatiuo. ¶ Tertio notandū ꝙ ꝓpositio vniuersalis negatiua mediata falsa est sillogizabilis per quadruplex mediū ꝓprium quorū primū cum qualibet extremitate facit ꝓpositionē per se primi modi. vt nullum animal est substantia. quilibet homo ē animal. ergo nullus homo est substantia. ꝙ aūt quelibet istarū ꝓpositionuz sit ꝓpositio primi modi manifestū est. q: cuiuslibet earū predicatum ē de quiditate subiecti. ⁊ ꝙ aial sit medium ꝓprīū dictū est. q: formādo sillogismum affirmatiuum ꝓtrariū isti q̄libet ꝑmissarum est va Secōm mediuz ꝓprīū cū q̄libet extremitatum facit ꝓpōnem ꝑ se secundi modi. vt nullū disciplinabile ē suba: quilz hō ē disciplinabilis. ergo nullus hō est substantia. ꝙ eniz q̄liqet ꝑmissarū sit in secōo modo dicendi per se manifestum est ex dictis in capto de per se. ⁊ ꝙ disciplinabile sit mediū proprium sequitur ex dictis cum in sillogismo affirmatiuo contrario quelibet ꝑmissarum sit vera. ¶ Tertiū medium proprium cū qualibet extremitatuz facit ꝓpositionē ꝑ accidēs necessariam. vt nullū calidū est substātia. q̄libet homo est calidus. ergo nullꝰ homo ē substantia. nihil enī est calidum nisi substantia. ⁊ si aliquid est homo. illud est calidum. ideo illud medium calidum facit propositionē necessariā cū vtroqꝫ extremoꝝ affirmatiue. ⁊ ꝙ sic medium proprīū patet quia ī sillogismo cōtrario quelibet premissarum est vera. Quartum medium proprīū cum qualibet extremitatuz facit propōnem per accidens contingentem vt nullum album est substantia. quilibet homo est albus. igitur nullus homo est substantia. ꝙ. cum album sit medium proprium. patet. quia in sillogismo opposito quelibet premissarum est vera ꝓ suppposito ꝙ quilibet homo sit albus. ⁊ ꝙ tales ꝓpōnes sint per accidens contingentes manifestuz est ex dictis. ¶ Ex predictis sequitur primo ꝙ medium proprium non solum reperitur in eodem predicamento cuz extremitatibus: sed etiam in altero iuxta determinationem Aris. in littera ex tribus posterioribus exemplis. vocat enim Ari. medium proprium: omne illud quod predicatur vniuersaliter de minori extremitate: de quo etiam vlter ꝑdicat maior extremitas siue sit mediū eiusdem ꝑdicamenti siue alterius ꝑdicamenti. siue sit medium ꝑ se siue per accidens. ¶ Secōdo sequitur ꝙ aliquod est medium proprium aliquaz extremitatū quod nō semper fuit mediū ꝓprīū nec semp erit medium proprium pz de illo termino. album. dato ꝙ omne albū sit substātia ⁊ ꝙ oīs homo sit albus sic tamen ꝙ aliquādo aliqs homo fuerit niger. ⁊ aliquādo aliquis homo erit niger. ō tale mediū dicit ꝓprīū ꝑ accidēs contingens. ¶ Dubitatur circa ꝑdicta. pbando aliquā negatiuā mediatam nō esse sillogizabilē in pria figura minori existe vera. nā hec ē negatiua mediata. nulla suba est hō ex quo iter subiectū ⁊ ꝑdicatum mediāt genera ⁊ spēs. ⁊ ꝙ nō sit sillogizabilis minori existente vera ꝑ mediū ꝓprīū patet inductiue. nā sicut ista maior est falsa. nullum animal ē hō ita ⁊ hec. quelibet substantia ē animal. ex qbus infert̄ illa conclusio. nulla substātia est homo. idem contingit sumendo ꝓ medio disciplinabile vel calidum aut album. ¶ Rūdetur ꝙ phs itelligit de ꝓpōne negatiua mediata hīte ꝑdicationē directā vbi superius ꝑdicatur de suo inferiori ⁊ non econtra. cuiusmodi non est ꝓpō signata. ¶ Secundo dubitatur nullum tale esse medium ꝓprium nisi sit eiusdem predicamenti cuz extremis. quia vt habetur secundo huius. idē est cā ⁊ medium ⁊ maxime si medium sit proprium. sed quodlibet tale mediū ī exēplis assignatum nō ē cā maioris nec minoris extremitatis. nec est causa quare maior extremitas ꝑdicat̄ de minori extremitate. q: nec disciplinabile nec calidum nec album est esse hoīs vl' substantie. aut inherentia illorum ergo. ¶ Dicendum ꝙ Aris. loquitur secōdo huius ō medio in demonstratione potissima. constat autem nullam talem negatiuam esse demonstrabilem nec suam oppositam demonstratione potissima. ideo nihil ad propositum. concedo tā quodlibet tale mediū esse cām in essendo aut in cognoscendo aut in inferendo.

Si vero non per proprium mediuz fiet sillogismus. cum d. quidem sub a. sit mediuz. in b. autem nullo est. necesse est vtrasqz falsas esse. Decipiende enim vtiqz sunt econtrario q̄z se habeant propositiones si debeat fieri sillogismꝰ. Sic enim accepte vtreqz fiunt false vt si a. quidem in toto d. est. d. autē in nullo b. conuersus enim sillogismus qdē erit ⁊ ꝓpōnes vtreqz false.

¶ Secunda regula propō negatiua mediata falsa est sillogizabilis in prima figura per medium extraneum solum minori extremitati qualibet premissaruz necessario existente falsa. patet quia maior est negatiua ⁊ minor affirmatiua. igitur necessario quelibet premissaruz est falsa. si medium est extraneū minori extremitati ⁊ non maiori. verbi gratia. nullus lapis est substantia. quilibet homo est lapis. ergo nullus homo est substantia. ponatur igitur loco istorum terminorū a. b. c. ⁊ arguatur vt prius ⁊c. ¶ Notandum ꝙ illud medium est extraneum alicui extremitati: quod nullo modo verificatur de illa sic ꝙ omnio sunt termini disperati. vt homo equus ⁊ lapis. Ex quo sequitur ꝙ quicquid extraneum est maiori extremitati in propōne negatiua mediata falsa. ē etiam extraneuz minori extremitati: sed non econtra. quia lapis est extraneum homini ⁊ non substantie. sequitur etiam ꝙ terminus superior ad maiorem extremitatem vel inferior ad minorem non est extraneus alicui illarū. non tamen debet concludi ꝙ sit medium proprium. talis enim terminus non est ꝓprium medium nec extraneum. sed est medium conueniens ⁊ indifferens.

Cum vero non fit sub a. mediuz: vt d. quidem est a. d. vera erit: que vero est d. b. falsa. quia si esset vera ⁊ conclusio esset vera: sed erat falsa.

¶ Tertia regula. ꝓpō negatiua mediata falsa ē sillogizabilis in pma figura per mediū extraneum maiori extremitati maiori existente vera. ⁊ minori falsa. patet. ex quo maior est negatiua ⁊ minor affirmatiua. verbi gratia. nulla albedo est suba. quilibet hō ē albedo. ergo nullus hō ē suba. idē est itelligendum si loco illorum terminoz

Nota primus

ponat a.b.c.sic q̃ a.sit maior extremitas.b.minor extremitas.⁊ c.mediũ ⁊c. ¶ Notandũ q̃ ista regula ⁊ oes alie p̃cedentes intelliguntur de sillogizatione facta p se.⁊ immediate in prima figura.quia huiusmodi negatiua ꝓt sillogizari p mediũ simplr extraneũ maiori existante falsa:⁊ minori vera. ⁊ hoc per sillogysmũ mediate vel reductiue collatũ ĩ pria figura. vt quilibet homo ē albedo.nulla albedo est substantia.igit nullus hō est substantia reducit ad scm ꝓme figure p trãspones premissas. ¶ Dubitatur cũ sillogizando p mediũ extraneũ tale negatiuã mediatã falsas aliqñ q̃lz p̃missarũ sit falsa.⁊ aliqñ tñ minor sit falsa. ꝓpter quod nō assignat Ari.modũ quo iterdũ tñ maior sit falsa ⁊ minor vera. Rñdetur q̃ mediũ ē duplr extraneũ.s.simpliciter ⁊ fz q̃d.mediũ enim est simplr extraneũ qñ est dispatũ vtriqz extremitati.vt albedo vel linea substãtie ⁊ hõi. Mediũ aũt fm qd extraneũ est illud qd̃ est disperatũ tñ minori extremitati.q: nō datur disparatũ vel extraneum tñ maiori extremitati. omni enim disperatũ vel extraneum maiori extremitati est extraneũ ⁊ disperatũ minori extremitati. ꝓpterea semp minor est falsa cum sit affirmatiua qualitercũqz mediũ fuerit extraneũ: vbi autem medius sit extraneũ simplr necessario maior est vera cum sit negatiua.si aũt fuerit extraneum fm quid necessario vtraq̃ p̃missarum erit falsa. vt patet inductiue.

Sed per medium figuram facta decep/tione:vtrasqz quidem non contingit falsas esse propositiones totas. Cum enim sit b sub a.nihil quidem contingit hoc quidem omni in illo vero nullo esse.sicut dictum est prius.

¶ Quarta regula ꝓpositio negatiua mediata falsa nō ē sillogizabilis i secunda figura ambabus premissis falsis in toto.pz.q: nō ē reparabile mediũ qd̃ insit vlr ꝓtento cuilibet sub vna extremitatũ:⁊ vlr remotũ ab alia. vñ tale mediũ vel ē simplr extraneũ cuilibet extremitati vl' ꝓueniēs alicui illarũ.si p̃mus:semp negatiua erit vera.si 2m: nũqz q̃lz premissarũ erit falsa i toto.vbi gra. albedo est simplr extranea tã subē q̃z hõi.ió sic arguēdo. nulla suba ē albedo.quilibz hō est albedo.ergo nullus hō est suba.pz maior cē vera.⁊ qa lapis ē extraneus hõi:non aũt subē:ió sic arguēdo.nulla substãtia est lapis. q̃lz hō est lapis igit nullus hō ē suba.maior nō ē i toto falsa.q: aliq̃ suba ē lapis.⁊ aliq̃ substantia nō ē lapis. ⁊ vbi loco istorũ terminorũ notorũ ponãtur isti termini ignoti a.b.c. poterit sillogizari vt iam sillogizatũ ĩ. ¶ Notandũ q̃ lz talis negatiua nō possit habere ambas p̃missas falsas in toto.pōt habere ambas p̃missas falsas ĩ parte.vbi gratia.omnis substantia est iperfecta.nullus homo est iperfectus.ergo nullus homo est substãtia.aut sic.nulla substantia est iperfeca.quilibet homo ē iperfectus.ergo nullus homo est substantia.horum sillogismorũ ꝓmus est ĩ ꝓmo secunde figure.⁊ secundus ĩ scdo eiusdem figure. quorũ p̃misse sunt false in parte.exquo aliqua substantia est imperfecta ⁊ aliqua nō est iperfecta.aliquis homo est iperfectus.⁊ aliquis homo non est imperfectus.

Altera vero potest esse falsa ⁊ quecunqz contingit. Si.n.c.⁊ in a.⁊ in b.est.si accipiatur in a.quidem esse:in b.vero non esse. que quidem a.c.vera erit.altera autem falsa. Iterum si quidem in b.accipitur c.esse.in a.autem nullo:que quidem est c.b.vera erit.altera autem falsa. Si quidem igitur fit priuatiuus sillogismus deceptionis dictum est quare ⁊ quando ⁊ per que erit deceptio.

¶ Quinta regula.ꝓpositio negatiua mediata falsa est sillogizabilis in secunda figura vna premissarum existente vera ⁊ altera falsa idifferenter. vel bi gra.omis suba est albedo.nullus homo est albedo.ergo nullus homo est substãtia.hui' sillogismi maior ē falsa.⁊ minor ē vera. si autem arguit sic.nulla suba est albedo.quilibet homo est albedo.ergo nullus hō ē suba.maior est simplr ya. ⁊ minor in toto falsa. ¶ Consilr etiã pōt argui p terminos ignotos conuertibiles. cum his terminis notis.vt omne a.est c.nullum b.est c.igitur nullum b.est a.aut sic.nullum a.est c.omne b.est c.ergo nullus b.est a. Et ex his manifestum est in qua figura ⁊ qualr ꝓpō negatiua falsa est sillogizabilis tã mediata q̃z ĩmediata.

Si vero sit affirmatiuus tunc per propri um medium impossibile est vtrasqz esse falsas. Necesse enim est que est hic manere: si quidem erit sillogismus sicut dictum est prius. Quare a.c. semper erit falsa. hec autem erit conuersa. Similiter autem est ⁊ si ex alia ordinatione accipiatur medium: sicut dictũ est in priuatiua deceptione. Necesse est enim que quidem est d.b.manere.que non est .a. d.conuerti ⁊ hec dare no.est eadem priori. 4.9.2. capli 3. tractat

¶ Quarta cõclusio.ꝓpō affirmatiua mediata falsa est sillogizabilis tñ in ꝓma figura per sillogismũ ignorãtie. ¶ Ista conclusio arguit sic.propō affirmatiua mediata falsa est sillogizabilis ĩ ꝓma fig.⁊ non in aliqua alia figura.ergo ⁊c. Prima pars antis pz de ista.omnis superficies est color.que est affirmatiua falsa ⁊ mediata:cum tam subiectum q̃z p̃dicatum sint in aliquo toto:que sillogizatur sic.omis quãtitas est color.omnis superficies est q̃ztitas.ergo omnis superficies est color. Secũda pars antecedentis etiã est nota cum in scda figura non sillogizetur aliqua affirmatiua.⁊ in tertia nulla vlis. Constat autem pbm hic non facere mentionem nisi de vli affirmatiua sicut nec fecit mentionem supra nisi de vli negatiua.quoniam omnis sillogismus concludens vlem affirmatiuam vel vlem negatiuam concludit particulare affirmatiuam vel negatiuam. dicit enim Aris.prio ꝓtũ q̃ vna potestas sillogismorũ est concludere plura.s.conclusionem ⁊ quicqd sequitur ad illam. ¶ Pro declaratione huius conclusionis Ari.ponit quattuor regulas. Quarum prima est ista.ꝓpō affirmatiua mediata falsa est sillogizabilis ĩ ꝓma figura per medium proprium solũ maiori existente falsa.patet q: minor ex quo est eadem in sillogismo affirmatiuo ⁊ negatiuo:sicut est vera ĩ sillogismo negatiuo vt ostensum est:ita in affirmatiuo.vbi gra.omne animal est albedo.omnis homo est aial. igitur omnis homo est albedo.hic sillogismus fit p medium proprium eiusdem predicamenti cum minori extremitate.potest etiam fieri per medium propriũ alterius predicamenti.vt omne risibile est albedo.quilibz hō est risibilis:ergo quilibet hō est albedo. ⁊ q̃ fit medium ꝓpriũ patet. quia in sillogismo negatiuo eadem minori manente concluditur ꝓpō opposita affirmatiue mediate false ambabus p̃missis existibus veris.vt nullum animal est albedo.quilibet homo est animal. ergo nullus homo est albedo.vel sic.nullum risibile est albedo.quilibet homo est risibilis.ergo nullus homo est albedo.ponamus ergo q̃ a.sit maior extremitas.⁊ b.minor extremitas.⁊ c.medium.⁊ arguatur sillogiste vt p̃ us.omne.c.est a.omne b.est c.ergo oē b. est a. ¶ Notandum primo q̃ cum quadrupler sit medium proprium.s.essentiale ⁊ accedentale per se:accedentale per accedens necessariũ:⁊ accidentale per accis contingens. per quodlibet istorum potest sillogizari ꝓpō affirmatiua mediata falsa.nã q̃ p mediũ ꝓpriũ essentiale:⁊ q̃ p mediũ ꝓpriũ accidentale p se:exemplificatũ ē sumendo

Nota primus

Nota primus

ſtia media aīal ⁊ riſibile. ⁊ q̃ alijs duobus medijs il/
lud etiam poſſit fieri exemplificatur ſic arguendo. oē
calidū eſt albedo. quilibet hō eſt calidus. ergo quilibet
hō ē albedo. vel ſic. oē album eſt albedo. quilibet hō
eſt alb⁹. ergo qlz hō ē albedo. calidū. n. ineſt hōi p̃ acce
dens ſz de neceſſitate albū vero ineſt hōi p̃ accidens cō
tingenter. q: ⁊ ſi nō eſt poſſibile dare hominē nō calidū
tñ datur hō nō albus. ¶ Secō notandū q̃ quadruplīr
ppō dr̄ mediata. ¶ Primo qñ extrema ſunt diuerſorū
p̃dicamentorū quor̄ alter ē ī aliq̃ toto. vt nullus hō ē
q̃litas nullus hō ē albedo. oīs hō ē q̃litas. oīs hō eſt al/
bedo. ¶ 2° qñ extrema ſunt eiuſdē p̃dicamēti inter que
mediat aliqd genus. vt nullus hō eſt ſubſtantia. oīs hō
eſt ſubſtātia. mediant enīz illa genera aīal corpus anima
tū ⁊c. ⁊ de tali ppone mediata plūs locutus ē in tertia
pcl'one. ¶ Tertio ppō ē media qñ iter ſubiectū eſt p̃di
catū mediat aliq̃ ſpēs. vt ſortes ē aīal. ſor. ñ ē aīal. medi
at. n. ille terminus hō. ¶ Quarto ppō ē mediata quan
do vnū extremorū ē diffinitio vel paſſio nō ī mediata al
terius. vt oīs hō eſt ſubſtantia aīata ſenſitiua. ſortes eſt
aīal rōnale. ſortes eſt riſibilis. oīs hō ē riſibilis. dato⁹ q̃
diſciplinabile ſit p̃ma paſſio hoīs: ex q̃bus habet q̃ etiā
oppoſita earū ſunt ppōnes: mediate: de nulla ergo pro
pōne mediata loquit Ariſto. hic niſi de affirmatiua pri
mi modi: q: ſolū ille affirmatiue ſunt falſe:

Cum vero ſit nō p̃ ppriū medium ſi q
dē ſit d. ſub a. nec qdem erit vera. altera aūt
falſa. pōt enī a. ī pluribus eſſe que non ſunt
ſub iuicem

¶ Secunda regula. ppō affirmatiua mediata falſa ē ſil
logizabilis ī p̃ma figura p̃ mediū extraneū ſolū minori
extremitati: maiori exiſtēte vera ⁊ minori falſa. pz. q: ſi
mediū eſt tantū extraneum minori extremitati erit cōue
niēs maior extremitati. ⁊ p̃ q̃ñs faciet maiorē verā ⁊ mi
norē falſam vt oīs qualitas diſgregatiua viſus eſt albe/
do. q̃libet hō ē q̃litas diſgregatiua viſus. ergo q̃libet hō
ē albedo. vel ſic. q̃lz albedo ē color. q̃libet ſupficies eſt al
bedo. ergo q̃licet ſupficies ē color. ſit ergo maior extre/
mitas a. ⁊ minor b. ⁊ medium c. ⁊ arguat vt ſupra.
¶ Sed dubitat arguendo q̃ mediū ē extraneū ſolum
minori extremitati. ⁊ tñ ābe p̃miſſe ſunt falſe. vt oīs q̃/
litas ē albedo. oīs hō ē q̃litas. ergo oīs hō eſt albe°. Rñ
det q̃ Ariſto. p̃ mediū extraneū ſolū minori extremita
ti itelligit mediū diſperatum minori extremitati de quo
vlr p̃dicat maior extremitas: ſic q̃ aut cōtineat ſub eo
aut cōuertat cū illo. conſtat aūt qualitatē nec cōuerti cū
albedine nec ōtineri ſub illa: ſed eſſe totū ad illam.

Si vero nō ſit d. ſub a. hoc qdem manife/
ſtum. quoniā ſemp̃ erit falſa. affirmatiuū enī
accipit que qdez d. b. ōtīgit ⁊ verā eſſe ⁊ fal
ſam. nihil enī p̃hibet a. qdē ī d. nullo eſſe. d.
aūt ī omni b. vt animal: ſcientia: muſica.

¶ Tertia regula. ppō affirmatiua mediata falſa ē ſillo
gizabilis ī p̃ma figura p̃ mediū extraneū ſolū maiori ex
tremitati: maiori exiſte falſa: ⁊ minori exiſtente vā. pz q:
ſi mediū ē extraneū maiori extremitati ⁊ maior eſt affir
matiua oz q̃ ſit falſa. cū autē ſit cōueniens minori extre
mitati: ⁊ minor ſit affir^a: ideo ipſa eſt vā. vbi grā. omne
aīal ē albedo. oīs hō eſt aīal. ergo omnis hō eſt albedo.
Vel ſic in terminis Ariſ. quelz ſcia eſt aīal. omnis mu/
ſica ē ſcia. ergo omnis muſica ē aīal. Sic ē pōt argui in
terminis ignotis. vt oē d. ē. a. oē b. eſt d. ergo oē b. eſt a.
ſuppoſito q̃ iſti cōuertant cū illis. ¶ Sed dubitat. pri
mo q: nō videt vex aliqd eē extraneū maiori extremita
ti ⁊ nō minori. quia ī altera cōcluſione dictū ē. q̃ qcqd ē
extraneū maiori extremitati etiā ē extraneū minori ex/
terminati. Sēdo q̃ mediū eſt extraneum ſolum maiori

Nom. cuneū

Du^m. primuz

Du^m. ſecundū

extremitati: ⁊ tñ ambe p̃miſſe ſunt falſe: vt quilibet ſor.
ē albedo. quilibet hō eſt ſor. ergo quilibet hō ē albedo.
hō enī ex quo vniuerſalīt p̃dicatur de ſor. nō ē illi extra
neū. ¶ Ad p̃mū dicit q̃ Ariſ. ſupius loquebat de nega
tiua mediata falſa terminor̄ eiuſdem coordinationis. vt
nullus hō eſt corpus. de qua verū eſt dicere q̃ quicqd ē
extraneū maiori extremitati eſt etiā extraneū minori ex
tremitati. ⁊ nō ecōtra. logtur autem nūc de affirmatiua
mediata falſa, terminor̄ p̃dicamētor̄ diſtinctor̄ vt qli/
bet hō ē albedo. quelibet ſupficies eſt color de qua veri
ficat illa trimēbris diuiſio. ſ. q̃ aliqd ē extraneum maio
ri extremitati ⁊ nō minori. ⁊ aliqd eſt extraneū minori ⁊
nō maiori. ⁊ aliquid vtriq̃z extremitati. ¶ Ad ſēdm tñ
detur q̃ Ari. p̃ mediū extraneū ſolū maiori extremitati
itelligit mediū diſperatū maiori extremitati ⁊ ꝓueniens
minori extremitati. aut cōueniētia cōuertibilitatis aut cō
uenientia ſupioris cū ſuo iferiori. vt patet in ſuo exēplo.
conſtat autē ſortē non conuerti cum hoīe nec eſſe totum
ad illum.

Non autem iterum neq̃z a. in nullo d. ne
q̃z d. in nullo b. Manifeſtum igitur eſt. quo
niam cum non ſit medium ſub a. vtreq̃z poſ
ſunt eſſe falſe. ⁊ quecunq̃z contingit. Quot
quidem igitur modis ⁊ per que poſſunt fie
ri ſecundum ſillogiſmum deceptiones ⁊ in
bis que ſunt ſine medio ⁊ in bis que fūt per
demonſtrationes manifeſtum eſt.

¶ Quarta regula. ppō affirmatiua mediata falſa eſt ſil
logizabilis in prima figura per medium extraneū vtri/
q̃z extremitate: qualibet premiſſarū exiſte falſa. patet. q:
ſi medium eſt extraneum vtrique extremitati ⁊ queli/
bet premiſſarū eſt affirmatiua oportet quālibet premiſ/
ſarum eſſe falſam. vbi gratia. omnis lapis eſt albedo. q
libet homo eſt lapis ergo quilibet homo eſt albedo. vel
ſic. quilibet ſapor eſt albedo. quilibet homo eſt ſapor. er
go q̃libet homo eſt albedo. primi ſillogiſmi medium eſt
eiuſdem predicamenti cū minori extremitate. ⁊ ſcōi cuz
maiori extremitate. In terminis autem ignotis pōt idē
ſillogizari per a. b. c. ponēdo a. eſſe maiorē extremitatē. Nom.
⁊ b. minorē. ⁊ c. mediū. ¶ Notanduz q̃ per iſtos tres primuz
termios homo. albedo. ⁊ qualitas pñt fieri tres ſillogiſ
mi cōcludētes ppōnem affirmatiuam mediatā falſam.
quorum primus habet maiorē verā ⁊ minorem falſaz.
ſecūdus hz minorē verā ⁊ maiorem falſaz. tertius aūt
habet vtrāq̃z premiſſarū falſam. exemplum primi. oīs
albedo ē q̃litas. quilibet homo eſt albedo. ergo quilibet
homo eſt q̃litas. exēplū ſecundi: quelibet qualitas ē hō.
omnis albedo eſt qualitas. ergo oīs albedo eſt homo.
exemplū tertij. oīs qualitas eſt albedo. oīs homo eſt q̃
litas. ergo omnis homo eſt albedo. In terminis autem
p̃bi. conſimiliter ſillogizetur. vt omnis muſica eſt ſcien
tia. omne animal eſt muſica. ergo omne aīal ē ſcia. Itez
omnis ſcientia ē aīal. quelibet muſica ē ſcientia. ergo q̃/
libet muſica eſt animal. Itez omnis ſcientia eſt muſica.
omne animal eſt ſciētia. ergo omne animal eſt muſica.
primi ſillogiſmi maior eſt vera ⁊ minor falſa. ſecundi ſil
logiſmi maior eſt falſa ⁊ minor vera. tertij vero vtraq̃z Du^m.
eſt falſa. ¶ Dubitatur de iſtis ppoſitionibus affirmati primuz
uis falſis. homo eſt irrationalis. homo eſt inſenſitiuus.
vtrum ſint mediate vel immediate. ⁊ non apparent eē
mediate nec īmediate diſcurrendo omnes modos me
ditationis ⁊ immediationis propoſitionum nomina/
tarum ſuperius. ¶ Reſpondetur q̃ ſicut differentie eſ
ſentiales dividentes genera ⁊ conſtituentes ſpecies cum
non cōponant ex actū ⁊ potentia. ſz dicant tñ actuz nō
iunt per ſe in predicamento. ſed ſolum reductiue rōne
ſpēr̄ quarū ſunt principia cōſtitutiua. aut rōne generū

quoꝝ sunt ꝑncipia diuisiua. ita huiusmodi ꝓpõnes non sunt per se mediate vel immediate. sed reductiue rõne gñis ⁊ spẗi quorũ predicta sunt ꝑncipia. ĩõ hec. homo ẽ irrõnalis. ẽ ĩmediata. sicut hec. homo ẽ asinus. iter cuiꝰ subiectũ ⁊ predicatũ non mediat aliqua spẗs. aut sicut ista. hõ est aĩal. inter cuius subm ⁊ predicatũ non mediat aliquod genus. hec autẽ. homo est insensitiuus. ẽ mediata. q: inter subiectũ ⁊ predicatũ mediat alia dñia. s. irrationale. quare ⁊c.

Manifestum est autẽ ꝙ si aliquis sensus defecerit necesse est aliquam sciam deficere. quoniã impossibile est accipere sine sensu.

5ª 9ª 2. capli 3ª tractatus

Si vero discimus aut ĩductiõe aut demõstratione. Est autem demonstratio qdem ex vniuersalibus. Inductio autez ex his que sunt secundum partez.

¶ Hec est 2ª pars huius capituli ĩ qua Aristo. determinat de ignorantia simplicis negationis ꝓuenĩẗe ex defectu alicuius sensus: postq̃z determinauit de ignorantia dispõnis ponendo istã conclusionem. Deficiente aliquo sensu impossibile est habere sciam de sensibilibus illius sensus. circa quã duo facit. nam prĩo premittit vnaz suppositionem. scdo exequit de itento ibi. Impossibile est autẽ. ¶ Suppõ est ista. ꝙ omis vera doctrina ⁊ disciplina est ꝑ demonstrationem vel inductionem. pz. nam omis demonstratio est ex vniuersalibus vt patuit. ⁊ omis inductio est ex singularibus. constat autem omnem notitiam comptam habitam ꝑ discursum esse notitiã alicuius vlis conclusę ex vniuersalibus. aut alicuius vlis conclusę ex singularibus: vta sensus memorie ⁊ experiẽtie. iuxta determinationẽ Aristo. ĩ ꝓlogo metha. prĩo enim cognoscitur ꝙ omnis ignis ẽ calefactiuus. aut ꝙ omne reubarbaꝝ est purgatiuuz colere ꝑ inductionẽ singularium. Scdo aũt cognoscit ꝑ demonstrationem ꝓcedẽdo ꝑ vlia cognita cã ꝓp quaz caliditas est in igne: ⁊ purgatiuum colere comperit reubarbaro. ¶ Sed dubitat cũ omnis scientia fit ꝑ sillogismũ. ⁊ inductio non est sillogismus. ꝓpter qd dicit Ari. ꝑ demonstrationem vel inductionẽ. Rndetur. phm non dixisse oẽm scientiaz esse ꝑ demonstrationem vel inductionem. sed omnem doctrinam vel disciplinam. vnde omnis scientia est doctrina vel disciplina ⁊ non econtra. hz enim exptus doctrinã vel disciplinã de reubarbaro ꝙ est purgatiuũ colere ⁊ non scientiã. sed tantũ artifex vt testat phs in prohemio metapha. artifex enim procedit vlr ⁊ ꝑ causaz. expartus autem singulariter ⁊ per effectum.

Impossibile aũt vniuersalia speculari ⁊ tn ꝑ ĩductõez. quoniam ⁊ que ex abstractione dicunt esse ꝑ ĩductões nota facere quĩ sũt ĩ vnoquoqz gñe q̃dã: ⁊ si non separabilia sũt secundũ ꝙ vnũquodqz hmõi est. Inducere enĩ nõ hñtes sensum ĩpossibile est. singularium. n. sensus est. Nõ. n. cõtigit accipere eorum sciam. neqz. n. ex vniuersalibus est sine ĩductõe neqz per ĩductitõem sine sensu.

Hac suppõne premissa Ari. arguit sic ꝓclonez. Omnis doctrina vel disciplina alicuius sensibilis est per inductionem vel demõstrationem. sed q̃litercũqz fit. requirit sensus illius sensibilibus. ergo deficiente aliquo sensu impossibile est hre scientiam ō sensibilibus illius sensus. maior pz ex suppõne. ⁊ minor ōclarat. nam si habet scientia ō aliquo sensibili ꝑ ĩductionẽ. ergo sciendo vlia ꝑ singularia. cõstat aũt nõ haberi ꝓfecta notitia singularium nisi ꝑ sensum. si aũt dicit ꝙ ꝑ demõstrationẽ arguit sic. oĩs scia ꝑ demonstrationẽ ẽ ex vlibus. ⁊ oĩs scia vniuersaliũ est ex singularibus. ⁊ oĩs notitia singulariũ est ꝑ sensum. ergo oĩs doctrina vel disciplina alicuius sensibilis ẽ ꝑ sensuz: maior pz ex dictis ĩ hoc ꝓmo. minor autẽ declarat. q: si ĩ aliquo videret oppositum maxie appareret ĩ matbe. que vident esse separata a materia sensibili. ⁊ hoc ẽ verũ fm rõnẽ sed nõ fm cẽ. quia non dat linea vel supficies absq̃ mã sensibili: modo in illis habetur notitia vniuersaliũ ꝑ singularia. vt omnes anguli recti sunt eq̃les. ⁊ nulle linee palelle cõcurrũt. q: illi anguli recti sunt eq̃les. ⁊ illi. nec est repta instantia. si mitit ꝙ ille linee palelle nõ cõcurrũt ⁊ ille. ⁊ sic de singulis. ⁊ ꝑ ꝓñs ꝓñter arguit. s. ꝙ omnis ĩductio ẽ ꝑ sensum. q: sensus ẽ singulariũ. ⁊ cũ ĩducunt vniuersales fiunt designationes singulares ꝑ sensum. vt pz tã in naturali sb̃ q̃z in matbe. vt ꝙ oẽ cõpositũ ex ꝓtrariis aliquãdo corrũpit. aut ꝙ oĩs linea ẽ recta vel curua. ¶ Notã dũ ꝓmo fm egidiũ. ꝙ ĩtellectus humanus de se ẽ pura potẽtia. vt testat Aristo. 3º. de anima. nec põt exire ad actũ nisi ꝑ actuationẽ sensus. q: necesse ẽ intelligentez fantasmata speculari. si ergo ĩtellectus nõ intelligit nisi mediãte sensu tanq̃z mediãte instrumento: necessario ō ficit ĩtellectio deficiẽte sensu. ⁊ ꝑ ꝓñs deficiẽte aliquo sensu ĩpossibile est habere sciam de sensibilib̃ illius sensus. Plato aũt dixisset ꝙ nõ deficit scia sensibiliũ alicuiꝰ sensus deficiente illo sensu. sz solũ vsus scie. q: dicebat ideas ꝓducere formas speculatiuas ĩ ĩtellectu sicut formaz subalẽ in mã. ita ꝙ sicut agẽs nãle nõ aliter se hz respectu mãe q̃z disponẽdo. ita sensibile nõ se hz respectu intellect̃ nisi ĩ mutãdo sensus. ydea autem se sola ꝓducit spẗz ĩtelligibilẽ ĩ ĩtellectu. ¶ Ex isto dicto nõ hr sufficienter intentio Aristo. q: deficiente visu alicui a natiuitate ille põt notitiam hre de coloribus per auditum vel per doctrinam: quoniã aliquis põt dicere eũ vnũ esse quintũ sensum exteriorẽ q̃ dicit visus cuius obm adequatũ ẽ color. sicut sonus est obiectum adequatũ auditus. vt odor olfactus: aut sapor gustus. deficiente etiaz olfactu põt haberi noticia de hodore ꝑ discursum videndo aĩalia carẽtia visu moueri ad alimenta ꝑ magnã distantiaz. aut aĩalia habẽtia modicũ visum moueri ad maiorẽ distantiã q̃z ipsi possint ĩmutari ꝑ visum. ¶ Scdo notandũ fm opinionẽ currẽtẽ ꝙ deficiẽte aliquo sensu a natiuitate habet sciẽtia de sensibili illiꝰ sensus ꝑ cõceptus absolutos cões ⁊ q̃ditatiuos. sz nõ ꝑ cõceptus ꝓpꝛios absolutos ⁊ q̃ditatiuos. ¶ Primũ pz. q: deficiẽte visu a natiuitate scit licet ꝓfuse ꝙ color est qualitas ĩmutatiua visus per hanc. oĩs passio vel passibilis qualitas ẽ ĩmutatiua sensus. ¶ Scdm pz. nã dato ꝙ aliqs a natiuitate ñ haberet odoratũ adhuc discurreret ꝙ aliqd ẽ sensibile ꝓpriũ ꝑter quatuor videns aĩalia moueri ꝑ magnã distãtiã ad nutrimẽtũ. ¶ Tertiũ ẽ notũ q: nõ habens visum a natiuitate nesciret q̃d ĩportaret nomine coloris. ⁊ non habẽs odoratũ nesciret q̃d ĩportaret nomine odoris. Et licet ꝓmũ vex sit: alia aũt nõ vident vera: qm̃ sciẽdo ꝙ aliquid ẽ sensibile ꝓpriũ ꝑter illa q̃tuor. color. sapor. sonus. ⁊ q̃litas tãgibilis nõ habet noticia odoris ꝑ aliquẽ suũ cõceptũ ꝓpriũ sed solũ ꝑ cões iuicẽ tñ se de articulantes eo modo quo q̃s cognosceret hoĩem non habendo cõceptũ hominis. sz solũ hndo ꝓcept̃ illiꝰ diffõnis. aĩal gressibile bipes. Deĩde non apparet q̃n cecus a natiuitate ꝑ doctrinã possit scire q̃d ĩportat nomie coloris. et hre ĩmẽte illũ cõceptũ color cũ sua diffõne quidditatiua sicut habet ĩ mẽte cõcept̃ vacui vel ĩfiniti aut chimere aut antexpt. alioq̃n talis cecus nõ posset disputare de coloribus. q: voces sunt note earũ passionum q̃ sunt ĩ aĩa fm aristo. prĩo phyarminias. ¶ Ideo ẽ aliter dicendũ ad mẽtez phi iuxta doctrinã eius ĩ ꝓlogo metha. ꝙ duo sunt sensus nobis ōseruiẽtes ad sciaz. s. visus ⁊ auditus. Et idẽ attestat cõmentator ĩ de sensu ⁊ sensato. quoꝝ ꝓprius facit scire ꝑ ĩuentionẽ. q: ostẽdit multas rex dñias. secundus q̃ũ ꝑ doctrinaz. q: facit

Nota. primus

Nota. scdm

audire a magro. ¶ Hoc premisso pono quattuor conclusiones. Quarum prima est ista. deficiente aliquo sensu a natiuitate pole est hre tam per inuentionem q̃ per doctrinam cõfuse ⁊ indistincte sciam de sensibilibus illius sensus. Ista pclo est de intentione Arist. in plogo hui⁹ dicẽtis quod aliquo mõ sciuisti hanc dualitatẽ esse parem an teq̃ videres eam sciendo oẽm dualitatẽ esse parẽ. sic pariformiter cecus a natiuitate scit aliquo mõ colorẽ esse qualitatem imutatiuam visus. s. confuse ⁊ indistincte: p hoc q̃ oĩs qualitas sensibilis ĉ imutatiua sensus. dicit. n. ari. secõo prior. q̃ aliq̃d scitur in vniuersali tñ ignoratur ĩ pticulari. Et notanter fit mentio de ceco a natiuitate seu õ sensu deficiente a natiuitate. quia nulli dubiũ q̃ cecus factus post visum hz sciam de coloribus. qr adhuc seruãt species ⁊ similitudines colorũ tam in sensu interrior q̃ ĩ intellectu. Secũda cõclusio. deficiente aliquo sensu a natiuitate possibile est per inuentionẽ distincte ⁊ determinate habere sciam de sensibilibus illius sensus per pcept⁹ cões. patet qr nõ habens sensum odoratus videns aĩalia moueri ad alimentũ per magnã distantiã ⁊ nõ habẽtia visum discurrit q̃ aliquis est sensus preter alios q̃ttuor ⁊ q̃ aliqd̃ est sensibile proprũ preter alia q̃ttuor. sed nescit quis est ille sensus. nec qd̃ est illd̃ sensibile ppriũ. ¶ Tertia cõclusio. deficiente sensu aliquo a natiuitate possibile est per doctrinã distincte ⁊ determinate habere scientiã de sensibilibus illius sensus per cõceptus ppios pz. qr aliquis potest docere nõ habentẽ odorẽ illũ quintũ sensum esse odoratũ. ⁊ illud quintũ sensibile esse odorẽ. ⁊ cõsequenter diffinitionẽ quiditatiuã illi⁹. sicr cecus a natiuitate potest scire q̃ omnis albedo est color: ⁊ q̃ est disgregatiua visus. ⁊ hoc p auditũ ⁊ p doctrinã. ¶ Quarta cõclusio. deficiente aliquo sensu a natiuitate impole ĉ per inuentionẽ hre distincte ⁊ determinate sciam de sensibilibus illius sensus per cõceptus ppios ista cõclusio patet inductiue: nã cecus a natiuitate nunq̃ p. seipsũ hre poterit cõceptũ ppriũ coloris nec significatiuũ naturalr nec significatiuũ ad placitũ. cũ nõ appareat vnde possit elicere huiusmodi cõceptũ. ⁊ hoc fuit intẽtio Aristotele.

Du^m primũ ¶ Cõtra predicta arguit. ⁊ prio q̃ non oĩs notitia vniuersalis est per singularia cũ prima p̃ncipia' sint maxime nota illa precedete notitia suorũ singulariũ eo q̃ sũt sicut locus sanue in domo quẽ nullus ignorat. per cõmen. 2°. metha. ⁊ cognoscunt in solo lumine intellectus agẽtis.

Du^m secõm ¶ Secõo arg. q̃ nõ oĩs inductio est per sensũ. qr intellectus põt inducere hãc vniuersalẽ oĩs intelligẽtia est separata a mã: quã nõ potest inducere sensus nec sua singularia cognoscere.

Du^m tertium ¶ Tertio arguit q̃ cecus a natiuitate habere põt per inuentiõem sciam de colore per cõcept⁹ ppios. qr per causam habem⁹ sciam sui effectus nullũ habentis sensum per cõceptus ppios ⁊ per inuentiõem. ergo pariformiter per notitiã q̃litatũ tãgibiliũ poterit quis per inuentiõem deuenire in notitiã scientificã colorũ tanq̃ per notitiã cause cum qualitates prime sint cause colorũ. antecedens patet. nã per colorẽ venimus in notitiã sue speciei visibilis. ⁊ similiter per alias formas reales scimus suas formas intentionales.

Du^m q̃rtum ¶ Quarto ar. q̃ nos habemus sciam de aliquo per intentionẽ ⁊ per cõceptus ppios cuius nõ est aliqs sẽsus. qr nos habem⁹ sciam de materia ⁊ forma. vt patet primo phi. ⁊ tamẽ ista nunq̃ fuerunt sensata. habemus etiã sciam de intelligentijs abstractis. s. methaphisicã. ⁊ hoc p inuentiõem ⁊ tamen nullus est sensus ĩtelligentiarũ. Et idem potest argui de quibuscũq̃ sensibilib⁹. q̃ de eis habere sciam nõ repugnat per inuentiõem per cõceptus ppios nullo a natiuitate existenti sensu. ¶ Ad p^m dr. q̃ licet nõ q̃lz vniuersalis cognoscat per sua singularia: tñ cuiuslibet vniuersalis notitia p̃supponit notitiã alicuius singularis prius cogniti per sensum. vñ ĩtellectus nõ cognoscit illa. omne ens est ens. aut illã. qd̃libet est vl nõ est. nisi facta sit ĩpressio in ĩtellectu per aliqd̃ singulare prius cognitũ per sensum tã interiorẽ q̃ exteriorem. dicit. n. aris. in libro de sensu ⁊ sensa. q̃ nihil est in ĩtellectu quin prius fuerit in sensu. cõstat aũt in sensu nullã esse notitiã vniuersalem sed solum singularẽ licet per illã cognoscantur vniuersale ⁊ singalare distincte tamẽ singulare: ⁊ cõfuse vniuersale. ¶ Ad secõm rñdet q̃ inductio est per sensũ dupl'r. Primo directe quãdo singularia sunt sensata. vt qr iste ignis ⁊ ille ignis est calidus ⁊ nõ est reperta instãtia. ergo omnis ignis est calidus. Secũdo ĩdirecte quãdo singularia illius nõ sunt sensata tamen sunt cognita per sensum mediate vel ĩmediate: ⁊ sic est inductio quã facit intellect⁹. vt hec ĩtelligentia est separata a materia ⁊ illa: ⁊ sic de alijs. ergo omnis intelligẽtia separata a materia est per sensum nõ qdem directe ⁊ imediate. sz ĩdirecte ⁊ mediate. non. n. cognoscit aliq̃ ĩtelligentia nisi p motum celi singularem cognitũ per sensum. ¶ Ad 3^m dicit q̃ aliqe sunt cãe prius note nature suis effectib⁹ ⁊ nobis posterius vt materia ⁊ forma. deus ⁊ intelligentie. aliqe sunt prius note nature ⁊ etiam nobis. vt colores ⁊ etiã odores respectu suarũ speciẽrũ ĩtentionaliũ ⁊ generaliter in mathe. cause sunt nobis ⁊ nature pri⁹ note suis effectib⁹. aliqe ⁊ vero sunt prius note nature suis effectibus. nobis aũt nõ prius nec posterius per se ⁊ necessario. vt qualitates prime ⁊ qualitates secũde consurgentes ex his. licet enĩ caliditas sit prius nota nature q̃ color. tamen quo ad nos nõ est ipse p̃oritas nec posterioritas. qr prius possumus cognoscere caliditatem q̃ colore ⁊ econtra cum ambo sint sensibilia propria quorum quodlibet prius altero suo sensui potest p̃sentari. ¶ Dicendũ igit q̃ cause que sunt prius note nature suis effectibus: nobis autẽ posteriores cognoscunt a nob per notitiã suorũ effectuũ: vt colligitur a pho. ⁊ cõmentatore in plogo phyficorũ. Cause autẽ que sunt nobis notiores ⁊ nature suis effectibus ducunt nos ĩ cognitionẽ suorum effectuũ sic q̃ per notitiã cololoris venim⁹ in notitiã speciei visibilis. ⁊ per notitiam odoris ĩ cogtitiõem speciei odorabilis. cause aũt que non sũt nobis pri⁹ nec posterius nobis per se suis effectibus non cognoscunt per illos effectus neq̃ ducunt in cognitionẽ illorum effectuum. ideo cecus a natiuitate nunq̃ p qualitates tangibiles veniret in notitiam colorũ. sicut neq̃ videns p notitiam colorũ vẽit ĩ noticiã q̃litatũ pmarũ. ¶ Ad 4^m respõdet Egi. q̃ forma subalis põt hre similitudinẽ in ĩtellectu a q̃ sumit scia de illa. qr sic est de formis realib⁹: ita ⁊ de formis ĩtentionalib⁹. Cõstat ãt q̃ forma accntalis vtute forma subalis pducit formã subalem. s. dũ caliditas pducit ignẽ: ita et fantasma vtute forme sbalis pducit similitudinẽ illi⁹ in intellectu. ⁊ per hũc modũ habet scientia de forma. ⁊ ꝓnr de mã rõne forme. semp tñ p sensũ de metha. aũt dicit q̃ nõ solũ cognoscim⁹ effect⁹ subarum per sensũ. s. per motũ celi: equalitatẽ: ⁊ cõtinuitatẽ illius. sed etiã cognoscimus per sensũ q̃ illi sũt effectus illarũ subarũ. ⁊ quia ille substantie nõ sũt pportionate illis effectib⁹. ideo per sensũ tñ cognoscimus qr sũt. intellectus aũt postmodũ cognoscit qd ille sũt. ¶ Primus dictũ videt̃ tractari pho sẽdo de anima. qr ⁊ si forma accidentalis pducat formã subalem vtute forme subal'. hoc est quia forma subalis põt per se pducere formam subalẽ ⁊ p̃ncipalius q̃ forma accntalis dirigẽdo illã tanq̃ instrm. sed nulla forma accidẽtalis imutat sensum virtute forme subalis cũ substãtia sentiat per accns: ⁊ accidentia per se. secõo de aia. ideo nec mã nec forma hẽt aliquã similitudinẽ in ĩtellectu. sed solũ cõceptus acq̃sitos per discursũ: ex qbus format scientia de mã ⁊ forma. ¶ Secõs dictũ apparet repugnare pho ĩ plogo metha. dicenti q̃ vniuersalia sunt difficillima ad cognoscendũ. qr sunt remotissima a sensu. sicut ergo tñ intellect⁹ põt formare ppositionẽ vniuersalẽ quã sẽsus nõ põt cognoscere ppter quid: nec quia est. ita noticia intelligentiarũ separatarũ nullo mõ potest repiri in sensu sed tñ in ĩtel

R° 2^a

R° 3^a

R° 4^a

R° p^a

lectu:tam quo ad q: est:q̃ quo ad ꝓpter qd est per dis cursuz. ¶ Ideo est aliter dicendũ secundũ cõmentatorem in ꝓlogo phisicoruz. ꝙ nos habem⁹ noticiã de materia ⁊ forma per cognitionẽ cõpositoꝝ nãliuz. sic ꝙ tã per sensuz q̃z per intellectũ primo cognoscim⁹ cõposita nãlia. deinde resolutimus ea in sua principia itrinseca cognoscendo ea habere duo ꝓncipia itrinseca quoꝝ vnuz est forma ⁊ alteꝝ mã. licet igit mã ⁊ forma nullũ habeant sensuz: tamẽ cognoscunt per sensũ rõne suoruz effectuuz primo imutantiũ sensũ. ditit. n. Aristo. ꝓmo phi. ꝙ trãsmutatio facit cognoscẽ materiã. ⁊ octauo metha. ꝙ opatio dat cognoscere formã. cõstat aũt ꝙ tã trãsmutatio materie q̃z operatio forme cognoscit per sensum. ¶ Consilr dr de intelligẽtijs iuxta doctrina Arist. octauo phisi. ꝙ si habem⁹ sciam de illis hoc ẽ per effectũ. s. per motũ celi quẽ cognoscim⁹ prius per sensũ q̃z per intellectuz. Deinde discurrentes ꝓcipimus illũ esse continuum ⁊ ꝓpetuũ. ⁊ ꝓcludimus ꝓtinuitatẽ ⁊ ꝓpetuitatez illius nõ posse esse nisi a motore separato a mã. Et quoniam plures sunt tales motus arguim⁹ plures esse motores separatos a mã. ⁊ ꝓnr ꝙ illi sunt substantie indiuisibiles absq̃ magnitudine. ⁊ ꝙ nõ sũt vtutes incorpore sed extra corpus omnino ĩfatigabiles potẽtes mouere per tempus ĩfinitũ. ⁊ sic pz ꝙ intelligentie licet non habeant sensum: tamen nõ cognoscunt nisi per sensuz: mediate tamen per reductionẽ ⁊ discursũ quẽ nõ põt facere sensus sed solus intellectus.

Est autez omnis syllogism⁹ per tres terminus. Et hoc quidem demõstrare possibile est. quoniam est. a. ĩ. c. propter id quod ẽ ĩ b. ⁊ hoc ĩ. c. Sed priuatiuus quidem est alterã qdem ꝓpositionem habens quoniã est aliud ĩ alio: alterã autem quoniã nõ est.

¶ Istud est tertiũ capitulũ huius tractatus in quo Arist. determinat de ꝓcessu ⁊ qditate syllogismi demõstratiui postq̃z determinauit de syllogismo aggenerante sciã ⁊ de syllogismo aggenerãte ignorantiaz. Et diuidit in quattuor partes principales. in quaꝝ prima probat ꝙ in demonstrationib⁹ nõ cõtingit ꝓcedere in ĩfinitũ per predicta qdicatiua. Secunda ꝙ nõ per p̃dicta substantialia ibi. vniuersaliter autẽ sic. Tertia ꝙ nõ per p̃dicta accntalia ibi. neqz tamẽ de q̃litate. Quarta ꝙ nullo mõ ⁊ hoc per rõnes ꝓprias ibi. analetice autem. ¶ Pria pars diuiditur in tres particula. in quaꝝ prima Arist. ponit suppõnes. in secunda questiones ibi. sit ergo c. in tertia conclusiões ibi. ꝙ q̃dem igitur media. ¶ Prima suppositio est ista. ꝙ ois syllogismus tantũ ex trib⁹ terminis debet fieri. ¶ Ista suppositio pz ex primo ꝓxũ que tamẽ declaratur tã in affirmatiuis q̃z negatiuis syllogismus. vt omne b. est a. omne c. est b. ergo omne c. est a. Itẽ nullũ b. est a. omne c. ẽ b. ergo nullũ c ẽ a. syllogismus igit affirmatiuus dz habere oẽs oõnes affirmatiuas. q: ex duabus affirmatiuis nõ sequit syllogistice aliqua negatiua. ⁊ syllogismus negatiuus dz habere alterã p̃missaꝝ affirmatiuã ⁊ alterã negatiuã ꝓcludẽtes cõclusionẽ negatiuã. q: ex duabus negatiuis nõ sequitur aliqua affirmatiua. neqz ex vna affirmatiua ⁊ altera negatiua sequit syllogistice ꝓclo affirmatiua. vt pz i ductiue fm qd est ostensũ in libro prioꝝ. ¶ Notanduz ꝙ ꝓncipiũ cui inititur tota forma syllogismi affirmatiui ẽ: quecunqz vni ⁊ eidem sunt eadẽ illa inter se sunt eadez. q: vr p̃ omnẽ ꝓceptionẽ animi ꝙ a. c. sint eadez b. ⁊ nõ sint eadẽ inter se. ⁊ est illud ꝓncipiũ intelligendũ de idẽtitate simplr. q: de identitate fm quid: que est idẽtitas generis vel specici: illud nõ tenet. q: nõ sequit. homo ẽ animal. ⁊ asinus est animal. ergo homo est asinus. nec sequitur. plato est homo. sor. est homo. ergo sor. est plato. immo arguitur occulte ex q̃tuor terminis. quia aliõ

Nota p̃m

est aial qõ est homo: ⁊ aliud est animal qõ est asin⁹. ⁊ alius homo est sortes ab illo qui est plato. ideo bene sequitur. omne aial est asinus. homo est aial. ergo homo est asinus. ois homo est plato. sortes ẽ homo. ergo sor. est plato. vel sic. hoc est plato. ⁊ hoc est sortes. ergo sortes est plato. q: mediũ semp sumit pro codẽ. Principium aũt cui initit forma syllogismi negatiui est illud. qc qd remouet ab aliquo remouet ab omni eo qõ est idẽ illi. nõ. n. est intelligibile a. eẽ remotũ a b. ⁊ nõ a c. qõ ẽ idem b. ⁊ hoc est intelligendũ de remotione simplr ⁊ ñ fm quid. q: nõ sequitur. aial uõ est risibile. homo est risibilis. ergo homo nõ est aial sz bene sequit. nullũ aial est risibile. homo est risibilis. ergo homo nõ est aial. ⁊ ⁊ hoc in tertio secunde figure.

Manifestũ igitur est quoniam principia ⁊ dicte suppositiones hẽ sunt. Accipientes ei hoc necesse est demonstrare vt ꝙ a. sit in c. per. b. Iterum autem ꝙ. a. sit ĩ b. per aliud medium. ⁊ ꝙ b. sit ĩ. c. silr.

¶ Secunda suppositio. necesse est aliquã demõstrationem esse resolubilẽ rõne vtriusq̃z p̃missaꝝ. pz ꝺ ista. oẽ corpus animatũ est substãtia. ois homo est corpus aiatum. ergo ois homo est substãtia. maior sic resolut ad immediata. omne corpus est substãtia. sed oẽ corp⁹ aiatum est corpus. ergo omne corpus aiatum est substantia. minor vero sic resolut. oẽ aial est corpus aiatũ. omnis hõ est aial. ergo ois hõ est corpus aiatuz. sit ergo p̃mi syllogismi maior extremitas a. ⁊ c. minor. ⁊ b. medium. ⁊ pz ꝙ a. inest c. per b. ⁊ inest b. per aliud medium. c. etiã inest b. per aliud mediuz fm ꝙ patuit in resolutione. hec aũt ⁊ alie suppositiões sũt principia necessaria pertinentia ad demõstrationem. vt tollitur ex determinatis in libro prioꝝ.

Scõm q̃dez igit opionez sillogizantib⁹ ⁊ solũ dialetice mãifestũ est ꝙ hoc solũ intendendũ sit. Si ex qbus contigit veristilis fiat sillogism⁹. Quare ⁊ si est aliqd eoꝝ ĩ vitate que sunt. a. b. medium videtur autem non per hoc sillogizans sillogizatus dialetice est Adueritatem autem ex his que sunt oz iteudere. Habet autem se sic.

¶ Tertia suppositio. necesse est demonstratorẽ ꝓcedere ex immediatis fm vitatẽ. q: per hoc distinguit demonstrator a dialetico. demõstrator. n. aggenerat scientiã: ⁊ dialeticus opinionẽ. ideo sufficit dialetico procedere ex immediatis fm apparentiã. Propositio. n. immediata est illa qua nõ est altera prior fm Arist. supra. sed nõ habere propositionẽ priorẽ contingit dupliciter. s. fm vitatẽ aut fm ꝓbabilitatẽ. cũ ergo accipitur aliqua ꝓpositio ad ꝓbandũ aliquid si illa habet priorẽ oportet ꝙ resoluatur in illã. illud. n. per quod ꝓbatur aliquid dz esse ꝑ se notum vel reduci dz in per se notũ. ergo taz dialeticus q̃z demonstrator syllogizat ex primis ⁊ immediatis. vl ex his que reducũt in prima ⁊ imediata. aialiter tñ iste. ⁊ aialiter ille. nã dialetic⁹ syllogizat fm ꝓbabilitatẽ. sufficit enĩ sibi ꝙ ꝓpositio ꝓbabiliter videat esse immediata. qõ fit cũ ab omnib⁹ vl a plurib⁹ acceptatur. demõstrator aut eim cum aggeneret scientiam nunq̃z procedit nisi ex veris ⁊ immediatis vel ex his que reducuntur in illa secundum veritatem ⁊ non fm opinionem.

Quoniam autem est quod ipsum qdez de alio predicatur nõ secundum accñs. Dico autem secundum accidens: vt album: aliquando dicimus illud esse hominez: nõ silr

dicentes ⁊ hominē albū. Quod qdez.n.cū nō alterꝫ aliqd̄ sit albū est.albū autez est quoniam accidit homini esse albū. Sūt igit̄ q̄dā huiusmōi q̄ qdem scōz se p̄dicant̄.

¶ Quarta suppositio.oīs demonstratio est ex his que sunt per se ⁊ nō per accidēs. Ista suppositio pz ex dicꝫ supra.dicit̄ aūt ppositio p accns.quādo accns predicat̄ de sustantia vel ccontra.vt homo est albus.aliquod album est homo.licet aliter sit per accns vna ⁊ aliter alia que aūt sit ppositio per se dictū est superius in modis p seitatū. ¶ Notandū fm Egidiū q̄ hec ppositio.albuz est homo.est dupliciter p accidens.primo rōne subiecti q: accidit q̄ sbiicit̄.scōo rōe habitudis p̄dicati ad subz. q: accidit albo eē hoīem.sed illa.homo est albus.nō est per accns nisi vno mō.s.rōne habitudinis predicati ad subm.q: nō accidit homini q̄ subijciat̄ sed bene accidit homini esse albū. ¶ Et si instat̄ q̄ sicut homo p se subijcit̄ suo supiori ⁊ sue ppie passioni. ita albū per se subiicitur colorato ⁊ sue proprie passioni. ¶ Respondet q̄ non.q: homo est per se in p̄dicamento. albū aūt per accidens.s.tantū rōne albedinis.⁊ iō concedit q̄ albedo p se subijcitur colori ⁊ suis ppriis passionibus. ¶ Ista responsio est aliqꝫ tulū dunia.q: sicut graue mouet̄ p se ñ obstante q̄ rōne grauitatis.ita albū videtur per se esse i p̄dicamēto nō obstante q̄ rōne albedinis.q: sicut grauitas est intrinseca grauī.ita albedo est de rōne albi.q: nō stat albū esse sine albedine.est ergo albedo per se prio i predicamēto.albū aūt per se nō primo. ⁊ iō sicut albedo subiicit̄ p se colori aut q̄litati disgregatiue visus.ita albū per se subijcit̄ colorato ⁊ q̄li disgregatie visus. Dicendū ergo aliter q̄ illū.homo est albus . ē per accidēs directe cū predicet accidens de substātia.illa aūt albuz est homo.est per accidēs idirecte cū predicet̄ suba d̄ ac accidēte. Item in p̄ma p̄dicatū dicitur de subo rōne substantie prime.s.sortis vt platōis cui inest p accns.q: sor. est per accidēs albus.sed in sēda predicatū d̄r de subo ratione substantie prime cui inest per se eo q̄ sortes est homo per se.

Sic igit̄.c.qdem huiusmōi q̄ ipm qdez nō sit in alio:ī hoc aūt b.sit primo:⁊ nō ē aliud mediū. Itez sit in e etiā similiter ⁊ hoc ī b. Nunqd ergo necesse stare. aut contingit in infinitum ire.

¶ Ista est secunda ptícula in qua pb̄s mouet̄ tres questiones quarꝫ prima est ista. Utꝫ cōtingat pcēdere in infinituz in snrsū in demōstrationibus incipiēdo a minori extremitate. vt dato q̄ c.sit terminus de nullo p̄dicabil̄ .s.sor.qui nō habet terminū inferiorē: vtꝫ de illo p̄dicet̄ ille terminus homo.⁊ vtꝫ de illo termino hō ille terminus aīal: ⁊ sic in ifinitū ascendēdo per p̄dicata qditatiua ⁊ semp comuniora.aut sit dare statū ad aliqd̄ p̄dicatuz nō habēs terminū superiorē.cū.n.minor extremitas cōtineatur sub maiori: pcessus a minori extremitate ad maiorē extremitatē d̄r ascensus sicut motus ab elemēto cōtento ad elementū ptinens d̄r motus sursum.

Et itez qdem si de a.nihil predicat̄ p se: a.autez in.c.est primo.mediū aūt ī nullo priori.⁊ item.c.sit in.i.⁊ hoc in.b. Nunquid ⁊ hoc stare necesse est.an ⁊ hoc cōtingit ī infinitum abire: Differt autē hoc a priori:quoniā hoc qdem est. Nunqd cōtingit in cepturuz ab huiusmodi q̄ in nullo est altero sed a liō in illo ī sursum ⁊ in infinituz abire.alterū qz inceptuz ab huiusmodi quod ipsū qdez de alio.de illo autem nihil p̄dicat̄ i deorsū ītendere si cōtingit ⁊ in ī finitū ire.

¶ Secūda q̄stio. vtꝫ incipiēdo a maiori extremitate sit pcedere in ifinitū deorsuz in demonstrationibus.verbi gratia.sit a.ille terminus suba non habens terminum supiorem sed bene inferior est: vtrum predicetur de illo termino corpus.⁊ ille terminus corpus de illo termino corpus animatū.⁊ sic descendendo in infinitū:aut sit dare statū ad aliquē terminū qui de nullo p̄dicet̄. ⁊ differt ista questio a priori.q: c.de nullo p̄dicatur: ⁊ multa alia predicant̄ de illo.a.vero de multis p̄dicat̄ : ⁊ nihil de illo:cū nō habeat terminū superiorem,ppie loquendo.⁊ q: maior extremitas se bz tanq̄z continens.⁊ minor tāq̄z continentū. iō pcessus a maiori extremitate ad minorē ē descensus sicut motus ab elemēto ptinente ad elementū ptentū d̄r motus deorsum.

Amplius nunqd ptingit ī finitare media ōterminaris teris. Dico āt vt si a.ī.c.sit.medium aūt ipsoꝫ sit b.ab ipo aūt b.a.alterꝫ.sz horū alia.nūqd ⁊ hoc ptigit in ī finitū abire. aut īpossibile est. Est aūt hoc ītendere idem esse.⁊ si demōstrationes in ī finitū veniant ⁊ si ē demōstratio rei oīs aut ad īuicem īcludāt̄. Similiter aūt dico ⁊ ī priuatiuis sillogismus ⁊ ppōnibus.vt si a.non inest b.nulli aūt prio aut ē aliqd ifra cui priori nō iest.a.vt si ipi c. qd̄ est i oī.b.⁊ iterum hoc ēt ī atin priori:vt si est quod sit ī ōi .i.⁊ nāq̄z ī his aut ī finita sūt in quibus non est prioribus aut statur. Sz ī convertibilibus nō similiter se habet.non. n.est ī eque predicabilibus de quo predicatur prio aut vltio oīa.n. sic similiter ad oīa se habent.⁊ si sint ī finita de ipso predicantia ī vtraq̄z sūt predicata ī ī finita. Nisi similiter ptigat puerti.sed hoc qdem sicut accidēs illud vero sicut predicamentum.

¶ Tertia q̄stio est de medijs vtꝫ maiori ⁊ minori extremitatibus habentibus statū ī finita sint media.s. vtꝫ ab a.ī.c.⁊ ecō sit pcessus finit? cū hoc q̄ ī finita sint media essentialiter ordinata.nec frustra ponit̄ hec qō qm̄ duo puncta extrema linee habent statū ⁊ distantiā finitā iter

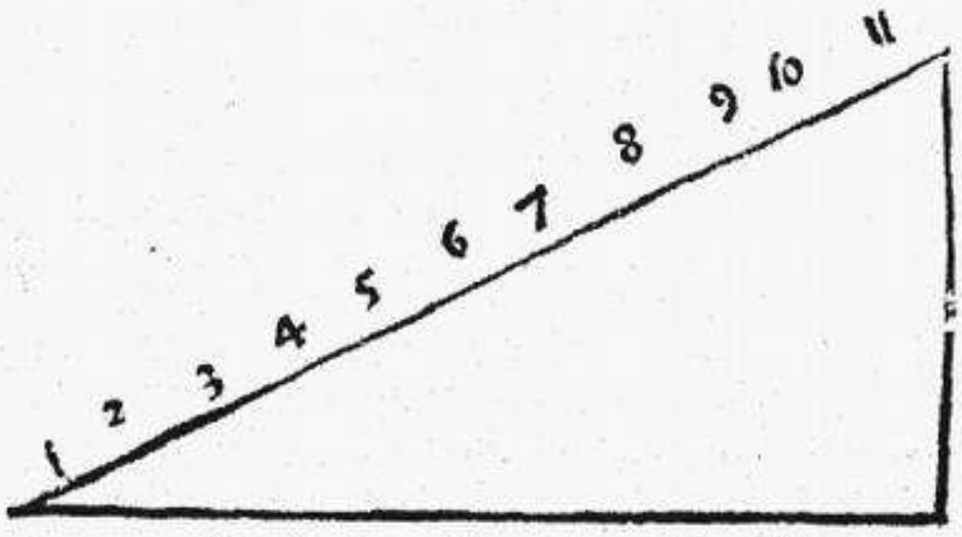

Latitudo vniformiter difformis

illa: ⁊ tamen sunt puncta media ⁊ infinita latitudinis ēt vniformiter difformis a nō gradu seu ab aliquo gradu ad gradū summū ē distantia tantū finita: ⁊ tamen inter illa extrema sunt infinita media quorꝫ habet gradū intēsiorē ⁊ remissiorez : ita possz gs imagiari q̄ iter ī diuiduū ⁊ geāneralissimū est trū distantia finita: ⁊ trī inter illa sūt infinita predicata quorꝫ qd̄libet habet terminū supiorez

⁊ inferiorē. Iste qōnes sunt necesse inqt Aristo. qr intendit videre vtrum demōstrationes pcedant in īfinitū. aut omnis rei sit demonstratio aut terminent per pcessum finitum. si. n. pcederet in infinitū nō contingeret aliqd scire. qr īfinitus fm qp infinitū est ignotū primo phisicorum. ⁊ si oīs rei ēt demōstratio tunc ptingeret circularitēr demonstrare qd est superius reprobatū. ¶ Notādum primo fm Aristo. qp cedēz qōnes que mote sunt de demōstrationibus affirmatiuis pūt etiaz moueri de negatiuis. sicut. n. syllogizat illa. oīs sortes est substātia. illa nullus sortes est quātitas. quarum quelibet est mediata non ratione predicati cuz illud nō sit ī aliquo toto: sed ratione subiecti. Et tunc pōt esse prima questio. vtz supra illum terminū sortes sint infinita predicta essentialiter ordinata. a quoz quolibet remouet quantitas: vel sit dare statum. ¶ Secūda questio vtz infinita sint sba a quoz quolibet remouet ille term suus qtitas. quorum qdlibet verificatur de illo termino sortes. ¶ Tertia qstio. vtz inter subm ⁊ predicatū sint īfinita media. sit ergo a. predicatū ⁊ b. subm ⁊ c. mediuz. ⁊ queratur vtz medium sit mediatuz vel īmediatuz alicui extremoz. ⁊ arguatur status in mediis aut pcessus infinitus. ¶ Secundo notandū fm pbm. qp iste qōnes non habent locum in conuertibilibus. qr conuertibilia sive sint finita sive infinita nullū est primuz nec vltimum predicatuz sicē nihil ē superius ad reliquuz lz forte ñ equaliter predicētur eo qp passio predicatur accētaliter de suo subo. diffinitio autem essentialiter. vnde hec est predicatio essentialis. homo est aīal rōnale. ⁊ illa est accētalis. homo est risibilis. cum in prima sit prius modus dicendi per se. ⁊ī secda secundus vt patuit. ¶ Intelligendū qp tāpm cōuertibilibus predicantib⁹ de se inuicem in secdo modo dicēdi per se: qz in nō conuertibilibus predicantibus de se ī uicem in primo mō dicendi per se est ordo eēntialis: sed non eodē modo. qr primus modus dicendi per se facit ordinem eēntialem fm superius ⁊ inferius. secund⁹ autem modus dicendi per se facit ordinem eēntialem fm prius ⁊ posterius. dicit tñ ppositio accidentalis in qua predicatur passio de subiecto. qr passio est accidēs subiecti non quidem commune sed propriuū.

Quod quidem igitur media non contingit īfinita eē si īcursū ⁊ deorsū stent predicamenta manifestū ē. Dico autē sursū qdē qd vniuersale magis est. deorsū aūt quod pricular est. Si. n. a. predicāte de. c: īfinita sūt media ī qbus est. b. manifestū ē qp ptingit vtiqz ab. a ī deorsuz alteruz de altero predicari qre ptingit in infinitum. aūqz. n. c. veniat infinita sunt media. ⁊. a. c. ī sursum īfinita aūqz ī a. veniat. Quare si b. īpossibilia sūt: ⁊ ipsius a. ⁊. c. impossibile est īfinita esse media.

¶ His suppositionibus premissis Aristo. ponit tres cōclusiones. Quaz prima est ista. nō contingit extremitates habere statum in sursū ⁊ deorsum. media vero esse infinita. intelligendū per sursū terminū cōmuniorez ⁊ p deorsum terminū singularē vel minus cōmunem. probatur. nā si inter a. maiorē extremitatē ⁊. c. minorez sunt infinita. b. media: a quocūqz istoz incipiat necesse ē esse ī finitum pcessū versus a. aut vsus. b. sed cū non possint pertransire infinita. ergo ab a. in. c. ⁊ ecōuerso est infinitus pcessus: quod ē contra suppositū. ¶ Notandū fm ari. tertio phi. qp lz eadē sit via q̄ itur ab athenis ad thebas ⁊ a thebis ad athenas. nō tamen ē eadez rō mouēdi ab vna ad reliquū ⁊ ecōtra: sicut non ē idem modus incboandi ⁊ modus finiendi viā. qr vna icipit a thebis ⁊ finitur in athenas. alia icipit ab athenis ⁊ finitur ī thebas. sicut etiā idē est spaciuz duoz ad vnū ⁊ econtra: tz alia sit ratio sicut alia est pportio: ita est in ppositio: idez est spacium per qd ascendit ⁊ descendit in linea predicamentali. sicut idem sunt termini. sed illud spaciū vt ē ascensus incipit a particulari ⁊ tendit in magis vniuersale. vt aūt est descensus se habet ecōtra. s. vt icipit a magis vsi ⁊ terminat in min⁹ cōe vl ad singulare.

Neqz enim si aliquis dicat qp hec qdem q̄ sunt. a. b. c. cōtinētia sūt adinuicez. quare necesse est media esse finita. illa vero nō accipe nihil differt. quod vtiqz accipo eorum que sunt b. erit ad a. aut ad. aut infinita media aut non a. aut si quoniam primo sunt īfinita. siue statim siue non statim nihil differt. que. n. sūt post hoc infinita sunt.

¶ Ad hanc rōnez forte diceret qp a quolibet. b. versus vnā extremitatū est pcessus finitus. qr nō recipient oīa. b. inter media: sed cū inter pollationē ⁊ p saltū. Ista responsio nō soluit inqd Arist. qr nō refert vtz media accipiant mediate vel īmediate: qr semp idem sequit. si. n. accipitur medium proprie a. nō poterit ēt pcessus ī. c. nec econtra. sicut verbi grā incipiēdo ab vltio die tpis p teriti siue numerent dies mediati siue īmediati cuz magna interpollatiōe nunqz deueniret ad primū diez. sil'r si numeratio incipit a primo die futuri tpis q̄liter cūqz fiat nō deueniret ad vltimā diem. ¶ Contra ista dubitatur Et primo arguit cōtra pclonē pbātio īfinita ē media inter duo extrema inter q̄ ē tm̄ distātia finita. qr iter primū ⁊ vltimū punctū linee ē distātia finita solū. ⁊ tm̄ īfinita sūt puncta media. sil'r inter gradū vt duo ⁊ gradū vt octo sunt infiniti gradus quoz qlibz est itēsior gradu vt duo ⁊ remissior gradu vt octo inter quos grad⁹ ē tm̄ distātia finita. ergo pisormiter iter a. ⁊. c. pūt ēt īfinita media pdicabilia quoz qdlz ē cōsus. c. ⁊ minus cōe a. ¶ Secūdo arguit ōtra exēplū oīdēdo nō ēt similitudinē. qr in pdicamēto dat primū ⁊ vltimū. s. c. ⁊. a. In tpe āt preterito non dat pria dies neqz in tpe futuro dat vltia: ita qp ex his duobus tpib⁹ fit vnū īfinitū tps a pte ante ⁊ a parte post carēs extremis. ¶ Ad primū dr qp sicut cōtingit in causis efficiētib⁹ eēntialiter ordinatis ita ⁊ ī causis formalibus. nā si iter primā cām ⁊ iter intelligentiaz linee eēnt infinite itelligēte iter medie ordinate eēntialiter necessario inter primā cām ⁊ vltimā itelligētiā ēt īfinit⁹ pcessus nec vnqz posset ptransiri spaciū vsus deū incipiēdo ab aliq̄ itelligētia siue pcessus fieret p itelligētias īmediatas siue mediatas cū iterpollatiōe ⁊ saltu. Sic ī pposito ē dicendū qp in quolibet pdicamēto est ordo eēntialr pdicatoz ⁊ sboz eēntialr ordiatoz se hātiū p mo⁰ formaz vltū iuxta doctriā ari. di. 2° phi. ⁊ 7°. metha. qp partes diffōnis sunt forme: ⁊ qp oē supius est forma cuiuslibet sui inferioris. ió si inter a. ⁊ c. sunt īfinita pdicata necessario ē īfinita distantia quā nō cōtingit ptransire siue numerent īmediata pdicata cōtinue siue cū interpollatione ⁊ saltu. Neqz instātia assignata de pūctis ⁊ gradibus cōuincit qp oīa puncta sunt eiusdē rōnis: ⁊ oēs gradus eiusdē latitudinis sunt idē specie. ió ex his pōt resultare vnū numero tm̄ finitū. sicut ēt ex his īfinitis ptib⁹ resultat vnū cōtinuū finitū: nulla autē predicata eiusdez predicamenti sunt eiusdē rōnis: sicut neqz aliqua due intelligentie eēntialiter ordinate. ⁊ si iter a. ⁊ b. corpa eēnt infinita tota quoz qdlz eēt minus a. ⁊ maius b. necessario inter a. ⁊ b. esset īfinita distātia. Cū igit quodlibet supius sit totū respectu sui iferioris. p aristo. 2° phisi. ⁊ cōmen. in plogo. ⁊ porphiriū ī suis vniuersalib⁹. necessario inter. a. ⁊ c. ēt infinita distantia si predicabilia inter media essent infinita. ¶ Ad 2m dr qp nō est exēplū in toto simile. qr oīa predicabilia eiusdē pdicamenti sunt di-

Mo^m primuz

Mo^m secundū

p^a pclo zii capitū tertij tractatus

Mo^m secundū

uersarum rationū: ⁊ oēs dies sunt eiusdē speciei. sed fuit similitudo quo ad hoc ꝙ sicut non contingit pertransire totū tēpus preteritū vel futurꝫ siue accipiat dies ĩmediate siue cū interpollatione: ita ĩ ppposito. ⁊ ꝫ totū tempꝰ preteritū non habuerit primā die. neqꝫ futurū vltimaꝫ. tamē quodlibet illorꝫ habuit terminū ⁊ extremū. s. extremitate q̄ ordine nature p̄cedit oē tempus. ⁊ nō est inconueniens aliquod infinitū habere principiū vel finem aut extrema. vnde linea giratiua est infinita in corpore columnari. ⁊ tamē habet extrema. s. puncta vltima eiusdem corporis. similiter latitudo motus alterationis qua aliqd assimilat sibi passū est ifinita: ⁊ tamē bene hꝫ principiuꝫ ⁊ finem. s. vltimū mutatū esse. similiter nō repugnat latitudinē numerabilē esse ifinitā ⁊ terminari pria ⁊ vltima vnitate. dicunt etiā theologi ꝙ latitudo creabiliū entitatū est infinita: ⁊ tamē terminat duobus extremis. s. actu purissimo qui est deus ⁊ potentia infinite passiua que est prima materia.

2ª ꝑ ter tii capitis li tii tractatus.

Manifestum aūt ⁊ in priuatiua demonstratione quoniam statur. Si qdem statur ĩ predicatiua statur in vtrisqꝫ. Si ab vltimo. n. nō contingens neqꝫ ĩ sursum ab eo ĩ quo statur ire ĩ ĩfinitum. Dico ātem ĩ quo statur ꝙ ipsuꝫ qdem ĩ alio nullo ē. sed ĩ illo aliud vt. c. Neqꝫ a primo ĩ id ĩ quo statur vel vt vltimuꝫ. dico autē primū ꝙ ipm qdem de alio. sed de illo nullū aliud. Si igitur hoc erit ĩ negatione stabit. Tripliciter enī demōstratur nō esse. aut enī in quo est. c. b. oi inest. Sed in quo est. b. nulli inest. a. Ipsius qdem igit b. c. ꝙ sp alterius distantie necesse ē ire ĩ immediata. p̄dicatiua. n. hec distantia. sꝫ alterū manifestum ꝙ si ĩ alio nō ē priori vt ĩ. d. hoc indigebit in omni. b. eē. ⁊ si iterū ĩ aliquo ipso. d. priore non fuerit illud indigebit in omni. d. eē. Quare quoniam in deorsum statur ⁊ in sursum stabitur: ⁊ erit quoddam principium in quo non erit. a.

Secunda ꝓclo. si in demōstrationib⁹ affirmatiuis nō ꝓceditur ĩ infinitū. nec in demōstrationib⁹ negatiuis. pꝫ. qm̄ si ĩ affirmatiuis datur primū ⁊ vltimū in quo statur. etiam in negatiuis stant illa. per p̄mū intelligit Ari. illō qd p̄dicat de alio ⁊ de quo nihil p̄dicat ꝙ vltimū ĩtelligit illud qd de nullo p̄dicat ⁊ multa p̄dicant de illo. sed ꝙ illud in quo stat. ĩtelligit vtrūqꝫ. aut qꝫ de illo nihil p̄dicatur: aut qꝫ illud de nullo p̄dicat. Ista ꝓclo declaratur ⁊ p̄mo in pria figura. nā si q̄lꝫ ppō affirmatiua mediata reducit ad ĩmediata p̄ ꝓcessū finitū nō apparet quo reducet negatiua ꝙ ꝓcessū infinitū: cuꝫ nunqꝫ ꝓtigat syllogizare nisi altera p̄missaꝫ exīte affirmatiua. si. n. a. remouet a. b. ꝙ. d. oꝫ. d. inesse minori extremitati. ⁊ sic ĩ ĩfinitū. quare si ꝓcederet in ĩfinitū negatiue ꝓcederet in ĩfinituꝫ affirmatiue: ⁊ si nō ꝓcedit in ĩfinitū affirmatiue nec etiā negatiue. v. g. nullū corp⁹ aiatū ē q̄litas. qlꝫ hō est corpus aiatum. ergo nullus hō est q̄litas. qꝫ. n. corp⁹ aiatum iest hoi ꝙ aial. iō sic reducit maior ad ĩmediata. oē aial ē corp⁹ aiatū. qlibet homo est aial. ergo qlꝫ hō ē corpus aiatū. ⁊ quia q̄litas remouet a corpore aiato rōne corpis. iō illa maior reducit sic. nullū corpus est qualitas. oē corp⁹ aiatū ē corp⁹. ergo nullū corp⁹ aiatū ē q̄litas. hꝰ syllogismi minor ē ĩmediata. iō nō reducit. maior aūt est mediata: qꝫ qualitas remouet a corpe ratiōe substātie. ꝓpterea sic reducit. nulla substātia ē qualitas oē corpus est subā. ergo nullū corpus est q̄litas. ita ꝙ id sp fit mediū ĩ reductione rōne cuiꝰ maior extremitas remouet a minori. ⁊ qm̄ illud semꝫ inest minori extremitati: iō nō reducit negatiua ꝓcessū infinitū ad ĩmediata nisi ꝓūt affirmatiua reducat. Notandū ꝙ illa ppō. nullū. c. est a. i. nullus hō est qualitas: est syllogizabilis per diuersa spacia assumēdo mediū magne distantie. vt pue. s. b. Si. r. sumit ꝙ me° mediū magne distantie si aūt aial vel aiatū. i. pue distātie. qꝫ ail vt aiatum dr ꝓpinquū hoi. corpus autē vel suba est remotū. ⁊ qꝫ descensus v̄sus vltimū ⁊ ifinituꝫ qd est idiuiduuꝫ vel singulare de nullo predicabili est finitus negatiue. qꝫ q̄litas vltimo remouet a sor. rōne hois. ergo ascensus v̄sus pr̄m qd est gnalissimū ēt erit finitus sic ꝙ a remouetur a. c. rōne. b. ⁊ nō rōne alicuiꝰ prioris. suba ē ergo id pr̄m a quo remouet q̄litas rōne cuius remouet ab hoie. ⁊ perꝰ ꝓns nō ꝓcedit in ĩfinitū negatiue si nō ꝓceditur affirmatiue.

Iterum si. b. qdem in omni. a. ⁊ in. c. autē nullo a. . c. nullo erit. Iterum hoc si oꝫ monstrare manifestū est. quoniā aut ꝙ sursuꝫ modum mostrabitur aut per hūc aut ꝙ tertiuꝫ. Primus qdem igitur dictus est: Secūdus aūt demonstrabit. Sic aūt vtiqꝫ demōstrabitur ꝙ vt. d. in. b. oi ē. In. c. aūt nullo: Si necesse ē aliqd eē in. b. ⁊ itez si hoc iii. c. non erit. Aliud vero in. d. ꝙ ĩ. c. nō ē. Igit quoniā eē sp in supiori stat stabit ⁊ nō esse.

Secundo declarat eadē ꝓclo in 2ª fiª nā si negatiua reduceret ad ĩmediata ergo ꝙ primā vt ꝓ 2ªm aut ꝙ tertiam figuraꝫ. nō ꝙ primā vt ostū ē. nec ꝙ tertiā vt ostendet. nec ꝙ secūdaꝫ. qd declarat. qꝫ oꝫ sp alterā p̄missarū eē affirmatiuā ⁊ me⁷ nūqꝫ remouerī ab aliqua extrēita te q̄n insit alteri. iō si nō ꝓceditur in ĩfinitū ĩ affirmatiuis et nō in negatiuis. v. g. ois hō ē alb⁹. nulla q̄litas ē alba ergo nulla q̄litas ē hō. aut sic. nulla qualitas ē alba. qlꝫ hō ē alb⁹. ergo nullus hō ē q̄litas. q̄ro vtꝫ ista negatia sit mediata vel ĩmediata. si ĩmediata hr itez. si med° ergo ē reducibilis ꝙ hūc modū. oē al ē corp⁹ aiatū. nulla q̄litas ē corp⁹ aiatū. ergo nulla q̄litas ē aial: vbi pꝫ sp alterā p̄missaꝫ eē affirmatiuā. nō ergo ꝓcedit ĩ infinitum negatiue nisi ꝓcedat affirmatiue. sit. ergo. a. maior extremitas ⁊. c. minor. ⁊. b. me⁷. s. al a quo remouet q̄litas rōne. b. medij. s. corp⁹ aiatū: ⁊ arguat vt ꝑ.

Tertius ātem est si. a. ĩ. b. oi insit. c. vero in nullo sit. b. Nō ĩ oi sit. c. ĩ quo est. a. Iteruꝫ aūt hoc aut ꝙ superius dictā: aut sil̄r demonstrabit. illo tamen modo statur. Si vero sic est accipiatur itez. b. ĩ. e. esse ĩ quo. c. non in oi. e. ⁊ hoc itez similiter. quoniā aūt concessum est stare ⁊ in deorsum manifestum est ꝙ stabit ⁊ in. c. ꝙ non est.

Tertio declarat eadē ꝓclo ĩ 3ª fiª formādo hūc syllogismum 2ᵒᵒ nullū corp⁹ aiatū ē qualitas. oē corp⁹ aiatū ē corpus. ergo corp⁹ nō ē qualitas. si maior reducat ad ĩmediata ꝙ ĩfinitū ꝓcessū hoc erit ĩ pria vel in 2ª fiª ⁊ hoc ĩ vt ꝓbatū ē. vel in 3ª trāsmutādo vniuersalē negatiuaꝫ ĩ ꝑticulaꝫ ē vel indefinitā negatiuā hoc mō. nulluꝫ aial est qualitas. oē aial est corp⁹ aiatū. ergo aliqd corp⁹ aiatuꝫ nō est qualitas. vbi pꝫ ꝙ d illo a quo remouet qualitas v̄ificat corp⁹ aiatū. Itez maior sic reducit. nullꝰ hō ē qualitas. qlꝫ hō. aial. ergo aliqd aial nō ē qualitas. vt liqt ꝙ nō ꝓ ꝓcedi in infinitū negatiue qn ēt affirmatie. Notandū ꝙ in reductione negatiue in tertia figura

Nomꝫ pannuꝫ

sp me^m oz sumi sub mioꝝ extrēitate: qꝛ alr affirmatiua
esset falsa exquo nō arguitur in terminis conuertibilib^9
nō.n.repitur cōuertibilitas in terminis eiusdē pdicamē
ti se hntibus fm sub ⁊ supra de quibus fit mentio in p
senti. ⁊ sic reductio in tertia figura ē in deorsū vbi repe
riuntur immediata sicut ascēdēdo in sursū.

Manifestum aūt est quoniā ⁊ si non vna
via demonstret. sed oibus aliquādo qdē ex
prima figura. aliqn vero ex scda aut tertia.
quoniam ⁊ sic stabitur. finite enī sunt vie. Fi
nita autem finire multotiēs sumpta. finiri ne
cesse est omnia. Quoniā qdēigit ī priuatiō
ne siquidez ⁊ ī esse statur mānifestū est.

¶ Sed forte posset ꝶ aliqs dicere qꝛ lz non pcedatur in
infinitū in eadem figura tamē in diuersis potest hoc fie
ri. ¶ Respōdet. p. qꝛ qlz figura est tm̄ finit^a ⁊ oēs fige^
sunt tres. sed ex finitis nō resultat infinitū. ergo qualiter
cūqz syllogizet in vna vel in pluribus figuris nūqz erit
pcessus infinit^9 ī negatiuis si n̄ poterit ēt ī affirmatiuis.

3^a pclo tertij capituli tertij tractatus

Sed qꝛ in illis forte aliqd qdem speculē
tur hoc manifestū fit. In his qdem igit q in
eo qꝛ qd est predicāt patens est. si enī est dif
finire aut si notū est qꝛ qd erat esse. infinita āt
non est transire Necesse est ergo finiri in eo
qꝛ quid est predicantia.

¶ Tertia pclusio. nō cōtingit pcedere ī ifinitū in demō
strationibus affirmatiuis per predicata quiditatiua. pz
per rōnem logicam ⁊ cōmunez. qꝛ aliter nō cōtingeret
perfecte scire aut cognoscere p diffōnem. pnīs est falsiz
⁊ probatur pnia. nā si perfecte cognoscitur hō per diffi
nitionem oz quālibet partē illi^9 diffōnis perfecte cogno
scere. ⁊ per ꝯ ns oz aīal pfecte cognoscere. ⁊ cū animal
diffiniatur per substantiā oz substantiaz perfecte cogno
scere. si ergo substantia etiaz diffinitur: ⁊ sic in infinitum
ascendendo oz infinita genera cognoscere: ⁊ differenti
as infinitas ad pfectam noticiā hoīs per diffōnem. nō
hoc est impossē. qꝛ nō cōtingit infinita ptransire. ¶ Du
bitatur qꝛ videt qꝛ pbs frustra moueritistā difficulta-
tem de pcessu infinito in demnstrationibus quo ad ascensū
vel descensum: exquo oīs demonstratio pcedit ex con-
uertibilibus vt colligit ex doctrina eiusdē. ¶ Primo ē
dicendū qꝛ oīs demnstratio est resolubilis in prima pnci-
pia habentia ortū īmediate ex ente. pstat aūt qꝛ si a quo
libet termino pdicamentali ad terminū trāscendentē cēt
infinitus pcessus nō posset aliqua talis resolutio fieri. vt
ergo possimus demonstrare ⁊ demnstrationes resoluere
fuit necessariū excludere processū infinitū in pdicatis q-
ditatiuis. ¶ Scdo est dicēdū qꝛ lz demnstratio potissima
fit ex conuertibilibus: nō tamē demōstratio nō potissima.
vt pz in demnstratione pticulari: ⁊ in demnstratione p causā
remotā: aut p effectuz nō conuertibilē cū sua cā. pz etiā in
demnstratione affirmatiua vbi demnstratur superius de suo ī
feriori. ⁊ in negatiua vbi demnstratur negatiue terminus
vnius pdicamenti de termino alterius pdicamenti. exē
plum primi. oīs hō est substantia. exemplū secūdi. nul-
lus hō est quātitas. Pōt ergo ēt qō vtꝛ ille extremita
tes distent in ifinitum: aut inter illas infinita sint media.
¶ Unū argumentū solet fieri ad pbandū pcessū in infi
nitum ī pdicatis qditatiuis. nā quocūqz dato ptingit da
re cōmunis. qꝛ si nō. fit ergo transcendēs quo nō conti-
git dare cōmunius. Et arguit oppositū ponēdo qꝛ .a.
b. sint duo termini transcendentes eiusdē denoiationis.
⁊ arguitur sic. A qbuscunqz solo numero differentib^9
cōtingit obstrabere cōceptū cōmuniorē fm cōmen. 3°.
de aīa. sed. a. b. solo numero differunt. ⁊. a. b. contingit
abstrabere cōceptū cōmuniorē. fit ergo ille. c. ⁊ vn^9 cō

similis fit. d. Et itez arguit sic. c. d. solo numero diffe-
runt. ergo ab his contingit abstrahere conceptū cōmu
niorez. ⁊ sic in īfinitum. ¶ Rndetur qꝛ cōmen. intelligit
de solū numero differentib^9 nō se hntibus per modu3
signorum. constat aūt. a. b. eē duo signa īportantia oīno
idem. A duobus ergo solo numero differentibus nō se
habentibus vt signa sed vt significata abstrahit speci-
es specialissima. qꝛ a forte ⁊ a platone abstrahit conce-
ptus hoīs. ⁊ a duobus tm̄ spē differentib^9 abstrahitur
concept^9 generis subalterni. qꝛ ab hoīe ⁊ equo abstra-
hitur cōceptus aīalis. ⁊ a duobus solo genere subalter-
no differentibus abstrahit concept^9 generalissimi: vt a
corpe ⁊ spiritu substantia. seu a continuo ⁊ discreto qz-
titas. sed a duobus plusqz genere differentib^9 abstrahi
tur cōceptus trāscendēs. s. ens a duob^9 generalissimis
seu oībus diuersoꝝ predicamētoꝝ. neqz vltra ē pcessus
ascendendo. bene autē descendēdo diuidendo ens in ge
nera: ⁊ genera in spēs: ⁊ spēs in īdiuidua formādo diffi
nitiones que sunt pncipia demnstrationū. iuxta illud pbi ī
plogo de aīa. ipm qꝛ quid est. est principiū oīs demnstra
tionis. ⁊ hoc est qd dicit pbs tertio de aīa. qꝛ itellectus
intelligit per lineā circūflexā. ⁊ cōmen. ibidem qꝛ intelle
ctus intelligit per lineam spālez. icipit ergo pcessus itel
lectus a singulari ⁊ terminat ad singulare.

Uniuersaliter āt sic dicim^9. Est. n. ve di-
cere albū ambulare ⁊ magnū illud lignū esse
⁊ itez lignū magnū eē ⁊ hoīez ābulare.

¶ Ista est scda pars hui^9 capituli in qua pbs declarat
demnstrationes nos pcedere in ifinitum in pdicatis substā
tialibus. ponendo pmo aliquas suppōnes facientes nō
solū ad hoc sed etiā ad sequentia ptendētia qꝛ vlr dmō
strationes nō pcedūt in ifinitū in quibuscunqz predica
tis. deinde exequitur de intento. vz. qꝛ demnstrationes nō
pcedūt in infinitū in predicatis substātialib^9 ibi. aut. n.
sicut substātia. Prima ergo suppositio ē ista. qꝛ triplex
est predicatio accntalis. s. qn̄ suba predicatur de accnte
vt albū lignū. ⁊ qn̄ accidens predicatur de substantia.
vt homo est albus. ⁊ quando accidēs predicatur de ac
cidente. vt album ambulat. albū ⁊ musicū.

Altez igit est differentie sicaut illo mō.

¶ Pro declaratione illius suppōnis Aristo. ponit duo
documenta. Quoꝝ pmū est. qꝛ ille pdicationes pnt esse
eiusdem modi p accns ⁊ diuersoꝝ. si. n. cōsiderat solū
habitudo pdicati ad subiectū sic faciunt tm̄ vnū modu3
pdicandi per accns. eo qꝛ sicut albo accidit ābulare aut
esse musicū: ita albo accidit ēē hoīem ⁊ hoī accidit ēē al
bum. Si autē considerat habitudo pdicati ad subm: ⁊
habitudo illius rōne cuius predicatū inest subo: sic faci
unt diuersos modos p accidens. Hec. n. albū ambulat
seu illa. albū est musicū. ē tripliciter per accidēs. Pmo
rōne habitudinis extremo ⁊. qꝛ albo accidit ambulare.
Scdo rōne hitudinis subi ad substātiā pmā: qꝛ accidit
forti esse album. Tertio rōne habitudinis pdicati ad eā
dem pmā substantiā. qꝛ accidit forti ambulare. sz ista.
album est hō: ē dūplr per accns. Pmo rōne habitu
dinis extremoꝝ. qꝛ accidit albo esse hoīem. Scdo rōne
habitudinis subi ad substantiā pmā ⁊ nō predicati. qꝛ
accidit forti esse albū: sed nō ei accidit esse hoīem. hec at.
homo est albus. dicitur vno^mō per accns rōne habitu
dinis subiecti ad predicatuz. ⁊ non ratione substantie p^e
eo qꝛ predicatum inest subiecto nō per aliquod aliud eo
qꝛ fortes ⁊ homo non sūt due res. ¶ Notādū sz Egi.
qꝛ due istaꝝ predicationū reducunt ad vnum modu3 p
accidens. qꝛ vna earum est directa. vt homo est albus
⁊ alie indirecte: vt albū est homo. album ambulat. tm̄ si
considerantur habitudines extremorum. ⁊ illius ratiōe
cuius extrema vniuntur sunt diuersoꝝ modoꝝ. nā in p
ma duo considerantur. s. habitudo subiecti ad predica
tum ⁊ substantia prima ratione cuius predicatum inest

Mo^m pmus

subo. ⁊ qz sunt idem faciunt solum vnum modum per accñs. In 2ª vero considerant̃ tria. subm predicatuz. ⁊ id cuius rõne predicatũ inest subo. ⁊ sic sunt duo modi per accñs. qñ accidit albo eẽ hoiem. ⁊ accidit sorti eẽ album. sed in 3ª itez considerant̃ illa tria. ⁊ ẽ triplex modus per accñs vt dictũ est. ¶ Primuz illoz est dubiũ ꝙ illa fit predicatio ĩdirecta. albũ ambulat. qz tunc hec esset directa. ambulans est albũ. p ꝙuersionẽ vt pz idu ctiue in alijs. deinde sequẽdo ppriã sniam debuisset dicere ꝙ illa. album est hõ. ẽ tripl'r p accñs. qz vt ipse dicit accidit albo ꝙ subijciat̃. ⁊ accidit albo eẽ hoiem. ⁊ accidit sorti eẽ albũ. ⁊ ꝓter illa ẽ quadruplíciter p accñs album ambulat. prio qz accidit albo subijci. 2° qz accidit albo ambulare. 3° qz accidit sor. esse albũ. 4° qz accidit sorti ambulare. Ego aũt dico illam. albũ ambulat. nõ eẽ directã nec ĩdirectã. sicut nec illã: albũ est nigrũ. neqz cogor ponere ꝑmũ modũ p accñs: qz dico albũ sicut albedinez per se subijci. licet albedo prio ⁊ albũ nõ prio. ⁊ ꝗcqd dictum ẽ de illa. albũ ambulat. itelligendũ ẽ de illa. album ẽ musicũ ⁊ de ꝗlz ꝓsimili.

Cum enim albũ qdem eẽ dico lignũ: tũc dico qd̃ cui accidit albũ eẽ lignũ est. sed non qd̃ subm ligno albũ fit. Et nãqz neqz qd̃ album est. neqz quod vere albuz aliquid factũ est lignum quare non est hoc secunduz se sed aut secundũ accidens. Cũ vero lignuz albũ eẽ dico nõ ꝙ alterum aliquod fit album. Illi autẽ accidit lignum esse. vt cuz musicum album esse dico. tunc. n. quoniam hõ est albus cui acidit musicũ eẽ dico. Sz lignũ est subm quod ve factum est albũ nõ qd̃ alid̃ alterũ ꝗz qd̃ ve est lignum aut lignum aliqd̃.

¶ Secundum documentũ cũ dr albũ est lignũ. solũ intelligitur id eẽ lignũ qd̃ est album: ⁊ nõ ꝙ albũ subjciat nr ligno. ⁊ rõ qz cũ aliud altera subjcitur hoc põt eẽ tripl'r. aut qz est pars subiectiua illius co modo quo hõ est pars aial'. aut qz est subm respectu ppie passiõis. ⁊ sic homo subiicit̃ risibili. aut qz est subz accñtis. ⁊ sic hõ subiicitur albo. primo mõ subm dicit̃ vere ⁊ eẽntialiter id qz homo est eẽntialiter aial. 2° mõ subm dicit̃ fieri id qz passio continue depẽdet a subo: sicut lunẽ a corpore luminoso. 3° mõ subm dr factuz id. s. subz in actu. s. cuz accidens cõe possit eẽ absqz illo subo. qbus datis sequit̃ ꝙ album subiicitur ligno primo qz nõ est vere id cũ nõ fit inferius ad lignũ. scõo qz nõ fit id cũ lignũ nõ fit passio albi. 3° qz nõ est factũ id cũ lignũ non fit accñs albi. ñ enim bene dicit̃ albũ est factũ lignũ. sed bene dr lignuz est factũ albuz. etiam nõ bene dr. risibile fit hõ. sed bene dr homo fit risibilis. Cum aũt dr lignũ est albũ: nõ dz intelligi illud eẽ albũ inq̃t pbs: cui accidit eẽ lignuz eo ꝙ lignũ non est album per aliquid aliud. si. n. lignum ẽ album qz hoc lignũ est albũ. hoc nõ ẽ per aliud: qz lignuz ⁊ hoc lignũ sunt idem. sed cũ dr musicũ est albũ bene ẽ intelligen^m ꝙ id est album cui accidit tam esse albuz ꝗz esse musicum. vt patet.

Si igitur oportet noĩa ponere sit sic dicere p̃dicari. Sz illo mõ aut nequaquã p̃dicari aut p̃dicari qdem nõ simpl'r est sz aut scõz accñs p̃dicari. Est aũt tanq̃z albũ qdem qd̃ p̃dicatur. sz sicut lignũ est de quo p̃dicatur. Subiiciatur igit̃ p̃dicatum p̃dicari sp d̃ quo p̃dicatur simpl'r. sed non scõm accñs. Sic. n. demñrationes demonstrantur.

¶ Ex his documentis infert pbs correlarie ꝙ ppie loquendo lignũ non põt p̃dicari de albo. si. n. aliquo modo dr p̃dicari hoc nõ est simpl'r sed fm qd. ⁊ rõ qz p̃dicatum simpl'r ⁊ ppie dictũ semp dicit formã eẽntialez vel accidentalẽ. oẽ ergo qd̃ dicit formã ppie dr p̃dicatũ ⁊ qd̃ dicit mãm dr subm. cuz ergo albũ dicat formã ⁊ lignũ mãm lignum ppie subiicit̃ ⁊ albũ predicat̃. tñ p accñs ⁊ fm qd lignuz põt dici p̃dicatũ: ⁊ albũ subz ratione copule ppositionis eo ꝙ subm est de quo aliqd dicitur. ⁊ p̃dicatum qd̃ dr de alio ꝑmo prioz. sic de subo ⁊ p̃dicato loquit̃ dialeticus. sed primo mõ vtitur demõstrato: q̃ non concedit album subiici ⁊ lignũ p̃dicari cõparat. n. extrema inuicez fm mãm ipsoz ⁊ nõ per comparationem ad copulam verbalem.

Quare aũt in quod qd est aut quoniã q̃le aut quantũ aut ad aliqd aut faciens. aut patiens. aut vbi. qñ cũ vnũ de vno p̃dicabit̃.

¶ Secunda suppositio. oẽ qd̃ predicat̃ tanq̃z vnum de vno aut est in p̃dicamento substãtie. aut quantitatis. aut qualitatis. aut relationis aut actionis vl' passionis aut in aliquo alioz decẽ p̃dicamentoz. pz ex doctria p̃dicamẽtorum positoz solum in nnmero denario. Et notanter dicitur vnũ de vno pp terminos equiuocos ⁊ cõplexos qui nõ sunt in aliquo p̃dicamento eo ꝙ nõ p̃dicant̃ tanq̃z vnũ de vno. ppterea dr in aĩ p̃dicamẽtis ꝙ singulũ cõplexoz aut significat substantiã aut quantitatẽ aut q̃litatem ⁊ sic de aliis. ¶ Notandũ ꝙ p̃dicatum sumptuz in demonstrutione dz eẽ vnũ ⁊ predicari tanq̃z vnũ de vno ¶ Prio cõpãdo ipz ad suã rõnem. qz eadẽ est rõ vnius ppositionis simpl'r. ⁊ eadẽ est rõ hois simpl'r ⁊ vnius hois per Aristo. primo elencoz. igitur per idem eadem est rõ predicati simpl'r ⁊ vnius p̃dicati. ¶ Secũdo cõpando ipsum ad suã diffõnem. qz nullũ complexum diffinitur p Aristo. 7° metha. vnde nõ diffinit̃ hõ albus nec homo musicus. alioq̃n diffinirẽt̃ diffinitio ⁊ tota historia troiana. ergo nõ diffinitur nisi vnũ. sed predicatum diffinitur. vtputa hõ aial albedo color ⁊ huiusmodi. ergo tale nõ debet eẽ nisi vnuz. ¶ Tertio cõpando p̃dicatum ad suã significationẽ. qz oẽ p̃dicatũ significat quid vel q̃tum vel quale vel aliquod aliorum predicamentoz fm ꝙ colligitur a pbo in anteprecedentis. quod autem nõ est vnum nõ sic significat. vnde homo albus non significat tantum quid nec tantum quale. sed quid quale. neqz homo magnus dicit tantum quid vel quantum. sed quid quantũ cũ nullus istorum terminoruz sit proprie alicuius predicamenti sed plurium. ideo omne predicatũ proprie loquendo dz esse tantuz vnuz. ¶ Quarto cõpando ipsum p̃dicatum ad suaz duratio nem. quoniam in nulla demõstratione demñrantur plura de vno sed tantũ vnũ de vno vt colligitur de mente philosophi tam in hoc primo q̃z in secundo. si ergo demonstretur aliquod p̃dicatum de aliquo subiecto oportet ꝙ illud fit vnum de vno. ¶ Sed contra dato illo sequeretur ꝙ geometer non potest demonstrare habere tres angulos equales duobus rectis de triangulo. quia illud predicatum non est vnum sed multa cum pertinent ad diuersa predicamenta. tria enim ⁊ duo sunt predicamenti quantitatis. ⁊ angulus ⁊ rectum predicamenti qualitatis. ⁊ equale vel inequale predicamẽti relatiois. ¶ Respondetur ꝙ demonstrator semper demonstrat vnum de vno non quidem semper vnum predicatum de vno subiecto. sed semper vnum predicatum aut vnã passionem aut vnam diffinitionem de vno subiecto. cũ enim demonstrat animal vel substantiam de homine demonstrat vnum predicatum de vno subiecto. cuz vo demonstrat risibile vel disciplinabile demonstrat vnaz passionem simplicem de simplici subiecto. cum autẽ demonstrat esse mansuetum natura. vel canescere in senecture de homine demonstrat passionem complexaz de vno subiecto. Cum vero demonstrat hominez eẽ com

Nota p^m

positum ex corpore ⁊ anima intellectiua demõstrat vnã diffinitionem de vno subiecto. quãdo igitur geometer demonstrat habere tres angulos equales duobus rectis de triangulo. aut naturalis ebulationem sanguinis in corde de colerico nõ demõstrat id tãq̃ pdicatũ de subo sed tanq̃ passionẽ cõplexã de eodẽ subo.

Amplius substantiam qdem significantia quod vere illud ẽ. aut q̃ vere illud aliquid ẽ de quo predicantur significant.

¶ Tertia suppositio. duplex est predicatum. s. substantiale ⁊ accidentale. ¶ Predicatum substantiale est id qd̃ significat suum subiectum vt vere illud est. aut vt vere illud aliquid est idest quod significat suum subiectuz secundum totam essentiam aut secundum partem. vnde predicatorum substantialium quoddam conuertitur cũ suo subiecto: vt animal rationale cum homine: ⁊ tale dicit totam essentiam diffinit. ideo significat id vt vere illud est. quoddam non conuertitur cum suo subiecto: vt animal cum homine. ⁊ tale significat huiusmodi subiectum vt id aliquid est videlicet secundum partem. non secundum totum. genus enim non dicit totam essentiaz speciei sed tantum partem. ¶ Predicatum vero accidentale est illud quod significat suum subiectum non vt vere illud est nec aliquid illud. i. quod non significat essentiam sui subiecti secundum totum nec ꝑm partem: vt risibile ⁊ album respectu hominis. ¶ Notanduz ꝓz philosophum primo phisi. q̃ substantia est id quod vere ẽ accidens autem est illud quod non vere ẽ. quoniã suba est ens nihil presupponens. accidens autem est ens aliqd presupponens. dicitur. n. 7° metha. q̃ accidens nõ est ens nisi quia entis. predicatum ergo significans subz quod vere illud est. aut q̃ vere illud aliquid est necessario est predicatum predicamenti substantie ⁊ consequenter subiectum de quo dicitur. In aliis enim predicamentis sunt diffinitiones dicentes totam essentiã suorum subiectorum ⁊ genera ac differentie dicentes tantum partem: nulla tamen diffinitio alicuius accidentis significat illud subiectum vt vere illud est. neqz aliquod genus accidentale significat illud idem subiectum vt vere illud aliquid est. ex quo tam subiectuz q̃z diffõ q̃z genus ꝑsupponit substantiã q̃ sola ẽ id qd̃ vere est.

Nota primuz

Quecunqz vero nõ substantiã significãt sed de alio subiecto dicuntur quod nec vere est illud est. neqz quod vere illud aliquid est accidentia sũt vt de homine ẽ album. nõ. n. est homo neqz quod vere album est. Neqz quod vere albuz aliquod est. sed aãal forsã. quod vere. n. aãal est hõ. est. Quecũqz vero nõ substãtiã significant oz de quodam subiecto predicari ⁊ nõ esse aliquod album quod non cum alteruz aliquod sit albũ ẽ.

Dm pm

¶ Circa istam suppositionem mouet philosoph̃ duo dubia. quorum primum est. videtur q̃ predicatum accidentale significet suum subiectum secundum totuz vl secundum partem. quia accidens vere predicatur de illo. vt homo est albus. ergo vere significat id. ¶ Respõdet philosophus q̃ accidens vere predicari de subiecto intelligitur dupliciter. aut q̃ ex illo ⁊ subiecto fit propositio vera ⁊ hoc conceditur. aut q̃ essentialiter ⁊ quidditatiue predicatur de illo subiecto: ⁊ hoc est inconueniens. ideo dicit philosophus q̃ illa q̃ nõ significãt subaz oportet de quodam subiecto predicari ⁊ non esse vere subiectum de quo predicatur aliquod album. tamen subiectum illud nõ per alterũ ẽ aliquod album. q̃ est per subam primam que non est altera subiecto. propterea vere accidens predicatur de subiecto. quia cum illo fa-

p̃a rñ.

est propositionem veram: non tamen pedicatur ve de sõo ex quo nõ ẽ sbstãtia dicẽs totã eãtiã subi nec ptẽ ei⁹.

Species. n. gaudeant. monstra enim sũt ⁊ si sint nihil ad rationem sunt. demõstrationes enim de huiusmodi sunt.

¶ Secundum dubium. videtur q̃ predicatum substãtiale non significet suum subiectum vt vere illud est neqz vt illud vere aliquid est. quia predicata essentialia ꝑdicamenti subẽ sunt separata singularibus vt homo animal ⁊ subiecta que dicuntur esse ydee ⁊ illa sunt etiam inuicem separata. ergo tu nõ es homo. nec homo ẽ animal. nec animal est suba. ¶ Respondet philosophus q̃ gaudeant species idest quiescant ydee platonis sic q̃ de illis non fiat mentio. monstra enim sunt. idest si sunt non habent aliud esse q̃z monstruosum. sicut enim effectus est monstruosus qui non est proprie effectiue sz defectiue ab aliqua causa sub dispositione monstruosa ꝓpter defectum virtutis in semine non valentis demonstrari sue materie. ita ydee si essent non haberent nisi eẽ monstruosum. q̃ non essent propter aliquem finez nec ad generationem effectuum concurrerent q̃ sufficit prima causa cum intelligentiis mouentibus orbes. Et concesso q̃ ydee sint ac etiam propter finem sint: non tamẽ pertinent ad demonstrationem q̃ non de illis estõmõstratio sed de vniuersalibus coniunctis suis singularib⁹ que in proposito dicuntur predicata substantialia ⁊ essẽtialia vniuersalia. ergo platonica dicũtur causalia ⁊ ydealia. sed aristotelica sunt formalia ⁊ ydentica. dicit enim philosophus q̃ si homo est albus hoc non est per alterum. homo quidem est albus q̃ sor. est albus. constat autem q̃ sor. ⁊ homo sunt idem ⁊ non diuersa. ¶ Contra predicta arguitur. ⁊ primo q̃ diffinitio non sit predicatum. q̃ dictum est predicatum esse vnum ⁊ predicari tanquam vnum de vno. diffinitio autem non est vnũ cum componatur ex genere ⁊ differentia. ¶ Secundo arguitur q̃ genus significat subiectum suum ꝑm totaz essentiam. q̃ dicit porphirius in vniuersalibus q̃ genus est totum speciei ⁊ species est pars generis. idem etiaz dicit commentator in prologo phisicorum. ¶ Ad pmũ dicitur q̃ diffinitio ponitur in numero predicatorum a philosopho. primo topicorum dicẽte quattuor esse predicata. videlicet diffinitionem genus proprium ⁊ accedens. Et nego q̃ non sit aliquod vnum aut q̃ non predicetur tanq̃z vnum de vno quia explicat essentiam rei vnius tantum predicamenti. animal enim ⁊ rationale ñ sunt entia diuersorum predicamentorum sed tantum ꝑdicamenti substantie facientia vnam speciem que est homo cuius sunt partes essentiales. secus autẽ est de illis. homo albus. animal musicum. ¶ Ad secundum respõdetur ꝑm porphirium ⁊ commentatorem in locis allegatis q̃ genus est totum speciei ⁊ pars speciei. est enim totum in modo q̃ significat quicquid sua species ⁊ aliquid vltra. est autem pars speciei pro quanto essentialiter componit eam. dicit enim porphirius q̃ differentia aduenies generi costituit speciez. sine ergo sumatur genus vt totum seu vt pars nunq̃z significat particularit̃ totam essentiam speciei cum non significet differentiã diuisiuam sui ⁊ constitutiuam speciei: genus. n. potestate continet suas species. inquid porphirius ibidẽ.

Amplius si non ẽ hoc huiusmodi q̃litas ⁊ illud huiusmodi. Neqz qualitatis est qualitas. Impossibile est eque adinuicem predicari sic. Sed verum quidem ꝓtingit dicere. eque autem predicari nõ cõtingit vere.

¶ Quarta suppõ. licet subm ⁊ accidens de se inuicez dicant̃ faciendo propositiones veras nõ tñ eq̃liter de se dicunt̃. prima ꝑs pz. q̃ ita vã ẽ illa. albũ est hõ. sicut illa. hõ est alb⁹. sed̃a pars ẽ manifesta. q̃ subz nõ est dispo

sitio accñtis. neqz accidens ē dispō subi tanqz sue dispō nis: sed tanqz sui dispositi. iō directe predicat accñs de subo. sz subz de accidente indirecte pdicatur. hō. n. p se subiicitur albo sz albuz p accidens subiicit homini pro quanto sortes subiicit hoi cui inest p accidens albedo.

Mo m p m ¶ Notādū qp qlitas sumit dupl'r. s. large pro oi dispositione formali. ⁊ stricte p dispositione seu accñte tertii pdicamenti distincto ab oib⁹ aliis pdicamentis. primo mō loqtur phs in predicamētis capitulo de substātia di. qp seda substātia significat quale qd. ⁊ quito metha. qp forma subalis est qualitas. secundo modo loquitur in predicamētis capitulo de qualitate di. qualitas est sz quā quales esse dicimur. ¶ Cuz ergo dicit philosophus qp subiectum, non est qualitas accidentis nec econtra. accidens est qlitas subiecti: loqtur de qualitate large sūpta.

Aut enim sicut substantia predicatur vt est. aut cum genus sit. aut differentia potest predicari. Hec autez omnia ostensa sūt quoniam non erunt infinita neqz in sursuz. neqz in deorsum. vt homo est bipes ⁊ homo ē animal. hoc autem alterū est neqz animal de homine. hoc autem de callia. hoc autem de alio in eo quod quid est. Substantiam quidē oē est diffinire huiusmodi. Infinita enim nō est transire intelligentem. quare neqz in sursuz neqz in deorsum infinita sunt. Illam. n. non est diffinire de qua infinita predicantur.

4ª pclo tertij capituli tertij tractatus ¶ His suppositionibus premissis philosophus ponit duas conclusiones. Quarum prima est ista. non contingit demonstrationes procedere in infinitum in predicatis substantialibus sursum vel deorsum. ¶ Istam conclusionem arguit per rationem loycaz ⁊ cōem quia aliter nihil contingeret scire predicamēti substantie per diffinitionem. patet consequentia quia illud sciretur per genus ⁊ differentiam. modo si infinita essent genera ī sursum omnia illa oporteret perfecte cognoscere. quod est impossibile. ⁊ si non est procedere in infinitum in sursū nec etiam in deorsum quia resolutio demonstrationum est in sursum ⁊ non in deorsum. si enim non procederetur in infinitum in sursum isto modo homo bipes animal. ⁊ fortiori nec in deorsum animal homo callia. non enim contingit infinita pertransire.

Mo m p m ¶ Notandum primo qp sicut materia forma ⁊ compositum realiter differunt. quia materia non est forma nec econtra. non etiaz compositum est aliquod istorum vel econtra. ita genus differentia ⁊ species differunt ratione. nam genus habet rationem materie. ⁊ differentia forme. species vero habet rationem compositi ex quo componitur ex genere ⁊ differentia. cum ergo dicit philosophus qp contingit omnem substantiam diffinire. non est intelligenduz de substantia que se habet vt materia. s. de genere. nec de suba que se habet tanqz forma. vt de differentia. sed de suba que se habet per modum compositi vt de specie. talis enim substantia est diffinibilis: cū sit necessario ⁊ per se inter genus ⁊ differentiam. non qp sit inter ea fm lineam predicamentalem. sed eo modo quo constitutum dicitur esse inter constituentia. actus. n. ⁊ potentia sunt extrema: ideo compositum ex his tanqz participans naturam extremorum dicitur esse medīū.

Mo m secūduz ¶ Secundo notandum iuxta doctrinaz commen. 7. metha. qp diffinitio est quasi organum intellectus ad intelligendum est. n. diffinitio quasi quoddam speculum in quo intellectus inspicit ⁊ cernit naturaz rei. ideo philosoph⁹ specialem mentionem facit de intellectu vel intelligente accipiens intelligentem pro diffiniente di. qp si esset diffinientia infinita non contingeret intelligentem. i. diffinientem illa ptransire cū non posset illa intelligere: eo qp infinitum fm qp infinitū est ignotū. primo physicorum.

Si quidem igitur genera adinuicez equaliter predicātur. erit. n. ipsuz quod vere ipz aliquid est.

¶ Seda pclusio. nō ptingit demōstrationes pcedere in infinitū in predicatis subalib⁹ circulariter. Ista pclo ponitur ex eo qz posset aliqs dicere qp licet non sit possibilis processus infinitus sursum vel deorsum in predicamento sube. qz oporteret predicata substantialia esse infinita. tñ circulariter talis processus infinitus est possibilis per solā multitudinē terminoz finitam sicut motus celi est infinitus. ⁊ tñ fit sup linea finita non quidē recta sed circulari. Et iō ad tollendū hac opinionē Arist. ponit hāc sedam pclonem quā pbat sic. qz dato opposito sequit qp oia genera pdicamenti substantie equaliter de se inuicem predicentur. ⁊ sic genus pverteretur cū sua specie. ⁊ genus generalissimū cū genere subalterno qd est falsū ⁊ pbat pnia. nā si est pcessus circularis in predicamēto sube necessario demfabit ille terminus hō de illo termino substantia ⁊ eō. hoc aūt fieri non posset nisi terminī illi inuicem pverterent. ¶ Circa pdicta occurrunt due difficultates. Quaz prima est ista. q̄ illaz est formalior hō est aial. animal est hō. Et arguit qp seda. qz cū genus dicat mām ⁊ spēs formā. in prima pdicatur mā de forma. ⁊ pnter est pdicatio indirecta. in seda āt pdicat forma ⁊ subicit mā. ergo est pdicatio directa. ⁊ pnter formalior. ¶ Seda difficultas. vtrū ista sit pdicatō directa ⁊ formalis. hō ē aial rōale. aut ista. hō ē rōnal. ⁊ vr qp nō. qz subz dic totū ⁊ pdicatū ptem. pstat āt totū dicere formā ⁊ pars mām fm pmen. 3°. phy. ¶ Ad pm dicit egidi⁹ qp genus ⁊ spēs sumunt dupl'r. vno mō vt significant eēntiaz rei. alio mō vt sūt instra itellect⁹ ad cognoscēdū. primo mō gen⁹ est simplici⁹ ⁊ abstracti⁹ qz spēs ⁊ pnter formali⁹. alio mō spēs. qm̄ p illā itellect⁹ cognoscit distincti⁹ eēntiā rei. qz p genus. Ista rnsio mihi non satisfac. qz idē ē pceptū significare eēntiā rei ⁊ esse instrz itellect⁹ ad cognoscēdū. secō. qz tūc hr̄et qp hec est pdicatio directa. aial ē hō. ⁊ hec idirecta. hō est aial. vt sunt instra intellect⁹. ¶ Dicēdū ergo aliter cū porphirio. qp genus est totū speciei ⁊ ps spēi. ⁊ cū totū dicat formā ⁊ pars māz. ista est simpl'r directa. hō est aial. ⁊ hec indirecta. aial est homo: ⁊ pnter minus formalis. Et si dr̄ ex quo gen⁹ ē pars spēi vr̄ qp hec sit directa. animal ē hō p qz to subm dicit partē ⁊ predicatū totū. Rndet qp ly aial nūqz dicit partē nisi actu pbatur. ⁊ ideo cū absolute ponit sp dicit totuz ⁊ formam. sed in hac ppōne. hō est aial rōnale. iam dicit partez. ¶ Ad 2m respondet. qp fm phm. 7. meta. partes diffōnis sunt forme. ideo qlz illarum est predicatio formalis ⁊ directa. Et cum dicit pdicatū dicit partē in qualibet illaz id negat. vr̄ licet q libet ps diffinitionis dicat ptē. non tñ diffinitio: sed totū distincti⁹ tñ qz spēs. ⁊ pnter dicit qp in illa. hō est rōnalis. pdicatū implicite dicit totū ⁊ formaz nec vnqz dicit partem nisi contrahat genus. sp tñ dz concedi differentiam formaliorē esse specie. qz differentia dicit actum tñ species vero cōpositionē ex genere ⁊ differentia. ⁊ iō si pcedat drīaz dicere totū hoc ñ ē formalr ⁊ explicite. sz tñ vtualr ⁊ iplicite. ¶ Intelligēdū qp spēs hz duplicez hitudinē ad drīaz. Prima ē habitudo effectus ad cām formalem. ⁊ sic drīa est formalior qz species alia ē habitudo cause finalis ad suuz effectū a sic species est formalior drīa. cā. n. necessitans ē formalior necessitata cū ista se hēat p modū act°: ⁊ cā necessitata p modū potentie. oē. n. mouens mouet fm qp est in actu. ⁊ omne motuz mouet fm qp est in potentia. inqt Ari. 3°. physicoz.

6ª pclo tertii capituli ēdi tractatus

Et neqz tñ de qualitate aut alioz nullum nisi scōm accidens predicatur. omnia hec. n.

accidunt ⁊ de subiectis predicari.

¶ Ista est tertia pars huius capituli in qua phs remouet pcessuz infinitũ in predicatis accidentalibus sicut fecit in pdicatis subalibus ⁊ ḋditatiuis vlr sumptis ponẽdo tres pclones. Quarũ prima ẽ ista. nõ ptingit pcedere circulariter in infinitũ in pdicatis accidẽtalib⁹ pdicantib⁹ p accñs. Secda pō nõ ptingit pcedere in infinitũ sursum vel deorsũ in pdicatis accidentalibus per accidens pdicantib⁹ ibi. Sz qm̃ infinita. Tertia pō nõ ptingit pcedere in infinitũ sursum vel deorsũ in predicatis accidẽtalibus p se predicantib⁹ ibi. Neqz in sursũ. ¶ Prima pō arguit. qz aliter posset demonstrari ppō indirecta. ⁊ subm de accñte suo cõi. phs impoſe. ⁊ pbat pñia. qz si de a. subiecto dmõstrarẽt coloratũ ⁊ de colorato q̃le ex quo termini sunt finiti de q̃li demonstrabit a subm.

Nota m p m

¶ Notandũ q̃ pdicata accidẽtalia p accidens pñt triplici ter psiderari. Primo vt ad se invicẽ cõparantur ĩ eodem pdicamẽto. ⁊ sic pcessus circularis est ĩpossibilis. qz tunc oia accñtia eiusdẽ predicamẽti invicẽ pverterentur. qz demõstrarẽt supius de suo inferiori ⁊ ecõtra vt est dictũ de terminis subalibus. Secdo possunt cõsiderari vt cõparant ad oia pdicamẽta accidentiũ. ⁊ sic iterũ pcessus circularis ẽ impolis. qz sicut demõstrarent accidẽtia respectiua de absolutis: ita absoluta d respectiuis. qd est ĩpoſe. qz magis totũ non demõstrat p minus totum. Tertio possunt psiderari vt cõparant ad pdicamentũ sube: ⁊ sic iterũ non ẽ polis talis pcessus. qz cũ pdicata sint tm̃ finita sic ⁊ pdicamẽta tandez demõstrarẽt suba de accñte. sic accñs de suba. qd est ĩpoſe. qz subm nõ dmõstratur de accidente sicut non inest accidenti. substantia .n. nulli accidit. sed alia accidunt ei inquit philosophus primo physicorum.

Sed quoniã neqz in sursũ infinita erunt. vnũquodqz enim quod predicatur significat aut quale aliqd. aut ad aliquid: aut quantuz aliquid. aut huiusmodi. aut que sunt in substantia. hec autẽ finita sunt ⁊ genera predicamentorum finita. aut enim quale. aut quantum. aut ad aliquid. aut facere. aut pati. aut vbi. aut quando predicabitur.

7 pcto tertij capituli tertij tractatus

¶ Secda pō. non ptingit pcedere in infinitũ sursum vel deorsum in predicatis accidentalibus per accidens pdicantibus. probatur. non ptingit procedere in infinitum illo mõ in talib⁹ predicatis vbi vnũ pdicat de vno predicatione directa. neqz vbi multa pdicat de vno pdicatione directa. neqz vbi vnũ predicat de vno aut multa de vno pdicatõe indirecta. ergo pō. va. pz pñia. ⁊ ants p bat quo ad quãlz ptẽ. Prima q̃dẽ ps antis ẽ nota. vz. q̃ nõ ptigit pcedere in ifinitũ sursũ vel deorsũ in pdicatis accñtalib⁹ p accñs pdicantibus vbi predicat vnũ de vno pdicatione directa. qz cũ omne predicatũ vnum sit in aliquo decẽ predicamẽtorũ. s. sube q̃titatis q̃litatis ⁊ huiusmodi. ex 2ª suppositione alteri⁹ lectiõis: ⁊ predicamenta sint solũ finita. oz ẽt predicata esse finita q predicantur tãqz vnũ de vno. ⁊ p pñs illo mõ non procedit ĩ infinitũ. ¶ Sed ḋ. subm ⁊ pdicatũ sũt invicẽ correlatiua ⁊ infinita sunt suba. ergo infinita sunt pdicata pz pñia cũ maiori eo q̃ predicatũ est alicui⁹ subi pdicatum. ⁊ subm est alicuius. predicati subm. minor ãt est nota. qz singularia sunt infinita. ⁊ quodlz istoz est subiectũ cuz sit pars subiectiua alicuius spẽi ſz porphiriũ. ¶ Dicendũ q̃ nõ valet pñia: sicut non seqtur. vle ⁊ particulare sunt invicem correlatiua: ⁊ particularia sunt infinita. ergo vlia sũt infinita. sicut .n. agentia vlia sunt tm̃ finita. ⁊ agẽtia ipparticularia sunt infinita. ita forme vles sunt tm̃ finite. ⁊ forme particulares sunt infinite. predicata autẽ sunt forme vles: ⁊ suba forme particulares. ideo predicata sunt tm̃ finita ⁊ subiecta infinita: de quibus non est scia neqz diffinitio fm Aristo. ⁊ plato.

Concessum autẽ est vnũ de vno pdicari.

¶ Secda pars antis hic pbat. vz q̃ nõ cõtingit pcedere in infinitũ sursũ vel deorsum in pdicatis accñtalib⁹ p accñs predicãtib⁹: vbi pdicant multa de vno predicatõne directa. posset .n. aliqs dicere q̃ licet talis pcessus infinitus non sit possibilis vbi pdicatur vnũ de vno. tm̃ bene possibilis est vbi pdicant multa de vno. vt hõ est bicubitus. hic pdicatur vnũ de vno. sed dicẽdo homo est bicubitus alb⁹. ḃ predicant duo de vno. in ista vo. hõ ẽ bicubitus albus music⁹. pdicant tria de vno. ⁊ sic in infinitum. ¶ Sed ḋ. ex vnitatibus finitis nõ possunt resultare cõbinationes infinite. ergo si predicta sunt tm̃ finita ex his fieri non poterunt cõbinationes infinite. ⁊ p pñs si non pcedit in infinitũ vbi vnũ pdicatur de vno. nec vbi multa predicantur vno. antecedens autem est manifestum inductiue. vnitas nãqz nullam combinationem facit. binarius autem tm̃ vnam combinationẽ facit realiter: licet faciat duas distinctas ratione: eo q̃ eadem est via a thebis ad athenas ⁊ econtra. Tertio phisicorũ. ternarius autem facit tres combinationes tm̃. vt a. b. c. primam combinationem faciunt a. b. secundam b. c. ⁊ tertiam a. c. sed quaternarius facit sex combinationes. vt est demonstratum 2° de generatione. de quattuor q̃litatibus primis facientibus sex combinationes quaruz quattuor sunt possibiles ⁊ due impossibiles. ⁊ sic generaliter omnis numerus supra ternarium licet faciat plures combinationes q̃z habeant vnitates nũq̃z tamen cõbinationes sunt infinite si vnitates sunt tm̃ finite. ¶ Notandum q̃ quilibet numerus tot combinationes facit quot vnitates ipsum precedunt. verbi gratia. describatur latitudo numerorum ponendo in primo loco vnaz vnitatem ⁊ in secundo duas. ⁊ in tertio tres. ⁊ sic in infinitum. ⁊ patet q̃ binarius non facit nisi vnam combinationem. quia tm̃ vna vnitas ipsum precedit. ternarius facit tres combinationes. quia tres vnitates ipsum precedunt. quaternarius facit sex combinationes. quia sex vnitates ipsum precedunt. quarum vna ponitur in primo loco. ⁊ due in secundo. ⁊ tres in tertio loco. quinarius autem decem combinationes facit. quia tot vnitates ipsum precedunt in latitudine numerorum. vnde prima secunda tertia quarta faciunt decem. sex vero. xv. combinationes facit. quia tot vnitates ipsum precedunt nam prima secunda tertia quarta quinta faciunt. xv. ⁊ sic consequenter procedendo videbitur quelibet numerum finitũ plures facere combinationes q̃z habeat vnitates. nũq̃z tamen facit combinationes infinitas. ita in proposito q̃ttuor predicata simpliciter sumpta faciunt quattuor propositiones. aggregatim autem sumpta faciunt plures. nũq̃z tamen infinitas. ⁊ ita de aliis predicatis dicatur in quocũqz numero finito fuerint.

Ipsa ãt de ipsis quecũqz nõ aliqd sũt nõ pdicari dicim⁹. accñtia .n. sũt oia. ſz hec qdẽ scdz seipsa. alia vo scdz alterz modũ. Hec ãt oia de subo quodã pdicari dicim⁹. secundũ accñs ãt nõ eẽ subm aliqd. Nihil .n. taliũ ponim⁹ eẽ q̃ nõ alterz aliquod eẽ dr̃ quod dr̃. ſz ipm in alijs ⁊ alia quidẽ de altero.

¶ Tertia pars antecedentis pñter arguitur. s. q̃ nõ cõtingit procedere in infinitum sursum vel deorsum in pdicatis accidentalibus predicantibus per accidens vbi predicatur vnum de vno aut multa de vno predicatione indirecta. quia demonstrationes non vtuntur predicatione indirecta sed tm̃ directa. accidens enim dicitur predicari per se de suba. sed non econtra nisi fm accñs ⁊ ſz q̃d. quo mõ nõ vtit demonstrator. ideo dicit phs

q̃ tales predicationes non sunt p̃dicationes simplr. qr ipsa suba de ipsis accñtibus que nõ sunt p se aliqd non dicimus p̃dicari. Accidẽtia.n.p se ñ subijciunt. sz sube. nã si accidentia dicunt subijci hoc est p accñs rõne sube prime. Illã hõ ⁊ leo dicunt p̃dicari de accñtibus nñ p accñs rõne huius hois ⁊ illi⁹ leonis qb⁹ accidentia in sunt p accidens. q̃ q̃dẽ singularia non sunt altera ab his vlib⁹ eo q̃ hic hõ est p se homo. ⁊ hic leo est p se leo.

Mo^m p^m ¶ Notandũ q̃ differt accñs a proprio eo q̃ proprium p̃mo inest spẽi ⁊ per spẽm indiuiduis. accidens ãt p̃mo inest indiuiduis ⁊ p indiuidua spẽi. proprũ etiam circũcernit sibi determinatũ subm cui inest p se. accidens aũt nullũ subm determinatũ circũcernit. ideo nulli tali inest p se: cũ quo tñ stat q̃ accidens p se p̃dicat sicut per se ẽ forma. accidit tñ sibi p̃dicari de isto vel de illo sicut accidit sibi q̃ sit forma hui⁹ vel illius. ideo talia accidẽtia. s. cõia dicuntur accidentia p̃dicantia p accidẽs. sicut ergo sube p se cõpetit subijci ⁊ p accidens p̃dicari de accñte. ita ecõtra accidenti p se cõpetit p̃dicari de suba ⁊ per accidẽs subiici respectu illius. Cũ igit ea q̃ sunt p accidens sint aliena a demñratione de p̃dicatione indirecta q̃ p̃dicatur suba de accñte nõ se itromittit demñrator.

Neqz in sursũ ergo vnũ de vno neqz ĩ deorsum esse dicitur. de qb⁹ qdem.n. dicuntur accidentia quecũqz ĩ substãtia vniuscuiusqz sũt. hec ãt nõ sũt ĩfinita. sz ĩ sursũ ipsa quoqz ⁊ accidentia vtraqz nõ infinita sũt. Necesse est ergo esse aliqd de quo p̃mũ p̃dicetur ⁊ de hoc aliud: ⁊ hoc stare ⁊ esse aliqd qõ non amplius neqz de alio priori neqz de alio aliqd prius predicetur. vnus qdem demonstratõnis modus dicitur hic.

8.p̃ ter tii capitu li titi tra ctatus. ¶ Tertia conclusio. non ꝓtingit ꝓcedere in infinitũ sursum vel deorsũz in p̃dicatis accidẽtalib⁹ p se p̃dicãtib⁹ intelligendo p predicata accidentalia p se p̃dicantia proprias passiones in q̃ruz diffinitionib⁹ ponunt subiecta. Ista ꝓclusio duplr probatur. primo p rõnez cõem. secundo per rõnem magis ꝓpriaz ibi. Adhuc autẽ alius.

¶ Primo q̃dẽ ar. q̃ non ꝓtingit ꝓcedere in infinituz in talibus p̃dicatis deorsum. qr tunc nõ possem⁹ habere pfectã notitiã de aliquo subo diffinibili. qõ est falsuz. ⁊ pbatur ꝓñia. qr nõ habetur pfecta notitia de aliquo tali subo nisi cognoscantur oia per se accidentia illi⁹. sz ĩpossibile est cognoscere oia per se accidentia alicuius subi si illa sunt infinita. ergo ⁊c. Deinde arguitur q̃ non cõtingit ꝓcedere in infinitum in sursum ĩ talib⁹ p̃dicatis. qm̃ quocũqz dato ꝓtingeret dare passionẽ superiorem ad illã. ⁊ itez aliam superiorẽ. ⁊ sic in infinitum. qõ est ĩpossibile. qr tunc cõtingeret ꝓcedere in infinitũ in p̃dicatis q̃ditatiuis qõ est reprobatũ.

Mo^m q^m ¶ Notandũ primo ex doctrina phi secundo hui⁹. q̃ eiusdẽ subi diffinibilis dant due diffinitiones vna a priori q̃ dicit formalis. alia a posteriori que dr mãlis. diffinitio formalis data a priori cõponit ex genere ⁊ dria specifica. vt aial rõnale. diffinitio aũt mãlis data a posteriori cõponitur cõiter ex genere ⁊ ꝓpria passione vt aial risibile. sicut ergo non habet p fecta notitia de hoie a priori nisi cognoscant oes drie essenciales hois propinque ⁊ remote vt q̃ ẽ rõnalis sensitiuus corporeus ⁊ hmõi. ita non habet de eodẽ pfecta notitia a posteriori nisi cognoscant oia p se accidẽtia ei⁹ vt q̃ est disciplinabilis risibilis mansuet⁹ nã ⁊ hmõi. ⁊ hoc ideo qr sicut q̃libet talis passio diffinit a priori p sbz suum ita q̃libet talis a posteriori est diffinies idẽ subz iõ si aliquod subm hret infinitas passiones nõ haberet p fecta notitia de eo a posteriori nisi cognoscerent oes ille passiones. constat ãt q̃ nõ possent cognosci si eẽnt infinite.

Mo^m 2^m ¶ Secõdo notandũ ex determinatiõe Ari. 4°. phy. q̃ tunc vnumquodqz hñ diffinit qñ p illã diffinitionẽ pñt assignari oes cãe accñtiũ p se illi⁹ subi. Et rõ qr diffinitõ est cã subi ĩmediata ⁊ adeq̃ta a q̃ fluunt oes ꝓprie passiones conuertibiles cũ eodẽ subo sz si aliqd subm hret infinitas passiones nõ esset pole assignare cãs oium illarũ ergo non eet pole aliqd subm hñ diffinire diffinitõe data a priori. oporteret. n. q̃ ab illa fluerent ille infinite passiones q̃ruz q̃libet esset demñrabilis de suo subo p cãz p priam. prima. s. per diffinitionez subiecti ⁊ quelibet alia per passionem precedentem. constat autem hoc esse impossibile. quia intellectus nõ potest infinita pertransire.

Mo^m 3^m ¶ Tertia notandum q̃ passiones vadunt deorsum dupliciter. primo per elongationem a subiecto adequato non obstante conuertibilitate. ⁊ sic dicimus risibilitatez esse passionem inferiorem ad disciplinabilitatez. quia remotior est a suo subiecto. Secundo per predicationem ⁊ sic dicimus esse risibile esse inferius ad esse sensitiuum ⁊ esse corporeum. quia omne risibile est sensitiuuz ⁊ nõ econtra. ⁊ omne sensitiuum est corporeum ⁊ non econtra. nullo suorum modorum proceditur in infinitum in passionibus deorsum non quidem per elongationez. qr cum subiectum diffiniatur per quamlibet suam passionem non contingeret habere perfectam notitiam de tali subiecto ratione infinitatis passionum nec etiam per predicationem. quia infra speciem spãlissimam non est aliqua passio sicut neqz aliquod subiectum diffinibile. vt pz inductiue.

Mo^m 4^m ¶ Quarto notandum q̃ passiones vadũt sursum dupliciter. primo per appropinquationez ⁊ sic illa passio est superior que est propinquior suo subiecto eo modo quo dicitur disciplinabile esse passionem superiorem ad risibile. alio modo per predicationẽ. ⁊ sic ista passio ẽ superior que est cõtior. ⁊ sic homo habet passiones in sursum. s. disciplinabile sensitiuum ⁊ corporeuz. nasus autem simũ cauum ⁊ equale. sed nullo istorũ modorum proceditur in passionibus in infinitum in sursũ. non.n. per propinquationez. quia sicut datur prima diffinitio ⁊ primum subiectum sta prima passio. alioquin de subo nulla passio posset demonstrari potissime. nec etiam per predicationem. qr talia non sunt infinita sicut nec p̃dicamenta sunt infinita nec predicata q̃ditatiua sũt infinita. oz igitur passionibus dare vnam que de aliis p̃dicatur ⁊ nulla de illa ⁊ vnam aliã que de nullo predicatur. ⁊ plures de illa inquit phs in littera.

Adhuc ãt alius. si enĩ de qb⁹ quedã priora p̃dicant horum qdem demonstratio erit neqz possunt habere ad ipsa q̃z scire.

¶ Ista est alia ratione ad probandũ in spãli q̃ non contingit procedere sursũ in infinitum in predicatis accidentalibus per se que sunt proprie passiones. ita q̃ non semper de qualibet alia predicatur sic q̃ omnium fit demõstratio premittendo tres suppositiones. Quarum p̃ma est ista. propositio demonstrabilis nõ est magis scibilis q̃z p demonstrationem. pz. qr scia excludit oẽm errorẽ atqz formidinem. Et notanter dicitur propositio dõmõstrabilis pp̃ prima principia que melius cognoscuntur q̃z per scire cum illis intellectus assentiat ex sola notitia terminorum in lumine intellectus agentis.

Neqz sciet esse sine demñratione. si autem hoc per hoc notum est.

¶ Secunda suppõ. non ꝓtingit aliqd scire nisi p demñrationẽ patet ex determinatis ante. cũ scientia sit habit⁹ cõclusionis demonstrate. ⁊ si aliqñ fuit concessum principia scirĩ. illud intelligebatur solum virtualiter. hic autez fit mentio de scire formaliter sumpto.

Hoc aũt nescimus neqz melius habem⁹ d ipsa q̃z scire neqz p hoc notũ sciemus.

¶ Tertia suppõ scito posteriori nẽcio sciũ ẽ oia pora nisi ad illa itellect⁹ meli⁹ se hẽat q̃z scies. vñ si a.b.c. sit ꝓclo-

nes demõnstrabiles quarum c. dependeat a.b. ⁊ b. ab a. non põt sciri c. nisi sciant a.b. Et notanter dr̃ nisi intellectus melius se habeat ad idẽ prius q̃ sciens. q: non sequitur b. est posterius a. ⁊ b. scitur. ergo a. scit. q: forte est indemõstrabile ⁊ magis notum q̃ p scire ⁊c.

Si igit est aliqd scire p demr̃ationez simpliciter ⁊ nõ ex aliqb⁹ neqz ex suppõne. manifestũ est stare pdicamenta media. si. n. non steterit. sz est sp acceptio ĩ supius oium erit demonstratio. quare si ĩfinita nõ ꝓtingit percurrere: quorũ nõ est demonstratio non sciemus p demonstrationẽ. si igit neqz melio⁹ habem⁹ ad ipsa q̃z scire: non erit aliqd scire p demonstrationẽ simpliciter sed ex suppõne. Logrce qdem igit ex his vtiqz aliqs credet de eo quod dictum est.

¶ Istis psuppositis arguit sic. ꝓtingit aliqd scire p demonstrationẽ simplr ⁊ nõ ex datis vel ex suppõe. ergo non proceditur in infinitũ in passionibus p se. sz necesse est media pdicata eẽ finita trm̃. pz ꝓña. q: ex supposito sequitur oppositũ. si. n. esset procedere in infinitũ in passionib⁹ sic ꝙ oium esset demr̃atio p passionẽ priorem vel cõiorem sequit ꝙ nõ ꝓtingeret aliqd scire simplr. sz solum ex datis vel ex suppõne. nã quocunqz dato illõ est demonstrabile exquo intellectus nõ se hz ad illud melius q̃ sciens pp infinitã distantiã iter id ⁊ ĩmediata quã non ꝓtingit ptransire. ergo nõ ꝓtingit scire aliqd simplr pz ꝓña. q: scire simplr est scire p ĩmediata ⁊ indemonstrabilia. trm̃ posset scire aliqs fm qd duplr. vno mõ ex datis ꝓcludendo aliqd oñsiue. vel ducendo ad impoſe. aliomõ ex suppõne vt in scia subalternata in qua psupponunt principia in scia subalternã te iam demõstrata.

Du^m p^m ¶ Sz dubitatur circa tertiã suppõnem. si enim nõ scitur posteri⁹ nisi sciat prius dũmodo illõ sit scibile. ⁊ ab illo essentialr depẽdeat illud posteri⁹. seqtur ꝙ nullus est p spectiuus nisi sit geome. nec aliqs ẽ music⁹ nisi sit arithme. quoꝝ trm̃ opposita exprimur. ¶ Dicendũ ꝙ aliquis dr̃ pspectiuus vel musicus duplr. vz. simplr ⁊ ex suppositione. nemo est pspectiuus simplr nisi sit geometra neqz aliquis est musicus simplr nisi sit arithmetric⁹. q: nullus scit simpliciter ꝓclusiones pspectiuas p principia probata in geometria nisi illa sciat probare per pricipia geometrica. Et ꝓsilr de ꝓclonib⁹ musice respectu principioꝝ demonstratoꝝ in arithmetrica. bene trm̃ aliqs est perspectiuus fm quid vel ex suppõne nesciens geometriam. ⁊ aliqs est musicus sine arithmetrica ẽt fm quid vel ex suppõne: vt innuit phs in littera. rm̃. p^a

Analetice ãt manifestũ est p hec velocius ꝙ neqz ĩ sursuz neqz ĩ deorsũ ĩfinita pdicantia ꝓtigit esse ĩ demonstratiuis scientijs de q̃bus itentio est. Demõstratio. n. est ex his q̃ cũqz qdẽ ipsa ĩsunt scõm seipsa rebus.

¶ Ista est quarta pars huius capituli in qua phlosophus excludit processum infinitum in demonstrationibus per rationes analeticas. i. proprias postq̃ exclusit illud per rationes logycas. i. cões. Et facit tria. nam primo premittit duas suppositiones. secundo demonstrat duas conclusiones ibi. Horum autem neutrum tertio dat quedam documenta quibus propositiones mediatas reducit ad immediata ibi. Demonstratio autem his ⁊c. ¶ Prima suppositio est ista. ꝙ omnis demonstratio est ex his que sunt per se. Ista suppositio est declarata superius vbi est ostensum nullam demonstrationez esse ex his que sunt per accidens neqz ex extraneis neqz ex possibilibus aliter se habere.

Scõm seipsa vo duplr quecũqz. n. illis ĩ sunt ĩ eo ꝙ qd est: ⁊ in qb⁹ ipsa ĩ eo ꝙ qd est ĩsunt ipsis: vt ĩ numero ĩpar qõ ĩest qdẽ nũero. Est ãt ipse nũer⁹ in rõne ipsi⁹. Et iterum multitudo aut diuisibile ĩ rõne nũeri est.

¶ Secunda suppositio est ista. ꝙ duplex est ppõ per se vna qñ predicatuz ponit in diffinitione subiecti. alia qñ subz ponit ĩ diffinitõe pdicati. exẽplũ primi. vnitas ⁊ multitudo insũt numero per se primo mõ. q: ponũtur ĩ diffinitione eius cum numerus sit multitudo ex vnitatibus aggregata. exemplum secũdi. imparitas inest per se numero secundo modo dicendi per se. quia nũmerus ponitur in diffinitione imparis. vnde impar est numerus non diuisibilis in medietates equales. ¶ Dubitatur cũ phs prius posuerit quattuor modos dicendi per se propter quid nõ facit hic mentionẽ nisi de duobus. ¶ Respondetur ꝙ de tertio modo non facit mentionem. quia ille est incomplexus non ingrediens formaliter demonstrationem. quartus autem reducitur ad secundum. ideo solum de primo ⁊ secundo facit mentionem cuz illi procedant ex necessariis simpliciter. quartus autez ex necessariis fm quid vt in locis propriis visum est. Du^m p^m

Horũ ãt neutra cõtingit ĩfinita esse nec vt ĩperfectũ numeri. Iterũ. n. si ĩpari aliud ĩsit cui inhereat exñti. Hoc ãt si ẽ pmũ nũer⁹ inerit his q̃ ĩsunt ipsi. si igit nõ ꝓtigit hmõi ĩfinita esse ĩnumero neqz ĩ sursuz erũt ĩfinita

¶ His suppositis Arĩ. ponit duas conclusiones. Quarum prima est ista. impossibile est demonstrationes procedere in infinitum in secundo modo dicendi per se. probatur dupliciter. ⁊ primo sic. nullum subiectum habet passiones infinitas. ergo conclusio vera. antecedens arguitur. q: numero non inest per se impar. ⁊ iterum alia passio per illam. ⁊ sic in infinitum. q: cum oia precedentia ingrediantur diffinitionẽ posteriorꝭ infinita essent diffinitiua eiusdem. ⁊ ꝓñter non posset haberi perfecta notitia de aliquo subo ⁊ completa: ex quo talia infinita non possunt cognosci. ¶ Notandũ ꝙ sicut qdlibet superius cadit in diffinitione sui inferioris ita q̃libet passio pcedẽs cadit in diffinitione passionis sequẽtis. q: sicut nõ cognoscitur pfecte inferius nisi cognoscat superius. ita non cognoscit perfecte passio sequens nisi cognoscat pcedens ideo si aliquod subm haberet primã ⁊ vltimã passionẽ inter quas essent infinite non posset cognosci illa vltima nisi cognoscerẽtur oẽs intermedie que necessario cadũt in diffinitiõe illius vltime. Et si quis vellet assignare primam sine vltimã illud non est possibile. quia in essentialiter ordinatis si datur primum: datur vltimuz. ⁊ econtra. ¶ Sed forte dubitatur de hoc quod dicitur quodlibet superius cadit in diffinitione sui inferioris. quia cũ diffinitur homo per animal rationale non ingrediuntur diffinitionem hominis corpus nec substantia que sunt essentialiter superiora. ¶ Dicendum ꝙ licet non ingrediantur formaliter tamẽ ingrediuntur virtualiter. qñ necesse est animal prius diffiniri per corpus animatum. ⁊ corpus animatum per corpus. ⁊ corpus per subam. iõ non cognoscitur hõ perfecte diffinitue nisi cognoscãtur oia illa superiora. sta est dicendũ de passionib⁹ ꝙ licet nõ oẽs passiones pcedentes ingrediant diffinitionẽ vltime formaliter: trm̃ ingrediunt virtualiter q: nõ pfecte illa cognoscitur nisi oẽs precedentes cognoscantur. 9^a 9° tertii capitulii ẽtii tractatus. Nota^m p^m

At vero necesse est omnia inesse. Primo vt numero ⁊ in illis necesse est eẽ numer q̃re conuertibilia erunt sed nõ excedentia.

¶ Secdo ar. ad eandē ꝓclonem sic. ipossibilis ē ꝓcessus infinit⁹ sursū vel deorsū in his que inuicē ꝓuertunt. sed subm ꝓuertit cū oibus suis passionib⁹. ergo in illis nō ꝓcedit in infinitū sursū vel deorsuz. pz ꝓia cuz maiori. qz nō ponit ꝓcessus infinit⁹ sursuz vel deorsuz nisi ꝓp resolutionē minus cōis i magis cōe vsus trāscendentia ex qb⁹ formant prima principia nō ingredientia nisi virtualiter demōstrationē minor aūt est euidens. qz cū subm ponat in diffinitiōe cuiuslibet sue passionis. ⁊ eō: oz necessario illa ꝓuerti. ¶ Notandū ꝙ hoc intelligendū ē de passionib⁹ q̄ fluunt ex pncipijs spēi ⁊ nō q̄ fluunt ex pncipijs indiuidui aut materie quia licet finitas diffinitur per nasum non tamen nasus diffinitur per finitatem. paritas etiam vel ꝓparitas diffinit per numeruz ⁊ nō econtra ꝙ aliquā illaz passionū diuisim. bñ tñ diffinitur numer⁹ ꝙ passionē ꝓuertibilē cū isto diffiancto sicut linea diffinitur ꝙ longitudinē ⁊ nō ꝙ rectitudinē nec ꝓcuruitatē diuisim. sic ēt hō diffinit ꝓ risibile vel discipli nabile. ⁊ econtra. qz illa fluunt ex principiis spēi. non āt diffinitur homo per esse medicuz vel cauū. qz illa fluūt tñ ex principiis indiuidui aut materie.

Nec tñ quecūqz sunt in eo ꝙ qd ē nec infinita sunt. neqz enim esset diffiniri.

4° ꝓ° tertii capitulī tractatus.

¶ Secda ꝓclusio. ipossibile est demōstrationes ꝓcedere in infinitū in primo mō dicendi ꝙ se pz. qz tunc nō cōtingeret diffinire. ⁊ rō. nā oīs diffinitio datur cā innotescēdi. ꝓstat aūt ꝙ ꝙ diffinitionē datā non scireē diffinitum. qz oporteret infinita supiora diffinibilia cognoscere. oīs. n. diffinitō ꝓstat ex gñe ⁊ dēia. intelligēdo de diffinitōe qdditatiua. Notādū ꝙ Aris. nō assignaret hic duos modos primos dicēdi ꝙ se in qb⁹ nō ꝓtingit ꝓcedere in infinituz nisi vellet primū modū formalr ingredi demōstrationem cui⁹ oppositū ponunt Thomas ⁊ Egidius di. diffinitionē subiecti nūqz esse mediū in demōstratione. sed diffinitionē passionis. hoc tñ perscrutabit secdo huius.

Quare si predicantia quidem omnia ꝙ se dicunt: hec non infinita sunt.

¶ Ex ꝓdictis pbs infert q̄tuor correlaria. quorz ꝓmuz est istud. Impossē est demōstrationes ꝓcedere i infinituz. pz. oīs demōstratio est ex ꝓpōnibus primi vel secdi modi dicendi ꝙ se. sed impossē est ꝓcedere in infinitū aliquo illorum modorz: vt probatum est. ergo ⁊c.

Stabūt vtiqz in sursū quare ⁊ in deorsū.

¶ Secundū correlarium demonstrationes non procedunt in infinitum in sursum nec ēt in deorsum. pz. qz resolutio tā demōstrationū q̄z diffinitionū est poti⁹ in sursuz q̄z in deorsū. non. n. fit resolutio ad singularia cū illa nō diffiniantur nec ingrediant per se demonstrationē.

Si aūt sic est ⁊ que sunt in medio duorum terminorum semper sunt finita.

¶ Tertium correlarium: si non proceditur in infinitum in extremis nec etiam in mediis. pz. qz media inter duo extrema essent infinita a quolibet illorz ad alterum extremorum esset distantia infinita. ⁊ consequenter extrema infinite distarent.

Si vero hoc est: manifestū est iam ⁊ ōmōstrationū ꝙ necesse est principia aliqua eē ⁊ non oīum esse demōstrationē: quod vo dixi mus quosdā dicere iuxta principiū. si. n. sūt principia nō oīa sunt demonstrabilia. neqz i infinitū possunt ire. Esse. n. horū quodlibet nihil aliud ē q̄z esse nullū spaciū sine medio ⁊ indiuisibile. sz oīa diuisibilia. Intus. n. immittendo terminū sed nō assumendo demōstrat quod demōstratur. quare si hoc infinitū ꝓtingit ire. Cōtinget vtiqz duorum terminorum infinita esse iteri⁹ media. sz hoc ipossibile est si ꝓdicamenta steterit in supius ⁊ iteri⁹ quod autem stent demonstratum est logice prius: anelitice vero nunc.

¶ Quartū correlarium. aliqua principia sunt immediata nec oīum est demonstratio. pz. ex quo non itur in infinitum. si. n. quelibet ꝓpō est mediata. ergo est resolubilis in aliā per mediū intraneū ⁊ non extraneum inter subz ⁊ predicatuz. ⁊ sic inter duo extrema essent infinita media. cuius oppositum est dictum. ¶ Notanduz ꝙ licet illa propositio sit immediata. omne corpus est suba. qz nihil est medium inter subam ⁊ corpus. tñ per mediuz extraneum est sillogizabilis isto modo. omne mobile ē suba. omne corpus est mobile. ergo oē corpus ē suba. sumendo ergo mediū extraneum nihil est immediatū. ad qd̄ remouendū aūt pbs ꝙ intus. i. inter maiorē ⁊ minorem extremitatem dz assumi medium non extra.

Monstratis āt his manifestū est ꝙ si aliquod idē duob⁹ insit vt a. ⁊ in c. ⁊ in d. nō ꝓdicante altero de altero aut nullo mō: aut nō de oī qd̄ nō sp fz cōe aliqd inerit. vt ysocheli ⁊ scaldēoni duob⁹ rectis equales hr̄e scdz cōe aliquod inest. Scdz. n. ꝙ est figura q̄dā ⁊ nō secundū alterz inest. hoc āt non sp sic se hz. sit āt b. scdz quod est a. in. c. ⁊ in. d. Manifestuz igit est ꝙ b. in. c. d. fz cōe est: ⁊ illud secundū alterū. Quare duorz terminorum medijs: ifiniti vtiqz icidunt termini. sed hoc ipossē est. secundū igit cōe aliqd̄ esse nō necesse est semper idem in pluribus. quare vero erunt immediata spacia.

¶ Intellectis premissis. p. ponit tria documenta q̄bus ostendit qualiter propositiones mediate reducuntur ad immediata. Quorum primum est istud. propositio mediata secundi modi est reducibilis ad immediata per solum processum finituz. vnde aliquod est cōe quod inest immediate per seipsum. duobus autem simpliciter disperatis aut conuenientibus. non tamen de se vniuersaliter predicantibus. vt animal quod immediate ꝙ seipm inest homini ⁊ equo quorum nullum de alio verificari potest. Inest etiam homini ⁊ masculo immediate que licet conueniant inter se cum aliquis homo sit masculus ⁊ econtra. non tamen de se vniuersaliter predicant. qz nec omnis homo est masculus. nec omne masculuz est homo. de his autem omnibus animal vniuersaliter ꝓdicat. vt pz inductiue. Aliqnod vero est cōe quod inest duobus per aliud cōe. sed non procedit vltra. ⁊ tale fac propositionem mediataz secundi modi. vt habere tres angulos competit ysocheli ⁊ scalenōi per triangulu ⁊ non per aliud cōmune. quod sic declaratur i terminis. Sit a habere tres angulos. b. triangulus. c. d. ysocheles ⁊ scalenon. Et arguitur sic. si a inest c. d. per b. ⁊ iteruz inest b. per aliud medium. ⁊ sic in infinitum. tunc inter duo extrema essent infinita media essentialiter ordinata scilicet inter passionem ⁊ suum adequatum subiectum cui talis passio inest primo ⁊ per se. ⁊ fm ꝙ ipsuz. hec ergo ꝓpō. ysocheles habet tres angulos equales duobus rectis. est ꝓpō mediata secundi modi mediatione subiecti qno inuento per solū processum finitū habetur ꝓpō immediata secūdi. videlicet oīs triangulus habet

tres angulos eqles duob⁹ rectis. ¶ Notandu3 tot esse media inter habere tres angulos ⁊ spēs trianguli quot sunt subiecta p que illa passio cōpetit illis specieb⁹. nam si habere tres cōpetit ysocheli ⁊ scalenōi tm̄ p triangulum tunc nō est nisi p vnū mediū inter passionē ⁊ illas spēs. si aūt cōpetit illis p triangulū. ⁊ triāgulo p figurā tūc sunt duo media. s. triāgulus ⁊ figura. quot ergo sūt illa cōia p que hīc tres angulos cōpetit spēb⁹ trianguli tot sūt media ĩter illas spēs ⁊ passionē ita q̄ si cōmunia sint finita media sē finita. ⁊ si ifinita illa media sē ifinita.

Nota

p^m

In eodē tm̄ genere ⁊ ex eisdē athomis necesse est terminos esse. si qdē his que p se sūt erit cōmune. non. n. erat ex alio genere ĩ aliō descendentem demonstrare.

¶ Forte posset aliqs rn̄dere ad rōnē negādo ꝓnā. dī. q̄ inter illa extrema nō erūt nisi media finita. ⁊ tm̄ pcedi tur ĩ infinitū p alia media. s. aliaꝫ coordinationū. verbi grā. pōt dici q̄ cē palpabile inest hoī ⁊ equo p corp⁹. ⁊ corp⁹ p aīal. ⁊ aīal p disciplinabile. ⁊ disciplinabile p rīsibile. ⁊ econtra. ¶ Cōtra hāc rn̄sionē arguit pbs ex prius determinatis. qm̄ media inter duo extrema debent cē eiusdē gn̄is si demonstratio ē ex his q̄ sunt p se. si enī media essent aliorū generū tunc demn̄atio esset ex extraneis. qd̄ est falsū. vt patuit. ⁊ ex alio. q: nō ꝓtingit dēmōstrantē descendere de genere in gen⁹. ¶ Notandū q̄ in demonstratiōe aliqn̄ extrema sunt eiusdē gn̄is ⁊ eiusdē pdicamēti: vt qn̄ ꝓcludit q̄ oē disciplinabile est rīsibile. aliqn̄ diuersoꝝ pdicamentoꝝ vt qn̄ demonstrat q̄ oīs hō est disciplinabilis vel rīsibilis. ¶ Itē mediū dz esse eiusdē generis cū altero extremoꝝ q̄ Aristo. vocat athomos. s. maiorē ⁊ minorē extremitatē. vn̄ aliqn̄ ē eiusdē gn̄is cū maiori extremitate. vt oē disciplinabile ē rīsibile. oīs hō est rīsibilis. ergo oīs hō est disciplinabilis. aliqn̄ est eiusdē generis cū minori extremitate. vt oē aīal rōnale est disciplinabile. oīs homo est aīal rōnale. ergo oīs hō est disciplinabilis. aliqn̄ aūt est eiusdē generis cū q̄libet extremitatum: vt oīs figura hn̄s angulū extrinsecū equalentē duob⁹ oppositis intrinsecis hz tres angulos eq̄les duobus rectis. sz omnis triangulus ē huiusmodi. ergo ⁊c. verū est q̄ mediū ⁊ extrema nō sunt simplr eiusdē pdicamēti. sz tm̄ sm̄ partē. vbi tm̄ demonstrek suba de corpore aīato p corp⁹: aut corp⁹ aīatū de hoīe p aīal ꝓtinue mediū ⁊ extrema sūt simplr eiusdē pdicamēti.

Manifestū aūt est ⁊ cū a. in b. sit. ⁊ si qdē est aliquod mediū est demn̄are q̄ a. in b. sit. ⁊ elementa huiusmodi sūt hec ⁊ tot quot media sunt. ĩmediate. n. ꝓpōnes sunt elementa aut oēs: aut vl'es. si vero nō est mediū nō amplius erit demonstratio. sed in principia via hec est. Similiter ātē erit ⁊ si a. in b. non sit. si qdem. n. aut mediū est aut prius cui nō inest erit demonstratio: si vero nō. non est. sed principia ⁊ elementa tot sunt: quot sunt termini. ⁊ horum quidem enim propositiones principia demonstrationis sunt.

¶ Scōm documentū. ꝓpō mediata primi modi est reducibilis ad ĩmediata per solū processū finitū. vn̄ cuiuslibet ꝓpōnis mediate primi modi tot sunt principia quot sunt termini medij. vt pz inductiue tam affirmatiue q̄z negatiue. Istius. n. oīs hō est suba. principia sunt ista. oē aīal est corp⁹ aīatum. ⁊ oē corpus aīatuz est corp⁹. ⁊ oē corpus est suba. Sicut ergo tres sunt termini medij ita tria sunt principia. ⁊ q̄ ista sint principia pz. q: sūt ꝓpōnes ĩmediate. Constat aūt q̄ oēs ꝓpōnes ĩmediate vel

saltem vl'es sunt principia demōstrationū. queraē ergo in principio. vtrū ꝓpō assignata habeat mediū inter extrema vel nō. si nō ipsa est ĩmediata. sic sic. aut ergo hz vnū tm̄ mediū aut plura. si tm̄ vnū medium p illud reducē ad ĩmediata. si aūt plura p illa reducetur ad ĩmediata. ¶ Consil'r q̄ratur de ꝓpōne negatiua. vtrū inter extrema sit mediū aut non. si nō illa est ĩmediata. vt nulla suba est q̄ntitas. si sic. ergo est resolubilis ad ĩmediata p illud mediū. ⁊ quot sunt media tot sunt principia demonstrationis: vt nullus hō est q̄ntitas. media. n. sūt aīal corpus aīatum. corpus ⁊ suba a q̄bus prius remouē q̄ntitas q̄z ab hoīe. ⁊ ideo ex his fiunt q̄tuor propōnes ĩmediate. vt pz continue ascendendo.

Et sicut q̄dam principia demonstrationis sunt indemonstrabilia q̄ fit hoc illud: ⁊ q̄ fit hoc in illo: sic q̄ non fit hoc illud: neq̄z q̄ fit hoc in illo. quare hoc quidem esse aliqd. alia aūt non esse aliqd erunt principia.

¶ Ex pdictis infert pbs q̄ sicut aliq̄ sunt principia indemonstrabilia q̄ hoc est hoc: ⁊ q̄ hoc ē in hoc. ita aliq̄ sē principia indemonstrabilia q̄bus demonstrat q̄ hoc nō est hoc. ⁊ hoc non est in hoc. pmū pz eo q̄ aliq̄ sunt principia indemōstrabilia ꝓbātia q̄ oīs hō est suba. ⁊ q̄ oīs hō est disciplinabilis. Scōm ēt est notuz: q: aliq̄ sūt principia indemonstrabilia ꝓbantia hoīem non cē equuz. ⁊ hoīem nō esse bīnibilē. ¶ Circa pdicta occurrūt q̄tuor dubia. Quoꝝ primū est istud. videt q̄ ꝓpōnes immediate nō adequent mediis ĩter extremitates. q: hec. oē corp⁹ aīatum est suba. hz solū vnum mediū. s. corpus. ⁊ tm̄ hz duas ꝓpōnes ĩmediatas. videlicet omne corp⁹ est substantia. ⁊ omne corpus aīatuz est corpus. ¶ Secundū dubium. q̄liter est intelligendū q̄ oēs ꝓpōes immediate sunt principia dēmonstrationū. vel saltē vl'es cū nulle videantur ꝓpōnes ĩmediate nisi vl'es. vt pz in capitulo de sillogismo aggenerante sciam. ¶ Tertiū dū vtrū ꝓpō ĩmediata sit dēmōstrabilis. ⁊ arguit q̄ sic. q: oēs iste sunt ĩmediate. oīs albedo ē color. oē corpus est substātia. ⁊ tm̄ quelibet earū est demōstrabilis p diffinitionē subiecti. ¶ 4^m dubiū videt q̄ p ꝓpōnes mediatas nō sit via venīdi in pricipia. q: tunc ꝓtingeret ꝓbari principia. qd̄ est falsū. ¶ Ad primū rn̄det q̄ non debent cē pcise tot ꝓpōnes ĩmediate quot sunt media ĩter extremitates. imo necesse ē sp q̄ sint plures pp additionez maioris ⁊ minoris extremitatis q̄ cū medio faciunt duo pricipia. sz sufficit q̄ nō sunt pauciores ꝓpōes mediate. ¶ Ad scōm dr q̄ ꝓpōnes singulares ĩmediate. vt sor. ē hō. hec albedo ē albedo. nō sunt pnciplia dēmōstrationū. q: de illis nō est scia sz hn̄ ꝓpōnes vl'es ĩmediate. q: ille ĩtrant demn̄ationē. Dicit. n. cōmentator in ꝓlogo phisicoꝝ q̄ indiuidua nō sunt pncipia scie. sz sūt principia ingrēdi vl'ia q̄ sunt principia scīē. iō pbs prius non fecit mēcionē nisi de ꝓpōnibus vniuersalib⁹ i mediatis. q: ille sole aggenerant scientiā. ¶ Ad tertiuz rn̄detur q̄ licet ille sint ĩmediate ĩmediatione subiecti. ⁊ ꝓnr sint indemonstrabiles p alia subiecta. non tm̄ sē ĩmediate immediatione cause. nā ⁊ si non habent mediū rectilineum. tm̄ habent mediuz laterale. tamen si aliqua esset propositio immediata tam immediatiōe cause q̄z immediatione subiecti illa esset indemōstrabilis sicut est p positio in qua predicatur diffinitio de diffinito aut ꝓma passio de diffinitione. ¶ Ad q̄rtum neget ꝓnā. q: processus a mediato ad ĩmediatū non est p ꝓbationē sed p resolutionē. neq̄z inconuenit ꝓbare ĩmediatum per mediatum quo ad q: est. sed esset incōueniens quo ad propter quid. sicut. n. causa probat effectum quo ad ꝓpter quid ⁊ econtra quo ad q: est. ita propositio immediata probat propositionem mediatam quo ad propter quid econtra autem quo ad quia est.

Du^m p^m

Du^m 2^m

Du^m 3^m

Du^m 4^m

Cũ aũt ĩdigeat mõstrare aliqd accipiẽdũ est q̃ de b. primũ p̃dicet. Sit enim. c. ō hoc similiter a. ⁊ sic sp̃ vadens nequaq̃ extra p̃ pō cadet neq; extra ipsi⁹ a. cẽ accipiat vt demonstret. sz ip̃ medium dẽsetur quousq; in diuisibilia fiant ⁊ vnum.

¶ Tertium documentũ: quelibet p̃positio mediata est resolubilis in ĩmediata p̃ media intra ⁊ nō p̃ media extra. pz inductue. ⁊ primo in demonstrationib⁹ affirmatiuis. nã si dz resolui ista. oīs homo est suba. opz q̃ hoc fit p̃ illos terminos aial. corp⁹ aiatũ. ⁊ corpus. Constat aũt q̃ oẽs illi termini sunt inter maiorem extremitatem ⁊ minorẽ. primo. n. ꝓdempsabuntur ⁊ constringentur illi termini vsq; quo oẽs p̃pōes erũt ĩmediate. ¶ Notandũ q̃ si aliqua corpora ordinarent̃ in aliquo spacio inter que nō esset aliqd̄ interuallũ receptiuũ alicuius cō similis corporis illa dicerent̃ dẽpsa ⁊ ꝓstricta. si aũt eẽt interuallũ ea dicerentur rara. dicim⁹. n. dentes raros qñ multũ distant. dẽpsos aũt ⁊ ꝓstrictos qñ se tãgunt. ita inter extrema q̃ sunt hō ⁊ suba media dicunt̃ rara si inter ea est interuallũ receptiuũ alterius medij. si ãt nullum ẽ mediũ illa dicunt̃ dẽpsari ⁊ ꝓstringi. hec ergo p̃ positio. oīs hō est suba. reducet̃ ad ĩmediata dẽpsando ⁊ ꝓstringẽdo. s. accipiendo aial. qd̄ primo ⁊ ĩmediate p̃dicat̃ de hoīe. deinde corpus aiatũ de quo primo ⁊ ĩmediate dī corp⁹. deinde corpus de quo vlr predicat̃ suba primo ⁊ ĩmediate.

Notandũ q̃ ter tia figura est tripliciter inutilis ad resolutionem. primo q̃ non pōt cōcludere vlem negatiuam. secundo q̃ medium sp̃ sumitur extra. tertio q̃ cōtinue magis itur ad mediata. hec enim magis est mediata. nullus homo est q̃titas q̃ illa. animal non est quantitas. ¶ Contra predicta ar. ⁊ primo q̃ nulla propositio mediata est resolubilis ad ĩmediata. q̃ nulla talis est ĩmediata. omnis homo est aial. omne animal est corpus aiatum. nã hō ⁊ symia essentialiter magis cōueniunt q̃ homo ⁊ equus. ergo aliquid essẽtialiter predicatur de homine ⁊ symia: quod non predicatur de homine ⁊ equo. ⁊ per p̃ns inter hominem ⁊ animal est predicabile medium. ergo illa non est immediata. omnis homo est aial. Consimilr arguitur de illa. omne aial est corpus aiatum. q̃ ipsa nō est ĩmediata: ex quo animal essentialiter plus cōuenit cũ vna plãta q̃ cum alia. ¶ Secō arguitur q̃ medium infra maiorem extremitatem est eque bene intra sicut supra minorem extremitatem. q̃ sicut superius est forma sui inferioris. ita inferius est materia sui superioris. constat autem materiam esse intraneam composito sic̃ formam. ¶ Tertio arguitur q̃ nunq̃ resoluitur negatiua per medium intra. quia si ille terminus animal esset medium inter illum terminum homo ⁊ illum terminum q̃titas sicut ille verificatur de illo termino homo ita de illo verificabitur ille terminus quantitas. quod est ipossibile. ¶ Quarto arguitur q̃ tertia figura arguit p̃ medium intra. sic sillogizando nullum corpus animatum ẽ quantitas. aliquod corpus animatum est animal. ergo animal non est quantitas. vbi patet medium esse supra minorem extremitatem. ergo arguitur per medium intra. ¶ Ad primum dicitur q̃ quelibet illarum est ĩmediata. ⁊ tunc ad argumentum negetur consequentia sicut non sequitur magis conueniunt sortes ⁊ pla. q̃ sor. ⁊ berta. ergo aliquid predicatur de sor. ⁊ pla. quod nō predicatur de sor. ⁊ berta. sicut enim species continet latitudinem numeralem in qua aliqua indiuidua magis cōueniunt ⁊ aliqua minus: ⁊ hoc per suas differentias indiuiduales absq; vlteriori predicabili inter spẽz ⁊ sua indiuidua: ita genus continet latitudinẽz specificã in qua alique species magis conueniunt ⁊ aliqe minus p̃ solã conuenientiam ⁊ differentiã suarum differentiarũ essentialium. aliter. n. tot essent genera inter hominem ⁊ aial

Cũ aũt ĩdigeat mõstrare aliqd accipiẽdũ est q̃ de b. primũ p̃dicet. Sit enim. c. ō hoc similiter a. ⁊ sic sp̃ vadens nequaq̃ extra p̃ pō cadet neq; extra ipsi⁹ a. cẽ accipiat vt demonstret. sz ip̃ medium dẽsetur quousq; in diuisibilia fiant ⁊ vnum.

¶ Tertium documentũ: quelibet p̃positio mediata est resolubilis in ĩmediata p̃ media intra ⁊ nō p̃ media extra. pz inductue. ⁊ primo in demonstrationib⁹ affirmatiuis. nã si dz resolui ista. oīs homo est suba. opz q̃ hoc fit p̃ illos terminos aial. corp⁹ aiatũ. ⁊ corpus. Constat aũt q̃ oẽs illi termini sunt inter maiorem extremitatem ⁊ minorẽ. primo. n. ꝓdempsabuntur ⁊ constringentur illi termini vsq; quo oẽs p̃pōes erũt ĩmediate. ¶ Notandũ q̃ si aliqua corpora ordinarent̃ in aliquo spacio inter que nō esset aliqd̄ interuallũ receptiuũ alicuius cō similis corporis illa dicerent̃ dẽpsa ⁊ ꝓstricta. si aũt eẽt interuallũ ea dicerentur rara. dicim⁹. n. dentes raros qñ multũ distant. dẽpsos aũt ⁊ ꝓstrictos qñ se tãgunt. ita inter extrema q̃ sunt hō ⁊ suba media dicunt̃ rara si inter ea est interuallũ receptiuũ alterius medij. si ãt nullum ẽ mediũ illa dicunt̃ dẽpsari ⁊ ꝓstringi. hec ergo p̃ positio. oīs hō est suba. reducet̃ ad ĩmediata dẽpsando ⁊ ꝓstringẽdo. s. accipiendo aial. qd̄ primo ⁊ ĩmediate p̃dicat̃ de hoīe. deinde corpus aiatũ de quo primo ⁊ ĩmediate dī corp⁹. deinde corpus de quo vlr predicat̃ suba primo ⁊ ĩmediate.

Est ãt vnũ cũ ĩmediatũ fiat. ⁊ vna propō simplex est ĩmediata: ⁊ quẽadmodũ in alijs est principiũ simplex. hoc ãt nō idem vbiq; est: sz in graui qdem vincia. ĩ melodia aũt sonus. ĩ membris ãt derisio. aliud ãt in alio. sic est in syllogismo vna p̃pō immediata.

¶ Ex his Arist. infert q̃ propositio ĩmediata est p̃prie vna ⁊ simplex. primũ pz. q̃ nec actu nec potentia est p̃ positiones plures. sz p̃pō mediata licet sit actu vna: tñ est potẽtia plures. s. due p̃misse facte ex illis extremis ⁊ medio interposito. ¶ Secō vo sic declarat̃. in quolz genere oz dare vnũ minimũ. s. in q̃titate punctũ. ⁊ ĩ numero vnitatẽ. in musica tonũ. in pondere vniciam. ⁊ cō seq̃nter in syllogismo p̃pōnem ĩmediatã. In demõstratõne vo vel scia intellectum q̃ est habit⁹ primoꝝ p̃ncipiorũ. sz oẽ minimũ ẽ simplex. q̃ p̃pō ĩmediata ẽ simplex.

In demõstratõe aũt ⁊ scia itellect⁹. in demõstratiuis igit̃ sillogismis ci⁹ qd̄ est nihil cadit extra. sz ĩ priuatiuis hoc qdez nihil quod oz esse extra hoc cadit. vt si a. est ĩ b. p̃. c. nō est. Si. n. in b. qdem oī est. c. ĩ nullo aũt. c. est a. itez si ĩdigeat quod ĩ c. a. nullo sit mediũ accipiendũ est ipsi⁹ a. ⁊ c. ⁊ sic sp̃ p̃cedet.

¶ Idem documẽtũ declarat̃ in demõstrationibus negatiuis. ⁊ primo in prima figura. nã si dz resolui illa. nullꝰ hō est q̃titas. oz sic arguere. nullũ aial est q̃titas. qlibz hō est aial. ergo nullus hō est q̃titas. maior sic resoluitur. nullũ corpus aiatũ est q̃titas. oẽ aial est corp⁹ aiatum. ergo nullũ aial est q̃titas. vbi pz q̃ sp̃ mediũ ẽ terminus supior ad minorẽ extremitatẽ. ostat aũt q̃ esse superius ẽ esse intra. sicut esse inferi⁹ est ẽ extra. sit ergo a. maior extremitas. ⁊ b. minor. ⁊ c. mediũ ⁊ arguatur vt supra. nullũ. c. est a. omne b. est c. ergo nullũ b. est a.

Si vero ĩdigeat monstrare quod e. in d. nō sit ĩ eo q̃ est e. in d. qdem oī est. in e. autẽ nullo. Aut nō in omni nũq̃z extra. e. cadit.

Hoc aũt est cui non oportet inesse.

¶ Secō declaratur idẽ in secā figura in q̃ ẽt arguitur p̃ medium intra: aliqñ quidem supra minorem extremitatem: vt nulla quantitas est suba. qlibet homo est suba. ergo nullus hō est q̃titas. Aliqñ vero supra maiorẽ extremitatem: vt oīs hō est suba. nulla q̃titas est suba. igitur nulla q̃titas est homo. Sit ergo. c. medium. d. maior extremitas. ⁊ e. minor. ⁊ arguatur sic. nullũ d. est c. omne e. est c. ergo nullum e. est d. si autem aliquis velit arguere in primo secō figure accipiat. d. loco minoris extremitatis. ⁊ c. loco maioris. ⁊ sic arguat. omne e. est c. nullum d. est c. ergo nullum d. est. e. ¶ Notandum q̃ mediũ fm negationem non solũ accipitur vliter. sed ẽt potest particulariter sumi vt omnis color est qualitas ñ omne perfectum est qualitas. ergo non omne perfectũ est color. Causam. n. quare ab aliquo perfecto remouetur color est. q̃ ab illo remouetur q̃litas. ideo arguitur p̃ mediũ intra cum sit supra maiorẽ extremitatem.

In tertio aũt modo neq; a quo oportet neq; quod oz priuari nequaq̃z extra ibit.

¶ Sed in tertia figura illud non potest fieri cum medium non sit intra. q̃ non supra maiorem nec supra minorem. sed extra. ⁊ infra quãlibet cap̃. verbi gratia. si hec animal nō est q̃titas. oz resolui. oz sic dicere. nullus hō est q̃titas. qlibet hō est aial. ergo aial nō est q̃titas. vt pz q̃ nulla extremitatũ sumit̃ extra. sed mediũ cũ illud sit inferius ad minorem extremitatẽ. ¶ Notãdũ q̃ tertia figura est tripliciter inutilis ad resolutionem. primo q̃ non pōt cōcludere vlem negatiuam. secundo q̃ medium sp̃ sumitur extra. tertio q̃ cōtinue magis itur ad mediata. hec enim magis est mediata. nullus homo est q̃titas q̃ illa. animal non est quantitas. ¶ Contra predicta ar. ⁊ primo q̃ nulla propositio mediata est resolubilis ad ĩmediata. q̃ nulla talis est ĩmediata. omnis homo est aial. omne animal est corpus aiatum. nã hō ⁊ symia essentialiter magis cōueniunt q̃ homo ⁊ equus. ergo aliquid essẽtialiter predicatur de homine ⁊ symia: quod non predicatur de homine ⁊ equo. ⁊ per p̃ns inter hominem ⁊ animal est predicabile medium. ergo illa non est immediata. omnis homo est aial. Consimilr arguitur de illa. omne aial est corpus aiatum. q̃ ipsa nō est ĩmediata: ex quo animal essentialiter plus cōuenit cũ vna plãta q̃ cum alia. ¶ Secō arguitur q̃ medium infra maiorem extremitatem est eque bene intra sicut supra minorem extremitatem. q̃ sicut superius est forma sui inferioris. ita inferius est materia sui superioris. constat autem materiam esse intraneam composito sic̃ formam. ¶ Tertio arguitur q̃ nunq̃ resoluitur negatiua per medium intra. quia si ille terminus animal esset medium inter illum terminum homo ⁊ illum terminum q̃titas sicut ille verificatur de illo termino homo ita de illo verificabitur ille terminus quantitas. quod est ipossibile. ¶ Quarto arguitur q̃ tertia figura arguit p̃ medium intra. sic sillogizando nullum corpus animatum ẽ quantitas. aliquod corpus animatum est animal. ergo animal non est quantitas. vbi patet medium esse supra minorem extremitatem. ergo arguitur per medium intra. ¶ Ad primum dicitur q̃ quelibet illarum est ĩmediata. ⁊ tunc ad argumentum negetur consequentia sicut non sequitur magis conueniunt sortes ⁊ pla. q̃ sor. ⁊ berta. ergo aliquid predicatur de sor. ⁊ pla. quod nō predicatur de sor. ⁊ berta. sicut enim species continet latitudinem numeralem in qua aliqua indiuidua magis cōueniunt ⁊ aliqua minus: ⁊ hoc per suas differentias indiuiduales absq; vlteriori predicabili inter spẽz ⁊ sua indiuidua: ita genus continet latitudinẽz specificã in qua alique species magis conueniunt ⁊ aliqe minus p̃ solã conuenientiam ⁊ differentiã suarum differentiarũ essentialium. aliter. n. tot essent genera inter hominem ⁊ aial

quot species continentur sub animali quod facilitter con uincitur ex huiusmodi conuenientia ⁊ differentia specie rum. ¶ Ad scdm dicitur qꝑ superius non solum est fo: ma totius respectu sui inferioris. sed ēt est forma cōpositionis cum sit pars essentialis sui inferioris, ipsum autē inferius non est nisi pars subiectiua sui suꝑius: ita qꝑ nō est pars essentialis eius: cum superius non diffiniatur ꝑ suum inferius. sed econtra. propterea inferius est extra rationē superioris. ipm autem superi⁹ est intraneum inferiori. ¶ Ad tertiū dicitur qꝑ illud non est mediū ꝑ participationes sed ꝑ abnegationē. nec est mediū rei: sed rationis. q: per illud folligizatur negatiue. Non ēt est medium positiuum inter illa. sed solū deductiuum eo qꝑ facit quantitatē vniuersaliter remoueri ab hoīe. ex eo enī quantitas remouet ab hoīe. q: remouetur ab animali. prius ergo remouetur ab aīali q̄z remoueatur ab hoīe. ¶ Ad quartū dicitur qꝑ resolutio ad immediata non fit nisi ꝑ propositiones vniuersales. q: cū indefinita vl' particularis ꝓbetur ꝑ vniuersalē. nunq̄z deueniretur ad immediata. ideo sicut tam in prima q̄z in secūda figura ſp in resolutiōe vtraq̄z premissarū est vniuersalis. ita oportet fieri in tertia figura si illa ad resolutionē deseruiret. propterea debuit sic argui. nullū corpus aīatum est q̄ztitas: omne corp⁹ aīatum est aīal. ergo aīal non ē q̄ztitas. ſz minor ē falsa ꝑ quā nulla reductio pōt fieri. q̄re ⁊c.

Am autez sit demonstratio alia particularis: alia vo vniuersalis ⁊ hec quidē cathegorica: illa priuatiua: dubitat qualis potior sit sil'r aūt ⁊ de ea que demonstrare dicitur. ⁊ deducenti ad impossibile demōstratione. ¶ Primū igitur intendim⁹ de vli ⁊ particulari. ostendentes. n. hoc ⁊ de ea que demonstrare dr ⁊ que est ad īpossibile dicemus. Videt qdem igit fortassis vtiq̄z qbusdam sic intendētibus particularis esse dignior. Si. n. fm quā maxime scimus demōstrationez potior est demfatio. Hec. n. virt⁹ demonstrationis est. Magis aūt scimus vnūquodq̄z cū ipsum cognoscim⁹ scdm ipsū q̄z scdm aliud: vt musicū chorisci qñ chorisci musicus est q̄z cum hō musicus sit. similiter aūt ⁊ in aliis. ſz vlis quoniam aliud nō quoniam ipm ꝓtingit demonstrat: vt quoniā est eqtibiax: eqtibiax nō quoniā est eqtibiax: ſz quoniā est triāgulus. ſz pticularis quoniā ipm. Si g̃ potior qdez q̄ est scdm ipm huiusmodi autez est pticularis vli magis ⁊ potior vtiq̄z demonstratio scdm partem erit.

¶ Istud est 4^m^ caplz huiu⁹ tertii tractatus in quo Ari. determinat de q̄ztitate ⁊ q̄litate sillogismi demfati: post qꝑ determinauit de qditate ⁊ processu eiusdē aggenerātis sciam vel ignorantiā. Et diuidit in tres qōnes. quax prima est. vtruz demonstratio vlis potior sit pticulari. Secda qō vtrū demonstratio affirmatiua sit potior negatiua. ibi. Cū aūt demonstratiua. Tertia questio vtrū demonstratio ostensiua sit potior ducente ad impossibile: ibi. Qd quidem cathegorica. Prima questio diuiditur in tres partes. In quarum prima ar. demonstratōnem particularem potiorem esse vli. In secūda soluuntur ille rationes ibi. Aut primū quidē. In tertia vero fiunt rationes probantes demonstrationē vniuersalē potiorez esse particulari ibi Amplius si demfatio. ¶ Quātum ad primum phs tripliciter arguit demonstratiōez particularem potiorem esse demonstratione vli. ⁊ prio sic. illa demonstratio est potior ⁊ dignior que magis facit scire. sed demonstratio particularis magis facit scire ergo ⁊c. maior pz. q: hec est virtus ⁊ intentio demfatōnis. vt faciat scire. ⁊ minor declaratur. nam illa demonstratio magis faciat scire que facit scire aliquid fm seipz q̄z fm aliud. sed demōstratio particularis facit scire fm seipsum. ⁊ vli fm aliud. ergo ⁊c. maior pz. q: dignior est cognitio qua cognosco chorisculz musicū q̄z illa qua cognosco hoīem musicum. cuz ista sit distincta ⁊ illa cōfusa. ⁊ hoc ideo q: per primam cognitionem cognosco chorisculm musicū fm se. ꝑ secunda vero cognosco corisculm musicum fm aliud. q: fm qꝑ est homo music⁹. minor ēt sic declaratur. cū demonstratur oēm ysocheleē habere tres angulos equales duobus rectis. scit qꝑ oīs ysocheles fm seipsū hz tres angulos equales duobus rectis. cum aūt demonstratur oēm triangulum habere tres āgulos equales duobus rectis. scitur qꝑ ysocheles hz tres angulos non fm qꝑ ysocheles sed fm qꝑ triāgulus. ergo ⁊c. ¶ Notandū qꝑ demfatio vlis est illa in q̄ concluditur propria passio de suo adequato subiecto ꝑ medium conuertibile cuz vtroq̄z illoꝝ dicens ꝑꝑ quid passionis. vt oīs figura habens angulum extrinsecū eq̄ualentē duobus oppositis intrinsecis trianguli hēt tres angulos equales duobus rectis. sed oīs triangulus est huiusmodi. ergo ⁊c. Demonstratio āt particularis est illa in qua concluditur propria passio de aliquo subiecto non conuertibili per proprium subiectū eius: vt omnis triangulus hz tres angulos equales duobus rectis. ysocheles est huiusmodi. ergo ⁊c. vel sumendo talē minorem. aliqua figura est triangulus. nūq̄z igitur est demōstratio vniuersalis nisi concludatur passio vniuersalis d̄ suo vniuersali ⁊ adequato subiecto. Nom ap^m^

Ampli⁹ si vlis qdē nō est aliqd scdm rē ꝑter singularia. Demfatio opinionē ꝓficit esse hoc aliqd scdz qꝑ demfat. ⁊ quādaz naturaz esse hanc sine his q̄ sunt. vt trianguli preter quosdā ⁊ figure preter aliquas: ⁊ numeri preter quosdaz numeros.

¶ Secdo sic. illa demonstratio est dignior ⁊ potior que plus est elōgata ab opinione falsa. ſz demonstratio particularis magis elongatur ab opinione falsa q̄z demonstratio vlis. ergo demōstratio particularis est dignior ⁊ potior demonstratione vli. pz ꝓnia cum maiori: ⁊ minor declaratur nā cum demfatur aliquid vl'r de triangulo figura vel numero cū id non demonstretur de aliquo singulari vel particulari pōt aliquis opinari triangulum vel figurā aut numex vlem esse separatū a suis singularibus iuxta opinionem platonis que falsa est. cū vero demonstrat habere tres angulos de ysocheleē aut equilatero non sic pōt aliquis opinari. q: demonstrat aliqua passio de singulari. ¶ Notandū qꝑ plato imaginabatur tria esse genera entiū. s. spēs separatas que erāt rerum sensibilium qditates. ⁊ ipsa sensibilia. ⁊ mathe. ī ter media. ⁊ cū mathe. abstrahat a materia sensibili ⁊ a motu eo qꝑ non considerat lineam sensibilem. s. terreaz vel ligneam. sed tm̄ lineam. ideo duo illoruz erant separata. vz. ydee ⁊ mathe. de q̄bus poterat haberi scīcia. Credidit. n. plato modum rei intellecte in suo esse correspondere modo intelligendi rem illam. ⁊ q: vidit intellectum separare quiditatem a singularibus ⁊ abstrahere mathe. a materia sensibili arbitratus est tam quiditates rerum quas vocauit ydeas q̄z mathe. esse separata in re. cū ergo demonstratio vlis qua demfatur aliquid vl'r de triangulo aut numero non sit de hoc vel de illo ⁊ sicut res se hz ad esse. ita ad cognosci. ⁊ econtra posset

aliquis faciliter opinari cū platone triangulum vniuersalem eē preter hūc ⁊ preter illuz triangulū ⁊ figurā vl numeꝝ eē preter illā figurā ⁊ illū numeꝝ. Et ꝗ illa opinio sit falsa pz.q: visus ꝓcipit albedinēm sine dulcedine. ⁊ gustus dulcedinē sine albedine nō obstante ꝗ sint sil' i lacte ita ꝛcliect⁹ cognoscit vl'e sine singulari nō obstante ꝗ sint simul i re absq; separatione loci aut subi.

Potior aūt est que est de eē q̄z de nō eē. Et ꝓpter quā nō errabit q̄z ꝓpter quā errabitur. Est aūt vniuersalis hmōi. ꝓcedētes. n. demōstant de eo quod est ꝓportionale qd ⁊ est anologū quod neqz linea: neque numer⁹ neque solidū: neque planū ē. sed ꝑter hoc aliqd. Si igit vlis qdem magis hoc ē. De eo autem quod est minus quam particularis. ⁊ facit opinionem falsam indignior vtique erit vniuersalis particulari.

¶ Tertio sic: illa demōstratio est potior ⁊ dignior que ē de magis ente: ⁊ que magis elōgatur ab errore. sed demōstratio ꝓticularis ē h⁹i respectu vlis. ergo demōstratio ꝓticularis est dignior ⁊ potior demōstratione vli. pz ꝓnia cuz maiori. q: de non ente nō est demōstratio neqz scia. sed tm̄ de ente. ꝛō q̄to aliquid hz magis rōnem entis: tanto de illo fit demōstratio potior ⁊ dignior. sed mior declarat. nā cōmutata ꝓportio inest lineis supficiebus corpibus atqz numeris. ⁊ nulli illoꝝ inest ꝓm ꝗ ipm. sed rōne alicui⁹ innoiati. ergo ō illo innoiato demōstat vlr. ⁊ per ꝓnis aliquis pōt credere illō innoiatū separatum eē. cū ergo nullum tale sit ens aliqs poterit decipi in credendo sciaz eē de non ente. In demōstratione aūt ꝓticulari hoc nō cōtingit. q: cū demonstrat cōmutata ꝓportio de numero vl de linea nullus credit illā separi ab aliquo illoꝝ. ¶ Notandū ꝗ duplex malū videt contingere in demōstrando cōmutatā ꝓportionē de illo anologo inoiato in quo conuenūt illa q̄ttuor. s. numeri linee supficies ⁊ corpa. Primuz q: illa demōstratio est de nō ente cū sit de illo anologo qd nihil est preter illa q̄ttuor. Secōm malū q: errat credendo tale inoiatuz eē separatū ab illis q̄ttuor. ꝛō ō mōstratio vlis vī esse multū defectuosa cū sit de nō ente. ⁊ inducat errorem. demōstratio aūt ꝓticularis nō deficit cuz nō sit nisi de ente: ⁊ inducat sciam. ¶ Dubitatur circa dicta ꝓbando nullā esse demōstrationē ꝓticularē. Et ꝓmio sic. oīs demōstratio est per cām vel per effectū. sed syllogismus ꝓbans habere tres angulos de ysocheleꝰ per triangulum nec est per causaz nec per effectum. ergo talis syllogismus nō est demōstratio. maior pz ex determinatis in hoc libro. ⁊ minor declarat. nō. n. est per effectū. q: triangulus nō est effectus illius passionis hīe tres angulos. nec ēt ꝑ cāz q: non per causā ꝓpinquā. q: illa demōstat potissime. nec remotā. q: illa nō demōstat affirmatiue. sed negatiue vt patuit. ¶ Secō oīs demōstratio est ex idemōstrabilibus ⁊ imediatis. sed syllogism⁹ demōstrans habere tres angulos de ysocheleꝰ ꝑ triangulū nō ē h⁹i. ergo ⁊ ē. maior pz ex determinatis ⁊ mior liqt. q: illa oīs triangulus hz tres angulos equales duob⁹ rectis. que est maior in dicto syllogismo: ē demōstabilis. hec aūt. ysocheles hz tres angulos eq̄les duobus rectis. que ē ꝓclusio eiusdem syllogismi: est mediata nō solū mediatione illationis. sed etiā imediatione extremoꝝ q: habē tres angulos cōpetit ysocheleꝰ. ⁊ per aliud subm. s. ꝑ triangulum ⁊ per aliam cām: vz. per hīe angulū extrinsecū. Et ꝓfirmatur idem auctoritate Ari. di. in lib. elencoꝝ. ꝗ tal' syllogismus peccat per fallaciā accitis. cōstat aūt oēm demonstrationē eē veꝝ syllogismū ⁊ non peccare i forma nec in mā. vt est oīsuz. ¶ Ad primū rīdet dupl'r Egi. ⁊ ꝓmo ꝗ illa nō est sufficiens diuisio. omnis demōstratio est per causaz vel per effectum. sed illa. omnis demonstratio est per causam vel per habens causam aut ꝑ effectum. Modo licet demōstratio qua cōcluditur hīe tres de ysocheleꝰ per triangulū nō sit per cāz nec per effectū est tamē per habens cām. quoniā triangulus hz cām illius passionis habere tres q̄ est passio imediate ꝓcedēs. s. habere angulū extrinsecū equalentez duobus oppositis intrinsecis trianguli. ¶ Secūdo rīdet Egidius ꝗ illa demōstratio est per cām nō quidem ꝓpinquā sz remotam eo ꝗ triangulus nō ē causa imediata illius passiōis hīe tres angulos. sed remota. q: mediat alia cā. s. habē angulū extrinsecū equalentē duobus oppositis intrinsecis. ⁊ cū dicit causa remota nō demōstat affirmatiue sed negatiue: vtrum est de causa remota nō conuertibili. sz ꝓuertibili bene demonstrat affirmatiue. ¶ Cōtra predicta arguitur. ⁊ primo ꝗ illa diuisio est sufficiens. nā oīs demonstratio facit scire. ergo simpl'r vel ꝓm qd. pz taz ꝓnia q̄z aīs ex determinatis. si aliqua demōstratio facit scire simpliciter illa. per cām iuxta diffinitionē scire simpliciter datā in ꝓncipio hbri. si autē facit scire ꝓm qd hoc est per effectum vel per eām remotam: vt patuit in cadriaꝝ demonstrationis q: ⁊ ꝓpter quid. ⁊ ita oīs ō mōstratio est per cām vel per effectum. ¶ Deinde arguit ꝗ triangulus non sit causa mediata illius passionis habere tres angulos: q: si inter triangulū ⁊ hīe tres angulos mediaret ista passio hīe angulum extrinsecuz. ergo habere tres angulos competit triangulo per illā passionem. ꝓnis est falsum. q: si nullus esset angulus extrinsecus non minus triangulus haberet tres angulos eq̄les duobus rectis cum subiectū non possit priuari sua propria passione. Ideo dicitur aliter ad illam rōnem ꝗ illa demonstratio est per causam ꝓpinquam. naz passio hēt duplicem causam ꝓpinquam. s. diffinitionem in genere cause efficientis. ⁊ subm i genere cause materialis. Per primam causam demonstratur de secunda vlr. sed per secundaz cām ō monstratur de alio subiecto iferiori particulariter. nec est verum omnez demonstrationem esse potissimam que est per causam ꝓpinquam. sed bene q̄libet talis est demonstratio ꝓpter quid. sola illa est ō mōstratio potissima que ō monstrat passionē vniuersalez ō subiecto vniuersali per causam vniuersalem. ¶ Ad secundum dicit ꝗ omnis demonstratio est ex indemonstrabilibus mediate vel imediate: alr nulla esset demōstratio nisi illa cuius premisse essent indemonstrabiles. quod est falsum. neqz oportet in demonstratiōe particulari ꝗ ꝓclusio sit imediata imediatione extremoruz. sufficit enim premissarum habere huiusmodi imediatiōe. Iste enim sunt immediate immediatione extremoruz. omnis triangulus habet tres. ⁊ ysocheles est triangul⁹ cum nihil mediet inter extrema. Et ad ꝓbm dicitur ꝗ loquitur enim eadem specificatione. vnde non sequitur. omnis triangulus ꝓm ꝗ huius habet tres angulos eq̄les duobus rectis. sed ysocheles ē triangulus ꝓm ꝗ huius. ergo ysocheles ꝓz ꝗ huius. habet tres angulos eq̄les duobus rectis.

Aut primum quidem nihil magis in vniuersali quam in particulari ratio est. Si enim ꝗ duobus rectis inest non secundū ꝗ ē equtibiarum. sed secundū ꝗ triangulus est cognoscens: quoniam min⁹ cogīscit iquātū ipz ē q̄z cogīscet quoniā triangulus est. ⁊ omnio si non sit quidem secundum ꝗ est triangul⁹ postea demonstrat. non erit demonstratio. Si vo sic cognoscens vnūquodque scōm ꝗ vnūquodque est magis cognoscit.

¶ Ista est secunda pars huius capituli in qua pbs respondet ad rationis factas ponēdo aliquas conclusiōes quibus probat demonstrationem vniuersalem potiorē

Nom ꝑmuz

Duꝫ ꝑmuz

Duꝫ scōm

R° ꝑ

R° 2°

ꝑ 2° q̄rti capitulii tractatus

esse ptculari ex fundamentis dictarum rationũ. ¶ Prima ergo conclusio ẽ ista. demonstratio vniuersalis magis facit scire demõstratione particulari. pbatur. dmõstratio faciens scire fm se ipm magis facit scire q̃ dmõstratio faciens scire fm aliud. sz demfatio vlis facit scire fm seipsũ. demfatio aũt ptcularis fz alid. ergo ꝛc. maior pz. ꝛ minor declarat. nã demfatio vlis facit scir q triangulus fm q huius hz tres angulos duob⁹ rectis. demfatio aũt ptcularis nõ facit scire q eglater⁹ fz q huius hz tres angulos equales duobus rectis. sz fz q triangulus. ergo ꝛc. ¶ Ex pbatione huius ꝓclasionis soluit prima rõ negãdo q demfatio qua scitur ysocheleu habere tres angulos eq̃les duobus rectis faciat scire fm q ipsũ. ĩmo fm aliud. s. fm q ysocheles ẽ triangulus. nõ. n. ysocheles hz tres fm q ysocheles. sz fm q triangulus. Et ad similitudinẽ cognoscẽs chorus cum cẽ musicũ est magis sciens q̃ cognoscẽs tm̃ hoiez cẽ musicũ. ergo p idem cognoscens ysocheleu hre tres est magis sciens q̃ cognoscens triangulũ hre tres. ꝓcedatur ꝓna ꝛ ꝓns: nemo enim scit p demfationẽ ysocheleu: aut eglateru hre tres angulos eq̃les duob⁹ rectis nisi prius sciuerit per demfationẽ eadẽ passionẽ de triãgulo cũ illa passio nulli insit ptculari triãgulo nisi rõne trianguli. nunq̃. n. scit aliqua passio per demfationẽ nisi sciat demfare quãlibet ꝓmissa. si fuerit demfabilis.

Nota primus ¶ Notandũ primo q sicut cognitio distincta inferioris presupponit cognitionẽ distinctã sui superioris que cognitiones sunt due ꝛ nõ vna. ita demfatio ptcularis ꝓsupponit demfationẽ vniuersalez q̃ nõ sunt vna demfatio. sed plures. ideo sciens per demfationẽ ptcularẽ est magis sciens q̃ per demfationẽ vlem. quia sciens per demfationẽ ptcularẽ necessario est sciens in vniuersali ꝛ i particulari. sciens aũt i vli nõ necessario est sciẽs in ptculari. no tamẽ cõcedit q scire in ptculari sit magis scire q̃ in vli. sicut nec scientia acqsita per demfationẽ ptcularem est magis scia q̃ acqsita per demonstrationẽ vniuersalem. ĩmo econtra. quia scire in vniuersali ẽ scire fz q ipm. scire autẽ in ptculari est scire fm aliud.

Nota secdm. ¶ Secũdo notandũ q syllogismus ptcularis ꝓcludens passionem vniuersalẽ de subo ptcularis si fiat ante demfationem vniuersalẽ nõ est demfatio sed est demfatiuus. q: tunc non aggenerat sciam sed opinionẽ. pot tm̃ generare sciam. q: pot fieri demfatio ptcularis eẽntialiter dependens a demonstratione vniuersali. in eo ergo q est syllogismus ptcularis nõ depẽdet a syllogismo vniuersali. sed i eo q est demfatio ptcularis eẽntialiter dependet a demonstratione vniuersali.

Si igitur triangulus in plus est ꝛ ratio eadem est ꝛ non secdm equiuocationẽ triangul⁹ est: ꝛ inest omni triangulo q est duobus rectis non vtiq̃ ꝛ triangulus secdm q est equitibiarum. sed secundũ q est triãgulus habet huiusmodi angulos. quare vlr sciens magis cognoscit secundũ q ẽ quã secundũ ptẽ. potior ita q̃ est vniuersalis quã ptcularis.

¶ Ex predictis Arist. infert corrclarie q nullus sit triangulum habere tres angulos. q ẽ eglaterus aut ysocheles. sed scit eglater aut ysocheleu habere tres ãgulos. q: est triangulus. pz supposito q triangulus i plus se habeat q̃ eglaterus aut ysocheles. ꝛ q eadẽ sit rõ oiuz triangulorũ. nec predicet de illis triangul⁹ equiuoce. ꝛ q omni triangulo insit illa passio habere tres angulos eq̃les duobus rectis. ¶ Prima conditio ponit q: si triangulus in plus se haberet q̃ equilaterus triangulus tũc equilaterus non fm q triãgulus haberet tres sicut nec fm q ysocheles. sed fm vnũ aliud inominatũ. ¶ Secunda conditio ponitur: q: si non oẽs trianguli eẽnt eiusdem rationis staret q nullus sciret triãgulũ habẽ tres in eo q triangulus sed in eo q equilaterus vel ysocheles. ¶ Tertia conditio ponit q: si triangulus eẽt nomẽ equocuz sicut canis. tũc habẽ tres nõ sibi cõpeteret fm q huius sicut nec latrabile cõpetit cani fm seipm. ppter equocationẽ. ¶ Quarta cõditio ponit q: si habere tres nõ cõpeteret oi triangulo tũc sibi nõ ꝓueniret fz q huius ꝛ per se primo sicut nec figure. ¶ Notandum q p illas q̃tuor ꝓditiones nõ habet sufficiẽs documentũ q habere tres angulos equales duobus rectis sit propria passio trianguli. q: habere angulos extrinsecos equalẽtes q̃tuor rectis nõ est ppria passio trianguli sed figure rectilinee: ꝛ tm̃ triãgulus in plus se habet q̃ aliqua spẽs eius: ꝛ oẽs trianguli sũt eiusdẽ rõnis: nec triangulus est equocũ. ꝛ cuilibet triangulo iest illa passio. s. habere angulos extrinsecos equalẽtes quattuor rectis: sed sufficit pbo q si aliqua talis passio inest ysocheli per triãgulu q illa nesciat de ysocheleu nisi sciat de triãgulo. ꝛ si iest triangulo per aliud q itez nesciatur de triangulo nisi sciatur de illo alia demfatio. ergo particularis nõ aggenerat scientiam absq̃ vniuersali.

Amplius si quidem sit quedam ratio vna ꝛ nõ equiuoca. vniuersale erit vtiq̃ nihil minus quibusdam secundum ptem. sed magis est quanto incorruptibilia sunt illis. que vero secundum ptem corruptibilia magis. 2ª ꝓcio quarti capituli tertii tractatus.

¶ Secunda ꝓcio demõstratio vniuersalis est magis ente q̃ demõstratio ptcularis. pbat. dmõstratio vniuersalis de vniuersalibus. ꝛ particularis de particularibus. sed magis entia sunt vniuersalia q̃ ptcularia. q: vniuersalia sunt incorruptibilia ꝛ ptcularia corruptibilia. ergo ꝛc. ꝛ per hoc habet solutio secũde rõnis. nam magis habet scia de cõmutata ꝓportiõe sciendo illã iee nũero l'linee rõe alterius q̃ nõ rõne alterius. ꝛ sic magis habet scia de ente cũ scit illã passionẽ iesse primo ꝛ per se vni inoiato q̃ si solũ scitur ipsã iesse nũero vel linee credẽs. n. illã iee nũero l'linee secdz q hꝰ dcipit. ii ãt dcipit credẽs eãdez inesse vni inoiato fz q hꝰ. ¶ Sz dubitat q: ptcularia hrit maiorẽ vnitatẽ q̃ vniuersalia. ergo sũt magis entia. pz ꝓna q: vnũ ꝛ ens ꝓuertunt. añs pbat nã vnũ dicit idiuisionẽ a se. ꝛ diuisionẽ a quolz alio secdz cõmẽ. quarto metha. sed ptcularia sunt magis idiuisa a se. ꝛ diuisa a quoliber alio q̃ vniuersalia: cũ vniuersalia sint cõicabilia. ꝛ ptcularia incõicabilia. ¶ Itẽ ptcularia sunt maioris perfectionis: quam vniuersalia: ergo sunt magis entia. pz ꝓna. q: ens ꝛ pfectũ ꝓuertũt. añs arguit. q: vniuersalia ꝓtinent i suis ptcularib⁹ ad modũ partiũ in toto. ꝓstat aũt totũ pfecti⁹ eẽ suis ptibus. Unde arguit sic. ptcularia ꝓtinẽt totã pfectionẽ suorũ vniuersaliũ ꝛ supaddũt ppias pfectiones idiuiduales. ergo sũt maioris pfectionis. añs ẽ de intẽtione pbi prio celi dicẽtis q q dicit celũ dicit formã. ꝛ q dicit hoc celũ dicit formã cũ mã. ¶ Dicendũ q ens q̃dripliciter cõsiderat. ¶ Prio in rõne eẽndi. ꝛ sic ptcularia sunt magis entia q̃ vniuersalia. vñ hec ẽ dia inter vniuersalia in cãlitate ꝛ ꝓdicatiõe. q: vniuersale i cãlitate q̃to ẽ vniuersalius tãto est pfectius ꝛ magis ens. vniuersale ãt in ꝓdicatiõe q̃to ẽ vniuersali⁹ tãto ẽ ipfectius ꝛ min⁹ ens ꝛ sic agẽs vniuersale ẽ pfectius ꝛ magis ens q agẽs ptcularẽ ita eẽ ptcularẽ est magis ens ꝛ pfectu⁹ ens q̃ vniuersale ꝛ ꝓdicabile. cũ vniuersale ordinet in ptcularẽ tãq̃ i finẽ. destructis. n. ꝓmis substãtijs impossibile est aliquid hoz remanere: inqt Arist. i predicamentis. ¶ Secdo ꝓsiderat ens in rõne subi. videlicet alicui⁹ passionis per se inherẽtis. ꝛ sic vniuersalia sunt magis entia q̃ ptcularia: q: vniuersalia subijctunt p se primo ppijs passionibus. nõ aũt ptcularia. sed p se ñ primo aut ex cõsequenti. ppriũ. n. inest speciei: ꝛ per speciẽ indiuiduis i

p. rñ.

Du primus

quit. Porphirius in suis vlibus. ¶ Tertio consideratur ens in rone obi. s. mouetis potentiā cognitiuā ⁊ terminātis actū cognitiōis ⁊ sic vniuersalia sunt magis entia q̃ ꝑticularia. ꝑius. n. cognoscunt vniuersalia q̃ singularia p Arist. in ꝓmo phisi. neq̃ cognoscunt singularia nisi rōne vniuersaliū. vt colligit de mēte phi secūdo d̄ aia nullus. n. color singularis vī nisi rōne coloris in cōi. nec aliqs sonus audit nisi rōne soni in cōi. ⁊ ita de alijs. immo vniuersale vt hz cē separatū ē ꝑpriū obm intellect⁹. ñ aūt aliqd ꝑticulare. ¶ Quarto consideratur ens i rōne mēsure nō solū ꝑfectiōis sed ēt durationis ac ĩmutationis. ⁊ sic itez vniuersalia sunt magis entia q̃ ꝑticularia cū sint ꝑpetua ⁊ eterna. mensurāt. n. ꝑticularia eo modo quo forma mātz: ⁊ ꝑs totū. vniuersalia. n. sunt forme singularium vt colligit de mēte phi ꝓio celi. secdo phi. ⁊. io. metha. ⁊ ꝓñr mensurāt actus ⁊ opationes aīe. potentie. n. cognoscunt per act⁹. ⁊ act⁹ p oba inqt Arist. 2° de aia. ⁊ qr phs nō considerat hic de vniuersalib⁹ ⁊ ꝑticularib⁹ nisi p respectū ad scire. conferunt āt ad scire vt hnt rōnez subijciendi ꝑpriis passionib⁹. vt hnt rōnez mouēdi potentiā ⁊ terminādi actū cognitionis. ⁊ vt hnt rōnez mēsurādi actus ⁊ hītus scientificos. qr scia ⁊ scibile referūtur ad modū mēsure ⁊ mēsurabilis per Ari. qnto metha. iō solū his trib⁹ modus loqt hic phs de ente cum dicit vniuersalia cē magis entia ⁊ maxime vltio mō cū sint ipsa cē ꝑpetua ⁊ incorruptibilia. scia. n. est de incorruptibilib⁹ ⁊ ĩpossibilib⁹ se hēe vt ꝑbatū est supra. ꝑbant āt rōnes ꝑticularia solū cē magis entia i rōe ēcndi. qd̄ cōcedit. nō āt aliis modis d̄ qb⁹ considerat h phs.

Amplius neq̃ vna necessitas est opinari aliqd cē hoc ꝑter hoc quoniā vnū ostēdūt nihil magis q̃z ĩ aliis q̃cūq̃z nō aliqd ſignificant. ſz aut quale aut ad aliqd aut facere: sic ergo nō demñatio cā ē ſz male audiēs.

p. 3ª ārti capitulī tertii tractatus.

¶ Tertia conclusio. demñatio vniuersalis magis elongat ab errore q̃z demñatio ꝑticularis. qr d̄mñatio vlis facit scire fm q̃ h⁹ nō āt ꝑticularis. ⁊ iō qs leuiter ꝑt decipi credēdo eglatez fz q̃ hm⁹ habere tres. qd̄ concludit per demñationē ꝑticularē: nō āt q̃ triangulus fz q̃ h⁹i hēt tres. qd̄ concludit p demñationez vniuersalē. ¶ Et ex hoc soluit sua ratio qñ demñatio concludēs triangulū habere tres angulos nō concludit aliquē triangulū cē separatū. q̃ aūt illud credat hoc est ex deffectu itelligētis sicut ēt in ꝓdicamēto q̃ritatis q̃litatis relationis actionis vel passionis pōt aliqd de aliqua forma abstracte sūpta demñari nō tñ ꝑpter hoc demñat aliq̃z talē formā cē sine subo. ⁊ iō si credit hoc nō ē vtute demñationis fz solum vtute male opionis ⁊ itelligētie. ¶ Illis conclusionib⁹ ꝑbatis fundamēto eaz pōt triplr argui demñationem vlem potiorē cē demñationē ꝑticulari. ¶ Et ꝓio sic. illa demñatio est potior que magis facit scire. fz d̄mñatio vlis magis facit scire q̃z demñatio ꝑticularis: ergo ē potior. tz ꝓña cū maiori. cū finis demñationis sit scire. minor aūt est ꝑbata in ꝓia conclusione. ¶ Secdo sic. illa demōstratio est potior que est de magis ente. fz demñatio vniuersalis est de magis ente q̃z demñatio ꝑticularis. ergo demōstratio vlis est potior demñatione ꝑticulari patz ꝓña cū maiori cū de nō ente non sit scia. minor āt est ꝑbata in secda conclusione. ¶ Terio illa demōstratio ē potior que magis elōgat ab errore. fz demōstratio vniuersalis magis elōgat ab errore demōstratione ꝑticulari. ergo demōstratio vniuersalis ē potior q̃z demōstratio. pz ꝓña cum maiori. qr demōstratio sicut inducit scientiā ita tollit ignorantiā ⁊ errorē. ¶ Sed ꝓ. notitia distincta est potior cognitione ꝓfusa. sed demōstratio ꝑticularis ē notitia distincta. ⁊ demōstratio vniuersalis ē notitia cōfusa. ergo demōstratio ꝑticularis est potior demōstratione vniuersali. tenet ꝓña cum maiori ⁊ minor colligitur a pho secdo de aia. dicente q̃ actus cognoscunt per oba. cōstat aūt q̃ obm demōstrationis vniuersalis est ꝓfusum cū ipm sit totū in mō. ⁊ obm demōstrationis ꝑticularis est distinctū cū sit totum integrabile. ergo ⁊c. ¶ Item conceptus singularis est certior conceptu vniuersali ergo est potior ⁊ consequenter demonstratio ꝑticularis est potior demonstratione vniuersali. antecedens patet. quia conceptus singularis habet per sensum. conceptus autem vniuersalis habetur per intellectum. constat autem certiora esse que habentur p experientiam: q̃z que non habentur per experientiam. ¶ Ad primum dicitur q̃ sicut vna scientia est altera certior. aut certitudine obiecti: aut certitudine modi demōstrandi. vt asserit commentator in prologo d̄ anima. ita notitia potest dici confusa dupliciter: aut confusione obiecti: aut confusione modi procedendi. dico ergo q̃ notitia vniuersalis est confusa ex parte obiecti. est tamē distinctissima ex parte modi procedendi si fuerit demonstratio vniuersalis cum sit ex premissis conuertibilibus fm q̃ ipsum concludentibus effectum adequatuz per causam adequatam. notitia autem singularis est distincta ratione subiecti. sed non est ita distincta ratione modi procedendi in demonstratione ꝑticulari: cum premisse non sint conuertibiles. neq̃ concluditur passio de subiecto adequato. ⁊ qr confusio ⁊ distinctio: certitudo ⁊ euidentia magis attenditur penes modum procedendi q̃z penes obiectum: di. commētatore secūdo metha. q̃ scientie mathe. sūt in primo gradu certitudinis. ideo absolute loquendo demonstratio vniuersalis distinctior est demonstratione ꝑticulari. ¶ Ad secundum dicitur q̃ quia certitudo actuuz ⁊ habituum incompleorum conuincitur ex certitudine obiectorum. ideo certior est conceptus generis quam conceptus speciei. ⁊ consequenter certior est conceptus vniuersalis quam conceptus singularis. sicut certius est anima quam homo: ⁊ homo quam sortes. Et cum arguitur q̃ conceptus singularis habetur per sensum. ⁊ conceptus vniuersalis per intellectū: conceditur. ex quo non sequit conceptuz singularem certiorem esse vniuersali: cum per cōceptū singularem cognoscat vniuersale certius quam singulare. visus enim magis certificatur de colore vniuersali quam de colore ꝑticulari.

Amplius si demōstratio ē sillogismus demōstratiu⁹ cāe ⁊ ꝑpter qd. vniuersale autez magis est cā. cui eni p se inest aliqd hoc idez ipsius cā est. vniuersale aūt est primū cui inest per se cā. ergo vniuersale est. quare ⁊ demōstratio dignior ē. magis eni causa est ⁊ quod propter quid est.

¶ Ista est tertia pars huius capitulī i qua philosoph⁹ arguit rōnibus specialibus demonstrationē vniuersalē potiorem cē demōstraatione ꝑticulari. Quarum prima est ista. Illa demōstratio est potior que magis ē pcām sed demōstratio vniuersalis magis ē per cām quaz demonstratio ꝑticularis. ergo ⁊c. maior pz ⁊ minor d̄clarat. nā demōstratio vniuersalis est p cām dicentē ꝑpter quid passionis in genere cāe efficientis. demōstratio autem ꝑticularis non est per huiusmodi cām: fz p cām mālem. vnde in demonstratione vniuersali medium ē diffinitio subiecti: que est causa effectiua ꝑpie passionis in demonstratione autem ꝑticulari medium est ipm subiectum quod est causa mālis tñ ipsius passionis. constat autem causam effectiuam quam sit causa mālis cū mā necessitet ab efficiente ⁊ non cō. ¶ Notandum q̃ passio in demonstratione vniuersali hz duplicem cām: Vnam per quam demonstrat. s. diffinitionez. ⁊ hec dicitur effectiua. Et aliam de qua demōstrat p se ⁊ hec dicitur subiectiua. sed in demonstratione ꝑticulari nō

Nota primus

habetur nisi vna causa scilicet medium dicit causam subiectiuam. ¶ Sed dubitatur. quia demonstratio vniuersalis probans secundam passionem per primam de subiecto adequato nõ procedit per diffõnem subiecti ne q̃ per medium quod sit causa effectiua secunde passionis. ergo talis demõstratio nõ pcedit per magis causam. ¶ Dicendũ q̃ licet talis demõstratio non pcedat formaliter per diffõnem subiecti. tamẽ pcedit virtualiter per illã diffõnem sic pz in resolutione eiusdem demõstrationis. ⁊ cuz dicit q̃ tale mediũ non ĩportat cãz effectiuã: negat. Vnde prima passio alicuius subiecti est instrũm diffõnis ad agendũ secãz passionẽ: ⁊ ẽ instrumentũ subi ad recipiendum eandem passionẽ. vt est instrũm diffõnis dicit cãm effectiuam. vt aũt est instrumentũ subiecti dicit cãz subiectiuã. risibile. n. fluit a diffõne hominis mediante disciplinabili: ⁊ recipitur in homine mediante eadẽ passione. ⁊ dato q̃ medium in demonstratione vti non diceret nisi causam subiectiuam adhuc illa demõstratio pcedit magis per causam q̃z demõstratio pticularis. qꝛ demonstratio vniuersalis procedit p duplicẽ cãm. demõstratio autem particularis per vnam tantum.

Amplius vsqz ad hoc querimus pp qd. ⁊ tũc opinamur scire cũ nõ sit aliqd aliud. ppter qd sciamus q̃z hoc aut q̃ fiat aut q̃ fit. Finis eui vltimꝰ ⁊ terminꝰ iã sic est. vt cuiꝰ cã venit: vt accipiat argentum. hoc aũt est vt reddat cui debuit. hoc aũt est vt non iniuste agat. ⁊ sic pcedentes cũ nõ sit amplius ppter aliud neqz alterius cã. ppter hoc sicut ppter finem dicimus venire ⁊ fieri ⁊ esse. ⁊ tunc cognoscere magis ppter qd venit. Si igitur similiter se hẽt in aliis cãis ⁊ q̃ sunt ppter qd. In his aũt q̃cunqz cause sic sunt. sicut que ẽ cuius causa. sic scimus maxime ⁊ in aliis igitur sic maxime scimus cum non amplius sit hoc quoniam aliud est. ¶ Cum igitur cognoscimus qdem q̃ quattuoꝛ q̃ sunt extra quales sũt quoniã ysosceles adhuc deest pp qd quia triangulus. ⁊ hoc qa est figura rectilinea. si autem hoc non amplius propter qd aliud. tunc maxime scimus ⁊ vniuersale: tunc vniuersalis vtique potioꝛ est.

¶ Secũda sic arg. sicut est in causis finalibꝰ. ita videtur ẽ in oibus aliis generibꝰ causaꝝ. sed in causis finalibꝰ de nullo habet pfecta scia vsqz quo nõ deuenit ad vltimã causaz. ergo in oibꝰ aliis generibꝰ causaꝝ de nullo habet scientia perfecta nisi deueniatur ad vltimã causã. patet ꝓnia cum maioꝛi. ⁊ minoꝛ sic declaratur. nam dũ queritur quare venisti. respondes vt recipiam argentum. ⁊ iterum quare recipis argentum. respõdes vt satisfaciam creditoꝛi. ⁊ iterum quare tu vis satisfacere creditoꝛi respondes ne iniustis videar. ¶ Ista ẽ vltima cã quam oportet cognoscere si debeo perfecte scire quare huc venisti. ⁊ non solum est hoc vez in cãis inesse vt dictum est. sed etiam in causis in fieri. i. in inferendo: vt q̃re tu es animal. qꝛ tu es homo. ⁊ q̃re tu es hõ: qꝛ tu es animal rõnale. nõ ergo perfecte scitur q̃ tu es animal nisi cognoscatur q̃ tu es animal rationale. ¶ Tunc sic. in singulis generibus causarum nihil perfecte scitur nisi deueniatur ad vltimam causam. sed illa non reperitur nisi in demõstratione vniuersali. ergo ⁊c. minoꝛ declaratur. nam si queritur quare equilaterus habet ãgulos extrinsecos equipalentes quattuoꝛ rectis. responde

tur qꝛ ẽ triãgulꝰ. nec adhuc habet vltia cã. qꝛ itez oz q̃ rere q̃re triãgulꝰ hz angulos extrisecos equalẽtes q̃ttuoꝛ rectis. ⁊ rñdet. qꝛ ẽ figura rectilinea. ⁊ hec ẽ vltia cã nã sic hr̃e tres angulos eq̃les duobꝰ rectis ⁊ hr̃e angulũ extrisecũ eq̃lentẽ duobꝰ oppositis intrisecis triãgulꝰ sũt pp̃e passiones triãgulꝰ: ita hr̃e angulos extrisecos equalentes quattuoꝛ rectis ⁊ ec̃ resolubile in tot triãgulos quot hz angulus demptis duobꝰ sũt pp̃e passiones figur̃ rectilinee vl̃ poligonie vt declarat prio euclidis. ppõne. 32.

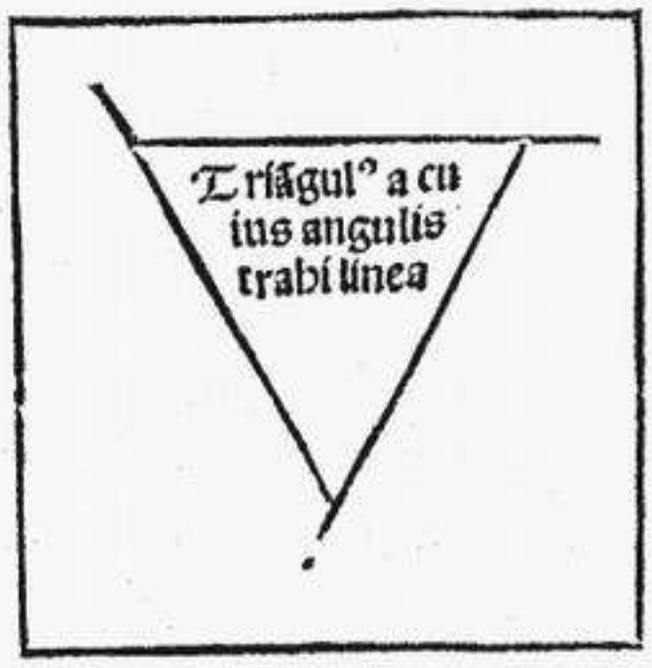

¶ Notandũ q̃ duc linee recte ĩnicẽ ꝯcurrẽtes sp causãt duos angulos rectos vel equalẽtes illis vt demõstat primo euclidis. Et ex hoc pt dõmonstrari ĩmediate q̃ tã triãgulus q̃z q̃drãgulus q̃lĩtercũ q̃z fiat hz angulos extrinsecos equalẽtes q̃ttuoꝛ rectis trahẽ ab ãgulis lineas rectas extrinsecas. Silr panthagonꝰ hz q̃nq̃z ãgulos a q̃rũ quolz si protraheret vna linea recta habebit decẽ ãgulos q̃nq̃z itus ⁊ quiq̃z extra. ⁊ cum sp duo imediati faciant duos rectos seq̃t q̃ oẽs anguli figure pẽthagõe tã ĩtra q̃z extra faciũt decẽ rectos sed ãguli intrinseci faciũt sex rectos. qꝛ pẽthagonꝰ resoluit ĩ tres ãgulos q̃ruz q̃libet valet duos rectos. q̃ anguli extrinseci valẽt q̃ttuoꝛ rectos. Et sic argnitur de ista figura ita de q̃lz alia pp augmẽtũ angulozꝝ nõ augeꝰ valoꝛ eo q̃ q̃libet figura poligonia q̃z tot plẽs ãgulos hz tãto latioꝛes sũt qui sunt intra ⁊

Primus

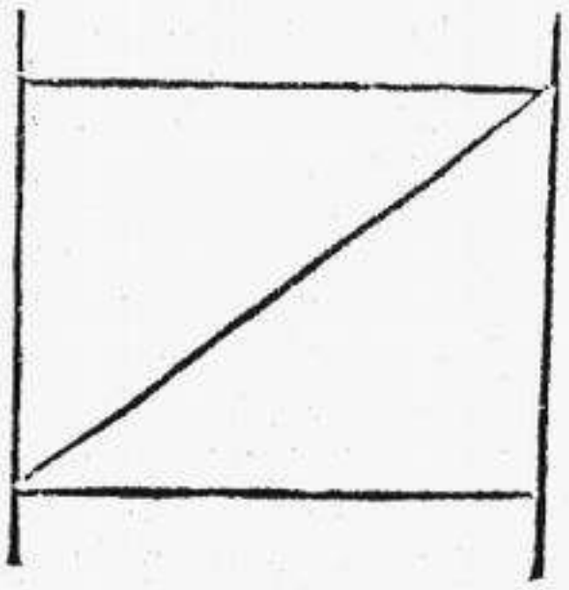

quadrãgulus rectãgulus a cuiꝰ ãgulis trahi linea

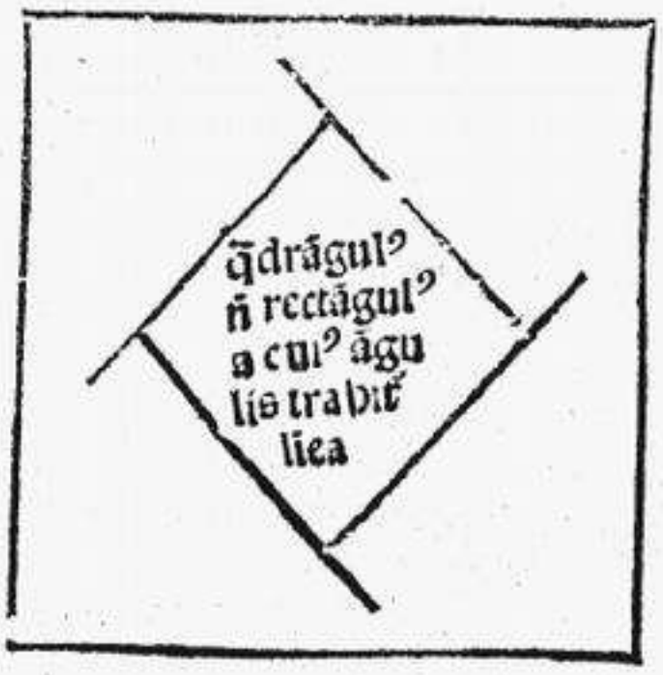

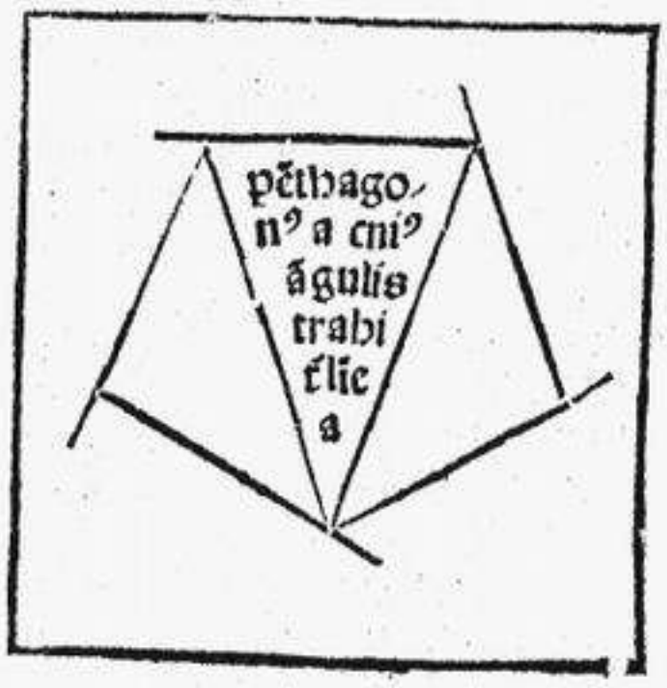

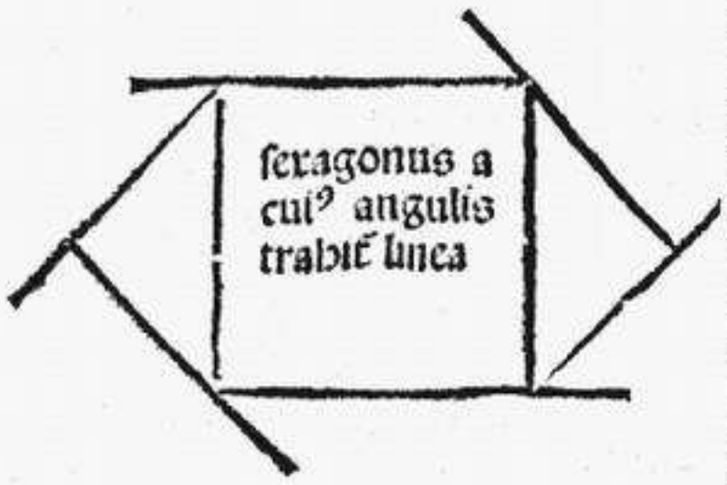

strictiores que sit erit. ¶ Primũ dubiũ vr q̃ adhuc non sit ductũ ad vltimã cãm. qr hre angulos extrisecos eq̃ nalẽtes q̃ttuor rectis / or rectis dmõstrat d figura rectilinea p aliã

Dum sdm

causam ergo figura rectilinea nõ fuit vltima cã. ¶ Secundum dubiuz vr q̃ habere angulos extriusecos eq̃ nalentes q̃ttuor rectis nõ sit ppria passio figure rectilinee. quia multe sunt tales figure que nõ hnt aliquez angulum extrinsecũ. ¶ Ad primũ dr q̃ iz illa nõ sit vltima cã dicens ppter quid: tamẽ est vltima cã subiectiua qm̃ illa passio sibi inest q̃ nõ p aliud subm licet bene per aliam cãm sic arguendo. ois figura resolubilis in tot triangulos quot angulos hz dẽptis duobus hz angulos extrinsecos eq̃les quattuor rectis. sed oio figura rectilinea est hi. ergo q̃c. maior q̃ minor sunt demr̃ate prio en/ cidis. ¶ Ad sdm dr q̃ habere ãgulos extrinsecos eq̃ les quattuor rectis põt dicere actũ vel aptitudinez. si dicit aptitudinẽ sic cõpetit cuilz figure poligonie seu rectilinee. quod idem est. si autez dicit actuz sic nõ cõpetit cuilibet tali figure: tamẽ dicit ppria passio eius. qr nulli cõpetit nisi figure rectilinee. vnde eclipsis ẽ ppria passio lune ex quo copetit nisi lune: q̃ tamẽ non semp cõpetit lune. sicut. n. homo habet duplicem passionẽ quaruz vna est perpetua. s. disciplinabile vel risibile. q̃ alia non perpetua. vz. esse musicum aut canescere. ita figura rectilinea hz duas passiones: quaz vna sibi perpetuo iest vz. esse resolubile in tot triangulos quot angulos hz dẽptis duob⁹. q̃ alia sibi cõpetit ptingenter. s. habere ãgulos extrinsecos eq̃alentes quattuor rectis. ¶ Idez est dicendũ de triangulo q̃ hz duas passiones: quaz vna necessario sibi inest cũ fluat a principijs spẽi. s. habẽ tres angulos equales duob⁹ rectis. q̃ alia tm̃ sibi cõpetit cõtingenter. s. habere angulũ extrinsecũ equalentẽ duob⁹ oppositis intrinsecis. facit. n. Aristo. 2° phi. talẽ syllogismum demr̃atiuũ. ois figura rectilinea hns angulu extriusecũ equalentẽ duobus oppositis intrinsecis triãguli hz tres angulos equales duobus rectis. ois triangulus est hi. ergo q̃c. Et dicit q̃ si p̃misse sunt ve conclusio est vera q̃ non ecõtra. ad denotandũ nõ semper triangulũ habere tres angulos equales duobus rectis sicut. n. eclipsis cõpetit lune ab extrinseco per iterpositionem terre. ita habere angulũ extrinsecũ cõpetit triangulo ab extriuseco per additionẽ linee ad costã trianguli. q̃ habere angulos extrinsecos equales quattuor rec̃ cõpetit figure poligonie p additionẽ linee recte a q̃z iz costã eiusdẽ figure in pũcto cãnte angulũ itrinsecũ.

R. p.

R. 2.

Ampli⁹ quãtocũq̃z demõstratio magis secũdũ ptes ẽ i infinita cadit vniuersalis autẽ in simplex q̃ finẽ. Est autem secundũ q̃ sunt ifinita nõ scibilia: sed secundum q̃ sũt finita scibilia sunt. Secũdũ itaq̃z q̃ vlia sũt. magis scibilia sunt quã que sunt secundum partẽ

¶ Tertio pncipaliter ar. sic. Illa demr̃atio est dignior que est de magis scibilibus q̃ magis demr̃abilibus: sz demr̃atio vlis est huiusmodi. ergo q̃c. maior pz. q̃ minor declarat. quoniam demonstratio vniuersalis ẽ de vniuersalibus. q̃ demonstratio pticularis est de pticularibus. modo vniuersalia sunt magis scibilia q̃ demonstrabilia q̃z particularia. qr vniuersalia sunt finita. particularia autem infinita q̃ infinitum fin q̃ infinitum est ignotum primo phi. ergo q̃c.

Demonstrabilia q̃ magis sũt vniuersalia

De demõstrabilib⁹ aũt magis ẽ dmõstratõ silr enim magis ad aliquid sunt. dignior ergo vlis ẽ quoniã quidẽ q̃ magis ẽ demonstratio

¶ Et qr aliquis cauillator posset dicere q̃ illa ꝓia non valet. vniuersalia sunt magis demonstrabilia q̃ magis demonstrabilia q̃ magis scibilia. ergo demr̃atio vniuersalis magis facit scire. ideo illã ꝓiam arguit sic phs di. q̃ demonstratio q̃ demonstrabile sunt correlatiua. ac ẽt scientia q̃ scibile. sed si vnum correlatiuorum dicitur magis. q̃ reliquum dicitur magis. si enim for. est magis pater q̃z plato. filius for. est magis filius q̃z filius platonis ergo si vniuersalia sunt magis demonstrabilia q̃ magis scibilia oportet q̃ eorum sit magis demonstratio q̃ potior scientia. q̃ per ꝓis demonstratio vniuersalium magis facit scire q̃z demonstratio particularium. ¶ Cõtra hec dicta arguitur q̃ primo q̃ aliqua sunt magis dmõstrabilia quoz non habetur potior demonstratio. quia entia naturalia sunt magis demonstrabilia q̃z entia mathe. q̃ tamẽ de mathe. habetur potior demonstratio q̃z de naturalibus. ergo q̃c. pz ꝓia cum minori p ꝓmen. 2° metha. di. q̃ demonstrationes mathe. sunt in primo gradu certitudinis q̃ naturales sequũtur eas. maior ãt arguitur ex eo q̃ naturalia sunt demõstrabilia per oia quattuor genera causaz. q̃ mathematicalia tantum p vnum genus cause. s. per formam. in cõmento in prologo physi. ¶ Secundo arguitur q̃ aliqua sunt magis scibilia de quibus non habetur magis scientia. qr abstracta a materia simpliciter: cuiusmodi sunt deus q̃ intelligentie sunt maxime scibilia. non tamen de illis habetur maxime scientia. ergo q̃c. maior pz qr sunt maxime cognoscibilia sicut maxime sunt entia. dicit. n. phs secundo metha. q̃ sicut res se hz ad esse ita ad cognosci. minor autem declaratur. nam de illis magis habetur scientia que sunt propinquiora sensui. ex quo omnis notitia intellectiua dependet a sensitiua per Aristo. 3° de aia sed mathe. q̃ naturalia sunt propinquiora sensui q̃z simpliciter abstracta. ideo de mathe. q̃ naturalibus magis habetur scientia q̃z de simpliciter abstractis. dicitur enim phs in phemio metha. q̃ vniuersalia sunt difficillima ad cognoscendum qr sunt a sensu remotissima. ¶ Tertio arguitur q̃ vniuersalia non sunt magis scibilia q̃ magis demonstrabilia q̃z particularia propter esse paciora. qr tunc genera essent magis scibilia q̃ magis demõstrabilia q̃z species ex quo genera sunt paciora spẽb⁹. consequens est falsum. qr genus dicit materiam. q̃ species formam. constat autem formam magis esse scibilẽ. q̃ consequenter magis demonstrabilez q̃z materia. materia enim cognoscitur per formam: vt colligitur de mẽte phi. 2° phy. ¶ Quarto arguitur q̃ vniuersalia sunt ĩfinita sicut particularia. nam infinite sunt species numerum. s. binarius ternarius quaternarius: q̃ sic in infinitum. infinite etiam sunt species figurarum. s. circul⁹ trigulus quadrangulus. q̃ sic vlterius in infinitum multiplicando angulos. ¶ Ad primum dicitur q̃ licet naturalia sint magis demonstrabilia quam mathematicalia extensiue quia per plura genera causarum: non tamen intensiue cum mathe. fiant certiora q̃ notiora per vnuz genus cause quaz naturalia per omnia genera causaz. ideo demõstrationes mathe. sunt potiores naturalib⁹. ¶ Ad sdm respondetur iuxta doctrinã Arist in hoc p̃mo traditã concedendo q̃ entia maxime abstracta sũt maxime scibilia: q̃ consequenter q̃ eorum scientia ẽ maxime scientia. Scire enim est rem per causam cognoscere. ideo scire per maxime causam est maxime scire. propterea metha. que est de entibus abstractis simpliciter est maxime scientia: qr est de maximis causis. q̃ cum dicitur mathe. q̃ naturalia sunt propinquiora sensui. ergo

Dum primũ

Dum secũdũ

Dum tertiuz

Dum q̃rtum

R. p.

R. p.

de illis habetur maior scientia. negatur cõsequentia. bene enim sequitur ꝙ de illis facilius habetur scientia q̃ de rebus abstractis simpliciter nõ autem ꝙ magis scientia. ¶ Ad tertiũ dicitur ꝙ genera dupliciter considerantur. Uno modo abstracte vt objiciunt intellectui. Alio modo cõcrete vt recipiuntur in mã. primo modo sunt simpliciora ⁊ formaliora speciebus ⁊ sic sunt magis scibilia ⁊ magis demonstrabilia q̃ species. 2° modo sunt magis materialia ⁊ magis plurificata q̃ spẽs. ⁊ sic minus scibilia ⁊ demonstrabilia sũt q̃ species. ¶ Ad 4m dr ꝙ tantum potentia sunt infinite species numeroꝝ ⁊ figurarꝝ. nõ autẽ actu nec actualitate presentie neq̃ actualitate formali: particularia aũt sunt infinita nõ tantum in potentia sed etiã actu actualitate presentie cum infinite sint linee ⁊ infinite superficies ⁊ generaliter sub qualibet specie hõgenea. vtputa igne aere ⁊ huiusmodi continentur infinita singularia. infinite enim sunt partes ignis q̃rum quelibet est ignis. ⁊ infinite sunt partes aeris quarum quelibet est aer.

Ad 1m p.

Ad 2m p.

Amplius si magis preponenda secundũ quam hoc ⁊ aliud q̃ secundum hoc solũ cognoscit. Uniuersale autem habens cognoscit ⁊ priculare. hoc aũt vniuersale nõ scuit ⁊ sic magis preponẽda erit vniuersalis.

¶ Quarto sic: illa demonstratio que facit scire tam vniuersale q̃ particulare est dignior ⁊ potior illa q̃ facit scire solum particulare. sed demonstratio vniuersalis est huiusmodi. ergo ⁊c. maior pz ⁊ minor declaratur. naꝝ sciens omnẽ triangulum habere tres: scit eqlaterum habere tres. non autem econtra. qr forte potero scire hoc de equilatero: ⁊ dubitare de ysocele. ¶ Notandũ ꝓ pbm 2° priorum. ꝙ sciens omnem nullam esse sterilem scit aliquo modo hanc nullã esse sterilem. si autem nescit hoc est qr non inducit hoc singulare in suum vniuersale. habens ergo scientiam de vniuersali parum distat a scia de particulari. ⁊ quando modicum deest intellect⁹ accipit quasi nihil deesse. vt dicitur 2° phy. ideo sciens vniuersale. dicitur etiam scire particulare. sed sciens pticulare tantum nimis distat a scientia vniuersalis. sciens enim hanc mulã esse sterilem multum remot⁹ est vt sciat omnem mulam esse sterilem. potest. n. scire aliquis hanc mulam esse sterilem ex aliqua particulari causa: ⁊ non ex causa vniuersali omnem mulã esse sterilem. licꝝ ergo per sciam particularis possit quis deuenire ad scientiam vniuersalis. tamẽ ppter magnam distantiã merito dr scire particulare ⁊ ignorare vniuersale.

Mo m p mum

Amplius autem ⁊ sic. vniuersale enim magis demonstrare est quod est per medium ꝺmonstrare cum propinquius sit medium principio. proxime autem immediatum est. hoc autem est principium. si igitur que ex principio est ea que non est ex principio magis ẽ ex principio ea q̃ minus est certior demonstratio. Est autẽ huiusmodi vniuersalis magis dignior itaq̃ vniuersalis magis erit vt si oportet demonstrare a. de d. media sint in quibus est b. c. magis autem sursum sit b. quare si per b. vniuersale magis est sed eorꝝ que dicta sunt quedam logica sunt.

¶ Quinto sic. illa demonstratio ẽ dignior que est p medium propinquius principio demr̃ationis. sed demonstratio vniuersalis ẽ huiusmodi. ergo ⁊c. pz ꝓnia ⁊ maior declaratur. nã demonstratio per quam demõstrat subã de homine est per medium distantius a ꝑncipio immediato demonstrationis q̃ illa per quaꝝ demonstratur subã de animali vt pz. ⁊ ideo dignior est demõstratio demonstrans animal eẽ subam q̃ hominẽ eẽ subam. eo ꝙ ista resoluit in aliã. principium autẽ immediatũ totius resolutionis est diffinitio corporis per quã demonstratur subã de corpore. minor autem est nota. qr medium per quod demonstratur habere tres de triangulo est ppinquius principio demonstrationis. s. immediato ⁊ indemonstrabili q̃ medium per quod demonstrat habere tres de equilatero per triangulũ enim demonstratur habere tres de equilatero. ⁊ per habere angulũ extrinsecum demonstrat habere tres de triangulo. constat autẽ habere angulum extrinsecũ esse medium ppinquius premissis in demr̃abilibus q̃ triangul⁹. ¶ Notandum ꝓ m pbm ꝙ harum rationum quedã sunt logice idest per cõia videlicet tertia ⁊ quarta. fundantur enim in multitudine ⁊ paucitate que non sunt propria huius scientie. prima nanq̃ fundat in causa. secõa in cã vltimata. ⁊ quinta in ꝑncipio immediato demonstrationis. ¶ Dubitatur in eo qõ dicit pbs. ait. n. ꝙ immediatum est ppium principio ⁊ postea ꝙ immediatuꝝ est principium. si ergo immediatum est ꝑncipium ipm nõ ẽ primum principio. ¶ Rndetur ꝙ immediatum ẽ principium ⁊ immediatũ est proximum principio. immediatum enim immediatione cãe est principiũ. s. indemonstrabile. immediatum. n. immediatione subiecti est primuꝝ principio. ⁊ tale aliquando est magis vel minus ppinquum principio. triangulum. n. habere tres angulos equales duobus rectis est immediatum immediatione subiecti. ac etiam triangulum habere angulũ extrinsecum equipollentem duobus oppositis intrinsecis est immediatũ immediatione subiecti: qr talis passio non competit triangulo per aliud subiectum licet sic bene per aliam cãm. propterea habere angulum extrinsecum est propinquius principio quã habere tres angulos cum hec passio demonstretur per illaꝝ a priori.

Du m p mum R° p.

Maxime autem manifestũ est ꝙ vniuersalis magis propria sit q̃ propositionẽ hãc quidem habentes priorem scimus quodam modo ⁊ posteriorem potentia vt si aliqs cognouit qa omnis triangulus habet tres angulus equales duobus rectis sciuit quodãmodo ⁊ ꝙ equitibiarum ꝙ duobus rectis potentia sit. Et si non cognouit ꝙ triangul⁹ sit hanc autem habens propositionem vniuersalem nullo modo cognouit nẽq̃ potentia neq̃ actu.

¶ Sexto sic illa demr̃atio que facit scire tã actu quã potentia est dignior: ⁊ potior illa q̃ nõ facit scire nisi actu. sz demonstratio vlis est h⁹i. ergo ⁊c. maior pz. qr demõstratio faciens plura scire est dignior ⁊ potior quã faciens pauciora scire. minor aũt ẽ nota: eo ꝙ demr̃atio cõcludens omnem triangulũ habere tres facit scire actu ꝙ omis triãgulus hz tres ⁊ potẽtia ꝙ eqlaterus hz tres demonstratio aũt cõcludẽs ꝙ eqlaterus hz tres non facit scire nisi in actu. s. eqlaterꝝ habere tres. in potẽtia aũt nihil facit scire qr nec triangulũ habẽ tres nec aliqd̃ alid̃.

R° p.

¶ Dubitur qr vr̃ hãc rõnem in duob⁹ deficere. Primo qr cõcidit cũ q̃rta pbante demr̃ationem vlem facẽ scire vle ⁊ particulare. demonstrationẽ aũt pticularem nõ facere scire nisi pticulare. Secõo qr est logica cũ sit p cõia. s. per actũ ⁊ potentiã. sicut. n. vnum ⁊ multa diuidunt ens. ita actus ⁊ potẽtia. ¶ Rndetur ꝙ duplicem pgatiuã hz ꝺmõstratio vniuersalis supra pticularẽ. Prima prerogatiua est cõitaris. qr est ex terminis cõiorib⁹ rõne quoꝝ demr̃atio pticularis ꝓtinet in vli tãq̃ min⁹

R° p.

cõmune in magꝭ cõmuni. si. n. omne aial currit: omnis bõ currit: ⁊ nõ econtra. ¶ Secũda prerogatiua est cãlitatis q: demõstratio vlis, est ex causa adequata subo ⁊ ꝓpe passioni demõstrate in qua continet demonstratio pticularis sicut effectus in cã. Super prima prõgatiua fundat quarta rõ. ⁊ iõ fuit logica q: pcessit solus per continentiam inferioris in suo superiori ⁊ minus cõis in magꝭ cõi super secũda autẽ prõgatiua fundat hec rõ qne est ꝓpria cum pcedat per viã cõtinentie effectus in cã. propterea hec ratio nõ ẽ logica nec cõicidit cũ quarta. sicut. n. species supra indiuiduũ: ⁊ genus supra speciem hꝫ cõitatẽ ⁊ cãlitatẽ ita demõstratio vlis supra pticularem cũ fiat ex terminis cõmunibus. ⁊ sit causa alterius eo ꝙ pticularis non facit scire nisi per vniuersalez.

Et vniuersalis quidem intelligibilis ẽ sz particularis in sensu perficit. Qõ igitur vniuersalis dignior sit pticulari nob dicta sũt.

¶ Septimo sic. illa demõstratio que est de itelligibili ẽ dignior ⁊ potior illa que est de sensibili. sed demõstratio vlis est de intelligibili ⁊ demõstratio ptitularis est de sensibili. ergo maior: pz q: intellectus est dignior sensu. minor declaratur eo ꝙ demõstratio vlis est de vli quod fm se ẽ intelligibile demõstratio aũt ꝓpticularis est de pticulari qõ fm se est sensibile. ¶ Notandũ ꝙ vle dicitur itelligibile non q: nõ sentiatur. sed quia nõ cognoscit sub sua rõne formali nisi ab intellectu. singulare aũt dicit sensibile nõ q: non intelligatur. sed q: non pcipitur directo aspectu ab intellectu nisi prius illud pcipiat sensus. Et notanter dicitur directo aspectu. q: multa singularia cognoscit intellectus que non pñt cognosci a sensu. vt deuz ⁊ intelligentias puncta ⁊ alia idiuisibilia. sed hec nõ cognoscit intellectus p se ⁊ aspectu directo. sz solũ per accẽs ⁊ aspectu idirecto deductiue ⁊ arguitiue. Et ex hoc concedit rõnem hanc nõ esse vlem. q: licet quelibet demonstratio vlis sit de intelligibili. non tamẽ quelibet demonstratio particularis est de sensibili. põt. n. de rebus simpliciter abstractꝭ. ac etiã de punctis aliqd pticulariter dõmõstrari quoꝝ nullũ est sensibile. aliqne ẽt demõstratio pticularis est de intelligibili ⁊ de vli sicut demõstratio vlis. s. illa in qua demonstrat passio generis de specie. vtputa esse bipedem vel gressibile de hoie. intelligit ergo pbs talem rõnem. demõstratio vlis fm ꝙ hoi est de intelligibili. demõstratio aũt pticularis fm ꝙ hoi nõ est de intelligibili. ergo demõstratio vlis potior ⁊ dignior est dõmõstratione particulari. patet ꝓña. q: esse intelligibile est dignius q̃z non esse intelligibile.

Nom pmum

ꝓcto 41 capituli tertij tractatus

Quod autem demonstratiua priuatiua hic manifestum sit. sit. n. demonstratio dignior aliis existentibus eisdem. aut que est ex minoribus q̃stionibus aut suppositionibus aut ꝓpositionibus. Si enim note sũt similiter cognoscere velocius per hoc est hoc autem appetibilius est. Ratio autem ꝓpositionib⁹ ꝙ melior sit ex minorib⁹ vniuersalis sic est. Si enim similiter continget cognita esse media: priora autẽ notiora sunt. sit igitur per media demõstratio eoꝝ que sũt b. c. d. ꝙ a in e sit. Altera vero p b c ꝙ a in d sit. similiter igitur hoc se habet ꝙ a in d sit ꝙ a in e sit. Sed ꝙ a in d sit prius est ⁊ cognoscibilius q̃z ꝙ a in e. per hoc. n. illud demonstratur. Credibilius autem est ꝙ ẽ per quid ⁊ q̃ itaqz per minima est demonstratio: melior ẽ aliis eisdem entibus: Utreqz idẽ igitur per tres terminos ⁊ ꝓpositiones duas demõstrantur: sed hec quidem esse accipit aliqd: illa vero esse ⁊ non esse aliquid: per plura itaqz accipit quare indignior est.

¶ Secũda questio vtꝝ demõstratio affirmatiua sit potior ⁊ dignior negatiua. ¶ Dimissis argumentis ad vtranqz partẽ respondet pbs ponẽdo hanc conclõnem ꝓ parte affirmatiua qõnis. vz. Demõstratio affirmatiua potior est negatiua. quã multiplĩ probat. ⁊ primo sic. Illa demõstratio est potior ⁊ dignior que pcedit ceteris paribus ex pauciorib⁹. sed demõstratio affirmatiua ceteris paribus pcedit ex pauciorib⁹ q̃ negatiua. g̃ maior arguit sic. illa demõstratio est dignior que est appetibilior ⁊ ad quã magis inclinatur intellectus. sed ad illã q̃ est ex pauciorib⁹ magis inclinat intellectus. q: ex hoc citius venit in finem suũ. vnde sicut grauia ⁊ leuia nãlĩ inclinant moueri ad sua loca per lineas breuissimas. ita intellect⁹ in scire ꝓ paucioꝛa. ergo demõstratio pcedẽs ceteris paribus ex pauciorib⁹ est dignior ⁊ potior. Et potest hoc exemplariter declarari ⁊ per maxime quando media ⁊ extrema sunt eiusdẽ coordinationis. vñ dignior est demõstratio q̃ demõstrat subã de animali q̃z illa q̃ demonstrat subã de homine. q: plura sunt media iter hoiem ⁊ subam q̃z inter animal ⁊ subam Ad ino: autẽ principalis arguit. q: licet demõstratio affirmatiua ⁊ negatiua pcedant ex tot terminis ⁊ ꝓpõnibus. tamen qualitatiue negatiua pcedit ex pluribus. nã demõstratio affirmatiua nõ pcedit nisi affirmatiue. negatiua aũt affirmatiue ⁊ negatiue: cũ semper vna p̃missa ꝓ sit affimatiua. ⁊ nõ solũ qualitatiue sz ẽt q̃titatiue pcedit ex pluribus medijs demõstratio negatiua q̃z affirmatiua. ad demonstrãdũ illã. q̃libz hõ est substãtia. nõ sũt nisi tria media vz. aial. corpus aiatũ. ⁊ corpus. sz ad demõstrandũ illã. null⁹ hõ ẽ q̃titas: sũt q̃tuo: media. s. tria noiata ⁊ sba: rõne cuius q̃titas remouet a corpore: ⁊ a corpe aiato: ⁊ ab aiali: ⁊ ab hoie. ¶ Notandũ primo fm pbm ꝙ illa demõstratio ẽ potior q̃ pcedit ex pauciorib⁹ siue sint qõnes siue suppõnes siue ꝓpõnes: intelligendo ꝓ qõnes oõnes demõstrabiles. ⁊ per suppõnes ꝓpõnes pcessas. ⁊ ꝓ ꝓpõnes pncipia indemõstrabilia. siue ingrediant formaliter demõstrationẽ siue virtualiter. Ex isto notabili sequitur ꝙ generaliter demõstratio ꝑme passiõis est potior ⁊ dignior q̃z dõmõstratio 2ᵉ passõis. q: dõmon° ꝑ passiõis ẽ ex pauciorib⁹ q̃z dõmõstratio 2ᵉ passiõis: cũ dõmõstratio facta de passiõis ꝑsuppõat demõstratiõẽz ꝑme passiõis. ¶ Itẽ sequitur ꝙ demõstratio scie subalternantis est potior ⁊ dignior demõstratione scie subalternate. q: fit ex pauciorib⁹. ⁊ nõ solum est hoc vez de demõstratione geo. respectu perspectiue: aut arithme. respectu musice. sed etiã verũ est de demõstratione meta. respectu scieꝝ nãlium ⁊ mathe. paucioꝛa. n. pncipia ꝑsupponũt demõstrationes meta. q̃z demõstrationes nãles ⁊ mathe. pncipia. n. meta. fundant in ente. pncipia autẽ aliaꝝ sciaꝝ fundant in prius ent. iõ pncipia meta. ꝑsupponunt in aliis scientiis ⁊ ꝑter illa hñt principia spãlia. vt ꝙ oẽ totum est maiꝰ sua pte. ⁊ si ab eq̃libus eq̃lia demas. que nõ ꝑsupponunt a scientia meta. sed per itlã pbant. ¶ Secũdo notandũ fm pbz ꝙ illa demõstratio est dignior q̃ pcedit ex pauciorib⁹ ceteris paribus. q: pole est ꝙ a. ⁊ b. sit due demõstrationes quaꝝ a. sit dignior b. ⁊ tñ a. pcedit ex plurib⁹. vt dato ꝙ premisse a. non obstãte ꝙ sint plures sint notiores ꝑ missis b. vbi ergo cetera sint paria ita ꝙ eque note sint premisse vnius ⁊ alterius dignior est illa q̃ ẽ ex pauciorib⁹ quã illa q̃ ẽ ex plurib⁹. ⁊ ita intelligẽda sũt ea q̃ dicta sunt in pmo notabili ꝙ demõstrationes sciaꝝ subalternantiũ potiores sũt demõstrationib⁹ sciaꝝ subalternatarũ

Nom pmum

Nom secũdũ

de illis habetur maior scientia. negatur cõsequentia. bene enim sequitur ꝙ de illis facilius habetur scientia q̃ de rebus abstractis simpliciter nõ autem ꝙ magis scientia. ¶ Ad tertiũ dicitur ꝙ genera dupliciter consideran- Rñ. p.
tur. Uno modo abstracte vt objiciunt intellectui. Alio modo cõcrete vt recipiuntur in mã. primo modo sunt simpliciora ⁊ formaliora speciebus ⁊ sic sunt magis scibilia ⁊ magis demonstrabilia q̃ species. 2° modo sunt magis materialia ⁊ magis plurificata q̃ spẽs. ⁊ sic minus scibilia ⁊ demonstrabilia sũt q̃ species. Rñ. p.
¶ Ad 4m dr̃ ꝙ tantum potentia sunt infinite species numerorꝫ ⁊ figurarꝫ. nõ autẽ actu nec actualitate presentie neq̃ actu actualitate formali: particularia aũt sunt infinita nõ tantum in potentia sed etiã actu actualitate presentie cum infinite sint linee ⁊ infinite superficies ⁊ generaliter sub qualibet specie hõgenea. vtputa igne aere ⁊ huiusmodi continentur infinita singularia. infinite enim sunt partes ignis q̃rum quelibet est ignis. ⁊ infinite sunt partes aeris quarum quelibet est aer.

Amplius si magis preponenda secundũ quam hoc ⁊ aliud q̃ secundum hoc solũ cognoscit. Uniuersale autem habens cognoscit ⁊ pticulare. hoc ãt vniuersale nõ sciuit ⁊ sic magis preponẽda erit vniuersalis.

¶ Quarto sic: illa demonstratio que facit scire tam vniuersale q̃ particulare est dignior ⁊ potior illa q̃ facit scire solum particulare. sed demonstratio vniuersalis est huiusmodi. ergo ⁊c. maior pz ⁊ minor declaratur. naz sciens omnẽ triangulum habere tres: scit eqlaterum habere tres. non autem econtra. qr forte potero scire hoc de equilatero: ⁊ dubitare de ysocele. ¶ Notandũ hz Nota m p̃mum
pbm 2° priorum. ꝙ sciens omnem nullam esse sterilem scit aliquo modo hanc nullã esse sterilem. si autem nescit hoc est qr non inducit hoc singulare in suum vniuersale. habens ergo scientiam de vniuersali parum distat a scia de particulari. ⁊ quando modicum deest intellect9 accipit quasi nihil deesse. vt dicitur 2° phy. ideo sciens vniuersale. dicitur etiam scire particulare. sed sciens pticulare tantum nimis distat a scientia vniuersalis. sciens enim hanc mulã esse sterilem multum remot9 est vt sciat omnem mulam esse sterilem. potest. n. scire aliquis hanc mulam esse sterilem ex aliqua particulari causa: ⁊ non ex causa vniuersali omnem mulã esse sterilem. licz ergo per sciam particularis possit quis deuenire ad scientiam vniuersalis. tamẽ ppter magnaz distantiã merito dr̃ scire particulare ⁊ ignorare vniuersale.

Amplius autem ⁊ sic. vniuersale enim magis demonstrare est quod est per medium demonstrare cum propinquius sit medium principio. proxime autem immediatum est. hoc autem est principium. si igitur que ex principio est ea que non est ex principio magis ẽ ex principio ea q̃ minus est certior demonstratio. Est autẽ huiusmodi vniuersalis magis dignior itaq̃ vniuersalis magis erit vt si oportet demonstrare a. de d. media sunt in quibus est b. c. magis autem sursum sit b. quare si per b. vniuersale magis est sed eorꝫ que dicta sunt quedam logica sunt.

¶ Quinto sic. illa demonstratio ẽ dignior que est p medium propinquius principio demstationis. sed demonstratio vniuersalis ẽ huiusmodi. ergo ⁊c. pz ꝑña ⁊ maior declaratur. nã demonstratio per quam demõstrat̃ suba de homine est per medium distantius a p̃ncipio immediato demonstrationis q̃ illa per quaz demonstratur suba de animali vt pz. ⁊ ideo dignior est demõstratio demonstrans animal eẽ subam q̃ hominẽ eẽ subam. eo ꝙ ista resolui̇t in aliã. principium autẽ immediatũ totius resolutionis est diffinitio corporis per quã demonstratur suba de corpore. minor autem est nota. qr medium per quod demonstratur habere tres de triangulo est ppinquius principio demonstrationis. s. immediato ⁊ indemonstrabili q̃ medium per quod demonstrat̃ habere tres de equilatero per triangulũ enim demonstratur habere tres de equilatero. ⁊ per habere angulũ extrinsecum demonstrat̃ habere tres de triangulo. constat autẽ habere angulum extrinsecũ esse medium ppinquius premissis in demstrabilibus q̃ triangul9. ¶ Notandum pm pbm ꝙ harum rationum quedã sunt logice idest per cõia videlicet tertia ⁊ quarta. fundantur enim in multitudine ⁊ paucitate que non sunt propria huius scientie. prima nanq̃ fundat̃ in causa. secũda in cã vltimata. ⁊ quinta in p̃ncipio immediato demonstrationis. ¶ Dubitatur in eo qd̃ dicit pbs. ait. n. ꝙ immediatum est ppium principio ⁊ postea ꝙ immediatuz est principium. si ergo immediatum est p̃ncipium ipm nõ ẽ primum principio. ¶ Rñdetur ꝙ immediatum ẽ principium ⁊ immediatũ est proximum principio. immediatum enim immediatione cãe est principiũ. s. indemonstrabile. immediatum. n. immediatione subiecti est primuz principio. ⁊ tale aliquando est magis vel minus ppinquum principio. triangulum. n. habere tres angulos equales duobus rectis est immediatum immediatione subiecti. ac etiam triangulum habere angulũ extrinsecum equivalentem duobus oppositis intrinsecis est immediatũ immediatione subiecti: qr talis passio non competit triangulo per aliud subiectum licet sic bene per aliam cãm. propterea habere angulum extrinsecum est propinquius principio quã habere tres angulos cum hec passio demonstretur per illaz a priori. Du m p̃mum Rñ. p. Nota m p̃mum

Maxime autem manifestũ est ꝙ vniuersalis magis propria sit q̃z propositionẽ hãc quidez habentes priorem scimus quodam modo ⁊ posteriorem potentia vt si aliqs cognouit qa omnis triangulus habet tres angulus equales duobus rectis sciuit quodãmodo ⁊ ꝙ equitibiarum ꝙ duobus rectis potentia sit. Et si non cognouit ꝙ triangul9 sit hanc autem habens propositionem vniuersalem nullo modo cognouit neq̃ potentia neq̃ actu. Octo 4i capituli tertij tractatus

¶ Sexto sic illa demstatio que facit scire tã actu quã potentia est dignior: ⁊ potior illa q̃ nõ facit scire nisi actu. sz demonstratio vlis est hoc. ergo ⁊c. maior pz. qr demõstratio faciens plura scire est dignior ⁊ potior quã faciens paucioza scire. minor aũt ẽ nota: eo ꝙ demstatio cõcludens omnez triangulũ habere tres facit scire actu ꝙ omis triãgulus hz tres ⁊ potẽtia ꝙ eqlaterus hz tres. demonstratio aũt cõcludẽs ꝙ eqlaterus hz tres non facit scire nisi in actu. s. eqlaterꝫ habere tres. in potẽtia aũt nihil facit scire qr nec triangulũ habẽ tres nec aliqd̃ aliõ.

¶ Dubitur qr vr̃ hãc rõnem in duob9 deficere. Primo qr cõcidit cũ q̃rta pbante demstationem vlem facẽ scire vle ⁊ particulare. demonstrationẽ aũt pticularez nõ facere scire nisi pticulare. Secõdo qr est logica cũ sit p cõia. s. per actũ ⁊ potentiã. sicut. n. vnum ⁊ multa diuidunt ens. ita actus ⁊ potẽtia. ¶ Rñdetur ꝙ duplicez pgatiuã hz dmõstratio vniuersalis supra pticularẽ. Prima prerogatiua est cõitatis. qr est ex terminis cõiorib9 rõne quorꝫ demstatio pticularis ꝙtinet in vlẽ tãq̃z min9 Rñ. p.

Ampliꝰ si principiũ sillogismi, ppõ vniuersalis imediata est. Est aũt in demõstratiua affirmatiua. in priuatiua ãt, ⁊ negatiua vlis. ꝓ positio ãt affirmatia negatiua prior ⁊ notior ꝑ affirmatiuã. n. negatiua nota ẽ. ⁊ prior affirmatio est. sicut eẽ priꝰ est nõ esse: q̃re potiꝰ principium demõstratiue est q̃z priuatiue. dignioribꝰ aũt principijs vtitur dignior.

¶ Quarto sic. principium demonstrationis affirmatiue est ꝓpõ affirmatiua. ⁊ principiũ demõstrationis negatiue est ꝓpõ negatiua. sed ꝓpõ affirmatiua dignior est ꝓpõne negatiua. ergo. maior pz. eo ꝙ illud principiũ. de quo libet eẽ vl non esse. est principiũ omnium demonstrationũ affirmatiuarꝝ. ⁊ illud. nõ ꝓtingit idem sil esse ⁊ non esse. est ꝑncipiũ omnium demõstrationũ negatiuarꝝ. ꝓstat aũt ꝙ illud principiũ affirmatiuũ est dignioꝰ illo negatiuo eo ꝙ ẽ prius ⁊ notioꝰ. prius qdẽ cũ affirmatio sit prior negatiõe. cognoscit. n. negatio ꝑ affirmationẽ ⁊ non ecõtra. est ẽt notioꝰ. q: ex affirmatiua sequtur negatiua ⁊ non econtra.

¶ Notandũ secũdm phm. 9°. metha. ꝙ potẽtia in indiuiduo generabili ⁊ corruptibili ẽ prior actu nõ tñ simplicit potẽtia est prior actu. eo ꝙ actꝰ primus ꝓcedit oẽm potentiam. ita in proposito est dicendũ de prioritate eẽndi ⁊ non essendi ꝙ in eodẽ indiuiduo generabili ⁊ corruptibili prius est nõ esse q̃z esse non tñ simplr. eo ꝙ eẽ primi entis ꝓcedit oẽ non esse. ⁊ licet non eẽ indiuidui generabilis ⁊ corruptibilis sit prius q̃z esse eiusdẽ. non tñ prius cognoscit illud non esse q̃z suũ esse eo ꝙ in non facere intelligitur facere ⁊ omno in negatione intelligit affirmatõ secũdm phm in libro. elẽcoꝝ. ¶ Cõtra ꝑdicta arguitur. ⁊ primo ꝙ negatio absolute ⁊ simpliciter sũpta ẽ prior affirmatione. immo ꝙ infinite negatiões sunt nãliter priores affirmatione primi entis. nã prius est illd a quo nõ ꝓuertit subsistendi ꝓña. patet ex per Aris. in ꝑdicamentis cap° de priori. sed sequtur formalr. deꝰ est. ergo deus non est lapis. ⁊ nõ econtra. q: vt dictũ est ex negatiua ñ sequitur affirmatiua. ergo prius est deũ non esse lapidẽ q̃z deum esse. Et ꝓñr arguitur ꝙ prius est deum nõ eẽ lignum q̃z deum esse. ⁊ prius est deum non esse lineam neqz superficiẽ neqz albedinẽ nec nigredinem q̃z deũ eẽ ⁊ sic de infinitis. ¶ Secundo arguitur ꝙ negatio indiuiduí generabilis ⁊ corruptibilis est prius nota ꝙ affirmatio eiusdẽ. q: sicut se habet res ad esse ita se hz ad cognosci per phm 2° meta. sed negatio indiuiduí generabilis ⁊ corruptibilis est nãliter prior q̃z sua affirmatio. q: concessum est ꝙ nõ esse illius precedit suũ esse. ergo illa negatio prius cognoscitur q̃z sua affirmatio. ¶ Tertio arguitur ꝙ aliq̃ propositio negatiua est magis nota q̃z sua opposita affirmatiua. q: hec. nullus hõ preter sortez est al. est negatiua ⁊ est magis nota q̃z hec sua opposita affirmatiua. nonnullus hõ preter sortẽ est al. cũ hec affirmatiua probet per illã negatiuã. idẽ patet, de ista. tantũ homo non est al. que est negatiua ⁊ est magis nota q̃z hec sua opposita affirmatiua. non tantũ hõ non est aial: cũ non possit cognosci veritas istius nisi ꝑ falsitatẽ alterius. ¶ Quarto arguitur ꝙ ex q̃libz negatiua sequit vna affirmatiua. nã sequtur nulla chimera est. ergo verũ ẽ ꝙ nulla chimera est. tu non curris. ergo sic est ꝙ tu nõ curris. tu non sedes. ergo tu sedes vel tu non sedes. Idem ẽt arguitur in hypotheticis. nã bene sequtur nõ tu es hõ ⁊ tu es lapis. ergo tu non es hõ vl tu ñ es lapis. Et tiã sequtur. non tu es hõ vel tu es lapis. ergo tu non es hõ ⁊ tu non es lapis. ¶ Ad primũ nego ꝙ prius sit deum non esse lapidẽ q̃z deum esse cũ deus sit primũ ens simpliciter ⁊ actus purissimus vt tollit de mente phi. 2°. ⁊ 12°. metha. Et cũ dicitur prius est illud a quo non ꝓuertitur subsistendi ꝓña. verũ est ex quo non sequtur primꝰ sit deum non esse lapidẽ q̃z deum esse. q: non intendit phs ꝑ primã regulam ꝙ si ex aliquo ante sequit aliqd ꝓñs ⁊ non econtra ꝙ significatũ ꝓñs sit prius significato antis. sed intendit phs ꝙ si aliqua duo sint a quorũz vno ad reliquũ est bonum argumentũ cum verbo substantiuo de secundo adiacẽte ⁊ non econtra affirmatiue illud est prius qd̃ infertur in ꝓñte. ⁊ illud est posterius quod infertur in antecedente. Et exẽplificat ibi. Aris. de animali ⁊ vnitate dicens ꝙ aial est prius hoie ⁊ vnitas numero. q: sequitur homo est. ergo aial est. ⁊ non econtra. etiam sequitur. numerus est. ergo vnitas est. ⁊ non econtra. vnde si illa regula esset intelligenda absolute, iuxta processum argumẽti. sequeret ꝙ prius esset te esse q̃z te esse asinũ. ⁊ prius esset baculum stare in angulo q̃z te esse aliud ab hoie. cum sequatur formaliter. tu es asinꝰ ergo tu es aliud ab hoie. ergo baculus stat in angulo. ⁊ non econtra. vt alias in sophisticis declaraui. ¶ Ad 2m dr ꝙ illa ꝓpõ sicut se hz res ad eẽ ita se hz ad cognosci intelligitur de re positiua cui potest correspondere propria cognoscibilitas ⁊ non de re negatiua vel priuatiua. prius. n. est in mã priuatio q̃z forma generanda ꝓz phz ⁊ Cõmentatorem primo phy. ⁊ tñ non prius cognoscitur priuatio q̃z forma generanda ñ quo ad nos nec quo ad naturam. q: rectum est index sui ⁊ obliqui per phm primo de aia ⁊ non cognoscitur priuatio nisi per accñs. s. per habitum vt est ostensuz 2° de anima. de tenebra ⁊ silentio que non recipiuntur nisi per lumen ⁊ sonum. ¶ Ad tertium respõdetur ꝙ duplex est negatiua. s. simplex ⁊ mixta. propositio negatiua simplex ẽ illa ex qua non sequitur aliqua affirmatiua ponens inesse. vt nulla chimera est. tu non es. propositio negatiua mixta est illa ex qua sequitur formaliter affirmatiua ponens inesse. vt nullus hõ preter sor. currit. tñ homo non currit. ex prima sequitur ꝙ sor. currit. ex secda vero ꝙ qdlibet nõ hõ currit. dico ergo ꝙ ꝓpositio negatiua simplex semper est minus nota q̃z sua opposita. q: probatur per illam. propõ aũt negatiua mixta est magis nota q̃z sua opposita ꝑdictoria vt probatũ est. non tñ est magis nota simpliciter q̃z sua opposita. q: sua opposita contrarie ẽ magis nota. hec. n. quilibet hõ preter sor. est aial. est magis nota q̃z hec. nullus homo preter sor. est aial. ⁊ hec. tñ homo est animal. est magis nota q̃z illa. tñ homo non est aial. ¶ Ad quartũ concedo ꝙ ex cathegorica negatiua sequitur hipothetica affirmatiua. ⁊ ꝙ copulatiua negatiua ⁊ disiunctiua affirmatiua ⁊ econtra inuicem connertuntur. concedo etiã ꝙ ex cathegorica negatiua mixta sequitur formaliter cathegorica affirmatiua. sed ex cathegorica negatiua simplici nulla sequitur affirmatiua. ⁊ consequenter negãtur ille ꝓñe. tu non curris. ergo sic est ꝙ tu non curris. nulla chimera est. ergo verum ẽ ꝙ nulla chimera est. q: si nihil nec aliqualiter eẽt nulla chimera esset ⁊ sic non esset ꝙ nulla chimera est. neqz verꝝ esset nullam chimeram esse. ideo cuiuslibet illarꝝ ꝓñarũ ꝑdictoriũ ꝓñtis est imaginabile cum ante absqz cõtradictione. vnde si nihil nec aliqualr esset. deus non esset. ⁊ si deus non esset. nullum verꝝ esset. qm̃ deus est primũ verum a quo sunt omnia alia vera.

Adhuc principalior est: sine enim demõstratiua non est priuatiua.

¶ Quinto sic. demõstratio independens est potior q̃z dependens. sed demonstratio affirmatiua est independẽs ⁊ negatiua dependens. ergo. tenet ꝓña cũ maiori. ⁊ minor arguitur. ex eo q: demonstratio affirmatiua nõ presupponit negatiuam sed bene econuerso. nemo enim scit syllogizare negatiue nisi sciat syllogizare affirmatiue. ¶ Notandum ꝙ primum principium negatiuum nõ obstante ꝙ sit indemonstrabile adhuc dependet a primo principio affirmatiuo. ⁊ ita licet aliqua demonstratio negatiua sit ex premissis indemonstrabilibus

Du^m primũ

Du^m secũdũ

Du^m 3^m

Du^m 4^m

R° p^a

R° 2^a

R° p^a

adhuc dependet a demstratione affirmatiua sicut genera
liter qlibet negatio ab aliq affirmatione. ¶ Dubitatur.
q: videt hec rō coicidere cū scda.nā in rōne illa diceba
tur qp demstratio negatiua sp accipit ppōnem affirmati
uam.hic aūt qp demstratio negatiua sp presupponit affir
matiuā. ¶ Rndetur.aliud ē esse efficaci⁹.⁊ aliud est eē
principalius. Efficaci⁹ est illud qō plus agit. principali
us vero sine quo aliud nō agit.⁊ vtrūq; hz affirmatiua
supra negatiuā.ideo in scda rōne pbat solū efficacia pp
positionis affirmatiue supra negatiuā.hic aūt principali
tas. ¶ Contra pdicta arguit demstrationē negatiuaz po
iorē ⁊ dignioreē esse affirmatiua. Et primo sic.demstratō
q est p magis cām est potior ⁊ dignior qz demstratio q ē
p minus cām.sz demstratio negatiua est p magis cāz qz
affirmatiua.ergo ⁊c.pz ꝓna cū maiori.⁊ minor arguit
demstratio affirmatiua uunqz est p cām remotā sz tm̄ p
pinquā vt patuit.demstratio aūt negatiua est indifferēter
p cām propinquā ⁊ p cāz remotā.sz cā remota est ma
gis cā qz ppinqua.ergo.pz ꝓna cū prima parte anātis.
scda aūt ostendit inductiue ī quolibet genere cause.naz
in genere cause efficiētis qzto aliqua cā est remotior tāto
est magis cā.magis.n.cā est celū qz hō.⁊ de⁹ qz celū.
sic ī genere cause finalis magis ē causa sanitas qz deam
bulatio.q: est remotior. ¶ Et ꝓfirmat.cā negatiua ē po
tior ⁊ dignior affirmatiua.ergo demstratio negatiua ē po
tior ⁊ dignior affirmatiua.pz ꝓna q: sicut cā affirmati/
ua est mediū in demstratione affirmatiua ita cā negatiua
est mediū in demstratione negatiua.ꝓstat aūt dignitatem
demstrationis accipi penes mediū.anātis videtur notuz ex
eo q: cā negatiua demstrat effectū suū siue fuerit cā ppin
qua siue remota.cā aūt affirmatiua nō demstrat effectuz
suū nisi sit cā ppinqua.ergo ⁊c. ¶ Scdo sic.syllogism⁹
negatiu⁹ est potior ⁊ dignior affirmatiuo. ergo demstra
tio negatiua ē potior ⁊ dignior affirmatiua.pz ꝓna.quia
ois demstratio est syllogism⁹.anātis arguit ex eo q: ois vir
tus qzto ad plura se extendit tāto ē dignior ⁊ pfectior.sz
ad plura se extēdit syllogism⁹ negatiuus qz affirmatiu⁹
ergo.pz ꝓna cū maiori inductiue. minor aūt pz. nā mo
di syllogizandi sunt.19.in tribus figuris iuxta doctrina
Aristo.in primo prior. Cōstat aūt qp in plurib⁹ modis
⁊ in plurib⁹ figuris fit syllogism⁹ negatiuus qz affirma
tiuus.fit.n.syllogism⁹ affirmatiuus tm̄ in prima ⁊ ī ter
tia figura.syllogism⁹ aūt negatiuus fit in qlibet figura.
fit ēt syllogism⁹ negatiuus ⁊ ī plurib⁹ modis qz affirma
tiuus.nā 12.sūt modi qb⁹ syllogizat negatiue.⁊ tm̄.7.
sunt qb⁹ syllogizat affirmatiue.videlicet qtuor ī prima
figura.⁊ tres in tertia figura. ¶ Tertio sic. ppō negati
ua est dignior ⁊ potior affirmatiua. ergo demstratio ne/
gatiua ē potior ⁊ dignior qz affirmatiua.pz ꝓna.q: ppo
sitio affirmatiua est principiū oīuz demstrationū affirma
tiuaz.⁊ ppō negatiua oīum negatiuaz.anātis arguit.nā
propositio vlis negatiua est imediate oīum suaz singu
lariū illatiua. ppō aūt affirmatiua vlis nō est illatiua al
cuius siue singularis nisi cū debito medio.ergo. pz ꝓna
ex quo pauciorib⁹ indiget.anātis est manifestū inductiue.
nā generalr sequtur.nullus hō currit.ergo iste hō ñ cur
rit.sed non sequtur.qlibet hō currit.ergo iste hō currit.
q: sp anātis erit pole.⁊ ꝓnātis aliqn impole.sicut ēt nō seqt
ois homo est aīal.ergo sortes est aīal.cū anātis sit necessa
riū.⁊ ꝓnātis ꝓtingēs.sz bn sequtur cū tali medio.scz.ē hō.
¶ 4° signū vle negatiuuz ē potiō ⁊ dignius signo vlī af
firmatiuo.ergo.pz ꝓna.q: demstratio affirmatiua deno
minat a signo affirmatiuo: ⁊ negatiua a signo negatiuo:
anātis pz.q: signū vle negatiuū distribuit tā terminū me
diatū qz immediatū.signū aūt distributiuū affirmatiuū
non distribuit nisi terminū imediate seqntem. ¶ Itē ne
gatio tollit suppōnem signi affirmatiui ⁊ non eō. vñ in
hac ppōne.ois hō ē aīal.subm stat distributiue ⁊ pdi/
catū ꝓfuse tm̄.⁊ per additionē negationis dicendo:non
ois hō est aīal.subm stat determinate ⁊ pdicatū distri
butiue.dicendo aūt hō non est asin⁹.li asinus stat distri
butiue vtute negationis a q distributiōe non remouet
p appositionē signi vlis.q: eque distribuit ī ista.ois hō
non est asinus.sicut in alia. ¶ Ad primū dr qp licz cā re
mota sit magis cā qz propinq.q: est plurimū cā.non tm̄
est magis cā istī⁹ aut illius qz cā ppinq.cā.n.est illō ad
cui⁹ esse seqtur aliud.⁊ q: ad eē cause ppinque magis
seqtur eē effectus qz ad esse cāe remote.q: posita cā pro
pinq ponit effect⁹.⁊ nō posita cā remota ponit ille effe
ctus.ideo cā ppinq est magis cā sui effect⁹ qz cā remo
ta. Et tunc ad argumētū dr qp ūla ppō nō est absolute
vera.ois demstratio q est p magis cāz est potior ⁊ digni
or qz que ē p minus cām.sz vera solū ad hūc intellectū
ois demonstratio q est p magis cām effectus demstrati
ti est potior ⁊ dignior qz demstratio q est p minus causaz
eiusdē effectus. Constat aūt qp cā ppinq est magis cā ef
fectus demstrati qz cā remota. Et ad ꝓfirmationez nego
qp cā negatiua sit potior ⁊ dignior qz affirmatia.immo
cā negatiua non est cā nisi ratione cause affirmatiue. ex
eo.n.q: cē aīal est causa remota respirationis.⁊ hr̄e pul
monem est cā propinqua.ideo non est cā remota nō re
spirationis.⁊ nō hr̄e pulmonē est cā ppinqua. Vnde.n.
Aristo.2° phy.qp ppterea absentia naute est cā submer
sionis nauis.q: ptīsa eius est causa salutis.ideo cōcedit
in hoc primo qp sicut affirmatiuo est causa affirmatiōis
ita negatio negationis. Et tunc ad argumentum causa
negatiua demonstrat effectuz suū siue fuerit propiqua
siue remota:⁊ non causa affirmatiua.ideo est dignior.
negetur ꝓna. vñ sicut cā positiua remota cōior est qz ef/
fectus suus.ita cā remota negatiua min⁹ cōis est qz ef⁹
effectus.⁊ q: non ꝓtingit demstrare per mediū cōius qz
sit maior extremitas.bene aūt per minus cōe. ideo non
demonstratur per cām positiuaz remotā: sed bene per
causam negatiuā.verbi gratia.sicut aīal est magis cōe
qz homo.ita nō aīal est minus cōe nam omne non aīal
est non hō ⁊ non econtra.ideo non demonstrat esse ho
minem per esse aīal.sed bene non hoiem per non cē ani
mal.⁊ ꝓnātis demonstratur non respirare p non eē aīal.
tāqz magis cōe per minus cōe.terminus.n.quanto est
cōior tanto infinitatus fit minus cōmunis.ideo non esse
animal est minus commune qz non respirare sicut esse
aīal est magis cōe qz respirare.sed non hr̄e pulmonez
⁊ non respirare sunt eque cōia sicut eque cōia sunt sua
opposita. ¶ Ad 2^m nego.qp syllogism⁹ negatiuus sit po
tior aut dignior affirmatiuo. ¶ Et tunc ad rōnem dico
qp illa maior tm̄ est vera ī genere cause efficientis ⁊ fina
lis.non autez in genere cause materialis ⁊ formalis.vn
de materia prima ad plura se extendit qz materia secū
da ⁊ forma elementi qz forma mixti.⁊ tm̄ imperfectior
⁊ ī dignior est materia prima qz materia secunda.⁊ for
ma elementi qz forma mixti.constat autē qp magis cōe
⁊ minus cōe in predicatione dicunt rōnem forme ⁊ ma
terie.⁊ quanto aliqd est cōius tanto imperfectius.nam
impfectius est esse corpus qz esse aīal.⁊ īperfectius ē eē
aīal qz esse hoiez.ideo q: pluribus cōpetit p predicatio
nem syllogismus negatiuus qz affirmatiuus. ppterea
dignior ⁊ potior est affirmatiuus qz negatiu⁹. ¶ Ad 3^m
nego qp ppositio negatiua sit dignior affirmatiua.⁊ tūc
ad argumentū negetur ꝓna.sicut.n.generans cuz semine
est magis perfectum qz generans sine semine. ita vlis
affirmatia est pfectior ⁊ dignior vniuersali negatiua. ex
quo vlis affirmatiua nō inducit sua singularia nisi cum
medio. ⁊ vniuersalis negatiua sine medio.nec sequitur
vniuersalis negatiua non indiget medio ad inferendum
sua singularia.⁊ vniuersalis affirmatiua indiget medio
ergo pauciorib⁹ indiget negatiua qz affirmatiua.quia
licet pauciorib⁹ indigeat in inferendo.non tm̄ in essen/
do:cum semper presupponat vniuersalē affirmatiuaz.
rō aūt qre vlis negatiua nō īdiget medio est. q: īcludit
mediū. vlis aūt affirmatiua nō īcludit mediuz inferēdi

sua singularia ⁊ vbi includeret idubie esset illatiua oiuz
suax singularium. nam bene sequtur. quilibet istox currit. er
go iste istox currit. ⁊ iste istox currit. ¶ Ad quartuz ne
go q signū vle negatiuum sit digniꝰ signo vli affirma
tiuo. sed magis econtra. qz signū vle affirmatiuum hēt
effectus diuersax rōnum. s. distribuere ⁊ ꝓfundere cō
fuse tm̄. signū aūt negatiuum p se tm̄ distribuit. nec seq̄
tur. signū negatiuū distribuit ad maiorē distantiam q̄z si
gnū affirmatiuū. ergo ē digniꝰ. qz ille distributiones nō
sunt eiusdē rōnis. ignis. n. ad maiorē distantiā illuminat
q̄z lapis p̄ciosus aut oculus cattꝰ. ⁊ tm̄ nō ē dignior neq̄z
pfectior ex quo illuminationes ille nō sunt eiusdē rōnis.
¶ Deinde qm̄ dicitur: negatio tollit suppositionē signi af
firmatiui ⁊ nō econtra. Rndet q hoc ꝓtingit qm̄ distri
butio negationis attingit aliquē terminū quē non attigit
distributio signi affirmatiui vt i exēplo dato. qm̄ vero di
stributio vtriusq̄z pōt eūdem terminū attingere sicut ne
gatio tollit suppositionē signi affirmatiui ita eō. hui⁹. n.
ꝓpōnis. tu non es aial p̄dicatū stat distributiue cui⁹ di
stributio tollit p appositionē signi affirmatiui. qz dicen
do. tu non es omne aial iā supponit li aial determinate.
¶ Sed adhuc dubitat circa lram pp quid pbs non ar
guit ad vtrāq̄z partē huius sēde qōnis affirmatiue ⁊ ne
gatiue sicut arguebat ad vtrāq̄z partē prime qōnis ex
quo difficultates hic occurrūt ad vtrāq̄z partē sicut ibi.
¶ Rndetur q iō. qz tpe Aristo. fuerūt due famose opi
niones. Quarū vna dixit demrationē vlez potiorem es
se demrationе particulari. Alia aūt q demratio particu
laris est potior ⁊ dignior demrationе vli. ⁊ q̄libet istax
opinionū habuit rōnes facientes fidē. Deinde aliq dixe
runt vle magis eē notū q̄z particulare. alij vero q par
ticulare est magis notū q̄z vle. nulli aūt vnquam dixe
runt demonstrationē negatiuā esse dignioreē affirmatiua
neq̄z negationē dignioꝛem esse affirmatione ⁊c.

q Quod quidem cathegorica priuati
ua sit dignior manifestum est: ⁊ ad
impossibile ducente.

¶ Tertia q̄stio est ista. vtrū demonstratio ostensiua sit
dignior ⁊ potior demrationе ducente ad ipossibile. Ad
quā q̄stionem rndet. p. d. q est manifestū ex dictis de
monstrationē ostensiuam tam affirmatiuā q̄z negatiuaz di
gnioreē esse demrationе ducēte ad impossibile. vbi dicit
Egi. exponendo hūc textū q Aristo. solū intendit hic p
mittere demrationē ostensiuā negatiuā potioreē esse de
mrationе ducente ad ipossibile exponendo cathegoricā
p ostensiuā dicens illud fuisse scriptū ex defectu transla
tois. alii aūt dicunt q pbs hic tm̄ intendit p̄mittere de
monstrationē ostensiuam affirmatiuā digniorez esse de
monstratione ducente ad ipossibile. ac si dicat cū demō
stratō affirmatiua potior sit negatiua: manifestū est q ēt
potior ducente ad ipossibile. ¶ Sz quelibet istax expo
sitionū est diminuta. qz aristo. nō intendit tm̄ ꝓbare de
monstrationē ostensiuā affirmatiuaz esse potioreē demō
stratione ducēte ad ipossibile: neq̄z intendit solū arguere
demrationē ostensiuā negatiuā dignioreē esse ducente ad
ipossibile. sed vult ostendere tam istā q̄z illā dignioreē ⁊
potioreē eē demonstratione ducēte ad ipossibile intelligē
do p cathegoricā demonstrationē ostensiuam affirmati
uam. sepe. n. vt patuit syllogismū affirmatiuum vocat
cathegoricā. ⁊ p priuatiuā intelligit demōstrationē oste
siuam negatiuā: non q sit adiectiuū illius termini cathe
gorica. sed tam ille terminꝰ cathegorica q̄z ille terminus
priuatiua sumit vt adiectiuuz illius termini demonstra
tio ostensiua per modum cupulati. ac si diceret pbs q
q̄dē cathegorica ⁊ priuatiua dignior est ducente ad ipos
sibile. manifestum est in principio huius capituli vbi q̄
fuit. p. vtrum cathegorica sit potior priuatiua. vbi p ca
thegoricam intelligit affirmatiuam sicut per priuatiuaz
negatiuam. ita ⁊ nunc videtur intelligere.

Oportet aūt scire q̄ sit dria ipsax. Si igit
. a. in nullo. b. in. c. aūt i oi. b. necesse est i nul
lo. c. esse. a. sic igit acceptis demratiua priua
tiua erit demratio: quoniam. a. in. c. nō erit.
Que vero est p ipossibile sic se hz si op⁹ est
demrare q. a. i. b. nō sit accipiēdū ē affirma
tiue. a. esse i. b. ⁊. b. i. c. q̄re accidit ⁊. a. i. c. eē
hoc ār sit notū ⁊ certū q ipolē est ipm esse.
¶ Pro declaratione hui⁹ questionis Aristo. facit duo
Quia primo premittit aliquas suppositiones. 2°. decla
rat duas conclusiōes ibi. Si ergo ex notioribꝰ. Prima
igitur suppō est ista. q in hoc differunt demratio osten
siua ⁊ ducens ad impossibile. qz demonstratio ostēsiua
non concludit nisi manifeste necessarium. demonstratio
aūt ducens ad impossibile concludit manifeste impolē.
Exemplum primitā affirmatiue q̄z negatiue. vt omne
aial est corpus aiatum. oīs hō est aial. ergo oīs homo
est corpus aiatum. Item nulla suba est q̄ztitas. oīs hō
est suba. ergo nullus homo est quantitas. Exemplum
secundi. dato q neges illam. color cōgregatiuus visus
non est albedo. assumam suum contradictorium sic ar
guendo. omnis color congregatiuus visus est albedo.
omnis nigredo est color congregatiuus visus. ergo om
nis nigredo est albedo. Itez negata illa. color est disgre
gatiuus visus. arguatur sic per suum contradictorium
nullus color est disgregatiuus visus. omnis albedo est
disgregatiua visus. ergo nulla albedo est color. vbi patz
cuiuslibet istorum syllogismorum conclusionem eē ma
nifeste impossibilem. ¶ Notandum q Aristo. hic non
exemplificat nisi de demonstratione ostensiua negatiua
quia si demonstratio ostensiua negatiua non cōcludit ni
si manifeste necessarium: oz q demonstratio ostensiua
affirmatiua etiam concludat precise manifeste necessari
um: cum dignior sit affirmatiua q̄z negatiua. Et ponit
Aristo. exemplum in terminis. vt. a. b. c. vt nullum. b.
est. a. omne. c. est. b. ergo nullum. c. est. a. Non etiā exē
plificat nisi de demonstratione affirmatiua ducente ad
impossibile faciendo tm̄ syllogismum affirmatiuum cō
cludentem impossibile. qm̄ manifestius est impossibile
affirmatiuum q̄z negatiuum. cōiter enim impossibilia
affirmatiua formaliter includunt contradictionem. vt
homo est asinus. linea est albedo. impossibilia enim ne
gatiua non formaliter implicant contradictionez. vt nul
lum animal est suba nulla albedo est color. ideo impos
sibilia affirmatiua sunt magis impossibilia q̄z impossibi
lia negatiua. ¶ Et notanter dico communiter. quia non
omnia impossibilia affirmatiua implicant formaliter cō
tradictionem. Illa enim sunt impossibilia fm naturam
vacuum est. celum quiescit. ⁊ non implicant formaliter
contradictionem. bene autem materialiter cum ex ipos
sibili sequatur quodlibet. ⁊ consequenter duo contradi
ctoria. format ergo Aristo. syllogismum affirmatiuum
concludentem impossibile hoc modo. omne. b. est. a. oē
c. est. b. ergo omne. c. ē. a. ac si arguereturꝰ sic. omne ani
mal. est asinus. oīs homo est aial. ergo omnis homo ē
asinus. dato q a. conuertatur cum illo termino asinus.
⁊. b. cum illo termino aial. ⁊. c. cum illo termino hō.

Termini qdē igit similiter ordinant. Dif
fert aūt quo qualis sit notior priuatiua ꝓpo
sitio. Utrum igitur. q. a. b. non inest. aut q
a. c. non inest. Cum igitur est cōclusio notior
quoniā non est. a. in. b. q est ad ipossibile fit
demonstratio. Cum autem in syllogismo fit
demonstratiua est.

Nota primum

¶ Secunda suppositio. q demonstratio ducens ad im

possibile ⁊ ostensiua in aliquo ꝓueniunt ⁊ in aliquo differunt. ꝓueniunt enim. q: fiunt ex consimilibus terminis in ꝓsimili figura ⁊ mō. disconueniunt aūt. q: in demōstratione ostensiua ꝓmisse sunt notiores in veritate conclusione. sz in demonstratione ducente ad ipossibile cōclusio est notior in falsitate qm̄ ꝓmissa falsa. verbi gratia. nulla albedo ē nigredo. oīs color disgregatiuꝰ visus ē albedo. ergo nullus color disgregatiuus visus ē nigredo hic pz pmissas notius esse vas qm̄ ꝓclusio. sz dicēdo. oīs color disgregatiuꝰ visus ē albedo. nigredo est color disgregatiuꝰ visus. ergo nigredo ē albedo. hic nulli dubiū q ꝓclusio ē manifestiꝰ falsa qm̄ minor. magis enī ē notum nigredinē non esse albedinē qm̄ ipsam esse disgregatiuā visus. ¶ Notandū q ficut nō ꝓcedenti verū oz illō verū demonstrare p aliud veriꝰ sic q pmisse sint veriores cōclusione iuxta illud. pp qō vnūquodq tale ⁊ illō magis ita si aliqs ꝓcedat falsum oz q ipugnet ipm ducēdo ad aliqō falsius. ⁊ q: in demōstratione ad ipoſe sp ex falsitate ꝓclusionis ꝓbat falsitas alicuiꝰ pmissax. ideo sp i tali demonstratione oz q conclusio sit falsior qm̄ pmissa. ſō dicitur in textu q. a. esse in. c. i. q conclusū sit notū ⁊ certum esse ipossibile. exēplificat aūt Ari. in terminis. a. b. c. tam in demōstratione ostēsiua negatiua qm̄ ducente ad ipoſe affirmatiua. vt nullū. b. est. a. i. nulla albedo est nigredo. oē. c. est. b. i. oīs color disgregatiuus visus est albedo. ergo nullū. c. est. a. i. nullus color disgregatiuus visus ē nigredo. Ista est demōstratio ostensiua. ducens aūt ad impossibile ē ista. oē. b. est. a. i. oīs color disgregatiuus visꝰ est albedo. oē. c. est. b. i. oīs nigredo est color disgregatiuus visus. ergo oē. c. est. a. i. oīs nigredo est albedo. Cōsiles demōstrationes pnt fieri in his terminis. hō. asinꝰ. ⁊ risibile. vt nullus hō est asinus. oē risibile est hō. ergo nullū risibile ē asinꝰ. Itē ducendo ad ipossibile. oē risibile est hō. oīs asinꝰ est risibilis. ergo oīs asinꝰ est homo.

Natura āt prior est q̄ est q. a. in. b. nō fit q̄z. a. in. c. priora enī ⁊ notiora nā ꝓclusione fit ex qbꝰ est ꝓclusio. Est āt q̄ est. a. qdē i. c. nō est ꝓclusio. a. aūt in. b. ex qbꝰ est ꝓclusio.

¶ Tertia suppositio. Demōstratio ostensiua procedit mō nāe. demōstratio aūt ducens ad ipossibile cōtra nām. eo q processus nāe est ex prioribꝰ ⁊ notioribꝰ. ⁊ sic i demonstratiōe ostēsiua pmisse sunt priores ⁊ notiores ꝓclusione. notiꝰ est. n. nullā albedinē esse nigredinē: aut nullū hoīem esse asinū qm̄ q nullus color disgregatiuus visus ē nigredo. aut q nullū risibile ē asinus. In demōstratione aūt ducente ad ipossibile cōclusio est notior pmissis. s. in falsitate. q: ex opposito illiꝰ sequtur oppositū pmisse. hec. n. est notior in falsitate. albedo ē nigredo. aut hō ē asinꝰ q̄ est ꝓclusio in demonstratione ducēte ad ipossibile. qm̄ hec. oīs color disgregatiuus visus est nigredo. aut oē risibile est asinus. que est maior falsa. et qm̄ aliqua talis. nigredo est color disgregatiuus visus. aut asinꝰ est risibile que est minor falsa fm variationem extremorum.

Non enim ꝓtingit remoueri aliqd hec cōclusio est. illa aūt sunt ex quibus sed hoc qdē ex quo syllogismus est. quod vtiqz sic se hz: quare aut totum ad partez: aut pars ad totū se hz. sed que sunt. a. c. ⁊. a. b. propositiones non sic se habent adinuicem.

¶ Quarta suppositio. In demōstratione ducente ad ipossibile ꝓcessus destructiuus ab interemptione ꝓclusiōis ad interēptionez pmissax non est processus syllogisticꝰ. nec interēptio ꝓclusionis se hēt vt pmissa nec interēptio pmissax se hz vt ꝓclusio. q: illud ex quo fit talis ꝓcessus non se hz sicut totū ad partē nec econtra. vbi gra. cōcessa ista. albedo ē color ꝓgregatiuus visus. arguat sic. oīs color ꝓgregatiuus visus ē nigredo. sed albedo est color ꝓgregatiuꝰ visus. ergo albedo est nigredo. iste est syllogismus ducens ad ipoſe. quo habito arguat sic. syllogismus ē bonꝰ ⁊ ꝓclusio est falsa. ergo aliq pmissax est falsa ⁊ non maior. ergo minor. hic secūdus ꝓcessus nō est syllogisticus. q: dēstructio ꝓclusionis nō se hz sicut totū ad partē nec econtra. ¶ Notādū q cū pdicatū dicat formam. ⁊ subiectū mām. pdicatū dicit totū ⁊ subm ptē. id aūt ex quo fit syllogismus ē medius terminꝰ. cuz ergo in prima figura mediū subijciat in vna pmissax ⁊ pdicet in alia oz in prima figura illud ex quo est syllogismus dicere ptē in vna pmissax ⁊ totū i alia. In secda āt figura mediū pdicat vtrobiqz. ergo ibi se hz tanqm̄ totū ad ptē ⁊ nō tāqm̄ ps ad totū. In tertia aūt subijcit i vtraqz. ergo i tertia figura se hz sic ps ad totū ⁊ nō sicut totuz ad ptez. ⁊ p ꝓns in ꝓcessu destructiuo illud ex quo fit ille ꝓcessus nō se hz sicut totū ad ptē nec ecōtra. cum nō fiat aliquo modoꝝ dictoꝝ fm aliquā triū figuraꝝ. Nota primuz

Si igitur ex notioribus fit ⁊ credibilioribus dignior est. sunt enim vtreqz ex non esse credibiles. sed hoc quidē ex priori. illa vero ex posteriori potior simpliciter vtiqz erit ea que est ipossibilis demostratio priuatiua:

¶ His suppositionibus pmissis phs ponit duas cōclusiones. Quarū prima est ista demōstratio ostensiua negatiua ē dignior ducente ad ipoſe. pz. q: ipsa est ex dignioribus ⁊ credibilioribus. quelibet enim istarum demōstrationum est nota ex non esse. sed ostensiua est nō ex nō esse priori ratione premissax. ⁊ ducens ad impossibile ex non esse posteriori ratione conclusionis. ¶ Sed contra. in demonstratione ducente ad ipossibile ꝓceditur ex interēptione conclusionis ad interēptionem alterius pmissarum. sed interemptio cōclusionis est notior interēptione pmissax. ergo demōstratio ducens ad ipossibile ꝓcedit ex notiori sicut demonstratio ostensiua. ¶ Itez in dmōstratione negatiua ducente ad ipossibile non procedit ex non esse. q: sumitur conclusionis oppositum: quod ē propositio affirmatiua: ⁊ sic proceditur ex esse ⁊ non ex nō esse. ¶ Ad primū dicitur q licet in processu destructiuo sp procedatur ex notioribus tm̄ i processu syllogistico ducente ad impossibile proceditur ex minus notis sp intelligendo quo ad falsitatē. quelibet. n. illax demōstrationum procedit ex non esse. sed demōstratio ostensiua procedit ex non esse mō recto a pmissis ad ꝓclusionez. demōstratio aūt ducens ad ipossibile ꝓcedit ex nō esse mō retrogrado a ꝓclusione ad pmissas. non tm̄ positiue sed destructiue. ¶ Ad secundū respondetur q siue conclusio sit affirmatiua siue negatiua sp proceditur ex non esse in demōstratione ducente ad ipossibile. q: sp proceditur sub isto fundamento. conclusio nō est vera: ergo altera pmissax non est vera. vbi constat argui per non esse. 2°. 5°. qrti capitulī ītij tractatus

Quare ⁊ hac dignior pdicatiua. manifestū est etiā q ⁊ ea que est ipoſis potior est.

¶ Secunda ꝓclusio. demōstratio affirmatiua ostensiua est dignior ducente ad ipossibile. ꝓbatur. demonstratio ostensiua negatiua est dignior ducente ad impossibile. sz affirmatiua est dignior negatiua. ergo. patz ꝓnia. q: quicquid est dignius digniori est dignius minus digno. maior est probata in prima conclusione ⁊ minor in secūda questione. q̄ determinata est in lectione priori. ¶ Cōtra predicta arguitur nullam esse demonstrationē ducentē ad ipossibile. ⁊ primo sic. oīs demōstratiōe est syllogismꝰ nulla demonstratio ducēs ad ipoſe est syllogismus. ergo nulla demōstratio ducens ad ipoſe est demōstratio. pz ꝓnia cum maiori in principio huius p phm dicentē. oēz demōstrationē esse syllogismū facientem scire. minor vero declaratur. nam oīs syllogismus constat tm̄ ex tribꝰ terminis ⁊ tribꝰ ꝓpositionibus. per Ari. primo priorum. sz demōstratio ducens ad impoſe non constat tm̄ ex tribus 2°. 6°. qrti capitulī ītij tractatus.

terminis ⁊ tribus propositionibus cū concludat taz falsum q̄z verum. ergo nō est syllogism⁹. Secūdo sic. oīs demonstratio cōcludit tm̄ verū ex veris. sed demōstratio ducens ad ipōsse ꝓcludit falsū ex falso. ergo nō ē demōstratio. pz ꝓnia p pb̄m in hoc primo p totū. ⁊ minor ē aristo. in littera. cū dicit demonstrationē ducentē ad im possē cōcludere manifestū ipōsse ⁊ manifestius falsū q̄z sit altera p̄missaz. ¶ Tertio. oīs demōstratio est qr vel pp qd. sed demōstratio ducens ad ipōsse non est qr nec pp quid. ergo non est demōstratio. pz ꝓnia cum maiori p pb̄z in hoc primo. ⁊ minor videt nota. qr demonstratio ducens ad ipōsse non est a cā supra effectū nec econtra: cū nihil sit cā vel effect⁹ alicuius ipōsis. ¶ Quarto q̄ritur qd intelligit p demōstrationez ducentē ad ipossibile. vtrū syllogism⁹ ꝓcludens ipossibile: aut tot⁹ ꝓcessus a principio vsqz ad finē. si primū. pz nullum talē syllogismuz ēe demonstrationē. si secundū nulli dubiū q̄ talis processus non ducit ad ipōsse. sed ad verū prius negatū. ⁊ per ꝓns nulla ē demōstratio ducens ad impōsse. ¶ Notanduz q̄ duplex est demōstratio. s. simplex ⁊ mixta. Demonstratio simplex ē syllogism⁹ faciens scire. demonstratio mixta est processus faciens scire ex multis argumētationib⁹ Et talis duplex. vz. demonstratio circularis ⁊ ducens ad impossibile. demonstratio circularis est processus factus ex duobus syllogismis facientibus scire aliqd per aliud ⁊ eō. vt patuit supra. Demonstratio autē ducens ad impossibile est processus fact⁹ ex q̄ttuor argumentationibus ad inuestigandā veritatē alicuius prius negati prima argumentatio est syll's ꝓcludens manifestū ipossibile. Secunda argumentatio est ꝓnia concludens alteram p̄missaz illius syllogismi esse falsā ⁊ non esse verā Tertia argumentatio est ꝓnia ꝓcludens hanc esse falsaz vel non ēe verā demōstrata maiori vl' minori. Quarta vō argumentatio est ꝓnia ꝓcludens verū esse qd̄ prius negabatur. verbi grā. negata ista. aliqd̄ aial non est hō. accipiat suum ōdictoriū. ⁊ arguat primo sic. omne aial ē hō. asinus est aial. ergo asin⁹ est hō. vbi ꝓns est manifestius ipossibile q̄z ans. Secundo arguat sic. iste syll's est bonus. ⁊ ꝓclusio falsa. ergo altera p̄missaz est falsa. pz ꝓnia. qr ambabus premissis existentib⁹ veris nō sequit ꝓclusio falsa. ¶ Tertio dz sic argui. altera p̄missaz ē falsa. ⁊ non minor. ergo maior. ac si argueret sic. ista ē falsa demōstrando maiorē. vel ista ē falsa demōstrando minorem. sed ista non est falsa demōstrando minorē. ergo ista ē falsa demonstrando maiorē. pz ꝓnia a disiunctiua cū destructione vni⁹ partis ad alterā partē. ¶ 4° vo sic dz ꝓcludi. ista maior est falsa. oē aial est hō. sed aial non est hō. est ōdictoriū eius. ergo hec ē vera. aial non est hō. q̄ primitus est negata. pz ꝓnia. qr non ꝓtingit duo ōdictoria esse simul vera p illud principiū cōe. non contingit idem esse ⁊ non esse. ¶ Ad primū dr negando ꝓnia. qr demonstratio est termin⁹ equocus ad demōstrationē simplicem ⁊ mixtā. ideo pro alio supponit ly demōstratio in maiori ⁊ aliter in conclusione. quapropter cū arguat ex q̄tuor terminis. talis syllogism⁹ non tenet iuxta doctrinā Aristo. primo prior. sicut nec seqtur. oīs canis currit. sidus celeste est canis. ergo sidus celeste currit. Vel sic in secōa figura. oīs canis currit. celeste sidus non currit. ergo celeste sidus non est canis. vnde cū Aristo. diffiniuit demōstrationē per syll'm facientē scire non accipit ipsaz demonstrationē equoce in sua maxima cōmunitate. sz tm̄ vniuoce pro demōstratione simplici q̄ ē ppie ⁊ vere dmōstratio. ¶ Ad secōm dr q̄ demōstratio simplex tm̄ ꝓcludit verū ex vero. demonstratio aūt mixta ꝓcludit falsuz ex falso. non tm̄ p̄cise. qr ēt concludit veruz ex vero. demōstratio. n. ducens ad ipossibile q̄tuor ꝓclusiones ꝓcludit. q̄z prima est tm̄ falsa: ⁊ alie oēs sunt vere. oēs tm̄ argumentationes ex qb⁹ ꝓstat demōstratio ducens ad ipossibile sūt vere cum quelibet illaz argumentationū sit bona ꝓnia. ¶ Ad tertiū dicitur q̄ illa ppositio. oīs demonstratio ē qr vel pp qd. dz intelligi de demōstratione simplici ⁊ non mixta. potest tm̄ ꝓcedi q̄ demonstratio ducens ad ipossibile est demonstratio pp quid per causam ratione secunde argumentationis. sicut. n. veritas premissarum ē causa veritatis ꝓclusionis. ita falsitas conclusionis est cā falsitatis alterius p̄misse ⁊ non esse sicut significatur per conclusionem est causa non sic esse sicut significatur per alteram premissaruz. sicut enim affirmatio est causa affirmationis. ita negatio negationis. sicut ergo prima argumentatio totum processum denominat demonstrationem ducentem ad impossibile. ita secunda argumentatio eūdem processum denoiat demonstrationē propter quid ⁊ per causam immediatā. ¶ Ad quartum respondetur q̄ p demōstrationē ducentē ad impōsse Aristo. intelligit totū processum a principio vsqz ad finē. s. illaz quatuor argumentationuz. Et cum dicitur q̄ talis non ducit ad impossibile sed ad verum. illud negatur. vnde sicut vna alteratio simplex vel mixta incipiens a nigro ⁊ terminata ad album transiens per colores medios ducit ad palledinem ⁊ ad rubedinem ⁊ ad fuscedinem ⁊ tandem ad albedinem. ita idem processus demonstratiuus simplex vel mixtus ducit ad multas conclusiones successiue. quarum prima est falsa ⁊ reliquе sunt vere. ¶ Et si dicitur talis alteratio denominatur ab vltimo termino. s. ab albedine ⁊ dicitur albefactio. iuxta illud Aris. 5°. phy. motus specificatur a termino ad quem. ergo iste processus demōstratiuus debet denominari ab vltima conclusione que est vera ⁊ non a prima que est falsa. ⁊ ita debet dici demonstratio ducens ad verum: ⁊ non demonstratio ducens ad impossibile. ¶ Dicitur q̄ quilibet motus naturalis denominatur a fine ⁊ non a principio. motus autē artificialis denominatur a principio ⁊ non a fine iuxta doctrinam Aristotelis secundo phy. di. q̄ medicatio denominatur a medico seu ab arte medicandi ⁊ non a sanitate que est terminus ad quez cum ergo talis processus demonstratiuus sit artificialis poterit denominari a prima ꝓclusione ⁊ non ab vltima aliter non distigueretur talis processus mixtus a demōstratione simplici. quia quelibet demonstratio simplex ducit ad veruz. vt ergo habeamus in promptu modū disputandi: talem processum Aristo. vocauit demōstrationem ducentem ad impossibile denominando illum a prima conclusione tantum que est impossibilis: ⁊ non ab vltima que est vera ⁊c.

Du^m pmuz

Rñ. pa

primi capituli

c Ertior autem ⁊ prior est scientia q̄cunque ipsius qr ⁊ pp quid eadē est. sed non est ipsius extra eam q̄ est propter quid.

2° pa. q̄rti tractatus

t Ste est quartus tractatus primi posteriorum in quo Aristo. determinat de fine demonstrationis quod est scire postq̄z determinauit de ipsa demonstratione aggenerante scientiam. s. ex quibus ⁊ ex qualibus ⁊ qualiter fit ac de eius processu quidditatiuo quantitatiuo ⁊ qualificatiuo. Diuiditur autem tractatus iste in quatuor capitula. quorum primum separat vnam scientiam ab alia. 2^m separat scientiam a non scibili ibi. Sed eius quod est a fortuna. 3^m separat principia scientiarum inuicem ibi. Eadem autez esse principia. Quartum separat scientiā ab opinione ⁊ ab alijs habitibus intellectus ibi. Scibile autem ⁊ scientia differunt ab opinabili. Primum capitulū diuiditur in tres partes principales iuxta numerum trium conclusionuz quas Aristo. manifestat. quaruz prima est ista. Aliqua scientia est altera certior atqz prior. probatur tripliciter. ⁊ primo sic. quelibet scientia habens qr non separatuz a propter quid est certior ⁊ prior illa que hz qr separatū a pp quid. sed aliqua scia hz qr non separatum a propter

quid.ſ.ſcientia ſubalternans.⁊ aliqua bz q: ſeparatum a pp quid.ſ.ſcia ſubalternata.ergo vna ſcia ē altera certio: ac prior.ſ.ſubalternans ſubalternata. ¶ Notandu3 q ſcia ſubalternans vt geome.bz q: ſeparatu3 a ꝓpter quid in per ſe notis.ſed in non per ſe notis ꝓiungitur q: pp quid eo q quālibet propōnem geometricā non p ſe notam geometer ſcit tam quo ad q: q̄z quo ad pp quid non tm̄ ſi bz pp quid alicuius bz q: ē illius.bz.n.pp q̄d vulnera circularia tardius ſanantur.ſ.non bre angulū. non tm̄ bz q: eſt.q: neſcit vtrū vulnera circularia tardiꝰ ſanentur.ſcia āt ſubalternata perſpectiua bz q: eſt in nō per ſe notis ſeparatum a pp quid.eo q nō demonſtrat ſua principia.ſed preſupponit ea eſſe demonſtrata ī geome.conſtat aūt geome.certiorem eſſe atq; priorem perſpectiua. Intendit ergo phs iſtam rōnem.oīs ſcia cui q: non eſt ſeparatum a pp quid in non p ſe notis eſt certio: atq; prior: illa cuius q: ſeparatur a pp quid in non p ſe notis.ſed ſcientie ſubalternantis q: nō ſeparatur a pp quid in nō per ſe notis.ſcientie aūt ſubalternate q: ſeparatur a pp quid in non per ſe notis. ergo quelibet ſcientia ſubalternās eſt certior ac prior ſubalternata.⁊ p ꝓns vna ſcientia eſt altera certior atq; prior. ¶ Dubitat arguendo q geome.in non per ſe notis bz q: ſeparatum a propter quid.nam illa ſunt principia geome.continuū eſt diuiſibile in infinitum.de puncto ad puntum contingit rectam lineam ducere de quibus geometer dicit q: ⁊ non propter quid.⁊ tm̄ non ſunt per ſe nota.q: demōſtrantur ſexto phy. ¶ Reſpondetur q aliquid eſſe p ſe notum intelligitur dupliciter vz.ſimpliciter ⁊ ſz famoſitatem.illud eſt per ſe notum ſimpliciter cui intellectus aſſentit ex ſola notitia terminorum aut diſcurſu ipercep tibili aut experientia ſenſuali.exemplum primi. non contingit idē ſimul eſſe ⁊ non eſſe.exemplum ſecūdi.omne totum eſt maius ſua parte.exemplum tertii.ignis eſt calidus.illud autem eſt per ſe notum ſm famoſitatem qō cōiter a ſapientibus conceditur nulla vrgente ratiōe. vt deum eſſe.circuli ad diametrū eſt proportio tripla ſeptuaginta.dico ergo q illa principia.continuum eſt diuiſibile in infinitum.de puncto ad punctu3 contingit rectam lineam ducere.ſunt per ſe nota geome.nō ſimpliciter ſed ſm famoſitatem.neq; ea preſupponit tāq; probata in alia ſcia ſed tanq; ab omnibus cōiter conceſſa p pterea non ſubalternatur proprie geometria phie nāli. Iz illa principia ſint probata ibi.perſpectiua autez ſua pn cipia non preſupponit tāq; per ſe nota ſimpliciter vl ſz famoſitatem: ſed preſupponit ea eſſe probata in geome. ideo proprie ſubalternatur illi.

Et que non eſt ex ſubiecto illa que eſt de ſubiecto.vt arithmetrica armonica.

¶ Secundo.ad eandem conclusionē arguitur ſic. Scientia magis abſtracta ē certior atq; prior minus abſtracta ſed aliqua ſcientia eſt magis abſtracta.⁊ aliqua minus ergo aliqua ſcientia eſt altera certior atq; prior.pz conſequētia cum maiori.minor autem patet de arithme.que eſt magis abſtracta q̄z muſica.naz ſubiectum arithme. eſt numerus.⁊ muſice numerus ſonorus.conſtat autē magis eſſe abſtractum numerum q̄z numerum ſonorum.ſicut etiam magis eſt abſtracta linea q̄z linea viſualis. ¶ Sed arguitur q iſta ratio cōcludit cum priori. q: illa ſcientia in qua non ſeparantur quia ⁊ propter quid eſt magis abſtracta.quia habet ſubiectu3 magis abſtractum.⁊ illa ſcientia in qua ſeparātur quia ⁊ propter qd eſt minus abſtracta cum habeat ſubiectum minus abſtractum vt pz inductiue. ¶ Dicendum q nō coīcidūt omnino quia prima ratio dicit cauſam ⁊ effectū.ſecūda aūt ratio reſpicit totū in modo ⁊ partem ſubiectiua3.cā enim dicit propter quid ⁊ effectus q:.magis autem abſtractum dicitur ſuperius ⁊ totum in modo.ſed minꝰ abſtractum dicitur inferius ⁊ pars ſubiectiua.

Et que eſt ex minoribus ea que eſt ex appoſitiōe vt geometria ⁊ arithmetrica. Dico autem ex additione vt vnitas. ſubſtantia eſt ſine poſitione. Punctus autem ſubſtantia poſita.hoc autem eſt ex appōne.

¶ Tertio.illa ſcientia que eſt ex pauciorib⁹ eſt prior ⁊ certior: illa que eſt ex additione.ſed aliqua ſcia eſt ex pauciorib⁹ ⁊ aliqua ex additione.ergo.maior patet.q: illa que eſt ex pauciorib⁹ eſt formalior.⁊ illa que eſt ex additione eſt mālior.conſtat autē formam certiorem atq; priorem eſſe materia.mior autem eſt nota de arithme. que dicitur prior ⁊ certior geome.ratiōe ſuoꝝ ſuborum vnitas enim dicitur eſſe ex pauciorib⁹ cū ſit ſubſtantia non dicens poſitionē.punctus aūt eſt ſuba ex additione cum dicat poſitionem in continuo. ¶ Notandū primo q iſta ratio non concludit cū prioribus.nam due prime non important niſi ſcientias ſubalternātes ⁊ ſubalternatas.hec autē omnes indifferenter ſcias quaꝝ vna ſe hēt per appoſitionem ⁊ non alia.vnde geome.⁊ arithme. non inuicem ſubalternant.conſiderauit enim prima rō cauſam ⁊ effectum.ſecūda aūt totum ⁊ partem.ſed tertia conſiderat materiā ⁊ formam.eo q cōnotatiuum dicit materiam ⁊ non connotatiuum formā. vnitas enī nihil cōnotat.ideo arithme.habet rationez forme.⁊ quia punctus connotat poſitionem partū continui. ideo geome.habet rationē materie ⁊ ꝓnr eſt poſterior arithme. ⁊ minus certa. ¶ Secundo notandum q cum phs loquitur hic de ſubſtantia non accipit eam ſtricte vt diuiditur contra accīs.ſed large vt ꝓuertit cū illo termino eſſentia ſeu rō eſſentialis iuxta determinationē factā in 5°. metha.⁊ ſic loqtur phs ī hoc libro primo dicēs q ſuba lince ē ex pūctis.i.rō cēntialis lince ē ex pūctis. qm̄ puncta īgredūt diffinitionē lince eſſentialē. Pōt tm̄ dici q Ariſto.loqt hic iuxta opinionē Platonis.di.ꝓtinuū cōponi ex indiuiſibilib⁹ ita q corp⁹ cōponit ex ſupficieb⁹. ⁊ ſupficies ex lineis.⁊ linea ex punctis.cū ergo nō poneret differentiā inter corpus pdicamenti ſubſtantie ⁊ corpus pdicamēti q̄ntitatis dicebat ꝓnr pūctum eſſe ſubſtantiam.non ēt poſuit drīam inter vnū qō eſt principiū numeri.⁊ vnū quod conuertit cum ente propterea conceſſit vnitatez eſſe ſubſtantiā ⁊ ceteros numeros pdicamētī quantitatis eſſe ſubſtantias dicens vnitatē eſſe primaz ideam.⁊ binariū ſecundaz ideā ⁊ ternariū tertiā ideam ⁊ ſic de aliis numeris. ¶ Sed dubitatur cū vnitas mathematica non fundetur niſi in permanenti continuo. ſicut etiam numerus non cauſat niſi ex diuiſione cōtinui ſm phz tertio phy. Et omne continuū pmanens pſupponat naturaliter puncta vt colligit de intentione phi. ſexto phy.ſequitur q pūctus eſt nāliter prior vnitate ⁊ certior.⁊ ꝓnr geome.eſt dignior ⁊ certior arith. ¶ Reſpondet q punctꝰ dupl'r ꝓſiderat.vno mō vt eſt principium q̄ntitatis continue ſicut vnitas eſt principiuz q̄ntitatis diſcrete.alio modo vt eſt copulatiuuz partū linee. primo mō punctꝰ non dicit poſitionē in ꝓtinuo.⁊ ſic eſt prior ⁊ certior vnitate quo ad naturam. ⁊ ꝓnr geome. eſt certior arithme.quo ad nām.ſecundo modo vnitas eſt prior ⁊ certior puncto.q: vnitas cum ſit propria paſſio continui pcedit ordine naturę poſitionē partū inuicē ⁊ ſic arithme.eſt prior ⁊ certior geome.ſm nām.tamē quo ad nos arithme.eſt prior ⁊ certior:cū vnitas ſit prius ⁊ magis nota nobis q̄z punctꝰ.imo q̄z ꝓtinuum nō obſtāte q non ſit ſine cōtinuo.ſicut genꝰ eſt prius ⁊ magis notū q̄z ſpēs.Iz nō poſſit ēe ſine ſpē.ſumit ergo phs hic punctū non qdez abſtracte vt dicit tm̄ principiū q̄ntitatis continue.ſed cōnotatiue ⁊ mālīter vt dicit poſitionem.i.diſtantiā ⁊ ꝓpinqtatē ptiū ꝓtinui.⁊ q: talē cōnotationē nō habet vnitas.ideo arithme.dicit eſſe ex minoribus ⁊ pauciorib⁹.geome.aūt dicit ēe ex additione.

Una autem scientia est que est vnius generis quecũq; ex primis compõitur: ⁊ partes aut passiones harum sunt per se.

¶ Secunda conclusio. vnitas scie hz attendi penes vnitatem generis subiecti relati ad eadẽ principia prima. probatur. penes illud attendi dz vnitas scie qd̃ est primum in scia via cõpositionis. ⁊ vltimũ via resolutõis. sz subz scie est pimũ via cõpositionis ⁊ vltimũ via resolutionis vt relatũ ad eadẽ pri principia. ideo penes vnitatez talis subi hz attẽdi vnitas scie. ¶ Notandus primo q̃ q̃tuor ꝓditiones ponunt i ꝓclone requisite ad vnitatem scientie. Quarz prima ẽ vnitas subiecti. ⁊ ex hoc geome. ⁊ arithme. nõ sunt vna scientia. qz nõ hbẽt vnum subm cũ subz geome. sit q̃titas continua ⁊ arithme. q̃titas discreta. ¶ Secda cõditio est gnalitas subi ad excludendũ terminum equocũ qui non est genꝰ. si enim alicuius scie subm esset equocũ. illa scia non eet vna sz plures. sicut ꝓpositio equoca nõ dr̃ vna sz plures. ⁊ ideo subm vnius scie dz eẽ genus. ¶ Tertia ꝓditõ est subijcibilitas subi. eo q̃ subm vnius scie nõ necessario dz esse genꝰ ꝑdicabile. qz tũc metha. nõ esset vna scia. sz sufficit q̃ sit genꝰ subijcibile. vñ omne genꝰ ꝑdicabile ẽ genꝰ subijcibile sed non eõ. analogia. n. sz tollat esse predicabile. non tñ tollit esse subicibile. ¶ Quarta ꝓditio est formalitas subi. ⁊ ideo dicitur relati ad eadẽ principia prima. phia. n. ⁊ astro. sẽ de eodem subo. qz de corpore celesti. nõ tñ sunt vna scia qz non de illo fm eãdem rõnem formalẽ: quaz ego voco hic principiũ primuz. cũ phia sit de corpore celesti sb ratione motus. ⁊ astro. sub rõne propinquitatis ⁊ distãtie planetarum. sil'r phia ⁊ geo. non sunt vna scia. ⁊ tñ sunt de eodem subo. s. de linea sed diuersis rõnibus. cõsiderat enim phy. lineam vt est terminꝰ corporis nãlis. ⁊ geome. abstracte a mã sensibili vt est recta vel curua. ¶ Et si queritur vtrũ scia sit magis vna vnitate subiecti vel principii primi. ¶ Dicendũ q̃ est magis vna principio formali q̃z subiecto. sicut. n. ad vnitatẽ compositi nãlis cõcurrit vnitas mãe ⁊ vnitas forme. ⁊ magis dicit vnum vnitate forme q̃z mãe. ita ad vnitatem scie cõcurrunt vnitas subiecti tanq̃z mãe ⁊ vnitas principii. s. formalis ꝓsiderationis tãq̃z forme a qua tãq̃z a principaliori sumit magis rõnem vnitatis. ¶ Secdo notandũ fm phm b̃ q̃ q̃lz scia considerat p se partes ⁊ passiones sui subiecti. verbi gra. ꝓtinuum hz partes subiectiuas p se vt lineã ⁊ superficiẽ: ⁊ partes subiectiuas p accidens vt lineã albam lineã nigrã. superficiẽ calidam superficiẽ frigidam. hz ẽt passiones p se vt curuũ ⁊ rectũ. ⁊ passiones per accidens vt pulchrũ ⁊ turpe. geome. ergo ꝓsiderat ptes ⁊ passiones p se continui. non ãt p accidens. qz de linea alba vel nigra: pulchra vel turpi nõ se intromittit. ea. n. q̃ sunt per accidẽs sunt relinq̃nda in scia speculatiua fm Aristo. qnto phy. ⁊ i hoc primo. ¶ Sz dubitat̃ qz dato illo seq̃tur q̃ geome. hz ꝓsiderare d̃ loco ⁊ tpe ꝓñs est falsũ qz illa sũt de ꝓsideratiõe tñ phi nãlis. ⁊ pz ꝓña. qz tps ⁊ locus sunt ptes p se subiectiue cõtinui per Aristo. in ꝑdicamentis. ca. de q̃titate. ¶ Itez seq̃tur q̃ metha. ꝓsiderat de mobili ⁊ quiescibili. ⁊ ꝓñr de corpore vt ẽ mobile vel gescibile. ꝓñs falsum. qz ista est consideratio phi nãlis. ⁊ pz ꝓña. qz mobilitas ⁊ gescibilitas sunt proprie passiones corporis ⁊ colligitur a pho secũdo phy. de quo p se ꝓsiderat metha. cũ sit per se ⁊ non per accidens ps subiectiua entis. ¶ Ad p̃m dicitur q̃ cõtinuum gnaliter sumptum non est subiectũ in geometria. sz solum continuum cuius punctus est principium. qz pũctus est subiectum remotũ eius. propterea geome. non se intromittit de tpe ⁊ loco. qz punctus nõ est principiũ temporis nec loci vt locus est: cum locus vt sic dicat cõtinentiam cuius punctus non est principium. cum pertineat continentia ad predicamentuz relationis: ⁊ pũctus ad predicamentum q̃titatis. si etiam discretum diuidi-

ꝓ. 2ª primi capitulũ q̃rti tractatus

Mo. ꝑ.

D. p̃. Rñ. p̃.

R. p̃.

D. 2. 3.

Rñ. p̃.

tur in numerum ⁊ orationem. vt testatur phs in ꝑdicamentis. ca. de q̃titate. nõ dz cõcedi discretum vlr̃ sumptum eẽ subm arithme. sed tñ discretũ cui principium est vnitas. ¶ Ad 2m dr̃ q̃ spẽs ꝑdicamẽti sube habent duplices partes vt determinat com mẽ. super prologo phy. s. partes fm fidem ⁊ partes fm imaginationem. partes fm fidem vocat ipse materiam ⁊ formam. partes autem fm imaginationez dicit ipse esse genus ⁊ differentiam. cũ ergo corpus sit spẽs predicamenti substãtie. ergo hz partes fm fidem que sunt materia ⁊ forma partis. ac etiam partes fm imaginationẽ q̃ sunt immediatũ genꝰ ⁊ ꝓpria dr̃ia. q̃propter si ꝓpria passio fluat a principiis spẽi que sunt partes tam fm fidẽ q̃z fz imaginationem oz q̃ mobilitas ⁊ quiescibilitas infint per se corpori predicamenti substãtie nõ solũ rõne partiũ fidei q̃ sunt mã ⁊ forma corporis. sed ẽt rõne partium imaginationis q̃ sunt genus ⁊ differentia eiusdem. ¶ Ex quibus sequit q̃ hz tam physicus q̃z metha. consideret corpus vt mobile vel q̃escibile. non tñ eadẽ ratione. qz physicus considerat corpus vt mobile rõne partiuz fidei q̃ sunt materia ⁊ forma vt colligitur de intẽtione Aristo. secundo phyficorum. di. q̃ nã. s. materia vel forma est principiũ mouendi ⁊ gescendi eius i quo est prima ⁊ p se ⁊ non fm accidẽs. metha. ãt ꝓsiderat corpus vt mobile vel quiescibile ratione partiũ imaginatiõis. d. enim. p. eas passiones competere corpori per se ratione suorum principiorum intrinsecorum que sunt materia ⁊ forma. metha. autem ratione suoꝝ principiorum itrinsecorum que sunt genus ⁊ differentia. ¶ Consimiliter dicit̃ de risibili ⁊ disciplinabili que sunt proprie ⁊ per se passiones hois considerate a naturali ⁊ metha. sed non eodem modo. considerat enim naturalis hominem eẽ disciplinabilem vel risibilem ratiõe materie ⁊ forme que sunt principia illarum passionum. metha. autem cõsiderat idem ratione generis ⁊ differentie que sunt etiã principia earundem passionum. prima dicũtur partes fidei ⁊ alia ptes imaginationis. prima dicũtur principia particularia. ⁊ alia dicuntur prinꝰ vniuersalia sine quib̃ illi subiecto non possent competere dicte passiones. Potest tamen dici q̃ sicut corruptibilitas non est ꝓpria passio alicuius nisi ratione materie ita mobile ⁊ quiescibile nulli per se competit nisi ratione partium fidei. iuxta illud iam allegatum. nã est principium ⁊ causa mouendi ⁊ quiescendi. ideo solus phs demonstrat illas passiones de corpore. non autem metha. si non fluunt a principiis fm imaginationem. sed tantum considerat cõuenientiã ⁊ differentiam illarum adinuicem ⁊ cum subiecto suo. risibile autem ⁊ disciplinabile dicuntur fluere tam a principiis fm fidem q̃z fm imaginationem licet non eque primo. si enim prius fluunt a principiis fidei naturalis demonstrat potissime illas passiones de homine. quia per causam immediatam. metha. autem nõ potissime. quia per causam mediatam licet conuertibilem. si autẽ prius fluunt a principiis imaginationis. metha. demonstrat potissime per demonstratiõem generationis ⁊ differentie. naturalis autẽ non potissime per diffinitionẽ cõcernẽtẽ ptes fm fidẽ q̃ sũt materia ⁊ aia itellectiua ⁊c.

Altera aũt scia est ab altera quorũcunq; principia neq̃z ex eisdem neq̃z ex alterutris sunt. Huius ãt signũ est cũ indemõstrabilia veniãt. oporteret. n. ipsa in eodẽ gñe esse bis q̃ demõstrant̃. Signuz ãt hui est cum indemõstrabilia p se ipsa in eodẽ gñe sunt ⁊ proxima.

ꝓ. 3ª primi capitulũ q̃rti tractatus

¶ Tertia ꝓclusio. distinctio sciarũ habet attendi penes diuersitatem principiorũ nõ prouenientium ex alterutris nec ex eiusdem. Ista conclusio probatur per signuz. nam videmus generaliter principia idemõstrabilia alicuius scie esse eiusdẽ gñis cũ bis q̃ demõstrant̃. ergo illa

principia necessario sunt ex alterutris vel ex eisdē. ⁊ per ꝓns si aliqrus scias principia non sunt ex alterutris nec ex eisdē ille scie non sunt vna scia sed plures. ans iterus arguit p signū. qm principia indemonstrabilia remota sunt eusdē generis cū principiis primis. ⁊ principia p rima sunt eusdē generis cū his que demōstrant. ergo principia indemonstrabilia sunt eusdē generis cū his q̄ demonstrant. ans tener inductive. nā si alique linee sūt eq̄les vni tertie sunt eq̄les inter se. ē principiū indemōstrabile remotū. ⁊ a centro ad circūferentiā oēs linee ducte sunt eq̄les est principiū proximū ⁊ super datā lineā contingit triāgulū equilaterū collocare. est illud qd̄ demōstratur. mō oia ista sunt eiusdem subiecti. s. linee. sil'r paralellas non concurrere est principiū indemonstrabile. ⁊ habere angulū extrinsecū equualentē duob⁹ oppositis intrinsecis. est principiū primū sed demōstrabile. hēc autez tres angulos eq̄les duob⁹ rectis est ī illud qd̄ dēmōstratur. cōstat aūt oia esse eiusdē subiecti. vz. linee aut anguli. ¶ Notandū sm phm quto metha. qꝯ ens p actum ⁊ potentiā descendit in decez figuras p̄dicamentorꝯ. ita qꝯ omne ens p se p̄dicamentale cōponit ex actu ⁊ potētia. Nom primus

Iz non ex ꝓsimili actu neqz ex ꝓsimili potentia. qz act⁹ ⁊ potentia p̄dicamenti substātie sunt substātie: cū substantia non cōponat ex non substantiis primo phy. ⁊ ꝓnr act⁹ ⁊ potentia p̄dicamentorꝯ accidentiū sunt accidētia. ideo principia rerꝯ p̄dicamentaliū sunt ex principiis entis sicut ⁊ ipsa entia p̄dicamentalia sunt ex ipso ente. scia ergo de substantia ⁊ scia de ente: seu scia de accidente ⁊ scia d̄ ente non sunt diuerse scie. qz principia sūt ex alterutris. nā principia p̄dicamēti substātie sunt ex principiis entis. ⁊ principia p̄dicamētorꝯ accidentiū sūt ex principiis entis. ergo ꝓsideratio substātie ⁊ ꝓsideratio entis sunt ex alterutris Similr ꝓsideratio accidentis ⁊ consideratio entis sūt ex alterutris. i. ex seinuicē. exquo vna ꝓsideratio est ex alia consideratione. sicut principia ex principiis. Consimilr scia de substantia ⁊ scia de accidente nō faciunt diuersas scias. qz licet principia sint diuersa substantie ⁊ accidētis tm̄ sunt ex eisdē. s. ex principiis entis. ⁊ sic loquor de diuersitate scientiarꝯ totaliū non habentiū ordinē ad seinuicem nec ad vnū tertium in mō ꝓsiderandi. naz sicut totū distinguitur a parte ⁊ pars a parte. ita scia de ente distinguitur a scia de substantia vel de accidente. ⁊ scia de substantia distinguit a scia de accidente: non tm̄ faciūt diuersas scias totales. sed q̄libet istarꝯ dicit metha. ¶ Contra ista arguit pbando ex dictis qꝯ geome. ⁊ arithme. sunt scie metha. principia magnitudinis ⁊ numeri sunt ex principiis entis. ergo scia de magnitudine ⁊ numero non faciunt diuersas scias ab ea scia q̄ ē de ente. pz. ꝓna. qz principia sunt ex eisdē. sed geome. est scia de magnitudine. ⁊ arithme. de numero. ⁊ metha. est scia de ente. ergo geome. ⁊ arithme. non faciunt diuersas scias a scia metha. ¶ Respondet negando ꝓnaz. qz ex puris indefinitis nihil seqtur. vñ ꝓcedo qꝯ scie de magnitudine ⁊ numero sunt metha. ⁊ scie de magnitudine ⁊ numero sunt mathe. scia. n. ꝓsideratis magnitudinē sm sua principia ea resoluendo in principia entis est metha. scia aūt considerans magnitudinē vt de ea est aliqd demonstrabile sm equalitatē vel inequalitatem ꝓtinuā in geome. sil'r scētia ꝓsiderans principia numeri esse ex principiis entis ⁊ eadem resoluens in principia entis est metha. scia vo nūerum considerans vt de eo aliqd est demōstrabile sz eq̄litatem vel ineq̄litatē discretā est arithme. proprium est. n. q̄ntitati sm ea equale vel inequale dici inquit phs in p̄dicamētis. constat autē de q̄ntitate continua ⁊ discreta geo. ⁊ arithme. considerare. ¶ Ex q̄bus segtur qꝯ de quocūqz considerat geo. vel arithme. de eodē cōsiderat logicus ⁊ metha. sed non eodē. mō. geome. enim considerat lineā inquātum de illa est demonstrabilis eq̄litas trianguli probando qꝯ supꝯ datā lineaz contingit triangulum equilaterꝯ collocare. triangulū vero ꝓsiderat inquātum de eo demonstrat equalitas trium angulorum ad duos rectos. probando oēm triāgulum habere tres angulos equales duobus rectis. logicus aūt considerat lineam ⁊ triangulū esse duo subiecta ꝓpria. ⁊ equalitatē triāguli ac equalitatē trium angulorꝯ ad duos rectos esse proprias passiones illorꝯ subiectorꝯ. metha. vero considerans principia oium istorꝯ esse ex principiis entis q̄ sunt actus ⁊ potentia. vnū ⁊ multa. idem ⁊ diuersū manifestat conuenientiā oium istorꝯ inuicem ⁊ disconuenientiā non tm̄ has ꝓsiderationes hz logicus vel metha. nisi demonstratio procedat geome. ¶ De nullo. n. considerat arithme. de quo non consideret logicus ⁊ metha. lz nō sub eadē rōne. considerat. n. arithme. numerꝯ sm proportionē eq̄litatis ⁊ inequalitatis pbādo qꝯ quatuor ad duo est ꝓportio dupla. ⁊ nouem ad tria ꝓportio tripla ⁊ qꝯ duo cubi faciunt vnū cubū. aut qꝯ nullus numerus q̄dratus est diuisibilis ī duos q̄dratos equales. hec aūt non probat logicus nec metha. sed facta demonstratiōe ab arithme. logicus tunc illa considerat per modū suborum ⁊ propriarꝯ passionum manifestādo nām illarum demonstrationū ex documentis propriis. metha. vero reducit oia in ens ⁊ in principia entis ostendendo q̄lr illa inuicem sunt idē ⁊ diuersa. vnum aut multa. ⁊ quaz nām habent vtrum sube vel accidentis. ⁊ si accidentis vtrū absoluti vl' respectiui. ⁊ sic de aliis suo mō. ¶ Dubitatur circa lr̄am. quare. p. in assignando vnitatē scientie facit mentionem de subiecto ⁊ non in assignādo differentiam sciarum. ¶ Respōdet qꝯ istud sufficit exquo principia dicunt partem formalem scie modo a forma li principalius sumitur vnitas ⁊ distinctio. qꝯ autez fecerit mentionem de subiecto prius hoc fuit ad maiorē expressionem. ad hoc. n. qꝯ compositū naturale sit vnū sufficit vnitas forme. ⁊ cōposita nālia sunt plura qm̄ forme sunt plures: non ex alterutris. neqz ex eisdē hoc dr̄ si tenerent elemēta manere formalr in mixto. nā tunc diceretur formā mixti esse ex formis elementorꝯ.

Plures aūt demonstrationes eē eiusdē possibile est: non solū ex eodē ordine accipienti sed sumendo nō ꝓtinuū medium. vt eorū que sūt. a. b. c. ⁊. d. ⁊. z. sed ex altero vt fit. a. trāsmutari. ī quo āt. d. moueri. sed. b. letari. ⁊ itez ī. gescere. verū est. g. a. ⁊. d. de. b. ⁊. a. de. d. p̄dicari. letans. n. mouet: ⁊ qd̄ mouet: transmutat. iterum ⁊. a. de. ī. ⁊. ī. de. b. veruz est predicari. ois enī letans gescit ⁊ gescens transmutatur. quare p altera media ⁊ nō ex eodē gne syllogism⁹ est. q̄re ē neutrū de neutro dici mediorꝯ. necesse. n. est idē alicui vtrū qz inesse. ītēdere āt ē ⁊ p alias figuras quot modis ꝓtingat fieri eiusdem syllm.

¶ Et dictis infert Aristo. correlarie qꝯ plures possūt eē demonstrationes ad eandem conclusionez. pz qz plura sunt principia eiusdez conclusionis tam ex alterutris q̄ ex eisdem. primum declarator. nam ista ꝓ. ℏ que est in semicirculo habet tres angulos equales duobus rectis probatur per ista me. que dicuntur principia. s. habere angulum extrinsecum triangulus non triangulus equilaterus ⁊ ysocheles. pz enim qꝯ per quodlibet istorum quatuor mediorum concluditur illa conclusio. sed verū est sm philosophuz qꝯ ista media non sunt continua cū extremis. si enim sillogizatur per habere angulū extrinsecum. tunc medium non est continuum minori extremitati quia mediat triāgulus ratione cuius illa passio inest huic triāgulo. si vero syllogizatur per triangulum itez mediat non equilaterus vel ysocheles. si āt aliqd istorū

fuerit medium illud nõ est cõtinuũ maiori extremitati. q: mediat triangulus cũ habere tres angulos eq̃les duobus rectis nõ insit alicui istorũ nisi rõne triãguli. ⁊ q̃ ista media sint ex alterutris manifestũ ē. nam habere angulũ extrinsecũ equiualentẽ duobus oppositis ĩtrinsecis est ex triangulo tanquã ex subo. alia aũt sunt ex codẽ tanquã ex suo supiori. aut sicut totũ ex ꝑte. suprius enĩ est ps inferioris ſm porphiriũ in vlibus. ⁊ cõem idest in plogo physicoꝝ. ¶ Scõm etiã ostditur. nã ista cõclusio oẽ letans transmutat̃. pbat̃ q̃ ista media moueri ⁊ quiescere. sic arguẽdo omne qõ mouet̃. transmutat̃. sed omne letans mouetur. ergo oẽ letãs trãsmutat̃. ¶ Item omne qõ quiescit trãsmutatur. sz omne letãs qescit. ergo letãs trãsmutat̃. Ista media cũ sint ꝓtraria nõ sunt ex alterutris quãtum ad cõsideratione specificam. q: cõsideratio vnius nõ est ex cõsideratione alterius. sed sũt ex eisdẽ. vt delicet ex se habere alter quã ꝑtes respectu situs ⁊ se habere eodẽ modo. ¶ Notandum. ſm. p. nõ solum in ꝑma figura plura esse media ad eãdẽ cõclusionez. ĩmo ẽt in alijs figuris. hec enĩ nullus hõ est quãtitas demõstratur in secũda figura q̃ illa media. aial: corpus aiatũ: corpus ⁊ substãtia. ⁊ ista aliquod corpus est suba. demonstratur in tertia figura q̃ media extra. s. corpus animatum aial ⁊ hõ. nulla tñ istarũ demõstrationũ ē potissima. q̃a nõ arguitur ex terminis cõuertibilibus. sola enĩ sila est potissima in qua cõcluditur passio de subo q̃ medium cãle cõuertibile cum vtroq̃ illorum. ¶ Sed dubitatur circa exẽplum datũ cõtrariorũ q̃bus videtur demõstrari cadẽ cõclusio. s. omne letans transmutat̃. qm̃ ꝑmi syllogismi minor est falsa. vz omne letans mouetur q̃a deus ⁊ ĩtelligentie letant̃. ⁊ tñ non mouẽtur q̃ arist. octauo phy. Intellectus ẽt hũanus letat̃. ⁊ tamen non mouetur nec alterat̃ ſm pb̃m tertio de aĩa. ¶ Secundi autẽ syllogismi vtraq̃ ꝑmissarũ videtur falsa. nam hec est falsa oẽ quod qescit mouet̃ cũ ꝑdiciret̃ oppositz de opposito. terra enim quiescit ⁊ tamẽ nõ mouetur. secunda ẽt ꝑmissa est falsa. omne letans qescit. nam aliquod letatur qõ nõ mouet̃ ſm oĩa genera motuũ. ¶ Ad primũ dicitur q̃ gaudiũ ⁊ letitia seu tristitia sunt passiones appetitus sensitiui seu habentis appetitũ sensitiuũ. ĩõ talia nõ sunt ꝓprie in deo neq̃ in intelligentijs sepatis cum non habeant sensum. Intellectus aũt hũanus est coniũctus appetitui sensitiuo. ĩõ hz illas passiones. ⁊ per ꝓñs letatur ⁊ tristatur. ⁊ ꝓñter mouetur ⁊ alterat̃. nõ tamẽ alteratione ꝓprie dicta que necessario ⁊ q̃ se est cũ abiectione contrarij. sed alteratione ĩpropꝛie dicta q̃ ē falsus ⁊ perfectio inqt pb̃us tertio de aĩa. ¶ Ad secũdum concedo q̃ omne quiescens mouet̃ neq̃ ꝑdicat̃ oppositum de opposito. q: nõ quelibet q̃es cuilibet motui locali. ⁊ q̃es alterationis motui alterationis ⁊ quies augmentationis ⁊ diminutionis motui ad quãtitatem. Ideo elementuz terre ⁊ si q̃escit q̃ete opposita motui locali. tamẽ mouetur motu alterationis aut q̃litatũ ꝑmarum aut influentiarũ celi penetrantiũ totũ elementũ terre vsq̃ ad centrum. ¶ Item generaliter in quolibet motu ꝑtiz est acqsitũ de termino ad quẽ ⁊ ꝑtim est acquirendum. ſm pb̃m qnto ⁊ sexto phi. ideo in quolibet tali motu mobile qescit sub eo quod acquisitum est ⁊ mouet̃ ad id qõ nõdum acquisitum est preterea sicut omne qõ calefit vt albefit quiescit. sub caliditate vel albedĩe acquisita ⁊ mouetur ad aliã caliditatem vel albedinẽ acquirendam. ita omne quod letatur quiescit ⁊ mouetur. naz si letatur aliqua affectio est acquisita ⁊ aliqua acquirenda. q: nõ potest letari tm̃ per instans. ergo sub aliqua affectione q̃escit ⁊ ad aliquam mouetur. neq̃ iste motus ⁊ ista quies opponuntur cum non sint respectu eiusdem sed diuersorum. q̃es enim ⁊ motus stant simul in eodem inquit arist. quinto phy. ⁊c.

Mo^{m} ꝑmuz

¶ Sed eius quod est a fortuna nõ est scientia q̃ demonstrationem. neq̃ enĩz sicut necessarium est neq̃ sicut frequenter qõ ē a fortuna. sed quod extra hoc fit. sed demonstratio alterius horũ est. oĩs. n. syllogismus aut q̃ necessarias aut per eas que sunt tanquaz frequenter. ꝓpõnes. ⁊ si necesse quidẽ sint q̃ positiones ⁊ conclusio necessaria est. si vero sunt sicut frequenter conclusio hmõi. quare si id quod est a fortuna nõ ē sicut frequenter neq̃ est sicut necessarium non vtiq̃ erit ipsius demonstratio.

ꝑ. ꝑ^{o} secũdi capitli q̃rti tractatus.

¶ Istud est secũdũ cap^{m} hui^{9} q̃rti tractatus in quo arisseperat sciaz a non scibili manifestãdo ea da q̃bus non ē scientia postq̃z separauit vnã sciam ab alia ponẽdo duas cõclusiones q̃rũ prima est ista. scia non ē de causalibus neq̃ fortuitis. Secũda cõclusio. scia nõ est de singularibus sensibilibus ibi. neq̃ q̃ sensuz ¶ Prima cõclusio ar. sic. scia est de his que sũt semp̃ vel frequẽter. sed casualia nõ sunt semp̃ nec frequẽter. ergo de his non est scientia. patet cõsequẽtia cũ minori ex secũdo phy. vbi diffinitur tã casus q̃z fortuna q̃ eẽ cãm q̃ accñs extra semper ⁊ frequẽter. sed maior ar. nã scia ē ex ꝑmissis veris semper vel frequẽter. ergo est de cõclusionib^{9} veris sp̃ vel frequẽter pz ꝓña. q: si accñs est necessariũ sp̃ vel frequẽter. ꝓñs simul est tale. q: aliter oppositũ ꝓñtis posset stare cũ ãsite in ꝓña formali. qõ nõ est dicẽdũ. ¶ Primuz dubiũ videt̃ q̃ pbatio ꝓclis deficiat. q̃a scia nõ est eorũ que sunt frequẽter. sed tm̃ sp̃. q̃a scire est rẽ q̃ cãz cognoscere. ⁊ qm̃ illius est cã. ⁊ q̃ nõ cõtingit alr se habere vt patuit in diffinitione scire. ¶ Dicẽdũ q̃ in mathe. fiũt sp̃ demõstrationes simplr. q: vlr posita cã ponit effectus in nãlibus aũt aliqñ sic ⁊ aliquãdo nõ. semp̃. n. interposita terra inter solẽ ⁊ lunã seq̃tur eclipsis lune. nõ tñ semper posito seic oliue ponit̃ oliua. q̃a talis cã põt ĩpediri. ĩõ ex isto effcũ ostõstrat̃ cã fz eẽ ⁊ nõ ecõtra. q: sequit̃ oliua est. ergo eius semẽ ē vel fuit. sed nõ seq̃t̃. semẽ olive est. ergo oliua est vel erit. q: illa cã poterit ĩpediri. sz bene sequit̃. semẽ oliue est. ergo oliua apta nata est eẽ. eorum ergo q̃ sũt frequẽter hr̃ scia ⁊ si nõ ſm actũ tñ ſm aptitudinẽ ⁊ hoc sufficit ad scire. nõ. n. si hõ ē aial rõnale risibile oz q̃ sp̃ rideat. sed q̃ semp̃ sit risibilis. ¶ Secũdũ dubiũ videt̃ q̃ de casu ⁊ fortuna ac ẽt de cãlibus ⁊ fortuitis sit scia ex determinatis secũdo phy. vbi aris. dicit q̃ ad pb̃m naturalẽ ꝑtinet cõsiderare de casu ⁊ fortuna. q: ad eũ ꝑtinet cõsiderare de cãis q̃ se ergo ad eundem pertinet cõsiderare de cãis per accñs de quoꝝ nũero sunt casus ⁊ fortuna. ¶ Notãdũ ꝓmo ſm pb̃m secũdo phi. q̃ sicut entiũ q̃dã sũt q̃ se ⁊ q̃dam per accñs. ita causaruz ⁊ effectuũ. nã entia simplicia ꝑdicamẽtalia sũt entia q̃ se vt nigredo ⁊ albedo q: sũt per se ꝑtes entis. sz entia cõposita ex rebus diuersoꝝ ꝑdicamẽtoꝝ sunt entia q̃ accñs. vt hõ albus. homo niger. q: accidit hoi eẽ albũ ⁊ accidit albũ eẽ hominẽ. cõsilr dicat̃ in causis ⁊ effectibus q̃ cãe simplices sunt q̃ se vt generãs ⁊ forma for. ⁊ empto panis. sed cause composite sunt per accidens vt forma generans ⁊ for. emẽs panẽ accidit cui forme q̃ sit generans. ⁊ accidit generanti formã esse. accidit ẽt for. q̃ emat panẽ. ⁊ accidit emptioni panis q̃ sit a for. ¶ Itez effectus simplicis sunt q̃ se vt ire ad plateam ⁊ inuentio thesari. silr descẽsus lapidis ⁊ fractio capitis. sed effect^{9} compositi sunt q̃ accidens. vt inuentio thesauri ex itinere ad plateam ⁊ fractio capitis ex descensu lapidis. accidit enim inuenienti thesarum ire ad plateam. ⁊ accidit eunti ad plateam inuenire thesauꝝ. accidit etiã capiti q̃ frãgatur ex descensu lapidis. sicut accidit lapidi descendẽti frangere caput. ergo omnis causa per se hz effectũ per

Du^{m} ꝑmuz

Du^{m} secũm

Mo^{m} ꝑmum

se ⁊ omnis cā p accñs hz effectū per accñs ⁊ ecōtra. in quit phs secūdo phy. ¶ Ex pdictis sequit q̃ tam cāus q̃z fortuna includit tā cām p se q̃z cām p accidens ⁊ tam effectū p se q̃z effectū p accidens. vnde for. absolute sumptus nō dicitur casus vel fortuna. sed for. vt est ābulans ad plateam ppter panē emēdū inuenit debitorē seu thesaurum quē nō est opinatus inuenire for. vt est ambulās ad platea ē cā p se. ⁊ vt inuenit debitorē vel thesaurum est cā p accñs. emptio aūt panis est effectus p se intētus ⁊ inuentio debitoris vel thesauri est effectus non p se intentus. Secūdo notādū fm egi. hic q̃ de casu ⁊ fortūa vt in eis reperitur aliq̃d p accñs nō est scia. bene aūt de illis est sciā vt in ipis repitur aliq̃d per se. vnde fortuna fm ipm p se est cā per accñs ⁊ p se refertur ad cām p se. ita q̃ nō accidit p se fortune eē cām p accñs. qua propter de fortuna est scientia quēadmodum ⁊ de fortuna aliquid pdicatur p se. si ergo de rebus fortuitis ⁊ casualibus nō est scientia hoc est inquantum p accñs sunt ⁊ ī determinata. taliū enī nō est scia cum sint infinita p ari. secūdo phy. infinitū aūt vt infinitū. est ignotum fm eūdem primo phy. ¶ Sed ista rūsio implicare videt. naz si fortuna per se ⁊ fm q̃ huius est cā p accñs. ergo de fortuna habetur scientia vt in ea repitur aliq̃d p accidēs ⁊ vt hz relationē ad cām. p accñs. neqz ō fortuna cōsiderat naturalis nisi vt ē cā p accñs. vnde hec ppositio. fortuna est cā per accñs est demonstrabilis isto mō omne agens effectum nō intētū est cā p accñs. sed fortuna est agens effectū nō intētū. ergo fortūa est cā per accñs. vbi pz tā cōclusionē q̃z vtranqz pmissay esse per se ⁊ nullaz p accñs. ¶ Ideo est aliter dicēdum iuxta doctrinā aris. secundo phy. s. q̃ duplex est cā. tā per se q̃z per accidēs s. vniuersalis ⁊ particularis. ⁊ sil'r duplex est effectus tā p se quā per accñs. vz vniuersalis ⁊ pticularis. statuifica enī est per se cā statue. ⁊ musicus est p accñs cā eiusdē ⁊ oia ista sunt vniuersalia. s. statuifica musicus. ⁊ statua q̃ dicit effectus p se respectu statuifici ⁊ effectus p accidens respectu musici. sed iste statuifica est cā pticularis p se huius statue. ⁊ iste musicus p accñs. vbi iā cāe ⁊ effectus sūt pticulares. de casu ergo ⁊ fortuna ac de casualibus ⁊ fortuitis. ⁊ cōsequēter de entibus ⁊ cāis p accidens cōiter sumptis ⁊ in generali est scia. nō aūt de illis in speciali. q: illa infinita ⁊ indeterminata sunt cū infinite possint esse cāe eiusdem effectus fm pbm ibi. Hic enīz effectus qui est inuentio debitoris ab infinitis cāis pōt p uenire. vz. a. forte. vt est visurus amicuz. vt est psequēs inimicū. vt est empturus panē. vt est vēditurus vinum ⁊ sic de infinitis. ¶ Sed dubitaur. q: vr casum ⁊ fortunam eē cās p se cū sint cāe simplices. dictū est enī i primo notabili cās simplices eē per se. ⁊ cōpositas eē cās p accñs. ¶ Dicēdū nō quālibet cām simplicē eē cām p se ⁊ maxime si includit cāz p accñs quēadmodū casus ⁊ fortuna. vnde quattuor sunt cāe p accñs vt colligit a phō secūdo phy. ¶ Primo aliq̃d dicit cā p accñs. qa cōiungitur cāe per se vt albū ⁊ musicū respectu statue. dato q̃ statuifica sit albus ⁊ musicus. ¶ Secūdo aliq̃d dicitur causa per accidens quia applicat actiuum passiuo. aut remouet prohibens: ⁊ sic medicus est causa per accidens sanitatis applicando transmutabilia inuicem. ⁊ sol est cā sanitatis remouendo supfluitatē humorum aut pilorum. ¶ Tertio aliq̃d dicitur cā per accñs. q: agit effectuz ppter itentionē. ⁊ sic casus et fortuna dicuntur causa p accñs cum inuentio thesauri uel fractio tibie fit pter intentionem. ¶ Quarto aliquid dicitur cā p accñs. q: cōnitur ex pluribus causis quarum vna accidit alteri. vt for. statuifica aut forma generās. accidit enī for. quod sit statuifica et accidit statuifico q̃ sit for. g°. sūt cause simplices q̃ sunt cause p accñs. neqz est incōueniēs cādez cām numero eē p se et p accñs respectu diuersorum statuifica enim est p se cā statue ⁊ per accidēs domus. ¶ Ex his sequitur q̃ illa cōsequentia non valet iste effectus habet cām ppter quid. ergo de isto effectu pōt haberi scientia per illā cām. q: forte iste effectus est p accidens ⁊ illa cā est p accidens. ⁊ indeterminata. mō nunq̃z habet scia nisi de effectu p se ⁊ per cām ⁊ per se.

Nota secundū

Du^m pmuz

Rñ. p^a

Neqz per sensum est scire. si enī est sensus talis q̃ huius ⁊ nō huius alicuius. sed tamē sentire necesse est hoc aliquid ⁊ vbi. ⁊ nunc. vniuersale autē ⁊ in oibus ipossibile est sentire. non. n. hoc est neqz nunc. non enīz esset vniuersale. quod enim semp ⁊ vbiqz est vniuersale dicimus esse. quoniam igitur demonstrationes vniuersales sunt. has autez non ē sentire. manifestum est q̃ neqz scire per sensum est.

¶ Secunda conclusio scia nō est de pticularibus sensibilibus pbatur. scia non habetur p sensum. ergo neqz ō his q̃ maxime cognoscuntur per sensum. sed pticularia sensibilia sunt huiusmodi. ergo aīs ar. nam scia non habetur nisi p potentiam cognitiuam potentē habere conceptum vniuersalem. sed sensus nō pōt habere nisi conceptū singularem. ergo scia non pōt haberi per sensum maior patet. q: scia est vniuersaliū. mior est euidēs. qm̄ licet sensus sit vniuersalis tamē sentire est solum particularis q: nunquā est sine conditionibus pticularibus ⁊ singularibus q̃ sunt hic ⁊ nūc. vle aūt ē abstractū ab his cōditionibus. ¶ Notādū q̃ duas ppōnes copulatiuas ponit. b. que iplicare videntur. Pria q̃ vniuersale nō est hic nec nūc. ⁊ tamē est vbiqz ⁊ semper. Secūda q̃ sensus est vlis ⁊ sentire est solius singularis. ¶ Ad primum dicitur q̃ sicut materia prima nō est qd nec qual' nec quanta. septio metha. q: sibi nō determinat aliquaz formā subalem nec accñtalem educibilem de potentia illius. ⁊ tamē recipit oēs formas. prio phi. q: indifferēs est ad quancūqz formā tam subalē q̃z accidentalem. ita vlia nō sūt hic neqz nunc. q: nullum sibi determināt locum neqz tempus. ⁊ tm̄ sunt vbiqz ⁊ semp. q: indfria sūt ad omnē locū ⁊ ad omne tēpus. si. n. sua indiuidua sūt vbiqz ⁊ semp illa sunt vbiqz ⁊ semp. ⁊ si pticularia nō sunt vbiqz ⁊ semp ēt vniuersalia nō sunt vbiqz ⁊ semp cum vniuersalia nō dicant esse in tēpore vel in loco nisi rōne singularium. ¶ Ad secūdū dicit q̃ sensus est vlis determinatiue. q: sicut vle nō deteriat sibi locuz neqz tēpus. ita nec sensus deteriat sibi illa cum sit potētia mere passiua visus enī ex se indeterminatus est ad oēm distātiam ⁊ ad oē tempus. qō enī determinet ad certam distantiā vel ad certū tempus hoc est rōne obiecti. Sentire autem idest sensatio est solius singularis determinatiue. q: sicut singulare sensibile est determinate hic ⁊ nūc ita sensatio determinate repzesentat illud cum eisdem p tibus ⁊ singularibus cōditionibus. Item sicut mā indifferens ē ad omnē formā. ⁊ quelibet transmutatio respicit determinatā formā ita sensus indfrns est ad oia sensibilia. ⁊ sentire respicit determinatū sensibile a quo depēdet tā in fieri q̃z in facto eē. ppterea sensus dicit esse vniuersalis ⁊ sentire singularis. Deinde sensus non habet respectum nisi ad ipsum vniuersale obiectuz. s. visus ad colorem in cōi ⁊ auditus ad sonū in cōi. sentire aūt hz respectum tm̄ ad sensibile singulare cū sit cōceptus singularis repntans tm̄ singulare. hz. n. repsentet vle hoc est cōfuse ⁊ non mō vli sed tm̄ pticulari ⁊ singulari. iō sensus eē vlis ⁊ sentire singularis.

Du^m pmuz secundū

Sed manifestum quoniam ⁊ si eēt sentire triangulū q̃ duobus rectis equales haberet angulos: q̃remus vtiqz demōstrationem: ⁊ ñ sicut qdā fatent siremus. Necesse eiz qdē ē

ſentire ſingulariter. ſcia aũt eſt ĩ cognoſcẽdo vniuerſale. Aũ ⁊ ſi in luna eẽmus viderem⁹ obiectã terrã: nõ vtiqz ſciremus cãm õfect⁹ ſentiremus enĩ quoniã deficeret nũc ſz nõ ꝓpter qd. Nõ enim eſſet vniuerſalis ſenſus

¶ Ex ꝑdictis in hac ſecũda cõcluſione ariſt. infert tria correlaria. Quorũ primũ eſt iſtud ꝙ ſentire non eſt ſcire neqz ſenſatio eſt ſcientia contra antiquos dicẽtes ſenſum eẽ intellectũ ⁊ ſenſationem eſſe intellectionẽ. ⁊ ꝓnr ſciam. nã ſentire eſt cognitio tãtũ ꝑticulariter ſumpta. ſcire autem eſt cognitio vlr ſumpta. Quod declarat duobus exẽplis. primũ. nã ſi quis ꝑ ſenſuz cognoſceret hũc triangulũ habere tres angulos equales duobus rectis. qz videret angulũ extrinſecũ equiualentẽ duobus oppoſitis intrinſecis nõ ꝓpter hoc ſciret triãgulũ habere treſ angulos equales duobus rectis. qz nõ haberet cãz vniuerſalẽ ſed dubitaret vtrũ ita eẽt de omni triãgulo neqz ineniret illud vlte neqz cãm vlem niſi per intellectũ. Secũdũ exẽplũ eſt illud ſi eſſemus ſupra lunã ⁊ viderem⁹ ſpam ecclypſari nõ haberemus ſcientiã de ecclypſi lune ſed ſolũ cognoſcerem⁹ illã ecclypſari hic ⁊ nũc. ſed non hẽremus cãm vlem. ſ. interpoſitionẽ terre quã poſtea reperimus per intellectũ.

Sed ex conſideratione multotiens accidẽte vniuerſalẽ demonſtrationẽ habemus. Ex ſingularibus enĩ pluribus vniuerſale ẽ manifeſtum. Vniuerſale autem honorabilius ẽ quoniã oſtendit cãm: quare huiuſmodi vniuerſali ſcientia honorabilior eſt ſenſibus. ⁊ cognitione quorũcũqz cã eſt. ſed de primis alia rõ eſt.

¶ Secũdũ correlariũ. ſi ſenſus ſit cãtiuus ſcire tamẽ notitia ſcientifica eſt nobilior ſenſitiua. ¶ Prima ꝑs ar. nam ꝓpoſitiones ſingulares ſunt cauſatiue ꝓpõnũ vniuerſalium ex qbus aggenerat ſcia. ſed ꝓpõnes ſingulares habent per ſenſũ. ergo ꝑz ꝓnia cũ minori. ⁊ maior declaratur. nam qz videmus hoc reubarbarũ eẽ purgatiuũ colere. ⁊ illud ⁊ ſic de aliis. cõcludimus ꝑ intellectũ ꝙ omne reubarbarũ ẽ purgatiuũ colere ita ꝙ itellectus eſt cã ꝓncipalis in generatione ꝓpoſitionis vniuerſalis. ſingularia aũt habita ꝑ ſenſum ſunt cãe inſtrumẽtales. Secũda pars declarat ẽt. nã quelibet notitia ſcientifica eſt nobilior nõ ſcientifica niſi eſſet notitia primorꝫ ꝓncipiorꝫ. ſz nulla notitia ſenſitiua eſt ſcientifica. ergo notitia ſcientifica eſt nobilior ſenſitiua. ¶ Notandu⁹ ꝙ quattuor ſunt notitie. ſ. ſenſitiua intellectiua habita per effectũ. intellectiua habita ꝑ cãm. ⁊ intellectiua habita ſolo lumine intellectus agentis. notitia ergo ſcientifica cuz ſit ꝑ cãm vniuerſalem eſt nobilior ſenſitiua. qz nulla ſenſitiua eſt per cãm vniuerſalẽ. eſt ẽt nobilior intellectiua habita poſteriori cum illa habeat ꝑ effectũ. ſed non eſt nobilior notitia primorum ꝓncipiorꝫ qz ille nõ habet niſi in lumine intellectus agẽtis. rõne cuius omnes alias notitias dignitate precedit.

Nota primuz

Manifeſtũ igitur fit ꝙ ipoſſibile eſt ſentiendo ſcire aliquid demonſtratorũ. niſi aliqs ſentire hoc dicat ſcientiã vere ꝑ demonſtrationem. Sunt tamẽ quedã reducta ad ſenſuz ꝓpter defectus in ꝓpoſitis. quedaz. n. ſi nõ videremus non quereremus nõ tanquã ſciẽtes in videndo: ſed tanquã habẽres vniuerſale ex eo quod videmus: vt ſi vitrũ ꝑforatuz videmus ⁊ lumen ꝑtranſiens. manifeſtũ vtique erit ⁊ ꝓpter quid. ⁊ ꝓpter id quod videmus ſeorſum in vtroqz. intelligere autẽ ſimꝫ eſt: quoniã in oĩbus ſic eſt.

¶ Tertiũ correlariũ. licet nõ ſit poſſibile ſentiendo ſcire aliquã cõcluſionẽ demõſtrabilẽ. tamẽ ſenſus eſt adiuuatiuus ſcie ꝑma pars ſequit ex correlario ex quo ſentire nõ ẽ ſcire niſi equiuoce ⁊ cõſter ſumat ſentire ad omnez noticiã adheſiuã eo mõ quo ſolet dici intellectũ tãgere illud quod ipe clare intelligit. ſecũda pars eſt manifeſta nõ ſolũ ex dictis his. ſed ẽt ex determinatis in capitulo ꝑ ignorãtia. ſ. ꝙ deficiente aliquo ſenſu neceſſe eſt deficere ſciam de ſenſibilibus illius ſenſus. tñ hic illa ꝓpoſitio declaratur. nã aliqua ſunt in quoꝫ noticiã tarde venimus ex defectu ſenſus. in quoꝫ noticia cito ventremus ex ſenſu verbi gratia cũ oſtẽdit lumẽ multiplicatũ ꝑ vitrũ ꝗrendo ꝓpter quid multiplicat extra vitrũ ꝑ medium nõ habẽdo bonũ viſum difficulter inuenimus cãm habendo aũt bonũ viſũ ⁊ videndo ꝑua foramina in vitro dicimus ꝙ hec multiplicatio eſt propter foramina cõcludẽdo vlẽ ex ſingularibus ſucceſſiue habitis ꝑ viſũ. ¶ Notandũ ꝙ exẽpla ponimus nõ vt ita ſit ſed vt ſentiant qui addiſcũt quoniã nõ eſt verũ lumẽ multiplicari extra vitrũ ꝑ poros vitri. ſed ꝑ penetrationẽ. Illud aũt exẽplũ adduxit ariſto. ꝓpter opinionẽ antiquorũ credentiuz lumen eſſe corpus ⁊ nõ diffundi extra vitrũ niſi per ꝑua foramina. ¶ Cõtra ſecũdã cõcluſionẽ ar. ꝙ de ſingularibus ⁊ ſenſibilibus eſt ſcia. nã de ſole luna ⁊ ſtellis ẽ ſcia tam naturalis ꝗz aſtrono. ac ẽt de pluuia niue ⁊ grãdine tonitruo terremotu ⁊ aliis ipreſſionibus metheoricis. ⁊ hec oia ſunt ſingularia ⁊ ſenſibilia. ergo. Item quelibet demonſtratio aggenerat ſciam. ſed alique demõſtrationes ſũt ꝑ ſingularib⁹ ſenſibilib⁹ g° ꝑ ſingularib⁹ ẽ ſcia. ꝑz ꝓſequẽtia cũ maiori ꝑ ariſto. ĩ hoc ꝓmo. ⁊ ꝓbatur maior ex dictis ſuperius de demonſtratione ꝑticulari ꝑ quam demonſtratur aliqua paſſio de particulari ſubo. ſ. habere tres angulos equales duobus rectis de yſocele. ⁊ habere angulos extrinſecos equiualentes quattuor rectis de equilatero. cõſtat autẽ yſocelẽ ⁊ equilaterũ eſſe particulaeria ſenſibilia eo ꝙ figura ẽ ſenſibile cõe ꝑ ariſt. ſecũdo de anima. ſub qua cõtinent yſocheles ⁊ equilaterus. ¶ Dicẽdũ ꝙ ſingularia ſenſibilia duplicitter conſiderantur. videlicet abſolute ⁊ relatiue ꝑ applicationem ad ſua vniuerſalia. ſi conſiderant abſolute ſic de illis nõ eſt ſcientia. cũ illis ꝗz ꝙ huius nõ cõpetat aliqua paſſio demõſtrabilis. ſi aũt cõſiderant relatiue per applicationẽ ad ſua vniuerſalia. ſic de illis habet ſcientia. qm̃ tunc aliqua paſſio demõſtrat de illis rõne alicuius vniuerſalis in quo cõueniũt. ſicut enim nõ demonſtratur habere tres de yſochele niſi ꝑus demonſtratũ ſit de triangulo. ita non ſcitur illa paſſio de yſochele niſi ſciatur de triangulo. de ſingulari ergo ſm ꝙ huiuſmodi nõ hr̃ ſcia. ſed hñ de ſingulari vt ẽ cõſũctũ vll. ¶ Preterea ꝙ de ſingularibus ſenſibilibus ſit ſcia iterũ pot duplr intelligi. aut per ſolas ꝓpõnes ſingulares. aut ꝑ ꝓpõnes ſingulares adiunctas vniuerſalibus. prio mõ nõ hẽtur ſcia ꝑ ſingularibus ſenſibilibus ſicut nec demõſtratio. ſed hñ ſecũdo mõ neceſſe ẽ enĩ in oĩ demõſtratione vtrãqz premiſſarũ aut vnã eẽ vlm ex dictis ⁊c.

Nota primũ

Nota ſecũdũ

Nota p.

Idem autẽ eſſe principia oĩuz ſillogiſmorum impoſſibile eſt. primũ quidem logice ſpeculantibus. hi quidem enim veri ſunt ſillogiſmi alii aũt falſi.

¶ Iſtud eſt tertiũ capitulũ huius tractatus in quo ꝑbs ſepat ꝓncipia ſciaꝝ ab inuicẽ poſtqz ſepauit ſciam a non ſcibili. ⁊ vnã ſciam ab alia ponẽdo quattor concluſiones quarũ prĩa eſt iſta. Impoſe eſt oium veroꝝ ⁊ falſorũ eadẽ eẽ principia ibi. ſecunda cõcluſio. ipoſe eſt oiuz falſorũ eadẽ eẽ ꝓn° ibi. poſtea neqz. tertia concluſio. ipoſe

est oium verorum eadem esse principia. ibi. neqz enim verorũ. quarta cõclusio ipolẽ est oiuz sciarũ eadẽ ee ꝑn cipia. ibi si vero alr. ¶ Prima cõclusio arguit sic. sillox quidã sunt veri ⁊ qdã sunt falsi. sed ꝑncipia sillox falsorũ sunt falsa. ergo non oium verox ⁊ falsox eadem sunt principia. pz ꝓña q: ꝑncipia vera nõ sunt ꝑncipia falsa. ⁊ añs ꝑ prima ꝑte ee declaratũ a pbo ꝑmo elẽcox. di. quãlibet scictiã bẽre syllos veros ⁊ syllos falsos. ꝑ secũda aũt est mãifestũ. q: syllri veri nõ possunt fundari in falso. neqz falsi in vero possunt fundari. cũ ex vero nõ seqtur falsum primo priorz. ¶ Notãdũ ꝙ syllis dicitur duplr falsus. s. mãliter ⁊ formalr. Syllis mãlr falsus est ille q pecat in mãvidelicet cui altera ꝑmissax est falsa. Sillis vero forma liter falsus est ille qui peccat in forma. s. q: nõ est debite regulatus in modo ⁊ in figura. ⁊ de tali syllo non loqtur. ꝑ. hic sed solũ de syllo peccãte in materia.

Mo ꝑmum

Et si nãqz fit verũ ex falsis syllogizare. sz semel hoc fit. aut si a. de. c. verũ fit. medium aũt. b. falsum. neqz. n. a. in. b. est. neqz. b. in c. Sed si harũ media accipiũt. ꝑ ꝓnum falsa erunt. eo qd ois cõclusio falsa ex falsis est. ⁊ vere aũt ex veris. altera aũt sunt vere ⁊ false. ¶ Sed cõtra ex falso põt sequi verũ. ergo sillox verox principia possunt ee falsa. añs pz sic arguẽdo. ois lapis ẽ aial. ois hõ est lapis. ergo ois homo ẽ animal. vbi patet cõclusionẽ ee verã ⁊ vtranqz premissarum ee falsam cõuertatur ergo a. cũ illo termino aial. ⁊. b. cũ illo termio lapis ⁊ c. cũ illo termio hõ ⁊ arguatur cõsilr. oẽ b. est. a oẽ. c. est b. ergo omne c. est a. ¶ Rñdet pbus ꝙ ex veris semp segt verũ ⁊ nunqz falsum. ex falsis sequit frequẽter falsum. sed nõ semp. verũ aũt seqtur ex falsis sz raro. q: hoc accidit tñ semel. nã cũ ꝓclo sit vera ãbab ꝑmissis existibus falsis cõclusio est dissimilis ꝑmissis. ⁊ si iterum syllogizentur ꝑmisse nunquã concludent nisi ex ꝑmissis falsis. q: ex vero nõ seqt falsum ideo oium illorum syllorum falsorũ ꝑncipia erunt falsa. ⁊ sequentia ex his et frequenter sunt falsa. Tamẽ ad intẽtionẽ pbi illa ꝓña non valet. ex falso põt seq verũ. ergo sillox verorum principia possunt ee falsa. q: ꝑ syllz verũ ari. hic intelligit syllm nõ peccãtẽ in mã nec in forma. ¶ Circa ꝑdicta dupliciter dubitatur. Prio ꝙ illud non fit solz semel. s. ꝙ verũ seqt ex falso formãdo vnum syllm hñtem vnã ꝑmissarum verã ⁊ alterã falsam. vt omne aial est substantia. ois lapis est animal. ergo omnis lapis est substantia. sicut igitur cõcludit verum ex duabus ꝑmissis. quarum maior est vera ⁊ minor falsa. ita illa maior vera poterit syllogizari ex vna ꝑmissa vera ⁊ altera falsa. vt omne corpus inaiatum est suba. omne aial est corpus ianimatũ. ergo omne aial est substantia. ⁊ per ꝓns non solum semel ꝑmisse sunt dissimiles cõclusiõi. ¶ Secũdo dubitat q: non videt verum ꝑmissas falsas non posse prosillogizari nisi ex ꝑmissis falsis. q: poterit ꝑsyllogizari ex ꝑmissis quarũ vna erit vera ⁊ alia falsa. verbi gratia. omnis lapis est animal. omnis hõ est lapis. ergo omnis homo est aial. maior sic ꝑsyllogizat. omne risibile est aial. ois lapis est risibilis. ergo ois lapis est aial Secũda aũt sic ꝑsyllogizat omne rõnale est lapis. ois homo est rõnalis. ergo ois hõ ẽ lapis. ¶ Ad primũ dicitur ꝙ ari. intelligit qñ ãbe ꝑmisse sunt false. q: si vna ẽ vera ⁊ altera falsa nulla ẽ difficultas in ꝓposito. q: cũ illius syllogismi vna ꝑmissarũ vera ⁊ altera falsa. seqt ꝙ illius nõ, sunt eadẽ ꝑncipia ex quo verũ nõ est falsum. ⁊ ꝑ ꝓns nõ oium sillogismox falsox eadem sunt ꝑncipia. ¶ Intelligendũ ꝙ cũ pbs dicit verũtñ seq ex falsis intelligit in ordine ad ꝑmissas falsas ꝑsillogizandas ⁊ nõ simplr q: illud verũ. ois homo est aial. sicut syllogizat ex his ꝑmissis falsis. ois lapis est aial. ⁊ ois hõ est lapis

D^m ꝑ^m

D^m 2^m

ꝑ. rñ.

ita põt prosillogizari ex his. ois albedo est aial. omnis hõ est albedo. ⁊ sic de infinitis ꝑmissis quarũ quelibet est falsa. ¶ Ad secũdũ cõcedo ꝙ duarum ꝑmissax falsarum vtraqz põt syllogizari ex vna ꝑmissa vera ⁊ altera falsa. sed tunc nõ oium syllogismox falsorum eadẽ sunt ꝑncipia. cũ illox syllogismorum falsox peccantiũ in mã vna ꝑmissarũ sit vera. ⁊ alia falsa. ideo si eadẽ debeant esse ꝑncipia oium sillogismox falsorũ. syllogizata vna ꝑ põne vera oz ambas ꝑmissas esse falsas. ⁊ iterum ꝑmissas ꝑmissarum. rñ. secũda

Postea neqz false ex eisdẽ fũt. ẽ. n. falsas adinuicẽ ⁊ cõtrarias ⁊ ipossibiles simul esse vt iusticiã ee iniusticiã aut timorẽ: aut hominẽ equũ aut bouẽ. aut equale maius aut minus expositis autem sic est.

¶ Secũda cõclusio. ipolẽ est oium syllogismox falsox eadẽ esse ꝑncipia. ꝑbatur ipolẽ est incõpossibilia esse eadem. sed principia aliquox falsox sunt icõpossibilia. ergo patet consequẽtia cũ maiori. ⁊ minor declaratur. alique conclusiones false sunt icõpolẽs. ergo ⁊ principia illarum ꝓclonũ sunt incõpolia. patet cõsequẽtia cũ añte. eo ꝙ iste sunt icõpolẽs. homo est asinus. hõ est bos. iustitia est audacia. iusticia est timor. equale alicui est maiꝰ illo. ⁊ minus isto. ¶ Notandũ ꝙ aliqũa dicunt incompossibilia ex quox vno seqtur oppositũ alterius. ⁊ q: bene seqtur tu ex asinus. ergo tu non est bos. ⁊ iusticia est audacia. ergo iusticia non est timor. tanqz ab affirmatia vnius desperati ad negatiuã alterius. ideo ille sunt incõpossibiles homo est asinus. ⁊ hõ est bos. iusticia est audacia. iusticia est tior. ⁊ ꝓñr ꝑncipia earũ sunt incõpolia q: si ꝑn^a illax eẽnt icõpolia tũc ex poli sequeret ipolẽ. ꝙ nõ ꝓtingit. ¶ Sed dubitat ostendendo illa nõ repugnare. equale alicui est maius illo ⁊ minus illo. ponendo a. ee tripedalr longũ. bipedaliter latũ. ⁊ pedalr ꝑfunduz b. vero est tripedalr latũ. bipedalr lõgũ. ⁊ solũ pedalr ꝑfundũ: ⁊ seqt a. ⁊ b. ee equalia. ex quo sunt eqlr ꝑfũda. ⁊ a. est maius b. q: est longius. ⁊ est minus b. q: est minus latũ qz b. ¶ Rñdet negãdo a. esse equale b. aut maius b. q: magnitudo corporis hz attẽdi penes multitudinẽ quãtitatis modo plus hz de quãtitate b. qz a. qa a est tñ tripedalr lõgũ ⁊ bipedalr latũ ⁊ pedalr ꝑfundum. b. vero ẽ pedalr ꝑfundũ. ⁊ tripedalr longuz ac tripedalr latum. nam vbicũqz reperitur latitudo ibi reperit longitudo. ideo si aliqõ corpus est tripedalr latũ illud est tripedalr longũ. nõ tñ ecõtra. ⁊ iõ casus iplicat ꝓdictionẽ b. esse tñ tripedalr latũ. nec seqtur a. ẽ equale b. fm ꝑfunditatem. ergo a. est equale b. q: a fm qd ad simplr fallit ꝓña.

Neqz et oiuz verorũ principia sunt eadẽ. altera. n. multorũ genere ꝑcipia sunt. neqz cõueniũt vt vnitates ꝑctis nõ cõueniũt. he qdẽ. n. non habent positionẽ. illa aũt habent.

¶ Tertia cõclusio ipolẽ ẽ oiuz verorũ eadẽ ee ꝑncipia ꝑbat ex rõnibus. ⁊ ꝑmo sic. ꝑct ꝑn^m verox ꝑtinẽtiũ ad quãtitatẽ ꝓtinuã. vt in geome. ⁊ vnitas ẽ ꝑcipiũ verox ꝑtinẽtiũ ad qz titatẽ discretã. vt in arith. sz ipolẽ ẽ pũctũ ee vnitatẽ. q: vnitas nõ dicit põnem in cõtinno. pũctus aũt dicit põnẽ in cõtinuo cũ terminet lineã ⁊ copulet inuicẽ eius ꝑtes. ¶ Notãduz ꝙ duplex est vnitas. s. vnitas que cõuertitur cũ ente. ⁊ vnitas que est ꝑncipiuz numeri. punctus est vnitas que cõuertit cũ ente. sed nõ est vnitas que ẽ ꝑncipium numeri. q: punctus copulat ⁊ terminat partes linee ⁊ nõ vnitas. semp iter duo pũcta cadit linea media. ⁊ non semp inter duas vnitates cadit aliquid. aliquẽ. n. sunt vnitates inter qne non mediat aliqua vnitas neqz linea sicut sunt vnitates biarii. has enim duas euidentias facit aris. quarto phy. ¶ Dubita

ꝓ. tertia tertij capitli qr in tractatus

mr. nã pũctus est p̃n̄ cõtinui. ⁊ cõtinuũ est p̃n̄ vnitatis. ergo pũctus est p̃ncipiũ vnitatis. ⁊ cõsequẽter oĩum nũerorꝝ. qz q̃cq̃d est pricipii ẽ pricipiũ pricipiati. ¶ Rñdet q̃ punctus est principiũ extrinsecũ ⁊ nõ extrinsecũ vnitatis ⁊ oĩum numerorũ cũ nõ ponat in diffõne alicuius illorum. ⁊ ꝓñr ẽ p̃ncipiũ p accñs ⁊ non p se vnitatis ⁊ oĩum nũerorum: sed ea que sunt p accñs sunt relinquẽda in scia speculatiua. p ari. q̃nto phy. sic ẽt est cõcedendũ punctũ ee p̃ncipiũ motus ⁊ tpis. qz pũct⁹ est p̃ncipium magnitudis sine qua nõ est mot⁹ nec tp̃s. ⁊ dicit pricipiũ p accñs. nõ cõtingẽs. sed necessariuz eo mõ quo loquit cõmẽ. prio phy. de p̃uatione q̃ est p̃n̄ per accñs necessariũ rerũ generabiliũ ⁊ corruptibiliũ. arist. aũt loquit hic de principio intrinseco ⁊ p se. ⁊ nõ de p̃ncipio extrinseco vel p accñs.

Necesse est autẽ in media conuenire. aut in sursum aut in deorsum aut interius habere hos, illos autem exterius terminorũ.

¶ Secũdo ar. sic. aliq̃ ꝛclusio affirmatiua va est syllogizabilis in sursũ vel in deorsũ p mediũ ĩtra. vel p mediũ extra. sed diuerse ꝛcl'ones hñt tale diuersas coordinationes. ergo ⁊ pria diuersa. pz cõsequẽtia cũ minori. qz cõclusiones tales affirmatiue mediate vel ĩmediate atq̃z coordinationes illis corrñdentes repiũt in p̃dicamẽtis accidentiũ sicut repiunt in p̃dicamẽto subẽ. maior aũt declarat. nã illa hõ est corpus. syllogizat in pria figura tã in sursum q̃z in deorsum p media intra maiorẽ. ⁊ minorem extremitatẽ. põt ẽt syllogizari p mediũ supra maiorẽ extremitatẽ. sed tũc maior erit fla in pria figura. in tertia aũt maior poterit ee vera. sed minor erit falsa sic arguendo aliqua suba est corpus. ⁊ oĩs suba est hõ. ergo hõ est corpus. Si aũt syllogizat p mediũ infra minorẽ extremitatẽ nõ poterit illa cõcludi ãbabus p̃mĩssis existẽtib⁹ veris ⁊ vniuersalib⁹ nisi in tertia figura. vt oĩs ethiops est corpus. oĩs ethiops est hõ. ergo hõ est corp⁹. In p̃ aũt figura ꝛcludit minori existente pticulari vel indefinita. vt oĩs ethiops est corpus. hõ est ethiops. ergo hõ ẽ corpus. sed hec oĩs hõ est corp⁹. nõ põt syllogizari nisi in pria figura ãbabus p̃mĩssis exñtib⁹ veris p media intra maiorẽ extremitatẽ ⁊ minorẽ. ¶ Notãdũ q̃ pcessus in sursũ ⁊ deorsũ p media intra, ⁊ extra nõ solũ repitur in subis. sed ẽt in passionibus. vnde dato q̃ hõ hẽat. iz. passiones q̃rũ q̃rta sit a. ⁊ octaua b. hec ꝛcl'o. oẽ b. est a. põt syllogizari in sursũ versus a. vel in deorꝝ versus b. p passiones q̃ sunt inter a. ⁊ b. põt ãt syllogizari p media supra a. ⁊ p media infra b.

Rm p̃m

Sed neqz cõmuniũ principiorum possũt esse aliqua ex quibus oĩa demõstrabuntur. Dico autem cõia. vt omne aut affirmare aut negare. genera enim eorũ que sunt altera sũt ⁊ alia quidem in quãtitatibus. alia vero in q̃litatibus sunt soluz de qb⁹ demõstrat p cõia

¶ Tertio sic. p̃ncipia cõia nõ sufficiũt ad oẽz cõclusiõez demõstrãdã. sed p̃ter illa requiruntur principia ꝓpria. p̃ncipia aũt ꝓpria sunt diuersa. ergo nõ oĩum verorꝝ sũt eadẽ principia. pz ꝓña cũ maiori. qz illa principia cõissima. de quolibet ee vel nõ ee. nõ cõtingit idẽ sit ee ⁊ nõ ee. solũ vtuall'r ingrediunt demõstrationẽ. minor aũt est nota ex eo qz diuersarũ sciarꝝ ꝓpria principia ⁊ ĩmediata distinguunt sicut ẽt diuersiorꝝ p̃dicamentorꝝ dñt principia propria. nã alia sunt pricipia ꝓpria p̃dicamẽti subẽ. ⁊ alia p̃dicamẽti q̃ntitatis. ⁊ alia p̃dicamẽti q̃litatis. nã pricipia p̃dicamẽti subẽ sunt deus ⁊ mã pria pricipia p̃dicamẽti quãtitatis sunt pũctus. ⁊ vnitas. principia p̃dicamẽti q̃litatis sunt gradũs ⁊ angulus. ¶ Dubitat nullũ principium p̃dicamẽti quãtitatis est quãtitas. nec aliquod pricipiũ p̃dicamenti q̃litatis est q̃litas. ergo p idẽ nullũ p̃ncipiũ p̃dicamẽti subẽ est suba. sed deus ⁊ mã pria vt cõcessum est sũt pricipia p̃dicamẽti subẽ. ergo deus ⁊ pria mã nõ sunt subẽ. qd̃ est incõuenies. ¶ Rñdet q̃ suba duplr sumit. vz large ⁊ stricte. suba large sũpta est analogũ extra oẽ p̃dicamẽtũ ⁊ verificat de mã forma ⁊ cõpositio. vt asserit ari. in principio secũdi de aĩa. ⁊ sic vrificatur etiã de deo. suba aũt stricte sũpta ẽ generalissimuz p̃dicamẽti subẽ. ⁊ sic nõ dicit de deo nec de p̃ma materia. qz deus ẽ actus purus. iz. meth. ⁊ prima mã est pura potẽtia prio phy. suba aũt q̃ ẽ generalissimũ cõponit ex actu ⁊ potẽtia. vt colligit a pbo qnto metha.

Amplius principia nõ multũ minora sunt cõclusionibus. principia quidem enĩ ꝓpõnes. ꝓpõnes aũt assũpti terminĩ aut ĩmissi sũt

¶ Quarto. principia nõ sunt multo pauciora cõclusionibus. sed cõclusiones nõ sunt eedẽ. ergo nec principia. pz ꝓña. qz principia vnius syllõ sunt cõcl'ones alterĩ⁹. cadẽ enĩ. ꝓpõ est cõcl'o ⁊ p̃mĩssa in diuersis sillis. minor vo est de se nota. sed maior ꝓbat. termini ex qb⁹ fiũt principia siue sint assumpti extra maiorẽ ⁊ minorẽ extremitatẽ siue sint ĩmissi inter maiorẽ ⁊ minorẽ extremitatẽ non sunt multo pauciores terminis ex quibus fiũt cõclusiones ergo neqz principia sunt multo pauciora cõclusionibus. pz ꝓña. ⁊ aĩs ꝓbat. nã si dz syllogizari hec ꝛcl'o. oẽ aĩal est corpus mediũ intra ẽ solũ animatũ corp⁹. media ãt extra sunt supra maiorẽ extremitatẽ. ⁊ infra minorem extremitatẽ. ⁊ ex tota illa coordinatiõe oẽs termini q̃ sunt extrẽa ꝛcl'onũ p̃ñt ee media excepto sũpmo. verbi gratia. sumptis terminis p̃dicamẽti subẽ. s. suba corp⁹ aĩatũ corpus. aĩal ⁊ hõ. p illũ terminũ aĩal tanq̃z p mediũ poterit ꝛcludi de hoĩe aĩatũ corp⁹. ⁊ p illũ terminũ aĩatũ corpus tanq̃z p mediũ poterit cõcludi de aĩali corpus ⁊ p̃ter p illũ terminũ corp⁹ tanq̃z p mediũ ꝛcludi poterit suba de corpe aĩato ⁊ de aliis ĩferioribus. ⁊ p illũ terminũ hõ poterit cõcludi pticulr suba de corpe. ⁊ corpus de aĩato corpe. ⁊ aĩatũ corpus de aĩali. sed p illũ terminũ suba nec vlr nec particulariter poterit cõcludi aliquid de aliquo istorꝝ ex q̃bus sequit q̃ in tota ista genealogia extrema excedũt media tũ in vno. s. in sũpmo q̃ põt ee extremũ. ⁊ nõ mediũ. ergo media ex q̃bus fiunt principia nõ sunt multo pauciora extrẽis ex qbus fiũt cõclusiones. ¶ Dubitat. qz pcedẽdo in sursũ ab illo terio hõ ad illũ terminũ suba nõ sunt nisi tres ꝛcl'ones. s. oĩs hõ est suba. oẽ aĩal est suba. ⁊ oẽ corp⁹ aĩatuz est suba. principia aũt sunt quattor. vz oĩs hõ ẽ aĩal. oẽ aĩal ẽ corpus aĩatũ. oẽ corpus aĩatũ est corpus. ⁊ oẽ corp⁹ ẽ suba sed quattuor nõ sũt aliquo mõ pauciora tribus. ergo cõclusiones sunt pauciores principijs. ¶ Rñdet negãdo aĩs. qz p̃ter illas ꝛcl'ones sunt alie. vz oĩs hõ ẽ corp⁹ aĩatũ. ⁊ oĩs hõ est corpus. Item alie oẽ aĩal est corp⁹. ⁊ oẽ aĩal est suba. ⁊ oẽ corp⁹ aĩatũ est suba. Sunt ẽt alie ꝛclusiones in descensu pticulariter pcedẽdo in tertia figura. vt quia aliq̃ suba est hõ. ⁊ aliqd̃ corpus est aĩal. ⁊ sic vltra diuersimode cõbinãdo. ¶ Sed cõtra quelibet ꝛclusio syllogizat ex duabus p̃mĩssis. ergo p̃mĩsse sunt i duplo plures ꝛclusiõibus ⁊ per cõsequẽs ꝛclusiones sunt multo pauciores principijs. ¶ Dicendũ negãdo ꝓñaz primã. qz nõ q̃z libet premissam vult ari. ee pricipiũ aut ꝓpõnẽ ĩmediatam q̃ sic ẽ p̃mĩssa q̃ nõ est cõclusio sm istã genealogiã terminorꝝ se hñtiũ ꝓz sub ⁊ supra. sz vult eãdẽ ꝓpõnẽ ee p̃mĩssaz vnius syllogysmi ⁊ cõclusionez alterius. hec. n. oẽ aĩal est suba. cõcludit istã omnis hõ ẽ suba. ⁊ cõcludit ab ista. omne corpus aĩatum est suba. iõ pauciora sunt principia conclusionibus.

D m p̃m

p a rñ.

Adhuc cõclusiones infinite sunt. terminĩ autez finiti.

¶ Quinto sic. termini quibus cōicant oēs scie sunt finiti ⁊ pauci cōclusiones aūt sunt infinite. ergo ꝑter illos termino in quibus cōicant omnes scientie sunt alij termi facientes principia distincta sicut cōclusiones. ans ꝓ q: illi sunt mīi termini cōissimi. s. ens aliquid vnū verū actus potētia ⁊ hmōi. ¶ Dubitaē quō cōclusiōes sunt infinite cū sit ꝓbatū suꝑius cē statū in sursū ⁊ deorsuz. hoc. n. duo repugnare videnē. ¶ Pria rīsio dicit ꝙ sicut lre sunt pauce numero ⁊ tā infinitis modis cōbinari ꝑnt sic ꝙ infinite dictiones possunt cōstitui ex alia ⁊ alia cōbinatione. ita ex paucis ⁊ finitis terminis ꝑp aliā ⁊ aliā cōbinatiūnē cōstitui possunt infinite cōclusiōes. Ista rīsione reprobauit pbs in alio tractatu dic ꝙ lz cōbinatōes sint plures quē termini. nō tamē sunt infinite si termini sint finiti: vt ꝓz discurrēdo ꝑ vnitates oium numerorū. ¶ Secūda rīsio ait ꝙ pbs qñ supra ꝓbauit statū exclusit ꝑdicationē ꝑ accīs. hic aūt loquitē cōiter de oi ꝑdicatione vā ꝙ principia ad cōclindēdū ꝑpōes quasciūqz veras nō sunt eadē. ⁊ q: cōclusiōes ꝑ accīs sūt vere. qm verū est albū eē musicū lz sit ꝑ accīs ⁊ possunt multiplicari in infinitū. ꝑpterea dixit cōclusiōes eē infinitas ñ obstante ꝙ in his que sunt ꝑ se sit status. hāc. n. rīsionē remouet pbus ibidē vbi ꝓbat ꝙ nec in predicatiōe ꝑ se nec ꝑ accidens in sursū vel in deorsū ꝓtingit ꝑcedere in infinitū. ¶ Tertia rīsio glosat ꝙ non intendit pbs ꝓclones esse infinitas simplr. sed quasi inumerabiles ita ꝙ ī tanta nūerositate cōclusionū non sufficiunt illi termini finiti in quib⁹ cōoeniunt oēs scie. Ista rīsio vera ē nō tā ē credendū pbm habuisse. ꝑ incōueniēti infinitas esse cōclusiones cū finitate terminorū in quibus ꝓueniunt oēs scientie. sicut non est incōueniens spēs esse finitas ⁊ individua infinita: imo latitudo nūerorū dr esse infinita. ⁊ similiter figurarū. lz in potentia in q̄ sunt infinite spēs ⁊ infinite ꝑprietates demonstrabiles de illis. sicut enim triāgulus est vna species de qua demonstrat hēre tres angulos equales duobus rectis. ⁊ quadratū alia de quo demonstratur oia latera esse eq̄lia. ⁊ exagonus alia de quo demōstrat ꝙ si locet in circulo latus ei⁹ erit medietas diametri ila ꝓsilr contigit in alijs spēb⁹ nūerorū ⁊ figurarū. q̄rta rīsio soluit ꝙ aliud ē loqui de infinitate cōclusionū in se ⁊ aliud vt reducuntur in sua principia: quia finite sunt infinite. ideo cōclusiones fm se aliquo modo vadunt in infinitū. cū aūt reducunt in sua principia neqz in sursū neqz in deorsū vadūt in infinitū. Pōt enī aliq̄ ꝑprietas ꝓbari de exagono. s. habere latus eq̄le medietati diametri nihil dicēdo d pēntagono nec de quadrāgulo nec de triāgulo nō obstante ꝙ in ordine figurarū ꝑsupponat illa sō pōt reduci in ꝑnciplia ꝑ q̄ ꝓbant ꝑprie passiones de ipō absqz reductōe in figuras ꝑcedētes. Est ergo intentio pbi ꝙ cōclusiōes in se possunt eē infinite. lz ordo in principia in sursū ⁊ deorsuz semp sit finitus. ¶ Intelligēdū ꝙ tertia rīsio ē ad litterā: q: nō cōcederet pbs actu esse infinitos terios aut cōclusiones infinitate fm extrema. q: oppositū ꝓbauit i alio tractatu. sed solū ifinitate ipedimēti aut potētie defectiue eo mō quo loquitē tertio hby. dicēs vīā aliquā esse infinitā. uō q: careat extremis. aut q: nō fit de se ꝑtrāsibilis. sed q: nō pōt ꝑtrāsiri ꝑp ipedimētū spacij aut ꝑpter defectū virtutis actiue: eo mō quo diceremus viaz esse infinitā a polo arctico ad polū antracticū. ita iā oclusiones sunt infinite numero. nō q: nō sint nūerabiles. sz q: nūerati nō possunt ꝑp ipedimētū aut defectū virtutis numerātis. ¶ Sed quarta rīsio ꝓbatur ꝙ licet infiniti essent termini ⁊ infinite essent cōclusiones tā ordo eēntiālis terminorū ꝑdicamētorū in sursum ⁊ deorsum eēt solū finitus. ⁊ sil'r ordo reductiōis cuiusibet oclusionis ad sua principia eēt solū finitus. infinitas. n. terminorū in genere numeri vel figure nō cōcludit infinitatē terminorū in sursū ⁊ deorsum sz lineā rectā ꝑdicamētalem ex quo tales termini non de se inuicē dfir. sed solū fm ordinez nāe. q: semp quelibet figura posterior naturaliter ꝑsupponit oēm porē sicut ⁊ oīs nūerus posterior oēm antez includit. ¶ Contra hāc rīsionē ar. ipaz īplicare cōtradictionē. q: si termi eēnt infiniti de necessitate infinite essent ꝓbinatiōes sz littere sunt tā finite. ergo ex finitis vnitatibus cōbinationes infinite resultarent. qd implicat cōtradictōez. ¶ Rīdeē ꝙ si termini eēnt infiniti infinite eēnt cōbinatiōes. ⁊ ꝓnr infinite eēnt lre. ⁊ si nō spē tā nūero drntes. vñ si infinite eēnt spēs figurarū aut nūerorū. ⁊ cuilibet illarū corrīderet ꝑprius terminus scriptus infiniti eēnt termini specifice drntes iuxta drīam suorū obo rū. ⁊ infinite eēnt lre solo nūero drntes facientes tamen spēs lrārū solū infinitas. imo tūc nō eēnt plres lre spē q̄z mō. sed iste tā eēnt que mō sunt. vñ ela sunt tā quattuor spē ex q̄bus fiunt quodāmō inūerata mixta specie distincta ⁊ infinita accītia spē dria. imo oēs vnitates sunt eiusdē spēi. ⁊ oēs lince sūt eiusdē spēi. ⁊ tā nō repugnāt ex infinitis vnitatib⁹ solo nūero drntib⁹ fieri infinitas species nūerorū. ⁊ ex infinitis lineis tā nūeraliter distinctis fieri infinitas spēs figurarū. ¶ Ex ꝑdictis sequitē ꝙ licet non sit possibile infinitos eē terminos scriptos ⁊ non infinitas eē lras spē aut uumero drntes. tā ex solis finitis lris fm numerū infiniti termi scripti ꝑnt fieri tā nūeraliter q̄z specifice drntes. verbi grata. pono ꝙ nō sunt nisi iste determinate lre alphabeti a. b. c. vsqz ad finē ⁊ certū est ꝙ ex diuersa cōpōne inuicē poterūt fieri isti termini circulus triangulus quadrāgulus. ⁊ si in infinitum in latitudine figurarum. ac etiā isti alii binarius ternarius ⁊ sic in infinitum in latitudine nūerorū.

Exagonus in circulo cuius latus ē medietas diametri.

Amplius principia hec quidem ex necessitate. illa autem contingentia sunt. Sic igit in intentione hisbabitis impossibile est eadem esse principia. necesse est ergo alia esse aut finita cū infinite sint conclusiones.

¶ Sexto sic. principiorum quib⁹ probamus oia vera q̄ dā sunt necessaria q̄dā cōtingētia. sed nullū necessarium est cōtingens. ergo ꝓz ꝓnia cū minori. maior aūt est ꝓbata primo ꝑio. nō enī ꝑn.ª sunt solū necessaria. q: tūc nō ꝓbarentur ꝓtingētia cū ex necessario nō ꝑsequat contingens. nec ēt ꝑn.ª sunt tā ꝓtingentia. q: nūc nihil potissime demōstrarēt. eo ꝙ demōstratio potissima est ex his q̄ nō ꝑnt aliter se hēre. ¶ Ex ꝑdictis ar. infert intentū suum. videlicet ꝙ ipolē ē oium verorū eadē eē ꝑn.ª supposito ꝙ ꝑn.ª sint finita i qb⁹ cōicāt oēs scie ⁊ ꝓclones infinite quare ⁊c.

Si vero aliter quodāmodo dicat aliquis ꝙ he quidem geome. alie vero sillogismorū alie vero medicine. quid vtiqz erit aliud qd dicitur nisi ꝙ sunt principia sciarum. sed eadem diccreder risio est. quoniā eadē eisdē eadem eēnt. oia nanqz sic erunt eadem.

¶ Quarta ꝓclusio. ipolē ē oiuz sciarū eadē esse principia Ista ꝓcto sequitē ex ꝑoib⁹ ꝓclonib⁹ sic arguēdo. ipolē est oium verorū ⁊ falsorū eadē eē ꝑn.ª. ⁊ ipolē est oiuz falsorū eadē eē principia. ⁊ ipossibile est oium verorum ea

dem esse principia. ergo ipossibile est oium sciarum eadem eē principia. pz ꝓña. cū quelibet scia ꝓstet tm̃ ex veris aut tm̃ ex falsis aut ex veris ⁊ falsis simul. Jn speciali tm̃ p rōnes ppias ar. ista quarta cōclusio ⁊ prio sic querendo vtrū principia geo. sint pricipia dialetice ⁊ pncipia dialetice sint principia medicine. aut nō. si nō. habetur intētū. si sic. ergo cōclusiōes geo. sūt conclusiones dialetice. ⁊ cōclusiones dialetice sunt cōclusiones medicine. cōsequēs ipossibile. ⁊ pbatur cōsequētia. qz si pncipia diuersarū sciarū idētificant ēt conclusiones idētificātur. quecūqz. n. sunt equalia vni tertio sūt eq̄lia inter se. ⁊ quecūqz sunt eadem vni tertio sunt eadem inter se. ergo per idē cōclusiones ex eisdē principiis idētificant inter se. ¶ Notandū qꝫ si duoꝝ cōpositoꝝ naturaliū eadē essent principia oio oīs operatio vnius eēt operatio alterius. ⁊ omnis effectus alterius ⁊ ecōtra. qz opatio dat cognoscere formā fm ari. octauo metha. ita si duarū scientiarū eadē eēnt pricipia oio. omnis demōstratio vnius eēt demōstratio alterius ⁊ oīs cōclusio demōstrata in vna demōstrareē in alia. sicut ergo ipossibile est plīū cōpositorū naturaliū eandē esse operationē vel effectum ita ipossibile est duaꝝ sciarū totaliū eandē demonstrationē esse aut conclusionē demōstratam.

At vero neqz qꝫ ē ex oībus demonstrare quodlibet horū. hoc. n. est q̄rere oium eadem esse pricipia. Multuz. n. insipiens est neqz. n. in manifestis hoc fit doctrinis. neqz in resolutione possibile est. Jnmediate enizꝫ ppōnes principia sunt: altera autē cōclusio fit accepta propōne imediata.

¶ Secūdo. sic nō quodlibet ex quolibet indiferenter demōstratur. sed determiata cōclo ex determinatis principiis. ergo pncipia nō sūt eadē si cōclōes distinguūt. añs dupliciter pbat. prio inductiue taz in doctris mānifestis qꝫ resolutorijs. secundo rōne. nā ppōnes imediate sunt principia imediata. sed ex alia ⁊ alia ppōne imediata seq̄tur alia ⁊ alia cōclusio. ergo nō ex quolibet pricipia quelibet cōclusio idfrnter demonstrat. añs pz. qm̄ ex hac imediata. oīs homo est aial rōnale. seq̄t ista cōclusio. oīs hō est disciplinabilis. ⁊ ex illa imediata. terra iterponit inter solē ⁊ lunā. seq̄t illa cōclusio. luna eclipsat. ¶ Notandū prio qꝫ p doctrinas manifestas ari. pōt intelligere notitias vniuz habitas ex notitijs singularīū per sensū ⁊ p experientiā. ⁊ p doctrinas resolutorias demonstrationes potissimas resoluentes effectus in cās suas. sicut enī alia ⁊ alia vniuersalis est ex alijs ⁊ alijs singularib⁹. ita alia ⁊ alia demōstratio potissima est ex alia ⁊ alia cā ⁊ ex alijs principijs liquet inductiue. ēt per doctrias manifestas pōt pbs intelligere demōstratōes quarū p̄misse sunt per se note sicut est demōstratio q̄ demōstratur aliquid in prima conclusione arth. aut in pria cōclusiōe geo. ⁊ per doctrinas resolutorias demōstratōes quarū p̄misse sunt demonstrabiles. vt demonstratōes qb⁹ demōstrat oēm triāgulū habere tres āgulos equales duobus rectis. ⁊ oēz figurā rectilineā eē resulibilē in tot triangulos quot angulos hz dēptis duobus cōstat aūt qꝫ alia ⁊ alia demōsteatio fiue hēat p̄missas p se notas siue demonstrabiles ē ex aliis ⁊ aliis principiis sicut ē ad aliā ⁊ ad aliā cōclusionē. vt patet inductiue. ¶ Secūdo notandū qꝫ sicut ex alia ⁊ alia mā generatur alia ⁊ alia forma determinate ex secūdo phy. ⁊ secūdo de aia. q̄a ex semine oliue generat forma oliue. ⁊ nō forma hoīs. ⁊ ex semine hoīs generat forma hoīs ⁊ non forma oliue. ⁊ ex alio ⁊ alio agente pticulari generatur alius ⁊ alius effectus. qz hō generat hominem ⁊ nō equū ⁊ ecōtra. ita ex alia ⁊ alia ppōe imediata ⁊ ex alio ⁊ alio pricipio primo sequitur alia ⁊ alia conclusio.

Si aūt dicat aliqs primas ppōnes īmediata esse principia. vnuz ī vnoquoqz genere est. si vero neqz ex oībus vt opus est demōstrari quodlibz nz scie ex altera. relinqt igitur si proxima sunt principia omnium. sz ex his quidem hec: ex illis autem illa.

¶ Forte circa dcā posset aliquis dubitare dicens. prime ppōnes ⁊ cōes animi conceptiones sunt ppōnes imediate ⁊ principia in quibus cōicant omnes scie. ergo aliqua sunt principia oium sciarū. ⁊ ꝓter alique sunt propōnes imediate ex quibus demonstrantur oēs cōclusiones. ¶ Respōdet pbs qꝫ p̄ter has ppōnes cōes oz dare in vnaquaqz scia ppōnes imediatas que sunt principia in illa scia. ⁊ tales propositiones diuerfificant fm diuersitatē sciarū. ergo non oium sunt eadē principia. s. pticularia ⁊ ppria. vult ergo pbs dicere qꝫ principiorum quedā sunt ppinqua ⁊ ppria quedā autē remota ⁊ cōia principia remota ⁊ cōia eadē sunt omniū sciarū. sed propinqua ⁊ propria de quibus est sermo pñs. cuz hec sint illa ex quibus formaliter demonstrant cōclusiones. ex quolibet principio qualibet cōclusio dmōstrat indfrnter sed ex alio ⁊ alio principio propō alia ⁊ alia cōclusio demonstratur. cū ergo scia sit habitus cōclusionis sequit diuersarum sciarū diuersa eē ppria principia.

Manifestū aūt ⁊ hoc est quoniam nō cōtingit. mōstratū est. n. qꝫ altera principia genere sunt dfium genere. principia. n. duplicia sunt ex qbus ⁊ circa q̄. ex qbus qdez igitur communia sunt. q̄ aūt sunt circa que propria sunt. vt numerus ⁊ magnitudo.

¶ Tertio diuersorū generū principia sunt diuersa. sed diuersitas scientie sunt diuersorū generū subiicibiliū. ergo diuersarum scientiarum principia sunt diuersa. patet consequentia cum minori ⁊ maior ar. inductiue. nam diuersorum predicamentoꝝ principia sunt diuersa. sicut enim predicamenta hnt principia cōia que sunt actus ⁊ potentia. ⁊ principia propria vt deū ⁊ primā materiaz in predicamento sube. ⁊ punctū ac vnitatē in p̄dicamento quantitatis. quorū prima sunt diuersorū predicamentorū ⁊ alia distinguntur penes distinctionē predicamentorum. ita scientie ex quo originē habent a p̄dicamentis habent duplicia principia fz pbm. s. ex quibus ⁊ circa quod. principia ex quibus sunt cōia. ⁊ hec sunt eadez in omnibus scientiis. vt de quolibet esse vel non esse nō cōtingit idē simul eē ⁊ non esse principia circa quod sūt pncipia propria. vt numerus ⁊ magnitudo. aut de puncto ad punctū cōtingit rectam lineā ducere. omne continuū est diuisibile in infinitum. omnis magnitudo est maior sua parte. ⁊ hec sunt distincta in distictis scientiis. ¶ Notandū qꝫ cum dicitur in vnoquoqz genere scientifico eē vnā ppōnē imediatā nō est hoc solū referibile ad totuz genus subiicibile. sed ēt ad partes eius. qz nō solū a magnitudine que est subiectū geo. fluit vna passio primo ⁊ imediate que est indemonstrabilis. sed ēt a superficie ⁊ corpore fluit alia passio immediata. quod est intelligendū nō solū fm rem. sed etiā fz rōnē vt ab eadē magnitudine fm rem vno modo considerata fluit immediate vna passio ⁊ ab eodē alio modo considerata poterit fluere alia passio. sicut fm rem idē est triangulus ⁊ pncipium figurarū rectilinearū. ⁊ tamē a triangulo vt triangulus est. fluit habere tres angulos equales duob⁹ rectis.. ⁊ ab eodem vt est principiū figurarū rectilinearum fluit esse illud ī quo resoluūtur omnes figure rectilinee. ⁊ non est cura si tales passiones non sunt indemonstrabiles. quia reducūtur ad passiōes indemōstrabiles

¶ Circa predicta queritur vtrū distinctio scientiarum

ortũ hĕat a distictione cõclusionũ vel ꝓnciplorũ. ⁊ ar. ꝙ ꝯclusionũ. qꝛ hitus distinguũtur p obiecta. sed cõclusio est p oõm scie: ergo distinctio sciarũ originẽ sumit ex distinctõe cõclusionũ. tenet ꝓnia ⁊ maiꝛ colligit de intẽtione pbi. 2. de aia. ⁊. 2. ethi. minoꝛ vero pz. qꝛ scia est hit⁹ ꝯclonis. ¶ In oppositũ ar. ꝙ ex distinctõe principiorꝫ. qꝛ astrologus ⁊ nãlis demõstrat cãdẽ cõclusionẽ p diuersa media ⁊ pbs dixit supra ꝙ distictio sciarꝫ est ex distinctõe pricipiorꝫ nõ pueniẽtiũ ex eisdẽ nec ex alterutris ¶ Pro rõne ad istã difficultatẽ sit hec pria distinctio ꝙ duplex est scia. videlicet totalis ⁊ ptialis. scia ptialis est hitus vnius cõclusiõis demõstrate sicut ẽ scia qua scit ꝙ supra datã lineã ꝓtigit triãgulũ eqlatꝫ collocare aut ꝙ oꝫ triãgulus hz tres angulos eq̃les duob⁹ rectis. scientia totalis ẽ habit⁹ pluriũ ꝯclusionũ diuersarꝫ demonstrationũ hitiũ ordinẽ inuicẽ. sicut geo. ⁊ arith. ¶ Secũda distictio. ꝙ duplicia sũt ꝓncipia. s. cõplexa ⁊ icõplexa ꝯplexa vt oẽ totũ ẽ maius sua pte. si ab eq̃lib⁹ eq̃lia demas cetera manẽt eq̃lia. icõplexa. vt nũer⁹ ⁊ magnitudo seu pũctus ⁊ vnitas. ¶ Hꝯis ꝑmissis sit hec pria ꝯclusio. distinctio sciarꝫ ortũ hz ex distictione suorꝫ principiorũ tã ꝯplexorꝫ q̃ꝫ icõplexorꝫ. Ista ꝯclusio pz pꝛio de scientia totali. nã geo. differt ab arith. tam ex parte principiorum cõplexorꝫ q̃ꝫ icõplexorꝫ. vñ vnitas ⁊ nũer⁹ sũt principia icõplexa arithme. ⁊ pũct⁹ ac magnitudo sũt principia icõplexa geo. sed ꝙ a centro ad circũferentiã oẽs linee ducte sunt equales ẽ ꝓn⁷ cõplexũ geo. arith. vero est illud principiũ cõplexũ. nũerus est multitudo ex vnitatibus aggregata. idẽ dicat de illis. oꝫ magnitudo est maiꝛ sua pte. ⁊ oꝫ nũerus est maiꝛ sua pte. Ista cõclusio ẽt est vera de scĕtia ptiali. quoniã diuersarũ demonstrationũ diuerse unt ꝑmisse ⁊ diuersa sunt media ergo diuersa sunt ꝓncipia ꝯplexa ⁊ icõplexa. pz ꝓnia qꝛ ꝑmisse dicũtur ꝓn⁷ cõplexa ⁊ media icõplexa cũ nõ significẽt cẽ vel nõ eẽ. ¶ Quarta ꝯclusio. q̃libet scia dr̃ eẽ vna vnitate principij icõplexi p se ꝓmi. Ista ꝯclusio pz tã de scia totali q̃ꝫ ptiali. vnde geome. ẽ vna vnitate magnitudinis ⁊ arithme. vnitate nũeri. sĩlr q̃libet scia ptiall est vna vnitate medij qd̃ dicit principiũ icõplexũ ĩ scĕtia ptiali. Et notanter dicitur in cõclusione vnitate ꝓncipii icõplexi. qꝛ quelibet scia tã totalis q̃ꝫ ptialis hz plura ꝓncipia ꝯplexa vt pz inductiue. ⁊ addebat in cõclusiõe p se primi. qꝛ geo. hz duplex icõplexũ ꝓncipiũ. s. punctũ ⁊ magnitudinẽ. ⁊ arith. vnitatẽ ⁊ nũerũ. cõstat autẽ ꝙ punctus vel vnitas hz sit ꝓncipiũ ꝓmũ geo. vel arith. nõ tamẽ p se. sed reductiue. magnitudo aũt est pricipiũ geo. p se. pꝛio ⁊ nũerus arith. p se pꝛio. ¶ Itẽ scie partialis tria sunt principia icõplexa. s. mediũ maiꝛ ⁊ minꝛ extremitas. quorꝫ mediũ ẽ principiũ p se pꝛio qꝛ bis sumitur ante cõclonẽ ⁊ nõ ingredit cõclusionẽ ⁊ est illd̃ p quod demõstrat maiꝛ extremitas de minori. maiꝛ aũt ⁊ minꝛ extremitas sunt ꝓncipia p se nõ pria. nã qꝛ vero ingreduntur cõclusionẽ sunt principia non prima

¶ Ad rõnẽ aũt aĩ oppositũ dr̃ ꝙ hz scia sit hit⁹ ꝯclusiõis tamẽ cõclusio nõ est oõm scie. sed totũ significatũ totius demonstrationis ẽ obz ꝯplexũ scientie. ⁊ significatũ adequatũ pricipii incõplexi per se primi est oõm incõplexũ eiusdẽ scie. ¶ Cõtra quartã cõclusionẽ ar. sic. vnitas scĩ nõ hz attẽdi penes vnitatẽ subiecti adequati. ergo nõ penes vnitatẽ principii incõplexi p se primi. pz cõsequẽtia. qꝛ idẽ est subiectũ adequatũ scie ⁊ pricipiũ incõplexuz p se primũ. antecedẽs quadrupliciter ar. ¶ Et pꝛio sic. aliqua scia est vna ⁊ tñ eius adequatũ subiectũ nõ est vnũ ergo aĩs pbet de pspectiua. que vna scia ẽ ⁊ qd̃ ei⁹ subiectũ nõ est vnũ ar. qnerẽdo vtrũ linea sit subiectũ adeq̃tũ pspectiue aut linea visualis nõ linea. qꝛ illd̃ est subiectuz adeq̃tũ geo. nec eĕt linea visualis est subm adeq̃tuz illius. qꝛ aliter pspectiua eĕt scia p accĩs sicut linea visualis est ens p accĩs cũ cõponat ex reb⁹ diuersorꝫ ꝑdicamentorꝫ quãdmodũ hõ alb⁹ equ⁹ niger. cõsilr arg. de musica ꝙ ẽ vna scia. ⁊ ꝙ nõ hz vnũ subiectũ. qꝛ nõ nũerũ nec nũerꝫ sonorꝫ. sed tot subiecta quot sunt ꝯclusiões. ¶ Secdo. aliqua scia nõ est vna ⁊ tñ eius adeq̃tũ subm est vnũ. ergo. aĩs ar. de geo. cuius subiectũ ẽ vnum. est vnũ nũero. vnũ spẽ aut vnũ genere fm pby. q̃nto metha. sed geo. nõ est vnũ aliquo istorꝫ modorꝫ cũ sit diuersorum ꝑdicamẽtorꝫ. videlicet magnitudinẽ que ptiet ad ꝑdicamẽtuz quãtitatis. ⁊ figurã q̃ ptinet ad ꝑdicamẽtũ q̃litatis p ari. in ꝑdicamẽtis. ¶ Tertio si vnitas scie haberet attendi penes vnitatẽ subi seqt̃ ꝙ tã geo. q̃ꝫ arith. ĕt magis vna q̃ꝫ metha. oĩs falsum. qꝛ metha. est pfectior illis. ergo est verior illis. ⁊ ꝓnr magis vna. iuxtẽ. n. cõuertunt vnũ verꝫ ⁊ pfectũ. ⁊ ꝓnia ar. qꝛ tã magnitudo q̃ꝫ nũerus ẽ maioris vnitatis q̃ꝫ ens. qd̃ ẽ subiectum metha. semp. n. minus cõe ẽ magis vnũ q̃ꝫ magis cõe. qꝛ in pauciorĩbus repit vt pz d̃ spẽ respectu generis. sz ã magnitudo q̃ꝫ nũerus in pauciorib⁹ inuenit q̃ꝫ ens. ergo in eis est maiꝛ vnitas q̃ꝫ in ente. ¶ Quarto si vnitas scie attẽderet penes vnitatẽ subi adeq̃ti. p idẽ pfectio ⁊ nobilitas scie deberet attẽdi penes illud. quo cõcesso sequitur qnãlibet sciam specialẽ nobiliorẽ ⁊ perfectioreꝫ eẽ metha. cõtra phm in phemio metb. di. ispam eẽ principiãtẽ ⁊ regulãtẽ. alias aũt subministrare ⁊ regulari. ⁊ pz ꝓnia. qꝛ cuiuslibet scie spãlis subm est nobilius ⁊ perfectius ente sicut gnãliter spẽs est pfectior suo genere cũ includat illud essentialiter tanquã potĕtiã ⁊ dr̃iã supaddita tanq̃ꝫ actũ ⁊ formã fm poꝛ. in vlibus ⁊ cõmẽ. supplogo pby. ¶ Ad primũ dicit ꝙ linea visualis est subz adeq̃tũ pspectiue. ⁊ nũerus sonorus musice. ⁊ ꝙ nullũ illoꝝ est subm p accĩs. sed p se. licet sit ens per accidens vnde nulla scientia totalis ẽ ens per se cũ sit habitus diuersarũ cõclusionũ diuersarũ rõnũ. ⁊ tñ quelibet scientia totalis est p se vna scientia. similiter equalitas triũ angũlorꝫ ad duos rectos nõ est ens p se. cũ exprimat res distinctorꝫ ꝑdicamẽtorũ. s. duo ⁊ tria ptinẽtia ad ꝑdicamentũ quãtitatis. angulũ ⁊ rectitudinẽ ptinẽtia ad ꝑdicamentũ qualitatis. ⁊ eq̃litatẽ ptinentẽ ad ꝑdicamentuz relationis. ⁊ tñ est p se vna passio d̃mõstrabilis de vno subiecto videlicet de triangulo. ⁊ ꝓnr seqnit ꝙ talis demonstratio est per se vna demõstratio ⁊ tamẽ nõ est p se vnũ ens. dicunt ẽt logici ꝙ huiusmodi ꝓpõnis. hõ alb⁹ currit. subm est hõ albus ⁊ est vnũ subm ⁊ per se illius ꝓpositionis. ⁊ tñ nõ est per se vnũ ens sed tñ per accĩs. pbi aũt dicunt superficiẽ aeris ⁊ superficiẽ aque eẽ vnum locũ p se terre. ⁊ ꝯstat tñ ꝙ nõ sunt vnũ ens p se. sed tñ p accĩs ⁊ per aggregationẽ ita linea est vnũ subm p se. ⁊ numerus sonorus est vnũ p se. ⁊ tñ nõ est vnũ ens p se sed p accĩs. ¶ Ad secũdũ dicit ꝙ geome. est vna scientia tã vnitate specifica q̃ꝫ generica cum sit vna species vnius generis. s. predicamẽti qualitatis. ⁊ tunc ad argumentũ. geo. considerat res diuersorꝫ generum ⁊ predicamentorum. ergo non est alicuius generis vel predicamenti. negetur consequentia. vnde quilibet concept⁹ mẽ

talis est res predicamenti qualitatis: ⁊ tñ aliq̃ concepꝰ mentales significant substantias. ⁊ aliqui quantitates. ⁊ aliqui relationes ⁊ sic de aliis. sicut etiã q̃libet scia mundi ⁊ predicamẽti qualitatis. ⁊ tñ suũ subiectũ est alteriꝰ p̃dicamenti, vel nullius. vnde suba geo. ⁊ artith. non est alicuius p̃dicamẽti p se vel per accñs. suba aũt pspectie ⁊ musice sunt p accñs in p̃dicamento quãtitatis ⁊ q̃litatis. s. linea visualis ⁊ nũerus sonorus. suba aũt phye ⁊ medicine sunt p accñs p̃dicamẽti substantie ⁊ relationis s. corpus mobile vel sensibile ⁊ corpus sanabile. ¶ Ad tertiũ negetur ꝓnia ⁊ dicitur q̃ gen⁹ abstracte ⁊ formaliter sũptũ est magis vnũ q̃ spẽs vnde ari. qnto phy. dicit motũ regulare ⁊ vniforme ee magis vnũ q̃ motũ irregulare difforme. qꝛ minus diuisibilis est. sed ita est q̃ genus est minus diuisibile q̃ spẽs. ergo est magis vnũ diuiditur. n. genus in partes subiectiuas ex quibus non essentialiter cõponitur. spẽs aũt diuidit in genus ⁊ dñia ex quibus eẽntialiter cõponit. cũ ergo pars sit semper simplicioꝛ toto sequit genus simplicioꝛ ee ⁊ minus diuisibile q̃ spẽs. ⁊ ꝓnter ens est minus diuisibile q̃ magnitudo ⁊ uũcerus. cum diuidatur tñ per actum ⁊ potentiam. ⁊ nullam cõpositionem dicat. lineã autẽ ⁊ nũerꝰ essentialiter cõponuntur ex actu ⁊ potentia seu ex genere ⁊ differentia. ideo maioꝛẽ vnitatẽ habet metb. q̃ geo nie. vel arithme. ¶ Ad quartũ dicitur negãdo ꝓnam. quia nobilitas scie non attenditur penes nobilitatẽ subiecti primi. sed penes nobilitatem obi in quo virtualiter ⁊ eminenter reseruatur tota rõ subiecti. ⁊ qꝛ in deo sub ratione deitatis reseruatur tota ratio entis. ideo metb. ẽ ceteris scientiis pfectioꝛ atq̃ nobilioꝛ. cũ ipa sola inter scientias humanitus inuentas consideret deum sub rõne deitatis. phia enim naturalis ⁊ si determinet de primo motore qui est deus. nõ tñ est tante pfectionis sicut metha. qꝛ cõsiderat de illo sub rõne motoris tantuꝫ ⁊ non sub ratione deitatis. quod multo perfectioꝛ est quã sit ratio mouentis. Et si ar. sic. phia naturalis cõsiderat de primo motore vt est simpliciter indiuisibilis ⁊ ĩmobilis tã per se q̃ per accidens. ⁊ vt simpliciter separatur a mã ⁊ magnitudine sm q̃ habet octauo phy. ergo considerat de deo sub ratione deitatis. negatur ꝓnia. qꝛ licet ille conditiones nulli cõpetant nisi deo. nõ tamẽ sibi attribuit illas conditiones sub rõne deitatis ĩmo est concedendum librum de anima perfectioꝛẽ ee libro phyſico, non obstante q̃ liber phy. consideret de primo motore qui deus est ⁊ non liber de aĩa. qꝛ liber de anima. cõsiderat de intellectu humano vt est intelligens. constat aũt intellectũ perfectioꝛem ee vt est intelligens ipso motore primo vt est tantũ mouens. cum ratio itelligendi sit longe perfectioꝛ rõne mouẽdi vt colligit de mẽte Ari. secũdo ⁊ tertio de anima ⁊c.

Cibile autem ⁊ scia differũt ab opinabili ⁊ opinione. quoniam scia vniuersalis ⁊ p necessaria ẽ necessariũ ãt non contingit aliter se habere. Manifestum igitur est q̃ circa hoc scia non est. esset enim ĩpossibilia vtiq̃ ãt se habere possibilia aliter se habere.

Stud est quartũ capitulũ istius vltimi tractatus primi posteriorũ in quo ari. seperat scientiaꝫ ab opinione ⁊ ab aliis habitibus intellectus postq̃ separauit vnam scientiã ab alia ⁊ scibile a non scibili. ⁊ p̃ncipia distinxit sciarũ. ponendo quattoꝛ cõclusiones. quarũ prima est ista. scientia differt ab opinione ⁊ scibile ab opinabili. secunda conclusio. scia differt ab intellectu ibi. at vero nec intellectꝰ tertia cõclusio. scia opinio ⁊ intellectus aliqualiter cõuniunt ⁊ aliqualiter differunt ibi. Verus. n. q̃rta conclusio. opinio est circa contingentia ⁊ possibilia aliter se habere. Et certũ est. prima cõclusio ar. sic. scia est vlis ⁊ per necessaria. sed opinio nõ est vlis nec per necessaria ergo scia differt ab opinione. ⁊ ꝓsequẽter scibile differt ab opinabili. añs pz. ex determiatis prio ⁊ secõdo tractatu. nam scia est p cãm simpliꝛ ⁊ p se sm q̃ ipꝫ sicut demonstratio ex quo demõstratio est illius faciens scire. ergo scientia est vniuersalis. ⁊ qm̃ est p ea ⁊ circa ea q̃ nõ cõtingũ: aliter se hẽre. iõ ẽ p necessaria. opinio autẽ non est vlis. qꝛ nõ est p cãm p se ⁊ sm q̃ ipm. sed solũ p cãm probabile. nõ ẽt est per necessaria. sed p ea q̃ pñt aliter se habere. ¶ Notandũ primo sm egi. q̃ ppõ dr vlis tripliciter prio vlitate subiecti ⁊ temporis. sed non cãe. vt ois corvus est niger. qꝛ nõ est aliquis corvus qui non sit niger neq̃ aliquod est fuit aut erit tẽpus in quo non sit fuerit vel erit aliquis corvus niger. ⁊ si hoc negetur ponatur inesse. exempla enim ponimus nõ vt ita sint sed vt sentiant q̃ addiscunt. corvus tñ in cõi non habet cãm nigredinis. qꝛ nigredo nõ fluit a principiis speciei. sed a principiis indiuidui. nõ. n. fluit a genere ⁊ dñia nec a materia ⁊ forma absolute. sed a determinata mixtiõe ⁊ ppositione qualitatũ primarũ sine qua nõ põt ee forma substantialis corui. Secũdo dicit ppositio vli vlitate cãe non adequate. vt ois equilaterus habet tres angulos equales duobus rectis. omnis enim eqlaterus hꝫ in se cãm illius passionis. s. angulũ extrinsecũ equiualentem duobus oppositis intrinsecis trianguli. sed non habet istam cãm adequate. eo q̃ aliquis triangulus habꝫ tres angulos equales duobus rectis. qꝛ triangulus fꝫ q̃ huiusmodi habet tres angulos equales duobus rectis. sicut ẽt sm q̃ huiusmodi habet angulũ extrinsecuꝫ ẽt q̃ dicitur ee cã adequata illius passionis in triangulo cõpetẽs triangulo p se ⁊ nulli alteri nisi rõne trianguli. ⁊ de tali vniuersali loquit ari. di. sciam ee vlis cum nõ loquatur nisi de scia ppriissime dicta. sed opinio dicitur nõ vniuersalis. qꝛ nõ aggenerat p cãm nec p demstrationem. sed p q̃dã signa pbabilia ⁊ per quedã cõia ⁊ p sillogismũs topicos. Ista distinctio lꝫ euacuet difficultatẽ lre: vnum tamẽ infert quod nõ est verũ. videlicet angulum extrinsecũ equiualẽtẽ duobus oppositis intrinsecis ee cãm illius passiõis habere tres angulos equales duobus rectis. qꝛ cuꝫ hec passio fluat a principiis spẽi sm eũ posito triangulo ponitur habere tres angulos equales duobus oppositis intrinsecis. ergo nõ est per se causa illius. sed diffõ trianguli est p se cã illius passionis. sicut ⁊ oiuꝫ aialiũ passionũ per se ꝓuenit cũ subiectis suis. diffinitio dicitur ee causa vt colligitur de mente phy sexto topico. ⁊ quarto phi. nec sequitur habere tres angulos demonstratur de triangulo per angulũ extrinsecum. ergo angulus extrinsecus est per se causa illiꝰ passionis. sed sufficit inferre q̃ sit per se causa in cognoscendo illam passionem de triangulo. ¶ Secũdo notandũ sm linco. q̃ opinio tripliciter sumit. s. communiter propie ⁊ magis proprie. opinio communiter sumpta ẽ habitus cognitionis cum assensu. ⁊ sic est genus ad scientiam, ⁊ fidem. opinio proprie sumpta est apprehensio vnius partis contradictionis cum fortitudine timendo ne oppositũ possit inesse. ⁊ sic scientia non est opinio licet bene scitum sit opinatum. quia aliquid potest esse vere necessarium apprehensum ab vno per medium simpliciter necessarium. ⁊ ab alio per medium probabile. opinio magis proprie dica est acceptio veri contingentis sm quod est verum contingens. ⁊ sic scientia non est opinio nec scitum est opinatum. ⁊ sic de opinione loquitur Aristoteles hic cum dicit opinionem esse non p necessaria. ¶ Hec expositio iuxta hanc distinctionem est suspecta propter secundum ⁊ tertium membrum quia de ratione proprie opinionis non est fortitudo

neq̃ timor. opiat⁹ ē. n. arī. mūdū fuisse ab eterno absq̃ formidine ⁊ timore. vt pz. ex suis offensiuis ⁊ defensiuis octauo phy. auerro. ēt cōmē. opinatus ē vnicū itellectū ēē in oibus hoibus. ⁊ hoc absq̃ formidine ⁊ timore. vt colligitur de mēte sua. tertio de aīa. sicut tā theologi opinant ēē p rōnes pbabiles vltra habitū fidei mūdū incepisse ēē intellectūq̃ plificari ad plificationē corporis hūanorū absq̃ formidine ⁊ timore. Ex eodē sequitur falsitas tertii mēbri cū in rōne opinionis nō cadat appēhensio vi contingentis vt verū cōtingēs est. q: mūdū eternaliʒ fuisse nō ēē verū cōtingēs neq̃ intellectū ēē vnicū in oib⁹ hoibus imo hoc est ipse. iō opio ppie sumpta ē habit⁹ acquisitus p sillm pbabile sicut scia ppie dcā p syllz de mōstratiuū. ⁊ sicut scia strictissime sūpta ē habitus acqsitus p necessaria simpliʒ. ita ⁊ opinio strictissime sūpta. est habitus acqsitus p mere contingentia. ita q̃ nec formido nec timore neq̃ verū debet poni in diffōne opinionis. cū opio possit esse indifferenter circa verū ⁊ falsum possibile ⁊ ipse necessarium ⁊ cōtingens.

At vero neq̃ itellectus. dico aūt itellectū principiū scie. neq̃ scia ē indemōstrabilis. hec aūt ē acceptio īmediate ppōnibus.

¶ Secūda cōclusio. scia est habitus distinctus ab intellectu. pbat. intellect⁹ ē pncipiū scie. ⁊ idemōstrabilia. ⁊ habitus tm̄ īmediate ppōnis. sed scia nō ē aliqd̄ istorū. ergo maior pz q: ite⁹ ē habitus pmorū pncipiorū q̃ sunt dignitates pme vz. qd̄libet est vel nō est: nihil ē ⁊ nō est. cōstat autē q̃ dignitates sunt pncipia sciarū cū ingrediatur virtualiter oēm demōstrationē. ⁊ sunt ppōnes īmediate atq̃ indemōstrabiles cū acquirant̄ solo lūe ite⁹ agētis minor aūt ē manifesta. nā scia est habitus acquisitus p demōstrationē. ergo ē effectus demōstrationis. ⁊ p̄ nō est pn̄ scie cū sit pn̄ suiipsius. idē. n. est pn̄ demonstrationis ⁊ scie. nō est ēt scia circa indemōstrabilia aut circa ppōnes īmediatas cū sit habitus cōclōnis demōstrate p cām vel p effectū. ¶ Notādū fm pmē. tertio de aīa. q̃ inte⁹ q̃dripliciter sumit̄. prio p potētia intellectiua: ⁊ sic loquit̄ arī. ibi cū dicit q̃ inte⁹ agēs est oīa facere ⁊ intellect⁹ potis est oīa fieri. secūdo p spē intelligibili actu vel hitu p̄sitante rē. ⁊ sic cōceptus hoīs vel leonis vocatur ibi int⁹ ei⁹. tertio p virtute sensitiua deseruiēte intellectui in suis operationib⁹ quā arī. vocat fantasiā dī. illam esse intellectū passiuū: cōmē. aūt cogitatiuā dī. illā generari ⁊ corrumpi. q̃rto sumit̄ int⁹ p habitu prior p̄ principiorū eo mō quo accipit̄ tā. 6. ethi. q̃z hic. distinguendo ipm intellectū ab alijs habitib⁹. Sic ergo accipiēdo intellectū pbs intendit tres rōnes. quarū prima est ista. intellectus ē principiū scie cū sit habitus pmorū pncipiorū. sed scia nō est pncipiū scie cū nihil sit principiū sūpt⁹ ergo scia nō intellectus. ¶ Secūda rō. itellectus ē circa indemōstrabilia cū acquirat̄ solo lumine intellectus agentis. sed scia ē circa demōstrabilia cū sit habitus acquisit⁹ per demōstrationē. ergo. ¶ Tertia rō intellectus est hitus ppōnis īmediate tm̄. sed scia est habitus ppōnis mediate. s. cōclusiōis demōstrate. ergo intelligēdo p ppōnē īmediatā illā que nullū hz mediū quo pbari possit aut syllogizari.

Verus. n. ē intellectus ⁊ scia ⁊ opinio ⁊ quod p hoc dicit̄. quare relinq̃t opinionē ēē circa verū aut qdez falsuz. sed cōtingēs est aliter se hābre. hec aūt est acceptio imediate p positōis ⁊ nō necessarie.

¶ Tertia cōclusio. scia opio ⁊ intellect⁹ aliqualiter cōueniunt ⁊ aliqualiter discōueniūt. pria pars pz. q: oia illa sūt circa verū. in spāli aūt cōueniūt scietia ⁊ opinio. q: sicut scia. ita opio resolut̄ vsq̃ ad īmediata. Secūda ps declaratur: nā scia ⁊ itellect⁹ sunt circa necessaria ⁊ opio circa cōtingētia possia aliter se hābre. deinde scia resolut̄ vsq̃ ad īmediata necessaria. opio aūt vsq̃ ad īmediata solū pbabilia q̃ forte oibus videt̄ vera vel saltē plurib⁹. nō tamē sunt necessaria. q: p̄sit ēē falsa. vt q̃ ois mater diligit filiū suū. que habuit instātiā de medea occidente ppriū filiuz. ¶ Notandum fm pbm q̃ non solum scientia opinio ⁊ intellectus sunt vera. sed ēt ea que dicunt̄ p ista qd̄ pōt referri ad propōnes vocales vel scriptas subordinatas ppōnibus intellectis scitis ⁊ opinatis. q̃a voces sunt earum que sunt in anima passionum note p̄mo p ar. aut ad significata talium habituū vel ppōnuz mentalium. sicut. n. sanitas inest aīali cibo ⁊ vrina. rōne cuius oīa illa dicuntur sana lz diuersimode fm pmē. 4. metha. eo q̃ sanitas est in animali tanq̃z in subiecto. ⁊ in cibo tanq̃z in cā. ⁊ in vrina tanq̃z in signo. ⁊ sic aīal ē formaliter sanū. cibus carnaliter est sanus. ⁊ vrina significatiue sana. ita veritas cum sit adequatio intellectus ad rem sicut sanitas est adequatio humor. est subiectiue in intellectu. ⁊ cāliter in re. ⁊ in ppōne tanquā in signo. iō omnia illa dicuntur vera licet diuersimode. nam intellectus subiectiue est formaliter verūs di. phi. 6. metb. q̃ bonum ⁊ malū sunt in rebus. verum āt ⁊ falsum sunt in aīa. sed res dicit̄ carnaliter vera. di. cōmē. 12. metha. q̃ scia dci est causa rerum ⁊ scia natura cātur a rebus ppō autem est significate vera. di. phi. in post pdicamētis. q̃ ex eo q̃ res est vel nō est oratio vera vel falsa dr̄ quare ⁊c. ¶ Dubitat̄ q: videt̄ q̃ opio nō sit circa verum cum ostensum sit opinionem aliquādo ēē circa falsum. ¶ Rñdet egi. quadrupliciter. prio q̃ arī. p verum intelligit cōpositionem circa quā est verum vel falsum: Secundo q̃ pbus non loquitur de omni opinione. sed tantum de opinione vera. Tertio q̃ non loquit̄ de opinione que est vera. sed potest ēē vera ⁊ falsa. quarto q̃ opinio generatur per quedaz pbabilia. sed prio retho: dicitur q: quātum est ex parte rei semp vera sunt pbabiliora falsis. ⁊ sic dicitur. octauo topi. q̃ nihil phibet q̃dā falsa pbabiliora ēē quibusdā veris. intelligendum ē ex parte natura. opiabilia igitur ⁊ pbabilia ex parte rei semp sunt vera. si autem opinantur falsa hoc est ex defectu intellectus nostri. Tinco. autē dicit q̃ lz opinio sit circa ea que possunt esse falsa. nunquā tamē sumitur in p posito est circa falsa. q: semper est veri contingentis in quantum est verum contingens. Ego autē dico q̃ opinio est circa verum. nō q: opinatum sit verum. sed q: opinans siue credat illud quod sit verū siue credat illud qd̄ sit falsuz. semp tamē se credit credere verū lz interdū credat falsum ⁊ ipossibile.

Et certū ē si sic apparentibus. opinio enī incertū ē vt natura hmōi est.

¶ Quarta cōclusio. opinio est circa contingētia ⁊ possia aliter se hābre. suppositū. n. ē in cōclusionib⁹ p̄cedētib⁹ opionē ēē p̄tigētiū ⁊ possiū aliter se hābre. ⁊ q: illud aliqs posset negare. iō hic arī. dupliʒ pbat in hac quarta cōclusiōe. ⁊ prio ex appentib⁹. i. ex his q̃ sunt in pmptu. q̃ nihitus ⁊ obiectū debēt iuicē ppōrtionari. sed opio ē quid incertū ⁊ dubiū in nā ⁊ cōtingētia possibilia aliter se hābre sūt hmōi. ergo opinio ē respectu illorū.

Adhuc autem nullus opinat̄ pbare cū opinet̄ īpossibile esse aliter se hābre sed scire. Sed aliquādo qdem esse sic. sz tamen aliter nihil phibet tūc pbare tanquā hmōi opinionem quidem esse sz nēciis scia.

¶ Sēdo ar. ex pte nrā q: nllus reputat se opiari qñ existiat de aliquo ipz ēē tale q̃ ipse est aliter se hābre cū tē reputet se scire ⁊ nō credit se opiari. qñ existiat de aliquo ipsū esse tale q̃ ipse ē aliter se hābre. ergo opio ē tallū ex q̃ b⁹ seq̃t̄ sciaz ēē nēcii ⁊ opionē p̄tigētz possibliʒ aliter se hābre

cõtingentis possibiliter aliter se habere.

Qualiter ergo se idem opinari ⁊ scire q̃re non erit opinio scientia.

¶ Cõtra ꝑdeã ar. pbs ꝓbãdo q̃drupliciter sciam idez cẽ cũ opinione. ⁊ ꝓio sic. scire est opiari. ergo scia ẽ opinio. pz cõsequẽtia. qz distinctio bituũ cõcluditur ex distinctõe actuũ vt colligit a pbo. 2. etbi. añs ar. scitũ est opinatũ. ergo scire est opinari. pz ꝓña qz porẽtie distinguũt ꝑ actus. ⁊ actus ꝑ oba vt est oemr̃atũ. scõo de aia. añs liquet. qz eadẽ cõclo põt fieri nota duob⁹. vni ꝑ sill'm ostrationũ. ⁊ alteri ꝑ sill'm ꝓbabilẽ tm̃.

Si aliqs posuerit eẽ aut nihil contingere opinari. Cõsequẽter. n. hic qdẽ sciẽs. ille vo opinãs ꝑ media quousqz ad ĩmediata vẽiat.

¶ Secũdo sic. nisi scia ⁊ opio sint idẽ sequit qꝯ nõ cõtigit aliquid opinari. ꝓbat sic arguẽdo. nulla scia est opinio. ergo nullũ scibile est opinabile. pz ꝓña. qz sicut a priori arguit distinctio bituũ ex distictõe obiectoꝝ ita a posteriori ar. distinctio oboꝝ ex distinctõe actuũ ⁊ habituum. tunc sic. nullũ scibile est opinabile. sed oẽ ens est scibile. qz ꝯ eo põt aliq̃d demõstrari. ergo nullũ ens ẽ opinabile. ⁊ ꝑ ꝓñs nõ cõtingit aliquid opinari.

Quare si qdẽ ille sciuit ⁊ opinãs sciuit.

¶ Tertio illi habitus sunt idẽ q cõsilr acqruntur ⁊ ꝓsilr ꝓcedũt. sed scia ⁊ opio cõsilr acqruntur ⁊ cõsilr ꝓcedũt. ergo scia ⁊ opio sunt idẽ maior vr̃ nota. qz modi dissilẽs ꝓcedẽdi arguũt in motu idẽtitatẽ specifica ꝓm pbm. q̃n to phy. minor aũt declarat ex eo. qz tã opio q̃z scia acq̃ritur ꝑ ĩmediata ⁊ resolvit in ĩmediata vt patuit in hoc ꝓio. vbi dcm̃ est qꝯ tã sciens q̃z opinãs ꝓcedit ꝑ ĩmediata. iõ quilibet eoꝝ dicit eẽ sciens.

Sicut enĩ ⁊ qz est opinari ⁊ propter quid aũt medium est.

¶ Quarto illi habitus sunt idẽ q̃bus cõpetit eadẽ ꝓprietas. sed scie ⁊ opinioni eadẽ ꝓprietas. ergo sũt idẽ. patet ꝓña cũ maiori. ⁊ minor ꝯclarat. nã ꝓpũ ẽ scie didi ĩ qz ⁊ ꝓp q̃d. sz idẽ ẽt ẽ ꝓpuz opinioni cũ det opio. qz ⁊ ꝓp quid sicut dat syll's ꝓbabilis ꝓcedens a priori ⁊ alius a posteriori q̃bus opinãs aliquãdo credit se scire ꝑ cãm ⁊ interdũ ꝑ effectũ. sequitur tex. ⁊c.

Aut si quidẽ sic arbitratur nũ cõtingentia aliter se habere. sicut ⁊ habent diffinitiones per quas sunt demõstrationes nõ opinabit sed sciet. Si aũt vera quidez esse non tm̃ hoc ipsis inesse scõm substãtiam sed secũdũ spẽz opinabitur ⁊ non sciet vere.

¶ Postqz sepauit sciam ab opinione ⁊ obiecit contra illud ꝓbando sciam ⁊ opinionem est eũdẽ habitũ esse cõsequenter ꝑ rn̄sione ad obiecta facit duo. nã ꝓio ꝑmittit duas suppõnes. secũdo ꝓbatur. q̃ttuor ꝓclones ex q̃bus apparebit solutio oium rõnum ibi. eiusdẽ aũt opio

¶ Prima suppõ ẽ ista. qꝯ scia tripl̃r differt ab opione. ꝓio qz scia ꝓcedit ꝑ media necessaria nõ polia alr̃ se habere. opio aũt ꝓcedit ꝑ cõtingentia polia alr̃ se hẽre. secũdo qz scia ꝓcedit ꝑ diffinitiones ex q̃b⁹ fiũt demõstrationes. opinio vero nõ ꝓcedit ex diffõib⁹ ex q̃b⁹ fiũt demõstratiões. sed solũ ex his ex q̃bus fiũt syllĩ ꝓbabiles. tertio qꝯ scia ꝓcedit ꝑ accitia ꝓpria q̃ insunt subis ꝓz qꝯ ipz ⁊ que fluũt a principijs spẽi. opinio aũt per accitia cõia ⁊ que fluunt a ꝓncipijs indiuidui. propterea opinãs non est sciens qz sibi deficiunt cõditiones scie arbitrat tamẽ se scire qz putat se habere oia que requiruntur ad scire.

Et qz ⁊ ꝓp qd si qdem ꝑ ĩmediata opinabitur. si nõ ꝑ ĩmediata solũ ipm qz opiabit.

¶ Secunda suppositio qꝯ sicut scientia ita ⁊ opinio diuidit in opinionẽ. qz ⁊ propter quid sciens. n. resoluere opi. vsqz ad ĩmediata habet opinionẽ qz ⁊ ꝓp qd. nesciens vero resoluere vsqz ad ĩmediata hz solũ opinionez qz recte sicut dicit de scia. qz tunc habet scia qz ⁊ ꝓp q̃d quãdo scitur resoluere vsqz ad ĩmediata. tũc aũt habet tm̃ scia qz qñ nõ scit resoluere vsqz ad ĩmediata. videẽs enĩ solẽ aut lunã eclipsari nesciẽs resoluere eclipsiz in suã cãm. s. in interpositionẽ terre inter solẽ ⁊ lunã aut in iterpositionẽ lune inter terrã ⁊ solẽ scit. qz sol eclypsat iz nescit ꝓpter quid. ¶ Notãdũ qꝯ nõ differt opi. eẽ habitũ acq̃sitũ ꝑ ꝓpõnes cõtingẽtes vel necessarias. dũmõ opinãs accipiat illas nõ vt necessarias. sed vt cõtingentes. nec dr̃t opinionẽ eẽ ꝑ cãm necessariã vel probabilẽ. dũmodo ista accipiat vt ꝓbabilis. multi. n. cognoscunt illã omnis triangulus habet tres angulos eq̃les duobus rectis. nõ vt necessaria nec ꝑ cãm necessariã. sed tm̃ ꝓbabilẽ. qz ꝑ auctoritatẽ aut cõem cõcessionẽ hoiuz signato. n. vno triangulo hãte vnũ augulũ rectũ aliqs scit illũ hẽre tres angulos eqũales duobus rectis ꝑ angulũ extrinsecũ. alius aũt opinat eũ triangulũ hẽre tres angulos eq̃les duobus rectis. qz videt illũ habere tres ãgulos. quorum vnus est rectus ⁊ quelibet aliarũ concedetur ab oĩbus vel a pluribus eẽ medietas recti.

Eiusdem aũt opinio ⁊ scientia nõ penit⁹ est. sed sicut falsa opinio ⁊ vera eiusdez quodã modo est. sic ⁊ scia ⁊ opinio eiusdem. Et enim opinionẽ ⁊ verã ⁊ falsam sicut dicũt q̃dẽ eiusdem inesse inconuenientia accidit appetere alia ⁊ que non opinari qꝯ opinat falso

qz q̃nta q̃rti capituli q̃rti tractatus

¶ His suppõnibus premissis ar. ponit quattuor ꝓclusiones. quarum prima ẽ ista. scia ⁊ opio nõ sunt eiusdez obiecti simpliciter. ꝓbatur. sicut se habet opinio vera ⁊ opinio falsa ita scia ⁊ opinio. sed opinio vera ⁊ opio falsa nõ sunt eiusdem obiecti simpliciter. pz cõsequẽtia cuz maiori ex sufficienti similitudine. ⁊ minor declarat. q̃a dato oppo⁹ sequit. incõuenientia. q̃rto metba. adducta cõtra eraclitũ di. oẽ qd̃ apparet eẽ verũ. ⁊ multa alia inconuenientia. s. qꝯ nulla opinio est falsa. ⁊ qꝯ vere opinatur qm̃ falsum opinatur. si enim significatũ ꝓpõnis vere esset significatum adequatũ propõnis false. tunc propositio vera esset propositio falsa. ita si idẽ obiectum penitus sumptum ꝓm eadem considerationem formalem est obiectum opinionis vere ⁊ opinionis false. sequitur opinionem veram esse opinionem falsam aut nullaz eẽ opinionem falsam. sed non est dicẽdũ opinionem veraz esse opinionem falsam ꝓpter implicationem cõtradictõnis. ergo dicendum est nullã opinionem esse falsem. qd̃ erat vnum inconueniens adducendoꝝ. ¶ Item si adeq̃tum significatum ꝓpõnis vere esset adequatũ significatum ꝓpositionis false credens ꝓpõnem falsam vere ⁊ crederet quia crederet significatũ adequatum ꝓpõnis vere. ergo pariformiter si idem est obiectum oino opionis vere ⁊ opinionis false opinans falsum vere opinat quia opinatur obiectum formale opinionis vere. ⁊ illd̃ erat aliud inconueniens adducendum. ¶ Notandũ ꝓz phm secundo metbn. qꝯ sicut se res habet ad esse ita ad cognosci. ⁊ quinto metba. modi intelligendi sumuntur a modis essendi. ⁊. z. de aia scie secant quẽadmodum ⁊ res. secundo autem de anima. qꝯ potentie distinguuntur per actus. ⁊ actus per obiecta. ex quibus ꝓpõnib⁹ sequitur qꝯ non stat actus vel habitus esse diuersos ꝓm spẽm ⁊ non obiecta formalia. sicut ergo visus auditus ⁊ cetere potentie cognitiue specie distinguunt. quibus cõpetunt obiecta diuersarum rationum. ita habitus ⁊ actus non possunt specie distingui nisi ipsis competant obiecta diuersarum rationum. ideo scientia ⁊ opinio non possunt esse eiusdem obiecti simpliciter. ex quo sunt habitus diuersarum rõnum vt iã ostensum est.

Quoniã aũt multiplicitẽr idẽ dicit ẽ sicut cõtingit. Est aũt sicut nõ cõmẽsuratiuũ. n. eẽ diametrũ vere opinari icõueniẽs est. sz qz diametros citra quã sũt opiones idẽ sic eiusdẽ est. sed qd aliquid erat eẽ vnicuiqz scõm rõnẽ nõ idẽ est. Silr aũt ⁊ scia ⁊ opinio eiusdez est. hoc qdem. n. sic aĩalis est ꝙ nõ est cõtingere nõ esse animal. sed illa quidem ꝙ est cõtigere vt si hoc qdez ꝙ vere hoĩs ẽ. illa vero hoĩs qdez nõ aũt veri hominis. idem nõ est quia homo hoc autem non sicut idem.

¶ Secũda ꝛclusio. scia ⁊ opio sũt eiusdẽ obiecti quodã modo ꝓbat prioi rõne. sicut se hz opio vera ⁊ opinio falsa. ita scia ⁊ opinio. sed opinio vera ⁊ opinio falsa sũt eiusdem obiecti quodãmõ. ergo ⁊c. patet ꝓña cũ maiori ex sufficienti filitudine. ⁊ minoz ar. nã cũ idẽ dicat multipliciter. s. idẽ genere. idẽ spẽ. ⁊ idẽ nũero. ⁊ iterũ idem nũero simplr ⁊ fm quid. actu ⁊ potẽtia. mãliter ⁊ formaliter. opio vera ⁊ opinio falsa sunt eiusdẽ obi mãlr licet nõ formaliter. nã de eodẽ diametro aliquis opinat ꝙ est icõmẽsurabilis coste. ⁊ alius ꝙ est cõmẽsurabilis prima opinio est vera. ⁊ secũda falsa. ⁊ si sunt de eodez hoc nõ est fm eãdẽ rõnẽ. qm̃ pria opinio est de diametro. vt est icõmẽsurabilis. ⁊ secũda de eodẽ vt est ꝓmẽsurabilis. ¶ Cõsimlr est dicẽdũ de scia ⁊ opione ꝙ sũt eiusdẽ obiecti. nõ simplr sed quodã modo. qz nõ formaliter sed mãliter. hẽtur. n. scia de hoĩe ꝙ est aial existimãdo ꝙ nõ põt aliter se habere. ⁊ hr opinio de hoĩe ꝙ est aial existimãdo ꝙ põt alr se hẽre. ita ꝙ nõ solũ de eodẽ subo simplici hr scia. ⁊ opio per diuersa ꝑdicata ꝙ hõ est aial. ⁊ ꝙ hõ est albus. sed etiã de eodez obo cõplexo hr scia ⁊ opinio ꝑ diuersas cõsideratões. vt de hoĩe ꝙ est aial cõsiderãdo apud vnũ ꝙ nõ põt alr se habere ⁊ penes aliũ ꝙ põt aliter se habere. ¶ Notãdũ fm pbm secũdo phy. ꝙ diuerse scie sunt de eodẽ obo mãliter sũpto. non tñ formalr. qz geome. ⁊ phy. sunt de lineis ⁊ supficieb⁹. nõ tñ eodẽ mõ. ꝓsiderat. n. geome. lineã ⁊ superficiẽ abstracte. physici aũt vt sunt termini ⁊ passiões corporis naturalis. cõsiderat. n. phy. ⁊ astro. spicitatem solis ⁊ lune. sed nõ eodẽ mõ. phy. n. ꝓsiderat illã spicitatem. vt est habilis ad motũ rõne cuius natũra solis aut lune illã sibi determinat. astro. aũt inquãtũ ꝑ illã figurã meliorẽ iuicẽ aspectũ hñt planete. ita scia ⁊ opio possũt eẽ de eodẽ mãli obo nõ aũt formali. qz penes illud distinguũtur actus ⁊ habitus. ¶ Ex ꝑdictis sequitur prio ꝙ in mathe. idẽ est scitũ ⁊ opinatũ iuxta doctrinã cõmen. secũdo metha. nã hñs veritatẽ illius. oĩs triãgulus hz tres angulos ꝑ angulũ extrinsecũ hz sciam tã de triangulo qz de illa cõclone. ⁊ hñs veritatẽ eiusdẽ solũ ꝑ autoritatẽ euclidis aut ꝑ aliud signũ ꝓbabile hz opinionez de eodẽ triãgulo ⁊ de eadẽ cõclusiõe. qz dictũ eucli. posset eẽ falsuz ⁊ ꝓbabile. signũ posset deficere. ergo illa cõclusio. triangulus hz tres angulos. est scita ⁊ opinata. ¶ Secũdo sequit ꝙ si scitũ simplr ⁊ ꝑ oẽm modũ eẽt opiatũ scia eẽt opinio. qz hitus distinguũt ꝑ oba formalia cõstat aũt ꝙ idẽ esset obiectũ formale scie ⁊ opionis. si scitũ simplr ⁊ ꝑ oẽm modũ eẽt opinatũ sicut ꝓpõ va eẽt ꝓpõ falsa ⁊ ꝓpõ necessaria eẽt ꝓpõ ꝓtingẽs si adeq̃tũ significatũ ꝓpõnis vere eẽt adeq̃tũ significatũ ꝓpõis false. ⁊ significatũ primariũ ꝓpõnis. necessarie esset significatũ primariũ ꝓpõnis cõtingẽtis. ¶ Sed dubitat. si distinctio actuũ ⁊ habituũ ꝓcedit ex distinctiõe oboꝝ. ergo tãta ẽ ꝑcise distictio actuũ ⁊ habituũ quãta est distinctio obiectorũ. sed obiecta scie ⁊ opionis nõ dñt nisi rõne ex quo idẽ nũero est mãle obm vtriusqz. ergo scia ⁊ opinio nõ dñt nisi rõne. ꝙ est falsum. qz sũt duo hitus realr ⁊ cẽntialr differentes. ¶ Respondet ꝙ nõ tãta idẽtitas repitur vniuersaliter inter sciam ⁊ opinionẽ quãta inter scitum ⁊ opinatũ est idẽtitas realis. hz nõ formalis. qz illi duo habitus tã realiter qz formaliter distinguũtur. idẽ. n. est iudiciũ de potentijs ⁊ habitibus ꝓstat aũt ꝙ nutritiua augmẽtatiua ⁊ generatiua sunt potentie realr ⁊ cẽntialiter dñtes iuxta determiationẽ ari. factã secũdo de aia. ⁊ tamẽ obiecta nõ differũt nisi formaliter ⁊ rõne fm cõmẽ. ibidẽ di. ꝙ alimentũ idẽ nũero ẽ obz cuiuslibet illarũ potẽtiaꝝ. nõ tñ idẽ formaliter ⁊ rõe. qa alimẽtũ. vt qd est obm generatõis. ⁊ vt qz tũ augmẽtationis. ⁊ vt quale nutritiõis. ita idẽ nũero est obm scie ⁊ opinionis. sz nõ eodẽ mõ sũptũ. nã obm vt scibile ẽ obz scie ⁊ vt opinabile ẽ obm opinionis. nihil aũt. vt scibile est aliqd vt opiabile sicut nihil vt necessariũ est aliqd vt contingens.

Manifestũ aũt ex his ꝙ neqz opinari silr idẽ ⁊ scire ꝓtigit. silr. n. vtiqz habere opinionẽ alr hñdi ⁊ ñ alr hñdi idem esse ꝙ vere nõ cõtingit.

¶ Tertia cõclusio nõ ꝓtingit eũdez simul hre scia ⁊ opinionẽ d̃ eodẽ obo formali pz qz si aliqs scit hoĩez eẽ aial aut triangulũ hre tres ãgulos existiat illud nõ posse alr se hẽre. ⁊ si opiat aliqd̃ illoꝝ existiat illd̃ posse alr se habere. sed ĩpossẽ ẽ aliquẽ silr ⁊ semel existiare idẽ sz eãdez cõsiderationẽ sũptũ posse alr se hre ⁊ nõ posse alr se habere. ergo ⁊c. dr prio in cõclusiõe silr. qz idẽ hõ in diuersis tpib⁹ scit ⁊ opiat eãdẽ ꝓclonẽ. pri⁹. n. opinat⁹ sũ ꝙ oĩs triãgulus hz tres ãngulos ꝑ auctoritatẽ eucli. deinde scit illud ꝑ demõstratiõez. secdo dr de eodẽ obo formali. qz vt dcm̃ ẽ. nõ ẽ incõueniẽs eũdẽ silr ⁊ semel hre scia ⁊ opionẽ de eodẽ obiecto mãli. de triãgulo. n. aliqs scit ꝙ hz tres angulos equales duob⁹ rectis. ⁊ de eodẽ ipe hõ opiat ꝙ hz angulos extrisecos equalẽtes q̃tuor rectis. ¶ Cõtra istã ꝓclonẽ ar. scia acq̃rit ꝑ rões necias ⁊ opio ꝑ ꝓbabiles hẽat ergo aliqs opionẽ d̃ aliquo ꝑ rõnes ꝓbabiles ⁊ postea acq̃rat de illo scia ꝑ rões necias absqz obliuione priaꝝ rõnũ. quo admisso seqt ꝙ ille silr hz de eodẽ rões ꝓbabiles ⁊ necias. ⁊ ꝓter silr scia ⁊ opionẽ. dicẽdũ ꝙ simul hz rões ꝓbabiles ⁊ necias d̃ eodẽ. sz rões ꝓbabiles sine necijs faciũt opionẽ: cũ necijs ãt nec fidẽ nec opioliẽ. nã hñs rões necias d̃ triãgulo ꝙ hz tres ãgulos. si tñ cũ hoc hrt aliqd̃ signuz ꝓbabile ita firmus eẽt ꝓpter rõnẽ necessariam ꝙ illud signũ ꝓbabile nullã fidẽ vel opionẽ vlteriorem faceret.

In alio qdem. n. vnũqd̃qz cõtigit eiusdẽ sicut dictũ est. sed in eodem nihil sic põt esse. hret. n. opinionem simul. vt qd̃ hõ esset ⁊ ꝙ vere est animal. hoc. n. erat nõ cõtingere nõ esse aial. hoc. n. sic cõtingit sic cõtingere.

¶ Quarta ꝓclo. polẽ ẽ diuersos hre simul scia ⁊ opionẽ de eodẽ obo formali. pz qz hoĩez esse aial est obm formale illi⁹ ꝓpõis. hõ est aial. ⁊ trãgulũ hre tres ãgulos. ꝓstat ãt ꝙ vn⁹ ꝑt hre vltatẽ illoꝝ ꝓplere significabiliũ ꝑ necias. ⁊ ali⁹ solũ ꝑ rões ꝓbabiles. ¶ Ex ꝑdcis sequit ꝙ de quocũqz ꝑt eẽ scia de eodẽ ꝑz se ꝑt eẽ opio. sz nõ econtra primũ pz qz omnis conclusio acquisita ꝑ demonstrationẽ põt acquiri per syllogismum probabilez secũdũ similiter. qz de illis ꝓz. currit. plato sedet. pot est eẽ opio ꝑz se. ñ tñ d̃ eisdẽ ꝑz se sũptz ꝑt eẽ scia. cũ sint mere ꝓtigẽtia. ⁊ si d̃ his aliquo⁹ posset eẽ scia hoc ñ eẽt ꝑz se sz ꝑz alid̃. sic dcm̃ ẽ de corruptibilib⁹. ꝙ d̃ illis si ẽ scia ꝑz se sz solũ ꝑz alid̃. s. ꝑ quãto repit in eis aliqd̃ necinz ⁊ ĩ corruptibile. de ꝓz. n. ⁊ cursu ꝑt eẽ scia iq̃tũ ĩ eis repit corp⁹ ⁊ mobilitas st necia. vnũ. s. mobilitas d̃mõstrat

ꝓ septima q̃rti capituli q̃rti tractatus

Nom ꝑmum

de corpe tanq̃ passio de subo. ¶ His visis solvuntur
rones facte in fine alterius lectionis qbus arguebat con
tra se pbus pbas sciam ee idem cu opinione. ¶ Ad primam
negat q̃ scire sit opinari. ⁊ tunc ad argumentu. scitu e opi
natu: ergo scire est opinari. negat pnia. ⁊ cu dicit actus
distinguuntur p oba. veru est p obiecta formalia. sed no
malia. vnde illi actus vel habitus sunt idem q̃ sunt de eo
dem obo formaliter sumpto de quo obiecto no sunt scia ⁊
opio. vnde si scia est de aliquo hoc e rone necessitatis ⁊
ineuitabilitatis. sed si opinio est de eodem hoc est sub rone
contingentie ⁊ pbabilitatis. ¶ Ad secuda consimiliter negat
illa pnia. nulla scia est opinio. ergo nullu scibile est opina
bile. neq; ex distinctione reali habituu dz concludi distin-
ctio real obou. sed tm formalis. ideo bn seqt q̃ nullum
scibile fm q̃ hmoi est opinabile inquatuz hmoi. ¶ Ad
tertia neget minor. qz lz ta scies q̃z opinas pcedat p im
mediata coponedo ⁊ ad immediata resolnedo tm dr̃nter.
qz scies pcedit p media necessaria accepta vt necessaria.
sed opinas p media contingentia accepta vt contingentia
⁊ pbabilia. ¶ Ad quarta respondet q̃ illud est ppriuz
scie. sed ppriu est scie diuidi in qz ⁊ ppter qd. p demon
strationem. qd no est ppriu opinionis sed solu diuidi in qz
⁊ propter qd p syllm pbabile. scia. n. pcedit p cam ne-
cessaria ⁊ per effectu necessarium. sed opinio pcedit tm
p cam ⁊ p effectu pbabile. ¶ Circa pdca occurrit vnuz
dubiu. vtru opinas possit credere se scire ⁊ sciens crede
re se opinari. ¶ Pro rnsione ad hoc dubiu sit hec pma
ppo. pole est opinate credere se scire. pz qz multi dece-
pti credut se demostrare p mediu necessariu cu tamen
solu syllogizent pbabiliter. cu illud mediu no sit necessari
um sed tantu pbabile. ari. n. opinatus est mudu ee eter-
num. ⁊ credidit se scire illud putas rones quas facit. 8°
phy. de eternitate motus pcedere p media necessaria. cu
tame sint tm pbabilia. ita aueroys credidit se scire vnicu
ee intellectu in omnibus hoibus. ⁊ tame no sciuit. sz tm
opinatus est cu rones q̃s facit tertio de asa ex pbabilib?
tm pcedat. ¶ Secuda ppo. Impole est scientem credere
se opinari. pz qz ipole est circa sciam cadere deceptione
nemo. n. c sciens nisi sciat resoluere vsq; ad p se nota qa
sciens statim cognoscit non posse aliter se habere. modo
si aliquis credit se opinari ipe credit re posse aliter se ha
bere. ¶ Tertia ppo habes mediu pbabile ⁊ credes il-
lud esse necessariu no est opinas formaliter. sed materia
liter. qz opinas formaliter e credes illud mediu posse ali
ter se habere. sed ille no credit illud mediu posse aliter se
habere. ergo no est opinas formaliter. tame ille dicit opi
nans materialiter. qz pcedit p mediu cotinges. ⁊ ?ffiter
habitus acqsitus est opinio materialr. ⁊ non formaliter
¶ Quarta ppo. opinas maliter pt effici opinas forma
liter. qz credes pcedere p mediu necessariu pot credere
illud mediu no ee necessariu. sed pcise cotingens ⁊ possi
bile aliter se habere. ⁊ cosequeter sequitur q̃ opinio ma
terialiter sumpta pot effici opinio formaliter accepta.

Reliqua aut quomodo oportet distribu
ere in rationem ⁊ in intellectu ⁊ scientia ⁊ ar
tem ⁊ prudentia ⁊ sapientia. hec quidem. n.
phisice. illa vo ethice speculatiois sut magis
¶ Postq̃z pbs coparauit sciam ad opinionem. ta com
parat illa ad alios habitus intellectuales dicens q̃ non
oportet illos hic diffinire aut distinguere. s. ronem ⁊ in
tellectu arte ⁊ prudentiam scientiam ⁊ sapientiam. cum
istorum quida sint physice considerationis. s. intellectus
⁊ ro. scia ⁊ sapientia. quidam at ethice speculationis. vz
ars ⁊ prudentia. ¶ Ad quod declarandum sit hec pria
diuisio. habitu intellectualium quida indr̃nter est circa
verum tm vt intellectus ro scia sapientia ars ⁊ pruden
tia. ¶ Secuda diuisio. habituu itellectualiu q̃ sunt circa
verum tm quida est discursiuus vt ro. ⁊ quidam no di
scursiuus vt intellectus. ro enim sive sit pratica sive spe-
culatiua semper est ab vno in aliud. intellectus autez cu
sit habitus primorum principiorum facit intellectum af
sentire bis sine discursu. Tertia diuisio. habituum intel
lectus discursiuorum quidam est practicus ⁊ quidam
speculatiuus. habitus praticus est ille cuius finis est ope
rari. vt medicina ⁊ philosophia moralis. habitus autez
speculatiuus cuius finis est scire vt philosophia natura
lis methe. geome. ⁊ arithmetica. hanc distinctionem cu
suis diffinitionibus ponit aristo. tertio de anima ⁊ secun
do methaphisice. ¶ Quarta diuisio. habituum pratico
rum quidam est circa materia agibilem ⁊ intraneaz vt
prudentia quam diffiniens ar. s. sexto ethi. dicit pruden-
tia est recta ratio agibiliu. ⁊ quidam est circa materia
factibilem ⁊ extraneam vt ars quam etiam aristo. diffi-
niens sexto ethicorum. dicit. ars est recta ratio factibiliu
¶ Quinta diuisio. habituum speculatiuorum. s. discursi
uorum quidam est per altissimas causas vt sapientia. ⁊
quidam non per altissimas causas vt scientia. quia ergo
ethica est scientia pratica ideo sibi competunt ars ⁊ pru
dentia qui sunt habitus pratici. ⁊ quia physica est spe-
culatiua propterea ei competunt intellectus scientia ⁊ sa
pientia. ratio vero cum sit practica ⁊ speculatiua compe
tit ethice ⁊ physice. ¶ Item duplex est physica. s. pria
⁊ secunda. physica prima dicitur metha. ⁊ physica secu
da dicitur phylosophia naturalis. scientia ergo compe
tit phylosophie naturali que est per causas inferiores. ⁊
sapientia metha. que est per causas superiores. intelle-
ctus vero est communis vtriq; phylosopie cum sit ha
bitus primorum principiorum que communia sunt me
tha. ⁊ phylosophie naturali.

Dub^m pmum p. rn.

Solertia autem est subtilitas quedam in n
pspecto tempore medii: vt si aliquis videns
q̃ splendorem semp habet luna a sole. statiz
intelligit ppter quid hoc sit. qz ppter id q̃
illustratur a sole. aut disputantem cu diuite.
cognouit quoniam accomodatum est. aut pro
pter id quod quidem amici sunt quia inimici
eiusdem sunt. ois. n. cas medias videns co
gnouit. ⁊ vltimas splendidu esse ad solem sit
in quo a. lucere a. sole. b. luna. c. inest aut lu
ne quidem c. quod ipsi inest b. quod est lu-
cere a sole. ipsi autem b. a. qd est ad hoc esse
splendidum a quo splendor quare ⁊ ipi c. a.
p b.

¶ Consequenter phylosophus dat diffinitionem soler-
tie di. q̃ solertia est subtilitas medii in non prospecto te
pore idest solertia est virtus medij inuentiua ad conclu
sionem in non perceptibili tempore. ⁊ hoc sive fuerit co
clusio practica sive speculatiua. ⁊ ad hoc phylosophus
dat tertia exempla. ¶ Quorum primum est istud. si ali
quis videns lunam semper splendere versus solem sta
tim intelligit q̃ hoc est quia recipit lumen a sole. talis di
citur solers. ¶ Secundum exemplum. si quis videns
diuitem litigantem cum paupere subito intelligit q̃ hoc
est. quia diues pauperi accomodauit pecuniam. iste. n.
est solers. ¶ Tertium exemplum. si aliquis videt duos
inimicos factos nouiter amicos ⁊ statim intelligit pro-
pter quid hoc fit scilicet quia sunt amici vnius tertij pa-
cificantis illos. aut quia sunt inimici vnius tertij vt con
fundant illum. talis etiam est solers. ¶ Notandum fm
phylosophum q̃ solers quia statim videt mediu ⁊ co-
gnoscit cas medias pot cognoscere cas vltias ad q̃ stat

vltia resolo vltra qs ñ ptigit qrere pp qd. tē ergo ē qs maxīe solers qñ cognoscit cās medias ⁊ sit eas r̄solvere in vltimas vt oē recipiēs lumē a sole splendet versus solem. sed luna recipit lumē a sole. ergo luna splendet versus solē. cōuertat ergo a. cū maiori extremitate. s. cū illo termino splēdens versus solē: ⁊ b. cū illo termino luna que dicit mino: extremitas ⁊ arguatur sic. omne b. est a. oē c. est b. ergo omne c. est a. ¶ Intelligendū q̄ solertia est duplex. s. in nata ⁊ acqsita. Solertia inata ē subtilitas ingenij sequēs formā in natiuitate. ⁊ talis est virt° nālis de secūda spē qualitatis dicta naturalis potētia. Solertia acqsita ē subtilitas ingenij sequēs exercitiū studii ⁊ talis est virtus intellectualis prīe spēi q̄litatis adiuncta prudentie. hāc distinctionē intellegit pb̄us. septimo ethi. di. q̄ q̄dā sunt iusti ⁊ fortes ⁊ tēperati a natiuitate. ita q̄ duplex est tēperantia. iustitia vel fortitudo. s. inata inclinans a natiuitate hominē ad actū virtutis. ⁊ acqsita. vz ex frequētatis actibus mediās fm rōnem inter duo vitia extrema. prima est virtus naturalis. ⁊ secūda moralis. ⁊ ita de solertia est dicēdū que plus cōmendat hominē si fuerit acqsita q̄ si fuerat innata.

¶ Finis expōnis primi libri posteriorū.

p° p° primi capituli pmi tractat°

Uestiones. vero que sunt equales numero bis quecunq̄z vere scimus.

Ste est secundus liber posterior in quo pb̄s determinat de medio demōstrationis qd̄ dicit eē ipsiuz qd̄ qd ē. s. diffō subiecti vel passionis postq̄z determinauit in primo ex q̄bus ⁊ ex q̄libus debet esse demonstratio. q: nō sufficit scire syllogizare. sed etiam req̄ritur hēre potentiam ad syllogizandum. vt asserit aris. prio priorū. potētia habet p inuentionem ipsius qd̄ qd ē. s. diffōnis q̄ dicit pn^m cā ⁊ medium in demōstratione. pncipium quidem. q̄a est pncipium in cōpōne demonstrationis ⁊ vltimū resolutione. Jō aris. in plogo de aīa dixit ipsuz q̄ quid est omnis demonstrationis eē principiū. Est ēt cā. q: ab ipso dependet effectiue passio. vt colligit de mente phi. 6°. topi. iō dixit ipe primo huius. q̄ demonstratio est ex cāis nō solum in cognoscendo. sed etiam in essendo. Est insuper medium. q: non solum per ipm cognoscitur conclusio. sed est mediū iherentie passionis ad subm vt determinabit. aris. infra cum dicit q̄ omnis qd̄ est questio medii. Diuiditur ergo pñs liber in quattuor tractatus quorū primus manifestat dignitatē ipsius qd̄ q̄d est. Secund° quo mō se habet ad demonstrationē ipm qd̄ qd est. ibi Quo aūt modo cōtingat. Tertius manifestat quo mō venat ⁊ inuestigat ipm qd̄ qd est. ibi. Qm̄ aūt oportet venari. Quartus ondit que sit cālitas ipsius quod quid est ibi. De cā autem ⁊ cuius ē cā. ¶ Primus tractat° diuidit in quattuor ca. In quoz prio ari. declarat oēm q̄stionem esse ipsius quod qd ē. In secūdo oēm demōstrationem dependere ab ipo qd̄ quid ē. ibi. Quō autez q̄ q̄d ē. In tertio ondit ipm qd̄ q̄d ē. non posse simpliciter pbari fm q̄ hmōi. ibi. Ipsius aūt q̄ quid est. In q̄rto ipz qd̄ qd est posse aliquo mō demōstrari. sed nō fm q̄ huiusmodi ibi. Iterū aūt speculādū. ¶ Primū capitulū diuiditur in q̄ttuor partes iuxta nūerum q̄ttuor cōclusionū. Quarum prima ē ista. Q ōnes sunt equales numero vere scibilibus. Secūda pclo. tm̄ q̄ttuor sūt qōnes. ibi. q̄rimus aūt quattuor. Tertia conclusio. oēs qōnes reducuntur ad duas ibi. Querimus aūt cū queramus. quarta cōclusio omnes qōes reducunt ad vnā s. ad qōnem medii ⁊ ipsius qd est. ibi. Cā q̄dem ē enim. ¶ Prima cōclo ar. sic. oīs qd̄ ē p̄ppositio vere scibilis. ⁊ ē vel pōt eē qō. ergo qōnes sunt eq̄les nūero vere scibilibus: pz pma. ⁊ pria ps ancedentis sic ar. omnis qō est dubitabilis ppō ⁊ omnis ppō dubitabilis est vere scibilis. ergo oīs qō est vere scibilis. secūda pars antis similiter declarat. nā oīs ppō vere scibilis ē dubitabilis. cum non sit p se nota. ⁊ oīs ppositio dubitabilis est vel potest esse qō. ergo omnis ppō vere scibilis est vel pōt esse qō. ¶ Circa dcā primo dubitat pp qd ari. prius determinat de qōnibus q̄z de scibilibus ex quo ppō fit scibilibus ex quo ppō fit scita per demōstrationez de qua prio determinatuz est. Dicendū q̄ scia acqriritur p demonstrationē: ⁊ demonstratio p medium: ⁊ medium p qōnem. precedit ergo inuētionem medij. ⁊ medium ipm inuenit. scibilē conclusionem. sicut enī in artibus cognoscēs finē q̄rit medium ad illū finē. ⁊ p illud mediuz agit finem. quia medicus cognoscens sanitatem querit mediū. ⁊ deinde iducit sanitatem. Et sciens serā esse pp secare dura querit medium. s. ferum ad istū finem: deī defacit serrā ferreā secantem dura. Ita speculatiuis cognoscens demonstrationē esse propter scire querit medium quo inuento format demonstrationem aggenerātē scientiam. ¶ Secūdo dubitat pp qd pb̄us determinat de qōnibus cū primo huius dixerit demōstratorez non interrogare. sed dialeticū. ¶ Respōsum est per eū prio huius dicēdo q̄ tam demonstrator q̄z dyaleticus interrogat. sed nō eodē modo. nam dyaleticus interrogat de vtraq̄z parte ptradictionis ⁊ habet viā pbandi quālibz illarum. sed demōstrator sicut nō demōstrat nisi vnam partem cōtradictiōis. s. verā ⁊ necessariā ita de illa tm̄ interrogat. ¶ Sed ptra cōclusionē ar. sic. nos dubitamus ⁊ querimus non solum de scibilibus ⁊ necessarijs. sed de opinabilibus ⁊ cōtingentibus ⁊ polibus alr se habere. Dubitamus ēt ⁊ querimus nō solū de scibilibus p cām. sed ēt de opinabilibus per signa pbabilia. ⁊ dubitamus nō solum de his que sunt p se q̄ vere scibilia sūt. sed etiam de his que sunt p accidens. constat aūt ea que sunt per accās. ⁊ contingentia ⁊ polia aliter se habere ⁊ opinabilia seu per signa pbalia non eē vere scibilia. ⁊ est determinatum in primo huius. ergo plures sunt qōes: q̄z vere scibilia. vt est determinatū in prio huius. ergo plures sunt qōnes. q̄z vere scibilia. ⁊ per consequēs qōnes non sunt equales numero bis quecūq̄z vere scimus idest vere scibilibus. ¶ Notandum q̄ circa hāc difficultatem sunt quattuor expōnes quarum prime due sunt egl. ⁊ alie due sunt alterius. oēs tamē soluūt difficultatē ⁊ glosant litteram. ¶ Prima expositio est ista. q̄ scibile tripliciter sumit. s. ppie. large. ⁊ magis large. Scibile propie sumptum est cōclusio per se necessaria. Scibile large sumptum est conclusio vera siue sit necessaria siue contingens siue sit per se siue per accidens. Scibile autē magis large sumptū est ppositio vera siue sit per se nota siue non p se nota. Scibile ergo sumptum tantū prio modo ⁊ secundo modo est vere scibile. ⁊ omne tale est vere dubitabile. ⁊ econtra. Quod antez est scibile tertio modo non est vere scibile. sed est vere intelligibile. vt de quolibet esse vel non esse. non cōtingit idem simul eē ⁊ non esse. que cognoscuntur solo lumine intellectus agentis. ideo eorum habitus dicitur intellectus. ¶ Secunda expositio est q̄ semper imperfectum ad perfectum habet reduci. ideo per accidēs reducitur ad per se. ⁊ quod est per signum ad id quod est per causam. ⁊ quod ē cōtingens ad id quod est necessarium. conclusiones ergo per accidens ⁊ contingentes. ⁊ per signa dependent a vere scibilibus. que sunt per se. ⁊ necessaria ⁊ per causam. omnis ergo questio est quoddam scibile vel reducibile ad scibile. ideo questiones sunt equales nūero vere scibilibus aut reducibilibus ad vere scibilia. ¶ Tertia expositio. est q̄ propositio dicitur scibilis dupliciter. s: vere ⁊ nō vere. ppō vere scibilis ē illa cui itellect° pt assētire p discursū. ⁊ sic sola pclusio ē scibilis. ppō ātē non ve

Du^m pmum

Du^m secūm

Ma^m pm

re scibilis ē illa cui intellectus nō pt assentire p discursū ⁊ sic pria principia sunt scibilia. Ex quo sequtur qp ois qō est ppositio vere scibilis ex quo nulla fit qō ppie de primis principijs necessarijs neqz de impossibilibus. ¶ 4ª expositio est qp vere scibile quadrupliciter sumitur. primo cōiter pro oi conclusione vera ⁊ sic tā necessaria qz cōtingentia sunt vere scibilia. Secūdo ppie p conclusione necessaria tm. ⁊ sic tam conclusio demonstrata demonstratione qz. qz demonstaatōe ppter qd ē vere scibilis. Tertio magis ppie p cōclusiōe necessaria demōstrata a priori ⁊ sic cōclusio tam particulariter qz vlr demonstrata est vere scibilis. Quarto ppijssime p conclusione necessaria demonstrata cōuertibiliter a priori ⁊ sic sola cōclusio demonstrata demōstratione vlr ē vere scibilis. qz ergo non differt qō a cōclusione fm aris. primo hujus nisi rōne qz eadē enunciatio numero est qō ⁊ cōclusio. qō. n. ante pbationē. ⁊ conclusio facta pbatiōe. ſō qōnes sunt equales nūero his quecūqz vere scimus. i. vere scibilibus.

2ª secūda pmi capituli pmi tractatus

Querimus autem quattuor qz est ppter qd est: si est: qd est: cū qdem enim vtruz hoc aut hoc sit querimus ī numerū ponentes. vt sol deficiat aut non: ipsum qz querimus. Signū inuenientes enim qz deficit. pausamus. Et si in principio sciremus qz deficeret non quereremus vtrum deficeret. cum autem sciamus ipsum qz: ipsum ppter qd querimus vt scientes qz luna deficit. ⁊ qz mouetur terra propter qd deficit ⁊ ppter quid mouetur terra querimus. hoc quidem igitur sic. quedam autez alio modo querimus: vt si est aut non est centaurus: aut si est deus. hoc autez si est aut non simpliciter dico. Sed non si album est aut non est. cognoscentes autem qa est. quid est querimus vt qd est deus: aut qd homo. que qdem igitur qrimus ⁊ que inuenientes scimus. hec ⁊ tot eniz sunt.

¶ Secunda conclusio. tm quattuor sunt questiones. i. maximus numerus qōnum non coincidentium in denominatione in genere est nūerus quaternarius. s. si est qz est. quid est. ⁊ ppter qd est. nā omnis questio est circa cōplexū vel incōplexū. si circa incōplexū. aut ergo qrit de eē eius. ⁊ sic est qō si est aut de quidditate eiusdem ⁊ sic est qō quid est. si circa complexuz. aut ergo querit de inherentia pdicati ad subz absolute. ⁊ sic est qō quia est. aut querit ppter quā cāz illud pdicatū inest illi subo ⁊ sic est qō ppter quid. ¶ Circa ergo ppōnem de secūdo adiacente versantur due qōnes. s. si est. ⁊ quid ē. vt si homo est. ⁊ qd est hō. ⁊ circa ppōnem de tertio adiacente versant alie due qōnes. s. qz est. ⁊ ppter quid est. vt vtruz hō sit disciplinabilis. ⁊ ppter qd homo est disciplinabilis. ¶ Phs aūt ponit exēpla in alijs terminis ⁊ primo de qōne cōposita. dicens qp primo querimus vtrū luna eclipsat si ignoramur ipsaz eclipsari. qz si scirem tur nō fieret hec qō que dr qz ē. ⁊ scito qp luna eclipsat: sequitur alia qō. s. ppter qd luna eclipsat que dicit qō ppter quid. Aliam aūt qōnē. s. simplicem declarat pōr phus ⁊ dicit qp primo queritur vtrū deus sit vel cētaurus. deinde qd ē deus. ⁊ qd est hō ⁊ sic de alijs. ¶ Notandū prio qp qōnes notate habent inuicē ordinē eentialem eo qd qō ppter ē psupponit qōpem qz est. ⁊ qō qz est psupponit qōnem qd ē. ⁊ qō qd ē psupponit qōnez si est. vnde qō cōposita psupponit simplicem. ⁊ qō de qditate psupponit qōnem de esse. ⁊ qō de cā inherentie

Hm pm

p supponit qōnem de exntia inherētie. ¶ Secūdo notādum qp qōnes sunt solum quattuor in genere fz lynco. qa fm spēm vel numerum sunt plures. infinite enizz numero possunt eē qōnes si est. ⁊ qz est. quid est. ⁊ ppter quid ē. sicut ēt infinite possunt eē demōstrationes ⁊ conclusiones. ¶ Tertio notandū qp qōnū quedā ponūt numerum. quedā vero nō ponūt in nūerū. dicitur. n. qō de secūdo adiacente nō ponere in nūerū. ⁊ qō de tertio adiacente ponere in nūerū cuius est triplex rō. prima qz qō de secūdo adiacente nō habet pdicatū. qō autem de tertio adiacente hz pdicatū. cōstat aūt qp subm non facit nūerū. subm aūt ⁊ pdicatum bene faciunt nūerum. Secūda rō. qz qō si est. nullam qōnem psupponit. ⁊ questio quid ē. tantū psupponit qōnem si ē. ideo nulla ista ponit in numerū. sed qō qz est psuppoit duas qōnes. s. si est. ⁊ qd ē. ⁊ qō ppter qd psupponit tres. qz ē. ⁊ qd ē. ⁊ si ē. ideo tam qō. qz ē. qz ppter qd ponit in numerum cum duo ⁊ tria sint numeri. Tertia rō. pme due qōes querunt de eē ⁊ ēntia rei que sunt idē cū ipa re. alie aūt querūt de subo ⁊ ppria passione que realr distinguunt ideo prime due qōnes dicūt nō ponere in numerum ⁊ due vltime ponunt in numerum. ¶ Quarto notādum qp phus facit mentionem de centauro quoad qōnem si est. ⁊ non quo ad qōnem quid est. qz licet quid ē. qō est pcognitio dicat diffōnem exprimentē qd nominis. tamē qd ē. qō est qō dicit diffōnem exprimētem qd rei. ⁊ qa centauro hircocerno aliisqz figmentis nō cōrnident diffinitiones exprimentes qd rei. sed solum qd nominis ſō illis non correspondet qō qd ē. ¶ Primum dubium. sicut figmenta non habent qditatem ita nō habent eē. ergo sicut illis nō correspondet qō qd est. ita illis non cōpetit qō si ē. Dicendū negādo ppiam. qa dubitat de centauro vtrum sit ⁊ nō qd sit. nā prima qō terminat negatiue. ideo ostēso qp nō ē centaurus frustra quereret qd ē centaurus. non tamen inconuenit concedere qp centauro hircocerno ⁊ alijs figmētis correspondet qō qd ē nō de inesse sed cōditionalr. vt qd est hyrcocerinus dato qp eēt. sed de tali qōne phus non facit mentionē. qz tali nō vtitur demōstrator. ¶ Secūdū dubiū videt qp deo nō cōpetit qō qd ē. qz deus nō pōt diffiniri cū non sit p se i pdicamento. diffō. n. constat ex genere ⁊ differentia. q non reperiuntur in deo cū sit actus purissimus fm phz iz. metha. ¶ Rūdet qp diffō pure qditatiua diffō exprimens qd rei ⁊ diffō exprimēs qd nois ēntialiter ordinant fm sub ⁊ supra. qz ois diffō pure qditatiua est diffinitio exprimēs quid rei ⁊ nō ecōtra. ⁊ ois diffō exprimens qd rei ē diffō exprimēs qd nois. ⁊ nō ecōtra. licet ergo deo nō cōpetat diffō pure qditatiua. sibi tamē correspondet diffō exprimēs qd rei. qz deus est illud quo melius excogitari nō pōt. Credo tamē qp phs p deum intelligat celū iuxta modū porphirii in vniuersalibus dicētis qp mortale nobis additū separat nos a diis. i. corporibus celestibus que ipse putabat eē animalia rōnabilia. cū fuerit de secta plato. aut iuxta moduz loquēdi homeri dicentis solē eē patrē deorz. s. planetarū quem ipse Aris. inducit secūdo de aia. ¶ Cōtra cōclusionē ari. prio qp qōnes sunt pauciores qz quattuor. qz ois qō ē qō medii. vt habet in qrta conclusione. ergo non est nisi vna qstio. ¶ Itē qd ē. ⁊ qz ē. sūt pcognitōes. vt patuit prio huius. ergo nō sūt qōnes. ⁊ p ppīs nō sūt nisi due qōnes. s. si ē. ⁊ pp qd ē. ¶ Secdo ar. qp plres qz qttuor sūt qōnes: qz pter notatas sūt tres alie ptinētes ad genus ppōnū. s. qz qlis ⁊ qzta: ⁊ alie qttuor qrētes de diffōne genere p prio ⁊ accēte. vt pz in topicis. ⁊ iterū decē alie repte ī decē pdicamētis. s. qlis qztus vbi qn ⁊ ē. qz quodlibet pdicamētū videt habere ppriū qsitū lz non cuilibet assignet pp defectū vocabulorū. ¶ Notāduz qp circa diffīcultatē secūde rōis due sūt expōēs. pª ē cōis qōes qdrupliter distinguēs. prio iuxta distinctionem quesitorum pdicamētorz. ⁊ sic sūt decē sicut decem sunt pdicamēta. Se

Hm 2m

Hm 3m

Hm 4m

Hm 5m

notitia de eo ſm partem verbi gratia. notitia lune q̃ deficit vel augetur eſt notitia ſm partem. notitia autē eiuſdem vel de eadem ant de die vel de nocte q̃ eſt vel nō eſt: eſt notitia ſm totum ⁊ ſm eſſe ſimpliciter. ¶ Secūdo notandum q̃ de cauſis medijs ⁊ principijs ſm ſe ſi eſt queſtio. q̃ talia ſm q̃ huiuſmodi non ſunt dubitabilia cum ſint per ſe nota vel quaſi per ſe nota. ſed queſtio eſt de illis in ordine ad cauſata ⁊ ad concluſiōes ita q̃ ſolum eſt queſtio de illis vt ordinantur ad cauſata ⁊ ad concluſiones ⁊ econtra. duo enim ſunt motus in nobis. primus eſſe dubitabilis ⁊ ille incipit ab effectu tendens in cauſam. talis igitur motus nihil aliud querit niſi inuenire cauſam. ⁊ ideo omnis queſtio eſt de iſpa cā vel de ipſo medio. Secundus motus eſt certitudinis ⁊ iſte incipit a cauſa tendens in effectum. habentes ergo effectū dubitamus ⁊ querimus cauſam: qua habita p eam iam certificati ſm certitudinem tendimus in effectum. ¶ Ex predictis ſequitur q̃ queſtiones ſunt quatuor vt reſpiciun concluſiones ⁊ cauſata ſcilicet ſi eſt. q̃d eſt. q̃ eſt. ⁊ propter quid eſt. vt autez reſpiciunt media ſic ſunt due ſcilicet ſi eſt. ⁊ quid eſt. q̃ nūq̃ queritur niſi ſi eſt medium. aut quid eſt medium illud vt dictuz ē. Et ſicut concluſiones reducuntur in media non tamen ſunt illa media: ita iſte quatuor queſtiones reducuntur in iſtas duas non tamen ſunt iſte due. Dubitatur contra declarationem concluſionis ſic. queſtiones ſimplices conueniunt magis inter ſe: ac etiam magis conueniunt inter ſe queſtiōes compoſite q̃z vna ſimplex ⁊ vna compoſita. ergo potius queſtiones ſimplices ſunt reducibiles in vnam aut queſtiones compoſite q̃z vna ſimplex ⁊ vna compoſita. ¶ Reſpondetur q̃ queſtiones ſimplices inter ſe magis cōueniunt ⁊ etiam cōpoſite inter ſe q̃z aliqua ſimples ⁊ aliqua compoſita. tamen reſpectu alicuius tertij. ſ. medii magis conueniūt vna ſimples ⁊ vna compoſita q̃z ſimplices vel compoſite inuicem. vnū queſtio ſi eſt querit de eſſe ſubiecti. ⁊ queſtio q̃ eſt querit de eſſe predicati in ſubiecto. queſtio autem quid eſt querit propter quid eſt illud ſubiectum. ⁊ queſtio propter quid eſt querit propter quid illud predicatum eſt in iſto ſubiecto. conſtat autem q̃ magis conueniunt ſi eſt ſubiectum. ⁊ ſi eſt predicatum ſn ſubiecto: q̃z ſi eſt ſubiectum ⁊ propter quid eſt ſubiectum. ¶ Similiter magis conueniunt propter quid eſt ſubiectum ⁊ propter quid predicatum eſt in ſubiecto q̃z ſi eſt predicatum in ſubiecto ⁊ propter quid predicatum eſt ī ſubiecto.

Mo^m p̄mum

Cauſa quidem enim medium eſt.

¶ Quarta concluſio. omnes queſtiones reducūtur ad vnam. ſ. queſtionem medii. Iſta concluſio triplicitet probatur. ⁊ primo ſic. omnis queſtio ē queſtio cauſe. ergo omnis queſtio eſt queſtio medii. pz ꝓnia. q̃ cauſa ⁊ medium ſunt idem. antecedens probatur. nam cum queritur ſi homo eſt queritur ſi eſt aliqua cauſa qua homo eſt. ⁊ cum queritur quid eſt homo queritur que eſt cā qua homo eſt. deinde cum queritur vtrum homo ridet queritur vtruz ſit aliqua cauſa qua homo ridet. ⁊ cū queritur propter quid homo ridet queritur que eſt illa cauſa qua homo ridet. ¶ Notandum q̃ cauſa eſt id ad cuiuius eſſe ſequitur aliud. ſz ad eſſe medii ſequitur cōcluſio. ergo cauſa ⁊ medium ſunt idem. ſicut enim dat medium tam in demonſtratione q̃ q̃z propter quid: ita datur cauſa. ſed non eodem modo. nam in demonſtratione q̃ ⁊ per effectum datur tantum cauſa in cognoſcendo: ſicut datur medium tandum inferendo. In demonſtratione autem propter quid datur tam cauſa q̃z medium in eſſendo.

Concluſio 4^a p̄mi capituli p̄mi tractatus

A^m p^m

In omnibus autez talibus hoc queritur vtrum deficit. vtrum ſit aliquod mediuz aut non. Poſt hoc ſcientes quia eſt quid igitur hoc ſit querimus.

¶ Secundo principaliter ſic. quid eſt ⁊ q̃ eſt ſunt queſtiones medii. ⁊ ſi eſt ⁊ quia eſt ſunt queſtiones medii. ⁊ quid eſt ⁊ propter quid eſt ſunt queſtiones medii. g° omnis queſtio eſt queſtio medii. pz ꝓnia. quia in his.

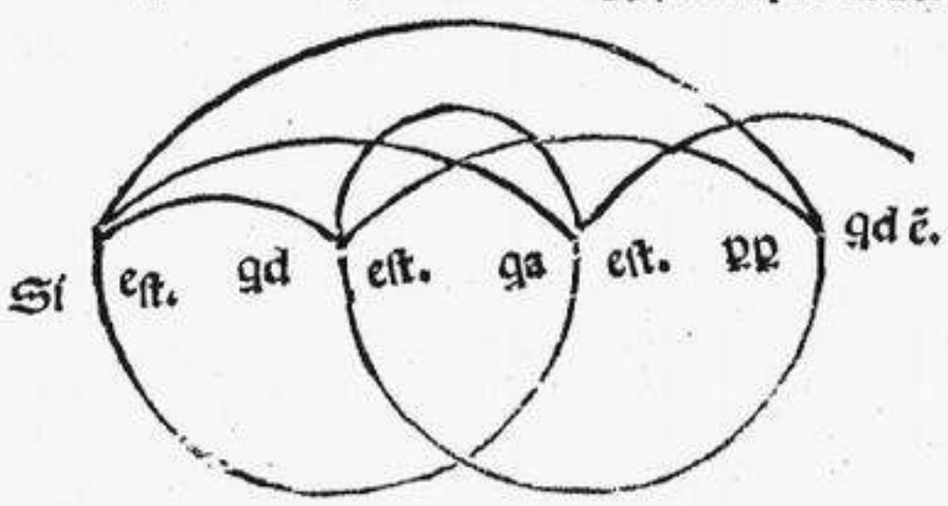

combinationibus ſunt omnes queſtiones. prima pars ānis pbatur. de iſta ppoſitione dubitabili. luna eclipſatur. primo. n. queritur vtrum luna eclipſatur. qua queſtione intelligitur vtrū ſit medium cognoſcendi lunam eclipſari. deinde queritur quid ſit illud medium quo luna eclipſatur: ex quo intelligitur lunaz eclipſari. ¶ Dubitatur cum cuilz quaternario competant ſex combinationes vt declaratum eſt primo huius. iuxta doctrinaz ariſto. 2° de generatione. quare ergo ariſto. nō fecit mēcionem niſi de tribus. Reſpondetur q̃ licet numero q̃ternario queſtionum competat ſex combinationes. ſufficiunt tamen tres ad pbandum omnes queſtiones eſſe queſtiones medii q̃ in his tribus ſūt oēs qōnes.

Cauſa enim ipſius eſt eſſe. Non hoc aut hoc. ſed ſubſtantiam ſimpliciter autem non ſimpliciter ſed aliquid eorum que ſunt per ſe aut ſecundum accidens medium. Dico autem ſimpliciter ſubſtantiam vt lunā aut terram aut triangulū. Quid aūt eſt defectū eq̃litatē in equalitatē ſi eſt ī medio ſit aut nō ſit.

¶ Secunda pars ānis probatur. ſ. q̃ ſi eſt ⁊ q̃ eſt ſūt queſtiones medii ſiue ppoſitio dicat eſſe ſiue non eē ſimpliciter: ſiue dicat eſſe vel non eſſe ſm partem: ⁊ hoc p ſe vl̄ per accn̄s. verbi gratia. homo eſt. dicit eſſe ſimpliciter: ſed homo eſt rtſibilis. dicit eſſe partez. ⁊ hoc per ſe. ſed animal eſt riſibile. vel homo eſt albus. dicit eē ſm partem per accidens. ⁊ omnis queſtio circa aliquā iſtaruz eſt queſtio medii. Si. n. q̃rit vtꝝ hō ſit vl̄ vtꝝ hō ſit riſibil̄. vel vtrum homo ſit albus: continue querit vtꝝ ſit medium cognoſcendi ⁊ eēndi hominem eſſe. aut hominem eſſe riſibilem: aut hominem eſſe albuz. Similit̄ de luna: terra: ⁊ triangulo ſit queſto ſi eſt dicens eē ſimpliciter. vt ſi luna eſt. aut ſi terra eſt. aut ſi triangulus ē. etiā queſtio q̃ dicens eſſe ſm partem. ſ. vtruz luna eclipſetur. ⁊ vtrum triangulus hēat tres angulos equales duobus rectis. ⁊ an terra ſit in medio mundi vel nō. ⁊ nulli dubium q̃ q̃lz iſtaꝝ qōnum eſt queſtio medii. prima enim queſtione queritur vtꝝ ſit medium cognoſcēdi lunā. triangulū. vel terrā eſſe. 2^a aūt queſtione queritur vtrum ſit medium cognoſcendi lunaz eclipſari. aut triangulum habere tres angulos eq̃les duobus rectis. aut terrā eſſe in medio mundi. ¶ Sed dubitatur. q̃ videtur q̃ plōs nō debeat facere mentionē de ppōne p accn̄s. q̃ demn̄ator nō vtit̄ his q̃ ſūt p accn̄s. vt ē hitū p̄mo hui^9. ¶ Notādū q̃ ūttuor ſūt rn̄ſiōes q̃z q̃lz ſatiſfacit difficultati. Pria ē iſta q̃ oppoſita hn̄t fieri circa idē. q̃ oppoſitoꝝ eadē eſt diſciplina. ſed p ſe ⁊ p acn̄s ſē oppoſita. g° ſi demn̄ator determiat de his q̃ ſūt p ſe. ēt dz determinare de his q̃ ſūt p accn̄s nō demn̄ndo illa. ſed dādo itelligē ea ſepādo ipa ab aliis q̃ ſūt p ſe. ¶ Secunda rn̄ſio dicit q̃ licet demn̄ator nō vtat̄ demn̄atiue

Mo^m p̄muz

cundo iuxta distinctionē questionū. ⁊ sic sunt q̄ tuor questiones sicut quattuor sunt p̄dicata q̄ dicunt de specie. Tertio iuxta distinctionem accidentium ꝓpōnis in cōmuni. ⁊ sic sunt tres. q̄ q̄lis. ⁊ quanta. Quarto iuxta distinctionē adiacētiū ꝓpōnis cathegorice. ⁊ sic sunt quattuor questiones: q̄rū due cōpetūt ꝓpositioni de secūdo adiacente. ⁊ due cōrrident ꝓpōni de tertio adiacē vt prius dictū est. ⁊ solum isto mō inquiritur distinctio q̄onum ⁊ nō alio modo. ¶ Secūda expositio est ꝓpria dicens. q̄ omnis questio modi est vna istarum quattuor aut reducibilis ad aliquā earūdē. vnde ꝓpōnū de secūdo adiacente quedā hēt subm ⁊ nō p̄dicatū. vt si hō est animal est. tā affs q̄ ꝓfs huius conditionalis habet subm. ⁊ non p̄dicatum. quedā aūt habet predicatum ⁊ nō subm. vt si hō est animal. huius enī cōditionalis taz antecedens q̄ cōsequens hz p̄dicatum ⁊ non subiectuz ¶ Ex quibus q̄ omnis questio circa aliquā talem de secūdo adiacēte est qō si est aut qd est. vel reducibilis ad aliquā istarum. nulla autem qōnū nominataꝝ in secunda rōne reducitur ad questionem si est. quelibet talis p̄ supponit illud esse. igitur reducitur ad questionē qd est. nam cū dicitur qualis est sor. aut quātus est plato. interrogatio fit circa ꝓpōnem. de secūdo adiacente habentē p̄dicatum ⁊ non subiectuz in qua p̄supponitur sortez ⁊ pla. eē ac etiam sor. qualificatum eē. ⁊ platonē quātificatum esse seu q̄tūm esse. sed soluz q̄ritur q̄ qualis sit ista q̄ sor. est qualificatus. ⁊ cōsequēter que res sit illa q̄litas q̄ sor. est qualificatus. vbi habet qō q̄d est. s. q̄d est illa q̄litas vtrū albedo vel nigredo q̄ sor. est q̄lificatus. Item de platone q̄rit q̄ res sit illa q̄titas q̄ pla. est q̄tus ⁊ cōsequēter q̄d ē hmōi quātitas vtrū pedalitas vel bipedalitas aut aliqua alia. Et sicut dicit in his ita ꝓnr in oib⁹ alijs iuxta materiaz interrogationū. ¶ Ad primū dr̄ negando ꝓnam. q: hz ois qō sit qō medij tm aliud ⁊ aliud medium hz aliā ⁊ aliā qōnē. ¶ Et cū ar. q̄ q: est ⁊ q̄d est non sunt qōnes. q: sunt p̄cognitiones. Rndet q̄ nulle p̄cognitiones sūt qōnes vel ecōtra. tm cōcedo hec duo sb cōtraria. q: est ⁊ qd ē: nō sunt qōnes. ⁊ q̄a ē ⁊ qd ē. sunt qōnes. vm q̄a ē dignitatū ⁊ subi nō sūt qōnes sed p̄cognitiones. sim̄r qd ē subi ⁊ passionis nō sūt qōnes sed p̄cognitōes. sed q: ē. ⁊ q̄d ē ꝓclusiōis sūt qōnes ita q̄ q̄a ē ⁊ q̄d ē sūt qōnes supponēdo p cōclusiōibus q̄ prⁿ dubitant q̄ sciant p demr̄ationē. sed q: ē ⁊ q̄d ē sūt p̄cognitiōes supponēdo p dignitatib⁹ subo ⁊ passione q̄ p̄cognoscūtur ante demr̄ationē. nō tm ꝓcedit q̄ oia. q̄a ē. ⁊ q̄d ē sint p̄cognitōes. nec oia q: ē. ⁊ qd ē sint qōnes. p ppter iplicationē ꝓtradictōis. ¶ Ad secm rnsuz ē p secūdā expōnez. Alij tm dicūt. oēs istas qōnes reduci ad qōnē q: ē. dicēdo q̄ q̄rūt de inherēta p̄dicati subm cū iste ꝓpōnes sint de tertio adiacēte. sor. ē q̄lis. pla. ē q̄tus. cicero ē in loco: vel in tēpore. circa q̄s vsant iste qōnes. sz ostēsum ē has qōnes nō vsari circa has ꝓpōnes cum p̄ supponat sorte esse quale ⁊ platonē esse quantū. cū q̄rit q̄lis ē sor. ⁊ q̄tus ē plato. Ideo p̄ter oēs datas expōes pōt dici magis ad mentē pbi q̄ nō loqt̄ hic de oibus qōnibus. sed solū de his q̄ terminant p scire iuxta intellectum p̄me cōclusiōis. s. qōnes sūt eq̄les numero his q̄ vere scimus. sed tm q̄drupliciter cōtingit scire. ergo tm quattuor sunt qōnes. pz ꝓnia cū maiori ⁊ minor declaratur. nā oē qō scit aut scit p diffōnem aut p demōstrationem. si per diffōnem illi cōrrndet qō q̄d ē. si p demōstrationē cōcludentē ꝓpōnem de secūdo adiacente. aut cōcludentem ꝓpōnem de tertio adiacente. si ꝓpōnez de secūdo adiacēte vt q̄ p̄mus motor est aut q̄ p̄ma causa ē. illi corrndet qō si ē. Si aūt demonstratio cōcludit ꝓpōnem de tertio adiacēte. aut ergo p effectū. ⁊ sic p̄cedit q̄stio q: ē. aut p causam. ⁊ sic p̄cedit questio ꝓpter quid ē cōstat autē non plures esse modos sciendi. ergo nec plures modos q̄rendi referendo quesibilia ad scibilia. De his enī tribus modis sciendi p demōstrationez facit cōmētator: mētionē secō phy. dī. trip lcē eē demr̄ationez s. simplicē. q: ē ⁊ ꝓp q̄d ē intelligēdo p demōstrationez simplicē demōstrationē cōcludētē ꝓpōnem de secundo adiacēte ¶ Dubitatur. q: oñsum ē prio huius omnem demōstrationē esse syllogismū. cōstat autem nullū syllogismū cōcludere ꝓpōnem de secūdo adiacēte. alr syllogismus cōstaret ex duobus terminis tm cōtra doctrinā ari: primo pōz. ergo nulla demōstratio ꝓcludit ꝓpōnez de secūdo adiacente. ¶ Item dato illo aliqua demr̄atio peteret primū. q: semp cōclusio sumeret in altera p̄mis sarum. verbi gratia. si deberet ꝓbari ista. deus est. videtur q̄ aliquo tali mō. ois prima cā ē. sed deus est p̄ma cā. ergo deus est. vbi pz conclusionem repeti in minori. ¶ Respondet q̄ ois sillogismus cōstat ex tribus terris iplicite vel explicite. pōt tm cōstare ex duobus explicite. vt ois hō ē sor. est homo. ergo sortes est. neqz per talem syllogismū cathegoricū pōt demonstrari ꝓpositio de secūdo adiacente. q: peteret p̄n^m. sed p syllogismū ypothēticū iuxta doctrinam ari. p̄mo pōz. vt si p̄ma causa ē deus ē. sed p̄ma cā ē. ergo deus ē. minor aūt ꝓbat 2° metha. ex eo q̄ nō cōtingit ꝓcedere in infinitum in causis ⁊ cātis. Itē p̄mus motor ē vel ꝓcedit in infinitum in mouentibus ⁊ motis. sed non proceditur in infinituz in mouentibus motis. ergo p̄mus motor ē. minor est ꝓbata septimo phi. ¶ Et dicitur omnem demōstrationem eē syllogismū alicuius trium figurarū vt colligitur de mente phi prio huius. Rndetur q̄ loqtur de potissima demōstratione cōcludēte ꝓpōnē cōpositam ⁊ nō simplicē sm q̄ etiam magis videbit infra ⁊c.

Querimus autē cum queramus quia aut si est simpliciter vtrum sit medium ipsius aut non. Cum autem cognoscentes aut quia est aut in parte aut simpliciter. tunc iterum propter quid querimus aut quid est. ⁊ tunc querimus quid sit medium. Dico autem quia ē aut si est parte ⁊ simpliciter in parte quidem vtrum deficit luna aut augetur. Si enim est aliquid aut non est aliquid. in huiusmodi inquirimus. simpliciter autem est si est aut non est luna aut nox. Contingit quidem itaque ī omnibus questionibus querere. aut si ē aut quid est medium.

¶ Tertia cōclusio ē ista. omnes qōnes reducunt ad duas. videlicet ad si ē. ⁊ quid ē. ꝓbat qō si ē: ⁊ qō q: ē reducunt ad qōnem si ē. ⁊ qō quid ē. ⁊ qō ꝓpter quid ē. reducunt ad qōnem qd ē. ergo affs ꝓbat. nam cuz querimus si ē aut q: ē querimus de medio si ē. ⁊ cum querimus q̄d ē ⁊ ꝓpter quid querimus q̄d ē illud medium. ergo omnes ille qōnes reducunt ad si ē medium. ⁊ q̄d ē medium. verbi gratia. cum q̄rimus vtruz hō sit q̄rim^o de medio siue de cā vtrū sit medium sine causa q̄ hō ē. similiter cum querimus vtruz hō sit risibilis querimus vtrum sit medium quo homo sit risibilis vel causa risibilitatis. q: idem est medium ⁊ causa. Si autem queritur quid est hō q̄ritur quid illud est medium quo hō ē est. ⁊ cum queritur ꝓpter qd hō est risibilis. querit q̄d est illud medium quo hō est risibilis. ¶ Notanduz primo q̄ qō q̄rens si est. q̄rit de esse simplr. ⁊ qō q: est q̄rit sm partem. nam ens est totū respectu omnium predicamētorum. ⁊ oia p̄dicamēta sunt partes entis. q̄nto metha. ergo questio q̄rens de aliquo sm esse querit de illo simplr ⁊ sm totum. Questio autem querens de aliquo sm determinatum predicamentuz q̄rit de illo sm quid ⁊ sm partē cū illud p̄dicamētū sit pars entis. ⁊ cōsequenter cognito de aliquo q̄ ipm sit habetur noticia de eo sm eē simplr. ⁊ cognito q̄ ipm sit tale vel tale hr̄

Nota primus

bis que sunt per accñs. vtitur tamen bis exemplariter. nã dictũ ẽ su pra q ppõ ꝓtingens vl p accñs est vere scibilis: largissime loquẽdo. iõ circa ea põt fieri questio. cõstat aũt q siue fiat qõ circa hmõi ppositionẽ dicentẽ eẽ simpliciter siue ꝗ parte: oĩs talis qõ est questio medii. ¶ Tertia rñsio dicit q ari. loqtur ibi de ppõne p accidens put per accñs opponitur ei qd est p se pmo. ⁊ tali p accñs bene vtẽ demñrator in demñratione pticulari. vt q eqlaterus hẽt tres angulos eqles duobus rectis. ista. n. ppõ dr per accñs nõ rõne subi. sed predicati. qr accidit eqlitati triũ angulor ad duos rectos ineẽ eqlatero. ¶ Quarta rñsio est Egi. dicentis q sicut inesse p se hz cãm. ita nõ ineẽ p se. quia sic affirmatio ẽ cã affirmationis p°. hui⁹: ita negatio ẽ cã negatiõis. sic. n. hre per se angulũ ẽ cã p se hre tres. ita nõ hre per se angulũ est cã nõ hre per se tres. hz igit idem sit triangulus ⁊ pnci pium figuraꝝ rectilineaꝝ. tñ triangul⁹ dr hre p se tres angulos sicut p se hz angulũ extrinsecũ. ⁊ pncipiũ figuraꝝ p accñs hz tres. qr accidit sibi hre angulũ extrinsecum. Et ex his pñt fieri demñrationes q̃ꝝ pma est ista. q̃cqd per se hz angulũ extriniccũ p se hz tres angulos. sed triangul⁹ est hmõi. ergo ⁊c. ¶ Scda dmñratio. cui cunqz accidit habẽ angulũ extrinsecũ accidit hre tres angulos pncipiũ figuraꝝ est hmõi. ergo pncipio figurarũ accidit hre tres angulos. vnde sicut scia ẽ de corruptibilibus prout de illis fiũt icorruptibiles rõnes. ita demñrator põt vti bis que sunt p accñs put repitur aliqd in eis per se. nã sicut ẽ per se q cui accidit hre angulũ extrinsecum accidit hre tres angulos. Intelligendũ circa dictũ Egi. q sicut aliqua ppõ est polis ⁊ non de possibili vt tu es hõ. ⁊ aliqua de poli ⁊ nõ est polis. vt hoiem possibile est esse asinũ: ⁊ aliq polis ⁊ de poli. vt albũ possibile est eẽ nigrũ. ⁊ aliq polis ⁊ d ipoli. vt hoiem ipolle est esse asinũ. ita aliq ppositio est per se. ⁊ nõ de p se. vt trangulus hz tres angulos. ⁊ aliq est d p se. vt pncipiũ figuraꝝ hz per se tres angulos. ⁊ aliq per se. ⁊ de p accidens. vt pncipiũ figuraꝝ p accñs hẽt tres angulos. hz igitur ppositio per accñs nõ ingrediat demñrationez tamen bene ĩgreditur demñrationẽ ppositio de p accidẽs. quia talis est ppositio per se. ⁊ sic dicebat supra primo huius q de casu ⁊ fortuna est scia pro quãto reperiuntur in eis pdicationes per se ⁊ nõ per accidens. hec. n. ppositio. fortuna est causa p accidens extra sp ⁊ frequẽter ẽ p se hz fit de p accñs. ⁊ iõ põt ĩgredi demñrationẽ.

Iu omnibus eniu bis manifestum est q idem sit querere q quid est ⁊ ppter quid ẽ. Amplius quid est defectus. priuatio luminis a luna ob terre obiectum. ⁊ propter qd est defectus. aut propter quid deficit luna. ppter dfectũ luminis oppositã terra. Quid est consonantia. ratio numerorum in acuto ⁊ graui. propter quid cõsonat acutum graui. propter id q rationem habet numerorum acutum ⁊ graue. vtrum sit in numeris rõ ipsor accipiẽtes aũt. quia ẽ q ergo ẽ rõ.

¶ Tertia pars pncipalis añtis etiã pbatur. vz. q quid est ⁊ ppter qd est sunt qõnes medii. pbatur. sicut se hz qõ si est ad qõnem. quia est. ita questio qd est ad qõnẽ ppter qd est. sed questio si est. ⁊ questio qr est sunt questiones medii. iõ pariformiter qd est ⁊ ppter qd ẽ sunt q̃stiones medii: ¶ Et ofirmatur. q̃stiones qd ẽ ⁊ ppter quid ẽ sunt vnum ⁊ idem: ꝗ qd ẽ: ẽ qõ medii. ergo propter q̃d ẽ: ẽ q̃stio medii. patet ꝓñia cum minori ex dictis. ⁊ maior declaratur primo exemplo naturali. qr si quirit q̃d est eclipsis: respondet defectus luminis in luna ex interpositione terre. ⁊ si itez q̃rit ppter qd luna celipsatur: respondet per idez. s. ppter defectũ luminis in luna ex interpositiõe terre. Secdo exemplo mathematico. vt qd est armonia. i. cõsonantia. rñdetur q est ratio idest pportio numerorũ in acuto ⁊ graui. ⁊ si q̃ritur ppter q̃d consonat acutũ graui. respondet idẽ: qr acutus ⁊ graue hẽnt rõnem numeroꝝ. i. pportionẽ numeralẽ adinuicez. terminatã. igitur qõne qr ẽ. vtrũm ꝓsonãtia sit pportio numeroꝝ in acuto ⁊ graui: q̃ est q̃stio medii vt pbatũ fuit: sequunt alie questiões. s. qd ẽ hꝰ pportio ⁊ pp q̃d ẽ hꝰ ppor° ĩ acuto ⁊ graui: q̃ et videt eẽ qõnes medii. ¶ Sed dubitat. ꝓsonantia est sonus: sonus autẽ non ẽ numerus neqz pportio cuz sit q̃litas educta d potentia pcutientis ⁊ percussi. 2°. de aia. Dicendũ q cõsonantia non ẽ sonus. sed ẽ relatio ꝓsurgens ex multitudine sonor. quorum vnus ẽ grauis ⁊ alter acutus. sicut. n. sonus nõ est motus: sed ẽ in motu subiue. ita consonãtia non ẽ sonus. sed ẽ in sono subiue. dicitur. n. cõsonatia mouere auditum non rõne sui: sed ratione soni in quo ponitur subiue: ⁊ qr musicus non considerat cõsonãtiã vt est passio continui. sed discreti. qr considerat ipsaz vt est ex multis pcussionis ⁊ nõ ex vna tantuz. iõ cõsonãtia dicitur pportio numeroꝝ. pportio quidẽ ppter habitudinem grauis ad acutum ⁊ numerorum. qr nõ fit ex vno sono neqz ex vna percusione. sed ex multis sonis ⁊ multis percussionibus.

Quod autem sit medii questio ostenditur quecunqz mediuz sensibile est. querimus enim non sentientes: vt defectũ si est aut nõ. Si vero essemus super lunam non vtiqz q̃rerenus: nec si sit nec propter quid sz simul manifestuz esset vtiqz.

¶ Tertio ar. pncipl̃r ad ꝓclonẽ sic. oĩs nõ querit illud quo habito cessat illa qõ. sed habito medio cessat oĩs q̃stio. ergo oĩs qõ ẽ qõ medii. maior pz. ⁊ minor declaratur exẽplo sẽsibili. qm̃ nõ videtes lunã querimus si eclipsis est. ⁊ q̃d est illa eclipsis. ⁊ vtꝝ eclipsis fit in luna. ⁊ ppter qd eclipsis est ĩ luna si autẽ essemus supra lunã videntes terrã poni inter solẽ ⁊ lunã cessarent oẽs iste qõnes solũ habita notitia illius medii. s. terrã poni iter solez ⁊ lunã. ¶ Cõtra pbationẽ illius minoris vr eẽ pbs pmo huius dicẽtes. si q̃s eẽt supra lunã videns lunã eclipsari nõ sciret eclipsim de ipa luna. Dicendũ q ari. voluit ibi talẽ notitiã nõ eẽ sciam habitã solũ p sensum circũscripta opatione intellectus agentis. h autem voluit q si quis videt lunã eclipsari stati mediante lumine ĩtellectus agentis facientis vniuersale ex singularibus haberet scientiam. ⁊ sic non est contradictio.

Ex eo enim q sentimus ⁊ vniuersale nobis factum est scire. sensus quidez est q nũc obiicitur. ⁊ manifestum est q nunc deficit. ex his autem vtiqz vniuersale factum est. Sicut igitur diximus q quid est scire idem est ⁊ propter quid est.

¶ Ex hac rñsiõe tollit ari. vnã cauillatõez dicẽs. d singularib⁹ nõ hr̃ scia. vz. p sensũ. exñs igit supra lunam videns illã eclipsari nõ sciret eã eclipsari. ¶ Ad quã rñdet pbs q ex singularib⁹ ⁊ p sensũ ĩmediate nõ hr̃ scia. sz bñ mediate. quia intellect⁹ ex talib⁹ singularib⁹ format vl̃e qõ ẽ pnciplũ scie. videns. n. terrã interpositam soli ⁊ lune format hãc vl̃ez. q̃cũqz ĩra interponitur inter solẽ ⁊ lunam. luna eclipsatur.

Hoc autem aut est simpliciter ⁊ non eorum que sunt hoc aliquid aut eorum que insunt vt quoniam duo recti aut quoniam maius aut minus.

mas eo mō quo diuidit aīal in hoīem ⁊ equū. dato ꝙ
hec sint oīa aīalia. ⁊ sic pōt ingredi cuiuslibet suorūz mē
brorū diffōnē. ¶ Secūdo notandū fm egi. ꝙ dīa ppa
⁊ eēntialis repit per ea que sunt ppria pdicamēto gnis
⁊ spēi ⁊ cōia his. videat. n. in quo pdicamēto sunt gen⁹
⁊ spēs diffiniendā. vtrū in pdicamēto substātie quātita-
tis vel qualitatis. aut in alio pdicamēto. ⁊ si talia sint in
pdicamēto subē. vtputa hō ⁊ aīal: cōsiderent ppria pdi-
camēti subē que sunt cōia hoī ⁊ aīali ⁊ alijs contētis i
eodē pdicamēto vsqz quo veniat ad dīam hois solum
cōpetentē sibi ⁊ p quā distinguit a quolibet alio. qua cō
iuncta aīali hēbit diffō hois. lz. n. risibile solū ꝓpetat ho
mini. ⁊ per ipsum hō distiguat a quolibet alio. nō tm cū
aīali facit diffōnem eēntialē hois. qz p ea qne sunt ppria
pdicamēti subē cognoscit risibile nō ptinere ad illud p-
dicamētū ppriū subē in subo nō eē fm pbm in pdica-
mentis loquēdo de subiecto in actu. risibile aūt ē in sub
iecto in actū. sicut albū ⁊ nigrū. ¶ Tertio notandū fm
pbm in littera ꝙ solum simplex est principiū oīum dif
finitionum qz sicut mā ⁊ forma sunt pncipia oīum rer
naturaliū ppter simplicitatē suam cū nō fiant ex alijs ne
qz ex alterutris prio phi. ita genus ⁊ dīa ppter simpli
citatē suā sunt principia oīum diffōnum. genus enī non
includit dīam nec ecōtra. sed spēs includit vtrunqz. qa
cōponitur ex genere ⁊ dīa fm poz. in vniuersalibus ⁊
ꝓmē. in plogo phy. nullū enī prius includit suuz poste
rius. genus aūt est ꝑus dīa sicut ma. teria est ꝑ forma
nō etiā dīa includit suū genus. sicut nec accūs habens
modum subē includit suū subiectū. nec seqt dīa pdica
tur de genere. igitur vnū eorū alterū includit. sicut nō se
quitur albedo pdicat de suo subiecto. igit albedo inclu
dit subm vel ecōtra. ¶ Quarto notādū fm pbm in lra
ꝙ ea que insunt simplicibus insunt illis p se ⁊ nō p aliō
alijs. aut insunt per illa. nā si hō est risibilis: hoc est qz ē
aīal rōnale. ⁊ si hō est rōnalis. hoc ē qz est aīal. aīali. n.
per se cōpetit rōnalitas. non qa includit intrinsece illam
sed qz per se ⁊ non per aliud est in potentia ad illam. si
cut materia per se ⁊ non p aliud est in potētia ad formā
⁊ sicut materia est p se in potētia ad formā hois. lz aliq
mā non sit actuata forma hūana. ita aīal est per se in po
tentia ad dīam essentialē hominis q̄ est rōnale. ¶ Con
tra predicta arguit. ⁊ prio ꝙ circulus linea recta ⁊ an
gulus rectus non diffinitur p sua genera ⁊ dīas essen
tiales. circulus. n. ⁊ si diffinitur per snū genus quod est
figura. non tm p dīas eēntiales figure: nam pricipia cir
culi ingredientia diffiōnem eius sunt centrū: circūferen
tia ⁊ linee fm pbm 8°. phy. hec autem nō sunt dīe eēn
tiales figure cum figura sit predicamēti qualitatis. ⁊ cē
trum cum sit punctus indiuisibilis. ⁊ linea pdicamenti
qntitatis. circumferentia aūt videt esse predicamenti rela
tionis ppter cōnotationem cōtinētie. Itē linea recta dif
finitur per lineam. ⁊ angulus rectus per angulū. cōstat
autē ꝙ angulus ⁊ linea non sunt genera. sed species spā
lissime. vt pz per ari. in pdicamentis diuidētē continuuz
in lineam superficiē: corpus: tempus: ⁊ locū tanqz i spe
cies specialissimas. ¶ Secūdo arguitur ꝙ animal non
potest diuidi in genera subalterna neqz in genus subalt
num. qa aīal predicat imediate imediatione subiecti de
qualibet sua spē spālissima vt patuit in primo huius. qz
sicut hec est imediata. homo est aīal. ita ⁊ hec. asinus ē
animal. equus est aīal. ⁊ sic de singulis. igitur inter aīal
⁊ quācūqz suā spēm spālissimam nō mediat aliquod ge
nus subalternum. ⁊ per cōsequēs non diuidit aīal in bi
pes ⁊ quadrupes tanqz in genera subalterna. neqz i bru
tum ⁊ hominē tanqz in genus subalternū ⁊ speciez spe
cialissimam. ¶ Tertio arguit ꝙ nō solū simplicia sūt pn
cipia oīuz diffiōnū imo cōposita qz vt dictū est gen⁹ ⁊
dīa sunt principia oīum diffiōnū. mō gen⁹ ē cōposituz
ex actu ⁊ potētia alr nō eēt p se in pdicamēto cū ens de
scendat in decē pdicamēta ꝑ actū ⁊ potētiā. quto meta.

et dīa dicit aliqnā cōpōnē. qz cū nō dicat potētiā tm ex
quo est act⁹ generis. nec actū tm. qa tunc esset actus pu
rissimus. ⁊ cōsequēter deus oportet necessario ꝙ cōpo
natur ex actu ⁊ potētia. ¶ Quarto arguit ꝙ ea que insūt
simpliciibs non insunt illis per se sed p aliud. qz risibile
inest aīali per aliud. s. p hominē. ⁊ hēre tres āgulos eq
les duobus rectis cōpetit figure p aliud. s. p triangulu
fm pbm secūdo huius. vnde habere tres angulos eq
les duobus rectis cōpetit figure p aliō subm. vz p triā
gulū ⁊ p aliā cām. s. p lineā. ¶ Ad primū dicitur ꝙ spe
cies accidentalis nō cōnotans subm suū diffinit p gen⁹
⁊ dīam eiusdē pdicamēti. vt linea ⁊ superficies. albedo:
⁊ nigredo. spēs aūt accidentalis cōnotās subiectū suuz
diffinit p genus eiusdē pdicamenti. ⁊ dīam alterius p
dicamenti q̄ qdē dīa nō ē nisi subm suū vel aliqd ipor
tatū p subiectū suū vt similitas ⁊ crispitudo. genus enīz
vtriusqz est forma vel figura quarte spēi qualitatis. dīe
aūt eēntiales sunt nasus ⁊ caput. qz igit circulus ⁊ triā
gulus cōnotant subiectū suū. s. lineā. iō diffiniunt p ge
nus eiusdē pdicamēti. s. p figurā. ⁊ per dīam alterius
pdicamenti. videlicet p lineam. centrū autē ⁊ circūferē
tia non significant in recto nisi pnnctum ⁊ lineā. ⁊ qz cō
notant continentiā actiuā ⁊ passiuā. qz circūferentia con
tinet ⁊ centrū continet. ideo centrū ⁊ circūferentia sunt
pdicamenti relationis. lz sua absoluta sint pdicamēti qn
titatis. ¶ Deinde ad argumentū de linea recta ⁊ angu
lo recto dicit ꝙ sicut hō albus nō est spēs p se alicuius
pdicamenti. sed p accns pdicamenti substātie rōne sub
stantiui ⁊ predicamenti qualitatis rōe adiectiui. ita linea
recta est per accidens spēs predicamenti quantitatis ⁊
qualitatis. ⁊ qz spēs per accns presupponit speciez per
se. qz partes sūt priores toto prio phy. ideo sicut homo
albus diffinit per hominem. ita linea recta per lineam
⁊ angulus rectus per angulū. ⁊ cōsequēter concedatur
ꝙ spēs per accns diffinitur p speciē spālissimā. sed illud
non est contra pbm. qz ipe loquitur hic de eo quod dif
finitur hic per se ⁊ non per accidens. ea. n. que sunt per
accns sūt relinquenda in scientia speculatiua. inquit pbs
qnto phy. ¶ Ad secūdum dr fm Egi. ꝙ aīal duplr di
uiditur. s. per ptes subsectiuas. ⁊ p dīas essentiales. pri
mo modo facit predicationem imediatam cum qualibz
sua specie specialissima. Sed secundo mō non facit pdi-
cationem imediatā nisi cōz spē hois. ⁊ consequenter hz
dicere ꝙ inter aīal ⁊ hominē aliquo modo est gen⁹ sub
alternū ⁊ aliquo modo nō. si aīal diuidit per bipes ⁊ q̄
drupes. cum omnis homo sit bipes ⁊ non ecōtra. isto
datur genus subalternum mediū. si aūt diuidit animal
per rōnale ⁊ irrōnale aut per brutum ⁊ hominē aut p
hominem equū ⁊ alias spēs animalis. sic non dat gen⁹
subalternū mediū inter aīal ⁊ aliquā spēm eius. ¶ Ista
responsio est cōis sed difficilis qz tūc tanta eēt quasi mul
titudo generum subalternorū quot eēnt spēs spālissime
illius. qz isto mō oz brutū iterū diuidi in differētias du
as eēntiales. ⁊ cōsequenter vsqz quo deueniretur ad vnuz
genus subalternū quod nō pdicatur de duabus spēb⁹
¶ Preterea sequitur ꝙ sub genere figure sunt infinita
genera subalterna. ⁊ similiter sub genere nūeri. quoniā
diuidendo numerum per par ⁊ impar aut per differen
tias essentiales correspondentes his statim resultāt duo
genera subalterna quorū vnum dicitur de omnibus nu
meris paribus. ⁊ reliquum de omnibus numeris im-
paribus. ⁊ cum infinite sint species tam numerorūz pa
rium q̄z imparium oportebit ista duo genera in infinitū
diuidere continue per genera minoris communitatis ex
quo omnis diuisio constat tantum ex omnibus mem-
bris. ¶ Deinde cum particule diffinitionis ponende sūt
in diffinitione fm ordinem essentialem predicamentalē
sic ꝙ nulla diuisio relinquatur inter genus ⁊ speciez dif
finibilem sequitur aliquam speciē animalis diffiniri p in
nūerabiles dīas. sicut ⁊ ipe spēs quodāmō inūerabiles

elencorũ. ⁊ minor ē phi 7° meta. dicentis. q̃ hois alb non est diffo nec alicuius cõplexi sed solius incõplexi. ō monstrat. n. ibi passio de subo. ⁊ totũ illud simul caret diffone. vñ q: suba hēt ecntiã vnã p se exñtez. iõ habet diffonẽ simpliccm. accñs aũt q: dicit ecntiã vnã depen/ dentẽ hz diffonem p additamẽta ꝛplexuũ. ergo q: non dicit ecntiã vnã diffone caret. ¶ Sed ꝗ. corp⁹ aiatuz ⁊ aial rõnale diffiniunt. ergo alicuius cõplexi ē diffo. añs pbat. cuiusz spēi est diffo ex quo hz gen⁹ ⁊ dñiaz per q̃ pōt diffiniri. sed aial rõnale ⁊ corp⁹ aiatũ sũt spēs sub alterne pdicamẽti sube p porphyriũ i vlib⁹ suis. ¶ Dicendũ q̃ porphyrius locut⁹ ē exẽplariter pp penuriam vocabulor. vñ loco istius termi corp⁹ aiatũ dz pōi termin⁹ icõplexus. loco ãt isti⁹ termi aial rõnale. nihil dz poni. q: ponimus corpora celestia esse animalia vt porposuit iuxta opi. pla.

Scit enim vtiqz aliquis ⁊ secundum diffinitionem non habens demonstrationẽ. nihil enim prohibet non simul habere.

¶ Tertio ar. sic. aliqd diffinibile nõ ē demñabile. igitur ē aliqd demñabile nõ ē diffinibile. añs pz de subo ad quato scie hñtis pn^a p se nota. tale. n. sub̃m diffinit. ⁊ ñ demñat: vt magnitudo i geome. ⁊ numerus in arith. metrica. ¶ Et forte negaret ꝗna dicẽdo q̃ de passione hñ demñatio. ⁊ de cadẽ hñ diffo. eclipsis. n. demñat de luna ⁊ diffinit p ꝑuationẽ luminis in luna obiectu terre ꝓm ari. b. Rñdet q̃ d̄ passione vt passio ē nõ hñ diffo sed hñ de passiõe vt sub̃m ē alteri⁹ passiõis. s. inhesiõis vel pdicatiõis. triãgulus. u. ē subz ihesiõis eq̃litatis triũ angulor ad duos rectos. ⁊ eclipsis ē sub̃m pdicationis defectus seu ꝑuationis. q: in plus se hz defectus vl ꝑuatio q̃z eclipsis. ⁊ ꝗcesso q̃ q̃lz passio hēat diffonẽ ⁊ etiã demñationez adhuc aliqd demñat de aliquo qd nõ diffinit. q: diffo mãlis demñat p formalẽ d̄ subo suo. ⁊ tñ illa diffo nõ diffinit cum sit terminus cõplexus.

Sufficit autem fides ex inductione. nihil enim aliquando diffiuientes cognoscemus neqz eorum que per se sunt neqz secũdum accidens.

¶ Quarto ar. sic. nullũ diffinibile iest alicui p se vl p accñs sed aliqd demñabile iest alicui p se vl p accñs. ergo nõ oē demñabile ē diffinibile. minor pz de ꝑora ppassiõe. ⁊ maior tollit ex doctrina phi. 6°. topi. ⁊. 7. meta. dicentis. q̃ diffinitio nõ ē eorũ q̃ insũt p se vel p accñs. ¶ Sz dubitat. q: spēs. ppriũ. ⁊ accñs diffiniũt. ⁊ hec oia insũt aliis. qm̃ spēs inest suo idiuiduo. ⁊ ppriuz suo sbo. ⁊ accñs suc mãe. Dicendũ q̃ oē diffinibile hz rõnẽ subi. iõ si spēs ppriũ ⁊ accñs diffiniũt hoc ē inquãtũ hñt rõnẽ subi. ⁊ si isũt alijs hoc ē rõne pdicati. nullũ ergo diffinibile inquatũ hmõi iest alicui p se vl p accñs. sic̃ nullũ sub̃m inquantũ hmõi habet rõnẽ predicati.

Amplius si diffinitio, substantie quedaz notificatio est manifestum q̃ non sunt substantie. Quoniam quidem igitur non est diffinitio omnis cuius est demonstratio manifestum est.

¶ Quinto sic. oē diffinibile ē substãtia. sed nõ oē demñabile est substãtia. ergo nõ oē demñabile ē diffinibile. pz ꝗna cũ minori. q: accñtia ppria demñant de suis subis ⁊ nõ sũt substãtie. maior ãt est nota eo q̃ solus substantie est diffinitio vt hz videri. septio meta. ¶ Et si ar. etiã accñtia diffiniunt. ergo nõ solius substãtie est diffo. Dñ q̃ sola substãtia est diffinibilis diffinitione pure q̃ditatiua tam in concreto q̃z in abstracto. accñtia aũt diffiniũt per additamenta. vnde suba vt substantia diffinit qdi/ atiue. albedo enĩ ⁊ nigredo diffiniunt q̃ditatiue vt hñt modũ substãtie ⁊ vt sũt entia p se primo in predicamẽto q̃litatis. vt aũt sumunt in concreto: ⁊ vt dicunt d̄pẽdentiam a substãtia sic diffiniunt p additamenta. dicat ergo q̃ diffinibile ⁊ demñabile. scdz q̃ huiusmodi ponunt quoniã nihil est diffinibile vt sic nisi substantia vel accñs vt induit modũ substãtie. ⁊ nihil ē demñabile nisi accñs vl substãtia vt subest accñti ita q̃ accñs vt sic nõ diffinit ppie nec substãtia vt sic dmñatur.

Quid autem est diffinitio: nunquid omnis demonstratio ē aut non. vna quidem vtiqz ratio ⁊ de hoc eadem est. vnius enim inquantum vnum vna est scientia. quare si vere scire demonstrabile est scientiam habere: accidet quoddam impossibile. diffinitionez enim habens sine demonstratiõe sciet. 2° secũda secundi capitulí p̃ tractat⁹

¶ Secda ꝗclusio. nõ oē diffinibile ē demñabile. pbatur duplr. ⁊ primo ex fũdamẽto poris rõnis sic. vni⁹ iquãtum vnũ nõ est nisi vna scia. ergo nõ oē diffinibile ē demñabile. añs est notũ loquẽdo de scia potissima ⁊ mõ sciendi potissime. ⁊ pbat ꝗna. q: si vnus inq̃tũ vnũ nõ est nisi vna scia. ⁊ oē diffinibile ē demñabile: cũ contingat habere diffinitionẽ ante demõstrationẽ: seq̃tur q̃ d̄ aliquo demõstrabili hñ scia sine demõstratiõe. qd ē impose: minor est clara. q: cognitio ꝗplexa p̃supponit cognitionẽ incõplexã. ¶ Notandũ q̃ si oē diffinibile esset d̄ mõstrabile ꝓm q̃ h⁹i sequeret q̃ suba ꝓm q̃ hmõi eēt demñabilis. ꝗsequẽs ē falsũ: vt p̃us pbatũ est. pbat ꝗsequẽtia. quia ipa solũ vl accidẽs vt hz modũ sube diffinitur. ⁊ notanter dico ꝓz q̃ hmõi. q: nõ ē incõuenies i pdicatiõe idẽtica eē diffinibile ⁊ d̄ mñabile. sz q̃ idẽ sub eadẽ rõne sit diffinibile ⁊ d̄ mñabile hoc ē icõuenies. Nota m primum

Amplius principia demonstrationum diffinitiones sunt: quorum non esse demonstrationes monstratum est prius. aut erunt demonstrabilia principia. ⁊ principiorum principia. ⁊ hoc in infinitum abibit. aut prime diffinitiones erũt idemõstrabiles.

¶ Sedo pbat sic. diffinitio est p̃ncipium demõstrationis vt ostnsũ est prius. q: idem est diffinitio ⁊ medium. aut ergo quelibet diffinitio d̄ mñabilis est: aut aliqua indemonstrabilis est. si quelibet d̄ mõstrabilis est tũc ꝓcedit in infinitum in demonstrationib⁹. si aũt est aliqua indemonstrabilis habetur intentũ: q: diffinibile talis diffinitionis est indemonstrabile. ⁊ per consequens non omnes diffinibile est demonstrabile. ¶ Notandũ ꝓz pbz in plogo de anima. q̃ ipm q̃ qd est: est omnis d̄ monstrationis pn^m. cõstat aũt q̃ p̃n^m ois d̄ mõstrationis nõ d̄ monstrat. sed ipm quod qd est est diffinitio. ergo diffinitio nõ demñat. ⁊ p ꝗsequẽs nec ipz diffinibile. Nam p̃m

Sed vtrum si non omnis eiusdem sed alicuius eiusdem sit diffinitio ⁊ demonstratio simul aut impossibile. Non enim est demonstratio cuius est diffinitio. Diffinitio quidẽ enim ipsius quid est substantie est. Demõstrationes autem videntur suposite, esse ⁊ accipientes supponendo quod quid est. vt mathematice qd vnitas. qd ipar ⁊ alie fit̃r. ꝗclo tertia secundi capitulí primi tractatus

¶ Tertia conclusio. nullũ diffinibile est demonstrabile ccontra. semper intelligendo in predicatione formali. pbatur tripliciter. ⁊ primo sic. nõ eiusdez est diffinitio cuius est demonstratio. igitur ⁊ c. antecedens. pbat. diffinitio declarat ecntiã ⁊ quiditatẽ diffiniti. sed demõstratio non declarat ecntiam ⁊ quiditatẽ diffiniti. sed magis

pre supponit. igitur ⁊ c. patet ꝓña cum maiori de diffone pure qditatiua de qua est sermo ad pñs. ⁊ minor declaratur. nã arithme. psuppoit qd est vnitas ⁊ qd est par vel ipar. ⁊ ita psupponũt alie scie acqsite per demfatio nem. ¶ Notandũ ꝙ qõ qr est: ⁊ ppter qd est: psupponunt qõnẽ qd est sed tã qõ qr est: qz qõ ppter qd ẽ terminant per demfatiunẽ. ⁊ qõ qd est terminant p diffinitionẽ ergo demfatio presuponit per diffonez. ⁊ per ꝓñs non declarat eẽntiam ⁊ quiditatez diffiniti.

Amplius omnis demõstratio aliquid de aliquo demonstrat. vt quia est aut non ẽ. In diffinitione autem nihil alterez de altero predicatur. vt neqz animal de bipede. nec bipes de animali. nec etiã de plão figura. Nõ enim ẽ planum figura: nec figura planez.

¶ Secõ sic. in qlibet demfatione pdicatur aliqd de aliquo affirmatiue vel negatiue. sed in nulla diffinitiõe pdicatur aliqd de aliquo affirmatiue vel negatiue. gᵒ nullum diffinibile est demfabile. vel eꝯ. maior pz tã de pmissis qz de ꝓclone. minor vero est clara tã de diffinitione hois que dr aial. rõnale bipes: qz de diffinitione trianguli que dicit figura plana tribus lineis cõtenta ⁊ c. nõ. n. predicat bipes de aial: nec econtra: neqz ẽt predicatur figura de plano nec eꝯ semp intelligendo i diffinitione. qa in ppõnibus cathegoricis aial pdicat de bipede. vt bipes est aial. ⁊ planum de figura. vt aliqua figura est plana. in diffinitione qdem nõ ponit aliqs terminus tanqz subm vel pdicatũ. sed tanqz ꝓtrahens vl cõtrahibile. vt tollit a porphi. i vlibus. ¶ Notandũ primo fm phm. 3ᵒ metha. ꝙ ō dria nõ pdicatur genꝰ nisi put dria iplicat spẽm. vnde sicut albũ sumit duplicit vt tollit a phso in pdicamẽtis. s. cõcretiue ⁊ abstractiue. Concretiue idẽ est qō habens albedinẽ. abstractiue aũt idẽ est qō albedo. sta dria vt aiatum vl rõnale sumitur ꝓcretiue p habẽte aiam rõnalem vel rõnẽ. ⁊ abstractiue p ipa aia vel rõne. sumendo igit ꝓcretiue sic dria implicat spẽm. vt albũ iplicat subm. ⁊ sic pdicatur genꝰ ō ipsa. dicendo rõnale est aial. ⁊ aiatũ est corpus. Si autẽ sumunt abstractiue sic de illis nõ pdicatur genus. imo iste ppõnes iã assignate sũt ita false sicut iste. rõ est aial. aia est corpus. ¶ Secõ notandũ fm Aristo. ibidẽ ꝙ ō eo qō significat dria nõ pdicat genus qō vr falsum. qr dria significat specie de qua pdicat genus. Ideo dicũt ꝙ sicut albũ duo significat. vnũ mãliter. s. subm albedinis ⁊ aliud formaliter. vz. ipam albedinẽ. ita dria duo significat. vnũ mãliter qō ẽ ipsa spes. ⁊ aliud formlr qō est forma dans eẽ specificũ. rõnale igit significat hoiez mãliter. ⁊ rõnẽ que est intellectꝰ hois significat formaliter. silr aiatum significat hns aiam mãlr. ⁊ aiaz formaliter. ō eo igitur qō significat dria mãlr pdicat genꝰ. sz nõ de eo qō significat formalr. ⁊ sic itelligit phs.

Amplius alterum est quod quid est ⁊ quia ẽ monstrare. Diffinitio quidem igitur quid est ostendit: demonstratio autem quia si est hoc de hoc aut non est.

¶ Tertio sic. diffinitio ostendit qd est. sed demfatio ondit. qr est. ergo nullũ diffinibile est demfabile. vel econtra. pz quia diffinitio declarat qditatem ⁊ eẽntiam diffiniti: demfatio autem solum ꝙ passio inest aut nõ inest subiecto. vñ si demfatio ẽ affimatiua illa ondit passionẽ ineẽ subo. si ãt negatiua illa ondit passiõez no ineẽ subo.

Alterius autem altera demonstratio ẽ nisi sit tanqz pars quedam totius. Hoc autez dico quia onsum est de ysochele quoniaz habet tres angulos duobꝰ rectis equales. Si ostensus est omnis triangulus. pars enim est. hoc autem totum. hec autem adinuicem nõ se habent. sic quia est ⁊ quid est. Non est. n. alterum alterius pars.

¶ Contra istam pbationẽ arguitur sic. triangulũ habere tres angulos. ⁊ ysochelem habere tres angulos sũt diuersa: tamẽ illis correspondet idez modus sciendi. ergo nõ obstante ꝙ quia est ⁊ qd est sunt diuersa: adhuc illis põt correspondere idẽ modus sciendi. ⁊ p pñs eiusdem poterit esse diffinitio cuius est demfatio. Respondet phs ꝙ si duo sunt diuersa sic ꝙ vnũ non est totum respectu alrius: nec pars alterius: correspondat diuersi modi. sciendi. sed si vnũ sit totum ⁊ aliud: pars illiꝰ illis potest correspondere idem modus sciendi. nunc aũt triangulũ habere tres angulos est totũ ad ysochelez habere tres angulos. loquendo de toto i mõ ⁊ parte subiectiua. ideo sciẽdo oẽm triangulũ habere tres angulos: scitur ysochelem habere tres angulos. sed ita non est ō quia est. ⁊ quid est. quia ista sunt diuersa. ⁊ nullũ eorum est totum vel pars respectu alterius. ¶ Sed occurit dubium. nam quid est significat per terminũ simplicez: ⁊ quia est per ppositionẽ. sed terminus simplex est pars ppositionis. igitur quid est est pars ipsius est. Dicendum ꝙ Aristote. locutus ẽ ō parte subiectiua ⁊ non integrali. constat autem ꝙ qd est: ẽ pars integralis ipsiꝰ. qr est. ⁊ nõ subiectiua. toti. n. ⁊ parti subiectiue correspondet eadem scientia ⁊ idem modus sciendi: vt homini ⁊ sorti. sed nõ toti ⁊ parti integrali. qr nõ est eadez scia hominis ⁊ oculi eius: nec idem modus sciendi.

Manifestũ itaqz ꝙ nec cuius diffinitio huiusmodi omnis sit demonstratio. nec cuius omnis est demonstratio: huius omnis sit diffinitio. quare omnino eiusdẽ nullus contingit vtranque habere.

¶ Ex predictis aristo. epilogãdo infert tria correlaria. Primũ est. nõ cuiuscũqz est demfatio est eiusdẽ diffinitio. pz per primã conclonẽ. qr non oẽ demonstrabile est diffinibile. Secõm correlariũ. nõ cuiuscũqz est diffinitio illius est ōmfatio. pz per secõam ꝓclonez. qr nõ oẽ diffinibile est ōmonstrabile. Tertiũ correlariũ. nullius cuiꝰ est diffinitio est ōmõstratio nec econtra. pz per tertiam ꝓclonez qm̃ nullũ diffinibile ōmfat. nec aliqd ōmonstrabile diffinit. solũ. n. id qō hz modũ sube diffinitur: ⁊ solũ id qō hz modũ accidẽtis demfat. ¶ Contra correlaria cũ suis ꝓclonib⁹ ar. pbãdo ꝙ cõtingat aliqd scire per ōmfationẽ ⁊ per diffinitõez. qr tã ꝓclo qz passio ō subo scitur p ōmõstrationẽ. ⁊ p diffinitionẽ. qm̃ diffinitio est oꝯ ōmõstrationis ꝑn⁹ vt iaz allegatũ est in p logo ō aia. ⁊ ōmonstratio est instrm sciendi fm lynco. primo hui⁹. ¶ Itẽ sexto metha. inqt Ari. ꝙ eadẽ ẽ via inuestigãdi si est. ⁊ qd est. igitur idẽ scitur per diffinitionem ⁊ demfationẽ. ¶ Ad pmũ dicit ꝙ instrumentũ sciendi qditatẽ rei de ppinquo ⁊ immediato est diffinitio. ōmõstratio aũt est instrumentũ immediatũ sciẽdi ꝓclonẽ ⁊ passionẽ ō subo suo. cõcedo igit ꝙ aliqd scit p ōmonstrationẽ ⁊ diffõnẽ tãqz p instrm remotuz. sed ꝙ aliqd sciat p ōmfationẽ tãqz p instrm ppinquũ ⁊ p diffõnez tãqz per instrz ppinquũ ẽ ipse. ⁊ hoc intellexit phs cũ dixit ꝙ idẽ fz idẽ si cõtigit scire diffõne ⁊ ōmõstratiõe. ¶ Ad secõm dicit ꝙ arist. per viã itelligit mediũ qō qrit tur in ōmõstratiõe. i. eodez medio inuestigat si ẽ ⁊ qd ẽ. qr oꝯ qõ reducit ad si est ⁊ qd est. ⁊ oꝯ qõ est qõ medii. imo peridẽ mediũ terminant oẽs qõnes vt est ostẽsuz. ¶ Dicitur tamen alr ꝙ aristo. per viã inteligit sciẽtiam totalem. i. in eadez scientia totali inuestigatur si ẽ ⁊ quid est. ⁊ hoc quando scientia aliqua demõstrat aliqd esse ⁊ cũ hoc considerat causas illius. qō notanter dicit

propter cõmentatorem dicentem primo ⁊ scõo physi. contra Auicen. q̃ pbia naturalis pbat primaꝫ causam esse ⁊ nõ meta. qr primã cãm cẽ non pot pbari nisi per viam motus meta. aũt pbat qd ẽ prima cã.

Quare manifestum itaque q̃ diffinitio ⁊ demonstratio nec idem vtiq; erunt: nec alteruꝫ in altero. ⁊ nanq; subiecta similiter se haberent. hec quidem igitur vsque ad hoc opposita sunt.

ꝓclo 4ª scõi capituli p̃mi tractatus. ¶ Quarta conclo. nulla diffõ est demõstratio nec pars demõstrationis nec totũ. pbat. ea circa que sũt diffõ ⁊ dõmonstratio non habẽt se aliquo istoꝝ modoꝝ. ergo nec diffõ. ⁊ demõstratio. pz ꝓnia. qr actus distinguunt p oba. 2ª de aia. aũs pbat. qr diffinibilia ⁊ demõstrabilia sunt illa circa que se hũt diffõ ⁊ demõstratio. constat aũt q̃ diffinibile ꝓsi est demõstrabile. neq; pars demõstrabilis neq; totuꝫ.

Nm pm ¶ Notandũ q̃ per istã conclonẽ est rõsum ad tertiam qõnem solũ negatiue cũ q̃rebat quid ẽ diffinitio. nõ. n. dictũ est diffinitionẽ eẽ oõnem exp̃mentẽ q̃ditatẽ ⁊ eẽntiam rei. sed q̃ nõ ẽ demonstratio nec pars demõstratõis nec totũ. sicut quãdo q̃rit de deo qd est: rõdet affirmatiue q̃ est illud quo melius excogitari nõ pot. aut q̃ est actus purissimus. negatiue aũt q̃ est illud qd nõ est potentia nec potentiã includẽs: ⁊ q̃ est illud qd nullã mixtionẽ dicit actus ⁊ põe. ¶ Cõtra hanc ꝓclonẽ ⁊ suã probationeꝫ arguit p̃mo. q̃ diffõ ẽ demõstratio: qr dicit pbs p̃mo hui q̃ diffinitio cõposita ex mãli ⁊ formali ẽ tota dõmõstratio sola põne dõns. ex quo habet q̃ diffõ est ps demõstrationis. nã qñ demõstat diffinitio mãlis p formalẽ aut passio de subo p diffinitioneꝫ, subi necio diffinitio est pars demõstrationis. ¶ Scõo ar. q̃ diffinibile fit demõstrabile. qr deus est diffinibilis. per Aristo. 12ª. methaphy. ⁊ per eundẽ est demõstrabilis. 2ª metha. ibi. n. demõstatur primã cãm esse. ⁊ octauo phy. primũ motorẽ eẽ. ⁊ ꝓnr pot arguí diffinibile eẽ ptem demõstrabilis. qr demõstrabile est hoiem eẽ. ⁊ diffinibilis est aia que ẽ pars eius. vt hũ ab aristo. 2ª de aia. ¶ Ad p̃mũ dr q̃ ista ꝓpõ nõ est intelligenda in recto. sed in obliquo. i. diffõ ꝓposita ex materiali ⁊ formali totũ illd ꝓtinet p qd fit demõstratio. s. formale diffõnẽ. ⁊ totũ illud qd demõstat. s. mãlẽ. nec ẽ differentia nisi ex parte põnis. s. ordinãdo in mõ ⁊ figura. Et cuꝫ ex hoc pbat diffinitionẽ eẽ ptem demõstratõis dr q̃ ari. nõ loquit ibi de pte integrali: sz subiua. qr nemo dubitat diffinitionẽ esse partẽ integralẽ demõstratõis ⁊ si est pars subiua ad modũ spẽi ꝓtente sub genẽ sic q̃ ois diffinitio sit dõmonstratio ⁊ nõ eꝫ. hoc mõ loquit arist. de toto cũ dicit diffinitionẽ nõ esse totũ dõmõstrationis. idest nõ esse totũ in modo p modũ generis ad demonstratõeꝫ sic q̃ ois dõmõstratio sit diffinitio. ⁊ nõ ecõtra. ¶ Ad 2m ꝓcedo q̃ diffinibile fit demõstrabile eẽ. sed non ẽ dõmonstrabile de aliquo iuxta intentionẽ arist. qd. n. demonstrat de aliquo est accñs. ⁊ qd diffinit est suba. 7. methaphysice. Unde si subs demonstraret de suba vt patuit in p̃mo libro, demõstrãdo ista ois hõ est suba hõ nõ est vt hz rõneꝫ sube. sed vt hz rõneꝫ accñtis. qd. n. dõmonstrat hz rõnem forme: ⁊ illud de quo aliquid demõstrat hz rõnem subiecti. qr. n. aial vel suba nõ solũ reperit in hoie: sed etiã in alijs ab hoie. iõ hz rõneꝫ accidentis. iuxta illud por. accñs est qd adest ⁊ abest p̃ter subiecti corruptionẽ. Cũ aũt dicitur diffinibile p̃tem esse dõmonstrabilis: rõdetur q̃ nõ arguit cõtra intentionem pbi. qr licet aliqd diffinibile sit pars integralis vel essentialis alicuius demonstrabilis: nõ tamen pars subiectiua sic q̃ oẽ diffinibile sit demonstrabile ⁊ nõ eꝫ. nõ etiã diffinibile est totum respectu dõmonstrabilis loquendo de toto in modo: sic q̃ omne demonstrabile sit diffinibile. ⁊ non econtra. loquitur ergo hic pbs de toto in modo ⁊ nõ de toto integrali. ⁊ de pte subiua: ⁊ non d̃ parte integrali vel essentiali.

Ipsius autem q̃ quid est vtrum syllogismus sit. aut est demonstratio: aut non est sicut nunc ratio supposuit. Sillogismus quidem enĩ aliqd de aliquo demonstrat per medium.

ꝓclo p̃ tertii capituli p̃mi tractatus. Stud est 3ᵐ capl̃m huius p̃mi tractat q̃ in quo aristo. declarat ipz qd q̃d est non posse pbari simplr rñdẽdo negatiue ad duas p̃mas qõnes. Quaꝝ p̃ma erat vtꝝ qd q̃d ẽ dõmõstrẽt. Scõa qualr cognoscitur ipsum qd qd ẽ. postq̃z rñdit ad alias duas qõnes quarũ vna fuit q̃d ẽ diffinitio. alia vo fuit vtrũ cui q̃ ẽ diffõ ciusdẽ sit demõstratio. ⁊ ponit q̃tuor ꝓclones. Quarũ p̃ma ẽ ista: diffinitio nõ est pbabilis d̃ suo diffinito per syllogismũ diuisiuꝫ ibi. At vo per diuisionẽ. Tertia ꝓclusio. diffinitio nõ ẽ pbabilis de suo diffinito per syllogismũ diffinitiuũ ibi. Sed vtrũ fit dõmonstrare. Quarta ꝓclo diffinitio nõ ẽ pbalis de suo diffinito per syllogismũ dõmõstratiuũ ibi. Qualiter igit diffiniens. Pro dõclaratione p̃me ꝓclusionis Aristo. premittit q̃tuor suppositione. Quaꝝ p̃ma est ista. ois syllogismus ẽ concludens aliquid de aliquo per mediũ sumptũ in qualibet premissaꝝ. pz ista suppõ ex p̃mo priorũ vbi docet oẽm syllogismũ fieri ex trib q̃ termis, quorũ duo. s. maior ⁊ minor extrẽitas ponunt diuisim in premissis ⁊ ꝓuncti in ꝓclone. mediũ ãt ponit ĩ ambabus premissis. ⁊ nunq̃z ingreditur ꝓclusionem.

Sed quod quid est proprium quidem ⁊ in eo quod quid est predicatur. Hoc autem necesse est conuerti. Si enim ipsi. c. a. proprium etiam: manifestum est q̃ ⁊ ipsius. b. ⁊ ipsius. c. quare omnia sunt adinuicem.

¶ Scõa suppositio. ois diffinitio q̃ditatiua ẽ ppriuꝫ sui diffiniti pdicans d̃ eo ꝓuertibiliter in eo qd qd ẽ. dicitur ppriũ ad dr̃iam accñtis. ⁊ dicitur in eo q̃ quid est vt separatur a differentia. ⁊ conuertibiliter ad differentiã generis. ¶ Sed dubitatur p̃mo. q̃ diffinitio nõ ẽ ppriũm cum ppriũ non dicat eẽntiã diffiniti scõz por. ¶ Scõo quia frustra ponit illa pticula ꝓuertibilr. qr si ẽ ppriũm ẽ ꝓuertibile. Dicendũ q̃ duplex ẽ ppriũ. s. nõ ꝓuertibile ⁊ ꝓuertibile. ⁊ vtrũq; triplr sumit. Pro p illo qd cõpetit vni soli sed nõ cuilz idiuiduo illi q̃ spẽi: vt eẽ medicũ respectu hois. ⁊ eẽ sinũ respectu nasi. Scõo p illo qd cõpetit cuilz idiuiduo illi q̃ spẽi: sed nõ soluꝫ illi. vt ẽe bipedẽ. vel eẽ mobile respectu hois. Tertio p illo q̃ cõpetit alicui soli spẽi ⁊ cuilz ꝓtẽto sub tali spẽ: sed nõ sp vt canescere ĩ senectute. ¶ Cõsilr triplr sumit ppũ conuertibile. p̃mo p illo qd dicit totã eẽntiã suc spẽi. ⁊ sic diffinitio ẽ ppũ. scõo p illo quod dicit ptẽ eẽntialẽ ⁊ formalem illius spẽi. ⁊ sic differentia vltia ẽ ppriũ 3º. p illo qd dicit ptem accidentaleꝫ eiusdem spẽi eo mõ quo loquit aristo. tertio de aia: vocans intellectum agentẽ ⁊ passibilem partes aie. ⁊ tale dicitur fluere a principijs speciei. de quo porphyrius ait. ppriũm est quod conuersim predicatur de re ⁊ non indicat qnid est esse eius. ¶ Ex his responsum est ad difficultates dicendo ad primam q̃ lz diffinitio non sit propriũm dicens partem accidentalem speciei: est tamen propriũm dicens totam essentiam illius. Scõa aũt difficultas nõ pcedit qr dictum est nõ omne ppriũ conuertũ cũ illo cuius ẽ ppriũm.

Dm pm Dm 2m Rº pm

At vero ⁊ si. a. in eo quod quid est in. c. omni. b. ⁊ vniuersaliter. b. de omni. c. quod quid est dicitur. Necesse est ⁊. a. in eo quod

quid est dē.c.dici.

¶Tertia suppositio.oīs syllogismus pbās diffinitionē de diffinitio hz mediū ꝙuertibile cū vtraqz extremitatū pz.nā cū diffinitio ⁊ diffinitū ꝙuertant: mediū si ī plus se hz q̄z aliq̄ extrēitatū: maior eēt falsa. ⁊ si in min⁹ se haberet minor eēt falsa.qr nūq̄z pōt pbari diffō ō diffinito vlr nisi ī pma figura ⁊ ī prio° eiusdē.sit g°.a.diffō ⁊.c. diffinitū ⁊.b.mediū: ⁊ arguat sic oē.b.ē.a.oē.c.ē.b.g° omne.c.est.a.vbi patet.b.necessario conuerti cum.a.c. si premisse debent esse vere.

¶Si vero nō aliquis sic accipiet duplicās: non necesse erit.a.ō.c.predicari in eo quod quid est. Si autem.a.quidez de.b.in eo qō quid est non de quibuscunqz autem ipsum. c.b.in eo quod quid est.ipsum autem quod quid est vtrunqz hoc habebit.erit ergo ⁊.b. ipsius.c.quod quid est.

¶Quarta suppō.oīs syll's ꝙcludēs maiorē extrēitatez de minori in eo qō qd ē: oz sumē eadē reduplicationē ī q̄lz p̄missay.pz qr alr q̄lz p̄missay eēt va ⁊ ꝙclo falsa. vñ nō seqtur.oē aīal ē substātia aiata sensitiua. oīs hō ē aīal.ergo oīs hō ē supstātia aiata sensitiua ī eo qō q̄d ē. uec seqt.oē aīal est substātia aiata sensitiua ī eo qō q̄d ē. oīs hō ē aīal.ergo oīs hō ē substātia aiata sensitiua ī eo qō qd ē.Etiā nō seqt.oē aīal rōnale ē substātia sensitiua.oīs hō ē aīal rōnale in eo qō qd ē.ergo oīs hō ē sba aiata sensitiua ī eo qō qd ē.cuiuslibet istay ꝙnay añs est vey ⁊ ꝙñs falsū: cū suba aiata sensitiua nō dicat ō homine in eo ꝙ diffinitio hoīs.sed bene seqtur.oē aīal rōnale est suba aiata sensitiua ī eo qō q̄d ē.oīs hō ē aīal rōnale in eo qō q̄d ē.ergo oīs hō ē suba aiata sensitiua ī eo qō q̄d ē ꝙñs ē bona.sed maior est falsa. qr suba aiata sensitiua nō p̄dicat ō aīali rōuali tāq̄z diffō illius. ¶Notandū ꝙ hec oīo in eo qō quid ē: pōt dupl'r sumi.s.large ⁊ stricte.p̄mo mō ī portat oē qō p̄dicat in q̄d. ⁊ isto modo tā genus q̄z spēs p̄dicat de subo suo in eo qō q̄d est. Scō mō nō ī portat nisi illud qō dicit expresse totā qditatē rei: ⁊ sic m̄ diffinitio pure qditatiua p̄dicatur in eo qō q̄d est. ⁊ ita sumit in ppō. ppterea dicit pbs ip̄m qō quid est esse ppriam ⁊ conuertibile cum illo cui⁹ dicitur esse quod quid est.

Si igitur quod qd est ⁊ quod qd erat eē vtraqz habent in medio: erit prius quod qd erat esse. Omninoqz si est monstrare qd est homo: sic.c.homo.a. vero quod qd est siue animal bipes siue aliud qd. Si ergo syllogizabitur necesse.a.de.b.omni predicari. Huius autem erit alia media ratio. quale ⁊ hoc erit quod quid est homo. Oportet autem in duabus propositionibua ⁊ īmediatis ⁊ primis terminis considerare.maxime.n.manifestum est ꝙ dicitur sic per conversionez.igitur demonstrantes qd est anima: aut qd est homo: aut aliud qōcunqz eorum q̄ sunt: qō ex principio est reperunt: vt si aliquis diffiniret animā eandem eidē eē cām viuendi. hoc autem numerum eundem seipsum mouentē necesse est.n. repetere aīam ꝙ vere ē nūerū eē ip̄m seipsum mouentē sic vt idē ens.

¶Hoīs premissis ar.sic pria conclusio .nullus syll's potest pbare diffinitionē de suo diffinito in eo qō q̄d ē.ergo diffinitio nō est pbabilis ō suo diffinito p syllz reduplicatiuū.pz ꝙña ⁊ pbat añs.nullus syll's petēs principium pbat aliqd de aliquo.sed oīs syll's ꝙcludēs diffinitionem de suo diffinito in eo qō q̄d est petit principiuz. ergo pz ꝙña cum maiori.qr talis syll's peccat p fallatiā petitionis pricipij p aristo.prio clencoy.minor autē declarat.qm̄ nullus syll's cōcludit diffinitionē p suo diffinito in eo qō q̄d est.nisi illa reduplicatio ponat in vtraqz p̄missay per quartā suppōnem. sed si ponit petitur prin^m vt bene pz ꝙcludēdo diffinit onē hoīs ō hoīe: aut diffinitioē aie de anima in eo quod qd est.nunq̄z.n.pōt talis diffinitio cōcludi nisi p aliquā diffinitionē.vt omne aīal rōnale est aīal gressibile bipes in eo qō q̄d est dato gratia exempli ꝙ aīal gressibile bipes sit diffinitio hoīs. Item oīs numerus seip̄z mouēs est cā sibiip̄i viuēdi in eo qō q̄d est.sed oīs aīa est numerus seip̄m mouens in eo quod q̄d est.ergo oīs aīa est causa sibiip̄i viuendi in eo quod q̄d est. vtraqz istay ꝙñay est bona.sed cuiuslibei istay minor petit principiū. quia assumit illud quod debet pbare. ¶Notandū primo scōm pb̄m ꝙ nō pōt cōcludi diffinitio ō diffinito in eo quod q̄d est. nisi p aliam diffinitionē eiusdē diffiniti eo ꝙ medium debet p̄dicari ō diffinito cōuertibiliter in eo quod q̄d est.si.n.acciperetur alius terminus ꝙuertibilis: quelibet premissay esset falsa: vt oē risibile est aīal rōnale in eo qō q̄d ē.oīs hō est risibilis in eo quod q̄d est.ergo oīs hō ē aīal rationale in eo quod q̄d est. ¶Scōo notandū ꝙ diffinitiones date ō aīa sunt scōm modū loquendi platonicorū. voluit.n.plato ꝙ si aliqd est causa alterius scōm aliquā ōnoīationē ꝙ etiā sit sibiipsi cā scōm eandē ōnoīationē. vt si aīa est causa alterius qō moueat aut viuat: ꝙ etiaz sit sibiipsi aie cā motus ⁊ vite. ⁊ ex hoc habet vna diffinitio aie.s.cā sibiipsi viuēdi deinde quia nō posuit plato dīam inter vnū quod ē prin^m numeri ⁊ qō conuertit cū ente: dixit p^m ens ē vnitatē rōne sue simplicitatis. quodlibet vo aliud quia includit aliquā cōpositionē vocauit numey.qr ergo aīa est cā q̄re corp⁹ mouet scōm plato aīa est numerus seip̄z mouēs. ⁊ hr̄ alia diffō.

Non.n.si consequtur.a.ip̄i.b. ⁊ hoc ip̄i.c. erit ipsi.c.a.quod qd erat eē. Sed vey erat dicere ꝙ erit solum.

¶Ex p̄dictis aristo.epilogādo cōcludit q̄ttuor correlaria.quoy primū ē.ex p̄missis nō reduplicatis nō seqtur ꝙclo reduplicata sed absolute sūpta.qr non seqt oē aīal rōale ē risibile.oīs hō ē aīal rōnale.ergo oīs hō ē risibilis in eo qō q̄d est.sed bñ seqtur absq̄z reduplicatione. qr tūc arguit in prio° prie figure. pōat g° ꝙ.a.sit maior extremitas ⁊.b.medium: ⁊ minor extremitas sit.c. ⁊ syllogizetur vt supra.

Neqz si est.a.qō qd est ⁊ de.b.predicat omni ⁊ enim animalis eē predicatur de hominis esse.sicut ⁊ omnem hominem animal esse: sed non sic sicut qō est vnum esse.

¶Scōm correlarū.nō pōt concludi diffinitio p suo diffinito in eo qō qd est nisi illa sit ppria.qr ꝛz diffinitio aīal predicet cōiter de diffinitiōe hoīs sicut aīal ō hoīe: ñ tm̄ est diffinitio hoīs.iō eēt falsa ꝙclo.vt oē aīal rōnale ē sbstantia aiata sensitiua: oīs hō ē aīal rōnale.ergo oīs hō est substantia animata sensitiua in eo qō q̄d est.

Si quidem igitur non sic accipiat nō syllogizabitur ꝙ.a. sit ip̄i.c.per qō qd erat in substantia: Si vo sic accipiat prius erit accipiens quod ip̄i.c.ē qō qd erat eē ip̄z.b.

¶Tertium correlarium.si diffinitiōes ppie non accipiuntur in premissis in eo quod q̄d est: non sequit aliqua illay de diffinito in eo quod q̄d est.pz. qr cōclusio redu

plicata nõ seqt̃ ex p̃missis non reduplicatis per primuz correlarium. vt omne. b. est. a. omne. c. est. b. ergo omne. c. est. a. in eo quod quid est.

Quare nihil demonstratum est. quod enim erat in principio accepit.

¶ Quartũ correlariũ. si diffõnes ꝓprie accipiãt ĩ p̃missis in eo qd̃ qd ē. seqt̃ vna illaz de diffinito in eo qd̃ qd est. sed petit ꝓncipiũ. pz. qz in minori sumit qd̃ dz pbari. vt oē. b. est. a. in eo qd̃ qd est. oē. c. ē. b. in eo qd̃ qd ē. ergo oē. c. ē. a. ĩ eo qd̃ qd ē. ¶ Mo^{m} p^{o} qꝑ nõ solũ petit pn^{m} in minori sz ēt cõmittit q̃dã circulatio ĩ maiori. qz sicut ꝑ vnã diffõnẽ tãqz ꝑ mediũ ꝓcludit alia diffõ in eo qd̃ qd ē: ita poterit fieri ecõuerso ⁊ ꝑ ꝓns poterit eē circulatio. qz accipit p̃missa q̃ nõ ēipa ꝓcione notior. ⁊ nõ solũ petit ꝓnciplũ v elcõmittit circulatio iuuamo maior est falsa eo qꝑ nulla diffinitio predicatur d̃ alia diffõne ĩ eo qd̃ qd ē. cũ diffõnis nõ sit diffõ vt liquet. ¶ Secõo notãdũ qꝑ sz vna diffõ non possit pbari per aliã de suo diffinito in eo qd̃ quid ē: potest tamẽ per illam absolute d̃mõstrari. vt oē aial rationale est corpus aiatuz actuatum aia intellectiua. ois homo est aial rõnale. ergo ois hõ est corpus aiatũ actuatũ aia intellectiua. Unde commen. in plogo de aia docet d̃monstrare diffõnem materialem per formalẽ. ⁊ secõo de aia d̃monstrat pbs diffinitionẽ mãlem aie per diffinitionẽ formalẽ. sicut ēt in primo huius demõstrat diffinitionẽ mãlez d̃mrationis ꝑ diffinitionẽ formalem. ⁊ in hoc secõo docet d̃monstrare vnã diffinitionẽ per aliã. ¶ Circa p̃dicta dubitat vtruz reduplicatio sit medij aut maioris aut minoris extremitatis. Et arguit primo qꝑ medii ꝑ pbm hic dicentẽ qd̃ qd est erit ĩmedio. i. reduplicatio erit ipsi^{9} medii. ¶ Secundo arguit qꝑ maioris extremitatz ꝑ Arist. prio priorum dicentẽ qꝑ reduplicatio est maioris extrẽitatis ⁊ nõ medii. ¶ Tertio ar. qꝑ minoris extrẽitatz. s. subi. qz ari. vbi supra dicit qꝑ hec ꝓpõ: iustitia est bonũ ĩquantũ bonuz: est falsa. ⁊ intelligibile. sed hec est vã iustitia ĩqztuz iustitia ē bonũ. ergo. ¶ Quarto ar. qꝑ nec medii nec alicuius extremitatis. qz dictio exclusiua vel exceptiua non dicit eē subi vel p̃dicati sed totius ꝓpõnis. sicut ēt in ꝓpõnibus vlibus signa nõ sunt ꝑtes extremoꝝ sz toti^{9}. ꝓpõnis. ¶ Dicendũ ꝑm Egi. qꝑ nõ reduplicatiõis specificat cãm ⁊ inherentiã. ⁊ qz cã est in subo ⁊ nõ in p̃dicato. inherẽtia aũt est ꝓditio predicati ⁊ nõ subi. iõ reduplicatio est subi tãqz illius qd̃ reduplicat ⁊ p̃dicati tãqz illius cuius est ꝓditio ita qꝑ sꝑ debet intelligi subm reduplicari ⁊ nõ p̃dicatũ. tñ reduplicatio dz intelligi a ꝑte p̃dicati ⁊ nõ a ꝑte subi. vbi gra. nõ bene dicit triangul^{9} hz tres angulos ĩqztũ tres angulos. sed bene dr triangulus ĩqztũ triangulus hz tres angulos eq̃les duob^{9} rectis. intelligendo reduplicationẽ subi a ꝑte p̃dicati vt triangulus hz tres angulos ĩqztũ triangulus. ¶ Sz ꝑmo aspectu hec rñsio sibi repugnare vr. nã si nota reduplicationis specificat tã cãm repertã in subiecto qz inherentiaz predicati ad subm. sequtur qꝑ nota reduplicatiõis nõ est pars subiecti nec predicati. sicut nec dictio exclusiua vel exceptiua cadens supra subm ⁊ p̃dicatũ ē ꝑs alicuius illoꝝ. ⁊ vbi sit ꝑs alicuius extremoꝝ poti^{9} ē subiecti qz p̃dicati: ⁊ poti^{9} se tenet cũ subo reduplicato qz cuz p̃dicato exquo reduplicat subz ⁊ nõ p̃dicatũ. iõ dicitur qꝑ sicut trãsmutatio ē mãe passiue qz recipit illã trãsmutationẽ. ⁊ fo^{r} terminate. qz ē termin^{9} trãsmutatiõis illaz denominãs ꝑ Aristo. q̃nto phy. ita reduplicatio ē subiecti passiue qz recipit reduplicationẽ. ⁊ ē p̃dicati terminatiue. qz reduplicat subm ꝑ hitudinẽ ad p̃dicatũ denominãs ꝓpõne eē verã ⁊ falsã. sicut ergo mã ꝓprie trãsmutat ⁊ nõ forma. ⁊ forma ꝓprie terminat trãmutationẽ ⁊ nõ mã. ita ꝓprie reduplicat subm ⁊ nõ p̃dicatũ. terminat aũt reduplicationẽ p̃dicatũ ⁊ nõ subz. ⁊ sicut alia signa denotantia totã ꝓpõnem vt signa cadẽtia supꝝ vtroqz extremoꝝ nõ subiciũt neqz p̃dicant. neqz se tenent ex parte alicui^{9} extremi. ita nõ reduplicatiõis nõ est pars subiecti nec pars p̃dicati sed totius. s. cõpositionis ⁊ ē. ¶ Contra hãc rñsionẽ ar. p̃dicatũ eq̃ reduplicari sicut subm sicut. n. hec ꝓpõ est vã. hõ ĩqztũ hõ est animal. sic iste sunt vc. hõ ĩnest animal ꝑz qꝑ animal. naso inest simitas ꝑm qꝑ est hmõi. hõ est animal rõnale in eo ē. de diffinito p̃dicat diffinitio in eo qꝑ diffinitio. ¶ Respondetur negãdo istã. homini inest aial ĩqztũ aial: qz pariformiter deberet ꝓcedi ista. aial ĩqztũ aial inest homini ⁊ cũ reduplicatio rduplicet de omni sequtur. oē aial esse hominem. quod est impossibile. Ista autem. naso inest simitas ꝑm qꝑ hmõi. est cõcedenda sicut ista. symitas ĩqztum simitas ē in naso. ꝓstat ãt qꝑ ibi reduplicat p̃dicatum sed subm. qz Aristo. vocat ĩ ꝓposito rectũ subm ⁊ obliquũ p̃dicatũ. Itẽ cõcedo qꝑ hõ est aial rõnale ĩ eo qd̃ qd ē. sed ñ reduplicat p̃dicatũ. qz p̃dicatũ redublicari est ĩpm bis replicari ꝑm ꝓpriã vocẽ. iõ nota reduplicatiõis ñ sumit ibi reduplicatie: sz solũ specificatiue specificãdo intentionẽ p̃mã ꝑ secãdam. hec. n. ꝓpõ. hõ ē aial rõnale in eo qd̃ qd ē. valz istã. hõ ē animal rõnale in eo qꝑ diffinitio. ¶ Et cõcedit illa. de diffinito p̃dicat diffinitio in eo qd̃ qd ē. nõ tñ reduplicat p̃dicatũ sed subz. qz obliqu^{9} dicit p̃dicatũ ⁊ rectus subz nisi diceret qꝑ ari. primo prioꝝ dicens predicatum nunqz reduplicari sed subm: intellexit extremis exñtibus in recto ⁊ non in obliquo. ⁊ isto modo solueret omnes dubitationes tangentes reduplicationẽ p̃dicati subiecto exñte obliq̃ cãus vt ecõtra. ¶ Ad primum concedo qꝑ reduplicatio ē medii termini. vnde in prima figura medius terminus subiicitur in vna premissaꝝ ⁊ predicat in alia. In 2ª autem figura medius terminus p̃dicatur in vtraqz. ⁊ in tertia figura me^{m} subiicitur vtrobiqz. quando ergo ē subz tũc reduplicatio potest esse illius reduplicatiue sumpta. qñ autem est predicatum: reduplicatio potest eē illius specificatiue sũpta specificando intentionẽ primã per secũdã sicut. n. conceditur qꝑ homo vt species p̃dicatur d̃ pluribus differentib^{9} numero. ita conceditur qꝑ de homine predicatur animal vt genus. neqz reduplicatur ly hõ: nec ly animal. sed bene specificatur. ¶ Ad secõm dicitur qꝑ reduplicatio est terminatiua maioris extremitatis vt conditio illius. ⁊ est etiam specificatiua illius vt declaratum est. sed qꝑ fit reduplicatiua maioris extremitatis in prima figura illud nõ est verum. ¶ Ad tertium concedo qꝑ reduplicatio reduplicatiue sumpta non est nisi subiecti. vnde in ista: iustitia est bonũ ĩqztũ bonum: si reduplicatio dicit cãm: falsa est. qz in p̃dicato cũ se habeat per modũ forme non reperitur causa inherẽdi sz in subo si ãt dicẽ inherentiã sic est intelligibilis eo qꝑ nõ est intelligibile idem ꝑm idẽ habere inherentiã ad seip̃m. ¶ Ad q̃rtũ dr qꝑ nõ pl^{9} arguit nisi qꝑ reduplicatio ñ ē ꝑs subi nec p̃dicati: sic nec dictio exclusiua vl exceptiua. ⁊ hoc cõcedit. ñ ãt pbat reduplicationẽ ñ eē sbi. p̃dicati vñ cũ dr tñ hõ ē al. exclusio ē sbi ꝓprie tñ: ⁊ p̃dicati distributiue: ⁊ tñ ñ ē ꝑs alicui^{9} istoꝝ. ita ddo hõ ĩqztũ hõ ē al: reduplicatio ē sbi reduplicatiue ⁊ p̃dicati terminatie. sz ñ fit sit ꝑs alicui^{9} istoꝝ. sz tñ toti^{9} ꝓpõis. ¶ Ex p̃dictz seqt̃ qꝑ dictio rduplicatiua nũqz rduplicatiue tenet nisi reduplicet idẽ terin^{9} bis. vt hõ ĩqztũ hõ ē al. specificatiue ãt ñ oz vt replicet idẽ terius. hõ ē al ĩqztũ subã aiata sensitiua. qñcũqz g^{o} tenet rduplicatie: tenet specificatie ⁊ ñ e ꝛ. nã a ꝑte p̃dicati tenet specificatie ⁊ nũqz rduplicatie. a ꝑte vo sbi vtroqz mõ. nec sꝑ specificat itẽ tio p^{a} ꝑ 2^{am} sz aliqñ p^{a} ꝑ ꝑmã. vt hõ ĩqztũ aial ē sba: ⁊ hõ ĩqztũ itellect^{9} ē rõnalis. vtrobiqz tenetur reduplicaaio solũ specificatiue specificans primã intentionẽ ꝑ primã.

At vero neqz que per diuisionem via sillogizare sicut in resolutione circa figuras dictũ ē. neq̃qz. n. necesse ē rẽ illã eē cũ hec sit.

¶ Secda cōclo diffinitio non est pbabilis de suo diffini to p syllm diuisiuū. Istā pclusionē Aristo. quinuplicit pbat. ⁊ primo sic. ppō in q̄ p̄dicat diffinitio de suo dif finito: nō pōt esse p. syllogismi diuisiui. ergo ⁊c. ans p bat nā ad probandū istā. hō est aīal rōnale. fiunt duo p cessus. quor primus ē iste. oē aīal est aīal rōnale vel ir rōnale. hō est aīal. ergo hō est aīal rōnale vel irrōnale. Secōs pcessus. hō est aīal rōnale vel irrōnale: sed hō ñ est aīal irrōnale. ergo hō est aīal rōnale. mō pz q̄ nō cō cludit diffinitio de suo diffinito p primū pcessū sed p p cessuz 2m q̄ nō est syllogistic⁹ sz ypothetic⁹ arguens a to to disiuncto cū destructione vnī⁹ ptis ad alterā partez. 2m p̄m

¶ Notandū q̄ syll's diuisiuus tripl'r sumit. primo pro p cessu syllogistico facto ī forma ⁊ in figura pcludēte diui dentia aliqd cōe disiunctim. vt oē aīal est aīal rōnale vt irrōnale. oīs hō est aīal. ergo oīs hō est aīal rōnale vel irrōnale. Secdo pro pcessu ypothetico destruente vnū istor diuidentiū ⁊ cōcludente alter. vt oīs hō est rōnal vel irrōnalis. sz nihil qd est hō est irrōale. ergo oīs hō est rōnalis. Tertio pro aggregato ex ambob⁹ pcessib⁹ diffinitio ergo nō probat simpl'r de suo diffinito p pri muz pcessū neqz p fm sz p tertiū. ⁊ iste nō proprie vo catur processus syllogistic⁹ sicut nec secūdus. sed tm̄ pri mus vt hz videri primo prior in quo docetur resolue re syllogismos figurar ad seinuicem.

Sed sicut neqz inducēs demonstrat.

¶ Secūdo sic. syllogismus diuisiuus ē filis inductioni. sz inductio nō pbat syllogistice aliquā pclusionē: sz solū pbat vlem ppositionē q̄ est p̄missa ad inferendā cōclu sionē. igit syll's diuisiuus nō pbat pclusionē in q̄ p̄dica tur diffinitio de suo diffinito. sz solū p̄missaz ad istā. pz pña cū minori ⁊ maior declarat ex eo. qr sic inductō or dinat in syllz: ita syll's diuisiuus ordinat in entimema diuisiuū. ¶ Notandū q̄ entimema dupl'r sumit. s. lar ge ⁊ stricte. Entimema stricte sūptū ē argumentū solū hñs vnā cathegoricaz pro ante. vt hō currit. ergo aīal currit. Entimema large sūptū est argumentū distinctū ptra syll'm exēplū ⁊ inductionē. ⁊ sic arguendo a pditō nali cū suo ante ad pñs eiusdē. aut a copulatiua ad alte ram ei⁹ ptē. aut a cathegorica de disiuncto extremo cuz destructiōe vnī⁹ ptis ad alterā ptē est entimema. ⁊ hoc vltimū vocat entimema diuisiuuz ad qd ordinat syll's diuisiuus pp diffinitiones inueniendas. entimema ergo stricte sūptū est entimema simplex. entimema āt large sumptū ē entimema mixtū de quo fit hic mētio.

Non. n. oz pclusionē interrogare nec in concedendo esse. sed necesse est esse cum sint illa. ⁊ si non dicat respondens.

¶ Tertio sic. oīs syllogism⁹ pbans syllogistice aliquaz pclusionē absoluit ab interrogatione illi⁹ pclusionis. sed syllogismus diuisiu⁹ non absoluit ab interrogatiōe con clusiōis in q̄ p̄dicat diffinitio de suo diffinito. ergo diffini tio non ē pbabilis de suo diffinito p syll'm diuisiuū. ma ior pz: qr statim pbata aliq̄ pclusione p syll'm non am plius illa dubitat. minor est clara: qm̄ pclusa ista. hō est aīal rōnale vel irrōnale p syll'm diuisiuum: adhuc du bitat ista. hō est aīal rōnale. mortale. ⁊ p pñs interroga tur ea quousqz p aliū pcessum fuerit conclusa.

Ut vtr hō aīal est aut inaīatū. postea acci pit aīal. nā sillogizatū est. itē oē aīal aut gres sibile est aut aquaticū. si accepit gressibile ⁊ hoiez totū aīal gressibile: nō necesse est ex di ctis sz accipit ⁊ hoc. Differt aūt nihil ī mul tis aut ī paucis sic dicere: idē enim est. Nō sillogistic⁹ qdē igit vsus fit sic p̄cedentib⁹ ēt de pueniēntib⁹ sillogizari. Quid. n. pbibet hoc verū qdez oē esse de hoīe. Nō tm̄ qd qd est neqz qd qd erat esse ostendens.

¶ Quarto: ita se hz syll's diuisiu⁹ ad ppōnem in qua p dicat diffinitio de diffinito sicut ad istā. hō est aīal gressi bile bipes. sed ista non pōt syllogistice pbari p syll'm di uisiuum. ergo nec illa. maior ex sufficiēti similitudine. ⁊ mi nor declarat. nā hec ppō homo est animal gressibile p bat p hunc modū. oīs hō est animal vel inaīatū. sed hō non ē inanimatū. ergo hō est animal. Itē oē animal est gressibile vel aq̄ticū. sed hō est animal vt pbatū ē. ergo hō est gressibile vel aq̄ticū. tunc sic. hō est gressibile vel aq̄ticū. sed hō non ē aquaticū. ergo hō est gressibile. ⁊ p pñs hō est aīal gressibile. facti sūt tres pcessus quorum duo sunt entimematici ⁊ vn⁹ syllogisticus in quor nul lo pclusū est syllogistice hoiem ēe aīal gressibile. ¶ No tandū fm pbm q̄ nihil differt fiūt multe aut pauce di uisiones. qm̄ nunqz pclūdit intentū p syllogismū diuisi uum. sicut. n. pbatū est aīal gressibile de hoīe p duas di uisiones entimematicas nō cōcludendo illud p syllz di uisiuum. ita pōt pbari hoc totū. aīal gressibile bipes su peraddēdo alias diuisiōes ⁊ nō p syll'm diuisiuū. vt oē aīal est bipes vel q̄drupes. sed hō non ē q̄drupes. ergo hō est bipes. ex q̄ ppōne cū p̄cedētib⁹ seqt q̄ hō ē aīal gressibile bipes. pclusis. n. his tribus hō est aīal. hō est gressibile. hō ē bipes. seqt q̄ hō ē aīal gressibile bipes.

Ampli⁹ qd pbibet aut apponere aliqd aut auferre aut supgredi substāriā. Nec qui dez igit p̄termittunt. Cōtingit āt soluere in accipiendo in eo qd qd est oīa: ⁊ qd est pñr diuisionē facere q̄sitū pri⁰ ⁊ nihil relinquere. hoc āt nēciuz spē est. Indiuiduū oz esse.

¶ Quinto sic ar. syllogismus indf̄ns tam ad diffinitōez hñtem defectū q̄z ad nō habentē defectū nō v'det suffi cienter pbare syllogistice diffinitionez qditatiuā de suo diffinito. sed syllogism⁹ diuisiuus ē hmōi. ergo ⁊c. ma ior pz. ⁊ minor declarat: qm̄ si p syll'm diuisiuū dz pba ri ista ppō syllogistice. hō est aīal rōnale. in q̄ p̄dicat dif finitio nō habens defectū de suo diffinito: pariformiter ⁊ alie pbant habētes defectū que sunt in triplici dfia⁹. ¶ Primo qdē sunt aliqne diffinitōes supflue. vt aīal rō nale mortale suba aīata sensitiua. frustra. n. ponit morta le ⁊ aīatū: qr oē aīal rōnale mortale: est aīal rōnale ⁊ eō nō ponēdo corpora celestia ēē aīalia iuxta intentōez ꝓbi sit oīs suba aīata sensitiua est suba sensitiua ⁊ eō loquē do de sensitiua tāq̄z de pncipio qd ⁊ nō quo. qr alr nul la illar diffinitionū pueterēt cuz suo diffinito. ¶ Secdo aliqne diffinitiōes sūt diminute q̄. s. in min⁹ se habent q̄z sua diffinita. vt aīal ridens. corp⁹ vigilans. respectu hoīs ⁊ aīal. minoris. n. cōitatis ē corp⁰ vigilans q̄z animal cu ius est diffinitio. ⁊ minoris cōitatis est aīal ridens q̄z hō cuius est diffinitio incōpleta ⁊ diminuta. ¶ Tertio aliq̄ diffinitiōes sūt excellētes ⁊ trāsgrediētes subaz diffiniti. vt animal bipes respectu hominis. ⁊ suba animata re spectu animal. q̄ ideo dicunt excellētes ⁊ trāsgrediētes subam diffiniti: qr in plus se hñt q̄z sua diffinita vt bene pz. ¶ Et q̄ tales possint probari mediate vel immedia te p syll'm diuisiuū sic diffinitōes non hñtes defectū de clarat sic arguēdo. oē animal est aīal rōnale mortale vt aīal irrōnale mortale. sed oīs hō est animal. igit omnis hō ē animal rōnale mortale vel aīal irrōnale mortale: sed hō non est aīal irrōnale mortale. ergo hō est aīal rō nale mortale. Itē oē animal est aīal ridens vel nō ridēs. hō est animal. ergo hō est animal ridēs vel non ridens sed homo non est aīal non ridēs. ergo hō est animal ri dens. deinde oē animal est animal bipes vel q̄drupes. sz hō est animal. ergo hō est animal bipes vt q̄drupes sz hō non ē animal quadrupes. ergo homo est animal

bipes.tales diffinitiones nō ꝓbanť immediate ꝑ syllo-
gismū diuisiuū.sz ꝑ entimema diuisiuuz.ideo non syllo
gistice ꝓbanť sz ꝑ syllogismuz aliquo mō.s.mediate a
re motis dicanť ꝓbari. ¶ Notandū ꝓm egi.ꝙ dupler
est diffinitio.s.ꝓpria ⁊ ipropria.diffinitio ꝓpria est illa q̄
ꝙuertitur cū diffinito. Impropria ãt est tripler.s.super
flua diminuta ⁊ excellens. Superflua ē illa q̄ ꝙtinet
plures dr̄ias q̄z dz.vtputa si diffiniret aīal ꝑ subāz aīa
tam sensitiuā gressibile.⁊ hec sp ī minus se hz q̄z diffini
tuz. Diminuta ē illa q̄ in plus se hz q̄z diffinitū vt si dif
finiret aīal ꝑ subam aiataz. Excellens aūt est illa in qua
ponunť dr̄ie entis.s.actus ⁊ potētia.vt̄ sicut in demōſ
tione aliq̄ ꝓncipia īgrediunť formalr ⁊ aliq̄ virtualr ita
in diffinitione ꝓpria īgrediunť formalr genus ⁊ dr̄ie.
virtualr aūt actus ⁊ potētia. Ista expō declarat litteraz:
tn̄ est difficilis.nā ꝑ diffinitionē supflua non bene videť
ītelligi diffinitio min⁹ cōis q̄z diffinitū.qz q̄libet istaꝝ est
supflua aīal rōnale mortale aīal rōnale risibile. ⁊ tn̄ cō
uertiť cū suo diffinito. Deinde nō apparet diffinitionē ī
qua poniť actus ⁊ potētia esse excellentē ⁊ trās cendētez
subam.qz act⁹ ⁊ potētia ponunť in diffinitiōe motus ꝑ
Aristo.3° phy.dicentē ꝙ mot⁹ est act⁹ entis ī potētia sz
ꝙ in potentia ponunť ēt in diffinitione aīe ꝑ Aristo.ī se
cundo de aīa.dicit.n.ꝙ aīa est act⁹ ꝓmus subalis corpo
ris organici physici potētia vitā hn̄tis.q̄libz.n.istaꝝ dif
finitionū est ꝓpria ⁊ nō excellens. ¶ Propterea videť
melⁿ esse dicendū illā diffinitionē esse supfluā q̄ ꝙuertiť
cū diffinito ⁊ hz dr̄iam essentialē vel accētalē non neces
sariā:illā vero esse diminutā.que minus cōis est suo dif
finito ⁊ illā transcendentē substātiaz que cōior ē suo dif
finito.oīs.n.diffinitio dz vocari ꝓpria si ꝙuertiť cū suo
diffinito.ipropria aūt si non ꝙuertiť cū illo. ¶ Contigit
aūt soluere.forte oēs istas rōnes posset aliq̄s soluere di
cens ꝙ lz nō ꝓbeť diffinitio de suo diffinito ꝑ syll'm di
uisiuū accipiētē īmediate dr̄ias alicuius generis diuisas
tn̄ bene ꝓbať ꝑ syll'm diuisiuū dūmō diuisio incipiat a
transcēdente ⁊ ꝓcedat vsq̄z ad spēm spālissimā que pro
prie diffinitur:non aūt spēs subalterne proprie diffiniun
tur cuz ille non sint genera.constat aūt ꝙ in generibus
latent equiuocationes septimo physi.

Sz syllogism⁹ tn̄ nō inest.sed si q̄dē vere aliquo mō cognoscere facit:⁊ hūc q̄dē nō est incōueniēs.neqz enim q̄ inducit fortasse de monstrat:sz tn̄ manifestat aliquid.

¶ Rñdet. ꝑ.ad istā cauillationē dicēs ꝙ lz diffinitō ñ cognoscať nisi ꝑ diuisionē eo mō quo dictū est:nō tn̄ ꝓbať ꝑ syll'm.sz alio mō.⁊ hoc dupl'r declarat ipse.pri⁹ mo exēplo inductionis.nā īductio nihil syllogistice pro bat:sz tn̄ ꝙcludit vl'em affirmatiuā vel negatiuā que ē ꝓncipiū syllogizandi:ita syll's diuisiuus bn̄ ꝓbat diuidē tia aliq̄ō gen⁹ de aliq̄ spē:non tn̄ probat syllogistice diffi nitionē de diffinitio.sz tn̄ ꝓncipiū illius sicut patuit de- struendo vnā ꝑtē disiuncti ⁊ alterā ꝙcludendo.

Syllogismū aūt nō dicit ex diuisiōe dicēs diffinitionē.sicut.n.in ꝙclusionib⁹ q̄ sine me diis sunt. Si aliq̄s dicat quoniā exn̄tibus bis necesse ē hoc eē ꝙtigit īterrogare ꝑꝑ q̄d fit.⁊ ī diuisis terminis q̄d ē hō:aīal mortale bipes bn̄s pedes sine pennis ꝑꝑ q̄d ꝓz vnā quāq̄z appōnem. Dicit.n.⁊ mōstrabit diui sionē sicut opinať ꝙ oē aīal aut mortale aut īmortale sit.hui⁹ aūt oīs rō non est diffinitio quāuis demonstrauerit diffinitione sed diffi nitio non syllogismus fit.

¶ Scdo declarat idē exēplo entimematis simplicis. ta le.n.entimema aliq̄d ꝓbat.sed nō syllogistice. qz si dici tur hō currit.ergo aliq̄ currit.aut oīs hō currit. ergo sor tes currit.nihil syllogistice ꝓbať.sed tn̄ entimematice: qz adhuc q̄rit medū in q̄libet illaꝝ ꝓn̄aꝝ. prima tenet ꝑ hoc medū.oīs hō est aīal.⁊ scda ꝑ medū. sortes est hō:q̄ media si iungant̄ suis ꝓmissis inferūt syllogistice ꝓpres ꝙclusiones.⁊ ex hoc pz qd Ari.itelligit ꝑ ꝙclusio nē nō habentē medū.s.illā q̄ inferť tn̄ ex vna ꝓmissaꝝ regulati syllogismi. Ita syll's diuisiuus non ꝓbat illam diffinitionē syllogistice.aīal rōale mortale bipes sine pē nis.sed alias ꝙclones ad q̄s seq̄ť illa diffinitio: vt oē aīal ē mortale vel īmortale.hō ē aīal.ergo hō est mortal' vel īmortal'.sed nō est īmortal'.ergo ē mortal'. Itē oē aīal ē bipes vel nō bipes.sz hō ē aīal.ergo hō ē bipes vel nō bipes.sed nō ē nō bides.ergo ē bipes. Itē.oē aīal ē bn̄s pēnas vel sine pēnis.sed hō ē aīal.ergo hō ē bn̄s pēnas vel sine pēnis.sed hō nō ē bn̄s pēnas.ergo est sine pen nis. Ecce ꝙ syll's sp ꝙcludit totā diuisionē ⁊ nullā eius ꝑtē.entimema āt diuisiuū est illō qō ꝙcludit alterā ꝑtez diuisionis.⁊ qm̄ ꝑ se notū ē hoīez eē aīal. ⁊ ꝙclusa sunt illa tria ꝑ entimema diuisiuū.s.hō est mortalis.hō ē bi- pes.hō est sine pēnis lō ꝙcludiť ꝙ hō ē aīal rōale mor tale bipes ⁊ sine pēnis. ¶ Notandū primo ꝓm egi.ꝙ ꝑ syll'm diuisiuū non pōt ꝓbari diffinitio de suo diffini tio triplr.primo qz ꝑ illum syll'm non ꝙcludiť intentuz vt patuit.sed vnus terminus diuisiuus seu duoruz diui dentiū de minori extremitate. 2° qz petiť principium su mendo illud qō dz probari.s.hō non est aīal irrōnale. 3° qz ꝙcludiť min⁹ cōe ꝑ magis cōe affirmatiue.aīal.n. subijcitur in syll'o diuisiuo dicendo. oē aīal esse rōnale vel irrōnale.⁊ ꝙcluditur vltimate ꝙ hō est aīal rōna le. ¶ Ex ista declaratio sequeretur ꝙ nulla via diuisiua ꝑ batur simpl'r diffinitio de diffinito nō q̄dē via diuisiua q̄ est diuisiuus syll's.qz talis syll's non ꝙcludit intentuz. nec via diuisiua q̄ est entimema diuisiuū. qz petitur pri cipium.nec ēt via diuisiua totali cōposita ex syllogismo diuisiuo ⁊ entimemate diuisiuo. qz talis arguit affirma tiue a magis cōi ad minus cōe. ¶ Et si inducitur cōtra hoc Aristo.in littera dicens ꝙ sicut inductio vel entime ma simpl'r aliquid probant lz non syllogistice.ita syllo- gismus diuisiuus probat diffinitionē de suo diffinito. sz non syllogistice. Respondetur ꝙ sicut principia ꝑ se nō probant simpl'r.sed solū quo ad hoīem concedentez ali quid ex quo sequiť tale principiuz: sic nulla via diuisiua probat simplicter diffinitionē de diffinito.qz propō que assumiť in 2°. processu est eque īgnota sicut ꝙclusio pri cipaliter intenta.probat tn̄ illā diffinitionem ꝓm q̄d dato ꝙ aliquis prius concessisset illā hō non est aīal irrōnale vel aliq̄z ꝙuertibilem loco illius. Sic autē loquendo de probatione dicatur ꝙ sicut ꝙclusio scitur ꝑ demonstra- tionē tanq̄z per instrumentū immediatū ⁊ ꝑ inductionē tanq̄z ꝑ instrumentū mediatū.ita diffinitio probatur de suo diffinito ꝑ entimema tāq̄z ꝑ instrumentū īmediatū ⁊ per syll'm diuisiuum tāq̄z ꝑ instr̄m mediatū. syll's er go diuisiuus non probat diffinitionē de diffinitio syllogi stice vel īmedi^e.sed tn̄ medi^e vel respectiue. ¶ Secun do notandū ꝙ lz diffinitio ꝓbeť de suo diffinito īmedia te ꝑ entimema hoc nō est sp per entimema diuisiuū: sz aliq̄n̄ per entimema non diuisiuuz ⁊ nūq̄z ꝑ entimema simplex sed ꝙpositū.exemplū primi. vt hō est aīal rōna le vel irrōnale.sz hō non ē aīal irrōnale. ergo hō est al' rōnale.exēplum scdi.vt hō est aīal vel īnaiatū. sed hō non est īnaiatū.ergo hō est aīal. Itē hō est rōnalis vel irrōnalis.sed hō nō est irrōal'.ergo hō ē rōnal'.tūc sic. hō est aīal ⁊ est rōnalis ꝑ ꝙcessū.ergo hō est aīal rōna le. vbi pz aīs nō eē diuisiuū lz sit entimema.exēplū ter tii colligiť ex dictis.nā lz ex ista.sor.est aīal rōnale. seq̄ť ꝙ hō ē aīal rōnale.illud tn̄ ꝙclusio non probať vl'r ex illo aīte sic ꝓbať ꝑ viam diuisiuam sp ꝙcludentem diffini tionē de diffinito ex duab⁹ ꝓmissis. ¶ Cōtra ꝑdicta ar.

Ad m ꝑm

Ad m 2m

ꝛ primo ꝙ entimema diuisiuū non ꝓbat aliquo modo diffinitionē de diffinito: qꝛ ad destructionē vnius partis disiūcti ad alterā ptē fallit ꝓnia. qꝛ nō seqt oīs ppō ē vera vel falsa. sz nō oīs propō est va. ergo oīs ppō ē falsa oē aial est rōnale vel irrōnale. sz non oē aial est rōnale. ergo oē aial est irrōnale. Itē nō seqtur. tu scis hoc eē vl nō esse: sz tu nō scis hoc eē. ergo tu scis hoc nō eē. ¶ 2°. ar. ꝙ entimema diuisiuū nō ꝓbet diffinitionē de diffinito. qꝛ ſm p. ꝓmo ꝓier. nō seqtur. tu es bonꝰ ꝛ tu es cytharedus. ergo tu es bonꝰ cytharedꝰ. tu es albus ꝛ tu es monachꝰ. ergo tu es albꝰ monachus. ¶ Ad ꝓm dr ꝙ nō bn concludit in ꝓmo vel in scdo exēplo. qꝛ ꝓclusio dz eē clusdē q̃titatis cū minori. ſō bn seqt oīs propō est va vel falsa. sz nō oīs ppō est va. ergo aliq̃ ppō est falsa. et seqtur. oīs ppō est va vel falsa. sz nulla ppō ē va ergo oīs ppō est falsa. Itē bn sequit. omne aial est rōale vel irrōnale. sz non oē aial est rōnale. ergo aliqd aial est irrōnale. Concludēdo ãt illaz. oē aial est irrōnale. dz illa sumi i minori. nullū aial est rōnale. illud ãt exemplū nō est ad ppositū. qꝛ lz fiat ex pdicato disiuncto non tū ex pdicato diuiso de quo ē mentio ad pns. illud ãt est intelligendū in terminis nō ꝓcernentib⁹ actū mētis seu nō facientib⁹ aliunde sophysma qꝛ nō seqtur. tu scis istā ꝓ positionē esse verā vel falsā. rex sedet. ꝛ tu nō scis eā esse veram. ergo tu scis eam esse falsam. nec sequitur. tu credis hoc esse rationale vel irrationale. ꝛ tu non credis hoc esse rationale ergo tu credis hoc esse irrationale de monstrando sortem distantem quem dubites esse hominē vel dubites esse brutū. ¶ Ad scdm dr ꝙ a terminis diuisis ad eosdē ꝓiunctos ē bonū argumentū si vnū fuerit ppriū alterius ꝙuertibilr vel non ꝙuertibilr. aut alicui⁹ ꝙ se inferioris. ideo bn seqtur. tu es aial tu es risibile. ergo tu es aial risibile. et seqt tu es aial: ꝛ tu es gressibilis. ergo tu es aial gressibile. sz ly albus cytharedus ꝛ monachus nō se hnt aliquo istoꝝ modoꝝ. Itez si altera extremitatū est terminꝰ supior ad mediū terminū est bonū argumētum in pdicatis ꝙ accis. vt tu es hō ꝛ tu es albus. ergo tu es hō albus. tu es aial ꝛ tu es niger. ergo tu es nigrū aial. cū ergo sic arguit tu es albus ꝛ tu es monachus. ergo tu es albꝰ monachus. tu es bonꝰ ꝛ tu es cytharedus. ergo tu es bonus cytharedus. pz nullam extremitatū esse terminū supiorē ad mediū teriuz.

Sed vtꝝ sit demrare qd qd est scdm substantiā ex suppōne accipientē qd qd erat eē. qd est ex his q̃ sūt i eo qd qd est, ppriis. hec aūt in eo quod quid est sola ꝛ propriū est oē hoc enim esse est illi.

2°. 3ª tertii capitulī primi tractatꝰ. ¶ Tertia ꝓclusio ꝓbanda ē ista. diffinitio non est ꝓbabilis de diffinito suo ꝙ syllm diffinitiuū. Ad cuꝰ euidentiam Aristo. ꝓmo ꝓsupponit diffinitionē diffinitiōis. 2°. ꝓbat duas ꝓclusiones ꝓambulas ibi. Aut itez accipit. ¶ Quantū ad ꝓm dicit pbs ꝙ si ꝓtingat demrare. i. syllogizare diffinitionē de diffinito oz accipe diffinitionem sabalē ꝛ eēntialē diffinitiōis q̃ est hec. vz. diffinitio est ex his q̃ sunt in eo qd qd est. ꝛ ex ppriis. i. diffinitio ē illd qd ꝓstat ex principiis q̃ditatiuis ꝛ ppriis speciei. solū. n. genꝰ ꝛ dria q̃ dicunt esse ptes eēntiales spēi ponunt in diffinitōe ꝛ dicunt esse ppria diffinitiōi nō sic passio dr ppria suo subo. sz sic illud qd est de eēntia alicui⁹ dicit ppriū illi vt patuit supra. ¶ Notādū primo ꝙ dupler ē diffinitio. s. exprimēs qd nominis. ꝛ exprimēs q̃d rei. prima diffinitio nō inqrit: qꝛ in q̃lz scia ꝓsupponit qd per nomē iportat. sz scda inqrit ꝛ demrat quā Aristo. vocat in lra diffinitionē sz sabaz de q̃ solū modo mētionez facit. ¶ Scdo notādū ꝙ in q̃lz diffinitōe qditatiua iplicite vel explicite ponit dria vltima. si. n. corpora celestia nō sunt aialia: rōnale diuidēs aial dr dria vltima bois. si aūt sunt aialia tunc diffinitio bois ē aial rōnale bipes.

ꝙ 1ª ꝓm

ꝙ 2ª

in qua nulla ista ꝙ est vltima in boie: tū ambe sit equalēt drie vltime bois. ſō iplicite dnr vltima dria bois. ꝛ qꝛ sp vltima dria ꝙuertit cū spē sicut ppria passio: dic pbs diffinitionē ꝓstare ex ppriis. gen⁹. n. dr ppriū spēi quia cōpetit oī. ꝛ dria dr ppriū qꝛ cōpetit soli. ¶ Tertio notādū ꝙ diffinitio nō bene diffinit ꝙ ex oīonē composita ex gne ꝛ dria vltima alicui⁹: aut ꝙ ex oīonē ꝙuertibilē cuz aliquo ꝓstāte ex gne ꝛ dria illi⁹. qꝛ tunc nō essent diffinitōnes reales neq̃ gnia ꝛ spēs ex nā rei ꝓter opationē intellect⁹ qd est ꝓtra pbm hic dicētē ꝙ gen⁹ ꝛ dria sē i ipso qd qd est ppie tāq̃ illud qd est substātiale ꝛ eēntiale illius qd nō ꝓtingit de terminis positis in oīone. ꝓcedit ergo ꝙ gnia spēs drie ppria ꝛ diffinitiones sūt ex nā rei ꝓter oēm opationē intellect⁹ sicut sunt ī intellectu. immo nō sunt i intellectu nisi tāq̃ signa. nec illis ꝓpetunt tales intentiones scde nisi rōne rei ꝙ ꝓpter primo ꝓpetūt: ſō diffinitio diffinitiōis ē compositū ex gne ꝛ dria vltima alicuius cōpetēs tā diffinitioni mentali q̃ diffinitioni reali. ¶ Quarto notādū ꝙ triplr ꝓtigit ꝓbare diffinitionē de diffinito ꝙ syllz diffinitiuū. Primo ꝙ diffinitionē sūptā ꝓsonalr sz ītentōes primas. ꝛ hoc ī eo qd q̃d est. vt oē aial rōnale ē corꝰ actuatū aia intellectiua ī eo qd qd est oīs hō est aial rōnale in eo qd qd est. ergo oīs hō ē corpus actuatū aia intellectiua ī eo qd qd est. Scdo ꝙ diffinitionē diffinitionis sūptā mālr vel simplr sm intentiones scdas. vt oē ꝓstās ex gne ꝛ dria vltima alicui⁹ ē diffinitio illi⁹: sz aial rōnale est ꝓstans ex genere ꝛ dria vltima bois. ergo animal rationale est diffinitio hominis. Tertio per diffinitionem sui contrarii. vt nigredo est color congregatiuus visus. ergo albedo est color disgregatiuus visus. ꝛ potest hoc modo syllogizari. omnis q̃litas cuius contrarium est color congregatiuus visus: ē color disgregatiuus visus: sz albedo est qualitas cuius contrarium scilicet nigredo est color congregatiuus visus. ergo albedo est color disgregatiuus visus. de ꝓmo modo probandi diffinitionem de diffinito nō facit pbs hic mentionē: qꝛ i ꝓma ꝓclone reprobauit modū illū. sz solū de alijs ingrendo ꝛ inuestigādo vtrū ꝙ syllogismuz diffinitiuum possit probari diffinitio de diffinito suo.

ꝙ 3ª

ꝙ 4ª

Aut itez accepit quod q̃d erat eē ꝛ ī hoc necesse. n. est per medium monstrare.

2°. 4ª tertii capitulī primi tractatꝰ. ¶ Isto supposito Aristo. declarat duas ꝓclusiones preambulas. Quarum prima est. illa diffinitio non est probabilis de suo diffinito per diffinitionem diffinitionis. Secunda conclusio per diffinitionem vnius contrarii ñ potest probari in eo quod quid est diffinitio alterius cōtrarii. ibi. Et si ex conditione. Prima conclusio probatur dupliciter. ꝛ primo sic. per illud non potest probarī diffinitio de suo diffinito per quod petitur principium de necessitate. sed per diffinitionem diffinitionis necessario petitur principium. ergo per diffinitionem diffinitionis non est probabilis diffinitio de suo diffinito. maior patet: ꝛ minor declaratur sic arguendo. omne compositum ex genere ꝛ differentia vltima alicuius est diffinitio illius. animal rationale est compositum ex genere ꝛ differentia vltima hominis. ergo animal rationale ē diffinito hominis: in minori petitur principium. quia eque ignotum est animal rationale esse compositum ex genere ꝛ differentia vltima hominis sicut est ignotuz aial rationale esse diffinitionem hominis. ¶ Notandum ꝙ dupliciter petitur principium. Primo qñ accipit in ꝓpa forma illud qd dz probari: vt si aliquis negaret deuz esse ꝛ argueret sic. oīs actus purissimꝰ est. sz deꝰ est actꝰ purissimꝰ. ergo deus est. hic petit principium. qꝛ accipitur in minori deū esse quod dz probari. Scdo petit principium: qꝛ accipit eque ignotū in ante sicut cōclusio vt ī ꝓposito. in qualibet. n. probatione antecedens debet eē magis notū q̃ conclusio. iuxta illud Aristo. primo hui⁰ propter quod vnūquodq̃ tale ꝛ illud magis.

ꝙ 1ª ꝓm

Amplius sicut nec ī sylloʒ accipitur quid est sylloʒizare. semper. n. aut tota aut ps est propositio ex qbus est sillogism⁹. sic nec qd quid erat esse oʒ inesse sillogismo.

¶ Secundo sic. sicut se hʒ diffinitio sylloʒismi ad sylloʒizandū. ita diffinitio diffinitionis ad diffiniendū. sʒ diffinitio sylloʒismi nō accipit in aliq̄ premissaꝫ ad sylloʒizandū. ergo nec diffinitio diffinitōis ad diffiniendū. ⁊ p ꝓns non ꝓbatur diffinitio de suo diffinito p diffinitōes diffinitionis. pʒ ꝓna cū maiori ex sufficienti similitudine. ⁊ minor declarat. q: alr peteret principiū. sic enī ꝓnge ret arguere. oīs argumentatio cui⁹ vna p̄missaꝫ se hēt vt totū. ⁊ altera vt ps est sylls. sʒ. a. est huiusmodi: da to q̄. a. sit sylls prime figure. ergo. a. est sylls. cōstat. n. q̄ minor petit principiū: ita. n. bene dubiū est. a. eē argumentationē cui⁹ vna p̄missaꝫ se hʒ vt totū ⁊ alia vt ps. sicut. a. eē sylls. ideo petit principiū. q: sylloʒizat ignotum p eque ignotū. ¶ Notandū primo q̄ dialetic⁹ diffiniens sylls ⁊ dans artē de sylloʒismo non oʒ suppo nere sylloʒismū aliquem ꝓꝓ generalitatē artis. ideo sic negans loquelā esse concedit loquelā esse. q: non pōt negare nisi loquatur. ita volens probare sylloʒismū sylloʒistice p diffinitionē sylloʒismi ꝓbaret sylloʒismū supponēdo sylloʒismū. sicut ergo ad manifestandū aliquā argumētationē esse sylloʒismū non debem⁹ sylloʒistice accipere diffinitionē sylloʒismi: sic ad probandū aliquā diffinitionē non debem⁹ hoc sylloʒizare p diffinitiones diffinitionis. q: tunc probando diffinitionē p̄supponeremus diffinitionē. ¶ Secō notandū q̄ sic sylloʒism⁹ ex multis p̄missis pōt esse sic ēt ⁊ entimema. sʒ hec ē ōnia. qm̄ in sylloʒismo vna p̄missaꝫ sp accipit vt totū ⁊ alia vt pars: q: sp vna sumitur vt ꝓtinens: altera vō vt contenta. sic aūt non ꝓtingit ī p̄missis entimematū. q: nūq̄ aliqua premissaꝫ sumit vt totū vel vt ꝓtinēs. nec aliq̄ p̄missaꝫ sumit vt ps vel ꝓtenta. vt bū pʒ arguēdo a tota copulatiua vel disiunctiua ad alterā eius partē.

Sʒ seorsū hoc appositis eē. Et ad dubitantē sillogizatū est aut nō ē obuiare quoniā hoc. n. erat sylls ⁊ adhuc neqʒ qd qd erat eē sillogizatū est quoniā vtiqʒ hoc suppositum erat nobis qd quid erat esse. quare necesse ē sine eo quod quid erat sillogism⁹. aut quod quid erat sillogizare aliquid.

¶ Unū dubiū remouet phs. naʒ posset aliqs dicere ex quo diffinitio sylli non īgredit sylln nec diffinitio diffinitionis ad q̄d valent ergo. Rndet phs q̄ debent esse seorsū appositis. i. debēt esse extra ea q̄ ponūtur in sylloʒ ⁊ in hoc duplr nobis deseruiunt. Primo ad regulādū nos ne deficiam⁹ in diffiniendo ⁊ sylloʒizando. habitis. n. in mēte diffinitionib⁹ sylli ⁊ diffinitiōis facilr cognoscimus bonitatē ⁊ malitiā sylloʒorum ⁊ diffinitionū. sciendo. n. q̄ sylls est argumētatio cuius vna p̄missaꝫ se hʒ vt totū ⁊ alia vt pars facilr videbit q̄ argumentatio ē sylls. ⁊ sciendo q̄ diffinitio est ꝓpositū ex genere ⁊ dōia vltima. facilr exaiabitur si aial rōnale est diffinitio hoīs vel non. ¶ Secō deseruiūt ad obuiantē qm̄ p istas diffinitiōes possumus ꝓdicere dicēti hunc nō esse sylloʒ vel illā non eē diffinitionē. Ut̄ sicut principia non pōt ꝓbari simplr sine petitione principii: q: idē p̄supponeret se metipm: pōt tm̄ probari huic vel illi. sic p diffinitionē sylloʒismi vel diffinitiōis nō pōt simplr ꝓbari aliqs sylls aut diffinitio: sʒ solū isti vel illi: q: vt dicebat nō magis est notum aial rōnale constare ex genere ⁊ dōia vltima q̄ esse diffinitionē hoīs. Ideo ꝓcludit Aristo. q̄ nō debemus sylloʒizare aliquid. i. probare sylloʒistice de aliquo q̄ sit diffinitio p diffinitionē diffinitōis. nec debem⁹ ꝓbare de aliquo sylloʒistice q̄ sit sylls p diffinitionē sylloʒismi loq̄ndo de ꝓbatione simplr: q: fm qd ꝓbare aut obuiare huic vel illi nō est incōueniens. ¶ Notādū fm cōmen. scō meta. q̄ nō est bonū simul q̄rere scientiam ⁊ modū sciendi. diffinitio ergo diffinitionis sylli pertinent ad modū sciendi. sʒ formare ꝓꝓrios sylls de rebus scitis ⁊ ꝓꝓrias diffinitiones de reb⁹ scibilib⁹ pertinet ad sciam seorsū. ergo prius debem⁹ addiscere logicam cognoscēdo diffinitiones sylli ⁊ diffinitionis: ⁊ postea ī scientiis specialib⁹ p illas examinare ꝓꝓrios sylls ⁊ p prias diffinitiones. p diffinitionē. n. sylli: vel diffinitiōis non aggenerat in nobis scia sʒ opinio ex hoc. n. nisi pri⁹ sciamus nō poterim⁹ scire de hoīe vel de asino diffinitōnem ei⁹ lʒ diffinitionē hre poterim⁹. nā lʒ sciamus diffinitionē ꝓstare ex gne ⁊ dōia vltima. non tū pp hoc innotescit nobis illud gen⁹ vel dōia. iō arguēdo p diffinitōes diffinitiōis concludendo de aliquo suam diffinitionem petitur principium.

Et si ex ꝓditione āt demōstret vt si malo inest diuisibile esse: ī ꝓtrario aūt ꝓtrarii esse ī qbuscū qʒ est aliqd ꝓtrariū: bonū autem malo ꝓtrariū est. ⁊ īdiuisibile diuisibili est itaqʒ boni esse q̄ indiuisibili esse. eteni hoc accipiens quod quid erat esse demonstrat.

¶ Scōa ꝓclusio p̄ambula ē ista. p diffinitionē vni⁹ contrarii nō pōt ꝓbari in eo qd qd est diffinitio alteri⁹ ꝓtrarii. ꝓbat dupli. ⁊ p̄mo in rōnē ꝓprīā sic. Ista ꝓbatio nō est bona ī qua petit p̄ncipiū. sʒ ꝓcludēdo diffinitōes vni⁹ ꝓtrarii p diffinitionē alteri⁹ ꝓtrarii in eo qd qd est petit p̄ncipiū. ergō ⁊c. maior est nota ⁊ minor declaratur. qm̄ dato opposito ꝓtigeret sic arguere. bonū ⁊ malum sunt ꝓtraria. sʒ malū ē diuisibile eē in eo qd q̄d est. ergo bonū est diuisibile esse in eo qd q̄d est. aut isto mō p intētiones secūdas: bonū ⁊ malū sunt ꝓtraria: sʒ diuisibile eē est diffinitio mali. ergo īdiuisibile esse ē diffinitō boni. pʒ ꝓna: q: diuisibile ⁊ īdiuisibile sunt ꝓtraria sicut bonū ⁊ malū. ꝓstat aūt q̄ hic petit p̄ncipiū: q: non magis ꝓbat diffinitio boni p diffinitionē mali q̄ ecōtra. q: nō magis innotescit diuisibile eē: esse diffinitionē mali q̄ īdiuisibile esse: eē diffinitionē boni. ¶ Notandū q̄ phs hic logē more platonico. posuit. n. plato vnū qd ꝓponitur cū ente eē oīno idē cū vno qd est p̄ncipiū numeri. ⁊ ex hoc credidit numeros esse substantias rerū: ⁊ q: dōfectus icipit ī recessu a simplici ⁊ ab vnitate: posuit q̄ idē erat esse bonitatis ⁊ vnitatis. ⁊ ꝓnr īdiuisibilitatis: ⁊ q̄ idez erat essentia mali ⁊ indiuisibilitatis: Aut dicitur q̄ q: facere malum contingit multipliciter: ⁊ facere bonū solum vno mō: vt hr̄ in libro ethi. exemplificando de sagitta directa ad signum: ideo aristo. exēplariter locut⁹ ē non fm veritatē diffiniendo ex suppositione bonuʒ per indiuisibile esse: ⁊ malum per diuisibile esse.

Accipere aūt ad ōmr̄andū qd qd erat eē altera tātū sit. Eteni in demr̄atiōib⁹ est: quoniā est hoc de hoc. sʒ non ipm neqʒ cuius eadem ratio ⁊ conuertitur.

¶ Contra p̄dicta posset aliqs dubitare q: diffinitio formalis ē demr̄ationis p̄ncipiū. ⁊ diffinitio mālis ē ōmōstratōis ꝓclusio iuxta determinationē Aristo. tā in p̄mo q̄ in 2° huius. ergo vna diffinitio pōt probari p aliā. s. mālis p formalē sine iste diffinitiones sint eiusdē diffiniti sine ꝓriorꝫ. verbi grā: ebulitio sanguinis circa cor q̄ est diffinitio mālis ire: probatur de ira per appetitum vindicte que est diffinitio formalis eiusdem. similiter eē congregatiuum visus potest probari de nigredine per esse disgregatiuum visus dato q̄ sciatur albedinem ⁊ nigredinem contrariari ac etiam congregare ⁊ disgrega

Nota primum

Nota primum

Nota primum

2° 5° tertii capitulī primi tractat⁹

re sciendo albedinē disgregare visū ⁊ dubitando nigre dinē ꝯgregare visū. vñ pōt sic argui. albedo ⁊ nigredo sunt ꝗria ⁊ albedo est color disgregatiuus visus. ergo nigredo ē color ꝯgregatiuꝰ visus. pz ꝯsa q: cāꝫ contrariaꝫ ꝗrij sunt effectus. Istā obiectionē remouet phs dicens ꝙ bene ꝓbat ⁊ demstratur vna diffinitō p aliā tāq̄ quoddā alteꝫ a subo. s. p modū passiōes aut simplr ꝙ hoc est hoc. tm̄ non ē in eo qd̄ qd est ⁊ ꝓuertibilr. q: simpliciter demstrare aut p modū passionis nō est petere ꝓncipiū. sed bū ꝓbare in eo qd̄ q̄d est vt patuit in ꝓma cōclusione. ¶ Sz dubitat̄ si vna diffinitio pōt aliā ꝯcludi ⁊ ꝓbari de diffinito absolute. q̄re non cū reduplicatōe. q: sicut simplr ad simplr ita reduplicatū ad reduplicatū. ¶ Dicendū ꝙ cū reduplicatio silr sumat̄ in ꝓmissis ⁊ in ꝯclusione vt patuit: triplr pōt intelligi vnā diffōnez ꝯcludi p aliā in eo qd̄ q̄d est. Primo generalr i eo ꝙ diffinitio. ⁊ cū rō gnālis diffinitionis cēlr repiat̄ i oib⁹ diffinitionib⁹. sequtur ꝙ ālis non est magis notū q̄z ꝯsis ⁊ erit petitio principij. diffinitio. n. formal' in eo ꝙ diffō non ē magis nota q̄z diffinitio mālis. Scdo specialr eo ꝙ diffinitio vt ē mālis probat̄ p diffinitionē vt formalis est. ⁊ sic nō inferē vt diffinitio sz magis vt nō diffinitio. q: diffō vt formalis nō est diffō vt mālis. sp. n. intelligitur cū eadē reduplicatione sicut triangulus i eo ꝙ triangulus nō ꝓbat habere tres angulos de ysocele in eo ꝙ ysocheles sz in eo ꝙ triangulus. Tertio iteꝫ specialr in eo ꝙ diffinitio mālis sūpta vt formalis ꝓbat̄ p formalem in eo ꝙ formalis dicēdo ꝙ sicut diffinitio formalis est notior mālī absolute ita cū reduplicatione. sz hoc fieri non pōt absq̄z petitione principij. qm̄ ꝓbaret̄ ignotum p eē ignotū. Ideo est soluta rō. nā si eodē mō sumeret̄ simplr sicut reduplicatū ad reduplicatū non posset eē illatio simplr ad simplr absq̄z petitione pricipii. sicut nec reduplicati ad reduplicatū. sz non sumit̄ eodē modo. q: diffinitio formalis absolute sūpta ē notior mālī. nō āt diffinitio formal' est notior mālī in eo ꝙ diffō. neq̄z in eo ꝙ formalis neq̄z in eo ꝙ mālis vt ex dictis est manifestuz.

Ad vtrosq̄z aūt scōz diffinitionem demō monstrātem ⁊ ad sic syllogisinū est eadez oppositio: pp qd erit homo aīal bipes gressibile. Sed non aīal ⁊ bipes. ex acceptis. n. nec vna necessitas est vnū fieri. quod p̄dicat̄. sed ac si homo idē eēt ⁊ grāmaticꝰ ⁊ musicus.

¶ Secundo ar. ad conclusionē p rōnem cōem tam ad viam diuisiuā q̄z diffinitiuā diffinitione cōtrarii. qm̄ ista via non probat sufficienter diffinitionē de suo diffinito p quā non pōt probari diffinitio tanquā vnuz ⁊ p se. sz p nullā illaꝫ viarum pōt probari diffinitio tanq̄z vnū ⁊ p se. ergo nō est ꝓbabilis diffinitio p diffinitionē contrarii sicut nec p diffinitionē subiecti sui. maior patet. q: diffinitio est qd p se vnuz. septimo metaphy. ⁊ minor declaratur. q: p viam diuisiuaz non plus probat̄ ꝙ hō est aīal bipes q̄z ꝙ homo est aīal ⁊ bipes. nec plus probat̄ hominem esse aīal rationale qd̄ est vnum p se q̄z hoiem esse grāmaticum musicuz quod est vnū per accidens. Similiter p diffinitionez mali non plus ꝓbatur esse indiuisibile de bono q̄z bonum esse ens ⁊ esse indiuisibile. nec plus probatur illud esse vnū per se q̄z p acciis q: p diffinitionē mali non ꝯstat diffinitionē boni esse p se vel p accidens nec ecōtra. ¶ Dubitat̄. nā si fiant diuisiones sz drias spāles diffinitio accepta d̄ necessitate dicet qd vnū ergo via diuisiua ꝯcludit diffinitionē esse qd vnū. ¶ Itē si diffinitio vnius ꝗrii dicit qd vnuz oportet ꝙ diffinitio alterius ꝯtrarii dicat quid vnū ergo diffinitio vni ꝯtrarii ꝓbat diffinitionē alterius cōtrarii esse qd vnū. ¶ Ad primū rndetur ꝙ diuisio vt sic non facit vnū sed multa nec magis vnū per se q̄z acciis. q: diuisio ita fit p drias acciitales sicut essentiales. ita. n. diuidit̄ aīal per gressibile ⁊ aq̄ticū sicut p rōnale ⁊ irrationale. sola ergo dria est essentiales est ista q̄ facit diffinitionez p se vnam sicut sola forma substātialis facit cōpositū nāle p se vnum. ¶ Ad 2m. negat̄ ꝯsa. sed oz addere i ante ꝙ diffinitio mali aut nigri dicit qd vnuz q̄ est eque dubia sicut ꝙ diffinitio boni seu albi dicit qd vnum. Etiā eque dubiū est diffinitionem mali aut nigri esse diffinitionē per se sicut diffinitionem boni aut albi. ꝓpterea in assūptione illius minoris petit̄ principiū. ¶ Ex p̄dictis ꝯclusionib⁹ p̄ambulis iā est manifesta tertia conclusio principalr declarāda. s. ꝙ diffinitio nō est ꝓbabilis de suo diffinito per syllogismū diffinitiuū. q: nō p diffinitionē sui subiecti: neq̄z p diffinitionē diffinitōis. neq̄z p diffinitionē ꝯtrarii vt ostensū ē. ergo nullo mō est ꝓbabilis p syllogismū diffinitiuū sp intelligēdo in eo qd̄ quid est iuxta doctrinā iaz traditā.

Qualiter igit̄ diffiniens mr̄abit substantiā: aut qd̄ qd ē. Neq̄z. n. sicut demonstrās ex certis esse: manifestū faciet quod necesse est cū sint illa alteꝫ aliqd esse. demr̄atio enim hec est. nec sicut īducens p cū manifesta sint. quoniā omne cui sic nihil aliter est. Non enī quod qd est demr̄at. sz quoniā aut est aut ñ est. Quis igit̄ est aliꝰ modus reliquus. Nō. n. vtiq̄z monstrabit sensu aut digito.

Quarta ꝯclusio. diffinitio non est probabilis de suo diffinito p syllogismū demonstratiuū. Ista cōclusio q̄drupliciter probat̄. ⁊ primo sic. ipm qd̄ quid est non est demonstrabile. ergo ⁊c. probat̄ ālis. q: nō p diffinitionez neq̄z p inductionē: neq̄z p sensū. prima ꝓs ālis est ꝓbata supꝰ vbi est oñsuz diffinitionē in eo qd̄ qd est nō posse demonstrari nec probari: q: sp in altera premissaruz petit̄ principiū pp ipsam esse notiorē ꝯclusione. Sed secunda pars declarat̄. nā inductio fit p ea q̄ sunt manifesta sensui. ipm aūt quod qd est: non est manifestū sensui cū non sentiatur nisi p acciis rōne acciitiū: dicente phō. i prologo de aia. ꝙ accidentia magnā partē cōferunt ad cognoscendū qd̄ quid est. ⁊ scdo de aia. ꝙ substātia nō sentitur p se sed p accidens. Tertia ꝓs seqtur ex priori. Si. n. quod quid est. est demr̄abile per sensum. aut ꝗgitur p sensū facientē cognoscere digito. cuiusmodi est sensus visus. aut p aliquē alium sensum: siue sit sensus interior: siue sit sensus exterior. sed nullo istoꝫ modoꝫ: cum nullus talis sensus faciat cognoscere nisi singulariter: ⁊ cum conditionibus indiuiduantibus a quibus absoluit̄ ipsum quod quid est: vt tollitur de mente phi ⁊ ꝯmentertio de aia. ¶ Primū dubiū cum phs probauerit ante diffinitionē non demonstrari de suo diffinito p syllogismū reduplicatiuū vel diffinitiuum. q̄re ergo replicat idem. ¶ Soluit egidius q̄z aristo. probat idem hic ⁊ ibi sed non eodē modo. dicit. n. supra. diffinitionē nō d̄mōstrari p diffinitionē loquendo de diffinitione vt includit diffinitionem ⁊ descriptionē. hic autem solū loquitur de diffinitione vt est diffinitio tm̄. s. pure quiditatiua. Ista responsio est dubia: q: vt apparet in lr̄a Aristo. semper loqtur de ipso qd̄ quid eo: per qd̄ non intelligit nisi diffinitionem qditatiuam vt pōt patere cuz superius q̄siuit vtrū sit demonstrare ipsum quod quid est fm substam. ¶ Dicendū ergo ꝙ Aristo. nondū inuestigauit vtrum quod q̄d est sit aliquo modo demr̄abile. q: solum vtrū sit syllogizabile. ⁊ iam ad probandum ꝙ nullo modo ē demonstrabile assumit ꝙ nō per diffinitionē. p vna parte quā non probat hic sed eam relinquit tanq̄z superius probatā. Unde non est idem esse syllogizabile ⁊ demr̄abile. q: nihil est syllogizabile nisi per syllogismum. Sz triplr dr̄ aliquid demonstrabile. s. p diffinitionē facientē syllogismū demonstratiuū per inductionē concludētem vle ex suis singularibus ⁊ per sensum manifestantem

ꝯ 6ª ter tii capitulī tractatus.

Dm ꝓm

ꝓ 4ª rñ.

D m 2m rem digito vel alio idicio singulari. ¶ Secundũ dubiũ cum pbs in pbatione ꝛclusionis assumat duas spẽs argumẽtationis. s. syllogismũ ⁊ inductionẽ pp quid nõ alias duas. s. entimema ⁊ exẽplũ. ¶ Dicendũ ꝙ entimema reducit ad syllogismũ. ⁊ exemplũ ad inductionem vt patuit in prologo huius. Deinde nihil dr̃ demõstrari p exemplũ vel p entimema. sz bene per inductionẽ ⁊ syllogismũ. Inductio. n. p̃ sensũ hr̃. syllogismus aũt p intellectũ: quor̃ nullũ simpl'r probat ipsũ quod q̃d est fm ꝙ huius. ¶ Intelligendũ ꝙ cũ dr̃ non posse d̃ mõstrari vel syllogizari ip̃z qd̃ quid est p diffinitionẽ dz intelligi p ppõnes magis notas simpl'r. qr bene p̃t syllogizari ex pbabilib̃. nihil. n. pbibet aliqñ falsa esse probabiliora veris. octauo thopi. ¶ Tertiũ dubiũ. videt ꝙ ipsũ qd̃ quid est p se cognoscat a sensu cũ sensus nõ tm̃ singularia p se cognoscat sed ẽt vl'ia vt tollit a pho in p D p m m logo physi. ⁊ secõ de aia. ¶ Rñdetur ꝙ sz sensus p se cognoscat vl'e non tm̃ p se cognoscit ipm qd̃ quid est. qr vl'e non ẽ ipsum qd̃ q̃d est. sicut. n. sensus p se cognoscit singulare sensibile. ⁊ nõ partes eiꝰ cẽntiales q̃ sũt forma substãtialis ⁊ prima mã ita cognoscit vl'e in cõi quod ẽ quoddã totum in mõ vel diffinibile. ⁊ tm̃ non cognoscit ptes eius q̃ sunt genus ⁊ dr̃ia. ex q̃bus ꝛstat ipm quod quid est. siue ergo p quod q̃d est intelligat diffinitio substantie siue diffinitio accñtis nunq̃ per se cognoscitur a sensu ipsum quod quid est.

Amplius quo mõ monstrabit qd̃ qd est. necesse est. n. scientez qd̃ qd est hõ: aut aliud quodcũqz scire qr est. qd̃ enim non est nullus scit qd est. sz qd significat rõ diffinitio qdem aut nomen. cum dico hircoceruus. quid aũt est hircoceruus ipossibile est scire.

¶ Secõ ar. ad ꝛclusionẽ p̃supponẽdo ꝙ scire d̃ aliquo qd est p̃supponit scire de illo qr est. nõ. n. scit de hoie vl' aiali quid est aut de aliquo alio nisi sciatur ip̃z esse. Ut̃ qr non est tragelaphus. i. hircoceruus neqz chimera ñ scitur de eo q̃d est. qr non scit illud esse. qd̃. n. non hz eẽ non hz quiditatẽ. ⁊ ꝛñr nec diffinitionẽ quiditatiuam. sz bene habeat diffinitionẽ exprimentẽ q̃d nominis. hec. n. est dr̃ia inter diffinitionẽ quiditatiuã ⁊ diffinitionez exp̃mentẽ qd nominis tm̃. qr diffinitio qditatiua hz in re cõpositionẽ ex genere ⁊ dr̃ia sicut ⁊ ipsa cõponit ex gñe ⁊ dr̃ia. Diffinitio aũt exprimens qd nominis tm̃ nõ hz in re cõpositionẽ denominatiue talẽ qualẽ hz i mente. Ut̃ ꝛceptus hyrci ⁊ ꝛceptus ceruí ingrediũt diffinitionẽ exprimentẽ qd nominis hyrcoceruí cũ dr̃ hyrcoceruus est cõpositũ ex hyrco ⁊ ceruo. sz tal' cõpositio non est in re. qr nihil cõponitur ex hyrco ⁊ ceruo. sz hñ ex aiali ⁊ rõnali. quia dr̃ia adueniẽs generi ꝛstituit speciem. per porphi. in vniuersalibus.

At vo si demr̃abit qd est: ⁊ qr ẽ: ⁊ equal'r eadẽ rõne mr̃abit. diffinitio. n. vnum aliqd manifestat: ⁊ demonstratio alterz. Id ãt qd̃ est quid est hõ ⁊ esse hoiez aliõ est. Postea ⁊ p demonstrationẽ dicimus necessariũ esse demonstrare omne qr est: nisi substantia sit esse aut nõ substãtia est uulla. Non. n. est genus ens. demr̃atio ergo erit. qr ẽ qd̃ qd est.

¶ Isto supposito ar. sic diffinitio solũ vnuz ostendit scilicet q̃ditatẽ rei. ergo p idem demonstratio vnũ tm̃ ostẽdit. pz ꝛñia a simili eo ꝙ vniꝰ inquantuz vnum p̃cise est vna scia. tũc sic demr̃atõ tm̃ vnũ ostendit. sz demõstratio ostendit qr est. ergo nõ ostendit qd est. pz ꝛñia qr qd est ⁊ qr est sũt diuersa. nã quiditas hois ⁊ esse hois nõ sunt idem. mino: ãt probat ex dicto oium asserentiũ qr est demonstrari nisi sit idem cũ essentia ⁊ substantia rei sz non est idẽ quiditas seu substantia ⁊ esse rei. ergo. mino: patet quoniã si quiditas ex substantia rei est idez: cũ esse illius: cuz quiditas ⁊ substantia sit genus. seqtur ꝙ ens est genus. hoc aũt est inconueniens. ¶ Notandum fm egi. ꝙ esse sumitur tripliciter. Primo pro essentia. ⁊ sic diuiditur in decem predicamẽta. quinto metaphy. Secõ pro esse existere. ⁊ sic sumitur tertio de aia. cum dicitur. qm̃ aliud est magnitudo ⁊ magnitudinis esse. Tertio pro habitudine predicati ad subz iuxta illud primo piermenias. esse significat q̃dam cõpositionẽ quaz sine extremis non est intelligere: ⁊ tale esse neqz est substantia neqz accidens. sed minoris entitatis q̃z accidens ⁊ de tali eẽ loquit hic Aristo. cũ dicẽ qditatẽ distingui ab esse. Ista sntia in multis videtur deficere. Primo qr eẽ vt sumitur pro essentia non diuidit in decẽ p̃dicamenta eo ꝙ ens transcendenter sumptũ diuidit in decẽ p̃dicamenta. sz esse vt sumit pro essentia non ẽ transcendẽs qr in plus se hz ens vt dicitur de essentia ⁊ de esse existere q̃z vt dicit de essentia tm̃. Ideo vt esse includit essentiã: ⁊ esse existere est transcendens. ⁊ diuidit in decem predicamenta non solũ vt continet gñia ⁊ spẽs. sed etiam vt continet indiuidua p se contenta sub illis. alioquin superfluerent demonstrationes pticulares nisi indiuidua p se continerent sub generib̃ ⁊ spẽbus. Secõ qr si habitudo subi ad predicatũ non est substantia nec accñs. ⁊ cuz relatio sit minime entitatis p ꝛmen. q̃nto meta. sequit ꝙ est dare minus minimo. qd̃ est ꝛ̃ pbz primo physi. ⁊ auctoritas ꝛ̃dicit opinioni. qr si hoc verbuz est. significat quãdam cõpositionẽ. ⁊ omis cõpositio est relatio. seqtur ꝙ tale esse. s. habitudo p̃dicati ad subm̃ est relatio. ⁊ p ꝛñs est accidens. Tertio qr pbs non loqtur hic de tali esse. nã scire qd est presupponit scire qr est fm pbm. sed scire qd est nõ p̃supponit scire tale esse. ergo. cuz. n. dicit pbs ꝙ q̃d est esse hoiem ⁊ hoiem esse est aliõ: certum est ꝙ non loqtur de tali esse. ⁊ p maxime qr circa principiũ huius secundi loquens de questione qr est ⁊ si est: ꝛp locutus est de esse simpl'r fm totũ. aut de esse fm q̃d. s. fm ptẽ vt de tali vel de tali esse qd̃ ꝛportat p̃dicatum in subo. Cõstat aũt ꝙ tale esse est substãtia vel accidens. nec est tale esse habitudinale predicati ad subm̃ vt colligit ex declaratiõe eiusdẽ egi. in locis illis. ¶ Dicendũ ergo ꝙ aristo. capit ibi esse trãscendenter vt ĩcludit esse cẽntie ⁊ eẽ existere non intelligendo ꝙ tale esse. ⁊ q̃ditas nullo modo sit idẽ: qr tã homo q̃z humanitas est hoiem esse fm ari. septimo meta. dicentẽ ꝙ in his que sũt p se idẽ est ipm ⁊ ipsuz eẽ. sz intelligit ꝙ talia sumpta fm suas rõnes formales nõ dicunt oino idem. al'r ens esset geñ vel spẽs sicut substantia vel quiditas si ista essent oio idẽ. Dico ergo ꝙ hũanitas nõ dicit nisi quiditatem. qr egnitas est tm̃ egnitas fm Auicẽ. in meta. sua. sz hõ dicit humanitatẽ suppositatã. qr si nõ esset indiuiduũ humanũ non esset hõ sed bene humanitas. hoiez vero esse dicit rõnem suppositatã hñtem in se rõnem entis. ⁊ ita hec oia non realiter sed tm̃ formal'r differunt aut rõne.

¶ Et sz hoc verbũ est in mẽte nõ intelligat absqz cõpositione extremoꝝ vt innuunt vba pbi. tm̃ esse qd̃ absolute significat p ipsuz verbũ. aut per terminum transcendentem non est fm se habitudo vel relatio sed descendit in omnes figuras predicamentorum fm aristo. 5° meta. ens enim coissime sumptum non est absolutũ nec respectum sed abstrahit ab vtroqz. fit autem absolutum vel respectiuum descendendo in predicamenta absoluta vel respectiua per actum ⁊ potentiam. in quolibet enim predicamento est actus ⁊ potẽtia. inq̃t commen. in prologo de anima.

Et ꝙ vere ⁊ nunc faciunt scire. quid enim significat triãgulus accepit geometra: quod autem sit equalitas demonstrat.

¶ Tertio principaliter ad ꝯclusionem sic. illud quod ponitur in scientijs non demonstratur. sed quod quid est ponitur in scientijs ergo non demonstratur. maior patet et minor declaratur. nam geometra ponit quod significat triangulus. ex cuius diffinitione probat quod figura in qua est resolubilis piramis est triangulus sic arguendo. omis figura habens tres angulos tres est triangulus. sed figura in qua est resolubilis piramis est habens tres angulos. ergo figura in qua resolubilis est piramis est triangulus. ¶ Supponit et diffinitionem trianguli equilateri ex cui diffinitione probat quod triangulus collocatus super diametro duorum circulorum equalium se intersecantium est equilaterus isto modo. omis figura habens tres angulos equales est eqlaterus. sed triangulus collocatus super diametro duorum circulorum equalium se intersecantium est figura habens tres angulos equales. ergo triangulus collocatus super diametro duorum circulorum equalium se intersecantium est eqlaterus. ¶ Contra predicta ar. et primo quod in scientijs non presupponitur quod est. s. diffinitio quiditatiua exprimens quod rei. quia in prologo huius dictum est quod ante omnem demonstrationem oportet precognoscere quid est quia est. non quidem quid est rei sed quid est nominis. ergo scientes non presupponunt quod est res sed quod per nomen importatur. cum quo stat quod si presupponeretur in scientijs quod est res. frustra esset quod quid est. ¶ Secundo ar. quod per diffinitiones signatas trianguli et eqlateri geometra non demonstrat triangulum et equilaterum de subiectis notatis. quia alias scientia mathe. procederent per posteriora sicut scia naturalis per communem. in prologo phy. di. quod in mathe. eadem sunt nobis nota et naturae et patet per prima quia ordine naturae prius est triangulus quam figura in qua resolubilis est piramis. et prius est eqlaterus quam triangulus collocatus super diametro duorum circulorum equalium se intersecantium. ¶ Ad primum dicit quod scientia acquisite per diffinitionem aut per demonstrationem terminantem questionem si est presupponunt tantum quod nois. sed scientia acquisite per demonstrationem terminantem questionem quia est. aut propter quid presupponunt non tantum quid nois sed et quod rei. ideo geometria non solum presupponit quod per nomen trianguli importatur sed et triangulum esse et quid est triangulus. Tunc ante omnem demonstrationem presupponitur quia est et quid est de triangulo. i. quid importatur noie trianguli. et quod de eo est aliquid demonstrabile. Deinde si non est notum triangulum esse probatur illud per demonstrationem terminantem questionem si est. Et primo probatur quid est triangulus per demonstrationem. sed aliunde vt videbitur. Deinde demonstratur triangulus de aliquo aut aliquid de triangulo. et idem dicatur de eqlatero. primi duo modi probandi non pertinent ad geometriam. sed ad metha. ideo geometria presupponit triangulum esse et quid est triangulus. Etiam presupponit eqlaterum esse et quid est equilaterum. Deinde autem probat passiones de istis aut ista de alijs subiectis et quia geometria nunquam demonstrat nisi per causam ideo non proprie terminat nisi questionem propter quid. ¶ Ad 2m dicit quod scientia mathe. sic procedunt per causam licet non sic demonstrent effectum de causa. cum enim demonstratur triangulus de figura in qua resoluitur piramis: demonstratur prius de suo posteriori et causa de effectu. non tamen per aliquid posterius. neque per effectum tanquam per medium sed per diffinitionem trianguli quod est causa trianguli et figure in qua resoluitur piramis. Consimiliter eqlaterum demonstratur de suo posteriori. s. de triangulo collocato super diametro. et non per aliquid posterius: sed per aliquid prius. s. per diffinitionem eqlateri quod ordine nature precedit vtranque extremitatem. Scientia autem naturales non solum demonstrant causam de effectu sed etiam causam per effectum tanquam medium. nec est inconueniens aliquas demonstrationes mathematicas non esse potissimas. vtputa quasi demonstratur passio vnius de subiecto particulari. aut subiectum vnum de subiecto particulari. aut prius de suo posteriori. quilibet tamen est propter quid cum quilibet semper procedat per medium causale.

Dub^m primum

D^m 2^m

Rn. 2^m

Quid igitur monstrabit diffiniens. quod est vel quia est vt triangulum. Sciens itaque diffinitione aliquis quod est: si enim non sciet sed impossibile.

¶ Quarto ar. sic ad ꝯclusionem. sicut se habet diffinitio ad quia est. ita demonstratio ad quid est. sed diffinitio non ostendit quia est. ergo nec demonstratio quid est. maior patet ex sufficienti similitudine. quia sicut diffinitio dicitur esse ipsius quod quid est ita demonstratio ipsius quia est. ergo accommutata proportione sicut se habet diffinitio ad quia est. ita demonstratio ad quid est minor vero declaratur triplicitur. et primo sic. Talis diffinitio vel est quid nominis solum. et sic non ostendit rem esse. quia potest esse non entis. aut est quid rei. et sic presupponit rem esse per suppositionem adductam in secunda ratione. si enim diffinitio ostenderet rem esse cum etiam ostendit quid est res et de necessitate ostendit prius quid est quam si est propter habitudinem immediatam quam habet ad quiditatem sequitur quod posset sciri quid est res non sciendo illam rem esse. quod est impossibile. ¶ Notandum primum egi. quod demonstratio comparatur ad tripliciter esse. ad duo per se. et ad tertium per accidens. Primum esse est esse predicamentale siue habeat esse suis causis siue esse actuale. et sic dato quod non sit aliquid rosa adhuc de rosa demonstratur quod est pulcherrima flos. Secundum esse est esse complexum quod consistit in habitudine predicati ad subm ex qua habitudine resultat veritas propositionis. Tertium esse est esse actuale ad quod demonstratio comparatur per accidens. quia accidit rei de qua est demonstratio quod sit. posset. n. sciri demonstratiue quod cynamomum est medicina dentium dato quod cynamomum non esset. ¶ Aduertendum circa secundum membrum quod si intelligitur demonstrationem comparari ad esse complexum quod est significabile complexe extra propositionem. ratione cuius propositio dicitur vera vel falsa. vt triangulum habere tres angulos. vel hominem esse risibilem: sic demonstratio comparatur ad illud per se. Si autem per esse complexum intelligitur solum vt vulgo velle habitudo et relatio predicati ad subm. sic non est verum demonstrationem ad illud per se comparari. solum. n. ad ꝯclusionem seu ad significatum eius: vel ad passionem vt est in subo ordinatur demonstratio. seu nullum illorum est habitudo vel relatio. Propterea tertium membrum dicitur limitari. quia licet demonstratio terminans questionem quia est. aut propter quid ꝯperetur ad esse actuale per accidens. tamen demonstratio terminans questionem si est ꝯpatur per se ad esse actuale. Non enim accidit tali demonstrationi esse: immo est necesse rem esse. vt cum demonstratur primum motorem esse. 8° phy. aut primam causam esse 2°. metaphysi. ¶ Secundo notandum quod egi. mouet tale dubium. vtrum sit idem esse quod diffinitio supponit et concludit demonstratio. Ad hoc respondet quod idem esse supponit et concludit demonstratio licet non eodem modo. quia demonstratio supponit generaliter subm esse de quo potest fieri demonstratio. et passionem esse que potest demonstrari de subo. concludit autem determinate eandem passionem de eodem subiecto. ¶ Sed mihi videtur quod non correspondeat ad quesitum. non. n. queritur vtrum idem esse supponit et concludit demonstratio. sed vtrum idem esse supponat diffinitio: et probat demonstratio. nec est verum quod demonstretur passionem esse quam ipsa demonstrat de subo suo: quia forte illa passio est per se nota: sed tamen demonstratur illam inesse subiecto suo. Ideo dicit ad dubium ꝯcedendo quod idem esse supponit diffinitio et probat demonstratio. nam prius terminatur questio si est quam terminetur quod quid est. ideo illud idem esse quod supponit diffinitio probat demonstratio. ¶ Si autem fieret mentio de demonstratione terminante questionem quia est aut propter quid: et de esse quod quaritur per tales questiones quod non est esse simpliciter sed secundum partem per Aristo. vbi supra: diceretur diffinitionem si presupponere tale esse quod probatur per demonstrationem. et sic non idem esse supponit diffinitio et concludit demonstratio.

Manifestum autem et secundum nunc modos terminorum quod non demonstrant diffinientes quia est. Si enim et est ex medio aliquid equale. sed propter quid est quod diffinit. et per quid est circulus. erit enim vtique et

Am. p^m

Am. 2^m

montis enei dicere esse ipsam: neqz q̃ possibile sit esse quod dicitur cũ significant termini. neqz pp illud est cuius aiũt esse diffinitiones: sed sp lz dicere propter quid.

¶ Scdo ar. eadẽ minor sic. diffinitio circuli non ostẽdit circulũ esse. ergo nec aliq̃ alia diffinitio oñdit suũ diffinitum esse. pz ꝓna. q: nõ est maior rõ de vna q̃z de alia. sz añs pbat. nã diffo circuli est figura eq̃liter distans a cẽtro. seu a cui⁹ cẽtro ad circũferentiã oẽs linee ducte sũt eq̃les. mõ nulla istarũ diffinitionũ oñdit circulũ esse. q: postq̃z scit istã esse diffinitionẽ circuli adhuc inuestigat vtrũ circulus sit: ⁊ pp q̃d est: ⁊ q̃ est cã circuli. Si enim ista diffinitio oñderet circulũ esse p idẽ diffinitio montis aurei. ostẽderet montẽ aureũ esse. ꝓñs est falsũ. q: ista ẽ diffinitio qd nois tm̃ ⁊ scit istã esse diffinitionez montis aurei: ⁊ tm̃ non scit montẽ aureũ esse. gnãl'r. n. si res est ignota nõ scit illã esse: ⁊ tm̃ stat. scire diffinitionem ei⁹. s. qd nois tm̃. ¶ Notandũ q̃ eadẽ est diffinitõ qd nois ⁊ qd rei fm prius ⁊ posteri⁹ anteq̃z. n. sciat deũ ee scitur diffinitio sua. s. act⁹ purissim⁹ seu illud quo melius excogitari nõ pot. postea ãt demõstrat deũ esse illa ẽ diffinitio qd rei ita q̃ prius scit illã diffinitionez esse qd nominis: postmodũ ãt scit illã esse q̃d rei. ꝓsil'r et dicatur de diffinione circuli q̃ stat eãdem diffinitionem esse qd nominis tm̃ ⁊ postmodũ esse qd rei ⁊ eẽ dato q̃ successiue circulus sit ⁊ non sit. Talis ergo diffinitio vt exp̃mitur qd nominis non oñdit rem ee: q: talis diffinitio scit suo diffinibili non exñte. non et vt exprimit q̃d est ee rei: q: vt sic supponit rẽ esse iaz demõstratam p demonstratõnem terminantem questionem si est.

Si ergo diffiniens ỏmõstat: aut qd est: aut qd significat nomẽ sz nõ est vllo mõ ipsi⁹ qd est. erit vtiqz diffinitio ⁊ ratio nominis idez significans. sed inconueniens est.

¶ Tertio ar. sic. si diffinitio in eo q̃ diffinitio ostẽdit rez esse. ergo q̃libet diffinitio ostẽdit rẽ esse. ergo tã diffinitõ q̃d nominis q̃z diffinitio q̃d rei ostẽdit rẽ ee. ꝓñs est falsum. q: tunc nõ esset dr̃ia inter diffinitionẽ qd nominis ⁊ qd rei. ¶ Notandũ q̃ magis cõe non ostẽdit minus cõe affirmatiue. q: ad aial esse non sequtur hoiem esse: sz bene negatiue: q: ad nullũ aial esse sequtur nullũ hoiem esse. cuz ergo diffinitio gñal'r sũpta in plus se habeat q̃z diffinitio rei. ⁊ q̃z rem esse. q: talis diffinitio est entiũ ⁊ non entiũ. ideo diffinitio vt diffinitio nõ ostendit rẽ esse.

Primũ qdẽ. n. ⁊ nõ substãtiax vtiqz eẽt ⁊ non entiũ: significare. n. est ⁊ nõ entia.

¶ Forte. d. aliqs ꝓcedendo q̃ nõ est dr̃ia inter diffinitionem qd rei ⁊ q̃d nominis. q: p eandẽ diffinitionẽ scitur qd est res ⁊ qd'p nomen iportat. Contra hãc respõsionem ar. pbi. includẽdo tria inconuenientia. quox primũ est q̃ diffinitio q̃d rei est idifferenter entiũ ⁊ non entiũ: subax ⁊ non subarũ. pz. q: diffinitio qd nois est hmõi. diffinitiones. n. vacui ⁊ infiniti sunt non entiũ: ⁊ diffinitiones loci ⁊ finiti sunt entiũ. cõstat aũt q̃ oẽs ille sũt diffinitiones q̃d nominis. vñ potest sic argui diffinitio quid nominis est indifferenter entiũ ⁊ non entiuz: sz idem est cõuertibiliter p rñsionem: diffinitio q̃d nominis ⁊ diffinitio quid rei. ergo diffinitio quid rei est indifferẽter entium ⁊ non entium.

Amplius oẽs rõnes: diffinitiones vtiqz erũt. Erit enĩ vtiqz nomen ponere cuilibet rõni. q̃re termios vtiqz colloquemur vel disputãtes oẽs ⁊ ylias diffinitio vtiqz erit.

¶ Secundum inconueniens. q̃ quelibet confabulatio ⁊ q̃libet disputatio potest esse diffinitio q̃d rei. pz. nã q̃libet talis põt esse diffinitio q̃d nois eo q̃ cuilibet tali pt correspõdere vnũ nomen simplex sicut toti historie troiane correspondet hoc nomen ylias. sed illud absurduz vr̃. q: tunc nũq̃z disputarem⁹ nisi diffõnes ⁊ terminos cũ q̃libet talis disputatio posset esse vna diffinitio cui corresponderet vnus terminus simplex.

Amplius nec vna scia demonstrat vtiqz q̃ hoc nomen eius quod quid est significat. nec diffinitiones huius assignant.

¶ Tertiũ inconueniens q̃ q̃libet scia inuestigãs diffinitõnes qd rei inuestigat diffõnes qd nois. ⁊ q̃libet scia presupponens diffinitiones q̃d nois presupponit diffinitiones quid rei. qõ est falsũ: q: scia de vacuo ⁊ de infinito p̃supponit diffõnes quid nominis ⁊ non qd rei. ¶ Notandũ q̃ q̃tuor dr̃ias innuit. p. inter diffinitionẽ qd rei ⁊ qd nois. Quarum prima est q: diffo qd nominis est indifferẽter entiũ ⁊ non entiũ. diffo autẽ qd rei est solũ entis. Scda dr̃ia est. q: diffinitio qd nois est indifferenter subax accñtiũ: scd diffinitio q̃d rei est subax tm̃. Tertia dr̃ia. q̃ diffinitio qd nois est indiffenter cõplexi ⁊ incõplexi. diffinitio aũt q̃d rei est incõplexi tm̃. nã hominis albi nõ est diffinitio 7° meta. Quarta dr̃ia est. q̃ i scientijs non dantur diffinitões vt sciam⁹ qd nois. sz vt sciamus q̃d rei cũ ante oẽm demõstationem p̃cognoscat q̃d nois subiecti ⁊ passionis ꝓz pbm in plogo hui⁹. ¶ Cõtra p̃dicta ar. sic. hõ ⁊ aial sunt vnũ ⁊ idẽ. igitur p idez diffo q̃d rei ⁊ qd nois. pz ꝓna. q: sicut al'l est genus ad hoiem: ita diffinitio qd nois ad diffõnez qd rei. sicut. n. ois hõ est aial ⁊ non eẽ: ita ois diffo q̃d rei est diffo q̃d nois ⁊ non ecõtra. ¶ Itẽ albedo ⁊ nigredo hñt pprũ gen⁹ ⁊ pprã dr̃iam. igit diffiniunt diffõne quid rei. ⁊ p ꝓñs non solũ subax sz et accidentiũ est diffinitio quid rei. Sicut. n. dr̃ia adueniens generi cõstituit diffinitõez q̃d rei in p̃dicamento sube ita vr̃ q̃ in alijs p̃dicamẽtis. ¶ Dicendũ q̃ sicut diffo q̃d nois diuiditur. quedã enĩ est qd nois tm̃ vt diffinitio vacui vel chimere. Et q̃daz quid nois ⁊ quid rei vt diffinitio hois vel eq̃. ita diffo q̃d rei diuidit. nã q̃dã est tm̃ q̃d rei. vt illa q̃ non datur nisi p intrinseca. s. p gen⁹ ⁊ dr̃iam vt aial rõnale ex q̃dã est quid rei ⁊ non quid rei vt illa que datur p intrinseca ⁊ extrinseca. vt aial rõnale ab hoie ⁊ a sole productuz pp felicitatem. harum diffinitionum prima dicit pure q̃ditatiua. ⁊ secunda non pure quiditatiua: lz q̃lz earum dicatur quid rei. Et ex his colligitur ordo essentialis diffinitionũ penes intentiones secundas. qm̃ ois diffinitio pure q̃ditatiua est diffinitio quid rei ⁊ non econuerso. ⁊ omnis diffinitio quid rei est diffinitio quid nois ⁊ non econuerso. iuxta exempla data. ¶ Ad primũ dicitur q̃ genus ⁊ sua spẽs sunt eadem essential'r: sed non conuertibiliter. ⁊ sic loquitur Aristo. cũ dr̃ diffinitionez qd rei ⁊ diffinitionẽ quid nois non esse idẽ. sunt. n. aliquo mõ idẽ sed non simpl'r. Ad 2ᵐ dicitur q̃ si accidentia diffiniuntur diffinitione pure q̃ditatiua hoc non est inquãtũ accidentia sz inquantũ habent modũ substãtie. s. per se esse nihil extrinsecũ ꝓnotando. inquantũ autem accidentia sunt. ⁊ si diffiniunt diffinitione exprimente quid rei: non tamen diffinitione pure quiditatiua. quia talis diffinitio necessario datur per addĩtamenta.

Ex his igit nec diffinitio neqz sill's idẽ existens neqz eiusdẽ: sillogism⁹ ⁊ diffinitio est. adhuc ãt qõ neqz diffinitio nihil demõstrat: neqz ostendit: neqz qõ quid est: neqz diffinitione cognoscere est neqz demõstratione.

¶ His visis pbs epilogando circa determinata concludit q̃tuor veritates. quax prima est ista. nulla diffinitio ẽ demonstratio nec syllogismus demonstratiuus. 2ª veritas. q̃ diffinitio ⁊ demonstratio non sunt eiusdẽ: ita q̃

cuius est diffinitio eiusdem non est demonstratio, 3ª veritas. ꝙ diffo nõ ondit q: est neq; rem eē. 4ª vitas q: ipm qd qd est nõ demrat. i. nõ est cognoscibile diffinitione vel demrratione. qd est itelligendũ i eo qd qd ē. q: vt videbit i ca. sequēti: eiusdē diffiniti sũt plures diffinitiones: quarum vna per alteram demonstrat: cuz vna sit altera prio: ⁊ altera notio:

p. 2ª pclo qrti capituli p mi tractatus.

Trũ autē speculandũ est qd horũ dicit bene: ⁊ qd nõ bene: ⁊ qd sit diffo: ⁊ ipi qd qd ē. nũqd quodã modo est demratio aut diffinitio: aut nullo mõ. Quoniã aũt sicut diximus idem est scire qd quid est ⁊ scire cãm ipsius si est. rõ aũt huius est quoniã est aliqua cã. ⁊ hec aut eadem aut alia est. ⁊ si vtiqz alia est: aut est demõstrabilis: aut idemrabil. Si igit est alia ⁊ cõtingit dmrare: necesse est mediũ esse cãz ⁊ in figura pria demrari. vle. n. ⁊ pdicatiuuz est qd demõstrat. vnus qdem igit modus vtiqz erit qui nũc exqsitus p aliud qd quid est demõstrare. xxx. ipsoꝝ. n. qd quid est necesse est mediũ esse quod quid est ⁊ ppriorꝝ ppriũ. quare hoc quidemõstrabit. id vo nõõstrabit eoꝝ ꝙ qd erãt esse eiusdez rei. ¶ Istud est 4ᵐ ca. hui pmi tractat in quo prio declarat modũ demrandi ipm qd qd ē. ⁊ eqliter eiusdē põt esse diffinitio ⁊ dmratio. Postqz manifestauit ꝙ eiusdē inqztũ idē nõ est diffinitio ⁊ dmratio neqz diffo est p babilis p syll'm vel dmrationē in eo qd qd est. iõ circa easdē qõnes absolute sũptas est videndũ qd bñ ⁊ qd ñ bene est dictũ vel dicendũ ⁊ maxie circa qõnez grentez vtꝝ qd qd est sit dmrabile. p cuius declaratiõe Aristo. ponit tres pclones. qꝝ pria est ista. aliq diffinitio est demõstrabilis de suo diffinito p aliã diffõnē. Secda pclo. de nullo sbo demrat aliq diffinitio q nõ sit ppria illi ⁊ p ppriã diffõnē ibi. Et horꝝ. n. Tertia pclo. diffinitio ñ est demrabilis reduplicatiue. sed solũ est pbabil'r syllogizabilis in eo qd qd est ibi. Dic qdē igit. Pria cõclo ar. sic scire qd est de aliquo ē scire cãz ⁊ ppter quid: sed vna cã est p aliã dmrabilis. igit vna diffinitio est p aliaz dmrabilis. pz. pña. q: pting it diffinire p qdiz gen cãe. ⁊ maior patuit vt supra ondsum est ꝙ diffinitio ē cã diffiniti. ⁊ ꝙ cadē diffinitio est dicēs qd ⁊ ppter qd. vt pua tio luuinis in luna obiectu terre est diffo eclipsis dicēs qd: q: expmit qditatē ei. ⁊ dicēs ppter qd. q: est medium in demratione potissima exprimēs cãz effectiuã ei. minor vo declarat. nã causaꝝ qdã est eadē suo cãto. s. intrinseca. vt mã vel forma q facit idē cũ cãto suo. ⁊ qdaz alia cã. s. extrinseca. s. efficiēs ⁊ finis q facit aliud cuz suo cãto. ⁊ istaꝝ itrinsecaꝝ qdã est dmrabilis vt cã efficiēs. ⁊ qdã idmrabilis. vt cã finalis. oēs ergo cãe pter finalē sũt dmrabiles eo ꝙ finis ē cã cãꝝ ⁊ necessitas opationum tã nãlis qz artificialiũ est ex necitate finis ⁊ non ex necitate mãe: vt hz videri 2° phy. ¶ Notanduz prio ꝙ qtuor sũt gña cãꝝ hñtia ordinē eentialē iuxta determinationē Arist. 2° phy. ⁊ prio meta. s. forma. mã efficiens. ⁊ finis. qꝝ due sũt itrisece. s. mã ⁊ forma. alie ãt due sũt extrinsece vt finis efficiēs. iter quas ordo tal'ē. ꝙ forma necessitat mãz ⁊ agēs formã ⁊ finis agēs. finis ãt a nullo necessitat: cũ sit cã cãꝝ: iõ p formã dmrat mã. ⁊ per efficiēs forma. ⁊ p finez efficiēs. ipse ãt finis nõ dmrat. q: al'r idē dmraret seipm. aut pcederet in ifinituz. v. g. ligna panē vt dolent. ⁊ dolãt vt fiat dom. ⁊ fit dom ppter tutelã hoium. patio lignoꝝ dicit cãm mãlē. dolatio autem dicit causam formalem. factio domus dicit cãz efficientē. ⁊ tutela hoium dicit cãm finalē. Prio. n. queritur pp qd pparant ligna. rndetur ppter dolare illa. ¶ Secdo qrit ppter qd dolant ligna. rndet pp factionē domus. 3° qrit ppter qd fit dom. rndet pp tutelã hominũ. vlterius aũt nulla fit qõ. ⁊ hoc est signuz ꝙ finis necessitat oia alia ⁊ a nullo alio necitat. ⁊ q: ars imitat nãm inqztũ põt: ⁊ cognoscũt nãlia p artificialia vt colligit a. p. 2°. phy. idē in nãlibus põt exēplificari. nã vapores mouent sursũ ppter nubes. ⁊ nubes pp pluuiã. pluuia ãt ppter augmentũ messiũ. Prio. n. qrit ppter qd vapores mouent sursũ. rndet vt fiãt nubes. 2ª pp qd fiunt nubes rndet ppter descẽsũ pluuie. 3° qrit propter qd descendit pluuia. rndet pp augmẽtũ messium. vlterius aũt nõ qrit nisi forte in qñe cãe finalis. motus ergo vapoꝝ sursũ dicit cãm mãlē. gñatio nubium dicit cãm formalē. descẽsus pluuie dicit cãm effectiuã. ⁊ augmentũ messiũ dicit cãm finalē. ¶ Secdo notãdũ ꝙ sic finis necessitat agẽs. ⁊ agẽs formã. ⁊ forma mãz. ita per diffinitionē sũptã a cã finali põt dmrari diffinitio sũpta a cã efficiẽte. ⁊ p diffinitionē sũptã a cã efficiẽte potest dmonstrari diffinitio sũpta a cã formali. ⁊ p diffõnez sũptaz a cã formali põt dmrari diffo sũpta a cã mãli. ita ꝙ diffo sumpta a cã finali dmrat ⁊ nõ dmrat. ⁊ diffinitio sumpta a cã mãli dmrat ⁊ nõ dmrat. alie vo due dmrant ⁊ dmrãt. ⁊ itelligo ꝓtinue p cõpationē hayꝝ cãrum inuicē dmrando a priori simplr ⁊ nõ a posteriori ⁊ fm qd. diffo enī cãe posteriorꝝ põt dmrare diffinitionē cãe prioris. ⁊ diffo data p mãm põt a priori simplr dmrare aliqz passionē de subo vt videbit ifra. exē plũ primi. oē corp beatificabile ē aial pductuz ab hoie ⁊ a sole. ois hõ ē beatificabile corp. ergo ois hõ ē aial pductũ ab hoie ⁊ a sole. exēplũ sedi. oē al pductum ab hoie ⁊ a sole ē aial rõuale. ois hõ est aial pductum ab hoie ⁊ a sole. ergo ois hõ est aial rõnale. exēplũ tertij. oē aial rõnale ē cõpositũ ex corpe actuato aia itellectiua. ois hõ est aial rõnale. ergo ois hõ ē corp cõposituz ex corpe actuato aia itellectiua. ita ꝙ sp vna diffo ē mediũ ꝓcludẽdi aliã i p p fig. q: sp i tali mõ ꝓcludit vl'r affirmatiue diffo de suo diffinito vt liqt. Et horũ. n. xxx. ¶ Secda pclo. d nullo subo dmrat aliq diffo q ñ sit p pria illi ⁊ ppriã diffõnē. Ista pclo seqt ex pori. q: diffinitio cõior qz sit diffinitũ nõ dmrat d diffinito. s. dmratiõe potissima: cũ ñ isit illi diffinito fm ꝙ ipm. nec diffinitio ppria dmrat p diffinitionē ñ ppriã. q: si i pl se hz qz difinitio conclusa maior erit falsa. Si aũt in min minor erit falsa. ita ꝙ de necitate iuicē ꝓuertunt diffõnes. ille ⁊ qlibz cũ diffinito de quo vna p aliã demonstrat. ¶ Notãdũ pmo ꝙ duplex ē diffinitio. s. mãl ⁊ formalis. Diffo formalis ē illa q dat p pora. Diffo mãlis ē illa q dat p posteriora: ⁊ hec dmrat p formalē vt pz 2ª de aia vbi dmrat. p. diffõnē mãlē aie p formalē eiusdē. ⁊ ex 3° phy. vbi dmrat diffo mãlis mot p formalem eiusdē. ⁊ pmo hꝝ vbi dmrat diffinitio mãlis dmrationis p formalē eiusdē. itelligẽdũ tñ ꝙ diffo dr dari p pora dupl'r. aut. n. dat p priora quo ad diffõnē: aut p pora quo a diffi. p priora quo ad diffinitionē q dat p cãz necitantē aliam cãm. p priora aũt quo ad diffi que tñ dat per aliqd gen cãe illi diffiniti. Sil'r dr diffinitio dari p posteriora dupl'r. q: aut p posteriora quo ad diffinitionē q dat p cãz necitatã ⁊ sic diffo data p cãz mãlē dr dari p posteriora. aut p posteriora q° ad diffi. ⁊ sic diffo data p effectũ diffiniti aut p aliqd nãl'r posteri diffinitũ dr dari p posteriora vt diffo hois data p al'r risibile. aut diffo aie data p actũ corpis physici põ vitam hñtis. ¶ Ex pdictis seqt prio ꝙ ñ solũ diffo data p formã dr formalis sz ēt data p finē ⁊ p cãz effectiuã. qñ finis ꝓpat agẽti dic actũ ex quo ē necitas agẽs. ⁊ ipsum agẽs dic potẽtiã ex quo necessitat Agẽs ēt ꝓpatũ forme dic actũ q: necessitat formã: ⁊ ꝓñr forma dicit potentiã

2ª pclo qrti capituli p mi tractatus.

4ᵐ 2ᵐ

4ᵐ p ᵐ

4ᵐ p ᵐ

ex quo necessitat ab agente. Secundo sequit q̃ nõ solũ
diffõ dr̃ mãlis q̃ dat p mãz sed ẽt q̃ dat p effectuz vel
passionẽ. qm̃ sic mã necessitat ⁊ nõ necessitat. ita effect⁹
vel passio i eo q̃ b⁹ necessitat ⁊ nõ necessitat. Tertio se
quit q̃ diffõ data p cãm finalẽ ẽ solũ formalis. ⁊ data p
cãz mãlẽ ẽ trm̃ mãlis. qz finis nẽcitat ⁊ ñ nẽcitat. mã vo
necessitat ⁊ ñ nẽcitat. Quarto seqt q̃ tã diffõ data p cãz
efficientẽ q̃z formalẽ ẽ formal' ⁊ mãlis. ẽ nãq̃z formalis i
q̃z tũ necessitat. ⁊ ẽ mãlis iq̃z tũ nẽcitatur. ergo oĩs diffõ
mãlis p formalẽ pt õmfari. ¶ Dubitat. nã vr̃ q̃ diffõ
data p mãz sit formalis. qm̃ talis diffõ ẽ por suo diffini
to ⁊ diffõ data p effcm̃ vl' passiõẽ diffiniti ẽ posterior. g⁹
hec p istã pt õmfari a pori. ⁊ p ꝓs diffõ data p mãm
cũ sit mediũ i õmfatiõe a pori nẽcitãs aliã diffõnẽ oz eẽ
formalis. Rñr q̃ diffõ data p mãz pt ꝓpari vel ad cãz
diffiniti. ⁊ sic soluz ẽ mãlis qz nẽcitat ab aliq̃ cã diffiniri
⁊ nullã cãz diffiniti nẽcitat. vel pt ꝓpari ad effcm̃ diffini
ti ⁊ sic formalis ẽ. Sanamur qõ nõ solũ sanitate sz etiã
corpe. 2° õ aia. ⁊ nõ dr̃ formalis rõne mãe: sz rõne for^e
ad quã hz nẽciaz hitudinẽ ⁊ relõnẽ vt testat Aristo. 2°
phy. ¶ Scõo no^m q̃ sic cãz q̃dã ẽ eadez cãto ⁊ q̃dam
alia: ita diffũ q̃dã ẽ eadẽ diffõ ⁊ q̃dã ẽ a^a a diffinito. Vñ
diffõnũ q̃dã dãt p itriseca ⁊ q̃dã p extriseca. diffõ data
p itriseca vt p mãz ⁊ formã dr̃ eadẽ diffinito. diffõ vero
data p extriseca. ſ. p efficẽs ⁊ finẽ dr̃ alia a diffinito. Vñ
diffinitionũ q̃dã dãt p itriseca ⁊ q̃dã p extriseca. diffini
tio data p itriseca vt p mãz ⁊ formã dr̃ eadẽ diffinitio.
Diffinitio vo data p extriseca. ſ. p efficẽs ⁊ finẽ dr̃ alia
a diffinito. ¶ Itẽ diffinitionũ q̃dã dãt p ꝓpriũ gen⁹ pcise
⁊ p ꝓpriã drẽiaz vt diffinitio hois vel aial. ⁊ q̃dã dãt
p addita mẽta vt diffinitio aie ⁊ accñtiũ. p^c diffinitiones
õñr eedẽ diffinitis suis. alie vo sũt diuerse. qz ꝓtinẽt aliq̃
q̃ nõ sũt de eẽntia diffiniti. Itẽ diffinitionũ q̃dã ẽ dicens
qd. ſ. q̃ dicẽ cãz eẽntialẽ diffiniti. ⁊ q̃dã pp qd. ſ. q̃ dicẽ cãz
illi⁹ cãe. Pria diffinitõ dr̃ eadẽ diffinito. Scõa vo dicit
alia a diffinito. Hec diuisio nõ solũ cõpetit subo sz ẽt pas
sioni. qz passio ꝓsili mõ hz duplicẽ diffinitionẽ. ſ. dicentẽ
qd: ⁊ pp qd. vt. g. eclipsis hz duplicẽ diffinitionẽ. ſ. iden
ticã. ſ. ꝓuatio lumis i luna. ⁊ cãlẽ q̃ ẽ iterpositio terre ĩt
solẽ ⁊ lunã. pma dicit qd cũ dicat trm̃ cãz eẽntialẽ eclipsis
⁊ sibi idẽtica cũ supl⁹ sit õ eẽntia sui iferioris ⁊ sibi idem
pficeat. Scõa diffinitio dicẽ pp qd. qz dicit cãz illi⁹ cãe.
ſ. ꝓuationis lumis i luna. Dicẽdũ ergo q̃ oĩs diffinitio
eadẽ suo diffinito ẽ õmfabilis per diffinitionẽ aliã a suo
diffinito sine illa fit diffinitio subi vel passionis. õ primo
posita sũt exẽ^a i scõo notabili p^c ꝓclonis. õ scõo vo põt
sic argui. qficũq̃z ponit ẽra diametralit iter solẽ ⁊ lunã
tũc ẽ priuatio lumis i luna. sz qficũq̃z sol ẽ i capite vel in
cauda dracõis tũc terra diametralit ponit iter solẽ ⁊ lu
nã. ergo qficũq̃z sol ẽ i capite vel cauda dracõis tũc ẽ p
uatio lumis in luna. Eodẽ ẽt medio õmõstrat passio õ
suo subo. ſ. eclipsis de luna. iõ. n. luna eclipsatur qz terra
diametralit ponit iter solẽ ⁊ lunã. ¶ Tertio notãdũ q̃
diffinitionũ q̃dã dicit soluz qd vt priuatio lumis i luna.
Quedã vo solum pp quid vt iterpositio terre iterr solẽ
⁊ lunã. q̃dã vo dicẽ simul qd ⁊ pp qd. vt ꝓuatio lumi
nis i luna obiectu terre. diffinitio dicẽs soluz qd alicuius
nõ põt illud õmõstrare sed bñ diffinitio dicẽs pp q̃d so
lũ: aut dicẽs qd ⁊ ppter qd simul. Vñ eclipsis nõ bñ õ
mõstrat õ luna p priuationẽ lũmis i luna tãq̃z p mediũ
sed bñ p iterpõnẽ terre inter solẽ ⁊ lunã ant p priuatio
nez luminis i luna obiectu terre nõ rõne prie ptis sed se
cũde. ¶ Sz ꝗ. diffinitõ ẽ notior diffinito siue illõ sit sbz si
ue illud sit passio. qz diffinitio dat cã inotescẽdi sexto to
picoꝝ. ergo p diffinitionẽ idẽptica subi poterit subm de
mõstrari. ⁊ per diffinitionẽ idẽptica passiõis poterit pas
sio õmõstrari. Itẽ nõ vr̃ rõ q̃re nõ possit aial õmõstra
ri õ hoie p diffinitionẽ aialis: aut hõ de risibili vel disci
plinabili p diffinitionẽ hois: eũ dictũ sit in altera lectione
triãgulũ õmõstrari de fi⁹ i qua resoluit piramis p diffi

M^m 3^m

D^m p^m

D^m 2^m

nitionẽ idẽptica triãguli. ⁊ eqlaterus de triãgulo colloca
to sup diametro duoꝝ circulorꝝ eqliũ se intrinseantiũ p. R^a p^a
diffinitionẽ eqlateri. ¶ Ad primũ dr̃ ex doctrina cõnẽ.
scõo phy. q̃ duplex est demõstratio. ſ. simplex ⁊ cõpo
sita. Demõstratio simplex est illa q̃ terminat qõnẽ si est.
Demõstratõ aũt eõposita est illa q̃ teriat qõnẽ qz ẽ: ant
pper q̃d ẽ. Dico ergo q̃ p diffõnẽ idẽptica subi vl' pas
sionis põt subm vel passio õmõstrari mõstratiõe sim
plici sed nõ demõstratiõe ꝓposita de q̃ fit mẽtio ad pñs
cũ hec sit pfecta ⁊ alia ĩpfecta. ⁊ hz idẽptica diffõ passio
nis: vtputa eclipsis lune: sit notior passiõe i rõne eẽndi:
nõ tñ rõne inherẽdi. iõ p priuationẽ lumis i luna pt de
mõstrari simpl'r eclipsiz eẽ ñ tñ lunã eclipsari neq̃z eclip- R^a 2^a
sim eẽ in luna. ¶ Ad 2^m ꝓcedo oĩa illã sed dico nullaz
illaꝝ demõstrationũ eẽ pottissimã de q̃ fit mẽtio ẽ aliũ
de fieret spãlis sermo. hz. n. diffõ aialis q̃ ẽ substãtia aia
ta sensibilis sit cã aialis tã in rõne eẽndi simpl'r q̃z i rõne
inherẽdi hoi ⁊ pdicãdi de illo. nõ tñ demõstrat potissi
me aial de hoie cũ sit cã remota hois ⁊ nõ ꝓpinq̃. per
nullã ẽt diffõnẽ hois tãq̃z p mediũ põt demõstrari po-
tissime aial de hoie cuz nulla talis sit diffinitio cãlis aial'.
In oĩ. n. demõstratiõe potissimã mediũ oz eẽ cã pdica-
ti vt patuit i prio ca. b⁹ tractat⁹. nõ itez p aliq̃z diffõnez
ꝓpriã hois datã a priori põl õmõstrari potissime hõ õ
risibili vel disciplinabili. qz talis diffinitio in tali demõsta
tione oz eẽ cã iherẽtie pdicati ad subm. ꝓstat aũt q̃ hõ ñ
inheret risibili q̃ est sua passio: sed ecõuerso passio inhe M^m 4^m
ret subo. ¶ Quarto notãdũ q̃ diffinitionẽ dicẽ q̃d pt' in
telligi dupl'r. ſ. large ⁊ stricte diffinitio dicens qd stricte
loquẽdo ẽ illa q̃ dicit q̃ditatẽ ⁊ eẽntiã diffiniti vt aial rõ
nale respectu hois. large vo loquẽdo diffinitio dicẽ q̃d q̃
dicit cãm diffiniti. ⁊ sic oĩs diffinitõ data p aliqõ genus
cãe dicit q̃d ipi⁹ diffiniti: qz dicit cãm ei⁹. ⁊ isto mõ nõ ẽ
incõueniẽs eãdẽ diffinitionẽ subi diffinibilis dicẽ q̃d illi⁹
subi ⁊ ppter q̃d cãe subi. sicut diffinitio data p cãm fina
lẽ dicit q̃d diffiniti ⁊ pp q̃d cãe eiusdẽ diffiniti. ſ. cãe effi-
cẽtis formal' vel mãl'. sed stricte loq̃ndo illõ nõ ꝓtingit
cũ diffinitio dicẽs q̃d subi vl' passiõis sit õmfationis con D^m p^m
clusio ⁊ diffinitio dicẽns pp qd sit demõstrationis me
diũ. ¶ Sed dubitat qm̃ i prio ca. b⁹ tractat⁹ dicebatur
q̃ qd ẽ ⁊ ppter q̃d ẽ sũt idẽ. quo igit differũt ponendo R^a p^a
q̃d est eẽ ꝓclonẽ õmfatiõis ⁊ ppter qd pncipiũ eiusdẽ.
¶ Dicẽdũ q̃ qd est ⁊ ppter qd est pñt ꝓsiderari q̃dru
pl'r. Prio vt q̃d est ⁊ pp q̃d est respiciũt subm aut pas
sionẽ absolute: ⁊ sic sũt idẽ. nã si q̃rit q̃d est hõ rñr aial
rõnale. Et si itez q̃rit pp q̃d est aliqd hõ. rñr qz ipm ẽ
aial rõnale. Itẽ si q̃rit qd est eclipsis. rñr q̃ est priuatio
lumis i luna. ⁊ si itez q̃rit ppter qd i aliquo ẽ eclipsis:
rñr qz in eo ẽ priuatio lumis lune. Scõo pñt cõsiderari
vt respiciũt diffinitionẽ ⁊ demõstrationẽ. sic q̃ q̃d est respi
ciat diffinitionẽ. ⁊ ppter qd demõstrationez. ⁊ sic itez sunt
vnũ ⁊ idẽ hz diuersim õẽ sũptũ. illud. n. qõ est diffinitio
passiõis est pncipiũ demõstrationis sicut priuatio luminis
in luna obiectu terre inq̃z tũ est diffinitio passiõis dicẽ q̃d.
inq̃z tũ vo mediũ demõstratiõis est pp qd. Tertio pñt ꝓsi
derari q̃d ⁊ ppter q̃d fm diuersa gña diffõnũ ita q̃ qd
dicat eẽntiã passiõis ⁊ ppter q̃d dicat cãm illi⁹ eẽntie ⁊
sic nõ sũt idẽ. Vñ diffõ cãlis dicẽs ppter qd passiõis. ſ.
eclipsis nõ ẽ diffinitio idẽptica eiusdẽ dicens q̃d. cũ iter
positio terre nõ fit ꝓuatio lumis in luna. sed ẽ cã illi⁹ pri
uatiõis. Quarto pñt ꝓsiderari qõ ⁊ ppter q̃d ꝗz diuer
sa gña cãꝝ: ⁊ sic nõ sũt idẽ. naz oĩs diffõ data p q̃z cunq̃z
cãm dicit q̃d ipsius diffiniti: qz large notificat qditatez ⁊
eẽntiã rei q̃ eẽntia rei depẽdet a q̃lz cã sui cũ cã sit illõ ad
cuius eẽ reqrit aliõ. ꝓpando tñ vnã cãm alteri illa diffi
nitio dicit ppter qd q̃ iponit nẽcitatẽ alteri cãe. cã aũt illa
cui iponit nẽcitas fm q̃ b⁹ dicit qd ⁊ nõ pp qd. hz b⁹
ergo diffõ data p formã ẽ pp qd respectu diffõnis date
p mãm. diffõ data p efficẽs est ppter q̃d respectu diffõ
nis date p formã vel p mãm. ⁊ diffinitio data p finẽ ẽ p

pter qd respectu oium aliarꝫ diffinitionũ. sp ergo diffinitio cãe ꝑ ris dicit propter quid: ⁊ diffinitio cãe posterioris dicit qd. quando ergo Arist. dicit ꝙ idẽ est quid ⁊ ꝓpter quid loquebatur tm̃ primis duobus modis.

Hic qdem igitur modus quod nõ vtiqꝫ fit demr̃atio dictum est prius. Sed est logicus syllogism⁹ ipsius qd quid est.

p.3ª q̃r ti capitu li primi tractat⁹

¶ Tertia ꝛclo. diffinitõ nõ est dm̃rabilis reduplicatiue sed solũ est pbabilr syllogizabilis in eo ꝙ qd est. prima pars patuit vbi ostsũ est ipꝫ qd qd ẽ i eo ꝙ hmõi dm̃rari nõ posse: qꝛ nec̃io petit ꝓncipiũ. secũda ꝑs est cuidẽs qm̃ multi per diffinitionẽ diffiniti aut per diffinitionẽ diffinitionis aut oppositi crediderũt syllogizatũ eẽ qd qd ẽ fm ꝙ h⁹. ¶ Notandũ ꝓmo ꝙ cuꝫ syllogism⁹ logicus ꝓcedat per q̃dam pbabilia poterit sumere aliq̃ que siue sint vera siue sint falsa duꝫ mõ sint pbabilia inferre ꝑ ea poterit diffinitionẽ d diffinito i eo qd qd est. siue tale medium sit diffinitio diffiniti siue diffõ diffinitionis siue diffinitio oppositi. sed nõ apponẽdo notaꝫ reduplicationis

B^m p^m

B^m 2^m

dm̃ratur diffinitio eo mõ quo dictũ est nõ in eo ꝙ diffõ sed per modũ passionis in subo. ¶ Scdo notãdũ ꝙ cũ iam dictũ sit diffinitionẽ datã per cãꝫ priorẽ esse mediũ i demr̃atione ⁊ nõ diffinitionẽ datã per cãꝫ posteriorẽ: illud est itelligendũ a priori. qꝛ a posteriori nõ icõueit diffinitionẽ cãe posterioris dm̃rare diffinitionẽ cãe prioris: neqꝫ est ꝓprie circulatio si tales diffinitiões demr̃ant seinuicem: qꝛ illud est in diuersis gñibus cãrum ⁊ cognitionum. dm̃ratur. n. sanitas ꝑ d ambulationẽ i gñe cãe efficientis. ⁊ de ambulatio ꝑ sanitatẽ in gñe cãe finalis. Cũ vtus hꝫ duas diffinitões. quarꝫ ꝓma est habit⁹ ꝓducẽs ad beatitudinẽ. Scda est hitus fm rõnẽ opans. ⁊ qꝛ ꝓma dat per gen⁹ cãe finalis. ⁊ scda per genus cãe efficientis. ideo ꝑ ꝓmã dm̃rat scda a ꝓori ⁊ ꝑ scdaꝫ dm̃rat ꝓ. a posteriori eo mõ quo effect⁹ dm̃rat cãꝫ ⁊ c̃.

Vo autẽ mõ ꝓtigat dicem⁹ dicentes

q

ite ex ꝓncipio. sicut. n. ꝓp qd querim⁹ hñtes qꝛ aliqñ autẽ ⁊ simul manifesta fiunt. sꝫ nõ i aliquo ꝓus ꝓp qd possibile ẽ cognoscere q̃ꝫ qꝛ manifestũ autẽ similiter ⁊ qd qd erat esse nõ sine qꝛ est. i possibile enim scire quid est ignorãtes si est.

¶ Iste est scdꝰ tractatus secũdi posteriorꝫ i quo Arist. manifestat qmõ se hꝫ ipm qd quid est ad demr̃ationeꝫ. Postq̃ꝫ in primo tractatu declarauit dignitatẽ ipius qd q̃d est ⁊ qualr pbatur ⁊ q̃liter nõ pbat. Et diuidit tractatus iste in q̃tuor ca. in quorꝫ prio Aristo. facit qd dictuꝫ ẽ i secũdo ca. docet demr̃are per oia genera cãruꝫ ibi. Qm̃ autẽ scire opinamur. i tertio ca. docet dm̃rare in causis ⁊ causatis q̃ sunt simul ibi. Contingit autẽ vnũ ⁊ idẽ in quarto capto docet demr̃are in cãis ⁊ causatis q̃ nõ sunt simul ibi. In his autẽ que nõ sũt simul. Primũ capm diuidit in duas ꝑtes. i quarꝫ ꝓma facit qd dictuꝫ est. In secũda autẽ manifestat diuersa gña diffinitionũ separãdo diffinitionẽ qd nois a diffinitionib⁹ quid rei: diffinitiones per se a diffinitionibus per accñs ibi. Diffinitiones quedã. ꝓma pars diuidit in duas particulas. quarꝫ ꝓma ꝑmittit tres suppositiones. Secũda vo ꝓcludit ex illis quattuor cõclões ibi. Quare quẽadmodũ. ꝓma ergo suppositio est ista ꝙ sicut se hꝫ qꝛ est ad ꝓpter q̃d est ita se hꝫ si est ad qd est. pꝫ. nã sicut qꝛ est põt cognosci ñ cognito ꝓpter quid est ⁊ nõ econtra. simul tamẽ potest cognosci qꝛ est ⁊ ꝓpter quid est. ita si est ꝑ põt cognosci ñ cognito quid est ⁊ nõ econtra loquendo de qd rei ⁊ nõ de quid nois tm̃. Vnde põt cognosci lunã eclipsari nõ cognita iterpositõe terre iter solẽ ⁊ lunã tãq̃ꝫ cã sed nõ econtra. Aliqñ autẽ simul cognoscunt ambo. similr ꝑt cognosci tonitruũ eẽ nõ cognoscẽdo suũ qd qd ẽ. s. souũ factũ i nubib⁹ sꝫ ñ cõ. aliqñ ãt sil cognoscũt vt patebit.

Hoc autẽ si est aliqñ qdeꝫ fm accñs hẽm⁹. aliqñ vo hñtes aliqd ipsius rei: vt tonitruuꝫ quoniã son⁹ qdeꝫ nubiũ est. ⁊ defectũ: quoniã ꝑuatio q̃dã lumis. ⁊ hoieꝫ qd̃ã aial est. ⁊ aiam numerum seipsum mouentem.

¶ Scda suppositio. nos possumus venire in notitiaꝫ alicuius rei per duplex mediũ. s. ꝓmediũ cẽntiale ⁊ accñtale. mediũ essentiale seu per se est diffõ rei. mediũ vo accidentale. se per accñs est cõplexũ sumptũ ab effectu vt a signo pbabili. exẽplũ primi. si habetur notitia de tonitruo per sonũ nubium seu de eclipsi per priuationẽ luminis in luna obiecta terre. aut de homine per animal rõnale continue habet notitia ꝑ mediuꝫ cẽntiale qd ẽ medium per se dicens cãm. exemplũ secundi. si habet notitia de aia per mouere se per se aut de igne per moueri velocissime sursuꝫ. vel de eclipsi lune per opacuꝫ expositum lune in plenilunio nõ causare vmbrã continue habetur notitia per medium accñtale qd est medium per accidens sumptuꝫ ab effectu. Vnde motus quo anima mouet se per se est effectus anime. ⁊ moueri velocissime sursũ est effectus ignis. ⁊ opacũ nõ cãre vmbrã expositũ lune tpe plenilunij est effectus eclipsis.

Quodcunqꝫ qdem scdm accñs scim⁹ qꝛ sunt necesse ẽ nullo mõ hẽre ad ipꝫ qd est. neqꝫ. n. qꝛ sunt scim⁹. querere ãt qd ẽ nõ hñtes qꝛ est: nihil est q̃rere. de qbuscunqꝫ ãt habemus qꝛ est: facilius est querere qnid est.

¶ Tertia suppositio. medium accñtale seu per accidẽs nõ facit scire ꝓpter quid. imo non facit ꝓprie scire: sed solum est dispositio ad ipm ꝓpter quid: quod ꝓprie facit scire. prima pars pꝫ qꝛ habita conclusione adhuc queritur d causa illius. cognito. n. lunam eclipsari per opacũ cum non causare vmbrã in plenilunio adhuc querẽ ꝓpter quid eclipsatur. Secunda pars etiã patet: qꝛ syllogismus ꝓcedens ab effectu vel a signo pbabili non facit proprie scire: cum tale scire sit a posteriori ⁊ fm quid ordinatum ad scire simpliciter quod per causam. Tertia autem pars declaratur. nam querere propter quid nõ habendo qꝛ est: nihil est querere. sed quandocunqꝫ habem⁹ qꝛ est: facile est quererere propter q̃d est. Querere enim propter quid luna eclipsatur anteqꝫ sciatur lunam eclipsari notitia qꝛ est. s. per experientiam aut per signum illud querere nullum est. qꝛ presupponit notitiã de eclipsi lune quam si quis habet faciliter inuestigat ꝓpter quid eclipsius.

Quare quẽadmõꝫ habem⁹ qꝛ est. sic habem⁹ ⁊ qd qd est. Quorꝫ igit habem⁹ aliqd ippi⁹ quod qd est. Sit ꝓmũ qdem defect⁹ i quo. a. luna i quo. c. oppositõ terre i quo. b. vtꝫ igit deficit aut nõ. b. querere est vtꝫ est aut nõ. Hoc ãt nihil differt querere q̃ si ẽ rõ ipsi⁹. ⁊ si sit hoc ⁊ illud dicimus esse cuius ratio est: aut qualis contradictionis ratio est. Vtrum hñdi duos rectos aut nõ hñdi.

ꝛclo ꝑ. ꝓmi capituli secũdi tractatus.

¶ His suppositis Aristo. pbat tres conclusiones. quarum prima est ista. si medium in demonstratione fuerit cẽntiale: ⁊ per se simul scitur qꝛ est. ⁊ propter quid est. probatur. nam cum queritur vtrum luna eclipsat vel non cum ois questio sit questio medij non solum queritur de passione vt est in subiecto. sed etiam de medio. ⁊ de causa illius passionis. ideo scito per demr̃ationẽ ⁊ ꝑ medium per se ꝙ luna eclipsatur statim scitur lunã eclipsari: ⁊ propter quid luna eclipsatur. nam scire est rem

per causam cognoscere ⁊ qm̃ illius est causa ⁊ ꝙ nõ eõ tingit alr se habere: vt dictuz est prio hꝰ. v.g. qicunqz diametralr ponitur terrã inter solẽ ⁊ lunã ipa luna eclipsatur: sed iam interponit terra diametralr inter solez ⁊ lunã. ergo iam luna eclipsatur. Itẽ quãdocunqz terra non diametralr ponit inter solẽ ⁊ lunã luna nõ eclipsat sed iam nõ inter ponit. ergo iam nõ eclipsatur. cognitis premissis primi syllogismi simul scitur qꝛ luna eclipsat ⁊ ꝓpter quid luna eclipsat. cognitis aũt premissis secũdi syllogismi simul scitur lunã nõ eclipsari ⁊ ꝓpter quid nõ eclipsatur. ¶ Notandũ fm pbm 3ꝰ phy. ꝙ lz eadẽ
M^m p^m sit via a thebis ad athenas ⁊ ecõtra. tm̃ distare vniꝰ nõ est distare alteriꝰ: sicut nec duoꝝ similiũ similitudo vniꝰ est similitudo alterius cũ. n. distantia sit relatio positiua sic similitudo duoꝝ distantiũ necio est alia ⁊ alia distãtia. Ex qbus sequit ꝙ cuz sit alia relatio cause ad effectũ. ⁊ alia effectus ad cãm. sicut alia est relatio patris ad filiũ que est paternitas. ⁊ alia filij ad patrem que ẽ filiatio eadez via scitur qꝛ est ⁊ ꝓpter qd. sed nõ eadẽ demonstratiõe. Duo nãqz sunt ꝓcessus. vnus cõpositiuꝰ quo itur a cã ad effectũ. ⁊ alius resolutorius quo regreditur ab effectu ad cãm. eadem igitur est via a causa ad effectuz ⁊ e cõtra. qꝛ sunt idem termini sed nõ eadem demr̃atio. sic nec eadem relatio nec idem ꝓcessus. demr̃at igitur effectus per cãm vna demr̃atione: ⁊ cã per effectũ alia demr̃atione. ¶ Sed dubitatur si alia est demr̃atio effectꝰ per cãz: ⁊ alia cause per effectũ. cũ intellectus nõ simul formet ambas demr̃ationes. igitur nõ simul scitur: qꝛ ẽ: ⁊ ꝓpter qd est. pz ꝓña. qꝛ demõstratio effectus per cãz est ꝓpter qd. ⁊ demõstratio cause per effectũ est demõstratio qꝛ est. vt patuit primo huius. ¶ Dicendũ negãdo ꝓñam. qꝛ licet non simul simultate instantanea sciat ꝓpter quid est effectus ⁊ qꝛ est cause tamẽ simul scitur qꝛ est effectus ⁊ propter q̃d eiusdem effectus. Si enim medium fuerit essentiale ⁊ per vnica demõstratione ⁊ ĩ eodem instanti scitur effectum esse ⁊ propter qd est effectus: ⁊ pro tunc non scitur qꝛ est cause: vz. per demonstrationem acceptam a posteriori ⁊ per effectum: sed subito post tp̃s in perceptibile resoluendo effectum in causam scitur qꝛ est cause illius effectꝰ. verbi grã. habita notitia de eclipsi lune per visum aut per effectum aut per signum nõ subito sed morose inuestigatur cã illius cognoscendo enim lunam augeri i lumine ⁊ aliqñ diminui vsqz ad nonũ gradum. concludit ipam lumen habere ab alio ⁊ videndo splendere versus solez variariqz lumen eius fz diuersam oppositionẽ solis ad ipsaz statim syllogizat ꝙ habet lumen a sole quo potest priuari per interpositionem alicuius opaci. illud autẽ opacũ intelligit ee terra. ⁊ sic inuestigatur causa eclipsis que ẽ iterpõ terre inter solẽ ⁊ lunã: qua causa habita qꝛ scia est vliuz. ⁊ p vlia intellectꝰ syllogizat vlr demr̃ando eclipsiz de luna p interpõnẽ terre inter solẽ ⁊ lunã quo facto nõ in eodẽ istanti: sed subito postea ꝓceptibili ĩtellectus resoluẽdo in cãm fac aliũ syllogismũ demr̃atiuũ a posteriori dmõstrãdo cãm p effectũ in casu isto prius priozitate tp̃is cognoscitur effectus notitia qꝛ est q̃z notitia ꝓpter qd. ⁊ p ius priozitate tp̃is scitur effectus quo ad ꝓpter q̃d q̃z causa quo ad qꝛ est. sed nõ ꝓsilr. qꝛ primuz tp̃s est ꝓceptibile ⁊ 2ᵐ ĩpceptibile. ¶ Itẽ dato ꝙ nõ cognoscat effectꝰ ante cãm sicut in mathematicis aut in nãlibus ꝙ in. b. istãti erit eclipsis. qꝛ tunc erit diametralr iterpõ terre: i isto casu simul simultate instãtanea ⁊ eadẽ demr̃atiõe numero simul scit. qꝛ cãe est ⁊ ꝓpter q̃d est effectus. sed nũq̃z simul simultate in istãtanea ⁊ eadẽ demr̃atiõe scitur propter qd effectus ⁊ qꝛ est cãe. sed bene diuersis demr̃atõnibus simul simultate tp̃is ĩpceptibilis. sine ergo in conclusiõe ly qꝛ ⁊ ꝓpter qd supponat pro effectu tm̃ sine ly qꝛ pro causa ⁊ ly ꝓpter q̃d p effectu semp cõclusio ẽ va accipiendo ly simul vt dicit simuultatẽ instantaneam vl tp̃is ĩpercepibilis. ponat ergo ꝙ. a. cõuertat cũ eclipsi ⁊. b cũ iterpõne terre. ⁊. c. cũ luna ⁊ arguat vt. s. cõcludendo vlr. a. ad. b. mediũ qd ẽ mediũ eẽntiale ⁊ p se.

Cum autem inueniamus simul est ⁊ propter quid. Scimus si per media fit. si vero non scimus qꝛ: propter quid autem nõ. Sit igitur luna. c. a: defectus plenilunio vmbraz non posse facere nullo nostrum medio existẽte manifesto in quo. b. Si ergo in. c. ẽ. b. qd est non posse facere vmbram cum nullus nostrum medius sit. In hoc autem. a. quod est deficere ꝙ quidem deficit manifestum est. sed propter quid non dicitur ⁊ qꝛ defectus ẽ quidem scimus. Quid autem est nescimus. cum autem manifestum est qꝛ. a. in. c. fit fz ꝓpter quid est. Est querere. b. quid est vtruz fit obiectio aut cõuersio lune aut exstinctio. Hec autem est ratio alterius extremitatis vt in his que sunt ipsius. a. est enim defectus obiectio terre.

¶ Secunda ꝓclo. si mediũ in demõstratione fuerit accidentale nõ simul scitur qꝛ est ⁊ ꝓpter q̃d est. pz. qꝛ scita cõclusione ex tali medio adhuc dubitat de causa. ⁊ fit dmõstratio per mediũ accñtale hoc mõ. qñcũqz opacũ expositũ lune in plenilunio nõ cãt vmbrã absqz impedimento luna eclipsat. sed tunc aliqd̃ opacũ expositũ lune in plenilunio nõ cãt vmbrã absqz ĩpedimẽto. ergo tunc luna eclipsat. hic per effectũ eclipsis ꝓcludit eclipsis habens cãm que est interpõ terre inter solẽ ⁊ lunã q̃ ignota dubitat ꝓpter qd ẽ eclipsis. iõ ñ simul scitur qꝛ ⁊ propter qd. ⁊ dicit mediũ accñtale. qꝛ lz semp posito illo effectu ponat eclipsis. nõ tm̃ semp posita eclipsi ponit iste effectus. interpõ aũt terre est mediũ eẽntiale. qꝛ sicut nũq̃z iterponit terra qn sit eclipsis. ita nũq̃z est eclipsis qn iterponatur terra. ponat ergo ꝙ. a. b. c. sint termini dicte demõstrationis. ⁊ arguat vt. s. oẽ. b. est. a. oẽ. c. ẽ. b. ergo oẽ. c. est. a. ¶ Notãdũ ꝑ ꝙ eclipsis nõ demr̃at ꝑ nõ causare vmbrã nisi in maiori intelligant illi quattuor termini tã expssi. quoꝝ ꝑm̃ꝰ est opacũ. qꝛ nõ q̃libz corpus est indr̃inter aptũ causare vmbraz. corpus. n. transparens nõ cãt vmbrã siue luna eclipset siue nõ. fz bene corpus opacũ. Secundus terminꝰ ẽ expositum lune. qꝛ corpus opacũ exñs in medio alterius hemisperii quo nõ est luna nõ cãt vmbrã. ⁊ tamẽ nõ ꝓpter hoc dicitur luna eclipsari. Tertius terminꝰ ẽ in plenilunio. qꝛ nũq̃z fit eclipsis nisi in oppositione. cõstat ãt ꝙ nũq̃z est oppositio qn luna tũc sit plena nisi ĩpediat interpõ terre. tpe ergo eclipsis ẽ plenilunũ rõne oppositionis. lz ĩ lunã ñ sit lumẽ solus rõne interpõnis terre. Quartus terminꝰ ẽ siue ĩpedimẽto. s. tpe nõ exñte nebuloso ⁊ nullo obstaculo mediãte. qm̃ tpe pluuioso vel nebuloso opacuz expositũ lune nõ facit vmbrã. ⁊ tm̃ luna nõ eclipsat. similiter nulla exñte eclipsi nec tpe nebuloso opacũ ñ causaret vmbrã si aliqd̃ magnũ corpꝰ poneret iter opacũ ⁊ lunam. ¶ Secdo notãdũ ꝙ ĩ tali demõstratiõe scit qꝛ ⁊ ñ ꝓꝓ qd. qꝛ adhuc dubitat de cã eclipsis fm. p. i. vtrũ fit obo terre aut ꝓuersio aut exstinctio q̃ tria noiant i lra ꝑpter triplicẽ opinionẽ de cã eclipsis. Prio opio dicit luna lumẽ habẽ a se nõ fm totũ sz fz medietatez tm̃ ita ꝙ cũ vertit medietas illuminata vsus orbẽ signoꝝ. ⁊ alia nõ illuminata versus nos dicimꝰ lunã eclipsari. Secda opinio posuit ꝙ sicut lumẽ candele extinguit aliqñ corpe humido ⁊ interdũ a vento. ita lumẽ lune aliqñ extinguitur ab humido repto in motu ⁊ aliqñ a magnis ventis ⁊ tunc dicitur luna eclipsari. Tertia opinio que est vera

2ᵒ 2ᵃ primi capituli secũdi tractatus.

M^m 2^m

ꝛ Aristo. ponit ꝙ interpō terre inter solē ꝛ lunā est cā p se ꝛ eēntialis ꝛ ppria eclipsis lune. ¶ Sz dubitat. qr vr ꝙ si luna bz lumē a se exrīs tota luminosa nō pp exrictō nē luminis in ea eclipsat. qr sol hēt lumē a se exrīss tot luminosus ꝛ eclipsat nō p extinctionē lumis in eo. Rn detur dupl̄r. ꝑmo ꝙ illud dictū ē vez: snppō lunā non eclipsari p iterpōnē alicui corpis. mō. si sol eclipsatur. hoc ē per interpōnē alicui corpis. s. lune iter solē ꝛ nos Secundo qr sol nō ppie eclipsat cū nūqz priuet lumie sz eclipsat q ad nos. qr puamur lūe sol p iterpōnē lūe.

Quid est tonitruuz ignis exstinctio in nube: ppter quid tōat: pp extigui ignē ī nube. Sit nubes. c. tonitruū. a. extinctio iguis. b. in. c. igit nube est. b. extīguit. n. ī ipa ignis. hoc āt. a. sonus ꝛ est. b. ratio ipsius. a. primi termini. si autem iterum huius meduz fit ex reliquis erit rationibus.

¶ Aliud exemplū ponit Aristo. dicēs ꝙ si cognoscatur tonitruū ēē in nube p mediū per accūs vt per scissurā lignoꝝ ꝛ motu nubiū nō simul scit qr est ꝛ ppter q̄d est. qm̄ adhuc dubitat de cā tonitrui. Si aūt illud cognoscitur p mediū eēntiale qd̄ est extinctio ignis stati scit qr est ꝛ ppter q̄d est. vt qm̄cūqz extinguit ignis in nube. est tonitruū. sed nunc extinguit ignis in nube. ergo nūc est tonitruū. vel sic. in quocūqz est extrictio ignis medie regionis ibi est tonitruū. sed ī nube ē extinctio ignis medie regionis. ergo nube ē tonitruū. fit ergo. a. maior extrēitas. s. tonitruū. ꝛ. c. maior extrēitss. s. nubes ꝛ. b. medi ter min. s. extrictio ignis. ꝛ arguat vt. s. ¶ Notādū ꝙ hoc exēplū pōit Ari. fm opinionē Empedoclis. qr fm ppā opinionē tonitruuz cātur ex repcussione exaltatiōis ficce ad latera nubis. Ex eadē. n. mā fz arist. i libro metheoruz cānt tonitrua terremot ꝛ vēti. Cū exaltatio inclusa in terra no iueniens exitū ex repcussiōe ad viscera terre cōcutit illā faciēs terremotuz eo mō quo castanea saltat extra ignē ex repcussiōe talis exaltatiōis vtute calidi tatis iducte exaltatio vo iclusa in nube ex repcussiōe ad vētrē nubis cōmouet nubē ꝛ facit tonitruuz. i aere āt cō mouēdo illū ex repcussiōe a regiōe frigida cāt vētū. Mm p m

Si qdem igit accipit qd̄ qd est ꝛ notū sit est dictū: q̄re syllogisin qdē ipsius qd ē non fit neqz demr̄atio. manifestū tm̄ est per sillogismum ꝛ per demonstrationem. ꝓclo 3 primi capitulij scdi tractat.

¶ Tertia ꝓclo. lz ipz qd̄ qd ē nō possit syllogizari neqz demr̄ari. tm̄ ipm qd̄ q̄d ē. est manifestū p syllm ꝛ dmōstrationē. ꝑma ps ē pbata i alio tractatu vbi pbatū ē ipz qd̄ q̄d ē nō posse syllogizari p viā reduplicatiuā neqz p viā diuisiuā neqz p viā diffinitiuā neqz p viā dmr̄atiuā sp itelligēdo in eo qd̄ qd est. Secda aūt ps seqt ex dictis. qa si mediū i demr̄atiōe fuerit eēntiale simul scit qa ꝛ ppter qd. ergo p deuṁrationē nō solū scit effect sz et ipm qd̄ q̄d est. nō tāqz demr̄ationis ꝓclo sed tāqz mediū demr̄ationis. qr vt dictū ē stati dmr̄ato effectu p cāz intellectus tpe ipceptibili resoluit effectū in cām formādo syllogismū ꝛ dmr̄ationē ꝓcludētē cām p effectū q̄ qdē nō dr̄ simpl̄r demr̄atio sed tm̄ fz q̄d vt dictū ē i ꝑmo b. ¶ Notādū ꝙ duplex ē pcessus scientific vt dicebat aī. s. cōpositiu ꝛ resolutiu. pcessu ꝓpositiuo ꝓcludit effect p cām. Et pcessu resolutiuo ꝓcludit cā p effectuz. nullo istoꝝ pcessuū pbat simpl̄r ipm qd̄ qd ē qd̄ est demr̄ationis ꝑnciplū. qr tale iuestigat via cōpositiua ꝛ diuisiua vt videbit ifra. tm̄ quolibz istoꝝ pcessuū cognoscitur ipm qd̄ qd ē in rōne medij ꝛ cāe. pcessu nāqz cōpositiuo cognoscit ipm qd̄ qd ē ec cām dmōstrati effect. sed pcessu resolutiuo cognoscit ipm qd̄ q̄d ē ee cām adequatā ipsi effectus. prio pcessu nō cognoscit cā sz ꝓuenti cū effectu neqz spaz ee mediū eēntiale. qr ꝓrigit dmr̄are min cōe p magis cōe. In scdo āt pcessu regrediēdo vlr ab effectu ad cāz cognoscit adequatio cāe ad effectū ꝛ ipz qd̄ qd ē ee mediū eēntiale i demr̄atiōe ppter qd.

Quare neqz sine demr̄atiōe est cognoscere quod quid est: cuius est causa alia: neqz ē demonstratio ipsius: sicut ꝛ ī oppōnib dixi mus. Est autem quorūdam quedam altera causa: quorūdam autem non est.

¶ Quarta ꝓclo. lz qd̄ q̄d ē nō demōstret fm ꝙ hb. tm̄ qd̄ qd est hns cām pbat p dmr̄ationē. ꝑa ps ē manifesta i oppōnib ꝑmi tractat: ꝛ 2a pbat. nā oē hns cām est dmr̄abile tāqz posteri p suū ꝑ. ergo si aliqd qd̄ qd est hz cām illud ē demr̄abile p illā. sed aliqd̄ qd̄ qd ē hz cām: cū diffinitionū q̄dā sit necessitās. q̄dā āt necitata vt dictū ē. ió diffōnū quedam hz cām ꝛ q̄dā non hz cām: diffinitio antem nō habens cām nō demr̄at. sed diffinitio hns cām bn demr̄at. cū g q̄libz diffō vocet qd̄ qd est est. sequitur aliquid qd̄ quia ē pbari p demr̄ationez. ꝓclo 4 ꝑmi capituli scdi tractatus.

¶ Notandū ꝑmo ꝙ cāe pnt iuicē cōpari sz diuersa genera cāꝝ. ꝛ pnt inuicē cōpari in eodez gen ē cāe. si iuicē cōpant fz diuersa genera cāꝝ. sic aliq cā dmr̄at ꝛ aliq nō est demr̄abilis sicut aliq cā hz cām ꝛ aliq nō hz cāz. sola. n. cā finalis caret causa cū sit cā cāꝝ 2 phy. ió sola ipa est demr̄abilis. oēs āt alie cāe demr̄ant p cām pōrē si et cōpant iuicē cāe in eodē gne sic itez aliq demr̄at in gne illo ꝛ aliq est indemr̄abilis cū nō sit pcedē ī infinitū in aliquo gne cāe sed stādū ē in aliquo prio vt docet ari. 2 mera. Et qr tot sūt gna diffōnū quot sūt gna cāꝝ vt colligit a pho in hoc scdo. ꝛ in scdo physi. ió aliq diffō hz cām ꝛ aliqua diffō nō hz cām tā ī eodē gne q̄z in diuersis generib cāꝝ. ꝛ p ꝓns tā ī eodē gne q̄z in diuersis gnibu aliq ē demr̄abilis ꝛ aliq īdemōstrabilis. vn̄ diffinitio data p māz ꝛ formā aut efficiēs demōstrat. non aūt diffō data p finē sp intelligēdo a pori sil̄r quocunqz genē cāe assignato in eo est assignare multitudinez diffōnum se hntium fm prius ꝛ posteri penes cāre ꝛ causari in quo ergo genere ex quo nō pcedit ī infinitū ē dare diffōnē demōstrabilē ꝛ īdemōstrabilē. sed idē ē apd phm diffō ꝛ qd̄ q̄d est demōstrabile. s. hns cām ꝛ qd̄ qd est. est īdemōstrabile. s. nō hns cām. ¶ Scdo notandū ꝙ phs p qd̄ q̄d est aliqn intelligit diffōnē q̄ ē mediū in demōstratiōe. iuxta illud ī plogo de aia. ipm qd̄ qd est: est oīs demōstratiōis ꝑnciplū aliqn vo intelligit diffinitionē solū dicentē qd q̄ est demōstratiōis ꝓclo eo mō quo dixit supra ꝙ sūt idem qd̄ qd est ꝛ ppter q̄d ē. In 3a ꝓclone loqtur Aristo. de qd̄ qd est, vt ee medium in demōstratione. In 4a aūt conclone loqtur de qd̄ qd ē vt est conclo demōstrationis dicens ipz qd̄ q̄d est cui est altera causa nō cognosci supple scientifice nisi per demonstrationē. Et notāter dicit scientifice. qr alio mō pt cognosci. s. per viā diuisiuā ꝛ cōpositiuā aīqz ingrediat demr̄ationē. ¶ Cōtra ꝑdicta ar. ꝙ diffō nō ē demōstrabilis de suo diffinito. prio qr talis ppō est immediata cum ꝑdicatū insit subo per se prio ꝛ fm ꝙ ipm ꝛ maxie cuz inter qditatē ꝛ ee nō sit repibile mediū. ¶ Scdo qr aīs demōstrationē diffōnes supponūt. vt pz in geome. ꝛ i arithme. vt patebit fm phm in sequēti lectiōe ꝛ in plogo huius cū dicit aī oēm demōstrationez p̄cognosci de subo qr ē ꝛ q̄d est. ergo ille nō demōstrat. ¶ Tertio qr diffō mālis nō demōstrat. ergo nulla alia. patet ꝓsequtia. qa ipa sola necessitat ꝛ nō necessitat. antecedēs pbat mā est ita intrinseca rei sicut forma. sed diffō formalis. non demonstrat fm Ari. in sequenti lectione. ergo ꝛc. Mm 2m

¶ Quarto sequtur ꝙ vnius rei plures sint diffinitiones. patet ꝓsequētia. qr vna diffinitio nō demōstrat nisi per aliā. ꝓsequēs ē falsū. qr vnius rei ē tm̄ vnū ēē ꝛ vna eēntia. ergo tm̄ vna diffō. ¶ Dicendū ꝙ q̄libet diffō bēne

causam est demonstrabilis a priori exquo habet medium per quod potest demonstrari. Idem.n.est causa et medium secundum primum in principio secundi. et in quarta conclusione dixit quod ipsum quod quid est habens causam per demonstrationem probat. sed non vt nisi de subiecto suo. ergo diffinitio est demonstrabilis de suo subiecto. diffinitio igitur habens causam demonstrat de suo diffinito a priori et non habens causam de suo diffinito a posteriori. s. per effectum: cum accidentia magna per tem conferant ad cognoscendum quod quid est secundum primum in prologo de anima. ¶ Ad primum dicit quod ita talis propositio sit immediata immediatione subiecti. non tamen immediatione causae. predicatum.n.inest subiecto non per aliud subiectum sed per aliam causam: et maxime cum talis diffinitio non demonstretur nisi per modum passionis. constat autem passionem non demonstrari de subiecto quantumcunque illa propositio sit immediata. quia tale immediatio non est causae sed subiecti. ¶ Ad secundum dicit quod diffinitiones que demonstrant sunt diffinitiones exprimentes quod rei. ille vero que supponunt in scientiis sunt diffinitiones exprimentes quod modicum. aut si exprimunt quod rei: ille sunt diffinitiones non habentes causam quamvis sunt principia demonstrationis. ¶ Ad tertium dicit quod materia non est ita intrinseca rei sicut forma. quia ad variationem formae variatur compositum. non autem ad variationem materiae. est enim idem homo numero centum annis et non est eadem materia. Et processo quod materia sit ita intrinseca rei sicut forma. adhuc diffinitio materialis demonstratur per formalem et non econtra. quia forma est magis causa materiae quam ea cum materia sit propter formam tamquam propter finem et non forma propter materiam vt testatur Aristoteles 2° physicorum. ¶ Ad quartum dicit quod non est inconveniens eandem rem habere plures diffinitiones incompletas. vnde res habens quattuor causas habet quattuor diffinitiones incompletas quarum quilibet circumcernit tamen vnum genus causae. habet autem vnam completam in qua ponunt omnia genera causarum intelligendo de diffinitione data per essentialia. nec est inconveniens rem habentem solum vnum genus causae habere plures diffinitiones penes diversitatem modorum essendi et considerandi idem genus rei.

Diffinitiones quidem secundum speciem facte nullum habent medium quo demonstrentur: sed diffinitiones secundum materiam facte habent habere medium. quare manifestum est. quoniam eorum quae sunt quod est. alia quidem sine medio: et principia sunt eius. et quae. et quod sunt. supponere oportet: aut alio modo manifestum facere: quod vero arithmeticus facit. et nequaquam quod est vnitatem supponit. et quia est. sed habitum medium quorum est quidam altera causa substantie. et ipsius esse per demonstrationem est sicut dictum est ostendere non quod quid est demonstrantes.

¶ Postquam Aristoteles determinavit qualiter se habet quod quid est subiecti in demonstratione dicens quod aliquando est medium in demonstratione et aliquando non. et conclusione manifestat qualiter se habet quod quid est passionis declarando qualiter passionem sicut subiectum habere duas diffinitiones: quarum vna demonstrat et alia demonstrat. et facit duo. Istam prio permittit quasdam distinctiones facientes tam ad dicta quam ad dicenda. Secundo ostendit quod diffinitio passionis est demonstrationis conclusionis. et que est principium aut medium in demonstratione ibi. Quare prima significat: Quantum ad primum sit hec prima distinctio. quod duplex est diffinitio. s. materialis et formalis. Diffinitio formalis est illa que non habet medium per quod demonstrat. vt ista quod est demonstrationis principium. Diffinitio autem materialis est illa que habet medium sive demonstrationis vt illa quod est demonstrationis conclusionis. ista distinctio sequitur ex dictis in fine alterius lectionis. quoniam sicut causa quidam habet medium per quod demonstrat. et hec dicit necessitas ac indemonstrabilis. ita quod forma necessitat materiam et non necessitat ab ipsa. diffinitio formalis est indemonstrabilis. et diffinitio materialis est demonstrabilis. ¶ Ex ista distinctione infert aristoteles correlarie quod diffinitionum quidam medium per quod possunt demonstrari. et quidam non habent medium per quod possunt demonstrari. sed tales sunt per se noto aut aliter probantur quam per demonstrationem: prima pars patet de diffinitionibus que necessitant. et secunda de diffinitionibus quae non necessitant sed necessitantur et supponunt in scientiis. vnde arithmetica sicut supponit vnitatem esse ita suppositum diffinitionem illius. et geometria sicut supponit lineam esse ita et diffinitionem illius. vnitas.n. diffinitur per esse principium numeri. et linea per esse quantitatem continuam terminatam duobus punctis tantum. per has ergo diffinitiones inquit aristoteles. poterunt alie demonstrari. s. quae habent causam sue substantie et sui esse. i. sue quiditatis et sue rationis essentialis. nunquam tamen erimus demonstrantes illas in eo quod quid est. sed solum in eo quod quia est. ad instar simplicium passionum. ¶ Sed contra distinctionem dubitatur quia talis diffinitio data per formam quam per efficiens est formalis et tamen demonstrat: cum quelibet earum necessitet ergo aliquam diffinitio formalis demonstrat. ¶ Dicendum quod diffinitio data per formam vel per efficiens demonstrat non in esse quod materialis: et hec est intentio aristotelis. quia in eo quod formalis dicit actum et in eo quod formalis dicit actum et in eo quod materialis dicit potentiam. materialis potentia demonstrat per actum et non econtra. illud ergo quod est demonstrationis principium dicere actum. et illud quod est demonstrationis conclusionis dicere potentiam dicit.n. aristoteles. 3° physicorum. quod omne agens agit vt est in actu. et omne patiens patitur secundum quod est in potentia. constat autem medium in demonstratione habere rationem agentis. et conclusionem demonstrationis habere rationem patientis cum dicat Linco. primo huius. quod notitia premissarum gignit notitiam conclusionis.

Diffinitio autem quoniam quidem erit ratio ipsius quod quid significat nomen: aut erit ratio altera nomina ponens: vt quid significat quod triangulus est secundum quod triangulus est. Quod vero habentes quia est: quorum propter quid est: difficile est autem sic accipere quam non scimus. quia est. Causa autem dicta est prius difficultatis. quia in eque: ne quam si non est scimus. sed aut secundum accidens.

¶ Secunda distinctio. diffinitionum quidam dicit quid nominis solum quidam autem dicit quid rei. diffinitio dicens quid nominis solum est illa que non facit scire. quia est nec propter quid. sive sit diffinitio nominis simplicis sive compleri. quod aristoteles vocat altera nomina ponens vbi gratia. diffinitio triangulli solum importans quid nomine triangulli significatur non facit scire triangulum esse nisi per accidens pro quanto est principium veniendi in cognitionem trianguli de suo esse et postquam per istam in per accidens scitur triangulum esse. non tamen scit propter quid est triangulus. quia nondum scit istam esse diffinitionem quiditatiuam trianguli. et talis diffinitio vt dictum est aliquando est nominis simplicis. vt vacui vel chimere. aliquando autem nominis completi habentis multa nomina vt diffinitio hominis albi que dicitur esse homo habens albedinem in maiori parte faciei et loquitur hic aristoteles large de diffinitione. quia solius incompleti est proprie diffinitio. septimo metha. diffinitio namque dicens quid rei est illa que facit scire quia est et propter quid est sicut est diffinitio hominis que non solum facit scire hominem esse: sed et propter quid est homo. Hm pm

¶ Notandum quod partes diffinitionis quadruplicitur considerantur. primo secundum se absolute. et sic est diffinitio dicens quid nominis tantum. Secundo vt sunt in aliquo vno ente. et sic est diffinitio dicens quid rei large loquendo. Tertio vt sunt de essentia alicuius entis. et sic dicitur diffinitio quid rei proprie loquendo. Quarto vt faciunt vnum essentialiter quantumcumque cum tali ente. et sic dicitur diffinitio propria et pure quiditatiua. vt. g. substantia animata sensitiua est diffinitio animalis dicens quid nominis solum si per eam solum intelligitur quid importat nomen animalis componendo partes inuicem et non vt sunt in animali. Si autem considerantur vt sunt in animali vel in homine. sic est diffinitio dicens quid rei large sumendo quid rei. et per hoc non habetur quod sit diffinitio essentialis vel accidentalis. Si autem considerantur partes vt sunt essentiales homini vel animali hoc quod est diffinitio essentialis sed non propria. cum vero considerantur vitio vt conuertitur cum animali et non cum homine nec cum aliquo alio ab animali. sic est diffinitio essentialis et propria animalis.

Ratio autem vna est dupl'r: hec quidem coniunctio est vt que est ilias: alia vero vnuz de vno ostendens non scōm accñs.

¶ Tertia distinctio. diffō dicit dupl'r vna. s. accñtaliter ⁊ ecntialiter. Diffō accñtal'r vna est illa que dat p accñ talia vni ꝓiuncta. vt ylias q̄ dr̄ historia troiana. hec enim dat p accñtalia ꝓiūcta hectori. s. cōmendādo ipm in his q̄ sibi accidebāt pro loco ⁊ tpe. Diffō ecntial'r vna ē ista que facit vnū p se de quo pdicat tāq̄z vnū de vno vt diffinitio hois vel aialis. ¶ Notandū q̄ ex substātia ⁊ accidente vel ex duob⁹ accñtibus non fit vnū dicens nām vnā vel formā vnā. sed dicunt facere vnū. q: sunt i vno vel q: predicant de vno. duo nanq̄z accñtia sunt in eodē subo. vt albedo ⁊ dulcedo in lacte substātia aūt ⁊ accñs predicant de eodē idiuiduo. q: so:. nō solū est subā vel hō. sed et est pedalis vel albus. diffō ergo data per accidentalia est vna per ꝓiunctionē ad vnū. sed data per ecntialia est vna. q: facit p se vnum diffō ergo hois aut linee aut albedinis est ecntial'r vna. q: tam hō q̄z linea q̄z albedo est per se vnū. cū sit tm̄ vnius nāe ⁊ vnius predicamenti. sed diffinitio hois albi aut aialis musici est tm̄ accñtaliter vna. q: hō albus aut aial musicū est tm̄ vnū per accñs: cū dicat formas seu nās diuersoz predicamētoz. hō. n. ⁊ aial sunt in pdicamento substātie. ⁊ albedo ⁊ musica sunt predicamenti qualitatis.

Ma^m p^m

Una quidem igitur est terminus termini que dicta est. alia vero est terminus demonstrās propter qnid est.

¶ Quarta distinctio. diffōnuz q̄dā est dicens qd solum ⁊ q̄dam ppter q̄d. Ista distinctio est nota tā ō diffinitionibus subiecti q̄z passionis. Diffō nanq̄z hois formalis dicit ppter q̄d ⁊ mālis dicit solū q̄d: cū prima sit cā secū de. Sil'r passio hz duas diffōnes. quaz vna est idēptica dicens q̄d. ⁊ alia causalis dicens ppter qd. v. g. p̄uatio luminis in luna est diffinitō idētica eclipsis dicēs qd. sed interpō terre inter solē ⁊ lunā est diffinitio cālis eclipsis dicens ppter q̄d. ¶ Notandū prio q̄ cōpando iuicem tm̄ q̄ttuor genera cāz diffinitio data per cām finalez dicit tm̄ ppter qd: cū sit cā oium aliaz diffōnū ⁊ nō sit effectus alicuius. diffinitio aūt data per cām mālem dicit tm̄ ad cū sit effect⁹ ⁊ nō cā alterius diffinitiōis aliorum genez. diffinitio aūt data per efficiens aut formā ē dicens q̄d ⁊ ppter qd. inq̄tū. n. necessitat per priorē diffinitionē dicit qd. ⁊ inq̄tū necessitat posteriorē diffinitionem dicit ppter qd. vbi aūt cōpantur diffinitiones date per ꝓora ad diffōnes datas per posteriora vt aial rōnale vel cōpositū ex corpe actuato aīa itellectiua ad aial risibile vel mansuetū nā. sic q̄libet diffinitio data per mā aut per aliud genus cause: dicit ppter quid cum dicatur formalis. ⁊ quelibet data p posteriora dicit tantum qd cum sit materialis. ¶ Secundo notanduz q̄ al'r dicuntur diffinitiones subiecti ō subiecto quarū vna dicit q̄d ⁊ alia ppter quid. ⁊ al'r dicuntur diffinitiones passiōis de passōe subm. n. lz habeat duas diffinitiōes: quarum vna dicit qd. ⁊ alia ppter qd. adhuc q̄lz illaz dicitur de subo in recto. vt pz inductiue q̄libz. n. diffinitio hois predicatur de hoie in recto. ⁊ q̄libet diffinitio aīe pdicat de aīa in recto. q: diffinitio dicēs ppter qd diffinitiōis: dicit qd subi. sed non ita ꝓtingit de diffinitionib⁹ passionū. q: diffinitio identica dicens q̄d bene predicat de passione i recto. causalis. n. dicens ppter q̄d nō predicat ō passōe in recto: sed in obliquo bene enim dicitur q̄ eclipsis est p̄uatio luminis in luna: sed non bene dicitur q̄ eclipsis est interpositio terre inter solem ⁊ lunam. sed tm̄ q̄z eclipsis est ex interpōne terre iter solē ⁊ lunaz. sil'r bñ dr̄ q̄ ira est appetit⁹ vindicte in recto. sed bene dr̄ q̄ ira ē ebulatio sanguinis in corde nisi intelligatur i aliquo. s. q̄ ira est ex ebulatione sanguinis in corde.

Ma^m 2^m

Ma^m 3^m

Quare prima quidem significat quid est non autem demonstrat: que vero posterius ē manifestum: quoniaz erit vt demonstratio eius quod quid est: positione differens a demonstratione. Differt enim dicere propter quid tonat. ⁊ quid est tonitruum. dicet enim si quidem propter id quod extinguitur ignis in nube. quid est tonitruum. extinctio ignis ī nube. Quare alio mō eadē rō dr̄. ⁊ sic qdē demōstratio ꝓtinua. sic autez diffō.

¶ His distinctionibus premissis Aristo. ponit duas cōclusiones quaz prima est ista. tm̄ diffinitio passionis dicens propter quid est principiuz ōmonstratiōis ad hūc intellectum q̄ passio non demonstratur per diffinitionem dicentem tantum quid sed per diffinitionem dicentem propter quid. eclipsis enī non demonstratur per p̄uationem luminis in luna sed per interpositionez terre inter solem ⁊ lunam. constat autem ex dictis q̄ interpō terre est diffinitio causalis eclipsis dicens tantum ppter quid. ⁊ p̄uatio luminis in luna est diffinitio identica dicens tantum quid cum sit essentialiter idem cuz illa passione ⁊c. ¶ Notandū primo ꝓm pb̄m q̄ diffinitio causalis dicens propter quid: est virtualiter tota ōmonstratio differens positionem. nam diffinitio composita ex cāli ⁊ identica est virtualiter ⁊ materialiter tota demr̄atō: cum in illa includantur maior ⁊ minor extremitates ac mediū que sunt mā demonstrationis. sed diffinitio idētica includitur virtualiter in diffinitione causali. q: ois effect⁹ ꝓtinet vtual'r ī sua cā. ergo diffinitio cālis ē vtual'r tota ōmonstratio. differt autem positione a demonstratione. q: in ea non est ordo ppositionū ⁊ terminorum pertinens ad ōmonstrationem iuxta doctrinam datam primo priorum. ¶ Secundo notandū ꝓm pb̄m q̄ vnū ⁊ idem notificatur per diffinitionem, ⁊ per ōmonstrationem. sed non eodem modo q: diffinitio notificat ī abstracto ⁊ ōmonstratio in concreto vbi gr̄a. si quer̄it p̄ pter quid est tonitruum. respondetur propter extinctionem ignis in nube. aut quid est tonitruum: respondetur extictio ignis in nube. si autem queritur ppter quid tonat: respondetur q: extinguitur ignis in nube. diffinitio ergo notificat tonitruum. ⁊ demr̄atio tonare. ¶ Tertio notandum ꝓm pb̄m ō demonstrationum quedam est discontinua ⁊ quedam continua. demonstratio discontinua est illa que diuiditur per premissas ⁊ conclusionez. demonstratio continua est illa que est similis diffinitiōi. s. in qua sunt tres termini demonstrationis. sed nō ordo demonstrationis. vt tonat propter extinctionem ignis ī nube. tonare est passio. extinctio autez est medium dicēs propter quid. nubes vero est subiectum.

Ma^m 1^m

Amplius est terminus tonitrui continuus sonus in nubibus: hoc autem est que est ipsius quid est demonstrationis conclusio. que autem immediatorum est diffinitio ipsius quod quid est ⁊ indemonstrabilis. vna vero est sillogismus illius quidem quid est casu differens a demr̄atiōe. tertium aūt est q̄ est ipsius quod quid est conclusio.

¶ Secunda conclusio. diffinitio passionis di. tantuz q̄d: est conclusio demonstrationis. probatur. tonitruus habet triplicem diffinitionem. scilicet dicentem propter quid solum vt extinctio ignis in nube. ⁊ dicentem quid tantum vt sonus factus in nubibus. ⁊ dicentem quid ⁊ propter quid vt sonus factus in nubibus propter extinctionem ignis. Sed diffinitio dicens propter quid. nō ē

ꝓcto 5^m ꝑmi capituli secūdi tractatus.

ꝓcto 6^m ꝑmi capituli secūdi tractatus.

conclusio demonstrationis: cum sit ꝓncipiũ demõstra-
tionis per primã cõclonem. nec diffinitio dicens qd ⁊ p
pter quid. cũ sit tota ꝺmrratio differens casu ⁊ positiõe.
relinqtur ergo ꝙ diffinitio dicens solũ q̃d est demrratio
nis ꝓclo. i. per demrrationẽ concludit ¶ Notãdum ꝙ si
M^m P^m cut denoiatiua vt albũ ⁊ albedo solo casu differũt. q: cõ
ueniunt in ꝓncipio ⁊ disconueniũt in fine. ita diffõ ⁊ de
monstratio casu differũt. q: diffinitio ꝓcludit abstractũ.
⁊ demonstratio. concretum. diffiniuntur. enim ecli-
psis ⁊ tonitruũ que sunt abstracta. demrrat ãt eclipsari
⁊ tonare que sunt cõcreta. ¶ Sed dubitat ꝓpter quid
dicit pb̃s diffinitionẽ passionis dicentẽ ꝓpter qd esse ide
monstrabilẽ: cum ofidat ifra illã demrrari per diffinitio
nem subi. Dicendũ ꝙ non itendit talẽ diffinitionẽ esse
simplr idemrrabilẽ. sed eẽ indemrrabilẽ per diffõnem di
centẽ solũ qd. ita ꝙ diffõ dicens solũ ꝓpter qd ꝺmrrat
diffõnem di. tm̃ q̃d. ⁊ non eẽ intelligẽdo de potissima ꝺ
monstratõe aut ꝓpter q̃d ꝓcedente ꝓori. q: a posteriori
non iconuenit demrrare diffõnem dicentẽ ꝓp qd ꝙ diffõ
nẽ dicentẽ q̃d solũ. sicut nõ icõueniit ꝺmrrare a posteriori
cãm per effectũ ⁊ diffõnẽ formalẽ ꝙ mãlẽ.

Manifestũ igitur est ex dictis ⁊ qualiter
est ipsius qꝺ quid est demõstratio: ⁊ qũo nõ
est: ⁊ quoꝝ est: ⁊ quoꝝ non est. Amplio aũt
diffinitio quot modis dicitur: ⁊ qualiter per
qd est demrratur: ⁊ quomodo non est: ⁊ quo
rum est: ⁊ quorum non est. Adhuc autem ⁊
ad demrrationẽ qũo se hꝫ: ⁊ qũo cõtingat eius
dem esse ⁊ qualiter contingat.

¶ Ex ꝑdictis Aristo. epilogãdo circa ꝑdicta collig t sex
veritates. quaꝝ pria est ista. ¶ Ipm qꝺ qd est aliquo
demonstrat ⁊ aliquo mõ nõ ꝺmrrat. pz. q: ipm qꝺ qd
est absolute ꝺmrrat ꝙ modũ passionis ⁊ nõ reduplicati
ue in eo qꝺ q̃d est. ¶ Secꝺa vitas est ꝙ aliquoꝝ ẽ ꝺmõ
stratio. ⁊ aliquoꝝ nõ est ꝺmrratio. nã hñtium cãm est ꝺ
monstratio. ⁊ nõ hñtiũ cãm nõ est ꝺmrratio sed aliũde
fiunt nõ. ¶ Tertia veritas est ꝙ nõ solũ vno mõ sꝫ plu
ribus modis sunt diffõnes. q: aliq̃ est diffõ exp̃ mẽs qd
rei. ⁊ aliq̃ est diffõ exp̃mens q̃d nois. aliq̃ est diffõ dicẽs
qd. ⁊ aliq̃ est diffõ dicens ꝓpter qd. ⁊ aliq̃ dicẽs qd ⁊ p
pter q̃d. ¶ Quarta vitas est ꝙ ipm qꝺ q̃d est nõ ꝺmõ
strat. nã ipm qꝺ q̃d est dicẽs ꝓpter qd nõ ꝺmrrat. ipm
vo qꝺ qd est dicẽs tm̃ qd bñ demrrat. ¶ Quita vitas.
ꝙ diffõ diuersimode se hꝫ ad ꝺmrrationẽ. qm̃ aliqua ẽ
ꝓncipiũ ꝺmõstrationis. ⁊ aliq̃ est ꝺmonꝺratiõis ꝓclo.
aliq̃ vo tota ꝺmõstratio posititione differens. ¶ Sexta
vitas. ꝙ alicuius est diffõ ⁊ ꝺmõstratio. i. passionis. ali
cuius aũt est diffinitio ⁊ nõ ꝺmonstratio. s. subi. vñ sub
D^m P^m stantia nõ ꝺmonstrat. accñtia vo demrrant. ¶ Circa ꝑ
dicta dubitatur vtꝝ passio ⁊ suum qꝺ quid est eadẽ de
monstratione demonstrent. ⁊ vñ ꝙ sic. q: illa sunt vnũ
⁊ idem. ergo demonstrando passionẽ demonstrat sua
diffinitio identica ⁊ eẽ. ¶ In oppositꝫ ar. q: potest sci
ri passio ignota sua diffinitione. ergo non eadem ꝺmrra
tione demõstrantur. añs pz. q: sicut potest sciri subiectũ
ignorata sua diffinitione. ita potest sciri passõ ignoto suo
qꝺ quid est. ¶ Dicendũ ꝙ si per quod quid est intelligi
tur quiditas passionis. sic eadem demonstratione ꝺmõ
stratur vtrunqꝫ. qm̃ accidentis esse est ineẽ. 7°. metha.
ergo eẽntia passionis est suum ineẽ subo. sed cum ꝺmõ
stratur passio de suo subo non solum scitur passio ineẽ
subiecto sed etiam eẽntia passionis ineẽ subiecto. si autꝫ
per quod quid est intelligitur diffinitio q̃ditatiua passio
nis. sic non eadem demonstratione ambo demonstran
tur. eo ꝙ sicut se habet subiecta ad suam diffinitionem.
ita passio ad suam diffinitionem. sed potest sciri subiectũ
sine sua diffinitione. ergo ⁊ passio. mino: pz. q: aliquis
potest scire qud significatur nomine equi ⁊ ignorare qd
est equꝰ. fꝫ Tbe. i. plogo poste. q: si dicat puero ꝙ ad
ducat equũ ipe adducit equũ. si ãt ꝙ aial hinnibile ipse
nõ adducit nec itelligit q̃d ꝙ aial hinnibile iportat. ita est
dicendũ ꝺ passiõe ꝙ q̃s ad sensũ põt scire lunã eclipsari
nesciendo diffinitiõẽ ei. ꝓcedit tñ ꝙ eodẽ medio ꝺmõ
strat passio ⁊ sua diffinitio: nõ simul: sꝫ successiue. qm̃ ꝙ
interpõnꝫ terre iter solẽ ⁊ lunã ꝺmrrat idrñter eclipsis
ꝺ luna ⁊ ꝓuatio lumis in luna. Neqꝫ rõ in ꝓtũ ꝓuincit
q: lꝫ illa sint idẽ ꝙm rẽ. nõ tm̃ ꝙm rõnem. nec ꝓsitr idẽ si
gnificãt. q: diffinitio passiõis distincti significat q̃ꝫ passio
vt tollit de mẽte Aristo. in plogo phy. ꝺi. ꝙ diffinitũ co
gnitione cõfusa est notius diffinitiõe. cognitione ãt distin
cta diffinitio ẽ notior diffinito. ¶ Sed ꝓtra duo dicta ar.
⁊ prio ꝙ nõ est pose passionẽ ⁊ suã diffõnꝫ identicã di
centẽ tm̃ q̃d eodẽ medio ꝺmrrari: sꝙ itelligẽdo potissime
nã impose est in eodẽ gñe cãe plura eẽ media potissima
ad eãdẽ ꝓclonꝫ. ergo ipose est pisormiter eiusdẽ medij
potissimi duas eẽꝓclões. s. passiõis ⁊ sue diffõis pz ꝓña
qa sicut plura media in eodẽ gñe cãe nẽcio hñt ordinem
ꝓorꝫ ⁊ posteriorꝫ rõe cui illoꝝ medioꝝ vnũ ẽ ꝓpiquũ ⁊
aliõ rẽotũ ñ potissime ꝺmrrãs. ita passio ⁊ sua diffõ idẽ
tica cũ sint in eodẽ gñe cãe formalis ⁊ hẽant ordinẽ essen
tialẽ inuicẽ prioris ⁊ posterioris: cũ nãliter diffõ sit prior
suo diffinito: nõ poterũt eodẽ medio potissime ꝺmrrari.
¶ Scꝺo ar. ꝙ eclipsis nõ demrrat potissime ꝙ interpõ
nẽ terre. ex eo. n. nõ demrrat potissime eclipsis ꝙ solẽ eẽ
in capite vel in cauda draconis. q: tale mediũ est remo
tum. sed terram interponi est etiam medium remotuꝫ.
ergo patꝫ consequentia cum maiori ex his que dicta sũt
in primo huius. ⁊ minor probatur. nam inter obiectuꝫ
terre ⁊ eclipsim mediat absentia solis a luna que est pro
pria causa eclipsis. Eclipsis enim cum sit priuatio lumi
nis in luna prouenit immediate ex absentia solis a luna.
absentia autem solis a luna prouenit immediate ex inter
positione terre. debet ideo per interpositionem terre de
monstrari absentia solis ⁊ per absentiam solis debet de
monstrari eclipsis. ¶ Et ꝓfirmatur per phm di. ꝑmo
huius. ꝙ sicut affirmatio est causa affirmationis. nega
tio est causa negationis. ideo sicut passio affirmatiua
demonstratur potissime tantum per medium affirma
tiuum: ita passio negatiua vel priuatiua non potest de-
monstrari potissime nisi per medium negatiuum vel ꝑ
uatiuum. sed interpositio terre est causa positiua: ⁊ ecli-
psis est effectus priuatiuus ⁊ negatiuus. ergo. ¶ Item
2° phy. di. ari. ꝙ absentia naute est causa submersiõis
nauis. ergo submersio nauis per absentiam naute pote
rit demonstrari. constat autem causam esse negatiuam
sicut effectum. ¶ Ad primum. negetur consequentia. ⁊
ad probationem dico ꝙ non est similitudo. q: si in eodẽ
genere sunt duo media vnum eorum est per alteruꝫ de
monstrabile. non autem diffinitio passionis dicens tan-
tum quid potest demonstrare passionem vel econtra. i
telligendo de demonstratione terminante questionem
q: est vel propter quid est. ⁊ si diffinitio ordine nature ꝑ
cedit suum diffinitum: non tamen ordine demonstratio
nis. q: passio ⁊ sua diffinitio identica nullum habent or
dinem respectu sue cause vt habet rõnẽ medij demrrati
ui. vbi gña. quattuor gña cãꝝ hñt iter se ordinẽ eẽntialeꝫ
ꝓoris ⁊ posterioris: tm̃ vt ꝓpãt ad ꝑmã passionẽ alicui
sibi ꝺpẽdẽtẽ a quolꝫ istoꝝ ñ hñt rõnẽ ꝓorꝫ ⁊ posteriorꝫ
respectu illi passiõis vt hꝫ rõnẽ ꝺmrrabit: alit ñ ꝓtigerꝫ
potissime ꝺmrrare idẽ ꝙ pla gña cãꝝ. qꝺ ẽ ꝓtra ari. i ca.
seq̃nti. ita lꝫ ꝑ sit nãlr ꝓuatõ lumis i lũa q̃ꝫ eclipsis ⁊ nã
liẽ ꝓus fluat illa diffõ a cã sua q̃ꝫ passio: tm̃ rspectu cãe q̃
ẽ iterpõ ẽre iter solẽ ⁊ lunã vt hꝫ rõnẽ medii ꝺmrratui
ñ ẽ aliq̃s ordo iter illa duo. ita ꝙ tale mediũ quãtuꝫ ẽ ex
se idrñs ẽ ꝺmrrare passionẽ vl sua diffõnẽ idẽticã. ꝙ aũt
ꝓus ꝺmrraret vnã q̃ꝫ reliquã hoc ẽ rõne itellect ꝓus co
gnoscentis vnũ q̃ꝫ reliquũ aut ꝑ ꝓponẽtis passionẽ cũ

medio demſtratiuo q̃z diffō ne eius vel eſ. Conſiſt dſ in aliis q̃ eodē medio demonſtrat hoiem eē riſibilē ⁊ hominē eſſe aptū natū ridere ⁊ eodē medio demſtat hoiez eſſe iracundū ⁊ appetitiuū vindicte dato q̃ appetit vindicte ſit diffō dicens tñ qd. ¶ Ad 2m dſ q̃ q: ex mere affirmatiua ſequē mere affirmatiua ⁊ pure negatiua idiſferenter. ſ̄ p cāz mere affirmatiuā ꝓtingit demſtare potiſſime indſnter effectū positiuū ⁊ effectū negatiuū non intelligēdo q̃ eadē cā demſtet potiſſime vtrūq̃ effectū. ſed q̃ ſic aliq̃ cā affirmatiua demſtat potiſſime effectuz positiuū ita aliq̃ cā positiua demſtat potiſſime effectū priuatiuū ⁊ negatiuū. terrā. n. cooperire lunā demonſtrat potiſſime abſentiā ſolis a luna: ⁊ tñ terrā coopire lunaz eſt cā positiua: ⁊ abſentia ſolis a luna eſt effect priuatiu ſiſt non ꝓcurrere eſt effect negatiuus ĩmediate demſtabilis p cām tantū positiuā. ſ. p lineas eſſe eque diſtātes. Et ſicut ex mere negatiua nō ſequtur affirmatiua vt patuit primo huius. ſed bñ ex vna affirmatiua ⁊ vna negatiua. ita ex cauſa mere negatiua non demonſtratur eſſectus pure priuatiu. ſed oz q̃ talis cauſa vniatur vni affirmatiue vel icludat in vna affirmatiua. ſicut ergo non demſtatur a posteriori eclipſis p nō cauſare vmbrā tantuz. ſed opz addere corp opacū expositū lune qd̄ eſt positiuū. ita non demſtat a priori eclipſis adequte p abſentiā ſolis a luna. ⁊ p̄cipue q: eclipſis ꝓnotat iterpōne corporis opaci. ſed p interpōnez terre inter ſolē ⁊ lunā que ē cā affirmatiua includens illā negatiuā. ſ. abſentiā ſolis a luna. cū eni dſ terrā poni iter ſolē ⁊ lunā: dico vnā cām positiuā q̃ eſt interpō terre. ⁊ vnā cām priuatiuaz que ē abſentia ſolis a luna. cū ergo nihil ſit medium inter abſentiā ſolis ⁊ eclipſim. ſ̄ demſtatio eclipſis p interpōnē terre inter ſolē ⁊ lunā fit demſtatio p cām ĩmediatā. ¶ Et ad ꝓfirmationē concedo q̃ negatio eſt cā negationis: nō tñ demſtatur negatio p ſolā negationē. q: vt patuit primo huius nō demſtatur nō reſpirare tantū p non eſſe aial. ſed ēt demſtatur per eſſe aial in ſecunda figura. vt oē reſpirans eſt aial. nullus pies ē aial. ergo nullus pies reſpirat. Concedo ēt illud qd̄ dſ 2° phy. ſ. q̃ abſentia naute ē cā ſubmerſionis nauis. nō tñ pp hoc demſtat adequate ſubmerſio nauis p abſentiā naute. ſed oz addere agitationē fortune inundationū aut ventoz aut aliud ſimile qd̄ ĩportat cām positiuā. q: effectus negatiuus non pōt fieri a cā negatiua abſq̃ ꝓcurſu cāe positiue ⁊c.

D euidētiā dictoz q̃rit vtrū diffinitio ſubi vel paſſionis ſit medium in demſtatōe. ⁊ ar. q̃ ſubi ⁊ non paſſionis. primo q: diffō paſſionis demſtate eſt idē qd̄ paſſio. ſz nihil demſtatur p ſeipz. q: petitio principij. ergo talis paſſio nō demſtat p ſuā diffinitōez. ¶ 2° in demſtatōne particulari demſtat paſſio de ſubo pticulari p ſubm vle. ſz vbicunq̃ ponit ſubm p medio: loco eius pt poni diffinitio ſua. vt colligit de intētione phi primo huius capitulo de erroib. circa vle ergo paſſio ē demſtabilis de aliquo p diffinitionē ſui ſubi. ¶ 3°. paſſio nō demſtat de ſubo ſuo niſi p medium eſſenciale vel accntale illi ſubo Si medium illud eſt eēntiale illi ſubo. ergo ē diffinitio ſubi. ſi accntale ergo paſſio ieſt ſubo p accns qd̄ eſt ꝓtra ari. primo hui. ¶ 4°. oīs paſſio eſt demonſtrabilis. ſz non ꝓtigit ꝓcedere i infinitū in paſſionib ſic neq̃ i ſubis. g. ē deuenire ad primā paſſionē demſtabilē nō p paſſionē aliquā p̄cedentē. ſz p diffinitionē ſubi. pz ꝓna cū maiori. q: oē hñs cām eēntialē ē demſtabile. mīor vo ē Ari. 2° hui tractatu de pceſſu demſtatō in ſurſū ⁊ deorſū ⁊c. ¶ In oppm ar. ſic. primo medium i demſtatōe potiſſima. dic qd. ⁊ pp qd paſſionis vt colligit a phō in hoc 2°. ſz diffinitō ſubi nō dic qd ⁊ pp qd paſſiōis. q: nō accipit cāz paſſionis ſub rōne eē. ergo diffinitō ſubi nō eſt medium i demſtatiōe potiſſima. ſz diffinitio paſſiōis. ¶ 2°. ſi me i demſtatiōe potiſſima poſſet eſſe diffinitio ſubi: demſtatio poſſet fieri ex ignotis. ꝓñs ē ꝓtra phm primo hui. ⁊ pbatur

ꝓña q: paſſio pōt cē ita ignota de diffōne ſubi ſic d ſubo nā hre tres angulos eſt ita ignotū de diffōne triāguli ſic de triāgulo. ¶ 3°. ſi me in demſtatōe potiſſima ē diffō ſubi. ſed idē eſt ſubz ⁊ ſua diffō. ergo me ⁊ mīor extremitas ſūt vnū ⁊ idē. qd̄ eſt iconueniēs. q: tūc nō magis me demſtatōis ē diffō ſubi q̃z ipz ſubm. qd̄ ē incōueniens. q: nō demſtat paſſio de diffōne ſz de ſubo. p Ari. in hoc 2°. ¶ 4°. medium in d mſtatōe potiſſima dz eē medium realiſ ⁊ nāliſ. ſed illud qd̄ ē ſic me dz eē pri vno extrēo ⁊ posteri allo. vt pz ī motu locali iuxta doctrinā ari. 5°. phi. q: aliſ nō hret rōnē medij. hoc āt nō ꝓpetit diffōni. ſubi ſed diffinitiōi paſſiōis. q: diffinitio ſubiecti ē nāliſ prior ſubo ⁊ paſſiōe. diffinitio āt paſſiōis mediat inter ſubm ⁊ paſſionē. ¶ Circa hāc mām ſūt q̃ttuor opiones. q̃z prima ē thōe ⁊ ſpāliſ eqi. ponētis d q̃tuor ꝓclones q̃z p̄. eſt iſta. Diffinitio paſſiōis ⁊ nō ſubi ē medium in demſtatōe potiſſima. pbat. ſcie mate. ſūt in p̄mo gradu certitudis p ꝓmē. 2°. meta. ſz iſte nō demſtant p diffinitionē ſubi ſz paſſionis. ergo mīor dclarat. nā hre tres angulos eq̃les duob rectis ē paſſio dmſtabil de triāgulo nō p diffinitionē triāguli ſed p āgulū extrinſecū eq̃valentē duob oppositis ītrinſecis. ⁊ hoc dmſtat p lineam palellā eq̃ diſtātē. 3° lateri ſecātē angulū extrinm ī duos āgulos eq̃les duob oppositis itrinſecis triāguli. hoc vo dmſtat p lineas palelas nō ꝓcurrere q̃ cū ſit pa° nō vl p ſe nota nō amplio dmſtat. ex q̃b ſequit q̃ diffinitio ſubiecti nō ingredit dmſtatōez potiſſimā. ¶ Notandū primo ſm Egi. fundatorē hui opionis q̃ paſſiōes ſūt ī triplici dſia. nā aliq̃ ſunt ita note ſimpliſ q̃ cū ſuis ſbis faciūt pncipia cōia ⁊ dignitates. vt excedere pte ē paſſio toti ex q̃ cū illo fit hec ppō. oē totū ē maius ſua pte. q̃ eſt cōis animi ꝓceptio nō ĩgredīēs demſtationē ſz ſbaz ſed ſm vtutē. q: ſubm ei eſt cōi q̃z ſubz geometrie vl arith. nec ex his fit vna ſcia hñs ſubiectū tāte cōitatis ſic ſubiectū ppōnis date. Alie ſūt paſſiones q̃ſi note ad ſenſuz q̃ cū ſubis faciūt pn ſpālia ſciaz vt nō ꝓcurrere eſt paſſio lineaz palellaz. ⁊ ſupficiē non icludere eſt paſſio duaz lineaz rectaz. ex q̃bus oīb fiunt tales ppōnes. linee palelle non ꝓcurrūt. due linee recte ſupficiē nō icludunt. q̃ ſunt pncipia ſpālia ſciaz ingredīētia formaliſ demonſtrationē. Alie āt ſunt paſſiōes p ſe note nec q̃ſi p ſe note q̃ demſtant p paſſiones indemſtabiles. vt habere angulū extrinſecū eq̃valentē duob oppositis intriſecis. vt hre tres āgulos eq̃les duob rectis. iſte paſſiones reſoluunt in paſſiones ſpāles indemſtabiles. paſſiones āt ſpeciales indemonſtrabiles non reſoluunt in paſſiones vles. ſed ſolū ab illis recipiunt robur ⁊ vtutē. ¶ Secō notandū ſm egi. q̃ ſic hō aial. ⁊ ſuba ſunt vnū ⁊ idē. tñ alie paſſiones fluūt ab hoie vt hō eſt. ⁊ alie ab hoie vt aial eſt. ⁊ alie ab eodē vt ſuba eſt. ita triangulus rectilineus ⁊ ꝓtinuū ſunt idē: ⁊ tñ alie paſſiones fluūt a triangulo ſm q̃ hoīs. ⁊ alie a triangulo vt eſt rectilineus. ⁊ alie ab eodē vt ꝓtinuum eſt. habita ergo prima paſſione trianguli q̃ eſt vltima in reſolutione videat ſi eſt per ſe nota vel q̃ſi p ſe nota. aut non. ſi ſic. illa non eſt amplius demſtabilis. ſi non. tunc non dz ſumi diffinitio ſubi. ſed paſſio aliq̃ figure rectilinee. q̃ ſi non eſt p ſe nota reſoluatur iterū vſq̃z in paſſionē prime figure rectilinee p ſe nota tam q̃ iterū ſi non eſt p ſe nota: aſcendat ad ꝓtinuz demonſtrando p aliquā paſſionē illius paſſionē figure rectilinee vſq̃z quo deuentū ſit ad paſſionē indemonſtrabilem. ⁊ iſto mō non tranſcendit de genere in genus. ſed ſp ſtat in eodē genere p abſtractionē altioris gradus in eodē genere. ¶ Tertio notandū q̃ cōtra ſe mouet egi. duo dubia. quoz primū eſt q̃ paſſio demōſtrata de triangulo nō ꝓpetit triāgulo vt triangulus eſt. cum dmonſtretur de ipſo p paſſionē ꝓpetentē ei vt rectilineus eſt. ¶ 2m dubium q̃ demonſtratio non eſt p cām propriā exquo non ē p propriā paſſionē neq̃z p diffinitionē ſubi. ¶ Ad primū reſpōdet egi. negādo ꝓñam. q: ⁊ ſi ꝓpetit

p̄. 2°. de medio d mostrationis ſz egidiuz

ꝓm p̄m

ꝓm 2m

ꝓm 3m

sibi per aliã causam: non tamen competit sibi per aliud subm. ideo passio demõstrata de triãgulo cõpetit sibi fz q̃ huius. ¶ Ad 2m sil'r negat ꝓnam dicẽs. q̃ aliud eẽ cãm ppriã ⁊ aliud est eẽ ppriã passionẽ. Esse cãm ppriam est aliqd cãre in aliquo qd̃ nõ põt cãre in alio. sed esse p priã passionẽ est alicui ꝓpetere fm q̃ huius ⁊ nõ alteri. vbi gra. interpõ terre iter solẽ ⁊ lunã est cã ppria eclipsis. q: cãt hoc in luna: cũ recipiat lumẽ a sole. qd̃ nõ põt in alio cãre: non tñ est ppria passio lune. q: ꝓpetit alteri. interponit. n. se terra inter solẽ ⁊ lunã. Itez ductio linee palelle eq̃ distantis 3° lateri ẽ ppria cã alicui⁹ passionis triãguli. q: cãt in triãgulo angulũ extrinsecũ hr̃e duos angulos eq̃les duob⁹ angulis intrinsecis oppositis triãguli: quã passionẽ non põt in aliq̃ alia figura cãre. nõ tñ est ppria passio triãguli. q: cuilz figure rectilinee põt cõpetere. in q̃lz. n. figura rectilinea põt duci lica palella eq̃ distãs 3° lateri. Scõa ꝓclusio egi. est ista. diffõ subi põt cẽ mediũ in demõstratione potissima vt includit diffõnem passionis. pz primo de diffõne subi cui⁹ vna ps ẽ diffõ essentialis ⁊ alia ẽ passio subi. Vñ circulus diffinit per figurã planã vna linea ꝓtentã eq̃l'r distante a medio siue centro. vbi pz q̃ figura plana vna linea cõtenta ẽ diffõ essentialis circuli. si enim vna ps plus distat a cẽtro q̃z alia illa nõ dr̃ plana. equalitas ãt distãtie a cẽtro ẽ passio circuli. ¶ Scõo idez pz de diffõne subi includente solũ genus ⁊ passionẽ subi vt figura a cui⁹ cẽtro ad circũferentiã oẽs lince ducte sunt eq̃les in q̃ non ponit nisi genus circuli. s. eq̃litas linearũ ductarũ a centro ad circũferentiã Tertio liq̃t idẽ de diffõne subi cui passio ita est ppinqua ⁊ manifesta q̃ demõstrator despicit ipsaz accipe. sz accipit diffinitionẽ subi. vñ q̃ circulus sit figura plana vna lica cõtenta dicit totã essentiã circuli. ⁊ q̃ circulo ꝓpetat hr̃e equalitatẽ linearũ ductarũ a centro est aliqd̃ ꝓnis eẽntiam circuli. ⁊ hoc ẽ notũ inesse circuli p rõnem circuli. intelligens. n. circulũ esse figurã planã vna linea ꝓtentã statim intelligit q̃ eq̃l'r se hz ad centrũ. q: si non equal'r se hr̃et nõ esset plana. sed aliq̃ ps circuli esset magis eleuata q̃z alia geome. ergo p q̃z libet istarũ diffõnũ poterit pbare aliquã passionẽ de circulo non tñ sequit q̃ p diffinitõez subi tanq̃z p mediũ formale. sed tñ p passionẽ p̃cedẽtez vel p diffinitionẽ passionis. Tertia ꝓ° egi. est ista. diffinitio subi vel aliqd loco ei⁹ dz ingredi demõstrationẽ potissimã non tanq̃z mediũ. sed tanq̃z aliqd annexũ medio primo vt aliqñ mediũ dicens pp quid passionis determinet ad esse ppriã cãm illius. Vñ interpositio terre absolute sũpta non ẽ propria cã eclipsis. sed cũ determinatõe inter solẽ ⁊ lunã quod ponit loco diffinitionis lune dicit propria cã illi⁹. Sil'r hr̃e angulũ extrinsecũ equalentem duob⁹ oppositis ĩtrinsecis non cõpetit triangulo nisi q: triagulo nisi q: triangulus est figura tribus rectis lineis ꝓtenta. iõ demõstrando hr̃e tres de triãgulo dz poni inde mõstratione diffinitio triãguli. vt oẽs figura trib⁹ lineis cõtenta hñs angulũ extrinsecũ eq̃lentẽ duob⁹ oppositis intrinsecis hẽt tres. sed oẽs triãgulus est huiusmodi. ergo. Scõo. q: cũ mediũ sit q̃dã passio ⁊ passio nõ possit plene intelligi sine subo oz q̃ subz vel aliqd loco subi annectat ipsi passioni q̃ est mediũ dicens pp qd alteri⁹ passionis. sed non debet poni subz. q: hec ẽ mino: extremitas. ergo ponet diffinitio vel aliqd loco ei⁹. exquo. n. diffinitio subi est principiũ oẽs demõstrationis fm Ari. in plogo de aia ipsa est q̃si generalis cã oẽum passionũ sui subi. adiuncta ergo passioni prime demõstrabit scõaz ⁊ adiunctã scõe demõstrabit tertiã. ⁊ sic vltra. Prima aũ passio si est p se nota nõ hz mediũ p quod demõstetur: si aũt nõ est p se nota demõstrabit p passionẽ alterius abstractionis sp cũ additamento diffinitionis subiecti vel alicui⁹ alterius loco illi⁹ vt limitet ad esse cãz propriã. passio ergo dicens pp quid alterius passionis. q: est. propria causa ei⁹ est mediũ. diffinitio aũt non est mediũ. q: tunc vnuz esset mediũ ad plures ꝓclusiones. qd̃ est inconueniens

cõclo 2ª eiusdem

cõclo 3ª eiusdem

Tertio. q: nihil proprie diffinitur nisi abstractũ. ⁊ p cõtrarium nihil proprie demonstrat nisi cõcretũ. proprie n. demonstratur tonare ⁊ proprie diffinit tonitruum. sz passio demonstrabilis in cõcreto demõstratur. ⁊ passio in ꝓcreto includit subm. ergo subiectũ vel aliquid loco ei⁹ dz annecti medio. sed nõ subm. q: est minor extremitas ergo diffinitio vel aliqd loco eius est annectenda medio. Quarta conclusio egi. est ista. diffinitio subiecti potest eẽ mediũ in demonstratione non potissima. probatur i de monstratione particulari qua demonstrat habere tres angulos de equilatero medium est subm. s. triangulus vt patuit primo huius. sed vbicunq̃z subiectum ẽ medium ibi diffinitio potest esse medium. ergo. loco ergo istius termini triangulus ponat figura tribus rectis lineis ꝓtenta: ⁊ habet intentũ. ¶ Itẽ potest demonstrari aial de hoie per diffinitionem aialis non inquantum est subiectum. sed inquantum est predicatum isto modo. oẽs substãtia animata sensitiua est animal. omnis homo est substantia animata sensitiua. ergo omnis homo est animal. ista non est demõstratio potissima sed particularis q: demõstratur superius de suo inferiori. ¶ Ois dictis sustinendo hanc opinionem faciliter soluuntur omnes rationes. ¶ Ad primum dicitur q̃ diffinitio passionis idẽtica vel essentialis non est medium in demonstratõe potissima sed diffinitio causalis passionis dicens ppter q̃d. ¶ Ad 2m responsum est illud non esse inconueniens in demonstratione non potissima. ¶ Ad tertiam concedit q̃ passio demonstratur per accidens nominaliter loquẽdo. s. per aliquod accidens: quod tamen est accidens p priuum ⁊ non commune. sed q̃ demonstretur per accidens aduerbialiter loquendo. s. nõ per se hoc negetur: q: licet demonstretur per aliam causam. q: tamen ista ẽ propria. ideo passio p se demonstratur de suo subiecto. ¶ Ad quartaz dicitur q̃ si prima passio subiecti est per se nota illa non demonstratur licet habeat causam. Si autem non est per se nota illa demonstratur per aliam passionem communioris generis q̃z sit suum subiectuz vsqz ad passionem per se notam ⁊ indemonstrabilem. ¶ Istam opinionem in suis dictis ordinate ⁊ diffuse retuli ac fideliter: quia pulcherrima est. ⁊ optime fundata sicut ⁊ ipse fundatissimus ac pitissimus fuit non soluz in hac scientia verum ⁊ in quibuscũq̃z alijs tam humanitus q̃z diuinitus iuentis. deinde quia sine decisione huius opinionis non possunt alia plene itelligi neqz doctrina arist. hic sicut neqz alia dicta eius nisi per hunc e celo missum illustrata fuissent. ⁊ licet hec sint bene ⁊ magistraliter dicta tamen cũ reuerentia tanti doctoris aliquãtulum instabo vt tam intentio illius q̃z arist. melius cognoscatur. ¶ Et primo argu. q̃ medium in demonstratione potissima sit diffinitio subiecti. nam quelibet diffinitio materialis demonstrabilis est potissime per formalẽ sed alicui⁹ subi plures sunt diffinitiones quaruz vna est mãlis ⁊ alia formalis. ergo diffinitio mãlis alicui⁹ subi est demonstrabilis de illo per suaz diffinitionẽ formalẽ. pz ꝓna cum minori ex dictis ⁊ dicendis. maior autez est determinata in ifra. vbi ostensuz est diffinitionẽ materialẽ dicẽtez q: vel q̃d demõstrari p formalẽ dicentem pp quid. vnde scõo de aia. Ari. demõstrat diffõnẽ mãlez aie p formalẽ ⁊ scõo phy. diffõnẽ nãe dicentẽ qd. s. esse ꝓnm motus ⁊ q̃etis per diffõnem dicẽtẽ ppter q̃d. s. eẽ illud quo dr̃nt nãlia a nõ naturalibus. ⁊ 3° phy. demõstrat ari. de motu actũ mobilis inquantũ mobile p diffõnem formalẽ motus que est endelichya entis potẽtia fm q̃ huiusmodi. patuit etiã ꝓmo huius demõstrari diffõ demõstrationis di. q: ⁊ qd. s. eẽ ex ꝓmis veris ⁊c. p diffõnẽ dicẽtez ppter q̃d. s. p eẽ syllm facientẽ scire. ¶ Itẽ phs in ꝓncipio hui⁹ scõi ponit q̃ diffõ cã ⁊ mediũ sunt idẽ. ergo q̃ libet diffõ sicut est causa ita est mediũ in demõstratiõe. passio enim p̃cedẽs non est mediuz in demõstratione nisi qa est cã dicẽs ppter q̃d passiõis sequẽtis. sz diffõ p̃cedẽs subi

ꝓ° quarta eiusdẽ

est cā di. propter quid diffōnis seqntis. non. n. ari. dedisset primo hui⁹ quatuor modos dicēdi p se nisi voluisset quēlz illoꝝ ingredi demrationē vt patuit. ¶ Scdo ar. qꝑ prima passio alicui⁹ subi est demrabilis de illo p diffinitionē subi. qr fm Ari. tā in primo hui⁹ qꝫ in phemio meta. principia sciaꝝ spāliū phanť ⁊ demranť p meta. sed nō videť nisi qꝑ p diffōnes suboꝝ ita qꝑ nō ocurrere dato qꝑ sit prima passio lineaꝝ palellaꝝ demrabiť ō isto subo p diffōnez ei⁹. ⁊ equalr distare a centro phabitur demratiue de circulo p diffōnez essentialē circuli q̄ est figura plana vna linea otenta. Itē Ari. primo hui⁹. cap⁰. de p se. ponit hanc esse demrabilē in 2° mō. linea ē recta vel curua. sed nō p aliā passionē otinui qō est gen⁹ ad lineā ĩmediatā. ergo p diffōnē subi. pz ona. ⁊ mino: declaratur. nā sicut linea ē prima spēs otinui ita rectuz vel curuū est prima passio otinui. si ergo demrareť de linea rectū vel curuū per aliquā passionē cōtinui aliq̄ demratio potissima esset ex posteriorib⁹ qō est otra nāz ō mrationis vt habitū est primo hui⁹. Sil'r hec ppō ē demrabilis. nūerus ē par vel ipar ⁊ non p aliquā passionē qꝫitatis in cōi. qr q̄libet talis ē minus nota qꝫ sit diffō nūeri ergo p diffōnez numeri q̄ est notissima. s. multitudo ex vnitatib⁹ aggregata par vel ipar de numero demrabitur. pbs. n. primo hui⁹ manifestato pmo mō dicendi p se p lineā esse ex pūctis. declarat scōm modū p lineā eē rectā vel curuā taz ad denotādū fm modū demrari p primū ⁊ illa linea ē recta vel curua demrari p illā lineā est qꝫitas otinua terminata pūctis. ¶ Tertio ar. quod nulla passio ē potissime demrabil' p aliquā passionē abstractiōis gēis. qr dato illo seqreť aliquā demrationem potissimā non esse ex ĩmediatis neqꝫ ex premissis fz qō ipm. qō est otra ari. primo hui⁹. ⁊ pbať ona. qr nulla passio generis opetit ĩmediate spēi nec fm qꝑ ipsū sz mediante gēe ⁊ rōne generis cōpetit illi. Itē tal' passio abstractionis generis aut absolute poniť medīū vel cū additamento non absolute. qr cum talis demratio fit sylls prime figure sp maior eēt falsa nec ēt cū additamēto. qr tunc illud aggregatū cū non sit ppria passio subi erit p pria cā fm egi. sz hoc non pōt cē. qr ppria cā alicui⁹ esse ctus ē illa q̄ posita poniť effect⁹ ⁊ q̄ remota remouetur effect⁹. vt pz de interpōne terre ĩter solē ⁊ lunā respectu eclipsis. sz istud nō opetit illi aggregato. qō declaratur exēplo egi. qr siue ponať ductio linee palelle siue nō ponať non min⁹ triangul⁹ hz angulū extrinsecū equalēt duob⁹ oppositis ĩtrinsecis. ita siue ponať illud aggregatū siue nō adhuc talis passio opeut illi subo. ergo tale aggregatū non est cā propria. ¶ Quarto ar. qꝑ aliqꝫ diffō subi ingrediens demrationē vna cū passione est medīū in demratione ⁊ nō passio. Ulñ qr fm Ari. primo hui⁹ passio necessario nō demratur p medīū otingēs. sz eqlitas trīū angulorū ad duos rectos ē passio necessaria cuz sinat a principijs spēi. eqlitas aūt anguli extrinseci ad duos oppositos triāguli est passio otingens cū non opetat triāgulo nisi ab extrinseco. ergo hñe tres non demratur p habere angulū extrinsecū tanqꝫ p medīū. sed tāqꝫ per annexū medio. qō est diffō triāguli. ¶ Itē facio hāc demonstratōez. oīs figura trib⁹ rectis lineis otēta hñs angulū extrinsecū equalentē duob⁹ oppositis itrinsecis hz tres angulos eqles duob⁹ rectis. oīs triangulus ē huius modi. ergo ⁊c. ⁊ quero vtrū diffō subiecti vel passionis sibi adiuncta sit medīū aut ipsa passio. si diffinitio est medīū habeť intentū. si aūt dicit qꝑ passio sibi adiuncta que dr diffō passionis demōstrate est medīū. segtur aliquaz demratione potissimā non esse p cām qō est otra pbm primo hui⁹ ⁊ esse p medīū accidentale. ⁊ nō essentiale. qō itez est contra arist. in hoc secundo. Et pbať illō sequi. qr angulus extrinsecus nō est cā eqlitatis trīū angulorum ad duos rectos. siue. n. sit angulus extrinsecus siue non sit non minus triangulus hz tres angulos eqles duobus rectis. ¶ Et ex hoc pz illud esse medīū p accidens. qr fm philosophum supra. interpositio terre iter solē ⁊ lunaz ē medīū essentiale eclipsis. qr posita illa iterpositione poniť eclipsis ⁊ ea remota remoueť eclipsis. Corpus āt opacū expositū lune non cāre vmbrā dr medium accntale. qr licet posito tali medio ponať eclipsis. non tñ pp hoc eo remoto remoueť eclipsis ita in proposito. lz. n. posito angulo extrinseco ponať equalitas trīū angulorū ad duos rectos: non tñ eo remoto remoueť ista passio. vt testatur ari. 2° phi. di. qꝑ syllogismi signati si p̄misse sint vere oclusio est vā ⁊ non econtra. ideo habere angulū extrinsecū equivalentē duob⁹ oppositis intrinsecis ⁊c. aut non est medīū vel est medīū accidētale. sed medīū in demratione potissima non est medīū accidentale. ergo talis passio non est medīū. relinqtur ergo qꝑ diffinitio subiecti est medīū in tali demratōe. ⁊ qꝑ passio sibi adiuncta se hz tantū vt determinativū ⁊ declarativum medij. Deinde cū demratio sit syllls faciens scire fm. p. primo hui⁹. ⁊ scire est rem p cām cognoscere. ⁊ quoniā illi⁹ est cā ⁊ qꝑ nō otingit alr se hre. ⁊ fm ipsuz cā ⁊ medīū sunt idez. vt patuit. ergo nullū est medīuz in demratione potissima nisi illud habeat necessariā habitudinē ad effectū ⁊ econtra. sz hñe angulū extrinsecū nō dicit necessariā habitudinē ad habere tres angulos nec ecōtra. ergo hñe tres angulos nō demratur p angulū extrinsecū tanqꝫ per medīū. sed solū p diffinitionē trianguli. ēterea prius est triāgulū habere tres āgulos eqles duob⁹ rectis. qꝑ illū habere angulū extrinsecū. si ergo ō monstrať illa passio de triāgulo p habere angulū extrīsecū tanqꝫ p medīū sequiť aliquā demrationem potissimam pcedere p medīū a posteriori otra ari. primo ⁊ 2° hui⁹. ⁊ ideo vt appet opinio Egi. est difficilis ⁊ ābigua.

¶ Scda opinio fuit Lynco. di. qꝑ medīū in demratōe potissima est diffinitio subi ⁊ nō passionis. qō videť colligi ex intentione Aristo. in plogo de aia. di. qꝑ ipsuz qō quid est principiū est oīs demrationis ⁊ qꝑ diffinitiones p quas non apparet causa accidentiū in subo sunt dialetice ⁊ vane. ⁊ quarto phy. dixit Ari. qꝑ tunc pulcherrime vnūquodqꝫ diffinitū est cū ex illa diffinitione apparet cā accidentiū in subo ⁊ cā discolie ⁊ solutio dubioꝝ. ¶ Ad rōnes in oppositum rñdetur p hanc opinionez. ad primā qꝑ diffinitō subi magis dicit qd ⁊ pp quid passionis qꝫ diffinitio passionis. qr magis exprimit causaz illius. cum. n. dicit. p. medīū in demratione dicere quid ⁊ propter quid non vtrunqꝫ est referendū ad passionem. sed quid ad subm. ⁊ pp quid ad passionē. i. medium in demratione dicit quid subiecti. ⁊ pp quid passiōis. ⁊ sic auctoritas roborat hanc opinionem. ¶ Ad 2^m cū inferť demonstrationem aliquam fieri ex ignotis. negetur cōsequentia. dicendo qꝑ prima passio subi est magis nota de diffinitione subi qꝫ de subiecto. quia diffinitio magis explicat causam illius passionis qꝫ subiectum. hec enim. omne aial rationale est disciplinabile est magis nota qꝫ illa. omnis homo est disciplinabilis. ¶ Ad 3^m cum infertur qꝑ ita subm erit medium in demonstratione potissima sicut diffinitio. negetur ona. qr licet subiectuz ⁊ diffinitio sint idem realiter. tñ drnt ratione ⁊ significatione cum esse diffiniti distinctius explicetur per diffinitionem qꝫ per subiectum ⁊ cōsequenter distinctius exprimit cāz passionis diffinitio qꝫ subiectum. ideo per diffinitionem demonstrať passio ⁊ non p subm. ¶ Ad 4^m dr qꝑ diffinitio non est medīū inter subz ⁊ passionē via gēationis vel p trāsitionis. sz via cognitionis. qr diffinitio ē magis nota cuz vtroqꝫ extremoꝝ qꝫ sint extrema inter se. sicut ēt responderet Egi. si prima passio alicui⁹ subi demrať p passionez abstractionis generis. talis. n. passio p̄cedit nāliter subiectum minus cōe. diceretur āt medium mediatione cognitionis. Ista opinio deficit in hoc qꝑ asserit nullam esse demonstrationem potissimam nisi in q̄ medīū fuerit diffinitio subi quod est falsū. qr tūc mathe. nō demrarent potissime aliquā passionem p passionē p̄ce-

Opinio ō medio ōmostrationis fz Lynconiē sem.

dentem tanq̃ per mediũ cui⁹ oppositũ pz. qm̃ demfat hr̃e angulos extrinsecos equiualentes quatuor rectis ō figura rectilinea p esse resolubile in tot triangulos quot angulos hz duobus dẽptis tanq̃ per mediũ. sil'r habere angulũ extrinsecũ eq̃ualentẽ duobus oppositis intrinsecis demfatur p habere angulũ extrinsecũ diuisibilẽ in duos angulos eq̃les duobus rectis oppositis ĩtrinsecis trianguli. hec oia sunt manifesta primo elẽcor. euclidis ppõne. 32ª. ¶ Itẽ Aris. vbi. s. dixit eclipsiz demfari ō luna ponissime p interpõnẽ terre inter solẽ ⁊ lunã. ⁊ tonitruũ de nube p extinctionẽ ignis. qr al'r frustra dedisset ista exẽpla. ⁊ tm̃ nullibi mediũ est diffõ subi. sed passionis. Hecz auctoritates adducte sunt ꝯ pmã opinionẽ tenendo doctrinã Egi. qr dicit ipse q̃ sic dignitates sũt pncipia oium demfationũ. ⁊ tm̃ nõ ingrediunt formal'r demfationẽ sed tm̃ vtual'r. sta diffõ subi est principiũ ois demfatiõis. s. incõplexũ. ⁊ nõ ingredit formal'r aliquã demfationẽ tanq̃ mediũ. sed solũ vtual'r. ꝓcedit ẽt per q̃z lz talẽ diffõnem appere cãs accñtiũ ppriorz subi sui. nõ tm̃ demfat illa accñtia. sed tm̃ ingredit demfationẽ illorz tãq̃z qdã annexũ medio fortificatiuũ ⁊ roboratiuũ illi⁹. Tertia opinio est cõis dicens. q̃ nec diffõ subi nec passiõis est mediũ in demfatiõe potissima. sed diffinitio aggregata ex diffinitiõe subi ⁊ passiõis. pmo. qr illud est mediũ in demfatiõe qd̃ est maxime imediatũ ⁊ maxie ppriuz. sed talis diffinitio ẽ hmõi. ergo ⁊c. maior pz. qr demfatio ẽ ex ppriis imediatis prio hui⁹. ⁊ minor dclarat. nã hmõi diffinitio ẽ maxie imediata subo rõne diffinitiõis subi: ⁊ maxime ppria passioni rõne diffinitionis passiõis. si enim mediũ esset solũ diffinitio subi illd̃ nõ esset maxie ppriũ passioni. ⁊ si eẽt diffinitio passiõis illd̃ non esset maxie imediatũ subo. Scdo mediũ in dmfatione potissima dic q̃d ⁊ pp quid fm pbm. sed tal' diffinitio dic q̃d subi ⁊ pp q̃d passionis. ergo. Ista opinio est ꝯ intentionẽ Ari. di. tã in pmo q̃z in scdo hui⁹. q̃ aliq̃ est diffinitio q̃ est pncipiũ demfatõis. ⁊ q̃dã q̃ est ꝓcto dmfatiõis. ⁊ q̃dã q̃ est tota demfatio põne ⁊ casu dñus vt diffinitio ꝓposita ex diffinitõe subi ⁊ passiõis. aut ex duab⁹ diffinitõib⁹ subi. aut ex duab⁹ diffinitõib⁹ passionis. mõ illd̃ qd̃ est tota demfatio nõ est ppe mediũ in demfatõne potissima. Preterea mediũ in dmfatione potissima dz esse diffinitio alicui⁹ vnius diffiniti vt colligit de mente Ari. ĩ hoc scdo. respiciẽdo oia dicta sua ⁊ exẽpla. sz talis diffinitio nõ est diffinitio alicui⁹ vni⁹ diffiniti. sed pluriũ. s. subi ⁊ passiõis ⁊c. Ali non est iconueniens diffinitionẽ aggregatã ex diffinitionib⁹ eiusdẽ rei aliqd demfare. sed iconueniẽs est diffinitionẽ aggregatã ex diffinitiõibus pliũ rez aliqd dmfare. ⁊ ĩ hoc errat ꝯ opio. qr credit diffinitionẽ ꝓpositã ex diffõne subi ⁊ passiõis demfare passionẽ de subo suo sic diffinitõez ꝓpositã ex multis diffinitiõib⁹ eiusdẽ diffiniti dmfare diffinitionẽ aliquaz vel passionẽ de eodẽ subo. ¶ Itẽ ꝯ hãc opionẽ pcedũt pla arg.ª facta ꝓtra alias opiones. nõ. n. demfat eclipsẽ de luna p mediũ aggregãs ĩ se diffinitõez lune ⁊ diffinitionẽ eclipsis. sed tm̃ p diffinitõez cãlẽ eclipsẽ. ñ ẽt dmfatur hr̃e tres de triãgulo p figurã trib⁹ lineis rectis ꝓtentam hñtẽ angulũ extrisecũ tãq̃z p mediũ: cũ istd̃ aggregatũ sit mediũ accñtale. ⁊ cã ꝓtingẽs vtpatuit. ¶ Ad primã rõnem dr̃ q̃ mediũ in dmfatiõe potissima non dz eẽ maxie ppriũ passiõi p essentiã. sed p cãlitatẽ qm̃ dz esse ppa cã illi⁹. ⁊ hoc cõpetit tã diffõni subi q̃z diffõni cãli passiõis. ¶ Ad 2ᵃᵐ dr̃ q̃ nõ oz mediũ in demfatione potissima dicere q̃d ⁊ pp q̃d passiõis intelligẽdo p quid qditatẽ ⁊ essentiã passiõis. sz suffic q̃ dicat pp qd. s. cãz passiõis ĩ aliquo gñe cãe. tm̃ aliqñ dic q̃d ⁊ pp q̃d vt priuatio luis ĩ luna pp interpõnẽ terre. ⁊ sic ẽ mediũ in demfatõe potissima nõ rõe diffõnis dĩ. q̃d. sed dicẽtis pp q̃d. ¶ 4ª opio quã tenui ĩ ꝓclonib⁹ ẽ ista. q̃ tã diffinitio subi q̃z ẽt diffõ passiõis ẽ mediũ in dmfatõe potissima. hec põ est manifesta rõnib⁹ auctoritatib⁹ ⁊ exẽplis adductis in pbãdo ⁊ reprobãdo alias opiones. Pro declaratõe hui⁹ opionis posui ibi q̃tuor ꝓclons. Quarũ pma ẽ ista. cuiusl̃z subiecti pma passio ẽ demfabil' de illo p diffõnẽ subi. pz. nã tal' passio est demfabilis de suo subo: sed nõ p mediũ cõius. qr tũc nõ argueret p se nec fm q̃ ipm: nec p aliã passionẽ vel diffõnẽ passionis cuiz sit pma passio: ergo p diffõnẽ subi. Scda ꝓclo. q̃lz passio pter primã alicui⁹ subi est potissime demfabil' ō illo p passionẽ imediate pcedentẽ q̃ dr̃ diffinitio cãlis illi⁹. p bat. nã q̃libet talis passio ẽ potissime demfabilis: sic prima ⁊ nõ p diffinitionẽ subi tanq̃z p mediuz. ergo p diffinitionẽ passiõis q̃ est passio imediate pcedẽs. Tertia cõclusio. diffinitio subi põt igredi demfationẽ in q̃ demfatur 2ª vel 3ª passio de suo subo nõ tanq̃z mediũ. sz tãq̃z annexũ medio pz. qr al' rõnale non põt eẽ mediũ ō mõstrãdi risibile de hoie. sed hñ põt annecti medio. s. disciplinabili. Quarta ꝓclusio. diffinitio idẽtica passionis põt igredi formal'r demfationẽ: nõ tanq̃z mediũ: sed tanq̃z ãnexũ ipsi medio. pz. nã eclipsis nõ ō mfat de lumine p ꝑuationẽ lumis in luna. sz p interpõnez terre. ĩõ si priuatio lumis in luna ponit in demfatõe hoc dz eẽ tãq̃z additũ ⁊ nõ tãq̃z mediũ. Cõtra hanc opionẽ q̃drupl'r ar. primo auctoritate Ari. di. q̃ sp rõ primi termini. i. maioris extrẽitatis ẽ mediũ in demfatiõe potissima. sz maior extrẽitas ẽ passio. ergo sp diffinitio passionis ẽ medium in demfatione potissima. ¶ Scdo. qr eclipsis ō mfat ō luna p interpõnẽ terre ⁊ nũq̃z p diffinitionẽ subi. s. lune ¶ 3º qr demfat tonitruũ de nube p extinctõez ignis in nube ⁊ nũq̃z p diffinitionẽ nubis. ¶ Quarto. qr demfatur hr̃e tres ãgulos p angulũ extrisecũ ⁊ nõ p diffinitõnem subi: cũ nõ cognoscat illa passio p diffinitionẽ triãguli: sed p diffinitionẽ passiõis. ¶ Ad hec oia rñdet ibidez. ¶ Ad pmũ dr̃ ꝓcedẽdo q̃ sp rõ pmi termini. i. maioris extrẽitatis ẽ mediũ in demfatione potissima. vnde qñ demfat prima passio lz mediũ sit diffinitio subi ideutica adhuc ẽ diffinitio cãlis maioris extrẽitatis. dic. n. qd subi. ⁊ pp qd passionis. ¶ Ad 2ᵐ dr̃ q̃ lz illa demfatio sit potissima tm̃ mediũ illud ẽ demfabile p motũ lune in capite vel ĩ cauda draconis vsqzquo deuenit ad diffinitionẽ lune p quã tãq̃z p nãm lune demfat prima passio ꝓportãs motũ. si q̃s. n. sciret oẽs passiones lune vsqz ad eclipsim ō mfaret primã p diffinitionẽ lune ⁊ aliã p diffinitões pcedẽtes q̃ dñr passiões. ¶ Ad 3ᵐ dr̃ sil'r q̃ si demfat tonitruũ de nube p extictionẽ ignis illa ẽ potissima: tm̃ mediũ adhuc ẽ pbabile ō mfatie vt asserit Arist. in hoc 2º. s. p aquositatẽ nubis vsqzquo deueniat ad diffinitionẽ ei⁹. ¶ Ad 4ᵐ dr̃ q̃ si demfat hr̃e tres p angulũ extrisecũ oz illud mediũ pbari p lineã patellã secantẽ angulũ extrisecũ in duos ãgulos eq̃les duob⁹ oppositis triãguli. ꝯ ãt passio tãdẽ pbat p diffinitionẽ triãguli: ꝯ passio nõ repiat in triãgulo. nisi qr ẽ trib⁹ rectis lineis ꝓtẽta. sic arguẽdo. oĩs figura trib⁹ rectis lineis ꝓtẽta hz lineã parallelã secantẽ angulũ extrisecũ in duos angros eq̃les duob⁹ oppositis triãguli. sed oĩs triãgul⁹ ẽ hmõi ergo ⁊c. nõ accipiẽdo hic hr̃e vt dic actũ. sed aptitudinẽ Ista põ ẽ pbabil' ⁊ ĩ q̃libet suaz ꝓclonũ ẽ va loq̃ndo ō passiõib⁹ fluẽtib⁹ ex pricipiis spẽi. tm̃ in rñdẽdo est difficil' quo ad duo. primo qr dic hr̃e tres ãgulos demfari p hr̃e angulũ extrisecũ tãq̃z p mediũ. cui⁹ oppositũ est ostensũ tũ mediũ ĩ demfatiõe potissima ōbeat eẽ cã passionis nõ solũ in cognoscẽdo sz ẽt in essendo fm Ari. primo hui⁹. ꝓstat ãt hr̃e ãgulũ extrinᵐ talẽ cãlitatẽ nõ hr̃e cũ oĩs triãgul⁹ hẽat tres ãgulos eq̃les duob⁹ rectis sive sit siue nõ sit ãgulus extrisec⁹. 2º. qr dic eclipsim demõstrari de luna p interpõnẽ terre. ⁊ itez interpõ terre p motũ lune vsqzquo deueniat ad diffinitionẽ lune. qd̃ stare nõ põt. qr cũ ex tali dubio aliq̃s vnq̃z sciuit diffinitionẽ lune. seqũt q̃ tu hẽs dubitare vnq̃z ō mfatũ eẽ eclipsim de luna seu lunã eclipsari. ⁊ pz ꝓna p Ari. pmo huius q̃ si alicui⁹ sylli pmisse sũt demfabiles ñ scitur neq̃z

demonstrat ꝓcto nisi oēs ꝑmisse sint demstrate ꝑ resolutionē ad indemstrabilia. Dōz igit ꝙ ālz passio ꝓuertibilis cū subo suo demstrabilē ꝑ diffōnez subi mediate vl̄ immediate. ita ꝙ ꝑ.ª passio demstrat immediate ꝑ diffōnem subi tāq̄z ꝑ mediū. 2.ª āt ꝑ primā passionē. v.g. disciplinabile demstrat ꝑ aīal rōnale. ⁊ risibile ꝑ disciplinabile aut per aīal disciplinabile qd̄ est diffō bois data a posteriori: nulla āt passio non ꝓuertibilis cuz subo suo ē demstrabilis ꝑ diffōnē subiecti. sz ꝑ diffōnē cālem passiōis. vñ qz lūa ⁊ eclipsis nō ꝓuertunt cū sit aliqñ luna qñ non est eclipsis. nec ēt ꝓuertunt nubes ⁊ tonitruū ꝓp eādē cāz. ideo nō oz eclipsim demstrari de luna mediate vel immediate ꝑ diffinitionē lune: sz ꝑ solā diffōnē cālem. neqz opz mediate vel immediate tonitruū demstrari de nube ꝑ diffōnem nubis: sz ꝑ diffōnez cālez q̄ est extinctio ignis ī nube resoluendo vsqz ad vltimā diffōnez cālem ꝑ se notā que nō est diffō subi. sicut nec demstrat finitas de naso ꝑ diffōnē nasi. nec rectitudo de linea ꝑ diffōnē linee: sed ꝑ alias diffinitōes cāles finitatis ac rectitudinis. silr hre angulos extrinsecos equalētes q̄ttuor rectis. qz non ꝓuertit cū figura rectilinea. ideo nō demstrat de tali subo ꝑ diffinitionē el. sz ꝑ passionē ꝑcedentē. s. ꝑ ē resolubile ī tot triangulos quot āgulos hz dēptis duob. sz hre tres angulos eq̄les duob. rectis: qz ꝓuertit cū triāgulo: ⁊ est prima passio triāguli fluens ab intrinseco. s. a principijs spēi. ideo demstratur ꝑ diffinitionē trianguli q̄ est figura trib. rectis lineis ꝓtēta. ¶ Cōtra ꝑdicta ar. ⁊ primo nō oēz passionē esse demstrabilē. qz aliq̄ passio est ꝑ se nota sicut ē mot. vel qes sz Arist. 8° phy. qd̄ āt est ꝑ se notuz nō indiget demstratione. ¶ Secō ar. ꝙ hre tres āgulos eq̄les duob. rectis non demstrat ꝑ diffinitionē trianguli tāq̄z ꝑ mediū. qz mediū in demstratione potissima nō solū est cā in essendo. sz ēt in cognoscēdo ꝑ Ari. ꝑmo hui. sz ꝑ diffinitionē trianguli nō cognoscit triāgulū hre tres angulos. ¶ Tertio ar. ꝙ hre tres angulos nō sit prima passio trianguli qz hre tres angulos ōmstrat potissime ꝑ hre angulū extrinsecū qd̄ est ēt passio triāguli. sz nulluz prius ōmstratur potissime ꝑ suū posteri. ergo prius ē habere angulū extrinsecū q̄z hre tres angulos. ¶ Quarto ar. ꝙ eq̄litas triū angulorz ad duos rectos ñ sit propria passio trianguli. qz ꝓpria passio alicui. est subiue in eo. sz eq̄litas triū angulorz ad duos rectos nō est subiue ī triāgulo. ergo: pz ꝓña cū maiori. ⁊ minori declarat. nā propriū est q̄ttitati fm eā eq̄le vel nō eq̄le dici fm Arist. in ꝑdicamētis. sz triangulus nō est q̄ttitas cū sit q̄litas q̄rte spēi. ergo tal eq̄litas nō est subiue ī triāgulo: sz in q̄ttitate. ¶ Ad ꝑm dr ꝙ sic oē totū est maior sua ꝑte ē demstrabile nō obstāte ꝙ nō indigeat demstratōe cū sit ꝑ se notū vt ostensū est ī primo hui. ita passio nō obstāte ꝙ sit ꝑ se nota adhuc ē demstrabilis ex quo hz cāz ī subo ꝑ quā pōt demstrari. ⁊ sic oē totū esse maior sua ꝑte: nō demstrat tāq̄z dubiū simplr: sz isti aut illi. ita passio ꝑ se nota non simplr ōmstrat tāq̄z dubia: sz isti aut illi negāti vel dubitanti eā. dic. n. Ari. 2° phi. ꝙ ridiculū est tēptare demstrare nām ē: qz nām ē est ꝑ se notū. cū quo tñ stat nāz ē posse demstrari huic vel illi q̄ negaret aut diceret se dubitare nām ē. ¶ Ad 2ᵐ dr ꝙ diffō triāguli est cā illi. passiōis hre tres āgulos eq̄les duob. rectis tā in eēndo q̄z in cognoscēdo. vñ apud nām absqz angulo extrinseco cognoscit triangulū hre tres angulos eq̄les duob. rectis ꝑ solā diffinitionē triāguli: qz sic res se hz ad ē. ita se hz ad cognosci sz nām: inqt Arist. 2°. meta. quo āt ad nos eadē diffinitio est cā cognoscēdi eādē passionē inesse triāgulo. qz sine ea nunq̄z cognoscerem. istā passionē ōtriāgulo. sed nō sufficit se sola. ī mo reqrit aliā passionē ōterminantē ad declarantē istā diffinitionē sine q̄ nō est posse cognoscere talē passionē de triāgulo. eq̄litas ergo trium angulorz ad duos rectos demstratur ꝑ diffinitionem triāguli tāq̄z ꝑ mediū. ⁊ ꝑ hre angulū extrinsecū equalentē duob. oppositis intrinsecis tanq̄z ꝑ determinatiū me dij ita ꝙ ambo regrunt. sed nō eodē mō. ¶ Ad 3ᵐ dr ꝙ prius ordine nāe ꝓpetit triāgulo habere tres āgulos q̄z hēre angulū extrinsecū. sed quo ad nos hēre angulū extrinsecū est passio ꝑcedens hre tres. nec ē incōueniēs passionē nāliter priorē demstrari potissime ꝑ passionē nāliter posteriorē: nō q̄dē tanq̄z ꝑ mediū sz tanq̄z ꝑ qōdā annexū medio in rōne determinātis ⁊ declarātis ipsuz mediū. ¶ Ad 4ᵐ dr ꝙ eq̄litas triū āgulorz ad duos rectos est ꝓpria passio triāguli ⁊ est subiue trū in triāgulo cū sibi ꝓpetat ⁊ nō ꝑ aliūd subm sz. p. primo huius. ⁊ tūc ad ar. ꝓprīū est q̄ttitati fm cā eq̄le vel ineq̄le dici. ergo equalitas est subiue in q̄ttitate. negetur ꝓña. vñ dria est inter subm ⁊ fundamentū relatōis. vt colligit a phō. 5. meta. si enī. sor. ē pr̄ pla. ⁊ eq̄ alb. sicut pla. fūdamentū pr̄nitatis est potētia gnāndi. sz sor. est subm pr̄nitatis. similr albedo ē fundamētū similitudinis. subz aūt illius est sor. vel pla. ita in proposito fundamentū equalitatis triū angulorz ad duos rectos est q̄ttitas. subm aūt est triāgulus. ideo bene dictū est primo hui. ꝙ habere tres angulos equales duobus rectis cōpetit triangulo non per aliud subm sed ꝑ aliam cām. s. ꝑ quantitatem cuz lineis sit de essentia diffinitōnis trianguli rōne cuius dicatur illam passionem inesse triāgulo. ¶ Sed dubitat. nā propria passio alicui. subi predicat de illo. equalitas āt triū angulorz ad duos rectos non predicat de triāgulo cum triangulus nō sit equalis duobus rectis. sed predicatur de tribus angul triāguli cū illi sint equales duobus rectis. ideo talis passio est subiue in trib. angulis ⁊ non in triangulo. Dicendū ꝙ hz esse equale duob. rectis ꝑdicetur de tribus angulis: non tñ equalitas triū angulorz ad duos rectos ꝑdicat de illis: sed tñ de triangulo vt ī triangulo est equalitas triū angulorz ad duos rectos. vl triangulus fm tres angulos est equalis duobus rectis est ergo magna dria inter esse eq̄le duob. rectis ⁊ ē eq̄le duobus rectis fm tres angulos. prima passio ꝑdicat de trib. angulis. nō rñ ꝓuertibilr. qz ꝓpetit alijs. s. duobus angulis rectilineis immediatis quorz vn. ē obtusus ⁊ alter acut. 2.ª āt passio nō ꝑdicat de trib. āgulis. sed tñ de triāgulo. ⁊ si arguerēt sic. triangulus est equalis duob. rectis fm tres āgulos igit est equalis duob. rectis. negetur ꝓña. qz a fm quid ad simpliciter fallit ꝓña. non. n. sequitur. tu es albus fm dentes. igitur tu es albus ⁊c.

q Aoniā āt scire opiamur cū sciam. cām. cause aūt quatuor sunt.

Stud est 2ᵐ caᵐ huius scōi tractatus ī quo Aris. docet demstrare ꝑ oia q̄ttuor gnā cārz manifestādo ipm qd̄ q̄d est. hre rōnez cāe postq̄z ostdit ipm hre rōnem medij ⁊ diffinitionis. ⁊ diuidit istud caᵐ in duas ꝑtes. In q̄rum prima ponit Aris. duas suppōnes. In secōa āt ponit aliq̄s ꝓclusiones. ibi. Manifestū autez est. ¶ Prima suppō est ista. s. ꝙ quattuor sunt cāe. s. formalis a q̄ res capit q̄ditatez ⁊ esse specī. cā mālis q̄ necessitat ad formaz. ⁊ cā efficiens que mouet mām. ⁊ cā finalis ꝓp quam agens agit. ¶ Notandū ꝙ istā diuisionez cārz Arist. ponit in 2° phi. primo meta. ⁊ in hoc 2°. ad denotandum consideationem de causis ad tres artifices pti nere. s. ad metaphisicum. physicum. ⁊ logicum. sed nō eodem modo. meta. n. considerat omnia quattuor genera causarum fm ꝙ cā ⁊ causatum sunt dria entis transcendenter sūpti. phyficus vero ꝓsiderat oēs cās inquātum ꝑ eas fluūt mot. ⁊ trāsmutatōes ī corpore mobili. logicus āt easdem cās considerat vt sunt principia sciēdi pro q̄zto sunt media in demstratōe ex q̄ gnat scia. ¶ Dubitat ꝓp q̄d Ari. poti. attribuit cāe mālī necitatē effect. q̄z alijs cāis cū cuilz cāis cū cuilz cāe ꝓprīū sit ꝓsecutō effect. cā. n. ē id ad cui. cē segt aliō. igt auctor ō cāis. Rñ

ꝙ ꝑm

det Egi. duplr. ꝑmo q: alie cãe iducũt effectũ rõne bo
ni ⁊ finis. in mã aũt multa fiũt mala vt mõstruositates
⁊ corruptiões. ⁊ hoc ẽ ex necitate. 2°. q: alie cãe pñt ipe
diri ab opationib⁹ suis. mã aũt non ipedit. q: oẽ cõpo
sitũ ex ꝯjujs de necitate corrũpet. Jsta rñsio est difficil.
q: sic alie cãe iclinant in bonũ ⁊ finẽ. ita mã inclinatur in
bonũ ⁊ finẽ. ⁊ sic mã necitat in suis opatõib⁹: ita efficiẽt
⁊ forma necitat a fine. Propterea dr̃ sil'r ꝙ Ari. attri
buit cãe mãli hmõi necitate ⁊ nõ alijs cãis. q: sola mã ẽ
illa q̃ necitat ⁊ non necitat. fini ergo attribuit necitare.
mãe vo necessitari. sz efficiẽti ⁊ forme attribuit vtrũq;.

Una qdẽ ꝙ qd erat esse. vna vo que cum
hoc sit necesse ẽ hoc esse. altera aũt que aliqd
prio mouet. quarta vo cã cui⁹ oẽs he p me
diũ monstrãt. ⁊ hoc eni cũ sit: hoc necesse est
eẽ: vna quidẽ ppõne accepta non est: duab⁹
ãt ad min⁹. hoc ãt est cum vnũ mediũ hẽant.
hoc ergo medio accepto necesse ẽ ꝛclonẽ eẽ.

¶ Scõa suppõ est ista. uullus syllogism⁹ ꝓstat ex vna
ꝑmissa trũ. sz admin⁹ ex duab⁹ ꝓuenientibus in vno me
dio ex quo sic accepto i bis ꝑmissis necio segẽ ꝛclusio.
ista suppõ non ꝓbat' ꝑ cũ sit declarata ꝑmo prioꝝ. vbi
ostẽdit oẽz syllogismũ ꝓstare ex duab⁹ ꝑmissis ⁊ trib⁹
terminis. s. maiori extremitate. minori extremitate. ⁊ me
dio terio. ex qb⁹ necio seqẽ ꝛclo. licet ergo ꝑz phz me^m
sit vnũ p qd̃ aliqd demr̃at: non tñ sufficit vna ꝓpõ ad
iferendũ illud: sz necio reqrunt due ꝑmisse in qb⁹ poni
tur illud mediũ vnies maiorẽ extremitatẽ cũ minori.

Manifestũ est aũt sic: ⁊ pp qd sit rectũ in
medio circulo: quo exñte rectus est. Sit igit
rect⁹ in quo a. media duoꝝ rectoruz in quo
b. que est i medio circulo i quo c. a igit rectã
esse in c. que est i medio circulo: cã est b. hoc
eni ipsi a. eqle ẽ. ꝙ vo est. c. ipsi b. duoꝝ eniz
rectorũ mediũ ẽ. Exñte igit medio duoꝝ re
ctorũ a. iest: c. hoc ãt erat i semicirclo r̃ctã eẽ.

2° p^a se cundi capitli scdi tractat⁹.

¶ His suppõnib⁹ ꝑmissis Arist. ponit q̃tuor ꝛclones.
Quaꝝ ꝑma est ista. pose est aliqd demr̃are p gen⁹ cãe
mãlis tanq̃ p mediũ. Jsta ꝛclusio exẽplariter declarat'
sic arguẽdo. oĩs medietas duoꝝ angulorꝝ rectorꝝ est an
gulus rect⁹. sz hic q est i medio circuli ẽ medietas duo
ruz angulorꝝ rectorꝝ. ergo hic q est in medio circuli ẽ an
gulus rect⁹. maior pz ex hoc. q: oẽs anguli recti sunt eq̃
les. sicut. n. oĩs medietas duoꝝ pedalium est pedale. q:
oẽs due medietates alicui⁹ sunt eq̃les. ⁊ oia duo peda
lia sunt eq̃lia. ita oĩs medietas duoꝝ rectorꝝ angulorꝝ est
angulus rectus. minor vero declarat' ponẽdo in circulo
vnum triangulũ cui⁹ conus sit centrũ circuli ⁊ basis q̃r
ta ꝑs circuli. in casu illo angulus descript⁹ est medietas
duoꝝ rectorũ.

qd̃ pz traben
do vnã istaruz
lineaꝝ i punctũ
oppositũ circli
faciendo alium
triãgulũ occu
pantẽ aliã q̃rtã
circuli. pz. n. ꝙ
linea r̃cta cadit
ppẽdicularitẽr
sup lineã rectã
secando illam i
duas medieta
tes. ergo causat
duos angulos

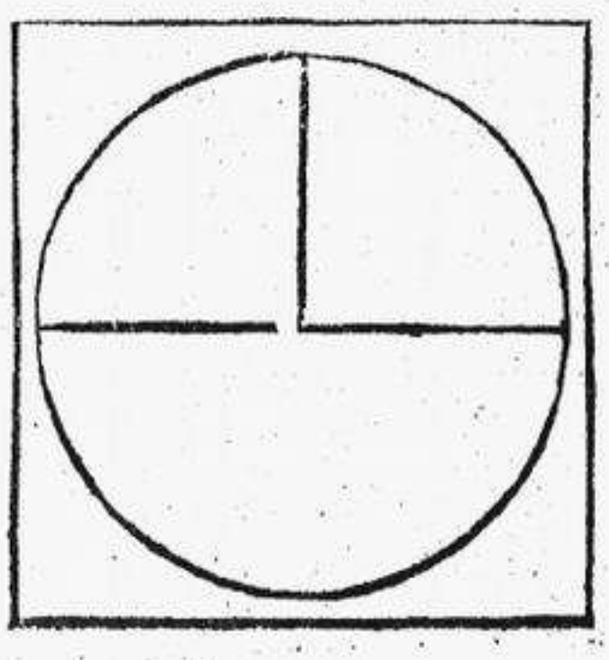

eq̃les. sit ergo huius syllo a. maior extremitas. ⁊ b. me
dium. ⁊ c. minor extremitas. ⁊ arguatur vt. s. omne c.
est b. ergo omne c. est a. ¶ Notandum ꝙ Arist. 7°. 1^m p^m
metha. ꝙ quedã sunt partes diffinitiue. ⁊ iste sũt forma
les. quedam sunt partes q̃stitutiue. ⁊ iste sunt mãles. vt
semicirculus est pars quantitatiua circuli. ideo est pars
mãlis eius non ingrediens diffinitionẽ circuli. cuz ergo
medietas dicat partẽ quantitatiuã. ideo arguere per me
dietatem duoꝝ rectoruz arguitur per cãm mãlẽ. ¶ Sz 2^m p^m
ꝗ. hec demr̃atio est mathe. ⁊ mathe. abstrahit a mã ex
doctrina Arist. 2°. phi. ergo hec demonstratio non ẽ per
mãm. ¶ Dicendũ ꝙ Arist. 7. meta. ꝙ duplex est mã 3^m p^m
. s. sensibilis ⁊ intelligibilis. licet ergo mathe. abstrahit a
mã sensibili. non tñ abstrahit a mã intelligibili. ptes aũt
continui quantitatiue dicunt mãm intelligibilem de qua
considerat geo. sicut de ipso continuo.

Hinc autem idem est ꝙ qd̃ erat esse: cum
hoc significet rationem. At vero ipsi⁹ ꝙ quid
erat esse causa monstrata est media.

¶ Scõa conclusio. pose est aliquid demonstrari p cãm
formalem tanq̃ per medium. Jsta ꝛclusio. ẽt exẽplariter 2°2^a se
declaratur probando conclusionẽ prius demr̃atam per cundi ca
aliud mediuz: s. cãe formalis. sic arguendo oĩs angulus pitli scdi
ꝓstitutus ex linea sup lineã diametrali ꝛcidentẽ est an tractat⁹.
gulus rectus. sed hic qui ẽ in medio circuli est huiusmo
di. ergo hic qui est in medio circuli est angulus rectus.

¶ Notandũ primo ꝙ idẽ argumentuz fit de semicircu
lo sicut de circulo tam in hac q̃z in prioꝝ demonstratiõe
supposito ꝙ supra diametrum circuli cadat diametrali 1^m 2^m
ter aliqua linea. semper enim angulus constitutus ẽ me
dietas duoꝝ rectorum. ⁊ est angulus rectus. q: er
go partes diffinitionis sunt forme per Arist. 2° phy. ⁊
angulus rectus diffinitur per angulum constitutum ex
linea sup lineã diametrali ꝛcidentẽ. sequit' hanc demon
strationez fieri per cãm formalem tanq̃z per medium.

¶ Scõo notandũ ꝙ angulus semicirculi est medietas
duorum rectorum aut protrahendo lineam ab vno pũ
cto semicirculi ad punctum oppositum. aut protraben 1^m 2^m
do lineam rectam a costa ad costam facientem cordam
in medietate semicirculi. ⁊ consequenter triangulum cõ
plexum in cen
tro ita ꝙ a. sit
angulus centri.
⁊ b. c. sint angu
li oppositi. ⁊ se
quitur a. esse an
gulum rectum.
⁊ b. c. facientes
angulum rectũ
ex quo omnis
triangulus ha
bet tres angu
los eq̃les duo
bus rectis ex q̃
bus sequitur es
se medietatẽ du
orum rectorũ.

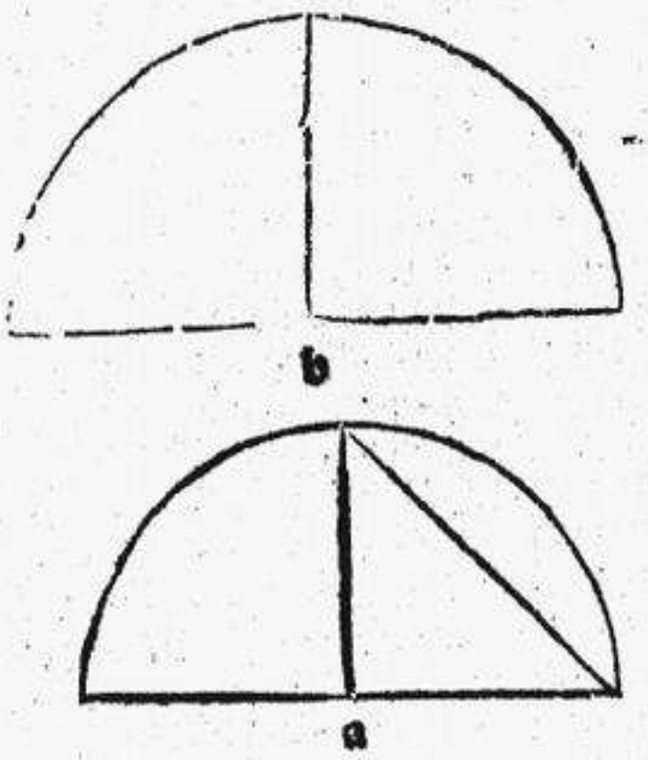

Hoc autez pp qd medoruz belluz factuz
est athenis. que causa est ꝑliari athenienses.
quoniaz i sardos cõmiserunt pp hoc. n. mo
tum est primuz. Sit bellum in quo a. prius
committens b. athenienses c. est igitur bin
c. prius est committere athenienſibus. a. aũt
in b. debellant enim prius iniustos. est itaq̃z
in b, a. debellari prius incipientes. b. autem

prius in atheniēsibus.pri⁹.n.inceperūt medium.itaq; hec est cā mediū mouens.

3ª p° secundi capituli secūdi tractatus.

¶ Tertia ꝛclo.possibile est aliqd demōstrari p̄ genus cāe efficientis tanq̄ p̄ mediū.ista ꝛclusio exēplariter declarat.sic arguēdo.oēs prius facientes iniustū in aliquos sunt debellandi ab illis.athenienses fuerunt pri⁹ iniustū facientes ī aliquos.ergo fuerūt debellādi ab illis.patz cō sequentia cū maiori.⁊ minor declarat.qm athenienses pri⁹ iniustū fecerūt in sardos ⁊ sardi erant amici medorūz.iō iniustū fecerūt medis.pp quā cām erant debellādi ab illis.ꝓuertat ergo a.cū maiori extremitate.⁊ b.cū medio.⁊ c.cum minori extremitate ⁊ arguat vt prius.

Nm p̄m

¶ Notandū olim athenienses inuasisse sardos amicos medorū.pp quā cām medi iuaserūt athenienses ⁊ ōbellauerunt eos.iō pōt sic argui p̄ cām effectiuā. qcūq; cō miserūt p̄ius in sardos debellādi erant a medis.atheniēses prius cōmiserūt in sardos ergo atheniēses debellandi erant a medis.pz ꝓnātia cū maiori.qr sardi erant amici medorū.minor vero est nota ex historia.qr atheniēses prius inuaserunt sardos.

Quorunqz est.n.cā pp aliqd: vt pp qd ambulat vt sanus fiat.⁊ pp quid facta est dom⁹.vt saluet vasa.illud vo pp id q̄ saluet: sz pp qd post cenā oz ambulare: ⁊ cui⁹ grā oz nihil differt. Ambulare post cenam fit in quo c.nō eminere cibos.in quo b.sanari.in quo a.fit.igit ī eo q̄ ābulat post cenā est facere non supeminere cibos iuxta os ventris ⁊ hoc esse sanū. videt.n.ipi iesse ambulare:qō est c.b.quod est non eminere cibos: In hoc aūt q̄ est sanatiuū.que igit cā est ī c.q̄ a.fit. ppterea qō est.fit b.non eminere.hoc āt est sicut illius rō.a.eni sic demonstrabit pp qō b.inest c.quoniam hoc est sanari.

4ª ꝛclo secūdi capituli secūdi tractat⁹

¶ Quarta ꝛclo.pote est aliqd demfare p̄ cām finalem tanq̄ p̄ mediū.ista ꝛclo pz.qr oū queritur pp qd aliqs ambulat post cenā.rndet vt san⁹ fiat.⁊ pp qd aliqs hz domū rndet vt saluet seipz . sanitas.n.ē finis deambulationis.⁊ salus est finis dom⁹.⁊ qm finis nō hz soluz rōnem cāe sz ēt effect⁹:cuz vltimate pducat:iō primit⁹ ostēdit finē demfari in rōne effect⁹ p̄ cām effectiuā.2°. ondit ipz esse mediū demfandi ipaz cāz effectiuā tanq̄ effectū ei⁹. ¶ Primū sic exēplariter declarat vt oē non hns cibos eminentes ī orificio stomachi est sanū.ambulās post cenā est nō hns cibos eminētes in orificio stōachi.ergo ambulās post cenaz est sanū.ābulatio.n.est cā effectiua descēsus cibi ad fundū stomachi:⁊ ꝓnr nō habēdi cibos eminentes ī ore stomachi. Nō hre āt cibos eminētes ī ore stomachi est cā effectiua sanitatis . ¶ Itē oē hns domū saluat seipm.sortes est hns domuz. ergo sor.saluat seipz.sor.ergo est cā effectiua salutis ei⁹:intelligēdo de salute q̄ est p̄ defensionē a vētis pluuijs ⁊ alijs malis ipressionib⁹ aeris.ponat ergo q̄ a.b.c.ꝓuertant cū terminis dictoꝝ syllogismoꝝ.⁊ arguat vt supra.

Oportet aūt ꝛmutare rōnes. ⁊ sic magis vnaquaqz appebit. Generatio est aūt econtrario hic ⁊ in causis secundū modū: ibi quidez mediū oportet primū fieri.hic āt.c.vltimum.vltimum āt propter quid est.

¶ Secōm ꝛntr hr ꝛmutādo terminos.s.faciēdo maiorē extremitatē mediū ⁊ ecō.vt oē sanū est nō habēs cibos eminētes in ore stomachi.ambulās post cenā est sanū . ergo ābulans post cenā est nō habēs cibos eminentes ī orificio stomachi. Itē oē saluans seipsum ⁊ vasa: hz domū.sor.saluat seipm ⁊ vasa.ergo sor.hz domū. vbi pz q̄ sp cā finalis ponit tāq̄ mediū in demfatione. ¶ Notandū primo fm Aristo.q̄ iter agens ⁊ finē hec est dria qm via gnationis agēs p̄cedit finē.sed via intentōis ⁊ apbensiōis finis p̄cedit agēs.vnde primo appbendit finis ⁊ vltimo hz esse. Primo.n.appbendit hō sanitatē futuraz.Secō mediū acqrēdi eā.s.non habēdo cibos eminētes in orificio stomachi.Tertio appbendit possibilitatē hui⁹ p̄ deābulationē post cenā.⁊ tūc primo icipit ambulare.secō descendit cibus.tertio inducit sanitas.ecce quō p̄mū in appbensione ē vltimū in generatiōe. ⁊ vltimuz in appbēsione.ē primū in executiōe. ¶ Secō notādū fm Egi.q̄ in hoc dft finis ab alijs cāis.nā alie cause sūt media in demfatiōe cū p̄cedant suos effect⁹ . finis āt hz esse maior extremitas ex quo finalr pducit. ¶ Sz istud nō videt vex.nā fm Arist.in p̄ncipio huius scōi cā ⁊ mediū sunt idē.ergo finis cuz sit cā cāe poterit esse mediū in demfatione. si eni finis vt hz rōnem cāe esset maior extremitas tunc argueret q̄si ab effectu ad cām ⁊ a posteriori ad suū pri⁹.talis āt demfatio nō est ōmōstratio simplr de q̄ loqtur Arist. hic sed demfatio fm qd. ¶ Itez Aristo.in hac locutione vult expresse q̄ sēs cāe sint media in demfatione.sed maior extremitas nō est mediū in demfatione.ergo finis sumptus in rōe cāe hz esse medium ⁊ non maior extremitas. ⁊ licet nō precedat alias cās fm esse:tm̄ precedit illas fm apprehēsionem.qm agens non agit nisi prius moueatur a fine non loquendo proprie de motu.qr finis non proprie mouet sed metaphorice:cū agens non agat nisi pp finez 2°phi. finis ergo vt hēt rationez effectus est maior extremitas vt aūt habet rationē cāe est mediū.sed q̄liter cūq; sumatur:ponat q̄ a.b.c.ꝓuertant cū extremitatib⁹ ⁊ medio iuxta modū sepe traditū.⁊ arguat in termis istis ignotis eo mō quo pri⁹ argutū est ī terminis notis. ¶ Cōtra p̄dicta ar.⁊ primo q̄ p̄ mām non possit aliqd demfari qr mā est trāsmutabilis fm Arist.primo phi.⁊ primo. de gene.sive fuerit mā p̄ma siue mā scōa. ergo per illā nihil demonstrat.pz ꝓnia.qr demōstratio est ex in trāsmutabilib⁹ p̄mo hui⁹. ¶ Secō ar.q̄ p̄ formā nihil possit demonstrari.qr si per formam posset aliquid demōstrari:maxime videretur in exēplo phi.sed ostendit ibi non argui p̄ formam cū linea non sit forma anguli recti: sed potius subiectum aut cā effectiua. ¶ Tertio ar.q̄ p̄ cām effectiuam non possit aliqd demonstrari.qr alique sunt cāe effectiue ad quarum esse non sequitur esse suoꝝ effectiuum.qr non sequitur.domificator est.ergo dom⁹ est.nec sequitur.ignis est.ergo ꝓbustio vt calefactō est. ¶ Quarto ar.q̄ per cām finalem nihil possit demfari. qr oīs demonstratio procedit ex prioribus.vt patuit primo hui⁹.sed finis est vltimuz per Aristo.2° phi. ¶ Itē nulla demfatio est ex non ente sicut nec scia p̄ phz p̄mo huius.sed finis est non ens cū acquirat sanitas per deambulationē vt dictum est hic.⁊ 2°.phi. ¶ Ad primuz dr q̄ non solū p̄ mām intelligibilē est aliqd demfabile vt patuit.s.p̄ medietatem duoꝝ angulorum rectorum. sed etiā per mām sensibilez.vt oē compositū ex mā potentiali ad formam corrūpetur.oīs hō est huiusmodi . ergo oīs hō corrumpetur. Itē omne aīal hns pulmonem respirat.oīs hō est aīal habens pulmonē.ergo oīs hō respirat.prima demfatio p̄cedit per mām primaz. ⁊ scōa per materiā scōam cum pulmo sit mā compositionis aīalis. ¶ Et ad rōnem dicitur q̄ materia siue fuerit prima siue secunda potest dupliciter considerari.s. vt pertinet ad indiuiduum:⁊ vt ptinet ad spēm. primo mō non est mediū in demonstratione.qr vt sic est mā signata.secundo modo ingreditur demonstrationē ⁊ est in transmutabilis sicut spēs perpetua ⁊ eterna ē. ¶ Ad 2ᵐ dr q̄ non solū p̄ formā partis:sed etiam per formā totius aliqd pōt demonstrari.vt omne cōpositū ex aia

Nm p̄m

Nm 2ᵐ

vluit. ois hō est ꝓpositū ex aia. igit ois hō vluit. Itē oē aīal rōnale est disciplinabile. ois hō est aīal rōnale. ergo ois hō est disciplinabilis. ꝑma demōstratio est p formam ptis. ⁊ scda p formā totius: qr ptes diffōnis sunt forme 2°. phi. ¶ Et ad rōnem dicit q̄ sic diffō formal' motꝰ q̄ est actus entis in pō scdm q̄ in pō. 3° phi. nō datur per formā motꝰ: sz p formā mobilis. qr actꝰ entis nō est forma motꝰ sz subi motꝰ. ita diffō āguli recti data p formā nō dat p formā anguli recti: sz p formā corpis. linea. n. nō fundat in āgulo: sz in corpe: lz p accīs rōne superficiei. ⁊ sic diffō mālis motꝰ q̄ est acq̄sitio ptis post ptem fm ꝓmē. 3. phi. nō dat p mām motꝰ: sz p mām spacij vel termini ad quē. ita diffō mālis āguli recti nō dat p mām anguli recti: sz p mām aggregati ex duobꝰ āgulis rectis. vī medietas duoꝝ angulorꝝ rectorꝝ nō est mā anguli recti cū sit angulus rectꝰ. sz ē mā totiꝰ aggregati cū sit ps eiꝰ. ¶ Ad 3ᵐ dr q̄ tā p cām effectiuā pticularē q̄z vlem pōt aliq̄d demōstrari. primū patuit in exēplo Ari. de iterpōne terre inter solē ⁊ lunā ex q̄ demōstrat eclipsis. 2ᵐ vo declarat sic arguēdo: qñcunq̄z sol applicat tali mae cū talibꝰ circūstātijs: gnānt musice vel rane. sz nunc sic applicat: ergo nūc gnānt musice vl rane. ¶ Et ad rōe dr iuxta sniam Ari. 2°. phy. q̄ duplex est cā effectiua. s. actual' ⁊ potētial'. actual' est illa ad cuiꝰ eē seqt de necessitate suus effectꝰ a q̄ iste depēdet tā in fieri q̄z in facto eē. cuiusmodi ē interpō terre respectu eclypsis. ⁊ p talē ꝓtigit demōstrare sz oēm drias pōnis. qm̄ si est fuit vel iterpō terre iter solē ⁊ lunā: oz q̄ sit fuerit vel erit eclypsis. Cā potētialis est illa ad cuiꝰ esse nō seqt exītia sui effectꝰ de necessitate sz solū pol'itas. qr nō seqt. ignis ē. ergo calefacit. sz bn̄ seqt. ergo pōt calefacere. nec seqtur. domificator ē: ergo domꝰ est. sz solū q̄ domꝰ est pol'is. tn̄ bene seqtur. domificās ē. ergo domꝰ est in fieri. ¶ Intelligendū q̄ aliq̄ cāe absolute ⁊ solitarie sūpte dnr potētiales. ⁊ eedez circūstātionate dnr actuales. sol. n. absolute sūptꝰ est cā pōlis rane. ⁊ dbite applicatꝰ mae ē cā actualis cū ad illū sic ꝓditionatum seqtur de necessitate exītia rane. Idez dr de igne ⁊ domificatore. Cā ergo actualis demōstrat effectū suū simpl'r. sed potētial' solū quo ad esse pol'e. ¶ Ad q̄rtū dr q̄ finis ē medū i dmōstrātōe ex quo est cā cāꝝ. 2°. phy. ⁊ hoc declaratū fuit supꝰ de fine ptcular q̄ ē sanitas vel salus idiuidui. ⁊ pōt idem ondi de fine vlī sic arguendo: oē felicitabile ē intellectiuū. ois hō est felicitabilis. ergo ois hō est itellectiuꝰ. felicitas. n. ē finis vltimꝰ ⁊ vlis totiꝰ spēi humane. non. n. hō est felix pp̄ itelligere. sed hō intelligit pp̄ felicitatē. ordinat. n. intellectio final'r in felicitatē ⁊ nō ecōtra. ¶ Et ad rōnē dr q̄ finis vt cā ⁊ vt hz eē appēhensū ⁊ intentum p̄cedit nō solū seip̄z vt hz eē genitū ⁊ factū. sed ēt oēs alias cās. qr mouet nō ꝓpr'ie: sed metaphorice ip̄m agēs vt dic ari. ꝑmo de gnātiōe. mō finis vt effectꝰ nō est medū in demōstratione: sz maior extremitas. vt āt est cā sic ē me^m ex quo tanq̄z ex ꝑori aliq̄d demōstratur. sic. n. arguit arist. primo de gnātione. necessitatē alteratōis ex necessitate gnationis. ⁊ impol'itatē alteratōis ex ipol'itate gnationis. dicit q̄ si gnātio est ipol'is alteratio est ipol'is. ¶ Itē nulla demōstratio ē ex non ente simpl'r. qr nulla demōstratio fit ex terminis ꝓportantibꝰ figmēta cuiusmodi sūt chimera vacuū ⁊ mons aureꝰ. sed bn̄ aliq̄ demōstratio ē ex nō ente in actu ⁊ ex nō ente in effectu sic demōstratio rose vel pluuie nulla rosa vel pluuia exīte. ⁊ ita in ꝓposito licet finis n̄ sit in actu tn̄ est in appēhensione fm quā dr cā mouens ⁊ nō solū est in appēhensiōe. sed ēt ē in re potētial'r ⁊ cāliter eo mō quo effectꝰ dr esse in cā sua. sō p illud demōstrat. ¶ Ex p̄dictis intelligit Arist. ꝓbare q̄ p oē genꝰ cāe ꝓtingit aliq̄d demōstrare. qr p genꝰ cāe mālis cōtingit aliq̄d demōstrare. ⁊ p genꝰ cāe formal'. ⁊ p genꝰ cāe efficientis ⁊ p genꝰ cāe final'. ⁊ nō sūt pl'a genera cāꝝ. ergo. pz ꝑma. cum minori ex sua suppōne. maior aūt est seqns ex ꝓclusionibꝰ ꝓbatis ꝓcernentibꝰ q̄tuor gnā cāꝝ ⁊c.

Ontingit āt vnū ⁊ idem ⁊ q̄uid est ⁊ pp̄ qd est ex necessitate: vt p lucerne pellem lumen. Et nā q̄z ex necessitate disgredit qd in parua partibiliꝰ p maiores poros si qdem ignis fit trāsgrediendo ⁊ pp̄ aliquid vt non offendamur. itaq̄z ⁊ si esse cōtingit ⁊ fieri contingit.

Stud est 3ᵐ capl'm huiꝰ tractatꝰ in quo Arist. docet demōstrare in cāis existentibus sil' cū suis effectibus. quō vna cā demōstrat vnū effectū. ⁊ quō pl'es eundē effectū ponēdo q̄tuor ꝓclusiones. ¶ Quarūz ꝑma est ista. idē effectꝰ numero p plures cās p̄t demōstrari. Scda ꝓclusio. effectus nāles sunt cōiter demōstrabiles p̄ꝓia quattuor genera causarum ibi. Plurima autem. Tertia ꝓclusio. effectus artificiales non sunt demonstrabiles nisi per cām finalem ibi. Sed in his. Quarta ꝓclusio. quilibet effectus existens simul cū sua cā est per illaz demonstrabilis fm oēm differentiā tpis tam quo ad esse q̄z quo ad fieri ibi. Eadem aūt cā. Prima ꝓclusio duplicit probatur: ⁊ primo sic. lumē apparere per pellē lāterne est q̄dam effectus demonstrabilis p causaz mālem formalem ⁊ finalē. ergo idem effectus numero per plures cās potest demonstrari. pz ꝓma. ⁊ q̄lz ps aūtis probatur incipiendo a prima sic arguendo p causaz mālem. oē corpus diuisibile i ptes minores q̄z sint pori lanterne apparet p pellē lāterne. sed lumē est corpus diuisibile in partes minores q̄z: sint pori pellis lanterne. ergo lumē appet p pellem lanterne. Ista demonstratio est p cām mālem. qr partes ⁊ pori dicunt mām cum ex his aliq̄d componat. maior pz ex necessitate mae. qr corpora minora q̄z sint foramina nēcio disgrediuntur a poris. nec possunt detineri pp elongationem latex. minor autē non est vera. sed admittitur pp opinionem antiquorum di. lumen esse defluxum quorūdam paruoꝝ corporuz. quā opinionem Ari. reprobat 2°. de aia di. q̄ si lumē esset corpus: possibilis esset penetratio corpoꝝ. s. luminis ⁊ aeris: aut q̄ statim multiplicato lumine cederet aer. quod est impossibile. qr cū lumen subito multiplicet aer subito cederet. ⁊ sic aliqs motus localis fieret subito. qd̄ est contra nām motus vt demōstratur. 7. phy. Secunda pars aūtis ar. sic. omne multiplicatū per pellē lanterne apparet p pellem lanterne. sed lumen multiplicat p pellem lanterne. ergo lumen apparet p pellem lanterne. Ista demonstratio est p cām formalē. qr sicut diuisio cōpetit mae. ita multiplicatio forme vt colligitur ex doctrina ꝓmen. 3°. phy. di. q̄ in ꝓtinuis diuisio ⁊ diminutio ē rōne mae: augmētatio āt ⁊ maioratio sunt rōne forme. maior ergo predicte rōnis est de se nota. ⁊ minor declaratur. nā lumen non solū multiplicatur per aerē contentum in poris qui sunt in pelle lanterne. sed ēt per pellem lanterne in qua non est aliquis porus pp diaphanitatez eius eo modo quo multiplicatur per crystallum seclusa omni porositate crystalli. facilius tn̄ multiplicatur p partes porosas q̄z p non porosas. qr partes porose sunt magis diaphane rōne aeris inhibiti q̄z partes non porose. Tertia pars aūtis ēt arguitur. s. q̄ idē effectus demonstratur per causam finalem sic arguendo. omne qd̄ portatur in lanterna ne hō offendatur in tenebris apparet p pellē lanterne. sed lumen portatur in lanterna ne hō offendatur in tenebris. ergo lumen apparet per pellez lanterne. Ista demonstratio est p causam finalē. qr ideo apportatur lumen ⁊ ipsuz fit apparere p pellem lanterne ne tedatur hō in tenebris. ⁊ ita maior ⁊ minor sunt manifeste. ¶ Notandū q̄ ari. non tangit causam effectiuaz per quaz etiam eadem conclusio possit demonstrari. qr

ꝓcto p̄ tertii capituli secūdi tractatus.

Ma^r p^a

ſſta videt eē de ſe nota ſic arguendo. in quocūq; diaſo no eſt corpus luminoſū p illud apparet lumē. ſed pellis lāterne ē aliqd diaphonū ī quo corpus luminoſū. ergo p pellē lanterne apparet lumē. Iſta demonſtratio tāgit cām effectiuā cū dicit corpus luminoſū. qm̄ lumē depēdet effectiue a corpore luminoſo tā in fieri q̄ in facto eē cāz aūt mālē tāgit ari. cū dicit in littera p poros maiores. ⁊ formalē cū ait. ignis diſgrediēdo. finalē vero cuz annectit. vt non offendamus.

Sicut ſi tonat exſtincto igne. neceſſe ē zizire ⁊ tonare. ⁊ ſic ē quēadmōz pitagorici dīt miatū cā his q ſūt ī tartaro: q̄ten⁹ tieāt.

¶ Secdo principalr ad cōcluoſinē ar. ſic. tonitruū eſt q/ dā effectus pbabilis demōſtratiue p cām mālē ⁊ finalē. ergo idē effectus nūero p plures cās pōt demōſtrari. aīs ſic arguit. ⁊ prio p cām mālē ſic arguēdo. qñcūq; extinguit ignis in nube eſt tonitruū. ſed qñcūq; fit magna antipiſtaſis ī media regione aeris extinguit ignis ī nube. ergo qñcūq; fit magna antipiſtaſis in media regione eſt tonitruū. Iſta demōſtratio eſt p cām materialē q: ſicut vinū eſt mā alterationis ſanguinis. ita ignis ex/tinctus mā alterationis tonitrui. ⁊ ſicut ignis extinctus in aqua facit zizire. ita extinctus in nube facit tonare. zizire eſt nomē ficti ſūptū a zizi qd eſt ſonus factus ī aqua qñ extinguit ignis. ſicut tintinabulū fumit a tintin qd eſt ſonus cāpane. maior pz. nō tanq̄ vera. q: ſic nō generat tonitruū. ſed ex ſuppōne admiſſa opinione emped. mi/nor aūt clara eſt ex his q̄ determinant in libro metheorox. ¶ Secdo demōſtrat idē p cām finalē. ſic arguēdo qñcūq; aīe infernales timēt tūc ex tonitruū. ſed qñcūq; eſt extinctio ignis in nube eſt tonitruū. Iſta demōſtratio ē. per cām finalē. q: ideo fiūt tonitrua vt timeant aīe infernales. ⁊ lz hoc nō ſit vex iuxta doctrinā ari. q: finis tonitrui nō eſt tior aīax infernaliū. ſed putrefactio aeris ⁊ expulſio partū extraneax q̄ ſunt in illo. tm̄ admittitur tanquā exēplū ad ppoſitū. exēpla enī pōimus nō vt ita ſint. ſed vt ſentiant q addiſcūt inquit Ari. in libro elenco. quo admiſſo pz quelibet pmiſſarū ex opinīōe pythagore ponētis deſcēſuz aīax malax ad loca tartarox vt ibi puniant. ¶ Intelligēdū q̄ nō ſolū p cām mālē ⁊ finalē demōſtrat tonitruū: ſed ēt p cām efficiētē ⁊ formalē vt quādocūq; caliditas exiſtēs in vētre nubis ſcindit nubē. tunc eſt tonitruū. ſed qñcūq; ignis extinguit in nube caliditas exīs in ventre nubis ſcidit nubē. ergo qñcūq; ignis extinguit in nube eſt tonitruū. ¶ Itē qñcūq; nubes velociter frangunt eſt tonitruū. ſed nūc vel tūc nubes velociter frangunt ergo nūc vel tūc eſt tonitruum. ¶ Iſtax demōſtrationū pria eſt p cām effectiuā. ſ. p caliditatē. ⁊ ſecūda p cām formalē. ſ. p motū ⁊ fractionez.

Pluuia āt ⁊ hmōi ſūt ⁊ maxie ī his q̄ nature pſiſtūt: ⁊ ſtātibus hoc q̄ pp hoc natura fecit: illa vo ex neceſſitate. Neceſſitas āt duplex ē: hec. n. ſcōz naturā ⁊ motū: ſicut lapis ex neceſſitate ⁊ ſurſū ⁊ deorſū ferit: ſed nō p/pter eandem neceſſitatem.

¶ Secūda cōcluſio. effectus naturales ſūt cōiter demōſtrabiles per oia quattuor genera cārū. illa cōcluſio patet ex aſſignatis exēplis. ſed rōne ſic arguitur. omnis demonſtratio eſt neceſſariis. ſed in naturalibus maxie reperitur neceſſitas. ⁊ hoc in quolibet genere cauſe. ergo ⁊ ē. pz pria cū maiori ex primo huius. ⁊ probat minor. nā primo reperitur neceſſitas ex parte finis. q: natura agit ppter finē inquit Ari. ſecūdo phy. fecit enīz dentes anteriores acutos ppter diuiſionē cibi ⁊ poſteriores obtuſos ppter contritionē eiuſdē. ¶ Secūdo reperitur neceſſitas ex parte forme quā nō tangit ari. in littera ex eo q̄ forma ⁊ finis coincidunt ſecūdo phy. ergo neceſſitas reperitur ex pte finis et ex parte forme. tertio repitur neceſſitas ex parte materie qd pz in motu naturali lapidis deorſuz. mouet enim deorſuz rōne elementi dominantis in eo. cum oia grauia naturaliter tendat deorſuz. ōr to reperitur neceſſitas ex parte agētis. vt patet in motu grauis ſurſuz per ipulſionē. neceſſario igitur deſcendit ⁊ aſcendit lapis. ſed nō eadē neceſſitate. q: deſcendit neceſſitate materie ⁊ aſcendit neceſſitate agentis. ¶ Notā dū fm ari. tam hic q̄ ſecūdo phy. q̄ duplex eſt neceſſitas. ſ. finis ⁊ materie. ad neceſſitatē finis reducit neceſſitas forma. ex quo inuicē quoincidūt/ ⁊ ad neceſſitatē materie reducit neceſſitas agentis ex quo materia trāſmutatur p agēs. ſi. n. lapis mouet deorſuz iſta neceſſitas nō ſolū eſt ex parte materie. ſ. terre ex qua materialiter cōponit lapis. ſed etiā ex parte agentis cū oīs talis motus ſit ab agente. omne. n. quod p ſe mouet diuidit in parte primo mouēte ⁊ in partem primo motaz. inquit ari. octauo phy.

Sed ī hic q̄ ſūt ab ītelligētia alia nequaq̄z ſūt ab eo qd per ſe fruſtra eſt: vt dom⁹ aut effigies neq̄z ab ex neceſſitate ſūt: ſz pp hoc. Alia vo ſūt a fortuna vt ſanitas ⁊ ſal⁹. Maxime āt in qbuſcūq; ōtingit: ⁊ ſic ⁊ alr cū nō a fortuna generatio fit: quare finis bon⁹ pp aliqd fit. ⁊ aut a natura fit. aut ab arte. a fortuna autem fit nihil propter aliquid.

¶ Tertia cōcluſio. effectus artificiales non ſunt demonſtrabiles niſi p genus cāe finalis. pbatur. cū omnis demōſtratio fit ex neceſſariis per illud tm̄ fit demōſtratio ī quo reperitur neceſſitas. ſed in artificialibus non reperit neceſſitas niſi ex parte finis. ergo pz pria cū maiori. ⁊ minor declaratur. Primo quidē in artificialibus nō ē neceſſitas agentis ſimpliciter ſed tm̄ ex ſuppoſitione: vt ſi ipellitur lapis ſurſuz p artē neceſſe erit ſurſum aſcendere tm̄ huiuſmodi ipulſus nō eſt neceſſarius ex pte agentis. quia in potētia artificis eſt ipellere vel non ipellere. cū potentie rōnales ſint ad oppo⁹ nono meta. In naturalibus aūt que nō habēt dominiū ſui actus talis neceſſitas reperitur. nō. n. pōt magnus ventus non ipellere lapillos ſurſum. aut inundatōes aquax facere ⁊ eas eleuare. Secūdo. in artificialibus non ē neceſſitas ex parte forme vt diſtinguit contra finē. ars enī nullā formā ſibi determinat ſimplr. ſed tm̄ ex ſuppoſitione rōne finis. artifex enī nō introducit formā nauis vel domus niſi propter quāto per ipam habebitur melius finis. natura autem abſolute determinat ſibi formā ſiue acquirat finē ſiue nō vnde oia agentia naturalia ſicut ſibi determināt abſolute certū gradū perfectionis entiuz. ita determinataz formā. Tertio. in artificialibus nō eſt neceſſitas ex pte materia. vñ ī pſtōne effectū artificialiū nullā materiā ſibi determinat ars ſimpliciter. ſz tm̄ p reſpectū ad finē. vt ligna ⁊ lapides in formatōe domus. ⁊ ferruz in pducti one ſerre. ⁊ vitx in generatione fiale. p quāto talis mā aptior eſt ad finē ītentum. natura autē lz agat ppter finē adhuc circunſcripto fine determinat ſibi ppriā māz. vt aīal carnē oſſa ⁊ ſangoinē. plāta vero radices frondes ⁊ folia. ita q̄ circunſcripto fine nō minus natura talia generaret. quod de arte nō cōtingit. q: ergo oīs operatio artis ſimpliciter depēdet a fine. ideo neceſſitas in artificialibus nō pūenit niſi ex parte finis. ¶ Notandum primo fz phm q̄ eorum q̄ ſunt ab intellectu practico q̄dā ſunt ab arte ⁊ quedā a fortuna. illa dicunt ē ab arte q̄ nō ſunt a caſu neq̄z ex neceſſitate materie vel agentis ſed ſolum ppter finē. verbi gratia. domus vel ſtatua eſt ab arte exīte habitualiter in intellectu practico ⁊ non a caſu. quia illa non fuit preter intentionē agentis. nec ex neceſſitate materie. q: aliqua grauiora ponuntur ſuperius

9. 2. tertii capli ſcdi tractatus

ꝛ aliqua leuiora inferius. nec ēt ex necessitate agentis. qꝛ
nō semp posito domificatore cū ceteris requisitis absqꝫ
ipedimēto ponitur domus vel domificatio. oꝫ ergo di
cere ꝙ illa tm̄ fiūt ppter finē. s. ppter tutelā hoiuꝫ ꝛ re
ruꝫ possessaꝝ illa vero dicunt eē a fortuna q̄ sunt raro
preter intentionē agentis vt sanitas ꝛ salus. verbi gratia
si leprosus comedat serpētē vt moriat ꝛ ex illo esu sane
tur. talis sanitas est a fortūa. silr si aliquis intrat domuꝫ
cā bibēdi vel quiescēdi. ꝛ ex hoc liberet ex inimicis hec
salus est a fortuna. qꝛ pter intētionē agētis. ¶ Sed dubi
tatur. qꝛ dicit arī. secūdo phy. ꝙ artificialia nō soluꝫ dif
finiunt p finē. sed ēt p mām. diffinit. ii. domus nō solū
per eē cooplimētū salnās. sed ēt p lapides ꝛ ligna. neqꝫ
serra tm̄ diffinit p secare dura. sed ēt p eē instrumētum
ferreū dentatū. ergo in artificialibus est necessitas mate
rie sicut finis. ꝛ p cōsequēs effect artificialis pōt demō
strari p māꝫ sicut p finē. Et cōfirmat exēplariter sic. nā
faciens sagittā ex ligno nodoso necessario videt obliqui
tatē sagitte ppter nodos. mō talis obliqtas nō pōt eē p
pter finē. sed necessitate materie. Rndet cōcedēdo ꝙ ī
artificialibus necessaria est mā sicut finis. sed nō eodem
mō. qꝛ finis est absolute necessarius. mā aūt est necessa
ria ppter finē. ꝛ p ꝓns cōcedat ꝙ artifex demōstrat p
duo genera. s. p finē ꝛ p mām. sed nō eodē mō. qꝛ p fi
nē simplr. ꝛ hoc intēdit hic phs. p mām aūt vt ordina
tur ad finē. sicut. n. demōstrat domus p eē cooplimētū
saluās hoies ꝛ res possessas. ita demonstrat p esse cō
positū ex lignis ꝛ lapidib hoc mō. oē cōpositū ex lignis
ꝛ lapidibus hoc mō. omne cōpositū ex liguis ꝛ lapidi
bus est domus. sed hoc est cōpositū ex lapidibus ꝛ li
gnis. ergo hoc est domus. Fm ꝙ magis videbitur in se
quēti capto vbi docet arī. demōstrare in artificialibus.
qꝛ necessitas materie p̄supponit necessitatē agētis ꝛ in ar
tificialibus totū depēdet ex libertate facientis. iō ibi nō re
perit necessitas māe. nisi ex suppōe. s. dato ꝙ agēs agat
nā si agēs liberū nō ageret nō sequeret sagitte obliqtas
iō. n. mā artificialiū dicit cōtingēs tm̄. qꝛ illā eligit lib e
re artifex ꝛ illi quātūcūqꝫ disposite applicatus cōtigēter
agit. nullā autē eligit natura materiā nec subterfugit ei
actionē. sed necessario agēs naturale agit debite applica
tū passio. pōt tm̄ dici ꝙ inteedū artificialibus subest ne
cessitas māe simpliciter nō q̄dē respcū effectuū intentoꝝ
sed nō intentoꝝ. sicut. n. nā agit mōstruositatē p̄ter intē
tionē ex sola necessitate māe nālis. ita ex sola necessitate
materie artificialis agit ars p̄ter Intentionē obilquitatem
dicit. n. arī. secūdo phy. ꝙ ita in arte sicut in natura eue
niūt mōstruositates ꝛ pctā. sicut. n. natura pducit homi
nē cū sex digitis in vna manu ꝛ duob capitib in vno
collo. ita scriptor ex indispōne carte vel attramenti tur
pes litteras agit. dicit. n. Arī. ibidē ꝙ scriptor in scriben
do nō recte ꝛ medic in potādo. i. potionē dādo pecca
uit. respectu āt effectuū intētoꝝ nulla est necessitas in mā
artis cū agēs artificiale nō ageret neqꝫ sibi aliquā mām
determinaret secluso fine: nā aūt ꝛ si nō ageret pp finem
adhuc sibi determinaret mām. pluuia. n. est ordinata a
natura propter augmētū messiū ꝛ eq̄litatē eloꝝ. inquit
cōmē. secūdo phy. ꝛ tm̄ si nō ageret pp illū finem nō mi
nus determinaret sibi vaporē ex quo faceret nubē. ꝛ nu
bē ex qua faceret pluuiā iuxta opinionē empedo. ꝛ alioꝝ
antiquoꝝ dicētiū oia fieri a casu: quos reprobat Arī. ii.
phy. Ex pdictis vna cum determinatione auerro. in p
logo physico. sequitur ꝙ quattuor sunt demostrationis
fm quattuor genera causarum diuersimode demostrā
tes. s. nālis metaphysicus artifex ꝛ mathematicus. nālis
n. demōstrat p oia quattuor gna cāꝝ. meta. aut p tria. s.
per finē efficiēs ꝛ formā: artifex vo p duo tm̄. s. p mām
ꝛ finē: sꝫ mathe. solū p vnū. s. p formā. ꝛ rō est ista. qꝛ d
mōstratores p idē gen diffiniūt ꝛ demōstrāt: cū diffō
fit ordinata in determinationeꝫ. ꝓstat aūt ꝙ nālis diffinit
fꝫ quattuor gna cāꝝ vt colligit a phō. ii. phy. metaphy
ficus aūt diffinit tm̄ p tria gna cāꝝ. s. p efficiēs finē ꝛ for
mā. iuxta intentionē ꝓmen. ꝓmo meta. artifex diffinit pre
cise p duo gna cāꝝ. s. p māꝫ ꝛ finē vt determinat Arī. in
ii. sēdi phy. Sed mathe: p vnū gen tm̄ diffinit. s. p for
mā vt iductiue pꝫ. diffinit. n. circulū p eē figurā a cuius
cētro ad circūferentia oēs linee ducte sūt equales. ꝛ triā
gulū p eē figurā trib lineis rectis ꝓtentā. ¶ Secūdo no
tādū fꝫ phꝫ ꝙ casualia ꝛ fortuita maxie euenīūt in ꝓtin
gētib ꝑter intentionē agētis: sꝫ cū gnatio taliū sit fm iten
tionē agētis. talis gnatio nō ē a casu nec a fortuna vt si ali
qs sciat se fugari ab inimicis ꝛ itrat domū: ne repiatur
ab illis: salus illius nō dr a casu nec a fortuna sed a ppo
sito. ꝛ ex hoc ifert Arist. drīā iter fortunā ꝛ artē vl nāꝫ.
qꝛ fortuna nō ē pp finē. nā aūt ꝛ ars sunt pp finē. qꝛ effe
ctus aūt nālis vel artificialis ē de itentione agētis. Ex q
b sequit ꝙ idē effectus pōt eē a nā arte ꝛ fortuna. nā sa
nitas pōt eē a nā digerēte idigesta. ꝛ repellēte supflua ꝛ
pōt esse ab arte qꝛ p artē medicine pōt qs sanari. potest ē
ēt illud fieri a fortuna: vt puta si qs nō istructus p artem
nec credēs sanari comedet cibū p quē sanet. Itē sal pōt
eē a nā exns in domo cognoscens ex instictu nāe ruinaꝫ
illi si exeat a nā saluat ē. si vero p artē cognoscat istam
ruiturā ꝛ exeat ab arte saluat ē. si vero preter itentionē
exeat post cuius exitū ruat dom a casu ꝛ fortuna salua
tus est. ¶ Circa predicta q̄rit vtꝫ eadē ꝓclo effectus vl
passio possit demstrari p plura gna cāꝝ tanqꝫ p media
potissima. Et ar. ꝙ nō qꝛ si sic. ergo eq̄liter. nō equalit
qꝛ sicut res se hꝫ ad eē ita ad cognosci. ii. meta. sꝫ ad eē ef
fectus pri ꝓcurrit finis q̄ꝫ agēs. ꝛ agēs q̄ꝫ forma. ꝛ for
ma q̄ꝫ mā. ergo ad cognitionē eiusdē effect pus ꝓcurrit
cognitio finis q̄ꝫ agētis ꝛ cognitio agētis q̄ꝫ forme. ꝛ co
gnitio forme q̄ꝫ māe. ꝛ per ꝓns nō equaliter demōstra
tur effectus p plura genera cārū. Si aūt dicit ꝙ inequli
ter sequit ꝙ ista passio p vnū genus cāe demōstrat im
mediate. ꝛ p aliud mediate quo dato ista demōstratio
nō esset potissima cū oīs demōstratio sit ex immediatis
prio huius. ¶ Itē ar. auctoritate arī. prio huius dicētis
ꝙ demōstrationes sunt multiplicabiles in post ꝛ in lat
nō tm̄ ad eādē cōclusionē sunt plura media potissima. sꝫ
ꝙ alia ꝛ alia cōclusio hꝫ aliud ꝛ aliud mediū. ꝛ diuersa
media diuersas cōclusiōes. vnde talia media necessaria
hērent inuicē aliquē ordinē ergo istoꝝ vnū eēt mediatū
effectui vel passioni. ꝛ p cōsequēs nō esset mediū in de
mōstratiōe potissima. ¶ Oppositū determinat arī. in lit
tera. vnde exēpla ponunt pp demōstrationē potissimā
de qua in hoc libro principalr intēdit. ꝛ si aliquod suorū
exēploꝝ nō sit demōstratio potissima. tamē p illud dat i
telligere demōstrationē potissimā. dictū. n. ē sepe ex nar
ratōne phi ꝙ exēpla ponim nō q̄ꝫ ita sint. sed vt sentiāt
qui addiscūt. ex quo. n. quattuor eāe cōcurrūt necessario
ad eē effect nō apparet q̄n quālibet illaꝝ iste effectus sit
demōstrabilis ꝛ maxie in nālib vbi cōsiderant oīa ge
nera cāꝝ. pria. n. passio alicui subi demōstrat potissime
de illo p diffōnē intrinsecā illi ꝛ p diffōnē extrinsecā da
tā p finē dūmō sit depēdēs ab illo fine. cū finis sit cā cāꝝ
ꝛ necessitas demōstrationū sit ex fine. p arist. ii. phy.
¶ Ad primū dicit ꝙ vtroqꝫ mō licet alr ꝛ alr. eadē. n.
passio equaliter demōstrat fm oē genus cāe quo ad de
mōstrationē potissima. inequliter aūt quo ad resolutionē
qꝛ oīs demōstratio p genus cāe nālis formalis vel effi
cientis ē resolubilis in aliā demōstrationē. mā. n. demō
strat p formā. ꝛ forma p efficiēs. ꝛ efficiēs p finem. finis
aūt ideuīrabilis ē ad tollēdū infinitū pcessū. Et tunc ad
argumētū passio inequaliter demōstraf ex oībus illis ge
nerib. ergo imediate p vnū ꝛ mediate p aliud. negat
ꝓna. qꝛ pria ꝛ secūda passio ieq̄lit demōstrat de suo sub
iecto pp inequalitatē medioꝝ. ꝛ tm̄ q̄libet potissime de
monstrat. ¶ Sed cōtra sequit ꝙ idē est mediū potissi
mū ad diuersas cōclusiōes. qꝛ diffō data per cām fina
lem poterit demonstrare potissime diffinitionem dataꝫ

per cām efficientē ⁊ pmā passionē subiecti. ¶ Dicendū
q̄ nō est icōueniēs qm̄ vni⁹ ꝛclusionis maior extremitas
naturaliter sequtur subiectuz. ⁊ alteri⁹ nālr pcedit: vbi am
be aūt maiores extremitates pcederēt subiectuz vel seq̄
rentur esset iconueniēs itelligendo de extremitatib⁹ non
facientib⁹ essentialiter vnū. q: lunā eclypsari ⁊ lunā pri
uari lumine sūt due ꝛclusiones demōstrabiles potissime
p idē mediū. s. p interpositionē terre. sed eclypsis ⁊ pua
tio luminis in luna sunt idē essentialiter. ¶ Ad .2 dicit. q̄
Ari. pmo huius nō dixit ad eādē ꝛclusionē nō eē plura
media potissima. sed oppositū asseruit. ex hoc. n. pbauit
demōstrationes mathematicas firmiores ⁊ certiores eē
nālib⁹: q: mathematice nō pcedūt nisi per vnū genus
cause. s. p formā. nāles autem per plura gna cāz ⁊ dato
pb̄m ita dirisse q̄ ad eādē ꝛclusionē nō sūt plura media
potissima: illud itelligendū eēt in eodē gne cause. q: in di
uersis nō est iconueniēs vt exēplr pbatuz est i lra. nō āt
nego qn vna illaz demōstrationū sit euidētior: alia ꝛz q̄
vna est cā altera euidētior. demōstratio. n. q̄ demōstrat
pma passio de subiecto suo est euidētior q̄z illa q̄ demō
strat 2ª passio de eodē subiecto. q: pmisse sūt notiores ⁊
euidētiores. ⁊ tm̄ q̄libet illaz ē potissima. ⁊ licet cause inui
cē aliquē ordinē habeant. qm̄ vna nālr psupponit aliaz:
tm̄ vt sūt media demōstratiua nullū ordinē habent. causa
n. mālis in eo q̄ hui⁹ psupponit alias cās. sed i eo q̄ est
mediū demōstratiuū nullū aliud mediū psupponit.

Eadē aūt cā est i his q̄ fiūt: ⁊ factis: ⁊ fu
turis: q̄ vere est his q̄ sūt. media. n. cā ē i his
que sūt. que ē ipsis aut que fiūt: que fit factis
que fcā est futuris que futura est: vt pp quid
fcūs est defect⁹ pp id q̄ i medio fcā ē terra.
fit aūt pp id qd fit. Erit aūt pp id q̄ erit i me
dio. ⁊ est autez propter id quod est similiter.

ꝛclo 4ª ertii capituli p mi tractatus

¶ Quarta ꝛclusio. qlibet effectus exm̄s sit cum sua cā ē
p illā demōstrabilis fm oēm differentiā tpis tā quo ad
esse q̄z quo ad fieri. Ista ꝛclusio duplr pbat. ¶ Primo
exēplo eclypsis q̄ ē effect⁹ talis de necessitate cū cā sua. s.
cū iterpōne terre. seqt. n. iterpō terre est iter solē ⁊ lunā.
ergo eclypsis est. iterpō terre fuit i a. istanti vel erit i b.
istāti. ergo tūc fuit vel erit eclypsis. sitr seqtur cū verbo
significante factionē. vt iterpō terre fit ergo eclypsis fit.
iterpō terre fiebat in a. istāti vl fiet i b. istāti. ergo tūc fie
bat vel tūc fiet eclypsis. ⁊ pm̄t hec oia reduci ad demō
strationē. vt qficūq̄z fuit iterpō terre iter solē ⁊ lunā tūc
fuit eclypsis. sed in a. istāti fuit iterpō terre iter solē ⁊ lu
nā. igit in a. istāti fuit eclypsis. Itē qficūq̄z fiet interpō
terre iter solē ⁊ lunā tūc fiet eclypsis. i b. istāti fiet iterpō
terre iter solē ⁊ lunā. igitur. ē b. istāti fiet eclypsis.

Quid est cristallus. accipiat igit quoniā
aqua densata est. fit aqua i quo c. densata in
quo a. cā media i quo b. defectus caloris pe
nit⁹. est igit in c. qdem b. i hoc aūt densatum
esse. quod est in quo a. fit āt cristallus cū fiat
b. factus est autem facto. erit autem futuro.

¶ Scdo ar. eadē ꝛclusio exēplo cristalli cui⁹ cā est aqua
dēsata ppter defectū caloris. uā si qrit qd est cristallus
rndet aq̄ dēsata ppter defectū caloris: ꝛstat aūt q̄ ex ta
li cā gnalr sequit talis effectus quo ad oēz diferentiam
tpis tā scdm esse q̄z fm fieri. vt pz arguēdo entimemati
ce vt supra. ⁊ pōt reduci talis argumētatio ad demō
strationē isto mō. oē hns defectū calorīs est densatum.
fm aq̄ sit ex q̄ sit cristallus est hns penit⁹ defectū calo
ris. ergo aqua ex aq̄ fit cristall⁹ est densata: ⁊ p hns cri
stallus est aq̄ densata ppter defectū calorīs. ¶ Notādū
q̄ pmū exēplū pcedit p cāz mālez. qm̄ iterpositio terre
est cā efectiua eclypsis. ⁊ aqua densata ppter defectum

Am̄ p̄m

calorīs est mā cristalli. ideo talis ppō nō est vera i pdi
catione idētica. cristall⁹ est aq̄ dēsata. sed est vera in pre
dicatione cali. s. cristallus est ex aqua dēsata. Idē etiam
est intetligēdū in aliis causis. in genera. n. cause finalis se
quitur. aīal ordīatū ad felicitatē ē. ergo disciplinabile est
in a. instāti fuit vel b. istāti erit discipliabile. ¶ In gene
re etiā cāe formalis sequit. figura tribus rectis lineis cō
tenta est fuit aut erit in tali vl tali instāti: ergo hr̄e tres
angulos eq̄les duobus rectis est fuit aut erit in tali aut i
tali istanti. ⁊ pm̄t hec oia reduci ad formā syllogisticam
vt sepe reducta sūt: ex quo igit idē effectus nūero aliqm̄
dem ratur p oia quattuor genera cāz ⁊ aliqm̄ nō. pz q̄
si effectus est sit cū cā cū codē vbo ⁊ cū eādē deteriatio
nem debet cōstitui effectus sicut causa.

Sic qdem causa ⁊ cuius est causa simul
fiunt cum fiant: ⁊ sunt cum sunt ⁊ in eo quod
est factum ⁊ futuro similiter.

¶ Ex pdictis Ari. epilogat circa deteriata dicēs q̄ sic q̄
dem est manifestū q̄ cū cā ⁊ effectus sit sunt cā infert ef
fectū tā in fieri q̄z in facto esse tā cū verbo de pnti q̄z cuz
vbo de futuro ⁊ pterito ⁊c. ¶ Cōtra ist ā cōclusionem.
ar. sic. cāe sunt minus note q̄z cāta. ergo p tales cās non
pm̄t demstrari effectus fm aliquā drīā tpis. patet ꝛnia. qa
oīs demōstratio est ex notioribus pmo hui⁹. ans ē pb̄i
in prologo pby. ¶ Itē cā ⁊ cātū nō de se inuicē pdicant
ergo nullū eoz per aliud demōstrat. pz ꝛnia. q: mediū
maior extremitas ⁊ minor extremitas debēt de se inuicē
vificari. ans aūt est notū. q: nulla cā est suus effect⁹ nec
ecōuerso. ¶ Ad primū dr̄ q̄ licet effectus sint nobis no
tiores suis cāis notitia. q: est ⁊ pcessu cōfuso. nō tm̄ noti
tia ppter quid ⁊ pcessu distincto. q: nō possumus habe
re cognitionē ppter quid effectus nisi prius hēamus co
gnitionē ipsaz cāz. ¶ Ad secūdū negat ans. ⁊ ad pbaz
tionē dico q̄ q̄uis cā ⁊ cātū nō de se inuicē dicant in re
cto. tamē de se inuicē dicūt in obliquo. domus. n. nō est
lapides ⁊ ligna. sed ē ex lapidibus ⁊ lignis. ⁊ si luna vel
interpō terre nō est eclypsis. ⁊ ppter interpositionē ter
re est eclypsis. effectus ēt verificat de cā in recto ⁊ si nō
in abstracto ⁊ substātiue tm̄ bn̄ in ꝛcreto ⁊ adiectiue. qa
licet luna nō sit eclypsis tm̄ eclypsat ⁊ est eclypsata. ⁊ ꝛz
domus non sit ligna ⁊ lapides. tm̄ dom⁹ ē lignea ⁊ lapi
dea. dcm̄ est. n. supra q̄ abstractū diffinit ⁊ concretum
demonstratur.

A bis aūt que nō simul sūt: nūquid
sunt in cōtinuo tpe: sicut nobis vide
tur: alias alioz cās esse facti esse alte
rū facta ⁊ futuri futura ⁊ eius āt qd fit aliqd
antea factū est. Est igit a posteri⁹ facto syllo
gismus. principiū igit ⁊ horū est que fcā sunt.
Unde in his que fiūt: similiter est: a pori aūt
non est: vt quoniā hoc est factū: quoniaz hoc
factum posterius est ⁊ in futuro similiter est.

¶ Istud est quartū capl'm huius scdi tractatus in quo
ari. docet demōstrare in causis ⁊ causatis que nō sunt
simul. postq̄z docuit demonstrare in causis ⁊ causatis q̄
sunt simūl. querendo istud dubiū vtrū cāe ⁊ cāta q̄ non
sunt simul se inuicē inferant in continuo tēpore aut non
sicut nobis videtur de causis ⁊ causatis que sunt simul
vt si preteriti est cā pterita. ⁊ futuri cā futura. ⁊ ipsius fi
eri si est aliqua cā ante q̄z factū fit. ¶ Pro cuius dubij
decisione ⁊ rnsione ari. ponit quattuor ꝛclones. quaruz
prima est ista. In causis ⁊ causatis que nō sunt simul p
cām nō demonstratur effectus fm esse. Scda cōclusio
in causis ⁊ causatis que nō sunt simul p cām nō demō
stratur effectus fm fieri ibi. amplius neq̄z in fieri. Ter
tia conclusio. in causis ⁊ causatis que non sunt simul per

effectū demōstrat cā fm esse vel fieri ibi. De eo qd igi
tur. Quarta cōclo. in causis ⁊ cātis circulariter se hnti-
bus possibilis ē ōmōstratio circularis ibi. Quoniā videm⁹
in his. ¶ Prima pclusio duplr ar. ⁊ prio sic. ex tali cā nō
sequit talis effect⁹ fm esse. ergo p illā cām nō demōstra
tur huiusmodi effect⁹. patet pnia ⁊ ans ar. q: si ex tali cā
seqt talis effectus. ergo in tpe finito vel infinito. nō in tē
pore finito. q: quocūqz tpe finito dato siue sit psens siue
pteritū siue futurū stat illā cām esse sine tali effectu. nā fo:
te anno psenti sunt lapides ⁊ nō est murus eodez anno
cōstās ex his lapidibus. Silr anno pterito fuerūt lapi-
des ⁊ anno futuro erūt idē lapides ⁊ tamen ille murus
nō fuit anno pterito nec anno futuro erit. nō ēt est dicen
dū in tpe infinito. q: stat tpe infinito lapides esse ⁊ nūqz
ex illis murū aliquē esse.

Neqz enim finiti aut infiniti erit tpe: qua
re quoniā hoc verū ē dicere factū eē. ⁊ poste
rius hoc verū est dicere quoniā erit. In me-
dio aūt semp dicere falsū eēt altero iā facto.
Eadē aūt rō est in futuro. neqz enim quoniā
hoc factū est hoc erit. Mediū. n. simul geni-
tuz oportet esse factor factū. ⁊ futuror futu
rum. cū his que fiūt fieri. cū his que sunt eē.
sed futur eē ⁊ eē nō pnigit eē simul gentium.
¶ Secūdo ar. ad cōclonē sic. cā nō demōstrat effectuz
fm eē nisi de necessitate sint simul. sed tales cāe ⁊ sui esse
ctus nō sunt simul. ergo p talē cām nō demōstrat hu-
iusmodi effectus fm eē. pz pnia cū mīori ex suppōne ⁊
maior declarat. nā si causa ⁊ effectus nō sunt sit de neces
sitate stat vnū esse factū ⁊ reliquū futur eē. ergo inferen
do vnū ex alio cōtradictoriū pnātis stat cū ante ⁊ p pnis
psequētia nō valet qua vnū ex alio syllogizat vel cōclu
dit. ¶ Cōtra istā conclusionē ar. sic. ira ē effect⁹ accensio
nis sanguinis in corde nō simul existens cū ista causa: q:
aliqn est accēsio sanguinis in corde qn non est ira. ⁊ ta-
mē demōstrat ira p accēsionē sanguinis i corde. vt tollit
de mente aris. ⁊ cōmēt. in plogo de aia. ¶ Pro respō
sione ad hanc difficultatē ē pmo notādū qp eo modo de
mōstrat ira quo mō ipsa generat. pcedēte. n. puipēsio-
nē hō appetit dolores ⁊ tristiciā in puipēdente ⁊ suo ad
uersario. ex isto vehemēti appetitu icipit fel euaporare:
felle aūt euaporāte accendit sanguis circa cor ⁊ in corde
quo hō irascit pp quod ira videt esse passio fellis. q: nō
ex qlibet accēsione sanguinis i corde generat ira. sz ex ac
cēsione sanguis facta ex euaporatiōe fellis. Iste ergo pas
siones se hnt p ordinē appetit⁹ recōtristationis euapora
tio fellis accēsio sanguinis ⁊ ira. qrū pma generat scdaz
⁊ scda tertiā ⁊ tertia qrtā. pma aūt ī mediata generatur
ab aia pcedēte cā extrīseca que est puipesio. Ex qb⁹ seq
tur qp ex puipēsione demōstrat appetit⁹ vindicte: ⁊ ex
appetitu vindicte euaporatio fellis ⁊ ex euaporatione fel
lis accēsio sanguinis ⁊ ex accēsione sanguinis demōstra
tur ira. Idē etiā est sciendū in artificialibus: naz q: serre
pnetūt hc passiones. secare dura. ⁊ posse dētari: iō vna
p aliā demōstrat. alr tn fm nām ⁊ alr fm itentionem
artis. nā fm nātu pus itelligit ferrū esse durū qz posse
dētari ⁊ pus posse dētari qz secare dura. sz fm itentio-
nē artis ē ecōuerso. nā ars pmo itēdit secationē duror.
Scdo cognoscit illud posse fieri p istrumētū dētatum ⁊
dur. Tertio aūt eligit ferrū tanqz mām idoneā ad illud
istrumentū. si ergo ex secatione duror arguam⁹ durici
am demōstratio erit a pori fm itentionē artis: si aūt ecō
uerso illa demōstratio erit a pori fm nāz: ⁊ hoc dr a pri
ori simplr. alia aūt q est fm itentionez artis est a priori
fm qd. ¶ Scdo notādū. qp aliud est esse necessariū: ⁊ ali
ud est esse causam necessariam. illud ē necessariū quod
nō pōt nō esse. vt de⁹. celū. ⁊ itelligētie. autem est causa
necessaria ex qdē necessitate sequit su⁹ effect⁹. sz hēc ne
cessitas est triplex. s. simplr aptitudinalr ⁊ ex suppōne.
illa causa est simplr necessaria que nō pōt poni sine suo
effectū. vt humanitas respectu risibilitatis. ⁊ iterpō ter
re respectu eclypsis. Illa aūt causa est aptitudinalr neces
saria ex q su⁹ effect⁹ est aptus nālr euenire. ⁊ sic nō opz
effectū cū cā puerti. isto mō dicim⁹ semē esse cām ne. es
sariā fruct⁹. nō qdez simplr. sz aptitudinaliter: q: nō sta
tiz posito semine ponit fruct⁹. sed statī posito semine po
nit aptitudo nālis ad fructū seu ad effectū illi semini cor
rīdentez. Sed illa cā est necessaria ex suppōne q nō est
apta nālr suū effectū iferre. sed rōne alicui⁹ modi additi
sequit illū effectū esse. ⁊ sic lapides ligna ⁊ lateres dicūt
cause necessarie dom⁹: nō q: nālr respectū habēt ad do
mū. sed q: talr modificate iferūt domū eē. Ex his seqt
qp diffō mālis ire data p solā cām mālem est cā necessa-
riā ire ne cessitate aptitudināli. pz. q: nō seqtur fervor san
guinis in corde est ex euaporatione fellis. ergo est ira. sz
sufficit ipsam nāliter posse esse ex tali fervore sanguinis.
⁊ ita solutū est argumētū: q: nō demōstrat ira p accen
sionem sanguinis fm esse: cū ad illā accensionez esse vel
fuisse aut fore nō sequat irā esse fm aliqz drīam tpis. sz
tm aptitudinalr eē. ¶ Sed occurrit dubiū. si accēsio san
guinis in corde est passio īmediate ire. ⁊ appetit⁹ vindicte
est passio mediata: cū fm Ari. ⁊ pmē. in plogo de aia.
accēsio sanguinis in corde sit diffō mālis ire. ⁊ appetit⁹
vindicte sit diffō formalis ire. sequit qp ira magis demō
strat p diffōnē mālē qz p formalē. pnis est falsū: q: nihil
magis demōstrat p māz qz p formā ex quo forma ne
cessitat mām. ⁊ pz pnia. q: vnūquodqz magis demon
strat p passionē īmediatā qz mediata. ¶ Notādū pmo
qp diffinibilia respectu suar diffōnum. s. mālium ⁊ forma
lium sūt in multiplici drīa. ¶ Primo est aliquod diffinibi
le cui⁹ diffō formalis nō dat p formā ei⁹: nec diffō mālis
dat p mām ei⁹. pz de motu cui⁹ diffō formalis est act⁹
entis in potētia fm qp in potētia. ⁊ mālis est acquisitio p
tis post pte termini ad quē tendit res mota. in pma dif
fōne nō ponit forma mot⁹: q: mot⁹ nō hz formā cū sit
accns simplex. ⁊ in scda diffōne nō ponitur mā motus:
nec subiectū ei⁹ cū mot⁹ sit subiectiue in mobili ⁊ nō in
spatio neqz in forma pti acqsita ⁊ pti acqrēda. ¶ Scdo
est aliquid diffinibile cui⁹ diffō formalis dat p forma dif
finiti ⁊ mālis p mām eiusdē. pz de hoie cui⁹ diffō forma
lis est animal rōnale. ⁊ diffinitio mālis est cōpositum ex
corpore ⁊ aia itellectiua. in pma diffōne ponit forma ho
minis. s. rōnale. ⁊ in scda ponit mā illi⁹. s. corpus quod
est altera pars cōpositi. Tertio est aliquod diffinibile cu
ius diffinitio formalis dat p formā diffiniti ⁊ diffinitio
mālis nō dat p mām diffiniti. verbi gratia aia lactuatū
aia intellectiua est diffinitio formalis hois. ⁊ aia sensibile
est diffō mālis eiusdē. ī pma ponit aia q est forma hōis
⁊ in scda nihil ponit qd sit mā illi⁹. ¶ Quarto est aliqd
diffinibile in cui⁹ diffinitione formali nō ponit forma dif
finiti. ⁊ in diffinitione mālī ponit mā diffiniti. pz de aia
cui⁹ diffinitio formalis est pmū pricipiū vegetādi sentiē
di itelligēdi ⁊ fm locū mouendi. mālis autem est actus
primus substantialis corporis physici organici potentiā
vitam habentis. in prima diffinitione nō ponitur forma
diffiniti: quia anima propter suam simplicitatem non ha
bet formam. in secunda autem ponitur materia diffiniti
non ex qua sed in qua. quia subiectum anime est corpus
organicum. ¶ Istud quartum membrum applicat ad
iram cuius diffinitio formalis est appetitus vel dolore
contristationis que non datur per formam ei⁹: quia ira
non habet formam. materialis autem est accensio san
guinis in corde in qua ponitur materia ire non ex qua
sed in qua. s. sanguis in corde. ¶ Preterea est intelligen
dum qp sicut risibilitas habet duplicem diffinitionez for
malem. vnam causalem tantum que est passio pcedens
videlicet susceptibile discipline: ⁊ aliam identicam que

que datur p suum genus.s.potētia ad rīdēdū.ita fra bz duplicē diffinitionē formalē.vnā datam per passionem precedentem causatam a paruipensione .s.dolor recōtristationis. ⁊ alia datā p suū genus.s.passio vindicatiua. appetitus autem vindicte aliqñ sumit p pria diffōne ⁊ aliqñ pro secunda per ꝓs tñ cōpetit secunde q̄z prime vnde prima diffō fundat primo in potētia cognitiua cuz sit q̄dā cognitio discursiua cāta cum displicentia.ex ꝓñti autē fundat in cerebro. ¶ Scda vero diffinitio ꝓncipaliter fundat in appetitu. ⁊ ex cōsequēti fundat in corde. ¶ His intellectis rñdet ad dubium q̄ diffō data p materiā diffiniti nō magis demonstrat q̄z diffinitio data p formā eiusdē immo eq̄lr eq̄litate modi ꝓceedēdi:q: q̄libet est potissima lz inequalr ineq̄litate euidētie.q: forma euidentius demōstrat q̄z mā.nō tamē est incōueniēs q̄ diffinitio materialis data p mām diffiniti magis demōstret q̄z diffinitio formalis nō data p formā diffiniti. ⁊ ꝓcipue qñ formalis est tñ cālis ⁊ nō idētica.materialis tñ demōstrat p formalē.vt ois appetēs recōtristationem in cōtrario bz sanguinē accēsuz in corde.sed colericus ē hmōi.ergo colericus bz sanguinē accēsuz in corde. ⁊ ex hac passione demōstrat ꝓnter ira ac ēt appetitus vindicte vt est diffō idētica ire ⁊ nō cālis. ¶ Itē sicut pria passio respcū secūde bz duplicem habitudinē.s. habitudinem cāe mālis.q: est dispō p quā recipit in subo. ⁊ habitudinē cāe efficientis.q: est dispō p quā principia subsecti agūt illā.ita diffiō mālis ire bz ad irā duplicē habitudinē.s.cāe mālis ⁊ efficientis.nā sanguis accēsus i corde nō solū recipit passionē illā.sz ēt agit.iō in genere cāe efficientis cū sit ꝓpinqor magis demōstrat q̄z formalis: que est remotior.

Amplius neqz infinitū cōtingit esse medium tēporis neqz finitū. falsuz.n.erit dicere in medio.

¶ Secūda ꝓclusio.in cālis ⁊ cātis nō simul exñtib⁹ p cāz nō demōstrat effect⁹ fm fieri.ista cōclusio duplr ar. ⁊ prio sic.fieri cāe nō simul exñtis cū effectu non infert fieri ipsius effectus.ergo per illā cām non demōstrat ille effectus.añs pz.q: nō tēpore finito vel infinito dato i eo possunt fieri lapides absqz eo q̄ fiat murus. ⁊ pñt fieri ligna absqz hoc q̄ fiat domus. ⁊ potest fieri fundamētū absqz eo qd fiat edificiū. ¶ Notandū q̄ ista cōclusio sequit ex priori.si.n.tēpore finito vel infinito possunt lapides aut ligna esse absqz eo q̄ ex illis constituat dom⁹ a fortiori possibile est tēpore finito vel ifinito lapides aut ligna generari absqz eo q̄ generet domus. ⁊ p ꝓns huiusmodi cāe ⁊ effectus non se inuicē inferunt fm fieri sicut nec se inuicē inferūt fm esse.

ꝓ 2.q̄r ti capitulī secūdi tractat⁹

Speculandū igitur est qd est cōtigēs. vt post id pd factuz est sit fieri in rebus.

¶ Secūdo ad eandez ꝓclusionē arguit ar.ꝑmittēdo duas suppōnes.quarū prima est ista.non est necessariū q̄ ad factū esse sequat fieri.pz.q: non est necessariuz q̄ ad mutatū esse sequat mutari.alr ignis calefaciens nunq̄z desineret calefacere. ⁊ sor.libere mot⁹ localiter nunq̄z desineret moueri localr.q: semp ad calefactū ēē sequitur calefieri. ⁊ ad mutatū esse fm locū sequitur moueri fz locum.ideo sexto phy.ondit q̄ non contingit dare primū mutatū esse in motu.sed bene vltimū esse.incipit.n. mobile moueri per remotionez de pñti. ⁊ q: omne qd mouet prius mouebat vt ibidē monstratū est. ergo in primo pūcto spacij mobile non mouet. sz imediate p⁹ istū pūctū mouet.cum ergo nulla duo puncta sint imediata quocūq̄z pūcto dato post primū i quo mouetur vel est mutatū in aliquo puncto medio illud mobile est mutatum. ¶ Contra istā suppositionem ar.sic.ad istaz ptē celi esse motā in oriente sequit necessario ipam debere moueri in occidente ⁊ ad lunā esse illuminataz i vna medietate sequtur necessario illam debere illuminari. ⁊ i alia medietate.ergo ad factum esse sequitur de necessitate fieri ⁊ ad mutatuz esse sequit de necessitate moueri. ¶ Rñdet q̄ sicut aliqua est consequentia bona bonitate forme.q: quelibet sibi consimilis in forma est bona. vt homo est.ergo aīal est. ⁊ aliqua est bona bōitate materie.q: non quelibet sibi consimilis in forma est bona. vt tu ex animal.ergo tu ex homo te demonstrato.ita ad aliquod mutatuz esse sequitur mutari de necessitate materie.q: illud necessario mouet.non autē necessitate forme.q: non ad quodlibet mutatum esse sequitur mutari.sicut etiam ad quodlibet tempus esse factuz sequitur tempus fieri ⁊ tempus esse futurum.q: necesse est esse tempus.non tamē ad quālibet durationem essa factam sequit duationem consimilis ratiōis fieri aut ēē futurā

At manifestū est q̄ nō cōtinuuz cum fcō esse.qd fit.neqz.n.factuz est cum post facto esse.termini.n.sunt ⁊ athomi.sicut neqz puncta sunt adinuicem copulata.neqz que facta sunt.vtraqz.n.indiuisibilia sunt.neqz.n.qd fit cum eo qd factuz est,ꝓpter idez. quod.n. fit diuisibile;quod autem factum est idiuisibile est.sicut igitur linea ad punctuz se habz sic id quod fit ad id quod factum est.sunt.n. infinita facta in eo quod fit.magis autez manifestum in cōibus de motu oportet dicere debis. cōtigeuuz

¶ Scda suppositio.nullū fieri ꝓtinuat cuz facto ēē.nec factū esse prius ꝓtinuat cum facto esse posteriori.pz.nā sicut se hñt pūcta in linea:ita facta esse in fieri.sed nullus punctus ꝓtinuatur linee.nec aliqs punctus ꝓtinuat pūcto.ergo.pz ꝓnia cum maiori.qm̄ sicut puncta in linea sē indiuisibilia ⁊ inter q̄libet duo puncta cadit linea media ⁊ in qualibet linea sunt infinita puncta vt demōstratum est in.6.phy.ita facta esse in fieri sunt indiuisibilia:cū factū esse mensuret instanti. ⁊ fieri mensuret tpe fm Ari.in eodē.6.phy. ⁊ inter q̄libet duo facta esse cadit fieri medium: ⁊ in quolibet fieri sunt infinita facta esse: sicut ēt in quolibet tpe sunt infinita instantia ⁊ in quolibet motu infinita mutata esse.minor ēt pz qm̄ ꝓtinua sunt quoꝝ vltima sunt vnū.5.phy.sed pūctus nō bz vltimū q: tūc diuideret in vltimū ⁊ in hñs vltimuz.qd est ipossibile:cū sit indiuisibile scdm Ari.6.phy. Itē continuū est illd cuius partes copulant ad vnū terminum cōem.sed ptes puncti ad nihil ꝓtinuant:q: nō bz partes.sicut ergo albedo nō est alba nec delectatio delectat nec motus mouetur.sed albedo ē illud quo aliqd est albū. ⁊ delectatio est illud quo aliqd delectatur. ⁊ mot⁹ est illd quo aliqd mouet.ita ꝓtinuatio non ꝓtinuat.sed ē illud quo aliqua ꝓtinuātur.cōstat aūt q̄ puncta in potentia q̄ copulant ⁊ termināt sunt ꝓtinuatōes partiū continui. ¶ Dubitatur circa hāc suppōnem.q: mot⁹ celi factus ꝓtinuat motui celi futuro q̄ est in fieri. ⁊ tps ꝑteritū factum cōtinuat tē poi futuro quod est in fieri.ergo fcm̄ esse ꝓtinuat fieri. ¶ Preterea medietas pma hui⁹ linee ē facta. ⁊ medietas scda eiusdē est facta: sz prima medietas ꝓtinuat scde medietati.ergo fcm̄ ēē pme medietatis ꝓtinuatur facto esse scde medietatis. ⁊ p ꝓns factū esse prius cōtinuat facto esse posteriori. ¶ Ad pmā negatur ꝓnia.q: Ari.p factū esse intelligit indiuisibilē terminū ipsi⁹ fieri mēsurati tpe.sicut.n.mutatū ēē i motu nō ꝓtinuatur moueri pp suā indiuisibilitatē non obstāte q̄ vna ps mot⁹ sit facta ⁊ alia futura:ista in proposito de facto esse respectu fieri. ¶ Ad 2m negatur sili ꝓnia.q: factū esse pme medietatis mensuratur instanti indiuisibili. ⁊ factum esse secūde medietatis mensurabitur alio instanti.sed nulla duo in

tis mensurat instanti indiuisibili. ⁊ factum esse secundē medietatis mēsurabit alio instanti. sed nulla duo instantia ꝓtinuant. ergo nec aliqua duo facta esse. ¶ His suppositōibus ꝑmissis ari. intēdit rōnē talē. si ex cā nō simul existente cum suo effectu seqtur demōstratiue effectus fm fieri. ergo mediate vel īmediate. si mediate. ergo ex causa nunc primo facta seqt effectus aliquādo de necessitate. ⁊ ꝓter necessariū est ad factū esse seq fieri. quod est cōtra primā suppōnē si īmediate. ergo ad cām nunc primo factā sequit effectū īmediate post hoc fieri vel factū esse. ⁊ p ꝓns factū ēē continuat fieri aut facto esse. qꝑ est ꝓtra suppōnē. ¶ Circa ꝑdcā quērit vtrū eiusdē effectus possint ēē plures cāe. ⁊ arguit qꝑ sic. prio auctoritate ari. in tertia cōclone huius capituli dicentis qꝑ dom⁹ vel muri sunt plures cāe. s. fundamētū ⁊ incisio lapidū. ⁊ circa finē huius secūdi dicit qꝑ nō habere colerā est cā longe vite in q̄drupedibus. ⁊ in volatilib⁹ habere hūidum siccū: Secūdo auctoritate ari. sēdo phys. ponentis eiusdē rei plura genera cāꝝ. s. materiā ⁊ finē efficiens ⁊ formā. īmo effectuū ꝓtrariorꝝ eandē dicit ēē cām. scilicet naturā conseruationis ⁊ submersiōis nauis. si ergo pluriūm effectuū cadē pōt ēē cā. p idē vnius effect⁹ plures Ari. in fine istius secūdi dicentis qꝑ vnius effectus vna est causa per se propria ⁊ īmediata. pbat sic. vnius rei vna est diffinitio. sed diffiō est explicans causam rei ꝓpam ⁊ īmediatam. ergo pz cōsequētia cū minori. maior vero est nota. qꝛ vnius rei vnicū est ēē. diffiō est oratio ī dicās quid est esse rei. ¶ Pro rūsione ad hanc difficultatem sit hec prima distinctio. causarū quedā sunt per se ⁊ quedā per accidens. sol. n. illuminat per se domum. qꝛ influit p se in effectū. sed aperiens fenestram est cā p accidens qꝛ est tantū remouens phibens talium cāruꝝ taliū. per accidens infinite possunt esse eiusdem effectus nam infiniti homines possunt esse causa huius illuminationis domus. ¶ Secunda distinctio. cāruꝝ per se quedam sunt eiusdem generis vt homo ⁊ sol cum sint cause effectiue. ⁊ quedam diuersorꝝ generum. ⁊ talium plures sunt eiusdem effectus. s. materia forma finis ⁊ efficiens vt est ostensum secūdo phy. ¶ Tertia distinctio. causarum eiusdem generis quedam sunt totales ⁊ quedam sunt partiales. ⁊ sic est cōcedendū qꝑ plures cāe p tiales per se sunt eiusdē effectus vt pz de sor. ⁊ pla. trahentibus nauim. ¶ Quarta distinctio. causarum p se totalium. quedā sunt subordinate ⁊ quedam non. loquendo igitur de causis subordinatis sic eiusdem effectus sūt plures cause. qꝛ deus celum ⁊ intelligentie sunt cāe tui. sed loquendo de causis per se totalibus non subordinatis sic vnius rei est trī vna cā. ¶ His distinctionibus cārum correspondent due distinctiones diffinitionum. q̄rum prima est ista. diffinitionum quedā dantur per effectum diffiniti ⁊ quedam per cām diffiniti. diffinitiones date per effectū diffiniti multiplicant ad multiplicationem propriarꝝ passionū. vt aīal disciplinabile ⁊ aīal risibile sunt diffinitiones hominis. ¶ Secūda distictō. diffinitionū datarꝝ per cām quedā sunt dialetice vt ille que dant p genꝰ ⁊ dfiaz. ⁊ sic vni⁹ rei solū vna diffinitio formaliter vel equiualēter vt aīal rōnale respectu hois. ⁊ q̄dā nāles vt ille que dant p aliquod genus cārū naturalium. ⁊ sic eiusdem effectus sunt plures diffinitiones fm diuersa genera cārum. sed fm idem genus cāe non est nisi vna diffinitio formaliter vel equiualenter eiusdē rei. ¶ Intellectis iste solute sunt rationes dico tamen qꝑ ista ꝓpositio. humidū siccū est cā longe vite. debet intelligi de humido ꝓportionali calido nāli. qꝛ hūidū vnctuosuꝝ ⁊ nō pure siccū est cā lōge vite vt colligitur a phō in de longitudine ⁊ breuitate vite. ⁊ si eadē sit cā ꝓtrariorū nō tī eo mō sūpta. ſō dicit ari. ibidē qꝑ nauta p suaꝝ pnctiā est cā perseruationis nauis. ⁊ p suā abnctiā est causa submersionis eiusdem.

De eo quidem igitur qō est qūo cum eo quōd ꝓsequenter fit se habet media cā in terminū acceptū sit. Necesse est enim in his mediam ⁊ primam ⁊ sine medio esse. vt a factuꝝ quoniam. c. factum est. c. nanqꝝ posterius. a aūt antea. principium igitur est. c. propter id quod proximum est ipsi nunc quod est principium temporis. sed. c. factū est. si factuꝝ de d. igit cum fiat. a. necesse est factum esse. causa autem est. c. d. enim facto necesse est. c. factum esse. c. autem facto necesse est. a. prius fuisse. Sic autem accipiens aliquod mediū: stabit alicubi īmediatum.

¶ Tertia conclusio est ista. in causis ⁊ causatis non simul existentibus per effectum demonstratur causa fm esse vel fm fieri. pbatur ponēdo qꝑ. a. sit incisio lapidū ⁊ c. sit murus vel fundamentū. d. vero dom⁹. ⁊ pz qꝑ a. est prima causa. ⁊ c. secūda. ⁊ cuꝝ hoc prim⁹ effect⁹ ⁊ d. est vltimus effectus. ⁊ qꝛ c. mediat inter a. ⁊ d. dicitur media. Isto posito ar. sic. ex. c. sequitur a. ⁊ ex. d. sequitur. c. ergo ex. d. sequitur a. pz consequētia. qꝛ q̄cqd antecedit ad antecedens antecedit ad cōsequēs. ⁊ q̄cqd sequit ad ꝓns sequit ad ans ⁊ p cōsequēs ex effectu posteriori ⁊ vltiato demōstrat qlibet cā ꝑcedēs. pria pars antis ar. s. qꝑ ex. c. seqt a. qꝛ sequit fundamētū vel mur⁹ est. ergo lapides sunt ac ēt icisio lapidū fuit. pz ꝓna. qꝛ. c posterius est a. cū eius factio sit ꝓpinqꝝ ꝑsenti instanti. mō ex quolibet posteriori infert suū prius. vt patet īductiue. hō est. ergo aīal est. linea est. ternarius est ergo binarius est. Secunda pars antecedentis consimili argumento declaratur. s. qꝑ ex. d. sequitur. c. qꝛ sequitur domus est. ergo fundamentū est. pz ꝓna. qꝛ. d. posterius est cum sit propinquus instanti presenti. Unde Aris. in quarto phy. di. qꝑ respectu presenti q̄sto aliquid ꝓpinquus instanti presenti tanto posterius est ⁊ contrarium respectu futuri. qꝛ quāto est aliquid ꝓpinquus instanti presenti tanto ꝓpinquus est. ¶ Notandū qꝑ sicut in cāis ⁊ cātis q̄ sunt ꝓuertibilēr sil effectus resoluit in cāis vsqꝝ quo deueniatur ad primā cām que dicitur esse īmediate per carentiā alterius medij ꝓbabilis ⁊ alterius cause. ita in causis ⁊ cātis nō sil existentibus cāe resoluūtur in effectus vsqꝝ quo deueniat ad vltimū effectum nō vlterius resolubilē. ⁊ hic effectus dr īmediatus. qꝛ nō hz medium posterius p quod ꝓbet. ⁊ p ꝓns vltimū ī eēndo ē ꝓmū in sillogizādo. ꝓmo. n. sillogizāt c. ex d. sēdo a. ex c. tertio a. ex d. ⁊ ita ex effectū posteriori īmediate īferē demōstratiue causa prior.

Aut semp extra cadet ꝓpter infinituꝝ. nō enim contingit factum cum facto sicut dictū est. sed icipere inde necesse est a medio. ⁊ ab ipso nunc primo.

¶ Forte posset aliqs cauillare dicens: ita se hnt effect⁹ in uicem in latitudine cāndi sicut facta ēē in fieri mensurato tpe. sed nō datur in fieri vltimū factū esse ꝓpter infinitatem ipsoꝝ. ergo nec in latitudine cāndi dat vltim⁹ effectus. Rnt Ari. qꝑ hz in fieri mensurato tpe sint īfinita facta esse: tī datur vltimū factū esse: qꝛ illa nō sunt infinita nisi in potentia. sicut in linea finita sunt infinita puncta. ⁊ vltim⁹ punct⁹. ⁊ in tpe finito sunt infinita instātia. ⁊ vltimuꝝ instans dabitur. igit vltim⁹ effect⁹ qui erit mediuꝝ in demōstratione est primū syllogizando cū talis effect⁹ sit instanti presenti propinquissimus.

Similiter autem est ⁊ in eo quod erit. si enim verum est dicere quoniam erit. d: necesse est prius veruꝝ dicere qꝑ. a. erit. hui⁹ autez

ꝑ 3ª q̄rti capli scōi trāctatus

Rn ꝑ

cōtingit

causa est.c.si quidem enim.d.erit. prius.c. erit si vero erit.c.prius.a.erit. Similiter aut est ifinita decisio ⁊ in his.nõ.n.que erũt sũt ꝓtinẽtia ad inuicẽ. Principiũ aut ⁊ in his sine medio accipiendũ est/hñt aut sic se in operibus si facta est domus necesse est decisos eẽ lapides. Et factũ hoc eẽ ꝓpter id quoniã necesse est fundamentũ factũ esse. si domus facta nõ est. si vero fũdamẽtũ est prius lapides esse factos necesse est. Itẽ si erit domus similiter primũ erunt lapides. demõstrant autẽ ꝑ mediũ sil'r.erit.n.fundamentũ prius.

¶ Ex ꝑdictis infert Ari.correlarie ꝙ sicut de ꝑsenti ⁊ ꝑterito ex effectu vltimo ⁊ imediato sequũtur cãe sue.ita de futuro:vt domus erit.ergo fundamẽtũ erit.fũdamẽtum erit.ergo inciso lapidũ erit.⁊ sic de preterito infinita facta esse fuerũt.⁊ tamẽ dabat vltimũ qõ erat primũ ⁊ imediatũ ad syllogizandũ.ita de futuro est dicẽdũ ꝙ in quocũq; fieri erũt infinita facta esse ⁊ dabit vltimuz factũ esse quod erit primũ ⁊ imediatũ in demõnstratione.qm̃ si.d.erit.c.erit.⁊ sic erit.a.erit.⁊ illa facta esse respectu futuri non erunt cõtinua sicut nec facta esse respectu ꝑteriti cũ sint indiuisibilia:⁊ sicut sequit affirmatiue cã ex effectu ita negatiue sequit effectus ex causa.vt lapides nõ sunt incisi.ergo non est fundamẽtũ ⁊ ꝓter non est facta domus.similiter de futuro nõ erunt lapides incisi.ergo nõ erit fundamentum.⁊ ꝓter nõ erit domus

¶ Sed dubitatur causa ⁊ causatuz sunt correlatiua. cũ inuicẽ referant sub habitudine genitiui vtl ablatiui cãus sed relatiua sunt simul nã ⁊ posita se ponunt ⁊ perẽpta se perimũt per ari.in ꝑdicamẽtis in capitulo de relatõe. ergo si effectus infert cãm affirmatiue oz ꝙ econtra affirmatiue cã inferat effectũ.⁊ si negatiue cã infert effectũ oportet ẽt ꝙ negatiue effectus inferat cãm. q̃ obrez hec tertia cõclusio alijs duabus ꝑcedentibus repugnare videtur. Dicendũ fm ari.q̃nto meta.ꝙ relatiua tripl'r referunt. ¶ Primo referunt mõ nũeri vt duplum ⁊ dimidũ eq̃le ⁊ sile.⁊ sic correlatiua itiicẽ cõuertunt.qr si est duplũ est dimidiũ ⁊ ecõtra et si eq̃le vel inequale vel simile ẽ suũ equale vel simile est ⁊ econtra. ¶ Secũdo referunt correlatiua mõ actionis ⁊ passionis. vt pater ⁊ filius.⁊ magister ⁊ discipulus.dñs ⁊ seruꝰ.⁊ sic iterũ cũuertunt simpliciter correlatiua intelligẽdo ꝑ patrẽ illõ qõ generat aliquid de sua suba.⁊ per filiũ illud qõ generatur de suba alterius. ¶ Tertio referunt relatiua mõ mẽsure mensurati vt scia ⁊ scibile intellectus ⁊ intelligibile sensus ⁊ sensibile.⁊ sic inuicem non conuertuntur: qr scibile est nulla scientia exñte ⁊ sensibile est nullo sensu exñte.⁊ hoc tertio modo cã ⁊ cãtũ dicunt relatiua cũ cã se habeat per modũ mẽsure ⁊ cãtum per modũ mẽsurati.de relatiuis sumptis prio ⁊ secũdo mõ locutꝰ est ari.dũ dixit ꝙ relatiua sunt sil'nã ⁊ posita se ponunt ⁊ perẽpta se perimũt.⁊ ꝙ dicunt ad cõnertẽtiã fz ꝙ hñ pz ibidẽ in exẽplis ari.põt tñ dici ꝙ cã ⁊ cãtũ nõ sũt opposita relatiue.sed oposita respectiue nõ ꝑtinentia ad ꝑdicamẽtũ relationis.sed actiõis ⁊ passionis.cũ modꝰ relationis sit eẽ ad aliud.⁊ modus actionis sit eẽ a quo aliud.⁊ modus passionis sit eẽ quod ab alio.cõstat aut ꝙ cã non est ꝓprie ad causatũ.sed est illud a quo est causatum.neq; cãtũ ꝓprie est ad cãm.sed est illud qõ est cã. ideo cã ⁊ cãtum magis vident ꝑtinere ad predicamentum actionis ⁊ passionis q̃ relatõis. Et si iterꝯ allegaretur auctor de causis dicẽs ꝙ cã est illud ad cuius cẽ sequitur aliud.ideo si ex effectu sequit cã:a fortiori ex cã seqt effectus. Dicendũ ꝙ ex cã non semꝑ sequitur effectus fm esse.sed bene fm eẽ vel posse eẽ.si.n.domꝰ est oportet ꝙ ligna ⁊ lapides sint.⁊ ꝙ incisio lapidũ vel lignoꝝ fuerit.nõ tamẽ si hec sunt domus est aut erit aut fuit. fz bene domus est vel potest esse.

Quoniã aut videmus in his que fiũt circulo quãdã generationẽ eẽ contingit hoc esse: si vere ꝓsequẽter ad inuicẽ mediũ ⁊ termini. In his.n.ꝓuerti ẽ.ostẽsuz est aut hoc in primis ꝙ cõuertantur cõclusiones ad primas premissas:circulo hoc autẽ est/In operibus aut videtur sic depluta terra:necesse est vaporẽ fieri.hoc aut facto nubẽ.hac vero facta:necesse est igitur terrã deplutã eẽ. hoc aut erat ex principio:quare circulo circuiuit.cũ enizꝯ vnum horꝯ sit quodlibet fit.alterꝯ est. ⁊ cum illud alterꝯ:⁊ cum hoc primũ. cõsequẽter ꝓbatur

¶ Quarta conclusio.in causis ⁊ causatis circulariter se habentibus polis est circularis demõstratio.ꝓbat.qñcũq; mediũ ⁊ extrema iuicẽ cõuertunt polis est demonstratio circularis.sed in cãis ⁊ cãtis circulariter se hñtibus medium ⁊ extrema iuicem cõuertunt.ergo maior pz.secũdo prior.vbi est oñsum ꝙ si mediũ ⁊ extrema inuicẽ conuertunt necesse est extrema conuerti ac etiam ꝑmissas conuerti cũ cõclusione ⁊ ad se inuicẽ.ex quibꝰ sequitur ꝙ sicut ex ꝑmissis cõclusio demõstratur ita ex eadem cõclusione cũ qualibet ꝑmissaꝯ põt demõstrari alia ꝑmissa.⁊ consequẽter polis est demonstratio circularis minor aut declaratur.quoniã pluuia vapor ⁊ nubes circulariter se habent quorum mediũ conuertit cum extremis.ergo prima pars antecedentis ꝓbat.nã ex pluuia generatur vapor.⁊ ex vapore generatur nubes.⁊ ex nube generatur pluuia.ergo circulariter se habent. Item ex vapore generat nubes ⁊ ex nube generatur pluuia. ⁊ ex pluuia generat vapor.ergo circulariter se habent Item ex nube generatur pluuia ⁊ ex pluuia generatur vapor.⁊ ex vapore generatur nubes.ergo ista tria fm cãm ⁊ causatuz circulariter se habẽt.secũda pars añtis pz.s.ꝙ in his mediũ ⁊ extrema inuicem cõuertunt qñ si pluuia fuerit mediũ ex illa sequitur vapor ⁊ nubes.⁊ econtra.⁊ si vapor fuerit medium ex illo seqtur nubes ⁊ pluuia ⁊ econtra.si nubes fuerit medium ex illa sequitur vapor ⁊ pluuia ⁊ ecõtra. ¶ Notandũ primo ꝙ duplex est cãlitas.s.fm rectũ quãdo nõ fit reuersio ex vltimo ad primũ ⁊ fm circulũ qñ ex vltio fit primũ fz speciem. Exẽplum primi.ex puero fit iuuenis ⁊ ex iuuene fit senex ⁊ ex sene non fit puer. Exemplum secundi ex pluuia fit vapor ⁊ ex vapore fit nubes.⁊ ex nube fit pluuia.nam quando terra depluta est calor solis facit inde eleuare vapores. vaporibus elenatis ꝑ ingrossationem nubes fiũt.factis aut nubibus ꝓpter grauitatẽ generat pluuia a terra depluta.cũ ergo modi itelligẽdi sumant a modis eẽndi fm phm.q̃nto meta.⁊ ꝓter modi demonstrandi a modis cãndi sequitur ꝙ si illa tria sunt inuicẽ cãe ⁊ cãta per quodlibet illorum demonstrari põt aliud ⁊ econuerso.⁊ sic illoꝯ est possibilis demõstratio circularis.prime ergo tres ꝓcõnes loquebant de causis ⁊ cãtis nõ sil' exñtibus hñtibus ordinẽ rectũ.hec aut q̃rta conclusio exp̃mit cãs ⁊ cãta nõ ãt existentia hñtia ordinẽ circularẽ. ¶ Secũdo notandũ ꝙ illoꝯ triũ qõlibet põt eẽ primũ.qõlibet mediũ.⁊ qõlibet vltimũ. nã si incipias a pluuia ex pluuia generabit vapor.⁊ ex vapore nubes.ꝓpter qõ pluuia erit ꝑmum.vapor mediũ.⁊ nubes vltimũ.si aut incipias a vapore ex vapore generabit nubes ⁊ ex nube pluuia.ꝓpter ꝙ vapor erit ꝑmuz generatũ nubes mediũ ⁊ pluuia vltimũ.si vero icipias

a nube ex nube generabitur pluuia ⁊ ex pluuia vapor pp quod nubes erit ꝓmũ pluuia mediũ vapor vltimũ gñatũ. qdlibet. n. istorꝫ pot ee prio notũ fz sensũ diuersuꝫ ⁊ fm qd est prio notũ alicui icipit rocinatio ab illo ⁊ concludit aliud qd est sibi minus notũ. aliquis. n. prio ispiciens nubes accipit eas ee p sensũ ⁊ ex isto ondit alia alter silr ab ipa pluuia pot cipe concludendo alia duo. io qdlibet istorꝫ pot ee altero notiꝰ fz sensũ ⁊ ex illo demostratur ee sequeter alia.

Sunt ãt quedã q̃ fiunt vlr. sp. n. q̃ ⁊ in oi. aut sic se bñt. aut fiũt. Alia vo sp qdã nõ. fz sicut frequeter sũt vt nõ omis hõ masculꝰ fz ẽ sicut freqnter. Taliũ igit necesse est ⁊ mediũ sicut fraqueter eẽ sñ. n. a. de b. vlr pdicat. ⁊ b de c. vlr necesse est a. de oi c. ⁊ semp predicari. hoc. n. vlr de oi ⁊ sp. fz suppositũ est sicut frequeter esse. necesse est ergo ⁊ medium frequeter ee: qd est in quo est b. d. Erũt igit ⁊ eorꝫ que sunt sicut frequeter pricipia sine medio quecunqꝫ frequenter sic sunt aut fiunt.

¶ Dubitat circa dcã. nã ñ sp ex pluuia gñat vapor nec sp ex vapore generat nubes. ergo vapor nõ demrat p pluuiã nec nubes p vaporẽ. pz ꝓña. qꝛ dis demratio est ex necessariis prio buiꝰ. ¶ In soluedo hoc dubiũ ari. p mittit hãc distictionẽ ꝓ eorꝫ q̃ fiũt sp vt eclypsis cũ semper posita cã põat effectꝰ. ⁊ q̃dã fiũt frequenter vt barba in masculo. qꝛ nõ omis masculus tpe debito est barbatus eo ꝓ cã pot ipediri. s. caliditas faciens corpus magis porosum q̃z sit corpus femelle quare pori sũt magis ãpli p quos erũt plli ⁊ et grossiores. hoc aũt in masculo plimũ repitur. sed qꝛ talis cã pot ipediri nõ seqt de necessitate. hõ est masculus in debita etate. ergo ẽ barbatꝰ ¶ Hac distictõe pmissa ari. soluit dubiũ dicẽs ꝓ ea q̃ fiunt sp demrant p mediũ vt sp ⁊ ea q̃ sunt frequeter ondstrant p mediũ vt frequeter. qꝛ nõ staret pmissas eẽ veras sp. ⁊ cõclonẽ solũ vt frequeter. qꝛ si maior extremitas pdicat sp de medio terio ⁊ mediũ semp de minori extremitate oꝫ maiorẽ extremitatẽ pdicari sp de minori extremitate cũ ex necessario nõ seqt cõtingẽs. io necessariũ simplr seqt ex necessario simpliciter. ⁊ necessariuꝫ fm q̃d ex necessario fm qd. si. n. añs est simplr necessariũ aut vlr vex ⁊ ꝓñs est necessariũ fm qd. aut solũ frequeter vex ꝓtradictoriũ ꝓñtis stat cũ añte. ⁊ p ꝓñs ꝓña nõ valet. Et cũ dr omis demõstratio est ex necessariis. verũ est ex necessariis simplr aut aptitudialr vel ex suppõne. vñ in mathe. ⁊ supceelestibꝰ ar. p cãm ĩfallibilẽ ⁊ simplr necessariã. si. n. ẽ iterpõ terre iter solẽ ⁊ lũnã de necessitate est eclypsis. ⁊ si est figura tribꝰ rectis lineis ꝓtẽta necessario ẽ eq̃litas triũ angulorꝫ ad duos rectos. i nãlibus ãt ar. p cãm aptitudialr necessariã. qꝛ nõ seqt semen oliue est. ergo erit oliua ex ipo. nec seqt pluuia ẽ. ergo ex ipa erit vapor qñ semẽ oliue p corruptionẽ. ⁊ pluuia p caliditatẽ poterit ĩpediri. tñ quãtũ ẽ ex se talia apta nata sũt tales effectꝰ facere. ¶ Ex pdictis seqt p° ꝓ mõ eodẽ nõ ẽ arguedũ in mathe. ⁊ supceelestibꝰ ⁊ nãlibꝰ. qꝛ ĩ supceelestibꝰ ⁊ mathe. ex quo cãe. nõ pñt ĩpediri ẽ simpliciter arguedũ ⁊ fz actũ. in nãlibꝰ vero qꝛ cãe pñt ipediri est arguedũ fm aptitudinẽ. ⁊ ex cõditiõe vt hoc bz talẽ cãm. ergo ẽ aptũ natũ bere talẽ effectũ. aut talis ẽ cã nõ ipedita. ergo erit talis effectus. ¶ Secũdo seqt ꝓ cũ dicimꝰ aliq̃ cãta ee semp ⁊ vlr dz itelligi p relationẽ ad cãm. vt eclypsis ẽ sp qñ ẽ sua cã ⁊ ẽ vlr vbi ẽ sua cã. vñ si eẽnt multe lune ⁊ iter oes iterponeret terra ĩ oibꝰ eis eet eclypsis. ⁊ io tales demratões sũt allis certiores. qꝛ fiũt p cãm ĩfallibilẽ. vñ ꝓmẽ. 2. meta demratões mathe. sunt ĩ pmo gradu certitudis ⁊ nãles sequũtur eas.

Qũo igitur qdẽ sit quod qd est ĩ termios assignatũ est: ⁊ qualiter demratio aut diffõ sit ipsius: aut nõ dictũ est prius.

¶ Ultio ari. epilogãdo ꝓcludit duo. Primũ ꝓ ispm ꝓ qd ẽ dz ee mediũ iter terios syllogisticos. sicut. n. fm oẽ genus cãe ꝓtigit demrare. ita fm oẽ genꝰ cãe ꝓtigit difinire. pp qd. 8. meta. ꝓmẽdant diffõnes aristarchi. qꝛ dabant p oẽ genꝰ cãe. drie igit oẽ genꝰ cãe mediũ ĩ demõstratõe ẽ drie fm oẽ genꝰ cãe mediũ ee diffinitõem. Secõz ꝓ alicuiꝰ ẽ demratio. ⁊ alicuiꝰ nõ ẽ demratio. alicuius est diffinitio. ⁊ alicuiꝰ nõ est diffõ. sube. n. est diffõ ⁊ nõ est demratio. accntis aũt est demratio ⁊ nõ diffõ. Itẽ accntis in ꝓcreto est demõstratio ⁊ nõ diffõ. fz accntis in abstracto fm se est diffõ ⁊ nõ demratio. ¶ Cõtra ꝓclonẽ ar. pbãdo ꝓ in cãis ⁊ cãtis circulariter se bñtibus nõ fit polis demratio circularis ⁊ prio sic. si ex pluuia demõstrat nubes. ⁊ ex nube demõstrat pluuia. ergo ex pluuia demrat pluuia. ꝓñs est ipolẽ. qꝛ tũc idẽ demõstraret p idẽ. ⁊ idẽ eet notiꝰ ⁊ priꝰ seipo. qd est incõueniẽs ⁊c. ¶ Secõo si ex pluuia demrat vapor ⁊ ecõtra sequit ꝓ ondmratio circularis sit polis in eodẽ genere cãe ꝓ ẽ ꝓtra ari. prio buiꝰ ⁊ pz ꝓña. qꝛ pluuia est mã vaporis ⁊ vapor est mã pluuie. ¶ Ad pmũ ꝓcedit ꝓ ex pluuia demrat pluuia. nõ tñ idẽ demõstrat p idẽ. qꝛ ex pluuia corrupta ondmõstrat pluuia generãda ⁊ ex pluuia pñti ondmõstrat pluuia futura. ⁊ ex pluuia q̃ est demõstratur pluuia q̃ nõ est. ꝓpterea seqt ꝓ idẽ sit pus ⁊ notiꝰ seipo. sed ꝓ pluuia pñs sit prior ⁊ notior futura. vñ cuꝫ dr ex pluuia generat nubes. ⁊ ex nube generat pluuia. illud nõ est itelligẽdũ de eadẽ pluuia. qñ pria pluuia est cã nubis. ⁊ secũda est effectus imediatꝰ nubis. ⁊ effectꝰ mediatus prie pluuie. Illa tñ ꝓña nõ valet ondforma. pluuia est cã nubis ⁊ nubes est cã pluuie. ergo pluuia ẽ cã pluuie. sicut nõ seqt deãbulatio est cã sanitatis ⁊ sanitas est cã deãbulatiõis. ergo sanitas est cã sanitatis. qꝛ in diuersis generibus cãꝫ nõ ꝓcqd est cã cãe est cã cãti. ar. n in quattuor teris eo ꝓ cã in maiori nõ supponit nisi prio cã efficiente. ⁊ in minori p cã fin. li. illa ãt ꝓña. s. pluuia ẽ cã nubis ⁊ nubes ẽ cã pluuia. ergo pluuia est cã pluuie tenet gña mãe. qꝛ seruat ꝓtinue idẽ genꝰ cãe. s. mãlis. pluuia. n. est cã mãlis nubis ⁊ nubes est cã mãlis pluuie. ¶ Ad secũdũ rñdet egi. ꝓ in cãis p se ondmõstratio circularis ẽ ipolis. fz bñ est polis in cãis p accns. qꝛ pluuia ñ est cã p se vaporis. cũ nullũ ens in actu fit p se mã. p accidens. n. est ꝓ ex ente ĩ actu fiat ens vt pbat. prio phy. ⁊ prio de generatõe. sed si acciperet mãlis cã vapor nõ ẽ mã pluuie nec ecõtra. fz mã vtrinsqz ẽ ens ĩ potẽtia cõe ad vtrumqz. ⁊ sic accipiẽdo cãm mãlẽ p se nõ inuenit subiecti cõuersio. nã huius. ens in potẽtia est mã pluuie. nõ aũt ecõuerso: est ẽt mã vaporis ⁊ nõ ecõtra. ¶ Hec rñsio est mihi difficilis. prio. qꝛ tunc aliqua demratio eet ex his q̃ sũt p accns cõtra ari. prio buiꝰ. ⁊ pz ꝓña. qꝛ talis demõstratio circularis est ex cãis p accns. Secõo qꝛ necesse est ꝓ ex ente in actu fiat ens. nã ex quattuor elementis fiũt mixta. ⁊ ex alimẽto fit mẽbrũ. mõ elementa ⁊ alimẽtũ sũt entia in actu. Tertio qꝛ nõ distinguit iter mãz alterationis ⁊ cõpõnis. vñ lz mã ꝓpõnis. s. q̃ fit cõpositũ nõ sit ens actu. tñ mã alteratõis q̃ corrũpit in gñatõe cõpositi sequẽtis est ens in actu. Quarto qꝛ falsũ est vaporẽ nõ ee mãm p se nubis: nec nubẽ pluuie nec pluuiã vaporis. qꝛ sicut semẽ est p se mã plante spma aialis. ita quodlibet istorꝫ est p se mã alterius. Et lz p accns sit ꝓ ex ente in actu fiat ens. put li ex dicit mãm ꝓpõnis nõtũ vt dicit mãz alteratõis. verũ est tñ ꝓ nullũ ens vt est in actu est mã alicuiꝰ. sed tñ vt est in potẽtia. Io est aliter dicẽdũ ꝓ demratio circularis est quadruplr polis iuxta deteriationẽ scãm. prio huius. prio in diuersis generibus demrationũ. s. qñ vna illarꝫ ẽ demratio simplr ⁊ alia fm qd. vt puta qñ demõstrat effectꝰ p cãm ⁊ eꝫ Secõo in diuersis generibꝰ cãꝫ. nã demrat cã effectiua p cãm finalẽ ⁊ cã final p cãm effectiuã vt colligit a pho phy. Tertio ĩ eodẽ genere cãe respcũ tñ diuersorꝫ sup

positorꝫ.qꝛ illa tria.ſ.pluuia vapoꝛ ⁊ nubes dñt ſe inuicē dmñar.ſz ñ ſpcū eiuſdē ſupositi.qꝛ pluuia dmñans nubē ſi ē illa quā dmñat nubes.q̄rto ſpcū eiuſdē ſupositi ſz ñeq̄ p° v.g.ſupposito ꝓ aq̄ vapoꝛ nubes ⁊ pluuia nō dñant ſpē ſolū accñtalr.ita ꝓ eadez aq̄ nūero fiet vapoꝛ nubes ⁊ pluuia diuerſificata ſoluz in accñtibus.in caſu iſto oz ꝓcedere demñationē circulare nō ſolū ī eodē gñe ſed ēt reſpcū eiuſdē ſuppoſiti nō tñ eꝯ° prio vnū alterꝫ dmñat.nā p pluuiā imediate demñat vapoꝛ. ſz p vapoꝛē nō imediate demñat pluuia cū nubes mediet p quā demñat pluuia ſicut p pluuiā imediate demñat nubes. Et ſō aduertendū ꝓ ex aq̄ nō pōt imediate generari aq̄:qꝛ frustra ageret nā ſi aquā coꝛrūperet vt aquā gñaret: ēt mā exñs ſub forma aq̄ nō appetit ſpoliationē illi⁹ forme vt iduat eadē forma. hec ergo mediatio pua eſt in gñatione elemētorꝫ.maioꝛ eſt ī generatiōe mixtorꝫ ipſectorꝫ. ⁊ multomagis ī generatiōe mixtorꝫ pfectorꝫ.naz ex aq̄ pōt generari aer ⁊ ſtati ex aere pōt generari aq̄.ex pluuia āt fit vapoꝛ.ſed nō ſtati ex vapoꝛe fit pluuia.imo fit nūbes imediate ⁊ ſtati ex nube ſit pluuia. In mixtis āt pfectis eſt mediatio multo maioꝛ.fit.n. ex equo equ⁹ p multa media. prio.n.moꝛit ⁊ putrefit deinde generat herba vel fenū de quo comedet equa ⁊ ex equa generatur menſtruū de quo tandē format equus vt hz declarari.8.meta. ¶ Ex predictis ſequit primo ꝓ pceſſus a cauſa ſimul exñte cum ſuo cāto ad illum effectum ⁊ ecōtra eſt magis demonſtratio circularis q̄z pceſſus a cauſa non ſimul exñte cum effectu ſuo ad illum effectuz ⁊ e contra.qꝛ in primo pceſſu ar.a cauſa ad effectum ⁊ ecōtra.ab eodem effectu ad eandē cauſam. demñatur enīz eclipſis per interpoſitionē terre. ⁊ eadez interpoſitio terre numero demōſtratur per eandem numero eclipſiz. ¶ In ſcdo aūt pceſſu non ar.ab eodem effectu ad eandem cām numero.ſed ſolum ſpecie:qꝛ pluuia demonſtrata per nubem non eſt illa pluuia numero de qua dmonſtrat nubes:ſed ſolum ſpecie. ¶ Scdo ſequit ꝓ circulatio mālis tanq̄z ꝓprius effectus arguit circulationez effectiuā motus celi tanq̄z ꝓpriam cauſam.nā ꝓ oia mēſurentur ſuo ꝓiodo. ⁊ ꝓ omnia reuertant ſpecifice ſm circulū vt ꝓ ex equo mortuo fiat equ⁹ viu⁹ ⁊ ꝓ expluuia fiat pluuia ⁊ ꝓ mā prius exñs ſub forma corrupta quaſi circulariter reuertatur ad eandem formam totuz contingit ex circulatione motus celi quem Ariſ.dicit eſſe vitam omnibus entibus nālibus octauo phy.

Uomodo autē oportet venari in eo qd quid eſt predicātia nūc dicam⁹.

Eorꝫ igitur que īſunt vnicui q̄z:quedam extendunt in plus non tamen extra genus.dico autem in plus eſſe quecunq̄z qdez īſunt vnicuiq̄z vniuerſaliter. At vero ſz alij. vt.n.aliquid qd omni trinitati ineſt: ſed non omni trinitati.ſicut qd eſt. ineſt trinitati:ſed non ⁊ numero.ſed ⁊ impar ineſt omni trinitati: ⁊ in plus eſt: ⁊ nanq̄z ipſis quinq̄z ineſt:ſz non extra gen⁹.qnq̄z qdem.n.numerus eſt nulluz autē extra numerꝫ impar eſt.

¶ Iſte eſtz⁹ tractat⁹ hui⁹ ſcdi poſteriorꝫ in quo Ariſt. dat modū inueniendi ipm qd qd eſt. poſtq̄z determinauit qualr ſe hz ad demñationē: ⁊ qm ipm qd qd eſt: eſt illud qd per diffōnez expmit ſubi vel paſſionis. ſō tractatus iſte diuidit in.4.ca. Quorꝫ primū aſſignat artez inueſtigandi diffōnem ſubi. Scdm dat modū pcedēdi in arte iſta ſbi. Sed diffōnes. Tertiū docet artē accipiēdi ⁊ inueſtigandi diffōnē paſſionis ſbi. Querere aūt opz. Quartū inſtruit modū accipiēdi ipz ſubz loco diffōnis nāq̄z me^m ī dmñatōe ibi. Ut hēam⁹ āt ꝓpoſita. ¶ Primū capl'z dīdit ī duas ptes.ī q̄rū pria ari.pmittit vnā diſtinctionē. In 2ª vo exequit d itēto ibi.hꝯī ergo accipienda.

¶ Quātū ad primū diſtinctio quā ari.pmittit ē iſta.eorꝫ q̄ īſūt alicui diffinibili q̄dā excedūt ipz diffinibile ⁊ ñ genus ei⁹.q̄dā aūt excedūt tā gen⁹ q̄z diffinibile. vbi gra. bipes ieſt hoī. ⁊ ī pl⁹ ſe hz q̄z hō.qꝛ ꝓpetit alteri ab homine vt volatilibus·nō tñ excedit gen⁹ ipi⁹ hoīs.qꝛ ꝓtinet ſub aiali.cū oē bipes ſit aial ⁊ ñ eꝯ.ſilr ipar ieſt ternario excedit ipm.qꝛ oīs ternari⁹ eſt ipar ⁊ nō eꝯ.nō tñ excedit ſuū gen⁹.ſ.nūerū eo ꝓ nūer⁹ tā de pari q̄z de ī pari vlr pdicat.ens vo ieſt vlr tā hoī q̄z ternario ⁊ excedit cuiuſlibet iſtorꝫ gen⁹ tā ppinquū q̄z remotū cuz ſit trāſcendēs extra oē pdicamētū.

Omnōī igr accipiēda ſūt vſqz ad hoc pmū quorꝫ vnūqd̄q̄z qdē ī pl⁹ fit: Oia āt ñ ſunt ī pl⁹.hāc.n.nēcē ē ſubaz rei eſſe ſvt trinitati ī eſt oī numer⁹ ip pm⁹ vtrobiq̄z: ⁊ ſicut ꝓ nō eſt menſurari numero: ⁊ ſicut ꝓ eſt ñ ꝓponi ex numeris.hoc itaq̄z iā trinitas eſt numer⁹ ip pm⁹ ⁊ ſic p° ſhorꝫ.n.qd̄q̄z alid.qd ī ptib⁹ oīb⁹ ieſt: vltimuz āt ⁊ dualitati: oia āt illi.

¶ Iſta diſtictiōe pmiſſa pbs pōit duas regias. Quarꝫ pma ē iſta.ſi aacipiāt tot pdicata alicui⁹ diffinibil' ñ ſe extendētia extra gen⁹ quorꝫ qdlz ī pl⁹ ſe hz q̄z diffinituz ⁊ oia ſil' eq̄lr: ex talib⁹ pdicatis ꝓſtituit diffō eēntialē illi⁹. pz nā illi termi nūer⁹ ip vtrobiq̄z pm⁹ faciūt diffōnē ternarij cū oēs ſil' ꝓuertāt cū ternario: ⁊ qlz illorꝫ cōior eſt ternario vt liqt. Et notāter dr ñ ſe extēdētia extra gen⁹ pp terminos trāſcendētes ⁊ diuerſorꝫ pdicamētorꝫ exq̄bus nō dz fieri talis diffō. ¶ Mo^m p° fz Ari. ꝓ nūerus duplr dr pm⁹.ſ.pmitate mēſuratiōis. ⁊ pmitate cōpōnis. Numer⁹ pm⁹ primitate mēſuratiōis ē ille q nō mēſurat aliquo nūero. ⁊ ſic ſolū binari⁹ vel ternari⁹ ē nūerus pm⁹ ſz ēt q̄nari⁹ ⁊ ſeptenari⁹ ⁊ gñalr qlz nūer⁹ ip Numer⁹ vo pm⁹ pmitate ꝓpōnis ē ille q nō ꝓponit ex nūeris. ⁊ ſic null⁹ ē nūer⁹ pm⁹ niſi binari⁹ ⁊ ternarius. Et ſi dr ꝓ ternari⁹ a.b.c.ꝓpōit ex nūeris .ſ.ex biario a.b. ⁊ ex alio biario b.c.ſoluit p b°. ꝓ intelligit d nūeris ñ cōicātib⁹.mō illi duo biarij iuicē cōicāt eo ꝓ b.vnitas vni⁹ ē vnitas alteri⁹.diffō g⁹ q̄narii ñ ē nūer⁹ ip pm⁹ ⁊ qꝛ tūc q̄nari⁹ eēt q̄nari⁹:ſz illi⁹ diffō ē nūer⁹ ip vtrobiq̄z pm⁹.ſta ꝓ ſit pm⁹ pmitate mēſuratiōis ⁊ pmitate ꝓpoſitiōis. ¶ Scdo notandū ꝓ ſicut cōpoſitū nāle ſolū cōſtat ex mā ⁊ forma.ſta diffō eēntialis ſoluz ꝓſtare dz ex duob⁹.ſ.gñe ppinquo ⁊ dria vltiata.quorꝫ primū dicit potentiā vt mā.⁊ 2^m dicit actū vt forma 3^m aūt nō reqrit tur.qꝛ duo talia neq̄z clauo neq̄z colla ꝓiūgi dz.aliqſi tñ inoiatum eſt genus ꝓpriū ⁊ tūc loco illius ponēdū ē genus remotū vſqz ad driaz vltimā.vt ſi eſſet diffō hoīs aial māſuetū bipes.aial māſuetū accipet loco generis ꝓ pri ⁊ ppinq.bipes vo ſe hrt vt ſpecifica dria. ⁊ ſi ignota eſt nobis dria ꝓpria loco illius ſumende ſunt due vel tres drie cōiorꝫ que ꝓiūcti ꝓuertat cū diffinito. ⁊ ignota dria hoīs ꝓpria loco eius accipet greſſibile bipes.qd ꝓuertit cū hoie.ſz tā greſſibile q̄z bipes ſit cōius.talia.n cōpetūt diffōni hoīs.qm ꝓ greſſibile ꝓuenit hō cū aliq̄bus terreſtrib⁹.⁊ drt a volatilib⁹. ꝓ bipes aūt cōuenit cū volatilib⁹ ⁊ drt a terreſtrib⁹. ¶ Tertio notādū ꝓ ſi aliq̄ duo reſpū tertij ſe habēt in plus ⁊ totū in eque oz qdlibet illorꝫ reſtringere ⁊ reſtrigi. ⁊ ꝓſequēter ē excedēs ⁊ exceſſū.mō ī diffōne vera nō ſunt aliq̄ duo quorū qdlibet excedat ⁊ excedat.nā in diffōne vera ſūt genus ⁊ dria. vel ſi ſunt plures drie hoc erit ſm ordinez pdicamētalem.quarꝫ vna erit dria generis ſuperioris ⁊ alia differentia generis inferioris.vt ſuba aſata ſenſitiua ſi primū dat illa non ſe habent ſicut excedentia ⁊ exceſſa.qꝛ dria non ſe extendit extra gen⁹ ſuū.ſi 2^m iterū non quodlibet illorꝫ eſt excedēs ⁊ exceſſū.qꝛ dria gñis iſe

Ma^m p^m

Ma^m 2^m

Ma^m 3^m

rioris nõ põt excedere dñiam generis superioris. Ex q̃ bus sequitur q̃ diffõ cõtinẽs plura quoꝝ quodlibet est in plus ⁊ totũ in eque nõ est diffinitio vera. sed supplet vicẽ vnius diffõnis vere. ĩõ regula hic tradita a pb̃o nõ est bona simpliciter. sed bona in casu. quãdo. s. ignorat dñia vltima spẽi.

Quoniã aũt ostensuꝫ iã ẽ in superioribus q̃ necessaria sunt ĩ eo q̃ quid est p̃dicantia. vlia aũt necessaria sunt. In trinitate ãt ⁊ ĩ quoq̃ alio sic accipiunt in eo q̃ qd est: accepta sic ex necessitate erit trinitas hec.

¶ Declarata hac regula ari. pbat illã esse diffõnem ternarij per duas conclusiões. q̃rũ prĩa est ista. nũerus impar vtrobiq̃ primus inest de necessitate ternario pbat oẽ quod inest alicui vl̃r ⁊ in eo qõ qd est inest illi de necessitate. sed nũerus ĩpar vtrobiq̃ p̃mus inest ternario vl̃r ⁊ in eo qõ q̃d est. ergo pz ꝑ ñã. cũ maiori ex deteriatis p̃mo huius. ⁊ minor declarat. q: ois ternarius ẽ numerus ĩpar vtrobiq̃ prim°. ⁊ ad interrogationẽ factaꝫ q̃ quid est ternarius rñdet q̃ nũerus ĩpar vtrobiq̃ primus. ¶ Dubitatur q: paritas ⁊ ĩparitas eẽ primũ ⁊ ñ esse primũ vident eẽ dñie accñtales ⁊ q̃dã pprietates numeri. nõ igit p̃dcã diffinitio p̃dicat eẽntialiter ⁊ in q̃d de ternario. ¶ Rñdetur q̃ tales pprietates ponunt loco dñiarum eẽntialiũ. sicut etiã in diffõne aĩalis ponit sensitiuũ quod est passio ppria aĩalis ⁊ nõ dñia eẽntialis. ⁊ in diffõne bois ponitur bipes greissibile pẽnatũ q̃ dicũt pprietates accñtales vz figurã ⁊ organizationẽ mẽbrorũ corporis. sepe. n. nomina subaꝫ ab accñtibus sunt assũpta. vt lapis a lesione pedũ ⁊ petra a tritione pedis. q̃a petra dr̃ quasi a pede trita ꝓm etymologiaꝫ vocabuli.

Quod ãt substantia fit ex his: manifestũ est. necesse. n. ẽnisi hoc eẽt trinitatis eẽ: vt genus aliquid esse: hoc aũt noĩatuꝫ: erit igit in plus q̃z trinitati inesse. cõcessuꝫ. n. est hmõi esse genus. q̃ocunq̃z scõm potentiã in plus est. Si itaq̃z nulli inest alii q̃z athomis trinitatis: hoc vtiq̃z erit trinitatis esse. suppõatur. etenĩ hoc vniuscuiusq̃z substãtia eẽ. que est in athomis vltimum p̃dicamẽtuꝫ. Quar̃ fil̃r ⁊ alii cuilibet sic demõstratoꝝ eẽ inerit.

Secũda p̃mi capituli tertii tractatus.

¶ Secũda conclusio nũerus ĩpar vtrobiq̃z primus est diffõ eẽntialis ⁊ quiditatiue ternarij. pbat. omne quod p̃dicat vl̃r in eo q̃ qd est de aliqua specie. est diffõ vel genus illius. pz ꝑ ñã cũ maiori ex alia cõclusiõe. maior ãt est nota. q: nihil p̃dicat in quid nisi spẽs genus vel diffõ dñia. n. nõ p̃dicat in quid. sed quale. per por. tũc sic nũerus impar vtrobiq̃z primus p̃dicat de ternario. genus vel diffõ supple eẽntialis ⁊ qditatiua: sed nõ tanq̃z genus q: conuertitur cũ ternario ⁊ nullĩ inest nisi ternario ⁊ suis indiuiduis. igit tanq̃z diffõ qditatiua ⁊ eẽntialis. maior vero pz iductiue. q: nullũ genus siue sit noiatũ siue ĩnominatũ cõuertitur cũ spẽ. ¶ Notandũ prĩo ꝓm pb̃z q̃ nõ habet vltimũ p̃dicatũ nisi in athomis. i. in indiuiduis spẽi. q: hoc mõ fit diffõ sẽp aggregãdo dñias donec totũ aggregatũ sequet spẽi. q: aggregatũ nõ p̃dicat nisi de indiuiduis. fecit. n. pb̃s specialẽ mẽtionẽ de athomis q̃ est diuisibile in spẽs nõ ppre diffinit. sed q: est diuisibile in ĩdiuidua. nullũ. n. equiuocũ ppriissime diffinitur equiuocationis. latẽt. n. in generib° equocatões ꝓm aris. septio phy. ppter diuersas rõnes quas continet spẽrũ. potestate. n. genus ꝓtinet omnes spẽs. inquit por. in vl̃ibus. ¶ Notandũ secõo. ꝓm pb̃m q̃ genus ꝓm potentiam in plus se hz q̃ ea que sunt in genere. q: sicut mã p̃ma est in para potẽtia cũ nõ sit ex se quid nec qualis nec quanta. septio meta. sed terminat p̃ formã ita genus est potentiale ad omnes dñias ⁊ species cum nullã sibi determinet. ⁊ per dñiam aduenientem sibi cõtrahit ad determinatã spẽm vt asserit por. dicẽs differẽtiã aduenientẽ generi cõstituit spẽm. ¶ Et cõcludit pb̃s q̃ ea que dicã sunt de ternario possunt alijs spẽbus applicari mõ consimili diffiniendo illas per plura quoꝝ quodlibet ĩ plus ⁊ totũ in eque. i. totum inexñs diffinito equaliter ⁊ connertibl̃r ⁊c. ¶ Sed dubitat. nã sola suba diffinitur eẽntialiter ⁊ qditatiue. p ari. septio meta. sz ternarius est accidens cũ sit spẽs p̃dicamenti quãtitatis ꝓm pb̃m in predicamẽtis. igitur nõ debet diffiniri essentialiter ⁊ quiditatiue. Dicendũ q̃ aliquod accidens hz modũ substantie. s. nihil extrinsecũ cõnotando: aliquod aũt hz modus accidentis. vz aliquod extrinsecũ cõnotãdo. vnde albedo ⁊ nigredo ⁊ hec talia non cõnotant sua suba nec aliquid aliud. similitas aũt ⁊ crispitudo cõnotant sua substãtia. ideo albedo ⁊ nigredo. ⁊ huiusmodi hñt modũ substantie. similitas aũt ⁊ crispitudo q: cõnotant nasũ ⁊ caput habent modum accñtis. ĩõ talia non diffiniuntur pure qditatiue. s. per ppriũ genus ⁊ per ppriam dñiam diuisiuam illius generis ⁊ cõstitutiuã spẽi intrinsece per modũ ptis essentialis. alia vero bene diffiniuntur pure quiditatiue ex quo habent proprium genus ⁊ propriaꝫ differentiam habẽtem rõnem actus ⁊ forme. ⁊ quãdo nõ habet talis dñia eẽntialis. loco eius accipiat aliqua differentia accidentalis. vt videbitur infra. vt albedo ẽ color congregatiuꝰ visus. ⁊ nigredo est color disgregatiuus visus eo modo quo diffiniunt spẽs substantie. vt equus est animal hinnibile ⁊ asinus est animal rudibile constat aũt q̃ binarius ⁊ ternarius lz sint accidentia. tñ habent modũ substantie ⁊ non subm nec aliqõ extrinsecũ cõnotãdo. ĩõ bñ diffinit binarius p nũerũ parem vtrobiq̃z primũ ⁊ ternarius per nũerum imparẽ vtrobiq̃z primum.

Cõgruũ ãt est cũ totũ aliq̃s negocieꝫ departiri genus in athoma spẽ prĩa. vt nũerus in dualitatem: ⁊ trinitatẽ. postea sic diffõnes illoꝝ accipere tentare. vt recte linee ⁊ circuli ⁊ recti anguli. post hec ãt accipientes q̃ genus sit: vtrũ quãtitatũ. aut qualitatũ. ppias passiones speculari p cõia prĩa ꝓpositis. n. ex athomis ꝓuenientia ex diffõnibus erunt manifesta. ppter hoc q̃ prĩcipiũ oiuꝫ diffõnũ q̃ simplex est: ⁊ simplicibus p se inesse cõuenientia solis. aliis aũt scõm illa.

¶ Scõa regula est ista. si accipiat ppriũ genus ⁊ ppria dñia eẽntialis illa ꝓstituũt diffõnẽ eẽntialẽ termini diffinibil̃. pz qm̃ si animal ẽ hoĩs ppriũ genus. ⁊ rõnale ppria ac eẽntialis eius differentia. totum hoc aĩal rõnale ẽ diffinitio eẽntialis ⁊ quiditatiua hominis ppriũ aũt genus iuenit p diuisiouẽ illius in spẽs spãlissimas eo mõ quo diuidit nũerus in biariũ ⁊ ternariũ p quã disionẽ diffiniunt illa ponẽdo ppriũ genus in diffõne. ⁊ idẽ ĩtelligit in alijs. s. q̃ ponat ppriũ ⁊ ĩmediatũ genus in diffõne. vt patet. diffiniẽdo circulũ: lineã rectã vel angulũ rectũ. ¶ Notãdũ prĩo ꝓm Egi. q̃ generis triplex ẽ diuisio in suas partes subiectiuas. Prima est generis cõioris in genera subalterna vt si diuidat q̃titas p ꝓtinuũ ⁊ discretum. aut aĩal p bipes ⁊ q̃drupes. ⁊ tũc genꝰ nõ ĩgredit diffõnẽ spẽi spãlissime. Secũda ẽ generis ĩ spẽs spãlissimã ⁊ spẽm subalternã eoꝰ quo didit aĩal ĩ hominẽ ⁊ brutũ ⁊ sic solũ ingredit diffõnẽ primi mẽbri q: sola spẽs spãlissima diffinitur ppre. Tertia est generis ĩ spẽs spãlis-

Ad m p m

Ad m 2 m

sunt ⁊ nullā speciez nūeri aut figure p tot dēias diffinirī
qn per plures in infinituz aliq̄ alia diffinibilis fit ex quo
sunt simpliciter ifinite spēs nūeroꝝ ac figuraꝝ. ⁊ ꝓnter
sequit qꝑ aliq̄ sunt genera que nō possūt euacuari p di:
uisionē. s. nūerus. ⁊ figura que oia sunt absurda. ¶ Di
cēdū igit qꝑ inter aial ⁊ suas spēs spālissimas nō est ali/
ud genus mediū sicut neqz inter figurā ⁊ suas spēs. aut
inter nūeꝝ biariū aut quaternariū. ⁊ si brutū aut bestia
aut bipes aut quadrupes dicitur eē genꝰ hoc est fm fa
mositatē ⁊ nō fm veritatē eo mō quo triangulus dicit
eē genꝰ ⁊ ysocheleē equilaterū ⁊ gradatū eē spēs. quod
tñ est flm. vt ōclaraui in prio huiꝰ. ⁊ si brutū vel bestia
vel bipes aut quadrupes pdicat de pluribꝰ differētibꝰ
spē. nō tñ est genus. qz nullū illoꝝ pdicat in qd. ¶ Sz
forte arguit sic dēia aduenies generi cōstituit spēm. igit
sicut ex aiali ⁊ rōnali fit aliq̄ spēs ita ex aiali ⁊ irrōnali.
sed nō fit spēs spālissima. qz talis diffō predicat de plu/
ribus differētibꝰ spē. igitur fit spēs sub alterna. Rndet
qꝑ si aliqd̄ genꝰ diuidit p dēias indiuisibiles quelibet ea
rum aduenies generi cōstituit spēm. ⁊ si diuidit p dēias
diuisibiles tñ quelibet eaꝝ aduenies generi ꝓstituit spēz
vt corpꝰ aiatū qd̄ nō diuidit nisi p sensitiuū ⁊ insensiti/
uū q̄ qdē dēie aduenientes generi ꝓstituūt aial ⁊ plātā. q̄
sunt spēs subalterne. si aūt aliqd̄ genꝰ diuidit p duas dif
ferentias quarū vna sit indiuisibilis ⁊ altera disibilis. dif
ferētia indiuisibilis aduenies generi cōstituit spēm. dēia
aūt diuisibilis opposita illi nō cōstituit spēm neqz diffō/
nē. sed imediate diuidit in alias dēias indiuisibiles cōsti
tuentes spēs ⁊ diffōnes speciez verbi gratia. figura di/
uidit imediate p bēe angulū ⁊ carere angulo. vt colligi
tur de mente phī. ⁊ cōmē. prio phy. quarū dēiaꝝ vna
est indiuisibilis. s. carere angulo. qz nō ꝓpetit nisi vni spe
cici spālissime. vz circulo. alia aūt est diuisibilis. s. bēe an
gulū. ⁊ illa imediate absqz cōstōne specici vel diffōnis
diuiditur in ifinitas dēias ꝓstituentes infinitas spēs figu
raruz. Sīr nūerus lz diuidat p dēias disibiles que sūt
par ⁊ ipar. tamē qz diuiditur per alias dēias quaꝝ vna
est indiuisibilis ⁊ alia disibilis. nō habet sub se genꝰ qd̄
fit species cōstituta per dēiam diuisibilē. diuidit. n. nūe
rus p nūerū simplicez ⁊ cōpositū intelligendo p nūeruz
simplicem illum qui nō cōponitur ex aliquo nūero. ⁊ p
nūerum cōpositū illū qui cōponit ex numero. ¶ Consi
militer dicat de aiali qꝑ lz diuidat p bipes ⁊ q̄drupes
aut per alias dēias diuisibiles corrēdētes his. tñ nō hz
genus sub se ꝓstitutū p aliquā istaꝝ dēiaꝝ. qz hz aliam
diuisionem magis ppriā ⁊ eēntialē sibi qua diuidit per
rōnale ⁊ irrōnale. quaꝝ prīa est indiuisibilis cū nō com
petat nisi homini. alia vero ē diuisibilis. qz cōpetit pluri
bus specieb⁹ aialiū. iō talis aut bipes aut q̄drupes non
cōstituit genus nec spēz nec diffōnē. sed imediate descē
dit in alias spēs per dēias indiuisibiles eo mō quo actus
⁊ potētia aduenientes enti nō ꝓstituūt genus neqz spēm.
neqz diffōnē. sed immediate diuidunt per actum suba
lem ⁊ accētalē. per potētiā accētalē ⁊ sbstātialem descē
dendo in decem gnalissima decez pdicamentoꝝ. ¶ Ad
tertiuz dr qꝑ sicut elemēta dicunt corpora simplicia sim
plicitate opposita cōpositioni ex materia ⁊ forma nō ob
stāte qꝑ ꝓponant ex mā ⁊ forma. ⁊ ipa mā ⁊ forma di
cunt simplicia simplicitate opposita ꝓpōni ex mā ⁊ for
ma non obstāte qꝑ ꝓponātur ex ptib⁹ integralib⁹. ita ge
nus et dēia sunt pncipia simplicia simplicitate opposita
compōni ex genere ⁊ dēia non obstāte qꝑ genus cōpo/
natur ex actu ⁊ potentia. ⁊ dēia ex esse ⁊ essentia ppte/
rea genus nō est mā cum includit essentialr actuz ⁊ po
tentiā. dēia autem ⁊ si nō sit nisi actus. nō tñ est actꝰ pu
rissimus. qz admisceē potentie generis. ¶ Ad q̄rtum dr
qꝑ illud qd̄ ꝓuenit generi tanqz diuisiuum illiꝰ aut faciēs
vnum cum eo cōpetit ei nō per aliud. nō risibile non
est diuisiuum animalis neqz faciens vnum cum eo. sed
facit vnū cū hoīe. ideo aiali cōpetit rōe hoīs simpliciter.

habere tres angulos equales duobus rectis nō est dīsui
siuū figure neqz faciēs vnū cū ea. sed cū triāgulo. iō nec
figure nec alteri cōpetit nisi rōne triāguli. rōnale āt ⁊ ir
rōnale faciūt vnū cū aiali aut diuidūt ipm: iō talia cōpe
tunt aiali per se ⁊ nō per aliud. sicut. n. a linea fluūt due
passiones opposite. s: rectū ⁊ curuū ⁊ a nūero due alie.
vz paritas ⁊ īparitas. ita a quolibet genē fluūt due dēie
eēntiales opposite. vt ab aiato corpore sensitiuū ⁊ insen
sitiuū. ⁊ ab aiali rōnale ⁊ irrōnale. sicut ergo rectum ⁊
curuū cōpetūt lincē p se ⁊ nō p aliud. ⁊ paritas ⁊ ipari
tas cōpetūt nūero p se ⁊ nō per aliud. ita rōnale ⁊ irrō
nale cōpetūt aiali per se ⁊ nō p aliud: sicut ergo forma
nālis cōpetit mātē tanqz subo ⁊ ꝓposito tanqz toti ita dif
ferentia cōpetit generi tanqz subo ⁊ spēi tanqz toti. ita qꝑ
est actus generis: ⁊ pars spēi. ppterea dēia p se cōpetit
tā generi qz spēi. sed nō codē mō. Et si ex his cōcedit ir
rōnale bipes aut quadrupes. vel alia dēia loco istaꝝ po
nenda facere vnū cū genere aut cōstituere spēm illō nō
est intelligēdū cōplete ⁊ in actu. sed icōplete ⁊ in potētia
eo mō quo forme subales elementoꝝ faciunt vnū cum
mā. ⁊ cōstituūt vnū in spē in generatiōe mixtoꝝ.

Ed diffōnes que sūt scōm differen
tias vtiles sunt in id qd̄ sic adeamꝰ. diuisiones
sicut tñ demōstrāt dictū est in priori
bus. vtiles aūt sunt vtiqz sic solū ad colligen
dū qd̄ quid est: ⁊ etiā videt vtiqz nihil sz mo
rū vtiqz accipere oia tanqz si ex principio ac
ceperit aliqs sine diuisione.

¶ Istud est secūduz capitulum huius tractatus in quo
ari. postqz dedit artē inuestigādi diffōnē subiecti dat mo
dū pcedēdi in arte per quattuor cōclusiones. quaꝝ prīa
est ista ad diffōnē inuestigādā vtilis est diuisio nō illatie
sed collectiue. ¶ Secūda ꝓclusio. particule diffōnis ponē
de sunt in diffōne fm eēntialē ordinē pdicamētalē. ibi dif
feret aūt. ¶ Tertia cōclusio. diffinitū nō scit per diffōnē
si relinquit aliqua diuisio inter genus ⁊ spēm diffinibi/
lē. ibi. Amplius nihil. ¶ Quarta cōclusio. in diffōne sūt
accipienda pdicantia in quid fm magis ⁊ minꝰ cōe eua
cuantia totā nām diffiniti. ibi ad pbādum aūt. ¶ Prīa
ꝓclo arguit. ⁊ prio quo ad primā partē. s. qꝑ ad diffōnē
inuestigādā nō est vtilis diuisio illatiue. quoniā si diffini/
tio p diuisionē illatiue ꝓcludit. aut igit p discursū syllo
gisticū aut per discursū entimematicū destructiuū. non
primū qz per talē syllogismū nō pbat intētum cū nō plꝰ
cōcludat diffō alicuius q̄z suū oppositum vt oē aial est
aial rōnale vel aial irrōnale. sed omnis homo est aial.
igit oīs hō est aial rōnale vel aial irrōnale. hic cōcludit
totū illud disiūctū. ⁊ nulla eius pars. nō etiā scōm. qz p
talem discursū cōmittitur fallacia petitionis pnci pij. vt
omnis homo est aial rōnale vel irrōnale. sed nihil qd̄ ē
hō est animal irrōnale. igitur omnis hō est aial rōnale.
assumit enim in minori qd̄ debet pbari. ⁊ ita nō habet
plus diffō hoīs q̄z in principio. ¶ Secūda pars cōclusi
onis declaratur vz qꝑ ad diffōnē inuestigandaz est vtilis
collectiue diuisio. nā habita spē ⁊ habito genere eiusdez
alicuius predicamenti diuidat illud genus per differen
tias vsqz quo deueniatur ad differentiam ppriam cōpe
tentem illi ⁊ nō alteri. qua habita aggregēt generi. ⁊ ha
bebitur diffinitio specici signate. verbi. g. cognito qꝑ hō
⁊ substantia sunt eiusdē predicamenti: diuidatur suba p
corporeum ⁊ incorporeū. ⁊ intelleeto ad sensum qꝑ hō
non est incorporeus. diuidatur corporeū per animatum
⁊ inaiatum. ⁊ qm̄ sensu ⁊ motu distinguit aiatum ab
inaiato. optime cognoscet hominez eē corpꝰ aiatū. ⁊ qz
nō oē corpus aiatū est hō. itez oportet diuide re aiatū p
sēsitiuū ⁊ isēsitiuū formādo duo gnia. s. aial ⁊ plātā p ag
gregationē illarum differentiarum ad suum genus. ⁊ co
gnito qꝑ homo nō ē plāta sed aial qz sentit: oz subsequē

p. 2. se
cundi ca
pituli istī
tractat⁹

ter aīal diuidere p rōnale ⁊ irrationale: deinde aggrega re illam differentiā rōnale illi gnī animal ⁊ habebit diffō bois p hoc q̄ ois hō est aīal rōnale ⁊ ecōtra. diffinitio ergo iuestigat p viaz ꝓpōnis ⁊ diuisionis sic q̄ diuisio semper p̄cedit ꝓpōnē. Primo enī diuidit genꝰ. deinde cū gne fit ꝓpō differentie. ⁊ hī diffō. ¶ Notandū q̄ nihil p se est ī p̄dicamento substātie nisi p se existens vel pars p se existētis cū hoc fit ppriū illi p̄dicamēto. ſō diuiso aīali p pennatū. aut p risibile ⁊ hinnibile. aut p aliqs tales dīias ꝓuertibiles cū spē diffinibili videat si he differentie vltime sunt p se exntes: vel ptes essentiales p se existētiū aut nō. si sic: tūc addant generi ⁊ fiet diffinitio iuestigāda. si aūt nō sunt ptes oio dimittat. qz p aggregationē illaz ad genꝰ fierēt diffinitiones accntales ⁊ non essentiales. iste nāq̄z sunt diffinitiones accntales animali risibile vel hinnibile cū risibilitas ⁊ hinnibilitas sint accntia ⁊ nō substātie. ¶ Ex p̄dictis sequit q̄ bipes ⁊ q̄drupes pēnatū ⁊ sine pēnis. gressibile ⁊ reptibile seu volatile ⁊ natabile nō possunt ꝓstituere aliquā diffinitionē eēntialē p̄dicamēti substātie cū nō sint nisi ppietates accidētales geneꝝ ⁊ sperū p̄dicamēti substātie. aliqn tū ponūt in diffinitionib⁹ essentialib⁹ substātiaꝝ ppter carētiā terminoꝝ cōpetētiū differentiis eētialib⁹ p̄dicamenti substātie. ita et paritas ⁊ iparitas cū sint ppie passiōes numeri sicut rectū ⁊ curruū lince nō ꝓstituūt nisi diffinitiones accidētales. licet iterdū accipiant tanq̄ ppie ⁊ essentiales differētie ppter carētiā ppriorꝝ nominū. ¶ Sed dubitat. qm̄ lōgitudo est ppria passio linee. ⁊ latitudo superficiei. ⁊ pfunditas corpis. ⁊ tm̄ Aris. in p̄dicamētis. in capto de q̄ntitate diffinit lineā p lōgitudinē. ⁊ superficiei p latitudinē. ⁊ corpꝰ p pfunditatē assignādo illas diffinitiones nō tanq̄ accntales: sed eēntiales. alioqn nō verificarent de suis diffinitis. sicut nulla ppria passio verificat in abstracto de suo subiecto. Rndetur q̄ q̄libet illarum diffinitionū est accntales. linea est lōgitudo sine latitudine ⁊ pfunditate cuiꝰ extrema sunt duo pūcta. superficies est latitudo sine pfunditate cuiꝰ extrema sunt due lince. corpꝰ est pfunditas cuiꝰ extrema sunt due superficies. sz sumūtur loco illorꝝ. linea est q̄ntitas ꝓtinua cuiꝰ extrema sunt duo pūcta. superficies est q̄ntitas ꝓtinua cuiꝰ extrema sunt due lince. corpꝰ est q̄ntitas ꝓtinua cuiꝰ extrema sunt due superficies. ꝓnter ꝓcedo q̄ nulla illaz diffinitionū que dat p ppias passiones verificat recto ō diffinitio suo. sed itelligende sunt in obliquo isto mō. linea est q̄ntitas ꝓtinua in q̄ est lōgitudo tm̄. superficies est q̄ntitas ꝓtinua in q̄ est latitudo siue pfūditate. corpꝰ est q̄ntitas continua in qua est profunditas terminata superficiebus.

Differt aūt aliquod p̄dictorꝝ prius ⁊ posterius p̄dicari. vt est dicere animal mansuetum bipes. ⁊ quoniam bipes. aut animal mā suetum. ⁊ itez ex hoc ⁊ differentia est homo aut quodlibet esse. Unde sic necesse est diuidenter repetere.

¶ Sōa ꝓclusio. particule diffōnis ponēde sunt ī diffōne fm essentialē ordinē p̄dicamētalē. ita q̄ primo ponat genus. deinde differētia cōmunior. cōsequenter vero dīia specialior. bene enī dicit aīal māsuetū bipes. sed non bn̄ dicit aīal bipes māsuetū. quod Arist. sic declarat. omne cōpositū ex duobus: ē ex vno tanq̄ ex potētia: ⁊ ex alio tanq̄ ex actu illius potētie. sz animal māsuetū ē ex duobus cōpositū: ergo est ex vno. s. ex animali tanq̄ ex potētia cū sit genꝰ: ⁊ ex alio tanq̄ ex actu ipsius. s. mansueto cū sit differētia eiusdē patet cōsequentia cū minori. maior vero est clara. quoniā ex duobus existentib⁹ in actu: vel ex duob⁹ existentib⁹ in potentia non fit. aliqd̄ vnū. oportet enī semp q̄ vnū sit in actu: ⁊ reliquū in potētia. deinde arg. sic sub eadem maiori. homo est aliqd̄ vnū compositū ex aīali māsueto ⁊ bipede. igit vnū eoꝝ se hz vt potētia. vz aīal māsuetū. ⁊ reliquū sicut actꝰ illiꝰ. s. bipes. tūc sic māsuetū ē actꝰ imediatꝰ aīalis. ⁊ bipes ē actꝰ imediatus māsueti. igit mansuetū dz addi imediate aīali. ⁊ bipes imediate māsueto. pz ꝓnia ex quo mō itelligēdi sunt a modis eēndi. qnto metha. itellectꝰ dz formare diffinitionis particulas fm q̄ reperit in re. ¶ Notandū q̄ ex genere ⁊ dīia cōiorꝝ fit genus ppiquū q̄bus si addit dīia minꝰ cōis fit genꝰ ppiquꝰ vsqz quo accipiat dīia ppria cōstituēs spēm. vt si aīal hēat genꝰ sub se iuxta opinionē cōez. ⁊ diuidat p domesticū siue māsuetū ⁊ īdomitum ⁊ iterū aīal māsuetū p bipes ⁊ nō bipes. totū hoc aīal māsuetū hz rōnē generis. si. n. scirem⁹ nomē illiꝰ generis. ponerem⁹ ipm̄. sed qz inominatuz est circūloqmur ipm̄ p aīal māsuetū. deinde si bipes nō ē ppria dīia. ⁊ totū hoc aīal māsuetū bipes nō cōuertit cū hoīe. totū hoc se hz vt genus donec veniat ad dīiā ppriā q̄ cū oīb⁹ acceptis cōstituit spēm. Primo igit ponit dīia cōis. ⁊ deinde spālis. qz ecōtra nihil ꝓstituit ex tali ordine. vnde ex genere remoto ⁊ dīia spāli nihil ꝓstituit cū nō sit ppriꝰ actus illius potētie. sed ex genere ppiquo ⁊ dīia ppria bn̄ ꝓstituit ipēs. qz ē ppriꝰ actꝰ eius p̄ponēdo. n. dīiaz spālem ⁊ postponēdo cōem nō cōstituit genus ppiquū nec spēs nec diffō. sicut. n. ponēdo formaliter elementa. in mixto forme elementorꝝ sunt actꝰ imediati materie p̄me. ⁊ forma mixti est actus imediatꝰ cōpositi potentialē ex prima mā ⁊ formis elementorꝝ. ita dīia cōis est actꝰ imediatus generis remoti. ⁊ dīia ppria est actꝰ imediatus cōpositi ex genere remoto ⁊ dīia cōi. dz igit dici aīal māsuetū bipes ⁊ non aīal bipes māsuetū. nec māsuetū bipes animal.

Amplius ad nihil relinquēdū ī eo qd̄ qd est sic solūmodo ꝓtigit. cū. n. primū accipiat genus; siquidē īferiorū aliquā diuisionē accipiat: nō īcidet eē in hoc. vt nō oē aīal aut totū pēnatū est: aut diuisum pēnis: sz pēnatuz aīal est oē. huius. n. dīia hec est. prīa autem dīia est aīalis in quā oē aīal īcidit. Silr autē est ⁊ in vnoquoqz aliorū: ⁊ in his que extra genus ⁊ que sub ipsis sunt: vt in aue in qua ē oīs auis. ⁊ pisce in quo est oīs piscis. sic quidē igitur ambulās est: qd est scire quādo nihil relictū est. aliter autem relinquere necesse est ⁊ nō scire.

¶ Tertia cōclo. diffinitio nō scit per diffōnē si relinqt aliq̄ diuisio int̄ genꝰ ⁊ spēz diffinibilē. pz qz diffō eēntialē nullā relinqt dīiā iter genꝰ ⁊ spēz diffinibilē. qz si aliquaz relinqret aut nō ꝓuerteret cū diffinito aut dīia posita in diffinitōe nō eēt actꝰ ppriꝰ generis. qd̄ ē flm. v. g. si aīal diuidat p totū pēnatū ⁊ diuisū pēnis nō ē vtilis hec diuisio ad sciam diffiniti p diffōnē. qz aīal nō euacuat p illā diuisionē cū aliqd̄ fit aīal qd̄ nō ē totū pēnatū nec diuisū pēnis. p totū pēnatum intelligit. p. aīal hn̄s solū vnā pēnā in ala. vt est vesptilio. ⁊ p diuisū pēnis itelligit hn̄s plures pēnas in ala. aīal ergo prio diuidit in gressibile ⁊ pēnatū. deinde pēnatū diuidit in totū pēnatū ⁊ diuisū pēnis genus ergo diuisū p dīias gnis īferioris est male diuisum. qz nō cōuertit cū diuidētibus disiūctiz sumptis. ¶ Nota fz pbz q̄ hec regla. s. tūc diuisio ē bōa qn̄ euacuat genꝰ p diuidētia. nō solū itelligit de dīijs aīalis. sz ēt de dīijs q̄ sūt extra genꝰ aīal ⁊ īfra genꝰ aīal. si. n. dz diuidi lapis oz q̄ n̄ sit aliq̄s lapis de quo nō dicat altara dīiaꝝ. ⁊ si dz diuidi auis. oz q̄ n̄ sit aliq̄ auis d̄ q̄ n̄ dicatur alta dīiaꝝ. silr n̄ diuidit pisces si d̄ aliquo pisce n̄ vificat alta dīiaꝝ. lapis āt ē extra genꝰ aīal. sz auis ⁊ pisces sūt īfra genꝰ aīal. ⁊ vt supra dcm̄ ē auis ⁊ pisces n̄ sūt gnia fm vitatē. sz tm̄ fz famositatē. ⁊ hec exēplariter ponūt

ꝓ. tertia sedi capitū tertii tractatꝰ

de aiali q: talia sunt nobis magis nota. ens. n. diuiditur in subam ⁊ accñs ⁊ tñ accñs nõ est genus non obstante q: suba fit gen⁹. ⁊ accidẽs diuidat in absolutũ ⁊ respectiuũ quoꝝ nullũ est genus. ita diuidit aial p hoiez ⁊ bestiam. aut p auẽ piscẽ ⁊ terrestre aial. ⁊ tamẽ nullũ illoꝝ est genus cũ eis deficiat p̃dicari in quod de pluribꝰ spẽbus. si. n. q̃rit q̃d est hoc. nunq̃ respõdet auis aut piscis aut terrestre aial ppter cõnotare extrinseca. sed bene qõ est hõ vel equꝰ aut aial. Intẽdo tamẽ loq̃ hic de aiali ac si hr̃t genꝰ subalternũ sm veritatẽ iurta doctrinã aris. q̃ melius exprimit exẽplificãdo de aiali ⁊ de dr̃iis eius q̃ de aliquo alio genere.

Nihil ãt oꝝ diffinientẽ ⁊ diuidentez oia scire q̃ sũt: ⁊ tñ ipossibile qdã dicũt esse differentias cognoscere que sũt ad vnũquodq̃: nõ cognoscentez vnũquodq̃ sine differetius nõ esse vnũquoq̃ scire: a quo nõ differt idez esse huic a quo ãt differt alterũ ab hoc.

¶ Ex p̃dictis ari. excludit duos errores. quoꝝ primus erat q̃ nõ cõtingit diffinientẽ aliquid scire p diuisionem alioquin quĕlibet diffinientẽ p diuisionẽ ꝓtingeret oia scire. q: ipsi arguebãt sic ipossẽ est aliq̃d scire p diuisionem nisi cognoscant oẽs dr̃ie eius ad oia alia. sed nõ cõtigit cognoscere dr̃ias alicuius ad oia alia nisi oia cognoscat igit ipossẽ est aliquid scire p diuisionẽ nisi oia alia sciant ⁊ cognoscant. pz ꝓnia cũ maiori eo qõ nullus scit diuidere aliqd nisi cognoscat oẽs dr̃ias diuisiuas illius. minor vero declarat ex eo qõ nõ ꝓtigit cognoscere dr̃iam iter aliqua duo nisi vtrũq̃ illoꝝ cognoscat vt hr̃ secũdo de anima capl'o de sensu.

Primuz qdem igitur hoc factũ est: non enim secundum omnium differentiam alterum est. multe enim sunt differentie in eisdez specie: sed non scõm substantiam neq̃ p se.

¶ Hũc errorẽ pb̃s dupl'r excludit. prio negãdo maiorẽ declarãdo ip̃am nõ esse verã. vz ipossẽ est aliq̃d scire p diuisionẽ nisi cognoscant omnes differẽtie eius ad oia alia. qm̃ p diuisionẽ cõtingit hr̃e sciam de aliq̃ spẽ. s. de hoie vel de equo. nec tñ ppter hoc cognoscunt oẽs dr̃ie illius ad oia alia. qm̃ talis spẽs hz dr̃ias eẽntiales ⁊ p se ac ẽt dr̃ias accñtales ⁊ p accidẽs. mõ ⁊ si p diuisionem cognoscitur aliq̃ spẽs nõ oꝝ dr̃ias illiꝰ cognoscere. s. dr̃ias que nõ sunt eẽntiales nec p se. ¶ Notãdũ q̃ q̃drupliciter solet assignari distinctio q̃bus apparet multiplicitas dr̃iarũ sm por. in vl'ibus q̃ꝝ pria est ista q̃ dr̃iaꝝ q̃dez est eẽntialis ⁊ quedã accidẽtalis. dr̃ia eẽñalis est illa que est diuisiua generis ⁊ ꝓstitutiua spẽi vt sensitiuũ ⁊ rõnale. dr̃ia accñtalis est illa que fluit a p̃ncipiis spẽi vel indiuidui vt risibilitas ⁊ simitas. ¶ Secũda distictio q̃ duplex est dr̃ia accidẽtalis. s. ppria ⁊ cõis. dr̃ia ppria accidentalis est illa q̃ circũcernit subm suũ vt risibilitas ⁊ simitas. dr̃ia aũt accñtalis cõis ẽ illa q̃ nõ circũcernit subiectũ suũ vt albedo ⁊ nigredo. ¶ Tertia distictio est illa q̃ duplex est dr̃ia ppria accidentalis. s. ꝓuertibilis ⁊ nõ ꝓuertibilis. dr̃ia accidentalis ppria cõuertibilis est illa q̃ fluit a pricipiis idiui. vt simitas ⁊ crispitudo. ¶ Quarta distinctio q̃ duplex est dr̃ia accidentalis cõis. s. separabilis ⁊ inseparabilis. dr̃ia accidentalis cõis separabilis est illa q̃ potest corrũpi nõ corrupto subiecto vt albedo sortis ⁊ nigredo pla. dr̃ia accñtalis cõis inseparabilis est illa q̃ non põt corrũpi sine suo subiecto vt albedo cigni. ⁊ nigredo corui. ¶ Dicẽdez igitur q̃ ad hoc vt aliq̃d sciat per diuisionẽ nõ oꝝ cognoscere oẽs dr̃ias illiꝰ. q: ⁊ si cognoscunt omnes dr̃ie eẽntiales ⁊ p se p̃mi modi tã ppi que q̃z remote. nõ tñ cognoscunt omnes dr̃ie accñtales q: nõ ppie neq̃ cões nec separabiles nec inseparabiles.

Postea enim accipiant opposita ⁊ secũdũ differẽtiã: ⁊ cũ oẽ incidit hinc aut inde: ⁊ accipiat in altero ⁊ q̃re esse: ⁊ hoc cognoscit. nihil enĩ differt scire aut nescire in q̃buscũq̃z p̃dicant de aliis dicere. Manifestũ ẽ. n. quoniã si sic vadens veniat in hoc. quoꝝ nõ amplius est dr̃ia: habebit rationem substantie. differẽtiã

¶ Secũdo eũdẽ errorẽ excludit pb̃s ꝓsequenter negando minorẽ declarãdo eã nõ ee verã. s. nõ cõtingit cognoscere dr̃ias alicuius ad oia alia nisi oia cognoscant. q: si fiat diuisio p dr̃ias oppositas ⁊ ĩmediatas. ⁊ accipiatur vna differentiaꝝ cum diuiso ad cognoscendũ diffinitionẽ de diffinito nõ oportet pp hoc cognoscere illa quibꝰ inest alia differentia opposita. ⁊ tamẽ diffinẽs accipit diffinitionẽ p diuisionẽ veniens ad cõuertibile cũ diffinito. verbi gratia diffinitio hominis. si debet accipi. oz q̃ diuidat aial q̃ diuisione scã rõnale copniãdum est animali. ⁊ habebit diffinitio hoĩs. neq̃z ex hoc oportet cognoscere oia ea quibus inest differentia opposita. s. irrõnale sed sufficit cognoscere illam differentiã. ¶ Notandum sm egi. q̃ diffinens scit oia dupliciter. s. vniuersaliter negatiue. ⁊ vl'r positiue. primo vl'r negatiue. q: sciẽdo hominem esse aial rõnale scit nihil esse hominem quod nõ est animal rõnale. Secũdo vl'r positiue eo quod sciens talem diffinitionẽ scit diuidere genus p rõnale ⁊ irrationale. ⁊ cõsequenter scit oia irrõnabilia contineri sub aiali. ⁊ omne quod est irrõnale vel nõ differre a rõnali. ⁊ sic non solũ spẽs aialis imo videtur omnia scire vniuersaliter ⁊ incõfuse. Et q: ex hoc notabili non habet exp̃se responsio ad euidentiã antiquoꝝ dicẽtiũ vna cuz pb̃o q̃ non cognoscit differentia inter aliqua duo nisi quodlibet illoꝝ cognoscat loquẽdo de cognitione distincta. iõ dicitur q̃ est duplex dr̃ia. videlicet cõis ⁊ singularis. si cognoscit dr̃ia singularis inter aliqua duo oꝝ quodlibet illoꝝ distincte cognosci. ⁊ hoc intellexit arist. secõdo de aia capi. de sensu cõi. si vero cognoscit differentia cõis. non oꝝ vtrũq̃z illoꝝ distincte cognoscere. sed sufficit q̃ cõfuse illi aũt credebãt oia distincte cognosci si cognoscebantur dr̃ie cões alicuius generis quod nõ est verũ.

Omne aũt incidere in diuisionem si sint opposita quibus nihil interest non est repetitio. necesse enim est in altero ipsorum esse. si quod illius differentia est.

¶ Secũdꝰ error fuit quorũdã dicẽtiũ q̃ diuidens aliqõ genꝰ dz suppõere aĩ diuisionẽ genꝰ euacuari p sua diuidẽna ita q̃ nihil ꝓticat sub genere de quo nõ dicatur alterũ mẽbꝝ disiõis. Istũ errorẽ excludit pb̃s di. q̃ nõ oportet illud supponere cũ sit p se manifestũ. diuisio enĩ p opposita ẽ p se nota. iõ frustra suppõit. dixit. n. pb̃s p̃ "b⁹ ponẽs dr̃iã int dignitatẽ supõnẽ ⁊ petitõz q̃ dignitas ẽ ppõ itellibil' pp se absqz rõe ertiori i solo luie itellectꝰ agẽtis suppõ ãt ẽ ppõ demr̃abilis si demr̃ata sz accepta adiscẽti ⁊ petitio ẽ ppõ demr̃abilis non demr̃ata indifferens adiscẽti. cũ igit diuisio generis sit p. ꝑdictoria vel p ĩmediata ad ꝑdictoria inter q̃ nõ dat mediũ. iõ talis diuisio reducit ad dignitatez q̃ est simpl'r p se nota. ⁊ nullomõ demr̃abilis. iõ diuidẽtia aliqõ genꝰ nemo oꝝ petere vel supponere cũ illa disiũctiz sue rõni ꝓtradictionis sint indemonstrabilia. ¶ Notãdũ sm pb̃z q̃ dr̃ie euacuãtes aliqõ genus debent hr̃e duas ꝑditiones. p̃ma ꝑditio q̃ sint opposite. si enĩ diuidit aial p gressibile ⁊ reptile. aut p gressibile ⁊ volatile ñ euacuat genꝰ: non obstãte q̃ q̃libet eaꝝ possit esse dr̃ia aialis. q: nõ sunt dr̃ie opposite. Secũda ꝑditio q̃ sint dr̃ie ĩmediate generis. iõ diuisuz pẽnis ⁊ nõ diuisũ pennis. vel totũ pennatũ ⁊ non totũ pẽnatũ. non euacuãt totũ genꝰ aialis. q: nõ sũt dr̃ie im m

diate aialis. sed pēnari. qd ē genus inferi⁹ ad aial semp loquendo fm famositatē.

Ad pbādū āt terminū p diuisionē. tria oz cōiecturari accipiētē predicātia ī eo qd qd ē.

¶ Quarta cōclusio. in diffōne sunt accipiēda pdicantia in qd fm magis ⁊ minus cōe euacuātia totā nām diffiniti. Ista cōclusio hz tres ptes indicātes tria obseruāda ēē in diffōne bona ⁊ simplr bene data. quoꝝ primū est qꝑ in diffōne sunt accipienda pdicantia de diffinito in eo qd qd est. pz p methodū de accipiēte traditā secūdo topicoꝝ. vbi ondit qꝑ oia posita in diffōne insunt diffinito ⁊ p methodū de gsie traditā ārto topi. vbi ondit oia talia īeē diffinito vt gen⁹. ostat āt gen⁹ īeē diffinito ī eo qd qd est. ¶ Sz dubitabat. qr dicit por. dria pdicari in qle ⁊ nō in qd. ⁊ pbs supra posuit qꝑ de spē nō pdicat ī qd nisi genus ⁊ diffinitio. igit nō oia posita ī diffōne pdicā tur in qd de diffinito. ¶ Dicēdū qꝑ pdicari in qd intelligitur dupliciter. vno. qꝑ ēntialr ⁊ qditatiue in pmo dicēdi p se. ⁊ sic loqt ar. b. Alio. qꝑ p illud rndeat ad interrogationē factā p qd. ⁊ sic locut⁹ ē por. in vlib⁹. ⁊ arist. vbi supra. oē. n. qd est de qditate alicui⁹ dr de illo pdicari in qd large loquēdo. qd aūt est tota qditas ālicui⁹ dr d illo pdicari in qd ppie ⁊ stricte. ⁊ qr diffinitio est distincte tota qditas spēi. ⁊ genus ꝓfuse. iō tā diffinitio qz genus ppie pdicat in qd de spē. nec obstat qꝑ gen⁹ ē eque pars spēi sicut dria. qr vt sic nō dicit totā ēntiaz spēi. ⁊ ōnter vt sic nō pdicat ī qd ppie loquēdo. sz vt ē totū respectu spēi sic dicit totā ēntiā spēi ⁊ de illa pdicat in qd stricte loquendo.

Dm pm

Rn pm

Et hec ordinare qd primū. aut qd scdz.

¶ Scdm obseruādū in diffōne bona ⁊ simplr bñ data est qꝑ illa q̄ accipiunt in diffōne sunt ordinata pdicamentaliter fm magis ⁊ min⁹ cōe. pz qr ī diffōne dz prio poni genus cōius oib⁹ alijs. scdo dria cōior ⁊ prior. tertio dria spālior. ⁊ sic ōnter vsqz ad driā ppriam. ita qꝑ dria qz to est ppinqor generi tāto sit cōior. ⁊ iste ē ordo pdicamentalis qꝑ cōiora semp sint priora in diffōnib⁹. ¶ Dubitat. qr in diffōne ternarii ponit primus ⁊ īpar quoꝝ nullū est altero cōius. sicut nec sequēs ad illud. qr ex impari nō seqt prim⁹ nec ecōtra. ¶ Rndet qꝑ illa diffō ñ est bona simplr. sed solū in casu. iō nō ē incōueniēs ptes diffōnis nō se excedere. in diffōne aūt bona simplr oz ptes gradati se hre. ita qꝑ prior sit cōior ⁊ posterior min⁹ cōis. vt nō sit idē excedēs ⁊ excessū. neqz restrigēs ⁊ restrictū respectu eiusdē. ¶ Ex his seqt qꝑ nec bipes nec mortale in sua cōitate pōt addi aiali rōnali dato qꝑ aial rōnale nō sit diffō hois. sed qꝑ ꝓpetat celo iuxta doctrinā platonicoꝝ qꝑ tā bipes qz mortale in plus se hz qz rōnale diuidēs animal.

Et quoniam hec omnia sunt.

¶ Tertiū obseruādū in diffōne bona ⁊ simplr bñ data est qꝑ ea que ponūt in diffōne debēt euacuare totā nāz diffiniti ita qꝑ nihil breuiter relinqt qd sit ponēdū in diffinitione illius. Istud ē manifestū qr gen⁹ diuidim⁹ per drias ppias ⁊ īmediatas euacuātes totū illud. ⁊ si vna driaꝝ illarū aduenīēs generi nō cōstituit diffinitionē diffinibilis assignati oz illā driā sil cū genere iterū diuidere vsqz quo hēbit dria ꝓuertibilis cū diffinito nō differēs spē ab illo. diuiso. n. aiali p rōnale ⁊ irrōnale si aial rōnale in plus se hz qz hō oz itez diuidere aial rōnale in drias ꝓuertibiles cū disciplīabili. ⁊ hēbit diffinitio hois. celū. n. si eēt aial rōnale nō eēt aial disciplinabile. qr nō cognosceret p discursū. tm. n. hō est aial disciplinabile.

Est aūt hoꝝ vnū primū p id quod possumus. sicut accidens colligere. quoniā est ⁊ p genus phare. Ordinare aūt sicut est oz: si p mū accipiat: hoc aūt erit si pmū accipiat qꝑ oibus inheret: illi āt nō oia. necesse enī aliqd eē hmōi. Accepto aūt hoc iaz in īferioribus idē modus erit. secūdū āt aliorū primū erit ⁊ tertiū habētiuz. Remoto enī quod ē sursum ꝓtinuū aliorum pmuz erit. sicr āt est ⁊ ī aliis. Quod aūt oia hec sunt: manifestum est ex eo qꝑ recipimus pmuz secundum diuisionem: quoniā oē āt hoc aut hoc. Est autē hoc, ⁊ iterum totius diferentia a toto nihil differre spē amplius hoc. Manifestuz enī ē. quoniaz ne qz plus apponit. oia. n. que sunt in eo quod qd ē accipiunt horum neqz deficit nihil. aut. n. genus aut diferētia vtiqz eēt. genus quidē igit ⁊ pmum ⁊ cum differētiis pus acceptuz ē differentie enim omnes ꝓtinētur: nō enim amplius sunt vltima: specie enī differret vltimū. hoc autem est dictum non differre.

¶ His habitis arī pbat qꝑ pdicta tria sufficiūt ad diffinitionē ⁊ integrāt illā. sic arguēdo. illa integrāt diffinitionez quibus simul acceptis ⁊ obseruatis nihil in diffōne ponitur supfluū neqz diminutū. sed pdictis tribus acceptis simul ⁊ obsuatis nihil ponitur in diffōne supfluuz nec diminutū. ergo ⁊c. pz ōnia cū maiori ⁊ minor declarat prio qꝑ nihil supfluū ponit in diffōne illis trib⁹ obseruatis. qr oia posita in diffōne pdicant de diffinito in eo qd qd ē. Scdo qꝑ nihil deficit. qr nō genus cū pmit⁹ ponat in diffōne. nec dria cum oēs ponant inter gen⁹ ⁊ spēm specialissimā. nulla. n. dimittit inter primā ⁊ vltimā. per primū ergo documētū nihil ponit supfluū. qa oia illa pdicata sunt ēntialia diffinito. p scdm nihil ponitur diminutū. qr ibi est ordo essentialis predicamētī fm prius ⁊ posterius. p tertiū vero nihil deficit. qr sunt oēs drie. ¶ Contra pdicta arg. multipliciter. nam datis illis sequit prio qꝑ aial gressibile bipes nō ē diffinitio ēntialt hominis ꝓsequēs ē falsū. ⁊ pbat ōnia. qr bipes nō ē dria ppria hois. igitur aliquid relinquit. ¶ Secūdo sequit qꝑ aial rationale bipes nō est diffinitio ēntialis hois. qr bipes est dria cōior qz rōnale. ideo deberet dici aial bipes rationale ⁊ non rōnale bipes. cuius tamen oppositum per plm pz. ¶ Tertio qꝑ aial rōnale non est diffinitio hominis. consequēs falsuz. qr iuicē ꝓuertunt. ⁊ pz ōnia. quia aial diuidit in māsuetū ⁊ indomitū. ⁊ iterum mansuetum in rationale ⁊ irrationale. Cum igitur nihil debet relinqui oportet dicere aial māsuetum rationale ¶ Quarto sequitur qꝑ substantia animata sensitiua non est diffiō essentialis animalis consequēs cōtra omnes. ⁊ pbatur cōsequētia quia aliquid relinquit. s. dria substātie diuise per corporeum ⁊ incorporeum. ergo oportet diffinire animal p substātiā corporeā animatā sensitiuā ¶ Ad primum dicitur qꝑ si bipes sumitur tāqnā ppria dria hominis. sic est diffinitio essentialis hominis ⁊ simpliciter bona. si autem accipitur vt dria communis. sic est diffinitio bona fm quid. s. in casu vt dicebat in altero capitulo. ¶ Ad secundū dicitur cōsimiliter qꝑ si rōnale est dria cōmunis. ⁊ bipes dria ppria. tunc illa diffinitio est bona diffinitio simpliciter. si autem bipes est dria communis. ⁊ rationale fit dria communior vel minus communis. dūmodo non sit dria propria hominis. tūc est diffinitio bona in casu. qr datur per terminos cōmuniores facientes terminum conuertibilem cum diffinito si autem rationale summitur vt differentia propria. ⁊ bipes. vt communis conceditur quod illa diffinitio non est bona simpliciter nec in casu: sed deberet dici

animal bipes rōnale. Aristo. autē ponēs illā itellexit eā esse bonā in casu ponēdo quālibet partē diffōnis cōmunioē esse diffinito. aut bonā simpliciter ponēdo rōnale tanquā dēā cōem. ⁊ bipes loco differētie ppie. ¶ Ad tertiū dicitur ꝙ sicut quātitas hz duplicē diuisionē ime diatā. s. cōtinuū ⁊ discretū. ⁊ habēs positionē in ꝓtinuo ⁊ nō habēs positionē in cōtinuo. ita aial pōt diuidi ime diate per rōnale ⁊ irrōnale. aut p māsuetū ⁊ indomitū aut per bipes ⁊ multipes. aut p pēnatū ⁊ nō pēnatū. si diuiditur prio sic aial est genus ppinquū hoi. ⁊ rōnale dēia ppria. dato ꝙ corpora celestia nō sint rōnabilia. si autē diuidit alio mō cōcedo ꝙ debet dici aial mansuetū rōnale. qz aial tali diuisione est genus remotū. nō tm bene diuidit mansuetū p rōnle ⁊ irrōnale. qz aliquod ē animal irrōnale qd nō est mansuetū. semp. n. diuisū dz cōuerti cū suis diuidentibus disiunctiz sumptis. ¶ Ad ārtū respōdet ꝙ dicētes illā ec diffōnē aialis fnmūt substantiā aiatā loco generis pqinq pp equiuocationē illi⁹ termini corpus reperti in pdicamēto substātie ⁊ quantitatis. sed sumēdo subam tanqz genus remotū indubie debet diffiniri aial p subam corporeā aiatā sensitiuā ita ꝙ substantia aiata corporea teneat locū generis ppinq. ⁊ sensitiuū sit differentia ppria aialis. si aūt aliqnādo cōcessuz est subaz sensitiuā esse diffōnē aialis. intelligēduz est substātiā poni loco generis ppinqui ⁊ sensitiuū loco differentie ppie sicut bipes nō obstāte ꝙ alteri cōpetet ab homine accipitur interdū tanqz dēia ppria hois. vel si accipitur suba tanqz genus remotū sumat stricte. vt dicit p se existens ⁊ sensitiuuz cōius qz sit aial. ⁊ hmōi ē diffinitio aialis in casu. ⁊ nō simpliciter. nō enī possunt semp adeqte seruari regule arī. vt verba sonāt: sed sufficit veritas intellectus ⁊ bona aplicatio ad illas. sumendo tm sensitiuū vt ppriā passionē ⁊ nō dēiam ēntialem aialis sic suba sensitiua est bona diffō aialis siue suba sit genus ppinquū siue remotū. sicut ēt bn diffinit hō per aial risibile sine aial fuerit genus ppinquū siue remotū sed talis diffō est accntalis de qua nō loquit hic phus. sed de essentiali ⁊ quiditatiua ⁊c.

Uerere aūt oportet ⁊ intē dentē in similia ī diferētia. primū quidem oia idem habeant: postea iterum in alteris: que in eodē quidē genere sunt cū illis: Sunt aūt ipsis quidē idē spē illorū aut alteriacū ât in his accipiant. quid oia idē ⁊ in alis sitr. In acceptis iterū sitr intēdendū est. si idē fit quousqz in vnā veniat rōnem: hec erit enī diffō. si vero nō vadit in vnā: sed in duas vel in plures: manifestū est ꝙ nō vtiqz vnuz aliquod quod querit. sz plura vt dico siqd est magnanimitas querimus: intēdendū est in quosdā magnanimos quos scimus quid habent vnū oēs inquātū hmōi sunt vt alpiciades magnanim⁹. aut achiles. aut ayax: qd vnū oēs nō tollerare iniuriā. hic quidē. n. dimicauit. ille vero insaniuit. hic autē interficit seipm. Itē in aliis vt lysandro ⁊ socrate: si iā indifferentes psperitati ⁊ īprosperitati. hec duo accipiens itendo quid idē habent: aut ī passibilitas que est circa fortunas. aut intollerantia iniuriarū. Si vero nullū sit due spēs vtiqz erūt magnanimitatis.

¶ Istud est tertiū capīm huius tractatus in quo phs dat artē inuestigandi diffōnē passiōis postqz dedit artē inuestigādi diffōnē subi. ⁊ diuiditur in duas ptes. in qz pria ponit regula inuestigādi hmōi diffōnē. In secūda vero ponūtur cōclusiones sequentes ex illa regula ibi. Semp. n. oēs. ¶ Regula phi est ista. si aliqua passio cōpetit pluribus dissitr accipiant cōia dissimilia ⁊ videat vtrū cōcurrūt in aliquā rōnē illis cōiorē vel non. si sic. talis passio diffinit per talē rōnē. si nō illa passio nō ē ppie vna. nec sibi ppie cōsidet aliqua vna diffō nisi forte equoce. verbi. g. alpiciades achilles ayax alysander ⁊ socrates fuerūt qnqz hoies quib⁹ cōpetebat magnanimitas. qz oēs illi dicti sunt magnanimi. sed eodez mō qz achilles alpiciades ⁊ ayax cōuenerunt in hoc cōi qd nō posse tollerare iniurias alcipiades enī dimicauit pp vindictā. ⁊ achilles insaniuit. ayax vero seipm interfecit qz nō potuerūt vidicare. alii vero duo alysander ⁊ socrates in alio cōi conuenerūt. s. in posse tollerare iniurias. qz de iniurijs nō curauerunt sed semp equanimiter se habuerūt ad omnē fortunā siue pspera siue aduersa accideret. videatur ergo si hec duo eōia. s. tollerantia ⁊ ī tollerantia est in quibus illi ppinq dissimiliter cōuenerunt. concurrant in aliquā vnā rōnem vel non. si primū magnanimitas per illā diffinitur. si fz tūc nō diffinitur aliqua vna diffōne. nec magnanimitas est aliq vna spēs seu passio vna. ¶ Notandū primo fm phm ꝙ isti qnqz viri noiati fuerūt diuersarū spērū. qd nō ē intelligēdum in pdicamēto sube. sed p cōparationē ad tollerantiam ⁊ intollerātiā q̄ sunt diuersarū rōnū. sicut etiā fortes albus. ⁊ plato niger dicūtur diuersarū spēz nō pdicamenti sube. sed pdicamenti q̄litatis ppter albedinem ⁊ nigredinē q̄bus accidentaliter denominātur que sunt diuersaz specierū pdicamēti qualitatis. Dicit enī phus septimo phy. ꝙ linea recta ⁊ linea curua sunt diuersaz specierū nō ꝙ illa linea que est recta. ⁊ illa que est curua sint diuersarū spērū. cū linea sit spēs specialissima fz phm in pdicamētis. sed qz rectitudo ⁊ curuitas sunt diuersarū spērū. Ita magnanimitas tollerans: ⁊ magnanimitas intollerans sunt diuersarū spērū non rōne magnanimitatis. sed rōne tollerantie ⁊ intollerantie q̄ sunt diuersarū spēz. ¶ Secūdo notādū ꝙ tollerantia ⁊ ītollerantia puenīūt ex eadē cā. ex eo enī ꝙ aliquis reputat se dignū magnis cupit honorē ⁊ gloriā. ⁊ cōsequēter nō pōt sustinere iniurias. alius aūt etiā reputās se dignum magnis nō curat de gloria aut de ignominia mundi. ⁊ cōsequenter faciliter tollerat iniurias. Ex quo sequit ꝙ magnanimitas est vna passio sicut est vna diffinitione diffinibilis. nā magnanimus est ille q reputat se dignū magnis ⁊ magnanimitas ē virtus q̄ quis reputat se dignū magnis. tollerantia enī ⁊ intollerantia sunt passiones opposite cōcurrētes in aliā rōnez cōiorē q̄ est putatio excelse dignitatis. Et ideo magnanimitas est species competens tolleranti ⁊ intolleranti. licet nō eqliter. pl⁹ enī participat de magnanimitate tollerans iniurias opprobria aut verbera. nec nō mundi honorē despiciens putans verā gloriā in virtute fundari. qz intollerās mūdi honorē querēs ppterea fides christiana vere magnanimos facit qz mūdi gloriā cum suis pōpis docet repellere ⁊ de aduersitatibus non curare. ¶ Tertio notādū ꝙ sicut paritas ⁊ īparitas sunt passiones nūri cōcurrētes in vnā passionē numeri nobis ignotam īmediate fluentē a principiis nūeri. ⁊ sicut curuitas ⁊ rectitudo sunt passiones linee concurrentes in longitudinē que est prima passio linee nobis nota. ita tollerantia ⁊ intollerātia sunt passiones magnanimitatis ꝓcurrētis in vnā passionem cōiorem illis fluētē a principijs magnanimitatis q̄ quidē est nobis ignota vocabulo simplici. sed per circūlocutionē dicitur putatio excelse dignitatis. ⁊ sicut cuicūqz inest linea eidē inest longitudo. nō tamen rectitudo ⁊ curuitas. sed tm vnū istoz. sic cuicūqz inest magnanimitas eidē inest putatio excelse dignitatis. non tamen illi in

sunt tolerantia ⁊ intolerantia simul ꝓpter repugnantiã. q: sicut rectitudo ⁊ curuitas nõ ꝓuertunt cũ longitudie copulati sz tm̃ disiũcti: ita tolerãtia ⁊ itolerãtia ñ copulatim sz disiũcti ꝓuertunt cũ putatione excelse dignitatis. ¶ Dubitat circa scdõz notabile cũ idẽ iqz̃tũ idẽ semp̃ fit aptũ natũ facẽ idẽ. ex doctria Ari. scdo d̃ genẽ. Quõ est pole tolerãtiã ⁊ itolerãtiã ꝓuenire ex eadẽ cã cũ illa sint opposita. ¶ Rñr q̃ ex pte mãe ñ ẽ icõueniẽs ex eodẽ in qz̃tũ idẽ oppo: ꝓuenire. dic. n. cõmẽ. 5°. phy. q̃ põe ad ꝓtraria sũt ꝓtrarie. ꝓstat ãt potẽtias ad ꝓtraria ĩmediate ꝓuenire ex pria mã. vt colligit a phõ. ⁊ cõmẽ. p° phy. sz igit tolerãtia ⁊ itolerãtia sint opposita. ñ tm̃ obstat ea ĩmediate ex eadẽ cã ꝓuenire. vt sũt passiões magnanimitatis. ex pte ãt agẽtz ipole ẽ duo opposita ꝓuenire ex eodẽ iqz̃tũ idẽ. nã idẽ agẽs nũero diuersificatũ ex pte diuersitatis subox̃ ꝓducit oppositũ vt ẽ manifestũ de coagulatiõe luti ⁊ liq̃factiõe cere ꝓueniẽtib⁹ ab eadem calliditate nũero. idẽ ẽt agẽs diuersimode sũptũ circa eãdẽ mãz ꝓducit effect⁹ oppositos. vt deteriat Ari. 2° phy. d̃ nauta q̃ sui ꝓtia ẽ cã salutis nauis ⁊ eiusdẽ absẽtia ẽ cã sbmersiõis illi⁹ itex̃ idẽ agẽs nũero diuersis istris diuersos effect⁹ oppositos ꝓduc. ab eod̃. n. vio pmo ifrigidat stomach⁹ p frigiditatẽ formalẽ. deide calefit p calliditatẽ vtualẽ. ꝓterea ab eodẽ genẽ nũero copulato diuersis appetitib⁹ ꝓueniũt ꝓtrarii effect⁹. vt pz d̃ fort: subali aq: q̃ appetitu spẽi mouet deorsũ pp̃ siti nãlẽ. ⁊ appetitu generz mouet sursũ pp̃ decliare vacũ. eadẽ ẽt vt⁹ motiua sortis ex varietate appetituũ. aliqñ ꝓduc q̃tẽ ⁊ aliqñ motũ sz ꝓtrarias dñias positionũ. Sic i ꝓposito ẽ dicendũ q̃ ex magnimitate sũpta i diuersis aut i eodẽ tpibus diuersis tolerãtia ⁊ itolerãtia pñt ꝓuenire nõ obstãte oppositiõe ⁊ ꝓtrarietate. nõ tm̃ eadẽ ꝓsideratõe. sz diuersa. magnanim⁹. n. ꝓsiderãs honorẽ eẽ ad augmẽtũ vtutz: ⁊ ẽt reipu. cupit honorẽ ⁊ gloriã. ⁊ efficit itolerãs vilictã q̃rẽs: si ignominiã loco honoris recipit. deide ꝓsiderãs honorẽ nõ eẽ ꝓdignũ pmiũ vtutis nullũq̃ bonũ intrisecũ ꝓferre ipi vtuoso despic honorẽ ⁊ gliaz mũdi. ⁊ efficit tolerãs ignominiã ⁊ opprobria ꝓsiderãs hoc modicũ aut nullũ malũ iferre hoi vtuoso. ¶ Ex pdictis segtur q̃ diffõ subi. ⁊ diffõ passiõis mõis oppositis inuestigat. nã diffõ subi inuestigat p ꝓpõnẽ descẽdẽdo a magis cõi ad min⁹ cõe. sp̃. n. i iferiori maior ꝓpõ inuenit q̃z i superiori. diffõ ãt passiõis inuestigat resolutorie ꝓcedẽdo a min⁹ cõi ad magz cõe i quo maior simplr inuenit inuestigãdo. vtx̃ sit aliq̃ vna rõ i quã ꝓueniãt talia diffinibilia accepta. illõ tm̃ itelligit cõpãdo passionẽ suo sbo. q: ñ ꝓsiderat passio absolute: vt ẽ q̃dã spẽs pdicamẽtal' non bñs respectũ ad subz sic ẽt p ꝓpõnẽ diuisiue ei⁹ diffõ poterit inueniri descẽdẽdo a magz cõi ad min⁹ cõmune quõ inuestigari põt diffinitio albedinis vl' nigredinis.

Semp̃ enĩ est oĩs diffõ vlis: nõ. n. in quodam oculo dicit sanabile medicus: sed aut i omni: aut in specie determinans.

p: 2: tertii capitulĩ ttii tractatus.

¶ Ista regula p̃missa pbs põit duas ꝓcõnes. q̃x pria ẽ ista. inuestigatio diffõnis p b⁹i artẽ tradita est bõa atq̃ ꝓueniẽs. hec ꝓcõ tripl'r pbat. ⁊ pmo sic: illa inuestigatio ẽ bõa ⁊ ꝓueniẽs q̃ terminat ad vlẽ. sz hec inuestigatio terminat ad vlẽ. igit ẽ bõa ⁊ conueniẽs. maior pz. q: nihil diffinit nisi vlẽ. medic⁹. n. diffiniẽs sanũ nõ diffinit: vt ẽ i isto oculo vl' i illo. sz i cõi vt ẽ i oi oculo aut diuidit ipz i d̃terminatas spẽs diffiniẽdo illas absq̃ d̃scẽsu ad singularia. maior ãt declarat. q: magnanimitas repta i alcide achille ⁊ ayace p itolerãtiaz. ⁊ magnanimitas repta i lysandro ⁊ socrate p ipassibilitatẽ ⁊ tolerãtiã reducũtur i vnã rõnẽ cõez. s. i reputare se dignũ magnis. ¶ Notandũ q̃ duplex ẽ rõ. vz. cõplexa ⁊ icõplexa. rõ cõplexa ẽ diffinitio: vt al' rõnale. rõ icõplexa ẽ forma denominãs ipz diffinibile: vt hũanitas ⁊ aialitas. tolerãtia ergo ⁊ intolerãtia reducũt i rõnẽ simplicẽ q̃ ẽ magnanimitas aut passio ꝓuertibil' cũ magnanimitate. reducit ẽt i rõnẽ cõplexã q̃ ẽ diffõ magnanitatz. s. ñ putare se dignũ magnz.

Facilius qdẽ ẽ singulare diffinire q̃z vlẽ: vñ oz ex singularibus i vlẽ ascẽdere: ⁊ nãq̃z equiuocationes latent magis i vniuersalibus q̃z in differentibus.

¶ Scdo sic. illa inuestigatio ẽ bona ⁊ ꝓueniẽs q̃ faciliori mõ ꝓcedit. sz hec ẽ b⁹i. igit ⁊c. pz ꝓñia cũ maiori. ⁊ minori declarat. nã facili⁹ ẽ diffinire singulare q̃z vlẽ pp̃ equocationes latẽtes i vlibus magz q̃z i singularib⁹ ⁊ itelligit Aris. p̃ singalare min⁹ cõe. ⁊ p̃ vlẽ magz cõe. ¶ Notandũ q̃ equocatio ẽ multũ cauẽda i diffõnib⁹: q: equocũ sz q̃ b⁹i nõ diffinit. bñt. n. equoca vnũ nomẽ: sz nõ vnã rõnẽ. nã nõ diffinit canis vt ẽ equocũ ad canez marinũ ⁊ latrabilẽ. sz vt ẽ vniuocũ ad altex̃ illox̃. ideo ista ars ẽ ꝓueniẽs. q: p̃ eã vitãt equocationes ⁊ ꝓñr errores ⁊ deceptiões circa diffõnes. ꝓsiderãs. n. sanuz vl'r forte crederet oia sana eẽ eiusdẽ spẽi ⁊ ꝓñr eiusdẽ rõnis. cũ tm̃ sint diuersax̃ rõnũ. sz si ꝓsiderat sanũ i bñtib⁹ diuersas cõplexiões videbit q̃ sanũ nõ ẽ eiusdẽ rõnis pp̃ aliaz ⁊ aliã equocationẽ bũoris. ⁊ ita ex pticularib⁹ ascendẽ in vlia facile erit cognoscere eq̃uocatõez: q: nõ latebit nos diuersitas rõnũ. ꝓstat ãt q̃ hec ars docet ascendẽ ex cõsideratione particularium in vniuersalia.

Sicut in demñationib⁹ oz syllogizare eẽ sic ⁊ in terminũ certũ est: hoc aũt erit si p̃ ea q̃ singulariter dñr: fit in vnoquoq̃z genere diffinire separatim. vt sile nõ oẽ: sed in coloribus ⁊ figuris. ⁊ acutũ qd̃ ẽ in voce. ⁊ sic in cõe ire timentem. ne equiuocatio contingat.

¶ Tertõ ad idẽ sic. illa uestigatõ ẽ bõa ⁊ ꝓueniẽs q̃ certiori mõ ꝓcedit. sz ista ẽ b⁹i. ergo ⁊c. pbat minor. naz sic i demñationib⁹ oz fieri aliqd notũ p̃ sensũ. qm̃ pn̄ ñdu cunt ad sensũ vie expictie ⁊ memorie. ita i diffõnib⁹ oz fieri aliqd̃ notũ p̃ sensũ. ⁊ id qd̃ deteriate iest isti vel illi nõ respicẽdo stati vlia sic si vellem⁹ diffinire sile. nõ statim debem⁹ ispicere qd̃ dr̃ sile i oib⁹ ⁊ vl'r. sz debem⁹ videre qd ẽ sile i coloribus ⁊ figuris. ⁊ sic de aliis. Vñ si similitudo colox̃ ẽ rex̃ imutãtiũ visuz eq̃litas. ⁊ sile i figuris ꝗ ãgulorũ eq̃litas ⁊ latex̃ ꝓportio. Sil'r diffiniẽs acutũ nõ stati oz ispicere acutũ vl'r. sz qd acutũ i voce stilo ⁊ vio. nã acutũ i voce ẽ illud qd̃ forte penetrat auditũ ⁊ acutũ i stilo ẽ illõ qd̃ forte penetrat tactũ. ⁊ acutũ i vio ẽ illõ qd̃ fortiter penetrat gustũ. nõ ergo sile vl' acutũ oz diffiniri p̃ vnã rõnẽ. sz p̃ plẽs ⁊ hoc p̃ sensuz certificat.

¶ Sed dubitat. q: similitudo ⁊ eq̃litas sũt passiões q̃ztitatis ⁊ q̃litatis seu ꝓpertatis sz Aris. i pdicamẽtis. sz nulla q̃ztitas ẽ q̃litas. pmo b⁹. ergo similitudo i coloribus vl' saporib⁹ nõ ẽ eq̃litas rex̃ imutãtiũ gustũ: neq̃z rex̃ imutantiũ visũ. ¶ Itẽ si solũ duo triãguli vl' q̃drãguli sũt siles sz ẽt duo circuli. sz nulli circuli bz ãgulũ. ergo similitudo i figuris nõ ẽ eq̃litas angulox̃. ¶ Itẽ sic color ⁊ figr̃ sũt gñia ita similitudo coloriz ⁊ similitudo figr̃. sz i gñib⁹ latẽt equocationes. 7°. phy. g° similitudo i coloribus ⁊ figurz ñ oz diffiniri. ¶ Itẽ sic si ẽ gen⁹ ad figurã circularẽ ⁊ triangularẽ ⁊ q̃drãgularẽ: ita acutũ ad acutũ i stilo voce ⁊ vino. sz si diffinit. ergo p̃ idẽ ⁊ acutũ. ¶ Ad pmuz dr̃ q̃ ista ꝓpõ. similitudo i coloribus ẽ eq̃litas rex̃ imutãtiũ visũ. nõ ẽ idẽtica. sz cãlis. ⁊ ẽ sic itelligẽda. similitudo i coloribus ẽ relatio ex eq̃litate ꝓueniẽs rex̃ imutãtiũ visũ. sic. n. q̃litas d̃pẽdet a q̃ztitate, ita similitudo ab eq̃litate. ¶ Ad 2m dr̃ q̃ illõ nõ ẽ itelligẽdũ de similitudie oium figurax̃ sz de similitudie figurax̃ ãgulariũ iuxta diuisionẽ si in ãgularẽ ⁊ carentẽ angulo ⁊c. ¶ Ad 3m rñr q̃ Aris. nõ dic gñia nõ diffiniri. sz q̃ facili⁹ ẽ spẽs diffinire q̃z gñia pp̃ equocationes reptas i gñib⁹ q̃ ñ repiũt i spẽ. ¶ Ad 4m negat q̃ acutũ sit gen⁹ cũ sit eq̃uocũ simplicit ⁊ nullo° vniuocũ.

D^m p^m

D^m 2^m

D^m 3^m

D^m 4^m

R: p:

R: 2:

R: 3:

R: 4:

ficut canis.aīal.n.colo: ⁊ figura ⁊ si sint equoca quodā mō.nō tñ simplicit: q: adhuc illis corrñdet ꝓcept⁹ simplices nālit significātes.ió pñt diffiniri.acutū āt ⁊ canis nō subordinātē ꝓceptib⁹ simplicib⁹ nālit āgnificātib⁹: q: nō dat aliqs ꝓcept⁹ nālīter repñtās oēm canē.neqz aliqs nālit significās oīa acuta.sz bñ dat aliqs ꝓcept⁹ nāliter significās oēz canē latrabilē.⁊ vn⁹ ali⁹ nālit significans oēz canē celestē.sic ēt dat vn⁹ ꝓcept⁹ nālīt significans oīa acuta in stilo.⁊ vn⁹ ali⁹ nālīt repñtās oīa acuta in voce vel in vio.ió canis latrabilis ⁊ canis celestis diffiniunt sic ēt diffiniūt acutū i stilo: ⁊ acutū in voce.nō āt acutū simplīt neqz canis cū sint equoca simplīt. de qb⁹ loqtur Arist.in anp:edicamētis dicēs equoca sūt quorū nomen est cōe ⁊ ratio subē est diuersa.

Sic āt nec oz disputare metaphoris: neqz quecunqz dñr i metaphoris: disputare. n.necesse erit metaphoris.

ꝓclo 2ª tertiia capituli tertij tractatus. Ma p^m

¶ Secda ꝓclusio.diffō nō ē dāda p metaphoras.s.hō ē arbor vsa.pbat.nō ꝓtingit demñare p metaphoras.ergo nec diffinire.pz ꝓsia.qa diffō ē medium in demñatiōe. aīs pbat.nā dmñatio ē ex necēsis ⁊ certis. sz metaphora ē ex cōtingētib⁹ ⁊ dubijs.ergo.vñ nō seqt.hō est arbor vsa.sed arbor vsa hz folia.ergo hō hz folia. ¶ Illo tandū pmo qp arist.hāc ꝓclusionē posuit ꝗ Plato.⁊ ali os ātiq⁹ phos diffinētes p metaphoras.dixit.n.Plato hoīez ēē arborē vsā.q: arboris radices p q̄s suscipiunt nutrimētū sūt iferi⁹.⁊ os p qd hō accipit alimentū ē supi⁹.⁊ folia ac frōdes arboris extēdūt supi⁹.brachia vo hoīs ⁊ man⁹ extēdūt inferi⁹. ¶ Termegist⁹ āt diffinit deū dicēs qp deus ē spera itelligibil cui⁹ centr⁹ est vbiqz vbi.circūferētia vo nusqz nā sic spera nō hz p̄ncipiū neqz finē: ita nec deus.⁊ sic a centro ad circūferētiā egredi unt linee: ita a deo pcedūt oēs creature.⁊ sic celū non ē in loco circūscripsine: ita deus nullo⁹ claudit.sz oīa loca ⁊ locata ꝓtinet sua vtute. ¶ Secdo notādū qp metaphora ē q̄dā equocatio: q: sic acutū ē equocū ad magnitudinē vocē ⁊ saporē hoc ē pp quādā metaphorā ⁊ similitudinē: q: sic acutū i magnitudine velocit penetrat tactū: ita acutū i voce velociter penetrat auditū.⁊ acutuz auditū. ⁊ acutū in sapore velociter penetrat gustuz. Equocatio tñ ppa differt a metaphora.q: talis repit in oīb⁹ significātib⁹ plia ⁊ nō p similitudinē ad reliquū: ⁊ talis ē pejor in diffōne q̄z metaphora. ¶ Dubitat circa dicta.ait enim arist.in plogo physi.qp pcedim⁹ ab vlib⁹ ad singularia. Ḃ āt eō qp a singularib⁹ ad vlia. ¶ Ñr qp notitia ꝓfusa pcedim⁹ ab vniuersalib⁹ ad singularia. Sed notitia distincta resolutoria pcedim⁹ ab ipis singularib⁹ ad vlia. ¶ Notitia vo distincta ꝓpositiua p diuisionē supior in sua inferiora pcedim⁹ ab vlib⁹ ad min⁹ vlia a spēb⁹ ad singularia. pcessu.n.cōfuso dependēte a sensu p⁹ cognoscim⁹ colorē q̄z albedinē.⁊ p⁹ albedinē q̄z hāc albedinē nō q̄dē positate tpis: sz nāe. pcessu āt distincto resolutorio q̄ est p abstractionē ꝓceptus cōmunioris ex ꝓceptu min⁹ cōi p⁹ cognoscit hec albedo q̄z albedo. ⁊ p⁹ albedo q̄z color.sed pcessu alio itellectiuo distincto q est p diuisionē ⁊ cōpōnez distōnū p⁹ cognoscit color q̄z albedo ⁊ pus cognoscit albedo q̄z hec albedo. ⁊ hoc ē qd dicit Aristo.3° de aia.qp intellect⁹ cognoscit p lineā circūflexā ⁊ pmē.qp p lineā sperale: qñ ꝓiūgēdo duos processus intellectiuos iuuicē finis vnius est p̄ncipiū alterius: cum primum ⁊ vltimuz cognitū sit singulare.

T habeam⁹ ꝓposita eligere oz decisiones ⁊ diuisiōes.sic āt eligere subiectū gen⁹ cōe oīuz: vt si aīalia sint q̄ ꝓsideranda: q̄lia cū aīali ī sint.acceptis āt his reliquoz oīuz q̄lia ī hereāt: vt si hoc ē auis q̄lia oīum ī hereāt auī.⁊ sic sp.pxio.manifestū.n. est: quoniā habebim⁹ iā dicere pp qd ī sunt ī herentia his q̄ sūt sub cōi: vt pp qd hoī aut equo insūt. Sit āt aīal ī quo.a.b. āt ī herētia oī aīali ī qb⁹ āt sūt.c.d.e.sint q̄dā aīalia.manifestū igitur ē.ppter qd ē b.in d. pp a.n.similiter autē ⁊ in alijs.⁊ semp in alis deorsū eadem ratio est.

¶ Istud ē q̄rtū capl̄z h⁹ tertij tractat⁹ i quo Arist.postq̄z dedit artē inuestigādi diffōnē subi ⁊ passōis docet modū accipiēdi ipz subm loco diffōnis tāq̄z mediū in dmōstratiōe. Et diuidit in duas ptes.in q̄z p^m pōit vnaz regulā ⁊ in secda duas ꝓclōes.ibi. Eadē āt. ¶ Quartū ad pmā pte arist.pōit hāc regulā.si fuerit aliqd subm diuidēdū ⁊ subdiuidēdū p ipz tāq̄z p mediū ē pticulr dmōrabilis sua ꝓuertibilis passio d quolz suoz diuidētiū: ⁊ p qdlz diuidētiū de quolz suaz subdiuidētiū sz ordinē p⁹dicamētalē. ¶ Ista regula triplī dclarat. ⁊ p⁹ in subnotato.nā aīal diuidit ī terrestre aq̄ticū ⁊ volatile. Dei de volatile didit in pēnatū totū ⁊ diuisū pēnis.itez diuisuz pēnis didit in gallinā hyrūdinē ⁊ alias aues.spēs āt spālissima ppe loqndo nō vltra didit nisi ī ptes subiuas singulares. fiāt ergo demñatiōes descēdēdo isto⁹.oē al dormit aut vigilat.oē volatile ē al. ergo oē volatile dormit aut vigilat. Itē oē volatile dormit aut vigilat. oē diuisū pēnis est volatile.ergo oē diuisū pennis dormit aut vigilat: ⁊ vltra.oē diuisum pennis dormit aut vigilat: oīs hyrūdo ē diuisiua pennī.ergo oīs hyrūdo dormit aut vigilat.ecce qp sōn⁹ dormitio ⁊ vigilia q̄ sūt passiōes in entes ꝓuertibilī aīali demñant de oīb⁹ diuidentib⁹ ⁊ subdiuidentib⁹ pticularit p subm vle qd est cā talis ī herentie. Cōsilis demñatio fit in eodē gne aīalis didēdo terrestre in gressibile ⁊ rpibile.⁊ itez gessibile in hoīez ⁊ in leonē ⁊ ī alias spēs sub mobile pgressiuo ꝓtentas. eadē ēt passio dmr. ē de aq̄tico ⁊ de oī cōten o mediate vel imediate sub illo. ¶ Notādū fm pbz prio h⁹ qp demñatiōes pñt multiplicari in p⁹ ⁊ in lat⁹.ī p⁹ qdē accipiendo subm p⁹ subm.aut passionē p⁹ passionē.in lat⁹ vo accipiendo dñias laterales genez. Ex qb⁹ seqt qp ista regula nō multiplicat demñatiōes in p⁹ assumendo.s.passiōez p⁹ passiōez.cū sp eadē passio demñet: sz multiplicat demñatiōes in p⁹ assumendo.s.subm p⁹ subm.⁊ in lat⁹ p dñias diuersuas genez.cū.n.didit aīal in terrestre aq̄ticū.⁊ volatile: itelligit aīal didi p partes subiuas ex quo disio est trimēbris: cū vo didit volatile in pennatuz totū ⁊ diuisū pennis: aut terrestre in gressibile ⁊ reptile subintelligēda est disio p dñias lateales.s. deide qñ didit disū pennis p gallinā ⁊ hyrūdinē ⁊ alias aues iterū est disio in ptes subiuas.iste ergo mod⁹ multiplicādi dmōstratiōes nō est lateralis tñ.nec ī p⁹ accipiendo tñ.sed est mixt⁹: cū eadez passio aliqñ demñet d pte subiectiua ⁊ iterdū d dñia laterali.accipiāt g° a.b.c.d. loco illorum terior motor ⁊ arguat vt.s.fm qp hr in lra.

Nunc quidem igitur fm ea que sunt assignant cōia nōia dicim⁹. oz aūt nō solū nōia ꝓsiderare: sz ⁊ si aliquid aliud accipiat eē cōmune.accipientes sine hoc aliquibus inhereat ⁊ qualia hec sequentur vt cornua habentia habere ventres non vtrobiqz esse dētes. Item cornua habere sequitur quedā. Manifestum.n.est ppter quid ī illis qd dr pp idē sunt quod cornua habent.

¶ Secdo ostendit eadem regula qñ subiectū est inoratum hñs ptes subiectiuas vt aīal hñs cornua cui⁹ ptes subiectiue sunt ceru⁹ ⁊ bos.passiōes aūt ꝓuertibiles sūt nō hre dentes in superiori mādibula.⁊ hre duos ven-

tres:quaꝝ ꝗlz demſtat de boue ⁊ ceruo p cām pp qd que eſt hſe cornua.ſic arguēdo oē aīal hns cornua ē nō hns dentes in ſupiori madibula.ſed ceruus eſt aīal hns cornua.ergo ceruꝰ ē nō hns dentes in ſupiori mādibula.eadē paſſio ēt demſtat de boue p idē ſubm.⁊ tūc talis multiplicatio nō ē in pꝰ aſſumēdo ſimplr.ſed ēt in latᵒ: nō qdē p dſias ēntiales:ſed ſubiuas.cōpando.n.illam paſſionē.ſ.nō hſe dētes in ſupiori mādibula aīali hēnti cornua:aut ceruo aut boui talis dmſatio ē in pꝰ aſſumē do.cōpando āt eandē paſſionē boui ⁊ ceruo fit demſationis multiplicatio in latꝰ. ¶ Notandū pᵒ ſm phm B qꝑ ꝓtes diuidentes ſequūt ad cōe diuiſū qd nō eſt itelligendū d ſcḡla illatiōis:quia nō ſcḡt inferiꝰ ex ſuo ſupiori aut minꝰ cōe ex magꝭ cōi. vt aſſerit Ariſto. in poſtpdicamētis.capᵒ de pori.ſed dz intelligi de ſcḡla poſterioritatis.qz oē diuidens ē poſteriꝰ ſuo diuiſo. Vel dicatur qꝑ duplex ē ſcḡla illationis.ſ.affirmatiōis ⁊ negationis. ſcḡla affirmatiōis ſcḡt diuiſū ſua didentia. qz ab iferiori ad ſuū ſuperiꝰ affirmatiue eſt bōa ꝛna.ſcḡla vo negationis diuidētia ſequūt d ſum.qz a ſupiori ad inferiꝰ eſt bonū argumentū negatiue. ¶ Et ſi inſtat de rōnali diuidēte aīal.qz nō ſcḡt.nullō aīal ē.ergo nullū rōnale ē. nec ēt affirmatiue.rōnale eſt.ergo aīal eſt.cū rōnale non ſolū cōpetat aīali ſed ēt dīis īmortalibꝰ. ¶ Rſir breuiter qꝑ rōnale didens aīal nō cōpetit niſi aīali.ſicut.n.nullus corpꝰ nūero ſpē vl gne ꝛpetit ſubſtātie ⁊ ꝗtitati.ita nullus rōnale cōpetit aīali ⁊ dīis īmortalibꝰ:imo rōnale in ſua maxia cōitate eſt equocū ſic corpꝰ. ¶ Notandus 2ᵒ ex doctria ari.2ᵒ phi.qꝑ āliq̄ pueniūt ex pte mātē. vt mōſtruoſitas ⁊ corruptio.⁊ aliq̄ ex parte finis.vt vapor ⁊ pluuia.ppter augmentū meſſiū.ſed hſe dentes pp maſticationes.ex quo ſeqūt qꝑ nō hīe dentes in ſupiori mādibula eſt ex defectu mātē:qz nutrimētū qd deberet ꝓuerti in dentibꝰ ꝓuertit in cornua q̄ nā dedit illis aīalibꝰ ī d ſenſiōe.⁊ hec rmemorata ſupiꝰ cāis vt aſſerit cōmē.12ᵒ. meta.hſe āt duos ventres ē ex necitate finꝭ qm̄ talia aīalia ppter defectū dntiū nō hn pnt maſticare cibū. ſō nā puidit eis de vno vētre ad mollificandū cibū:⁊ de alio ad digerendū.⁊ hec oīa dſir rumāre.nā prio incōpiete maſticāt cibū.ſcdo piſciūt illū in ventrē mollificatiuum. tertio illū mollificatū remittūt ad os.quarto eiusdez hn maſticatū ⁊ ruminatū mittūt ad ſcdz ventrē in quo digerit.finis ergo duoꝝ ventꝝ ē bōa digeſtio cibi. ¶ Tertio notandū qꝑ ſicut hō hz plures paſſiōes:q̄ꝝ vna demſtat p aliā.ſ.riſibile p diſciplinabile.aut ebulitio ſāguinis in corde p euaporationē fellis.ita aīal hns cornua hz duas paſſiōes:q̄ꝝ vna demſtat p aliā. vñ hſe duos ventres demſtatur p nō habere dentes in ſuperiori mandibula tā de aīali hnte cornua:⁊ hoc potiſſime:q̄z d boue ⁊ ceruo pticulr.⁊ tūc tales demſtatiōes multiplicant in pꝰ in aſſumēdo.ſ.paſſionē pꝰ paſſionē. ¶ Quarto notandus qꝑ aīali volatili corrndet vnū nomē ſimplex.ſ.auꝭ: ⁊ aīali aq̄tico aliō nomē ſimplex.ſ.piſcis. ſed aīali hēnti cornua nō aſſignat nomē ſimplex.ſō dſ cōe inoiatus.⁊ circulocutū.eſt tā vnicū ſicut li aīal de quo dicebat in pori ēplo.⁊ ſicut eſſe aīal eſt cā ſomni ⁊ vigilie.ita habere cornua eſt cā nō hndi dentes in mandibula ſupori ⁊ hndi duos ventres.⁊ ſicut ſupra dictū eſt:aīal hns cornua vel aliud ſimplex loco illiꝰ nō ē genus niſi ſm famoſitatē.ſicut nec aīal hns caput vel pedes aut manꝰ ē genus.talia.n.ſ.cornua caput pedes manꝰ ñ dſit niſi dſias accntales q̄ generi ꝓiuncta nō faciunt ſpēz neqz diffōnē. ſicut neqz albedo ⁊ nigredo conſtūcta aīali.nemo.n.diceret qꝑ aīal albū vel nigꝝ ſit ppie genus vel ſpēs aut diffinitio nec aliquod ſimplex loco illius.

Amplius alius modꝰ ē ſz analogū: eligere.vnū.n.accipe nō ē idez qd vocare ſepion ⁊ ſpinā ⁊ os:ſūt āt q̄ ſequūt ⁊ hec tāquā vna natura huiuſmodi exiſtente.

¶ Tertio oñditur illa regula qñ ſubm eſt analogū hns ꝓtes ſubiuas ꝓcurrentes in illō analogū tanq̄z in nāz generica vel ſpecica vt durū.cuius ꝓtes ſubiue dſir os ſpine ⁊ ſepion:qbꝰ ineſt hec paſſio coopiri carnibꝰ per duriciez p quā tanq̄z p cām lz nō tanq̄z per mediū pp analogiā pōt illa paſſio de quolz hnte vnū illoꝝ triū demonſtrari: vt oē hns os eſt coopertuz carnibꝰ.ſed hō eſt habens os.ergo hō eſt coopertꝰ carnibꝰ. Itē oē hns ſpiaz eſt coopertū carnibꝰ.ſed piſcis eſt hns ſpinā:ergo piſcis eſt cooptus carnibus. Itē oē hns ſepion eſt cooptū carnibus:ſed vmis eſt hns ſepion ergo vmis eſt cooptꝰ carnibus. ¶ Notandū prio qꝑ ſepion eſt duricies vmis ſuſtentans mollicie carnis eius.ſicut ſpina ſuſtentat mollicie carnis piſcis.⁊ os mollicie aīalis hntis oſſa:⁊ h ſumitur caro large,p oī eo qd eſt mediū intraneū in ſenſu tactus. ¶ Scdo notandū qꝑ duricies q̄ dſ ēē cā q̄re iſta paſſio coopiri carnibꝰ ſeu ſuſtentare mollicie carnis ī eſt oſſi ſpine ⁊ ſepion:eſt analogū:qz cōpetit iſtis ſm priuſ ⁊ poſterius prius.n.ī eſt oſſi deide ſpine.vltio vo ſepiōi nec ineſt ſpine vel ſepioni niſi rōne oſſis.ens.n.dſ analogū ad ſubam ⁊ accns.qz priꝰ ſignificat ſubaz q̄z accns. nec ſignificat accns niſi rōne ſube.qz accntis ēē eſt ieē: ⁊ accns nō eſt ens niſi quia entis.ſeptio metaphyſi.

Eadē aūt propoſita ſunt que qdē idē mediū hnt āpliꝰ.vt quoniā oīa ꝓriꝰ ſtatꝰ.

¶ His itellectis p declaratiōe regule phs ponit duas ꝓclones ſeq̄ntes ex dictis.quaꝝ pria ē iſta.plura phleumata ꝓueniunt in idē mediū ſolū.ſz tñ ē diuerſaꝝ rōnū pz.naz ſi querit ppter q̄d eſt ſpia os vel ſepion. Rſir p illō mediū ſolū.ſ.ppter ſuſtētare mollicie carnis. ⁊ nulli dubiū qꝑ illud eſt diuerſaꝝ rōnū.qz mollicies cārnis reperta in oſſe.⁊ illa q̄ repit in ſpina vel ī ſepiōe ſunt diuerſarum rōnuz. ¶ Itē ſi querit ppter q̄d os vel ſpina vel ſepion ſuſtentat carnē.rſpondet p illō mediū.ſ.pp ſtatuz ꝓtrarii.ſ.ppter ſtabilitatē duricie q̄ ꝓtrariat mollicie.hec aūt duricies ſicut ⁊ illa mollicies eſt diuerſaꝝ rōnuz in his tribus.nec q̄rit mediū eodē mō in his phleumatibꝰ ⁊ interrogationibꝰ:qm̄ primū ſumitur in genere cāe finalis.⁊ ſcdm in genere cauſe mālis.nā mollicies carnis eſt finis duricie.⁊ duricies eſt ſubm ⁊ materia in qua eſt mollicies.carnis.

Hoꝝ aūt quedā genere ſūt eadē quecū qz hnt dſias ex quo alioꝝ aut alr ſunt:vt pp qd echo:aut pp qd appet.⁊ pp qd iris. oīa enī hec idē ꝑ poſitū ſunt genere: omnia enim repercuſſio ſunt:ſed ſpecie altera.

¶ Et confirmat ponēdo aliud exēplu de echo yride ⁊ ydolo.nā ſi querit ppter q̄d eſt aliqd iſtoꝝ rſpōdet p idē mediū.ſ.ppter reflexionē.ſed iſtud mediū nō ē eiusdem ſpēi in oībꝰ his.nā ſicut motꝰ ſpecificatur a termino ad quē ſm phm.q̄nto phy.ita reflexio ab obo:ſz colorſonꝰ ⁊ lux ſunt diuerſaꝝ ſpēꝝ.ergo ēt ſilitudines illorū: ⁊ ꝓñr reflexiōes illaꝝ ſilitudinū ſūt diuerſaꝝ ſpēꝝ. cauſatur.n.echo ex reflexiōe ſoni intentionalis cū aere moto in corpe ꝓcauo.⁊ ydolū ex reflexiōe ſilitudinis coloris ī ſpeculo.yris vo cauſat ex reflexōe radioꝝ ſolariū ad nubem roridā.⁊ dſt hoc exemplū a priori.qz in pori ſumitur mediū in genē cāe mālis vel finalis.h āt in genē cāe efficientis.co qꝑ reflexio eſt cā effectiua immediata echo ydoli āt yridis. ¶ Notandū qꝑ echo eſt ſonꝰ ſcdarie auditus poſt ſonū primariū ex reflexiōe ſoni intentionalis p pter ipedimentū obſtaculi rectc.ſicut cōtingit de lapide moto in puteo cānte multiplices circulos qui inuenientes obſtaculuz.ſ.latera putei quodāmō reflectunt vſus mediū cāndo mō retrogrado alios circulos. ita in aere moto ſonāte cānt circuli q̄ inuenētes obſtaculū reflectūtur vſus locū pcuſſionis cāntes ſonū q̄ dſ echo.vt colligitur ex doctrina Ariſto.⁊ ꝓmē.2ᵒ.de aia. ydolū āt eſt

Ma^m p^m

Mo.2.

Mo.3.

Ma^m 4^m

ꝓ.pᵒ q̄rti capi: tuli terti tractatꝰ.

Ma^m p^m

imago cãta in speculo vel in altero polito corpe ex reflexione coloris itentiõalis i eo speculo vel polito corpe. vt colligit a. p. i li° de sensu ⁊ sensato. yris vo ẽ celestis sen aeri circulis multoꝝ coloꝝ vo vl appentiũ cãtoꝝ ex diuersa repcussiõe radioꝝ solariũ ad diuersas partes nubis. vt hr sufficiẽter tertio meteauro.

Altera ãt cã ex eo q̃ mediũ qd sub alterũ mediũ est differunt, ppositoꝝ: vt pp qd nil finiente mẽse magis fluit pp id q̃ vnior finiens mẽsis. pp qd ãt vnior finiẽs mẽsis. quoniã luna officit. hec qdẽ. n. sic se hnt adiuicẽ.

2° 2ª qr vi capitu li tertii tractat

¶ Secda pclo aliq̃ sunt pblemata qb pcetũt pla media subordinata. ista pclo exẽplarit declarat. naꝝ si qrit ppter qd nil fluit magꝭ i fine mensis. rnr q: tũc mensis est magꝭ pluuial. huic qõni subordinat alia. s. ppter qd mensis tũc est magis pluuialis. cui rnr q: tũc deficit luna. vn ptinnc an finẽ mensis sole exãte in oppõne eleuat vapores: ⁊ ptũ resoluũt: ptũ rarefiũt ex caliditate sol. cũ aũt luna deficit sol est. in pjũctiõe ob quã cãm pp defectuꝝ caloris solis ⁊ ppter pntiã frigiditatꝭ lune vapores pdensant ⁊ grauefiũt: ex qb gnant nubes ⁊ pluuie faciẽtes nilũ augeri ⁊ magꝭ fluere. ¶ Sz dubitat dupl'r.

D^m p^m

Prio q: pari rõne idẽ deberet ptigere de quolꝭ fluuio q̃ finiẽte mẽse plus fluerct pp abũdantiã pluuie: cuius

D^m 2^m

ũ oppositũ exprimur. ¶ Scdo. q: luna ẽ mater hũidita tũ: ergo magis auget aquã i plenilunio q̃z i decremẽto. ⁊ pt hoc ondi rõne: q: lũa suo lũine calefacꝭ ⁊ frigefac. ergo augmẽtat. exẽplo ãt cancroꝝ ⁊ alioꝝ pisciũ manifestat qm̃ i plenilunio sunt plenjores. luna ãt decrescente

R° p^a

sit paucioris sube. ¶ Ad pmũ. negat pnia. qa nilns transit p egyptũ sb torrida zona vbi sol eleuat plres vapores q̃z i alio fluuio. iõ fortio fit pdẽsatio luna deficiente ibi q̃z

R° 2^a

alibi. ⁊ pnr maior abundãtia pluuie. ¶ Ad 2^m dr q̃ luna suo lumine tnnefac aqs sed nõ facit multũ fluere. in fluctia ãt frigefactiua fac pluere: ⁊ sic augz aqs ab extrĩseco ⁊ facit fluere. Hãc qdẽ opationẽ nõ hz luna plena. q: maioris actiuitatis ẽ lumẽ ad rarefaciendũ q̃z vt frigefactiua ad pdẽsandũ ⁊ pluendũ. ¶ Ex qbus segt q̃ defect lune nõ ẽ cã positiua pluuie. sed solũ priuatiua sic absentia naute submersiõis nauis. vt dicit Ari. 2° phy. Causa aũt positiua ppinqua ẽ frigiditas nubiũ: ⁊ cã positiua remota est ifluentia frigefactiua lune.

E causa aũt ⁊ cuius cã dubitabit aliqs: nunqd qm̃ est cãtuz ⁊ cã est: vt si folia fluant: aut deficit: ⁊ causa deficiendi ⁊ folia cadẽdi erit: vt si hi est lata hre folia: deficiendi ãt terraz i medio esse si. n. ñ est: alia aliq̃ erit causa ipoꝝ: si vo causa simul sit ⁊ causatuz: vt si in medio terra est deficit: aut si latum est folium folia fluunt. si autez sic est: simul vtiqz erunt.

Ste est q̃rtus tractat scdi posterioꝝ i quo Aristo. deterat de cãlitate ipius qd qd est.

i

postq̃z manifestauit dignitatẽ ei ⁊ moduz quo iuestigat ⁊ igredit demrationẽ. Diuidit aũt tractat iste in q̃ttuo: capla i quoꝝ prio pbs agit de pcecutiõe cãe ⁊ effect. In scdo d vniuocatiõe cãe ⁊ effect ibi. Utrq̃ ãt ptigat. In tertio d formali cognitiõe cãe ⁊ effect ibi. Hẽt aũt sic pseq. In 4° vo de vtuali cognitiõe eorũdẽ ibi. De pncipis aũt. Primũ capl'm diuidit in duas ptes. In q̃z pria Arist. monet istã qõnẽ. vtq̃ cã ⁊ effect seiuicẽ vl'r pcequãt arguẽdo ad vtrãqz ptẽ. In scda aũt rndet ad q̃sitũ ibi. Aut cõtingit. ¶ Quantũ ad pmã ptẽ arguit pbs ptẽ affirmatiuã qõnis sic. hre folia lata ⁊ folia fluere seiuicez iferunt. ac etiã interpõ terre ⁊ eclipsis. ergo per idẽ ois alia causa pueniẽt cuz suo cãto. pz pnia. q: hre folia lata est cã q̃ folia fluunt. i. cadũt. ⁊ interpõ terre ẽ causa eclipsis. ans aũt declarat dupl'r. prio. q: si ad interpõnẽ terre nõ sequit eclipsis vel ecõuerso. aut si ad latitudinẽ folioꝝ non segt folia fluere vel ecõuerso hi effec talis cã nõ erit p

M^m p.

pria. pns falsũ: q: alia ppa cã nõ assignat. ¶ Notanduz q̃ ppria cã ẽ illa qua posita ponit effect. ⁊ q̃ remota remouet effectus. si ergo interpõ terre ẽ ppa cã eclipsis. ⁊ hre lata folia est ppria cã fluẽdi folia oz nẽcio q̃z illarũ cãꝝ pueniẽt cũ suo effectu. q: si nõ. iuicẽ cõuertũt. pdicto rum pnitis stat cũ ante. ⁊ p pns posita cã nõ ponit effectus. aut remota causa non remouetur effectus.

Et sic demrant p altera. sit. n. folia fluere in quo a. latũ ãt foliuz i quo b. vitis vo i quo c. sic igit i b. est a. oẽ. n. latũ foliũ folio fluit: cã aũt est. b. mediũ. sed ⁊ quoniaz latis folijs vitis sit ẽ pp id qd folio fluit demrare. Sit. d. qdẽ. n. latũ foliũ. e. aũt folio fluere; vitis vo i quo. z. i. z. igit ẽ e. folio fluit. n. ois vitis. i e. aũt d. oẽ. n. folio fluẽs latũ est foliuz. ois ergo vitis latũ foliũ ẽ. Cã ãt ẽ folio flure.

¶ Scdo ar. idẽ ans sic. illa seiuicẽ pequũt quoꝝ qdlz p aliũ demrat. sed cãe ⁊ dicti effect sũt hi. ergo. maior pz. ⁊ mior declarat. nã q̃ interpõ terre dmrat p eclipsiz ⁊ eꝝ ẽnotũ ex multis ponb dictis. sed q̃ folia fluere demret p latitudinẽ folioꝝ ⁊ ecõtra ondit sic arguendo. oẽ hns lata folia folio fluit. sed vitis hz folia lata. ergo vitis folio fluit. Itẽ ecõtra. oẽ qd folio fluit hz lata folia. sz vitis folio fluit. ergo vitis hz lata folia. ⁊ p pns cã ⁊ cãtuz simul sũt ⁊ seiuicẽ inferũt. ¶ Notandũ q̃ qdruplex ẽ simultas. s. imediatiõis. adeqtiõis. duratiõis. ⁊ pcecutõnis. Illa sũt sil simultate imediatiõis q̃ sũt pximna vel cõtigua. ⁊ sic loqt phs. 5° phi. di. q̃ pctigua sũt illa quoruz vltia sũt vnũ. ⁊. 7. phy. q̃ i oi motu mouẽs ⁊ motũ sũt sil. sed illa sũt sil simultate adeqtiõis q̃ sũt in eodẽ loco p pov t albedo ⁊ dulcedo i lacte. ⁊ sic loqt phs q̃rto phi. di. q̃ locus eẽt dimẽsio separata plura corpa esset sil. Illa aũt sũt sil simultate duratiõis q̃ sunt in codẽ tpe iuxta p cessum Aristo. postpdicamentis. i capitulis d priori posteriori ⁊ sil. pater. n. dicit prior eẽ tpe filio ⁊ simul cum matre. Sed illa sunt simul simultate pcecutiõis q̃ seiuicem inferunt. ⁊ sic phs loqt in predicamẽtis di. q̃ relatiua sunt simul nã ita q̃ posita se ponunt ⁊ perempta se perimũt. isto mõ loqt hic phs cum dicit cãm ⁊ cãtuz simul eẽ. quo etiã mõ loqtur. 2. phy. dicens q̃ causa ⁊ effectus fm actũ simul sunt ⁊ nõ sunt. Ponit ergo arist. hic duplex exemplũ. vnũ in quo sunt simul tpe ⁊ consecutione cã ⁊ effectus. s. interpõ ⁊ eclipsis. ⁊ aliud i quo nõ simul tpe sunt. sed tm̃ pcecutione. vz. habere folia lata. ⁊ folia fluere: cũ aliqn̄ sint folia lata qn̄ nõ fluunt. sz ergo non sequat folia sunt lata. ergo fluunt vl fluent. sit ergo d. folia fluere. s. maior extremitas ⁊. e. hns folia lata. vz. mediũ. ⁊ z. vitis. i. mior extremitas. ⁊ arguat sic oẽ e. ẽ d. oẽ. z. est e. ergo oẽ z. ẽ d. ecõtra ãt sic arguatur a posteriori oẽ d. est e. oẽ z. est d. eergo oẽ z. est e.

Mo. p.

Sic autẽ nõ pctigit cãs esse adiuicẽ. Cã. n. pus est eo cui est cã: ⁊ deficiendi qdẽ cã est i medio terrã esse. Eius aũt quod est in medio terraz nõ est deficere. si igit p causam demratio pp qd est. Quod aũt nõ p causaz ipsius quia. quoniaz qdẽ i medio ẽ. cognouit aũt pp qd. ñ q̃ aũt nõ deficere causa sit i medio esse. sed ꝗ deficiẽdi manifestũ ẽ. In rõne

eni ipsi⁹ deficere inest quod in medio est: q̃re manifestum est q̃ per hoc illud cognoscitur: sed non hoc per illud.

¶ Pro parte negatiua ꝓclonis arguat̃ sic. oīs demonstratio ē a cāis. si ergo interpō terre demōstat̃ p eclipsim. ⁊ ecōtra: sequit̃ q̃ iterpō terre ē cā eclipsis: ⁊ ecōtra. Istā obonē tollit pb̃s di. q̃ lz oīs demōstatio fit ex cāis in inferendo. nō tm̄ ex cāis in eēndo. sola.n. demōstatio simplr ē ex cāis in eēndo. iō demōstatio illa circularis nō ē ex cāis in eēndo. qr cū cā sit prior cāto suo idē eēt prius ⁊ posterius respectu eiusdē: cū ergo demōstat̃ eclipsis p interpōnez terre. illa demōstatio est simplr. qr demōstat̃ effect⁹ per cām. cū aūt demōstat̃ interrpō terre p eclipsiz ē demonstratio fm q̃d: cū nō ꝓcedat ex notioribus nāe. sed solū ex notiorib⁹ nobis. non ergo eclipsis est cā iterpōnis terre. sed terrā eē medium inter solē ⁊ lunā est cā eclipsis: cuius rōnem assignat pb̃s di. interpō terre ponit̃ in diffōne eclipsis: ⁊ nō ecōtra. ergo est cā eius. ⁊ nō ecōuerso. pz ꝓña. ⁊ añs est clar. qr si diffinit̃ interpō terre nō ponitur eclipsis in illa diffōne: sed bene ecōtra. vt eclipsis ē ꝓuatio lumīs in luna pp interpōnē terre. vñ qr accīs ñ est ens nisi qr entis. septīo meta. iō eclipsis ⁊ qdlz aliud accīs exp̄ssius diffinit̃ p cām sue qditatis ⁊ eēntie q̃z per ꝓncipia eēntialia eius tm̄. ¶ Dubitat̃. cū nō solum per cām ducimur in cognitionē effectus. sed ēt per effectū in cognitionē cāe vt patuit primo huius. ⁊ in ꝓlogo phy. cur dicit pb̃s q̃ eclipsis cognoscit̃ pe interpōnem terre ⁊ non econuerso. Rñr. q̃ duplex est medium cognitiuum vnum ex parte rei. aliud ex parte nr̄a. ex pte rei sicut res se hz ad esse ita ad cognosci que ergo nō faciunt ad eē q̃z tum est ex parte rei non faciunt ad cognitionē. ⁊ fm hoc effectus cognoscit̃ per causam. ⁊ nō econuerso. sed ex pte nostra: qr a posteriori incipimus cognoscere non ē inconueniens per effectum deuenire in notitiaz cāe. q̃tuz ergo ad naturā cognitio interpōnis terre ducit in cognitionem eclipsis. ⁊ non econtra. ⁊ hec fuit intentio pb̃i. aut est locutus de notitia scientifica simplr q̃ illa habet̃ per cām ⁊ non per effectū. nam scire simplr est scire p cām. ⁊ scire fm quid est scire per effectū. vt est habituz primo huius. ¶ Contra ꝓdicta ar. ⁊ prio q̃ duo demōstationes facientes circulū sunt ex causis in essēdo. qr potio est causa sanitatis. ⁊ econtra. 2° phy. ergo sicut demōstat̃ sanitas per potitionē ita demōstatur potō per sanitatem. ⁊ per ꝓñs sicut potio ⁊ sanitas sunt inuicē cause in essendo ita due demōstationes facientes circulū sunt ex causis in eēndo. ⁊ non solū in inferendo. ¶ Scōo ar. q̃ nō iō interpō terre est causa eclipsis. qr ponit̃ in diffōne eius. quia tunc oē positum in diffinitione alicui⁹ esset cā illius quod est falsum. qr passio ponit̃ in diffinitione subi ⁊ nō est causa illius. filr punctus ponit̃ in diffinitione linee ⁊ non est causa illius cum nō sit forma nec mā nec efficiēs nec finis. eius linea.n. est forma simplex non hñs formā nec mām: cuius punctus non est causa efficiens cū sit aliquid eius. nec etiaz finis.. qr linea nō ordinat̃ ꝓpter pūctum: sed punct⁹ ꝓpter lineam. ¶ Ad primū dr̄ q̃ sicut non demonstrat̃ effectus per cām ⁊ cā effectū eodez genere demōstrationū. ita non demōstatur potio per sanitatez ⁊ econtra in eodē genere cause. demonstrat̃ q̃dem sanitas per potionē in genere cause efficientis: ⁊ potio p sanitatem in genere cause finalis. constat aūt q̃ non inconuenit circulariter demonstrare in diuersis generibus cārum ꝓpter prioritatem ⁊ posteriorita̅tē inuicez respectu eiusdē fm diuersum genus cause. sed de hoc satis dictū est tam in primo q̃z in 2°. huius. ¶ Ad scōm dr̄ q̃ pb̃s loquitur de diffinitione formali ⁊ non māli. constat autē subiectū diffiniri per passionem māliter ⁊ nō formaliter cum diffinitio formalis semper det̃ per prioza de diffinito. de puncto autē dicit̃ q̃ si nō est ꝓprie cā liee sic ē ꝓpe ꝓncipiū ei⁹. tm̄ ē quodāmō cā tā formalis q̃z māls. pūctus. n. est terminatiuus linee ⁊ continuatiu⁹ partiū ei⁹ fm Ari. in predicamentis. ⁊ quarto ⁊ sexto phy. inquātum. n. terminat lineā sic est forma eius. qr de rōne forme est terminare ⁊ isto modo punctus est posterior linea sicut forma est posterior mā. inquantū aūt copulat partes linee sic est mā illius non quidem sensibilis. sed itelligibilis eo mō quo ptes linee sūt mā intelligibilis eius. ⁊ hoc modo pūctus ē ꝓr linea sic mā ē ꝓr forma.

Aut contingit vnius plures cās esse. sed nanqz si est idē de plurib⁹ primis ꝓdicari. sit a. i b. primo exñs. ⁊ in c. alio ꝓmo. ⁊ hoc sit i d. e. erit itaqz a. i d. e. causa aūt in d. quidem b. i e. aūt c. q̃re cuz causa sit necesse esse rem ēē. Re autez existente non necesse esse omne quodcunqz fuerit causa: sed causam quidez necesse est esse non tamen omnem.

¶ Pro solutione huius qōnis pb̃s ponit duas conclusiones. quarum prima est ista. effectus hñs plures causas eque primo non conuertit̃ cum aliqua illaruz. pz. qr vituperabile procedit ex abundantia ⁊ defectu tanq̃z ex causis suis eque primo. qr non prius ex vna q̃z ex alia ⁊ non conuertitur cum aliqua illar. qr lz sequat̃. iste ē abūdans. demonstrato ꝓdigo. ergo est vituperabilis. nō tm̄ sequitur. iste est vituperabilis. ergo est abūdans. ⁊ lz sequatur iste est deficiens demonstrando auar. ergo ē vituperabilis. non tamen sequitur. iste est vituperabilis. ergo est deficiens. ambe tamen cause sequunt̃ sub disiūctione iste est vituperabilis. ergo est deficiens vel abundans. conuertatur ergo a. cum illo termino vituperabile. ⁊ b. cum illo termino abundans. ⁊ c. cuz illo termino deficiens. ⁊ d. cum illo termino ꝓdigus. ⁊ e. cuz illo termino auarusa ⁊ pz. q̃ a. sequatur. ex b. c. diuisim. ⁊ nō infert aliqd illoꝝ sicut sequit̃. ex d. e. diuisim ⁊ non infert aliquod illoꝝ. Sllr habere longam vitam est effect⁹ duaꝝ causaꝝ. eque primo. s. non habere colerā in q̃drupedib⁹. ⁊ esse siccū in volatilibus. ꝓbat aūt q̃ ex illo effectu non sequitur aliqua illaꝝ causaꝝ lz sequat̃ ex qualz illaꝝ. Intelligat̃ ergo p a. longa vita. per b. carens colera. per c. esse siccū. per d. quadrupedia. ⁊ per e. volatilia. ⁊ pz q̃ a. inest d. per b. non tamē conuertit̃. cū b. sic inest e. per c. ⁊ tamen nō conuertit̃. cum c. ¶ Notandū quare in cōclusione dr̄ eque primo. qr effectus hñs plures causas: quaꝝ vna est ꝓpinqua vel ꝓpria ⁊ alia remota conuertit̃ cum cā ꝓpria ⁊ demonstrat̃ per illaz. v. g. abundantia ⁊ defectus sunt cāe remote. ⁊ agere contra rectam rōnem est cā ꝓpinqua ⁊ ꝓpria vituꝑabilis: cui⁹ subz adequatū est hō ⁊ subiecta pticularia sunt ꝓdig⁹. auarus audax ⁊ timidus. mō bene sequit̃. iste agit ꝓtra rectam rōnem. ergo est vituꝑalis ⁊ econtra. pōt ēt talis effectus per talē cām tam vlr q̃z pticulariter ōmōstrari. vt omne agens cōtra rectā rōnē. ergo hō est vituꝑabilis. ¶ Ista est demōstratio vlis sumendo agere vt dicit potentiam ⁊ nō actum. vbi vero in minori sumeret̃ ꝓdig⁹ vel auarus aut timidus esset demōstratio pticularis ¶ Cō similiter dicat̃ ad exemplū nāle. q̃ cause remote lōge vite sunt nō hñe colerā ⁊ esse siccum. causa autem ꝓpria ⁊ ꝓpinqua est cōtemperamentū cōplexionis vitalis: que causa cum longa vita conuertitur. qr si aliqd habet ꝓtēperamentū cōplexionis vitalis: illud habet vitaz longā. ⁊ econtra. ⁊ ꝓñr talis potest per illam cām de aiali seu de corpore animato vlr demōstrari. particulariter antē de quadrupedibus ⁊ volatilibus. vt omne habens cōtemperamentū cōplexionis vitalis habet longam vitā. sz taz quadrupes q̃z volatile habet cōtemperamentū cōplexōis vitalis. ergo tam quadrupes q̃z volatile habet longā vitam. de hac tamen causa non facit Ari. in hac conclusiōe mentionē. sed solū de causis remotis intelligēdo. per a.

Secto p. primi capitulī tertii tractatus.

effectum ⁊ per b.c. causas remotas. ⁊ p d.e. suba qb⁹
D^m p^m conuenit ille effectus.s. pdigus vel liberalis. ¶ Sed cõ
tra. demõstratio per cãz remotã est demõstratio.qz est. ⁊ nõ
pcedit affirmatiue.sed negatiue.per.p. primo hui⁹ si er
go abundans. ⁊ deficiens sunt cause remote vitupera
bilis.aut carens colera ⁊ cẽ siccuz longe vite.seqt quẽlz
illoꝝ effectuũ nõ dõmõstrari per aliqz illaꝝ cãꝝ demõstratiõe
M^ñ p^a ppter qd.sed qz. ⁊ non affirmatiue sed negatiue.qd est
falsum vt exemplificatũ est. ¶ Dicendũ qꝑ idẽ effect⁹ pt
hõe triplicem cãm.s.cõmuniorez eque cõmunẽ. ⁊ min⁹
cõmunez. v.g. respira e hz cãm cõmuniorẽ que est esse
aial ⁊ eque cõmunẽ que est hõe pulmonẽ. ⁊ minus cõ
munem.que est esse hoiem vel equũ. ⁊ generalr taz cõ
munior qz minus cõis dr causa remota.lz ergo per cãz
remotam cõiorez qz sit effectus nõ fiat nisi demõstratõ qz.
pcedendo negatiue.tñ per cãm remotaz min⁹ cõmunẽ
demõstratur affirmatiue effectus demõstratione pp qd lz nõ
potissima.iõ vituperabile demõstratur ppter qd affirmati
ue per abundans ⁊ deficiens.sicut hõe longam vitam p
carere colera ⁊ esse siccum: cuz quelibet illaꝝ cãꝝ sit mi
nus cõis qz effectus Aristo. aũt loquebat de cã remota
cõiori qz sit effect⁹ cũ ex tali ñ seqt effect⁹ nisi negat.

Aut si semp vniuersale.ppositũ est ⁊ cã to
tum quodã: ⁊ cuius est cã vniuersale: vt folio
fluere in toto quodam determinatuz est: ⁊ si
species illius sint: ⁊ igit vniuersaliter: aut plã
tis: aut huiusmodi plantis. quare ⁊ medium
equale oportet esse in his ⁊ cuius est causa ⁊
conuerti. vt ppter quid arbores folio fluũt.
si igitur ppter condensationem humidi fluit
arbor: oportet esse condensationẽ. sed qz cõ
desatio nõ ẽ cuicũqz sz ĩ arbore folio fluere.
g^o 2^a p/ ¶ Secũda conclusio. causa ⁊ effectus se mutuo inferunt.
capli si tra/ si vniuersaliter ⁊ adeqte sumũtur. pz ex alia ꝓclone ac
tatus. cipiendo causam propriam ⁊ effectum proprium. ideo
mutuo conuertuntur interpositio terre inter solem ⁊ lu
nam ⁊ eclypsis. qz interpositio terre est cã ppria. fit fo
lio fluere ⁊ humor densatus in arbore seu in tali genere
plantarum mutuo cõuertunt. qz humor densatus in ta/
li genere plantarum est causa propria illius effectus. Si
enim aliquid habet humorem densatum in tali genere
plantarũ illud folio fluit ⁊ econtra sumẽdo fluere vt di
cit aptitudinẽ ⁊ non actũ. ⁊ põt demõstrari ille effectus
per illam cãm sic. oẽ hõs humidum densatũ in tali gne
plantaꝝ folio fluit. sed vitis hz humidum densatũ in tali
genere plantaꝝ seu in planta. ergo vitis folio fluit. nõ er
go humor densatus est ppria causa illius effectus. sz hu
mor densatus in tali mã s in arbore vel in planta aut in
T^m p^m tali gen plãtaꝝ. ¶ Ad^m secz egi. qꝑ passio dõmõstrata sp ẽ
passio ppa sibi. vt folio fluẽ dõmõstrat de suo ppio subo ⁊
de tali genere arboꝝ. passio autẽ demõstrans nõ sp est pro
pria passio. sed sufficit qꝑ sit ppria causa. nã congelatio hu
moris nõ est ppria passio arboris. qz i alijs ab arbore re
peritur congelatio humoris: sed est ppria cã. qz in nullo
preterqz ĩ arbore facit hũc effectũ. s. folio fluere. ¶ Ista
responsio est difficilis. qz sequitur qꝑ esse humidũ ⁊ esse
virtualiter calidũ est causa ppria eiusdem effect⁹. qz cau
sant illum effectum in arbore quem i nullo alio possunt
causare. ¶ Preterea humidũ congelari nõ est passio p
pria nec causa ppriã illius effectus. sed humidum ꝓgela
ri cum additamento. s. in tali planta vel in tali arbore vt
colligitur a.p. in ifra ¶ Dubitatur quomodo humor cõ
gelatus in tali planta est causa ppria ⁊ conuertibilis illi⁹
effectus qui est folio fluere: cum prius Aristo. dixerit ha
bere folia lata esse causam conuertibilẽ illius effect⁹. Re
spondetur multipliciter. primo qꝑ plõs ibi non est locu/
tus determinatiue. sed tñ disputatiue arguẽdo ad vtrã
qꝝ partem qõnis. hic autem loquit determinatiue. iõ est
tenendũ humorẽ aliter densatum esse causam ppriaz ⁊
conuertibilem illius effectus qui est folio fluere ⁊ ñ ha
bere folia lata. ¶ Secõo dr qꝑ nõ quelibet causa puertibi
lis cum aliquo effectu est ppria causa illius. qz solẽ esse
in capite vel in cauda draconis est causa cõuertibilis cũ
eclipsi. non tamen est ppria causa illius. sed interpõ tre.
¶ Tertio dicitur qꝑ habere lata folia non conuertitur
cuz illo effectu qui est folio fluere. qz licet equat. hoc hz
lata folia: ergo folio fluit. non tamẽ econtra. multe enim
arbores ⁊ plante folio fluunt non habentes lata folia co
modo quo ari. loquit hic. ¶ Quarto dicitur qꝑ hõe lata
folia non est causa per se illius effectus. sed tñ per acci
dens rõne grauitatis cõtẽte in magnitudine ⁊ in latitudi
ne folioꝝ: que quidẽ grauitas cum tendat deorsum fa
cit folia fluere p descensũ cadẽdo ab arbore. qre ⁊c.

Trum autem contingat non eandẽ
causam esse eiusdem omnibus. sed
alteram aut non, aut si quidez per se
demonstratum est ⁊ non secundum signum
aut p accꝝ; nõ põt esse. rõ. n. vltimi medium
est si vero non sic est contingit.

Stud est sedz capl'm huius tractat⁹ i qtto
ari. determinat de vniuocatione cause ⁊ ef/ g^o p^a 2.
i fectus potest determinationẽ illoꝝ querẽs capl' ter
istam qõnem. vtꝝ ad vnitatem effectus seq tij tracta
tur vnitas cause. ad quã responsurus põit ctus.
duas conclusiones. Quaꝝ prima est ista. ad vnitatez effe
ctus per se seqt vnitas cause per se ⁊ nõ per accidens.
¶ Sedã conclusio. lz effectus ⁊ causa per accidens non
se habeant eodem modo: tamen effectus ⁊ causa per se
consimiliter sumuntur quo ad vniuocationẽ equiuocatõ
nem ⁊ analogiam ibi. Est autem. ¶ Prima conclusio
arg. ⁊ primo quo ad primã partem. qz nõ staret eundẽ
effectum habere plures causas per se sicut pz de eclipsi
que non hz per se causam nisi interpositionẽ terre: ⁊ hõe
tres angulos non habet causam per se nisi habere angu
lum extrinsecum aut figuram tribus lineis rectis contẽ
tam intelligendo per eam per se causam ppriam ⁊ ime
diatam. ¶ Sedã pars declaratur. qm̃ domus sunt cãe
per accidens multe. s. album calidum musicum. vt de/ A^m p^m
claratur primo huius. ⁊ sedõ phy. ¶ Notandum primo
qꝑ duplex est causa. s. per se ⁊ per accidens. Causa p se
est illa que sedm qꝑ huius respicit determin. tũ effectũ.
vt interpositio terre respectu eclipsis ⁊ edificator respe
ctu domus. Causa pẽ accidens est illa que non respicit
determinate talem effectum. ⁊ hec aliqñ conuertitur cũ
effectu aliquando autem non conuertitur. exemplum
primi vt principium figurarum rectilineaꝝ conuertitur
cum habere tres angulos: ⁊ tamen est causa per accꝝ
qz accidit principio figurarum rectilineaꝝ habere tres.
si. n. illa passio sibi competit hoc est ratione trianguli. ex
emplum secundi. vt album cum non conuertitur cũ do
mo sicut nec cum domificatore. ⁊ est causa per accidẽs
domus pro quanto idem sunt album ⁊ edificator qm̃ ẽ
domus causa per se. ¶ Secundo notandum qꝑ cãrum A^m 2^m
per se quedam est causa a signo ⁊ quedam est causa nõ
a signo. Causa per se a signo est causa remota inferi⁹ af
firmatiue effectum. vt solem esse in capite vel in cauda
draconis est per se causa clipsis: cum sit medium in de
monstratione. ⁊ est causa a signo. qz solem esse in capite
vel in cauda draconis est signum cognoscendi eclipsiz:
cum de necessitate terra ponatur inter solem ⁊ lunam.
etiam multitudo vaporum dicitur signum pluuie: ⁊ est
per se causa illius licet remota. Causa autem per se no
a signo est causa conuertibilis immediata. vt interposi/
tio terre ⁊ figura tribus lineis rectis contenta hõs ãgu
lum extrinsecum quelibet talium cãrum ingredit ꝺ nõ

ſtrationem. ſed non ꝓſitem. q: cauſa per ſe a ſigno ingre
ditur demſrationez potiſſimã: ⁊ cauſa per ſe non a ſigno
ingredit demſrationẽ non potiſſimã. ¶ Tertio notandũ
ꝙ cauſa per accꝫs quedam eſt cã a ſigno. ⁊ quedaz ẽ cã
non a ſiguo. Cauſa per accꝫs non a ſigno eſt illa que ſm
ꝙ huius non includit cãm per ſe ſui effectus. vt album
reſpectu domus: cum non includit edificatorem. Cauſa
autem per accꝫs a ſigno alicuius effectus eſt illa que ſe
cundum huius includit cauſam per ſe illius vt circulus
ante lunam. ſed rubedo matutina ſolet dici ſignuz ⁊ cã
future pluuie non ſcd̃m ꝙ huius ſed ratione nobis quã
includit que eſt per cauſa pluuie. ſil'r habere folia lata ẽ
cauſa per accꝫs a ſigno ꝙ folia fluant. includit. n. grauitatem que eſt per ſe cauſa fluẽdi ⁊ cadendi folia. ⁊ ꝙ ſit
ſignum declaratur. nam cã fluendi folia eſt habere humorem bene paſſibilẽ non viſcoſum. q: tunc facilius exalatur a calido: ⁊ condenſatur a frigido. humor. n. viſcoſus habet partes magis conglutinatas non facile exalans nec ita cito permittens frigus condenſans penetrare. citius. n. frigus condenſat aquaz calidam q̃ꝫ frigidã. ⁊ colatam q̃ꝫ terreſtrem. q: cum ſit rarior põt meli⁹ penetrare arbores ergo ille folio fluunt que non hñt viſcoſum humorem. ſed non hñtes humorẽ viſcoſum hñt lata folia. quia humor non viſcoſus ꝺ facili ſe dilatat. ⁊ fluit ſicut viſcoſus ꝓpter adherentiã partium ſe tz nec de facili dilatatur. hñe ergo lata folia eſt ſignum huius qꝺ eſt hñe humorem multũ paſſibilem ⁊ de facili condenſabilem ſiue congelabilem a frigido. ⁊ q: humore congelato in ramo per frigidum non põt folium accipere nutrimentum: oz ꝙ ꝺficcet ⁊ cadat. ergo latitudo foliorꝫ ẽ ſignum fluxus ⁊ caſus illorum. cõitter. n. effectus prior alicui⁹ cauſe dr̃ ſignũ poſteriorꝭ effect⁹. Cã ergo p accꝫs non a ſigno nullo mõ ingredit demſrationem. ſed hñ cã per accꝫs a ſigno ratione cauſe per ſe quam nec̃io includit. vt oẽ hñs lata folia folio fluit: ſed vitis habet lata folia. ergo vitis folio fluit. ¶ Quarto notãdũ ꝙ aliqꝺ ẽ ſignuz
M^m 4^m alicuius qꝺ non eſt cauſa nec effectus eius. vt circul⁹ ante tabernam eſt ſignum vni cuius non eſt cauſa. nec effectus. aliquod vero eſt ſignuz alicuius qꝺ eſt effectus eiuſdem. vt fumus exiens de camino eſt effectus ⁊ ſignum ignis. ẽt ſe ornare indebite aut de nocte vagare eſt effect⁹ adulterij. ⁊ ſignuz eiuſdez. cognoſcitur. n. adulter ex his effectibus. Aliquis autem eſt effectus alicuius qui non eſt ſignum illius. vt vituperabile eſt effectus auari ſeu ꝺficientis: ⁊ non eſt ſignum illius. q: per hunc effectũ nõ cognoſcit illa cã. aliqs vlteri⁹ ẽ effect⁹ alicui⁹. ⁊ cã alteri⁹ ⁊ vtriuſqꝫ ſignũ vt hñe folia lata ẽ effect⁹ ⁊ ſignũ hũoris hñ paſſibilis ⁊ eſt cã ⁊ ſignũ fluẽdi folia. ſed non ſz eandem relationem. Nam latitudo foliorꝫ cõparata ad humorem bene paſſibilem ⁊ bene extendibilem eſt ſignuz fluendi folia. comparata vero ad ponderoſitatẽ ⁊ grauitatem folii eſt cauſa eiuſdez. ⁊ iſto modo hñe lata folia eſt
D^m p^m medium indemonſtratiõe. ¶ Dubitat circa concluſionem. q: eiuſdem effectus ſunt quattuor cauſe per ſe vt ẽ oſtenſum. 2. phy. ⁊ per qꝺlz genus cauſe põt aliqd diffiniri ⁊ dmſrari vt patuit in hoc. 2°. ergo vni effectui correſpondent plurime cauſe per ſe ⁊ imediate. Reſpõdet Egi. ꝙ eiuſdem effectus bene ſunt plures cãe per ſe. ſz non ſunt plures cauſe que ſint media in demonſtratiõe potiſſima reſpectu eiuſdem effectus. ſed habita diffinitõne excellentioris cauſe per illam ſolum demonſtrat̃ potiſſime aut ꝙ nullum eſt medium in demonſtratiõe potiſſima niſi illud aggreget in ſe oẽs cauſas effect⁹. ⁊ q: ñ poteſt eſſe niſi vna talis diffinitio que ſit medium in demonſtratione potiſſima. iõ vnius effectus eſt tñ vna cã ad hunc intellectum. vbi gr̃a. ſi tonitruum hz eſſe per ſe ꝓpter has duas cauſas. ſ. ꝓpter extinctionẽ ignis: ⁊ vt terreantur qui ſunt in tartaro. medium potiſſimũ ad ꝓbandũ ꝙ nubes tonat aggregabit in ſe vtrunqꝫ. ⁊ ſi plures eſſent per ſe cauſe tonitrui plura cõgregaret. forma

bitur ergo demonſtratio ſic. in quocunqꝫ corpore extinguitur ignis ꝓpter timorem eorum qui ſunt in tartaro iſtud corpus tonat. nubes eſt hmõi. ergo. Iſti duo modi reſpondendi videnr̃ eſſe ꝗ determinationẽ arti. in hoc ſecundo demſrantis eundem effectum diuiſim per oia genera cãꝫ. nec qñ docuit demſrare tonitruum de nube ſũ pſit illas diſſõnes ſimul ſed diuiſim. Et iõ dr̃ ꝙ ſic eiuſdem effectus ſunt plures cauſe per ſe: ita non idem effectus per plura gñia cãꝫ demſrari potiſſime: lz non in eodem gñe cãe: nec equali euidentia vel certitudine. Vnõ demſrationes nãles ſunt potiſſime ſicut mathe. nõ tñ ita certe cum ipſe mathe. ſint in primo gradu certitudis: ⁊ nãles ſequuntur eas vt aſſerit cõmẽ. 2° meta. vult ergo pbs hic ꝙ eiuſdem effectus ẽ vna tñ p ſe cauſa. i. vnuz medium potiſſimum in eodem genere cauſe: ⁊ hoc eſt verum q: in diuerſis non eſt inconueniẽs. cã. n. ⁊ medium ſũt idẽ. inqt pbs in ꝓncipio huius ſecundi.

Eſt autez ⁊ cuius cauſa in quo ꝓſiderare. conſiderare ſecundũ accidens: non tamen videtur ꝓpoſita eſſe: ſi autem non ſimilr̃ ſe habebit medium: ſi qdem equoca: equiuocuz mediuz. Si vero in genere ſit: ſimiliter ſe habebit: vt ꝓpter qd ⁊ viciſſim analogũ. alia. n. cauſa eſt in numeris ⁊ in lineis ⁊ eadem: ĩquantum quidem enim linea ẽ non eſt eadẽ: inqnantũ autem hñs augmentum huiuſmõi. eadẽ: ſicut ĩ omnibus.

¶ Scda concluſio. lz effectus ⁊ cauſa per accꝫs non ſe habeant eodem mõ: tñ effectus ⁊ cã per ſe ꝓſitr ſumuntur quo ad vniuocationẽ equiuocationẽ ⁊ analogiam. ꝑ ma pars eſt manifeſta. q: non oz ſi album vel muſicuz ſit vniuocum equiuocũ vel analogum ꝙ dom⁹ ſe hẽat eodem mõ. Scda parſ declaratur ⁊ primo de vniuocatione: q: cõmutabiliter ꝓportionari eſt effectus ⁊ paſſio cõpetens lineis: corporibus: tpibus: ⁊ nũeris vniuoce. Cauſa vero per ſe eſt ꝓportionabilr̃ augeri cõpetẽs eiſdem ẽt vniuoce. ergo. prima pars aſſtis pz: q: arguere a cõmutata ꝓportione equalr̃ ineſt lineis: corpib⁹: ⁊ numeris: ⁊ ſm eandem rõnem: q: ſm idem augmentuz ꝓportionis. ſi. n. a. b. c. d. ſint quattuor linee: q̃ttuor corpora: vel quattuor numeri: aut quattuor tpa ſe habẽtia ĩ eadem ꝓportione ita ꝙ qualis eſt ꝓportio a. ad. b. talis eſt ꝓportio. c. ad. d. ſequitur a cõmutata ꝓportione ꝙ q̃lis ẽ ꝓportio a. ad. c. talis ẽ ꝓportio b. ad. d. vñ octo q̃ttuor duo vnum ſe hñt in eadem ꝓportione. ſ. dupla. Et quo ſequitur ꝙ qualis eſt ꝓportio octo ad duo: talis eſt ꝓportio quattuor ad vnum. vz. quadrupla. Idem ſequitur in lineis corpibus ⁊ tempibus. Alia autẽ pars aſſtis etiam declaratur. ſ. ꝙ cauſa per ſe que eſt ꝓportionabiliter augeri competit eiſdem vniuoce. qm̃ ſicut mutabiliter ꝓportionari non reperit̃ in lineis: nec in corpibus: nec in temporibus: nec in numeris ſcd̃m ꝙ huius: ſz ſecundum ꝙ in eis reperitur augmentum ꝓportionis: ita ꝓportionabiliter augeri non reperit̃ in illis ſecundũ talem demſrationem particulare ſed ſm denoiationẽ eandem vniuerſalem lz innominatã. vnde linea corpus tps numerus non ſunt idem ſpecie nec idẽ genere ꝓpinquo ſed remoto. ⁊ dr̃ ꝓportionabiliter augeri. q: ſignatis q̃ttuor terminis vt ſupra ſp eſt maior ꝓportio primi ad tertium. ⁊ ſecundi ad q̃rtum: q̃ꝫ primi ad ſcd̃m vel ſecũdi ad tertium: aut tertij ad q̃rtum. vt inductiue pz. maior. n. eſt ꝓportio octo ad duo ⁊ q̃ttuor ad vnum q̃ꝫ octo ad quattuor ⁊ quattuor ad duo ⁊ duoꝫ ad vnũ: cum ĩ primis ſit ꝓportio quadrupla ⁊ in aliis cõtinue ꝓportio dupla. ¶ Sed dubitat̃ ꝙ continuata ꝓportio prius reperitur in numeris q̃ꝫ in lineis vel corporibus aut tempib⁹. ergo ꝓpus dr̃ de numeris q̃ꝫ de lineis corpib⁹ q̃ tpibus.

ꝺ. 2ª 2. capli q̃rti tractatus.

patet ꝓñia.q: res sicut se habent ad esse ita se hñt ad cognosci secundo metaꝑ. ⁊ perꝓñs cõmutata ꝓportio nõ dicit vniuoce de illis.sed equoce vel analogice. Rñr negando ꝓñiam.q: numerus vniuoce dr̃ de binario ⁊ ternario.s.scõm eandem rõnem que est multitudo ex vnitatibus aggregata.⁊ tñ prius dr̃ de binario q̃ de ternario.silr figura prius dr̃ de triangulo q̃ de q̃drangulo. ⁊ tñ vniuoce dr̃ de his.q: scõm eandẽ rõnem que ẽ termino vel terminis claudi.neq̃ est inconueniens idẽ eẽ vniuocũ equiuocũ ⁊ analogũ diuersis rõnib⁹.numer⁹ .n.⁊ figura sunt vniuoca ⁊ qdlibet illoꝝ plura significat ꝓm eandem rõnẽ.⁊ sunt equoca vt plura significant diuersis rõnibus.⁊ sunt analoga vt illa plura significãt ꝓ̃ prius ⁊ posterius.ita cõmutata ꝓportio prius dr̃ de q̃titate discreta q̃ continua.tñ vniuoce dr̃ de illis.q: ꝓ̃ eãdem rõnẽ que est ꝓportionabilr augeri aut silitudo ꝓportionum.⁊ ꝓñr concedo ꝙ equoce ⁊ analogice dr̃ de illis.sed de tali modo ꝑdicandi non fit hic mentio.q: equocatio vel analogia cõmutate ꝓportionis aut numeri ⁊ figure ẽ cõiter dẽa.ꝓ̃ eoꝝ vniuocatio ẽ ꝓpe dẽa.

Similem esse colorem colori.⁊ figuraꝝ figure.aliam eẽ.equiuocum.n. est simile i omnibus.hic quidẽ eniꝝ fortassis est analogia hr̃e latera ⁊ eq̃les ãgulos.in coloribꝰ ãt sensuꝝ vnũ esse aut aliud aliqd hmõi.

¶ Scõo arguit ꝙ causa ⁊ effectus ꝓsilr accipiunt quo ad equocationem.nam silitudo est effectus equocus figuris ⁊ coloribus eq̃uoce cõpetens.s.ꝓm diuersas rõnes.cõpetit.n.figuris vt hñt latera ꝓportionabilia ⁊ eq̃les angulos.coloribus autem vt sunt immutatiui eiusdẽ sensus.⁊ sicut ille effectus est eq̃uocus.ita sua causa ẽ equoca.s.equalitas cõpetit.n.figuris vt non se extensiue excedunt.⁊ coloribus vt non se excedunt intensiue.sicut.n. quantitas est cã qualitatis.ita equalitas q̃ est relatio fundata in quantitate.dicit.n.pb̃s in ꝑdicamentis ꝙ ꝓpriũ est quãtitati ꝓm eam equale vel inequale dici.⁊ ꝓprium est qualitati ꝓm eam sile vel dissimile dici. ¶ Sed dubitatur.q: silitudo ⁊ equalitas genera vel species predicamenti relationis.ergo qdlibet illoꝝ est vniuocuꝝ vniuoce significans sua significata:⁊ non eq̃uocum ꝓprie dẽꝝ de quo pb̃s loquitur hic.si.n.genus dr̃ equiuocũ: hoc est large iuxta illud pb̃i septimo phy. In generib⁹ latẽt equiuocationes. Rñr ꝙ sicut scia in sua maxima cõitate est pure equiuocum ad sciam humanaꝝ ⁊ diuinam ꝓ̃ illud cõmentatoris.i2°.metaphysice. Scia dei est cã rerum.⁊ scia nr̃a cãtur a rebus. vniuocũ autem est gen⁹ vel species predicamenti q̃litatis significans tñ sciaꝝ nostraꝝ.ita similitudo ⁊ equalitas sumpta in sua maxima cõitate sunt termini pure equiuoci significantes silitudinem ⁊ equalitatẽ in coloribus ⁊ figuris.⁊ sic non sunt ĩ aliquo predicamento sicut nec scia aut corpus cõissime sumptum. vniuoca autem sunt in predicamento relationis.⁊ ille terminus similitudo vel equalitas significans similitudinem vel equalitatẽ in coloribus non est ille terminus similitudo vel equalitas significans similitudineꝝ vel equalitatem in figuris eo modo quo dicimus illum terminũ corpus qui est in predicamento substantie non esse illum terminum corpus qui est in ꝑdicamento quãtitatis: licet sit ei ꝓsimilis:cum corpus de predicamento substantie significet tñ substantiã: ⁊ corpus de predicamento quantitatis significet tantum accñs.

Scõm aũt analogiã eedẽꝝ sũt.⁊ medium habebunt secundum analogiam.

¶ Tertio arguit ꝙ causa ⁊ effectus ꝓsimiliter sumunt quo ad analogiam.nam esse coopertũ carnibus seu sustinere mollitiem carnis est effectus analogus cõpetẽs primo ossi.secundo spine ⁊ tertio sepioni.quia non competit sepioni nisi pro quanto habet similitudinem cũ spina.nec competit spine nisi inq̃tum habet similitudineꝝ cum osse.pariformiter sua causa est equiuoca:scilicet duricies.quoniam prius inest ossi q̃ spine.⁊ prius spie q̃ sepioni.nec inest posteriori nisi ratione prioris. Similitudo ergo inest equiuoce figuris ⁊ coloribus. q: diuersis rõnibus ⁊ non ꝓm prius ⁊ posterius. durities aũt analogice dr̃ de his tribus.q: scõm pri⁹ ⁊ posteri⁹ ⁊ scõm causam ⁊ causatum.nec de hoc facit hic pb̃s mentionẽ quia superius expresserat hanc sniaꝝ. ¶ Dubitat. q: videtur hanc analogiam cõicidere cum analogia cõmutare ꝓportionis.nam sicut duricies dicitur de osse spina ⁊ sepione scõꝝ prius ⁊ posterius.ita cõmutata ꝓportio ꝑ numeris corporibus ⁊ temporibus. ¶ Respondet ꝙ non est eadẽꝝ analogia.q: analogia reperta in numero figura ⁊ cõmutata ꝓportiõe est analogia cõmuniter dicta tantum scõm prius ⁊ posterius non tollens rõnem generis.hec est autem analogia ꝓprie dicta ꝓm causam ⁊ causatum tollens rationem generis:cum non dicat ꝑ posteriori nisi ratione prioris.ita ꝙ duricies ossis ẽ causa ꝓpter quam duricies dicitur de sepione iuxta moduꝝ loquendi cõmen.quarto meta.di.ꝙ sanitas dicit absolute de animali:⁊ de cibo vel vrina tantum per attributionem:ita ꝙ sanitas animalis est cã ꝓper quã cib⁹ dr̃ sanus aut vrina.sed non ita ꝓtingit in numeris ⁊ figurꝭ aut cõmutata ꝓportione.q: ⁊ si nõ esset triangulus aut binarius non minus figura diceret de quadrangulo ⁊ numerus de ternario.similiter cõmutata ꝓportio diceretur de quantitatibus continuis ꝓ̃ nulla esse quantitas discreta. ¶ Ex predictis sequit ꝙ sanitas ⁊ durities cõmunissime sumpta vt dñr de oibus nominatis non sunt per se in ꝑdicamẽto sicut neq̃ aliqua equoca equoatione ꝓprissime dicta. vniuoca autem sunt in predicamento qualitatis: sanitas quidem in prima specie.⁊ durũ ĩ scõa. vt determinat ari.in predicamentis. ¶ Contra cõclusionẽ instat ondendo ꝙ non semper cã ⁊ effect⁹ sunt ꝓsilr accipienda ꝓm vniuocationem equocationẽ ⁊ analogiam.q: suba est cã accñtis.⁊ tamen suba est vniuoca cum sit genus:⁊ accñs eq̃uocum vel analogum cum dicatur de accñte absoluto ⁊ respectiuo diuersis rõnibus ꝓm prius ⁊ posterius ⁊ ꝓm causam ⁊ cãtum. similiter sanitas est effectus equiuocus vel analogus.⁊ tamen cã sua est vniuoca:cum causa illius non possit esse nisi aliqd cõe predicamenti sube loquẽdo de causa subiectiua. Dicendum ꝙ accñs est vniuocuꝝ ꝓ̃ significet accñs absolutum ⁊ respectiuum scõm prius ⁊ posterius ⁊ diuersis rõnibus.q: cum toto hoc significat illa ꝓm eandem rõnem que est alteri inherere cuꝝ accñtis esse sit. ineẽ septimo meta.⁊ ꝙ non significet illa scõm causam ⁊ cãtum manifestum est.q: secluso oi accñte absoluto non min⁹ accñs dr̃ de accñte respectiuo cũ ĩ deo sint accñtia respectiua ⁊ nõ absoluta.de sanitate ãt sũpta analogice ad ãt cibũ ⁊ vrinã:dico ꝙ non hꝝ cãm vniuocã neq̃ illi aliqd adeq̃te ⁊ rñdꝝ ꝑdicamẽti sube.ꝓ̃ solũ corrñdet cã equoca extra ꝑdicamẽtũ.sic.n.cani eq̃uoce sũpto nihil adeq̃te rñdꝝ ꝑdicamẽti sube:ꝓ̃ tã canis latrabit q̃ mari in⁹ q̃ celestis sit ꝓ se in pdicamento substãtie:ita aial cib⁹ ⁊ vrina sũt ꝓ se in ꝑdicamento sube:q̃b⁹ nihil adeq̃te rñdet ĩ ꝑdicamento.sed soli extra ꝑdicamentũ ⁊ illud est inoiatum analogum analogia ꝓprissime dicta ⁊c.

Habent aũt sic consequi cãm adinuicem:⁊ cuius est cã:⁊ ĩ quo est causa: vnum quodq̃ quidem accipienti ⁊ cuius causa in plus, vt in quattuor equales eos qui extra in plus sunt q̃ꝝ triangulis aut quadrangulis.omnibus autem in eque.q̃cũq̃ꝝ eniꝝ quattuor rectis equales exteriores: ⁊ medium similiter.

2ª p. tertii capitulo quarti tractat.

Stud est tertiũ capitulum huius tractat, in quo ari. postq̃ ꝓparauit effectũ cãe cõsequenter cõparat passionẽ cãm ⁊ subm inuicẽ. vt ex his habeat formalis cognitõ cãe ⁊ effect ponẽdo duas ꝓclusiones: q̃r prima est ista passio cã ⁊ subm vlr sũpta inuicẽ ꝓuertũtur: sed particulariter nõ seinuicẽ conuertunt. ¶ Sẽda conclusio est. passio habens plura subiecta spãlia ⁊ plures cãs particulares non est demrabilis de quolz illoꝝ p cãm spãlem ibi. In figuris autem. ¶ Prima ꝓclusio arguit duplr. ⁊ primo inductiue. qm̃ hr̃e tres angulos eq̃les duobus rectis ⁊ figura tribus rectis lineis contenta habere angulũ extrinsecũ ⁊ triangulus inuicẽ conuertuntur. Similiter hr̃e angulos extrinsecos equiualẽtes q̃ttuor rectis ⁊ esse resolubile in tot triangulos quot angulos hz deinceps duobus. ⁊ figura rectilinea inuicem conuertuntur. sed hr̃e tres angulos ⁊ hr̃e angulum extrinsecũ ⁊ ysocheles non ꝓuertuntur. nec ẽt conuertuntur hr̃e angulos extrinsecos equalentes quattuor rectis ⁊ esse resolubiles in tot triangulos quot angulos hz dẽ ptis duobus ⁊ triangulus vel quadrangulus.

Est autem mediũ ratio primi extremi: pp qõ oẽs scientie p diffinitionez fiunt: vt folio fluere simul sequtur vitẽ ⁊ excedit ficum: sed non oia sed equaliũ. si itaq̃ accipiat aliquis primum medium. ratio fluendi folia est. erit .n. primum in altero mediũ: quoniã oia biꝰ sunt. fit huius medium q̃ succus densatur: aut aliqd aliud huiusmodi. quid est aũt folio fluere densari in contactu seminis succum.

¶ Secundo medium in demonstratione potissima est diffinitio maioris extremitatis: ⁊ minor extremitas ẽ subiectũ. ⁊ hec oia conuertuntur ⁊ in demõstratione particulari medium est diffinitio maioris extremitatis aut ipsum subiectũ. minor autem est aliq̃d contentũ sub eo. ⁊ hec non cõuertuntur. ergo. pz ꝓña. q: diffinitio est cã ⁊ minor extremitas est subiectũ vel aliquod contentuz sub illo. ⁊ maior extremitas est passio. aũs aũt naturaliter declaratur qm̃ folio fluere ⁊ humorẽ densari in scie ⁊ importatũ per oẽs arbores fluentes inuicem ꝓuertũtur. quorum vnũ. s. folio fluere alterum causat. s. humorem densari in semine. importatũ vero per omnes arbores fluentes est subiectũ. si aũt sumatur vitis aut ficꝰ tunc non conuertuntur causa passio ⁊ subm. q: tale non vlr sumit. non. n. sequitur. hoc folio fluit. ergo hoc est vitis. siue sumatur fluere in actu siue in habitu. econtra aũt tenet argumentuz sumendo fluere vt dicit aptitudinem. ¶ Notandũ primo ꝟm Egi. q̃ semper diffinitio que est mediuz in demonstratione exprimit cãm passionis in subiecto. ⁊ eꝰ illud quod est causa passionis in subiecto est illud quod exprimitur per diffinitionem. vt si causa eclipsis est interpositio terre: ⁊ queritur quid est eclipsis. respondetur q̃ est interpositio terre. ita si causa cadendi folia est condensatio humoris in arbore: ⁊ queratur quid est folio fluere. respondendum est q̃ est condensatio succi seu humoris ĩ arbore. nec tales responsiones sunt intelligende in p̃dicatione idẽtica sed cãli. q: tales diffinitiones sunt cãles. non. n. interpõ est idẽtice eclipsis nec condẽsatio humoꝝ est formalr casus foliorum: sed est solum cã illius. sic. n. loquitur pb̃s in prologo de aia. cum dicit domũ esse tectum parietẽ ⁊ fundamentũ ⁊ ꝓmen. ibidem q̃ ira est ebullitio sanguinis in corde. nõ enim est aliq̃ istarum diffinitionũ idẽtica: sed tm̃ causal. ideo q̃libet istaꝝ propositionum est intelligenda in obliquo ⁊ nõ in recto. Ex isto notabili sequitur q̃ diffinitio subiecti est medium in demonstratione potissima qm̃ ipsa est que exprimit causam prime passionis. si enim q̃ ritur pp quid homo est disciplinabilis. respondetur q: est animal rationale. ⁊ si queritur pp quid triangulus hz tres angulos eq̃les duobus rectis. respondendũ est q: est figura rectil nea trib̃ lineis contenta. ⁊ non. quia hz angulũ extrinsecũ. q: dato q̃ nõ ẽt aliquis angulus extrinsecus nõ minus triangulus hr̃et tres angulos eq̃les duobꝰ rectis. non ergo hr̃e angulũ extrinsecum est mediũ in demrãtione. sed diffinitio trianguli. vz. figura tribus rectis lineis ꝓtenta. hr̃e aũt angulũ extrinsecum ẽ determinatio illius medij: vt alias dictũ est. sine qua determinatione nõ posset illa conclusio demrari. ois triangulus hz tres angulos equales duobꝰ rectis. ¶ Secõ notandũ q̃ ex eodẽ succo seu humore: qõ idẽ est apud .p. in lr̃a. generat semẽ fructus ⁊ folium. ex puriori tm̃ generatur semen ⁊ fructus. ⁊ ex impuriori generantur folia. totum ergo appellat succũ seminis ari. vz. succum ex quo generatur semẽ ⁊ fructus ⁊ succum ex quo generantur folia. talis ergo succus si condensetur ⁊ ꝓgelet in arbore ita q̃ non attingat folia stati illa ab arbore fluunt. ¶ Ex quibus sequitur q̃druplicez esse cãm huius passionis q̃ est folio fluere. Prima cã est latitudo folij. ex eo. n. q: folia sunt lata ⁊ magna. hr̃nt grauitatem multam: ⁊ valde ponderant: pp quã causam petunt casum deorsum. ista cã non est vlis nec ĩmediata nec p se sed p accidens. q: accidit latitudini motus deorsum. q̃ autem folia cadant hoc est rõe grauitatis quã includit latitudo folij. 2ª cã est passibilitas succi seu humoris ĩ arbore. nã arbores latoꝝ foliorum hr̃nt humoreꝝ ⁊ succũ magis passibilem: quod patet ex ipsa latitudine foliorum conturgente ex dilatatione succi bene passibilis. aliter enim fierent folia stricta. ista causa est vniuersalis. sed non immediata. quia a principio est succus passibilis. ⁊ tamen tunc non fluunt folia: immo nondum formata sunt. Tertia causa est exalatio facta a calido. calidum enim propter quod maturescunt fructus agens in succum. i. in humorem illum passibilem facit exalare subtile grosso remanente. ⁊ quia nõ est de natura grossi facile penetrare: impeditur arbor a nutrimento fluente per folia: quo deficiente desiccantur folia ⁊ fluunt. hec quidem causa potest esse ĩmediata sed non vniuersalis. quia per talem causam nõ omnia folia fluunt. Quarta causa est congelatio facta a frigido. nam frigidum agens in huiusmodi humorem passibilem condensat ⁊ congelat ipsum: quo congelato non attrahitur ad folia ⁊ consequenter cadunt propter defectum nutrimenti restaurantis humidum deperditum. ⁊ hec causa est vniuersalis ⁊ immediata quam appellat. p. medium primum idest causam vniuersalem ⁊ immediatam. ⁊ intelligitur hic per folia fluere casus foliorum deorsum per motum. quia si intelligeretur dilatatio ⁊ extensio. tunc causa immediata esset fluxus ⁊ extensio frequens succi seu humoris in arbore. ¶ Contra predicta argu. ⁊ maxime contra quartam causam. quia humor densatus ⁊ congelatus non videtur eẽ causa immediata fluxus foliorum. sed magis carentia nutrimenti. ideo enim folia fluunt. quia carent nutrimento. quia humor non potest penetrare. causa autem quare non potest penetrare est congelatio ⁊ condensatio facta a frigido. ¶ Secundo sequitur q̃ humor viscosus ẽ semper causa q̃ non fluunt folia. pz ꝓña. q: facit succuz impassibilem pp tenentiam partium. sed ꝓñs falsum. q: ficus habet humorem viscosum cuius folia facile fluunt sicut vitis. ¶ Ad primum dicitur q̃ tam humor cõdensatus q̃z carentia nutrimenti est causa immediata ſz non eodem modo. quia humor condensatus est cã immediata positiua: ⁊ carentia nutrimenti est causa immediata priuatiua. ⁊ q: hec cã includitur in priori. ideo per humorem condensatum demonstrat folia fluere ⁊ non per carentiã nutrimenti. q: vt dictuz est. s. effectus negatiuꝰ non demonstratur p causam pure negatiuã ſz p causam negatiuã adiunctã affirmatiue aut per causaz

Am 3m

Am 2m

affirmatiuã icludentẽ negatiuã. ¶ Ad 2m respõdetur p quattuor propositiones. quarum prima est ista. impassibilitas succi vel humoris: in arbore est p se causa nõ fluendi folia. pz. nam qñ succus arboris nõ est de facili passibilis non est faciliter extẽdibilis pp quod facit folia stricta. deinde si non est bene passibilis non de facili exalat a calido nec de facili congelatur a frigido. et quo sequitur folia recipere nutrimentũ ⁊ non fluere. ¶ Secũda propositio viscositas succi est causa per accidens non fluendi folia. pz. qr si aliquo modo est causa hoc est pro tanto qr illa viscositas reddit succum non de facili passibilẽ pp tenentiam partium inuicem. ¶ 3a propositio. viscositas tendens in siccum est causa non fluendi. pz. naz sicut caliditas est maxime actiuitatis. ita siccitas est maxime resistentie. ideo humor talis nõ potest cito exalare a calido nec condensari a frigido. ¶ Quarta ꝓpositio. viscositas tendens in humidũ non est causa non fluendi folia. qr sicut calidũ est actiuum ⁊ frigidum subactiuũ. ita siccitas est passiua ⁊ humiditas sub passiua. ideo succus abundans in humido pp passibilitatem humiditatis est bene passibilis: propter quod ratione humiditatis abundantis extenditur succus ⁊ fiunt folia lata. ⁊ qr illa humiditas est bene passibilis succus patitur exalationem a calido ⁊ congelationem a frigido. pp quod arbor habẽs talem succum folio fluit. ¶ Et ex his pz responsio ad rõnem negando ꝓnam: sed solum sequitur de humore viscoso tendente in siccitatem. qr de humore tendente ĩ humiditatem illud non est verum. vt pz de ficu. cuius humor minus abundans humiditate hẽt lata folia ⁊ folio fluit propter humiditatem bene passibilem.

In figuris autem sic assignabit aliqs querentibus consecutionem esse cause ⁊ cui⁹ est causa. fit enim a. in b. omni. b. autem in vnoquoqz eorum que sunt d. in plus autez. b. q dem igit vniuersaliter vtiqz erit ipsis. d. hoc enim dico vniuersale: quod non conuertitur tñ omnia conuertuntur ⁊ excedunt. in ipsis igitur eẽ causa ipsius a. b. est oz igitur a. amplius q̃z b. extendi. si vero non: quid magis causa erit hec illius.

p° 2ª tertii capit li quarti tractat⁹

¶ Secunda ꝓ°. passio habens plura subiecta spãlia ⁊ plures causas particulares est de quolibet illoꝝ demonstrabilis per causam spãlem. probatur. nam esse longe vite est quedã passio cõis habens subiecta spãlia inuolatilibus ⁊ q̃drupedibus. s. aquilam ⁊ cernum ⁊ causas particulares que sũt esse siccũ in volatilibus ⁊ carere colera in quadrupedibus. constat autem hanc passionem demonstrari de aquila per esse siccũ ⁊ de cerno per carere colera que quidez cause ⁊ si sunt cõiores istis subiectis conuertuntur tñ cum omnibus his simul in quib⁹ est longa vita. ita ꝙ esse siccum in volatilibus in plus se hz q̃z aquila: tñ conuertitur cum omnibus volatilibus simul in quibus est longa vita. similiter carere colera in plus se hz q̃z ceruus. tñ conuertitur in quadrupedibus cum omnibus his in qbus est longa vita. sit ergo a. longa vita. ⁊ b. c. volatilia ⁊ quadrupedia. ⁊ d. e. esse siccuz ⁊ carere colera. ⁊ pz a. demõstrari. de b. c. per d. e. isto modo. omne volatile siccum est longe vite. sed agla est volatile siccum ergo aquila est longe vite. Item omne quadrupes carens colera est longe vite. ceruus est quadrupes carens colera. ergo ceruus est lõge vite. ¶ Notandum primo ꝙ quadrupedia pp siccum terrenuz reducuntur ad temperamentũ per carentiaz colere volatilia vero qr habent multum de humiditate aerea reducuntur ad temperamentuz per esse siccũ. ergo esse siccũ in humido aereo est causa ꝓtemperamenti ⁊ longe vite in volatilibus. carere ãt colera ĩ sicco terreo est causa cõ

Ad 1m

Ad 2m

temperamenti ⁊ longe vite in q̃drupedibus. ideo bene sequitur. hoc est siccũ in humido aereo. ergo est longe vite. ⁊ non econuerso. et sequit. hoc caret colera in sicco terreo. ergo est longe vite. ⁊ non ecõtra. hec enim passio. s. longa vita est cõior q̃z aliqua illarꝝ causarum. Ex isto notabili sequitur ꝙ longa vita nõ est demõstrabilis de aliquo p esse siccũ. aut per carentiam colere tanq̃z per cãz immediatã. sed per esse ꝓtemperatũ in cõplexione. hoc modo. omne aĩal contemperatuz in complexione ẽ longe vite. sed ceruus vel aquila est aĩal contemperatuz in complexione. ergo ceruus vel aquila est longe vite. esse ãt contemperatũ in complexione demonstrat immediate per esse siccũ ⁊ per carentiaz colere sic arguendo. omne volatile siccũ est aĩal contemperatũ in complexione. sz aquila est volatile siccũ. ergo aquila est aĩal cõtemperatum in cõplexione. Item omne q̃drupes carens colera hz contemperamentũ cõplexionis. sed ceruus est q̃drupes carens colera. ergo ceruus est habens contemperamentũ complexionis. sicut. n. vituperabile demonstrat p agere ꝓtra rectã rationem tanq̃z per cãm immediatã ⁊ p abũdare vel deficere tanq̃z per cãm mediatam. ita longitudo vite demonstrat p contemperamentũ cõplexionis tanq̃z per cãm immediatã: ⁊ per esse siccũ vel carere colera tanq̃z per cãm mediataz. ¶ Scdo notandũ ꝙ aliq̃ passio hẽt subiecta spãlia sed non causas particulares. vt habere tres ãgulos equales duobus rectis huius passionis subiecta spãlia sunt equilaterus ⁊ ysocheles q̃bus non correspondẽt cause ꝑticulares. sed tñ cã vlis. s. diffinitio trianguli. aliq̃ aũt passio habet subiecta specialia ⁊ cãs ꝑticulares. sed nõ cãz vlem. vt agere cõtra rectã rõnem. ⁊ esse ꝓtemperatũ in cõplexione. pdigus. n. ⁊ auarus. seu audax ⁊ timidus sunt suba ꝑticularia prime passionis. cui⁹ non ẽ aliqua cã vlis. aliter pcederet in infinitũ sed tñ cãe particulares. vz. abundare ⁊ deficere. secunde ãt passionis nõ est aliq̃ cã vlis: ne p cedat in infinitũ: sed tantũ ꝑticularis. vz. esse siccũ ⁊ carere colera sic p particularia subiecta q̃ sunt ceru⁹ ⁊ aq̃la. Itez aq̃la est passio q̃ hẽt cãm vlez ⁊ cãs ꝑticulares sic hẽt subm vle ⁊ subm ꝑticulare. vt vituperabile cui⁹ cã vlis est agere ꝓtra rectaz rõnem. ⁊ cã ꝑticularis est abundare ⁊ deficere: aut sic longitudo vite cui⁹ cã vlis est ꝓtemperamentũ ꝓplexionis. ⁊ cãe ꝑticulares sunt esse siccũ ⁊ carẽtia colere. neqz ponit arĩs. in lĩra ꝙ iste sint cãe ĩmediate longe vite. sed tñ ꝙ longa vita est demõstrabilis p quãlibet illarꝝ cãꝝ. vbi tñ poneret: illud eẽt intelligendũ ꝓditionalĩr ⁊ exẽplariter. Exẽpla. n. ponim⁹ nõ vt ita sint sed vt sentiãt q addiscũt. inq̃t phs in libro elenco. ¶ Tertio notandũ ꝙ aliq̃ est passio hñs tam subm ꝓuertibile nominatũ q̃z cãm ꝓuertibilẽ nominatã. vt disciplinabile seu eq̃litas trium angulorꝝ ad duos rectos. prime passionis subm ꝓuertibile est hõ. sed cã ꝓuertibilẽ est aĩal rõnale. secunde vero passionis subiectũ ꝓuertibile est triangulus. ⁊ cã ꝓuertibilis est figura trib⁹ lineis rectis ꝓtenta. aliq̃ aũt est passio q̃ hẽt subm cõuertibile nominatũ ⁊ cãm ꝓuertibilẽ innoiataz vt hinnibile ⁊ rudibile: quarꝝ passionũ subiecta ꝓuertibilia sunt equus ⁊ asin⁹. cãe aũt conuertibiles nõ sunt noiate sicut nec diffinitiones essentiales eorundẽ subiectorꝝ. aliqua vo est passio hñs cãm conuertibilẽ nominatã ⁊ subiectũ innoiatũ vt ꝓmutata proportio cui⁹ cã ꝓuertibilis est ꝓportionabiliter augeri. seu similitudo ꝓportionũ subm aũt cõuertibile est innominatũ vt ponit arĩ. in primo hui⁹. sic ẽt tangibile hz causam conuertibilem nominatã. s. immutatiuum tactus. non autem hz subiectũ conuertibile noiatũ sed tñ sba particularia. s. calidũ ⁊ frigidũ humidum ⁊ siccũ. vt colligit ex doctrina phi. 2°. de aĩa. ita in proposito vitupabile hz subiectũ ꝓuertibile noiatum qõ est vitiosus. ⁊ cãm ꝓuertibilẽ noiatam. q̃ est agere ꝓtra rectã rõnẽ. sed lõga vita hz cãm ꝓuertibilẽ noiatã q̃ est ꝓtemperamẽtũ ꝓplexionis: ⁊ subm conuertibile innoiatum:

Ad 3m

q: non est animal nec quadrupes nec volatile cum longa vita nõ verificetur vlr de aliquo istor. sed ẽ aliquod inter ista quod verificatur de quibusdã q̃drupedib⁹. s. de bis in quibus est carentia colere. ⁊ de quibusdã volatilibus. vz. de bis in q̃bus abundantia est ficci. ideo dic̃ pb̃s in littera q̃ longa vita cõuertitur cũ omnibus bis simul ⁊ excedit quodlibet istorũ diuisim. scilicet ceruũ vel aquilam ⁊ huiusmodi.

Si igit̃ in omnibus. e. est. a. erunt illa oia aliquid vnum aliud a. b. Si enim non: quomodo erit dr̃e quoniam in quo est. e. fit. a. oi in quo autez. a. non omni insit. e. pp quid. n. erit aliqua cã. vrputa. a. inest omnibus d. Si itaq̃ que sunt. d. erunt aliquid vnum cõsiderari oz ⁊ sic. c. Contingit igitur eiusdem causas plures esse sed non eiusdez specie. vt ei⁹ quid est longe vite esse quadrupedia non habere colerã volatilib⁹ sicca eẽ aut aliõ aliqd.

¶ Ex predictis arist. correlarie infert q̃ huiusmodi passio cõmunis non est vnus effectus specie. q: prouenit a multis causis diuersar̃ specieruz. modo a causis diuersis spẽ non prouenit idẽ effectus specie: licet pueniat idẽ effectus genere. vñ br̃e longam vitã est effect⁹ diuersus spẽ sicut sue cãe pticulares diuersificant̃ in spẽ. s. esse sicum volatilib⁹ ⁊ carere colera in q̃drupedib⁹. vñ breuiter põt sic argui. ptempamentũ pplexionis nõ ẽ vnuz spẽ. ergo nec longa vita. patet ꝓnia p Arist. in altero capitulo di. q̃ cã ⁊ effect⁹ pslr accipiuntur quãtuz ad vniuocationẽ eq̃uocationem ⁊ analogiam. afis aũt liquet ex dictis. cũ esse contẽperatũ in cõplexione ĩmediate prouenat ex causis diuersar̃ specierũ que sunt esse siccũ ⁊ carentia colere. ¶ Contra p̃dicta arguit̃. ⁊ primo q̃ cause diuersar̃ specierũ producunt eundem effectũ spẽ. q: caliditas ⁊ lumen sunt cause diuersar̃ specier̃ a quib⁹ proueniunt caliditates eiusdẽ spẽi. ¶ Secundo arguitur. q̃ esse ptemperatũ in cõplexione non est immediate a cãis noiatis: q: aliter sequeretur q̃ aliq̃ passio habens causã non est potissime demonstrabilis ptra determinationẽ Aristo. primo huius. ⁊ pz ꝓnia q: hec passio. s. esse contẽperatum in cõplexione hz cãm vt dictum est. ⁊ subm conuertibile licet inoiatum. ⁊ q̃ non demonstret̃ potissime ar. q: in oi demr̃atione potissima oẽs termini ouertuntur. sed esse ptemperatũ in cõplexione in plus se hẽt q̃z aliqua dictar̃ causar̃. ergo per nullã illarum demonstratur potissime. ¶ Ad primũ rñdet̃ q̃ cãe diuersar̃ specier̃ non ptente sub eodẽ gñe immediato bene pducunt effect⁹ eiusdẽ speciei. q: vna reducit̃ in aliã. sed cãe diuersar̃ specier̃ ptente sub eodẽ gñe immediato nõ pducunt effect⁹ eiusdẽ speciei. vt pz de boie ⁊ de equo. de q̃bus causis loquitur hic pb̃s. eo q̃ esse siccuz. ⁊ carere colera. s. u volatile siccũ. ⁊ q̃drupes carens colera continentur sub eodẽ genere imediato qõ est vlr subm illius passionis. s. br̃e longam vitã. ¶ Ad sedm dr̃ q̃ esse contemperatũ in complexione non demr̃atur potissime p aliquã illar̃ causarũ diuisim. sed p ambas sil̃ disiunctuz vt oẽ quadrupes carens colera vel volatile siccũ est contẽperatum in cõplexione. sed a. ẽ huiusmodi. dato q̃ a. sit illud subm innominatũ. ergo a. est ptemperatum in cõplexione. Et si ar. ois demonstratio potissima est per cãm vlem. si ergo hec est demr̃atio potissima oz q̃ contemperatũ in cõplexione habeat cãm vlez cuius opposituz dicebat̃ in sedo notabili alterius pclusionis. ¶ Dicendum q̃ ibi loq̃batur de cã vli simpliciter accipienda non expressibili p disiunctũ vel copulatum. nunc aũt cã vniuersalis assignata non põt exprimi nisi p disiunctum sicut enim passio vlis aliquãdo exprimitur p disiunctũ vt par vel impar. quod dicitur esse passio conuertibilis cum numero. ita causa vlis aliquando exprimitur per disiunctum vt abundare vel deficere respectu illius passionis agere contra rectam rationem. ⁊ esse siccum vel carere colera respectu illius. s. ptẽperatũ in cõplexione.

Si autem in atboma non statim veniunt. ⁊ non solum vnum mediuz. sed plura. ⁊ cause plures. equalis aũt causa est medioz q̃ ad vniuersale primum est aut que ad singulare singularibus. manifestum vtique est q̃ que propinquiora vnicuiq̃z proxima causa. primum quidem. n. que est sub vniuersale. hec enim causa. vrputa in d. qdem c. ipsius b. cã est in d. quidem igitur esse c. causa est ipsi⁹ a. ipsi autem c. b. in hoc autem est eadem de syllogisino quidez igitur ⁊ demonstratione qd vnũquodq̃z est. ⁊ quõ fit manifestum est sil̃. autem ⁊ de scientia demonstratiua.

¶ Circa predicta posset dubitari. cum passio cõmunis aliquando referatur ad spãle subm non immediate. sed per plura media subordinata vtrum reductio passionis in subiectum fieri debeat ascendendo vel descendendo. verbi gratia. vegetatiuum est passio cõmunis relata ad hominem vt ad simplicissimum subiectuz ad quod nõ statim deuenitur. sed mediante sensitiuo ⁊ rationatiuo. ⁊ tunc est questio qualis debet esse processus demõstratiuus vtrum sit descendendo. vt omne sensitiuuz est vegetatiuum omne rationatiuum est sensitiuum. ergo omne rationatiuum est vegetatiuum. tũc vltra. omne rationatiuum est vegetatiuũ. omnis homo est rationatiuus ergo omnis homo est vegetatiuus. aũt procedendo ab inferiori ad suum superius isto. omne rationatiuum est sensitiuum. omnis homo est rationatiuus. ergo omnis homo est sensitiuus. Et vltra. omne sensitiuum est vegetatiuum. omne rationatiuum est sensitiuum. ergo omne rationatiuum est vegetatiuum. est ergo questio quis istorum modorum est obseruãdus. Respondet pb̃s q̃ quilibet illorum modoruz potest obseruari dummodo procedatur semper per causam proximam. tamen magis proprie proceditur eũdo sursum q̃z descendendo. vt dato q̃ a. sit vegetatiuum. ⁊ b. sensitiuum. ⁊ c. rationatiuum. ⁊ d. homo. potest ergo demonstrari a. de d. descẽdendo per b. c. ⁊ iterum ascendendo per c. b. proprie tñ fit illa reductio ascendendo eo q̃ itur ad causam vniuersalem ⁊ immediatam passionis sic arguendo maiorem omne corpus animatum. est vegetatiuum. omne sensitiuum est corpus animatum. ergo omne sensitiuum est vegetatiuum. iterum maior sic demõstratur. omne corpus habens vitam est vegetatiuum. omne corpus animatum est corpus habens vitã. ergo omne corpus animatum est vegetatiuum. vbi iam assignatur causa vniuersalis que est corpus habere vitaz. vt colligitur de intentione ari. 2° de anima. ¶ Sed dubitatur de ista demonstratione. omne sensitiuum est vegetatiuum. omne rationatiuum est sensitiuum. ergo omne rationatiuum est vegetatiuum. vtrum sit demonstratio quia. vel propter quid. ⁊ vtdetur q̃ non demonstratio quia. quonã medium in demonstratiõe quia. non est immediata causa inherentie predicati ad subiectum. vt colligitur a philosopho primo. huius sed medium huius demonstrationis est immediata causa inherentie predicati ad subiectum: cum vegetatiuum insit rationatiuo per sensitiuũ. ergo. non etiam est demonstratio pp quid. exquo procedit a posteriori. posterius est. n. nãliter sensitiuum q̃z vegetatiuũ. ¶ Dicendũ fm porphi. in vlib⁹ q̃ spẽs respectu gñis hz habitudinẽ toti⁹ ⁊ ptis. qm̃ gen⁹ est ps cõntialis speciei. ⁊ species est ps subiectiua generis. ex quo

sequitur q̃ ista demstratio.omis homo est animal.sor.est homo.ergo sor.ē animal.potest esse qr. ⁊ pp qd. si.n.accipitur homo vt pars animalis sic est demonstratio propter quid.quoniã partes sunt priores toto primo phi.si autem accipitur homo vt totum respectu animalis: sic proceditur ab effectu ad causam: ⁊ est demonstratio qr ita proposito est dicendum q̃ illa demonstratio est propter quid.si sensitiuum dicat habitudinem partis ad vegetatiuum.si autem dicit habitudinem totius sic est demonstratio quia.procedens ab effectu ad causam.

d Ex principiis autem q̃liter fiant cognita: ⁊ qs est cognoscẽs habit⁹ est manifestũ p̃dubitãtib⁹ primũ.qd̃ quidẽ non ꝓtingit scire p demstrationẽ non cognoscẽti prima principia īmediata dictũ est prius. immediatorũ aũt cognitio ⁊ vtrũ eadẽ ē aut non eadem dubitabit vtiq̃ aliquis: ⁊ vtrũ scia vtriusq̃ annõ:aut huius quidem scia: illius aũt nliqd̃ genus sit: ⁊ vtrum cuꝫ non sit habitus fiant:aut cum insint lateant.

i Stud est q̃rtuꝫ capitulũ hui⁹ quarti tractat⁹ secũdi posteriorũ in quo Aristo.agit de vtuali cognitiõe cause ⁊ effect⁹ postq̃ determinauit de formali cognitiõe eorundem:cã.n. ⁊ effect⁹ formaliꝫ ingrediũtur demstrationẽ.sed dignitates q̃ sunt p̃cipia prima tm̃ virtualiter ingrediunt demõstrationẽ vt patuit primo hui⁹ in q̃bus vtualiꝫ ꝓtinent ⁊ cognoscuntur cã ⁊ effect⁹ comõ quo vtualiꝫ continet effect⁹ in cã. ⁊ cã pticularis in cã vl̃i. ⁊ min⁹ vl̃is in magis vl̃i.ideo de mõ cognoscẽdi dignitates seu prima principia ⁊ ꝓnt agendum vt habeat cõpleta notitia oium precognitorũ que sunt passio subin ⁊ dignitas: de qb⁹ est facta spãlis mẽtio in plogo cũ dicebat ante oẽm demstrationem tria esse p̃cognita ⁊ duas esse p̃cognitiões.s.qd est. ⁊ qr est. Diuidit autem istud capl̃ꝫ in duas ptes.in quarũ prima Aristo.mouet q̃stiones. ⁊ in secũda exequitur de illis ibi. Si q̃dẽ igit. ¶Prima qõ est ista. vtrũ cium primorũ principiorũ īmediatorũ sit eadẽ cognitio vel diuersa. Secũda q̃stio. vtrũ prima p̃ncipia ⁊ ipsa ꝓclusio per sciam cognoscant. aut scia sit cognitio ꝓclusionis. ⁊ intellect⁹ sit cognitio principiorũ. Tertia q̃stio. vtrũ prima principia sint nobis īnata ⁊ lateant nos aut sint successiue acquisita.

Si qdem igit habem⁹ ipsos īcõueniẽs est.contingit.n.certiores habendo cognitiones demonstrantem latere.

¶Ista est secũda ps hui⁹capituli.in qua Aristo.fac̃ duo. qm̃ primo exeqũt de tertia q̃stione. secũdo de alijs duab⁹ p̃cedentib⁹ ibi. Qm̃ aũt circa intelligentiã. Executio tertie q̃stionis sic ordinat.nã p̃mo arguit pb̃s ꝓtra vtrãq̃ pte q̃stionis concludendo oppositum cuiuslibet illarum secũdo vo determinat pte sustinendã ibi. Necesse itaq̃. Quantũ ad primũ ar. q̃ non sit pote prima p̃cipia nobis esse innata ⁊ nos latere.nã data illa prima pte q̃stionis sequitur hoc incõueniẽs q̃ certissima cognitio lateret hm̃ꝫ.pꝫ ꝓnia.qr notitia principiorũ ē cognitõ certissima sed ꝓns pbat esse falsũ:nã cognitio principiorũ ē certior cognitiõe habita p demstrationẽ.sed cognitio habita per demstrationẽ non sic haberi pot q̃ lateat habentẽ. ergo multo minus pot fieri q̃ aliqs habeat cognitionẽ principiorũ īmediatorũ ⁊ lateat ipsũ.pꝫ ꝓnia cũ minori inductiue.maior aũt est clara ex quo notitia demstrationis dependet a notitia principiorũ īmediatorũ iuxta determinatõem Aristo.primo hui⁹. ¶Notandũ q̃ actus ⁊ habit⁹ specificat ab obiecto. vt colligit a pho scdo de aia.ideo nulla est certa cognitio q̃ nõ fit de re certe cognita. nemo ãt certe cognoscit aliquã rẽ nisi percipiat se cognoscere illã. ⁊ nemo percipit se cognoscere aliquã rem nisi percipiat cognitionẽ illius rei.ergo non est pote aliquã esse certissimam cognitionẽ que lateat habentẽ.licet.n.visus interdum videat ⁊ nõ p̃cipiat se videre. ⁊ intellect⁹ intelligat ⁊ nõ p̃cipiat se intelligere.nullus tm̃ certe cognoscit nisi p̃cipiat se cognoscere.visio.n.qua non p̃cipit se videre: ⁊ intellectio qua nõ percipit se intelligere nõ est certa cognitio.cuꝫ ergo cognitio primorũ principiorũ sit cognitio certissima nõ est pote illã esse innatã.alioqn cognitio certissima lateret habentẽ.cũ in primo instãti hois aia nihil se p̃cipiat cognoscere.vt experientia manifestat.

Si aũt accipim⁹ nõ hm̃ꝫ prius qualiter vtiq̃ cognoscem⁹ ⁊ adiscemus:vt nõ ex preexistenti cognitiõe.īpossibile.n.est sicut ⁊ in demõstratiõe dixim⁹.manifestũ igit q̃ neq̃ hẽre possibile est.neq̃ ignorãtibus. ⁊ neq̃ nullum habentibus habitum fieri.

¶Secũdo arguit pb̃s contra aliam partẽ questionis probando cognitionem primorũ principiorũ non inesse nobis per acquisitionem inferendo hoc incõueniens.data parte affirmatiua sequitur q̃ aliqua notitia ĩtellectiua non fieret ex preexistenti cognitione cõtra determinationem factam in principio prologi posteriorũ. ⁊ pꝫ ꝓnia. qr notitia primorũ principiorũ dꝫ esse prima. si enim procederet alia notitia illa non essent prima principia.qr sicut se hꝫ res ad esse:ita se hꝫ ad cognosci.secũdo meta. ⁊ ita his rationibus sequitur falsitas tertie questionis p vtraq̃ parte. ¶Notandũ q̃ principiorũ indemonstrabilium quedã fiunt ex terminis cõissimis vt de quolibet esse vel non esse.nõ ꝓtingit idem sil̃ esse ⁊ nõ esse. ⁊ q̃dã fiunt ex terminis.min⁹ cõmunibus. vt oẽ totum est maius sua pte.si ab eq̃libus eq̃lia demas cetera manẽt equalia:prima principia fiunt in nobis solo lumine intellectus agẽtis.alia vero discursu īperceptibili:semper tamen concurrente intellectũ agente.qr sicut color nõ mouet visum nec visus recipit visionem nisi virtute lucis ⁊ luminis materialis.ita fantasmata non mouet intellectũ nec ipse intellectus possibilis aliquam intellectionem recipit nisi virtute luminis intellectus agentis. ⁊ hꝫ in hoc sit similitudo inter visum ⁊ intellectum possibilẽ.in aliis tm̃ est dissimilitudo.qm̃ visus non hꝫ potentiam discurrendi nec syllogizandi neq̃ per deductionem inuestigãdi.quorũ quodlibet inest intellectui facto in actu. ¶Ex quibus sequitur q̃ cognitio principiorũ tam mediatorũ q̃ immediatorũ aliquo modo inest nobis a natura ⁊ aliquo modo nõ.Cognitio qdẽ principiorũ inest nobis a nã naturalitate potentie passiue: sed nõ inest nobis a naturalitate actus vel habitus innati. sicut enim visio inest visui a naturalitate potẽtie passiue propter naturalitatem inclinationem quam potentia visiua innatam hꝫ ad visionem.qr vnũquodq̃ naturaliter inclinatur in suam perfectionem ⁊ in suum finem.non tm̃ visio inest visui a natura naturalitate actus vel habitus innati: cũ visus non nascatur videns sed in pura potentia receptiua visionis ab obiecto.ita intellectio inest naturaliter intellectui naturalitate potentie passiue: cum intellectus naturaliter inclinetur ad actum intelligendi tãq̃ in suam perfectionem iuxta illud Aristo.in pricipio meta. omnes homines natura scire desiderant.non tm̃ inest intellectui naturaliter intellectio naturalitate actus vel habitus innati cum nascatur intellectus sicut tabula rasa:in qua nihil est depictum tertio de aia.sed primũ actuꝫ ⁊ habitũ recipit intellectus ab obiecto sensibili iuxta illud in eodem tertio.necesse est intelligentem fantasmata speculari.

Necesse itaq̃ ē hẽre qdẽ quãdã potẽtiã.

¶ Pro solutione huius ꝗstionis phs primo ponit aliquas suppones. deinde elicit conclusiones ibi. Ex sensu q̃dem igit. Prima suppo est ista. q̃libet cognitio principior psupponit aliqs in nobis potentiã sensitiuaz. pz. q: ois notitia intellectiua i nobis psupponit aliquam sensitiuaz. ex quo necesse ē intelligentē fantasmata speculari 3° de aia. sed ois notitia principior est intellectiua. q: sēsus non cognoscit principia. ergo ois notitia principiorum p supponit in nobis cognitionem sensitiuaz. sed omnis cognitio sensitiua presupponit potentiam sensitiuam sicut perfectio perfectibile ⁊ forma subiectuz. ergo notitia pncipiorum presupponit in nobis potentiam sensitiuã. Et notanter dicitur in nobis. quia absolute loquendo non est verum ꝙ omnis notitia intellectiua presupponat sensitiuam: cum intelligentie abstracte intelligant ⁊ cognoscant absq; sensu.

Non huius autem habere aut erit bis bonorabilior secundum certitudinem.

¶ Secunda suppositio notitia preexistēs cognitioni pncipiorum non est illa nobilior secundum certitudinem. probatur quadrupliciter. ⁊ primo ex parte obiecti. quia obiectum cognitionis sensitiue est sensibile. ⁊ obiectũ pncipiorum seu notitie intellectiue est intelligibile. cõstat ãt intelligibilia esse certiora sensibilibus. qm̃ sensibilia sunt magis variabilia q̃ intelligibilia. dicit enim phs octauo phy. ꝙ intelligentie motrices celorum sunt substãtie abstracte a materia infatigabiles indiuisibiles ⁊ imobiles nullam habentes magnitudinem. ¶ Secundo ar. idẽ ex parte subiecti. quia nobilitas forme habet attendi pene nobilitatem subiecti secundu illud philosophi secũdi de anima. actus actiuorum sunt in patiente disposito ⁊ vniuscuiusq; proprius actus est propria materia. sed certior est potentia intellectiua in qua fundatur cognitio principiorum q̃ sensitiua in qua fundatur notitia sensitiua. ergo certior est cognitio principior q̃ cognitio sensitiua. patet ꝙ̃a cuz maiori. ⁊ minor liquet ex eo. quia intellectus hz plus de entitate q̃ sensus sicut hz plus de perfectione. ⁊ ꝙ̃r plus de certitudine. ⁊ si nõ quo ad nos. tm̃ quo ad nãm. dicit. n. phs secũdo meta. ꝙ sicut se hz oculus noctue ad lumẽ solis. ita intellect⁹ vr̃ ad manifestissima in nã. vbi dicit cõmẽ. ꝙ ari. p manifestissima in nã intelligit subas separatas. ¶ Tertio ar. idẽ ex pte agentis. qm̃ agẽs in sensum est minoris certitudis q̃ agẽs i intellectũ. cũ agens in sensuz p se fit accidens. 2° de aia. ⁊ agens in intellectũ p se fit suba. s. intellect⁹ agẽs q̃ est oia facere incorruptibilis ⁊ ppetu⁹ ac suba actu ens ꝛgt phs tertio de aia. ¶ Quarto ar. idẽ ex pte actus. q: dictũ est prio huius ꝙ arithme. est certior geome. ppter positionez que punctuz supaddit vnitati. cũ pũct⁹ dicat positionẽ in ꝛtinuo ⁊ nõ vnitas. sed notitia sensus superaddit notitie intellect⁹ rõnẽ singularitatis iportãtẽ ꝛditionem mãe. ergo certiorẽ notitia intellectiua q̃ sensitiua. ¶ Sz dubitat q: notitia pncipior dependet a notitia sensitiua p ymã suppõnẽ. ergo nõ pot esse certior. q: non apparet a quo recipit hãc certitudinẽ ⁊ maxie quo ad nos. dicendũ fm egi. ꝙ hz cognitio pncipior dependeat a notitia sensitiua in fieri. q: nõ pot fieri cognitio intellectiua nisi prius facta sit notitia sensitiua in sensu. q: intellect⁹ nõ actu aliter intelligit absq; motu fantasie. vt patet in furiosis ⁊ demẽtibus hñtib⁹ corruptã fantasiã. nõ tm̃ dependet fm esse. q: post acquisitã sciam si posset aia libere ꝛuertere se supra se vel aspicere ea que hz in intellectu nullo mõ indigeret sensu nec interiori nec exteriori. ¶ Illud vr̃ esse ꝛtra deteriationẽ aristo. ⁊ ꝙmẽ. tertio de aia di. ꝙ sicut se hz spẽs visibilis ad colorẽ. ita spẽs intelligibilis ad fantasma. sz spẽs visibilis dependet a colore tam in fieri q̃ i facto esse. p eosdẽ scdo de aia. ergo et spẽs itelligibilis dependet a fantasmate tã in fieri q̃ in facto esse. Propterea dicitur ꝙ cognitio pncipior ē certior: notitia sensitiua nõ tm̃ quo ad naturã: sz et quo ad nos. cũ circa pncipia nullo mõ cadat deceptio ⁊ sint sicut locus ianue in domo quẽ nullus ignorat per cõmẽta. 2° meta. ⁊ tũc ad argumẽtũ negetur ꝙ̃a. q: visio certior ē quo ad nos ⁊ quo ad nãm q̃ spẽs visibilis. ⁊ tm̃ dependet ab ea in fieri vsu ⁊ esse. neq; suã certitudinez recipit a spẽ visibili sed a colore: di. phs 2° de aia ꝙ potẽtie cognoscunt p actus: ⁊ actus p obiecta. cõstat autẽ colorẽ certiorem esse quo ad nos q̃ visionẽ vel spẽz visibilẽ vt colligitur a phso ⁊ cõmen. secundo de aia. ita in proposito cognitio principiorum non accipit suaz certitudinẽ a sensu sed ab obiecto qd̃ est ẽs maioris certitudinis tã quo ad nos q̃ quo ad nãm q̃ aliquid aliud appbẽsibile a potẽtia cognitiua.

Uidetur autem hoc oibus inesse animalibus. habent enim potentiam naturalez indicatiuam quam vocant sensuz.

¶ Tertia suppo. talis po sensitiua perfs cognitioni pncipior est in singulis aialib⁹ tã rõnalib⁹ q̃ irrõnalibus. pz. q: omne aial hz admin⁹ sensũ tact⁹ vt ondit phs secundo ⁊ tertio de aia. ⁊ i libro de sen. ⁊ sensa. ⁊ hec po nõ acqrit in nobis p successionẽ tpis. sed est inata simul aduenies cũ aia. ⁊ dr̃ po indicatiua. q: discernit ꝙueniens a discõueniẽti. Alie ãt poe nõ fil fiũt cũ aia sensitiua. vñ añq; gñet visus vel audit⁹ aut alia potẽtia sensitiua interior vel exterior: repit tact⁹ in ẽbrione fil cũ aia sẽsitiua.

Cũ ifit autẽ sensus bis qdem aialiũ ē mãsio sensibilis: alijs ãt nõ fit. i qbuscũq; qdez igit fit aut oino aut circa q̃ nõ fit nõ est in bis cognitio extra sentire. i q⁹ autez inest sentientibus est bre vnum quoddam in aia. multis autem factis huius iam quedam differentia fit: quare in bis quãdam est fieri rationez ex talium mansione. alijs vero non.

¶ Quarta suppo. potẽtia sensitiua nõ eqliter repitur in singulis aialibus. pz. q: in aliqb⁹ repitur potẽtia sensitiua absq; memoria. musca. n. imemor pcussionis reuertitur ad locũ a quo recessit. hec. n. tam diu sentiũt q̃ diu durat imutatio sensus exterioris. In alijs ãt reperit potentia sensitiua cũ memoria. sz nõ hñt rõcinationẽ: sicut aialia bruta pfecta in qb⁹ retinent spẽs abñtibus sensibilibus. ⁊ hoc in memoria. alr. n. nõ cognoscerent abñte obiecto qd̃ est ẽ̃ experientiã. In alijs vo repit potentia sensitiua cũ memoria ⁊ rõcinatione vt in hoib⁹ q̃ inter se ꝛferunt de bis quoz hñt memoriã. ¶ Notãdũ iuxta doctrinã Ari. in pbemio meta ⁊ 2° ⁊ 3° de aia ꝙ gen⁹ aial diuidit in q̃nq; gradus. quoz prim⁹ ē eoz q̃ habẽt solũ tactũ cuiusmodi sunt ostree ⁊ cõche marine. ⁊ hec sunt aialia imperfectissima. tũ rõne motus. q: nõ mouentur fm locũ mutãdo situ cũ habeant alimentũ ꝛiunctũ. sed solũ in eodẽ loco mouent motu dilatiõis ⁊ constrictionis. tũ rõne cognitõis. q: nõ sentiũt in abñtia sensibiliũ: sed solũ in pñtia: cũ nullũ oio habẽt sensũ interiorẽ distinctũ a tactu spẽz sensibiliũ retentiuũ. Secũdus gradus ē eoz q̃ preter tactũ hñt aliquẽ aliũ sensum exteriorez. s. visuz auditũ vel olfatũ. ⁊ nullũ interiorẽ vt musce bubones noctiluce ⁊ huiusmodi. ⁊ hec sunt perfectiora aliis primi gradus tã in motu q̃ in cognitione cũ mouent de loco ad locũ ⁊ cognoscãt sensibilia distãtia im ⁊ mutantia p mediũ extraneũ. illa vo non mouent nisi in eodẽ loco ⁊ nõ cognoscunt nisi sensibilia ppinqua immutantia p mediũ intraneũ. Tertiꝰ gradus ē eoz q̃ preter tactũ habẽt tm̃ memoriã de sensib⁹ interiorib⁹. de nũero quoz sunt apes formice ⁊ aranee q̃ qdẽ excedũt aialia primi grad⁹ i motu: ⁊ aialia scdi grad⁹ i cognitione. mouent. n. hec de loco ad locuz vt aialia secundi grad⁹ ⁊ cognoscũt in abñtia sensibiliũ. qd̃ ñ faciunt aialia primi

ꝗm pm

nec secūdi gradus. nūq̃ .n. redirent ad locū a quo recesserunt nisi cū abñtez cognoscerēt p spēm derelictā i memoria. Quartus gradus est eorꝫ q̃ ꝑter tactū ⁊ memoriā hñt auditū pfectū vt simia equus ⁊ canis. ⁊ hec pfectiora sunt aialib⁹ oium ꝑcedentiū genez tā in motu q̃ in cognitōe. mouent aūt motu ꝓgressiuo ⁊ non illa pp defectū instrꝝ. s. pedū ⁊ tybiarꝫ. mot⁹ āt illorꝫ est solus dilatōis vel ꝓstrictionis. violatōis aut reptationis. ipulsionis vel expulsionis ptiū inuicē. sūt ēt pfectiora quo ad cognitionē. q: hec cognoscūt i abñtia sensibilis absq̃ immutatōe sensus exteriorꝫ. illa āt nihil cognoscūt abñte sensibili ⁊ exercitio sensuū exteriorꝫ. Et notāter dixi pfectū auditū. q: apes hñt auditū impfectū ꝓferētē ad vtilitatē. ꝓgregant .n. iuicē ad sonū pennis sicut ⁊ alie aues ad garrit⁹ tristes aut letos. sed non hñt auditū pfectum potētē. s. imutare memoriā. Quint⁹ gradus ē eorꝫ que ꝑter tactū auditum pfectū ⁊ memoriā hñt intellectū vt hoies q aialia pfectissima sunt nō solum rōne intellect⁹ quo vtr cognoscūt ⁊ discursu rōnali pcipiūt: sed ēt rōe sensus: habēt .n. hoies reminiscentiaz q̃ est vt⁹ sensitiua interior inuestigās oblitū p memoriā q̃ nulli nisi hoi cōpetit. p aristo. in li. de memo. ⁊ remini. hñt ēt cognitiuā q̃ cognoscit indiuidua ac dñias oium p̃dicamentorꝫ. ⁊ q̃ ex spēbus accñtiū elicit spēs substātiarꝫ vt testat cōmē. 2°. de aia. alia aūt aialia talē cognitionē hñe non pñt fm eū cuz nō habeāt collatiuā vel argumentatiuā a magis noto ad min⁹ notū. Aialib⁹ ergo primi aut sēdi gradus nō ꝓpetit prudentia nec disciplina neq̃ rōcinatio cū nō habeāt memoriā neq̃ auditū neq̃ intellectū. sz aialib⁹ tertij grad⁹ cōpetit prudentia ex quo habēt memoriam dī. phō in phemio me. q aialia hñtia memoriā sūt prudentia. aialib⁹ vo q̃rti grad⁹ ꝓpetit prudētia rōne memorie ⁊ disciplina rōne audit⁹. dicit .n. phs in phemio me. q aialia hñtia auditū sunt disciplinabilia. sz nec ista nec illa habēt rōcinationē sicut nec intellectu. hoies autē q̃ sunt aialia q̃nti gradus habēt hec oia. prudentiā q̃dez rōne memorie. ⁊ disciplinā rōne audit⁹. ⁊ rōcinatōem rōne intellect⁹. oēs .n. diffiniētes hoiem dicūt q est aial rōnale. Et si bruta habent aliqd̄ sile rōcinationi: non tm habēt rōcinationē sed solū instinctū nāe. canis .n. persequēs leporē p odorē si inuenit tres vias odorās pmā ⁊ sdam ⁊ nō repiens stati vadit ad tertiaz ac si argueret syllogizādo iste sunt tres vie ⁊ nō iuit p primā nec p secundā. ergo p tertiā iuit. sz bruta nō sic arguunt cū non habeāt rōnez. faciāt āt talia ex solo instinctu nāe. ⁊ ꝓcesso q̃ habeāt discursū: ille non ē rōnalis: cū non habeat p̃missas ⁊ ꝓclusionē. sed ē qdam ꝓcessus nālis ab vno in aliud. Sz dubitat cū prudentia sit recta rō agibiliū: sercto etbi. ⁊ disciplina sit passio hois p Aristo. in topi. ista nō repiunt in brutis nisi in Alis sit rōcinatio. Dicenduz q̃ prudētia ⁊ disciplia duplr sumunt. vz. cōiter ⁊ propie. Prudētia cōiter sūpta ē notitia futurorꝫ p memoriā. Disciplina vo cōiter sūpta ē notitia habita p instructionē. ⁊ sic ꝓpetit brutis. sz prudētia ꝓpie dicta ē recta rō agibiliū. ⁊ disciplina ꝓpie sūpta ē notitia intellectiua habita a doctore. ⁊ sic nulli ꝓpetit nisi hoi prudentia vel disciplina: cū prudentia sit habit⁹ ꝓsiliatiuus ⁊ disciplia propria passio hois sicut risibilitas ⁊c.

Rñ° p.ª

x sensu qdez igit fit memoria sicut dixim⁹. ex memoria autem multotiens facta experimentū. multe .n. memorie numero experimentum vnum sunt.

2° p.ª q̃rti capitulī quarti tractat⁹.

Premissis suppōib⁹ faciētib⁹ ad dissolutionē qōnis cū q̃rebat vtrū cognitio primorꝫ principiorꝫ sit inata vl acqsita. p. ponit q̃tuor ꝓclones: q̃rꝫ tres sunt declaratiue q̃sitī ⁊ q̃rta est respōsiua. quarꝫ prima est ista. ex sēsu fit memoria. ⁊ ex memoria experimētū. Secda ꝓclusio. ex experimēto fit vle q̃escēs in aia vnū ꝑter multa ibi. Ex expimēto q̃dē 3ª ꝓclo. vle qescens in aia in principiū artis ⁊ scie ibi. Qd̄ cū est in oib⁹. 4ª ꝓ° cognitio pricipiorū nō est nobis inata neq̃ ꝓuenit ex aliquo certiori. sed fit ex ꝑexistēti cognitōe sensitiua ibi. Neq̃ igit deteriati. Prima ꝓ° exēplarit declarat. nā videndo reubarbarū in hoc ptcular hoie purgare coleraz habeo de hoc memoriā ⁊ videns in alio reubarbarꝫ facere idē iterꝫ hēo de illo memoriā. ⁊ sic de alijs. cū āt ꝓfero has memorationes inuicē p actū rōnis ꝓcludo hāc herbā ⁊ aliā cōsimilē esse purgatiuā colere i isto ⁊ in alio ꝓsilr egrotāte. primo igit hr sensato de reubarbaro q ē purgatiuū colere. 2° hr memoria de sic sanatis. 3° vo expimentuz de reubarbaro q est purgatiuū colere. Notādū primo q sensus aliqñ accipit pro potētia. qñq̃ pro organo sensitiuo. interdū vo p actu illi⁹ organi. dicit enī. p. 2°. Qd̄ aia q sensibile positū. s sensū nō facit sensū. vbi primo accipit sēsū p organo. deide p sensatōe. cū vo dicit i eodē libro. Oz āt vtualr de oi sēsu accipe q ē susceptiu⁹ spēcū sine mā. itelligit p sēsū pōz sēsitiuā. nō igit accipit h phs sēsū p pō vel organo. sz tm̄ p actu ⁊ opatōe illi⁹: ⁊ ꝓsilr nō itelligit p memoriā pōm sz actū memorādi ita q ex multis sensatōib⁹ fit vna memoratio p collationē plurū singularū sēsatorꝫ iuicē ⁊ ex multis memoratiōibus fit vnū expimētū p acceptionē vni⁹ ex multis: vt testat phs in phemio meta. 2° notandū q expimentū seu experientia est notitia puenīs ex multis memorijs ꝓsilium prius sensatorꝫ q̃ de ꝓsili ꝓsilr iudicat. v. g. tu sepe vidisti ignē quē tactu cognouisti eē calidū: ⁊ memorādo de illis ac eosdē inuicē ꝓferēdo aliū ꝓsilem iudicas eē calidū absq̃ hoc q illū tāgas. tale igit iudiciū dr expimētale sicut sua notitia expientia aut expimētū vocat. silr q: vidisti reubarbarū purgare colerā sortis ⁊ platonis ꝓferendo inuicē intētiones memoratas sor. ⁊ pla. ⁊ reubarbari iudicas ciceronē terrestri colera estuante ꝓsili reubarbaro posse sanari: ⁊ in hoc hr expiētia ac iudiciū experimētale. Cōtra p̃dicta ar. ⁊ pmo q ex vna tm̄ memoria pōt fieri expimētū. q: sic se hz sensus ad memoriaz. ita memoria ad expimētū. sz ex vnico sensu pōt fieri memoria. ergo ex vnica memoria pōt fieri expimētū. 2°. ar. q ex nulla memoria pōt fieri expimētū. nā posita cā ponit effect⁹. si igit ex memoria fieret expimētū. tūc cui inest memoria cōpeteret expimentū. qd̄ ē falsū. q: bruta habent memoriā ⁊ nō expimētū fm phm in probemio meta. Ad primū dr q expimentū duo ꝓportat. vnuz māle. s. spēs retentas i memoria ⁊ vnū formale. vz. collationē illarꝫ spēruz. vnūqd̄q̃ āt iudicari dz tale vel tale ex nā formalitatis: cū ergo de essentia expimenti sit collatio sequtur q sic collatio plia requirit. ita experimentū. nemo .n. potest iudicari bene exptus in bello q non potest conferre inter multa bella in q̃bus iā fuit. nec in regimine qui non pōt ꝓferre inter multa regimina. vnū .n. factuz non facit experimentū sz collatio iter multa. dico igitur ad argumentū q similitudo tenet q̃tū ad hoc q sic sēsus p̃cedit memoriā ita memoria precedit experimentū. non aūt q̃tum ad multiplicationē sensuum ⁊ memoriarū. Ad 2ᵐ concedo q posita cā sufficienti ponitur effect⁹ nō vna sola memoria non est cā sufficiēs nec p̃seruatio pluriū memoriarꝫ. sz vltra hoc reqritur collatio illarum q̃ quidē in brutis nō repitur sic nec rō. ⁊ si ar. q memoria nullo mō sit cā experimēti ex eo q: memoria est tm̄ preteriti. experimentū autem ordinat presens ⁊ futurū. negat ꝓnia. sed solū sequit q non sit cā adequata. experimentū .n. est p̃teriti fm q huius rōne memorie. ⁊ est p̃sentis ⁊ futuri ratione collationis.

Ex expimēto āt aut ex oi qescēte vlī in aia vno p̃ter multa qōcū q̃z in oib⁹ vnū fit idē artis ē principiū ⁊ scie. si qdē circa generatōez est artis: si vero circa esse scientie.

Rm p.ª

Rm 2m

p. 2. qr ti capitu li quarti tractat.

¶ 2. p. ex expimento fit vni. gescens i aia vnu ꝑter multa ista p. et exemplariter declarat. ⁊ primo quo ad pma ptez na bris expiencia de illo igne q e calefactiu: ⁊ de illo sil'r ⁊ q ñ dat istantia. format illa vni. ois ignis e calefactiu ⁊ bris expientia de forte colerico q e iracundus: ⁊ de platone colerico q e iracundus. neqz reperit istantia. format hac conceptione vni. ois colericus e iracundus. exp⁹ et q egritudo frigida curat calido ⁊ econtra. ⁊ egritudo sicca curat humido ⁊ ep.: no solu in vno sz i multis formis format hanc vni. ⁊ eem conceptione. oia contraria contrarijs curant. ⁊ ex his hr pa ps conclusionis. s. q expimento fit vni. 2a ps et ondit. vz. q vni. e gescens in aia. qm ppo vni. oducta ex suis singularib⁹ e gescens in aia: cu non sit extra aiaz: sic nec act⁹ coponedi vel diuidedi qb⁹ formatur ppones metales. dr at gescere aia ⁊ no mouerí. qm ex tali ppone vni. aggnat habit⁹ quo intellect⁹ pmpte pot illa vel psimile infinities formare. pstat at q habit⁹ e qlitas de difficili mobilis fz pbm in pdicamentis. 3a ps seqt ex dictis. na cu tale vni. no eliciat ex vnico tm singulari. sed ex multis. nec sint plura sz tm vnu. neqz sit in eodez subo cu suis singularib⁹: cu ppo vni. fit in intellectu ⁊ singulares expimentales ex qb⁹ oducit sint in sensu seqtur tale vni. ee vm ꝑter multa. ¶ Notandu primo q sic ex vna sola memoria no gnat expimentu sz ex multis. ita ex vno solo expimento no generat vni. sz ex multis cum ppo vni. no deducat ex vno singulari sz ex multis. ⁊ sz ex vno solo expimento no deducat ppo vni. tm bene deducit ex vna sola expientia. q: ppie loqndo sic scia non e scitu neqz scibile. ita expientia no est expimentu neqz expimentabile. sz sic scitu e ppo psusa in dmratone: ⁊ scia e habit⁹ acqsit⁹ p demratione. ita expimentu e ppo psusa p collatione memoriaz pluriu sensatoz. ⁊ expientia e habitus acqsit⁹ p tale collatione. ⁊ sic p. scita no manet in intellectu post actuale psideratoez sed bene scia. ita post actuale psideratoez no manet in sensu expimentu sed bn expientia. ⁊ sic p. scita dr actualis cognitio: ⁊ scia habitualis. ita expimentuz e actualis cognitio pplexa. ⁊ expientia habitualis. iterdu tm ipropie loqndo expimentu dr expientia. sic ppo scita dr scia. ⁊ tuc ex multis expientijs fit vni. sic ex multis expimentis. ¶ 2o notandu q cogitatiua hois q est po sensitiua ⁊ si no vtit roe syllogistica vel iductiua a singularib⁹ ad vni. cu no sit cognitiua vni. in suo ee formali ⁊ abstracto vtit tm rone inductiua ⁊ entimematica arguendo a plurib⁹ singularib⁹ ad aliu: ⁊ ab vna singulari ad ppoez pticulare. di. n. pm. 2o. de aia. q cogitatiua hois spoliat intentones sensatas a pditionib⁹ indiuiduantib⁹. qu no est intelligendu p abstractocm pcept⁹ specifici vel gnici: cu hoc sit op⁹ solius intellect⁹ possibilis vt colligit a. p. 3o de anima. sz solu p abstractione indiuidui vagi. eo mo quo di. Ari. in pdicamentis q prime sube sut aliqs ho aliqs equus. Cogitatiua igit vt⁹ abstrahit a singulari pceptu pticulare psiderando sor. no solu vt e B ho ⁊ hoc figuratuz. sz etia vt e aliqs ho aliqu albu ⁊ aliqu coloratu vel figuratu. si at psiderat aliqd vt e ho vel al' aut albu vel figuratu cu hec sit psideratio ite⁹ potis. io si no poterit cogitatiua hoc argm formare. ho currit. ergo al' currit. bn tm format illu. iste ho currit. ergo aliqu al' currit. ⁊ si ex his pcludit cogitatiua esse intellectu. q: rocinari ad solu intellectu ptinet. dr pcedendo q fz. p. ⁊ pme. 3o de aia. duplex e inte⁹ rocinatiu⁹. s. passiu⁹ ⁊ passibilis. Inte⁹ passiu⁹ gnat ⁊ corrupit q cogitatiua dr ⁊ e po aie sensitiue. Inte⁹ at passibilis e ingnabilis ⁊ incorruptibilis ⁊ e po aie intellectiue. ¶ Ex pdictis seqt q ex perientia ⁊ expimentu no sunt subiectiue in intellectu poti. sed in sensu ⁊ no i quoltz sensu. q: no in sensu exteriori neqz in aliquo interiori pterqz cogitatiua q dr imediate oseruire intellectui poti humano. p pme. 3o de aia. ¶ 3o notandu q in mente e duplex vsus gescens. s. pplexu ⁊ icoplexu vse pplexu e ppo vsus oducta ex suis singularib⁹. vni. mopleru e pcept⁹ specific⁹ vel generic⁹ abstract⁹ p intellectu ab hinc. ⁊ nunc ab oib⁹ alijs pditionib⁹ indiuiduantib⁹. Intellect⁹. n. psiderans sor. ⁊ pla. puenire i qda coi: ac et hoiem ⁊ equu psiderat illo coe. s. humanitate no psiderando aliqd singulare: ⁊ animalitate no psiderando aliqz spez: ⁊ format pceptu specificu hois ⁊ pceptu genericu animalis ⁊ qolz istoz vni. dr gescere cum oes isti pcept⁹ remaneat in mente. ac et habit⁹ acqsiti p illos post actualez psideratione. Istis vsib⁹ metalib⁹ corrident va vni. extra aiam q sut va gna ⁊ spes q et dnr gescere in aia no subiectiue sz obiectiue p qzto sut p se obiecta intellect⁹ sp mouentia code mo ⁊ ad eudez fine. dnr et gescere in suis singularib⁹: cu ipsa singularia gnent ⁊ corrupant. vni. at sut ppetua ⁊ eterna dicente pho pmo hui⁹. q spes sunt eterne. ¶ 4o notandu q vsia intentionalia hnt singularia extra aiam. singularia in sensu. ⁊ singularia in intellectu. sor. n. ⁊ pla. sut singularia hoz pceptuu metaliu. ho aial: ac et pcept⁹ singulares eoz quoz aliq sut in sensu ⁊ aliq in intellectu. a singularib⁹ realib⁹ sepant vni. intentonalia loco ⁊ subo realitate ⁊ rone a singularib⁹ exntib⁹ in sensu sepant realitate subo ⁊ roe: sz no loco: dato q intellect⁹ sit in qlz pte hois. a singularib⁹ aut exntib⁹ in intellectu no sepant loco neqz subo sz bn realitate ⁊ roe. sed vni. reale qd est extra aiam no sepat a suis singularib⁹ loco neqz subo neqz realitate. q: est in eode loco ⁊ subo cum suis singularib⁹ a qb⁹ no drt realit: cu sortes ⁊ ho i coi no sint due realitates: sed tm vna res. ex quo de scinuice pdicant iuxta diffones datas de vni. a por. drt aut ipm vni. a suis singularib⁹ solu roe. q: alia est ro hois ⁊ alia est ro sor. cum ratio sor. sit incoicabilis ⁊ ro hominis in coi sit coicabil: dicente por. q pticipatone spei plures homines sut vn⁹ ho cois. vni. igit ta mtalia qz realia sunt ꝑter multa. i. sepata a suis singularib⁹: illa realiter: ⁊ hec roe mo dicto. Quecuqz est in oib⁹. ¶ 3a p. vni. gescens in aia est principiu artis scientie. pbat. ista ppo. ois ignis e calefactiu⁹. est qda vni. gescens in aia: vt patuit in alia pclusione. ⁊ q sit pncipiu scientie declarat. na ea cognita notitia q: est ex suis singularib⁹ intellect⁹ discurrendo inuenit caz pdicati in subo q inuenta demrat illa vni. a pori q prius solu a posteriori erat cognita. pstat at q scientia est habit⁹ acqsit⁹ p demratione. primo hui⁹. ⁊ hec et. ois coleric⁹ est iracundus. est vni. gescens in anima. q cognita ad expientia notitia q: intellect⁹ venat cam illi⁹ passionis ⁊ repit q e accensio sanguinis in corde a q incipiens demratione sic arguit. oe hris sanguine accensu in corde est iracundus. omnis coleric⁹ hz sanguinem accensu in corde. ergo omnis coleric⁹ est iracund⁹. ¶ Notandu primo fm pbm in lra q ars est circa gnationem. ⁊ scientia circa esse. qm ta habit⁹ practic⁹ qz speculatiu⁹ dr intellect⁹: cuz qlibet illoz sit circa pn⁹. ⁊ dr inte⁹ practic⁹ circa fieri q: est circa opabilia q fiut. vt omne bonu est faciendu. nullu malu est ppetrandu. inte⁹ vo speculatiuus est circa vni. ⁊ speculabilia necia ⁊ ppetua: q no fiut sed sunt. vt de quolibet esse vel no esse. omne totu est maior sua pte. Ex quo notabili. patet puenientia ⁊ dria inter artem ⁊ scientia. puenitut. n. q: ta ars qz scientia est circa vni. drnt vo. q: scientia est circa vni. speculabilia. ⁊ ars circa vni. factibilia. pbs. n. in phemio meta. ponit driam ⁊ puenientia inter expientia artem ⁊ scientia di. q tam ars qz scientia qz expientia est acceptio vni⁹ ex multis singularib⁹. drnt at. q: ta ars qz scientia est acceptio vni. expientia at est acceptio pticularis tm. ⁊ ponit exemplu dicens hre qde acceptoez ⁊ cognitocm q hec medicina ptulit callie ⁊ socrati hac infirmitate laborantib⁹ ptinet ad expimentu. q at hec medicina ptulit omnibus hominibus sub tali spe exntibus ⁊ tali infirmitate laborantibus. puta colericis seu flcumaticis aut febricitantib⁹ hoc est artis. ¶ Sedo notandu q sicut ex frequenti citharizatione efficiuntur cithariste ⁊ aggeneratur in manu quedam habilitas ad citharizandum que non est cithara. nec actus citharizandi sed habitualis qlitas aggnata ex freqntatis

p. 3. qr ti capitu li quarti tractat.

Ro. 4.

Ro. 2.

Ro. 3.

Ro. 2.

actib⁹ citharizãdi. Sicut ẽt ꝓtigit i vtutib⁹ moralib⁹ ꝙ nõ sũt opa nec obiecta. sz fiũt ex opationib⁹ freq̃ntatis. sic ꝓtigit i hitib⁹ cognitiuis ꝙ nullus illoꝝ ẽ ipsa vlis cognitio. nec ipm vl'e cognituz. sed ẽ aliqd aggñatũ ex his vt p act⁹ tendim⁹ in obiecta. habit⁹ ergo ipoꝝ vl'iuz cõpleroꝝ aggñat' in nobis ex freq̃nti ꝓsideratõe p̃ncipioꝝ ⁊ scia vel ars ex freq̃nti ꝓsideratõe ꝓclusionũ. hec ergo se hbẽt p ordinẽ sensus memoria expimentũ vl'e ars vel scia. q: ex sensu fit memoria: ⁊ ex memoria expimentũ. ⁊ ex expimẽto vl'e. ⁊ ex vl'i ars vel scia. Ex q̃b⁹ seq̃t' ꝙ ex expimento nascit' ars ⁊ scia iuxta doctrinã ari. i pro hemio. meta. nã q̃cq̃d est cã cãe ẽ cã cãti. sz expimentũ ẽ cã vlis. ⁊ vl'e ẽ cã artis vel scie. ergo. v. g. vidẽs ꝙ hec herba sanauit talẽ ifirmitatẽ i petro: ifã hz eã cognitionẽ ꝙ i vno. q̃ si ẽt viderit i mltis alijs ꝙ hmõi herba sanauit eãdẽ ifirmitatẽ hz expictiã ex q̃ format hãc vl'em cõceptionẽ. ois talis herba curat oẽm talẽ egritudinẽ. cui⁹ postea q̃rit cãm. sanare. n. talẽ ifirmitatẽ orit' ex nã vel p prietate herbe. habita ergo illa ꝓpetate ⁊ cã illi⁹ passiõis ifã hz pp q̃d. ⁊ ꝓñr artez. Habita ãt p expientiã illa vl'i. ois hõ ẽ disciplinabilis ex collatiõe singulariũ. ⁊ iuenta cã statim fit hec d̃mñatio. oẽ al' rõale ẽ disciplinabile. ois hõ ẽ al' rõnale. ergo ois hõ ẽ disciplinabilis. ex q̃ gñatur scia: ⁊ ita apparet ꝙ expimẽtũ ẽ cã artis ⁊ scie: nõ tm̃ adequata sz ptialis. q: vt dictũ ẽ ex vno tm̃ expimẽto nõ generat' ars neꝝ scia. ¶ Sed cõtra ista ar. ⁊ primo ꝙ ex vno solo expimẽto gñat' ars vel scia: nã q̃ro vtꝝ notitia p̃mi singularis sẽsatiui fit expimẽtũ aut nõ. si p̃mũ. ergo expientia nõ idiget multitudie memorationũ. cui⁹ oppositũ d̃termiat' i p̃ᵃ ꝓclone. si nõ. ergo notitia secũdi vel tertij singularis erit expimẽtũ. ⁊ p ꝓñs ex illo vno expimẽto gñat' ars vel scia: sic ꝓpõ vlis ex quo mlta singularia ꝓcedũt. ¶ 2° ar. ꝙ ex nullo expimẽto gñat' ars vl' scia. qm̃ expimẽtum ẽ circa singulare: ⁊ dic' q:. ars ãt ⁊ scia ẽ circa vl'e: ⁊ dic' pp q̃d ꝓm pbz i ꝓhemio meta. sz cognitio ꝓticularis nõ attigit vl'e nec ẽ cã illi⁹: cũ idiuiduum nõ sit p̃n̄ scie. p ꝓmẽ. i ꝓlogo phy. ¶ Ad p̃m dicit' ꝙ nõ primi nec sẽdi singularis p̃ma notitia ẽ expimẽtũ nisi i põ. nã postq̃z cognita sũt illa singularia: ⁊ eoꝝ intẽtiões i memoria reposite sũt: cogitatiua icipit ꝓferre iter illa p mẽorationẽ illoꝝ: in q̃ collatõe cognoscit' vtrũq̃z illoꝝ singulariũ: quoꝝ iã ambe noticie dicunt' expimẽta. ex q̃b⁹ gñat' ars vel scia. nulla ergo notitia d̃r expimentũ nisi ad mín⁹ due memoratões duoꝝ singulariũ p̃cesserint: quas includit vna cũ iudicio alicui⁹ futuri ꝓsilis. ¶ Ad 2ᵐ rñdetur ꝙ ars ⁊ scia d̃npl'r p̃nt acq̃ri. s. p doctrinã ⁊ p inuentionẽ. Si p doctrinã ⁊ p inuentionẽ. Si p doctrinã nõ p̃ertigit' expimẽtũ. pót. n. qs artẽ ⁊ sciaz ab alio acq̃rere p cãꝝ cognitionẽ absq̃ expimẽto. s. p studiũ libroꝝ vl' ab alio audiẽdo. mltũ. n: medici male sũt expti sciũt. n. multas ꝓclusiões i medicina p resolutionẽ i cãs ⁊ tm̃ expimẽtal'r nesciũt vtrũ ita sit i re. si p inuentionẽ necessario antecedit expimẽtũ: ex hoc. n. ꝙ medic⁹ ꝓcipit hãc herbã curasse pla. i tali egritudine ⁊ illã sortẽ in tali egritudine ꝓsimilẽ sẽdm specie. ⁊ sic de alijs. ⁊ p rõem deducit ꝙ sortes ⁊ plato ꝓueniũt in spẽ: ⁊ hec herba ⁊ illa. ⁊ hec egritudo ⁊ illa. ⁊ cõcludit vl'r ꝙ talis herba i tali spẽ talẽ spẽm aialis curat tali egritudine. ¶ Et ad argumẽtũ d̃r ꝙ duplex ẽ cã. s. effectiua ⁊ dispositiua. sz ergo cognitio ꝓticularis nõ efficiat ipsã cognitionẽ vl'ez tm̃ ad hoc disponit. postq̃z. n. aliqd scit' in multis ꝓticularib⁹ itellect⁹ accipit ex collatõe ipsoꝝ cõez ꝓceptionẽ. ita ẽt sz cognitio q: nõ attigat cognitionẽ pp q̃d. tm̃ intellect⁹ habens cognitionẽ q: dispositus est vt querat pp q̃d. ⁊ hec est intentio cõmen. in loco p̃allegato dicẽtis ꝙ sz idiuiduũ non sit principiũ scie. est tm̃ prin̄ inq̃sitionis scie. q: est principiũ inq̃sitionis vlis. qd̃ est principiũ scie.

Neꝝ igit' d̃termiari habit⁹ neꝝ ab aliis habitib⁹ fiunt notiorib⁹. sz a sensu: vt in ma

chie vsione facta vna stãte alter stetit. postea alter quousq̃z i principiũ veniat. aia ãt existit talis ens. qualis possit pati hoc.

¶ Quarta cõclusio. cognitio p̃ncipioꝝ nõ ẽ nobis inata neꝝ puenit ex aliquo certiori. sed fit ex p̃existenti cognitiõe sensitiua. Ista cõclusio pz ex cõclusionib⁹ p̃oribus vna cũ rõne facta cõtra p̃mã pte q̃onis: eã tm̃ pbs similitudiarie declarat i euersione machine vna pte pugnantiũ q̃si deuicta. nã cũ incipiũt fugari multotiẽs accidit ꝙ ẽ ibi aliq̃s aiosus pot⁹ mori eligens q̃z turpiter fugere: ⁊ tũc stat ꝙ resistat parti aduerse: postea venit alter adiungẽs se illi ⁊ sic deinceps vsq̃z quo tot aggregent' ⁊ faciant p̃ncipiũ belli. sic ꝙ ex sensu ⁊ memoria illi⁹ ꝓticularis primo: ⁊ postea alteri⁹ multotiens p̃uenit' ad vnũ aliqd qd̃ ẽ p̃ncipiũ artis ⁊ scie. ⁊ sic' vn⁹ ñ sufficeret ad pugnãdũ sz multi ꝓgregati sufficiũt sic vna sensatio nõ sufficit ad faciẽdũ memoriã nisi hẽt vim multoꝝ sic sũt illa q̃ cũ magna admiratõe videm⁹. sz vni sensationi aggregat' alia ⁊ postea alia vsq̃z quo fit memoria ⁊ ex memoria ex expimẽtũ ⁊ ex expimẽto vl'e qd̃ est p̃nm artis ⁊ scie. ¶ Et q: aliq̃s posset credere ꝙ solus sensus vel memoria singulariũ sufficeret ad cognitionẽ p̃ncipioꝝ sicut crediderũt qdã nõ facientes distictionẽ iter sensũ ⁊ intellectũ. Ad hoc remouẽdũ subdit pbs ꝙ sil' cũ sensu ⁊ memoria oz p̃supponere talẽ nãm aie q̃ possit eẽ susceptiua cognitõis vlis recepte i itellectu poti vtute itellect⁹ agẽtis irradiãtis ⁊ abstrahentis a singularib⁹ iuxta doctrinã traditã 3° de aia. ꝓpterea ari. nõ pbat ꝑ dicãs cõclusiões q: earꝝ pbatio hẽ in li. de aia. ⁊ in phemio meta. ¶ Notãdũ ꝙ sz nulla cognitõ p̃ncipioꝝ fit nobis inata: non tm̃ oẽs ꝓñr fiunt. cognitio. n. principioꝝ qb⁹ itellect⁹ statim assentit notis termis i solo lumie intellectus agẽtis fit ex cognitõe sẽsitiua: nõ tm̃ ex aliquo certiori. cognitio aũt principioꝝ qb⁹ itellect⁹ assentit ex discursũ i pceptibili stati notis termis ẽt p̃supponit cognitionẽ seu sitiuã ⁊ fit ex aliquo certiori vtputa ex cognitõe p̃cedentiũ p̃ncipioꝝ. ⁊ tã istoꝝ q̃z illoꝝ habit⁹ gñat' subito absq̃z freq̃nti ꝓsideratõe eorũdẽ principioꝝ. sed cognitio principioꝝ qb⁹ intellect⁹ assentit discursu morosio fit ex certiori notitia tã sẽsitiua q̃z itellectiua. noticia. n. q̃ sentit' ꝙ iste ignis ẽ calid⁹ aut ꝙ illud reubarbaꝝ ẽ purgatiuũ colere ẽ certior notitia taliũ vl'iũ. ois ignis ẽ calefactiu⁹. oẽ reubarbaꝝ ẽ purgatiũ colere. q̃ d̃r eẽ principia artis ⁊ scie ⁊ tã istoꝝ q̃z alioꝝ q̃ formal'r aut vtualiter ingrediũtur demñationẽ habitus generant' ex freq̃nti ꝓsideratõe de qbus diffuse locutus sum in primo huius.

Qd̃ ãt dictũ ẽ oli: ñ ãt plane dictũ ẽ. iterũ dicam⁹. extãte. n. idifferẽtiuz vno p̃mo qdẽ i aia vl'e est. ⁊ nãq̃z sentire qdẽ singulare. sensus ãt vlis ẽ. vt hois nõ callie hois. iteruz in his stat' quousq̃z iptibilia stent ⁊ vl'ia. vtputa hui⁹ aialis quousq̃z aial. ⁊ in hoc similiter.

¶ Unũ dubiũ soluit pbs. posset. n. aliq̃s dicere sẽsus ñ ꝓcipit nisi singularia. ergo nõ pót esse cã cognitionũ vl'ium. ¶ Rñdet pbs ꝙ sz sẽtire sit tm̃ ꝓticularis tm̃ sensus ẽ vlis. qm̃ sentire terminat' ad singulare. s. ad callã. sensus vo terminat' ad vl'r. vz. ad hoiem. vñ sensus indr̃ns ẽ ad oẽs colores. sz visio ẽ hui⁹ coloris ita ꝙ nõ pót esse alteri⁹. Ari. ãt dat exẽplũ de hoie ⁊ callia q̃ nõ sentiũnt' nisi p accñs. q: nõ ẽ locut⁹ de aliquo terminato sensu sz de quolz indr̃nter quo ad ꝓcipe vl'e ⁊ ꝓticulare. Post q̃z ãt aia ꝓsideranit multos ꝓticulares equos sb̃ vna nã eq̃na ⁊ multos ꝓticulares hoies sub vna nã hũana. iterũ stat aia in his ꝓsiderãdo hoiez ⁊ equũ quõ ꝓueniũt ⁊ quõ d̃rnt vsq̃z quo venit in gña q̃ sũt ꝓtibilia. i. i d̃ria ad diuersas spẽs. itez cõsiderat aia duo genera iuicez. s. aial ⁊ plãtã vsq̃z quo deuenist i aliud gen⁹. s. in corpus

2° 4° q̃r ti capitu il quarti tractat⁹.

ꝓm ꝓm

animatum. ⁊ sic ꝓñr vsq; ad trãscendens. ecce quõmodo anima ex cognitione singularium venit in noticiã vniuersalium ⁊ ex notitia minus vniuersalis venit in notitiam magis vniuersalis.

Manifestum est quoniã nobis prima inductione cognoscere necessariuz est. ⁊ nãq; sensus sic vniuersale intus facit.

¶ Ex predictis pñs corelarie infert ꝙ necessariũ est nobis cognoscere principia via inductiua. sensus enim sic facit cognoscere eo ꝙ nostra cognitio icipit a sensu. neq; dñr cognosci prima principia via inductiua suorum singularium: sed via inductiua singularium sensatorum a quibus non fiunt in sensu nisi conceptus singulares.

Quoniam autem circa intellectuz habitũ in quibus verum dicimus: alii quidez semp veri sunt: alii autem recipiunt falsitatẽ: vt opinio ⁊ rõ. vera autem sp scia ⁊ intellect⁹ ⁊ principia demonstrationum notiora sunt.

¶ Soluta questione 3ª que erat vtrum cognitio principiorum sit nobis inata vel acquisita. p. soluit alias duas quarũ prima fuit ista: vtrũ oiũm primorum principiorũ immediatorũ eadem sit cognitio aut diuersa. 2ª questio. vtrũ prima principia ⁊ ipsa ꝛclusio per scientiã cognoscãtur aut scientia sit cognitio conclusionis. ⁊ intellectus sit cognitio principiorũ. ⁊ facit duo. nam primo ponit vnaz distinctionẽ. 2° per conclusiones exequit de intento ibi. Nihil est scientia. ¶ Quantũ ad primuz ponitur hec distinctio. ꝙ de numero habituũ quidam sunt sp vi vt scientia ⁊ inte⁹. quidam aliqñ veri ⁊ aliqñ falsi. vt ratio ⁊ opinio. ⁊ dñnt scientia ⁊ inte⁹. quia inte⁹ est principiorũ ⁊ scia conclusionũ. ratio autem ⁊ opinio possunt sic differre vt ratio referatur ad cognitionẽ experimentalẽ habitam ex rõcinatione ⁊ collatione particularium: que cũ sit ex quibusdã signis multũ potest falli. opinio ãt referatur ad cognitionẽ vlem habitam ẽt per signa fallibilia.

Et nihil certius est scientia q̃z intellect⁹.

¶ Ista distinctione premissa Ari. ponit q̃tuor conclusiones quarũ prima est ista. intellectus est certior scientia. 2ª conclusio. inte⁹ ⁊ scientia non ꝓsimiliter acquirũtur ibi. Scientia autem oĩs. 3ª conclusio. inte⁹ ⁊ scientia nõ sũt eadem cognitio ibi. Et ꝙ quidẽ. 4ª conclusio. non eadẽ est cognitio oĩum principiorũ ibi. Si ergo fm scientiã. ¶ Prima conclusio ar. sic. inte⁹ est habitus principiorum immediatorũ. ⁊ scientia est habitus ꝛclusionum p distinctionẽ. sed certiora sunt principia q̃z conclusiones. q: pp quod vnumquodq; tale ⁊ illud magis primo hũi⁹. igitur inte⁹ certior est sciẽtia. Sed ꝗ. meta. est scientia. ⁊ intellectus non est notior meta. ergo ⁊c. pz ꝓña cũ minori q: prima principia sunt ptes meta. ⁊ maior declaratur. nã scientia est habitus acquisitus ex causis impossibiliũ aliter se hñre seu per demñrationem vt hñ primo hui⁹. sz meta. procedit ex causis impossibiliũ aliter se hñre p demonstrationẽ. vt pz intuenti processuz eius. ergo meta. est scientia. Et ꝙ meta. non sit scia vñ expressa snia Ari. 6°. etbi. ponentis dñiam inter scientiã ⁊ sapientiã intelligendo per sapientiã meta. ¶ Dicendũ ꝙ scientia dupliciter sumitur. vz. large ⁊ stricte. Large pro omni habitu acqsito p demonstrationez. ⁊ sic meta. est scia Stricte vero pro habitu acqsito ex causis non altissimis. primo accipit sciaz primo huius ⁊ 2°. 6°. ethico. ista est distinctio cõis qua solvitur hec difficultas. ¶ Potest tñ alir dici ꝙ aliqñ diuisio fit per membra habentia se fm sub ⁊ supra. ⁊ non simpliciter p mẽbra disperata. vt pz primo ethico. vbi Ari. diuidit bonum in vtile delectabile ⁊ honestũ. que mẽbra aliqualir de se inuicẽ dñr. q: omne honestum est vtile ⁊ delectabile. ⁊ non econtra. sic etiaz diuidit aiatum 2°, de aia in vegetatiuum. sensitiuum. fz locum motiuũ. ⁊ intellectiuum. que de se inuicẽ predicãtur: non tñ inuicem conuertuntur. ita habitus intellectiuus diuiditur 6° ethico. in sciam. sapientiã. intellectum. opinionem. artẽ: ⁊ prudentiam. quoz membrorũ scientia ⁊ sapientia coincidũt sicut superius ⁊ inferius. eo ꝙ omis sapientia est scientia ⁊ non econtra. nullus. n. habitus est sapientia nisi habeatur ex altissimis causis obiectiue. vt colligitur a pbo ibidem. Tñ qualitercũq; fit dico ꝙ inte⁹ qui est habitus primoz principioz aggeneratⁿ absq; discursu solo lumine inte⁹ agentis est notior ⁊ certior scia sine fuerit meta. sine aliqua alia sciẽtia. vnde habitus metaphy. est distinctus ab habitu primoz principiorum sicut habitus scie est distinctus ab habitu ꝓmissarum ⁊ principiorum sive ingredientiuz: sive non ingredientium demñrationem. sicut ergo premisse sunt notiores conclusione ita habitus premissarũ est notior habitu conclusionis. ⁊ ꝓñr habitus primoz principiorũz est notior ⁊ certior habitu meta. ¶ Et si accipit meta. pro habitu aggregato ex oĩbus habitibus oĩum principiorum ⁊ oĩum conclusionũ habentiũ in se ordinem adhuc concedo ꝙ habitus primoz principiorum est certior ⁊ notior tota meta. non obstante ꝙ sit pars illius. sicut. n. medietas intensior corporis vniformiter difformiter calidi est intensior q̃z totum 1z sit pars illius. ita prima pricipia sunt notiora tota meta. non obstante ꝙ sint partes illi⁹. sicut si esset vna copulatiua cuius pars esset minus euidens tota copulatiua esset tante euidentie precise sicut ps minus euidens in quo casu vna pars esset certior ⁊ euidentior tota. s. pars magis euidens.

Scientia autem oĩs cum rõne est. principiorum scia quidem non vtiq; erit. quoniam ãt nihil verius cõtingit esse scia q̃z intellectus. Intellectus vtiq; erit principiorum. ex his considerantibus. ⁊ q: demonstrationis principium non est demonstratio: quare neq; scientie scientia.

¶ Secunda ꝛclusio intellectus ⁊ scientia non conflr acquiruntur. probatur. scientia acquiritur per rõnem demonstratiuã. intellectus aũt acquiritur sine rõne demõstratiua: ergo non ꝓsimiliter acqruntur maior est ostensa primo huius. ⁊ minor declaratur q: si intellectus acquiritur per demñrationem cũ ille sit habitus primorũ principioz sequitur ꝙ prima principia demonstrantur. ꝓñs impossẽ q: non habent notiora ipsis: ⁊ ex alio quia oporteret procedere in infinitũ. ¶ Contra. habitus huⁿ propõnis. omne totũ est maius sua parte est intellectus cũ illa propõ sit de primis principijs. ⁊ tñ ille habitⁿ acquiritur p demonstrationem q: illaz ꝓpõnem demonstrat Ala. 2° sue pspectiue. ¶ Respondet ꝙ solus habitus primoz principiorũz tam speculabiliũ q̃z factibiliũ dñr intellectus. modo omne totũ est maius sua parte nõ est primũ principium sed minus cõe ⁊ minus totuz q̃z illud. ⁊ ꝓñr per dependentiaz ad prima principia est demonstrabile mediate non tñ simpliciter: cuz illud principium non possit esse dubiũ simpliciter notis terminis. sz istí aut illi q negaret per se notũ. prima principia sunt de quolibet esse vel non esse. non contingit idem simul esse ⁊ non esse. ⁊ hec flr. omne bonum est prosequenduz. omne malum est fugiendũ. quorum prima sunt speculabilia ⁊ alia practica q: sunt principia opabiliũ. ¶ Et ꝙ qdem. ¶ 3ª conclusio. inte⁹ ⁊ scia non sunt eadez cognitio. probatur. inte⁹ non est scia. ergo non sunt eadem cognitio. pz ꝓña q: que non sunt eadẽ inter se: non sunt ea dem vni tertio. aliis ar. nã intellectus est principiũ sciẽtie sed scia non est principiũ scientie. ergo intellect⁹ non est sciẽtia. maior pz. q: prima principia sunt principia sciaz: cum nulluz aliud genus cognitionis habeamus magis verum q̃z prima principia. maior vero declaratur ex eo

ꝛ° 5ª q̃rti capitulí quarti tractat⁹.

ꝛ° 6ª q̃rti capitulí quarti tractat⁹.

ꝛ° 7ª q̃rti capitulí quarti tractat⁹.

ꝓ sicut demonstrationis non est demonstratio. ita scientie non est scia. aliter. n. procederetur in infinitū. ¶ Dubitat. nā scientia qua scitur omne triangulū habere tres angulos eqles duobus rectis: dependet cāliter a sciētia qua scitur triangulum habere angulum extrinsecus equalentem duobus oppositis intrinsecis. ergo scientia est principiū scientie. ¶ Respondet ꝓ intellectus ꝑ se est pnciplum scientie: sed scientia ꝑ accidens est principiū scientie. qr aliq̄ scientia non est huiusmodi principiū: sed non accidit intellectui esse principiū scientie cū non sit aliquis intellect⁹ q̄ non sit principiū scie tam totalis q̄z ptialis.

Si igitur nullum aliō genus preter scientiam habemus verum. itellectus vtiqz scientie principium erit. ⁊ hoc quidem principiū principii vtiqz erit. hoc autem omne similiter se habet ad omne rerum genus.

⁹. 8ª q̄rti capitulī quarti tractat⁹.

¶ Quarta ꝯclusio. non oīum principiorū est eadē cognitio ꝓbatur. non oīa principia sūt eadē. igitur. nec eorūdē eadem cognitio. pz ꝯña qr actus distinguuntur ꝑ obiecta. 2° de aia. ⁊ añs ar. qr aliquod principium est principium principij. ⁊ aliqd principiuz non est principiū principij. ergo non oīa principia sunt eadez. pz ꝯña. qr de eodem non verificantur ꝯdictoria. nā intellectus est principium principij: cū sit principium oīum principiorū scientiarum spālium. s. geometrie. arithmetice ⁊ huiusmodi aliqd aūt principiū non est principium principij. alr procederetur in infinitū i principiis. qd est cōtra phz primo huius ⁊ primo phy. ¶ Ex ꝯdictis hr̄ solutio illarū duarum q̄stionuz. qm̄ sicut alteri⁹ ⁊ alterius ꝯclonis ac ēt aliarū ⁊ aliarum ꝑmissarū est alia ⁊ alia cognitio. ita aliorum ⁊ aliorū principiorū est alia ⁊ alia cognitio principii. n. affirmatiui cognitio est diuersa gñe ⁊ spē a cognitiōe principii negatiui. ⁊ sic prima q̄stio non hz difficultatez. 2ª āt absoluta est in declarando intellectū esse habitum primorū principiorū ⁊ sciam esse habitū cōclonis. ¶ Circa dicta tā hic q̄z in altera lectōe tāguntur q̄tuor dubia. ¶ Primū est. vtrū prima pricipia sint nobis innata ꝓ sic ar. ꝑ ꝯmen. 2° meta. dicentē ꝓ prima pricipia sunt nālr habita. ⁊ 3° de aia ponit vnicuz intellectū in oībus hoībus. ⁊ ꝯfir easdē spēs intelligibiles. ⁊ eosdē habit⁹ scientificos in oībus hoībus. ex quo seqtur ꝓ habit⁹ primorum principiorū non solū habent in natiuitate sz ēt ante natiuitatē. qr quocūqz hoīe dato: ante illū fuerūt isti habitus in aliquo alio. exquo vnitus est intellect⁹: ⁊ semp aliq̄s hō intellexit. ¶ Itē nullus sane mentis pōt negare prima principia intellectis terminis. vt testatur Ari. 4° meta. ergo sunt nobis innata. pz ꝯña. qr si de nouo acquirerent: non apparet aliqua obligatio ad negādū. ¶ In oppositū est Ari. in lra. ⁊ 3° de aia. ꝓ intellectus in principio est tāq̄z tabula rasa in q̄ nihil est depictuz. ⁊ ꝓ est in pura pō anteqūz intelligat. ⁊ ad ꝯmē. dr̄ ꝓ sicut mā prima nālr recipit formaz. ⁊ tñ nulla forma est sibi īnata. ita intellect⁹ possibilis nālr recipit prima pricipia ⁊ tñ non sunt illi īnata. ⁊ sicut mā prima dr̄ pura potentia in gñe nālium non obstante ꝓ sp habeat formaz. ita intellectus pōlis est pura pō in gñe intelligibiliū non obstante ꝓ nūq̄z careat spē intelligibili ⁊ habitu scientifico. nec ex hoc seqtur illas spēs esse sibi īnatas. qr dependent a fantasmatib⁹ quibus corruptis nō amplius aliqua esset forma speculatiua in intellectu. ideo non coincidit hic modus loquēdi cū opi. pla. di. tales habit⁹ esse īnatos aie ⁊ eosdē reportari continue ab aīa fine in corpore siue extra corpus ponatur. ¶ Preterea cū dicit. p. ꝓ intellectus est sicut tabula rasa in qua nihil est depictū: loquit ex pte intellectus pōlis. qr q̄tuz est de se nūq̄z intelligit nisi a fantasmate īmutetur: ⁊ a fantasmate īmutatuz format ꝯceptus cōes formando cognitiones vlles. qr si hēt alios ꝯceptus: hoc nihil facit ad intelligētiā indiuidui cui nouiter applicat. sed requritur alii ꝯsiles ꝯceptus dependentes a fantasmatib⁹ alterius indiuidui q̄ si reperiant alios ꝯsiles identificant illis ꝓ īmālitatem potentie in qua sunt. Deinde cū dicitur. nullus sane mentis pōt negare prima principia: cōcedat. exquo non seqtur aliud nisi ꝓ prima principia nāliter cognoscūtur absq̄z discursu virtute luminis intellectus agentis. ¶ 2ᵐ dubiū. vtrū prima principia sint īnata intelligentiis separatis: ⁊ arguit ꝓ sic. vbicūqz est multitudo intellectuū ibi est cōpositio ⁊ diuisio. ꝯm pbm 3°. de aia. sz ꝑpetuo in intelligētiis fuit multitudo intellectuū: cum ꝑ diuersas spēs diuersa intellexerint. ergo ꝑpetuo in illis fuit ꝯpositio ⁊ diuisio. ⁊ ꝯfir habit⁹ primorū principiorū. pz ꝯña. qr principiuz affirmatiuū est principiū oīum affirmationum. ⁊ pricipium negatiuū est principiū oīum negationuz. vt colligit a pbo primo hui⁹. ⁊ 4°. meta. ¶ Dicendū ꝓ in intelligentiis non sunt īnata prima principia neq̄z acqsita. qr in eis non pōt esse aliqua ꝓpō affirmatiua vel negatiua ex eaꝝ multa pfectione. ideo. n. intellectus humanus cōponit ⁊ diuidit. qr non stati habito subo intelligit pdicatum ꝑ dependentiā quam hz a sensu. intelligētie āt stantiū cū cognoscunt q̄ditatez: cognoscunt oīa pricipia ad illā. ideo sufficiūt spēs innate ad oīa cognoscendū absq̄z cōpositione ⁊ diuisione ⁊ absq̄z discursu. Unde qr intellectus diuinus oīa intelligit. ⁊ oīa ꝯprehendit cū sit oīuz similitudo ⁊ exēplar. oīa intelligit ꝑ essentiā propriā. intellectus āt humanus nec oīa intelligit nec oīa cōprehendit. ideo intelligit ꝑ spēs receptas a sensibilib⁹. intelligētie āt qr oīa cognoscunt sed non oīa ꝯprehendunt non intelligunt ꝑ essentias suas nec ꝑ spēs īnatas. Sicut. n. corpora sunt in duplici dr̄ia. qr q̄dā non mouent ad suaz pfectionē cum sp habuerint eā. vt corpora celestia. q̄daz āt mouentur ad suā pfectionez ꝓ carentiā illius. vt corpora inferiora. ita intelligentie mouentes corpora celestia nūq̄z mouent ad suam pfectionē. qr sp eam habuerūt. ideo intelligunt ꝑ spēs innatas. intellectus āt humanus mouens hec corpora inferiora mouet ad suaz pfectionē ꝑ priuationez eius. ideo intelligit ꝑ spēs acqsitas. Et ad argumentū dr̄ ꝓ non q̄cunqz multitudo intellectuū cōpositionē cāt: sed multitudo illorū intellectuum quorum vnū attribuitur alteri vel remouet ab altero. intelligentia āt separata intelligendo q̄ditatē alicuius rei sit intelligit quicq̄d ei attribui potest vel remoueri. Ulñ intelligēdo quicqd est. intelligit quicqd nos intelligere possumus cōponendo ⁊ diuidendo ꝑ vnum suū simplicem intellectum. non ergo hz in se intelligentia separata discursū aliquez nec syllm. non ꝓpōnem affirmatiuā vel negatiuā. non prima principia. nō habitū eorū neq̄z ꝯclusionē: sicut neq̄z sciam vel artē. que est habit⁹ acqsitus ꝑ demstrationez vel syllm. sed hec oīa intelligit ꝑ ꝯceptus simplices ꝯcreatos: aut spēs intelligibiles īnatos absq̄z aliq̄ affirmatione alicui⁹ ab aliquo vel negatiōe alicui⁹ ab aliquo. ¶ Tertiū dubium. vtrū aliqua cognitio sit certior notitia primorū principiorū. ⁊ vr̄ ꝓ sic. qr notitia habita ꝑ experientiā ⁊ intuitiue: est certior habita ꝑ discursū aut abstractiue. ꝯstat aūt cognitionē sensus hr̄i ad expientiaz ⁊ intuitue. cognitio aūt intellectus hr̄ abstractiue vel ꝑ discursum. ⁊ hoc vr̄ velle. p. 3° de aia di. ꝓ sensus non decipitur circa ꝓpria: sed circa cōmunia. intellect⁹ vō decipitur circa cōia. ¶ Dicendū ꝓ vna cognitio potest dici alia certior q̄drupliciter. s. certitudine applicabilis. certitudine obiecti. certitudine medii demonstratiui. ⁊ certitudine modi demonstrādi. Illa notitia est altera certior certitudine applicabilis q̄ immediati⁹ attingit obiectū. ⁊ sic vult cōmen. 2°. meta ꝓ scie nāles sunt certiores scientiis mediis īter pure mathematicas ⁊ nāles. Illa vō notitia est altera certior certitudine obiecti cuius obiectū est certius. ⁊ sic meta. est certissima ex intentione pbi in prohemio meta. Illa āt notitia est altera certior certitudine medii demonstratiui cuius mediū demonstratiuū

Dm 2m

Rñ 2ª

Dm 3m

Rñ 3ª

est certius. ⁊ sic loquitur in prohemio de aia ;phs dicēs
ꝙ est certior scientia de aia ceteris naturalibus discipli-
nis. Commenta. vero dicit ꝙ excedit omnes scientias
preter diuinam confirmationem demonstrationis. sed il
la notitia est altera certior certitudine modi demonstran
di que euidentiori procedit demonstratione ex magis p
se notis. ⁊ sic loquitur commen. 2° meta. dicens ꝙ sci-
entie mathematice sunt in p° gradu certitudinis. ¶ Est
igitur dicendum ꝙ cognitio sensitiua est certior cognitio
ne intellectiua. ⁊ ꝓ̃ cognitione primorum principiorū
solum primo modo. eo ꝙ vtia deus ⁊ intelligentie que
obiciuntur intellectui sunt maioris entitatis. ⁊ ꝓ̃ ma-
joris certitudinis q̃ obiecta sensuꝫ. di. 2° meta. ꝙ sicut
se habet oculus noctue ad lucem solis. ita intellectus no
ster ad manifestissima ii nā. vbi dicit Commen. ꝙ phs
per manifestissima in nā intelligit deuꝫ ⁊ substantias ab
stractas a mā. ¶ Quartum dubium. propter quid po
D^m p^m nitur habitus primorum principiorum cuꝫ habitus nō
ponatur nisi ad remouendum difficultatem operandi
sicut habitus virtutum ponuntur propter difficultateꝫ
operandi que est ex repugnantia appetitus ad rationeꝫ
modo cognitio principiorum nō hꝫ cum difficultate: cū
illa sint a nobis nāt̃r intellecta. nec oportet ponere talem
habitum propter indifferentiam ad opposita principio
rum dicendo ꝙ intellectus q̃tum est ex se. indifferens
est ad veram ⁊ falsam cognitionem principiorum alle-
gando qd̄ scribitur 4° meta. aliqui crediderunt oppos
ta primorum principiorum. sed iterum hoc non potest
dici. qꝛ prima principia nāt̃r intelliguntur a nobis. ⁊ sūt
sicut locus ianue in domo quem nullus ignorat. per cō
mē. 2° meta. Ideo dicitur ꝙ talis habitus ponitur non Rñ° 4°
propter indifferentiam nec propter difficultatem intelli
gendi prima principia. sed ad tollendum difficultatem
intelligendi alia principia tam demonstrabilia q̃ inde-
monstrabilia. ita ꝙ se habeat tanq̃ actus primus respe
ctu actus secundi: eo modo quo loquitur Aristo. 2° de
anima dicens ꝙ scientia est actus primus. ⁊ considera
tio actus secundus. ⁊ commen. ibidem ꝙ acuties ē act°
primus. ⁊ incisio est actus secundus eiusdem. intellect°
enim indiget instrumento vt exeat in actum principiorū
particularium tam ingredientium q̃ non ingredientiuꝫ
demonstrationem ac etiam conclusioneꝫ scitarum ⁊ sci
bilium artis ⁊ scientie. huiusmodi autem instrumentuꝫ
est habitus primorum principiorum: quem nobis con
tulit omnipotens deus ad tollendum difficultatem scien
di: quam incurrimus per peccatum a quo absoluti per
gratiam mereri valeamus eternam vitam ac sempiter
nam gloriam. Amen.

¶ Scriptum Pauli veneti in libris posteriorum Ari-
stotelis a reuerendo bachalario fratre frācischo de ma
cerata nuperrime castigatum feliciter explicit.
¶ Impressum Venetijs per Simonē papienseꝫ dictū
Biuilaqua. Impensis vero Solertissimi viri Vincen-
tij de Benalis sexto idus aprilis 1494. Ad honorem
eiusdem dñi nr̃i Jesu xp̃i. q̃ est bn̄dictus i secula Amen.

Registrum

a
prima alba
Clarissimi
ignis
gnitionem
b
v3.9.16.
¶ Secunda
pro disiunctiua
Ista expositio
c
primo modo
aliquā hoiem
ꝙ aliud
eius pars
d
transumptiue
posita terra
necessarium
si. di. quod
e
conclusio
doctrina.
fm phm
cipia cōmunia
f
quia cum
rē lationibus
tio Aris.
aut qualitatis
g
audire a
dicentes ⁊
uersarum
subiecto. ⁊
h
aliquis faciliter
quit. Porphirius
strictiores que
commune
i
fuerit medium
sentire
tur. nam
dem esse
k
notitia de
¶ Quarto
presupponit
quid est de.
l
cuius est
pter quid
⁊ Aristo.
¶ Ratio
m
ista videtur
per causam
que dicitur
causa est
n
sunt tollerantia
tres: quarum
enim ipsius
quia non est
o
animatum. ⁊

Finis